Ja C'ac'a Chominem

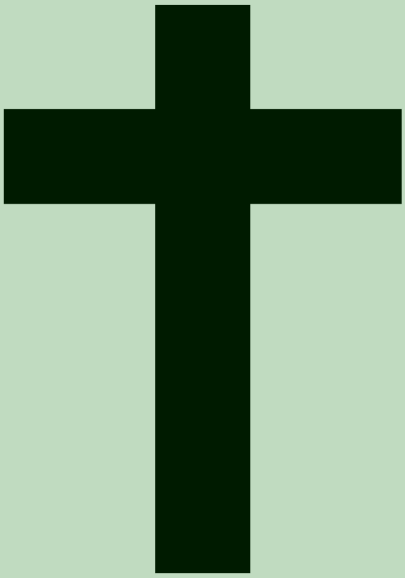

New Testament in Tz'utujil Western; tzj (GT:tzj:Tz'utujil)

Ja C'ac'a Chominem

New Testament in Tz'utujil Western; tzj (GT:tzj:Tz'utujil)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tz'utujil

Dialect: Western

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tz'utujil [tzj] (Western), Guatemala

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tz'utujil

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 29 Jan 2022
9edbc891-45bd-575d-b4d1-5ba8f0ea4ba8

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 62
SAN LUCAS 100
SAN JUAN 165
HECHOS 213
ROMANOS 273
1 CORINTIOS 304
2 CORINTIOS 334
GÁLATAS 353
EFESIOS 363
FILIPENSES 373
COLOSENSES 380
1 TESALONICENSES . . .387
2 TESALONICENSES . . .392
I TIMOTEO 395
2 TIMOTEO 402
TITO 407
FILEMÓN 410
HEBREOS 412
SANTIAGO 433
1 PEDRO 440
2 PEDRO 447
1 JUAN 452
2 JUAN 459
3 JUAN 460
JUDAS 461
APOCALIPSIS 464

SAN MATEO

1 Ja Jesucristo arja' riy rumam can
ja rojer rey David in chakaja' riy
rumam can ja rAbraham. Jawa' ja
xtintz'ibaj ri' jawa' quebi' ja rati't
rmama' ja Jesucristo.
2 Ja rAbraham, tatixel rxin Isaac. Ja
rIsaac, tatixel rxin Jacob. Ja Jacob,
tatixel rxin Judá e rachbil ja rch'alal.
3 Ja Judá, tatixel quixin ca'i' achi'i'
quibina'an Fares in Zara, in ja quete',
Tamar rubi'. Ja Fares, tatixel rxin
Esrom. Ja Esrom, tatixel rxin Aram.
4 Ja Aram, tatixel rxin Aminadab.
Ja Aminadab, tatixel rxin Naasón. Ja
Naasón, tatixel rxin Salmón.
5 Ja Salmón, tatixel rxin Booz, in ja
rute' ja Booz, Rahab rubi'. Ja Booz,
tatixel rxin Obed, in ja rute' Obed, Rut
rubi'. Ja Obed, tatixel rxin Isaí.
6 Ja Isaí, tatixel rxin ja rojer rey
David.
Ja David, tatixel rxin Salomón, in ja
rute' ja Salomón jari' ixok ja rxjayil
Urías nabey.
7 Ja Salomón, tatixel rxin Roboam.
Ja Roboam, tatixel rxin Abías. Ja
Abías, tatixel rxin Asa.
8 Ja Asa, tatixel rxin Josafat. Ja
Josafat, tatixel rxin Joram. Ja Joram,
tatixel rxin Uzías.
9 Ja Uzías tatixel rxin Jotam. Ja Jo-
tam, tatixel rxin Acaz. Ja Acaz, tatixel
rxin Ezequías.
10 Ja Ezequías, tatixel rxin Manasés.
Ja Manasés, tatixel rxin Amón. Ja
Amón, tatixel rxin Josías.
11 Ja Josías, tatixel rxin Jeconías e
rachbil ja rch'alal, tokori' xe'oc preso
ja raj Israel, xec'amarel chipan ja
nación Babilonia.
12 Ja c'a Jeconías, tatixel rxin
Salatiel. Ja Salatiel, tatixel rxin
Zorobabel.
13 Ja Zorobabel, tatixel rxin Abiud.
Ja Abiud, tatixel rxin Eliaquim. Ja
Eliaquim, tatixel rxin Azor.
14 Ja Azor, tatixel rxin Sadoc. Ja
Sadoc, tatixel rxin Aquim. Ja Aquim,
tatixel rxin Eliud.
15 Ja Eliud, tatixel rxin Eleazar. Ja
Eleazar, tatixel rxin Matán. Ja Matán,
tatixel rxin Jacob.
16 Ja Jacob, tatixel rxin José. Ja José,
arja' rchajil María in jari' María rute'
ja Jesús ja Cristo nokche' tre.
17 Jawa' quebi' ja rati't rmama' ja
Jesucristo in tok namajto cajlaxic
ruq'uin ja rAbraham in narq'uisa'
ruq'uin ja rey David e catorce cano-
jel. In tok namajto chic cajlaxic
ruq'uin David in narq'uisa' chipan ja
tiempo ja xec'amarel wi' ja raj Israel
pa Babilonia e catorce chakaja'. In
tok namajto chic cajlaxic chipan ari'
tiempo in narq'uisa' ruq'uin ja Cristo
e catorce chakaja'.

* * * * * * * * * *

18 Ja Jesucristo tok xalaxi quewa'
rbanic ri'. Ja María ja rute' arja'
rya'on chic ruchi' tre ja José chi
nc'ule' ruq'uin. Pro ja tok maja'n
tiquec'am qui' chaka jalal tok xotak-
ixi chi yawa' chic ja María chi nq'ueje'
jun ti ral. Pro rmal ja rEspíritu Santo
samaji chewi' tok queri' xuban.
19 Ja c'a José ja xajalal maja'n toc
rchajil arja' utzlaj achi chewi' tok
xpokonaj xuya' ta ruq'uix ja María.
Rmalc'ari' tok xuch'ob chi pan ekal
nuyoj ja c'ulbic.
20 Pro kas c'a queri' rmajon rch'obic
ja tok chaka jalal winakar jun ángel
rxin ja kajaw Dios pa rwaram in xbij
tre: —José ja rat riy rumam can ja
rojer rey David, ma taxbej ta awi',
tac'ama' ja María como ja tac'al ja
c'o pa gracia, Espíritu Santo samajin
rxin.
21 Ja María arja' nq'ueje' na jun ti
ral tala' in ja rubi' xtabij tre, Jesús
xcatche' tre. Como ja bi'aj Jesús tibij
tzij To'onel queri' c'a ja rubi' xtabij tre
como arja' nto'owi ja rtinamit chipan
ja quil quemac, ne'e ja ángel tre ja
José.
22 Nojel ja c'a xintz'ibaj kaj ri' ma
chaka ta bantaji, rumac chi tri' bantaj
wi' cumplir ja rbin can ja kajaw Dios
ja tz'ibtal can rmal ja profeta que-
wari':

23 —Bien tec'waxaj ja wari', c'o jun
k'apoj xtan nyawaj na in rmalari' tok
nq'ueje'e jun ti ral tala'. Jari' tala'
Emanuel xtibina'ax tre. Queri' ja
tz'ibtal can. Emanuel tibij tzij Dios c'o
kuq'uin.
24 Ja c'a tok c'asoji ja José queri'
xuban ja cani' bix tre rmal ja ángel
rxin ja kajaw Dios, c'ule' ruq'uin ja
María.
25 Pro ja tre tiempo tok maja'n ta-
laxi ja ti ral ja María ja nabey winak
ni majun nak ta queban. Ja c'a José
tok xuya' rubi' ja tac'al, Jesús xbina'aj
tre.

2

1 Ja c'a Jesús, chipan ja tinamit
Belén xalax wi' ja c'o pa rcuenta
Judea. Jari' tiempo ja Herodes arja'
ocnak rey. C'ac'ari' ec'o ca'i' oxi'
achi'i' epenak chipan jun nación ja c'o
pan oriente, eje'e' xe'urkaj chipan ja
tinamit Jerusalén. Jari' achi'i' e ma-
gos neche'xi. Eje'e' quemaj rc'axaxic
chique ja winak:
2 —¿Bar c'o wi' ja yaqui' ja c'a
xalaxi ja Rey ewxin ja rix aj Is-
rael? Como ja rajoj c'o jun ch'umil
katz'atonto pan oriente ja nk'alasan
rxin in camic okpenak chi nurkaya'a'
ruk'ij, xeche'e.
3 Ja c'a rey Herodes tok xc'axaj chi
c'o chic jun rey xalaxi congana junwi'
xuna' in canojel ja rec'o pa Jerusalén
junwi' quic'axaj chakaja'.
4 Ja c'a Herodes xerumol canojel
ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja
maestro ja netijon quixin ja winak tre
ja ley xin Dios ja tz'ibtal can ojer rmal
ja Moisés in quewa' xc'waxaj chique
ri':
—¿Bar tri' nalax na wi' ja Cristo? ne'
chique.
5 —Chipan ja tinamit Belén nalax
wi' ja c'o pa rcuenta Judea, xeche' tre.
—Queri' nkabij chawe como queri'
tz'ibtal can rmal ja profeta quewari':
6 —Ja tinamit Belén ja c'o pa rcuenta
Judá, janila nim ruk'ij ntz'ạ̱t cumal ja
k'etol tak tzij xin Judá. Queri' rbanic
como tri' nwinakar wi' jun k'etol tzij,
arja' nuc'an quixin ja ntinamit Israel,
ne'e ja Dios. Queri' ja tz'ibtal can rmal
ja profeta, xeche' tre.
7 C'ac'ari' ja Herodes arja' xutak
quisiq'uixic ja magos. Ja c'a tok
xe'ekaj ruq'uin xuc'ot quechi' chi utz,
xc'axaj chique nak k'ij kas winakari
ja ch'umil.
8 C'ac'ari' xerutakel pa Belén in xbi-
jel chique: —Jix ja pa Belén, jecanoj
chi utz ja tac'al bar kas xtewila' wi'. Ja
c'a tok xtewila' tetaka'to rbixic chwe
utzc'a chi ninbe anin chakaja' chi
nenya'a' ruk'ij, ne'el chique.
9 Ja tok xac'axtaj cumal ja bix
chique rmal ja rey c'ac'ari' xebe. Pro
ja c'a ch'umil ja quitz'atonto pan ori-
ente jari' c'amo'el quebey. Ja c'a
ch'umil tok xekaj pa rujic ja bar c'o
wi' ja tac'al ma xbin chi ta.
10 Ja c'a reje'e' tok quetz'at ja
ch'umil chi pe'i congana xequicoti.
11 C'ac'ari' xe'oc chipan ja jay in
quetz'at ja tac'al rachbil ja María ja
rute'. Xexuque' chwach ja tac'al, que-
maj rya'ic ruk'ij. C'ac'ari' quiwasajto
ja quic'amonel ja nimak rjil in c'oli
quisipaj tre. Ja quisipaj tre, oro in
nakun je'e ja qui' rxula' cani' tre in-
cienso in mirra.
12 C'ac'ari' xebe chic chipan ja
quitinamit pro como bix chique pan
achic' chi maquemeloj chic ruq'uin
ja Herodes chewi' tok junwi' chic bey
quec'amel.

* * * * * * * * * *

13 Ja tok ebenak chic ja magos c'o
jun ángel rxin ja kajaw Dios winakar
chwach ja José pan achic' in quewa'
xbij tre ri': —Catyictaji, tac'ama'el
ja tac'al rachbil rute', quixanmaji,
jix pan Egipto in tri' nixeq'ueje' wi'.
C'a anin na ninbin chawe ja tok
xquixmelojpi chic. Queri' nbij chawe
como ja Herodes arja' xajalal maja'n
tumaj rcanoxic ja tac'al chi ncamsaj,
ne' tre.
14 C'ac'ari' c'asoji ja José in yictaji,
xuc'amel ja tac'al rachbil rute', xebe
pan Egipto chak'a'.
15 Tri' c'a xeq'ueje' wi' chijutij, c'a
tokori' xemelojpi chic ja tok cami

ja Herodes. Ja queban, ma chaka ta queban, rumac chi tri' bantaj wi' cumplir ja rbin can ja kajaw Dios ja tz'ibtal can rmal ja profeta quewari': —Pan Egipto xintak wi' rsiq'uixic ja nc'ajol, ne'e.

* * * * * * * * * *

16 Ja c'a Herodes tok xutz'at chi ban can tre ni mta cumal ja magos congana kuluj rmal ja ryewal. Xuya'el jun orden chi necamsaxi ja rac'ala' ja tak ala'i' ja rec'o pa Belén in chakaja' ja rec'o pa tak lugar chinakaj ja Belén. Canojel ja quimajon jujun caca' tak quijuna' necamsaxi. Como ja Herodes bin tre cumal ja magos nak tiempo kas winakarnakto ja ch'umil jari' tiempo xoc rbase jaru' tak quijuna' ja necamsaxi.

17 Queri' bani, xecamsaxi, in tri' c'a bantaj wi' cumplir ja bitajnak can rmal ja profeta Jeremías quewari':

18 —C'o jun kulaj c'axax chipan ja tinamit Ramá, janila jun nimlaj bis jun nimlaj ok'ej nuban nc'axaxi. Jari' kulaj rxin ja Raquel nerok'ej ja tak ral. Congana chi ok'ej nuban, ni ma xbochitaj ta wi' rumac chi xecami ja tak ral, ne'e.

* * * * * * * * * *

19 Ja c'a tok cami ja Herodes c'o jun ángel rxin ja kajaw Dios winakar chwach ja José pan achic' pan Egipto in quewa' xbij tre ri':

20 —Catyictaji, tac'ama'el ja tac'al rachbil rute', jix, quixmeloj chipan ja nación Israel como ecamnak chic ja winak ja c'o quigana nquicamsaj ja tac'al, ne' tre.

21 C'ac'ari' c'asoji in yictaji, xuc'amel ja tac'al rachbil rute', xebe, xemeloj chipan ja nación Israel.

22 Pro ja José arja' xekaj rbixic ruq'uin chi ja k'etbaltzij rxin ja departamento Judea c'o chic pa ruk'a' ja Arquelao ja rc'ajol Herodes. Ja Arquelao q'ueje' can pa rc'axel ja rtata'. Ja c'a José tok xc'axaj chi queri' xbej ri' rmal, ma xbe ta tri'. Pro como c'oli k'alasax chic chwach pan achic' rmalari' ja tok be chipan ja departamento Galilea.

23 Ja c'a tok xe'ekaji ja pa Galilea chipan ja tinamit Nazaret xeq'ueje' wi'. Queri' queban rumac chi tri' bantaj wi' cumplir ja quibin can ja profeta tre ja Cristo quewari': —Xtibina'ax tre chi aj Nazaret, xtiche'x na. Queri' ja quibin can tre.

3

1 Xerila' ja tiempo chi ja Juan Bautista arja' peti, ntajini nuya' rbixic ja rtzobal Dios chipan jun lugar kas talani c'o pa rcuenta Judea.

2 Quewa' nbij chique ja winak ri': —Teq'uexa' ja rena'oj in teya'a' can ja ritzelal como xa nnakajinto ja gobierno xin chila' chicaj, ne' chique.

3 Ja Juan jari' ja bitajnak can ojer chi npi na, quewa' bitajnak can tre rmal ja profeta Isaías ri': —C'o jun kulaj nc'axax chipan ja lugar ja kas talani, quewa' nbij ri': —Techomarsaj chi utz ja rubey ja kajaw Dios, jic teya'a'. Queri' ja tz'ibtal can tre ja Juan.

4 Ja c'a Juan puro rsamal camello ocnak ja rtziak rcojon in c'o jun cincha rcojon xerupan. Ja rocnak rq'uexwach rway, sac' nerutij in raxcab chakaja' ncanoj pa tak k'ayis.

5 In nij ec'o wi' winak ne'ekaj ruq'uin cani' chique ja raj Jerusalén in chique ja rec'o chipan ja jule' chic lugar ja c'o pa rcuenta Judea in chakaja' canojel ja rec'o chinakaj ja binelya' Jordán.

6 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin xebạn bautizar rmal chipan ja binelya' Jordán in tri' quechol wi' ja quil quemac.

7 E q'uiy chique ja fariseo e cachbil ja saduceo eje'e' xe'ekaj ruq'uin ja Juan chi nebạn bautizar rmal pro ja c'a Juan tok xerutz'at arja' xbij chique: —Ixix congana itzel tak na'oj ewc'an, ix cani' jule' itzel tak cumatz. ¿Nak bin chewe chi nixanmaj chwach ja nimlaj juicio ja nnakajinto?

8 Ja kas mero rubey chi neban tiwachini ja rutzil pa tak ewanma, nijawari' yatal chewij chi neban ja wi katzij chi eq'uexon chic ja rena'oj.
9 In maxta quewa' tech'ob kaj pa tak ewanma ri': —Ajoj ok riy rumam can ja rAbraham rmalari' ok rtinamit Dios, maxta quixche'e. Queri' nbij chewe como ja Dios ni ma c'ayew ta tre nerwinakarsaj jule' riy rumam ja rAbraham trela' jule' abaj le'.
10 In chakaja' ja camic ri' xa nakaj c'oto chi wi' ja juicio xin Dios cani' rbanic jun iquiaj chomin chic xajalal maja'n tichoy jule' che' tre. Ja c'a che' ja mta utz rwach nuya' jari' nchoyi nojelal in nporox pa k'ak'.
11 Anin, ya' ncoj ja nixnbanbej bautizar in tok nixban bautizar jari' retal chi ech'obon chic chi neq'uex ja rena'oj in neya' can ja ritzelal. Pro c'o chi na jun penak ja xajalal maja'n tumaj ja rsamaj, arja' más chi na nim ja poder c'o pa ruk'a' chinwach anin. Anin ma yatal ta chwij xquintiloc ta ruq'uin nixtac'a chi ruc'axic ja rxajab. Arja' nixruban bautizar pro Espíritu Santo in k'ak' ja nixrbanbej bautizar.
12 Arja' rchomin chic ri' chi nerparti'ij ja re utz chiquicojol ja ma e utz ta cani' nuban jun achi nuq'uiak rwach trigo tre pala, nparti'ij ja trigo chipan ja rmukal. C'ac'ari' nuc'ol ja trigo chipan ja rc'olibal pro ja rmukal nporoj pa k'ak' pro jari' k'ak' mta chupic trij. Queri' xbij ja Juan chique.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a Jesús arja' xelto pa Galilea, be ruq'uin ja Juan chuchi' ja binelya' Jordán. Ja rch'obonel chi nbe neban bautizar rmal ja Juan.
14 Pro ja tok xekaji, ja Juan matirajo' nuban bautizar, quewa' xbij tre ri': —Pro ja kas rubey, anin ja quinabana' bautizar, pro jari' taka'an atat nawajo' chi natnuban bautizar, ne'e ja Juan.
15 In bix tre rmal ja Jesús: —Camic ni ninaban wi' bautizar como rjawaxic chi nkaban cumplir nojel ja najo'x chake rmal ja Dios chi nkaban, ne'xi ja Juan. C'ac'ari' ja Juan xuban ja bautismo.
16 Ja Jesús tok chaka maril bantaj bautizar xelto pa ya' in chaka jalal tok jaktaji ja caj. C'ac'ari' xutz'at ja rEspíritu Santo xin Dios cani' jun ajsakaxic' kajto ruq'uin.
17 In c'o jun kulaj penak chila' chicaj c'axaxi, quewa' xbij ri': —Jawa' wari' jawa' chak'laj Walc'wal, congana ninquicot trij, ne'e ja kulaj xin Dios.

4

1 Ja c'a Jesús arja' c'amarel rmal ja rEspíritu Santo, be chipan ja lugar ja kas talani chi ntakchi'ix rmal ja diablo.
2 Ca'winak k'ij ca'winak ak'a' ma xwa' ta. Ja c'a tok tz'akati ja ca'winak k'ij ca'winak ak'a' majtaj rmal rk'ak'anil rupan.
3 Ja c'a diablo ja takchinel arja' xekaj ruq'uin ja Jesús in quewa' xbij tre ri':
—Ja wi katzij chi atat ja rat Ralc'wal Dios tabij c'a trewa' ja jule' abaj ri' chi noc way, ne' tre.
4 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi ja winak ma ruyon ta way nc'atzin chique tre ja quic'aslemal pro nojel ja rtzobal Dios jari' nc'atzin chique chakaja', ne'e.
5 C'ac'ari' ja diablo xuc'amel chic ja Jesús, xebe chipan ja santilaj tinamit Jerusalén. Ja c'a tok xe'ekaji xjotba' parwi' ja nimlaj templo xin Dios
6 in xbij tre:
—Ja wi katzij chi atat ja rat Ralc'wal Dios taq'uiaka'el c'a awi' wawe' como ja chipan ja rtzobal Dios quewa' tz'ibtal can chawe ri': —Ja Dios nerutakto ángel chi naturquichajij, eje'e' netz'amo awxin utzc'a chi matasoc awakan chwach abaj. Queri' tz'ibtal can, ne'e ja diablo.
7 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Pro tz'ibtal can chakaja' chi ma tac'ambajaj ta ja Dios ja rawajaw, queri' nbij, ne' tre.

8 Ja c'a xuban chic ja diablo,
xuc'amel chic ja Jesús, xebe parwi'
jun nimlaj jayu'. Ja c'a tok xe'ekaji xu-
maj rc'utic chwach ja gobierno rxin
nojel ja tinamit ja c'o chwach'ulew in
nojel ja meba'il rxin
9 in xbij chic tre:
—Wi xcatxuque' chinwach wi naya'
nuk'ij, anin njach pan ak'a' ja gob-
ierno rxin nojel ja tinamit ja nmajon
rc'utic chawach le', ne' chic tre.
10 Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri':
—Jat, catel chinwach Satanás como
tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi
xa ruyon ja Dios ja rawajaw catx-
uque' chwach, xa ruyon arja' taya'a'
ruk'ij, queri' nbij, ne' tre.
11 C'ac'ari' be ja diablo, xuya' can ja
Jesús in ja Jesús chaka jalal tok xepi
jule' ángel xurquito'o'.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a Jesús tok xekaj rbixic
ruq'uin chi coji ja Juan Bautista pa
che' c'ac'ari' xuya' can ja lugar ja bar
c'o wi', be pa Galilea.
13 Ja c'a tok xekaji ja pa Nazaret
ma xq'ue ta tri', be pa Capernaum in
tri' q'ueje' wi'. Ja Capernaum chiya'
c'o wi', tri' c'o wi' ja bar c'o wi' ca'i'
lugar, jun rbina'an Zabulón in jun
chic Neftalí rubi'.
14 Queri' bantaji utzc'a chi tri' ban-
taj wi' cumplir ja bitajnak can ojer
rmal ja profeta Isaías tre ja ca'i' lugar
quewari':
15 —C'oli xtibantaj na chipan ja ca'i'
lugar Zabulón in Neftalí, jari' lugar
tri' c'o wi' ja bar c'o wi' ja ya', cha-
juparaj binelya' Jordán c'o wi', pa
rcuenta Galilea c'o wi' ja bar ec'o wi'
ja winak ja ma e aj Israel ta.
16 Ja winak ja rec'o chipan ari' lu-
gar, nabey xa pa k'ekumal ec'o wi'
pro nquetz'at na jun nimlaj luz, ja
nabey ec'o chipan jun bey ja xa camíc
rc'amonto pro nsakirsax na quebey
chiquewach rmal ja luz. Queri' ja
bitajnak can.
17 Ja c'a Jesús jari' k'ij xumajel
rbixic ja rtzobal Dios chique ja winak
in quewa' nbij chique ri': —Ja gob-
ierno xin chila' chicaj xa nnakajinto
rmalc'ari' tok nbij chewe, teq'uexa'
ja rena'oj, teya'a' can ja ritzelal, ne'
chique.

* * * * * * * * * *

18 Ja c'a Jesús arja' kas rmajon
binem chuchi' ja ya' rbina'an Galilea
ja tok ec'o ca'i' achi'i' xeruwil e alaxic,
jun rbina'an Simón ja c'o chic jun
rubi' Pedro ne'xi, in jun chic Andrés
rubi'. Eje'e' como e chapol ch'u' kas
quimajon rq'uiakic ja c'am pa ya' ja
tok xe'iltaji rmal ja Jesús
19 in quewa' bix chique rmal ri': —
Jo' quixtre' chwij, anin nya' na jun
samaj chewe pro ma chapoj ch'u' chi
ta ja neban, winak chic ne'ecanoj,
xeche'xi.
20 Ja c'a reje'e' quich'akila' can ja
quec'am in xetre'el trij ja Jesús.
21 Kas quimajon binem ja Jesús ja
tok ec'o chic e ca'i' achi'i' xeruwil,
chakaja' e alaxic, jun rbina'an Jacobo
in jun chic Juan rubi', e rc'ajol Zebe-
deo, ec'o pa jun lancha cachbil ja qui-
tata', quimajon rc'ojoxic ja quec'am.
Xesiq'uix pon rmal ja Jesús.
22 Ja c'a reje'e' alnak xe'elto chipan
ja lancha, q'ueje' can ja quitata'
chipan in xetre'el trij ja Jesús.

* * * * * * * * * *

23 Ja c'a Jesús arja' be nat nakaj
chipan ja departamento Galilea, ner-
tijoj ja winak pa tak jay xin mol-
bal ri'il ja bar nquemol wi' qui' chi
rc'axaxic ja rtzobal Dios, nuya' rbixic
chique ja utzlaj tzij tre ja gobierno
xin chila' chicaj in chakaja' ec'oli ja
yawa'i' nertzursaj xa nak ta nti'on
chique.
24 In be rbixic chipan nojel ja
lugar je'e ja c'o pa rcuenta Siria.
Xec'amarel ruq'uin ja yawa'i' pro
canojelal. Xa nak ta chi yobilal
cuc'an, xa nak ta nti'on chique,
wi ec'o itzel tak espíritu e'ocnak
chique, wi c'ol ataque chique, wi e
sica', xec'amarel canojelal ruq'uin in
xertzursaj.
25 In congana e q'uiy ja winak
xetre'el trij cani' chique ja rec'o
chipan ja departamento Galilea

in chique ja rec'o chipan ja lugar rbina'an Decápolis in chique ja raj Jerusalén in ja rec'o chipan jule' chic tinamit ja c'o pa rcuenta Judea in chique chakaja' ja rec'o chajuparaj ja binelya' Jordán.

5

1 Ja c'a Jesús tok xutz'at chi congana e q'uiy ja winak arja' be, jote' chwach jun jayu', xuwil jun lugar in tri' tz'abe' wi'. Ja c'a rdiscípulo eje'e' xe'ekaj ruq'uin.

2 Xumaj c'a quitijoxic, quewa' xbij chique ri':

3 —Congana qui'il chique ja winak ja ch'obtajnak cumal chi ni nc'atzin wi' ja rEspíritu Santo chique chi nq'ueje' pa tak canma, congana qui'il chique como quixin c'ari' ja gobierno xin chila' chicaj.

4 Congana qui'il chique ja winak ja netajini ne'ok'i in nebisoni, congana qui'il chique como nyukbax c'a quec'u'x ari'.

5 Congana qui'il chique ja winak tok c'oli nquewil chipan ja quic'aslemal in eje'e' ni pa ruk'a' Dios wi' nquejach wi', congana qui'il chique como chique nyataj wi' jun herencia. Ja herencia ja nyataj chique jari' ja rwach'ulew.

6 Congana qui'il chique ja winak ja congana nquiyarij nquetzuk ja canma tre ja rutzil xin Dios, congana qui'il chique como ja rutzil nquiyarij jari' xtinoj na pa tak canma.

7 Congana qui'il chique ja winak ja nepokonan quewach cach tak winak, congana qui'il chique como eje'e' npokonax c'a quewach ari' chakaja'.

8 Congana qui'il chique ja winak ja ch'ajch'oj canma, congana qui'il chique como eje'e' nequitz'ata' na c'a rwach ari' ja Dios.

9 Congana qui'il chique ja winak ja nechomin quixin winak, nquechup rwach síc' ch'a'oj, congana qui'il chique como eje'e' xque'otakixi chi e ralc'wal Dios.

10 Congana qui'il chique ja winak ja nbạn itzel chique rumac ja rutzil xin Dios nqueban, congana qui'il chique como quixin c'ari' ja gobierno xin chila' chicaj.

11 Congana qui'il chewe ja tok nixtz'uji nixyok'i in tok nbạn itzel chewe in tok nojel rwach ja ritzelal nbix chewe ja ma katzij ta pro mwal anin tok nbạn queri' chewe.

12 Ja tok queri' nqueban chewe quixquicoti pro congana quixquicoti como jari' c'o jun nimlaj rtojbalil ja nyataj na chewe chila' chicaj. Quixquicoti como queri' ban chique ja rojer tak profeta chakaja' ban itzel chique.

* * * * * * * * * *

13 Ja rixix ix cani' atz'am, neban qui' tre ja quic'aslemal ja winak cani' nuban ja ratz'am ja nbano qui' tre ja nkati'. Pro ja ratz'am wi xtiyojtaji wi mchita rtzayil ¿nak c'a nchomarsbex chic rxin ari'? Ja wi queri' nuban jari' mchita noc wi', xa nch'akixel in npạk' chakan cumal winak.

14 Ja rixix ix cani' luz, nesakirsaj quebey ja winak chiquewach wawe' chwach'ulew. Cani' tre jun tinamit parwi' jayu' c'o wi' mta moda ja maquita ntz'attaji.

15 In cani' chique winak mta jutij xtiquetzij ta jun candil xtiquijupba' ta c'a jun caxon trij. Ja nqueban, nquetzij ja candil in nquijecba' utzc'a ja winak ja rec'o pa jay pa sak neq'ueje' wi' canojelal.

16 In quirtac'ari' nuban ja luz ja c'o pa tak ewanma ixix chakaja', tisakirsaj quebey ja winak chiquewach utzc'a ja winak tok nquetz'at ja rutzil neban, eje'e' xtiqueya' ta ruk'ij ja Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj.

* * * * * * * * * *

17 Maxta tech'ob chwij chi anin inpenak chi nunyojo' ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés nixtac'a ja ta chakaja' ja bin can je'e cumal ja profeta. Ma queri' ta, ma inpenak ta chi nunyojo', anin inpenak chi nunbana' cumplir.

18 Queri' nbij chewe como jari' ley
ni nbantaj wi' cumplir nojelal, nix-
tac'a c'o ta jutz'it tre ja maquita nban-
taj cumplir. Ni katzij wi' ja xtinbij
chewe ri', ma c'ayew ta nq'uisi caj
nq'uisi rwach'ulew chwach ja c'o jun
ti punto tre ja ley ja maquita nbantaj
cumplir.
19 Ja winak xa nak ta chi winakil
wi c'o jun mandamiento rxin ja ley
wi nqueban tre ni mta, masqui jari'
mandamiento ma kas ta rjawaxic
chi nnimaxi neche' tre, in wi queri'
ja nquec'ut chiquewach winak,
chakaja' eje'e' ma nimak ta quek'ij
chipan ja gobierno xin chila' chicaj.
Pro ja winak ja nquinimaj ja man-
damiento in wi queri' ja nquec'ut
chiquewach winak chakaja', eje'e'
nimak quek'ij chipan ja gobierno xin
chila' chicaj.
20 Anin nbij chewe, ja rewutzil wi
xa junan ja cani' cutzil ja maestro ja
netijon quixin ja winak tre ja ley xin
Dios, wi xa junan ja cani' cutzil ja
fariseo jari' ni maquixoc wi' chipan ja
gobierno xin chila' chicaj, ni rjawaxic
wi' chi nech'ucla'aj ja rewutzil.
21 Ixix ec'waxan ja bitajnak can
ojer chique ja winak chi: —Ma teban
ta camíc, ja c'a wi c'o jun xtuban
camíc jari' nk'ẹt na tzij trij. Queri' ja
bitajnak can.
22 Pro ja ranin nbij chewe, wi c'o
jun nuban ryewal tre jun rch'alal jari'
nk'ẹt na tzij trij. In wi c'o jun nbij tre
jun rch'alal: —Xat nacnic, k'eku'm
awi', wi ne' tre jari' nc'amarel
chiquewach ja nimak tak k'etol tak
tzij chi nk'ẹt tzij trij. In wi c'o jun
nbij tre: —Xat itzel winak, majun Dios
awq'uin, wi ne' tre jari' ncaje' can jun
nimlaj rpokonal chwach pa k'ak'.
23 Rmalc'ari' nbij chewe, ja tok c'oli
ja rofrenda nec'amto wi ech'obon
chi neya' chwach altar in netzu-
juj chwach ja Dios pro wi nurkaj
chewe chi c'o jun ewach'alal ebanon
ofender
24 mejor, ma tetzujuj ta na ja
rofrenda, teya'a' can tri' ja bar c'o
wi' ja raltar, jix jechomij na ewi'
nabey ruq'uin ja rewach'alal. Ja tok
xquixchomtaj ruq'uin quixmelojto,
c'a tokori' c'a utz chic netzujuj ja
rofrenda.
25 Cani' tre c'o ta jun nyo' parte
chewij, mejor ja neban, tok emajon
bey ixbenak pa k'etbaltzij techomij
ewi' ruq'uin, nowi ma queri' ta
neban, ja nyo' parte chewij arja'
nixrujach pa ruk'a' ja ralcalta, ja
c'a ralcalta nixrujach chic pa ruk'a'
comisario in nixrucoj pa che'.
26 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri' chi ni maquixelto wi' ja pa che',
nixelto c'a pro netoj can na nojel ja
rec'as, nixtac'a c'o ta jun ti centavo ja
maquita xtetoj can.
27 In jun chic ec'waxan ja bitajnak
can ojer chi: —Maxta teban rij tak
quewi' ja rewixjayilal owi ewachaji-
lal. Queri' ja bitajnak can.
28 Pro ja ranin nbij chewe, wi c'o
jun masqui xa xutz'at jun ixok in
xyarij kaj pa ranma jari' xuban rij
rwi' ja rxjayil pa ranma.
29 Ja c'a panewach ja c'o pan
ewiquik'a' wi xa rmal tok nixkaj
chipan il mac mejor, tec'oto'el in
tech'akijel. Queri' nbij chewe como
más na utz netz'ila' jun panewach
chwach ja nbe ja recuerpo chi jun pa
k'ak'.
30 In ja rek'a' ja rewiquik'a' wi xa
rmal tok nixkaj chipan il mac mejor,
tekupijel in tech'akijel chakaja' como
más na utz netz'ila' jun ek'a' chwach
ja nbe ja recuerpo chi jun pa k'ak'.
31 In jun chic ja bitajnak can ojer
quewari': —Ja wi c'o jun xajutij xu-
jach can ja rxjayil rjawaxic chi nuban
jun wuj in ntz'ibaj chipan chi xajutij
nuya' can, ja c'a wuj tok ntzuri nujach
can tre ja rixok. Queri' ja bitajnak
can.
32 Pro ja ranin nbij chewe, wi c'o
jun xajutij xujach can ja rxjayil in ja
rxjayil wi ma macunnak ta ruq'uin
jun chic achi, arja' kas k'alawachili
numin ja rxjayil chipan ja radulte-
rio. In wi c'o jun achi nuc'am jun
ixok jachon can jari' achi adulterio ja
nuban.

33 In jun chic ec'waxan ja bitajnak
can chique ja winak ojer chi: —Maxta
ma katzij ta teban ja tok neban jurar
pro jari' tebana' cumplir ja netzujuj
tre ja kajaw Dios tok neban jurar.
Queri' ja bitajnak can.
34 Pro ja ranin nbij chewe, majutij
teban jurar. Ma tenataj ta ja caj chi
rbanic jurar como ja caj jari' ocnak
rtz'ulibal ja Dios ja nimlaj Rey
35 in nixtac'a nenataj ta rwach'ulew
chakaja' chi rbanic jurar como
ja rwach'ulew jari' ocnak rc'olbal
rkan ja Dios in nixtac'a tinamit ta
Jerusalén nenataj chakaja' como ja
Jerusalén jari' ocnak ja rtinamit ja
Dios ja nimlaj Rey
36 in nixtac'a nenataj ta ewí'
chakaja' chi rbanic jurar como ja
rixix maquixcowini xteq'uex ta
rcoloril jun ti chirwach rsamal ewí'
xteban ta sak tre owi k'ek.
37 Ja tok wi c'o je'e nebij ni tebij
rubi', wi can, can quixche'e, nowi ma
can ta, ma can ta quixche'e. Ja c'a wi
c'o jule' chic tzij nebij ja wi ma ja tari'
ja can owi ma can ta jari' jule' tzij xa
ruq'uin diablo penak wi'.
38 In jun chic ec'waxan ja bitajnak
can ojer chi: —Ja wi c'o jun xayoj
jun rwach queri' nbạn chawe atat
chakaja', nbạn rc'axel chawe, nyọj
jun awach owi c'o jun xawasaj jun
rey queri' nbạn chawe atat chakaja',
nbạn rc'axel chawe, nwasax jun
awey. Queri' ja bitajnak can.
39 Pro ja ranin nbij chewe, ma teya'
ta rjil rc'axel chique ja nebanowi ja
ritzelal chewe. Ja neban, wi c'o jun
xuya' jun k'a' xewey teya'a' lugar tre
chi nuya' chic jun chajuparaj.
40 In wi c'o chic jun xixruc'amel
pa k'etbaltzij chi nrajo' numaj chewe
ja recamisa ja neban, teya'a' tre in
teya'a' echaqueta tre chakaja'.
41 Ja wi c'o jun xixruban mandar
chi nixoc chuxe' jun ijka'm in nix-
tre'el trij in nbij chewe chi pa jun
kilómetro neya'a' wi', ja c'a neban
ixix, tetzujuj tre chi pa ca'i' kilómetro
neya'a' wi'.
42 Ja wi c'o jun c'oli xc'utuj chewe
teya'a' tre in wi c'o jun nrajo' nukaj
pwok chewe maxta ma teya' ta tre
chakaja'.
43 In jun chic ec'waxan ja bita-
jnak can ojer chi: —Que'ewajo'
ja reprójimo, ja c'a rec'ulel itzel
que'etz'ata'. Queri' ja bitajnak can.
44 Pro ja ranin nbij chewe,
que'ewajo' ja rec'ulel, ja tok ec'oli
nebin itzel tak tzij chewe ja c'a rixix
solo utzlaj tak tzij tebij chique, ja tok
ec'oli ja xa itzel nixquetz'at ja c'a rixix
solo utzil tebana' chique, ja tok ec'oli
nixtz'ujuwi nixyok'owi owi nqueban
pokon chewe ja c'a rixix tebana' orar
pa quicuenta.
45 Quirtari' neban utzc'a chi ixix nij
ix k'alaj wi' chi ix ralc'wal Dios ja
Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj, cani'
nuban arja' nlasajto k'ij pa quewi'
xa nak ta chi winakil chi e itzel
tak winak chi e utzlaj tak winak in
chakaja' nkajsaj jab pa quewi' cano-
jelal chi nimanel rxin chi ma nimanel
ta.
46 Queri' nbij chewe como ixix ja
wi xa queyon lok' ne'ena' ja lok'
ixquina'on ixix ¿la c'o ta c'a jun rto-
jbalil ari' nyataj chewe nech'ob ixix?
Ja wi xa queri' neban xc'a ix junan
ari' cuq'uin ja molol tak impuesto
como eje'e' lok' nquena' qui' chibil
tak qui'.
47 In wi xa queyon ja rewach'alal
ne'ek'ijla' ja queri' xc'a ix junan ari'
cuq'uin ja winak ja xa nak ta chi
winakil. Queri' nbij chewe como ja
winak masqui ma cotak ta rwach ja
Dios pro eje'e' nequik'ijla' ja cach'alal
chakaja'.
48 Rmalc'ari' nbij chewe, cani'
rbanon ja Tatixel ewxin ja c'o chila'
chicaj ni majun falta tre ja rajoben
ri'il c'o tre queri' c'a chewe ixix
chakaja' rjawaxic chi ni majun falta
tre ja rajoben ri'il c'o chewe.

6

1 Ec'oli winak tok c'o je'e nqueban
ja chi ya'bal ruk'ij ja Dios nqueban
pro xa chiquewach winak nqueban
wi' utzc'a chi nyạ' quek'ij cumal ja

winak nquech'ob. Pro ja rixix tebana' cuenta, maxta teban queri', nowi queri' neban ni majun rtojbalil nyataj chewe rmal ja Tatixel ja c'o chila' chicaj.

2 Rmalc'ari' nbij chewe, tok c'o jun ti ayuda nesipaj maxta tewasaj ja rtzijoxic ja cani' nqueban ja winak ja xa caca' quipalaj. Eje'e' pa tak jay xin molbal ri'il nquisipaj wi' ja rayuda in pa tak bey chakaja' utzc'a chi nyạ' quek'ij cumal ja winak ja netz'ato quixin. Anin ni katzij wi' ja nbij chewe ri', eje'e' ja tok nyạ' quek'ij cumal ja winak ni xa ruyon wari' ja rtojbalil nquech'ec trij, mchita nak chi ta.

3 Pro ja c'a rixix tok c'o jun ti ayuda nesipaj mejor ja neban, majun rbixic newasaj, nixtac'a ncotakij ta ja rec'oloc ewq'uin.

4 Quirtari' neban utzc'a majun nak ta notakini. Ja wi queri' neban ja Tatixel ewxin ja nutz'at nojelal masqui awatal chiquewach winak, arja' nuya' chewe jun rtojbalil pro ni chiquewach winak tok nuya' chewe.

* * * * * * * * * *

5 In jun chic, ja tok neban oración maxta queri' teban ja cani' nqueban ja winak ja xa caca' quipalaj. Queri' nbij chewe como eje'e' congana nel quec'u'x trij ja nepe'e pa tak jay xin molbal ri'il chi rbanic oración in pa tak esquina pa bey chakaja'. Queri' nqueban utzc'a chi nyạ' quek'ij cumal ja winak ja netz'ato quixin. Anin ni katzij wi' nbij chewe, ja tok nyạ' quek'ij cumal ja winak ni xa ruyon wari' ja rtojbalil nquech'ec trij, mchita nak chi ta.

6 Pro ja c'a rixix tok neban oración quixoc chipan ja tak ewochoch chejujunal in tetz'apij ewi' chipan in quixtzijon ruq'uin ja Tatixel ewxin ja matitz'attaji. Ja wi queri' neban ja Tatixel ewxin ja nutz'at nojelal masqui awatal chiquewach winak, arja' nuya' chewe jun rtojbalil pro ni chiquewach winak tok nuya' chewe.

7 In jun chic, ja tok neban oración maxta teban ja cani' nqueban ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios. Queri' nbij chewe como eje'e' chaka ja' nquicamuluj rbixic jule' tzij ja mta rc'amonto, ja nquech'ob eje'e' chi rumac ari' ja maxco' chi jule' tzij nquibij chewi' tok nc'axaxi ja coración.

8 Maxta queri' teban ixix ja cani' nqueban eje'e' como ja Tatixel ewxin arja' rotak chic nak ja nc'atzin chewe masqui maja'n tec'utuj tre.

9 Rmalc'ari' nbij chewe, ja tok neban oración quewa' nebij ri': —Katata' Dios ja ratc'o chila' chicaj, lok' ta xtina'i ja rabi' cumal ja winak.

10 Xtikajpi ta ja ragobierno wawe' chwach'ulew, xtinimax ta ja ravoluntad atat wawe' ja cani' ntajini nbạn chila' chicaj nnimaxi.

11 Taya'a' chake ja kaway ja nc'atzin chake camic.

12 Tacuyu' ja kil kamac ja cani' nkaban ajoj nekacuy ja winak tok c'oli quibanon chake.

13 Atat ta xcatchajin kaxin, maxta kokaji tok nokrtakchi'ij ja diablo, ko'ato'o' pa ruk'a'. Jari' nkac'utuj chawe como pan ak'a' atat c'o wi' nojel gobierno in pan ak'a' c'o wi' nojel poder, noc na ya'bal ak'ij nojelal, in nij at quirwari' camic, chwak in chijutij. Amén. Queri' ta rbanic ja roración neban.

14 Ja c'a wi ne'ecuy ja winak tok c'oli nqueban chewe ja Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj arja' nixrucuy ixix chakaja'.

15 Nowi maque'ecuy jari' maquixrucuy ixix chakaja' ja Tatixel ewxin.

* * * * * * * * * *

16 In jun chic, ja tok neban ayuno chi ryabexic ruk'ij ja Dios maxta teban ixix ja cani' nqueban ja winak ja xa caca' quipalaj como eje'e' ni quigana wi' nqueban nbisoni ja quipalaj, ni lawulo' nqueban tre utzc'a chi netz'ati cumal ja winak chi ayuno ja quimajon rbanic. Anin ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja tok nyạ' quek'ij cumal ja winak tok nqueban ja rayuno ni xa ruyon wari' ja rtojbalil nquech'ec trij, mchita nak chi ta.

17 Pro ja c'a rixix ja tok neban ja
rayuno tejica' ewí' in tech'aja' chi utz
ja repalaj
18 utzc'a chi ja winak ma cotak
ta chi ayuno ja remajon rbanic, xa
jun otakyon jari' ja Tatixel ewxin
ja matitz'attaji. Ja wi queri' neban
ja Tatixel ewxin ja nutz'at nojelal
masqui awatal chiquewach winak,
arja' nuya' jun rtojbalil chewe pro ni
chiquewach winak tok nuya' chewe.

* * * * * * * * * *

19 Maxta xa ja' tibe ec'u'x
ruq'uin ja q'uiyirsan meba'il wawe'
chwach'ulew como ja meba'il xin
rwach'ulew xa ma c'ayew ta ntij
cumal chicop owi nk'uxari in ma
c'ayew ta chakaja' ja ralak'oma'
nquejok' chi'jay in nquilak'ajel.
20 Pro ja neban, tibe ec'u'x trij
ja q'uiyirsan meba'il xin chila' chi-
caj como ja meba'il xin chila' chi-
caj jari' mta moda xtitij ta cumal
chicop owi xtik'uxar ta in mta moda
chakaja' ja ralak'oma' xque'ekaj ta tri'
xtiquilak'aj ta.
21 Anin xinbij chewe ja tzij ri'
como xa nak ta chi meba'il benak
ec'u'x ruq'uin tri' c'o wi' ja rewanma
chakaja'.
22 Ja panewach cani' rbanic jun luz
ixrya'on pa sak, ja wi mta rbanon
wi ma yojtajnak ta jari' pa luz c'a c'o
wari' ja recuerpo pro ni chi jun.
23 Pro ja c'a wi yojtajnak jari' pa
k'eku'm c'a c'o wari' ja recuerpo pro
ni chi jun. In queri' c'a tre ja luz ja
yatajnak chewe pa tak ewanma, ja
wi nchupi jari' congana jun nimlaj
k'ekumal nixq'ueje' wi'.
24 Jun winak xa nak ta chi winakil
ni majun moda xqueq'ueje' ta ca'i'
rpatrón, ja queri' jun nrajo' in jun xa
itzel nutz'at owi jun nnimaj in jun
matinimaj. In queri' c'a tre chakaja'
mta moda xtiyuke' ta ec'u'x ruq'uin
Dios in xtiyuke' chi ta ec'u'x ruq'uin
ja meba'il xin rwach'ulew.
25 Rmalc'ari' ja tok nbij chewe,
maxta tek'isaj ewi' tre ja rec'aslemal:
—¿Nak nkatij chi c'awa'? maxta quix-
che'e, in nixtac'a ja nc'atzin tre ja
recuerpo chakaja': —¿Nak nkacoj chi
c'awa'? maxta quixche'e. Ja Dios
arja' nuya' nojelal ja nc'atzin tre ja
rec'aslemal in tre ja recuerpo ¿la
matuya' c'ari' chewe chakaja' ja netij
in ja necoj?
26 ¿La maque'etz'at c'a ja tak
tz'iquin ja nerupup chicaj? Eje'e'
nixtac'a c'o ta tijco'm nquetic in
nixtac'a c'o ta cosecha nquec'ol pro ja
Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj arja'
ntzuku quixin. Pro ¿la ma ixix ta c'a
ja más na ix vale chiquewach ja tak
tz'iquin?
27 In jun chic, ni majun chewe
masqui congana nk'isaj ri' ncowin ta
ruyon nuya' ta rq'uiybal nel ta más
nim rkan.
28 In tre ja tziak ¿nak c'a tre tok
nek'isaj ewi' rmal ja necoj? Tewasaj
mpe' ena'oj trij ja cotz'i'j nak nuban
tok nq'uiyi pa tak k'ayis pro mati-
samaji in matik'inoni.
29 Ja c'a ranin nbij chewe camic, ja
rojer rey Salomón masqui congana
biyom pro mta rtziak xucoj ta ja más
buena ta chwach rcoloril jun trewa'
jule' cotz'i'j ri'.
30 Ja cotz'i'j masqui xa ncami,
masqui xa nchakiji chanim in nporox
pa k'ak' pro ja Dios arja' nuya' rcolo-
ril. Ja wi queri' nuban ¿la matuya'
c'ari' chewe chakaja' ja retziak necoj?
Xarwari' nbij chewe, ma kas ta yukul
ec'u'x ruq'uin ja Dios.
31 Rmalc'ari' nbij chewe, ma
tek'isaj ta ewi': —¿Nak nkatij c'awa'?
maxta quixche'e in: —¿Nak nkacoj
c'awa'? maxta quixche'e chakaja'.
32 Queri' nbij chewe como ja winak
ja ma cotak ta rwach ja Dios eje'e' ri'
ja nebano queri'. Ja c'a chewe ixix,
ja retata' Dios ja c'o chila' chicaj arja'
bien rotak chi nc'atzin chewe nojel
awa' wari'.
33 Pro ja kas rjawaxic chi neban
nabey, ja gobierno xin Dios ni ta ja
wari' nech'ob in ja rutzil xin Dios
chakaja'. Ja wi queri' neban nojel
awa' ja nc'atzin chewe nyataj chewe.

34 Rmalc'ari' nbij chewe, maxta tek'isaj ewi' rmal ja penak chewach xin chwak cabij. Ja wi c'oli ja problema xin chwak, xin chwak c'ari', maxta tec'am camic. Ja jujun k'ij sobre ja problema chipan.

7

1 Maxta quixoc ix cani' k'etol tak tzij chiquij ja winak utzc'a chi ja Dios matuk'et tzij chewij ixix chakaja'.

2 Queri' nbij chewe como ja necoj chiquij ja winak chi nek'etbej tzij chiquij jari' noc chewij ixix chakaja'. Cani' neban chique ja winak queri' nuban ja Dios chewe ixix chakaja'.

3 ¿Nak tre tok neya' cuenta tre jun ti ril nuban ja rewach'alal pro mateya' cuenta tre jun nimlaj ewil neban ixix? Ja tok neban queri' jari' cani' neya' cuenta tre jun ti rc'utal che' ja c'o parwach ja rewach'alal pro mateya' cuenta tre jun nimlaj che' ja c'o panewach ixix.

4 In chakaja' nak moda nebij tre ja rewach'alal: —Wach'alal, taya'a' lugar chake chi nkaya' jun consejo chawe tre ja il mac ja c'o pan ac'aslemal, nixche' tre, pro más na nim ja il mac c'o pan ec'aslemal ixix.

5 Ja queri' xa caca' epalaj ja neban. Ja wi newajo' neya' consejo tre ja rewach'alal rjawaxic nabey chi neya' can ja ritzelal ja c'o chipan ja rec'aslemal ixix utzc'a chi nixcowini neya' utzlaj tak consejo tre ja rewach'alal.

6 Ja xin Dios maxta teya' chiquewach winak ja xa e cani' tz'i'. Ja rtzobal Dios cani' jule' abaj ja congana nimak rjil maxta teya' chiquewach winak ja xa e cani' ak, matzij xa tiqueban tre ni mta, ja queri' cani' nquepak' chi cakan, matzij nebe chewij cani' nqueban tz'i' natqueti'.

* * * * * * * * * *

7 Tec'utuj tre ja Dios ja nc'atzin chewe in arja' nuya' chewe, tecanoj ja newajo' in newil, tec'onc'o'oc ja chi'jay in njak chewach.

8 Queri' nbij chewe como canojel ja nec'utuni nyataj chique in ja necanoni nyataj chique chi nquewil in ja nec'onc'onoc ja chi'jay njak chiquewach.

9 O ¿la c'ol on jun tatixel chewe tok nc'utux jun caxlanway tre rmal jun ti rc'ajol la nuya' jun abaj pa ruk'a'?

10 Owi nc'utux jun ch'u' tre ¿la nuya' jun cumatz tre?

11 Ixix masqui ix lawulo' pro ewotak neya' utzlaj tak nakun chique ja rewalc'wal pro pior c'a ja Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj arja' nuya' utzlaj tak nakun chique ja nec'utun tre.

12 Queri' c'a rbanic, xa nak ta neyarij chique winak chi nqueban chewe queri' c'a tebana' ixix chique chakaja' como queri' nuc'ut chikawach ja rtzobal Dios ja tz'ibtal can chipan ja ley in cumal ja profeta.

* * * * * * * * * *

13 C'o jun pa rchi'jay ja congana ti latz' xarwari' nixerya'a' chipan ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, jari' pa rchi'jay chipan quixoc wi'. Queri' nbij chewe como c'o chi na jun ja pa rchi'jay congana nim in natruya' chipan jun bey congana nim rwach chakaja', ma c'ayew ta natoc chipan xarwari' nixerya'a' chijutij chipan ja nimlaj rpokonal, jari' pa rchi'jay e q'uiy ja winak ja ne'oc chipan.

14 Queri' nbij chewe como ja pa rchi'jay ja nixerya'a' chipan ja utzlaj c'aslemal jari' congana ti latz' in natruya' chipan jun bey congana c'ayew in xa ma e q'uiy ta ja newilowi.

* * * * * * * * * *

15 Tebana' cuenta ewi' chiquewach ja winak ja profeta neche'xi, pro ma katzij ta chi e profeta. Eje'e' tok ne'ekaj ewq'uin nquik'alasaj qui' chewach chi majun nak ta itzel nqueban chewe, e cani' tak carnelo netz'ati pro ja pa tak canma e cani' utiwa' ja maxco' chi camíc nqueban.

16 Cani' tre jun che', rumac ja rwach nuya' tri' nawotakij wi' nak chi che'al in queri' c'a chique winak chakaja',

rumac ja natz'at pa tak quic'aslemal
tri' nawotakij wi' nak quibanic. Ta
c'a ja q'uix mta moda xtiwachij ta uva
nixtac'a rxulquiej xtiwachij ta higo.
17 Queri' c'a rbanic, nojel ja utzlaj
tak che' utz rwach nuya' in nojel ja
ritzel tak che' itzel rwach nuya'.
18 Ja utzlaj che' mta moda xtuya'
ta itzel rwach nixtac'a ja ritzel che'
xtuya' ta rwach utz.
19 Nojel ja che' ja ma utz ta rwach
nuya' jari' nchoyi in nporox pa k'ak'.
20 Queri' c'a quibanic ja winak, ru-
mac ja natz'at pa tak quic'aslemal tri'
nawotakij wi' nak quibanic.

* * * * * * * * * *

21 Ja winak ja nebin chwe: —Kajaw,
Kajaw, neche' chwe, eje'e' ma canojel
ta nyataj chique chi ne'oc chipan ja
gobierno xin chila' chicaj pro ja ny-
ataj chique chi ne'oqui eje'e' ri' ja ne-
tajini nquinimaj ja Nata' ja c'o chila'
chicaj.
22 Ja c'a tok xterila' ja nimlaj k'ij
xin juicio e q'uiy ja winak quewa'
xtiquibij chwe ri': —Kajaw, Kajaw
¿la ma pan abi' ta c'a kaya' rbixic ja
rtzobal Dios, la ma pan abi' ta c'a
xekawasajel demonio pa tak canma
ja winak in la ma pan abi' ta c'a
chakaja' kaban nimak tak milagro?
xqueche' na chwe.
23 Ja c'a ranin quewa' xtinbij chique
ri': —Anin ni ma xinwotakij ta wi'
ewach, quixel chinwach ix banol tak
itzelal, ninche' na chique.

* * * * * * * * * *

24 Xa nak ta ja nec'axani ja nmajon
rbixic in wi nquinimaj ja nbij chique
chi nqueban, eje'e' quewa' quibanic
ri', e junan ruq'uin jun achi congana
rna'oj, xuban jun rochoch in parwi'
abaj xtz'uba' wi'.
25 Xumaj c'a jun nimlaj k'ekaljab,
q'uiyi ja rkan tak ya' in jaktajto jun
nimlaj ik'. Ja jay lawulo' ban tre
rmal pro ma xbe ta pa tok'ulew como
parwi' abaj tz'ubul wi'.
26 In xa nak ta nec'axani ja nma-
jon rbixic in wi matiquinimaj ja nbij,
eje'e' quewa' quibanic ri', e junan
ruq'uin jun achi xa ma ch'obolic achi
ta, xuban jun rochoch in xa parwi'
snayi' xtz'uba' wi'.
27 Xumaj c'a jun nimlaj k'ekaljab,
q'uiyi ja rkan tak ya' in jaktajto jun
nimlaj ik'. Ja jay lawulo' ban tre rmal
in be pa tok'ulew, xajutij yojtaji ja jay.
Queri' xbij ja Jesús.
28 Ja Jesús tok bitaj rmal nojelal ja
tzij ja c'a winak kas c'asc'o'i quic'axaj
ja tijonem nuya'.
29 Queri' queban ja winak como
ja tijonem nuya' chique congana
nerusil, bien k'alaj chi ruq'uin Dios
penak wi' ja nbij, ma junan ta ruq'uin
ja tijonem ja nqueya' ja maestro ja
netijon quixin ja winak tre ja ley xin
Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés.

8

1 Ja c'a Jesús xule'to chwach ja jayu',
ja c'a tok kajto congana e q'uiy ja
winak xetre' trij.
2 Chaka jalal tok c'o jun yawa' xekaj
ruq'uin ec'o jule' itzel tak ch'a'c trij,
xuque' chwach in xbij tre:
—Wajaw, ja wi nawajo' ninatzursaj,
anin wotak chi natcowini ninatzur-
saj, ne' tre.
3 Ja c'a Jesús xuyuk pon ja ruk'a',
xuchap ja yawa' in xbij tre:
—Can nwajo' ja cani' nabij chwe,
cattzuri, ne' tre, in ni chanim xeli ja
ritzel tak ch'a'c trij.
4 In xbij chic tre: —Majun bar ta tri'
nabij wi' ja xinban chawe. Xar ja na-
ban, jat, jac'utu' awi' chwach ja sac-
erdote in jaya'a' ja rofrenda ja cani'
rbin can ja Moisés chipan ja ley xin
Dios chi naban. Ja c'a rofrenda naya'
jari' noc testimonio chiquewach ja
sacerdote chi naban cumplir ja rbin
can ja Moisés, ne' tre.

* * * * * * * * * *

5 Ja Jesús tok xekaj chipan ja
tinamit Capernaum c'o jun capitán
quixin soldado xekaj ruq'uin in
quewa' xbij tre ri':
6 —Wajaw, c'o jun nmoso c'o chi
wochoch, arja' siquirnak in congana
lawulo' nuban rmal, ne' tre.

7 —Can ninbe ruq'uin chi nentzur-
saj, ne'xi rmal ja Jesús.
8 Pro ja capitán arja' xbij chic tre:
—Wajaw, atat janila nim ak'ij, ma
yatal ta chwij chi xcatoc ta chipan ja
wochoch, xar ja nwajo' chawe, tabij
chi ntzuri ja nmoso in wotak chi xa
ruq'uin ari' ntzuri.
9 Queri' nbij chawe como anin bien
wotak nak rbanic ja tok natban man-
dar. Ec'oli ja nebano mandar wxin in
chakaja' ec'oli soldado pa nuk'a' anin
chi nenuban mandar. Ja tok nbij tre
jun chi: —Cateli, ninche' tre, jari' ni
nel wari'. Ja c'a wi nbij chi: —Catajo',
ninche' tre jun chic, jari' ni npi wari'.
Ja c'a wi nbij tre ja nmoso chi: —
Tabana' ja wari', ninche' tre, jari' ni
nuban wi'. Queri' xbij ja capitán.
10 Ja c'a Jesús congana c'asc'o'i
xc'axaj ja tzij ja bix tre rmal ja capitán
in como ec'o jule' winak ja retran trij
quewa' xbij chique ri':
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
ja capitán arja' más chi na k'axnak
ja yukulbal ruc'u'x wq'uin chewach
ixix ja rix wach tak aj Israel, nixtac'a
c'o ta jun chewe nwilon ta ja queri'
ta ja yukulbal ruc'u'x wq'uin ja cani'
rxin arja'.
11 Camic nbij chewe chi e q'uiy ja
winak ja ma e aj Israel ta nepi na no-
jel nat nakaj, ne'oc na chipan ja gob-
ierno xin chila' chicaj in netz'abe' chi
mesa, junan newa' cuq'uin ja rAbra-
ham, ja rIsaac in ja Jacob.
12 Pro ja c'a ralc'walaxela' ja tzujux
chique ja gobierno xin chila' chicaj
nabey eje'e' xa neq'uiq̱kel chipan ja
nimlaj k'ekumal. Ja c'a winak janila
chi ok'ej xtiqueban chipan ari' lugar
in xtiquicach'ach'ej cak'. Queri' xbij
ja Jesús chique ja winak ja retran trij.
13 C'ac'ari' xbij chic tre ja capitán:
—Camic jat, in como yukul ac'u'x
wq'uin chi nincowini ntzursaj ja
ramoso in queri' ja nbantaji, ntzuri,
ne' tre. In ni jari' hora tzuri ja moso.

* * * * * * * * * *

14 C'ac'ari' be ja Jesús chi rochoch ja
Pedro. Ja c'a tok xekaji xoc pa jay in
xutz'at ja rji'te' ja Pedro c'o chwa ch'at
yawa', majtajnak rmal c'atan.
15 Xuchap chi ruk'a' in xeli ja c'atan.
Yictaji ja rixok in xumaj quilixic ja
Jesús.
16 Ja c'a tok xoc ak'a' e q'uiy ja winak
xec'amarel ruq'uin ja Jesús, ec'ol itzel
tak espíritu e'ocnak pa tak canma. Ja
c'a Jesús xa jun ja tzij xbij in jari'
tzij xerlasbej ja ritzel tak espíritu pa
tak canma in xertzursaj canojel ja
yawa'i' chakaja'.
17 Queri' xuban utzc'a chi tri' bantaj
wi' cumplir ja bitajnak can rmal ja
profeta Isaías quewari': —Arja' xri-
jkajel ja nokti'on je'e rmal in xoc
chuxe' ja kayobilal, ne'e.

* * * * * * * * * *

18 Ja c'a Jesús tok xerutz'at chi con-
gana winak quimolon qui' trij, arja'
xbij chique ja rdiscípulo: —Jo' chaju-
paraj ya', ne' chique.
19 C'o c'a jun achi arja' jun chique ja
maestro ja netijon quixin ja winak tre
ja ley xin Dios, xekaj ruq'uin ja Jesús
in quewa' xbij tre ri':
—Maestro, anin can ninbe chawij
xa bar ta tri' natbe wi', ne' tre.
20 In bix tre rmal ja Jesús:
—Ja rutiwa' c'o quic'olibal ja bar
newar wi' in chakaja' ja tak tz'iquin
c'o quesoc pro ja chwe anin ja rin
Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja
winak mta wochoch ja ni ta wxin wi'
anin ninwar wi', ne'xi.
21 In pi chic jun chique ja rdiscípulo,
quewa' xbij tre ri':
—Wajaw, taya'a' lugar chwe chi
nenmuku' can paki na ja nata' nabey,
ne' tre.
22 In bix tre rmal ja Jesús:
—Jo' cattre' chwij, ja c'a re cam-
naki' chwach Dios eje'e' na quemuku
quixin ja necam je'e chique, ne'xi.

* * * * * * * * * *

23 Ja c'a Jesús arja' xoquel chipan ja
lancha e rachbil ja rdiscípulo in xebe.
24 In chaka jalal tok jaktajto jun
nimlaj ik' chiquij. Ja c'a lancha
lawulo' nbq̱n tre rmal ja nimak tak
baloj pro ja c'a Jesús kajnak chi
waram.

25 Ja c'a rdiscípulo quec'as:
—Ko'ato'o' Kajaw, camic nokcami, nokbe pa ya', xeche' tre.
26 —¿Nak tre tok nexbej ewi'? taka'an xa ma nim ta ja yukulbal ec'u'x wq'uin, xeche'xi rmal ja Jesús. C'ac'ari' yictaji ja Jesús, xuk'il ja ik', xuk'il ja ya' chakaja', ni chanim cami ja ik' in sile'e ja ya'.
27 Ja c'a rdiscípulo congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaji in quemaj rbixic chibil tak qui':
—¿Nak rbanic c'ala' ja rachi le'? nnimax taka'an rmal ja ik', nnimax taka'an rmal ja ya' chakaja', xeche'e.

* * * * * * * * * *

28 Ja c'a Jesús tok xekaji chajuparaj chic ya' tri' xekaj wi' chipan jun lugar ja c'o pa quicuenta ja raj Gadara. Ec'o c'a ca'i' winak, eje'e' e'ocnak itzel tak espíritu pa tak canma, xe'elto pa comsanto, xurquic'ulu' ja Jesús. Eje'e' e xbebel tak ri'il, ni majun winak nk'ax ta tri' ja bar ec'o wi'.
29 Chaka jalal tok quemaj rakic quechi' trij ja Jesús:
—Atat ja rat Ralc'wal Dios ¿nak nawajo' chake? ¿La maxta atpenak chi nokarya'a' chipan ja nimlaj rpokonal? pro maja'n wa'an turila' tiempo rxin, xeche' tre ja Jesús.
30 Ec'o pon c'a jule' ak congana e q'uiy quimajon wa'im.
31 Ja c'a ritzel tak espíritu eje'e' congana quecoj ja Jesús pa ch'a'oj in quewa' quibij tre ri':
—Ja wi nokawasajel taya'a' lugar chake chi nokoc pa quicuerpo ja jule' ak le', xeche' tre.
32 —Jix, xeche'xi rmal ja Jesús. Queri' queban xe'eli, xe'oc pa quicuerpo ja ak. Ja c'a ak chaka maril xe'oqui ja ritzel tak espíritu chique, eje'e' quemaj c'amc'oj canim, xebe, xexule' chwach jun jayu' congana tiquitic, xebe c'a pa ya' in tri' xejik' wi' canojelal.
33 Ja c'a chajil quixin eje'e' xe'anmajel, xebe chipan ja tinamit, xequicholo' nojel ja bantaji in nak queban ja re ca'i' winak ja re'ocnak itzel tak espíritu chique.
34 Ja c'a tinamit xepeti pro ni canojel, xurquic'ulu' ja Jesús. Ja tok quec'ul quewa' quibij tre ri':
—Catelel wawe', taya'a' can ja kalugar, xeche' tre.

9

1 C'ac'ari' ja Jesús xoquel chic chipan ja lancha, be chic chajuparaj ya', be chipan ja rtinamit arja'.
2 Ja c'a tok xekaji chaka c'a jalal tok c'o jun achi xeya̱' chwach siquirnak, cotz'ol chwach jun ch'atan che'. Ja c'a Jesús tok xutz'at ja yukulbal quec'u'x c'o ruq'uin, arja' xbij tre ja siquirnak:
—Nc'ajol, ma taxbej ta awi', camic cuytaji ja rawil amac, ne' tre.
3 Ec'o c'a jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios, ja tok chaka maril quic'axaj ja xbij ja Jesús quewa' quibij pa tak canma ri':
—Ja xbij ja rachi le' jala' xa ofensa rc'amonto tre ja Dios, xeche'e.
4 Pro ja Jesús arja' bien rotak ja netajini nquech'ob kaj pa tak canma in xbij chique:
—¿Nak tre tok xa itzel ja nech'ob kaj pa tak ewanma?
5 Camic nwajo' nc'waxaj chewe ¿nak ja más c'ayew tre ja ca'i' ri', la ja' nbij tre ja rachi chi ncuy ja ril rumac o la ja' nbij tre chi nyictaji in nbe?
6 Anin c'oli ja xtinban chewach camic ri' utzc'a chi newotakij chi anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak yatajnak chwe chi ncuy ja quil quemac ja winak wawe' chwach'ulew, ne'e ja Jesús chique. C'ac'ari' xbij tre ja siquirnak:
—Catyictaji, tac'ama'el ja rawarbal in jat chi awochoch, ne' tre.
7 In queri' xuban, yictaji in be chi rochoch.
8 Ja c'a winak eje'e' congana c'asc'o'i quetz'at ja xuban ja Jesús in quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios rmal. Como ja Dios arja' pa ruk'a' jun winak rya'on wi' jawa' nimlaj poder ja quetz'at ri' chewi' tok queya' ruk'ij.

* * * * * * * * * *

9 Ja Jesús be chic, kas c'a rmajon binem ja tok c'o jun achi xutz'at rbina'an Mateo. Ja c'a Mateo arja' tz'ubul chipan ja lugar ja bar ntoj can wi' ja rimpuesto pa ruk'a'. Ja Jesús tok xekaj ruq'uin quewa' xbij tre ri': —Jo', cattre' chwij chi natoc ndiscípulo, ne' tre. Ja c'a Mateo yictaji in tre'el trij ja Jesús.

10 Ja c'a Jesús arja' c'o pa jay, tz'ubul pa mesa tok chaka jalal e q'uiy ja molol tak impuesto xe'ekaj ruq'uin e cachbil jule' chic aj'il ajmaqui' neche'xi. Eje'e' xetz'abe' ruq'uin ja Jesús pa mesa e rachbil ja rdiscípulo.

11 Ec'o c'a jule' fariseo, eje'e' tok xequetz'at ja winak ja xetz'abe' pa mesa ruq'uin ja Jesús quewa' quibij chique ja rdiscípulo ri':

—¿Nak c'a tre tok ja remaestro ixix nwa' cuq'uin ja jule' molol tak impuesto le' in nwa' cuq'uin chakaja' ja jule' chic aj'il ajmaqui' le'? xeche' chique.

12 Pro ja c'a Jesús ja tok c'axtaj rmal ja quibij quewa' xbij chique ri':

—Ja ma e yawa'i' ta eje'e' matic'atzin jun doctor chique pro ja yawa'i' jari' ni rjawaxic wi' jun doctor chique.

13 Jix, mejor ja neban, tetijoj ewi' trewa' ja jun rtzobal Dios ja xtinbij chewe ri': —Ja kas nwajo' chewe chi neban, tepokonaj quewach ja winak, jari' más chi na nc'atzini chwach ja netzujuj jule' sacrificio chinwach, queri' nbij ja Dios. Jawa' tzij xinbij chewe como anin inpenak chi ne'uncanoj ja raj'il ajmaqui' utzc'a chi nqueya' can ja quil quemac, ma eje'e' ta ja ch'ajch'oji' chic ja ne'uncanoj. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

14 Ja c'a rdiscípulo ja Juan Bautista eje'e' xe'ekaj ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij tre ri':

—¿Nak tre ja radiscípulo atat taka'an matiqueban ja rayuno? pro ja rajoj ni nkaban wi' ja rayuno in ja fariseo eje'e' nqueban chakaja', xeche' tre.

15 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Cani' chique jule' winak ebanon invitar tre jun c'ulbic, ja tok c'a c'o na ja rachi chiquicojol ja nc'ule'e ¿la yatal chiquij chi nqueban ayuno nech'ob ixix? Pro nerila' na jun k'ij ja tok eje'e' xtilasax chiquicojol ja rachi ja nc'ule'e, c'a tokoc'ari' tok xtiqueban ja rayuno.

16 Mta jun nak ta xtuc'am ta jutz'it chi' tziak c'ac'a xtic'ojbej ta jun tzabuklaj tziak. Ja wixta queri' nbani ja chi' tziak c'ac'a nuc'ol ri' in xa jani' ntak'e' más ja bar tak'al wi' tre ja tzabuklaj tziak.

17 In chakaja' cani' tre vino c'ac'a matic'ol pa tzabuklaj tak c'olbal. Ja wixta queri' nbani ja c'ac'a vino nurak ja c'olbal in ntixi in ntz'iloxi ja c'olbal chakaja'. Pro ja nbani, ja c'ac'a vino nc'oli chipan c'ac'a tak c'olbal in nuto' ri' chi ca'i', nixtac'a vino in nixtac'a c'olbal ntz'ilox ta. Queri' xbij ja Jesús chique tre ja c'ac'a tijonem ja rc'amonto.

* * * * * * * * * *

18 Ja Jesús arja' c'a rmajon na rbixic ja tzij chique ja tok c'o jun jefe xurkaj ruq'uin, xuque' chwach in xbij tre: —C'o jun nme'al c'a cam kaj pro ja c'a nwajo' chawe chi naban, jo' chwij, jaya'a' ak'a' pa rwi' in wotak chi nc'astaj rwach ja nme'al, ne' tre.

19 Yictaji ja Jesús, tre'el trij ja jefe in xerachbilajel ja rdiscípulo.

20 Chaka c'a jalal tok c'o jun ixok yawa' xekaj ruq'uin. Ja nti'on tre ja rixok tuban cablajuj juna' ni c'o wi' je'e quic' nel tre. Ja c'a xuban ja rixok xa jani' tiloc más trij ja Jesús. Ja c'a tok xekaj ruq'uin xuchapoc jutz'it ruchi' ja rtziak.

21 Queri' xuban como ja ntajini xbij kaj pa ranma: —Ja wi xtinchap ja rtziak ja Jesús xa ruq'uin ari' wotak chi nintzuri, ne' kaj.

22 Ja c'a Jesús arja' xuya' vuelta in tok xutz'at ja rixok quewa' xbij tre ri': —Ma taxbej ta awi' nme'al, ja yukulbal ac'u'x wq'uin jari' xattzursani, ne' tre. In ja rixok ni jari' hora tzuri.

23 Ja c'a Jesús tok xekaj pa rochoch ja jefe ec'o jule' winak xerutz'at quimajon rbanic xul e cachbil jule' chic winak congana jun síc' nqueban
24 in xbij chique: —Quixeli, ja xtan ma camnak ta, xa waram rbanon, ne' chique. Pro ja reje'e' xa quitzebej ja Jesús.
25 Ja c'a Jesús ja tok xelastajto rmal ja winak arja' xoqui ja bar c'o wi' ja camnak, xuchap chi ruk'a' in yictaji ja xtan.
26 Jawa' bantaji ri' xel rbixic nat nakaj chipan ari' lugar.

* * * * * * * * * *

27 Ja Jesús be chic, rmajon binem. Ec'o c'a ca'i' moya' etran trij, eje'e' quemaj rakic quechi' trij ja Jesús:
—Atat ja rat Ralc'wal can ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it kawach, xeche' tre.
28 Ja Jesús arja' xoc pa jay in xe'ekaji ja moya' ruq'uin in bix chique rmal:
—¿La nenimaj chi anin nincowini nixntzursaj? xeche'xi.
—Can Kajaw, kotak chi natcowini nokatzursaj, xeche' tre.
29 Ja c'a Jesús arja' xuchap ja quewach in xbij chique:
—Como c'o yukulbal ec'u'x wq'uin, camic njaktaji ja rewach, ne' chique,
30 in queri' queban, jaktaji quewach. Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—Congana nban recomendar chewe, majun bar ta tri' nebij wi', ne' chique.
31 Pro ja c'a reje'e' xe'eli, quemaj rtzijoxic nojel nat nakaj chipan ari' lugar ja ban chique rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

32 Kas elem nqueban ja Jesús ja tok chaka jalal c'o jun achi mem xeyą' chwach, c'o jun itzel espíritu ocnak tre.
33 Ja c'a Jesús xlasajel ja ritzel espíritu tre ja rachi in ni jari' hora xumaj tzij. Ja c'a winak congana c'asc'o'i quetz'at in quewa' quibij ri':
—Ni majutij bantajnak ta ja quewari' chipan ja katinamit Israel, xeche'e.
34 Pro ja c'a fariseo eje'e' quewa' quibij ri':
—Xa poder rxin ja jefe quixin ja ritzel tak espíritu xa jari' nucoj chi quilasaxic ja ritzel tak espíritu, xeche'e.

* * * * * * * * * *

35 Ja Jesús arja' be nojel tinamit in nojel tak aldea chakaja', nertijoj ja winak pa tak jay xin molbal ri'il, nuya' rbixic chique ja utzlaj tzij tre ja gobierno xin chila' chicaj in chakaja' ec'oli ja yawa'i' nertzursaj xa nak ta nti'on chique.
36 Ja tok xerutz'at chi congana e q'uiy ja winak arja' xpokonaj quewach como eje'e' congana lawulo' quibanon, e cani' jule' tak carnelo echictajnak, mta nyuk'un quixin.
37 C'ac'ari' xbij chique ja rdiscípulo: —Ni katzij wi' nbij chewe, ja winak eje'e' e cani' jun nimlaj tijco'm ja k'en chic ja utz chic nbą̱n cosechar pro ja rajsamajela' ja nebano cosechar quixin xa ma e nim ta.
38 Rmalc'ari' nbij chewe, tebana' orar, tec'utuj tre ja Rajaw ja cosecha chi nerutakto ja rajsamajela' chi ne'urquibana' cosechar ja winak, ne' chique.

10

1 Ja c'a Jesús arja' xersiq'uij ja cablajuj discípulo in xuya' chique chi c'o quek'a' chique ja ritzel tak espíritu chi necowini nequiwasajel chique ja winak in xuya' chique chakaja' chi necowini nequitzursaj yawa'i' xa nak ta nti'on chique.
2 Ja quebi' ja cablajuj apóstol quewari', ja nabey, Simón ja c'o chic jun rubi' Pedro, Andrés ja rch'alal Simón, Jacobo ja rc'ajol Zebedeo, Juan ja rch'alal Jacobo,
3 Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo ja molol impuesto, Jacobo ja rc'ajol Alfeo, Lebeo ja c'o chic jun rubi' Tadeo,
4 Simón, jun chique ja partido rbina'an cananita, in Judas Iscariote

ja jachowi ja Jesús pa quek'a' ja xetzelan rxin.

* * * * * * * * * *

5 Ja c'a Jesús arja' xerutakel ja cablajuj discípulo in bien xuch'obel chiquewach nak ja xtequibana':

—Ma tec'amel ta je'e ja bey ja nbe cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel ta in chakaja' ni majun tinamit quixin aj Samaria xquixoc ta chipan.

6 Ja nixbe wi', jix cuq'uin ja raj Israel ja re cani' jule' tak carnelo etzaknak.

7 Chipan ja viaje xteban nijawawa' xteya' rbixic chique ja winak ri': —Xa nnakajinto ja gobierno xin chila' chicaj, quixche' chique.

8 Que'etzursaj yawa'i' in que'etzursaj ja c'o itzel tak ch'a'c chiquij chakaja', que'eyica' camnaki' chipan ja camíc in que'ewasajel itzel tak espíritu chique ja winak. Como ja poder xinya' chewe ri' xa xecochij chwe rmalc'ari' nbij chewe, maxta tec'utuj pwok chique winak tok necoj ja poder chi quito'ic.

9 Ni majun pwok nec'amel tok xquixbe.

10 Nixtac'a nec'amel ta emaleta in ni xa ja wari' ja recamisa nec'amel ja recojon, ma ca'i' ta, in ma ca'i' c'ulaj ta exajab in ma ca'i' ta ech'ame'y. Queri' nbij chewe como jun ajsamajel yatal tre chi nyạ' tre ja ntzukbej ri'.

11 Xa nak ta chi tinamital nixoc wi' in xa nak ta chi aldea'il, tri' necanoj wi' jun winak ja yatal trij chi ixix nixq'ueje' ruq'uin in tri' nixq'ueje' wi', c'a tokori' nixelel ruq'uin ja tok nixbe chic cha jun chic tinamit.

12 Ja tok nixoc chipan ja jay quewa' nebij ri': —Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' pan ewochoch, quixche' chique.

13 Ja winak wi yatal chiquij chi nixq'ueje' cuq'uin xtiq'ueje' ta cuq'uin ja quicotemal xin Dios ja rec'amonel chique. Nowi ma yatal ta chiquij chi nixq'ueje' cuq'uin matiq'ueje' c'ari' chakaja' ja quicotemal xin Dios cuq'uin.

14 In xa nak ta ja maquec'ulu ewxin, xa nak ta ja mta quigana nquic'axaj ja nebij chique, ja c'a tok nixelto pa jay cuq'uin owi pa tinamit tequiraj can ja pokok ja c'o pan ewakan.

15 Ni katzij wi' ja nbij chewe ri', ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio congana lawulo' tre ja tinamit ja maquec'ulu ewxin, más na lawulo' ja rpokonal xtiquetij chwach ja xtiquetij ja ritzel tak winak ja raj Sodoma in Gomorra ojer.

* * * * * * * * * *

16 Camic tec'ama'el ja bey, bien tewotakijel chi ixix ix cani' jule' tak carnelo in ja winak ja bar nixnutakel wi' eje'e' e cani' utiwa'. Quixq'ueje' listo cani' nuban jun cumatz ncowini nuto' ri' xarwari' tebana' ix manso cani' nuban jun palomax.

17 Tebana' jutz'it cuenta ewi' chiquewach ja winak como eje'e' nixquec'amel na pa tak k'etbaltzij in nixquirapaj chakaja' pa tak jay xin molbal ri'il quixin.

18 Nixquec'amel chiquewach gobernador, nixquec'amel chiquewach rey pro mwal anin tok xtiban queri' chewe. Queri' xtiban chewe utzc'a chi nel ntzijoxic chiquewach eje'e' in chiquewach ja winak ja ma e aj Israel ta.

19 Pro ja c'a tok xquixc'amarel chiquewach maxta quixocla' il tre ja nebij ja netobej ewi' chiquewach como jari' hora nyataj chewe nak ja nebij chique.

20 Queri' nbij chewe como ma ixix ta nixtzijoni tri' pro ja rEspíritu Santo arja' nyo' chewe nak ja xtebij chique, jari' Espíritu rxin ja Dios ja Tatixel ewxin.

21 Ja xtiqueban ja ralaxic chique ja cach tak alaxic nequejach na pa camíc in queri' xtiqueban ja tatixela' chakaja' chique ja calc'wal in chakaja' ja ralc'walaxela' eje'e' neyictaj na chiquij ja tatixela' in nequejach na pa camíc.

22 Ja c'a rixix xa itzel nixtz'at na cumal canojel ja winak pro mwal

anin ja tok xtiban queri' chewe. Pro canojel ja xtiquecoch' quewach chipan ja rpokonal in ni matiqueya' can wi' ja yukulbal quec'u'x wq'uin eje'e' ri' nquewil na ja totajem xin Dios.

23 Ja c'a tok nbạn pokon chewe chipan jun tinamit quixanmaji, jix chic cha jun chic tinamit. Queri' nbij chewe como ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja tok maja'n quixk'ax chipan nojel ja tinamit ja c'o pa rcuenta Israel can ninpi chic jutij, anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak.

24 Mta jun discípulo nim ta ruk'ij chwach ja rmaestro in chakaja' mta jun ajsamajel nim ta ruk'ij chwach ja rpatrón.

25 Ja c'a nuban ja discípulo mejor, queq'ueje' conforme chi nbạn chique ja cani' nbạn tre ja quimaestro, in ja rajsamajela' chakaja' mejor, queq'ueje' conforme chi nbạn chique ja cani' nbạn tre ja quipatrón. Anin in Epatrón in como quibij chwe chi anin in jefe quixin ja demonio pior c'a ja chewe ixix, congana nixquitzelaj na chakaja' ja rix ajsamajela' wxin.

* * * * * * * * * *

26 Rmalc'ari' nbij chewe, ma texbej ta ewi' chiquewach. Queri' nbij chewe como nojel ja ma k'alajinnak ta je'e jari' nerila' na jun k'ij tok xtik'alajini in nojel ja rawatal je'e jari' nel na pa sakil, notakix na.

27 Nojel ja nbij chewe tok xa kayon kaj jari' tek'alasaj, tewasaj pa sakil, teya'a' rbixic chiquewach ja winak.

28 Ma texbej ta ewi' chiquewach ja winak ja xa ruyon ecuerpo necowini nquicamsaj pro ja rewanma jari' maquecowini nquicamsaj. Pro ja nexbej wi' ewi', chwach ja ncowini nuya' ja rewanma chipan ja nimlaj rpokonal pa k'ak' rachbil ecuerpo.

29 Ja tak tz'iquin ja tok nec'ayixi xa jun ti centavo neyạ' wi' ja re ca'i'. Pro masqui xa e tak barata pro nixtac'a c'o ta jun chique ja chaka ta ncami, ni maquecam wi' ja maquita rvoluntad Dios chi necami in jari' Dios arja' Tatixel ewxin.

30 In ja c'a chewe ixix mta moda xquixrmestaj ta ja Dios, ja rsamal ewí' rajlan chijujunal.

31 Rmalc'ari' nbij chewe, ma texbej ta ewi', más na ix vale chiquewach jun nimlaj moc tz'iquin.

* * * * * * * * * *

32 Ja winak xa nak ta chi winakil wi matiquipokonaj nquibij chi wq'uin anin yukul wi' quec'u'x pro wi ni chiquewach ja winak nquibij wi', anin chakaja' can nbij na chique chi ec'o pan ncuenta pro ni chwach ja Nata' ja c'o chila' chicaj xtinbij wi'.

33 Pro ja winak xa nak ta chi winakil wi nquipokonaj nquibij chiquewach ja winak chi wq'uin anin yukul wi' quec'u'x, anin chakaja' nbij na chique chi ma ec'o ta pa ncuenta pro ni chwach ja Nata' ja c'o chila' chicaj xtinbij wi'.

* * * * * * * * * *

34 Maxta tech'ob chwij chi anin xa quicotemal nc'amonto wawe' chwach'ulew. Mni, ma rmal tari' tok inpenak. Ma rmal ta chi xa xquequicoti ja winak chibil tak qui' tok inpenak pro rmal chi nqueban ch'a'oj mwal.

35 Ja rala'i' eje'e' nech'ojin na cuq'uin ja quitata' in ja xtani' eje'e' nech'ojin na cuq'uin ja quete' in ja ralibotz eje'e' nech'ojin na cuq'uin ja calite'.

36 Queri' ja nbantaj na, ja rc'ulel jun winak ni pa rochoch arja' neyictaj wi'.

37 Ja winak ja más na necajo' ja quitata' chinwach anin owi quete', eje'e' ma yatal ta chique xque'oc ta ndiscípulo. Ja winak ja c'o jun calc'wal ja más na ncajo' chinwach anin, eje'e' ma yatal ta chique xque'oc ta ndiscípulo chakaja'.

38 Ja winak ja nquipokonaj netre'el chwij, ja nquipokonaj nquetij rpokonal ja cani' nutij rpokonal jun achi rmajon rijkaxic jun cruz,

eje'e' ma yatal ta chique xque'oc ta
ndiscípulo chakaja'.
39 Ja winak ja nquipokonaj nqueya'
can ja quic'aslemal jari' nquitz'ila' ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Pro
ja winak ja matiquipokonaj nqueya'
can ja quic'aslemal mwal anin jari'
nquewil na ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij.

* * * * * * * * * *

40 Ja winak ja nec'ulu ewxin, anin
c'ari' ja ninquec'ul in ja winak ja
nec'ulu wxin, Nata' c'ari' ja takyonto
wxin ja nquec'ul.
41 Ja winak ja c'o jun profeta xin
Dios nekaj cuq'uin, wi nquec'ul in wi
rumac chi profeta xin Dios chewi' tok
nquec'ul, jari' nyataj na chique jun
rtojbalil ja cani' nyataj chique ja pro-
feta. In chakaja' ja winak ja c'o jun ut-
zlaj winak nekaj cuq'uin, wi nquec'ul
in wi rumac chi utzlaj winak chewi'
tok nquec'ul, jari' nyataj na chique
jun rtojbalil ja cani' nyataj chique ja
utzlaj tak winak.
42 In wi c'o jun winak xa nak ta chi
winakil, wi c'o jun chique wa' ja tak
ndiscípulo ri' nekaj ruq'uin, wi nsipaj
tre jun vaso raxya' in wi rumac chi
ndiscípulo chewi' tok nsipaj, jari' ni
katzij wi' nbij chewe, arja' mta moda
ja maquita xtiyataji ja rtojbalil tre,
ne'e ja Jesús chique.

11

1 Ja c'a tok xuq'uis rbixic chique ja
cablajuj discípulo nak ja xtequibana'
arja' xelel chipan ja lugar, be chipan
ja quitinamit je'e, ne'ertijoj ja winak
in nerya'a' rbixic chique ja rtzobal
Dios.
2 Ja c'a Juan Bautista arja' c'o pa che'
in xekaj rbixic ruq'uin nojel ja samaj
ja rmajon rbanic ja Cristo. Ja c'a
xuban, ec'o ca'i' chique ja rdiscípulo
arja' xerutakel ruq'uin ja Jesús
3 in quewa' xbijel chique ri' chi
nequic'axaj tre: —¿La atat ja rat Cristo
ja bitajnak can chi natpi na owi nkay-
bej chi na jun? ne'el chique.
4 Ja c'a discípulo ja tok bitaj cumal ja
binel chique rmal ja Juan quewa' bix
chique rmal ja Jesús ri':

—Jix, jebij tre ja Juan nojel ja nix-
tajini nec'waxaj in nojel ja nixtajini
netz'at tre ja samaj ja nmajon rbanic
ri'.
5 Ja moya' neca'y chic. Ja maque-
cowini nebini nebin chic. Ja rec'o
itzel tak ch'a'c chiquij xetzuri. Ja
tacona' nquic'axaj chi tzij. Ja cam-
naki' xec'astaji. Ja meba'i' majtajnak
rbixic chique ja utzlaj tzij xin totajem
ja rtakonto ja Dios.
6 In tebij tre ja Juan chakaja' chi
congana qui'il chique ja winak ja
ma junwi' ta nquena' rmal ja samaj
ja nintajini nban. Queri' tebij tre,
ne'el chique ja discípulo rxin ja Juan
Bautista.
7 Ja c'a Jesús kas elem nqueban ja
ca'i' discípulo tok xumaj tzij cuq'uin ja
winak tre ja Juan Bautista:

—Ja Juan ja tok q'ueje' pa tak lugar
ja kas talan wi' ¿nak c'a tre tok xixbe
ruq'uin chi rtz'atic, la rmal ja Juan
chi xa puersa cani' jun aj nsil rmal
xcomel?
8 ¿Nak c'a tre tok xixbe ruq'uin chi
rtz'atic, la rmal ja Juan chi congana
rwekon ri' tre buen tak tziak ja ni-
mak rjil? Pro ixix bien ewotak chi ja
winak ja necojo buen tak tziak ja ni-
mak rjil jari' pa nimak tak jay quixin
rey neq'ueje' wi'.
9 ¿Nak c'a tre tok xixbe ruq'uin chi
rtz'atic, la rmal ja Juan chi arja' jun
profeta xin Dios? Jari' ni katzij wi' chi
profeta pro ma ruyon ta ja chaka ta
profeta ocnak wi'.
10 Queri' nbij chewe como ja Juan
arja' chomarsani ja bey rxin ja
Cristo ja cani' tz'ibtal can chipan ja
rtzobal Dios quewari': —Anin ntakel
ja ntajko'm chi nnabeyaj chawach
utzc'a chi arja' nerchomarsaj ja
rabey. Queri' bitajnak can rmal ja
Dios tre ja Cristo.
11 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
mta jun profeta q'uejenak ta wawe'
chwach'ulew ja nim ta ruk'ij chwach

ja Juan Bautista pro ja chipan ja gobierno xin chila' chicaj jun winak masqui xa ti sencillo pro más chi na nim ruk'ij arja' chwach ja Juan.

12 Ja gobierno xin chila' chicaj congana nqueban ja winak trij in ja winak ja congana quigana ruq'uin eje'e' congana nquetij quichok'ak' utzc'a chi ne'oc chipan. Jari' majtajnakto rbanic ja tok xumajto rsamaj ja Juan Bautista in c'a nnajin na camic.

13 Ja gobierno xin chila' chicaj bitajnakto cumal canojel ja rojer tak profeta chi npi na in queri' bitajnakto chakaja' chipan ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés pro ja tok peti ja Juan tri' c'a bantaj wi' cumplir ja bitajnakto.

14 In wi c'ol egana nec'waxaj tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', ja Juan arja' c'ari' ja rElías ja bitajnak can chi npi na.

15 Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a xinbij kaj chewe ri'.

16 ¿Bar c'a nenjunsaj wawa' ja winak ja tinamit Israel? Cuq'uin ca'i' moc ac'ala' nenjunsaj wi' ja quimajon tz'anem pa tak c'aybal. Jun moc nquerak quechi' chiquij ja jun moc chic:

17 —Ajoj kaban ja música xin quicotemal pro ja rixix mta xajoj xeban, ma xixquicot ta. In kaban chic jun xin bis in nixtac'a xixbison ta chakaja', ni majun nak ta newajo', neche'e ja rac'ala' chique ja jun chic moc.

18 Ja winak nenjunsaj cuq'uin ja rac'ala' ja ni majun nak ta ncajo' como ja Juan Bautista tok arja' peti ma kas ta wa' je'e cuq'uin ja winak in mta vino xutij in rmalari' bix tre cumal ja winak chi c'o jun itzel espíritu ocnak tre.

19 In xinpi chic anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak, xinwa' cuq'uin ja winak in c'oli vino xintij in rmalari' bix chwe cumal ja winak chi xa in mun in xa in tijol vino in xa e wamigo ja molol tak impuesto e cachbil ja jule' chic ajmaqui'. Pro ja c'a ralc'wal Dios eje'e' bien ch'obtajnak cumal chi ja Juan Bautista rna'oj Dios ja nucoj in queri' chwe anin rna'oj Dios ncoj chakaja'. Queri' xbij chique ja winak.

* * * * * * * * * *

20 Ja c'a Jesús arja' xumaj quinataxic ja winak ja rec'o pa tak tinamit ja bar rbanon wi' je'e nimak tak milagro. Arja' xbij jule' cowlaj tak tzij chique rumac ja ma quiq'uexon ta ja quina'oj in ma quiya'on can ta ja ritzelal. Quewa' xbij chique ri':

21 —Congana lawulo' chewe ixix ja rix aj Corazín in congana lawulo' chewe ixix chakaja' ja rix aj Betsaida. Queri' nbij chewe como congana nimak tak milagro xinban chewach pro ni ma xeq'uex ta wi' ja rena'oj. Ja nimak tak milagro xinban chewach wixta ban chiquewach ja ritzel tak winak ja raj Tiro in ja raj Sidón ojer queq'uex ta c'ari' ja quina'oj in queya' can ta c'ari' ja ritzelal, queban ta c'ari' ja nquic'utbej qui' chi nti'on chique ja ritzelal ja quibanon chipan ja quic'aslemal.

22 Pro anin nbij chewe, ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio más chi na nim ja rpokonal xtetij ixix chwach ja xtiquetij ja raj Tiro in ja raj Sidón.

23 In ixix chakaja' ja rix aj Capernaum, ja nech'ob ixix chi nixbe chila' chicaj chi congana nyä' ek'ij pro ja neban, xa nixkaji, ja bar ec'o wi' ja camnaki' c'a tri' nixekaj wi'. Queri' nbij chewe como congana nimak tak milagro xinban chewach pro ni ma xeq'uex ta wi' ja rena'oj. Ja nimak tak milagro xinban chewach wixta ban chiquewach ja ritzel tak winak ja raj Sodoma ojer c'o ta c'ari' camic ja quitinamit, maquita c'ati.

24 Pro anin nbij chewe, ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio más chi na nim ja rpokonal xtetij ixix chwach ja xtiquetij ja raj Sodoma. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

25 C'ac'ari' ja Jesús arja' tzijon ruq'uin ja Tatixel ja c'o chila' chicaj, quewa' xbij tre ri':

—Nata', atat at Rajaw caj at Rajaw rwach'ulew, congana nmaltioxij chawe como ja winak ja nquech'ob kaj pa tak canma chi congana cotak in congana quina'oj ma chiquewach ta eje'e' ak'alasan wi' nak rbanic nojel awa' ja nmajon rbanic in nojel ja nmajon rbixic pro ja rak'alasan wi', chiquewach ja winak ja quibanon takno'y chawach.

26 Queri' abanon chique Nata' como queri' ja ravoluntad, ne' tre.

27 In xbij chic chique: —Ni majun nak ta ja maquita jachon pa nuk'a' rmal ja Nata'. Ni majun nak ta otakyon ja kas mero rna'oj ja Ralc'walaxel pro ja rotakyon xa ruyon ja Dios ja Tatixel. In chakaja' ni majun nak ta otakyon ja kas mero rna'oj ja Tatixel pro ja rotakyon xa nuyon anin ja rin Alc'walaxel, in ja rencha'on chi nk'alasaj chiquewach, eje'e' cotak chakaja'.

28 Ewanojel ja congana nixel c'ay chi rbanic cumplir ja rereligión ja wi cani' cosnak chic ja rewí' ewanma chuxe' jun nimlaj ijka'm nena' kaj, ja wi queri' ebanon mejor ja neban, quixajo' in tiyuke' ec'u'x wq'uin. Ja wi nyuke' ec'u'x wq'uin, anin nya' chewe chi nxula'ni ja rewí' ewanma.

29 C'oli nya' anin chi ekul, ja tari' newijkaj in tetijoj ewi' trij ja nc'ut anin chewach como anin c'o npaciencia in c'o jun ch'uch'ujlaj anma wc'an. Ja c'a wi newijkaj ja nya' anin chi ekul jari' nxula'ni ja rewí' ewanma rmal.

30 Queri' nbij chewe como ja nya' anin chi ekul mta cosem rc'amonto chewe in ja rijka'm wxin nya' chewij ma al ta rc'axic. Queri' xbij ja Jesús.

12

1 Ja c'a Jesús e rachbil ja rdiscípulo, pa jun xula'nbal k'ij quimajon binem chipan jule' trigo. Ja c'a rdiscípulo chaka jalal xemajtaj rmal rk'ak'anil quepan rmalc'ari' tok quemaj rk'olic ja trigo in quetij.

2 Ja c'a fariseo eje'e' tok xequetz'at quibij tre ja Jesús:

—Pakasa' radiscípulo le', ja netajini quimajon rbanic jala' xajan nbani pa tak xula'nbal k'ij, xeche' tre.

3 Bix chique rmal ja Jesús:

—¿La ma esiq'uin ta la'an chipan ja rtzobal Dios ja xuban ja rojer rey David ja tok xuban jutij arja' majtaj rmal rk'ak'anil rupan in ja re rachbil chakaja'?

4 Ja c'a xuban, xoc chipan ja rochoch Dios in xutij ja caxlanway ja parti'in chwach ja Dios. Queri' xuban masqui jari' caxlanway tz'ibtal chipan ja ley xin Dios chi xa queyon sacerdote ja netijowi.

5 In ¿la ma esiq'uin ta c'a chakaja' ja nbij ja ley chique ja sacerdote tre ja samaj nqueban chipan ja nimlaj templo xin Dios chi eje'e' rjawaxic nesamaji pa tak xula'nbal k'ij, maquexula'ni? Pro xula'nbal k'ij c'a in nesamaji pro ma xajan ta.

6 Ja c'a ranin nbij chewe chi anin más chi na nim nuk'ij chwach ja nimlaj templo xin Dios.

7 C'o jun tzij rbin can ja Dios quewari': —Ja kas nwajo' chewe chi neban, tepokonaj quewach ja winak, jari' más chi na nc'atzini chwach ja netzujuj jule' sacrificio chinwach, ne'e. Ja wixta ch'obtajnak emwal ja nbij ja tzij ri' maquita xebij ari' chi xajan ja queban ja ndiscípulo tok ma xajan ta.

8 Queri' nbij chewe como ja ranin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak, pa nuk'a' anin c'o wi' ja nbani chipan ja xula'nbal tak k'ij. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

9 C'ac'ari' xeli ja Jesús, be, xoc chipan ja jay xin molbal ri'il quixin ja fariseo.

10 C'o c'a jun achi siquirnak jun ruk'a'. Ja c'a fariseo eje'e' quimajon rcanoxic rij rwach ja Jesús nak ja nquichapbej rxin rmalc'ari' tok quewa' quibij tre ri':

—¿La nuya' lugar chawe ja ley chi ne'atzursaj yawa'i' pa tak xula'nbal k'ij? xeche' tre.

11 Bix chique rmal ja Jesús:
—¿La c'o c'a jun chewe c'o ta
jun rcarnelo ntzakel pa jul pa jun
xula'nbal k'ij in matuyic chi nlasajto
chipan ja jul?
12 Pro jun winak más chi na nim
ruk'ij chwach jun carnelo rmalc'ari'
nbij chewe chi ja ley nuya' lugar
chake chi nkaban ja rutzil pa tak
xula'nbal k'ij, xeche'xi.
13 C'ac'ari' xbij tre ja yawa':
—Tayuku' ja rak'a', ne' tre, in xuyuk
ja ruk'a' in tzuri, junan chic chi ca'i'.
14 Ja c'a fariseo eje'e' xebe, xe-
quimolo' qui' in quemaj rch'obic nak
nqueban tre ja Jesús chi nquicamsaj.

* * * * * * * * * *

15 Ja c'a Jesús arja' rotak chi ncajo'
nquicamsaj, xelel chipan ja lugar in
be. E q'uiy ja winak xetre'el trij. Arja'
xertzursaj canojelal
16 in xbij chique chi majun bar ta
tri' nquitzijoj wi'.
17 Jawa' ja xuban ri' utzc'a chi tri'
bantaj wi' cumplir ja bitajnak can
ojer rmal ja Dios in xoqui ja profeta
Isaías chi rbixic quewari':
18 —Tetz'ata' mpe' ja rajsamajel
wxin ja ncha'on ri', arja' congana
nwajo', janila nquicot wanma trij.
Anin xtinya' tre ja rEspíritu Santo
wxin in arja' xtuc'ut ja bey xin Dios
chiquewach ja winak ja ma e aj Israel
ta.
19 Ja tok ntzijon cuq'uin ja winak
arja' ma xtucoj ta ja tzij ja xa ch'a'oj
rc'amonto nixtac'a xturak ta ruchi',
matic'axaxi ja rukul chi nat.
20 Ja winak ja congana lawulo'
quibanon in capujnak quec'u'x rmal,
arja' maqueruyoj más, neruyic in
neruto'. Niquirwari' xtuban in rmal
arja' tok xtoqui ja rbey Dios pro chiju-
tij xtoqui in nij arja' wi' ja nch'ocmaji.
21 Arja' nekaj na rbixic cuq'uin ja
winak ja ma e aj Israel ta in eje'e'
nyuke' na quec'u'x ruq'uin, ne'e ja
Dios.

* * * * * * * * * *

22 Ja c'a Jesús c'amarel jun achi
chwach, ja rachi moy in mem
chakaja' in c'o jun itzel espíritu ocnak
tre. Xtzursaj ja rachi, nca'y chic in
ncowin chic ntzijoni.
23 Ja c'a winak kas c'asc'o'i quetz'at
pro ni canojel in quewa' quibij ri':
—¿La maxta jala' ja Cristo ja
Ralc'wal can ja rojer rey David?
xeche'e.
24 Ja c'a fariseo eje'e' quic'axaj ja
quibij ja winak in quewa' quibij ri':
—Jala' rachi le' ja tok nerlasaj itzel
tak espíritu chique ja winak xa poder
xin Beelzebú nucoj ja jefe quixin ja
ritzel tak espíritu, xeche'e.
25 Pro ja c'a Jesús arja' bien rotak
ja quimajon rch'obic ja fariseo in xbij
chique:
—Ja gobierno xa nak ta chi gob-
ierno'il, wi xa división nuban chibil
ri' jari' xa nyojtaji. In queri' tre jun
tinamit chakaja' in chique jule' winak
ec'o pa jun jay, wi xa división nque-
ban chibil tak qui' jari' xa neq'uisi.
26 In queri' c'a tre ja Satanás
chakaja', ja wi nerlasaj ja rach tak
demonio jari' xa división nuban kaj
tre arja' ruyon. Ja wi queri' nuban,
ja gobierno rxin ¿nak moda maquita
xtiq'uisi?
27 Ja rixix nebij chwe chi xa poder
xin Beelzebú ncoj ja tok nenlasaj
ja demonio pro ja rediscípulo ixix
nequiwasaj wa'an demonio chakaja'
¿la xc'a poder xin Beelzebú nquecoj
nech'ob ixix? Ja rediscípulo ixix eje'e'
c'ari' xquek'alasani chi ma katzij ta ja
xebij chwe.
28 Ja ranin poder rxin ja rEspíritu
Santo xin Dios ncoj ja tok nenlasaj ja
demonio in wi queri' nban tibij c'a tzij
ari' chi ja gobierno xin Dios kajnakto
chic checojol.
29 Ja wi natekaj ruq'uin jun achi
congana rchok'ak' in wi nach'ob chi
nalasaj tre ja rnakun c'o pa rochoch
rjawaxic chi nabac' na nabey ja rachi.
Ja wi queri' naban jari' natcowini
nalasaj tre nojel ja c'o pa rochoch.
Queri' xinban anin tre ja Satanás
chakaja'.
30 Ja winak ja matiquecoj qui'
wq'uin jari' xa ruq'uin Satanás ja
nc'ulel nquecoj wi' qui' in chakaja'

ja maqueto'o wxin chi quimolic ja
winak jari' xa nequichicaj.
31 Rmalc'ari' tok anin nbij chewe,
ja winak masqui nqueban ja il mac
xa nak ta chi il maquil in chakaja'
masqui nquibij jule' tzij tre ja Dios
ja xa ofensa rc'amonto tre jari' c'o
cuytajic trij. Pro ja wi nquibij jule'
tzij tre ja rEspíritu Santo in wi: —Xa
itzel ja nuban, wi neche' tre, jari' mta
cuytajic trij.
32 Ja wi c'o jun winak xa nak ta
chi winakil masqui arja' nbij jule'
tzij tre ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak, jule' tzij ja xa ofensa
rc'amonto tre, jari' c'o cuytajic trij pro
wi nbij jule' tzij tre ja rEspíritu Santo
ja xa ofensa rc'amonto tre jari' ni mta
wi' cuytajic trij nixtac'a chipan awa'
tiempo ja rokc'o wi' ri' in nixtac'a
chipan ja jun chic tiempo ja maja'n
tipeti.

* * * * * * * * * *

33 Ja c'a wi nebij tre jun che' chi xa
itzel che' ¿nak c'a tre tok matebij tre
chi xa itzel rwach chakaja'? In wi
nebij tre jun che' chi utzlaj che' tebij
c'a tre chakaja' chi utz ja rwach nuya'.
Queri' nbij chewe como ja jun mocaj
che', rumac ja rwach nuya' chewi' tok
notakixi nak chi che'al.
34 Ixix congana itzel tak na'oj
ewc'an, ix cani' jule' itzel tak cumatz.
Congana c'ayew xtelpi ta jule' utzlaj
tak tzij pan echi' como xa ix itzel tak
winak. Queri' nbij chewe como ja
nojnak pa tak ewanma jari' nelto pan
echi'.
35 Jun utzlaj achi utzil ja rc'olon pa
ranma in tok ntzijoni utzil rc'amonto
ja nbij. Jun itzel achi xa itzelal ja
rc'olon pa ranma in tok ntzijoni xa
itzelal rc'amonto ja nbij.
36 Ja c'a ranin nbij chewe, ja tok
xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio no-
jel ja tzij ja quibij ja winak ja chaka
quigana quibij nequijacha' na cuenta
chwach ja Dios rmal.
37 Queri' nbij chewe como ja tzij
xebij wawe' chwach'ulew jari' tzij
noc na chewij chakaja' chi nk'etbex
tzij chewij nak xtiban chewe rmal
ja Dios, wi xquixrwasajel libre owi
xquixrutakel chipan ja rpokonal.
Queri' xbij ja Jesús.

* * * * * * * * * *

38 Ec'o c'a jule' maestro ja netijon
quixin ja winak tre ja ley xin Dios ja
tz'ibtal can rmal ja Moisés e cachbil
jule' fariseo, eje'e' quibij tre ja Jesús:
—Maestro, ja nkajo' ajoj chawe
camic tabana' jun milagro chikawach
utzc'a chi natkanimaj, xeche' tre.
39 Pro bix chique rmal ja Jesús:
—Ja winak ja nec'utun chwe chi
nban jun milagro utzc'a chi ninquin-
imaj eje'e' xa e itzel tak winak, xa
quiya'on can ja Dios. Pro ja mila-
gro ja nquic'utuj jari' ni matinban wi'
chiquewach xarwari' c'o jun ja mila-
gro nbantaj na chiquewach, jun mi-
lagro ja cani' xuban ja rojer profeta
Jonás.
40 Como cani' xuban ja Jonás ojer
oxi' k'ij in oxi' ak'a' q'ueje' chupan
jun nimlaj ch'u' in queri' c'a chwe
anin chakaja' ja rin Alc'walaxel ja
xinoc alaxic cuq'uin ja winak, oxi'
k'ij in oxi' ak'a' ninq'ueje' na chipan
ja rwach'ulew chipan ja lugar ja bar
neq'ueje' wi' ja camnaki'.
41 Ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin
juicio ja rachi'i' ja rec'o chipan ja tina-
mit Nínive ojer eje'e' xqueyictaji ix
cachbil ja rix tinamit Israel in eje'e'
ne'oc e k'etol tak tzij chewij. Queri'
nbij chewe como ja raj Nínive eje'e'
tok quic'axaj ja rtzobal Dios ja bix
chique rmal ja Jonás ojer q'uextaji ja
quina'oj in queya' can ja ritzelal. In
ja camic nbij chewe, anin más chi na
nim nuk'ij chwach ja Jonás.
42 Ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin
juicio ja rixok ja reina rxin ja nación
ja c'o pa sur arja' xtiyictaji ix rachbil
ja rix tinamit Israel in arja' noc k'etol
tzij chewij. Queri' nbij chewe como
jari' ixok arja' c'a c'a nat pi wi' chi
rc'axaxic ja rna'oj Dios ja yatajnak tre
ja rojer rey Salomón. In ja camic nbij
chewe, anin más chi na nim nuk'ij
chwach ja Salomón.

* * * * * * * * * *

43 Jun itzel espíritu tok nel pa ranma
jun achi arja' nbe pa tak lugar ja bar
mta wi' ya', nercanoj jun lugar ja bar
nxula'n wi' pro matuwil ja lugar
44 in quewa' nbij ri': —Ninmeloj
chic jutij chipan ja wochoch ja bar
inelnakto wi' nabey, ne'e. Ja c'a
tok nekaj chic jutij ruq'uin ja rachi
nutz'at ja ranma cani' jun jay con-
gana talani, josk'in rpan in wekon chi
utz.
45 C'ac'ari' nmeloj chic jutij,
ne'erc'ama' wuku' rach tak itzel
espíritu ja más chi na e itzel chwach
arja'. Ja c'a tok ne'urkaj ruq'uin ja
rachi ne'oc pa ranma chi e waxaki' in
tri' neq'ueje' wi'. Xc'a chewi' tok más
chi na lawulo' ja rc'aslemal ja rachi
chwach ja nabey. In queri' c'a xtiban
ixix chewe chakaja' ja rix tinamit
Israel ja congana itzelal ebanon.

* * * * * * * * * *

46 Ja Jesús c'a rmajon na tzij cuq'uin
ja winak, ja c'a rute' in ja re rch'alal
ec'o chwa jay in ncajo' netzijon
ruq'uin.
47 In bix tre ja Jesús:

—Pakasa' rate' in ja re awach'alal
ec'o chwa jay in ncajo' netzijon
awq'uin, ne'xi.
48 Ja c'a Jesús xbij tre:

—Camic nch'ob chawach echinatak
ja nute' in echinatak ja wach'alal, ne'
tre.
49 C'ac'ari' xeruc'ut ja rdiscípulo in
xbij:

—Eje'e' c'awa' e'ocnak nute' in
e'ocnak wach'alal.
50 Queri' nbij chawe como xa nak ta
ja nbanowi rvoluntad ja Nata' ja c'o
chila' chicaj arja' c'ari' ocnak nuchak'
owi wana' owi nute', ne'e.

13

1 Chipan ari' k'ij xelel ja Jesús pa jay,
be chiya' in tri' xetz'abe' wi'.
2 Congana e q'uiy ja winak xe-
quimolo' qui' ruq'uin rmalc'ari' tok
arja' xoc chipan jun lancha in tz'abe'
chipan. Ja c'a winak xepe'e can chiya'
canojelal.
3 In xumaj tzij cuq'uin, q'uiy rwach
ja xbij chique pa c'ambal tak tzij,
quewa' xbij ri':

—C'o jun ajticola' be pa ticoj tijco'm
pa rchenoj.
4 Ja c'a tok xekaji xumaj rchicaxic ja
rija'tz. C'o c'a kaj pa bey in xepeti ja
tz'iquin, quetij.
5 C'o chic jule' kaji ja bar c'o wi' abaj,
xa xax ja rulew in chanim xelto rmal.
6 Pro ja tok xelto ja k'ij, xc'atsaj in
tok q'uiswani chakij rmal como mta
más ja rc'amal.
7 C'o chic jule' kaj pa tak q'uix in tok
q'uiswani q'uiyi ja q'uix, xcamsaj ja
tijco'm.
8 Pro c'o chic jule' kaj pan utzlaj
ulew in wachini chi utz, ja jun
chirwach ija'tz c'oli xuya' jun ciento,
c'oli xuya' sesenta in c'oli xuya'
treinta.
9 Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a
xinbij chewe ri', ne' chique.

* * * * * * * * * *

10 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e'
xe'ekaj ruq'uin in quewa' quibij tre
ri':

—¿Nak tre tok xa c'ambal tak tzij
nacoj tok nattzijon cuq'uin ja winak?
xeche' tre.
11 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Ja rixix yatajnak chewe chi
newotakij nak rbanic ja rawatal je'e
tre ja gobierno xin chila' chicaj pro ja
chique ja jule' chic winak le' eje'e' ma
yatajnak ta chique.
12 Queri' nbij chewe como ja
winak ja c'o je'e yatajnak chique
eje'e' nyataj na más chique in tok
nq'uiswani nuban q'uiy cuq'uin. Pro
ja c'a winak ja mta yatajnak chique
pro nquech'ob chi c'oli jari' nlasax
chique.
13 Xa chewi' tok ncoj c'ambal tak
tzij tok nintzijon cuq'uin ja winak
le' como eje'e' c'o quewach pro mat-
icajo' nquetz'at ja nc'ut chiquewach,
c'o quixquin pro maticajo' nquic'axaj
ja nbix chique in ni matich'obtaj wi'
cumal.
14 Ja netajini nqueban jari' nban-
taj cumplir ja rbin can ja Dios cani'

bitajnak can ojer rmal ja profeta Isaías quewari': —Ruq'uin ewxquin nec'waxaj na pro ni matich'obtaj wi' emwal in ruq'uin ewach netz'at na pro ni mta wi' nak ta newasaj trij, ne'e. In jun chic xbij quewari':

15 —Queri' nbij chique ja winak le' como ja canma cowirnak in ja quixquin c'ayew chi noc chipan ja nbix chique in ja quewach xa quiyupun. Queri' nqueban como mta quigana nquetz'at ja nc'ṵt chiquewach in nixtac'a c'o ta quigana nquic'axaj ja nbix chique in nixtac'a c'o ta quigana nquech'ob pa tak canma ja nch'o̱b chiquewach in nixtac'a c'o ta quigana chakaja' nemeloj wq'uin utzc'a chi ncuy ja quil quemac, ne'e ja Dios. Queri' c'a ja bitajnak can.

16 Pro ja rixix congana qui'il chewe como netz'at ja nc'ṵt chewach in nec'waxaj ja nbix chewe.

17 Queri' nbij chewe como ni katzij wi' ja nbij chewe ri', e q'uiy ja rojer tak profeta in e q'uiy ja jule' chic winak ja utz xetz'a̱t rmal ja Dios, eje'e' congana quiyarij quetz'at ta ja cani' nixtajini netz'at ixix camic in congana quiyarij quic'axaj ta chakaja' ja cani' nixtajini nec'waxaj ixix camic.

18 Tec'waxaj c'a camic, anin nch'ob chewach nak rc'amonto ja c'ambal tzij ja xinbij chewe tre ja rajticola'.

19 Ja utzlaj tzij ja nuc'ut chikawach nak rbanic ja gobierno xin chila' chicaj, ja tok nel rbixic in tok c'o jun nc'waxaj pro matich'obtaj rmal ja c'a diablo npeti, nlasajel ja tzij ja ticon pa ranma. Ja c'a ri' tibij tzij ja rija'tz ja kaj pa bey.

20 Ja c'a rija'tz ja kaji ja bar c'o wi' abaj jari' tibij tzij ja winak ja nquic'axaj ja utzlaj tzij in chanim nquinimaj, congana nequicot rmal.

21 Pro eje'e' e cani' jule' tijco'm ja mta rc'amal, xa ti jurata nquinimaj. Ja c'a tok xterila' ja c'ayewalaj tiempo ja tok nmajtaj rbanic pokon chique ja winak rmal ja rtzobal Dios eje'e' chanim nqueya' can.

22 Ja c'a rija'tz ja kaj pa tak q'uix jari' tibij tzij ja winak ja nquic'axaj ja utzlaj tzij pro tok nq'uiswani xa ja' nquibisoj chic ja xin rwach'ulew in xa neba̱n engañar rmal ja meba'il. Rmalc'ari' tok xa ncami ja utzlaj tzij ja c'o pa tak canma, mta rwach nuya'.

23 Pro ja rija'tz ja kaj pan utzlaj ulew jari' tibij tzij ja winak ja nquic'axaj ja utzlaj tzij in nch'obtaj cumal in c'oli rwach nuya' pa tak canma. Eje'e' e cani' jule' chirwach ija'tz c'oli xuya' jun ciento, c'oli xuya' sesenta in c'oli xuya' treinta. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

24 In c'o chic jun ja c'ambal tzij xbij chique quewari':

—Ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' xuban jun achi xutic jule' utzlaj ija'tz xin trigo pa rchenoj.

25 Pro ja winak ja tok ekajnak chic chi waram peti ja rc'ulel ja rachi, xurtica' jule' itzel ija'tz chicojol ja trigo. Ja c'a tok tictaj can rmal meloji.

26 Ja c'a trigo xumaj q'uiyem in tok xumaj k'enaric ja rwach tri' xotakix wi' chakaja' ja jule' chic ja ticon chicojol chi xa itzel tijco'm.

27 Ja c'a rajsamajela' eje'e' xebe ruq'uin ja quipatrón ja ticowi ja utzlaj ija'tz, xequibij tre:

—Kajaw ¿la ma utzlaj ija'tz ta c'a ja xatic chipan ja rachenoj? ¿Nak moda tok c'o jule' itzel tijco'm chicojol camic? xeche' tre.

28 In bix chique:

—Jari' c'o jun nc'ulel ticowi, xeche'xi. Ja c'a rajsamajela' eje'e' quibij chic jutij tre:

—¿La matawajo' c'a nokbe camic nekaboko'? xeche' tre.

29 In bix chic jutij chique:

—Jari' ma can ta, ma tebok ta, matzij tuc'amto ja trigo tok xtebok.

30 Mejor ch'enchila', tiq'uiy na chi ca'i' como ja tok xterila' ja tiempo xin cosecha anin nbij na chique ja xquesamaj chipan ja tiempo xin cosecha: —Temolo' ruchi' nabey ja ritzel tijco'm in texima' rpan pa tak manoja

utzc'a chi nporoxi. Pro ja trigo temolo' ruchi' chakaja' in tec'olo', ninche' na chique. Queri' ja c'ambal tzij xbij chique.

* * * * * * * * * *

31 In c'o chi c'a jun ja c'ambal tzij xbij chique quewari':

—Ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' jun ti chirwach mostaza c'amarel rmal jun achi, xutic pa rchenoj.

32 Jun ti chirwach mostaza más na tino'y chwach ja jule' chic ija'tz pro ja tok nq'uiyi más na nq'uiyi chwach jule' chic tijco'm, noqui cani' jun mocaj che'. Rmalc'ari' ja tak tz'iquin eje'e' nepeti, nurquibana' quesoc pa tak ruk'a'. Queri' ja c'ambal tzij xbij chique.

* * * * * * * * * *

33 In c'o chic jun ja c'ambal tzij xbij chique quewari':

—Ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' nuban jule' levadura ja nsapoji caxlanway rmal in c'o jun ixok xuc'am, xuya' chipan jule' k'or, oxi' pajbal harina ocnak. Ja c'a tok q'uiswani ja levadura mta ja maquita xekaj wi' tre ja k'or, congana samaj chipan. Queri' ja c'ambal tzij xbij chique.

* * * * * * * * * *

34 Ja Jesús, nojel ja tzij xbij chique ja winak xucoj c'ambal tak tzij chi rbixic chique. Ni majun nak ta xbij ta chique ja maquita xucoj c'ambal tak tzij chi rbixic chique.

35 Queri' xuban utzc'a chi tri' bantaj wi' cumplir ja bitajnak can ojer rmal ja profeta quewari': —Ja tok xquintzijoni, c'ambal tak tzij ncoj. Ja rawatalto je'e ja tok maja'n titz'ucarto ja rwach'ulew anin nk'alasaj na. Queri' ja bitajnak can.

* * * * * * * * * *

36 C'ac'ari' ja Jesús xeruban can despedir ja winak, be, xoc pa jay. Ja c'a rdiscípulo eje'e' xe'ekaj ruq'uin in quibij tre:

—Tach'obo' chikawach nak rc'amonto ja c'ambal tzij ja xabij tre ja ritzel tijco'm ja tic chicojol ja trigo, xeche' tre.

37 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ja nticowi ja utzlaj ija'tz jari' anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak.

38 Ja chenoj jari' ja rwach'ulew. Ja utzlaj ija'tz jari' ja rec'o pa rcuenta ja gobierno xin chila' chicaj. Ja ritzel tijco'm jari' ja rec'o pa rcuenta ja diablo.

39 Ja ticowi ja ritzel tijco'm ja rc'ulel ja rachi jari' ja diablo. Ja tiempo xin cosecha jari' ja q'uisbal tak k'ij ja tok xquinpi chic jutij. Ja nebanowi ja cosecha jari' ja ángel.

40 Cani' nbān tre ja ritzel tijco'm nmōl ruchi' in nporox pa k'ak' queri' c'a xtibantaj chique ja winak chakaja' chipan ja q'uisbal tak k'ij.

41 Ja c'a ranin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak xquenutakto ja ángel wxin, ne'urquichapa' canojel ja winak ja rec'o chipan ja ngobierno ja xa nequitakchi'ij ja cach tak winak chi rbanic ja il mac, ne'urquichapa' chakaja' canojel ja jule' chic winak ja xa e banol tak itzelal.

42 Ja c'a tok nechaptaj cumal nequich'akijel chipan jun nimlaj k'ak'. Ja c'a winak janila chi ok'ej xtiqueban chipan ari' lugar in xtiquicach'ach'ej cak'.

43 Tokoc'ari' ja winak ja utz netz'āt rmal ja Dios eje'e' nyataj na chique chi nqueban ja cani' nuban ja k'ij, nech'a'an chipan ja gobierno xin Dios ja Tatixel quixin. Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a xinbij chewe ri'.

* * * * * * * * * *

44 In jun chic, ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' jun nimlaj meba'il wawan, mukun chipan jun chenoj in chaka jalal tok xiltaj rmal jun achi. Ja c'a rachi xumuk can chic jutij, nmeloji, congana nquicoti, nojel ja c'o ruq'uin nc'ayij in nulok' ja chenoj ja bar c'o wi' ja nimlaj meba'il.

* * * * * * * * * *

45 In jun chic, ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' nuban jun

comerciante ntajini ncanoj jule' abaj
perla ne'xi, nimak rjil.
46 Ja c'a tok xuwil jun ja perla ja
más chi na nim rjil be, in nojel ja c'o
ruq'uin xc'ayij in xulok' ja perla.

* * * * * * * * * *

47 In jun chic, ja gobierno xin chila'
chicaj queri' rbanic cani' jun c'am
nq'uiak pa mar in ne'oqui ja ch'u'
chipan pro nojel quewach ja ch'u'
ne'oc chipan.
48 Ja c'a tok xenoji ja ch'u' chipan
lasaxto chiya'. Ja c'a xewasanto eje'e'
xetz'abe'e, quemaj quicha'ic ja ch'u'.
Ja buen tak ch'u' jari' xequec'ol pro ja
mta ne'oc wi' xa xequich'akijel.
49 In queri' c'a xtibantaji chakaja'
chipan ja q'uisbal tak k'ij, nepeti ja
ángel, ne'urquiwasajel ja ritzel tak
winak chiquicojol ja re utz
50 in nequich'akijel chipan ja nim-
laj k'ak'. Ja c'a winak janila chi
ok'ej xtiqueban chipan ari' lugar in
xtiquicach'ach'ej cak', ne'e ja Jesús
chique ja rdiscípulo.
51 C'ac'ari' xbij chic chique:
—¿La nch'obtaj emwal nojel ja xin-
bij chewe? ne' chique.
—Nch'obtaji Kajaw, xeche' tre.
52 In xbij chic jutij chique:
—Como nch'obtaj emwal rmalc'ari'
nbij chewe chi canojel ja maestro ja
nquitijoj qui' tre ja gobierno xin chila'
chicaj eje'e' e junan ruq'uin jun rajaw
jay ja c'oli nojel ruq'uin ja nc'atzini,
c'o c'ac'a, c'o ma c'ac'a ta chakaja' in
arja' nlasajto xa nak ta nc'atzin tre chi
ca'i'. Queri' ja xbij chique.

* * * * * * * * * *

53 Ja c'a Jesús ja tok bitaj can rmal
nojel awa' ja c'ambal tak tzij ri' arja'
xelel
54 in be chipan ja rtinamit arja'.
Ja c'a tok xekaji xoc chipan ja jay
xin molbal ri'il in xumaj quitijoxic ja
winak. Ja c'a winak congana c'asc'o'i
quic'axaj ja tijonem ja xuya' chique in
quewa' quibij chibil tak qui' ri':
—¿Bar c'a penak wala' ja rocnak tre
jala' jun achi le'? congana taka'an
rna'oj in congana nimak tak milagro
nuban chakaja'.
55 Pro ¿la ma arja' ta c'ala' ja rc'ajol
ja josol che'? In ja rute' ¿la ma arja' ta
c'a ja rbina'an María? In ja rch'alal ¿la
ma eje'e' ta c'a ja Jacobo, José, Simón
in Judas?
56 In canojel ja rana' ¿la ma ec'o
ta c'a chikacojol chakaja'? ¿Bar c'a
penak wi' nojel ja ntajini nuban?
57 Queri' quibij, ni majun quigana
ruq'uin, xa pokon nquena'. Ja c'a
Jesús arja' xbij chique:
—Ni majun profeta xin Dios ja
maquita lok' nna'i xarwari' ma lok'
ta nna'i cumal ja rach aj tinamit in
nixtac'a cumal ta ja rec'o pa rochoch
chakaja', ne' chique.
58 In xa ma nim ta ja milagro xuban
tri' rumac ja ma xyuke' ta quec'u'x
ruq'uin.

14

1 Chipan ari' tiempo nojel ja ntajini
nuban ja Jesús xekaj rbixic ruq'uin ja
gobernador Herodes.
2 Ja c'a Herodes arja' xbij chique ja
rajsamajela' ja rec'o ruq'uin:
—Ja rachi ja maxco' ntajini nuban
arja' Juan Bautista c'astajnakto
chiquicojol camnaki' chewi' c'a tok
ocnak tre ja nimak tak poder ja
ntajini nsamaj ruq'uin camic, ne'
chique.
3-4 Queri' xbij como bien rotak chi
arja' camsan rxin ja Juan Bautista
tokori' tok xutak rchapic, baq'ui in
coj pa che'. Queri' xuban tre rumac ja
bix tre rmal ja Juan Bautista chi: —Ma
rubey ta abanon chi ac'amon ja raw-
ixnam, ne'xi. Como ja Herodes arja'
rc'amon ja rixnam rbina'an Herodías,
rxjayil jun rch'alal rbina'an Felipe.
5 Ja xuban ja Herodes nabey tok
maja'n ticamsaj ja Juan Bautista ni
c'o wi' rgana ncamsaj pro xa nxbej ri'
chiquewach ja winak como ja nquibij
ja winak chi ja Juan Bautista arja' jun
profeta xin Dios, neche'e.
6 Pro tok q'uiswani xcamsaj tokori'
tok xerila' ja k'ij ja nc'ul wi' rcum-
pleaños. Ja Herodías arja' c'o jun ral

xtan in xajowi ja xtan chiquewach ja winak ja quimolon qui' ruq'uin ja Herodes. Ja c'a Herodes arja' congana xel ruc'u'x trij.

7 Rmalc'ari' tok quewa' xbij tre ja xtan ri':

—Tac'utuj chwe xa nak ta nawajo', can nya' chawe, ne' tre, in xuban jurar chi ni nuya' wi' tre.

8 Pro ja xtan bix tre rmal ja rute' nak ja xtic'utuj tre ja Herodes in quewa' ja xc'utuj tre ri':

—Ja rwi' ja Juan Bautista taya'a' chwe pa jun plato, ne' tre.

9 Pro ja c'a rey Herodes congana junwi' xuna' pro como rbanon chic jurar chiquewach ja rec'o ruq'uin pa mesa chewi' tok xuya' orden chi nya' tre ja xtan ja xc'utuj.

10 Xutak rcamsaxic ja Juan pa che' chi nlasax rwi'.

11 Ja tok lastaji ja rwi' ya'to chipan jun plato in xurjach tre ja xtan. Ja c'a xtan arja' xuc'amel, xerjacha' chic tre ja rute'.

12 Ja c'a rdiscípulo ja Juan tok quic'axaj chi camsaxi eje'e' xebe, xequic'ama' ja rcuerpo in xequimuku'. C'ac'ari' xebe, xequibij tre ja Jesús ja bantaji.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a Jesús tok xekaj rbixic ruq'uin ja bantaji arja' xoquel pa jun lancha, xeryonaj ri' chipan jun lugar kas talani ja bar ma ec'o ta wi' winak. Pro ja winak tok xekaj rbixic cuq'uin ja bar nbe wi' congana e q'uiy chique xe'elel pa tak quitinamit, xebe chi cakan chi nequiwila'.

14 Ja c'a Jesús tok xelto chipan ja lancha xerutz'at ja winak chi congana e q'uiy. Arja' xpokonaj quewach in xertzursaj ja yawa'i' chique.

15 Ja c'a tok kaj k'ij ja rdiscípulo ja Jesús eje'e' xebe ruq'uin in quibij tre:

—Ja lugar ja rokc'o wi' ri' congana talani in xuban hora, mejor ja naban, que'ataka'el ja winak pa tak aldea chi nequilok'o' ja nquetij, xeche' tre.

16 —Mta rjawaxic chique chi nebe, ixix nixyo' chique ja nquetij, xeche'x rmal ja Jesús.

17 —Pro mta nak ta kac'amonto xarwari' jo'o' rkan caxlanway in e ca'i' cakan ch'u', xeche' tre.

18 —Que'ec'ama'to, xeche'x chic rmal ja Jesús.

19 C'ac'ari' xbij chique ja winak: —C'o buen tak k'ayis le' tetz'ulbej, ne' chique. C'ac'ari' xuc'am ja jo'o' rkan caxlanway e rachbil ja ca'i' cakan ch'u', ca'y chicaj in xmaltioxij tre ja Dios. Xuwech' ja caxlanway, xujach chique ja rdiscípulo in eje'e' queya' chic chique ja winak.

20 Xewa'i pro ni canojelal in xenoji chi utz. Ja c'a caxlanway rachbil ch'u' mol ruchi' ja totaji, cablajuj chacach xuban.

21 Ja xewa'i ec'o la jo'o' mil pro xa queyon achi'i', aparte ixoki' in ac'ala'.

* * * * * * * * * *

22 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique ja rdiscípulo:

—Puersa nixoquel chipan ja lancha, nixbe chajuparaj ya', nixnabeyaj chinwach, ne' chique, in xeruban can despedir ja winak.

23 Ja tok xebantaj can despedir rmal, arja' jote' chwach jayu' ruyon, xuwil jun lugar ja bar nuban wi' oración. Ja tok xoc ak'a' xa ruyon c'o tri'.

24 Ja c'a lancha kas pa nc'aj ya' c'o chi wi', c'o jun nimlaj ik' jaktajnakto chiquij ja rdiscípulo, matuya' lugar chique chi nebini in ja nimak tak baloj congana nuban tre ja lancha.

25 Ja c'a pa rsakaric rmajon binem parwi' ya' ja Jesús, xekaj chinakaj ja lancha.

26 Ja c'a rdiscípulo tok quetz'at chi rmajon binem parwi' ya' congana quixbej qui' rmal in congana capuj quec'u'x:

—C'o taka'an jun xbinel, xeche'e, in quemaj rakic quechi' rmal ja xbeben ri'il.

27 Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ma ticapuj ta ec'u'x, xwa'n anin, ma texbej ta ewi', ne' chique.

28 Ja c'a Pedro arja' xbij tre:

—Wajaw, ja wi katzij chi atat, tabij chwe chi ninbin parwi' ya' chi ninbe awq'uin, ne' tre.
29 —Catajo' c'a, ne'xi rmal ja Jesús. C'ac'ari' ja Pedro xelto chipan ja lancha in xumaj binem parwi' ja ya', be ruq'uin ja Jesús.
30 Pro ja tok xutz'at ja ik' chi congana nuban arja' congana xbej ri' rmal, xumaj kajem xe' ya' in xumaj rakic ruchi':
—Wajaw, kato'o' ki', ne' tre.
31 Ja c'a Jesús chanim xuyuk pon ruk'a', xuyic ja Pedro in quewa' xbij tre ri':
—Achi, xa ma nim ta ja yukulbal ac'u'x wq'uin ¿nak tre tok xuban ca'i' ac'u'x? ne' tre.
32 Ja c'a tok xe'oc chipan ja lancha cami ja ik'.
33 Ja c'a rec'o chipan ja lancha eje'e' quemaj rya'ic ruk'ij, quewa' quibij tre ri':
—Ni katzij wi' chi atat ja rat Ralc'wal Dios, xeche' tre.

* * * * * * * * * *

34 Xe'elel, xe'ekaj chajuparaj ya', pa jun lugar rbina'an Genesaret xe'ekaj wi'.
35 Ja c'a rachi'i' ja rec'o chipan ari' lugar tok queya' cuenta tre chi Jesús ja xekaj cuq'uin eje'e' quitakla' rbixic chique canojel ja jule' chic winak ja rec'o chipan ari' lugar in canojel ja yawa'i' xequec'amel ruq'uin ja Jesús
36 in quewa' quibij tre ri': —Tabana' jun utzil chake, taya'a' jutz'it lugar chique ja yawa'i' chi nquechapoc jutz'it ja ratziak, mana xa jutz'it ruchi' ja nquechapoc, xeche' tre. In queri' queban, canojel ja xechapowi ja rtziak xetzuri.

15

1 Ec'o c'a jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés e cachbil jule' fariseo, eje'e' epenak pa Jerusalén, xe'ekaj ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij tre ri':
2 —¿Nak c'a tre tok ja radiscípulo atat matiquinimaj ja costumbre quixin ja kati't kamama'? como eje'e' tok newa'i matiquinimaj ja cani' nrajo' ja costumbre tre ja ch'ajoj k'abaj, xeche' tre.
3 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Pro ja c'a rixix chakaja' ma eniman ta ja mandamiento xin Dios como c'o jule' costumbre necoj chibil tak ewi' ja xa nuyoj ja mandamiento.
4 Queri' nbij chewe como ja Dios c'o jun mandamiento rya'on chewe, quewa' nbij ri': —Lok' que'ana'a' ja ratata' ate', ne'e. In jun chic mandamiento rya'on chewe quewa' nbij ri': —Ja wi c'o jun xa itzel ntzijon tre ja rtata' owi rute' jari' puersa ncamsaxi, ne'e.
5 Pro ja rixix xa ma lok' ta ne'ena' como quewa' ja tijonem neya' ri': —Ja wi nabij tre atata' owi ate': —Camic maquincowini natnuto' tre ja c'o rjawaxic chawe como nbin chic tre ja Dios chi rxin chic arja' ja c'o wq'uin, wi natche' tre,
6 jari' ma rjawaxic chi ta chi nato' tre ja c'o rjawaxic tre, nixche'e. Queri' ebanon, ja mandamiento xin Dios, ixix ebanon tre ni mta pro xa rumac ja recostumbre.
7 Caca' epalaj, bien ntake' chewe ja binto chewe ojer rmal ja profeta Isaías, quewa' xbij ri':
8 —Jawa' winak ri' xa chi quechi' c'o wi' tok nqueya' nuk'ij, ja canma c'a c'a nat c'o wi' chwe.
9 Ni majun noc wi' ja tok nqueya' nuk'ij, ja tijonem nqueya' rtzobal Dios neche' tre, pro xa mandamiento quixin winak. Queri' ja binto chewe rmal ja rIsaías, ne'e ja Jesús chique.

10 Ja c'a Jesús arja' xumaj chic tzij cuq'uin ja winak, quewa' xbij chique ri':

—Tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', kas ta xtich'obtaj emwal.
11 Ma ja ta ja noc pan achi' ja ntz'ilorsani ja rawanma pro ja ntz'ilorsan rxin jari' ja nelto pan achi', ne' chique.
12 Ja c'a rdiscípulo eje'e' xetiloc ruq'uin in quibij tre:

—¿La awotak chi ja fariseo junwi' quic'axaj ja xabij le'? xa pokon nquena' rmal, xeche' tre.
13 In bix chique rmal ja Jesús:
—Ja tijonem, xa nak ta chi tijonemal, ja Nata' ja c'o chila' chicaj wi ma arja' ta ticyon rxin jari' tijonem xa nyoji cani' nbạn tre k'ayis xa nboki.
14 Maxta quixocla' il chiquewach ja fariseo le', eje'e' xa e cani' moya' ja recuc'an chic jule' cach tak moya'. Pro jun moy wi nrc'aj chic jun rach moy xa netzakel pa jul chi e ca'i', queri' ja bix chique.
15 Ja c'a Pedro xbij tre:
—Tach'obo' chikawach ja c'ambal tzij xabij, ne' tre.
16 In bix chique rmal ja Jesús:
—Taka'an matich'obtaj emwal ixix chakaja'.
17 ¿La matich'obtaj c'a emwal chi ja noc pan achi' jari' nkaj chi apan in nelel chic jutij?
18 Pro ja nelto pan achi' jari' pan awanma nwinakarto wi' in jari' ntz'ilorsan rxin ja rawanma.
19 Queri' nbij chewe como pan awanma nwinakarto wi' ja ritzel tak na'oj cani' tre banoj camíc, cani' tre tok c'o jun natoc ruq'uin ja wi ma awixjayil ta owi ma awachajil ta, cani' tre banoj alak', cani' tre ja naya' testigo'il ja ma katzij ta in cani' tre ja tok nabij jule' tzij tre ja Dios ja xa ofensa rc'amonto tre.
20 Nojel awa' ritzelal ri' jari' ntz'ilorsan rxin ja rawanma no ja mataban ja costumbre tre ja ch'ajoj k'abaj jari' mta moda xtitz'ilorsax ta ja rawanma rmal. Queri' bix chique rmal.

* * * * * * * * * *

21 C'ac'ari' ja Jesús xelel chipan ja lugar, be cha jun lugar chic ja bar c'o wi' ja ca'i' tinamit, jun rbina'an Tiro in jun rbina'an Sidón.
22 Ja c'a tok xekaji chaka jalal tok c'o jun ixok xekaj ruq'uin. Ja rixok cananea ne'xi, in tri' c'o wi' chipan ja lugar ja xekaj wi' ja Jesús. Arja' xurak ruchi' trij ja Jesús in quewa' xbij tre ri':
—Wajaw, atat ja rat Ralc'wal can ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it nwach, c'o jun wal ocnak jun itzel espíritu tre in congana lawulo' nbạn tre rmal, ne' tre.
23 Pro ja Jesús ni majun nak ta xbij tre. Xepi c'a ja rdiscípulo in quewa' quibij tre ri':
—Tabana' jun utzil, tabij tre ja rixok chi nmeloji, congana nurak ruchi' chakij, xeche' tre.
24 In bix chique rmal ja Jesús:
—Ja Dios xa ruyon cuq'uin ja tinamit Israel inrtakonto wi', eje'e' e cani' tak carnelo etzaknak, xeche'x rmal.
25 Pro peti ja rixok, xuque' chwach in xbij tre:
—Wajaw, quinato'o', ne' tre.
26 Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ja nc'ambajbej rxin:
—Ma rubey ta xtic'am ta queway ja ralc'walaxela' in xtiq'uiakel ta chiquewach tak tz'i', ne' tre.
27 Ja c'a rixok xbij chic jutij tre:
—Wajaw, ni katzij wi' ja nabij pro ja tak tz'i' eje'e' nyạ' lugar chique cumal ja cajaw chi nquetij ja rc'utal tak way ja ntzakel xe' mesa, ne' tre.
28 In bix chic jutij tre rmal ja Jesús:
—Ixok, congana taka'an nim ja yukulbal ac'u'x wq'uin. Camic ntzuri ja rawal ja cani' xac'utuj chwe, ne'xi rmal, in ni jari' hora tzuri ja ral.

* * * * * * * * * *

29 Ja c'a Jesús xelel chipan ja lugar, be, xekaj chuchi' ja ya' ja bina'an tre Galilea, jote' chwach jayu', xuwil jun lugar ja bar tz'abe' wi'.
30 Congana e q'uiy ja winak xe'ekaj ruq'uin, equic'amonto je'e yawa'i' cani' chique tak cojo, cani' chique moya', cani' chique mema' in cani' chique ja ma tz'akat ta je'e quek'a' owi cakan, in c'a ec'o na más ja yawa'i', xe'equiya'a' chwach ja Jesús in arja' xertzursaj.
31 Ja winak congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaji, ja mema' netzijon chic, ja ma tz'akat ta je'e quek'a' owi cakan xetzuri, ja tak cojo utz chic nebini, ja moya' neca'y chic. Eje'e'

congana queya' ruk'ij ja Dios, jari' Dios rxin ja tinamit Israel.

* * * * * * * * * *

32 C'ac'ari' ja Jesús xersiq'uij pon ja rdiscípulo, quewa' xbij chique ri':

—Congana npokonaj quewach ja winak, tuban oxi' k'ij queq'ueje' wq'uin in mchita nak chi ta nquetij. Mta ngana nenutakel ja maquita xquewa'el, matzij xa quetujkar pa bey rmal wa'al, ne' chique.

33 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:

—Jawa' lugar ja rokc'o wi' ri' congana talani ¿bar c'a nekac'ama' wi' ja xtiquetij ja winak le'? como congana e q'uiy, xeche' tre.

34 —¿Jaru' rkan ja caxlanway c'ol ewq'uin? xeche'x rmal ja Jesús.

—Wuku' rkan rachbil jun ca'i' cakan ch'u' chakaja', xeche' tre.

35 Ja c'a Jesús xbij chique ja winak chi netz'abe' kaj pa tok'ulew.

36 C'ac'ari' xuc'am ja wuku' rkan caxlanway rachbil ch'u', xmaltioxij tre ja Dios, xuwech' in xujach chique ja rdiscípulo. Ja c'a rdiscípulo eje'e' queya' chic chique ja winak.

37 Xewa'i ja winak pro canojelal in xenoji chi utz. Ja c'a caxlanway rachbil ch'u' mol ruchi' ja totaji, wuku' chacach xuban.

38 Ja xewa'i e quiji' mil pro xa queyon achi'i', aparte ixoki' in ac'ala'.

39 C'ac'ari' ja Jesús xeruban can despedir ja winak, xoquel chipan ja lancha, be chipan ja lugar rbina'an Magdala.

16

1 Ec'o c'a jule' fariseo e cachbil jule' saduceo, eje'e' xe'ekaj ruq'uin ja Jesús. C'oli quic'axaj tre pro xa nquic'ambajbej rxin, quewa' quibij tre ri':

—Tabana' jun milagro ja nc'utu chikawach chi Dios yoyon chawe ja poder ja c'o pan ak'a', xeche' tre.

2 In bix chique rmal:

—C'oli neban je'e tok noc ak'a' quewa' nebij ri': —Camic buena ja tiempo penak, ja caj nc'utuwi, congana quiak, nixche'e.

3 In c'o je'e ja pa tak sakaric quewa' nebij ri': —Ja tre jun k'ij ri' ma buena ta ja tiempo penak, ja caj nc'utuwi, congana quiak in congana mukuli, nixche'e. Caca' epalaj, ixix bien nch'obtaj emwal nak rc'amonto ja netz'at je'e chicaj pro ja ntajini nuban ja Dios chewach chipan ja tiempo ja rokc'o wi' ri' jari' ni matich'obtaj wi' emwal nak rc'amonto.

4 Ja winak ja nec'utun chwe chi nban jun milagro utzc'a chi ninquinimaj eje'e' xa e itzel tak winak, xa quiya'on can ja Dios. Pro ja milagro ja nquic'utuj jari' ni matinban wi' chiquewach xarwari' c'o jun ja milagro nbantaj na chiquewach, jun milagro ja cani' xuban ja rojer profeta Jonás. Queri' bix chique rmal. C'ac'ari' xelel chiquicojol in be.

* * * * * * * * * *

5 Ja c'a tok xe'ekaji chajuparaj ya' ja c'a rdiscípulo eje'e' queya' cuenta tre chi mta queway quic'amonto, quimestaj can.

6 Ja c'a Jesús xbij chique:

—Kas bien tech'obo', kas tebana' cuenta ewi' chwach ja levadura quixin ja fariseo e cachbil ja saduceo, ne' chique.

7 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quemaj tzij chibil tak qui', quewa' nquibij ri':

—Queri' nbij chake rumac ja mta way kac'ampi ta, xeche'e.

8 Pro ja Jesús arja' rotak ja quimajon rbixic in quewa' xbij chique ri':

—Achi'i', taka'an ma nim ta ja yukulbal ec'u'x wq'uin. ¿Nak tre tok nebij: —Taka'an mta way kac'ampi ta, kas nixche'e?

9 ¿Maja'n ek tich'obtaj emwal? ¿La maturkaj c'a chewe ja xinban tre ja jo'o' rkan caxlanway xenutzuk jo'o' mil achi'i' tre? ¿In la maturkaj c'a chewe chakaja' jaru' chacach totaji?

10 ¿La maturkaj c'a chewe ja xinban chic tre ja wuku' rkan caxlanway xenutzuk quiji' mil achi'i' tre? ¿In la maturkaj c'a chewe chakaja' jaru' chacach totaji?

11 ¿Nak c'a tre tok matich'obtaj emwal ja xinbij chewe chi neban

cuenta ewi' chwach ja levadura quixin ja fariseo e cachbil ja saduceo? Ma rmal ta wa'an caxlanway xemestaj can ja tok xinbij queri' chewe, ne' chique.

12 C'ac'ari' ch'obtaj cumal chi ja xbij ja Jesús chi nqueban cuenta qui' chwach ja tijonem quixin ja fariseo e cachbil ja saduceo, ma ja ta ja levadura xin caxlanway nqueban cuenta qui' chwach.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a Jesús tok xe'ekaj chinakaj ja tinamit Cesarea ja c'o pa rcuenta Filipo arja' xc'axaj chique ja rdiscípulo:

—Anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak ¿nak inocnak wi' ja nquibij chwe ja winak? ne' chique.

14 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:

—Ec'oli nebin chawe chi atat at Juan Bautista, jule' chic nebini chi at Elías in ec'o chic jule' ja nebini chi at Jeremías owi at jun chic chique ja rojer tak profeta, xeche' tre.

15 —Ja c'a rixix ¿nak nebij chwe, nak inocnak wi'? ne'e.

16 Peti ja Simón Pedro, xbij tre:

—Ja ratat at Cristo at Ralc'wal ja c'aslic Dios, ne' tre.

17 Ja c'a Jesús arja' xbij tre:

—Congana qui'il chawe Simón ja rat rc'ajol Jonás como ja c'a xabij kaj chwe ma winak ta xek'alasan ta chawach, ja Nata' ja c'o chila' chicaj arja' k'alasan chawach.

18 Anin nbij chawe chi atat at Pedro in parwi' awa' ja jun abaj ri' xtintic wi' ja wiglesia in ja camíc ni maticowin wi' trij.

19 Anin c'o jule' lawe nya' na chawe rxin ja gobierno xin chila' chicaj. In xa nak ta ja mataban permitir wawe' chwach'ulew jari' ja matiban permitir chila' chicaj. In xa nak ta ja naban permitir wawe' chwach'ulew jari' ja nban permitir chila' chicaj, ne' tre.

20 C'ac'ari' xbij chique ja rdiscípulo chi ni majun bar ta tri' nquibij wi' chi arja' ja Cristo.

* * * * * * * * * *

21 Ja Jesús, chipan ari' tiempo xumajto rk'alasaxic chiquewach ja rdiscípulo chi rjawaxic nbe na pa Jerusalén, quewa' xbij chique ri':

—Nentija' na rpokonal pa quek'a' ja principali' e cachbil ja jefe quixin sacerdote e cachbil chakaja' ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios. Congana lawulo' xtiban na chwe, nincamsax na in chi rox k'ij ninc'astaj na, ne' chique.

22 Ja c'a Pedro arja' xuchap chi ruk'a' in xumaj rch'a'ic tre ja xbij:

—Dios ta xtipokonaj awach, ja xabij le' mta moda xtibantaj ta, ne' tre.

23 Ja c'a Jesús xuya' vuelta in xbij tre ja Pedro:

—Catel chinwach Satanás, atat xa at cani' jun abaj ninapajsaj chipan ja bey nmajon. Queri' nbij chawe como ma queri' ta nawajo' chwe chi nban ja cani' nrajo' chwe ja Dios chi nban, xa junan ana'oj cuq'uin winak, ne' tre.

24 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique ja rdiscípulo:

—Xa nak ta ja c'o rgana nyuke' ruc'u'x wq'uin rjawaxic chi matuya' rgana ja tzabuklaj c'aslemal rc'an. Rjawaxic chakaja' chi matipokonaj nutij ja rpokonal mwal in ntre'el chwij. Jari' cani' jun cruz nya' trij pro matipokonaj nuc'am ja cruz, nrijkajel in nbe ja bar necamsax wi'.

25 Queri' nbij chewe como xa nak ta ja npokonaj nuya' can ja rc'aslemal jari' ni matuwil wi' ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Pro xa nak ta ja matipokonaj nuya' can ja rc'aslemal mwal jari' nuwil ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

26 Como cani' tre jun winak ¿nak c'a nuch'ec trij wi xuch'ec nojel ja meba'il rxin ja rwach'ulew pro wi ma xuwil ta ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij? Ja wi xutzak ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij jari' mta jun meba'il ja xtilok'bej ta.

27 Queri' nbij chewe como anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak ninpi chi na jutij e wachbil ja ángel wxin, tokori' ja gloria xin Dios congana nch'a'an

chwij in ja winak nunya'a' na rto-
jbalil chique chiquijujunal ja queban
wawe' chwach'ulew.
28 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
ec'oli chewe ja rec'o wawe' camic
ri' c'a ec'as na ja tok xtiquetz'at ja
Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja
winak, arja' ocnak chic Rey in xtumaj
rbanic mandar chipan ja rgobierno.
Queri' xbij ja Jesús chique.

17

1 Ja c'a chi waki' k'ij ja Jesús
xeruc'amel ja Pedro e rachbil Jacobo
in Juan ja rch'alal ja Jacobo, xebe,
xequiyonaj qui' parwi' jun nimlaj
jayu'.
2 Ja c'a rachbal ja Jesús xuq'uex
ri' chiquewach in ja rpalaj congana
ruch'a' cani' k'ij in ja rtziak congana
sak xeli cani' luz.
3 Chaka jalal tok winakar
chiquewach ja Moisés rachbil Elías,
quimajon tzij ruq'uin ja Jesús.
4 Ja c'a Pedro arja' xbij tre ja Jesús:
—Wajaw, congana qui'il ja rokc'o
wi' ri'. Ja wi c'ol agana atat nak tre
makoq'ueje' wawe' in nkaban oxi' tak
jay, jun awxin atat, jun rxin Moisés in
jun rxin Elías, ne' tre.
5 C'a rmajon na tzij ja Pedro tok
chaka jalal c'o jule' sutz' congana
ruch'a' xermujaj in c'o jun kulaj tzi-
jonto chipan, quewa' xbij chique ri':
—Jawa' wari' jawa' chak'laj
Walc'wal, congana ninquicot trij,
teya'a' ewxquin tre nak ja nbij arja'
chewe, ne'e.
6 Ja c'a rdiscípulo tok c'axtaj cumal
ja bix chique rmal ja kulaj eje'e' xe-
jupe' pa tok'ulew, congana quixbej
qui'.
7 Ja c'a Jesús arja' tiloc cuq'uin,
xeruchap in xbij chique:
—Quixyictaji, ma texbej ta ewi', ne'
chique.
8 Ja c'a reje'e' tok xeca'y nojoj
mchita ja Moisés mchita ja rElías, xa
ruyon ja Jesús c'o can chic.
9 C'ac'ari' xebe, kas exulanto parwi'
ja jayu' ja tok bix chique rmal ja Jesús:
—Ni majun bar ta tri' xtebij wi'
ja xetz'at, c'a tokori' xtebij ja tok
c'astajnak chic chiquicojol camnaki'
ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak, xeche'xi.
10 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:
—Ja wi queri' nabij ¿nak c'a tre tok
ja maestro xin ley eje'e' nquibij chi ja
rElías rjawaxic chi arja' npi na nabey
chwach ja Cristo? xeche' tre.
11 —Ni katzij wi' nquibij chi ja' Elías
npeti nabey chi nurchomarsaj noje-
lal.
12 Pro anin nbij chewe chi ja rElías
arja' penak chic pro eje'e' xa ma
xch'obtaj ta cumal nak ja rocnak wi'
in xa queban tre nak c'o quigana que-
ban tre. In queri' xtiban tre chakaja'
ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak, arja' nutij na ja rpokonal pa
quek'a' chakaja', ne'e ja Jesús chique.
13 Ja c'a rdiscípulo tok c'axtaj cumal
ja xbij chique eje'e' ch'obtaj cumal chi
tre ja Juan Bautista ntzijon wi' in ma
tre ta ja rElías ja kas ntzijon wi'.

* * * * * * * * * *

14 Ja c'a tok xe'ekaji ja bar ec'o
can wi' ja winak c'o jun achi xurkaj
ruq'uin ja Jesús, xuque' chwach in
quewa' xbij tre ri':
15 —Wajaw, anin c'o jun nc'ajol
yawa', tapokonaj jutz'it rwach como
arja' c'o jun yobil tre nuya' ataque
tre in congana lawulo' nuban rmal.
Q'uiylaj mul banon tre ch'akin pa
k'ak' rmal in q'uiylaj mul ch'akin pa
ya' chakaja'.
16 Xinc'amto chiquewach ja
radiscípulo pro eje'e' ma xecowin ta
quitzursaj ta, ne' tre.
17 Ja c'a Jesús tok c'axtaj rmal ja bix
tre rmal ja rachi quewa' xbij ri':
—Ixix ja rix tinamit Israel, ni
taka'an mta wi' yukulbal ec'u'x
wq'uin, taka'an yojtajnak ja rena'oj.
Taq'ue titzuri ja nsamaj checojol,
c'ayew chwe chi ncoch' más ja
matiyuke' ec'u'x wq'uin. Camic
tec'ama'to ja rala' wq'uin, ne' chique.
18 Ja c'a Jesús tok c'amarto ja rala'
ruq'uin xch'olij ja ritzel espíritu ja

rocnak tre. Ni xelel ja ritzel espíritu
pa ranma in ja rala' ni jari' hora tzuri.
19 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e'
quiyonaj qui' ruq'uin in quewa'
quibij tre ri':
—¿Nak tre ja rajoj ma xokcowin ta
kawasajel ja ritzel espíritu? xeche'
tre.
20 —Rumac ja yukulbal ec'u'x
wq'uin xa ti ma nim ta chewi' tok
ma xixcowin ta. Como ni katzij wi'
ja xtinbij chewe ri', ja wi c'o yukulbal
ec'u'x wq'uin, wi nsamaji ja yukulbal
ec'u'x ja cani' nuban jun ti chirwach
mostaza nixcowin c'ari' neban jun
nimlaj samaj. Cani' trewa' ja jun
jayu' ri', nixcowini nebij tre chi neli
ja bar c'o wi' in nbe cha jun lugar
chic in nixrnimaj in mta nak chi ta
ja maquita nixcowini neban.
21 Ja ritzel tak espíritu ja re
quitakala' jari' nc'atzin oración
in nc'atzin ayuno chi nelasbexi,
xeche'xi.

* * * * * * * * * *

22 Ja c'a Jesús c'o chic pa Galilea e
rachbil ja rdiscípulo ja tok arja' xbij
chic chique: —Ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak arja' nja̱ch na
pa quek'a' ja winak,
23 ncamsax na cumal pro chi rox
k'ij nc'astaji, ne' chique. Ja c'a reje'e'
congana xebison rmal ja bix chique.

* * * * * * * * * *

24 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja
tinamit Capernaum ec'oli winak ja
nemolowi ja rimpuesto ja nbe chipan
ja caja rxin ja nimlaj templo, eje'e'
xe'ekaj ruq'uin ja Pedro in quewa'
quibij tre ri':
—Ja remaestro ixix ¿la matutoj ja
rimpuesto? xeche' tre.
25 —Nutoj nac'a, ne'e ja Pedro
chique. C'ac'ari' be ja Pedro, xoc
chipan ja jay ja bar c'o wi' ja Jesús.
Ja c'a Jesús arja' k'ilon rxin ja Pedro
nabey, quewa' xbij tre ri':
—Simón ¿nak ja nach'ob atat, ja
rey rxin ja rwach'ulew chok chique
nquic'utuj wi' ja rimpuesto, la chique
calc'wal o la chique jule' winak chic?
ne' tre.
26 —Chique ja jule' chic winak, ne'xi
rmal ja Pedro. Ja c'a Jesús xbij chic
tre:
—Ja wi queri' nqueban ma rjawaxic
ta c'ari' chi nquetoj ja ralc'walaxela'.
27 Pro como matikajo' nekaban
ofender xa chewi' tok nbij chawe,
tac'ama'el ja rabak chapbal ch'u', jat
chiya'. Ja c'a tok xcatekaji taq'uiaka'
ja rabak pa ya'. Ja nabey ch'u'
xtachap tajaka' ja pa ruchi' in tri'
nawil wi' jun pwok, ca'i' impuesto
nutoj, nutoj wxin anin in nutoj awxin
atat chakaja'. Xtawasaj ja pwok in
najach chique ja molol impuesto, ne'
tre.

18

1 Jari' tiempo ja rdiscípulo ja Jesús
eje'e' xe'ekaj ruq'uin in c'oli quic'axaj
tre quewari':
—¿Nak chake ja más nim ruk'ij ja tok
xtoqui ja gobierno xin chila' chicaj?
xeche' tre.
2 Ja c'a Jesús arja' xsiq'uij pon jun
tac'al, xuya' chiquicojol
3 in quewa' xbij chique ri':
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja
wi mateq'uex ja rena'oj, wi maquixo-
qui ix cani' tak ac'ala' jari' nixtac'a
xquixoc ta chipan ja gobierno xin
chila' chicaj.
4 Xa nak ta ja nuban tino'y chi no-
qui cani' ja jun tac'al ri' ja c'ari' ja
más nim ruk'ij chipan ja gobierno xin
chila' chicaj.
5 Ja tak ac'ala' ja re quitakawa' xa
nak ta xtic'ulu jun chique in wi pa
nubi' anin tok nuc'ul tibij c'a tzij ari'
chi anin ja ninruc'ul.
6 Pro congana lawulo' chique
xa nak ta ja xquetakchi'in quixin
awa' ja re takno'y ri' ja yukul
quec'u'x wq'uin, congana lawulo'
chique masqui xa ti jun chique ja
nquitakchi'ij chi rbanic ja il mac. Más
na mejor nxi̱m jun ca' chi quekul
chanim in neq'uia̱k pa ya' in nejik'i
chwach ja nquita̱kchi'ij jun chique
wa' ja yukul quec'u'x wq'uin.
7 Ja winak wawe' chwach'ulew
congana npokonaj quewach, con-
gana lawulo' quibanon rumac ja

xa netakchi'ixi chi rbanic ja il mac. Queri' nbij chewe como wi ncajo' owi mani ni netakchi'ix wi' pro congana lawulo' chique ja netakchi'in quixin.

8 Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi c'o jun ek'a' owi jun ewakan wi xa nixrtakchi'ij in nixrkajsaj chipan ja il mac mejor ja neban, tekupijel in tech'akijel. Como más na utz ja xa jun ek'a' owi xa jun ewakan nixoc chipan ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij chwach ja ca'i' ek'a' in ca'i' ewakan nixch'akix chipan ja k'ak' ja ni mta wi' chupic trij.

9 In chakaja' wi c'o jun panewach xa nixrtakchi'ij in nixrkajsaj chipan ja il mac mejor ja neban, tewasajel in tech'akijel. Como más na utz ja xa jun panewach nixoc chipan ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij chwach ja ca'i' panewach nixch'akix chipan ja k'ak' ja ni mta wi' chupic trij.

10 Kas tebana' cuenta nak neban chique wa' ja re takno'y ri', nixtac'a jun ta chique xteban ta tre ni mta. Como anin nbij chewe chi ja chila' chicaj ec'oli ja ángel quixin in jari' ángel mta ari' ja maquita yatajnak chique chi ne'ekaj chwach ja Nata' ja c'o chila' chicaj.

11 Como ja ranin inpenak chi quito'ic ja retzaknak, anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak.

12 ¿Nak nech'ob ixix trewa' ja xtinbij chewe ri'? Tzuc'a c'o ta jun achi ec'o ta jun ciento tak rcarnelo in ntzak ta c'a jun chique. ¿Nak nuban ja rachi nech'ob ixix? ¿La maqueruya' can ja re noventinueve in nbe pa tak k'ayis chi rcanoxic ja tzaki?

13 Queri' nuban in anin nbij chewe, ja wi nuwil jari' más na nquicot rmal ja jun xuwil chiquewach ja re noventinueve ja ma xetzak ta.

14 In queri' c'a tre chakaja' ja Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj, ja rvoluntad arja' nixtac'a c'o ta jun chique wa' ja re takno'y ri' xtitz'ilox ta.

* * * * * * * * * *

15 In jun chic chakaja', wi c'o jun awach'alal xuban jun itzel chawe jat ruq'uin, teyonaj ewi' ruq'uin in tach'obo' chwach ja xuban chawe. Ja c'a wi nch'obtaj rmal ja nabij tre xach'ec c'ari' ja rawach'alal, xixtzur c'ari' ruq'uin.

16 Ja c'a wi matich'obtaj rmal tac'ama'el jun owi e ca'i' awachbil, jat chic jutij ruq'uin. Queri' naban utzc'a chi nojel ja nbixi c'o jun owi e ca'i' testigo ja nec'axani.

17 Ja wi ni mta wi' rgana nuch'ob ja nquibij ja testigo tabij c'a chique ja riglesia. Ja c'a wi ni mta wi' rgana nuch'ob ja nquibij ja riglesia tabana' c'a tre chi ma awachbil chi ta cani' naban chique ja molol tak impuesto e cachbil ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios.

18 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', xa nak ta ja mateban permitir wawe' chwach'ulew jari' ja matiban permitir chila' chicaj in xa nak ta ja neban permitir wawe' chwach'ulew jari' ja nban permitir chila' chicaj.

19 Jutij chic nbij chewe, mana xa e ca'i' chewe wi xa junan nquech'ob tre ja nquic'utuj pan oración jari' nc'axaxi ja coración in ja nquic'utuj jari' nyataj chique rmal ja Nata' ja c'o chila' chicaj.

20 Queri' nbij chewe como ja tok ec'o ca'i' owi e oxi' ja quimolon qui' pro wi pa nubi' anin tok quimolon qui' jari' inc'o chiquicojol. Queri' xbij ja Jesús chique.

21 Peti ja Pedro:

—Wajaw, ja wach'alal, wi q'uiylaj mul nuban itzel chwe ¿jaru' mul ncuy? ¿La sobre ari' ja wuku' mul? ne' tre ja Jesús.

22 In bix tre:

—Ma ja ta nbij chawe chi wuku' mul ja nacuy pro ja nbij anin chawe, wuku' mul chi setenta ja nacuy.

23 Rmalc'ari' tok nbij jun c'ambal tzij chewe ri'. Ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' nuban jun rey tok nchomij cuenta cuq'uin ja nesamaj ruq'uin.

24 Ja rey tok xumaj rbanic ja cuenta cuq'uin c'o jun chique xeya' chwach,

q'uiylaj mil quetzal ja ruc'as c'o
ruq'uin, c'ayew chi naltaji.
25 Ja c'a rajc'as como maticowini
nutoj ja ruc'as chewi' tok c'o jun or-
den xuya' ja rey, quewa' xbij ri':
—Mejor, tec'ayij ja rachi e rachbil
rxjayil in ralc'wal chakaja', in nojel ja
c'o ruq'uin tec'ayij chakaja'. Puersa
ntojtaj na ja ruc'as, ne'e.
26 Ja c'a rajsamajel arja' xuque'
chwach ja rey in quewa' xbij tre ri':
—Wajaw, tiq'ue jutz'it apaciencia
wq'uin, anin ntoj na nojel ja nuc'as,
ne' tre.
27 Ja rey congana xpokonaj rwach
ja rajsamajel, xsokpijel in xucuy ja
ruc'as.
28 Pro jari' ajsamajel tok xelel
chaka jalal tok quec'ul qui' ruq'uin
jun chic rach ajsamajel in c'o ruc'as
ja rach ajsamajel ruq'uin pro xa jun
ciento quetzal ja ruc'as. C'ac'ari'
xuchap chi rukul:
—Tatojo' ja rac'as wq'uin, ne' tre.
29 Ja c'a rach ajsamajel arja' xuque'
chwach:
—Tiq'ue jutz'it apaciencia wq'uin,
anin ntoj na nojel ja nuc'as, ne' tre,
30 pro arja' ma xrajo' ta. C'ac'ari'
xuc'amel, xutak pa che' in xbij tre chi
c'a tokori' nelto pa che' ja tok xtucoj ja
ruc'as.
31 Ja jule' chic rach tak ajsamajela'
tok quetz'at ja bantaji eje'e' congana
junwi' quena', xebe ruq'uin ja rey,
xequibij tre nojel ja bantaji.
32 Ja c'a rey arja' xutak rsiq'uixic in
quewa' xbij tre ri':
—Atat congana at itzel ajsamajel,
anin xincuy nojel ja rac'as c'o wq'uin
como xac'utuj chwe chi npokonaj
awach.
33 ¿Nak c'a tre tok ma xapokonaj
ta rwach ja rawach ajsamajel ja
cani' xinban anin chawe, xinpokonaj
awach? Queri' ja xbij tre.
34 Congana yictaj ryewal ja rey, xu-
jach ja ritzel ajsamajel chique jule'
chic winak chi nutij pokon pa quek'a'
in xbij tre chi tri' nq'ueje' wi', c'a
tokori' nel libre ja tok xtutoj nojel ja
ruc'as. Queri' nbij ja c'ambal tzij.
35 In ja Nata' ja c'o chila' chicaj
queri' c'a xtuban chewe ixix chakaja'
chejujunal ja wi ma nojel ta ec'u'x
ma nojel ta ewanma ne'ecuy ja
rewach'alal ja nqueban chewe.

19

1 Ja c'a Jesús tok bitaj can rmal nojel
awa' jule' tzij ri' xelel chipan ja depar-
tamento Galilea in be cha jun lugar
chic chajuparaj binelya' Jordán ja c'o
pa rcuenta Judea.
2 Congana e q'uiy ja winak xetre'el
trij, xe'ekaj chipan ja lugar in tri'
xertzursaj wi'.
3 Ec'o c'a jule' fariseo xe'urkaj
ruq'uin in quewa' quibij tre ri' pro
xa nquic'ambajbej rxin:
—Ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal
ja Moisés ¿la nuya' lugar tre jun achi
chi nujach can ja rxjayil ja tok c'oli xa
nak ta ril nuban ja rixok? xeche' tre.
4 In bix chique rmal ja Jesús:
—¿La ma esiq'uin ta la'an chewi'
nak quibanic ja winak ja tok kas
xewinakarsaxto nabey? Ja Dios ja
winakarsan quixin, achi in ixok xer-
winakarsaj
5 in quewa' xbij ri': —Rmalc'ari'
ja rachi neruya' can ja rtata' rute',
nquexim qui' ruq'uin ja rxjayil in xa
jun cuerpo nqueban chi e ca'i', ne'e.
6 Queri' c'a rbanic, ma e ca'i' chi
ta, xa jun cuerpo quibanon. Ja Dios
como arja' bano jun chique maxta c'o
jun winak tijacho quixin. Queri' bix
chique rmal ja Jesús.
7 In quibij chic tre:
—Ja wi queri' nabij ¿nak c'a tre tok
xuya' jun mandamiento ja Moisés chi
ja rachi nuban jun wuj in ntz'ibaj
chipan chi xajutij nujach can ja
rixok? xeche' tre.
8 In bix chic chique rmal ja Jesús:
—Como congana cowirnak ja
rewanma chi rbanic ja ritzelal xa
chewi' tok xuya' lugar chewe ja
Moisés chi ne'ejach can ja rewixjay-
ilal. Pro ma queri' ta bantajnakto ja
kas nabey.
9 Anin nbij chewe, jun achi xa nak
ta chi achi'al wi nujach can chijutij ja

rxjayil in ja rxjayil wi ma macunnak
ta ruq'uin jun chic achi in wi nuc'am
chic jun chic ixok jari' adulterio ja
nuban. In wi c'o jun achi nuc'am jun
ixok jachon can jari' achi adulterio
ja nuban chakaja'. Queri' bix chic
chique rmal ja Jesús.
10 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e'
quibij tre:
—Ja wi matiya' lugar chique ja
rachi'i' chi nequeya' can ja quix-
jayilal mejor ja nqueban, ma que-
quicanoj chi ta quixjayilal, xeche' tre.
11 Pro ja Jesús arja' xbij chique:
—Pro ja queri' ma canojel ta ja
rachi'i' necowini nquinimaj pro ja
yatajnak chique chi nquinimaj xa
queyon ari' ja nquinimaj.
12 Queri' nbij chewe como ec'oli
winak ja ni pa calaxic wi' chi ma yatal
ta chique chi nec'ule'e in ec'o chic
jule' xa c'oli banon chique chewi' tok
ma yatal ta chique chi nec'ule'e in
ec'o chic jule', rumac ja samaj nque-
ban pa rcuenta ja gobierno xin chila'
chicaj chewi' tok maquec'ule'e. Ja
necowini nquinimaj ja c'a xinbij kaj
chewe ri' tiquinimaj, ne' chique.

* * * * * * * * * *

13 Ec'o c'a jule' tak ac'ala'
xec'amarel ruq'uin ja Jesús utzc'a chi
nuya' ruk'a' pa quewi' in nuban orar
pa quicuenta. Pro ja rdiscípulo eje'e'
xequich'olij ja rec'amyonel quixin ja
rac'ala'.
14 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Teya'a' lugar chique ja tak ac'ala'
quepi na wq'uin, maxta ma teya'
ta lugar chique como ja winak ja
re'ocnak e cani' tak ac'ala' quixin c'a
eje'e' ari' ja gobierno xin chila' chicaj,
ne' chique,
15 in xuya' ruk'a' pa quewi' ja tak
ac'ala'. C'ac'ari' xelel chipan ja lugar.

* * * * * * * * * *

16 Ja Jesús chaka jalal tok c'o jun
c'ajol ala' xekaj ruq'uin in quewa' xbij
tre ri':
—Maestro, atat congana at utzlaj
achi ¿nak chi utzilal nban anin utzc'a
chi nyataj chwe ja utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij? ne' tre.
17 —¿Nak tre tok nabij chwe chi in
utzlaj achi? Xa jun ja utz, jari' Dios.
Ja c'a wi nawajo' chi nyataj chawe
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
tanimaj c'a ja mandamiento xin Dios,
ne'xi rmal ja Jesús.
18 —¿Nak chi mandamiento'il? ne'e
ja rala' tre. In bix chic tre rmal ja
Jesús:
—Ma taban ta camíc, ma taban ta rij
rwi' ja rawixjayil owi awachajil, ma
taban ta alak', ma taya' ta testigo'il ja
ma katzij ta,
19 que'animaj atata' ate'. In jun
chic, ja cani' nawajo' kaj awi' ayon
queri' c'a tabana' chique ja winak,
que'awajo' chakaja', ne'xi ja rachi.
20 In xbij chic tre ja Jesús:
—Jala' nabij le' ni nmajonto wi' rni-
maxic ja tok c'a in tino'y na. ¿La c'a c'o
na ja ma nbanon ta? ne' tre.
21 —Ja wi nawajo' nawc'aj jun
c'aslemal ja ni majun nak ta ja
maquita tz'akat tre, ja naban, jat,
tac'ayij can nojel ja c'ol awq'uin,
ja c'a rjil taya'a' can chique ja tak
meba'i'. Ja wi queri' naban jari' c'oli
ja rameba'il nyataj na chawe chila'
chicaj. In jun chic, catoc ndiscípulo,
jo' cattre' chwij, ne'xi.
22 Ja tok xc'axaj chi queri' bix tre
meloji, congana nbisoni. Queri'
xuban como congana jun nimlaj
meba'il ja c'o ruq'uin.
23 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique ja
rdiscípulo:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
jun biyom congana c'ayew tre chi noc
chipan ja gobierno xin chila' chicaj.
24 In jun chic nbij chewe ri', ja
camello arja' nimlaj chicop in con-
gana c'ayew chi noc'o pa rchak jun
bak diso'mbal pro jari' ma c'ayew ta
chwach ja noqui jun biyom chipan ja
gobierno xin Dios, ne' chique.
25 Ja c'a rdiscípulo tok quic'axaj ja
bix chique congana junwi' quena' in
quic'axaj tre:
—Jun biyom wi c'ayew chi noc
chipan ja gobierno xin Dios ¿echinatak
c'ari' ja newilowi ja totajem xin Dios?
xeche' tre.

26 Ja c'a Jesús arja' xertz'elwachij in
quewa' xbij chique ri':
—Ja winak ni maquecowin wi'
xtiquecoj ta qui' queyon chipan ja
totajem xin Dios pro ja Dios arja' ni
majun nak ta ja maquita ncowini
nuban, ne' chique.
27 Ja c'a Pedro arja' xbij tre:
—Ja c'a chake ajoj, nojel ja c'o
kuq'uin kaya'on can, okocnak
adiscípulo, nij oktran wi' chawij ¿nak
c'a nkach'ec ari' trij? ne' tre.
28 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', ixix nixoc na wach k'etol tak
tzij chipan ja c'ac'a rwach'ulew.
Tokori' tok xquinpi chic anin ja rin
Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja
winak in c'o jun trono ja nintz'abe'
chipan ja nc'utu wxin chi congana
nim nuk'ij. In ixix chakaja' ja nij
ixtran wi' chwij c'o cablajuj trono
nixtz'abe' chipan in nyataj chewe
chi nixoc k'etol tak tzij pa quewi'
ja winak ja cablajuj tribu* rxin ja
tinamit Israel.
29 In ja winak xa nak ta chi winakil
ja wi c'oli quiya'on can cani' tre co-
choch owi cani' chique quinimal owi
quechak' owi cana' owi cani' chique
quitata' quete' owi cani' chique quix-
jayilal owi calc'wal owi cani' tre
culew, ja c'a wi mwal anin ja tok
quiya'on can jari' más chi na q'uiy
ja xtiyataj na chique chwach ja cani'
quiya'on can. In chakaja' c'o jun
herencia nyataj chique jari' ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
30 Xarwari' e q'uiy ja winak ja
rec'amol tak bey nabey pro jari' xa
necanaj can pa rq'uisbal in ja re tak
q'uisbal eje'e' nec'amo chic bey como
cani' nuc'ut ja c'ambal tzij ja xtinbij
chic chewe ri'.

20

1 Ja gobierno xin chila' chicaj queri'
rbanic cani' xuban jun tatixel jutij,
pa jun ak'abil chanim xelel, be chi
quicanoxic jule' rmoso chi nesamaj
chipan ja rtijco'm.
2 Ja trata xuban cuq'uin ja rmoso,
jun quetzal nuya' chique ja jun k'ij. Ja
c'a tok tzur trata rmal xerutak chipan
ja rtijco'm.
3 A las nueve chi lari' xelel, be pa
c'aybal in tri' xeruwil chi wi' jule'
achi'i', mta nak ta nqueban
4 in xbij chique: —Ixix chakaja'
jix, quixesamaj chipan ja ntijco'm in
wotak ja nixntojbej, ni utz wi' nban
chewe, ne' chique, in xebe.
5 Pa tak nc'ajk'ij lari' xelel chic jutij
in cani' xuban nabey ni queri' xuban
chic. Ja c'a tok a las tres chi la
xelel chic jutij ni queri' xuban chic
chakaja'.
6 Ja c'a tok a las cinco chi la chakaja'
xelel chic jutij in xeruwil chic jule' ja
rachi'i', mta nak ta nqueban in xbij
chique:
—¿Nak tre tok wawe' ixc'o wi' chi
jun k'ij, ni majun nak ta neban? ne'
chique.
7 —Como mta nak ta nbin samaj
chake, xeche' tre.
—Ixix chakaja' jix, quixesamaj
chipan ja ntijco'm in wotak ja nixn-
tojbej, ni utz wi' nban chewe, ne' chic
chique.
8 Ja c'a tok xoc ak'a' ja rajaw ti-
jco'm arja' xbij tre ja rajsamajel ja pa'l
chiquij ja moso:
—Que'asiq'uij ja moso in que'atojo'.
Ja xe'urkaji pa rq'uisbal eje'e' ri'
ne'atoj nabey, ja c'a xe'urkaji nabey
pa q'uisbal ne'atoj, ne' tre.
9 Ja xe'urkaji pa rq'uisbal ja ra las
cinco chi la xe'urkaji, ja tok xepeti
jujun quetzal ja ya' chique.
10 Ja kas e'urkajnak nabey, tok
xepeti, ja quech'ob eje'e' más na nim
netojbexi pro xa jujun quetzal ya'
chique chakaja'.
11 Ja tok jachtaj chique ja quijil que-
maj wixwotem trij ja rajaw tijco'm:
12 —Ja xe'urkaji pa rq'uisbal xa jun
hora xesamaji pro xa junan xoka-
tojbej cuq'uin pro ja rajoj makana'

* **19:28** Ja jujun tribu aj Israel tibij tzij eje'e' ri' winak ja resepon can cumal ja jujun rc'ajol ja Jacob.

maquita jun k'ij xoksamaji, janila
xokcosi in katij rpokonal chwa k'ij,
xeche'e.
13 C'o c'a jun chique quewa' bix tre
ri':
—Amigo, anin ma itzel ta nban
chawe, ja trata kaban awq'uin jun
quetzal ja rak'ij.
14 Camic tac'ama'el ja rawajil in
jat. Anin nwajo' chi jun quetzal
nya' trewa' jun achi ri' ja xurkaji pa
rq'uisbal ja cani' xinya' chawe atat.
15 ¿La ma yatal ta c'a chwij nach'ob
atat ja nban tre ja npwok nak c'o
ngana nban tre? O ¿la maxta xa
quiakir awanma chiquij ja jule' ru-
mac ja xinban jun utzil chique? ne'xi
ja moso rmal ja rajaw tijco'm.
16 Queri' rbanic cani' nbij ja
c'ambal tzij, ja re c'amol tak bey
nabey eje'e' xquecanaj can pa
rq'uisbal in ja re tak q'uisbal eje'e'
nec'amo chic bey como e q'uiy ja
nesiq'uixi pro xa ma e nim ta ja
necha'taj chiquicojol. Queri' xbij ja
Jesús chique.

* * * * * * * * * *

17 Ja c'a Jesús arja' rmajon bey,
benak pa Jerusalén, quiyonaj qui'
cuq'uin ja cablajuj discípulo in
quewa' xbij chique ri':
18 —Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe
ri', camic okbenak pa Jerusalén in
ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak tri' ncamsax wi', njạch na
pa quek'a' ja jefe quixin sacerdote e
cachbil ja maestro ja netijon quixin ja
winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can
rmal ja Moisés. Ja c'a reje'e' nquek'et
tzij trij chi ncamsaxi.
19 Nquejach na pa quek'a' ja winak
ja ma e aj Israel ta utzc'a chi nyok'i,
nrapaxi in ncamsax chwa cruz, in chi
rox k'ij nc'astaj rwach, ne' chique.
20 C'ac'ari' peti ja rxjayil Zebedeo
erachbilanto ja ral, xuque' chwach ja
Jesús. Queri' xuban como c'oli nrajo'
nc'utuj tre.
21 —¿Nak nawajo' chwe? ne'xi rmal
ja Jesús.
—Ja tok xtoqui ja ragobierno atat
xtaya' ta jun orden chi eje'e' awa' ca'i'
wal ri', jun ntz'abe' pan awiquik'a' in
jun chic ntz'abe' pan awixcon, ne'e ja
rixok tre.
22 Ja c'a Jesús arja' xbij chique ja ral
ja rixok:
—Ixix xa ma ewotak ta ja nixtajini
nec'utuj chwe. ¿La nixcowini xtetij ja
rpokonal ja cani' xtintij anin? Como
ja xtiban anin chwe cani' ninban ba-
utizar chipan jun nimlaj rpokonal. Ja
c'a rixix ¿la necoch' nixk'ax chipan?
ne' chique.
—Nokcowini, xeche' tre.
23 In xbij chic chique:
—Jari' ni katzij wi' chi netij na
ja rpokonal ja cani' xtintij anin in
nixk'ax na chipan ja rpokonal ja cani'
xquink'ax anin chipan chakaja'. Pro
ja xec'utuj chwe le' chi nixtz'abe'
pa wiquik'a' in pa wixcon jari' ma
wq'uin ta anin c'o wi' como jari'
chomarsan chic rmal ja Nata' chok
chique xtiyataj wi', ne' chique.
24 Ja c'a lajuj chic discípulo tok
quic'axaj ja nquic'utuj ja ca'i' ral ja
rixok tre ja Jesús eje'e' congana pi
quiyewal chiquij.
25 Ja c'a Jesús arja' xersiq'uij pon in
quewa' xbij chique ri':
—Ixix bien ewotak jani' nqueban
ja winak ja rec'o pa tak nación je'e
ja c'o gobierno pa quek'a', congana e
nimak nquena' in nqueban chique ja
winak xa e cani' quimoso. Ja nimak
quek'ij eje'e' xa congana nequeban
mandar ja winak ja rec'o pa quek'a'.
26 Pro ja chewe ixix mta moda ja
queri' ta xteban. Ja c'a neban, xa
nak ta chewe ja c'o rgana chi noc nim
ruk'ij checojol rjawaxic chi noc jun
ilinel ewxin.
27 Xa nak ta chewe ja c'o rgana noc
jefe ewxin rjawaxic chi noc emoso.
28 Cani' xuban ja Ralc'walaxel ja
xoc alaxic cuq'uin ja winak, arja'
pi wawe' chwach'ulew pro ma rmal
ta chi nilix cumal winak pro jari'
peti chi arja' noc jun ilinel quixin ja
winak. In peti chakaja' utzc'a chi
arja' nuya' ri' pa camíc in ja rcamic
e janila ja winak nerlok'bej chipan

ja quil quemac. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

29 Kas quimajon elem chipan ja tinamit Jericó, congana chi winak etran trij ja Jesús.

30 Ec'o c'a ca'i' achi'i' e moya', etz'ubul chi' bey. Ja c'a tok quic'axaj chi Jesús ja nk'ax pa bey eje'e' quemaj rakic quechi' trij:

—Kajaw, atat ja rat Ralc'wal can ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it kawach, xeche' tre.

31 Pro ja winak quemaj quich'olixic:

—Xa jun quixq'ue wi', ma terak ta echi', xeche'xi. Pro ja reje'e' xa más chi na querak quechi' trij ja Jesús:

—Kajaw, atat at Ralc'wal can ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it kawach, xeche' chic jutij tre.

32 Ja c'a Jesús arja' pe'i, xersiq'uij pon in xbij chique:

—¿Nak newajo' chwe chi nban chewe? ne' chique.

33 —Kajaw, ja nkajo' chi njaktaj ta ja kawach, xeche' tre.

34 Ja Jesús arja' xpokonaj quewach, xuchap ja quewach in ni jari' hora jaktaji. Ja c'a tok jaktaj quewach rmal be in ja reje'e' xetre'el trij.

21

1 Quimajon bey ebenak, xa chinakaj ja tinamit Jerusalén ec'o chi wi' in xe'ekaj chuchi' ja tinamit Betfagé ja bar c'o wi' ja jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo. Ja c'a Jesús ec'o ca'i' chique ja rdiscípulo xerutak

2 in quewa' xbijel chique ri':

—Jix ja pa tinamit le', chila' newil wi' jun ti bur ximili rachbil ti ral. Que'equira'to in que'ec'ama'to.

3 Ja wi c'oli nak xquixk'iloni quewa' tebij tre ri': —Ja kajaw nec'atzin tre, quixche' tre, in alnak nerya'la'to. Queri' xbijel ja Jesús chique.

4 Nojel ari' ma chaka ta bantaji, rumac chi tri' bantaj wi' cumplir ja bitajnak can rmal ja profeta quewari':

5 —Ja winak ja rec'o chipan ja tinamit Sión quewa' tebij chique ri': —Tetz'ata' mpe' le', peti ja Rey ewxin, arja' matuya' ruk'ij, xa trij jun ti bur tz'ubulto wi'. Ja ti bur c'a ti co'l na, ral jun bur banol ijka'm, catche' chique. Queri' bitajnak can rmal ja profeta.

6 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e' xebe, xequibana' ja bixel chique rmal.

7 Quec'amto ja ti bur rachbil ja ti ral. Ja quitziak jari' xequiwekbej, tz'abe'e ja Jesús trij in xumaj binem.

8 Congana e q'uiy ja winak quesocla' ja quitziak pa rubey ja Jesús in ec'o chic jule' xequikupla'to rxak tak palma in queya' pa rubey chakaja'.

9 Ja c'a re nabeyal chwach e cachbil ja retran trij eje'e' congana nquerak quechi' in quewa' nquibij ri':

—Dios, ko'ato'o' camic, peti ja Ralc'wal can ja rojer rey David, arja' bendecido amwal, arja' ja Cristo ja penak pan abi' atat ja rat kajaw Dios. Ko'ato'o' camic Dios ja ratc'o chila' chicaj. Queri' ja nquibij.

10 Ja c'a tok xoc chipan ja tinamit Jerusalén xeyictaji ja tinamit pro canojel in quewa' nquibij ri':

—¿Nak c'a chi achi'al ala' ja xurkaji le'? xeche'e.

11 —Jala' Jesús ja profeta ja raj Nazaret ja c'o pa rcuenta Galilea, xeche'xi cumal ja winak.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a Jesús arja' xoc chipan ja nimlaj templo xin Dios in xumajto quilasaxic canojel ja rec'o chipan ja quimajon c'ayinem e cachbil chakaja' ja quimajon lok'oj tak nakun. Ja quimesa ja q'uexol tak pwok xch'akij pa tok'ulew in queri' xuban tre chakaja' ja quich'acat ja nec'ayin tak palomax.

13 In xbij chique:

—Ja rtzobal Dios quewa' tz'ibtal chipan ri': —Ja wochoch anin jari' banbal oración, ne'e ja Dios tre ja rtemplo pro ja rebanon ixix tre xa jun lugar ja bar neq'ueje' wi' alak'oma', ne'e ja Jesús chique.

14 Ec'o c'a tak moya' in tak cojo, eje'e' xe'ekaj ruq'uin ja Jesús chipan ja templo, ja c'a rarja' xertzursaj.

15 Ja c'a jefe quixin sacerdote e
cachbil ja maestro ja netijon quixin
ja winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal
can rmal ja Moisés eje'e' quetz'at
nojel ja xuban ja Jesús ja congana
nc'asc'o'i natz'at in ec'o jule' ac'ala'
xequic'axaj chakaja', quimajon rakic
quechi' chipan ja templo in quewa'
nquibij ri':
—Dios, ko'ato'o' camic, peti ja
Ralc'wal can ja rojer rey David,
neche'e. In congana pi quiyewal
rmal ja quetz'at in ja quic'axaj
16 in quibij tre ja Jesús:
—¿La matac'waxaj c'a ja quimajon
rbixic chawe ja rac'ala' le'? xeche' tre.
—Nc'waxaj nac'a pro ja rixix ¿la
mta c'a jutij esiq'uin awa' ja tz'ibtal
can chipan ja rtzobal Dios ri'? —Dios,
ja tak ac'ala' e cachbil ja tak yaqui'a',
atat aya'on pa quechi' ja nquiyabej
ak'ij in ni majun nak ta falta tre ja
nquiyabej ak'ij. Queri' ja tz'ibtal can,
ne'e ja Jesús chique.
17 C'ac'ari' xeruya' can, be, xelel
chipan ja tinamit, be c'a pa Betania in
tri' xewar wi'.

* * * * * * * * * *

18 Ja c'a chi rcab k'ij ak'abil nta-
jini nmeloji ja Jesús chipan ja tinamit
Jerusalén, majtaj rmal rk'ak'anil ru-
pan.
19 In xutz'at pon jun mocaj higuera,
chinakaj chi' bey tiquil wi' in be
ruq'uin. Ja che' ni majun rwach, xa
ruyon ruxak in rmalc'ari' tok ja Jesús
quewa' xbij tre ja che' ri':
—Majutij xcatwachin ta, ne' tre, in
jari' hora chakiji ja che'.
20 Ja c'a rdiscípulo eje'e' congana
c'asc'o'i quetz'at in quibij tre:
—¿Nak tre c'ala', ni taka'an chakiji
chanim ja che'? xeche' tre.
21 —Ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', ja wi c'o yukulbal ec'u'x ruq'uin
ja Dios in wi matuban ca'i' ac'u'x jari'
nixcowini neban ixix ja cani' xinban
anin tre ja che' ri'. In ma ruyon tari'
pro nixcowini chakaja' nebij trela' ja
jun jayu' le' chi neli, nerq'uiaka' ri' pa
ya' in nbe, nixrnimaj.
22 Xa nak ta ja nec'utuj pan oración
wi yukul ec'u'x ruq'uin ja Dios chi
rc'utuxic jari' nyataj chewe, xeche'xi
rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

23 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja tina-
mit xoqui ja Jesús chipan ja nimlaj
templo xin Dios in xumaj quitijoxic
ja winak. Kas rmajon quitijoxic ja
tok xe'ekaji ja jefe quixin sacerdote
e cachbil ja principali' xin tinamit in
quibij tre:
—¿Nak atocnak wi' chewi' tok ama-
jon rbanic nojel awa' ja kamajon
rtz'atic in nak yoyon chawe chi na-
ban? xeche' tre.
24 —Anin chakaja' c'oli nc'waxaj
chewe. Ja wi xtebij chwe ja
xtinc'waxaj chewe ri' anin chakaja'
nbij chewe nak inocnak wi' chi
nmajon rbanic nojel awa' ja remajon
rtz'atic.
25 Camic tebij chwe, ja Juan
Bautista ¿nak yo' tre ja rsamaj chi
neruban bautizar ja winak, la ja' Dios
ja c'o chila' chicaj ja yo' tre owi xa
winak? xeche'xi rmal ja Jesús. Ja c'a
reje'e' quemaj tzij chibil tak qui':
—Ja wi xtikabij tre chi Dios yo' tre,
arja' nbij chake: —Ja wi queri' ¿nak c'a
tre tok ma xenimaj ta? ne' ala' chake.
26 In wi xtikabij tre chi xa winak
xeyo' tre jari' nak la xtiban chake
cumal ja winak como ja chiquewach
eje'e' ja Juan arja' jun profeta xin
Dios, xeche'e.
27 In quibij tre ja Jesús:
—Ma kotak ta nak yo' tre, xeche' tre.
—In nixtac'a anin ta chakaja' xtin-
bij ta chewe nak inocnak wi' chi
nmajon rbanic nojel awa' ja remajon
rtz'atic.

* * * * * * * * * *

28 Ja c'a camic ¿nak nech'ob trij awa'
ja c'ambal tzij ja xtinbij chewe ri'?
C'o jun achi ec'o ca'i' rc'ajol, arja'
be ruq'uin jun chique ja rc'ajol in
quewa' xbij tre ri':
—Nc'ajol, camic jat, catesamaj
chipan ja ntijco'm, ne' tre.
29 —Ma can ta, mta ngana ninbe, ne'
tre ja rtata'. Pro tok q'uiswani ti'on

tre in rmalari' xuq'uex ja rna'oj in be pa samaj.

30 Ja c'a tatixel arja' be chic ruq'uin ja jun chic rc'ajol in cani' xbij tre ja jun rc'ajol nabey queri' xbij tre chakaja' ja jun chic. In xbij ja rala' tre ja rtata':

—Utz c'ari' ta', can ninbe, ne' tre, pro ma xbe ta.

31 Camic tebij c'a chwe ¿nak chique ja re ca'i' alc'walaxela' ja banowi ja rvoluntad ja rtata'? ne'e ja Jesús chique.

—Jari' ja tzijon wi' nabey, xeche' tre. In bix chic chique rmal ja Jesús:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja molol tak impuesto e cachbil ja rixoki' ja xa itzel quic'aslemal eje'e' ne'oc chipan ja gobierno xin Dios nabey chewach ixix.

32 Queri' nbij chewe como ja Juan Bautista arja' peti, xuc'ut chewach ja mero rbey Dios pro ja rixix ma xenimaj ta. Pro ja molol tak impuesto e cachbil ja rixoki' ja xa itzel quic'aslemal eje'e' quinimaj. Ja c'a rixix masqui xetz'at chi queri' queban pro ni ma xti'on ta wi' chewe ja rewil emac, ma xeq'uex ta ja rena'oj, ni ma xenimaj ta wi' ja Juan.

* * * * * * * * * *

33 Camic tec'waxaj chic jun ja c'ambal tzij ja xtinbij chewe ri'. C'o jun tatixel c'o jun rchenoj, uva rticon chwach. Xucoj pa q'uexton, xuc'ot jun jul chipan ja bar nlasax wi' ja riya'l uva. Ja c'a chenoj xuyic jun torre chipan ja nq'ueje' chajinel parwi'. C'ac'ari' xuya' pa kajonem chique jule' ajchonla'i' in be chipan jun tinamit congana nat.

34 Ja tok nakajinto ja tiempo ja xtiwachin wi' ja rtijco'm, arja' ec'o jule' rmoso xerutakel cuq'uin ja rajchonla'i' chi nequic'ama' ja renta.

35 Ja rajchonla'i' tok xe'ekaji ja moso cuq'uin xequechap, jun quesoc, jun quicamsaj in jun chic queq'uiak tza'n abaj.

36 Ja c'a rajaw chenoj arja' ec'o chic jule' rmoso xerutak pro más chi na e q'uiy xerutak chiquewach ja cani' xebe nabey, in cani' ban chique ja xebe nabey ni queri' chic ban chique eje'e' chakaja'.

37 Ja rajaw chenoj tok q'uiswani c'o jun rc'ajol xutak cuq'uin in xbij kaj pa ranma: —Como jawa' nc'ajol nqueban respetar awa', ne'e.

38 Pro ja rajchonla'i' ja tok xekaji ja ralc'walaxel cuq'uin quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Jala' ja rachi le' noc na pa ruk'a' ja rulew ri' como herencia. Camic kacamsaj in noc pa kak'a' ajoj ja herencia rxin, xeche'e.

39 C'ac'ari' quechap, quiwasajto chipan ja chenoj in quicamsaj. Queri' nbij ja c'ambal tzij.

40 Camic tebij c'a chwe, ja rajaw chenoj ja tok xtipeti ¿nak nuban c'ari' chique ja rajchonla'i' nech'ob ixix? xeche'xi rmal ja Jesús.

41 —Arja' ni ma jutz'it npokonaj quewach ala' ja ritzel tak winak nabij le', nercamsaj, ja c'a rchenoj nuya' chic jutij pa kajonem chique jule' chic ajchonla'i' ja cotak nquetoj ja renta tok nerila' ja tiempo chi nquetoj, xeche' tre.

42 Ja c'a Jesús arja' xbij chic chique:

—¿La mta c'a jutij esiq'uin chipan ja rtzobal Dios jawa' jun tzij ri'? —Ja banol jay c'o jun abaj ja mta quigana ruq'uin in quech'a' pro jari' abaj cojon chic chi rbanic ja jay, arja' ja más nim ruk'ij como arja' nchapowi ja resquina'il. Jari' samaj kajaw Dios banowi in kas nc'asc'o'i nkatz'at, ne'e.

43 Rmalc'ari' anin nbij chewe, ja gobierno xin Dios nlasax na pan ek'a' ixix in ncoj chic pa quek'a' jun chic tinamit ja cotak nquisamajij utzc'a chi c'oli ja rutzil xin Dios nuya'.

44 Xa nak ta ja xa junwi' nutz'at ja rabaj ja xinbij chewe in xa nuban ofender ri' rmal jari' cani' nuban jun achi nuchok' rkan chwach jun abaj in nk'aji. In xa nak ta ja nk'ẹt tzij trij rmal ja rabaj ja xinbij chewe jari' cani' nuban jun achi ntzakto jun abaj trij in nchictaj rmal, ne'e ja Jesús chique.

45 Ja c'a jefe quixin sacerdote e
cachbil ja fariseo ja tok quic'axaj ja
c'ambal tak tzij ja xbij ja Jesús bien
ch'obtaj cumal chi eje'e' ja xebixi.
46 Laj quechap chi nquecoj preso
pro xa nquixbej qui' chiquewach ja
winak como ja nquibij ja winak chi ja
Jesús arja' jun profeta xin Dios.

22

1 Ja c'a Jesús xumaj chic jutij
tzij cuq'uin, xumaj chic rbixic jun
c'ambal tzij chique quewari':
2 —Ja gobierno xin chila' chicaj
queri' rbanic cani' xuban jun rey, c'o
jun rc'ajol c'ule'e in xuban jun nimlaj
wa'im rxin ja c'ulbic.
3 Xerutak ja rmoso chi quisiq'uixic
ja winak ja rerbanon chic invitar tre
ja wa'im pro eje'e' ma xcajo' ta, mta
quigana xepeti.
4 Ja c'a rey xerutak jule' chic chique
ja rmoso in quewa' xbijel chique ri':
—Quewa' nebij chique ja winak ja
renbanon chic invitar tre ja wa'im: —
Jo', ja kapatrón nbij chi xuban hora
rxin ja wa'im. Xerupoch' ja wacax in
jule' chic chicop ja congana e chak'
chic, listo chic nojelal, jo' ja pa wa'im,
quixche' chique, ne'el ja rey chique.
5 Pro ja c'a winak ja rebanon invi-
tar, ja tok xe'ekaji ja moso cuq'uin,
eje'e' ma xqueya' ta caso chique in
junwi' xebe wi'. Jun be, nertz'ata'
rchenoj in jun chic be, nerbana' ja
rnegocio.
6 Ja c'a jule' chic xequechap ja
moso, lawulo' queban chique in xe-
quicamsaj.
7 Ja c'a rey tok xekaj rbixic ruq'uin
ja bantaji arja' congana pi ryewal,
xerutakel ja rsoldado, xequicamsaj ja
camsanela' in quiporoj ja quitinamit.
8 C'ac'ari' xbij chique ja rmoso:
—Xurwila' ja hora chi nbani ja
c'ulbic, chomtajnak chic nojel. Ja
winak ja xenuban invitar xa ma yatal
ta chique ja xquepi ta.
9 Ja c'a neban camic, jix pa tak
bey, xa nak ta chi winakil ne'ewil
que'ebana'to invitar chipan ja c'ulbic,
ne'el chique.
10 Xe'elel ja moso, xebe pa tak bey,
xequemol ja winak xa nak ta chi
winakil wi utz ja quic'aslemal owi xa
itzel. Queri' queban, ja c'a winak ja
xeban invitar xenoji chipan ja lugar
ja bar nban wi' ja c'ulbic.
11 Pro tok peti ja rey chi nerutz'at
ja winak ja rerbanon invitar c'o jun
achi chiquicojol ma ja ta tziak xin
c'ulbic rcojon
12 in bix tre rmal ja rey:
—Amigo ¿nak tre tok xatocto wawe'
pro mta wa'an tziak acojon rxin ja
c'ulbic? ne'xi, in ma xcanoy ta rmal
nak ta xbij.
13 Ja c'a rey arja' xbij chique ja
ne'ilin quixin ja rinvitados:
—Techapa' ja rachi le', texima'
ruk'a' rkan in teq'uiaka' chipan ja
nimlaj k'ekumal. Ja xquebe chipan
ari' lugar janila chi ok'ej xtiqueban
in xtiquicach'ach'ej cak', ne' chique.
14 Queri' rbanic como e q'uiy ja
winak ja nesiq'uixi pro xa ma e nim
ta ja necha'taj chiquicojol. Queri' ja
c'ambal tzij ja xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

15 Ja c'a fariseo eje'e' xebe, quech'ob
rij rwach nak nqueban tre ja Jesús
utzc'a chi c'o jun tzij nelto pa ruchi' in
jari' tzij nquichapbej rxin.
16 In xequetak ja quidiscípulo eje'e',
xecachbilajel jule' chic winak ja rec'o
chipan ja partido rxin Herodes, xebe
ruq'uin ja Jesús. Ja c'a tok xe'ekaj
ruq'uin quewa' quibij tre ri':
—Maestro, ajoj kotak chi atat maju-
tij natz'ak ta tzij in chakaja' ja rbey
Dios amajon rc'utic chikawach ni utz
wi' naban chi rbixic. Ajoj kotak chi
majun nak ta nacoj wi' awi' como atat
mta jun utz in mta jun itzel natz'at.
17 Camic tabij chake nak nach'ob
trij ja xtikabij chawe ri'. Ja rimpuesto
ja nc'utux chake rmal ja César ja nim-
laj rey aj Roma ¿la rubey c'ari' chi
nkatoj owi ma rubey ta? xeche' tre.
18 Pro ja Jesús arja' bien rotak
ja ritzelal ja ncajo' nqueban tre in
quewa' xbij chique ri':

—Caca' epalaj ¿nak tre tok newajo' ninec'ambajaj?
19 Tec'utu' chinwach jun pwok ja ntojbexi rimpuesto, ne' chique. In quec'ut ja pwok chwach.
20 —¿Chok xin ja wi'aj c'o chwach ja pwok ri' in nak chok xin ja bi'aj tz'ibtal chwach chakaja'? ne'e ja Jesús chique.
21 —Rxin César, xeche' tre.
—Ja rxin César tre César teya'a' wi', ja c'a rxin Dios tre Dios teya'a' wi', xeche'xi rmal ja Jesús.
22 Congana c'asc'o'i quic'axaj ja bix chique, queya' can ja Jesús in xebe.

* * * * * * * * * *

23 Jari' mismo k'ij chakaja' ec'o jule' saduceo xebe ruq'uin ja Jesús. Ja saduceo eje'e' matiquinimaj chi nec'astaji ja camnaki'. Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri':
24 —Maestro, ja Moisés arja' rbin can chake chipan ja rtzobal Dios, ja wi c'o jun achi ncami in mta jun ti ralc'wal nq'ueje' can, ja wi c'o jun ruchak' owi rnimal rjawaxic chi nc'ule' ruq'uin ja rxjayil nq'ueje' can. Ja c'a reje'e' tok nq'ueje' jun ti calc'wal nquibij tre chi ja tac'al ralc'wal ja camnak.
25 Queban c'a jutij ec'o wuku' alaxic chikacojol, ja nabey winak c'ule'e pro cami in majun ti ralc'wal q'ueje' can. Ja c'a rch'alal c'ule' chic ruq'uin ja rixok ja q'ueje' can.
26 Ja cani' xuban ja nabey winak queri' chic xuban ja rucab, cam chic chwach ja rixok in queri' xuban ja rox in queri' queban chi e wuku', xecam chwach ja rixok, ni majun calc'wal q'ueje' can.
27 Ja c'a tok q'uiswani cami ja rixok chakaja'.
28 Camic ¿nak c'a nabij atat tre? Ja re wuku' alaxic tok xterila' ja k'ij chi nec'astaj chipan ja camíc ¿nak c'a rchajil ari' ja rixok chique ja wuku' alaxic como xec'ule' ruq'uin chi e wuku'? xeche' tre.
29 —Jala' ja nebij le' ma rubey ta como ixix xa ma ch'obtajnak ta emwal nak ja kas mero nuc'ut ja rtzobal Dios in nixtac'a ch'obtajnak ta emwal chakaja' nak rbanic ja poder rxin Dios.
30 Queri' nbij chewe como ja tok nec'astaji ja camnaki' jari' mchita c'ulbic chiquij tri', e cani' ángel chic xin Dios ja rec'o chila' chicaj.
31 Ja Dios arja' c'oli rbin can chewe chipan ja rtzobal tre ja quic'astajic ja camnaki' ¿la ma esiq'uin ta c'a? quewa' rbin can ri':
32 —Anin in Dios rxin Abraham, in Dios rxin Isaac, in Dios rxin Jacob, queri' ja rbin can. Ja tok queri' nbij jari' nc'utbej chewach chi eje'e' masqui ecamnak chic pro ja chwach Dios ec'asli, xeche'xi rmal ja Jesús.
33 Ja c'a winak eje'e' quic'axaj ja xbij ja Jesús in congana c'asc'o'i quic'axaj ja tijonem nuya'.

* * * * * * * * * *

34 Ja c'a fariseo tok xekaj rbixic cuq'uin chi tz'apix quechi' ja saduceo rmal ja Jesús eje'e' quemol qui' in xebe ruq'uin.
35 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin c'o jun chique arja' bien rtijon ri' tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés in c'oli xc'axaj tre ja Jesús ja nc'ambajbej rxin quewari':
36 —Maestro ¿nak ja mandamiento xin Dios ja más na nim ruk'ij chipan ja ley? queri' xbij tre. In bix tre rmal ja Jesús:
37 —Tawajo' ja Dios ja rawajaw pro nojel ac'u'x tawajo', in nojel awanma in nojel ana'oj tawajo' chakaja'.
38 Ja c'awa' ja nabey mandamiento in chakaja' ja más nim ruk'ij.
39 Ja c'a rcab mandamiento xa junan ruq'uin, quewa' nbij ri': —Ja cani' nawajo' kaj awi' ayon queri' c'a tabana' chique ja winak que'awajo' chakaja', ne'e.
40 Jawa' ca'i' mandamiento ja xinbij chawe ri' jari' ocnak base rxin nojel ja tz'ibtal can chipan ja ley in nojel ja quitz'iban can ja profeta. Queri' ja bix tre rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

41 Ja c'a fariseo eje'e' quimolon qui'
chwach ja Jesús in c'oli c'axax chique
rmal quewari':
42 —¿Nak nech'ob ixix trij ja Cristo,
chok alc'walaxel nech'ob ixix?
xeche'x rmal.
—Ralc'wal can ja rojer rey David,
xeche' tre.
43 Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—Ja wi queri' nebij ¿nak c'a tre tok ja
David Wajaw ne' tre ja Cristo? Tokori'
xbij ja tok xuban jutij uc'an rmal ja
rEspíritu Santo in quewa' xbij ri':
44 —Ja kajaw Dios quewa' xbij tre
ja Wajaw ri': —Cattz'abe'e wawe'
pa wiquik'a', wawe' natq'ueje' wi' in
nenucoj na pan awakan ja netzelan
awxin, ne' tre. Queri' rbin can ja
David.
45 Ja c'a David wi —Wajaw, ne' tre
ja Cristo, tebij c'a chwe camic ¿nak
c'a tre tok nbix tre ja Cristo chi xa
ralc'wal can ja David? Queri' xbij ja
Jesús chique.
46 In ni majun chique canoy
ta rmal nak chi tzijal xbij chi ta
tre. In chakaja' jari' k'ij xumajto
mchita nak chi ta quic'axaj chi ta tre
como xa nquixbej qui' ja nak chi ta
xtiquic'axaj chi ta tre.

23

1 C'ac'ari' ja Jesús xumaj chic
tzij cuq'uin ja winak in cuq'uin
ja rdiscípulo chakaja', quewa' xbij
chique ri':
2 —Ja maestro e cachbil ja fariseo
eje'e' yatajnak chique chi nquech'ob
chewach ja ley xin Dios ja tz'ibtal can
rmal ja Moisés.
3 Ja wi ley xin Dios ja nquec'ut
chewach teya'a' ewxquin tre nojelal
ja nquibij chewe in tenimaj. Pro
maxta queri' ja rec'aslemal ixix ja
cani' quic'aslemal eje'e' como eje'e'
congana netzijon tre ja ley xin Dios
pro xa matiqueban cumplir ja nbij.
4 Queri' nbij chewe como ja nque-
ban tre ja tijonem ja nqueya' cani'
nimak tak ijka'm nquichomij ja con-
gana rajlal, congana c'ayew chi ri-
jkaxic in nqueya' chiquij ja winak pro
ja reje'e' nixtac'a nquechap ta jutz'it
ja rijka'm tre jun rwi' quek'a'.
5 Pro xa nak ta ja nqueban xa por
interés, ja kas ncajo' chi utz netz'ạt
cumal ja winak. Cani' tre ja nqueya'
chi quipalaj in chi quek'a' ja tz'ibtali
ja rtzobal Dios chwach jari' más chi
na nimak nqueban tre. Queri' nque-
ban tre utzc'a chi nquic'utbej qui'
chiquewach winak chi más chi na
e utzlaj tak winak. In jun chic
nqueban, congana nqueban rbanic
ja ruchi' quitziak, más chi na nimak
tak pleca nquecoj tre.
6 In cani' tre tok nebạn invitar
pa nimak tak wa'im congana nel
quec'u'x trij ja tz'ulbal je'e ja más ni-
mak ruk'ij in queri' nqueban chakaja'
ja tok nebe pa tak jay xin molbal ri'il
ja bar nc'axax wi' ja rtzobal Dios.
7 In cani' tre ja tok nebin pa tak
c'aybal congana nel quec'u'x trij ja
nebạn saludar in tok —Maestro, Mae-
stro, neche'x cumal ja winak.
8 Pro ja rixix maxta congana tel
ec'u'x trij ja nbix maestro chewe
como xa jun ja Maestro ewxin jari' ja
Cristo, ja c'a rixix ix alaxic ewanoje-
lal.
9 In como xa jun Tatixel ewxin ja
c'o chila' chicaj chewi' tok nbij chewe
chakaja' chi mta jun xtebij ta Tatixel
tre wawe' chwach'ulew.
10 In chakaja' maxta congana tel
ec'u'x trij ja nbix jefe chewe como xa
jun ja Jefe ewxin jari' ja Cristo.
11 Ja checojol ixix ja noc ilinel
ewxin jari' ja más nim ruk'ij.
12 Xa nak ta ja xa ruk'ij nuya' kaj
ruyon jari' nerila' na jun k'ij tok
xtikaji in xa nak ta ja nuban tino'y
jari' nerila' na jun k'ij tok xtiya' na
ruk'ij.
13 Pro congana lawulo' chewe
ixix ja rix maestro rxin ja ley xin
Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés
in chewe ixix ja rix fariseo, caca'
epalaj como ixix nixtajini netz'apij
quebey ja winak chiquewach utzc'a
chi maque'oc chipan ja gobierno xin
chila' chicaj. Nixtac'a ixix ta ixocnak
ta chipan in nixtac'a neya' ta lugar

chique ja winak ja c'o quigana ne'oc chipan.

14 Congana lawulo' chewe ixix ja rix maestro in chewe ixix ja rix fariseo, caca' epalaj como ixix kas k'alawachili nemaj chique ja malca'n tak ixoki' ja tak cochoch, neban nimak tak oración pro xa por interés tok neban. Rmalc'ari' nbij chewe, ja tok xtik'et tzij chewij más chi na jun nimlaj rpokonal xtetij na.

15 Congana lawulo' chewe ixix ja rix maestro in chewe ixix ja rix fariseo, caca' epalaj como ixix congana netij ek'ij nixbe nat nakaj chi rch'aquic jun winak chi noc ewachbil chipan ja rereligión pro ja c'a tok ewachbil chic xa más chi na ralc'wal diablo chewach ixix rumac ja tijonem neya' tre.

16 Congana lawulo' chewe como ixix ix c'amol tak bey quixin ja winak pro xa ix moya' como ixix quewa' ja tijonem neya' chique ri': —Ja tok naban jun juramento wi nanataj ja nimlaj templo xin Dios chi rbanic cumplir jari' ma rjawaxic ta chi naban cumplir ja nabij pro ja wi nanataj ja oro ja c'o chipan ja templo jari' puersa naban cumplir ja nabij, taka'an nixche'e.

17 Ixix xa ix moya', xa ix nacnak tak winak ¿la ma ewotak ta c'a chi ja templo jari' más chi na nim ruk'ij chwach ja oro ja c'o chipan ja templo? como ja oro wixta ma chipan ta ja templo c'o wi' xta c'a junan ari' ruq'uin xa nak ta chi oro'il.

18 In jun chic ja nebij chakaja' quewari': —Ja wi nanataj ja raltar chi rbanic jun juramento jari' ma rjawaxic ta chi naban cumplir ja nabij pro ja wi nanataj ja rofrenda ja nya̱' parwi' ja raltar jari' puersa naban cumplir ja nabij, taka'an nixche'e chakaja'.

19 Xa ix moya', xa ix nacnak tak winak ¿la ma ewotak ta c'a chi ja raltar jari' más chi na nim ruk'ij chwach ja rofrenda ja nya̱' parwi'? como ja rofrenda wixta ma parwi' altar ta nya̱' wi' xta c'a junan ruq'uin nakun je'e ari'.

20 Rmalc'ari' anin nbij chewe, ja wi nanataj ja raltar chi rbanic jun juramento jari' ma ruyon ta altar nanataj pro ni rachbil ja rofrenda nanataj ja c'o parwi'.

21 In chakaja' ja wi nanataj ja templo chi rbanic jun juramento jari' ma ruyon ta templo nanataj pro ni rachbil ja Dios nanataj ja rbanon rochoch tre ja templo.

22 In chakaja' ja wi nanataj ja chila' chicaj chi rbanic jun juramento jari' ma ruyon ta ja chila' chicaj nanataj pro ni rachbil ja rtz'ulibal ja Dios ja nimlaj Rey nanataj in ni rachbil ja Dios nanataj chakaja' ja ntz'abe' chipan ja rtz'ulibal.

23 Congana lawulo' chewe ixix ja rix maestro in chewe ixix ja rix fariseo, caca' epalaj como ixix congana nixocla' il chi rya'ic ja reprimisia pro c'a c'o na más nbij ja ley xin Dios chi neban ja más chi na rjawaxic chi neban pro jari' ni ma ebanon ta. Congana ix conforme chi neya' eprimisia, neya' jule' ichaj cani' tre menta, cani' tre anís in cani' tre comino, pro ja banoj utzil jari' ni ma ebanon ta wi', matepokonaj quewach winak in mateban cumplir ja netzujuj chakaja'. Pro jari' ni rjawaxic wi' chi neban cumplir in ni rjawaxic wi' chakaja' chi matetanba' rya'ic ja reprimisia.

24 Ixix ix c'amol tak bey quixin ja winak pro xa ix moya'. Ja remajon rbanic cani' nuban jun achi rmajon wa'im, ec'o c'a jule' tak us chaka jalal xekaj chipan ja nuti' cachbil jun nimlaj chicop. Ja c'a rachi arja' nerlatz'uj can ja tak us pro xa matocla' il chi rlasaxic ja nimlaj chicop in xa matuna' nbe chi rukul.

25 Congana lawulo' chewe ixix ja rix maestro in chewe ixix ja rix fariseo, caca' epalaj como congana nixocla' il chi rch'ajic rij tak eplato in rij tak evaso chakaja' pro pa tak ewanma cani' rbanic jun vaso ja congana tz'il c'o chipan como nojnak tre

ja nakun je'e ja xa ewalak'anto como congana ix muna'.

26 Fariseo, ixix xa ix moya', ja kas rjawaxic chi neban nabey, ma tewalak'aj chi ta nakun ja neya' chipan ja revaso in chipan ja replato utzc'a chi ja rij ni katzij wi' chi ch'ajch'oj chakaja'.

27 Lawulo' chewe ixix ja rix maestro xin ley in chewe ixix ja rix fariseo, caca' epalaj como ixix ix junan ruq'uin ja quipanteón camnaki' ja bien chuman rij in congana buena ntz'ati pro xa nojnak quibakil camnaki' chipan in congana rchuwil.

28 In ni c'a queri' ja rebanic ixix chakaja', nek'alasaj ewi' chiquewach winak chi congana ix utzlaj tak winak pro ja c'a rewanma jari' nojnak ja ritzelal chipan in mta ari' ja maquita neban caca' epalaj.

29 Lawulo' chewe ixix ja rix maestro in chewe ixix ja rix fariseo, caca' epalaj como ixix neban rbanic ja quipanteón ja rojer tak profeta in newek ja lugar je'e ja bar nenatax wi' ja jule' chic utzlaj tak winak

30 in quewa' nebij ri': —Ja kati't kamama' ojer eje'e' xequicamsaj ja profeta pro wixta okc'ol ajoj tri' mta moda xekachbilaj ta chi quicamsaxic, nixche'e.

31 Ja tok nebij: —Kati't kamama', tok nixche'e, jari' noc testigo'il chewij chi ixix ix calc'wal can ja xecamsan quixin ja profeta.

32 Camic nbij chewe, teq'uisa' c'a rbanic ja quiticon can ja rewati't emama' ojer.

33 Congana ix itzel tak winak, ix cani' jule' itzel tak cumatz ¿nak moda xteto' ewi' maquita xquixban condenar chi nixtakel pa k'ak'?

34 Rmalc'ari' ja tok nbij chewe chi ec'oli winak nenutakel checojol cani' chique profeta in cani' chique jule' chic ja solo rna'oj Dios nquecoj in cani' chique maestro. Ja c'a neban ixix chique, ec'oli chique ne'erip chwach cruz, ne'ecamsaj in ec'oli chique ne'erapaj pa tak jay xin molbal ri'il ja bar nemol wi' ewi' chi rc'axaxic ja rtzobal Dios in ne'esaluj. Q'uiy ja tinamit nek'ax wi' emwal in nij ixtran wi' chiquij chi quisaluxic.

35 Queri' ja nbantaji utzc'a chi chewij ixix nkaj wi' ja rtojbalil ja quicamic canojel ja utzlaj tak winak ja recamsanto chwach ja rwach'ulew. Ja kas nabey Abel ja camsaxi, congana utzlaj winak ja rAbel. In ja c'a q'uisbex rcamsaxic Zacarías ja rc'ajol Berequías. Ja Zacarías arja' camsax cumal ja rewati't emama' in ja camsax wi', chicojol ja templo in ja raltar ja c'o chwach ja templo.

36 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', nojel ja c'a xinbij chewe, ja rtojbalil chewij ixix nkaj wi' ja rix tinamit Israel.

37 Ixix ja rix aj Jerusalén, anin congana ninbison emwal. Ja profeta xin Dios xa ne'ecamsaj. Ja c'a jule' chic ajsamajela' rxin Dios ja netak ewq'uin xa ne'eq'uiak tza'n abaj. Anin q'uiylaj mul xinwajo' ta xixnuto' ta ja cani' nuban jun ac' nermutzej ja tak ral xe' rupan pro ja rixix ma xewajo' ta.

38 Camic bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', ja retinamit rachbil ja templo c'o chipan jari' ya'on can chic rmal ja Dios, lawulo' xtiban na tre in xa ntale' can.

39 Queri' nbij chewe como ja camic matutz'at chic ri' kawach ewq'uin, c'a tokori' nutz'at chic jutij ri' kawach ewq'uin ja tok xterila' ja k'ij tok quewa' nebij chic chwe ri': —Bendecido ja Cristo ja penak pa rubi' ja kajaw Dios, xquixche' chwe. Queri' xbij ja Jesús chique.

24

1 C'ac'ari' xelto ja Jesús chipan ja nimlaj templo xin Dios, kas rmajon binem ja tok xetiloc ja rdiscípulo ruq'uin in quewa' quibij tre ri':

—Tatz'ata' can mpe' ja templo le', congana banon rbanic, xeche' tre.

2 Pro bix chique rmal ja Jesús:

—Ja rixix nixtajini netz'at ja lale' pro anin nbij chewe, jala' templo le' nerila' na jun k'ij ja tok xtiyoji nojelal, ni majun abaj xtirikla' chi ta ri', xeche'xi.

3 Ja c'a Jesús arja' tz'ubul parwi' ja ti jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo in ec'oli chique ja rdiscípulo quiyonaj qui' ruq'uin in quibij tre:

—Tabij chake ¿nak k'ij xtibantaji jala' ja c'a xabij kaj chake le'? In chakaja' ¿nak chi retalil nwinakari ja nc'utu rxin chi xajalal maja'n catmelojpi chic jutij in ja tok xtiq'uis awa' ja rwach'ulew ri'? xeche' tre.

4 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Kas tebana' jutz'it cuenta ewi', maxta c'o jun quixbano engañar.

5 Queri' nbij chewe como e q'uiy ja winak nepi na je'e in xa queyon nquecoj qui' chi e Cristo, quewa' nquibij chique ja winak ri': —Anin in Cristo, neche' na chique, in e q'uiy ja winak ja xquequeban engañar.

6 C'o nimak tak ch'a'oj xtiban na nojel nat nakaj pro ja tok xtekaj rbixic ewq'uin maxta texbej ewi' rmal como ni rjawaxic wi' chi nbantaj cumplir nojel awa' wari' pro jari' ma q'uisbal rwach'ulew ta.

7 Queri' nbij chewe como c'o je'e tinamit xtiyictaj na trij jule' chic tinamit in chakaja' ja gobierno je'e nyictaj trij jule' chic gobierno. In chakaja' c'o nimak tak rc'ayewal xtiwinakar na pa tak lugar je'e cani' tre nimak tak wa'al, nimak tak yobil in cubarkan.

8 Nojel awa' wari' xa majbal rxin ja nimak tak rpokonal.

9 Ja c'a rixix nixjach na pa quek'a' winak chi nbạn pokon chewe in nixcamsax na. Xa itzel nixtz'at na cumal ja winak ja rec'o nojel tak nación pro mwal anin ja tok xtiban queri' chewe.

10 Chipan ari' tiempo e q'uiy ja winak ja xtiqueya' can ja yukulbal quec'u'x ja c'o wq'uin in ec'oli ja cachbil xa nequejach pa quek'a' ja netzelan quixin, xa itzel xtiquetz'at chic qui' chibil tak qui'.

11 In e q'uiy ja winak ja newinakar na e profeta neche'xi, pro ma katzij ta chi e profeta in e q'uiy ja winak ja xquequeban engañar.

12 Ja c'a ritzelal janila xtibe más pa nim in rmal ja congana itzelal nbani xa chewi' ja tok e q'uiy ja winak xa nchupi ja rajoben ri'il ja c'o pa tak canma, xa nq'uisi.

13 Pro canojel ja xtiquecoch' quewach chipan ja rpokonal in ni matiqueya' can wi' ja yukulbal quec'u'x wq'uin eje'e' ri' nquewil na ja totajem xin Dios.

14 Ja c'a utzlaj tzij ja nc'amonto tre ja gobierno xin chila' chicaj jari' nel na rbixic nojel nat nakaj, nojel rwach'ulew nekaj wi'. Nojel nekaj wi' rbixic utzc'a chi nquic'axaj ja winak ja rec'o nojel tak nación. C'a tokoc'ari' xtipeti ja q'uisbal rwach'ulew.

15 Rmalc'ari' nbij chewe, kas turkaj chewe ja bitajnak can rmal ja rojer profeta Daniel. Ja xbij ja Daniel chi nerila' na jun k'ij ja tok c'oli ja npeti ja más chi na itzel ntz'ạt rmal ja Dios. Ja c'a tok npeti arja' npe'e chipan ja lugar santo in congana camíc nuban. (Ja nesiq'uin awa' jule' tzij ri' kas tiquiwasaj jutz'it quina'oj trij.)

16 Jari', tok xtetz'at chi pa'l chic chipan ja lugar santo, ja c'a neban, ja rixc'o chipan ja departamento Judea mejor quixanmaji, tewawaj ewi' pa tak c'achelaj.

17 Ja rixc'o parwi' terraza tri' mejor quixanmaji chakaja', ma quixkajpi chi ta pa tak ewochoch chi rlasaxic ja remeba'il pa jay,

18 in ja rixc'o pa tak chenoj tri' mejor quixanmaji chakaja', ma quixmelojpi chi ta chi ewochoch chi rc'amaric echaqueta.

19 Anin congana npokonaj quewach ja rixoki' ja xajalal maja'n queq'ueje' tak cal tri' in chakaja' ja rec'o chic tak yaqui'a' chwaquek'a'.

20 Tec'utuj tre ja Dios chi ma pa rtiempo tew ta ja tok xterila' ja k'ij chi nixanmaji in ma pa jun xula'nbal k'ij ta chakaja'.

21 Queri' nbij chewe como c'o jun nimlaj rpokonal npi na pro janila

nim. Jaru' pa tiempo tz'ucarnakto ja
rwach'ulew mta jun rpokonal penak
ta ja más chi ta nim chwach awa' ja
nintajini nbij chewe ri' in ni mchita
wi' jun xtipi chi ta ja más chi ta nim
chakaja'.
22 Xarwari', xa pajtali ja rtiempo. Ja
c'a wixta maquita pajtali ja rtiempo
ni ta majun winak xtuto' ta ri' chipan.
Pro cumal ja winak ja recha'on rmal
ja Dios chewi' tok pajtali ja rtiempo.
23 Ja c'a wi c'o jun xtibij chewe
chi: —Peti ja Cristo, wawe' c'o wi'
ri', wi ne'e, ma tenimaj ta. Owi nbij
chewe chi: —Quela' c'o wi' le', wi ne'e,
chakaja' ma tenimaj ta.
24 Queri' nbij chewe como ec'oli
winak ja nepi na, jule' xtiquecoj qui'
chi e Cristo in jule' xtiquecoj qui' chi
e profeta xin Dios pro ma katzij ta
ja nquibij. Eje'e' c'o nimak tak mi-
lagro xtiqueban, jutz'it laj nequeban
engañar ja winak ja recha'on rmal
ja Dios pro jari' mta moda xque-
quech'ec ta.
25 Bien tebana' cuenta ewi' chwach
ja wari' como xinya' pon rbixic
chewe.
26 Rmalc'ari' nbij chewe, ja c'a wi
ec'oli nebin chewe chi: —Jo' mpe', peti
ja Cristo, c'o jun lugar kas talani, tri'
c'o wi', wi neche'e, ma quixbe ta. Owi
nquibij chewe chi: —Jo' mpe', c'o jun
cuarto ja rwawan wi' ri', wi neche'e,
ma tenimaj ta chakaja'.
27 Queri' nbij chewe como cani'
nuban ja cayipa' tok nuq'uiak ri' chi-
caj chaka bar ta tri' ntz'ạt wi' in queri'
c'a tre chakaja' ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak, ja tok xtipi
chic jutij wawe' chwach'ulew jari'
mta bar ta tri' ja maquita ntz'ạt wi'.
28 Ja juicio puersa nkajto na ja cani'
nqueban ja c'uch, xa bar ta tri' c'o wi'
ja camnak tak cuerpo tri' nekajto wi'.

* * * * * * * * * *

29 Ja tok chaka maril xtoc'owi jawa'
nimlaj rpokonal ri' c'ac'ari' matica'y
chic ja k'ij, nk'ekumiri in matica'y
chic ja ic' chakaja'. Ja c'a ch'umil jari'
netzakto in ja nimak tak poder rxin ja
caj nsị̱l na.
30 C'ac'ari' c'o jun retal nwinakar
chicaj jari' retal ja Ralc'walaxel ja
xoc alaxic cuq'uin ja winak chi
xajalal maja'n tipi chic jutij wawe'
chwach'ulew. Ja c'a winak ja rec'o
nojel tinamit wawe' chwach'ulew
eje'e' nquemaj na jun nimlaj bis,
nquetz'at na ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak, arja' penak
c'amonto rmal jule' sutz', janila jun
nimlaj poder c'o chic pa ruk'a' in
congana nim chic ruk'ij.
31 C'o c'a jun trompeta nc'axax na
congana nim rukul, jari' nertakbejel
ja ángel rxin chi nebe, ne'equimolo'
ja winak ja recha'on rmal pro nojel
rwach'ulew nebe wi' chi quimolic,
mta ja maquita xque'ekaj wi' chi
quimolic.
32 Camic tewasaj c'a ena'oj tre
jun che' higuera jari' nc'ambej tzij
chewach. Ja higuera ja tok npulani
c'o tak ruk'a' nwinakari in ruxak
chakaja' jari' retal nuc'ut chewach
chi xa nnakajinto ja rtiempo c'atan.
33 In queri' c'a tre chakaja' ja tok
xtemaj rtz'atic nojel ja c'a xinbij
chewe jari' retal nuc'ut chewach chi
ma nat chi ta c'o wi' ja k'ij ja xec'waxaj
chwe, congana nakaj c'oto chi wi' tri'.
34 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
ja tinamit Israel eje'e' c'a ec'o na ja tok
nbantaj cumplir nojel awa' wari', ma
chupnak ta quewach.
35 Ja caj in rwach'ulew jari' xa
nchup na rwach pro ja ntzobal anin
jari' ni matichup wi' rwach, mta ari'
ja maquita nbantaj cumplir.
36 Pro majun winak otakyon ja
mero k'ij in ja mero hora ja xtiban-
taji in nixtac'a ángel ta chakaja' ja
rec'o chila' chicaj pro ja nata' Dios xa
ruyon arja' ja rotakyon.
37 Xarwari', ja cani' bantaji ja pa
rtiempo ja Noé ojer queri' c'a xtiban-
taj chic chakaja' ja tok xtipi chic jutij
wawe' chwach'ulew ja Ralc'walaxel
ja xoc alaxic cuq'uin ja winak.
38 Queri' nbij chewe como ja pa
rtiempo ja Noé, ja tok maja'n tipeti
ja nimlaj k'ekaljab ja winak xa banoj
tak wa'im ne'ocla' wi' il in banoj tak

c'ulbic in nijawari' quimajon rbanic
ja tok xoqui ja Noé chipan ja nimlaj
lancha.
39 Ja c'a winak ni ma xquech'ob
ta wi' ja penak chiquij, c'a tokori'
ch'obtaj cumal ja tok peti ja nimlaj
k'ekaljab chiquij, congana lawulo'
ban chique rmal ja ya' in xejik'i
canojelal. In queri' c'a tre chakaja'
ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak ja tok xtipi chic jutij wawe'
chwach'ulew, c'a ja' xtiquena' ja
winak tok xtipeti.
40 Ja c'a tok xterila' ri' tiempo e ca'i'
achi'i' xa jun ec'o wi' pa chenoj tri',
jun xtic'amarel in jun xticanaj can
chipan ja rpokonal.
41 In chakaja' e ca'i' ixoki' ja xa
jun ec'o wi' quimajon que'em tri', jun
xtic'amarel in jun xticanaj can.
42 Rmalc'ari' nbij chewe, quixc'asc'ot
como anin in ewajaw in ma ewotak
ta nak k'ij xquinmelojpi chic jutij.
43 Pro bien teya'a' ewxquin tre ja
xtinbij chewe ri', jun rajaw jay ja
tok nbạn alak' ruq'uin, ja wixta ro-
tak nak hora chi nekaji ja ralak'om
ruq'uin chak'a' nchajij ta c'ari' ro-
choch, nc'asc'ot ta c'ari' in maquita
nuya' lugar tre ja ralak'om chi noc ta
pa rochoch.
44 Rmalc'ari' nbij chewe, ni
rjawaxic wi' chi nixc'asc'ot ixix
chakaja' como ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak arja' chaka
jalal tok xtipi chic jutij chipan jun
hora ja ni ma ech'obon ta.

* * * * * * * * * *

45 Tech'obo' c'a chi utz ja xtinbij
chewe ri', ja rajsamajela' ¿echinatak ja
nebano cumplir ja nbix chique cumal
ja quipatrón, echinatak ja buena
quina'oj? Cani' tre jun patrón tok
c'o jun ajsamajel ruq'uin in nuya'
rsamaj chi arja' npe'e chiquij ja
jule' chic rach tak ajsamajela' chi
neruban cuenta in nuya' queway ja
tok nc'atzin chique.
46 Congana qui'il tre ja rajsamajel ja
wi ntajini nuban cumplir ja rsamaj ja
tok xturkaji ja rpatrón ruq'uin.
47 ¿Nak nuban ja patrón? Seguro chi
nojel ja meba'il c'o ruq'uin nujach pa
ruk'a' awa' jun ajsamajel ri' chi arja'
npe'e trij.
48 Pro ja rajsamajel wi xa itzel
rna'oj in wi xa nbij kaj pa ranma chi:
—Na la k'ij npit ari' ja npatrón, wi ne'
kaj,
49 in wi numaj quich'ayic ja rach
tak ajsamajela', wi xa banoj tak
wa'im in tijoj tak ya' nuban cuq'uin
k'abarela',
50 ja wi xa queri' ntajini nuban
nerila' na jun k'ij tok c'a ja' xtuna'
xturkaji ja rpatrón, ni majun nak ta
rnaben.
51 Ja c'a rajsamajel janila jun nimlaj
rpokonal xtutij pa ruk'a' ja rpatrón in
ntạkel rmal chipan ja lugar ja bar ec'o
wi' ja winak ja xa caca' quipalaj. Ja
c'a winak janila chi ok'ej xtiqueban
chipan ari' lugar in xtiquicach'ach'ej
cak'.

25

1 Ja c'a chipan ari' tiempo ja gob-
ierno xin chila' chicaj queri' rbanic
cani' queban e lajuj xtani' k'apoja'.
Eje'e' como c'o jun c'ulbic nbani
quec'amel quicandil chiquijujunal,
xebe chi rc'ulic ja rachi ja nc'ule'e.
2 E jo'o' chique congana quina'oj
pro ja re jo'o' chic ma e queri' ta, xa
ma ch'obol ta ja queban
3 como mta más aceite quec'amel ja
nutij ja candil chi ntzije'e.
4 Pro ja xtani' ja congana quina'oj
eje'e' quec'amel chi na jule' ja raceite
rxin ja quicandil.
5 Ja rachi ja nc'ule'e como ma xpi
ta chanim rmalc'ari' xemajtaj ma
waram chi e lajuj in xewari.
6 Pro ja pa tak nc'ajak'a' c'o jun kulaj
c'axaxi, quewa' nbij ri': —Camic peti
ja rachi ja nc'ule'e, quixelto, terc'ulu',
ne'e.
7 Xeyictaji ja xtani' chi e lajuj, que-
maj rchomarsaxic ja quicandil.
8 Ja c'a xtani' ja mta más aceite
cuq'uin eje'e' c'oli quibij chique ja
cach tak xtani' ja congana quina'oj
quewari':

—Taka'an nchupi ja kacandil, teya'a' jule' kaxin ja raceite, xeche' chique.

9 —Ma can ta, matzij ma koruban ta ajoj ja xtikaya' ta jalal tak ewxin. Mejor ja neban, jix ja bar nc'ayix wi', tri' jelok'o' wi' ewxin, xeche'xi.

10 Queri' queban, xebe chi rlok'ic ja raceite. Kas c'a ebenak ja tok xurkaji ja rachi ja nc'ule'e, xoc pa jay ja bar nbạn wi' ja wa'im xin c'ulbic e rachbil ja xeq'ueje' listo chi rc'ulic in tz'apixi ja chi'jay.

11 Ja c'a jule' chic xtani' ja rebenak eje'e' xemelojto. Ja c'a tok xe'urkaji quewa' quibij ri':

—Kajaw, Kajaw, tajaka' chi'jay chikawach, xeche'e.

12 Pro bixto chique rmal ja rachi:

—Ni katzij wi' nbij chewe chi ma wotak ta ewach, xeche'xi.

13 Rmalc'ari' nbij chewe, quixc'asc'oti como ma ewotak ta nak k'ij in nak hora xtipi chic jutij ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak.

14 In jun chic, ja gobierno xin chila' chicaj queri' rbanic cani' xuban jun achi tok xajalal maja'n tibe pa viaje, arja' xersiq'uij ja rmoso. Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin xumaj rjachic ja rmeba'il pa quek'a' ja nquibanbej can rnegocio.

15 Jun, jo'o' mil quetzal xuya' can tre, jun chic, ca'i' mil xuya' can tre in jun chic, jun mil xuya' can tre. Jani' necowini nquisamajij xa jari' xuya' can chique chiquijujunal. C'ac'ari' be pa viaje.

16 Ja ya'on can jo'o' mil quetzal tre, arja' be, xumaj rsamajixic ja pwok, xumaj negocio tre in jo'o' mil quetzal xuch'ec trij.

17 In queri' xuban chic chakaja' ja ya'on ca'i' mil quetzal tre, ca'i' mil xuch'ec trij chakaja'.

18 Pro ja c'a ya'on jun mil quetzal tre, arja' be, xuc'ot jun jul pa tok'ulew in tri' xwawaj wi' ja pwok ja ya'on can tre rmal ja rpatrón.

19 Ja tok be jun tiempo tre pro jun tiempo nim, jari' moso melojto ja quipatrón in xumaj rbanic cuenta cuq'uin.

20 Ja c'a ya'on can jo'o' mil quetzal tre, arja' peti, rc'amonto chic jo'o' mil quetzal in xbij tre ja rpatrón:

—Wajaw, atat jo'o' mil quetzal aya'on can chwe, tatz'ata' mpe', xinch'ec jo'o' mil trij, ne' tre.

21 In bix tre rmal ja rpatrón:

—Utz xaban tre ja samaj, atat at jun utzlaj moso, janila naban cumplir ruq'uin ja rasamaj. Xa ti ma nim ta ja xinya' can chawe pro xaban cumplir. Camic, más chi na q'uiy xtinya' chawe chi nasamajij. Camic catajo', ninawachbilaj chipan ja quicotemal, ne'xi.

22 Ja c'a ya'on can ca'i' mil quetzal tre, arja' peti chakaja' in xbij tre ja rpatrón:

—Wajaw, atat ca'i' mil quetzal aya'on can chwe, tatz'ata' mpe', xinch'ec ca'i' mil quetzal trij, ne' tre.

23 In bix tre rmal ja rpatrón:

—Utz xaban tre ja samaj, atat at jun utzlaj moso, janila naban cumplir ruq'uin ja rasamaj. Xa ti ma nim ta ja xinya' can chawe pro xaban cumplir. Camic, más chi na q'uiy xtinya' chawe chi nasamajij. Camic catajo', ninawachbilaj chipan ja quicotemal, ne'xi.

24 In chakaja' ja ya'on can jun mil quetzal tre, arja' peti in xbij tre ja rpatrón:

—Wajaw, anin bien ch'obtaj mwal chi atat at jun achi at c'a'n in wotak chi xa ch'ecoj nawajo' tre ja rapwok pro mta samaj naban.

25 Rmalc'ari' xinxbej wi', ja jun mil quetzal aya'on chwe, xinbe, xenmuku' can pa tok'ulew. Camic nc'amonto ja rapwok ri', tac'ama' pon, ne' tre.

26 Pro bix tre rmal ja rpatrón:

—Atat xa at jun itzel moso, xa at sak'or. Ja wi queri' xach'ob chwij chi anin xa ch'ecoj nwajo' tre ja npwok in mta samaj nban

27 ja ta c'a xaban xaya' ta ja npwok pa banco. Ja wixta queri' xaban, ja

c'a tok xinpeti jach ta c'ari' ja npwok
chwe rachbil ta ral, ne'xi.
28 C'ac'ari' ja patrón xbij chique
jule' chic rmoso:
—Camic, temaja' ja jun mil quetzal
tre in teya'a' tre ja c'o lajuj mil quetzal
ruq'uin.
29 Queri' neban tre como ja winak
ja c'o je'e yatajnak chique in wi
nquisamajij jari' xa jani' nyataj más
chique in tok xtiq'uiswani congana
nq'uiyi, nuban q'uiy cuq'uin. Pro ja
winak ja matiquisamajij ja yatajnak
chique eje'e' nlasax chique ja yataj-
nak chique.
30 Jala' jun moso le' xa mta noc wi',
camic techapa', teq'uiakel chipan ja
nimlaj k'ekumal. Ja c'a winak janila
chi ok'ej xtiqueban chipan ari' lugar
in xtiquicach'ach'ej cak'. Queri' xbij
ja patrón chique.

* * * * * * * * * *

31 Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak arja' npi chi na jutij,
janila nim chic ruk'ij, erachbilanto
canojel ja ángel. Tokoc'ari' xtitz'abe'
chipan ja rtz'ulibal, jari' tz'ulbal xin
Rey in janila nim ruk'ij.
32 In nojel tinamit nemo̱l chwach,
c'ac'ari' nuban ca'i' chique cani'
nuban jun yuk'ul carnelo, junwi'
neruya' wi' ja tak carnelo in junwi'
neruya' wi' ja tak q'uisic'.
33 Ja re cani' tak carnelo eje'e' pa
riquik'a' neruya' wi', ja c'a re cani' tak
q'uisic' pa rxcon neruya' wi'. Queri'
xtuban ja Rey.
34 Ja c'a rec'o pa riquik'a' quewa'
xtibij chique ri':
—Ixix utz ixtz'aton rmal ja nata'
Dios, camic quixajo' c'a, quixoc
chipan ja gobierno xin chila' chicaj,
jari' ja herencia ewxin chominto
ojer ja tok maja'n titz'ucarsaxi ja
rwach'ulew.
35 Queri' nbij chewe como ja tok
xinmajtaj ma wa'al xeya' nway in
tok chakij nuchi' xeya' nuya'. Ja
tok xinq'ueje' checojol xinec'ul pa
tak ewochoch masqui ma ewotak ta
nwach.
36 Ja tok lawulo' chic ntziak chwij
xeya' wxin chi ncoj in tok xinyawaji
xinek'ijla'. Ja tok xinq'ueje' pa che'
xinetz'ata'. Queri' ja nbij chique.
37 Ja c'a utz netz'a̱t rmal ja Dios
eje'e' tok nquic'axaj chi queri' nbix
chique quewa' xtiquibij tre ri':
—Kajaw ¿nak k'ij xatkatz'at atmaj-
tajnak ma wa'al in kaya' away owi
nak k'ij xatkatz'at atmajtajnak ma
chakichi' in kaya' aya'?
38 In ¿nak k'ij xatkatz'at ja ma ko-
tak ta awach in xatkac'ul owi nak
k'ij xatkatz'at ja lawulo' chic atziak
chawij in kaya' awxin chi xacoj?
39 In ¿nak k'ij xatkatz'at at yawa'
owi atc'o pa che' in xatekak'ijla'?
Queri' ja xtiquibij tre.
40 Ja c'a Rey quewa' xtibij chic
chique ri':
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja
tok xe'eto' ja tak wach'alal, anin c'ari'
ja xineto'. Queri' rbanic masqui xa
más sencillo jun ti wach'alal ja xeto'.
Queri' ja xtibij chic chique.
41 Ja c'a rec'o pa rxcon quewa' xtibij
chique ri':
—Ixix ja xa itzel ixtz'aton rmal ja
Dios quixel chinwach, camic nixbe
chipan ja k'ak' ja mta q'uisic trij, jari'
k'ak' xa rmal ja diablo tok chomin chi
nta̱kel arja' chipan e rachbil ja ángel
rxi̱n.
42 Camic, quixel chinwach como ja
tok xinmajtaj ma wa'al ma xeya' ta
nway in tok chakij nuchi' ma xeya' ta
nuya'.
43 Ja tok xinq'ueje' checojol xa ma
ewotak ta nwach in ma xinec'ul ta
pa tak ewochoch. Ja tok lawulo'
chic ntziak chwij ma xeya' ta wxin
chi xincoj ta in tok xinyawaji in tok
xinq'ueje' pa che' ma xinek'ijla' ta.
Queri' ja nbij chique.
44 Ja c'a reje'e' tok nquic'axaj chi
queri' nbix chique quewa' xtiquibij
tre ri':
—Kajaw ¿nak k'ij xatkatz'at atmaj-
tajnak ma wa'al owi rmal chakichi'
owi atc'o chikacojol owi lawulo' chic
atziak chawij owi at yawa' owi atc'o

pa che' in ma xatkato' ta? Queri' ja xtiquibij tre.
45 Ja c'a rarja' quewa' xtibij chic chique ri':
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja tok ma xe'eto' ta ja tak wach'alal, anin c'ari' ja ma xineto' ta. Queri' rbanic masqui xa más sencillo jun ti wach'alal ja ma xeto' ta. Queri' ja xtibij chic chique.
46 Eje'e' ri' nebe na chipan ja nimlaj rpokonal ja mta q'uisic trij pro ja utz netz'ạt rmal ja Dios eje'e' nebe na chipan ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Queri' xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.

26

1 Ja Jesús ja tok bitaj rmal nojel awa' jule' tzij ri' c'ac'ari' xbij chic chique ja rdiscípulo:
2 —Ixix ewotak chi xa ca'i' k'ij chic nrajo' ja nc'ụl wi' ja nmak'ij pascua in anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak ninjach na pa quek'a' ja netzelan wxin chi ninrip chwach cruz, ne' chique.
3 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios e cachbil chakaja' ja principali' xin tinamit eje'e' xequimolo' qui' chwach ja nimlaj jay rxin ja Caifás ja lok'laj sacerdote.
4 Quemaj rcanoxic rij rwach nak nqueban tre ja Jesús chi nquechap pan ekal in nquicamsaj.
5 Pro quewa' quibij ri': —Ma chipan ta ja nmak'ij nkachap wi' matzij queyictaji ja winak rmal, xeche'e.

* * * * * * * * * *

6 Ja c'a Jesús arja' c'o chipan ja tinamit Betania pa rochoch jun achi rbina'an Simón ja rec'ol itzel tak ch'a'c trij nabey.
7 C'oli ja Jesús pa mesa ja tok be jun ixok ruq'uin rc'amonel jule' ak'om ja qui' rxula' in congana nim rjil, rc'amonel chipan jun rc'olibal ja banon rbanic, alabastro ocnak. Ja c'a rixok tok xekaj ruq'uin ja Jesús xuya' ja rak'om pa rwi'.
8 Pro ja c'a rdiscípulo eje'e' junwi' quetz'at ja xuban ja rixok:
—¿Nak tre tok xa xtz'ila' ja rak'om le'?
9 Ja ta ban tre c'ayix ta, congana ta q'uiy ja pwok xuya', ja c'a rjil ya' ta chique ja tak meba'i'. Queri' ja quibij.
10 Ja c'a Jesús arja' bien rotak ja quimajon rbixic in quewa' xbij chique ri':
—¿Nak tre tok nenak ja rixok? Jawa' xuban chwe ri' congana utz.
11 Ja c'a tak meba'i' eje'e' nij ec'o wi' checojol ja wi c'ol egana neban utzil chique pro ja chwe anin maquinq'ueje' ewq'uin nojel tiempo, ninwasaxel na checojol.
12 Arja' tok xuya' ja rak'om chwij jari' xchomarsbej pon ja ncuerpo chi nmuki.
13 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', jawa' utzlaj tzij ja nc'amonto ri', xa bar ta tri' xtekaj wi' rbixic nojel nat nakaj tre ja rwach'ulew tri' xtinatax wi' chakaja' ja rutzil ja xuban chwe jawa' rixok ri', jari' nnatbex rxin, ne' chique.

* * * * * * * * * *

14 C'ac'ari' c'o jun chique ja cablajuj discípulo ja bina'an tre Judas Iscariote, arja' be cuq'uin ja jefe quixin sacerdote.
15 Ja c'a tok xekaj cuq'uin quewa' xbij chique ri': —¿Nak neya' chwe can njach pan ek'a' ja Jesús? ne' chique. Xa treinta rkan pwok plata ocnak ja quichomij ruq'uin.
16 Ja c'a Judas ni jari' hora xumaj rcanoxic nak nuban tre ja Jesús chi nujach pa quek'a'.

* * * * * * * * * *

17 Ja tok xerila' ja nabey k'ij rxin ja nmak'ij ja tok ntiji ja caxlanway ja mta levadura ruq'uin, ja c'a Jesús xe'ekaji ja rdiscípulo ruq'uin in quewa' quibij tre ri':
—Ja xtati' ja xin nmak'ij pascua tabij chake bar tri' xtikachomij wi', xeche' tre.
18 In bixel chique rmal ja Jesús:
—Jix chipan ja tinamit Jerusalén. Tri' c'o wi' jun achi, nixbe ruq'uin

in quewa' nebij tre ri': —Ja Maestro quewa' rbinto ri': —Xajalal maja'n terila' ja tiempo chi nincamsaxi. Ja wa'im ja xin nmak'ij pascua, pan awochoch nkaban wi' e wachbil ja ndiscípulo. Queri' ja rbinto chake, quixche' tre, xeche'xel rmal ja Jesús.

19 Ja c'a discípulo queri' queban ja cani' bixel chique rmal ja Jesús, xebe, xequichomij ja wa'im ja xin nmak'ij pascua.

20 Ja c'a tok xoc ak'a' tz'abe' ja Jesús pa mesa e rachbil ja cablajuj discípulo.

21 Kas quimajon wa'im ja tok arja' xbij chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', c'o jun chewe ja ninrujach na pa quek'a' ja netzelan wxin, ne' chique.

22 Ja c'a reje'e', ja tok quic'axaj ja bix chique quemaj jun nimlaj bis:

—¿La maxta anin Wajaw, la maxta anin? xeche'e chiquijujunal.

23 In bix chique rmal ja Jesús:

—Ja rachi ja wachbil tre wa'im in xa junan nokwa' ruq'uin pa plato, arja' c'ari' ja njacho wxin pa quek'a'.

24 Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak arja' ncamsax na cani' tz'ibtal can tre chipan ja rtzobal Dios pro congana lawulo' tre ja xtijacho rxin pa quek'a' ja necamsan rxin, makana' maquita Alc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak. Ja xtijacho rxin más ta utz ja maquita xalax chwach'ulew. Queri' bix chique rmal.

25 Ja c'a Judas arja' xbij tre:

—Maestro ¿la maxta anin? ne' tre.

—Atat nac'a, ne'xi rmal ja Jesús.

26 Ja c'a tok quimajon wa'im ja Jesús xuc'am ja caxlanway, xmaltioxij tre ja Dios, xuwech' in xujach chique ja rdiscípulo in quewa' xbij chique ri':

—Jawa' wari' ncuerpo, tec'ama' in tetija', ne' chique.

27 In xuc'am chic jun vaso vino, xmaltioxij tre ja Dios in xujach chique chakaja' in quewa' xbij chic chique ri':

—Tetija' ewanojelal

28 como jawa' wari' jawa' nquiq'uel ocnak rseguro ja c'ac'a chominem ja rchomin ja Dios. Ja nquiq'uel e q'uiy ja winak ntix na pa quicuenta utzc'a chi ncuytaji ja quil quemac.

29 Anin nbij chewe camic chi jawa' riya'l uva ri' ni matintij chi wi' wawe', c'a tokori' xtintij chic ja tok xterila' ja k'ij chi nkatij chic ewq'uin chipan ja gobierno rxin ja nata' Dios xarwari' c'ac'a chic nojelal tri', ne' chique.

* * * * * * * * * *

30 C'o c'a jun himno rxin ja nmak'ij pascua quibixaj. Ja c'a tok tzuri ja himno cumal xe'elel, xebe chipan ja lugar rbina'an Rjayu'al Olivo.

31 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Rmal ja xtiban chwe chipan awa' jun tucwak'abil ri' ixix nineya' can, nixanmaji pro ewanojelal. Queri' nbij chewe como tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewari': —Anin xtincamsaj ja yuk'ul quixin ja tak carnelo, ja c'a tak rcarnelo ja rerbanon cuenta, eje'e' nechictaji. Queri' ja tz'ibtal can.

32 Pro ja tok xtic'astaj nwach ninnabeyaj chewach, ninbe chipan ja departamento Galilea, ne' chique.

33 Ja c'a Pedro arja' xbij tre:

—Masqui canojel xcatqueya' can pro ja c'a chwe anin mta moda xcatnuya' can ta, ne' tre.

34 In bix tre rmal ja Jesús:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri', ja chipan awa' jun tucwak'abil ri' maja'n tok'i ja ac' ja tok oxmul xtabij chwe chi: —Anin ma wotak ta rwach ja Jesús, natche' na chwe, ne'xi ja Pedro.

35 —Masqui ok ca'i' awq'uin xkocamsaxi pro ni ma xcatnuya' can ta wi', ne'e ja Pedro tre. In canojel ja discípulo queri' quibij tre chakaja'.

* * * * * * * * * *

36 C'ac'ari' ja Jesús xerachbilajel ja rdiscípulo, xebe chipan jun lugar rbina'an Getsemaní. Ja c'a tok xe'ekaji quewa' xbij chique ri':

—Quixtz'abe' can wawe' ri', ja c'a ranin nenbana' paki na oración quelale', ne' can chique.

37 Pro xeruc'amel ja Pedro e rachbil
ja re ca'i' rc'ajol Zebedeo. C'ac'ari' xu-
maj jun nimlaj bis in xumaj ti'onem
ja ranma.
38 In xbij chique:
—Camic, congana nbisoni ja
wanma, ja nna' anin camíc rc'amonto
chwe. Ixix quixq'ueje' can wawe',
quixc'asc'ot wq'uin, ne' can chique.
39 C'ac'ari' junwi' xyonaj pon wi'
ri' ruyon, xuque'e in xumaj rbanic
oración:
—Nata', anin nwajo' nabij ta chwe
chi maquita nink'ax chipan awa'
rpokonal ja penak chinwach ri'
xarwari' ni ta c'a xquink'ax wi'
chipan ja wi queri' nawajo' chwe chi
nban, ne' tre ja Tatixel.
40 Ja c'a tok tzuri ja roración rmal be
cuq'uin ja discípulo. Ja tok xe'erwila'
ekajnak chi waram. Xbij tre ja Pedro:
—¿La matecoch' ek xquixc'asc'ot ta
jun hora wq'uin?
41 Quixc'asc'oti in tebana' orar
utzc'a ja Satanás tok xquixrtakchi'ij
maquita xquixruch'ec. Ja rewanma
jari' ni katzij wi' chi c'o rgana
nc'asc'oti pro como xa ix winak ja
recuerpo npokonaj nuban queri', ne'
tre.
42 C'ac'ari' meloj chic jutij chi
rbanic ja roración:
—Nata', ja wi ni mta wi' moda
ja maquita xquink'ax chipan ja
rpokonal ri' xtibantaj ta c'a ja ravol-
untad, ne' chic tre ja Tatixel.
43 Meloj chic jutij cuq'uin in
tok xe'erwila' chic ewarnak chic
chakaja'. Queri' quibanon como
congana jun nimlaj waram chique,
ma xquecoch' ta.
44 In meloj chic jutij chakaja' chi
rbanic ja roración in queri' xbij chic
ja cani' rbin nabey chipan ja roración.
45 C'ac'ari' melojpi chic jutij cuq'uin
ja discípulo in quewa' xbij chique ri':
—Camic quixwar c'a, quixxula'n
c'a. Bien tec'waxaj chi xurwila' ja
hora, ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak, camic njạch pa
quek'a' ja raj'il ajmaqui' chi nquicam-
saj.
46 Jo', quixyictaji, que'ekac'ulu'.
Tetz'ata' mpe' le', xa nakajinto ja
njacho wxin pa quek'a', ne' chique.

* * * * * * * * * *

47 Kas c'a rmajon na tzij ja Jesús
cuq'uin ja rdiscípulo ja tok peti ja
Judas. Jari' Judas arja' jun chique
ja cablajuj apóstol. Arja' e q'uiy ja
winak erachbilanto in c'oli banbal
ch'a'oj quic'amonto cani' tre espada
in che', etakonto cumal ja jefe quixin
sacerdote in cumal ja principali' xin
tinamit chi nurquichapa' ja Jesús.
48 Ja c'a Judas ja njacho rxin ja Jesús
arja' c'oli xchomij cuq'uin ja winak
nak xtuban tre ja Jesús chi jari' njach-
bej rxin pa quek'a': —Ja tok xtetz'at
ja rachi ja xtintz'ubaj ruchi' chewach
ja c'ariri', techapa'. Queri' rbanic ja
xchomij cuq'uin.
49 Be c'a alnak ja Judas ruq'uin ja
Jesús, ja c'a tok xekaj chwach xuban
saludar:
—Xoc ak'a' Maestro, ne' tre, in
xtz'ubaj ruchi'.
50 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Amigo ¿nak narbana' wawe? ne'
tre. C'ac'ari' ja winak xebe trij ja
Jesús, quechap in quecoj preso.
51 C'o c'a jun chique ja rachbil ja
Jesús chaka jalal tok xlasaj ja respada
in c'o jun moso rxin ja lok'laj sacer-
dote xusoc tre, xkupijel jun rxquin.
52 Ja c'a Jesús arja' xbij tre:
—Tac'olo' ja respada pa rc'olibal
como xa nak ta ncojowi ja respada,
espada ncamsbex arja' chakaja'.
53 ¿La ma awotak ta c'a chi anin
ja wixta c'o ngana nc'utuj nto'ic tre
ja nata' Dios arja' chanim nerutakto
jule' ángel chi nto'ic? Pro congana
e q'uiy nerutakto, e cani' cablajuj
ejército soldado ja nerutakto.
54 Pro ja wixta maquita nink'ax
chipan ja rinc'o wi' camic ri' mat-
ibantaj c'a cumplir ari' ja tz'ibtal
can chipan ja rtzobal Dios chi c'o
rjawaxic chi nink'ax chipan, ne' tre.
55 Ja c'a ri' hora ja Jesús arja' xbij
chique ja winak:
—¿La in alak'om la'an chewi' tok
ec'amonto espada ec'amonto che'

chwij chi nchapic? Pro xinq'ueje' wa'an chipan ja nimlaj templo xin Dios in k'ij k'ij xentijoj ja winak chipan pro ma xinechap ta wa'an tri'.
56 Pro nojel awa' wari' ma chaka ta nbantaji, rumac chi nbantaj cumplir ja tz'ibtal can chwe ojer cumal ja rojer tak profeta xin Dios, ne' chique. C'ac'ari' ja rdiscípulo queya' can, xe'anmajel.

* * * * * * * * * *

57 Ja c'a winak ja xechapo rxin ja Jesús eje'e' quec'amel chwach ja Caifás ja lok'laj sacerdote. Tri' quimolon wi' qui' ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés e cachbil ja principali' xin tinamit.
58 Ja c'a Pedro arja' rtrarben ja Jesús pro c'a c'a nat nutzu' pon chic wi'. Arja' xekaji ja bar c'o wi' ja nimlaj jay rxin ja lok'laj sacerdote, xococ chwa jay in tz'abe' cuq'uin ja pulisiya', nrajo' nutz'at nak ja xtibantaji.
59 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja principali' xin tinamit in e cachbil chakaja' ja jule' chic ja rec'o chipan ja k'etbaltzij quixin ja raj Israel eje'e' quemaj quicanoxic jule' winak chi nqueya' testigo'il trij ja Jesús pro xa tz'akbal tak tzij ja xtiquibij tre. Queri' nqueban utzc'a chi nkaji camíc trij.
60 Pro ni majun nak ta quichapbej ta rxin ja Jesús, ni mta wi' masqui e q'uiy ja testigo ja xa e tz'akol tak tzij. Ja tok q'uiswani ec'o ca'i' ja testigo e tz'akol tak tzij
61 quewa' quibij ri':

—Jala' rachi le' rbin chi ncowini nuyoj ja nimlaj templo xin Dios pro xa oxi' k'ij nrajo' chi nuyic chi wi' jutij, xeche'e.
62 Ja c'a lok'laj sacerdote arja' pe'i in xbij tre ja Jesús:

—¿La matac'ulba' c'a ja bix chawe le'? Camic, tabij c'a chwe nak rbanic ja testigo'il ja ya' chawij cumal ja rachi'i' le', ne' tre.
63 Pro ja Jesús ni matic'ulba' wi' ja nbix tre. In bix chic tre rmal ja lok'laj sacerdote:

—Chwach ja c'aslic Dios tabij chake ¿la atat ja rat Cristo ja rat Ralc'wal Dios? ne'x rmal.
64 Ja c'a Jesús arja' xbij tre:

—Queri' nac'a ja cani' nabij le'. In bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', camic nemajel rtz'atic ja xtuban ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak, arja' pa riquik'a' ja Dios ntz'abe' wi' ja bar c'o wi' ja nimlaj poder rxin in netz'at chakaja' ja tok xtipi chic jutij c'amonto rmal jule' sutz' xin chicaj, ne' tre.
65 Ja c'a lok'laj sacerdote c'o jun tziak rcojon xurak como xa itzel xc'axaj ja bix tre rmal ja Jesús in xbij chique ja quimolon qui' ruq'uin:

—Jala' xbij le' xa ofensa rc'amonto tre ja Dios, taka'an njunsaj ri' ruq'uin. Camic, mchita ne'oc wi' más ja testigo como bien xec'waxaj ja xbij le', ja Dios janila nuban ofender ri' rmal.
66 Camic ¿nak nebij ixix tre? ne' chique.

—Mta, ni yatal wi' trij chi ncamsaxi, xeche'e.
67 C'ac'ari' quichubaj rpalaj, quesoc in ec'oli chique queya' k'a' chi rpalaj,
68 quewa' quibij tre ri':

—Cristo, tabij c'a chake camic ¿nak yowi k'a' chi apalaj? Queri' ja quibij tre pro xa nquiyok'bej rxin.
69 Ja c'a Pedro arja' tz'ubul chwa jay, c'o c'a jun aj'ic' xekaj ruq'uin in quewa' xbij tre ri':

—Atat jun chakaja' xawachbilaj ja Jesús ja raj Galilea, ne' tre.
70 Pro ja Pedro arja' ma xuya' ta trij ja bix tre, quewa' xbij chique ri' pro ni chiquewach canojelal:

—Anin ni ma wotak ta ja nabij le', ne' tre ja rixok.
71 Yictaji, be ja bar c'o wi' puerta pro c'o chic jun ja raj'ic' tz'ato rxin in xbij chique ja rec'o tri':

—Jawa' jun achi ri' arja' rachbilaj ja Jesús ja raj Nazaret, ne' chique.
72 Pro ja Pedro arja' ma xuya' chi ta trij ja bix tre:

—Chwach Dios nbij chi anin ma wotak ta rwach ja Jesús ja nabij le', ne' tre.
73 C'a co'l ari' ja tok ec'o jule' winak ja rec'o tri' xe'ekaj ruq'uin in quibij tre:
—Bien k'alaj chi atat at cachbil ja raj Galilea ja xerachbilaj ja Jesús como ja nattzijoni jari' natc'utuwi, xeche' tre.
74 —Chwach Dios nbij chewe chi anin ma wotak ta rwach ja Jesús in xta itzel xquinrutz'at ja Dios ja wi ma katzij ta ja nbij, ne'e ja Pedro chique. In chaka maril bitaj rmal ja tzij ri' xok'i ja ac'.
75 C'ac'ari' xurkaj tre ja Pedro ja bin tre rmal ja Jesús, quewa' bin tre ri': —Ja tok maja'n tok'i ja ac', oxmul xtabij na chwe chi: —Anin ma wotak ta rwach ja Jesús, natche' na chwe. Queri' ja bin tre. C'ac'ari' xelto, congana jun nimlaj bis ok'ej nuban.

27

1 Ja c'a tok sakari canojel ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja principali' xin tinamit eje'e' quemaj rch'obic nak nqueban tre ja Jesús chi nquicamsaj.
2 Quebaq'uel, xebe, xequijacha' pa ruk'a' ja Poncio Pilato ja gobernador.

* * * * * * * * * *

3 Ja c'a Judas ja jacho rxin ja Jesús pa quek'a' ja xetzelan rxin arja' tok xutz'at chi ncamsaxi ja Jesús congana xumaj ti'onem ja ranma. Be, xermeloj ja treinta rkan pwok ja plata ocnak, xermeloj pa quek'a' ja jefe quixin sacerdote in pa quek'a' ja principali' xin tinamit.
4 Ja c'a tok xekaj cuq'uin quewa' xbij chique ri':
—Camic, xinban jun il mac, xinjach pa camíc jun achi pro mta ril, ne' chique.
—Jala' nabij le', ajoj ni majun nak ta nkabij tre, kas atat wala' nak ja xtaban ruq'uin, ne'xi.
5 C'ac'ari' ja Judas xch'akij can ja pwok chipan ja templo, xelel in be, xerjitz'aj ri' ruyon.
6 Ja c'a jefe quixin sacerdote eje'e' quemol ja pwok in quewa' quibij ri':
—Jawa' pwok ri' rjil quic' chewi' xajan ja xtibe ta pa caja xin templo, xeche'e.
7 In quemaj rch'obic nak nqueban tre ja pwok. Ja c'a tok ch'obtaj cumal quelok' jun ulew tre ja rachi ja banol bojo'y. Ja c'a xoc wi' ja rulew, chipan nemuk wi' ja winak ja necami ja repenak chipan jule' chic tinamit.
8 Xc'a rmalari' bina'ax tre ja rulew rjil quic' ne'xi, in niquirwari' nbix tre camic chakaja'.
9 Tri' bantaj wi' cumplir ja tzij ja bitajnak can rmal ja rojer profeta Jeremías quewari': —Ja winak ja raj Israel ec'oli chique xa treinta rkan pwok ja plata ocnak xa jari' rjil quibij. Ja c'ari' pwok quec'am
10 quilok'bej jun ulew tre ja banol bojo'y cani' bin anin chwe rmal ja kajaw Dios. Queri' ja bitajnak can ojer.

* * * * * * * * * *

11 Ja c'a Jesús arja' pa'l chwach ja Pilato ja gobernador in quewa' bix tre rmal ri':
—¿La atat ja rat rey quixin ja tinamit Israel? ne'xi ja Jesús.
—Queri' nac'a ja cani' nabij le', ne'e ja Jesús tre.
12 Pro ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja principali' xin tinamit eje'e' tok quemaj rbixic ja ril ja Jesús arja' ni majun nak ta xbij.
13 C'ac'ari' ja Pilato xbij chic tre:
—¿La matac'waxaj c'a ja nquibij chawe le', congana taka'an jule' awil nquibij chawe? ne' tre.
14 Pro ja Jesús nixtac'a c'o ta jun tzij xbij, ni ma xc'ulba' ta wi'. Ja c'a Pilato congana junwi' xutz'at ja queri' xuban.

* * * * * * * * * *

15 Ja c'a gobernador ni c'amonnak wi' tre chi ni c'o wi' jun preso nsokpij pa tak nmak'ij pascua pro nuya' lugar tre ja tinamit chi eje'e' nec'utuni nak chi preso'il ja nsokpixel.

16 Ja c'ari' tiempo c'o jun preso
rbina'an Barrabás, nojel ja rbanon
benak rbixic nat nakaj.
17 Ja c'a Pilato tok quimolon chic
qui' ja winak arja' xbij chique:
—¿Nak newajo' ixix, la Barrabás ja
nsokpijel owi Jesús ja Cristo ne'xi? ne'
chique.
18 Queri' xbij chique como arja'
bien rotak chi congana quiakirnak
canma trij ja Jesús in xa rmal ja
raquiakarem tok quijachon pa ruk'a'.
19 Ja Pilato arja' tz'ubul chipan ja
lugar ja bar nuban wi' ja k'etoj tzij
ja tok chaka c'a jalal tak rbixic jule'
tzij tre rmal ja rxjayil quewari': —
Ma tacoj ta awi' atat chi rcamsaxic
ja rachi, arja' utzlaj achi. Ma tacoj
ta awi' como ni ja' rachi xinwachc'aj
camic in ja rachic' congana lawulo'
xuban chwe. Queri' ja takonel rbixic
tre rmal ja rxjayil.
20 Pro ja jefe quixin sacerdote e
cachbil ja principali' xin tinamit eje'e'
quibij chique ja winak chi nquic'utuj
ja Barrabás chi nsokpixel in ja c'a
Jesús ncamsaxi.
21 Ja c'a gobernador arja' xbij chic
jutij chique:
—¿Nak newajo' ixix, nak chique ja
ca'i' achi'i' nsokpijel? ne' chique.
—Barrabás ja tasokpijel, xeche' tre.
22 —Ja wi queri' newajo' ¿nak c'a
nban tre nech'ob ixix ja Jesús ja Cristo
ne'xi? ne'e ja Pilato chique.
—Ticamsax chwach cruz, xeche'e
canojelal.
23 —¿Nak c'a tre, nak c'a ritzelal
rbanon? ne' chic ja Pilato chique.
Pro ja reje'e' más chi na quemaj rakic
quechi':
—Ticamsax chwach cruz, xeche'
chic jutij tre.
24 Ja c'a Pilato arja' xutz'at chi
ja winak ni ma e conforme ta wi'
ruq'uin ja nbij arja' chique chi
nsokpixel ja Jesús in xerutz'at chi xa
jani' neyictaj más. C'ac'ari' xuc'am
jule' ya', xuch'aj ruk'a' chiquewach
in quewa' xbij chique ri':
—Anin ma wil ta ja ncamsaxi ja
utzlaj achi ri', kas ixix wala' nak ja
xteban tre, ne' chique.
25 —Ajoj c'a nokijkalen ari' ja ncam-
saxi in tak kalc'wal chakaja', xeche'e
canojelal.
26 Ja c'a Pilato arja' xuya' quigana,
xsokpijel ja Barrabás in xuya' orden
chi nrapaxi ja Jesús. Ja c'a tok raptaji
xujach pa quek'a' ja nec'amo'el rxin
chi ncamsax chwach cruz.
27 C'ac'ari' ja soldado rxin ja gober-
nador eje'e' quec'amel ja Jesús chipan
ja jay ja bar nq'ueje' wi' ja gober-
nador in xequemol canojel ja jule'
chic cach tak soldado.
28 Quejal ja rtziak ja Jesús in c'o chic
jun tziak quiak quecoj tre.
29 Quichomij jun corona, q'uix que-
coj in quecoj pa rwi' in queya' jun aj
pa ruk'a' riquik'a'. Xexuque' chwach
in queban saludar ja cani' nbạn salu-
dar jun rey pro xa nquiyok'bej rxin:
—Atat at rey quixin ja tinamit Is-
rael, xeche' tre.
30 Quichubaj, quemaj ja aj tre in
quesoc rij tak rwi' tre.
31 Ja tok tzuri yok'onem cumal
c'ac'ari' quejal ja tziak quiak tre in
quecoj chic tre ja ni rtziak wi' arja'.
C'ac'ari' quec'amel chi nequiripa'
chwach cruz.

* * * * * * * * * *

32 Ja tok xebe c'o jun achi quewil aj
Cirene, Simón rubi', puersa queban
tre chi nrijkajel ja cruz rxin ja Jesús.
33 Xebe pa jun lugar rbina'an
Gólgota. Gólgota tibij tzij lugar xin rwi'
camnak.
34 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja lugar
Gólgota quitzujuj vino tre chi nutij. Ja
vino c'oli ja yujun ruq'uin congana
c'ay. Ja c'a Jesús tok xuna' chi c'ay ma
xutij ta.
35 Ja c'a tok riptaj cumal chwach
cruz quemaj rbanic suerte trij ja
rtziak nak xtich'eco chique in que-
jach chiquewach. Queri' bantaji
utzc'a chi tri' bantaj wi' cumplir ja
bitajnak can rmal ja profeta que-
wari': —Queban suerte trij ja ntziak

in quejach chiquewach, queri' ja
bitajnak can ojer.
36 C'ac'ari' xetz'abe'e in quemaj
rchajixic ja Jesús.
37 Tz'ibaxi ja ril ja nbix tre in parwi'
queya' wi' chwach ja cruz, quewa'
rbanic ja ril nbixi ri': —Jawa' Jesús,
arja' rey quixin ja tinamit Israel,
ne'xi.
38 In ec'o c'a ca'i' alak'oma' xerip
chwach cruz chakaja', jun pa
riquik'a' ja Jesús in jun pa rxcon.
39 Ja c'a winak ja nek'axi ja tok
nquetz'at ja Jesús xa nquitzebej xa
nqueyok' in quewa' nquibij tre ri':
40 —Atat xatbini chi nayoj ja templo
in xa oxi' k'ij nrajo' chi nayic chi wi'
jutij, camic tato'o' c'a awi' ayon. Ja c'a
wi katzij chi atat ja rat Ralc'wal Dios
catkajpi c'a chwach ja cruz, neche'
tre.
41 In ja jefe quixin sacerdote eje'e'
xa nqueyok' chakaja' e cachbil ja
maestro ja netijon quixin ja winak tre
la ley xin Dios e cachbil chakaja' ja
principali' xin tinamit:
42 —Arja' To'onel quixin winak
ne'xi, pro ja camic xna' maticowini
nuto' ri' arja'. Ja wi katzij chi arja' Rey
kaxin ja rok aj Israel tikajto c'a camic
chwach ja cruz in wi nkajto nyuke'
c'a kac'u'x ari' ruq'uin.
43 Arja' yukul ruc'u'x ruq'uin ja
Dios ne'xi, pro wi c'o rgana ja Dios
ruq'uin tito'o' c'a camic como arja'
xucoj ri' chi Ralc'wal Dios. Queri' ja
nquiyok'bej rxin.
44 In queri' queban ja re ca'i'
alak'oma' ja xerip chwach cruz
pa rxquin ja Jesús, eje'e' queyok'
chakaja'.

* * * * * * * * * *

45 Ja pa nc'ajk'ij c'o jun nimlaj
k'eku'm xoqui nojel chwach'ulew, c'a
a las tres xin takak'ij sakar chic jutij.
46 Ja c'a Jesús a las tres chi la xin
takak'ij arja' congana xurak ruchi',
quewa' xbij ri':
—Elí, Elí ¿lama sabactani? ne'e. Jari'
tzij xbij quewa' nbij ri': —Nata' Dios,
nata' Dios ¿nak tre tok inaya'on can?
ne'e.
47 Ec'o c'a jule' chique ja winak ja
rec'o tri', eje'e' tok quic'axaj ja xbij
quewa' quibij ri':
—Jala' rachi le' camnak profeta
Elías ja nsiq'uij, xeche'e.
48 C'o c'a jun chique xerc'amla'to
jun esponja, xch'akba' tre jule'
ch'amlaj vino, xuxim chutza'm jun
aj in xuya' nojoj tre ja Jesús chi nutij.
49 Pro ja c'a jule' chic eje'e' quibij:
—Ch'enchila', katz'ata' na c'a ja wi
xtipeti ja rElías chi nurto'o', xeche'e.
50 Ja c'a Jesús arja' xurak chic jutij
ruchi', xujach ranma tre ja Dios in
cam kaj.
51 In chaka jalal tok raktaji ja manta
ja tasben rpan ja nimlaj templo xin
Dios ja bar c'o wi' ja santilaj lugar,
chaka ca'i' xuban. Raktaji, xelto chi-
caj, kajto c'a pa tok'ulew. Ja c'a
rwach'ulew congana xusil ri' in c'oli
nimak tak abaj xepak'taj rmal.
52 C'o je'e jul jaktaji quixin camnaki'
in ja camnaki' ja re xin Dios e q'uiy
chique xec'astaji.
53 Ja c'a reje'e' tok c'astajnak chic
ja Jesús xe'elto chipan ja jul ja bar
ec'o wi' in xebe chipan ja tinamit
Jerusalén ja tinamit xin Dios in e q'uiy
ja xetz'ato quixin.
54 Ja capitán e rachbil ja rec'o
ruq'uin chi rchajixic ja Jesús eje'e'
quetz'at ja cubarkan xuban, quetz'at
nojel ja bantaji in congana quixbej
qui' rmal:
—Jala' rachi le' ni katzij wi' chi
Ralc'wal Dios, xeche'e.
55 In e q'uiy ja rixoki' ja rec'o tri'
chakaja' nquetzu' pon ja nbantaji.
Eje'e' etranel trij ja Jesús ja tok xelel
pa Galilea in queto' chipan nak ja c'o
rjawaxic tre.
56 Jun chique ja rixoki' María Mag-
dalena, in jun chic, María ja quete'
Jacobo in José, in jun chic, ja quete' ja
rc'ajol Zebedeo.

* * * * * * * * * *

57 Ja c'a tok xoc ak'a' c'o jun
achi peti, arja' biyom, aj Arimatea,
José rubi'. Arja' rdiscípulo ja Jesús
chakaja'.

58 Be ruq'uin ja Pilato chi rc'utuxic
ja cuerpo rxin ja Jesús. Ja c'a tok
xekaji, ja Pilato xuya' orden chi nja̱ch
tre ja cuerpo.
59 Be ja José, xerc'ama' ja cuerpo in
xubar pa jun tziak ch'ajch'oj.
60 Ja c'a tok bartaj rmal xerya'a'
chipan jun panteón c'ac'a rxin arja'
ja rc'oton chwach jun portales in
xtz'apij ruchi' tre jun nimlaj abaj.
C'ac'ari' be.
61 Ja c'a María Magdalena rach-
bil ja jun chic María eje'e' ec'o tri',
etz'ubuloc chwach ja panteón.

* * * * * * * * * *

62 Ja tok xoc'owi ja k'ij ja nchomars-
bex wi' nakun je'e rxin ja nmak'ij,
ja c'a chi rcab k'ij chic xebe ja jefe
quixin sacerdote e cachbil ja fariseo,
xequimolo' qui' chwach ja Pilato
63 in quewa' quibij tre ri':
—Señor gobernador, ajoj bien
nurkaj chake, ja rachi Jesús ja banol
engaño, ja tok c'a c'as na c'o jun tzij
xbij can quewari': —Pro ja chi rox k'ij
nc'astaj nwach. Queri' ja xbij can.
64 Rmalc'ari' nkabij chawe, taya'a'
jun orden chi nchajix oxi' k'ij ja
panteón, matzij xquebe ja rdiscípulo
chak'a', xtiquilak'ajel ja rcuerpo
chipan ja panteón in tok xtic'amtajel
cumal xtiquibij chique ja winak chi
c'astaj rwach ja rachi chiquicojol
camnaki'. Ja wi queri' xtiqueban jari'
más chi na jun nimlaj engaño chwach
ja cani' xuban ja Jesús nabey, xeche'
tre ja Pilato.
65 In bix chique:
—Ec'oli ja guardia le', ixix c'ol ek'a'
chique, que'ec'ama'el, seguro tebana'
tre ja panteón como ixix ewotak nak
xteban tre, xeche'x rmal ja Pilato.
66 C'ac'ari' xebe, quichomij ja rabaj
ja tz'apben ruchi' ja panteón, bien
seguro queban tre in xequeya' can ja
guardia chi rchajixic.

28

1 Xoc'owi ja xula'nbal k'ij, ja c'a
pa rsakaric xin domingo be ja María
Magdalena rachbil ja jun chic María,
xequitz'ata' ja panteón.
2 Chaka c'a jalal c'o jun nimlaj
cubarkan xuban rumac jun ángel
rxin ja kajaw Dios kajto chila' chicaj,
xlasaj ja rabaj ja tz'apben ruchi' ja
panteón in tz'abe' parwi'.
3 Ja nca'yi ja ángel cani' nca'y k'ak'
xin jab tok nuq'uiak ri' in ja rtziak
rcojon congana sak.
4 Ja c'a guardia eje'e' congana
quixbej qui' rmal, congana nebir-
bot rmal ja xbeben ri'il, xekaj chi
tok'ulew in matiquena' chic.
5 Pro ja c'a ángel xbij chique ja
rixoki':
—Ma texbej ta ewi' como anin
wotak chi Jesús ja nixtajini necanoj,
ja camsax chwach cruz.
6 Camic, ma wawe' chi ta c'o wi',
c'astaj wa'an rwach ari', bantaj
cumplir ja cani' rbin can. Quixajo',
tetz'ata' mpe' ja lugar ja bar q'ueje'
wi' ja cuerpo rxin ja Kajaw.
7 Ja c'a tok xtitz'attaj can emwal
nixbe alnak, nebij chique ja
rdiscípulo chi c'astajnak chic rwach
chiquicojol camnaki'. In quewa'
nebij chique ri': —Tec'waxaj mpe', ja
Jesús arja' nnabeyaj chewach, nbe pa
Galilea in tri' netz'ata' wi', xquixche'
chique. Xtetz'ata' mpe' como xinbij
chewe, ne'e ja ángel chique.
8 Ja c'a rixoki' eje'e' xe'elel alnak
ruq'uin ja panteón, xebe, xequibij
chique ja discípulo, congana quixben
qui' in congana nequicoti chakaja'.
9 Kas ebenak chi rbixic chique ja
discípulo ja bixel chique tok chaka
jalal quec'ul qui' ruq'uin ja Jesús.
Ja c'a Jesús xuya' pon jun saludo
chique. Ja c'a reje'e' tok xe'ekaj
ruq'uin quechap ja rkan in quemaj
rya'ic ruk'ij.
10 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:
—Ma texbej ta ewi', jix cuq'uin
ja wach'alal, jebij chique chi nebe
pa Galilea, tri' ninequitz'ata' wi', ne'
chique.

* * * * * * * * * *

11 Ja rixoki' kas ebenak chi rbixic ja
bixel chique ja tok ec'o jule' chique ja
guardia xebe chipan ja tinamit, xebe

cuq'uin ja jefe quixin sacerdote. Ja
c'a tok xe'ekaj cuq'uin quibij chique
nojel ja bantaji.
12 Ja c'a jefe quixin sacerdote eje'e'
quemol qui' cuq'uin ja principali' xin
tinamit in quemaj rch'obic nak nque-
ban. Ja c'a tok ch'obtaj cumal, eje'e'
q'uiy pwok queya' chique ja soldado
13 in quewa' quibij chique ri':
—Quewa' tebij chique ja winak ri':
—Ja rdiscípulo ja Jesús xepeti chak'a',
xurquilak'ajel ja rcuerpo, ja c'a rajoj
okwarnak, xquixche' chique.
14 Ja c'a wi xtekaj rbixic ruq'uin
ja gobernador chi queri' xeban, ajoj
nkachomij ruq'uin, ni majun nak ta
xtuban ta chewe, xeche' chique.
15 Ja c'a soldado eje'e' quec'am ja
pwok in queri' queban ja cani' bix
chique. In jari' tz'akoj tzij c'a majta-
jnak na rbixic chique ja kach tak aj
Israel camic.

* * * * * * * * * *

16 Ja c'a julajuj discípulo eje'e' xebe
ja pa Galilea, xebe parwi' ja jayu' ja
bar bin wi' chique rmal ja Jesús chi
nebe.
17 Ja c'a tok quetz'at ja Jesús quemaj
rya'ic ruk'ij pro ec'oli ja ma kas ta
nquinimaj chi Jesús.
18 Peti ja Jesús in quewa' xbij chique
ri':
—Nojel ja poder xin chila' chicaj ja-
chon pa nuk'a' rachbil nojel ja poder
xin rwach'ulew.
19 Rmalc'ari' nbij chewe, jix cuq'uin
ja winak ja rec'o nojel tak nación,
que'etijoj utzc'a chi ne'oc ndiscípulo,
que'ebana' bautizar pa rubi' ja
Tatixel, ja Ralc'walaxel in ja rEspíritu
Santo.
20 Tech'obo' chiquewach nak nque-
ban chi rnimaxic nojel ja man-
damiento ja nya'on chewe. In bien
turkaj chewe chi anin ni mta wi'
jun k'ij ja maquita inc'ol ewq'uin in
nij inc'o wi' ewq'uin ja tok xterila'
ja q'uisbal k'ij rxin ja rwach'ulew.
Amén.

SAN MARCOS

1 Quewa' rbanic ja tok majtaj
rk'alasaxic ja utzlaj tzij ja nuc'ut
chikawach nak rbanic ja Jesucristo
ja Ralc'wal Dios.
2 Cani' tz c'o jun ntajko'm
ntakel, arja' nnabeyaj chawach chi
rchomarsaxic ja rabey.
3 Ja tajko'm arja' nc'axaxi ja rukul
chipan ja lugar ja kas talani, quewa'
nbij ri': —Techomarsaj chi utz ja
rubey ja kajaw Dios, jic teya'a'. Queri'
ja tz'ibtal can.
4 In queri' bantaji, peti ja tajko'm,
Juan rubi', arja' neruban bautizar ja
winak. Arja' chipan ja lugar ja kas
talan wi' tri' nq'ueje' wi' in quewa'
nbij chique ja winak ri': —Teq'uexa'
ja rena'oj, teya'a' can ja ritzelal in
quixban bautizar, quirtari' neban
utzc'a chi ncuytaji ja rewil emac, ne'
chique.
5 Canojel ja winak ja rec'o pa
Jerusalén e cachbil canojel ja rec'o
chipan ja jule' chic lugar ja c'o pa
rcuenta Judea eje'e' xebe ruq'uin ja
Juan, xebạn bautizar rmal chipan ja
binelya' Jordán in tri' quechol wi' ja
quil quemac.
6 Ja c'a Juan ja rtziak rcojon puro
rsamal camello ocnak in rximon
rupan chi jun tz'um. Ja rocnak
rq'uexwach rway, sac' nerutij in
raxcab chakaja' ncanoj pa tak k'ayis.
7 Quewa' nbij chique ja winak ri': —
C'o chi na jun penak ja xajalal maja'n
tumaj ja rsamaj, arja' más chi na nim
ja poder c'o pa ruk'a' chinwach anin.
Anin ma yatal ta chwij xquintiloc ta
ruq'uin nixtac'a chi rquiric rc'amal
rxajab.
8 Anin ya' xincoj tok xixnuban bau-
tizar pro arja' Espíritu Santo nixrban-
bej bautizar, ne' chique.

* * * * * * * * * *

9 Jari' tiempo xelto ja Jesús chipan
ja tinamit Nazaret ja c'o pa rcuenta
Galilea, be ruq'uin ja Juan in ban ba-
utizar rmal chipan ja binelya' Jordán.
10 Chaka maril xelto ja Jesús pa ya'
xutz'at ja caj jaktaji in xutz'at ja rE-
spíritu Santo cani' jun ajsakaxic' ja tok
kajto ruq'uin.
11 In c'o jun kulaj penak chila' chi-
caj c'axaxi, quewa' xbij ri': —Atat ja
rat chak'laj Walc'wal, congana nin-
quicot chawij, ne'e ja Dios tre ja Jesús.
12 Ja c'a rEspíritu Santo arja' xutakel
ja Jesús chipan ja lugar ja kas talani.
13 Ca'winak k'ij q'ueje' chipan ja lu-
gar in xekaji ja Satanás ruq'uin, xu-
maj rtakchi'ixic. Ja lugar c'o wi' tri'
ec'o wi' jule' itzel tak chicop in xepeti
ja ángel xin Dios, xurquito'o'.

* * * * * * * * * *

14 Ja tok coji ja Juan Bautista pa che'
ja c'a Jesús arja' be chipan ja departa-
mento Galilea. Ja c'a tok xekaji xumaj
rbixic ja utzlaj tzij tre ja gobierno xin
Dios.
15 Quewa' nbij ri': —Camic
xurtz'akati ja tiempo, ja gobierno xin
Dios xa nnakajinto rmalc'ari' tok nbij
chewe, teq'uexa' ja rena'oj in teya'a'
can ja ritzelal, tenimaj ja utzlaj tzij ja
rc'amonto ja totajem xin Dios, ne'e.
16 Ja Jesús arja' kas rmajon binem
chuchi' ja ya' rbina'an Galilea ja tok
ec'o ca'i' achi'i' xeruwil e alaxic, jun
rbina'an Simón in jun chic Andrés
rubi'. Eje'e' como e chapol ch'u' kas
quimajon rq'uiakic ja c'am pa ya' ja
tok xe'iltaji rmal ja Jesús
17 in quewa' bix chique rmal ri': —
Jo' quixtre' chwij, anin nya' na jun
samaj chewe pro ma chapoj ch'u' chi
ta ja neban, winak chic ja ne'ecanoj,
xeche'xi.
18 Ja c'a reje'e' quich'akila' can ja
quec'am in xetre'el trij ja Jesús.
19 Ja c'a Jesús c'a ma nim ta rbinben
ja tok ec'o chic ca'i' achi'i' xeruwil,
chakaja' e alaxic, jun rbina'an Jacobo
in jun chic Juan rubi', e rc'ajol Zebe-
deo, eje'e' chakaja' ec'o pa jun lancha
quimajon rc'ojoxic ja quec'am.
20 In chanim xesiq'uix pon rmal ja
Jesús. Queya' can pa lancha ja Zebe-
deo ja quitata' e rachbil ja moso in
xetre'el trij ja Jesús.

* * * * * * * * * *

21 In xebe, xe'ekaj chipan ja tinamit Capernaum. Ja c'a Jesús arja' xoc chipan ja jay xin molbal ri'il ja bar nquemol wi' qui' ja winak chi rc'axaxic ja rtzobal Dios in xumaj quitijoxic pa jun xula'nbal k'ij.
22 Ja c'a winak kas c'asc'o'i nquic'axaj ja tijonem nuya' como ja tijonem nuya' chique congana nerusil, bien k'alaj chi ruq'uin Dios penak wi' ja nbij, ma junan ta ruq'uin ja tijonem ja nqueya' ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés.
23 Ja c'a chipan ja jay ja xin molbal ri'il tri' c'o wi' jun achi ocnak jun itzel espíritu tre, arja' xumaj rakic ruchi':
24 —Jesús ja rat aj Nazaret ¿nak narbana' wawe' kuq'uin, la maxta atpenak chi nokaryojo'? Anin bien wotak nak atocnak wi', atat ja rat Santilaj Ralc'wal Dios, ne' tre ja Jesús.
25 Ja c'a Jesús arja' xch'olij ja ritzel espíritu:
—Tacajba' in catel pa ranma ja rachi, ne' tre.
26 Ja c'a ritzel espíritu arja' xuya' jun ataque tre ja rachi in congana nurak ruchi', xel pa ranma in be.
27 Ja c'a winak canojelal congana c'asc'o'i quetz'at in quewa' quibij chibil tak qui' ri': —¿Nak c'awa' wari', nak chi c'ac'a tijonemal ja wari'? Como jawa' ja rachi ri' masqui e itzel tak espíritu pro c'o taka'an ruk'a' chique chi neruban mandar in nnimax taka'an cumal, neche'e.
28 In chanim be nat nakaj rtzijoxic ja Jesús chipan ja jule' chic lugar ja c'o pa rcuenta Galilea.

* * * * * * * * * *

29 Ja c'a Jesús e rachbil ja Jacobo in Juan eje'e' tok xe'elel chipan ja jay xin molbal ri'il xebe cuq'uin ja Simón in Andrés pa cochoch.
30 Ja c'a rjite' ja Simón arja' c'o chwa ch'at yawa', majtajnak rmal c'atan, ja c'a Jesús tok xe'ekaji bix tre chi yawa'.
31 Arja' tiloc ruq'uin, xuchap chi ruk'a', xuyic in ni jari' hora xeli ja c'atan. Ja c'a rixok arja' xumaj quilixic ja Jesús.
32 Ja c'a tok xoc ak'a' canojel ja yawa'i' xec'amarel chwach ja Jesús e cachbil ja re'ocnak itzel tak espíritu chique,
33 ja c'a tinamit emulan chi'jay canojel ja bar c'o wi' ja Jesús.
34 Ja c'a winak q'uiy rwach ja yobil e'uc'ayon in ja Jesús arja' e q'uiy chique ja xertzursaj in e q'uiy chique chakaja' ja xerlasaj itzel tak espíritu chique. Arja' xeruk'il chi maquetzijon más como eje'e' cotak chi arja' ja Cristo ja cha'on rmal ja Dios.

* * * * * * * * * *

35 Ja c'a chi rcab k'ij c'a rc'ulun na, c'a k'eku'm na ja tok yictajel ja Jesús xelel chipan ja tinamit, be chipan jun lugar ja bar kas talan wi' chi nerbana' oración.
36 Ja c'a Simón in ja re rachbil eje'e' xebe chi rcanoxic.
37 Ja c'a tok quewil quewa' quibij tre ri':
—Ja winak canojel quimajon acanoxic, xeche' tre.
38 In bix chique rmal ja Jesús:
—Jo' chipan ja jule' lugar chic ja c'o chikanakaj chi tri' nenya'a' wi' rbixic ja utzlaj tzij chakaja' como xa rmalari' tok inpenak, xeche'xi.
39 Queri' xuban ja Jesús be nojel lugar ja c'o pa rcuenta Galilea, noqui pa tak jay xin molbal ri'il in tri' nuya' wi' rbixic ja utzlaj tzij chique ja winak in nerlasaj itzel tak espíritu chique.

* * * * * * * * * *

40 Xuban jun yawa' jutij ec'o jule' itzel tak ch'a'c trij, arja' xekaj ruq'uin ja Jesús, xuque' chwach in congana xc'utuj rto'ic tre:
—Ja wi nawajo' ninatzursaj, anin wotak chi natcowini ninatzursaj, ne' tre.
41 Ja c'a Jesús arja' xpokonaj rwach ja yawa', xuyuk pon ja ruk'a', xuchap in xbij tre:
—Can nwajo' ja cani' nabij chwe, cattzuri, ne' tre,
42 in ni chanim xeli ja ritzel tak ch'a'c trij, tzuri.

43-44 C'ac'ari' ja Jesús xbij tre: —Congana nban recomendar chawe chi majun bar ta tri' nabij wi' ja xinban chawe. Xar ja naban, jat, jac'utu' awi' chwach ja sacerdote in como xattzuri jaya'a' ja rofrenda ja cani' rbin can ja Moisés chipan ja ley xin Dios chi naban. Ja c'a rofrenda naya' jari' noc testimonio chiquewach ja sacerdote chi naban cumplir ja rbin can ja Moisés, ne' tre. C'ac'ari' xubanel despedir.

45 Pro ja rachi tok be ma xuban ta ja cani' bix tre rmal ja Jesús, congana xlasaj rbixic chi Jesús ja tzursan rxin. Rmalc'ari' ja Jesús congana c'ayew chic tre ja ni ta chiquewach winak noc chic chipan ja tinamit pro ja xuban, be in tri' q'ueje' wi' ja bar ma ec'o ta wi' winak, in nij ec'o wi' winak ja ne'ekaj ruq'uin, nojel tinamit epenak wi'.

2

1 Ja c'a tok xuban pon quiji' jo'o' k'ij meloji ja Jesús chipan ja tinamit Capernaum. Ja tok c'o chic chipan ja tinamit ja winak quic'axaj chi arja' ocnak chipan jun jay.

2 Chanim xequimolola' qui' ja winak ruq'uin, congana e q'uiy pro ni xepitz'e'e ja pa jay, xe'elto c'a pa rchi'jay, majun chic neq'ueje' wi'. Ja c'a Jesús arja' ntajini rmajon rbixic ja rtzobal Dios chique.

3 Ec'o c'a quiji' achi'i' xe'urkaji, quic'amonto jun achi siquirnak, ncajo' nquecoj chwach ja Jesús.

4 Eje'e' ma xecowin ta xe'ekaji ja bar kas c'o wi' ja Jesús como ja winak congana enojnak pa jay. Rmalc'ari' ja tok xejote' parwi' ja jay, quitak'ba' rwi' in tri' quikajsaj wi' ja yawa', cotz'ol chwach jun ch'atan che'.

5 Ja c'a Jesús tok xutz'at ja yukulbal quec'u'x c'o ruq'uin, arja' xbij tre ja siquirnak: —Nc'ajol, camic cuytaji ja rawil amac, ne' tre.

6 Ec'o c'a jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios etz'ubul tri' pa jay, eje'e' tok chaka maril quic'axaj ja xbij ja Jesús quewa' quemaj rch'obic pa tak canma ri':

7 —¿Nak c'a trela' tok nbij quela' ja rachi le'? Ja nbij le' jala' xa ofensa rc'amonto tre ja Dios como mchita nak chi ta ncuyuwi ja il mac, xa ruyon ja Dios ncuyuwi, xeche' kaj ja pa tak canma.

8 Pro ja Jesús arja' bien rotak ja quimajon rch'obic pa tak canma in quewa' xbij chique ri':

—¿Nak tre tok queri' nech'ob kaj pa tak ewanma?

9 Camic nwajo' nc'waxaj chewe ¿nak ja más c'ayew tre ja ca'i' ri' chi nbij tre ja rachi siquirnak, la ja' nbij tre chi ncuy ja ril rumac o la ja' nbij tre chi nyictaji in nuc'amel ja rwarbal in numaj binem?

10 Anin c'oli ja xtinban chewach camic ri' utzc'a chi newotakij chi anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak yatajnak chwe chi ncuy ja quil quemac ja winak wawe' chwach'ulew, ne'e ja Jesús chique. C'ac'ari' xbij tre ja siquirnak:

11 —Anin nbij chawe camic, catyictaji, tac'ama'el ja rawarbal in jat chi awochoch, ne' tre.

12 Chaka maril bitaji queri' rmal c'ac'ari' yictaji ja rachi in xumaj rc'olic ja rwarbal. Ja c'a tok c'oltajel rmal be, xelel chiquicojol pro ni chiquewach canojelal. Ja c'a winak eje'e' congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaji in quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios rmal, quewa' nquibij ri': —Jawa' ja bantaji ri' ma jutij katz'aton ta, xeche'e.

* * * * * * * * * *

13 C'ac'ari' be chic jutij ja Jesús chuchi' ja ya'. Ja tok xekaji chiya' canojel ja winak xequimolo' chic qui' ruq'uin in arja' xumaj quitijoxic tre ja rtzobal Dios.

14 Ja c'a tok melojto ja chiya' kas rmajon binem ja tok c'o jun achi xutz'at rbina'an Leví rc'ajol Alfeo. Ja Leví arja' tz'ubul chipan ja lugar ja bar ntoj can wi' ja rimpuesto pa ruk'a' in bix tre rmal ja Jesús: —Jo', cattre'

chwij chi natoc ndiscípulo, ne'xi. Ja c'a Leví yictaji in tre'el trij ja Jesús.

15 Ja c'a Jesús arja' c'o pa rochoch ja Leví, tz'ubul pa mesa e rachbil ja rdiscípulo in ec'o jule' molol tak impuesto e cachbil jule' chic aj'il ajmaqui' neche'xi, eje'e' etz'ubul pa mesa cuq'uin pro congana e q'uiy como e q'uiy ja retranel trij ja Jesús.

16 Ec'o c'a jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios e cachbil jule' fariseo, eje'e' tok quetz'at ja Jesús chi cuq'uin molol tak impuesto nwa' wi' e cachbil jule' chic aj'il ajmaqui' neche' chique, quewa' quibij chique ja rdiscípulo ri':

—¿Nak c'a trela' tok xa cuq'uin molol tak impuesto nwa' wi' e cachbil jule' chic aj'il ajmaqui'? xeche' chique.

17 Pro ja c'a Jesús ja tok c'axtaj rmal ja quibij quewa' xbij chique ri':

—Ja ma e yawa'i' ta eje'e' matic'atzin jun doctor chique pro ja yawa'i' jari' ni rjawaxic wi' jun doctor chique. Anin inpenak chi ne'uncanoj ja raj'il ajmaqui' utzc'a chi nqueya' can ja quil quemac, ma eje'e' ta ja ch'ajch'oji' chic ja ne'uncanoj. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

18 Ja c'a rdiscípulo ja Juan Bautista eje'e' quimajon rbanic ja rayuno in queri' quimajon rbanic ja discípulo quixin ja fariseo chakaja'. Ec'o c'a jule' winak xe'ekaj ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij tre ri':

—¿Nak tre ja radiscípulo atat taka'an matiqueban ja rayuno pro ja rdiscípulo ja Juan eje'e' ni nqueban wi' ja rayuno in queri' nqueban ja discípulo quixin ja fariseo chakaja'? xeche' tre.

19 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Cani' chique jule' winak ebanon invitar tre jun c'ulbic, ja tok c'a c'o na ja rachi chiquicojol ja nc'ule'e ¿la yatal chiquij chi nqueban ja rayuno nech'ob ixix? Jaru' pa tiempo nq'ueje' chiquicojol ja rachi ja nc'ule'e jari' mta moda xtiqueban ta ja rayuno.

20 Pro nerila' na jun k'ij ja tok eje'e' xtilasax chiquicojol ja rachi ja nc'ule'e, c'a tokoc'ari' tok xtiqueban ja rayuno.

21 Mta jun nak ta xtuc'am ta jutz'it chi' tziak c'ac'a xtic'ojbej ta jun tzabuklaj tziak. Ja wixta queri' nbani ja chi' tziak c'ac'a nuc'ol ri' in xa jani' ntak'e' más ja bar tak'al wi' tre ja tzabuklaj tziak.

22 In chakaja' cani' tre vino c'ac'a mta jun nak ta xtuc'ol ta pa tzabuklaj tak c'olbal. Ja wixta queri' nbani ja c'ac'a vino nurak ja c'olbal, ntz'iloxi vino in ntz'iloxi ja c'olbal chakaja'. Pro ja rjawaxic chi nbani, ja c'ac'a vino nc'oli chipan c'ac'a tak c'olbal. Queri' xbij ja Jesús tre ja c'ac'a tijonem ja rc'amonto.

* * * * * * * * * *

23 Xuban c'a jutij pa jun xula'nbal k'ij arja' rmajon binem chipan jule' trigo e rachbil ja rdiscípulo. Kas netajini nek'ax chipan ja trigo ja tok quemaj rk'olic ja trigo ja rdiscípulo.

24 Ec'o c'a jule' fariseo, eje'e' quibij tre ja Jesús:

—Pakasa' radiscípulo le', ja netajini quimajon rbanic jala' xajan nbani pa tak xula'nbal k'ij ¿nak tre tok nqueban quela'? xeche' tre.

25-26 Ja c'a Jesús xbij chique:

—¿La ma esiq'uin ta la'an chipan ja rtzobal Dios ja xuban ja rojer rey David tokori' tok ocnak lok'laj sacerdote ja rAbiatar? Ja c'a David arja' c'o rjawaxic tre tri' in majtaj rmal rk'ak'anil rupan in queri' queban ja rachbil chakaja'. Tokoc'ari' xuban ja David xoc chipan ja rochoch Dios in xutij ja caxlanway ja parti'in chwach ja Dios in xuya' quixin ja rachbil chakaja'. Queri' xuban masqui jari' caxlanway tz'ibtal chipan ja ley xin Dios chi xa queyon sacerdote ja netijowi. Queri' xbij ja Jesús chique.

27 In xbij chic chique: —Ja winak tok xewinakarsax rmal ja Dios ma rmal ta chi chaka ta nquec'ul ruk'ij ja xula'nbal k'ij pro jari' winakarsaxi ja xula'nbal k'ij chi quito'ic ja winak.

28 Rmalc'ari' tok nbij chewe chi
anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic
cuq'uin ja winak, pa nuk'a' anin c'o
wi' ja nbani chipan ja xula'nbal tak
k'ij chakaja', ne' chique.

3

1 Ja c'a Jesús arja' xoc chic jutij
chipan ja jay xin molbal ri'il in tri' c'o
wi' jun achi siquirnak jun ruk'a'.
2 Ec'o c'a jule' winak e c'ambajal
rxin ja Jesús, eje'e' ncajo' nquetz'at ja
wi ntzursaj ja rachi pa jun xula'nbal
k'ij. Queri' nqueban utzc'a chi
nquewil jun ril ja nquichapbej rxin.
3 C'ac'ari' ja Jesús xbij tre ja rachi
ja siquirnak ruk'a': —Catyictaji in
catpe'e wawe' chikacojol, ne' tre.
4 C'ac'ari' xbij chique ja winak: —
¿Nak nuya' lugar chake ja ley chi nka-
ban pa tak xula'nbal k'ij, la ja' chi nk-
aban ja rutzil owi itzelal? ¿La ja' nuya'
lugar chake chi nekato' ja winak owi
nekacamsaj? ne' chique. Pro ja reje'e'
ni majun nak ta quibij ta tre, ma
xquic'ulba' ta.
5 C'ac'ari' pi ryewal ja Jesús chiquij
in xertz'elwachij, congana bison
cumal rumac ja ni mta wi' quigana
nch'obtaj cumal ja xbij chique. In
xbij chic tre ja rachi ja siquirnak jun
ruk'a': —Tayuku' ja rak'a', ne' tre. Ja
c'a rachi xumaj ryukic ja ruk'a' in
tzuri.
6 Ja c'a fariseo eje'e' xebe, xe-
quimolo' qui' e cachbil ja rec'o chipan
ja partido rxin ja Herodes in quemaj
rch'obic nak nqueban tre ja Jesús chi
nquicamsaj.

* * * * * * * * * *

7-8 Ja c'a Jesús arja' xelel chipan
ja lugar in be chiya' e rachbil ja
rdiscípulo in congana e q'uiy ja winak
ja raj Galilea xetre'el trij. In ec'o na
más ja xe'ekaj ruq'uin cani' chique
ja raj Jerusalén in chique ja rec'o
chipan ja jule' chic tinamit ja c'o pa
rcuenta Judea in chique ja raj Idumea
in chique ja rec'o chajuparaj binelya'
Jordán in chique ja raj Tiro in ja raj
Sidón pro congana e q'uiy ja winak
xe'ekaj ruq'uin. Queri' queban como
ekajnak rbixic cuq'uin nojel ja ntajini
nuban ja Jesús.
9 Ja c'a Jesús xbij chique ja
rdiscípulo: —Tiq'ueje'to listo jun
lancha matzij ja winak xa congana
tiquepitz' qui' chwij, ne' chique.
10 Queri' xbij chique como arja'
e q'uiy ja winak ertzursan chic in
rmalari' tok canojel ja c'o yobil
chique congana nquemin qui' trij,
ncajo' nquechapoc chi netzursaxi.
11 Ja c'a ritzel tak espíritu ja rec'o
chique ja winak eje'e' tok quetz'at ja
Jesús xexuque' chwach, quemaj rakic
quechi' in quewa' quibij tre ri': —Atat
ja rat Ralc'wal Dios, xeche' tre.
12 Ja c'a Jesús congana cow
xeruchap in xbij chique chi majun
bar ta tri' nquik'alasaj wi' chi arja' ja
Cristo.

* * * * * * * * * *

13 C'ac'ari' jote'e ja Jesús chwach
jun jayu', xuwil jun lugar ja bar
q'ueje' wi'. Ec'oli chiquicojol ja winak
ja c'o rgana ja Jesús chi netre'el trij,
arja' xersiq'uij pon in xebe ruq'uin.
14 In ec'o cablajuj ja xerucha'
chique utzc'a chi eje'e' neq'ueje'
ruq'uin chijutij in chakaja' chi nebe
nequiya'a' rbixic ja rtzobal Dios.
15 In chakaja' xuya' chique ja poder
chi necowini nequitzursaj yawa'i' in
nequiwasajel itzel tak espíritu chique
ja winak.
16 Quewa' quebi' ja cablajuj ri',
Simón ja canox chic jun rubi' bina'ax
tre Pedro,
17 Jacobo ja rc'ajol Zebedeo, Juan
ja rch'alal Jacobo, ja c'a Jacobo in
Juan eje'e' canox chic jun quebi' rmal
ja Jesús bina'ax chique Boanerges.
Boanerges tibij tzij alc'walaxela' ja
congana quichok'ak' e cani' quiakoli-
jay.
18 Ja rAndrés, Felipe, Bartolomé,
Mateo, Tomás, Jacobo ja rc'ajol Alfeo,
Tadeo, Simón, jun chique ja partido
rbina'an cananita,
19 in Judas Iscariote ja jachowi ja
Jesús pa quek'a' ja xetzelan rxin.

* * * * * * * * * *

Ja c'a Jesús xoc chic chipan jun jay
e rachbil ja rdiscípulo.
20 Ja c'a winak xequimolo' chic qui'
cuq'uin in rmalari' nixtac'a c'o ta
tiempo chique ja Jesús chi newa'i.
21 Ja c'a rch'alal ja Jesús tok
quic'axaj ja ntajini nuban eje'e'
xepeti, ncajo' nquec'amel. Queri'
queban como ja pa quetzij eje'e'
ch'ujari ja Jesús.
22 In chakaja' ec'o jule' maestro ja
netijon quixin ja winak tre ja ley xin
Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés,
eje'e' epenak pa Jerusalén in quewa'
quibij chique ja winak ri':
—Jala' rachi le' Beelzebú uc'ayon
rxin, xa poder rxin ja jefe quixin
ja ritzel tak espíritu xa jari' nucoj
chi quilasaxic ja ritzel tak espíritu,
xeche'e.
23 Ja c'a Jesús xersiq'uij pon in
quewa' jun c'ambal tzij ja xbij chique
ri':
—Mta moda ja Satanás xquerlasaj
ta ja rach tak demonio.
24 Jun gobierno wi xa división
nuban chibil ri' jari' xa nyojtaji.
25 In queri' chique jule' winak ja
rec'o pa jun jay chakaja', wi xa di-
división nqueban chibil tak qui' jari' xa
neq'uisi.
26 In queri' c'a tre ja Satanás
chakaja', ja wi xa nch'ojin kaj ruq'uin
arja' ruyon, wi nerlasaj ja rach tak
demonio jari' xa nyojtaji in nq'uisi.
27 Ja wi natekaj ruq'uin jun achi
ja congana rchok'ak' in wi nach'ob
chi nalasaj tre ja rnakun ja c'o pa ro-
choch rjawaxic chi nabac' na nabey
ja rachi. Ja wi queri' naban jari'
natcowini nalasaj tre nojel ja c'o pa
rochoch.
28 Anin ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', ja winak masqui nqueban ja il
mac xa nak ta chi il maquil jari'
c'o cuytajic trij in chakaja' masqui
nquibij jule' tzij tre ja Dios ja xa
ofensa rc'amonto tre jari' c'o cuytajic
trij chakaja'.
29 Pro wi c'o jun winak xa nak ta chi
winakil wi arja' nbij jule' tzij tre ja rE-
spíritu Santo ja xa ofensa rc'amonto
tre jari' ni mta wi' cuytajic trij jari' il
mac nrijkalej pro ni chijutij, ne'e ja
Jesús chique.
30 Queri' xbij chique rumac ja
quibij tre chi c'o jun itzel espíritu
uc'ayon rxin.

* * * * * * * * * *

31 C'ac'ari' xe'urkaji ja rch'alal ja
Jesús cachbil rute', eje'e' ec'o chwa jay
in quetakoc rsiq'uixic.
32 Ja c'a winak ja retz'ubuloc chi-
nakaj ja Jesús eje'e' quibij tre:
—Pakasa' rate' in ja re awach'alal
ec'o chwa jay in ncajo' netzijon
awq'uin, xeche' tre.
33 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Camic nch'ob chewach echinatak
ja nute' in echinatak ja wach'alal, ne'
chique.
34 C'ac'ari' xeruc'ut ja retz'ubuloc
chinakaj in quewa' xbij ri':
—Eje'e' c'awa' e'ocnak nute' in
e'ocnak wach'alal.
35 Queri' nbij chewe como xa nak
ta ja nbanowi rvoluntad ja Dios arja'
c'ari' ocnak nuchak' owi wana' owi
nute', ne'e.

4

1 Jutij chic ja Jesús xumaj quitijoxic
ja winak chiya' in congana e q'uiy
ja winak xurquimolo' qui' ruq'uin
rmalc'ari' tok arja' xoc chipan jun
lancha ja c'o parwi' ya' in tz'abe'
chipan. Ja c'a winak xemule' can
chiya' canojelal.
2 In xumaj tzij ja Jesús cuq'uin,
q'uiy rwach ja xbij chique pa c'ambal
tak tzij, quewa' ja tijonem ja xuya'
chique ri':
3 —Tec'waxaj ja xtinbij chewe ri'
pro bien teya'a' ewxquin tre. C'o jun
ajticola' be pa ticoj tijco'm pa rchenoj.
4 Ja c'a tok xekaji xumaj rchicaxic ja
rija'tz. C'o c'a kaj pa bey in xepeti ja
tz'iquin, quetij.
5 C'o chic jule' kaji ja bar c'o wi' abaj,
xa xax ja rulew in chanim xelto rmal.
6 Pro ja tok xelto ja k'ij xc'atsaj in
tok q'uiswani chakij rmal como mta
más ja rc'amal.

7 C'o chic jule' kaj pa tak q'uix in
tok q'uiswani q'uiyi ja q'uix, xcamsaj
ja tijco'm. Queri' xuban ni majun
rwach xuya'.
8 Pro c'o chic jule' kaj pan utzlaj
ulew in wachini chi utz, congana
q'uiyi, be pa nim, ja jun chirwach
ija'tz c'oli xuya' treinta, c'oli xuya'
sesenta in c'oli xuya' jun ciento.
9 Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a
xinbij chewe ri', ne'e ja Jesús chique.
10 Ja c'a tok quipaxijel qui' ja winak
xecanaj can ja rachbil ja Jesús ruq'uin
e cachbil ja cablajuj apóstol in c'oli
quic'axaj tre ja Jesús tre ja c'ambal
tzij.
11 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':
—Ja rixix yatajnak chewe chi
newotakij nak rbanic ja rawatal je'e
tre ja gobierno xin Dios pro ja chique
jule' chic winak nojel ja nbij chique
ncoj c'ambal tak tzij chi rbixic.
12 Queri' nban utzc'a chi eje'e'
nquetz'at ja nc'ṵt chiquewach pro
matikaj pa quewi' utzc'a chakaja'
chi nquic'axaj ja nbix chique pro
matich'obtaj cumal utzc'a chakaja'
chi matiqueq'uex ja quina'oj chi
ncuytaji ja quil quemac. Queri' xbij
ja Jesús chique.
13 In xbij chic chique:
—¿La ni c'a matich'obtaj wi' emwal
ja c'ambal tzij ja c'a xinbij kaj? Ja
wi maquixcowini nech'ob ja c'ambal
tzij tre ja rajticola' ¿nak moda xquix-
cowini xtech'ob ja jule' chic c'ambal
tak tzij? Pro ja camic nch'ob chewach
nak tibij ja c'ambal tzij.
14 Ja rajticola' ja chicani ja rija'tz
jari' ja nyowi rbixic ja rtzobal Dios
chique ja winak.
15 Ja kaj pa bey jari' tibij tzij chi
ec'oli winak ja nquic'axaj ja rtzobal
Dios pro chanim npeti ja Satanás,
nlasajel ja rtzobal Dios ja ticon pa tak
canma.
16 Ja kaji ja bar c'o wi' abaj jari'
tibij tzij chi ec'oli winak ja nquic'axaj
ja rtzobal Dios in nquinimaj chanim,
congana nequicot rmal.
17 Pro eje'e' e cani' jule' tijco'm ja
mta rc'amal, xa ti jurata nquinimaj.
Ja c'a tok xterila' ja c'ayewalaj tiempo
ja tok nmajtaj rbanic pokon chique
ja winak rmal ja rtzobal Dios eje'e'
chanim nqueya' can.
18 Ja kaj pa tak q'uix jari' tibij tzij chi
ec'oli winak ja nquic'axaj ja rtzobal
Dios
19 pro tok nq'uiswani xa ja'
nquibisoj chic ja xin rwach'ulew in
xa neba̱n engañar rmal ja meba'il in
chaka benak chi nquiyarij nakun je'e.
Rmalc'ari' tok xa ncami ja utzlaj tzij
ja c'o pa tak canma, mta rwach nuya'.
20 Pro ja c'a rija'tz ja kaj pan ut-
zlaj ulew jari' tibij tzij chi ec'oli
winak ja nquic'axaj ja rtzobal Dios
in nquinimaj in c'oli rwach nuya'
pa tak canma. Eje'e' e cani' jule'
chirwach ija'tz c'oli xuya' treinta,
c'oli xuya' sesenta in c'oli xuya' jun
ciento. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

21 C'ac'ari' xbij chic jun c'ambal tzij
chique:
—¿La c'o ta c'a jun nbanowi
nerc'ama'to jun candil nutzij in
xtijupba' ta c'a jun caxon trij owi
xtuya' ta xe' ch'at? Ja queri' ni majun
nbanowi. Ja c'a nba̱n tre ja candil
njecbaxi utzc'a chi nsakirsaj ja pa jay.
22 Nojel ja ma k'alajinnak ta je'e
jari' nerila' na jun k'ij tok xtik'alajini
in nojel ja rawatal je'e jari' nel na pa
sakil, notakix na.
23 Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a
xinbij kaj chewe ri', ne'e ja Jesús.
24 In xbij chic chique:
—Bien teya'a' ewxquin tre ja rema-
jon rc'axaxic. Ja wi congana neya'
ewxquin tre jari' q'uiy xtiyataj chewe
chi newotakij nowi ma kas ta neya'
ewxquin tre jari' ma kas ta c'oli xtiy-
ataj chewe chi newotakij. In ja
c'a chewe ixix ja remajon rc'axaxic
camic más chi na q'uiy xtiyataj chewe
chi newotakij.
25 Queri' nbij chewe como ja winak
ja c'o je'e yatajnak chique eje'e' c'o
chi na más ja nyataj chique pro ja
c'a winak ja mta yatajnak chique
pro nquech'ob chi c'oli jari' nlasax
chique. Queri' xbij ja Jesús.

* * * * * * * * * *

26 Xumaj chic tzij ja Jesús:

—Ja gobierno xin Dios queri' rbanic cani' nuban jun achi ja tok nbe pa rchenoj, nertica' jule' ija'tz chipan.

27 Ja c'a tok noc ak'a' c'o chic ja rachi pa rochoch in nwari, ja c'a tok nsakari nyictaji in queri' nuban nojel tak k'ij. Ja c'a rija'tz ja rticon pa rchenoj ekal nelto ruyon in numaj q'uiyem. Pro ja rachi arja' ma rotak ta nak nuban ja rija'tz tok nelto in tok nq'uiyi.

28 Como ja rwach'ulew arja' nsamajini chi nelto ja rija'tz in nwachini. Ja nuban nabey nq'uiyi in npi ruxak, c'ac'ari' nwinakari och' trij c'ac'ari' nq'uiyi ja och' noc áj.

29 Ja c'a tok nchakiji ja c'a rachi nerbana' jach' como xerila' ja tiempo xin cosecha. Queri' xbij ja Jesús.

30 In xbij chic:

—¿Bar c'a njunsaj wi' ja gobierno xin Dios in nak chi c'ambal tzijal ncoj chi rjunsaxic?

31 Ja gobierno xin Dios queri' rbanic cani' rbanic jun ti chirwach mostaza tok ntiqui pan ulew. Jun ti chirwach mostaza masqui más na tino'y chwach ja jule' chic ija'tz ja c'o chwach'ulew

32 pro ja tok ntiqui in tok nq'uiyi más na nq'uiyi chwach jule' chic tijco'm, nwinakar nimak tak ruk'a' in tok nq'uiswani nepeti ja tak tz'iquin, nurquibana' quesoc pa tak ruk'a' in nemujax rmal ja ruxak. Queri' xbij ja Jesús.

33 Q'uiy rwach ja c'ambal tak tzij xbij ja Jesús ja quitakawari' ja nertijobej ja winak tre ja rtzobal Dios, jani' necowini nch'obtaj cumal jari' xbij chique.

34 Ni majun nak ta xbij ta chique ja maquita xucoj c'ambal tak tzij chi rbixic chique. Pro ja xuban chique ja rdiscípulo arja', xeryonaj in xk'alasaj chiquewach nojel ja nbij ja c'ambal tak tzij.

* * * * * * * * * *

35 Jari' k'ij ja tok xoc ak'a' ja Jesús arja' xbij chique ja rdiscípulo: —Jo' chajuparaj ya', ne' chique.

36 Eje'e' xequeban can despedir ja winak. Ja c'a Jesús arja' c'o chipan ja lancha in quec'amel in c'o chic jule' ja lancha tre'el trij.

37 Pro chaka c'a jalal tok jaktajto jun nimlaj ik' chiquij. Ja c'a nimak tak baloj congana npowij ri' trij ja lancha ja rec'o wi' ja Jesús in ntajini nnoji ja ya' chipan.

38 Ja c'a Jesús arja' pa rchak lancha c'o wi', kajnak chi waram in c'oli rcanon ocnak rq'uexwach rch'acat rwi'. Ja c'a rdiscípulo quec'as:

—Maestro ¿la macatocla' il ja wi nokcami? xeche' tre.

39 Yictaji ja Jesús in xbij tre ja ik' chi ncaje'e in xbij tre ja ya' chi nsile'e. C'ac'ari' cami ja ik' in ni sile'e ja ya'.

40 C'ac'ari' xbij chique:

—¿Nak c'a tre tok congana xexbej ewi'? ¿Bar c'a xoc wari' ja yukulbal ec'u'x wq'uin? ne' chique.

41 Ja c'a reje'e' congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaji in quemaj rbixic chibil tak qui':

—¿Nak rbanic c'ala' ja rachi le'? nnimax taka'an rmal ja ik', nnimax taka'an rmal ja ya' chakaja', xeche'e.

5

1 Ja c'a tok xe'ekaji chajuparaj chic ya' tri' xe'ekaj wi' chipan jun lugar ja c'o pa quicuenta ja raj Gadara.

2 Ja c'a Jesús tok chaka maril xeli ja pa lancha c'o jun achi xekaj ruq'uin ocnak jun itzel espíritu tre, arja' pa comsanto elnakto wi'.

3 Ni tri' wi' nq'ueje' wi' pa comsanto in majun nak ta ncowin ta trij masqui nquebac' pa cadena.

4 Como arja' q'uiylaj mul banon tre bac'on ruk'a' rkan pa cadena pro ni ma c'ayew ta nuban tre nq'uiokpij. Ni majun nak ta ncowin ta trij ja nchapbex ta rxin ja xta jun nq'ueje' wi'.

5 Chi pa k'ij chi chak'a' ni rmajon wi' binem pa tak k'ayis in pa comsanto, congana nurak ruchi' in ruyon nusoc ri' tre abaj.

6 Ja c'a tok xutz'at pon ja Jesús
c'amc'ol ranim be ruq'uin, ja c'a tok
xekaj ruq'uin xuque' chwach
7 in xumaj rakic ruchi':
—Jesús, atat ja rat Ralc'wal ja nim-
laj Dios ¿nak nawajo' chwe? Chwach
Dios nbij chawe, maxta taban pokon
chwe, ne' tre.
8 Queri' xbij tre como ja Jesús arja'
c'a xbij tre ja ritzel espíritu ja rocnak
tre ja rachi chi nelel pa ranma.
9 C'ac'ari' ja Jesús xbij tre ja rachi:
—¿Nak c'a abi'? ne' tre.
—Anin in Legión. Queri' nubi' como
ok q'uiy, ne'xi ja Jesús.
10 In congana xucoj ja Jesús pa
ch'a'oj chi ma xquerwasajel ta ja
ritzel tak espíritu in ma xquerutakel
ta chipan jun chic lugar.
11 Ec'o pon c'a jule' ak quimajon
wa'im pa tak k'ayis.
12 Ja c'a ritzel tak espíritu canojel
congana quecoj ja Jesús pa ch'a'oj in
quewa' quibij tre ri':
—Ko'ataka'el cuq'uin ja jule' ak
le', taya'a' lugar chake chi nokoc pa
quicuerpo, xeche' tre.
13 Ja c'a Jesús xuya' lugar chique
in queri' queban xe'eli, xe'oc pa tak
quicuerpo ja ak. Ja c'a ak ec'o la ca'i'
mil canojel in chaka maril xe'oqui ja
ritzel tak espíritu chique, eje'e' que-
maj c'amc'oj canim, xebe, xexule'
chwach jun jayu' congana tiquitic,
xebe c'a pa ya' in tri' xejik' wi' cano-
jelal.
14 Ja c'a chajinel quixin ja ak
eje'e' xe'anmajel, xebe chipan ja
tinamit in pa tak aldea chakaja',
xequicholo' nojel ja bantaji. Ja c'a
winak tok quic'axaj eje'e' xepeti chi
nurquitz'ata' ja bantaji.
15 Ja tok xe'urkaji ja bar c'o wi' ja
Jesús quetz'at ja rachi ja congana e
q'uiy ja ritzel tak espíritu e'ocnak tre
nabey, arja' tri' tz'ubul wi', c'o chic
ja rtziak rcojon, tz'akat chic ja rpen-
sar. Ja c'a winak tok quetz'at congana
quixbej qui' rmal.
16 C'ac'ari' ja xetz'atowi ja bantaji
eje'e' quemaj rcholic chiquewach ja
jule' chic winak nak xuban ja rachi
tok xelasaxi ja ritzel tak espíritu tre in
nak queban ja ak chakaja'.
17 C'ac'ari' ja winak quewa' quibij
tre ja Jesús ri': —Catelel wawe', taya'a'
can ja kalugar, xeche' tre.
18 Ja c'a Jesús kas rmajon oquem pa
lancha ja tok bix tre rmal ja rachi ja
xelasaxel ja ritzel tak espíritu tre:
—Tabana' jun utzil, taya'a' lugar
chwe chi nintre' chawij chijutij, ne'xi.
19 Pro ja Jesús arja' ma xuya' ta lu-
gar tre chi nbe trij, quewa' xbij tre ri':
—Mejor ja naban, jat chi awo-
choch, jabij chique ja rawach'alal
chi janila jun nimlaj samaj xuban ja
Dios chipan ja rac'aslemal in janila
xpokonaj awach, ne' tre.
20 C'ac'ari' be ja rachi pa tak tina-
mit ja c'o pa rcuenta Decápolis, xumaj
rbixic ja nimlaj samaj ja xuban ja
Jesús chipan ja rc'aslemal in canojel
ja winak congana c'asc'o'i quic'axaj.

* * * * * * * * * *

21 Ja Jesús xemeloj chic jutij pa lan-
cha chajuparaj ya'. Ja c'a tok xe'ekaji
congana e q'uiy ja winak xequimolo'
qui' ruq'uin in tri' q'ueje' wi' chiya'
cuq'uin.
22 C'ac'ari' c'o jun achi peti rbina'an
Jairo, arja' jun chique ja jefe rxin ja
jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax wi'
ja rtzobal Dios. Ja c'a Jairo tok xurkaj
ruq'uin ja Jesús xuque' chwach
23 in quewa' xbij tre ri': —C'o jun
nme'al camíc nuban, tabana' jun utzil
jo' chwij, jaya'a' ak'a' pa rwi' utzc'a chi
ntzuri in wotak chi maticami, ne' tre.
24 Ja c'a Jesús rachbilajel ja rachi,
congana e q'uiy ja winak xetre'el trij,
congana nquepitz' qui' trij ebenak pa
rochoch ja Jairo.
25 C'o c'a jun ixok yawa' ja c'o
chiquicojol ja winak, tuban cablajuj
juna' ni c'o wi' je'e quic' nel tre.
26 Ja rixok e q'uiy ja doctori' con-
gana rtijon pokon pa quek'a' in nojel
ja c'o ruq'uin xuq'uis rmal ja yobil.
Pro majun xoc wi' ja xuban como ja
yobil xa jani' benak más pa nim.
27 Como arja' ekajnak chic rbixic
ruq'uin nojel ja ntajini nuban ja Jesús

rmalc'ari' tok xa jani' tiloc más trij. Ja c'a tok xekaj ruq'uin xuchapoc jutz'it ja rtziak.

28 Queri' xuban como ja ntajini xbij kaj pa ranma: —Ja wi xtinchap ja rtziak ja Jesús xa ruq'uin ari' wotak chi nintzuri, ne' kaj.

29 Chaka maril xuchapoc rtziak ja Jesús ni caje'e ja quic' tre in xuna' chi tzuri, xeli ja yobil tre.

30 Ja c'a Jesús arja' xuna' chi c'oli ja poder xel tre, ni quipitz'on wi' qui' ja winak trij, xuya' vuelta in quewa' xbij ri':

—¿Nak chapowi ja ntziak? ne'e.

31 C'ac'ari' ja rdiscípulo eje'e' quewa' quibij tre ri':

—¿La matatz'at la'an chi congana winak quipitz'on qui' chawij chewi' nak tre tok nabij: —Nak xinchapowi, taka'an natche'e? xeche' tre.

32 Pro ja Jesús kas cholaj nbe wi' rwach, arja' ncanoj nak chapowi ja rtziak.

33 Ja c'a rixok congana nbirboti rumac xben ri' como arja' bien rotak chi xeli ja yobil tre, peti xuque' chwach ja Jesús, xuchol chwach nojelal nak rbanon pa ruk'a' ja yobil.

34 Bix tre rmal ja Jesús:

—Nme'al, ja yukulbal ac'u'x wq'uin jari' xattzursani. Camic utz chic natbe, catquicoti, xattotaji chijutij pa ruk'a' ja yobil, ne'xi.

35 Ja Jesús c'a rmajon na tzij ja tok ec'o jule' winak xe'urkaji, e'elnakto pa rochoch ja jefe rxin ja jay xin molbal ri'il, quewa' quibij tre ja jefe ri':

—Jairo, ja rame'al cami ¿nak noc wi' ja naban molestar más ja Maestro? xeche' tre.

36 Ja c'a Jesús tok chaka maril xc'axaj ja quibij arja' xbij tre ja jefe rxin ja jay xin molbal ri'il:

—Ma taxbej ta awi', ja naban, tiyuke' ac'u'x wq'uin, ne' tre.

37 C'ac'ari' be ja Jesús, mta nak chi ta xeruc'amel, xa queyon ja Pedro, ja Jacobo in Juan ja rch'alal Jacobo.

38 Ja c'a tok xe'ekaji ja chi rochoch ja jefe ja Jesús xerutz'at ja winak ja rec'o pa jay chi congana lawulo' nqueban, quimajon ok'ej in congana síc' nqueban.

39 Ja tok xoc pa jay quewa' xbij chique ri': —¿Nak tre tok neban quela'? congana taka'an síc' ok'ej neban. Ja xtan ma camnak ta, xa waram rbanon, ne' chique.

40 Pro ja reje'e' xa quitzebej. C'ac'ari' ja Jesús xerlasajto pro canojelal. Ja c'a tok xelastajto rmal c'ac'ari' xeruc'amel chic ja rtata' rute' ja camnak e rachbil ja retran trij chakaja', xe'oqui ja bar c'o wi' ja cuerpo rxin ja xtan.

41 Ja c'a Jesús xuchap chi ruk'a' ja camnak in quewa' xbij tre ri': —Talita, cumi, ne' tre. Jawa' tzij xbij tre ri' tibij tzij: —Xtan, camic anin nbij chawe catyictaji, ne'e.

42 Chaka maril bitaj queri' rmal ja Jesús yictaj nojoj ja xtan in xumaj binem. Ja xtan cablajuj chic ja rjuna'. Ja rec'o ruq'uin ja Jesús congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaj chiquewach.

43 Ja c'a Jesús congana xuban recomendar chique chi majun bar ta tri' nquibij wi' ja bantaji in xbij chique: —Teya'a' rway ja xtan, ne' chique.

6

1 Ja c'a Jesús xelel, be chipan ja rtinamit arja', xerachbilajel ja rdiscípulo.

2 Ja c'a tok xerila' ja xula'nbal k'ij xoc chipan ja jay xin molbal ri'il, xumaj quitijoxic ja winak. E q'uiy ja winak ja xec'axani ja tijonem xuya' in congana c'asc'o'i quic'axaj in quewa' quibij chibil tak qui' ri':

—¿Bar c'a penak wala' ja rocnak tre jala' jun achi le'? congana taka'an rna'oj yatajnak tre in congana taka'an nimak tak milagro nuban chakaja'.

3 Pro ¿la ma arja' ta c'ala' ja josol che' ja ral María? In ja rch'alal ¿la ma eje'e' ta c'a ja Jacobo, ja José, ja Judas in Simón? In ja rana' ¿la ma ec'o ta c'a chikacojol chakaja'? xeche'e. Queri'

quibij, ni majun quigana ruq'uin ja Jesús, xa pokon nquena' rmal ja nbij.
4 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:
—Ni majun profeta xin Dios ja maquita lok' nna'i xarwari' ma lok' ta nna'i cumal ja rach aj tinamit nixtac'a cumal ta ja rch'alal in nixtac'a cumal ta ja rec'o pa rochoch chakaja', ne' chique.
5 In ma xcowin ta xuban ta nimak tak milagro tri' xarwari' ec'o jujun ja yawa'i' xuya' ruk'a' pa quewi' in xertzursaj can.
6 Arja' kas junwi' xuna' rumac ja mta yukulbal quec'u'x ja winak ruq'uin. C'ac'ari' xelel, be pa tak aldea ja c'o chinakaj in xumaj quitijoxic ja winak.

* * * * * * * * * *

7 Ja c'a Jesús arja' xersiq'uij ja cablajuj discípulo in xuya' chique chi c'o quek'a' chique ja ritzel tak espíritu chi necowini nequiwasajel chique ja winak. Pa caca' xerutakel in bien xuch'obel chiquewach nak ja xtequibana':
8 —Ni majun nak ta nec'amel ja tok xquixbe chipan ja viaje xarwari' xa ruyon ech'ame'y nec'amel. Mta emaleta nec'amel nixtac'a way, nixtac'a pwok ta chakaja'.
9 In xa perpak tak xajab necojel in ni xa ja wari' ecamisa nec'amel ja recojon, ma ca'i' ta.
10 Xa nak ta chi jayil nixoc wi' tri' nixq'ueje' wi', c'a tokori' neya' can ja tok nixbe chic cha jun chic tinamit.
11 In xa nak ta ja maquec'ulu ewxin, xa nak ta ja mta quigana nquic'axaj ja nebij chique, ja c'a tok nixelto chipan ja quitinamit tequiraj can ja pokok ja c'o pan ewakan. Queri' neban jari' retal chi eje'e' nquetij na rpokonal rmal ja matiqueya' quixquin tre ja nebij chique. Ni katzij wi' ja nbij chewe ri', ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio janila jun nimlaj rpokonal xtiquetij na ja tinamit ja maquec'ulu ewxin. Más na lawulo' ja rpokonal xtiquetij chwach ja xtiquetij ja ritzel tak winak ja raj Sodoma in ja raj Gomorra ojer. Queri' xbij chique.
12 Ja c'a cablajuj discípulo eje'e' xe'elel, xebe cuq'uin ja winak in quewa' nquibij chique ri': —Teq'uexa' ja rena'oj in teya'a' can ja ritzelal, neche' chique.
13 E q'uiy ja ritzel tak espíritu xequiwasaj chique winak in e q'uiy ja yawa'i' quecoj aceite pa quewi', xequitzursaj.

* * * * * * * * * *

14 Ja Jesús nojel ja ntajini nuban xekaj rbixic ruq'uin ja rey rbina'an Herodes como benak nat nakaj ja rtzijoxic. Ja c'a Herodes quewa' xbij ri':
—Ja rachi ja maxco' ntajini nuban arja' Juan Bautista c'astajnakto chiquicojol camnaki' chewi' c'a tok ocnak tre ja nimak tak poder ja ntajini nsamaj ruq'uin camic, ne'e.
15 Pro ec'o chic jule' quewa' quibij ri':
—Ja rachi arja' Elías, xeche'e. In ec'o chic jule' quewa' quibij ri':
—Ja rachi arja' jun profeta, queri' rbanic ja cani' quibanic ja rojer tak profeta, xeche'e.
16 Pro ja Herodes tok xc'axaj ja nquibij ja winak arja' quewa' xbij chic ri':
—Mni, ma queri' ta. Ja rachi arja' Juan ja xinya' orden chi lasax rwi', arja' c'ari' ja c'astaj chiquicojol camnaki', ne'e.
17-18 Queri' xbij como bien rotak chi arja' yowi ja orden chi camsaxi ja Juan Bautista tokori' tok xutak rchapic ja Juan, baq'ui in coj pa che'. Queri' xuban tre rumac ja bix tre rmal ja Juan Bautista chi: —Ma rubey ta abanon chi ac'amon ja rawixnam, ne'xi. Como ja Herodes arja' rc'amon ja rixnam rbina'an Herodías, rxjayil jun rch'alal rbina'an Felipe.
19 Ja c'a Herodías arja' congana penak ryewal trij ja Juan, nrajo' ta ncamsaj pro maticowini
20 como ja Herodes xa nxbej ri' chwach ja Juan como arja' rotak chi ja Juan utzlaj achi, jun achi xin Dios,

in bien xuban cuenta utzc'a chi maticamsaxi. Ja Herodes tok nc'waxaj ja nbij ja Juan c'o je'e nc'waxaj ja matich'obtaj rmal, xa nxbej ri' rmal pro ni c'o wi' rgana nc'waxaj.

21 Pro xerila' c'a jun k'ij tok cowini ja Herodías trij ja Juan chi ncamsaxi. Tokori' bantaji camíc ja tok Herodes xuban jun nmak'ij rxin rcumpleaños, xchomij jun nimlaj wa'im. Erbanon invitar ja winak ja nimak quek'ij ja nesamaj chipan ja rgobierno e cachbil ja jefe quixin soldado e cachbil chic ja principali' xin Galilea.

22 Ja Herodes e rachbil ja rerbanon invitar ec'o pa mesa ja tok xekaj jun xtan chiquewach, ral ja Herodías, in xumaj xajoj ja xtan chiquewach. Ja c'a Herodes in ja rachbil congana xel quec'u'x trij. C'ac'ari' ja rey Herodes quewa' xbij tre ja xtan ri':

—Tac'utuj chwe xa nak ta ja nawajo', can nya' chawe, ne' tre.

23 In xuban jurar, xbij tre ja xtan:

—Xa nak ta xtac'utuj chwe can nya' chawe masqui nic'aj tre ja gobierno xtac'utuj ja c'o pa nuk'a' can nya' chawe, ne' tre.

24 Ja c'a xtan xelto, be ruq'uin ja rute', xerbij tre nojel ja bix tre rmal ja Herodes:

—Camic ¿nak c'a nc'utuj tre ja rey nach'ob atat? ne' tre ja rute'.

—Tabij tre chi nuya' rwi' ja Juan Bautista chawe, ne'xi rmal ja rute'.

25 Chaka c'a maril bitaj queri' tre ja xtan congana nuban, be chic jutij ruq'uin ja rey in xbij tre:

—Camic ja nc'utuj chawe pro ni chanim ri', ja rwi' ja Juan Bautista taya'a' chwe pa jun plato, ne' tre.

26 Pro ja c'a rey Herodes congana junwi' xuna' pro como rbanon chic jurar chiquewach ja rec'o ruq'uin pa mesa chewi' tok ma xrajo' ta maquita nuya' tre ja xtan ja xtzujuj.

27 Ja rey alnak xuya' orden tre jun soldado chi nbe, nerlasaj rwi' ja Juan Bautista in nuc'amto.

28 C'ac'ari' be ja soldado ruq'uin ja Juan ja bar c'o wi' pa che' in xlasaj rwi'. Ja tok lastajto rmal xuc'amto pa jun plato, xujach tre ja xtan in ja xtan xujach tre ja rute'.

29 Ja c'a rdiscípulo ja Juan tok quic'axaj chi camsaxi eje'e' xebe, xequic'ama' ja rcuerpo in xequimuku'.

* * * * * * * * * *

30 Xemelojto ja cablajuj apóstol, xurquimolo' qui' ruq'uin ja Jesús, quechol chwach nojel ja xequibana' in nojel ja tijonem ja queya' chique ja winak.

31 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Jo', kayonaj ki' chipan jun lugar ja bar kas talan wi' chi tri' nixexula'n wi' jalal, ne' chique. Queri' xbij chique como congana chi winak nquijalala' qui' cuq'uin nixtac'a c'o ta tiempo chique xquewa' ta cumal.

32 C'ac'ari' xe'oquel pa jun lancha, xequiyonaj qui' chipan ja lugar kas talani ja bar ma ec'o ta wi' winak.

33 Pro ja tok xebe e q'uiy ja winak xetz'ato'el quixin, bien ch'obtaj cumal chi Jesús ja be. Xe'elel ja winak pa tak quitinamit pro nojel tinamit, xebe chi cakan c'amc'ol canim, eje'e' xe'ekaji nabey ja bar xque'ekaj wi' ja Jesús in tri' quemol wi' qui' chi rc'ulic.

34 Ja c'a Jesús tok xelto chipan ja lancha xerutz'at ja winak chi congana e q'uiy. Arja' xpokonaj quewach como eje'e' e cani' jule' tak carnelo ja mta nyuk'un quixin. C'ac'ari' xumaj quitijoxic, q'uiy rwach ja tijonem xuya' chique.

35 Ja c'a tok xuban hora xepeti ja discípulo in quewa' quibij tre ri':

—Ja lugar ja rokc'o wi' ri' congana talani in xuban hora,

36 mejor ja naban, que'ataka'el ja winak pa tak tinamit in pa tak aldea ja c'o chikanakaj in tabij chique chi tri' nequilok'o' wi' ja nquetij, xeche' tre.

37 —Ixix nixyo' chique ja nquetij, xeche'x rmal ja Jesús.

—Xtikalok' ta ca'i' ciento quetzal caxlanway ¿la neruban ta c'ala' winak le' chi nquetij? xeche' tre.

38 —Jetz'ata' nac'a jaru' rkan caxlanway ja rec'amonto, xeche'x

chic rmal ja Jesús. Ja c'a tok quetz'at quewa' quibij tre ri':

—Jo'o' rkan ja caxlanway in e ca'i' cakan ch'u', xeche' tre.

39 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique:

—C'o rax tak k'ayis le', tebij chique canojel ja winak chi quetz'abe'e parwi' pro pa tak moc ncuc'aj qui', ne' chique.

40 Ja c'a winak xekaji chi tz'ubulem, pa tak moc cuc'aj qui'. Ec'oli jujun ciento cuc'aj qui' in ec'oli pa tak cincuenta cuc'aj qui'.

41 Ja c'a Jesús xuc'am ja jo'o' rkan caxlanway e rachbil ja ca'i' cakan ch'u', ca'y chicaj in xmaltioxij tre ja Dios. Xuwech' ja caxlanway, xujach chique ja rdiscípulo chi eje'e' nqueya' chic chique ja winak. In queri' xuban chique ja ca'i' cakan ch'u' chakaja', xerujach chiquewach canojel ja winak.

42 Xewa'i pro ni canojelal in xenoji chi utz.

43 Ja c'a caxlanway rachbil ch'u' mol ruchi' ja totaji, cablajuj chacach xuban.

44 Ja xewa'i e jo'o' mil pro xa queyon achi'i'.

* * * * * * * * * *

45 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique ja rdiscípulo:

—Puersa nixoquel chipan ja lancha, nixbe chajuparaj ya' chipan ja tinamit Betsaida, ne' chique, in xeruban can despedir ja winak.

46 Ja tok xebantaj can despedir rmal, arja' jote' chwach jayu', xuwil jun lugar ja bar nuban wi' oración.

47 Ja tok xoc ak'a' xa ruyon c'o tri', ja c'a lancha kas pa nc'aj ya' c'o chi wi'.

48 Arja' xerutz'at pon chi congana etujkarnak chic tre ja si'oj como c'o jun nimlaj ik' jaktajnakto chiquij. Ja c'a pa rsakaric rmajon binem parwi' ya' ja Jesús, xekaj chinakaj ja lancha. Arja' laj k'ax chiquewach ja rdiscípulo

49 pro tok quetz'at chi rmajon binem parwi' ya', ja nquech'ob eje'e' chi jun xbinel ja netajini nquetz'at in congana quemaj rakic quechi' rmal.

50 Como canojel quetz'at in congana quixbej qui' rmal. Ja c'a Jesús xbij chique: —Ma ticapuj ta ec'u'x, xwa'n anin, ma texbej ta ewi', ne' chique.

51 C'ac'ari' xoc cuq'uin pa lancha in cami ja ik'. Ja c'a discípulo eje'e' congana c'asc'o'i quetz'at ja xuban ja Jesús chiquewach in sach quina'oj rmal.

52 Queri' queban como eje'e' ma xch'obtaj ta cumal ja poder ja c'o ruq'uin ja Jesús masqui quitz'aton chic ja nimlaj milagro xuban tre ja caxlanway tok xerutzuk ja jo'o' mil achi'i'. Congana c'ayew chique chi nquech'ob nak rbanic ja Jesús.

* * * * * * * * * *

53 Xe'elel, xe'ekaj chajuparaj ya', pa jun lugar rbina'an Genesaret xe'ekaj wi' chiya'.

54 Chaka c'a maril xe'elto ja pa lancha, ja winak chanim queya' cuenta tre chi Jesús ja xekaj cuq'uin.

55 C'ac'ari' xebe cuq'uin canojel ja winak ja rec'o chipan ari' lugar in majtajto quic'amaric ja yawa'i' ruq'uin ja Jesús. Xa nak ta lugar nekaj wi' ja Jesús, ja winak tok nquic'axaj, tri' nequemel wi' ja yawa'i', nequitelejel rachbil tak quiwarbal.

56 Xa bar ta tri' nekaj wi' ja Jesús, wi pa nimak tak tinamit, wi pa co'cojlaj tak tinamit owi pa tak aldea, ja winak ja rec'o yawa'i' cuq'uin eje'e' xequilasajto, xequeya'to chi tak bey ja bar nk'ax wi' ja Jesús in quewa' quibij tre ri': —Tabana' jun utzil chake, taya'a' jutz'it lugar chique ja yawa'i' chi nquechapoc jutz'it ja ratziak, mana xa jutz'it ruchi' ja nquechapoc, xeche' tre. In queri' queban, canojel ja xechapowi ja rtziak xetzuri.

7

1 Ec'o c'a jule' fariseo xequimolo' qui' ruq'uin ja Jesús e cachbil jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés, eje'e' epenak pa Jerusalén.

2 Eje'e' queya' cuenta chique ja rdiscípulo ja Jesús chi ec'oli chique ja

tok quemaj wa'im ma xqueban ta ja
cani' nrajo' ja costumbre tre ja ch'ajoj
k'abaj pro ja tok quech'aj quek'a' ma
costumbre ta ja queban. Rmalc'ari'
tok ja fariseo e cachbil ja maestro
eje'e' quemaj quitzijoxic ja discípulo.
3 Como ja fariseo in canojel ja cach
tak aj Israel eje'e' ni maquewa' wi'
ja wi ma congana ta nqueban tre
ja ch'ajoj k'abaj, jari' costumbre ja
c'utun can chiquewach cumal ja cati't
quimama'.
4 In tok nemelojto ja pa tak
c'aybal ni maquewa' wi' chakaja'
ja wi matiqueban ja costumbre ja
nquich'ach'ojirsbej qui'. In c'a c'o
na más ja costumbre quiniman je'e,
nqueban costumbre tre ja ch'ajoj
tak vaso in tre ch'ajoj tak xaro in
tre ch'ajoj tak tzacbal nakun je'e ja
ch'ich' ocnak in tre ch'at chakaja'.
5 Ja c'a fariseo e cachbil ja maestro
quic'axaj tre ja Jesús:

—¿Nak c'a tre ja radiscípulo taka'an
matiquinimaj ja costumbre quixin
ja kati't kamama'? Newa' taka'an
pro matiqueban ja costumbre tre ja
ch'ajoj k'abaj, xeche' tre.
6 Bix chique rmal ja Jesús:

—Caca' epalaj, bien ntake' chewe
ja binto chewe ojer rmal ja profeta
Isaías in tz'ibtal can quewari': —Jawa'
winak ri' xa chi quechi' c'o wi' ja tok
nqueya' nuk'ij, ja canma c'a c'a nat c'o
wi' chwe.
7 Ni majun noc wi' ja tok nqueya'
nuk'ij, ja tijonem ja nqueya' rtzobal
Dios neche' tre, pro xa mandamiento
quixin winak. Queri' ja binto chewe
rmal ja rIsaías.
8 Ja rebanon, eya'on can ja man-
damiento xin Dios pro ja costumbre
quixin winak jari' emajon rnimaxic
cani' tre ja costumbre tre ja ch'ajoj
tak xaro, ch'ajoj tak vaso in jule' chic
costumbre ja junan ruq'uin ja wari',
ne'e ja Jesús chique.

9 In xbij chic chique: —Ixix congana
ix listo chi rq'uexic ja mandamiento
xin Dios utzc'a chi ja recostumbre
ixix necoj pa rq'uexwach.
10 Como ja Moisés arja' c'o jun man-
damiento xin Dios ja rtz'iban can
quewa' nbij ri': —Lok' que'ana'a' ja
ratata' ate', ne'e. In jun chic ja
rtz'iban can quewa' nbij ri': —Ja wi
c'o jun xa itzel ntzijon tre ja rtata' owi
rute' jari' puersa ncamsaxi, ne'e.
11-12 Pro ja rixix xa ma lok' ta
ne'ena' como quewa' ja tijonem neya'
ri': —Ja wi nabij tre atata' owi ate':
—Camic maquincowini natnuto' tre
ja c'o rjawaxic chawe como nbin
chic tre ja Dios chi rxin chic arja' ja
c'o wq'uin, wi natche' tre, jari' ma
rjawaxic chi ta chi nato' tre ja c'o
rjawaxic tre, nixche'e.
13 Queri' ebanon, ja mandamiento
xin Dios, ixix ebanon tre ni mta pro
xa rumac ja recostumbre in jari' cos-
tumbre nec'ut chiquewach jule' chic
winak chi nquinimaj eje'e' chakaja'.
In q'uiy rwach ja neban ja junan
ruq'uin ja wari'. Queri' xbij ja Jesús
chique.

14 Ja c'a Jesús arja' xumaj chic tzij
cuq'uin ja winak, quewa' xbij chique
ri': —Tec'waxaj ewanojelal ja xtinbij
chewe ri', kas ta xtich'obtaj emwal.
15 Ma ja ta ja noc pan achi' ja
ntz'ilorsani ja rawanma pro ja
ntz'ilorsan rxin jari' ja nwinakar pan
awanma in nelto pan achi'.
16 Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a
xinbij kaj chewe ri', ne' chique.

17 C'ac'ari' xeruban can despedir ja
winak in xoc pa jay. Ja c'a rdiscípulo
quic'axaj tre nak rbanic ja c'ambal
tzij ja xbij.
18 In quewa' xbij chique ri': —
Taka'an matich'obtaj emwal ixix
chakaja'. ¿La matich'obtaj c'a emwal
chi ja noc pan achi' jari' mta moda
xtitz'ilorsaj ta ja rawanma?
19 Queri' nbij chewe como ja noc
pan achi' jari' nkaj chi apan in nelel
chic jutij, ne' chique. Ja xbij ja Jesús
chi matitz'ilori ja rawanma xta rmal
ja nati' xa nak ta ja nati' je'e.
20 In xbij chic jutij chique: —Ja
ritzelal ja nelto pan awanma jari'
ntz'ilorsan rxin ja rawanma.

21 Queri' nbij chewe como pan
awanma nwinakarto wi' ja ritzel
tak na'oj cani' tre tok c'o jun natoc
ruq'uin ja wi ma awixjayil ta owi ma
awachajil ta, cani' tre banoj camíc,
22 cani' tre banoj alak', cani' tre tok
chaka benak chi nayarij quinakun
winak, cani' tre banoj itzelal in banoj
engaño, cani' tre banoj nakun ja con-
gana chuw chwach ja Dios, cani' tre
aquiakarem, ne'atzijoj winak, naya'
ak'ij in banoj nakun ja xa ma ch'obol
ta.
23 Nojel c'awa' wari' pa tak
canma ja winak nalaxto wi' in jari'
ntz'ilorsan rxin ja canma. Queri' xbij
ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

24 C'ac'ari' yictajel, xelel chipan ja
lugar in be cha jun lugar chic ja bar
c'o wi' ja ca'i' tinamit, jun rbina'an
Tiro in jun rbina'an Sidón. Ja c'a tok
xekaji xoc chipan jun jay, arja' mati-
rajo' chi notakixi chi tri' c'o wi' pro ja
winak puersa cotakij chi c'o tri'.
25-26 C'o c'a jun ixok ma aj Is-
rael ta, arja' alaxnak chipan ja lugar
rbina'an Sirofenicia, c'o jun ti ral ti
xtan ocnak jun itzel espíritu tre. Ja
rixok tok xc'axaj ja bar c'o wi' ja Jesús
be ruq'uin. Ja c'a tok xekaj ruq'uin
xuque' chwach in congana xuban re-
comendar tre chi nbe ruq'uin chi ner-
lasaj ja ritzel espíritu tre ja ti ral.
27 Ja c'a Jesús xc'ambej tzij chwach
ja rixok, quewa' xbij tre ri':

—Nenuto' na nabey ja wach tak
aj Israel como ma rubey ta xtic'am
ta queway ja ralc'walaxela' in
xtiq'uiakel ta chiquewach tak tz'i', ne'
tre.
28 Ja c'a rixok chakaja' xc'ambej tzij
chwach ja Jesús, quewa' xbij tre ri':

—Wajaw, ni katzij wi' ja nabij le'
pro ja tak tz'i' ja neq'ueje' xe' mesa,
eje'e' nya̱' lugar chique chi nquetij ja
rc'utal tak queway ja ralc'walaxela' ja
ntzakel xe' mesa, ne' tre.
29 Bix tre rmal ja Jesús:

—Congana buena xabij chwe le'
rmalc'ari' nbij chawe, jat, catmeloj
chi awochoch, camic xeli ja ritzel
espíritu tre ja rawal, ne'xi ja rixok.
30 C'ac'ari' meloji ja rixok chi ro-
choch. Ja tok xekaj ruq'uin ja ral
cotz'ol chwa ch'at, mchita ja ritzel
espíritu tre.

* * * * * * * * * *

31 C'ac'ari' be ja Jesús, xelel chipan
ja lugar je'e ja c'o pa rcuenta Tiro,
k'axi pa tak lugar ja c'o pa rcuenta
Sidón in k'axi chakaja' pa tak lugar
ja c'o pa rcuenta Decápolis, xekaji c'a
chuchi' ja ya' rbina'an Galilea.
32 C'o c'a jun achi xeya̱' chwach,
arja' tacon in ma kas ta ncowini ntz-
ijoni chakaja'. Ja rec'amyonel rxin
quic'utuj jun utzil tre ja Jesús chi
nuya' ruk'a' pa rwi' ja rachi chi ntzur-
saj.
33 Ja c'a Jesús arja' xlasajel ja rachi
chiquicojol ja winak, quiyonaj qui'
ruq'uin. C'ac'ari' xuya'oc rwi' ruk'a'
pa tak rxquin ja rachi, chubani in
xuchap rak' ja rachi chakaja'.
34 C'ac'ari' ca'y chicaj, congana
njik'joti in quewa' xbij tre ri': —Efata,
ne' tre. Ja pa rtzobal ja rachi efata
tibij tzij tijaktaji ja rawxquin, ne'e.
35 Ja tok bitaji ja queri' rmal ni jak-
taji rxquin ja rachi in tzuri ja rak' in
ncowini ntzijon chic.
36 Ja c'a Jesús arja' xbij chique ja
winak chi majun bar ta tri' nquibij wi'
ja xuban tre ja rachi. Pro ja winak ma
xquinimaj ta tzij, masqui congana
xek'ili rmal ja Jesús chi matiquilasaj
rbixic pro eje'e' más chi na quilasaj
rbixic.
37 Eje'e' congana c'asc'o'i quetz'at
ja milagro ja xuban ja Jesús
chiquewach in quewa' nquibij ri':
—Ja Jesús congana buena nojelal ja
rbanon. Nuya' taka'an quixquin ja
tacona' in nuya' taka'an quechi' ja
mema' chakaja', neche'e.

8

1 Jari' tiempo congana e q'uiy ja
winak quimolon qui' ruq'uin ja Jesús
in mta queway quic'amonto. Ja c'a
Jesús arja' xersiq'uij pon ja rdiscípulo
in quewa' xbij chique ri':

2 —Congana npokonaj quewach
ja winak, tuban oxi' k'ij queq'ueje'
wq'uin in mchita nak chi ta ja nquetij.
3 Ja wi xquenutakel chi tak co-
choch, wi mta way xtiquetijel jari'
wotak chi netujkar pa bey. Ec'oli
chique congana nat epenak wi', ne'
chique.
4 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:
—Jawa' lugar ja rokc'o wi' ri' con-
gana talani ¿bar c'a nekac'ama' wi' ja
xtiquetij ja winak le'? xeche' tre.
5 —¿Jaru' rkan ja caxlanway c'ol
ewq'uin? xeche'x rmal ja Jesús.
—Wuku' rkan, xeche' tre.
6 Ja c'a Jesús xbij chique ja winak
chi netz'abe' kaj pa tok'ulew. C'ac'ari'
xuc'am ja wuku' rkan caxlanway,
xmaltioxij tre ja Dios, xuwech' in
xujach chique ja rdiscípulo chi eje'e'
nqueya' chic chique ja winak in
queri' queban queya' chique.
7 In chakaja' ec'o jun ca'i' cakan
ch'u' e takno'y. Ja c'a Jesús xer-
maltioxij tre ja Dios in xuya' orden
chi neya'i ja ch'u' chique ja winak
chakaja'.
8 Xewa'i ja winak in xenoji chi utz.
Ja c'a caxlanway rachbil ch'u' mol
ruchi' ja totaji, wuku' chacach xuban.
9 Ja xewa'i ec'o la quiji' mil. C'ac'ari'
ja Jesús xeruban can despedir,
10 xoquel ja pa lancha e rachbil ja
rdiscípulo, xebe pa tak lugar ja c'o pa
rcuenta Dalmanuta.

* * * * * * * * * *

11 Ja tok xe'ekaji ec'o jule' fariseo
xe'ekaj ruq'uin ja Jesús. Eje'e' quemaj
tzij ruq'uin pro xa ch'a'onem nque-
ban tre. C'oli quic'axaj tre pro xa
nquic'ambajbej rxin quewari':
—Tabana' jun milagro ja nc'utu
chikawach chi Dios yoyon chawe ja
poder ja c'o pan ak'a', xeche' tre.
12 Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja bix tre,
arja' congana bison cumal in quewa'
xbij chique ri':
—¿Nak tre tok ixix ja rixc'o chipan
awa' tiempo ri' nec'utuj jun milagro
chwe ja xa nec'ambajbej wxin? Ni
katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja rixix
ja rixc'o chipan awa' tiempo ri' mta
jun milagro xtinban ta chewach ja
cani' nec'utuj chwe, ne' chique.
13 Ja c'a tok bitaji ja queri' rmal, ja
Jesús xeruya' can, xe'oquel chic jutij
chipan ja lancha, xebe chic chaju-
paraj ya'.
14 Ec'o chic pa lancha ebenak. Ja c'a
rdiscípulo ja Jesús eje'e' mta queway
quic'amonto, quimestaj can, xa jun
rkan ja caxlanway ja cuc'an.
15 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':
—Kas bien tech'obo', kas bien
tebana' cuenta ewi' chwach ja
levadura quixin ja fariseo in chwach
chakaja' ja levadura rxin ja Herodes,
ne' chique.
16 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quemaj tzij
chibil tak qui', quewa' nquibij ri':
—Queri' nbij chake rumac ja mta
way kac'ampi ta, xeche'e.
17 Ja c'a Jesús arja' bien rotak chi
ja nquech'ob eje'e' chi levadura xin
caxlanway ja nnatax chique rmal
pro ja nnatax chique jari' ja tijonem
quixin ja fariseo in rxin ja Herodes,
quewa' xbij chique ri':
—¿Nak tre tok nebij: —Taka'an
mta way kac'ampi ta, kas nixche'e?
¿Maja'n ek tich'obtaj emwal? ¿Maja'n
taka'an tikaj pan ewi' nak rbanic?
¿La congana c'ayew chi nech'ob nak
rbanic?
18 C'o panewach pro ¿la matetz'at
ja nc'ṯ chewach? In chakaja' c'ol
ewxquin pro ¿la matoc pan ewxquin
ja nbix chewe? In chakaja' ¿la
maturkaj chewe
19 ja tok xinwech' ja jo'o' rkan
caxlanway in xenutzuk jo'o' mil
winak tre? ¿Jaru' chacach ja totaji ja
xemol ruchi'? ne' chique.
—Cablajuj chacach, xeche' tre.
20 Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—In tok xenutzuk chic ja quiji'
mil winak tre ja wuku' rkan caxlan-
way ¿jaru' chacach ja totaji ja xemol
ruchi'? ne' chique.
—Wuku' chacach, xeche' tre.
21 —Pro ¿nak c'a tre tok maja'n
tich'obtaj emwal nak rbanic?
xeche'xi rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

22 Ja tok xe'ekaji chajuparaj ya' pa
jun tinamit rbina'an Betsaida xe'ekaj
wi'. C'o c'a jun achi moy xeyạ' chwach
ja Jesús. Ja rec'amyonel rxin ja moy
eje'e' congana quic'utuj tre ja Jesús
chi nuchap ja moy chi ntzursaj.
23 C'ac'ari' ja Jesús xuchap ja moy
chi ruk'a', xyukejel, xlasajel chipan
ja tinamit. Ja c'a tok lastajel rmal
chipan ja tinamit xuya' ruchub chi
tak rwach, xuya' ruk'a' trij tak rwach
in quewa' xbij tre ri':
—¿La nca'y chic jutz'it ja rawach?
ne' tre.
24 Ja c'a rachi xumaj ca'yem in xbij
tre ja Jesús:
—Ec'o jule' achi'i' nenutz'at pro ja
nenutz'at pon le' xa e cani' jule' che',
quimajon binem, ne' tre.
25 C'ac'ari' ja Jesús xuya' chic jutij
ja ruk'a' trij rwach ja rachi. Ja c'a
rachi xumaj rtz'elwachixic ja nutz'at
in tzuri ja rwach, utz chic nutz'at no-
jelal.
26 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Jat chi awochoch pro maxta catoc
chipan ja tinamit nixtac'a c'o ta jun
ja c'o chipan ja tinamit xtabij wi' ja
xinban chawe, ne' tre.

* * * * * * * * * *

27 C'ac'ari' ja Jesús e rachbil ja
rdiscípulo xebe pa tak aldea ja c'o
chinakaj ja tinamit Cesarea ja c'o pa
rcuenta Filipo, kas c'a quimajon bey
ja tok quewa' xc'axaj chique ri':
—Anin ¿nak inocnak wi' ja nquibij
chwe ja winak? ne' chique.
28 —Ec'oli nebin chawe chi atat at
Juan Bautista, jule' chic nebini chi at
Elías in ec'o chic jule' ja nebini chi at
jun chic chique ja rojer tak profeta,
xeche' tre.
29 —Ja c'a rixix ¿nak nebij chwe, nak
inocnak wi'? ne'e ja Jesús chique. Peti
ja Pedro, xbij tre:
—Ja ratat at Cristo ja ratcha'on rmal
ja Dios, ne' tre.
30 Ja c'a Jesús congana xuban re-
comendar chique chi ni majun bar ta
tri' nquibij wi' chi arja' ja Cristo.
31 C'ac'ari' xumaj rk'alasaxic
chiquewach ja rdiscípulo nak xtiban
na tre, quewa' xbij chique ri':
—Anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc
alaxic cuq'uin ja winak q'uiy rwach
ja rpokonal ntij na, xa itzel nin-
quetz'at na ja principali' xin tinamit
e cachbil ja jefe quixin sacerdote e
cachbil chakaja' ja maestro ja netijon
quixin ja winak tre ja ley xin Dios,
nincamsax na in chi rox k'ij ninc'astaj
na, ne' chique.
32 Arja' bien xuch'ob chiquewach
chi nbạn na queri' tre. Ja c'a Pe-
dro arja' xuchap chi ruk'a' in xumaj
rch'a'ic tre ja xbij.
33 Pro ja c'a Jesús tok xc'axaj ja bix
tre rmal ja Pedro arja' xuya' vuelta,
xertz'elwachij pon ja rdiscípulo in xu-
maj rch'a'ic tre ja Pedro ja xbij: —
Catel chinwach Satanás. Queri' nbij
chawe como ma queri' ta nawajo'
chwe chi nban ja cani' nrajo' chwe
ja Dios chi nban, xa junan ana'oj
cuq'uin winak, ne' tre.
34 C'ac'ari' ja Jesús xersiq'uij pon ja
rdiscípulo e cachbil ja jule' chic winak
ja rec'o tri', quewa' xbij chique ri':
—Xa nak ta ja c'o rgana nyuke'
ruc'u'x wq'uin rjawaxic chi matuya'
rgana ja tzabuklaj c'aslemal rc'an.
Rjawaxic chakaja' chi matipokonaj
nutij ja rpokonal mwal in ntre'el
chwij. Jari' cani' jun cruz nyạ' trij pro
matipokonaj nuc'am ja cruz, nrijka-
jel in nbe ja bar necamsax wi'.
35 Queri' nbij chewe como xa nak
ta ja npokonaj nuya' can ja rc'aslemal
jari' matuwil c'ari' ja utzlaj c'aslemal
ja mta q'uisic trij. Pro xa nak ta ja
matipokonaj nuya' can ja rc'aslemal
mwal anin in rmal ja utzlaj tzij ja
nc'amonto jari' can nuwil ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
36 Como cani' tre jun winak ¿nak
c'a nuch'ec trij wi xuch'ec nojel ja
meba'il rxin ja rwach'ulew pro wi
ma xuwil ta ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij?
37 Ja wi xutzak ja utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij jari' mta jun meba'il ja
xtilok'bej ta.

38 Queri' nbij chewe como ja winak
ja rec'o chipan awa' tiempo ri' xa
nak ta chi winakil wi xa q'uixbal
nquena' nquecoj qui' wq'uin in
wi xa q'uixbal nquena' rmal ja
ntzobal, anin chakaja' q'uixbal nna'
chi xquenucoj ta pa ncuenta. Anin
ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic
cuq'uin ja winak xa q'uixbal nna' chi
xquenucoj ta pan ncuenta tokori' tok
xquinpi chic jutij e wachbil ja ángel
xin Dios ja tok congana nch'a'an chic
chwij ja gloria xin Dios. Ja winak ja
rec'o chipan awa' tiempo ri' eje'e' xa
quiya'on can ja Dios in junwi' chi na
yukul wi' quec'u'x, congana il mac
ja netajini nqueban, ne'e ja Jesús
chique.

9

1 In xbij chic chique: —Ni katzij wi'
ja xtinbij chewe ri', ec'oli chewe ja
rec'o wawe' camic ri' c'a ec'as na ja
tok xtiquetz'at ja gobierno xin Dios
chi npeti in congana poder rc'an, ne'
chique.

* * * * * * * * * *

2 Ja c'a chi waki' k'ij ja Jesús
xeruc'amel ja Pedro e rachbil ja
Jacobo in Juan, xebe, xequiyonaj qui'
parwi' jun nimlaj jayu'. Ja c'a rachbal
ja Jesús xuq'uex ri' chiquewach.
3 Ja rtziak congana nc'ac'ot chic,
congana sak sak, ni majun ch'ajol
tziak wawe' chwach'ulew xticowin ta
xtuban ta sak tre ja cani' xeli rtziak ja
Jesús.
4 Chaka jalal tok winakar
chiquewach ja rElías rachbil ja
Moisés, quimajon tzij ruq'uin ja Jesús.
5 Ja c'a Pedro arja' xbij tre ja Jesús:
—Maestro, congana qui'il ja rokc'o
wi' ri'. Kabana' oxi' tak jay wawe',
jun awxin atat, jun rxin Moisés in jun
rxin Elías, ne' tre.
6 Ja Pedro como xa matich'obtaj
rmal chewi' tok queri' xbij como arja'
in ja re rachbil congana quixben qui'.
7 Chaka jalal tok c'o jule' sutz'
xermujaj in c'o jun kulaj tzijonto
chipan, quewa' xbij chique ri': —
Jawa' wari' jawa' chak'laj Walc'wal,
teya'a' ewxquin tre nak ja nbij arja'
chewe, ne'e.
8 Chaka maril tzuri tzij rmal ja ku-
laj, ja rapóstol tok quetz'at mchita ja
rElías mchita ja Moisés, xa ruyon ja
Jesús c'o can chic.
9 C'ac'ari' xebe, kas exulanto parwi'
ja jayu' ja tok bix chique rmal ja Jesús:
—Ni majun bar ta tri' xtebij wi'
ja xetz'at, c'a tokori' xtebij ja tok
c'astajnak chic chiquicojol camnaki'
ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak, xeche'xi.
10 In queri' queban, xa pa tak
canma q'ueje' wi', majun bar ta tri'
quibij wi'. Pro eje'e' quemaj rc'axaxic
chibil tak qui' ja bix chique:
—¿Nak rbanic c'ari' ja xbij tre ja
Ralc'walaxel chi nc'astaji chiquicojol
camnaki'? xeche'e.
11 C'ac'ari' quic'axaj tre ja Jesús:
—¿Nak c'a tre ja maestro xin ley
eje'e' nquibij chi ja rElías rjawaxic chi
arja' npi na nabey chwach ja Cristo?
xeche' tre.
12 —Ni katzij wi' nquibij chi ja' Elías
npeti nabey chi nurchomarsaj no-
jelal. In camic c'oli nc'waxaj anin
chewe, ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak ¿nak tre tok tz'ibtal
can tre chi q'uiy rwach ja rpokonal
nutij na in xa itzel ntz'a̱t na cumal ja
winak?
13 Pro anin nbij chewe chi ja rElías
arja' penak chic pro eje'e' xa que-
ban tre nak c'o quigana queban tre.
Ni queri' bantaji ja cani' tz'ibtal can
chipan ja rtzobal Dios chi nbantaj na,
ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

14 Ja c'a tok xekajto ja bar ec'o
can wi' ja jule' chic discípulo con-
gana chi winak xequetz'at, quimolon
qui' chiquij ja discípulo. Ec'o jule'
maestro xequetz'at chakaja' quima-
jon tzij cuq'uin ja discípulo pro xa
ch'a'onem nqueban chique.
15 Ja c'a winak ja tok chaka maril
quetz'at pon chi peti ja Jesús congana
c'asc'o'i quetz'at in c'amc'ol canim
xebe, xequic'ulu' in queban saludar.
16 Ja c'a Jesús xc'axaj chique:

—¿Nak ja remajon rtzijoxic cuq'uin? ne' chique.

17 C'o c'a jun achi chiquicojol ja winak quewa' xbij tre ja Jesús ri':

—Maestro, anin c'o jun nc'ajol nc'amonto chi nunya'a' chawach, arja' ocnak jun itzel espíritu tre in rmalari' ocnak mem.

18 Xa nak ta lugar c'o wi' ja nc'ajol, arja' nch'akix pa tok'ulew rmal ja ritzel espíritu. Nel rpuluw ruchi' in congana ncach'ach' rey pa ruchi' rmal. Camic lawulo' chic, majun chic rpuersa. In xinc'utuj jun utzil chique ja radiscípulo chi nquiwasaj ja ritzel espíritu pro eje'e' ma xecowin ta quiwasaj ta, ne'e ja rachi.

19 Ja c'a Jesús tok c'axtaj rmal ja bix tre rmal ja rachi quewa' xbij ri':

—Ixix ja rix aj Israel ni taka'an mta wi' ja yukulbal ec'u'x wq'uin. Taq'ue titzuri ja nsamaj checojol, c'ayew chwe chi ncoch' más ja matiyuke' ec'u'x wq'uin. Camic tec'ama'to ja rala' wq'uin, ne' chique.

20 C'ac'ari' c'amarel ja rala' chwach ja Jesús. Ja c'a ritzel espíritu chaka maril tok xutz'at ja Jesús xuya' chic jun ataque tre ja rala' in xch'akij pa tok'ulew. Ja c'a rala' congana xumaj rjukic ri' pa tok'ulew in nel rpuluw ruchi'.

21 Ja c'a Jesús xc'axaj tre ja rtata' ja rala':

—¿Nak tiempo ocnak tre ja ritzel espíritu? ne' tre.

—C'a tino'y na ja tok ocnakto tre.

22 Q'uiylaj mul ja ritzel espíritu rbanon tre ja nc'ajol rminon pa k'ak' in rminon pa ya' chakaja', nrajo' ncamsaj. Atat, wi natcowini nato' ja ti nc'ajol tapokonaj jutz'it kawach, ko'ato'o' paki, ne'e ja rachi.

23 —Jari' awq'uin atat c'o wi' xarwari' ja wi natcowini nyuke' ac'u'x wq'uin. Ja c'a wi c'oli ja yukulbal ac'u'x wq'uin jari' nojel nincowini nban xa nak ta ja nawajo' chwe chi nban, ne'xi rmal ja Jesús.

24 Ja c'a tatixel chaka maril tok bitaji tzij tre rmal ja Jesús arja' xumaj jun nimlaj ok'ej in quewa' xbij tre ja Jesús ri':

—Anin yukul nuc'u'x awq'uin pro ja yukulbal nuc'u'x xa ma nim ta, quinato'o' paki utzc'a chi nq'uiy más, ne' tre.

25 Ja c'a Jesús chaka maril tok xerutz'at ja winak chi e q'uiy xepeti chi nurquimolo' qui' ruq'uin, arja' xch'olij ja ritzel espíritu, quewa' xbij tre ri':

—Itzel espíritu, xa atbanol mem xa atbanol tacon chique winak, camic anin natnuban mandar, jat, cateli, taya'a' can ja rala' in majutij xcatoc chi ta jutij chipan ja ranma, ne' tre.

26 Ja c'a ritzel espíritu tok xc'axaj ja bix tre xurak ruchi' in xuya' chic jutij ataque tre ja rala'. C'ac'ari' xelel pa ranma pro ja rala' pune' can cani' cami ntz'ati. Ja c'a winak e q'uiy chique quibij chi cami ja rala', xeche'e.

27 Pro ja Jesús xuchap chi ruk'a' in xuyic. Queri' xuban pe'i ja rala'.

28 Ja Jesús tok xoc pa jay ja c'a rdiscípulo eje'e' quiyonaj qui' ruq'uin in quewa' quibij tre ri':

—¿Nak tre tok ajoj ma xokcowin ta kawasajel ja ritzel espíritu? xeche' tre.

29 —Ja ritzel tak espíritu ja re quitakala' jari' nc'atzin oración in nc'atzin ayuno chi nelasbexi, xeche'xi.

* * * * * * * * * *

30 C'ac'ari' ja Jesús xe'elel chipan ja lugar, xebe, xek'ax pa tak lugar ja c'o pa rcuenta Galilea. Ja c'a nrajo' ja Jesús chi mta nenabexi ja tok nek'ax pa tak lugar je'e

31 como arja' rmajon quitijoxic ja rdiscípulo. Quewa' ja rmajon rbixic chique ri': —Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak arja' njach na pa quek'a' ja winak, ncamsax na cumal pro ja tok xticamstaji nc'astaj na rwach chi rox k'ij, ne' chique.

32 Pro ja reje'e' ma xch'obtaj ta cumal ja xbij chique in xa nquixbej qui' xtiquic'axaj ta tre nak rbanic.

* * * * * * * * * *

33 Ja c'a Jesús tok xe'ekaj chipan ja
tinamit Capernaum in tok ec'o chic
pa jay arja' xc'axaj chique:
—Ja tok kamajon binem okpenak
wawe' ¿nak ja remajon rch'a'ic chibil
tak ewi'? ne' chique.
34 Pro eje'e' ni majun nak ta quibij
ta tre como ja quimajon rtzijoxic pa
bey jari' nak ja más nim ruk'ij chique.
35 Ja c'a Jesús tz'abe' kaj, xersiq'uij
pon ja cablajuj apóstol in quewa' xbij
chique ri':
—Ja wi c'o jun chewe ja c'o rgana
chi arja' noqui ja más nim ruk'ij, ja
rjawaxic tre chi nuban, nuban tino'y
in noc emoso ewanojel, ne' chique.
36 C'ac'ari' xuc'am pon jun tac'al,
xuya' chiquicojol, xch'elej in quewa'
xbij chique ri':
37 —Ja tak ac'ala' ja re quitakawa'
xa nak ta xtic'ulu jun chique in wi pa
nubi' anin tok nuc'ul tibij c'a tzij ari'
chi anin ja ninruc'ul. In xa nak ta
xtic'ulu wxin jari' ma nuyon ta anin
ja ninruc'ul, nata' Dios ari' ja nuc'ul
chakaja' ja takyonpi wxin, ne' chique.
38 In bix tre rmal ja Juan:
—Maestro, c'o jun achi katz'at, arja'
pan abi' atat rmajon quilasaxic ja
ritzel tak espíritu chique ja winak pro
arja' ma kachbil ta. Ajoj kabij tre chi
maquerlasaj chic como ma kachbil
ta, ne'xi ja Jesús.
39 —Ma tek'il chi ta ja rachi como
jun winak xa nak ta chi winakil wi
nuban jun milagro pa nubi' anin jari'
mta moda ja ni ta chanim itzel ta
xtitzijon ta chwe.
40 In chakaja' jun winak xa nak ta
chi winakil wi ma itzel ta nokrutz'at
jari' kachbil ari'.
41 In jun chic, wi c'o na jun masqui
xa jun vaso ti raxya' nsipaj chewe,
wi rumac chi ix rachbil ja Cristo tok
nsipaj chewe jari' ni katzij wi' nbij
chewe, arja' mta moda ja maquita
xtiyataji ja rtojbalil tre, ne'e ja Jesús
chique.

* * * * * * * * * *

42 In xbij chic chique:
—Congana lawulo' chique xa nak
ta ja xquetakchi'in quixin awa' ja re
takno'y ri' ja yukul quec'u'x wq'uin,
congana lawulo' chique masqui xa ti
jun chique ja nquitakchi'ij chi rbanic
ja il mac. Más na mejor nxim jun ca'
chi quekul chanim in neq'uiak pa ya'
chwach ja nquitakchi'ij jun chique
wa' ja yukul quec'u'x wq'uin.
43 Ja wi c'o jun ek'a' wi xa nixr-
takchi'ij in nixrkajsaj chipan ja il mac
mejor ja neban, tekupijel. Como más
na utz ja xa jun ek'a' nixoc chipan
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
chwach ja ca'i' ek'a' nixbe pa k'ak' pro
jun k'ak' ja ni mta wi' chupic trij.
44 Tri' nquetij wi' rpokonal ja winak
pro jun rpokonal ja ni mta wi' q'uisic
trij in ja k'ak' ni mta wi' chupic trij.
45 In chakaja' wi c'o jun ewakan
wi xa nixrtakchi'ij chi nixrkajsaj
chipan ja il mac mejor ja neban,
tekupijel. Como más na utz ja xa
jun ewakan nixoc chipan ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij chwach
ja ca'i' ewakan nixbe pa k'ak' pro jun
k'ak' ja ni mta wi' chupic trij.
46 Tri' nquetij wi' rpokonal ja winak
pro jun rpokonal ja ni mta wi' q'uisic
trij in ja k'ak' ni mta wi' chupic trij.
47 In jun chic, wi c'o jun panewach
xa nixrtakchi'ij in nixrkajsaj chipan
ja il mac mejor ja neban, tec'oto'el.
Como más na utz ja xa jun panewach
nixoc chipan ja gobierno xin Dios
chwach ja ca'i' panewach nixbe pa
k'ak'.
48 Tri' nquetij wi' rpokonal ja winak
pro jun rpokonal ja ni mta wi' q'uisic
trij in ja k'ak' ni mta wi' chupic trij.
49 Cani' nban tre ja sacrificio
je'e ja ntzujux chwach ja Dios ni
c'o wi' atz'am nya' trij queri' c'a
xtiban na chique canojel ja winak,
ne'oc cani' jun sacrificio, cani' k'ak'
nch'ach'ojirsbexi ja quic'aslemal.
50 Ja ratz'am buena samaj nuban
pro ja wi xtiyojtaji wi mchita rtza-
yil ¿nak c'a nchomarsbex chic rxin
ari'? Cani' tre ja ratz'am nuban jun
utzlaj samaj queri' ta c'a chewe ixix
chakaja' teya'a' lugar tre ja Dios chi

nsamaji pa tak ewanma utzc'a chi matiyojtaji ja rec'aslemal in maxta xa ch'a'oj teban chibil tak ewi'. Queri' xbij ja Jesús chique.

10

1 C'ac'ari' ja Jesús xe'elel chipan ja lugar, xek'ax pa tak lugar ja c'o pa rcuenta Judea in xebe c'a chajuparaj chic ja binelya' rbina'an Jordán. Jutij chic congana e q'uiy ja winak xurquimolo' qui' ruq'uin in jutij chic chakaja' arja' xumaj quitijoxic como nijawari' ja rcostumbre.

2 Ec'o c'a jule' fariseo xe'urkaj ruq'uin in quewa' quibij tre ri' pro xa nquic'ambajbej rxin:

—Ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ¿la nuya' lugar tre jun achi chi nujach can ja rxjayil? xeche' tre.

3 —¿Nak nbij ja mandamiento ja ya'on can chewe rmal ja Moisés? xeche'xi rmal ja Jesús.

4 —Ja Moisés xuya' lugar tre ja rachi chi nujach can ja rixok xarwari' wi nuban jun wuj in ntz'ibaj chipan chi xajutij nujach can, xeche'e ja fariseo tre.

5 —Como congana cowirnak ja rewanma chi rbanic ja ritzelal xa chewi' tok ja Moisés rya'on can awa' chewe ja jun mandamiento ja xebij chwe ri'.

6 Pro ja quibanic ja winak ja tok kas xewinakarsaxi nabey, ja Dios arja' winakarsan quixin, achi in ixok xerwinakarsaj

7 in quewa' xbij ri': —Rmalc'ari' ja rachi neruya' can ja rtata' rute', nquexim qui' ruq'uin ja rxjayil

8 in xa jun cuerpo nqueban chi e ca'i', ne'e. Queri' c'a rbanic, ma e ca'i' chi ta, xa jun cuerpo quibanon.

9 Ja Dios como arja' bano jun chique maxta c'o jun winak tijacho quixin. Queri' bix chique rmal ja Jesús.

10 Ja c'a discípulo tok ec'o chic pa jay ruq'uin ja Jesús eje'e' quic'axaj chi na tre nak rbanic ja xbij chique ja fariseo.

11 Arja' quewa' xbij chique ri':

—Jun achi xa nak ta chi achi'al wi nujach can chijutij ja rxjayil in wi nuc'am chic jun chic ixok jari' adulterio ja nuban.

12 In wi c'o jun ixok chakaja' nujach can ja rchajil in nuc'am chic jun chic achi jari' adulterio ja nuban ja rixok, ne' chique.

* * * * * * * * * *

13 Ec'o c'a jule' tak ac'ala' xec'amarel ruq'uin ja Jesús utzc'a chi nuya' ruk'a' pa quewi'. Pro ja rdiscípulo eje'e' xequich'olij ja rec'amyonel quixin ja rac'ala'.

14 Pro ja Jesús arja' pokon xuna' ja queban ja rdiscípulo in quewa' xbij chique ri':

—Teya'a' lugar chique ja tak ac'ala' quepi na wq'uin, maxta ma teya' ta lugar chique como ja winak ja re'ocnak e cani' tak ac'ala' quixin c'a eje'e' ari' ja gobierno xin Dios.

15 Anin ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', xa nak ta ja matuban tino'y chi rnimaxic ja gobierno xin Dios ja cani' nuban jun ac'al jari' nixtac'a xtoc ta chipan ja gobierno xin Dios, ne'e ja Jesús chique.

16 C'ac'ari' xerch'elej ja rac'ala' chiquijujunal, xuya' ruk'a' pa quewi' in xuya' rutzil chique.

* * * * * * * * * *

17 Ja Jesús kas elem nuban chi numajel chic jutij rubey ja tok c'o jun achi c'amc'ol ranim peti, xuque' chwach in quewa' xbij tre ri':

—Maestro, atat congana at utzlaj achi. ¿Nak nban utzc'a chi nyataj chwe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij? ne'e ja rachi.

18 —¿Nak tre tok nabij chwe chi in utzlaj achi? Xa jun ja utz, jari' Dios.

19 Atat awotak ja mandamiento xin Dios ja tz'ibtal can quewari': —Ma taban ta rij rwi' awixjayil owi awachajil, ma taban ta camíc, ma taban ta alak', ma taya' ta testigo'il ja ma katzij ta, ma que'aban ta engañar ja winak xtaban ta itzel chique in que'animaj atata' ate' chakaja'. Queri' nbij ja rtzobal Dios, ne'xi ja rachi rmal ja Jesús.

20 —Maestro, jala' ja nabij le' ni
nmajonto wi' rnimaxic tok c'a in
tino'y na, ne' chic ja rachi.
21 Ja c'a Jesús kas xtz'elwachij ja
rachi in congana nrajo' in quewa' xbij
tre ri':
—Pro c'a c'o na ja ma abanon ta.
Camic jat, tac'ayij can nojel ja c'ol
awq'uin, ja c'a rjil taya'a' can chique
ja tak meba'i'. Ja wi queri' naban
jari' c'oli ja meba'il ja nyataj na chawe
chila' chicaj. Ja tok xtibantaj amwal
ja c'a xinbij chawe ri' catmelojto
wq'uin in cattre'el chwij pro maxta
tapokonaj natij rpokonal mwal cani'
nuban jun achi rijkan jun cruz, ne'
tre.
22 Ja c'a rachi tok xc'axaj ja bix tre
rmal ja Jesús chi nuban kas junwi'
xuna', xumaj bis rmal in meloji.
Queri' xuban como congana jun nim-
laj meba'il ja c'o ruq'uin.
23 Ja c'a Jesús xertz'elwachij ja
rdiscípulo in quewa' xbij chique ri':
—Ja biyoma' congana c'ayew
chique chi ne'oc chipan ja gobierno
xin Dios, ne' chique.
24 Ja c'a discípulo congana c'asc'o'i
quic'axaj ja tzij ja bix chique rmal ja
Jesús pro arja' xbij chic jutij chique:
—Nc'ajol, anin nbij chewe camic,
ja winak ja xa ruq'uin meba'il yukul
wi' quec'u'x congana c'ayew chi ne'oc
chipan ja gobierno xin Dios.
25 Tzuc'a jun camello arja' nimlaj
chicop in congana c'ayew chi noc'o
pa rchak jun bak diso'mbal pro jari'
ma c'ayew ta chwach ja noqui jun
biyom chipan ja gobierno xin Dios,
ne'e ja Jesús chique.
26 Eje'e' más chi na junwi' quena' in
quic'axaj tre:
—Jun biyom wi c'ayew chi noc
chipan ja gobierno xin Dios ¿echinatak
c'ari' ja newilowi ja totajem xin Dios?
xeche' tre.
27 Ja c'a Jesús arja' xertz'elwachij in
quewa' xbij chique ri':
—Ja winak ni maquecowin wi'
xtiquecoj ta qui' queyon chipan ja
totajem xin Dios pro ja Dios arja'
ncowini neruto' como ja Dios ni
majun nak ta ja maquita ncowini
nuban, ne' chique.
28 Ja c'a Pedro arja' xbij tre:
—Ja c'a chake ajoj, nojel ja c'o
kuq'uin kaya'on can, okocnak
adiscípulo, nij oktran wi' chawij, ne'
tre.
29 Ja c'a Jesús quewa' xbij ri':
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja
winak xa nak ta chi winakil ja wi c'oli
quiya'on can cani' tre cochoch owi
cani' chique quinimal owi quechak'
owi cana' owi cani' chique quitata'
quete' owi cani' chique quixjayilal
owi calc'wal owi cani' tre culew, ja c'a
wi mwal anin ja tok quiya'on can in
wi rmal ja utzlaj tzij ja nc'amonto
30 jari' más chi na q'uiy ja xtiy-
ataj na chique wawe' chwach'ulew
chwach ja cani' quiya'on can. Más
chi na q'uiy ja cochoch ja xtiyataj na
chique in más chi na e q'uiy ja quini-
mal, quechak', cana', quete', calc'wal
in culew chakaja'. Xarwari' c'o na
je'e ja rpokonal nbạn chique mwal.
Pro ja c'a chipan ja jun chic tiempo
ja xtipi na c'o jun utzlaj c'aslemal ja
xtiyataj na chique ja mta q'uisic trij.
31 Xarwari' e q'uiy ja winak ja
rec'amol tak bey nabey pro xa
xquecanaj can pa rq'uisbal in ja re
tak q'uisbal eje'e' nec'amo chic bey.
Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

32 Ja Jesús e rachbil ja rdiscípulo
quimajon bey ebenak pa Jerusalén,
arja' rc'amon quebey. Ja rdiscípulo
congana c'asc'o'i quetz'at ja Jesús
chi matixbej ri' pro eje'e' congana
quixben chic qui' etran trij. Ja c'a
Jesús arja' quiyonaj qui' cuq'uin ja ca-
blajuj apóstol in xumaj rbixic chique
nak ja xtiban na tre pa Jerusalén.
33 Quewa' xbij chique ri':
—Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe
ri', camic okbenak pa Jerusalén in
ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak tri' ncamsax wi', njạch na
pa quek'a' ja jefe quixin sacerdote e
cachbil ja maestro ja netijon quixin ja
winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can
rmal ja Moisés. Ja c'a reje'e' nquek'et

tzij trij chi ncamsaxi. Nquejach na pa quek'a' ja winak ja ma e aj Israel ta.
34 C'ac'ari' nqueyok', nquirapaj, nquichubaj rpalaj in nquicamsaj in chi rox k'ij nc'astaj rwach, ne' chique.

* * * * * * * * * *

35 C'ac'ari' ja re ca'i' rc'ajol ja Zebedeo ja quibina'an Jacobo in Juan eje'e' xetiloc ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij tre ri':
—Maestro, xtaban ta jun utzil chake, xtawajo' ta jutz'it ja xtikabij chawe ri', xeche' tre.
36 —¿Nak rbanic ja rutzil chi newajo' nban chewe? xeche'xi rmal ja Jesús.
37 —Ja tok xtoqui ja ragobierno atat xtaya' ta jun orden chi jun chake ntz'abe' pan awiquik'a' in jun chic ntz'abe' pan awixcon, xeche' tre.
38 —Ixix xa ma ewotak ta ja nixtajini nec'utuj chwe. ¿La nixcowini xtetij ja rpokonal ja cani' xtintij anin? Como ja xtiban anin chwe cani' ninban bautizar chipan jun nimlaj rpokonal. Ja c'a rixix ¿la necoch' nixk'ax chipan? xeche'xi.
39 —Nokcowini, xeche' tre. In xbij chic chique:
—Jari' ni katzij wi' chi netij na ja rpokonal ja cani' xtintij anin in nixk'ax na chipan ja rpokonal ja cani' xquink'ax anin chipan chakaja'.
40 Pro ja xec'utuj chwe le' chi nixtz'abe' pa wiquik'a' in pa wixcon jari' ma wq'uin ta anin c'o wi' como jari' chomarsan chic chok chique xtiyataj wi', ne'e ja Jesús chique.
41 Ja c'a lajuj chic discípulo tok quic'axaj ja nquic'utuj ja Jacobo in Juan tre ja Jesús eje'e' congana pi quiyewal chiquij.
42 Ja c'a Jesús arja' xersiq'uij pon in quewa' xbij chique ri':
—Ixix bien ewotak jani' nqueban ja winak ja rec'o pa tak nación je'e ja c'o gobierno pa quek'a' neche'xi, eje'e' congana e nimak nquena' in nqueban chique ja winak xa e cani' quimoso. Ja nimak quek'ij xa congana nequeban mandar ja winak ja rec'o pa quek'a'.
43 Pro ja chewe ixix mta moda ja queri' ta xteban. Ja c'a neban, xa nak ta chewe ja c'o rgana chi noc nim ruk'ij checojol rjawaxic chi noc jun ilinel ewxin.
44 Xa nak ta chewe ja c'o rgana noc jefe ewxin rjawaxic chi noc emoso ewanojel.
45 Cani' xuban ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak, arja' pi wawe' chwach'ulew pro ma rmal ta chi nilix cumal winak pro jari' peti chi arja' noc jun ilinel quixin ja winak. In peti chakaja' utzc'a chi arja' nuya' ri' pa camíc in ja rcamic e janila ja winak nerlok'bej chipan ja quil quemac. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

46 C'ac'ari' xe'ekaji ja Jesús chipan ja tinamit rbina'an Jericó. Kas rmajon elem chipan ja tinamit e rachbil ja rdiscípulo in congana chi winak etran trij. In c'o jun ti moy tz'ubul chi' bey, rmajon rc'utuxic limosna chique winak. Ja ti moy Bartimeo rubi', rc'ajol jun achi Timeo rubi'.
47 Ja c'a tok xc'axaj chi Jesús ja raj Nazaret ja nk'ax pa bey xumaj rakic ruchi' trij:
—Jesús, atat ja rat Ralc'wal can ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it nwach, ne'e.
48 Pro e q'uiy ja winak quemaj rch'olixic:
—Xa jun catq'ue wi', ma tarak ta achi', ne'xi ja ti moy. Pro arja' xa más chi na xurak ruchi' trij ja Jesús:
—Atat ja rat Ralc'wal can ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it nwach, ne' chic jutij tre.
49 Ja c'a Jesús arja' pe'i, xutak rsiq'uixic ja ti moy. Xebe chi nequisiq'uijto in tok xe'ekaj ruq'uin quewa' bix tre cumal ri':
—Camic catquicoti, catyictaji, natsiq'uix rmal ja Jesús, ne'xi.
50 Arja' c'o jun tziak rcojon trij ja rtziak jari' xch'akla' can, yictaji in be ruq'uin ja Jesús.
51 Ja c'a tok xekaj ruq'uin quewa' bix tre ri':

—¿Nak nawajo' chwe chi nban chawe? ne'xi rmal ja Jesús.

—Wajaw, ja nwajo' chawe chi njaktaj ta ja nwach, ne'e ja ti moy. C'ac'ari' bix tre rmal ja Jesús:

52 —Camic xattzuri, utz chic natbe, ja yukulbal ac'u'x wq'uin jari' xattzursani, ne'xi. Chaka maril tok bitaj queri' tre ni jari' hora jaktaji ja rwach in tre'el trij ja Jesús pa bey.

11

1 Quimajon bey ebenak, xa chinakaj ja tinamit Jerusalén ec'o chi wi' in xe'ekaj chuchi' ja ca'i' tinamit, jun Betfagé in jun Betania ja bar c'o wi' ja jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo. Ja c'a Jesús ec'o ca'i' chique ja rdiscípulo xerutak

2 in quewa' xbijel chique ri':

—Jix ja pa tinamit le', chila' newil wi' jun ti ral bur ximili ja ni mta wi' jutij tz'ulben ta cumal winak. Tequira'to in tec'ama'to.

3 Ja wi c'oli nak xtibin chewe: —¿Nak tre tok nequir ja ti bur? wi xtiche' chewe, quewa' xtebij tre ri': —Ja kajaw nc'atzin tre, quixche' tre, in alnak nya'la'to chewe. Queri' xbijel ja Jesús chique.

4 Xebe ja re ca'i' discípulo. Ja c'a tok xe'ekaji chipan ja tinamit quewil ja ti bur ximil chuchi' jun puerta ja bar nuc'ul wi' ri' ca'i' bey in quemaj rquiric.

5 Kas c'a quimajon rquiric ja tok xek'ilox cumal ja winak ja rec'o tri': —¿Nak ja neban, nak tre tok nequir ja ti bur le'? xeche'xi.

6 C'ac'ari' quemaj rbixic chique ja binel chique rmal ja Jesús in ya' lugar chique chi nquec'amto ja ti bur.

7 Quec'amto ja ti bur. Ja quitziak jari' quiwekbej, tz'abe'e ja Jesús trij in xumaj binem.

8 Congana e q'uiy ja winak quisocla' ja quitziak pa rubey ja Jesús in ec'o chic jule' xequikupla'to rxak tak palma in queya' pa rubey chakaja'.

9 Ja c'a re nabeyal chwach e cachbil ja retran trij eje'e' congana nquerak quechi' in quewa' nquibij ri': —Dios, ko'ato'o' camic, bendecido amwal ja Cristo le' ja penak pan abi' atat ja rat kajaw Dios.

10 Bendecido amwal ja gobierno ja penak chikawach ja rxin ja kamama' David. Ko'ato'o' camic Dios ja ratc'o chila' chicaj. Queri' ja nquibij.

11 Ja c'a Jesús tok xekaji chipan ja tinamit Jerusalén xoc chipan ja nimlaj templo xin Dios. Ja c'a tok tz'attaj can rmal nojelal ja ntajini nban chipan ja templo c'ac'ari' be. Como kaj k'ij xelel chipan ja tinamit Jerusalén, be chic chipan ja tinamit Betania e rachbil ja cablajuj apóstol.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a chi rcab k'ij tok xe'elto ja Jesús pa Betania arja' majtaj rmal rk'ak'anil rupan.

13 In xutz'at pon jun mocaj higuera. Ja che' c'o ruxak in be ja Jesús ruq'uin, nertz'ata' ja wi c'o rwach. Pro ja tok xekaj ruq'uin ni majun rwach, xa ruyon ruxak como maja'n terila' tiempo rxin ja cosecha xin higo.

14 Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ja che' ri': —Majutij xcatwachin ta xtitij chi ta higo chawe, ne' tre. Ja c'a rdiscípulo eje'e' quic'axaj ja xbij tre ja che'.

* * * * * * * * * *

15 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja tinamit Jerusalén xoc chipan ja nimlaj templo xin Dios in xumajto quilasaxic canojel ja rec'o chipan ja quimajon c'ayinem e cachbil chakaja' ja quimajon lok'oj tak nakun. Ja quimesa ja q'uexol tak pwok xch'akij pa tok'ulew in queri' xuban tre chakaja' ja quich'acat ja nec'ayin tak palomax.

16 In chakaja' ma xuya' ta lugar chique ja winak chi xtiqueram chi ta ja templo cuc'an ta ja quinakun.

17 C'ac'ari' xumaj quitijoxic, quewa' xbij chique ri':

—Ja rtzobal Dios quewa' tz'ibtal chipan ri': —Ja wochoch anin jari' banbal oración quixin ja winak ja rec'o nojel tak nación, ne'e ja Dios tre ja rtemplo, pro ja rebanon ixix

tre xa jun lugar ja bar neq'ueje' wi'
alak'oma', ne'e ja Jesús chique.
18 Ja c'a maestro ja netijon quixin ja
winak tre ja ley xin Dios e cachbil ja
jefe quixin sacerdote eje'e' tok xekaj
rbixic cuq'uin ja xbij ja Jesús congana
quixbej qui' rmal in rmalari' quemaj
rcanoxic rij rwach nak nqueban tre
chi nquicamsaj. Eje'e' quixbej qui'
como ja tijonem ja ntajini nuya' ja
Jesús kas c'asc'o'i nquic'axaj canojel
ja winak in nqueya' quixquin tre.
19 Ja c'a tok xoc chic ak'a' be chic
ja Jesús, xelel chic chipan ja tinamit
Jerusalén.

* * * * * * * * * *

20 Ja c'a chi rcab k'ij chic ak'abil
xek'ax chic jutij ja Jesús ja bar c'o wi'
ja che' higuera rubi'. Ja tok quetz'at
ja che' chakijnak chic pro ni rachbil
rc'amal.
21 Ja c'a Pedro arja' xurkaj tre ja bin
can tre ja che' rmal ja Jesús:
—Maestro, tatz'ata' mpe' le', chaki-
jnak chic taka'an ja che' ja xabij tre
chi majutij xtiwachin chi ta, ne' tre ja
Jesús.
22 In bix chique rmal ja Jesús:
—Tiq'ueje'e ja yukulbal ec'u'x
ruq'uin ja Dios.
23 Anin ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', jun achi xa nak ta chi achi'al
ncowini nbij trela' ja jun jayu' le' chi
neli, nerq'uiaka' ri' pa ya' in ja jayu'
nbe, nnimaj. Ja rachi ncowini nuban
ja wari' xarwari' wi matuban ca'i'
ruc'u'x in wi c'o rseguro chi nbantaji
ja nbij.
24 Rmalc'ari' nbij chewe xa nak ta ja
nec'utuj pan oración, ja ta neban c'o
ta eseguro chi chomarsan chic rmal
ja Dios chi nuya' chewe ja nec'utuj. Ja
wi queri' neban jari' nyataj chewe.
25 In tok c'o je'e oración neban, wi
c'o jun xa nak ta ja rbanon pokon
chewe rjawaxic chi necuy utzc'a chi
ja Tatixel ewxin ja c'o chila' chicaj
arja' nixrucuy ixix chakaja'.
26 Nowi matecuy jari' maquixru-
cuy ixix chakaja' ja Tatixel ewxin ja
c'o chila' chicaj, xeche'xi ja discípulo.

* * * * * * * * * *

27 Ja c'a tok xe'urkaj chic chipan
ja tinamit Jerusalén xoqui ja Jesús
chipan ja nimlaj templo xin Dios.
Kas c'a rmajon binem chipan ja tok
xe'ekaji ja jefe quixin sacerdote e
cachbil ja maestro ja netijon quixin
ja winak tre ja ley xin Dios e cachbil
chakaja' ja principali' xin tinamit
28 in quewa' quibij tre ri':
—¿Nak atocnak wi' chewi' tok ama-
jon rbanic nojel awa' ja kamajon
rtz'atic in nak yoyon chawe chi na-
ban? xeche' tre.
29 —Anin chakaja' c'oli ja nc'waxaj
chewe. Ja wi xtebij chwe ja
xtinc'waxaj chewe ri' anin chakaja'
nbij chewe nak inocnak wi' chi
nmajon rbanic nojel awa' ja remajon
rtz'atic.
30 Camic tebij chwe, ja Juan
Bautista ¿nak yo' tre ja rsamaj chi
neruban bautizar ja winak, la ja' Dios
ja c'o chila' chicaj ja yo' tre owi xa
winak? xeche'xi rmal ja Jesús.
31 Ja c'a reje'e' quemaj tzij chibil tak
qui':
—Ja wi xtikabij tre chi Dios yo' tre,
arja' nbij chake: —Ja wi queri' ¿nak c'a
tre tok ma xenimaj ta? ne' ala' chake.
32 Pro ja wi xtikabij tre chi xa
winak xeyo' tre nak la xtiqueban ja
winak chake como ja chiquewach
eje'e' ja Juan arja' jun profeta ja ni
katzij wi' chi profeta xin Dios. Queri'
nquech'ob pro ni canojelal, xeche'e.
33 In quibij tre ja Jesús:
—Ma kotak ta nak yo' tre, xeche' tre.
—In nixtac'a anin ta chakaja' xtin-
bij ta chewe nak inocnak wi' chi
nmajon rbanic nojel awa' ja remajon
rtz'atic, xeche'xi rmal ja Jesús.

12

1 C'ac'ari' xumaj chic tzij cuq'uin
pro pa tak c'ambal tzij ntzijon chic wi'
cuq'uin. Quewa' jun c'ambal tzij xbij
chique ri':
—C'o jun achi c'o jun rchenoj, uva
rticon chwach. Ja tok tictaj rmal xu-
coj pa q'uexton, xuc'ot jun jul chipan
ja bar nlasax wi' ja riya'l uva. Ja

c'a chenoj xuyic jun torre chipan ja nq'ueje' chajinel parwi'. Ja c'a rchenoj xuya' pa kajonem chique jule' ajchonla'i' in be chipan jun tinamit congana nat.

2 Ja tok xerila' ja tiempo ja nwachin wi' ja rtijco'm, arja' c'o jun rmoso xutakel cuq'uin ja rajchonla'i' chi nerc'ama' ja renta.

3 Ja rajchonla'i' tok xekaji ja moso cuq'uin quechap, quesoc in tok melojto ni majun nak ta queya'pi tre.

4 Ja c'a rajaw chenoj c'o chi na jun rmoso xutakel cuq'uin in tok xekaj chic ari' jun cuq'uin queq'uiak tza'n abaj, quesoc rwi', melojto, ni lawulo' quebanpi tre.

5 Ja c'a rajaw chenoj xutakel chi na jun pro tok xekaj cuq'uin quicamsaj. In c'a ec'o na más xerutakel, ec'oli chique tok xe'ekaj cuq'uin ja rajchonla'i' xesocto in ec'o chic jule' tok xe'ekaji xecamsaxi.

6 Tok q'uiswani ja rajaw chenoj c'o jun rc'ajol ja congana nrajo' jari' xutakel chic in xbij kaj pa ranma: —Como jawa' nc'ajol nqueban respetar awa', ne'e.

7 Pro ja rajchonla'i' ja tok xekaji ja ralc'walaxel cuq'uin quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Jala' ja rachi le' noc na pa ruk'a' ja rulew ri' como herencia. Camic kacamsaj in noc pa kak'a' ajoj ja herencia rxin, xeche'e.

8 C'ac'ari' quechap, quicamsaj in quiwasajto chipan ja chenoj. Queri' nbij ja c'ambal tzij.

9 Camic tebij c'a chwe, ja rajaw chenoj ¿nak nuban c'ari'? Ja nuban, arja' npeti, ne'urcamsaj ja rajchonla'i', ja c'a rchenoj nuya' chic jutij pa kajonem chique jule' chic ajchonla'i'.

10 ¿La mta c'a jutij esiq'uin chipan ja rtzobal Dios jawa' jun tzij ri'? —Ja banol jay c'o jun abaj ja mta quigana ruq'uin in quech'a' pro jari' abaj cojon chic chi rbanic ja jay, arja' ja más nim ruk'ij como arja' nchapowi ja resquina'il.

11 Jari' samaj kajaw Dios banowi in kas c'asc'o'i nkatz'at, ne'e. Queri' xbij ja Jesús chique.

12 Ja tok quic'axaj ja c'ambal tzij ja xbij ja Jesús bien ch'obtaj cumal chi eje'e' ja xebixi. Rmalc'ari' cajo' ta quechap, quecoj ta preso pro xa nquixbej qui' chiquewach ja winak. Ja queban, queya' can ja Jesús in xebe.

* * * * * * * * * *

13 C'ac'ari' ja Jesús xetąkel jule' fariseo ruq'uin e cachbil jule' winak ja rec'o chipan ja partido xin Herodes, xetąkel chi netzijon ruq'uin utzc'a chi c'o jun tzij nelto pa ruchi' in jari' tzij nquichapbej rxin.

14 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri':

—Maestro, ajoj kotak chi atat majutij natz'ak ta tzij. Kotak chi majun nak ta nacoj wi' awi' como atat mta jun utz in mta jun itzel natz'at pro ja rbey Dios amajon rc'utic chikawach ni utz wi' naban chi rbixic. Camic tabij chake, ja rimpuesto ja nc'utux chake rmal ja César ja nimlaj rey aj Roma ¿la rubey c'ari' chi nkatoj owi ma rubey ta? ¿La nkaya' owi ma can ta? ¿Nak nabij atat tre? Queri' quibij tre.

15 Pro ja Jesús arja' bien rotak chi xa ca'i' quipalaj in quewa' xbij chique ri':

—¿Nak tre tok newajo' ninec'ambajaj? Tec'ama'pi nac'a jun ja pwok, ntz'at nac'a, ne' chique.

16 In quec'ut ja pwok chwach.

—¿Chok xin ja wi'aj c'o chwach ja pwok ri' in nak chok xin ja bi'aj tz'ibtal chwach chakaja'? ne'e ja Jesús chique.

—Rxin César, xeche' tre.

17 —Ja rxin César tre César teya'a' wi', ja c'a rxin Dios tre Dios teya'a' wi', xeche'xi rmal ja Jesús. In congana c'asc'o'i quic'axaj ja bix chique rmal.

* * * * * * * * * *

18 Ec'o c'a jule' saduceo xebe ruq'uin ja Jesús. Ja saduceo eje'e' matiquinimaj chi nec'astaji ja camnaki'. Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri':

19 —Maestro, ja Moisés arja' rbin
can chake chipan ja rtzobal Dios, ja
wi c'o jun achi ncam jun ruchak' owi
rnimal in mta jun ti ralc'wal nq'ueje'
can jari' achi rjawaxic chi nc'ule'
ruq'uin ja rixok ja cam rchajil. Ja
c'a reje'e' tok nq'ueje' jun ti calc'wal
nquibij tre chi ja tac'al ralc'wal ja
camnak.
20 Queban c'a jutij ec'o wuku'
alaxic, ja nabey winak c'ule'e pro
cami in majun ti ralc'wal q'ueje' can.
21 Ja c'a rucab c'ule' chic ruq'uin ja
rixok ja q'ueje' can. Ja cani' xuban
ja nabey winak queri' chic xuban ja
rucab, cam chic chwach ja rixok, ni
majun calc'wal q'ueje' can. In queri'
xuban ja rox chakaja'.
22 Queri' queban chi e wuku',
xec'ule' ruq'uin ja rixok in xecam
chwach, ni majun calc'wal q'ueje'
can. Ja c'a tok q'uiswani cami ja rixok
chakaja'.
23 Camic ¿nak c'a nabij atat tre?
Ja re wuku' alaxic tok xterila' ja k'ij
chi nec'astaj chipan ja camíc ¿nak
c'a rchajil ari' ja rixok chique como
xec'ule' ruq'uin chi e wuku'? xeche'
tre.
24 —Jala' ja nebij le' ma rubey
ta como ixix xa ma ch'obtajnak ta
emwal nak ja kas mero nuc'ut ja
rtzobal Dios in nixtac'a ch'obtajnak
ta emwal chakaja' nak rbanic ja
poder rxin Dios.
25 Queri' nbij chewe como ja tok
nec'astaji ja camnaki' jari' mchita
c'ulbic chiquij tri', e cani' ángel chic
xin Dios ja rec'o chila' chicaj.
26 C'oli ja tz'ibtal can chipan ja
rtzobal Dios rmal ja Moisés tre
ja quic'astajic ja camnaki' ¿la ma
esiq'uin ta c'a? Jari' tok xutz'at jule'
rxulquiej ja Moisés in ntzijonto ja
Dios chipan, quewa' bix tre rmal ja
Dios ri': —Anin in Dios rxin Abraham,
in Dios rxin Isaac, in Dios rxin Jacob,
ne'xi ja Moisés.
27 Tri' netz'at wi' chi ja rAbra-
ham masqui ecamnak chic pro ja
chwach Dios ec'asli. Rmalc'ari' tok
nbij chewe, ni ma rubey ta wi' ja nebij
chi mta c'astajic chiquij ja camnaki',
xeche'xi rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

28 C'o c'a jun chique ja maestro ja
netijon quixin ja winak tre ja ley xin
Dios, arja' xurkaji ja bar netzijon wi'
ja Jesús cuq'uin ja saduceo in xc'axaj
ja nquibij. Arja' utz xc'axaj ja xbij ja
Jesús chique in quewa' xbij tre ri':
—¿Nak ja mandamiento xin Dios ja
más na nim ruk'ij tre nojel ja man-
damiento? ne' tre.
29 —Ja mandamiento ja más na nim
ruk'ij tre nojelal quewa' nbij ri': —
Tec'waxaj ewanojelal ja rix aj Israel.
Ja kajaw Dios arja' xa jun, mchita jun
Dios.
30 In tewajo' ja Dios ja rewajaw
pro nojel ec'u'x tewajo', in nojel
ewanma in nojel ena'oj in nojel ja
rewachok'ak' tewajo' chakaja'. Ja
c'awa' ja mandamiento ja más na nim
ruk'ij.
31 Ja c'a rcab mandamiento xa
junan ruq'uin, quewa' nbij ri': —Ja
cani' nawajo' kaj awi' ayon queri' c'a
tabana' chique ja winak, que'awajo'
chakaja', ne'e. Jawa' ca'i' man-
damiento ja xinbij chawe ri' mchita
jun mandamiento ja más chi ta nim
ruk'ij chwach, ne'e ja Jesús tre ja
rachi.
32 —Maestro, ja c'a xabij le' jala' ni
rubey wi'. Ni katzij wi' ja nabij chi ja
Dios arja' xa jun in mchita jun Dios.
33 In más na vale ja nawajo' ja
Dios pro tok nojel awanma nawajo'
in nojel ana'oj in nojel awachok'ak'
nawajo' chakaja'. In más na vale ja
ne'awajo' ja winak cani' nawajo' kaj
awi' ayon. Ja wi queri' nkaban jari'
más na vale chiquewach canojel ja
chicop ja nekatzujuj tre ja Dios ja
neporox parwi' altar, más na vale
chwach xa nak ta ja jule' chic ja
nkatzujuj je'e tre ja Dios parwi' altar,
ne'xi ja Jesús rmal ja rachi.
34 Ja c'a Jesús arja' utz xc'axaj ja bix
tre rmal ja rachi in rmalari' quewa'
xbij tre ri':

—Atat ma nat ta atc'o wi' tre chi natoc chipan ja gobierno xin Dios, ne' tre.

Ja tok tzuri tzij rmal ja Jesús mta nak chi ta c'axax chi ta tre como canojel ja winak xa nquixbej qui' ja c'o ta nquic'axaj chic tre.

* * * * * * * * * *

35 Ja Jesús rmajon quitijoxic ja winak chipan ja nimlaj templo xin Dios in quewa' xbij chique ri':

—Ja maestro ja netijon ewxin tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ¿nak tre tok eje'e' nquibij chi ja Cristo ralc'wal can ja rojer rey David?

36 Queri' nbij chewe como ja David xuban jutij uc'an rmal ja rEspíritu Santo in quewa' xbij ri': —Ja kajaw Dios quewa' xbij tre ja Wajaw ri': —Cattz'abe'e wawe' pa wiquik'a', wawe' natq'ueje' wi' in nenucoj na pan awakan ja netzelan awxin, ne' tre. Queri' rbin can ja David.

37 Ja c'a David —Wajaw, ne' tre ja Cristo, tebij c'a chwe camic ¿nak tre tok nbix tre ja Cristo chi ralc'wal can ja David? Queri' xbij ja Jesús chique. Ja winak congana e q'uiy netajini nquic'axaj ja nbij ja Jesús in congana nel quec'u'x trij ja tijonem nuya'.

38 Ja Jesús tok rmajon quitijoxic ja winak c'oli xbij chique quewari':

—Tebana' cuenta chique ja maestro ja netijon ewxin tre ja ley xin Dios. Eje'e' congana nel quec'u'x trij ja nec'astan chiquewach winak, quicojon nimak tak tziak ja nc'utu quixin chi e nimak tak maestro. In c'a c'o na más ja congana nel quec'u'x trij cani' tre ja nebạn saludar pa tak c'aybal

39 in cani' tre tok nebe pa tak jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax wi' ja rtzobal Dios congana nel quec'u'x trij ja tz'ulbal je'e ja más nimak ruk'ij in queri' nqueban chakaja' tok nebạn invitar pa nimak tak wa'im.

40 Eje'e' kas k'alawachili nquemaj cochoch tak malcani' ja e camnak chic cachajilal. C'o nimak tak oración nqueban pro xa chi quechi' c'o wi'. Pro ja tok xtik'et tzij chiquij rmal ja Dios más chi na jun nimlaj rpokonal nquetij na. Queri' xbij ja Jesús chique ja winak.

* * * * * * * * * *

41 C'ac'ari' be, xetz'abe'e chinakaj ja bar nc'ọl wi' ja rofrenda rxin ja templo. Arja' rmajon quitz'atic ja winak ja quimajon rya'ic ja cofrenda chipan ja rc'olbal tak ofrenda. E q'uiy ja winak ja biyoma' xerutz'at pon, eje'e' congana nimak tak ofrenda nqueya' can chipan.

42 C'o c'a jun ixok ti malca'n xutz'at in ti meba', arja' c'o ca'i' tak pwok rc'an in xuya' chipan ja rc'olbal ofrenda. Ja ca'i' tak pwok xuya' xa ma nim ta nulok'.

43 Ja c'a Jesús xersiq'uij pon ja rdiscípulo in quewa' xbij chique ri':

—Tetz'ata' mpe' ja ti malca'n ixok le', arja' más na nim ruk'ij chwach Dios ja xuya' chipan ja rc'olbal ofrenda chwach ja queya' canojelal ja jule' chic.

44 Queri' nbij chewe como ja jule' chic xa jari' queya' ja totajnak pro arja' masqui xa ti meba' pro xuya' nojel ja c'o ruq'uin ja ntzukbej ti ri', ne' chique ja rdiscípulo.

13

1 C'ac'ari' xelto ja Jesús chipan ja nimlaj templo xin Dios, kas rmajon binem ja tok c'o jun chique ja rdiscípulo tiloc ruq'uin in xbij tre:

—Maestro, tatz'ata' can mpe' ja templo le', congana buen tak abaj ocnak in congana banon rbanic ja tak jay rc'an, ne'e.

2 Bix tre rmal ja Jesús:

—¿La natz'at ja nimak tak jay rxin ja templo le'? Pro anin nbij chewe chi nerila' na jun k'ij ja tok xtiyojtaji nojelal, ni majun abaj xtirikla' chi ta ri', ne'xi ja discípulo.

3 Ja c'a Jesús arja' tz'ubul parwi' ja ti jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo in nutz'at pon ja nimlaj templo xin Dios. Ja c'a Pedro e rachbil ja Jacobo, ja Juan in Andrés, eje'e' quiyonaj qui' ruq'uin in quibij tre:

4 —Tabij chake ¿nak k'ij xtibantaji
jala' ja c'a xabij kaj chake le'? In
chakaja' ¿nak chi retalil nwinakari ja
nc'utu rxin chi xajalal maja'n tibantaj
cumplir nojelal ja c'a xabij chake?
xeche' tre.
5 Ja c'a Jesús xumaj rbixic chique
quewari':
—Kas tebana' jutz'it cuenta ewi',
maxta c'o jun quixbano engañar.
6 Queri' nbij chewe como e q'uiy ja
winak nepi na je'e in xa queyon nque-
coj qui' chi e Cristo, quewa' nquibij
chique ja winak ri': —Anin in Cristo,
neche' na chique, in e q'uiy ja winak
xquequeban engañar.
7 C'o nimak tak ch'a'oj xtiban na no-
jel nat nakaj pro ja tok xtekaj rbixic
ewq'uin maxta texbej ewi' rmal como
ni rjawaxic wi' chi nbantaj cumplir
nojel awa' wari' pro jari' ma q'uisbal
rwach'ulew ta.
8 Queri' nbij chewe como c'o je'e
tinamit xtiyictaj na trij jule' chic tina-
mit in chakaja' ja gobierno je'e nyictaj
trij jule' chic gobierno. In chakaja'
c'o nimak tak cubarkan nbantaj na
in nimak tak wa'al in cani' chique
winak neyojtaj na in neyictaji rmal ja
quiyewal. Nojel awa' wari' xa majbal
rxin ja nimak tak rpokonal.
9 Pro tebana' jutz'it cuenta ewi'
chiquewach ja winak como eje'e'
nixquec'amel na pa tak k'etbaltzij
in nixquirapaj chakaja' pa tak jay
xin molbal ri'il. Nixquec'amel
chiquewach gobernador, nixquec'amel
chiquewach rey pro mwal anin
tok xtiban queri' chewe. Queri'
xtiban chewe utzc'a chi nel ntzijoxic
chiquewach.
10 Ja tok maja'n tipeti ja q'uisbal
rwach'ulew rjawaxic nabey chi ja
utzlaj tzij ja nc'amonto nekaj na
rbixic cuq'uin ja winak ja rec'o nojel
tak nación. C'a tokoc'ari' xtipeti ja
q'uisbal rwach'ulew.
11 Ja c'a tok xquixc'amarel
chiquewach chi nixjach pa quek'a'
maxta quixocla' il tre ja nebij ja
netobej ewi' chiquewach. Pro como
chipan ari' hora c'oli xtiyataj chewe
ja xtebij chique, ja ta c'ari' xtebij
chique. Queri' nbij chewe como ma
ixix ta ja nixtzijoni tri' pro ja rEspíritu
Santo arja' nyo' chewe nak ja xtebij
chique.
12 Ja xtiqueban ja ralaxic chique
ja cach tak alaxic nequejach na pa
camíc in queri' xtiqueban ja tatix-
ela' chakaja' chique ja calc'wal in
chakaja' ja ralc'walaxela' eje'e' neyic-
taj na chiquij ja tatixela' in nequejach
na pa camíc.
13 Ja c'a rixix xa itzel nixtz'at na
cumal canojel ja winak pro mwal
anin ja tok xtiban queri' chewe.
Pro canojel ja xtiquecoch' quewach
chipan ja rpokonal in ni matiqueya'
can wi' ja yukulbal quec'u'x wq'uin
eje'e' ri' nquewil na ja totajem xin
Dios.
14 Pro kas turkaj chewe ja bitaj-
nak can rmal ja rojer profeta Daniel.
Ja xbij ja Daniel chi nerila' na jun
k'ij ja tok c'oli ja npeti ja más chi
na itzel ntz'ạt rmal ja Dios. Ja c'a
tok npeti arja' npe'e chipan ja lugar
ja ma yatal ta trij chi npe'e tri' in
congana camíc nuban. (Ja nesiq'uin
awa' jule' tzij ri' kas tiquiwasaj jutz'it
quina'oj trij.) Jari', tok xtetz'at chi pa'l
chic chipan ja lugar, ja c'a neban, ja
rixc'o chipan ja departamento Judea
mejor quixanmaji, tewawaj ewi' pa
tak c'achelaj.
15 Ja rixc'o parwi' terraza tri' mejor
quixanmaji chakaja', ma quixkajpi
chi ta pa tak ewochoch chi rlasaxic ja
remeba'il pa jay,
16 in ja rixc'o pa tak chenoj tri'
mejor quixanmaji chakaja', ma
quixmelojpi chi ta chi ewochoch chi
rc'amaric echaqueta.
17 Anin congana npokonaj
quewach ja rixoki' ja xajalal maja'n
queq'ueje' tak cal tri' in chakaja' ja
rec'o chic tak yaqui'a' chwaquek'a'.
18 Tec'utuj tre ja Dios chi ma pa
rtiempo tew ta ja tok xterila' ja k'ij chi
nixanmaji.
19 Queri' nbij chewe como c'o jun
nimlaj rpokonal npi na pro janila
nim. Jaru' pa tiempo tz'ucarsanto

ja rwach'ulew rmal ja Dios mta jun
rpokonal penak ta ja más ta nim
chwach awa' ja nintajini nbij chewe
ri' in ni mchita wi' jun xtipi chi ta ja
más chi ta nim chakaja'.
20 Xarwari' xa pajtali ja rtiempo
como ja Dios queri' ja rchomin. Ja c'a
wixta maquita pajtali ja rtiempo ni ta
majun winak xtuto' ta ri' chipan. Pro
cumal ja winak ja recha'on rmal ja
Dios chewi' tok pajtali ja rtiempo.
21 Ja c'a wi c'o jun xtibij chewe
chi: —Peti ja Cristo, wawe' c'o wi'
ri', wi ne'e, ma tenimaj ta. Owi nbij
chewe chi: —Quela' c'o wi' le', wi ne'e,
chakaja' ma tenimaj ta.
22 Queri' nbij chewe como ec'oli
winak ja nepi na, jule' xtiquecoj qui'
chi e Cristo in jule' xtiquecoj qui' chi
e profeta xin Dios pro ma katzij ta
ja nquibij. Eje'e' c'o nimak tak mi-
lagro xtiqueban, jutz'it laj nequeban
engañar ja winak ja recha'on rmal
ja Dios pro jari' mta moda xque-
quech'ec ta.
23 Bien tebana' cuenta ewi' chwach
ja wari' como xinya' pon rbixic
chewe.

* * * * * * * * * *

24 Ja tok chaka maril xtoc'owi jawa'
nimlaj rpokonal ri' c'ac'ari' matica'y
chic ja k'ij, nk'ekumiri in matica'y
chic ja ic' chakaja'.
25 Ja c'a ch'umil jari' netzakto in ja
nimak tak poder rxin ja caj nsil na.
26 C'ac'ari' ja winak eje'e' nquetz'at
na ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak, arja' c'amonto rmal
jule' sutz', janila jun nimlaj poder c'o
chic pa ruk'a' in congana nim chic
ruk'ij.
27 In ec'oli ja ángel rxin nerutakel
chi nebe, ne'equimolo' ja winak ja
recha'on rmal pro nojel rwach'ulew
nebe wi' chi quimolic, mta ja maquita
xque'ekaj wi' chi quimolic.
28 Camic tewasaj c'a ena'oj trij
jun che' higuera jari' nc'ambej tzij
chewach. Ja higuera ja tok npulani
c'o tak ruk'a' nwinakari in ruxak
chakaja' jari' retal nuc'ut chewach
chi xa nnakajinto ja rtiempo c'atan.
29 In queri' c'a tre chakaja' ja tok
xtemaj rtz'atic nojel ja c'a xinbij
chewe jari' retal nuc'ut chewach chi
ma nat chi ta c'o wi' ja k'ij ja xec'waxaj
chwe, congana nakaj c'oto chi wi' tri'.
30 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
ja tinamit Israel eje'e' c'a ec'o na ja tok
nbantaj cumplir nojel awa' wari', ma
chupnak ta quewach.
31 Ja caj in rwach'ulew jari' xa
nchup na rwach pro ja ntzobal anin
jari' ni matichup wi' rwach, mta ari'
ja maquita nbantaj cumplir.
32 Pro majun winak otakyon ja
mero k'ij in ja mero hora ja xtiban-
taji in nixtac'a ángel ta chakaja'
ja rec'o chila' chicaj in nixtac'a ja
Ralc'walaxel ta chakaja' pro ja nata'
Dios xa ruyon arja' ja rotakyon.
33 Kas tebana' cuenta, quixc'asc'oti
in chijutij temaja' rbanic ja roración
como ma ewotak ta nak k'ij tok
xquinmelojpi chic jutij chwach'ulew.
34 Ja xtinban anin chewe queri' ja
cani' nuban jun achi ja tok nbe pa jun
viaje nat in ja rnakun nujach can pa
quek'a' ja rmoso chi nqueban cuenta.
Arja' nuya' can ja quisamaj chiquiju-
junal in nbij can tre ja chajil jay chi
nc'asc'oti.
35 In queri' c'a chewe ixix chakaja',
quixc'asc'oti como anin in junan
ruq'uin ja rajaw jay in ma ewotak
ta nak hora tok xquinmelojpi chic
jutij, maxla pa rocbal ak'a', maxla pa
nc'ajak'a', maxla pa rsakaric owi tok
nsakari.
36 Ja tok chaka jalal xquinpi chic
jutij maxta ixwarnak tri'.
37 In ma ruyon ta chewe ixix nbij
wi' chi nixc'asc'oti pro queri' nbij
chique canojelal chi nec'asc'oti, ne'e
ja Jesús chique.

14

1 Xa ca'i' k'ij chic c'o wi' ja nmak'ij
pascua ja tok ntiji ja caxlanway ja
mta levadura ruq'uin. Ja c'a jefe
quixin sacerdote e cachbil ja maestro
ja netijon quixin ja winak tre ja ley
xin Dios eje'e' quimajon rcanoxic rij

rwach nak nqueban tre ja Jesús chi nquechap pan ekal in nquicamsaj.

2 Pro quewa' quibij ri': —Ma chipan ta ja nmak'ij nkachap wi' matzij queyictaji ja winak rmal, xeche'e.

3 Ja c'a Jesús arja' c'o chipan ja tinamit rbina'an Betania pa rochoch jun achi rbina'an Simón ja rec'ol itzel tak ch'a'c trij nabey. C'oli ja Jesús pa mesa ja tok be jun ixok ruq'uin rc'amonel jule' ak'om ja qui' rxula'. Ja rak'om puro nardo ne'xi, in congana nim rjil. Ja rixok rc'amonel chipan jun rc'olibal ja banon rbanic, alabastro ocnak. Ja c'a tok xekaj ruq'uin ja Jesús xuk'ip rwi' ja rc'olbal ak'om in xuya' ja rak'om pa rwi'.

4 Ec'oli ja rec'o pa jay, eje'e' junwi' quetz'at ja xuban ja rixok in quewa' quibij chibil tak qui' ri':

—¿Nak tre tok xa xtz'ila' ja rak'om le'?

5 Ja ta ban tre c'ayix ta, más ta oxi' ciento quetzal xuya', ja c'a rjil ya' ta chique ja tak meba'i', xeche'e. In quemaj rch'olixic ja rixok.

6 Pro ja Jesús xbij chique:

—Ma tech'olij ta. ¿Nak tre tok nenak ja rixok? Jawa' xuban chwe ri' congana utz.

7 Ja tak meba'i' eje'e' nij ec'o wi' checojol in xa nak ta tiempo c'ol egana neban utzil chique jari' ix libre chi ne'eto' pro ja chwe anin maquinq'ueje' ewq'uin nojel tiempo, ninwasaxel na checojol.

8 Ja xuban ja rixok chwe ri' xuya' chwe ja c'o ruq'uin. Arja' tok xuya' ja rak'om chwij jari' xchomarsbej pon ja ncuerpo chi nmuki.

9 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja utzlaj tzij ja nc'amonto, xa bar ta tri' xtekaj wi' rbixic nojel nat nakaj tre ja rwach'ulew tri' xtinatax wi' chakaja' ja rutzil ja xuban chwe jawa' rixok ri', jari' nnatbex rxin. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

10 C'ac'ari' c'o jun chique ja cablajuj discípulo ja bina'an tre Judas Iscariote, arja' be cuq'uin ja jefe quixin sacerdote, rch'obonel chi nujach ja Jesús pa quek'a'.

11 Ja c'a tok xekaj cuq'uin xuch'ob chiquewach ja rch'obonel. Ja c'a reje'e' congana xequicot rmal ja bix chique rmal ja Judas in queya' quechi' chi nqueya' pwok tre. C'ac'ari' ja Judas xumaj rcanoxic nak nuban tre ja Jesús chi nujach pa quek'a'.

* * * * * * * * * *

12 Xerila' ja nabey k'ij rxin ja nmak'ij ja tok ntiji ja caxlanway ja mta levadura ruq'uin in tok necamsaxi ja tak carnelo xin pascua ja netzujux tre ja Dios como sacrificio. Xepeti ja rdiscípulo ja Jesús in quewa' quic'axaj tre ri':

—Ja xtati' xin nmak'ij pascua tabij chake bar tri' xtikachomij wi', xeche' tre.

13 Ja c'a Jesús ec'o ca'i' chique ja rdiscípulo xerutakel in quewa' xbijel chique ri':

—Jix chipan ja tinamit Jerusalén. Ja c'a tok xquixoc chipan c'o jun achi nec'ul, arja' rc'an jun cura' ya', quixtre'el c'a trij.

14 Ja tok xquixoqui ja bar xtoc wi' ja rachi pa jay tebij c'a tre ja rajaw jay quewari': —Ja Maestro okrtakonto awq'uin chi nurkac'axaj chawe: —¿Nak chi cuarto'il ja nkaban wi' ja wa'im xin pascua e wachbil ja ndiscípulo? Queri' ja binto chake, quixche' tre ja rajaw jay.

15 Ja c'a rarja' nuc'ut chewach jun nimlaj cuarto chomin chic, chicaj c'o wi' pa ca'i' piso. Tri' nechomij wi' ja nkati' ja xin nmak'ij pascua ri'. Queri' xbijel ja Jesús chique ja re ca'i' discípulo.

16 Xebe ja discípulo in tok xe'oc chipan ja tinamit ni queri' bantaji ja cani' bixel chique rmal ja Jesús. C'ac'ari' quemaj rchomarsaxic ja wa'im ja xin nmak'ij pascua.

17 Ja c'a tok xoc ak'a' ja Jesús e rachbil ja cablajuj discípulo xe'ekaji ja bar nqueban wi' ja wa'im.

18 Kas c'a etz'ubul pa mesa, quimajon wa'im ja tok Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', c'o jun chewe ja kamajon wa'im ruq'uin, arja' njacho na wxin pa quek'a' ja netzelan wxin, ne' chique.

19 Ja c'a reje'e' ja tok quic'axaj ja bix chique quemaj jun nimlaj bis:

—¿La maxta anin? ne' jun. ¿La maxta c'a anin? ne' chic jun. In queri' quibij chiquijujunal.

20 In bix chique rmal ja Jesús:

—C'o jun chewe ja rix cablajuj ndiscípulo ja xa junan nokwa' ruq'uin pa plato, arja' c'ari' ja njacho wxin pa quek'a'.

21 Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak arja' ncamsax na cani' tz'ibtal can tre chipan ja rtzobal Dios pro congana lawulo' tre ja xtijacho rxin pa quek'a' ja necamsan rxin, makana' maquita Alc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak. Ja xtijacho rxin más ta utz ja maquita xalax chwach'ulew. Queri' bix chique rmal.

22 Ja c'a tok quimajon wa'im ja Jesús xuc'am ja caxlanway, xmaltioxij tre ja Dios, xuwech' in xujach chique in quewa' xbij chique ri':

—Jawa' wari' ncuerpo, tec'ama' in tetija', ne' chique.

23 In xuc'am chic jun vaso vino, xmaltioxij tre ja Dios in xujach chique chakaja' in quetij canojelal.

24 C'ac'ari' xbij chic chique:

—Jawa' vino ri' jawa' nquiq'uel ocnak rseguro ja c'ac'a chominem ja rchomin ja Dios. Ja nquiq'uel e q'uiy ja winak ntix na pa quicuenta.

25 Anin ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja riya'l uva ni matintij chi wi' wawe', c'a tokori' xtintij chic ja tok xterila' ja k'ij chi ntij chipan ja gobierno xin Dios xarwari' c'ac'a chic nojelal tri', ne' chique.

* * * * * * * * * *

26 C'o c'a jun himno rxin ja nmak'ij pascua quibixaj. Ja c'a tok tzuri ja himno cumal xe'elel, xebe chipan ja lugar rbina'an Rjayu'al Olivo.

27 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Rmal ja xtiban chwe chipan awa' jun tucwak'abil ri' ixix nineya' can, nixanmaji pro ewanojelal. Queri' nbij chewe como tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewari': —Anin xtincamsaj ja yuk'ul quixin ja tak carnelo, ja c'a tak carnelo eje'e' nechictaji. Queri' ja tz'ibtal can.

28 Pro ja tok xtic'astaj nwach ninnabeyaj chewach, ninbe chipan ja departamento Galilea, ne' chique.

29 Ja c'a Pedro arja' xbij tre:

—Masqui canojel xcatqueya' can pro ja chwe anin mta moda xcatnuya' can ta, ne' tre.

30 In bix tre rmal ja Jesús:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri', ja chipan awa' jun tucwak'abil ri' ja tok maja'n tok' ca'mul ja ac' oxmul xtabij chwe chi: —Anin ma wotak ta rwach ja Jesús, natche' na chwe, ne'xi ja Pedro.

31 —Masqui ok ca'i' awq'uin xkocamsaxi pro ni ma xcatnuya' can ta wi', ne'e ja Pedro tre. In canojel queri' quibij tre chakaja'.

* * * * * * * * * *

32 C'ac'ari' ja Jesús xerachbilajel ja rdiscípulo, xebe chipan jun lugar rbina'an Getsemaní. Ja c'a tok xe'ekaji quewa' xbij chique ri':

—Quixtz'abe' can wawe' ri', ja c'a ranin nenbana' paki na oración, ne' can chique.

33 Be, xeruc'amel ja Pedro e rachbil ja Jacobo in Juan. C'ac'ari' xumaj jun nimlaj bis in xumaj ti'onem ja ranma.

34 In xbij chique:

—Camic, congana nbisoni ja wanma, ja nna' anin camíc rc'amonto chwe. Ixix quixq'ueje' can wawe', quixc'asc'oti, ne' can chique.

35-36 C'ac'ari' junwi' xyonaj pon wi' ri' ruyon, xuque'e in xumaj rbanic oración: —Padre, Nata', anin nwajo' nabij ta chwe chi maquita nink'ax chipan awa' rpokonal ja penak chinwach ri'. Atat majun ja maquita

natcowini naban, quinawasaj chipan
ja rpokonal ja penak chinwach ri',
maquita nink'ax chipan xarwari' ni
ta c'a xquink'ax wi' chipan ja wi
queri' nawajo' chwe chi nban, ne' tre
ja Tatixel.
37 Ja c'a tok tzuri ja roración rmal be
cuq'uin ja rdiscípulo. Ja tok xe'erwila'
ekajnak chi waram. Xbij tre ja Pedro:
—Simón ¿nak tre tok xa waram na-
ban? ¿La matacoch' ek xcatc'asc'ot ta
jun hora?
38 Quixc'asc'oti in tebana' orar
utzc'a ja Satanás tok xquixrtakchi'ij
maquita xquixruch'ec. Ja rewanma
jari' ni katzij wi' chi c'o rgana
nc'asc'oti pro como xa ix winak ja
recuerpo npokonaj nuban queri', ne'
tre.
39 C'ac'ari' meloj chic jutij chi
rbanic ja roración. Cani' xbij tre ja
Tatixel nabey queri' chic xbij ja pa
rca'mul.
40 Ja c'a tok tzur chic ja roración
rmal meloj chic jutij cuq'uin in
tok xe'erwila' chic ewarnak chic
chakaja'. Queri' quibanon como
congana jun nimlaj waram chique,
ma xquecoch' ta. Ja tok quena' nojoj
ni maticanoy cumal nak ta nquibij
tre.
41 Ja c'a Jesús be chic chi rbanic ja
roración. Ja c'a tok melojpi chic pa
roxmul xbij chique ja rdiscípulo:
—Camic quixwar c'a, quixxula'n
c'a, camic tzuri. Bien tec'waxaj chi
xurwila' ja hora, ja Ralc'walaxel ja
xoc alaxic cuq'uin ja winak, camic
njach na pa quek'a' ja raj'il ajmaqui'
chi nquicamsaj.
42 Jo', quixyictaji, que'ekac'ulu'.
Tetz'ata' mpe' le', xa nnakajinto ja
njacho wxin pa quek'a', ne' chique.

* * * * * * * * * *

43 Kas c'a rmajon na tzij ja Jesús
cuq'uin ja rdiscípulo ja tok chaka jalal
peti ja Judas. Jari' Judas jun chique
ja cablajuj apóstol. Arja' e q'uiy ja
winak erachbilanto in c'oli banbal
tak ch'a'oj quic'amonto cani' tre es-
pada in che', etakonto cumal ja jefe
quixin sacerdote in cumal ja maestro
ja netijon quixin ja winak tre ja ley
xin Dios in cumal chakaja' ja princi-
pali' xin tinamit. Etakonto cumal chi
nurquichapa' ja Jesús.
44 Ja c'a Judas ja njacho rxin ja Jesús
arja' c'oli xchomij cuq'uin ja winak
nak xtuban tre ja Jesús chi jari' njach-
bej rxin pa quek'a': —Ja tok xtetz'at
ja rachi ja xtintz'ubaj ruchi' chewach
ja c'ariri', techapa' in tec'ama'el pro
bien tebana' cuenta. Queri' rbanic ja
xchomij cuq'uin.
45 Be c'a alnak ja Judas ruq'uin ja
Jesús, ja c'a tok xekaj chwach xuban
saludar:
—Maestro, Maestro, ne' tre, in
xtz'ubaj ruchi'.
46 C'ac'ari' ja winak quechap ja
Jesús in quecoj preso.
47 C'o c'a jun chique ja rachbil
ja Jesús chaka jalal tok xwasajto
ja respada in c'o jun moso rxin ja
lok'laj sacerdote xusoc tre, xkupijel
jun rxquin.
48 Ja c'a Jesús arja' chapon chic
cumal ja winak in quewa' xbij chique
ri':
—¿La in alak'om la'an chewi' tok
ec'amonto espada ec'amonto che'
chwij chi nchapic?
49 Pro xinq'ueje' wa'an checojol
chipan ja nimlaj templo xin Dios in
k'ij k'ij xentijoj ja winak chipan pro
ma xinechap ta wa'an tri'. Pro no-
jel awa' wari' ma chaka ta nbantaji,
rumac chi nbantaj cumplir ja tz'ibtal
can chwe ojer chipan ja rtzobal Dios,
ne' chique.
50 C'ac'ari' ja rdiscípulo queya' can,
xe'anmajel.
51 C'o c'a jun ja rala' rtrarben ja
Jesús, arja' mta rtziak rcojonel, xa jun
sábana rbaron ri' chipan pro chaka
jalal tok chapi cumal ja winak.
52 Pro ja xuban, xch'akij can ja
sábana, xanmajel ch'anali.

* * * * * * * * * *

53 Ja c'a winak ja xechapo rxin
ja Jesús eje'e' quec'amel chwach ja
lok'laj sacerdote. Tri' quimolon wi'
qui' ja jefe quixin sacerdote e cachbil
ja principali' xin tinamit in e cachbil
chakaja' ja maestro ja netijon quixin

ja winak tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal
can rmal ja Moisés.
54 Ja c'a Pedro arja' rtrarben ja Jesús
pro c'a c'a nat nutzu' pon chic wi'.
Arja' tok xekaji ja bar c'o wi' ja nim-
laj jay rxin ja lok'laj sacerdote xococ
chwa jay in tz'abe' chi k'ak' cuq'uin ja
pulisiya', xumaj rmak'ic ri'.
55 Ja c'a jefe quixin sacerdote e
cachbil ja jule' chic ja rec'o chipan
ja k'etbaltzij quixin ja raj Israel eje'e'
quemaj quicanoxic jule' winak chi
nqueya' testigo'il trij ja Jesús. Queri'
nqueban utzc'a chi nkaji camíc trij.
Pro ni majun nak ta quichapbej ta
rxin ja Jesús.
56 E q'uiy ja winak ja queya' tes-
tigo'il trij pro ma katzij ta ja nquibij
tre, xa tz'akoj tzij nqueban. Junwi'
nbij jun in junwi' nbij chic jun, ni
matuc'am wi' ri' ja nquibij.
57 In ec'o chic jule' chique, eje'e'
xepe'i quemaj rbixic jule' ril ja Jesús
pro xa tz'akbal tak tzij queban:
58 —Jala' jun achi le', ajoj kac'axan
quewa' rbin ri': —Anin nyoj na jawa'
nimlaj templo xin Dios ri' ja xa winak
ebanyon in nyic chi na jun templo
ja ma winak ta ebanyon in xa oxi'
k'ij nrajo' chi nyictaj wi'. Queri' rbin,
xeche'e.
59 Pro nixtac'a eje'e' ta chakaja'
nuc'am ta ri' ja nquibij.
60 Ja c'a lok'laj sacerdote arja' pe'i
chiquicojol ja winak in xbij tre ja
Jesús:
—¿La matac'ulba' c'a ja bix chawe
le'? Camic, tabij c'a chwe nak rbanic
ja testigo'il ja ya' chawij cumal ja
rachi'i' le', ne' tre.
61 Pro ja Jesús ni matic'ulba' wi' ja
nbix tre. In bix chic tre rmal ja lok'laj
sacerdote:
—Tabij chake ¿la atat ja rat Cristo ja
rat Ralc'wal ja nimlaj Dios? ne'xi ja
Jesús.
62 Ja c'a Jesús arja' xbij tre:
—Anin nac'a. In netz'at na chakaja'
ja xtuban ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak, arja' pa riquik'a'
ja Dios ntz'abe' wi' ja bar c'o wi' ja
nimlaj poder rxin in netz'at chakaja'
ja tok xtipi chic jutij c'amonto rmal
jule' sutz' xin chicaj, ne' tre.
63 Ja c'a lok'laj sacerdote c'o jun
tziak rcojon xurak como xa itzel
xc'axaj ja bix tre rmal ja Jesús in xbij
chique ja quimolon qui' ruq'uin:
—Camic, mchita ne'oc wi' más ja
testigo
64 como bien xec'waxaj ja xbij le',
ja Dios janila nuban ofender ri' rmal.
Camic ¿nak nebij ixix tre? ne' chique.
—Mta, ni yatal wi' trij chi ncamsaxi,
xeche'e canojelal.
65 Ec'o c'a jule' chique quemaj
rchubaxic ja Jesús. In chakaja'
quitz'apij rwach chi su't in tok
tz'aptaj cumal quemaj rsoquic in
quewa' quibij tre ri': —Tabij c'a
chake camic ¿nak yowi k'a' chi apalaj?
Queri' ja quibij tre pro xa nquiyok'bej
rxin. Ja c'a pulisiya' chakaja' quemaj
rya'ic k'a' chi rpalaj.

* * * * * * * * * *

66 Ja c'a Pedro arja' tz'ubul chwa
jay, c'o c'a jun aj'ic' ja nsamaj ruq'uin
ja lok'laj sacerdote xekaj ruq'uin.
67 Ja raj'ic' tok xutz'at ja Pedro
chi rmajon rmak'ic ri' chi k'ak'
xtz'elwachij in quewa' xbij tre ri':
—Atat jun chakaja' xawachbilaj ja
Jesús ja raj Nazaret, ne' tre.
68 Pro ja Pedro arja' ma xuya' ta trij
ja bix tre:
—Anin ni ma wotak ta ja nabij le',
nak la nabij chwe, ne' tre ja rixok.
Yictaji, be ja bar c'o wi' ja puerta in ja
ac' chaka jalal tok xok'i.
69 Pro ja raj'ic' arja' xtz'elwachij
chic jutij ja Pedro in xbij chique ja
rec'o tri':
—Jawa' jun achi ri' arja' rachbilaj ja
Jesús, ne' chique.
70 Pro ja Pedro arja' ma xuya' chi ta
trij ja bix tre. In c'a co'l ari' tok bix
chic jutij tre ja Pedro cumal ja rec'o
tri':
—Bien k'alaj chi atat at cachbil ja
xerachbilaj ja Jesús como bien k'alaj
chi at aj Galilea in ja nattzijon atat ni
junan ruq'uin ja cani' netzijon eje'e',
ne'xi.

71 —Chwach Dios nbij chewe chi
anin ma wotak ta rwach ja Jesús
ja nixtajini nebij chwe in xta itzel
xquinrutz'at ja Dios ja wi ma katzij ta
ja nbij, ne'e ja Pedro chique.
72 In chaka maril bitaj rmal ja tzij ri'
xok' chic jutij ja ac'. C'ac'ari' xurkaj
tre ja Pedro ja bin tre rmal ja Jesús,
quewa' bin tre ri': —Ja tok maja'n tok'
ca'mul ja ac', oxmul xtabij na chwe
chi: —Anin ma wotak ta rwach ja
Jesús, natche' na chwe. Queri' ja bin
tre. Ja c'a tok xumaj rch'obic ja bin tre
rmal ja Jesús xumaj jun nimlaj ok'ej.

15

1 Ja c'a tok sakari quemol qui'
canojel ja jefe quixin sacerdote chi
rchomarsaxic nak nqueban tre ja
Jesús e cachbil ja principali' xin tina-
mit e cachbil chakaja' ja maestro ja
netijon quixin ja winak tre ja ley xin
Dios in canojel ja jule' chic k'etol tak
tzij quixin ja tinamit Israel. Que-
baq'uel ja Jesús, quec'amel, xequi-
jacha' pa ruk'a' ja Pilato ja gober-
nador.
2 Ja Pilato tok pa'l chic ja Jesús
chwach arja' xc'axaj tre:

—¿La atat ja rat rey quixin ja tinamit
Israel? ne' tre.

—Queri' nac'a cani' nabij le', ne'xi
rmal ja Jesús.
3 Ja c'a jefe quixin sacerdote q'uiy
rwach ja ril ja Jesús quemaj rbixic tre
ja Pilato.
4 C'ac'ari' ja Pilato xc'axaj chic tre ja
Jesús:

—¿La matac'ulba' ja nbix chawe le'?
Congana taka'an jule' awil nquibij
chawe, ne' chic tre.
5 Pro ja Jesús nixtac'a c'o ta jun tzij
xbij, ni ma xc'ulba' ta wi'. Ja c'a Pi-
lato congana junwi' xutz'at ja queri'
xuban.
6 Ja c'a Pilato ni c'amonnak wi' tre
chi ni c'o wi' jun preso nsokpij pa tak
nmak'ij pascua pro nuya' lugar tre
ja tinamit chi eje'e' nec'utuni nak chi
preso'il ja nsokpixel.
7 Ec'o c'a jule' preso, eje'e' e'ocnak
pa che' rumac ja xeyictaj trij ja gob-
ierno in ec'o jule' winak equicamsan.
C'o c'a jun chique ja preso rbina'an
Barrabás.
8 C'ac'ari' xe'ekaji ja winak ruq'uin
ja Pilato in quewa' quibij tre ri':

—Tasokpij jun preso como niquir-
wari' abanonto chake pa tak nmak'ij
pascua, xeche' tre.
9 —¿Nak newajo', la c'ol egana chi
nsokpijel ja rey ewxin ja rix aj Israel?
ne'e ja Pilato chique.
10 Queri' xbij chique como arja'
bien rotak chi ja jefe quixin sacer-
dote congana quiakirnak canma trij
ja Jesús in xa rmal ja raquiakarem tok
quijachon pa ruk'a'.
11 Pro ja jefe quixin sacerdote
eje'e' xa xequeyoj ja winak in quibij
chique chi nquic'utuj ja Barrabás chi
nsokpixel in ma ja ta ja Jesús.
12 Ja c'a Pilato arja' xbij chic jutij
chique:

—Ja wi queri' newajo' ¿nak c'a nban
tre nech'ob ixix ja rachi ja rey ewxin
ja rix aj Israel nixche' tre? ne'e ja
Pilato chique.
13 Eje'e' quemaj chic jutij rakic
quechi':

—Tacamsaj chwach cruz, xeche'
tre.
14 —¿Nak c'a tre, nak c'a ritzelal
rbanon? ne' chic ja Pilato chique.
Pro ja reje'e' más chi na quemaj rakic
quechi':

—Tacamsaj chwach cruz, xeche'
chic jutij tre.
15 Ja c'a Pilato como arja' matirajo'
chi neyojtaj más ja winak rmalari' tok
xuya' quigana, xsokpijel ja Barrabás
in xuya' orden chi nrapaxi ja Jesús.
Ja c'a tok raptaji xujach pa quek'a'
ja nec'amo'el rxin chi necamsax
chwach cruz.
16 C'ac'ari' ja soldado eje'e'
quec'amel ja Jesús chwa jay ja bar
nq'ueje' wi' ja gobernador in xeque-
mol canojel ja jule' chic cach tak
soldado.

17 C'o jun tziak morada quecoj tre in
quichomij jun corona, q'uix quecoj in
quecoj pa rwi'.
18 C'ac'ari' quemaj rbanic saludar
ja cani' nbạn saludar jun rey pro xa
nquiyok'bej rxin: —Atat at rey quixin
ja tinamit Israel, xeche' tre.
19 C'o jun aj quesoc rij tak rwi' tre in
quichubaj. C'ac'ari' xexuque' chwach
cani' ruk'ij nqueya' pro xa yok'bal
rxin ja nqueban.
20 Ja tok tzuri yok'onem cumal
c'ac'ari' quejal ja tziak morada tre in
quecoj chic tre ja ni rtziak wi' arja'.
C'ac'ari' quec'amel chi nequiripa'
chwach cruz.

* * * * * * * * * *

21 Ja tok xebe c'o jun achi quewil,
Simón rubi', arja' c'a melojto pa tak
k'ayis in tri' k'ax wi' ja bar ec'o wi'
in puersa queban tre chi nrijkajel ja
cruz rxin ja Jesús. Ja Simón arja'
aj Cirene in ec'o ca'i' rc'ajol, jun
rbina'an Alejandro in jun rbina'an
Rufo.
22 C'ac'ari' xebe, quec'amel ja Jesús
pa jun lugar rbina'an Gólgota. Gólgota
tibij tzij lugar xin rwi' camnak.
23 Ja tok xe'ekaj chipan ja lugar
Gólgota quitzujuj vino tre chi nutij. Ja
vino c'oli mirra yujun ruq'uin pro ja
Jesús ma xuc'am ta chique.
24 Ja c'a tok riptaj cumal chwach
cruz quemaj rbanic suerte trij ja
rtziak. Queri' queban utzc'a chi
nquetz'at nak chi tziakil xtiquec'am
chiquijujunal.
25 Ja hora ja querip wi' chwach cruz
a las nueve xin ak'abil.
26 Ja Jesús tz'ibaxi ja ril ja nbix tre,
quewa' rbanic ja ril nbixi ri': —Jawa'
rachi ri' arja' rey quixin ja tinamit
Israel, ne'xi.
27 In ec'o c'a ca'i' alak'oma' xerịp
chwach cruz chakaja', jun pa
riquik'a' ja Jesús in jun pa rxcon.
28 Tri' c'a bantaj wi' cumplir ja
tz'ibtal can ojer chipan ja rtzobal
Dios tre ja Cristo, quewa' nbij ri': —
Arja' queri' nbạn na tre ja cani' nbạn
chique ja ritzel tak winak, ne'e.
29 Ja c'a winak ja nek'axi ja tok
nquetz'at ja Jesús xa nquitzebej xa
nqueyok' in quewa' nquibij tre ri':

—Atat xatbini chi nayoj ja templo in
xa oxi' k'ij nrajo' chi nayic chi wi' jutij,
30 camic tato'o' c'a awi' ayon, catka-
jpi c'a chwach ja cruz, neche' tre.
31 In ja jefe quixin sacerdote eje'e'
xa nqueyok' chakaja' e cachbil ja
maestro ja netijon quixin ja winak tre
ja ley xin Dios:

—Arja' To'onel quixin winak ne'xi,
pro ja camic xna' maticowini nuto' ri'
arja'.
32 Ja wi katzij chi arja' ja Cristo ja
Rey kaxin ja rok aj Israel tikajto c'a
camic chwach ja cruz. Ja wi xtikatz'at
chi xtikajto nyuke' c'a kac'u'x ari'
ruq'uin, neche'e. In queri' queban ja
xerịp chwach cruz pa rxquin ja Jesús,
eje'e' queyok' chakaja'.
33 Ja pa nc'ajk'ij c'o jun nimlaj
k'eku'm xoqui nojel rwach'ulew, c'a a
las tres xin takak'ij sakar chic jutij.
34 Ja c'a Jesús tok xuban a las
tres xin takak'ij arja' congana xurak
ruchi', quewa' xbij ri':

—Eloi, Eloi ¿lama sabactani? ne'e.
Jari' tzij xbij quewa' nbij ri': —Nata'
Dios, nata' Dios ¿nak tre tok inaya'on
can? ne'e.
35 Ec'o c'a jule' chique ja winak ja
rec'o tri', eje'e' tok quic'axaj ja xbij
quewa' quibij ri':

—Jala' rachi le' camnak profeta
Elías ja nsiq'uij, xeche'e.
36 C'o c'a jun chique xerc'amla'to
jun esponja, xch'akba' tre jule' vina-
gre, xuxim chutza'm jun aj in xuya'
nojoj tre ja Jesús chi nutij in xbij:

—Ch'enchila', katz'ata' na c'a ja wi
xtipeti ja rElías chi nurkajsaj chwach
cruz, ne'e.
37 Ja c'a Jesús arja' xurak chic jutij
ruchi' in ni cam kaj.
38 In chaka jalal tok raktaji ja manta
ja tasben rpan ja nimlaj templo xin
Dios ja bar c'o wi' ja santilaj lugar,
chaka ca'i' xuban. Raktaji, xelto chi-
caj, kajto c'a pa tok'ulew.

39 C'o c'a jun capitán pa'l chwach ja
Jesús arja' tok xutz'at nak xuban ja
tok cam kaj quewa' xbij ri':
—Jala' rachi le' ni katzij wi' chi
Ralc'wal Dios, ne'e.
40 Ec'o c'a jule' ixoki' ja rec'o tri'
chakaja' nquetzu' pon ja nbantaji.
Jun chique ja rixoki' María Mag-
dalena, in jun chic María ja rec'o ca'i'
ral, jun José in jun chic Jacobo ja ch'ip
ne'xi. In jun chic chique ja rixoki'
Salomé.
41 Jawa' rixoki' ri' tok q'ueje'e ja
Jesús pa Galilea eje'e' nij etran wi' trij
in queto' chipan nak ja c'o rjawaxic
tre. In c'a ec'o na más ja rixoki'
ja xetre'el trij ja Jesús ja tok be pa
Jerusalén.

* * * * * * * * * *

42-43 C'o c'a jun achi José rubi' aj
Arimatea, arja' nim ruk'ij chipan ja
k'etbaltzij quixin ja tinamit Israel
in chakaja' nojel ruc'u'x rayben ja
k'ij ja tok xtoqui ja gobierno xin
Dios. Ja c'a José como xuban hora in
como jari' k'ij ja nchomix wi' nakun
rxin ja nmak'ij in c'uluto pispra rxin
ja xula'nbal k'ij chakaja' chewi' tok
be ruq'uin ja Pilato xerc'utuj tre ja
cuerpo rxin ja Jesús, arja' ma xbej ta
ri'.
44 Ja c'a Pilato tok xc'axaj chi cam-
nak chic ja Jesús arja' quewa' xbij kaj
pa ranma ri': —¿Nak moda c'ari' tok
camnak chic? ne' kaj. In xsiq'uij pon
ja capitán, xc'axaj tre wi ni katzij wi'
chi camnak chic ja Jesús.
45 Ja c'a tok bix tre rmal ja capitán
chi ni katzij wi' chi cami c'ac'ari'
xuya' orden chi njachi ja cuerpo tre
ja José.
46 C'ac'ari' ja José xulok' jun tziak,
be xerkajsaj ja cuerpo rxin ja Jesús
chwach cruz in xubar pa jun utzlaj
tziak. Ja c'a tok bartaj rmal xerya'a'
chipan jun panteón ja c'oton chwach
jun portales in xtz'apij ruchi' tre jun
nimlaj abaj.
47 Ja c'a María Magdalena rachbil ja
jun chic María ja rute' José eje'e' ec'o
tri' in nquetzu' pon ja bar q'ueje' can
wi' ja cuerpo rxin ja Jesús.

16

1 Ja c'a tok xoc'owi ja xula'nbal
k'ij ja María Magdalena rachbil ja
jun chic María ja rute' Jacobo rachbil
chakaja' ja Salomé eje'e' quelok' jule'
ak'om ja qui' rxula' utzc'a chi nebe
nequiya'a' trij ja cuerpo rxin ja Jesús.
2 Ja c'a xin domingo pa rsakaric
xebe ja bar c'o wi' ja panteón, kas
nelto k'ij ja tok xe'ekaj chipan ja lu-
gar:
3 —¿Nak la c'a xtilasani ja rabaj ja
tz'apben ruchi' ja panteón utzc'a chi
nokcowini nokoc chipan? neche'e
chibil tak qui'.
4 Pro ja tok quetz'at pon lasan chic
ja rabaj, bien xecowini quetz'at como
ja rabaj congana nim.
5 Ja c'a tok xe'ococ chipan ja pan-
teón c'o jun ala' quetz'at, pa quiquik'a'
tz'ubul wi', c'o jun nimlaj tziak sak
rcojon. Eje'e' congana quixbej qui'
rmal.
6 Pro ja c'a ángel xbij chique:
—Ma texbej ta ewi'. Anin wotak
chi Jesús ja raj Nazaret ja nixtajini
necanoj, ja camsax chwach cruz. Pro
arja' c'astaj wa'an rwach ari', ma
wawe' chi ta c'o wi'. Quixajo', tetz'ata'
mpe' ja lugar ja bar q'ueje' wi' ja
rcuerpo.
7 Pro ja camic jix, jebij tre ja Pedro
in chique ja jule' chic discípulo chi: —
Ja Jesús arja' nnabeyaj chewach, nbe
pa Galilea in tri' netz'ata' wi' ja cani'
bin can chewe rmal. Queri' tebij
chique, ne'e ja ángel.
8 Ja c'a rixoki' alnak xe'elto chipan
ja panteón, queri' queban como con-
gana nebirboti rumac ja xbeben ri'il.
In ni majun bar ta tri' quibij wi' ja
quetz'at rumac ja congana quixben
qui'.

* * * * * * * * * *

9 Ja Jesús tok c'astaji chiquico-
jol camnaki' pa jun domingo pa
rsakaric. Ja c'a kas xuc'ut wi' ri'
nabey, chwach María Magdalena.
Jari' María ja rec'o wuku' itzel tak
espíritu e'ocnak tre nabey in xe-
lasaxel tre rmal ja Jesús.

10 Arja' be cuq'uin ja rachi'i' ja
nij etran wi' trij ja Jesús tok maja'n
ticami, nerbij chique chi c'astaji ja
Jesús. Ja c'a tok xekaj cuq'uin con-
gana bis ok'ej nqueban.
11 In xbij chique: —C'astajnak chic
ja Jesús, xintz'at wa'an rwach, ne'
chique, pro eje'e' ma xquinimaj ta.
12 Ja c'a Jesús ec'o chic ca'i'
rdiscípulo, eje'e' quimajon binem
ebenak pa jun aldea tok chaka jalal
xuc'ut ri' chiquewach pro junwi' na
nca'yi chewi' tok ma xch'obtaj ta
cumal chanim chi Jesús.
13 Pro ja tok ch'obtaj cumal xebe
cuq'uin ja jule' chic cachbil, xequibij
chique: —C'astajnak chic ja Jesús,
xeche' chique, pro ma xnimax ta ja
quibij.
14 Ja c'a tok be jutz'it tiempo
tre xuc'ut chic jutij ri' ja Jesús
chiquewach ja julajuj rdiscípulo,
eje'e' kas e'ocnak pa mesa. Ja Jesús
arja' xumaj quich'olixic rmal ja ma
kas ta yukul quec'u'x ruq'uin in rmal
ja kas maril nquinimaj chi c'astaji.
Queri' xuban chique como eje'e' ma
xquinimaj ta ja bix chique cumal ja
xetz'ato rxin chi c'astajnak chic.
15 C'ac'ari' xbij chic chique:
—Jix nojel nat nakaj chwach ja
rwach'ulew, jeya'a' rbixic ja utzlaj tzij
ja nc'amonto, jeya'a' rbixic chique ja
winak pro ni canojelal.
16 Canojel ja winak ja xtiyuke'
quec'u'x wq'uin in nebạn bautizar
eje'e' nquewil ja totajem xin Dios. Ja
c'a ma xtiyuke' ta quec'u'x wq'uin
eje'e' nk'ẹt tzij chiquij in netạkel
chipan ja nimlaj rpokonal.
17 Ja xtiyuke' quec'u'x wq'uin c'o
je'e ja xtiyataj na chique ja nc'utuwi
ja poder xin Dios quewari', jun,
pa nubi' anin nequilasajel itzel tak
espíritu chique winak, in jun chic,
netzijon chipan jule' chic tzobal ja ma
cotakin ta,
18 in jun chic, wi chaka jalal
nequechap itzel tak cumatz pro mta
nbạn chique cumal in wi chaka jalal
nquetij veneno mta nuban chique
chakaja'. In chakaja' wi nqueya'
quek'a' pa quewi' ja yawa'i' netzuri.
Queri' xbij chique ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

19 Ja c'a kajaw Jesús tok tzuri
tzij rmal cuq'uin ja rdiscípulo arja'
c'amarel chila' chicaj, xetz'abe' pa
riquik'a' ja Dios.
20 Ja c'a rdiscípulo eje'e' xe'elel, que-
maj rbixic ja Jesucristo nojel nat
nakaj. Ja kajaw Jesús arja' cachbi-
laj chi rbanic ja samaj, xuya' chique
chi c'o nimak tak milagro nqueban
jari' nc'utuwi chi ni katzij wi' nojel
ja quimajon rbixic chique ja winak.
Amén.

SAN LUCAS

1 Honorable Señor Teófilo, anin c'o
jun wuj xintz'ibaj ri' in camic nwajo'
ntak awq'uin. E q'uiy ja winak ja
bien quich'obon can nak rbanon can
ja Dios chikawach in jari' quitz'iban
chic.
2 Ja quitz'iban ni junan ruq'uin ja
bix chake ajoj cumal ja xetz'atowi
nojel ja nimlaj samaj ja xuban can
ja Jesús in chakaja' eje'e' quech'ob
chiquewach ja winak ja utzlaj tzij xin
Jesús.
3 Ja c'a ranin xenmaja'to rch'obic ja
bar winakarnakto wi' nojel ja rbanon
can ja Dios chikawach in xunq'uisa'
ja bar c'o wi' camic. Bien xinch'ob
rij rwach in xinchomarsaj chi utz in
xintz'ibaj nojel in camic nwajo' ntak
awq'uin.
4 Queri' nban utzc'a chi bien na-
wotakij chi ni katzij wi' ja utzlaj tzij
xin Jesucristo ja c'utun chic chawach.

* * * * * * * * * *

5 Ja pa rtiempo ja Herodes ja
rey xin Judea c'o jun sacerdote,
Zacarías rubi'. Ja c'a Zacarías arja'
jun chique ja jun moc sacerdote
ja bina'an chique e xin Abías. C'o
rxjayil, Elisabet rubi'. Ja c'a rElisabet
arja' chakaja' riy rumam can ja rojer
lok'laj sacerdote Aarón.
6 Ja c'a Zacarías rachbil ja rElisabet
eje'e' utz quic'aslemal ntz'a̱t rmal ja
Dios, nquinimaj ja mandamiento in
nquinimaj ja jule' chic ja tz'ibtal can
chipan ja rtzobal ja kajaw Dios, mta
nechapbexi.
7 Pro ni majun ti calc'wal como ja
rElisabet ni mta wi' alanem trij in
c'uluto xa e tak rija' chic chi e ca'i'.
8 Xuban jutij ja Zacarías e rach-
bil ja jule' chic sacerdote ja re xin
Abías eje'e' ec'o chipan ja quisemana,
quimajon ja samaj xin Dios chipan ja
nimlaj templo.
9 Ja sacerdote ni quicostumbre wi'
chi nqueban suerte chok trij nkaj wi'
chi noc chipan ja lugar santo rxin
ja kajaw Dios chi rporoxic ja rin-
cienso. Queri' c'a queban in tok tzuri
ja suerte cumal trij ja Zacarías kaj wi'
chewi' tok xoqui ja Zacarías chipan ja
lugar santo chi rporoxic ja rincienso.
10 Kas rmajon c'atem ja rincienso,
congana e q'uiy ja winak quimolon
qui' chwach ja lugar santo, quimajon
rbanic ja roración.
11 Chaka c'a jalal tok c'o jun ángel
rxin ja kajaw Dios winakar ruq'uin ja
Zacarías. C'o jun altar ja bar nporox
wi' ja rincienso, tri' pa'l wi' ja ángel pa
riquik'a' ja raltar.
12 Ja c'a Zacarías tok xutz'at ja ángel
congana junwi' xuna', congana xbej
ri' rmal.
13 Pro ja ángel quewa' xbij tre ri':

—Zacarías, ma taxbej ta awi' como
ja Dios arja' rc'axan ja raworación,
ja c'a rElisabet ja rawixjayil arja' c'o
jun ti ral tala' nq'ueje' na chwiruk'a'.
Ja c'a tok xtalaxi ja tala' Juan rubi'
xtabina'aj tre
14 in janila xtiquicoti ja rawanma
rmal in e q'uiy ja winak ja queri'
xtiqueban eje'e' chakaja'.
15 Como ja tala' arja' congana nim
ruk'ij ntz'a̱t na rmal ja Dios. Ni majun
vino xtutij ta nixtac'a xtutij ta nak chi
ta ja natk'abar rmal. Maja'n talaxi
ja tok xtinoji ja rEspíritu Santo pa
ranma.
16 Rmal arja' tok e q'uiy ja winak ja
rawach tak aj Israel eje'e' nqueq'uex
na quina'oj in nquinimaj chic ja ka-
jaw Dios.
17 Ja tok xtoc achi nnabeyaj chwach
ja Cristo chi rchomarsaxic ja rubey,
ni queri' ranma ja cani' ranma ja
rojer profeta Elías in queri' rpoder
chakaja' ja cani' rpoder ja rElías. Jari'
nyataj na tre ja rac'ajol utzc'a chi
nerchomarsaj ja tatixela' cuq'uin ja
tak calc'wal utzc'a chakaja' chi ja
winak ja ma e nimanela' ta ncotakij
ncuc'aj jun utzlaj c'aslemal. Queri'
c'a xtuban, nerchomij pon ja winak
utzc'a chi quichomin chic qui' chi
rc'ulic ja kajaw Cristo. Queri' xbij ja
ángel tre ja Zacarías.
18 —Pro ¿nak moda nwotakij ja wi

katzij ja nabij le'? como anin xa in ti ri'j chic in queri' tre wixjayil chakaja', xa ok tak rija' chic chi ok ca'i', ne'e ja Zacarías tre.
19 Ja c'a ángel quewa' xbij chic tre ri':
—Anin in Gabriel, mero chwach Dios inelnakto wi'. Ja c'a Dios arja' inrtakonto chi ak'iloxic, inrtakonto chi rbixic chawe ja utzlaj tzij ja c'a xinbij kaj chawe ri'.
20 Pro bien tac'waxaj ja xtinbij chic chawe ri', como ma xanimaj ta ja utzlaj tzij ja xinbij chawe chewi' tok natoc can mem camic. Ja c'a tok xtibantaj cumplir ja xinbij chawe c'a tokori' xcatcowini xcattzijon chic jutij. Atat ma xanimaj ta ja utzlaj tzij ja xinbij chawe pro ja tok xterila' tiempo rxin tokori' nbantaj na cumplir, ne' tre ja Zacarías.
21 Ja c'a winak eje'e' ec'o can chwach ja lugar santo, cayben ja Zacarías: —¿Nak tre c'awa', congana taka'an nyeloji ja Zacarías chipan ja lugar santo? xeche' kaj pa tak canma.
22 Ja c'a tok xelto ja Zacarías maticowin chic ntzijon cuq'uin ja winak. Ja c'a winak eje'e' ch'obtaj cumal chi c'oli ja xutz'at chipan ja lugar santo como arja' xa ruk'a' chic nuban chiquewach, ni majun tzij xbij chi ta chique.
23 Ja tok xuq'uis ja rsemana be ja Zacarías chi rochoch.
24 Xerila' ja k'ij tok yawaji ja rElisabet rmal jun ti ral c'o pa gracia. Jo'o' ic' ja ni ma xelpi ta wi' pa rochoch, quewa' xbij kaj pa ranma ri':
25 —Quewa' rbanon chwe ja kajaw Dios, c'o chic ti wal rya'on in rmalari' ma q'uixbal chi ta nna' chiquewach ja winak ja nelasan ntzijoxic chi mta wal, ne'e.

* * * * * * * * * *

26 Ja rElisabet waki' c'o chi wi' ja tok Dios arja' xutakto chic jutij ja ángel Gabriel. Chipan ja tinamit Nazaret xutak wi' ja c'o pa rcuenta ja departamento Galilea.
27 Xutak ruq'uin jun k'apoj xtan, María rubi'. Ja c'a María arja' rya'on chic ruchi' tre jun achi, José rubi', chi nc'ule' ruq'uin. Ja c'a José arja' riy rumam can ja rojer rey David.
28 Ja c'a tok xekaji ja ángel ja bar c'o wi' ja María quewa' xbij tre ri':
—María, ja Dios camic congana utz rbanon chawe, arja' c'ol awq'uin. Camic más na utzil ya'on chawe atat rmal ja Dios chiquewach canojelal ja rixoki', ne' tre.
29 Ja c'a María tok xutz'at ja ángel sach rna'oj rmal ja tzij ja bix tre rmal:
—¿Nak tre c'awa' tok nbij queri' chwe? ne' kaj pa ranma.
30 Ja c'a ángel quewa' xbij chic tre ri':
—María, ma taxbej ta awi' como atat awilon ja rutzil xin Dios.
31 Ja camic nq'ueje' na c'aslemal chawij, c'o jun tawal tala' nq'ueje' na. Ja c'a tok xtalaxi ja tala' Jesús rubi' xtabina'aj tre.
32 Ja tok xtiq'uiy nojoj janila nim ruk'ij, Ralc'wal ja nimlaj Dios xtibina'ax tre. Arja' riy rumam can ja rojer rey David in ja kajaw Dios xticojo rxin como rey ja cani' xuban tre ja David ojer.
33 Chijutij xtoc rey pan ewi' ja rix riy rumam can ja Jacob in ja gobierno rxin arja' ni mta wi' q'uisic trij. Queri' xbij ja ángel tre ja María.
34 —¿Nak moda tok xtibantaj cumplir ja nabij le'? pro makana' inc'ulan ta c'a, ne'e ja María tre.
35 Quewa' bix chic tre rmal ja ángel ri':
—Ja rEspíritu Santo arja' nkajto na awq'uin in ja poder rxin ja nimlaj Dios jari' nsamaj na awq'uin rmalc'ari' tok ja santilaj ac'al ja xtiq'ueje' chwiak'a' Ralc'wal Dios xtibina'ax tre.
36 Camic tawotakij chi ja rElisabet ja rawach'alal masqui xa ti ri'j chic pro c'o chic ti ral pa gracia chakaja'. Ja winak eje'e' nquibij tre chi ni mta wi' alanem trij pro camic waki' c'o chi wi'
37 como ja Dios arja' mta nak ta ja maquita ncowini nuban, ne'xi ja María.

38 —Anin inc'o pa ruk'a' ja wajaw Dios. Tibana' c'a chwe ja cani' c'a xabij kaj chwe, ne'e ja María. C'ac'ari' be ja ángel, xuya' can ja María.

* * * * * * * * * *

39 Ja c'a María arja' ma xuya' ta tiempo tre, xchomla' ri', be pa jun tinamit ja c'o chwajayu' ja c'o pa rcuenta ja departamento Judea.

40 Ja c'a tok xekaj chipan ja tinamit xoc pa rochoch ja Zacarías in xuya' rutzil rwach ja rElisabet.

41 Ja c'a rElisabet ja tok xc'axaj ja rutzil rwach ya' rmal ja María chaka jalal tok xuna' ja ti ral ja c'o pa gracia chi congana xusil ri' in noji ja rEspíritu Santo pa ranma ja rElisabet.

42 Arja' cow tzijoni, quewa' xbij tre ja María ri':

—Camic más na utzil ya'on chawe atat rmal ja Dios chiquewach canojelal ja rixoki' in janila utzil ya'on tre ja tawal chakaja' ja c'o pa gracia.

43 ¿Nak c'a inocnak wi' anin chi ja Dios rya'on chwe camic chi atpenak wq'uin? pro makana' maquita at rute' ja Cristo ja wajaw.

44 Queri' nbij chawe como anin ja tok chaka maril xaya' rutzil nwach xinna' ja ti wal ja c'o pa gracia congana xusil ri' rumac quicotemal.

45 Congana qui'il chawe como xanimaj chi nbantaj na cumplir ja bix chawe rmal ja ángel ja takto rmal ja kajaw Dios, ne'e ja rElisabet tre.

46 Ja c'a María quewa' xbij ri':

—Ja camic nojel nuc'u'x nojel wanma nya' ruk'ij ja kajaw Dios.

47 Congana nquicoti ja wanma como ja Dios arja' To'onel wxin.

48 Ninquicoti como ja Dios inrcha'on camic pro makana' nim ta c'a nuk'ij pro xa in ti jun ajsamajel rxin. Ja winak ja rec'o chipan awa' tiempo ja okc'o wi' ri' e cachbil ja winak ja maja'n que'alaxi xa nak ta tiempo xqueq'ueje' wi' eje'e' quewa' xtiquibij chwe ri': —Ja Dios rya'on ja rutzil tre ja María, xqueche' na chwe.

49 Como ja Dios congana nimak tak utzil ja rbanonpi chwe camic, janila poder c'o pa ruk'a' in ja c'a rubi' santilaj Dios ne'xi.

50 Ni npokonaj wi' kawach ja wi nkaxbej ki' chwach, niquirwari' nuban chake ja rok winak xa nak ta tiempo nokq'ueje' wi' wawe' chwach'ulew.

51 Bien xk'alasaj chikawach chi congana poder c'o pa ruk'a', xerkajsaj ja winak ja nquena' kaj chi congana nimak quek'ij.

52 Xerlasajel ja nimak tak rey pa k'etbal tak tzij pro xuya' quek'ij ja winak ja ma nimak ta quek'ij.

53 Congana utzlaj tak nakun xuya' chique ja winak ja nk'ak'an quepan pro ja c'a biyoma' eje'e' xbij chique chi ne'eli in ni majun nak ta xuya'el ta chique.

54 Xokruto' ja rok aj Israel ja rokcha'on rmal chi nkaban ja rsamaj, xoknataj rmal in xpokonaj kawach.

55 Queri' xuban como queri' rtzujun can chique ja kati't kamama' ojer cani' tre ja rAbraham in cani' chake ja rok riy rumam can ja rAbraham xa nak ta tiempo nokq'ueje' wi' wawe' chwach'ulew. Queri' xbij ja María.

56 Q'ueje' chi na oxi' ic' ja María ruq'uin ja rElisabet c'ac'ari' meloj chi rochoch.

* * * * * * * * * *

57 Ja c'a tok tz'akati rtiempo ja rElisabet q'ueje'e ja ti ral tala'.

58 Ja c'a rch'alal e cachbil ja rvecino xekaj rbixic cuq'uin chi ja Dios congana rpokonan rwach in c'o jun ti ral rya'on, janila xequicot ruq'uin.

59 Eje'e' tok xuban waxaki' ruk'ij ja tala' xebe ruq'uin como jari' k'ij nban wi' circuncidar ja cani' nrajo' ja quireligión. Cajo' ta quicanoj ta rubi' ja tac'al, Zacarías ja ti rubi' laj quibij tre, ti rc'axel ta ja rtata'.

60 Pro peti ja rute':

—Ma can ta, Juan rubi' xtikabij tre, ne' chique.

61 —Pro makana' c'o ta c'a jun awach'alal Juan rubi' xa chewi' tok queri' rubi' nabij, xeche' tre.

62 C'ac'ari' quemaj rbanic quek'a' chwach ja Zacarías como arja' xa ti mem chic:

—¿Nak rubi' ja tac'ajol nbixi? xeche' tre.

63 Ja c'a Zacarías c'oli xc'utuj ja bar ntz'ibaj wi' rubi':

—Juan rubi', queri' ja xtz'ibaj chiquewach. Congana sach quina'oj rmal pro ni canojelal.

64 Chaka c'a jalal tok tzuri ja Zacarías, ma mem chi ta, xumaj chic jutij tzij in congana xumaj rya'ic ruk'ij ja Dios.

65 Ja c'a vecino eje'e' congana quixbej qui' rmal pro ni canojelal. Nojel c'a ja bantaji ri' xel rbixic nat nakaj nojel chwitakjayu' ja c'o pa rcuenta ja departamento Judea.

66 Canojel ja winak ja xec'axani ja bantaji ri' eje'e' quec'ol pa tak canma, quewa' nquibij ri': —¿Nak la c'a chi samajil ja xtuban awa' ja tac'al ri'? xeche' tre ja ti yaqui'. Bien k'alaj chi ja kajaw Dios c'o ruq'uin.

67 Ja c'a Zacarías ja rtata' ja ti yaqui' arja' noji ja rEspíritu Santo pa ranma in xumaj rbixic jule' tzij ja yataj tre rmal ja Dios chi nbij tre ja Cristo ja xajalal maja'n talaxi, quewa' xbij ri':

68 —Kas ta xtiya' ruk'ij ja kajaw Dios ja Dios kaxin ja rok aj Israel como arja' xoknataj rmal in camic okrwasanel libre ja rok tinamit rxin.

69 Como c'o jun To'onel rtakonto kuq'uin janila nim ja poder c'o pa ruk'a'. Ja c'a To'onel arja' riy rumam can ja rojer rey David ja rajsamajel rxin ja Dios.

70 Ni queri' rbanon ja Dios ja cani' rtzujun can ojer como ja rojer tak profeta xin Dios eje'e' quitz'iban can chi c'o jun To'onel ja npi na

71 utzc'a chi noktotaj pa quek'a' ja kac'ulel utzc'a chi noktotaj pa quek'a' canojel ja winak ja xa itzel nokquetz'at.

72 Ja Dios arja' rtakonto ja To'onel jari' xbanbej cumplir ja rtzujun can chique ja kati't kamama' ojer chi ni npokonaj wi' quewach in jari' xbanbej cumplir chakaja' ja santilaj chominem ja xchomij ruq'uin ja rAbraham.

73 Tokori' xchomij ja tok c'o jun juramento xuban, xbij tre ja rAbraham ja kamama'

74 chi noktotaj na pa quek'a' ja netzelan kaxin utzc'a chi matikaxbej chic ki' nkaban ja nkayabej je'e ruk'ij ja Dios.

75 Queri' xuban ja Dios utzc'a chi chwach arja' nkaban wi' ja samaj rxin jaru' pa tiempo nkabanel chwach ja rwach'ulew pro ruq'uin jun ch'ajch'ojlaj anma, ruq'uin jun utzlaj c'aslemal. Queri' xbij ja Zacarías. C'ac'ari' xumaj chic jutij tzij, tre ja ti rc'ajol tzijon chi wi' quewari':

76 —Nc'ajol, atat xtibina'ax chawe chi at profeta rxin ja nimlaj Dios como atat natnabeyaj na chwach ja Cristo ja kajaw utzc'a chi nachomarsaj na rubey chwach ja tok xajalal maja'n tumaj ja rsamaj.

77 Natnabeyaj na chwach utzc'a chi nach'ob chikawach ja rok tinamit rxin chi ja tok ncuytaji ja kil kamac tri' nkawil wi' ja totajem xin Dios

78 in xa rmal ja congana npokonaj kawach ja Dios xa chewi' tok nuban queri' chake. Rmalc'ari' ja tok c'o jun To'onel rtakonto kuq'uin chila' chicaj ja nsakirsan kabey chikawach.

79 Ja c'a To'onel arja' neruya' na pa sakil ja winak ja rec'o pa k'ekumal ja nquixbej qui' chwach ja camíc in nokruc'aj na chipan jun bey ja rc'an quicotemal. Queri' xbij ja Zacarías.

80 Queri' c'a xuban, q'uiyi ja ti calc'wal ja Zacarías in Elisabet, congana cowir más ranma chi rbanic ja rutzil. Pa tak lugar ja bar kas talan wi' tri' nq'ueje' wi'. Ja c'a tok xerila' ja k'ij rxin be, xumaj rbixic ja rtzobal Dios chique ja rach tak aj Israel.

2

1 Jari' tiempo c'o jun censo bani. C'o jun nimlaj rey tri', César Augusto rubi', arja' xuya' jun orden chi nban censo chique ja winak ja rec'o pa tak nación pro ni canojelal.

2 Jawa' censo ri' jawa' ja kas nabey
censo bani tokori' tok c'o jun achi,
Cirenio rubi', arja' ocnak gobernador
xin Siria tri'.
3 Canojel ja winak xebe na pa tak
quitinamit ja cati't quimama' utzc'a
chi tri' nebạn wi' censo chique.
4 C'o c'a jun achi, José rubi', arja'
aj Nazaret ja c'o pa rcuenta Galilea.
Ja c'a José arja' be chakaja' utzc'a chi
nebạn censo tre. Rmalc'ari' ja tok
xelel chipan ja tinamit Nazaret in
be chipan ja tinamit Belén ja c'o pa
rcuenta Judea ja bar xalax wi' ja rojer
rey David. Tri' be wi' ja José como
ja rey David arja' sepo quixin ja rati't
rmama'. Ja José arja' riy rumam can
ja rey David.
5 Arja' c'o jun xtan rachbilajel,
María rubi', e utz chic ruq'uin chi
nec'ule'e. Ja c'a María arja' yawa'
chic, xa nnakajinto ja k'ij ja xtiq'ueje'
wi' ti ral.
6 Kas c'a tri' pa Belén ec'o wi' ja tok
tz'akati ja k'ij rxin.
7 Tri' c'a xalax wi' ja ti ral tala', ti
nabey winak. Xubar pa tziak. Ja
c'a tok bartaj rmal c'o jun quiwabal
chicop xcanoj in xcotz'ba' chipan.
Queri' c'a xuban, pa quic'olibal
chicop xeq'ueje' na wi' como enojnak
chic ja winak chipan ja posada.

* * * * * * * * * *

8 Ec'o c'a jule' yuk'ul tak carnelo,
tri' ec'o wi' chinakaj ja tinamit Belén,
quimajon quichajixic ja tak carnelo
chak'a' pa tak k'ayis.
9 Chaka c'a jalal ja tok c'o jun ángel
winakar chiquewach takonto rmal ja
kajaw Dios in c'oli ja gloria rxin ja
kajaw Dios quetz'at, ntajini nuq'uiak
ri' chiquij, congana quixbej qui' rmal.
10 Pro bix chique rmal ja ángel: —Ma
texbej ta ewi', tec'waxaj mpe' ja xtin-
bij chewe ri' como anin c'o jun utzlaj
tzij ja nc'amonto chewe, jun utzlaj tzij
janila quicotemal rc'amonto chique
ja winak pro ni canojelal.
11 Quewa' ja utzlaj tzij ja nc'amonto
chewe ri', ja camic c'o jun To'onel
ewxin c'a xalaxi, pa Belén xalax wi' ja
bar xalax wi' ja rojer rey David. Ja c'a
To'onel arja' ja Cristo ja kajaw.
12 Ja tok xtewila' ja ti yaqui' quewa'
banon tre ri', baron pa tziak in
cotz'ban pa quiwabal chicop jari'
retal ja nbij can chewe, ne'e ja ángel
chique.
13 Chaka c'a jalal tok ec'o jule' rach-
bil ja ángel xewinakari e xin chila'
chicaj pro congana e q'uiy. Congana
quimajon rya'ic ruk'ij ja Dios, quewa'
nquibij ri':
14 —Ja camic janila majtajnak chic
rya'ic ruk'ij ja Dios chila' chicaj in
ja wawe' chwach'ulew c'o chic ja
quicotemal, c'o chic ja rutzil xin Dios
cuq'uin ja winak, neche'e.
15 Ja c'a yuk'ul tak carnelo tok
xemeloji ja ángel chila' chicaj eje'e'
quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Jo'
c'a ja pa Belén tekatz'ata' ja bantajnak
ja takonto rbixic kuq'uin rmal ja ka-
jaw Dios, xeche'e.
16 Queri' c'a queban, xebe alnak.
Ja c'a tok xe'ekaji quewil ja María
rachbil José in quetz'at ja ti yaqui'
cotz'ban pa quiwabal chicop.
17 Ja tok quetz'at ja ti yaqui' c'ac'ari'
quemaj rcholic chiquewach ja winak
ja bin can chique rmal ja ángel trewa'
ja jun tac'al ri'.
18 Ja c'a winak kas c'asc'o'i quic'axaj
canojelal ja bix chique cumal ja
yuk'ul tak carnelo.
19 Pro ja María arja' xuc'ol pa
ranma nojel ja tzij ja rc'axan,
congana nuch'ob rij rwach nak
rc'amonto.
20 Ja c'a yuk'ul tak carnelo eje'e'
xemeloji, congana quimajon rya'ic
ruk'ij ja Dios rmal ja quic'axan in
rmal ja quitz'aton, ni bantaj wi'
cumplir ja cani' bin can chique rmal
ja ángel.

* * * * * * * * * *

21 Ja c'a ti yaqui' ja tok xuban
waxaki' ruk'ij ja tok ban circuncidar
tokori' canox rubi'. Ja ti rubi' bix
tre Jesús como queri' rubi' ja canox
rmal ja ángel ja tok maja'n tiq'ueje' pa
gracia.

22 Xerila' c'a ja k'ij chi nebe
nequich'ach'ojirsaj qui' ja cani'
nbij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can
rmal ja Moisés c'ac'ari' xebe ja pa
Jerusalén, quec'amel ja tac'al utzc'a
chi nequibana' presentar chipan ja
nimlaj templo xin Dios.
23 Queri' queban como ja ley rxin ja
kajaw Dios quewa' tz'ibtal can chipan
ri': —Ja tak ala'i' ja nabey tak winak
eje'e' e rxin ja Dios pro canojelal, ne'e.
24 Ec'o ca'i' tak tz'iquin nequitzu-
juj chwach ja Dios como sacrificio ja
cani' nbij ja ley rxin ja kajaw Dios
quewari': —Jun c'ulaj tak xtruc'uc' ja
netzujuxi owi e ca'i' tak palomax ja re
tak co'coj, ne'e.
25 C'o c'a jun achi pa Jerusalén,
Simeón rubi'. Ja c'a Simeón arja'
congana utzlaj achi, ni nuban wi' re-
spetar ja Dios in ni rayben wi' ja k'ij
ja tok xtipeti ja To'onel chi quito'ic ja
tinamit Israel. C'oli ja rEspíritu Santo
ruq'uin.
26 Ja c'a rEspíritu Santo arja' c'oli
rk'alasan chic chwach, quewa' rbin
tre ri': —Simeón, atat c'a atc'as na ja
tok xtitakto ja Cristo rmal ja Dios ja
rawajaw, natz'at can na rwach, ne'
tre.
27 Ja c'a Simeón arja' xuc'ax rmal ja
rEspíritu Santo, be chipan ja nimlaj
templo xin Dios in ni jari' hora tok tri'
c'amarel wi' chakaja' ja ti yaqui' Jesús
cumal ja rtata' rute' utzc'a chi neba̱n
tre ja cani' nbij ja ley xin Dios.
28 Ja c'a Simeón tok xe'ekaj ruq'uin
xch'elej ja ti yaqui' in xumaj rya'ic
ruk'ij ja Dios, quewa' xbij tre ja Dios
ri':
29 —Wajaw, camic utz chic
ninac'amel, qui' chic nuc'u'x ja
nincami como camic xaban cumplir
ja xatzujuj chwe.
30 Como camic xintz'at ruq'uin
nwach ja To'onel
31 ja ratakonto pro jun To'onel
kaxin kanojelal ja rok winak xa nak
ta chi ok winakil,
32 jun To'onel ja racojon como jun
luz ja nsakirsan quebey ja winak ja
ma e aj Israel ta in chakaja' acojon
como ya'bal kak'ij ajoj ja rok aj Israel
ja rok tinamit awxin. Queri' xbij ja
Simeón.
33 Ja c'a José rachbil María ja rute'
ja ti Jesús eje'e' kas c'asc'o'i quic'axaj
ja xbij ja Simeón tre ja ti yaqui'.
34 C'ac'ari' ja Simeón arja' xc'utuj ja
rutzil xin Dios pa quewi' in quewa'
xbij tre ja María ri': —Tac'waxaj mpe'
ja xtinbij chawe ri', jawa' jun tac'al
ri' arja' cha'on rmal ja Dios utzc'a chi
rmal arja' ja tok e q'uiy chique ja kach
tak aj Israel nekajsax na in e q'uiy
chique chakaja' netotaj na rmal. In
jun chic, arja' nc'utu na chikawach ja
kas mero rbey Dios pro jari' xa nch'a̱'
na tre cumal ja winak.
35 Ja c'a xtaban atat, c'oli ja xtana'
cani' jun cuchilo xtimin ruq'uin ja
rawanma. Rmal c'a ja tawal ri' tok e
q'uiy ja winak bien nk'alajin na nak
ja nquech'ob kaj pa tak canma, ne'
tre.
36 C'o c'a jun ti nan tri', Ana rubi',
rme'al jun achi Fanuel rubi', arja' riy
rumam can ja rAser. Ja c'a rAser arja'
jun chique ja cablajuj rc'ajol Jacob.
Ja c'a Ana arja' profeta xin Dios, con-
gana ti ri'j chic. C'a k'apoj na ja tok
c'ule'e in xa wuku' juna' cuc'aj qui'
ruq'uin ja rchajil
37 como chanim cami ja rchajil, xoc
can ti malca'n in ma xc'ule' chic ta.
Ochenticuatro chic rjuna'. K'ij k'ij ni
matel wi' chipan ja nimlaj templo xin
Dios, nuban ja rayuno in nuban ja
roración jari' nyabej ruk'ij ja Dios chi
pa k'ij chi chak'a'.
38 Ja c'a ti yaqui' Jesús ch'elen rmal
ja Simeón in ni jari' hora peti ja
Ana, xmaltioxij tre ja Dios ja c'o chic
ja To'onel in xlasaj rbixic ja tac'al
chique canojel ja winak ja quimajon
raybexic ja totajem xin Dios tri' ja pa
Jerusalén.
39 Ja c'a tatixela' tok bantaj cumplir
cumal nojelal ja cani' nbij ja ley rxin
ja kajaw Dios chi nqueban c'ac'ari'
xemeloj chic jutij chipan ja tinamit
Nazaret ja bar ec'o wi' ja c'o chipan ja
departamento Galilea.

40 Ja c'a tac'al arja' xumaj q'uiyem,
winakar más rchok'ak', congana
tz'akat ja rna'oj in c'oli ja rutzil xin
Dios ruq'uin.

* * * * * * * * * *

41 Ja c'a rtata' rute' eje'e' nojel tak
juna' tok nerila' ja nmak'ij pascua ni
nepi wi' pa Jerusalén.
42 In queri' queban chakaja' ja tok
cablajuj chic rjuna' ja Jesús, xebe ja
pa Jerusalén como ni quicostumbre
wi' ja raj Israel chi nequic'ulu' ja
nmak'ij.
43 Ja c'a tok xoc'owi ja nmak'ij ne-
tajini nemeloji pa Nazaret pro ja
c'a Jesús ja tala' arja' q'ueje' can
pa Jerusalén xarwari' mta rnaben ja
José chi q'ueje' can nixtac'a rute' ta
chakaja'.
44 Ja nquech'ob eje'e' chi c'oli ja
Jesús chiquicojol ja jule' chic winak
ja recachbilanto pa bey. Kaj jun k'ij
chi binem cumal. Ja tok quetz'at chi
mta ja Jesús c'ac'ari' quemaj rcanoxic
chiquicojol ja cach'alal in chiquicojol
ja winak ja cotak quewach chakaja'.
45 Ja c'a tok ma xcanoy ta cumal
c'ac'ari' xemeloji ja pa Jerusalén chi
rcanoxic.
46 C'a chi oxi' k'ij xequiwila' wi',
chipan ja nimlaj templo xin Dios c'o
wi', tz'ubul chiquicojol ja maestro
ja netijon quixin ja winak tre ja rt-
zobal Dios. Kas nuya' rxquin tre ja
nquibij ja maestro in c'oli ja nc'axaj
je'e chique chakaja'.
47 Kas nc'asc'o'i nquic'axaj ja nbij
pro canojelal como congana tz'akat
ja rna'oj in tok c'oli nquic'axaj tre
congana utz ja nbij chique.
48 Peti rute' rachbil ja José:

—¿Wawe' ek atc'o wi' nta'? ¿Nak tre
tok xaban quewa' chake? Ok ca'i' in
atata' congana okelnak c'ay amwal
chi acanoxic, ne'x rmal ja rute'.
49 —¿Nak tre ja tok ninecanoj? ¿La
ma ewotak ta chi anin ni rjawaxic wi'
chwe chi nban cumplir ja rsamaj ja
nata' Dios? ne'e ja Jesús chique.
50 Pro eje'e' ma xch'obtaj ta cumal
ja xbij chique.
51 C'ac'ari' xerachbilajel chic ja
Jesús, xemeloj chic jutij pa Nazaret.
Arja' ni nnimaj wi' ja nquibij tre. Ja
c'a rute' arja' xuc'ol ja pa ranma nojel
ja bantaji ja pa Jerusalén.
52 Ja c'a Jesús juna' juna' xa jani'
penak más ja rna'oj, ni rchapon wi'
q'uiyem in más chi na utz ntz'a̱t rmal
ja Dios in cumal ja winak chakaja'.

3

1-2 Ja c'a Juan ja rc'ajol Zacarías
arja' xerila' ja k'ij ja tok tzijoni ja
Dios ruq'uin pa jun lugar ja kas ta-
lan wi' tokori' pa rtiempo ja nim-
laj rey rbina'an Tiberio César. Ja
c'a Tiberio César olajuj juna' toqui ja
pa k'etbaltzij ja tok tzijoni ja Dios
ruq'uin ja Juan. In jule' chic ja rachi'i'
ja re'ocnak k'etol tak tzij chipan ari'
tiempo quewa' quebi' ri'. Jun, Poncio
Pilato rubi', arja' ocnak gobernador
xin Judea. Jun chic, Herodes rubi',
pa ruk'a' arja' c'o wi' ja departamento
Galilea. Jun chic, Felipe rubi' rch'alal
ja Herodes, pa ruk'a' arja' c'o wi' ja
ca'i' lugar Iturea in Traconite. In jun
chic, Lisanias rubi', pa ruk'a' arja' c'o
wi' ja lugar Abilinia. Ja rachi ja roc-
nak lok'laj sacerdote tri' Anás rubi'
rachbil Caifás.
3 Ja c'a Juan tok xc'axaj ja bix tre
rmal ja Dios c'ac'ari' be, xa bar ta
tri' nk'ax wi' ja binelya' Jordán tri'
nbe wi' in tok ec'oli winak ja ne'ekaj
ruq'uin quewa' nbij chique ri': —
Teq'uexa' ja rena'oj, teya'a' can ja
ritzelal in quixban bautizar, quirtari'
neban utzc'a chi ncuytaji ja rewil
emac, ne' chique.
4 Tri' bantaj wi' cumplir ja tz'ibtal
can chipan ja rtzobal Dios ojer rmal
ja profeta Isaías, quewa' nbij ri': —
C'o jun kulaj nc'axax chipan ja lu-
gar ja kas talani, quewa' nbij ri': —
Techomarsaj chi utz ja rubey ja ka-
jaw Dios, jic teya'a'.
5 Ja siwan xtinojsax na pro nojel
tak siwan. Ja c'a jayu' ni majun tre
ja maquita xtikajsax na. Ja loclak
tak bey xtiya' na pa jic, ja c'a wi
c'ototajnak je'e rwach jari' nmu̱k na.

Congana xtiban na rbanic chi utz ja bey
6 in ja winak eje'e' xtiquetz'at na ja totajem xin Dios. Queri' ja tz'ibtal can.
7 Ja c'a Juan tok ne'ekaji ja winak ruq'uin chi neruban bautizar quewa' nbij chique ri':
—Ixix congana itzel tak na'oj ewc'an, ix cani' jule' itzel tak cumatz. ¿Nak bin chewe chi nixanmaj chwach ja nimlaj juicio ja nnakajinto?
8 Ja mero rubey chi neban tiwachini ja rutzil pa tak ewanma, nijawari' yatal chewij chi neban ja wi katzij chi eq'uexon chic ja rena'oj. In maxta quewa' tebij kaj pa tak ewanma ri': —Ajoj ok riy rumam can ja rAbraham rmalari' ok rtinamit Dios, maxta quixche'e. Queri' nbij chewe como ja Dios ni ma c'ayew ta tre nerwinakarsaj jule' riy rumam ja rAbraham trela' jule' abaj le'.
9 In chakaja' ja camic ri' xa nakaj c'oto chi wi' ja juicio xin Dios cani' rbanic jun iquiaj chomin chic xajalal maja'n tichoy jule' che' tre. Ja c'a che' ja mta utz rwach nuya' jari' nchoyi nojelal in nporox pa k'ak'. Queri' nbij ja Juan chique.
10 —¿Nak nkaban c'awa'? kas neche'e ja winak tre.
11 —Xa nak ta chewe ja c'o ca'i' camisa ruq'uin tiya'a' jun tre ja mta rxin owi c'o way ruq'uin tiya'a' rxin ja mta nutij, ne'e ja Juan chique.
12 Ec'o jule' molol tak impuesto xe'ekaj ruq'uin chakaja' chi neban bautizar rmal, eje'e' quewa' quibij tre ri':
—Maestro, ja c'a rajoj ¿nak nkaban? xeche' tre.
13 —Ja rimpuesto tok ntoj pan ek'a' cumal ja winak xta nijawari' nec'am chique ja bin chewe rmal ja k'etbaltzij, ma teya' ta rwi' ja nec'utuj chique, ne'e ja Juan chique.
14 Ec'oli soldado chakaja' c'oli quic'axaj tre quewari':
—Ja c'a rajoj ¿nak nkaban? xeche' tre.
—Ma que'epuersa'ij ta ja winak chi nqueya' quinakun chewe. In jun chic, ma tetz'ak ta tzij chiquij winak. In jun chic, quixq'ueje' conforme ruq'uin ja rewajil ja nech'ec. Queri' xbij ja Juan chique.
15 Ja c'a winak eje'e' congana quigana ncotakij nak ocnak wi' ja Juan, ni cayben wi' nak ja xtibix chique rmal. Ja quimajon rch'obic pa tak canma chi ja Juan maxla arja' ja Cristo pro queri' quech'ob canojelal.
16 Rmalc'ari' ja tok quewa' xbij ja Juan chique canojelal:
—Anin, ya' ncoj ja nixnbanbej bautizar pro c'o chi na jun penak ja xajalal maja'n tumaj ja rsamaj, arja' más chi na nim ja poder c'o pa ruk'a' chinwach anin. Anin ma yatal ta chwij xquintiloc ta ruq'uin nixtac'a chi rquiric ja rxajab. Arja' nixruban bautizar pro Espíritu Santo in k'ak' ja nixrbanbej bautizar.
17 Arja' rchomin chic ri' chi nerparti'ij ja re utz chiquicojol ja ma e utz ta cani' nuban jun achi nuq'uiak rwach trigo tre pala, nparti'ij ja trigo chipan ja rmukal. C'ac'ari' nuc'ol ja trigo chipan ja rc'olibal pro ja rmukal jari' nporoj pa k'ak' pro jari' k'ak' mta chupic trij. Queri' xbij ja Juan chique.
18 Q'uiy ja tzij ja quitakari' ja xerpaxbabej ja winak ja tok xuya' rbixic chique ja utzlaj tzij xin totajem.
19 Pro c'oli ja xuch'a' tre ja gobernador Herodes como ja Herodes c'o jun rixnam rc'amon, Herodías rubi'. Ja c'a Herodías arja' rxjayil ja Felipe rch'alal ja Herodes. In ja Herodes c'o chi na jule' ja ritzelal rbanon ja ch'a' tre rmal ja Juan.
20 Q'uiy rwach ja ma utz ta xuban ja Herodes in c'uluto xucoj ja Juan pa che'.

* * * * * * * * * *

21 Ja c'a Jesús tok xebantaj bautizar canojel ja winak in tok bantaj bautizar arja' chakaja' c'ac'ari' kas rmajon rbanic oración ja tok jaktaji ja caj
22 in kajto ja rEspíritu Santo ruq'uin. Ja c'a rEspíritu Santo cani' jun ajsakaxic' ja tok kajto ruq'uin. C'ac'ari' c'o jun kulaj penak chila'

chicaj c'axaxi, quewa' xbij tre ja Jesús ri': —Atat ja rat chak'laj Walc'wal, congana ninquicot chawij, ne'e ja kulaj xin Dios tre.

* * * * * * * * * *

23 Ja Jesús tok xumajel ja rsamaj c'o chi la treinta rjuna' in ja chiquewach ja winak arja' ralc'wal ja José. Ja c'a José arja' ralc'wal Elí.
24 Ja Elí ralc'wal Matat. Ja Matat ralc'wal Leví. Ja Leví ralc'wal Melqui. Ja Melqui ralc'wal Jana. Ja Jana ralc'wal José.
25 Ja José ralc'wal Matatías. Ja Matatías ralc'wal Amós. Ja Amós ralc'wal Nahum. Ja Nahum ralc'wal Esli. Ja Esli ralc'wal Nagai.
26 Ja Nagai ralc'wal Maat. Ja Maat ralc'wal Matatías. Ja Matatías ralc'wal Semei. Ja Semei ralc'wal José. Ja José ralc'wal Judá.
27 Ja Judá ralc'wal Joana. Ja Joana ralc'wal Resa. Ja Resa ralc'wal Zorobabel. Ja Zorobabel ralc'wal Salatiel. Ja Salatiel ralc'wal Neri.
28 Ja Neri ralc'wal Melqui. Ja Melqui ralc'wal Adi. Ja Adi ralc'wal Cosam. Ja Cosam ralc'wal Elmodam. Ja Elmodam ralc'wal Er.
29 Ja Er ralc'wal Josué. Ja Josué ralc'wal Eliezer. Ja Eliezer ralc'wal Jorim. Ja Jorim ralc'wal Matat.
30 Ja Matat ralc'wal Leví. Ja Leví ralc'wal Simeón. Ja Simeón ralc'wal Judá. Ja Judá ralc'wal José. Ja José ralc'wal Jonán. Ja Jonán ralc'wal Eliaquim.
31 Ja Eliaquim ralc'wal Melea. Ja Melea ralc'wal Mainán. Ja Mainán ralc'wal Matata. Ja Matata ralc'wal Natán.
32 Ja Natán ralc'wal David. Ja David ralc'wal Isaí. Ja Isaí ralc'wal Obed. Ja Obed ralc'wal Booz. Ja Booz ralc'wal Salmón. Ja Salmón ralc'wal Naasón.
33 Ja Naasón ralc'wal Aminadab. Ja Aminadab ralc'wal Aram. Ja Aram ralc'wal Esrom. Ja Esrom ralc'wal Fares. Ja Fares ralc'wal Judá.
34 Ja Judá ralc'wal Jacob. Ja Jacob ralc'wal Isaac. Ja Isaac ralc'wal Abraham. Ja Abraham ralc'wal Taré. Ja Taré ralc'wal Nacor.
35 Ja Nacor ralc'wal Serug. Ja Serug ralc'wal Ragau. Ja Ragau ralc'wal Peleg. Ja Peleg ralc'wal Heber. Ja Heber ralc'wal Sala.
36 Ja Sala ralc'wal Cainán. Ja Cainán ralc'wal Arfaxad. Ja Arfaxad ralc'wal Sem. Ja Sem ralc'wal Noé. Ja Noé ralc'wal Lamec.
37 Ja Lamec ralc'wal Matusalén. Ja Matusalén ralc'wal Enoc. Ja Enoc ralc'wal Jared. Ja Jared ralc'wal Mahalaleel. Ja Mahalaleel ralc'wal Cainán.
38 Ja Cainán ralc'wal Enós. Ja Enós ralc'wal Set. Ja Set ralc'wal Adán. Ja Adán ralc'wal Dios.

4

1 Ja c'a Jesús arja' nojnak ja rEspíritu Santo pa ranma, xelel chipan ja binelya' Jordán, c'amarel rmal ja rEspíritu Santo chipan ja lugar ja kas talani.
2 Ca'winak k'ij q'ueje' tri', majtaj rtakchi'ixic rmal ja diablo. Tre ja tiempo ja q'ueje' tri' ni majun nak ta xutij. Ja c'a tok tz'akati ja ca'winak k'ij majtaj rmal rk'ak'anil rupan.
3 Peti ja diablo:
—Ja wi katzij chi atat ja rat Ralc'wal Dios tabij c'a trewa' ja jun abaj ri' chi noc way, ne'e ja diablo tre ja Jesús.
4 —Tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi ja winak ma ruyon ta way nc'atzin chique tre ja quic'aslemal pro nojel ja rtzobal Dios jari' nc'atzin chique chakaja', ne'e ja Jesús tre.
5 C'ac'ari' ja diablo xuc'amel chic ja Jesús, xebe parwi' jun nimlaj jayu'. Ja c'a tok xe'ekaji xa jurata xuc'ut chwach ja gobierno rxin nojel ja tinamit ja c'o chwach'ulew
6-7 in xbij chic tre:
—Wi xcatxuque' chinwach wi naya' nuk'ij, anin njach pan ak'a' ja gobierno rxin nojel ja tinamit ja nmajon rc'utic chawach le' in ncoj pan ak'a' nojel ja meba'il rxin chakaja'. Como anin c'o nuk'a' tre nojel ja natz'at le'

in nincowini xa nak ta chi achi'al nya'
wi', ne' tre.
8 Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri':
—Jat, catel chinwach Satanás como
tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi
xa ruyon ja Dios ja rawajaw catx-
uque' chwach, xa ruyon arja' taya'a'
ruk'ij, queri' nbij, ne' tre.
9 C'ac'ari' ja diablo xuc'amel chic
ja Jesús, xebe chipan ja tinamit
Jerusalén. Ja c'a tok xe'ekaji xjotba'
parwi' ja nimlaj templo xin Dios in
xbij tre:
—Ja wi katzij chi atat ja rat Ralc'wal
Dios taq'uiaka'el c'a awi' wawe' ri'
10 como ja chipan ja rtzobal
Dios quewa' tz'ibtal can chawe
ri': —Ja Dios nerutakto ángel chi
naturquichajij,
11 eje'e' netz'amo awxin utzc'a
chi matasoc awakan chwach abaj.
Queri' tz'ibtal can, ne'e ja diablo.
12 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Pro tz'ibtal can chakaja' chi ma
tac'ambajaj ta ja Dios ja rawajaw,
queri' nbij, ne' tre.
13 Ja c'a diablo arja' ni majun
ncanoy chic rmal ja ntakchibej rxin
ja Jesús c'ac'ari' xuya' can jun tiempo.

* * * * * * * * * *

14 Ja c'a Jesús arja' meloj chipan
ja departamento Galilea, nojnak chic
ja poder rxin ja rEspíritu Santo pa
ranma. Be c'a rtzijoxic cumal ja
winak nojel nat nakaj.
15 Xumaj quitijoxic ja winak pa tak
jay xin molbal ri'il ja bar nquemol
wi' qui' chi rc'axaxic ja rtzobal Dios,
congana nyạ' ruk'ij cumal ja winak
pro ni canojelal.
16 Be c'a chipan ja tinamit Nazaret
ja bar q'uiy wi'. Ja c'a tok xerila'
ja xula'nbal k'ij be chipan ja jay xin
molbal ri'il como niquirwari' ja rcos-
tumbre. Ja c'a tok xekaji pe'e nojoj
utzc'a chi nsiq'uij ja rtzobal Dios.
17 C'o jun libro ja tz'ibtal can rmal
ja rojer profeta Isaías jari' jach pa
ruk'a'. C'ac'ari' xujak ja libro, xuwil ja
tzij ja nsiq'uij chiquewach ja winak,
quewa' nbij ja tzij ri':
18 —Ja rEspíritu Santo rxin ja kajaw
Dios arja' c'o wq'uin como arja' inr-
takonto utzc'a chi nya' rbixic ja ut-
zlaj tzij ja rc'amonto totajem xin Dios
chique ja tak meba'i', inrtakonto chi
nenuto' ja winak ja kas nti'on canma
pa ruk'a' ja il mac, inrtakonto chi nya'
rbixic chique ja winak ja re'ocnak
preso pa ruk'a' ja il mac chi ne'el na
libre, in nbij chique ja moya' chi njạk
na quewach, in nbij chique ja quima-
jon rtijic ja rpokonal chi netotaj na.
19 Inrtakonto utzc'a chi nya' rbixic
chique ja winak chi ja camic xurwila'
ja tiempo chi nquewil ja totajem rxin
ja kajaw Dios.
20 Queri' ja tzij ja xsiq'uij
chiquewach. Ja c'a tok siq'uitaj rmal
c'ac'ari' xtz'apij ja libro, xujach chic
jutij tre ja rachi ja jachyon rxin pa
ruk'a' in tz'abe'e. Kas majtajnak
rtz'elwachixic cumal ja winak pro ni
canojelal.
21 C'ac'ari' xumaj chic tzij cuq'uin:
—Ja camic bantaj cumplir ja rtzobal
Dios ja c'a xinsiq'uij kaj chewach ri',
ne' chique.
22 Canojel ja winak quemaj tzij tre,
quewa' quibij chibil tak qui' ri':
—Congana buena ja jun achi le',
congana taka'an buen tak tzij nbij
pro ¿la ma ja ta c'ala' ralc'wal José?
xeche'e.
23 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':
—Anin c'o nseguro chi quewa' nebij
chwe camic ri': —Como ne'atzursaj
ja winak que'atzursaj c'a chakaja' ja
rawach tak aj tinamit. Como c'o
jule' milagro xaban chipan ja tina-
mit Capernaum tabana' c'a chakaja'
wawe' chipan ja ratinamit atat, nix-
che' chwe.
24 Pro ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', ja profeta xin Dios eje'e' ni maque-
nimax wi' cumal ja cach tak aj tina-
mit, niquirwari' nbạn chique canoje-
lal.
25 Pro bien turkaj chewe nak ja
bantaji ja pa rtiempo ja rojer profeta
Elías. Oxi' juna' in nic'aj sak'ij xuban
tri' in c'o jun nimlaj wa'al peti nojel
nat nakaj chipan ja lugar. E q'uiy ja

malca'n tak ixoki' ja rec'o wawe' pan
Israel tri'
26 pro ja c'a rElías tok xuban ju-
tij takel rmal ja Dios chi rto'ic jun
malca'n ixok ma ruq'uin ta jun aj Is-
rael takel wi' pro takel chi rto'ic jun
malca'n ixok ja c'o chipan ja raldea
Sarepta ja c'o pa rcuenta Sidón.
27 In queri' bantaji chakaja' ja pa
rtiempo ja rojer profeta Eliseo tokori'
tok e q'uiy chique ja raj Israel ema-
jtajnak rmal ja ritzel tak ch'a'c pro
ni majun nak ta tzursax ta chique
xarwari' c'o jun aj Siria tri' Naamán
rubi', ruyon arja' tzursax tre ja yobil.
Queri' xbij ja Jesús chique.
28 Ja c'a raj Israel ja rec'o chipan
ja jay xin molbal ri'il chaka maril
quic'axaj ja bix chique rmal ja Jesús
congana xekuluj rmal pro ni canoje-
lal.
29 C'ac'ari' xeyictaj trij, quechap,
quilasajto chipan ja tinamit. Ja
tinamit chwach jun jayu' c'o wi' in
tok xe'ekaj chuchi' jun siwan laj
queq'uiakel ja Jesús chipan.
30 Pro ja c'a Jesús arja' k'ax
chiquicojol, be.

* * * * * * * * * *

31 C'ac'ari' be ja Jesús chipan ja
tinamit Capernaum ja c'o pa rcuenta
Galilea. Ja c'a tok xekaji xumaj quiti-
joxic ja winak pa tak xula'nbal k'ij.
32 Ja c'a winak kas c'asc'o'i
nquic'axaj ja tijonem nuya' como ja
rtzobal congana nerusil, bien k'alaj
chi ruq'uin Dios penak wi' ja nbij.
33 Xuban jutij c'o jun achi chipan
ja jay xin molbal ri'il, ocnak jun itzel
espíritu tre. Ja c'a rachi xumaj rakic
ruchi', quewa' xbij tre ja Jesús ri':
34 —Jesús ja rat aj Nazaret ¿nak nar-
bana' wawe' kuq'uin, la maxta atpe-
nak chi nokaryojo'? Anin bien wotak
nak atocnak wi', atat ja rat Santilaj
Ralc'wal Dios, ne' tre.
35 Ja c'a Jesús arja' xch'olij ja ritzel
espíritu:
—Tacajba' in catel pa ranma ja
rachi, ne' tre. Ja c'a xuban ja ritzel
espíritu tre ja rachi xch'akij can
pa tok'ulew chiquewach ja winak
c'ac'ari' xel pa ranma in be, ni majun
itzel nak ta xuban can tre.
36 Ja c'a winak congana c'asc'o'i
quetz'at canojelal in quewa' quibij
chibil tak qui' ri': —Jawa' rachi ri'
¿nak chi tzijal nucoj? C'o taka'an
ruk'a' chique ja ritzel tak espíritu,
congana taka'an rchok'ak' ja rtzobal
como neruban mandar chi ne'eli in
nnimax taka'an cumal, neche'e.
37 Be c'a rtzijoxic ja Jesús nojel nat
nakaj pa tak lugar ja c'o chinakaj ja
tinamit Capernaum.
38 Ja c'a Jesús arja' xelel chipan ja
jay xin molbal ri'il, be chi rochoch
ja Simón. Ja tok xekaji c'oli rjite'
ja Simón* yawajnak, majtajnak rmal
jun nimlaj c'atan. C'utux jun utzil tre
chi nuto' ja yawa'.
39 Ja c'a Jesús arja' tiloc chi ch'at
ruq'uin ja yawa', xuban mandar ja
c'atan chi neli in ni chanim xeli.
Chaka c'a jalal tok yictaji ja rixok in
xumaj quilixic ja Jesús.
40 Ja c'a tok xoc ak'a' canojel ja
winak ja rec'o yawa'i' cuq'uin eje'e'
xequec'amel ruq'uin ja Jesús. Con-
gana q'uiy rwach ja yobil e'uc'ayon.
Ja c'a Jesús arja' xuya' ruk'a' pa quewi'
chiquijujunal, xertzursaj.
41 In chakaja' e q'uiy chique ja
winak ec'ol itzel tak espíritu xe'el pa
tak canma. Ja c'a ritzel tak espíritu tok
xe'eli querak quechi' in quewa' quibij
tre ja Jesús ri': —Atat ja rat Ralc'wal
Dios, xeche' tre. Pro ja c'a Jesús arja'
xeruk'il chi maquetzijon más como
eje'e' cotak chi arja' ja Cristo ja cha'on
rmal ja Dios.

* * * * * * * * * *

42 Ja c'a chi rcab k'ij ja tok sakar
kaj xelel chipan ja tinamit, be chic
chipan jun lugar ja bar kas talan wi'.
Ja c'a winak eje'e' quemaj rcanoxic
in tok xequiwila' congana quecoj
pa ch'a'oj chi nq'ueje' chi na más
cuq'uin.

* **4:38** Ja Simón c'o chic jun rubi' rbina'an Pedro.

43 Pro arja' quewa' xbij chique ri': —
Anin c'o rjawaxic chwe chi ninbe chic
chipan jule' chic tinamit utzc'a chi tri'
nenya'a' wi' rbixic chakaja' ja utzlaj
tzij tre ja gobierno xin Dios como xa
rmalari' ja tok intakonto, ne' chique.
44 Queri' c'a xuban, be pa tak tina-
mit je'e ja c'o pa rcuenta Galilea,
noc pa tak jay xin molbal ri'il in
nuya' rbixic ja rtzobal Dios chique ja
winak.

5

1 Xuban c'a jutij ja Jesús c'o chuchi'
ja ya' ja bina'an tre Lago Gene-
saret, congana e q'uiy ja winak
netajini nquemin qui' trij utzc'a chi
nquic'axaj ja rtzobal Dios ja nbij
chique.
2 Ja c'a Jesús c'o ca'i' lancha xutz'at
pon c'o chiya'. Ma ec'o ta ja chapol
tak ch'u' chipan ja lancha como
eje'e' e'elnakel, quimajon rch'ajic ja
quec'am ja chapbal ch'u'.
3 Jun tre ja ca'i' lancha rxin Simón
in chipan ari' lancha xoc wi' ja Jesús:
—Jo' kojote' nojoj jutz'it asic, ne'e
ja Jesús tre ja Simón. Ja c'a tok ejo-
tol nojoj chic c'ac'ari' ja Jesús tz'abe'
chipan ja lancha in xumajto quiti-
joxic ja winak.
4 Ja c'a tok tzuri tzij rmal xbij chic
tre ja Simón:
—Camic jo', tac'ama'el chic ja lan-
cha ja bar más pos wi' rpan ja ya' in
tri' teq'uiaka' chi wi' ja rec'am chipan
ja ya' utzc'a ec'oli ch'u' ne'echap, ne'
tre.
5 —Pro Maestro, ni jun ak'a' xok-
samaji pro bar ta tri' kachap wi' jun
ti rkan ja ch'u'. Pro como atat nat-
bini chi queri' nkaban nokbe c'ari',
nenq'uiaka' c'ari' ja c'am chipan ja
ya', ne'xi rmal ja Simón.
6 Queri' c'a queban, xebe, xe-
quiq'uiaka' ja c'am ja bar más pos wi'
rpan ja ya'. Ja tok q'uiaktaj cumal
congana jun ch'u' xe'oc chipan,
xumaj q'uiokoptajem ja c'am cumal.
7 C'ac'ari' xequisiq'uij pon ja
cachbil ja rec'o chic cha jun lancha
chi ne'urto' cumal. Ja tok xe'urkaji
quemaj c'a quilasaxic ja ch'u' chipan
ja c'am, ni xenoji chi ca'i' lancha ja
ch'u', jutz'it laj be xe' ya' ja lancha
cumal ja ch'u'.
8 Ja c'a Simón Pedro ja tok xutz'at
ja milagro ja bantaji c'ac'ari' xuque'
chwach ja Jesús in quewa' xbij tre ri':
—Wajaw, mejor natbe quinaya'a' can
como anin xa in jun achi in aj'il in
ajmac, ne' tre.
9 Queri' xbij ja Simón como arja' e
rachbil canojel ja rec'o ruq'uin con-
gana c'asc'o'i quetz'at chi congana
jun ch'u' xequechap.
10 Ec'oli chakaja' ja Jacobo in Juan
ja re rc'ajol jun achi Zebedeo rubi',
eje'e' quic'amon qui' ruq'uin ja Simón
tre ja chapoj ch'u' in congana c'asc'o'i
quetz'at ja bantaji chakaja'. Ja c'a
Jesús quewa' xbij tre ja Simón ri':
—Ma taxbej ta awi', c'o chi na jun
samaj ja xtamajel chic rbanic camic
ri', winak chic ja xque'acanoj utzc'a
chi ne'acoj pa ruk'a' ja Dios, ne' tre.
11 C'ac'ari' quec'amto ja ca'i' lancha,
xekajto ja chiya'. Chijutij queya' can
nojelal in xetre'el trij ja Jesús.

* * * * * * * * * *

12 Xuban jutij ja Jesús c'o chipan
jun tinamit, c'o jun achi xekaj ruq'uin
majtajnak rmal jule' itzel tak ch'a'c.
Ja c'a rachi ja tok xutz'at ja Jesús
xuque' chwach in tique'e:
—Wajaw, ja wi nawajo' ninatzursaj,
anin wotak chi natcowini ninatzur-
saj, ne' tre.
13 Ja c'a Jesús xuyuk pon ja ruk'a',
xuchap ja yawa' in xbij tre:
—Can nwajo' ja cani' nabij chwe,
cattzuri, ne' tre, in ni chanim xeli ja
ritzel tak ch'a'c trij.
14 In xbij chic tre: —Congana nban
recomendar chawe chi majun bar ta
tri' nabij wi' ja xinban chawe. Xar
ja naban, jat, jac'utu' awi' chwach
ja sacerdote in jaya'a' ja rofrenda
ja cani' rbin can ja Moisés chipan
ja ley xin Dios chi naban. Ja c'a
rofrenda naya' jari' noc testimonio
chiquewach ja sacerdote chi naban

cumplir ja rbin can ja Moisés. Queri' xbij tre
15 pro más chi na be rtzijoxic in congana e q'uiy ja winak nurquimolo' qui' ruq'uin chi rc'axaxic ja tijonem nuya' in ja yawa'i' chique, eje'e' ncajo' chi netzursax rmal.
16 Ja c'a rarja' nbe chipan jun lugar ja bar kas talan wi' in tri' nerbana' wi' oración.

* * * * * * * * * *

17 Xuban c'a jutij ja Jesús arja' rmajon quitijoxic ja winak. Ec'o c'a jule' fariseo etz'ubul chirnakaj e cachbil jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios, eje'e' nojel tak tinamit epenak wi' ja c'o pa rcuenta Galilea in pa rcuenta Judea in ec'oli chique pa Jerusalén epenak wi'. Ja c'a Jesús c'oli ja poder xin Dios ruq'uin utzc'a chi nertzursaj ja yawa'i'.
18 Chaka c'a jalal tok ec'o jule' achi'i' xe'urkaji, c'o jun achi quic'amonto siquirnak, cotz'ol chwach jun ch'atan che'. Ja c'a rachi'i' eje'e' cajo' ta xe'oc ta ja pa jay xequiya'a' ta ja yawa' c'a chwach ja Jesús.
19 Pro ma xecowin ta quecoj ta ja pa jay como ja winak congana enojnak chipan. Ja c'a queban, xejote' parwi' ja jay, quiwasaj jule' xot in tri' quikajsaj wi' ja yawa', cotz'ol chwach ja ch'atan che'. Ja c'a yawa' c'a chwach ja Jesús xekaj kaj wi' ja bar quimolon wi' qui' ja winak.
20 Ja c'a Jesús tok xutz'at ja yukulbal quec'u'x c'o ruq'uin, arja' xbij tre ja siquirnak:

—Achi, camic cuytaji ja rawil amac, ne' tre.
21 Ja c'a maestro e cachbil ja fariseo ja tok chaka maril quic'axaj ja xbij ja Jesús quewa' quemaj rch'obic pa tak canma ri':

—¿Nak ocnak wi' ja jun achi le' chewi' tok nbij jule' tzij ja xa ofensa rc'amonto tre ja Dios? Como mchita nak chi ta ncuyuwi ja il mac, xa ruyon ja Dios ncuyuwi, xeche' kaj pa tak canma.
22 Pro ja Jesús arja' bien rotak ja netajini nquech'ob kaj pa tak canma in xbij chique:

—¿Nak tre tok queri' nech'ob kaj pa tak ewanma?
23 Camic nwajo' nc'waxaj chewe ¿nak ja más c'ayew tre ja ca'i' ri', la ja' nbij tre ja rachi chi ncuy ja ril rumac o la ja' nbij tre chi nyictaji in nbe?
24 Anin c'oli ja xtinban chewach camic ri' utzc'a chi newotakij chi anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak yatajnak chwe chi ncuy ja quil quemac ja winak wawe' chwach'ulew, ne'e ja Jesús chique. C'ac'ari' xbij tre ja siquirnak:

—Anin nbij chawe camic, catyictaji, tac'ama'el ja rawarbal in jat chi awochoch, ne' tre.
25 Chaka maril bitaj queri' rmal c'ac'ari' yictaji ja rachi chiquewach, xumaj rc'olic ja rwarbal in be chi rochoch, janila nuya' ruk'ij ja Dios.
26 Ja c'a winak eje'e' congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaji canojelal, quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios, congana quixben qui' in quewa' quibij ri': —Ja camic c'oli katz'at ja majutij katz'aton ta, xeche'e.

* * * * * * * * * *

27 C'ac'ari' xelel ja Jesús tri', be. C'o jun achi xutz'at molol impuesto, Leví rubi'. Ja c'a Leví arja' tz'ubul chipan ja lugar ja bar ntoj can wi' ja rimpuesto pa ruk'a'. Ja Jesús tok xekaj ruq'uin quewa' xbij tre ri': —Jo', cattre' chwij chi natoc ndiscípulo, ne' tre.
28 Ja c'a Leví yictaji, xuya' can nojelal in tre'el trij ja Jesús.
29 Ja c'a Leví c'o jun nimlaj wa'im xchomij pa rochoch rxin ja Jesús. Ja c'a Jesús e rachbil ja rdiscípulo eje'e' etz'ubul pa mesa. Congana e q'uiy ja molol tak impuesto etz'ubul pa mesa cuq'uin in ec'o jule' chic winak chakaja'.
30 Ec'o c'a jule' maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios e cachbil jule' fariseo eje'e' c'oli quech'a' chique ja rdiscípulo ja Jesús quewari':

—¿Nak c'a tre tok nixwa' cuq'uin ja jule' molol tak impuesto le' in cuq'uin chakaja' ja jule' chic aj'il ajmaqui' le'? xeche' chique.

31 Pro peti ja Jesús, quewa' xbij chique ri':

—Ja ma e yawa'i' ta eje'e' matic'atzin jun doctor chique pro ja yawa'i' jari' ni nc'atzin wi' jun doctor chique.

32 Anin inpenak chi ne'uncanoj ja raj'il ajmaqui' utzc'a chi nqueya' can ja quil quemac, ma eje'e' ta ja ch'ajch'oji' chic ja ne'uncanoj. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

33 C'ac'ari' quibij chic tre:

—Ja c'a discípulo rxin ja Juan Bautista eje'e' tri' tri' nqueban ja rayuno rachbil oración in queri' nqueban ja discípulo kaxin ajoj chakaja' ja rok fariseo pro ¿nak c'a tre tok ma queri' ta nqueban ja radiscípulo atat?

34 Ja c'a Jesús arja' xbij chique:

—Cani' chique jule' winak ebanon invitar tre jun c'ulbic, ja tok c'a c'o na ja rachi chiquicojol ja nc'ule'e ¿la c'o ta c'a moda ari' xtebij ta chique chi tebana' ayuno, xquixche' ta chique?

35 Pro nerila' na jun k'ij ja tok eje'e' xtilasax chiquicojol ja rachi ja nc'ule'e, c'a tokoc'ari' tok xtiqueban ja rayuno. Queri' xbij ja Jesús chique.

36 C'ac'ari' c'o jun c'ambal tzij xbij chique quewari':

—Mta jun nak ta xtilasaj ta jun c'ojbal tre jun tziak c'ac'a xtic'ojbej ta jun tzabuklaj tziak como jari' xa ntz'ila' ja c'ac'a tziak in jun chic, xa ma utz ta neli ja c'ac'a c'ojbal ruq'uin ja tzabuklaj tziak.

37 In chakaja' cani' tre vino c'ac'a mta jun nak ta xtuc'ol ta pa tzabuklaj tak c'olbal. Ja wixta queri' nbani ja c'ac'a vino nurak ja c'olbal in ntixi in ntz'iloxi ja c'olbal chakaja'.

38 Pro ja rjawaxic chi nbani, ja c'ac'a vino nc'oli chipan c'ac'a tak c'olbal in nuto' ri' chi ca'i', nixtac'a vino in nixtac'a c'olbal ntz'ilox ta.

39 Jun achi wi nutij ja vino ja ma c'ac'a ta c'ayew chi nel ruc'u'x trij ja c'ac'a vino chanim: —Más na utz ja ma c'ac'a ta, ne'e. Queri' xbij ja Jesús chique tre ja c'ac'a tijonem rc'amonto.

6

1 Xuban jutij ja Jesús pa jun xula'nbal k'ij arja' rmajon binem chipan jule' trigo e rachbil ja rdiscípulo. Kas netajini nek'ax chipan ja trigo ja tok quemaj rk'olic rwach ja trigo ja rdiscípulo, quebak pa quek'a' in quetij.

2 Ec'o c'a jule' fariseo, eje'e' quibij chique:

—Ja nixtajini emajon rbanic jala' xajan nbani pa tak xula'nbal k'ij. ¿Nak tre tok neban quela'? xeche' chique.

3 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—¿La ma esiq'uin ta la'an chipan ja rtzobal Dios ja xuban ja rojer rey David ja tok xuban jutij arja' majtaj rmal rk'ak'anil rupan in ja re rachbil chakaja'?

4 Ja c'a xuban, xoc chipan ja rochoch Dios, xuc'am ja caxlanway ja parti'in chwach ja Dios, xutij arja' in xuya' quixin ja rachbil chakaja'. Queri' xuban masqui jari' caxlanway tz'ibtal chipan ja ley xin Dios chi xa queyon sacerdote ja netijowi, ne' chique ja fariseo.

5 C'ac'ari' xbij chic chique: —Anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak, pa nuk'a' anin c'o wi' ja nbani chipan ja xula'nbal tak k'ij. Queri' xbij chique.

* * * * * * * * * *

6 Pa jun chic xula'nbal k'ij xoqui ja Jesús chipan ja jay xin molbal ri'il in xumaj quitijoxic ja winak. C'o c'a jun achi siquirnak jun ruk'a' riquik'a'.

7 Ja c'a maestro e cachbil ja fariseo eje'e' quimajon rc'ambajaxic ja Jesús, ncajo' nquetz'at ja wi ntzursaj ja rachi pa jun xula'nbal k'ij. Queri' nqueban utzc'a chi nquewil jun ril ja nquichapbej rxin.

8 Pro ja Jesús arja' rotak ja quimajon rch'obic in xbij tre ja rachi ja siquirnak ruk'a':
—Catyictaji in catpe'e wawe' chikacojol, ne' tre. Ja c'a rachi yictaji in pe'i chiquicojol.
9 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique:
—Anin c'oli nwajo' nc'waxaj chewe camic. ¿Nak nuya' lugar chake ja ley chi nkaban pa tak xula'nbal k'ij, la ja' chi nkaban ja rutzil owi itzelal? ¿La ja' nuya' lugar chake chi nekato' ja winak owi nekacamsaj? ne' chique.
10 Kas xertz'elwachij canojelal c'ac'ari' xbij tre ja rachi: —Tayuku' ja rak'a', ne' tre, in xuyuk ja ruk'a' in tzuri.
11 Ja c'a reje'e' congana xekuluj rmal, quemaj tzij chibil tak qui', quemaj rcanoxic rij rwach ja Jesús nak nqueban tre.

* * * * * * * * * *

12 Chipan ari' tiempo be ja Jesús, jote' chwach jun jayu', xuwil jun lugar ja bar nuban wi' oración. Ni jun ak'a' tzijon ruq'uin ja Dios pan oración.
13 Ja c'a tok sakari xersiq'uij ja rdiscípulo. Ec'o cablajuj xerucha' chique in xbina'aj chique chi e apóstol.
14 Eje'e' awa' ja rapóstol ri', Simón ja canox chic jun rubi' rmal ja Jesús bina'ax tre Pedro, Andrés ja rch'alal Simón, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé,
15 Mateo, Tomás, Jacobo ja rc'ajol Alfeo, Simón, jun chique ja partido rbina'an Zelote,
16 Judas ja rc'ajol Jacobo, in Judas Iscariote ja jachowi ja Jesús pa quek'a' ja xetzelan rxin.

* * * * * * * * * *

17 C'ac'ari' ja Jesús arja' xule'to chwach ja jayu' e rachbil ja rapóstol. Ja c'a tok kajto chwach ja rwatak'aj tri' pe'e wi' cuq'uin ja rdiscípulo e cachbil jule' chic winak pro congana e q'uiy. Ec'oli ja re aj Jerusalén in ec'oli ja repenak chipan ja jule' chic tinamit ja rec'o pa rcuenta Judea. Ec'oli chakaja' ja repenak chi' tak mar ja c'o pa rcuenta Tiro in pa rcuenta Sidón. Epenak canojel utzc'a chi nquic'axaj ja nbij ja Jesús utzc'a chakaja' chi netzursax tre ja quiyobilal.
18 Ec'oli xetzursaxi chakaja' ja remajtajnak cumal ja ritzel tak espíritu.
19 Canojel ja winak quimajon rtijic quek'ij chi nquechapoc jutz'it ja Jesús como arja' c'o poder ruq'uin in ja poder nelto ruq'uin in nertzursaj ja winak pro ni canojelal.

* * * * * * * * * *

20 C'ac'ari' ja Jesús xertz'elwachij ja rdiscípulo in quewa' xbij ri':
—Ixix ja rix tak meba'i' congana qui'il chewe como ewxin c'ari' ja gobierno xin Dios.
21 Ixix ja nk'ak'an epan congana qui'il chewe como xquixnoj na chi utz. Ixix ja nixtajini nixok'i congana qui'il chewe como xquixtzeben na.
22 Congana qui'il chewe ixix ja nixtzelax cumal ja winak in maquixc'ul cumal in xa nixtz'uj cumal in nbix chewe cumal chi xa ix itzel tak winak pro congana qui'il chewe ja wi mwal anin tok nbạn queri' chewe, anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak.
23 Ja tok queri' nqueban chewe quixquicoti pro congana quixquicoti como jari' c'o jun nimlaj rtojbalil ja nyataj na chewe chila' chicaj. Como ja cati't quimama' queri' queban chique chakaja' ja rojer tak profeta ja re xin Dios.
24 Pro ja c'a rixix ja rix biyoma' jari' congana lawulo' chewe como nixquicoti camic pro jari' jun quicotemal ja xa noc'owi.
25 Ixix ja ni c'o wi' nimak tak wa'im neban camic jari' congana lawulo' chewe como xtetij na wa'al. Ixix ja solo tzeb neban camic jari' congana lawulo' chewe como xquixbison na, xquixok' na.
26 Ja tok nyạ' ek'ij cumal canojel ja winak jari' congana lawulo' chewe como ja cati't quimama' eje'e' queya' quek'ij chakaja' ja rojer tak profeta ja ma e xin Dios ta.

* * * * * * * * * *

27 Pro ja rixix ja nixtajini neya' ewxquin chwe camic quewa' nbij chewe ri', que'ewajo' ja rec'ulel, ja tok ec'oli ja xa itzel nixquetz'at ja c'a rixix solo utzil tebana' chique,
28 ja tok ec'oli nebin itzel tak tzij chewe ja c'a rixix solo utzlaj tak tzij tebij chique, ja tok ec'oli nixtz'ujuwi nixyok'owi ja c'a rixix tebana' orar pa quicuenta.
29 Ja wi c'o jun xuya' jun k'a' xewey teya'a' lugar tre chi nuya' chic jun chajuparaj. In wi c'o chic jun xumaj chewe ja recamisa ja neban, teya'a' echaqueta tre chakaja'.
30 Ja wi c'o jun c'oli xc'utuj chewe teya'a' tre in wi na c'o jun c'oli ja xuc'amel chewe ma tech'ojij ta tre.
31 In jun chic, xa nak ta neyarij chique winak chi nqueban chewe queri' c'a tebana' ixix chique chakaja'.

32 Como ja wi ixix xa queyon lok' ne'ena' ja lok' ixquina'on ixix ¿la c'o ta c'a jun premio xin Dios ari' nyataj chewe nech'ob ixix? Como ja ritzel tak winak eje'e' chakaja' lok' nequena' ja ne'ajo'n quixin.
33 In jun chic, wi xa queyon neban utzil chique ja rebanyon utzil chewe ixix ¿la c'o ta c'a jun premio xin Dios ari' nyataj chewe nech'ob ixix? Como ja ritzel tak winak eje'e' chakaja' nqueban utzil chique ja rebanyon utzil chique eje'e'.
34 In jun chic, ja tok c'oli neya' pa kajonem in wi ewotak chi nyạ' rc'axel ¿la c'o ta c'a jun premio xin Dios ari' nyataj chewe nech'ob ixix? Como ja ritzel tak winak eje'e' chakaja' c'oli nqueya' pa kajonem ja tok cotak chi nyạ' rc'axel.
35 Pro ja c'a rixix que'ewajo' ja rec'ulel, tebana' ja rutzil, teya'a' kajonem pro maxta quixocla' il tre ja rc'axel. Ja wi queri' neban jari' c'o jun nimlaj rtojbalil nyataj na chewe in tri' nixk'alajin wi' chi ix ralc'wal ja nimlaj Dios como ja Dios arja' nuban utzil chique ja winak masqui eje'e' ni matiquimaltioxij wi' tre, masqui xa e itzel tak winak.
36 Ja cani' nuban ja Dios ja retata' arja' congana npokonaj quewach ja winak queri' ta c'a neban ixix, tepokonaj quewach chakaja'.

* * * * * * * * * *

37 Maxta quixoc ix cani' k'etol tak tzij chiquij ja winak utzc'a chi ja Dios matuk'et tzij chewij ixix chakaja'. Maxta tec'utuj chiquij ja winak chi nquetoj na ja il mac ja nqueban utzc'a chi ja Dios matibij chewe chi netoj na ja il mac ja neban ixix. Que'ecuyu' ja winak. Ja wi ne'acuy ja c'a Dios arja' nixrucuy ixix chakaja'.
38 Tesipaj chique ja winak ja nc'atzin chique. Ja wi nesipaj chique jari' nyạ' rjil rc'axel chewe. Pro ja rjil rc'axel ja xtiya' chewe queri' rbanic ja cani' nuban jun c'ayinel ja tz'akat npajoni, bien nuyic, bien nupitz', congana npulsaj chi utz ja rpajbal. Queri' nbij chewe como ja wi q'uiy ja nesipaj jari' q'uiy ja necochij ixix tre ja Dios owi xa ma q'uiy ta ja nesipaj jari' xa ma q'uiy ta ja necochij ixix tre chakaja'. Queri' xbij ja Jesús chique.
39 C'ac'ari' xbij jun c'ambal tzij chique:
—Jun moy wi nrc'aj chic jun rach moy xa netzakel pa jul chi e ca'i'.
40 Mta jun discípulo ja más ta na nrotakij chwach ja cani' rotak ja rmaestro. Pro jun discípulo xa nak ta chi discipulo'al ja tok bien rtijon chic ri' xa queri' rna'oj neli ja cani' rna'oj ja rmaestro.
41 ¿Nak tre tok neya' cuenta tre jun ti ril nuban ja rewach'alal pro mateya' cuenta tre jun nimlaj ewil neban ixix? Ja tok neban queri' jari' cani' neya' cuenta tre jun ti rc'utal che' ja c'o parwach ja rewach'alal pro mateya' cuenta tre jun nimlaj che' ja c'o panewach ixix.
42 In chakaja' ¿nak moda nebij tre ja rewach'alal: —Wach'alal, taya'a' lugar chake chi nkaya' jun consejo chawe tre ja il mac ja c'o pan ac'aslemal, nixche' tre, pro xa mateya' cuenta tre chi más na nim

ja il mac c'o pan ec'aslemal ixix? Ja queri' xa caca' epalaj ja neban. Ja wi newajo' neya' consejo tre ja rewach'alal rjawaxic nabey chi neya' can ja ritzelal ja c'o chipan ja rec'aslemal ixix utzc'a chi nix-cowini neya' utzlaj tak consejo tre ja rewach'alal.

43 Queri' nbij chewe como mta jun utzlaj che' xtuya' ta itzel rwach nix-tac'a ja ritzel che' xtuya' ta rwach utz.

44 Como ja che' chijujunal rumac ja rwach nuya' chewi' tok notakixi nak chi che'al. Ta c'a ja q'uix mta moda xtiwachij ta higo nixtac'a rxulquiej xtiwachij ta uva.

45 Jun utzlaj achi utzil ja rc'olon pa ranma in tok ntzijoni utzil rc'amonto ja nbij. Jun itzel achi xa itzelal ja rc'olon pa ranma in tok ntzijoni xa itzelal rc'amonto ja nbij. Queri' nbij chewe como ja nojnak pa ranma jun winak jari' nelto pa ruchi'.

* * * * * * * * * *

46 ¿Nak tre tok quewa' nebij chwe ri': —Kajaw, Kajaw, kas nixche' chwe, pro xa mateban ja nbij chewe chi neban?

47 Xa nak ta ja nepi wq'uin ja wi nquic'axaj ja nmajon rbixic in wi nquinimaj ja nbij chique chi nque-ban eje'e' quewa' quibanic ri',

48 e junan ruq'uin jun achi xuban jun rochoch, xuc'ot na ja bar nutic wi' rsimiento'il in parwi' abaj xtz'uba' wi'. Ja c'a tok xumaj jun nimlaj k'ekaljab q'uiyi ja rkanya', lawulo' ban tre ja jay rmal pro ma xbe ta pa tok'ulew como utz rtiquic banon.

49 Pro ja c'a winak ja chaka nquic'axaj ja ntzobal in wi matique-ban ja nbij chique chi nqueban eje'e' e junan ruq'uin jun achi xuban jun rochoch pro mta rsimiento'il, xa parwi' ulew xtz'uba' wi'. Ja c'a tok q'uiyi ja rkanya' lawulo' ban tre ja jay rmal, chanim be pa tok'ulew, xajutij yojtaji ja jay. Queri' xbij ja Jesús chique.

7

1 Ja Jesús tok tzuri tzij rmal cuq'uin ja winak be pa Capernaum.

2 C'o c'a jun capitán quixin soldado, c'o jun rmoso yawa'. Ja c'a moso arja' congana lok' nna̱' rmal ja capitán in xajalal maja'n ticami.

3 Ja c'a capitán arja' tok xekaj rbixic ja Jesús ruq'uin ec'o jule' anciano e aj Israel xerutakel chi nequic'utuj jun utzil tre ja Jesús chi npeti nurtzursaj ja rmoso.

4 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin ja Jesús congana quemaj rc'utuxic jun utzil tre: —Ja capitán ni yatal wi' tre chi nabana' ja rutzil tre ja kamajon rc'utuxic chawe.

5 Como arja' congana nokrajo' ja rok tinamit Israel. Arja' banyon ja jay xin molbal ri'il ja bar nkamol wi' ki' chi rc'axaxic ja rtzobal Dios, xeche' tre.

6 C'ac'ari' xebe, cachbilajel ja Jesús. Ja c'a capitán tok ec'o chic ja Jesús chinakaj ja rochoch arja' xerutakel jule' ramigo chi rc'ulic, quewa' xbijel tre ri':

—Wajaw, ma taban ta molestar awi' mwal, atat janila nim ak'ij, ma yatal ta chwij chi xcatoc ta chipan ja wo-choch

7 in nixtac'a yatal ta chwij chakaja' ja xinbe ta awq'uin, xar ja nwajo' chawe, tabij chi ntzuri ja nmoso in wotak chi xa ruq'uin ari' ntzuri.

8 Queri' nbij chawe como anin bien wotak nak rbanic ja tok natban man-dar. Ec'oli ja nebano mandar wxin anin in chakaja' ec'oli soldado pa nuk'a' anin chi nenuban mandar. Ja tok nbij tre jun chi: —Cateli, ninche' tre, jari' ni nel wari'. Ja c'a wi nbij chi: —Catajo', ninche' tre jun chic, jari' ni npi wari'. Ja c'a wi nbij tre ja moso ja c'o pa nuk'a' chi: —Tabana' ja wari', ninche' tre, jari' ni nuban wi'. Queri' ja xbijel ja capitán tre ja Jesús.

9 Ja c'a Jesús congana c'asc'o'i xc'axaj ja tzij ja bixel tre rmal ja capitán. Ja tok c'axtaj rmal xuya' vuelta in como ec'oli winak ja retran trij quewa' xbij chique ri':

—Anin nbij chewe, ja capitán arja' más chi na k'axnak ja yukulbal ruc'u'x wq'uin chewach ixix ja rix wach tak aj Israel, nixtac'a c'o ta jun chewe nwilon ta ja queri' ta ja yukulbal ruc'u'x wq'uin ja cani' rxin arja', ne' chique.

10 Ja c'a winak ja retakonel rmal ja capitán eje'e' xemelojto. Ja tok quetz'at ja moso ma yawa' chi ta, utz chic.

* * * * * * * * * *

11 Ja c'a pa jun chic k'ij ja Jesús be chipan jun tinamit Naín rubi'. E q'uiy chique ja rdiscípulo xerachbilajel in congana e q'uiy ja winak xetre'el trij.

12 Ja c'a Jesús tok xekaj chinakaj ja bar natoc wi' chipan ja tinamit ec'o jule' winak xerutz'at, c'o jun camnak nequimuku'. Ja nemuki ral jun ixok ti malca'n in ni xarwari' jun ti ral pro cami. Ja rixok e q'uiy ja rach tak aj tinamit erachbilan tre ja mukuninem.

13 Ja c'a kajaw Jesús tok xutz'at ja rixok congana xpokonaj rwach: —Ma catok' ta, ne' tre.

14 C'ac'ari' xuchap ja ch'atan che' ja bar telen wi' ja camnak. Ja c'a winak ja retelyon rxin ja camnak eje'e' xepapo'i. C'ac'ari' ja Jesús quewa' xbij tre ja camnak ri': —Joven, camic nbij chawe, catyictaji. Queri' xbij tre.

15 Ja c'a rala' c'astaji, tz'abe' nojoj in xumaj tzij. C'ac'ari' ja Jesús xujach can tre ja rute'.

16 Ja c'a winak congana quixbej qui' rmal ja bantaji pro canojelal in quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios: —Jala' jun nimlaj profeta xin Dios ja winakarnak chikacojol camic. Ja Dios camic rtakonto jun To'onel chikacojol ja rok tinamit rxin, xeche'e.

17 Ja milagro ja xuban ja Jesús jari' xel rbixic nojel nat nakaj chipan ja departamento Judea in xel rbixic chakaja' nojel tinamit ja c'o chinakaj ja departamento.

* * * * * * * * * *

18 Nojel c'awa' ja bantaji ri' xechol chwach ja Juan Bautista rmal ja rdiscípulo arja'.

19 Ja c'a Juan Bautista arja' ec'o ca'i' chique ja rdiscípulo xersiq'uij, xerutakel ruq'uin ja Jesús in quewa' xbijel chique ri' chi nequic'axaj tre: —¿La atat ja rat Cristo ja bitajnak can chi natpi na owi nkaybej chi na jun? ne'el chique.

20 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin ja Jesús quewa' quibij tre ri':

—Ja Juan Bautista arja' okrtakonto awq'uin, quewa' rbinto chawe ri': —¿La atat ja rat Cristo ja bitajnak can chi natpi na owi nkaybej chi na jun? ne'to chawe, xeche' tre.

21 Ja c'a Jesús ni jari' hora xumaj quitzursaxic jule' winak ja rec'o tri' pro e q'uiy ja winak. Xertzursaj ja yawa'i' masqui emajtajnak rmal c'ayewalaj tak yobil, xeruto' ja rec'o pa quek'a' itzel tak espíritu in e q'uiy ja moya' xujak quewach chakaja'.

22 C'ac'ari' xbij chique ja ca'i' discípulo ja re xin Juan Bautista:

—Jix, jebij tre ja Juan nojel ja retz'aton camic in nojel ja rec'waxan. Ja moya' neca'y chic. Ja maquecowini nebini nebin chic. Ja rec'o itzel tak ch'a'c chiquij xetzuri. Ja tacona' nquic'axaj chi tzij. Ja camnaki' xec'astaji. Ja meba'i' majtajnak rbixic chique ja utzlaj tzij xin totajem ja rtakonto ja Dios.

23 In tebij tre ja Juan chakaja' chi congana qui'il chique ja winak ja ma junwi' ta nquena' rmal ja samaj ja nintajini nban. Queri' tebij tre, ne'el ja Jesús chique ja discípulo rxin ja Juan Bautista.

24 Ja c'a Jesús tok ebenak chic ja ca'i' discípulo c'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja winak tre ja Juan Bautista:

—Ja Juan ja tok q'ueje' pa tak lugar ja kas talan wi' ¿nak c'a tre tok xixbe ruq'uin chi rtz'atic, la rmal ja Juan chi xa puersa cani' jun aj nsil rmal xcomel?

25 ¿Nak c'a tre tok xixbe ruq'uin chi rtz'atic, la rmal ja Juan chi congana rwekon ri' tre buen tak tziak ja nimak rjil? Pro ixix bien ewotak chi ja winak ja necojo buen tak tziak ja nimak rjil in nquelok' xa nak ta c'o

quigana nquelok' jari' pa nimak tak
jay quixin rey neq'ueje' wi'.
26 ¿Nak c'a tre tok xixbe ruq'uin chi
rtz'atic, la rmal ja Juan chi arja' jun
profeta xin Dios? Jari' ni katzij wi' chi
profeta pro ma ruyon ta ja chaka ta
profeta ocnak wi'.
27 Queri' nbij chewe como ja Juan
arja' chomarsani ja bey rxin ja
Cristo ja cani' tz'ibtal can chipan ja
rtzobal Dios quewari': —Anin ntakel
ja ntajko'm chi nnabeyaj chawach
utzc'a chi arja' nerchomarsaj ja
rabey. Queri' bitajnak can rmal ja
Dios tre ja Cristo.
28 Anin nbij chewe chi mta jun pro-
feta q'uejenak ta wawe' chwach'ulew
ja nim ta ruk'ij chwach ja Juan
Bautista pro ja chipan ja gobierno
xin Dios jun winak masqui xa ti
sencillo pro más chi na nim ruk'ij
arja' chwach ja Juan, ne'e ja Jesús
chique ja winak.
29 E q'uiy ja winak e cachbil ja
molol tak impuesto tok quic'axaj ja
xbij ja Jesús quemaj rya'ic ruk'ij ja
Dios como eje'e' ebanon bautizar
rmal ja Juan.
30 Pro ja c'a fariseo e cachbil ja
maestro ja netijon quixin ja winak
tre ja ley xin Dios eje'e' ma xcajo' ta
xeban ta bautizar rmal ja Juan, jari'
xa nquech'a' ja rvoluntad Dios pa tak
quic'aslemal.
31 C'ac'ari' xumaj chic jutij tzij ja
kajaw Jesús:
—¿Bar c'a nixnjunsaj wawa' ja rix
tinamit Israel?
32 Cuq'uin ca'i' moc ac'ala' nixnjun-
saj wi' ja quimajon tz'anem pa tak
c'aybal. Jun moc nquerak quechi'
chiquij ja jun moc chic: —Ajoj kaban
ja música xin quicotemal pro ja rixix
mta xajoj xeban, ma xixquicot ta. In
kaban chic jun xin bis in nixtac'a
xixbison ta chakaja', ni majun nak ta
newajo', neche'e ja rac'ala' chique ja
jun chic moc.
33 Ja c'a rixix nixnjunsaj cuq'uin
ja rac'ala' ja ni majun nak ta ncajo'
como ja Juan Bautista tok arja' peti
ma kas ta wa' je'e cuq'uin ja winak in
mta vino xutij in rmalari' tok xebij tre
chi c'o jun itzel espíritu ocnak tre.
34 In xinpi chic anin ja rin
Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin
ja winak, xinwa' cuq'uin ja winak in
c'oli vino xintij in rmalari' xebij chwe
chi xa in mun in xa in tijol vino in
xa e wamigo ja molol tak impuesto e
cachbil ja jule' chic ajmaqui'.
35 Pro ja c'a ralc'wal Dios eje'e' bien
nch'obtaj cumal canojelal chi ja Juan
Bautista rna'oj Dios ja nucoj in queri'
chwe anin, rna'oj Dios ncoj chakaja',
ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

36 C'o c'a jun achi arja' fariseo
xuban invitar ja Jesús pa rochoch chi
newa' ruq'uin. Ja c'a Jesús be ruq'uin
in tok xekaji xe'oc pa mesa.
37 Chipan c'a ri' tinamit tri' c'o
wi' jun ixok itzel rc'aslemal. Ja c'a
rixok tok xc'axaj chi ja Jesús rmajon
wa'im pa jay ruq'uin ja fariseo be
ruq'uin, rc'amonel jule' ak'om qui'
rxula', rc'amonel chipan jun rc'olibal
ja banon rbanic, alabastro ocnak.
38 Ja c'a tok xekaj ruq'uin ja Jesús
xuque'e in xumaj ok'ej. Ja c'a riya'l
rwach congana kaj chi rkan ja Jesús
in ja rsamal rwi' jari' xsubej. Ja tok
sutaj rmal c'ac'ari' xtz'ubaj ja rkan in
xuya' ja rak'om trij.
39 Ja c'a fariseo ja banyon invitar
rxin ja Jesús tok xutz'at ja xuban ja
rixok quewa' xuch'ob kaj pa ranma
ri': —Ja Jesús wixta katzij chi profeta
xin Dios rotak ta c'ari' nak rbanic
ja jun ixok le' ja ntajini nuchap
rkan. Como jala' jun ixok le' xa itzel
rc'aslemal. Queri' xuch'ob kaj.
40 C'ac'ari' bix tre rmal ja Jesús:
—Simón, camic c'o jun tzij nwajo'
nbij chawe ri', ne'xi.
—Utz c'ari' Maestro, tabij c'a chwe,
ne'e ja Simón.
41 C'ac'ari' bix chic tre rmal ja Jesús:
—C'o jun achi ec'o ca'i' achi'i' ja c'o
quec'as ruq'uin. Jun, jo'o' ciento ja
ruc'as, ja c'a jun chic cincuenta.
42 Ja c'a tok ma xecowin ta quetoj ja
quec'as mta ban chique, xecuyi rmal

ja rajaw pwok. Camic Simón, tabij c'a chwe ¿nak chique ja ca'i' achi'i' ja más najo'n chic rxin ja rajaw pwok? ne'xi ja Simón.

43 —Ja nbij anin jari' ja más nim ruc'as, ne' tre.

—Queri', ne'x rmal ja Jesús.

44 C'ac'ari' ja Jesús xuya' vuelta, nutz'at ja rixok in quewa' xbij chic tre ja Simón ri':

—Tatz'ata' mpe' ja rixok ri'. Atat tok xinocto pan awochoch mta ch'ajbal wakan xaya' chwe chi nc'ulic pro jawa' ixok ri' arja' xuch'aj wakan chi riya'l rwach in rsamal rwi' xsubej.

45 Atat ma xatz'ubaj ta nuchi' chi nc'ulic pro jawa' ixok ri' arja' chijutij rmajon rtz'ubaxic ja wakan.

46 Atat nixtac'a aceite xaya' ta pa nwi' chi nc'ulic pro jawa' ixok ri' arja' xuji' wakan chipan jun ak'om ja congana qui' rxula'.

47 Rmalc'ari' ja tok nbij chawe, ja rixok masqui congana il mac rbanon pro bien k'alaj chi cuytajnak chic nojelal como congana ninrajo'. Pro ja wi xa ma q'uiy ta ja rawil amac ja cuytajnak jari' ma kas ta nwinakari ja rajoben ri'il pan awanma, ne' tre.

48 C'ac'ari' xbij tre ja rixok:

—Cuytaji ja rawil amac, ne' tre.

49 Ja c'a jule' chic invitado ja rec'o pa mesa ruq'uin ja Jesús eje'e' quemaj tzij chibil tak qui':

—¿Nak c'a ocnak wi' ja Jesús le' chewi' tok nbij chi nucuy ja il mac chakaja'? xeche'e.

50 Ja c'a Jesús xbij chic tre ja rixok:

—Ja yukulbal ac'u'x ja c'o wq'uin jari' xatto'owi. Camic utz chic natbe, catquicoti, ne' tre.

8

1 Xuban jun ca'i' k'ij xumaj chic jutij bey ja Jesús, be pa tak tinamit in pa tak aldea chijujunal, nuya' rbixic ja rtzobal Dios in nuch'ob chiquewach ja winak ja utzlaj tzij ja nuc'ut chikawach nak rbanic ja gobierno xin Dios. Xerachbilajel ja cablajuj apóstol.

2 Ec'o jule' ixoki' xerachbilajel chakaja'. Ja c'a rixoki' eje'e' nabey emajtajnak rmal yobil in ec'o pa quek'a' itzel tak espíritu pro etzursan chic rmal ja Jesús. Jun ja rixok María rubi' ja c'o chic jun rubi' Magdalena ne'xi. Ja c'a María Magdalena arja' e wuku' itzel tak espíritu ja xelasax tre rmal ja Jesús.

3 Jun chic, Juana rubi', rxjayil Chuza. Ja c'a Chuza arja' nbano cuenta rxin ja meba'il rxin ja rey Herodes. Jun chic, Susana rubi', in c'a ec'o na más chakaja'. C'oli quimeba'il ja nquitobej ja Jesús chipan nak ja c'o rjawaxic tre.

* * * * * * * * * *

4 Congana e q'uiy ja winak xurquimolo' qui' ruq'uin ja Jesús, nojel tak tinamit epenak wi', tokori' c'o jun c'ambal tzij xbij chique quewari':

5 —C'o jun ajticola' be pa ticoj tijco'm pa rchenoj. Ja c'a tok xekaji xumaj rchicaxic ja rija'tz. C'o c'a kaj pa bey jari' pak' can chakan cumal winak in tij cumal tz'iquin.

6 C'o chic jule' kaji ja bar c'o wi' abaj. Ja c'a tok xelto chakiji chanim como mta rch'abakil rpan ja rulew.

7 C'o chic jule' kaj pa tak q'uix in tok xelto xumaj q'uiyem rachbil ja q'uix. Ja c'a tok q'uiswani camsaxi ja tijco'm rmal q'uix.

8 Pro c'o chic jule' kaj pan utzlaj ulew in wachini chi utz, ja jujun chirwach ija'tz xuya' jujun ciento rwach, ne'e ja Jesús chique. Ja c'a tok bitaj rmal ja tzij ri' cow tzijoni: —Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a xinbij kaj chewe ri', ne' chique.

9 C'ac'ari' ja rdiscípulo quibij tre:

—Tach'obo' chikawach nak rbanic ja jun c'ambal tzij ja c'a xabij kaj, xeche' tre.

10 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ja rixix yatajnak chewe chi newotakij nak rbanic ja rawatal je'e tre ja gobierno xin Dios pro ja c'a jule' chic winak pa c'ambal tak tzij nintzijon wi' cuq'uin utzc'a masqui c'o quewach pro matiquetz'at ja

nc'ṻt chiquewach in masqui c'o quixquin pro matich'obtaj cumal ja nbix chique.

11 Camic nch'ob c'a chewach nak rbanic ja c'ambal tzij. Ja rija'tz jari' tibij tzij ja rtzobal Dios.

12 Ja kaj pa bey jari' tibij tzij chi ec'oli winak ja nquic'axaj ja rtzobal Dios pro npeti ja diablo nlasajel ja rtzobal Dios pa tak canma utzc'a matiquinimaj utzc'a matiquewil ja totajem xin Dios.

13 Ja kaji ja bar c'o wi' abaj jari' tibij tzij chi ec'oli winak ja nquic'axaj ja rtzobal Dios in nquinimaj, congana nequicot rmal. Pro eje'e' e cani' jule' tijco'm ja mta rc'amal, xa ti jurata nquinimaj. Ja c'a tok xterila' ja c'ayewalaj tiempo xa nqueya' can.

14 Ja kaj pa tak q'uix jari' tibij tzij chi ec'oli winak ja nquic'axaj ja rtzobal Dios pro tok nq'uiswani xa ja' nquibisoj chic ja xin rwach'ulew cani' tre meba'il in cani' tre quicotemal, cani' nejik' chipan. Eje'e' xa e cani' jule' tijco'm ja mta rwach nuya'.

15 Pro ja c'a rija'tz ja kaj pan utzlaj ulew jari' tibij tzij chi ec'oli winak ja nquic'axaj ja rtzobal Dios in nquec'ol pa tak canma pro jun utzlaj anma ja mta engaño rc'an. Eje'e' nquecoch' ja npi chiquij in tok nq'uiswani buena nwachini ja rutzil pa tak quic'aslemal.

* * * * * * * * * *

16 Ni majun nak ta nbanowi xtutzij ta jun candil in xtijupba' ta c'a jun bojo'y parwi' nixtac'a xtuya' ta xe' ch'at chakaja'. Pro ja c'a nbani, ja tok ntzijtaji jun candil ncanox jun rc'olibal ja bar nyạ' wi' utzc'a pa sak neq'ueje' wi' ja winak ja ne'oc pa jay.

17 Queri' nbij chewe como nojel ja rawatal je'e jari' nel na pa sakil in nojel ja ma k'alajinnak ta je'e jari' nerila' na jun k'ij tok xtik'alajini, notakix na.

18 Rmalc'ari' tok nbij chewe, bien teya'a' ewxquin tre ja remajon rc'axaxic como ja winak ja c'o je'e yatajnak chique eje'e' nyataj na más chique. Ja c'a winak ja mta yatajnak chique pro nquech'ob chi c'oli jari' nlasax chique. Queri' xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

19 C'ac'ari' xe'urkaji ja rch'alal ja Jesús cachbil rute' pro maquecowini ne'oqui ja bar c'o wi' arja' como congana e q'uiy ja winak.

20 C'ac'ari' bix tre ja Jesús:

—Pakasa' rate' in ja re awach'alal ec'o chwa jay, natquisiq'uij, ne'xi.

21 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ja nec'axani ja rtzobal Dios in nquinimaj ja nbij chique chi nqueban eje'e' c'ari' e'ocnak nute' in e'ocnak wach'alal, ne' chique.

* * * * * * * * * *

22 Xuban jutij ja Jesús xoc pa lancha e rachbil ja rdiscípulo: —Jo' chajuparaj ya', ne' chique, in xebe.

23 Kas quimajon binem parwi' ja ya' ja tok kaj chi waram ja Jesús. Chaka c'a jalal ja tok jaktajto jun nimlaj ik' chiquij. Ja c'a lancha ntajini nnoji ja ya' chipan, ec'o chic pa rc'ayewal.

24 Ja c'a discípulo eje'e' quec'as ja Jesús:

—Maestro, Maestro, camic nokcami, nokbe pa ya', xeche' tre. Yictaji ja Jesús, xuk'il ja ik', xuk'il ja ya' chakaja'. C'ac'ari' cami ja ik' in ni sile'e ja ya'.

25 C'ac'ari' xbij chique:

—¿Bar c'a xoc wari' ja yukulbal ec'u'x wq'uin? ne' chique. Ja c'a reje'e' congana quixben qui', congana c'asc'o'i quetz'at ja bantaji in quemaj rbixic chibil tak qui':

—¿Nak rbanic c'ala' ja rachi le'? Como arja' nuban mandar ja ik', nuban mandar ja ya' in nnimax taka'an rmal, xeche'e.

* * * * * * * * * *

26 Xe'ekaj c'a chipan jun lugar Gadara rubi' ja c'o chajuparaj ya' tre ja departamento Galilea.

27 Ja c'a Jesús tok xeli ja pa lancha c'o jun achi xekaj ruq'uin. Ja c'a rachi c'o chic tiempo e'ocnak jule' itzel tak espíritu tre. Ni mta wi' rtziak nucoj

in matiq'ueje' pa rochoch chakaja', xa
pa comsanto nq'ueje' wi'.
28 Ja c'a tok xutz'at ja Jesús xumaj
rakic ruchi', xuque' chwach in cow
tzijoni, quewa' xbij tre ri':
—Jesús, atat ja rat Ralc'wal ja nimlaj
Dios ¿nak nawajo' chwe? Tabana' jun
utzil, maxta taban pokon chwe, ne'
tre.
29 Queri' xbij tre como ja Jesús
arja' ntajini nuban mandar ja ritzel
espíritu ja rocnak tre ja rachi chi nelel
pa ranma. Ja c'a rachi q'uiylaj mul
q'uejenak pa ruk'a' ja ritzel espíritu
in c'o je'e bac'on ruk'a' rkan pa ca-
dena pro ni ma c'ayew ta nuban tre
nq'uiokpij in nc'amarel rmal ja ritzel
espíritu chipan ja chakijlaj ulew.
30 Ja c'a Jesús xbij tre:
—¿Nak c'a abi'? ne' tre.
—Anin in Legión,* ne'xi rmal ja
rachi. Queri' rubi' xbij como congana
e q'uiy jule' itzel tak espíritu e'ocnak
tre.
31 Ja c'a ritzel tak espíritu eje'e' con-
gana quecoj ja Jesús pa ch'a'oj chi
maquerutakel chipan ja nimlaj jul ja
c'a c'a nat nekaj wi' xe' ulew chipan ja
nimlaj k'ekumal.
32 Ec'o pon c'a jule' ak congana e
q'uiy quimajon wa'im pa tak k'ayis.
Ja c'a ritzel tak espíritu congana que-
coj ja Jesús pa ch'a'oj chi nuya' lugar
chique chi ne'oc pa quicuerpo ja ak.
Ja c'a Jesús xuya' lugar chique.
33 In queri' queban, xe'el pa ranma
ja rachi, xe'oc pa tak quicuerpo ja
ak. Ja c'a ak chaka maril xe'oqui ja
ritzel tak espíritu chique, eje'e' que-
maj c'amc'oj canim, xebe, xexule'
chwach jun jayu' congana tiquitic,
xebe c'a pa ya' in tri' xejik' wi' cano-
jelal.
34 Ja c'a chajinel quixin ja ak tok
quetz'at ja bantaji xe'anmaji, xebe
chipan ja tinamit in pa tak aldea
chakaja', xequicholo' nojel ja bantaji.
35 Ja c'a winak tok quic'axaj eje'e'
xepeti chi nurquitz'ata' ja bantaji. Ja
tok xe'urkaji ja bar c'o wi' ja Jesús
quetz'at ja rachi ja xelasaxel ja ritzel
tak espíritu tre, arja' tri' tz'ubul wi'
chwach ja Jesús, c'o chic ja rtziak rco-
jon, tz'akat chic ja rpensar. Ja c'a
winak tok quetz'at congana quixbej
qui' rmal.
36 C'ac'ari' ja xetz'atowi ja bantaji
eje'e' quemaj rcholic chiquewach ja
jule' chic winak nak rbanic ja tok
tzuri ja rachi ja rec'o jule' itzel tak
espíritu tre nabey.
37 Canojel ja winak ja raj Gadara
eje'e' congana quic'utuj tre ja Jesús
chi matiq'ueje' chic más chiquicojol
como congana quixben qui'. Ja c'a
Jesús xoc chic chipan ja lancha chi
nmeloji.
38 Ja c'a rachi ja xelasaxel ja ritzel
tak espíritu tre xbij tre ja Jesús:
—Tabana' jun utzil, taya'a' lugar
chwe chi nintre' chawij chijutij, ne'
tre.
39 —Mejor ja naban, jat chi awo-
choch, jabij chique ja winak chi
janila jun nimlaj samaj xuban ja Dios
chipan ja rac'aslemal, ne'xi rmal ja
Jesús. C'ac'ari' be ja rachi cuq'uin ja
rach tak aj tinamit in xumaj rbixic
chique canojelal ja nimlaj samaj ja
xuban ja Jesús chipan ja rc'aslemal.

* * * * * * * * * *

40 Ja c'a Jesús tok meloj chic jutij ja
chajuparaj ya' congana qui'il rc'ulic
bani cumal ja winak como ayben
cumal canojelal.
41 C'ac'ari' c'o jun achi peti, Jairo
rubi', arja' jun chique ja jefe rxin ja
jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax wi'
ja rtzobal Dios. Ja c'a Jairo tok xurkaj
ruq'uin ja Jesús xuque' chwach in
congana xc'utuj jun utzil tre chi nbe
chi rochoch
42 como c'o jun rme'al camíc nuban
in ni xarwari' ti jun, c'o la cablajuj
rjuna'. Be c'a ja Jesús pro congana
e q'uiy ja winak nquepitz' qui' trij
ebenak pa rochoch ja Jairo.
43 C'o c'a jun ixok yawa' ja c'o
chiquicojol ja winak, tuban cablajuj
juna' ni c'o wi' je'e quic' nel tre. Ja
rixok rq'uison chic nojel ja c'o ruq'uin
chi rk'omaxic ri' cuq'uin doctori' pro

* **8:30** Legión tibij tzij congana e q'uiy.

majun nak ta cowin ta tzursan ta rxin.
44 Ja c'a xuban ja rixok xa jani' tiloc más trij ja Jesús. Ja c'a tok xekaj ruq'uin xuchapoc jutz'it ruchi' ja rtziak. Chaka maril xuchapoc rtziak ja Jesús ni caje'e ja quic' tre.
45 Ja c'a Jesús xbij:
—¿Nak xinchapowi? ne'e.
—Ma anin ta, ma anin ta, xeche'e ja winak canojelal. Ja c'a Pedro in ja re rachbil eje'e' quibij tre ja Jesús:
—Pro Maestro ¿la matatz'at la'an chi congana winak quipitz'on qui' chawij in nquemin qui' chawij chakaja' chewi' nak tre tok nabij: —Nak xinchapowi, taka'an natche'e? xeche' tre.
46 —Wotak chi c'o jun xinchapowi como xinna' chi c'oli ja poder xel chwe, ne'e ja Jesús chique.
47 Ja c'a rixok tok xutz'at chi maticowin chic nwawaj ja xuban peti, congana nbirboti rumac ja xbeben ri'il, xuque' chwach ja Jesús in xumaj rbixic tre nak tre tok xuchapoc ja rtziak, pro ni chiquewach canojel ja winak xbij wi' tre. In xbij tre chakaja' nak rbanic ja tok ni jari' hora tzuri.
48 Bix tre rmal ja Jesús: —Nme'al, ja yukulbal ac'u'x wq'uin jari' xattzursani. Camic utz chic natbe, catquicoti, ne'xi ja rixok.
49 Ja Jesús c'a rmajon na tzij ja tok c'o jun xurkaji, elnakto pa rochoch ja jefe rxin ja jay xin molbal ri'il, quewa' xbij tre ja jefe ri':
—Jairo, ja rame'al cami, ma taban chi ta molestar más ja Maestro, ne' tre.
50 Ja c'a Jesús tok chaka maril xc'axaj ja bix tre ja Jairo quewa' xbij chic tre ri':
—Ma taxbej ta awi', ja naban, tiyuke' ac'u'x wq'uin in ja rame'al can nc'astaji, ne' tre.
51 Ja tok xe'ekaj chi rochoch ja Jairo ja Jesús arja' ma xuya' ta lugar chique ja winak chi xe'oc ta pa jay ruq'uin. Ja xe'oc chipan xa queyon ja Pedro, ja Jacobo in Juan e cachbil ja rtata' rute' ja xtan.
52 Canojel ja winak quimajon ok'ej in congana síc' nqueban. Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ma quixok' ta como ja xtan ma camnak ta, xa waram rbanon, ne' chique.
53 Pro ja reje'e' xa quitzebej como bien cotak chi cami ja xtan.
54 C'ac'ari' ja Jesús xuchap chi ruk'a' ja camnak in quewa' xbij tre ri':
—Catyictaji xtan, ne' tre.
55 Ja c'a xtan melojto in ni jari' hora yictaji. C'ac'ari' ja Jesús xbij chique chi nqueya' rway.
56 Ja c'a rtata' rute' eje'e' congana c'asc'o'i quetz'at ja milagro ja xuban ja Jesús pro arja' xbij chique:
—Ni majun bar ta tebij wi' ja c'a bantaji ri', ne' chique.

9

1 C'ac'ari' xersiq'uij ja cablajuj discípulo in xuya' chique chi c'o quek'a' chique canojel ja ritzel tak espíritu chi necowini nequiwasajel chique ja winak in xuya' chique chakaja' chi necowini nequitzursaj yawa'i'.
2 In xerutakel chi nequiya'a' rbixic ja gobierno xin Dios utzc'a chakaja' chi ne'equitzursaj ja yawa'i'.
3 Quewa' xbijel chique ri':
—Ni majun nak ta nec'amel ja tok nixbe, nixtac'a nec'amel ta ech'ame'y, nixtac'a emaleta, nixtac'a eway, nixtac'a epwok in ni xa ja wari' ja recamisa nec'amel ja recojon, ma ca'i' ta.
4 Xa nak ta chi jayil xquixoc wi' tri' nixq'ueje' wi', c'a tokori' neya' can ja tok nixbe chic cha jun chic tinamit.
5 In xa nak ta ja maquec'ulu ewxin, ja c'a tok nixelto chipan ja quitinamit tequiraj can ja pokok ja c'o pan ewakan. Queri' neban jari' retal chi eje'e' nquetij na ja rpokonal rmal ja matiqueya' quixquin tre ja nebij chique. Queri' xbijel chique.
6 Ja c'a cablajuj discípulo eje'e' xe'elel, xebe pa tak aldea pro nojel tak aldea, quemaj rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo in quemaj quitzursaxic

ja yawa'i' chakaja'. Queri' queban xa bar ta tri' xe'ekaj wi'.

* * * * * * * * * *

7 Ja Jesús nojel ja ntajini nuban xekaj rbixic ruq'uin ja gobernador Herodes. Ja c'a Herodes arja' kas nk'isaj ri' chi rch'obic nak ja kas mero nbanowi nojel awa' wari' ja nekaj rbixic ruq'uin. Como ec'oli nebini chi Juan Bautista ja nbanowi como eje'e' nquibij chi c'astajnakto chic ja Juan Bautista chiquicojol camnaki'.

8 Ec'o chi c'a jule' nebini chi ja camnak Elías ja nbanowi como eje'e' nquibij chi rc'utun chic ri' ja rElías chiquewach ja winak. In ec'o chic jule' nebini chi c'o jun chique ja rojer tak profeta ja c'astajnakto chic in arja' nbanowi, neche'e.

9 Pro ja Herodes arja' quewa' xbij ri': —Ja Juan jari' anin wa'an xinyo' orden chi lasax rwi' pro nak la chi achi'al ja nbanowi nojel awa' wari' ja nurkaj rbixic wq'uin. Queri' xbij in xumaj rch'obic nak nuban utzc'a chi nutz'at ri' quewach ruq'uin ja Jesús.

* * * * * * * * * *

10 Ja c'a cablajuj apóstol tok xemelojto quechol chwach ja Jesús nojel ja xequibana'. Ja c'a Jesús xeruc'amel, xequiyonaj qui' pa jun lugar ja kas talani ja bar ma ec'o ta wi' winak. Jari' lugar pa rcuenta ja tinamit Betsaida c'o wi'.

11 Ja c'a winak tok xekaj rbixic cuq'uin chi be ja Jesús xebe eje'e' chakaja', xequiwila'. Ja c'a Jesús tok xe'ekaj ruq'uin arja' xeruc'ul, xuya' rbixic chique nak rbanic ja gobierno xin Dios in xertzursaj ja yawa'i' chique.

12 Ja c'a tok xuban hora xepeti ja cablajuj apóstol in quewa' quibij tre ja Jesús ri':

—Mejor, que'ataka'el ja winak pa tak tinamit in pa tak aldea ja c'o chikanakaj utzc'a chi nequicanoj quiposada in nequilok'o' queway como ja lugar ja rokc'o wi' ri' congana talani, xeche' tre.

13 —Ixix nixyo' chique ja nquetij, xeche'x rmal.

—Pro mta nak ta kac'amonto xarwari' jo'o' rkan caxlanway in e ca'i' cakan ch'u'. ¿La nokbe ta na c'a ajoj chi rlok'ic queway ala' winak canojel le'?

14 Queri' quibij tre como ja xa queyon achi'i' ec'o la jo'o' mil.

—Tebij chique ja winak chi quetz'abe'e pro pa tak moc ncuc'aj qui', e cincuenta ja jujun moc, ne' chique ja rapóstol.

15 Queri' queban, xekaji canojelal chi tz'ubulem.

16 C'ac'ari' xuc'am ja jo'o' rkan caxlanway e rachbil ja ca'i' cakan ch'u', ca'y chicaj in xmaltioxij tre ja Dios. Xuwech' ja caxlanway, xujach chique ja rdiscípulo chi eje'e' nqueya' chic chique ja winak.

17 Xewa'i pro ni canojelal in xenoji chi utz. Ja c'a caxlanway rachbil ch'u' mol ruchi' ja totaji, cablajuj chacach xuban.

* * * * * * * * * *

18 Xuban jutij ja Jesús ruyon ryonan ri', ntajini nuban ja roración. Ec'oli ja rdiscípulo ruq'uin in quewa' xbij chique ri':

—Anin ¿nak inocnak wi' ja nquibij chwe ja winak? ne' chique.

19 —Ec'oli nebin chawe chi atat at Juan Bautista, jule' chic nebini chi at Elías in ec'o chic jule' ja nebini chi at jun chique ja rojer tak profeta in camic atc'astajnakto chic chiquicojol camnaki', neche' chawe, xeche' tre.

20 —Ja c'a rixix ¿nak nebij chwe, nak inocnak wi'? ne'e. Peti ja Pedro, xbij tre:

—Ja ratat at Cristo ja ratcha'on rmal ja Dios, ne' tre.

* * * * * * * * * *

21 Pro ja Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ni majun bar ta tri' xtebij wi' chi anin ja rin Cristo.

22 Anin ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak q'uiy rwach ja rpokonal ntij na, xa itzel ninquetz'at na ja principali' xin tinamit e cachbil ja jefe quixin sacerdote e

cachbil chakaja' ja maestro ja netijon
quixin ja winak tre ja ley xin Dios,
nincamsax na in chi rox k'ij ninc'astaj
na, ne' chique.
23 C'ac'ari' xumaj chic tzij cuq'uin
canojelal, quewa' xbij chique ri':
—Xa nak ta ja c'o rgana nyuke'
ruc'u'x wq'uin rjawaxic chi matuya'
rgana ja tzabuklaj c'aslemal rc'an.
Rjawaxic chakaja' chi k'ij k'ij ni
matipokonaj wi' nutij ja rpokonal
mwal in ntre'el chwij. Jari' cani'
jun cruz nya̱' trij pro matipokonaj
nuc'am ja cruz, nrijkajel in nbe ja bar
necamsax wi'.
24 Queri' nbij chewe como xa nak
ta ja npokonaj nuya' can ja rc'aslemal
jari' matuwil c'ari' ja utzlaj c'aslemal
ja mta q'uisic trij. Pro xa nak ta ja
matipokonaj nuya' can ja rc'aslemal
mwal anin in rmal ja utzlaj tzij ja
nc'amonto jari' can nuwil ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
25 Como cani' tre jun winak ¿nak
c'a nuch'ec trij wi xuch'ec nojel ja
meba'il rxin ja rwach'ulew pro wi xa
ntz'ila' ja rc'aslemal in wi ma xuwil ta
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij?
26 Queri' nbij chewe como ja
winak xa nak ta chi winakil wi xa
q'uixbal nquena' nquecoj qui' wq'uin
in wi xa q'uixbal nquena' rmal ja
ntzobal, anin chakaja' q'uixbal nna'
chi xquenucoj ta pa ncuenta. Anin
ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic
cuq'uin ja winak xa q'uixbal nna' chi
xquenucoj ta pa ncuenta tokori' tok
xquinpi chic jutij, congana nim chic
nuk'ij tri' in congana nch'a'an chic
chwij ja gloria xin Dios in chakaja'
ewachbilanto ja santilaj tak ángel xin
Dios.
27 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
ec'oli chewe ja rec'o wawe' camic ri'
c'a ec'as na ja tok xtiquetz'at ja go-
bierno xin Dios. Queri' xbij ja Jesús
chique.

* * * * * * * * * *

28 C'o la waxaki' k'ij rbin awa' jule'
tzij ri' ja tok be parwi' jun jayu' chi
nerbana' oración e rachbil ja Pedro,
ja Jacobo in Juan.
29 Kas rmajon oración ja tok
xuq'uex ri' ja rachbal in ja rtziak kas
sak xeli, congana nc'ac'oti.
30 Chaka c'a jalal tok xewinakar e
ca'i' achi'i', quemaj tzij ruq'uin, jun
Moisés in ja jun chic Elías.
31 Ja c'a Moisés in Elías eje'e' con-
gana nch'a'an chic chiquij ja glo-
ria xin Dios, quimajon rtzijoxic ja
rcamic ja Jesús como ja Jesús nbe pa
Jerusalén in tri' nerjacha' wi' ri' pa
camíc.
32 Ja c'a Pedro arja' congana ma-
jtajnak ma waram in queri' chique
ja rachbil chakaja' pro quecoch'.
Quetz'at ja Jesús chi ja gloria xin Dios
ntajini nch'a'an trij in xequetz'at ja
ca'i' achi'i' chakaja' ja rec'o ruq'uin.
33 Ja c'a Pedro kas elem nqueban
ja ca'i' achi'i' ja tok quewa' xbij tre
ja Jesús ri': —Maestro, congana qui'il
ja rokc'o wi' ri'. Kabana' oxi' tak
jay wawe', jun awxin atat, jun rxin
Moisés in jun rxin Elías, ne' tre. Pro
ja Pedro xa ma xuch'ob ta ja xbij.
34 C'a rmajon na tzij ja Pedro tok
c'o jule' sutz' xermujaj in kaj chiquij.
Ja c'a roxi' apóstol congana quixbej
qui' tok quetz'at chi ec'o chic chipan
ja sutz'.
35 C'o c'a jun kulaj tzijonto chipan ja
sutz', quewa' xbij chique ri': —Jawa'
wari' jawa' chak'laj Walc'wal, teya'a'
ewxquin tre nak ja nbij arja' chewe,
ne'e.
36 Ja tok tzuri tzij rmal ja kulaj, ja
rapóstol tok quetz'at mchita ja rElías,
mchita ja Moisés, xa ruyon ja Jesús
c'o can chic. Nojel awa' ja quetz'at ri'
xa pa tak canma quec'ol wi', q'uiylaj
tiempo ja ni majun bar ta tri' quibij
wi'.

* * * * * * * * * *

37 Ja c'a chi rcab k'ij tok xemelojto
ja Jesús parwi' jayu' congana e q'uiy
ja winak xebe chi rc'ulic.
38 C'o c'a jun achi chiquicojol cow
tzijoni, quewa' xbij tre ri':
—Maestro, tabana' jun utzil, anin
c'o jun nc'ajol in ni xarari' ti jun,
tatz'ata' paki jutz'it.

39 C'o jun itzel espíritu nchapo rxin
in chaka jalal tok nuya' síc', c'ol
ataque nyạ' tre in nel rpuluw ruchi'.
Congana ncamsax pa tok'ulew, kas
maril nsokpix rmal ja ritzel espíritu.
40 In xinc'utuj jun utzil chique ja
radiscípulo chi nquiwasaj ja ritzel
espíritu pro eje'e' ma xecowin ta qui-
wasaj ta, ne'e ja rachi.
41 Ja c'a Jesús tok c'axtaj rmal ja bix
tre rmal ja rachi quewa' xbij ri':
—Ixix ja rix tinamit Israel, ni
taka'an mta wi' yukulbal ec'u'x
wq'uin, taka'an yojtajnak ja rena'oj.
Taq'ue titzuri ja nsamaj checo-
jol, c'ayew chwe chi ncoch' más
ja matiyuke' ec'u'x wq'uin, ne'e.
C'ac'ari' xbij tre ja tatixel: —Camic
tac'ama'to ja rac'ajol wq'uin, ne' tre.
42 Ja c'a rala' xajalal maja'n tekaj
chwach ja Jesús ja tok ya' chic jun
ataque tre rmal ja ritzel espíritu in
ch'akix pa tok'ulew rmal. Ja c'a Jesús
arja' xch'olij ja ritzel espíritu, xuto'
ja rala' pa ruk'a' in xujach can tre ja
rtata'.
43 Ja c'a winak congana c'asc'o'i
quetz'at canojelal ja nimlaj poder xin
Dios ja c'o pa ruk'a' ja Jesús.

* * * * * * * * * *

Ja c'a Jesús kas majtajnak rtzi-
joxic nojel ja nuban cumal canojel ja
winak ja tok quewa' xbij chique ja
rdiscípulo ri':
44 —Kas toc pan ewxquin ja xtin-
bij chewe ri'. Ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak arja' njạch na
pa quek'a' ja winak, ne' chique.
45 Pro ja reje'e' xa ma xch'obtaj
ta cumal ja xbij chique, xa wawan
chiquewach utzc'a chi matich'obtaj
cumal nak rbanic. Ja reje'e' xa
nquixbej qui' xtiquic'axaj ta tre nak
rbanic.

* * * * * * * * * *

46 C'ac'ari' quemaj rch'a'ic chibil
tak qui' nak ja más nim ruk'ij chique.
47 Ja c'a Jesús arja' bien rotak nak ja
netajini nquech'ob kaj pa tak canma.
C'o c'a jun tac'al xuc'am pon, xuya' pa
rxquin
48 in quewa' xbij chique ri':
—Jawa' jun tac'al ri' xa nak ta
xtic'ulu rxin in wi pa nubi' anin tok
nuc'ul tibij c'a tzij ari' chi anin ja
ninruc'ul. In xa nak ta xtic'ulu wxin
tibij c'a tzij ari' chi nata' Dios ja nuc'ul
chakaja' ja takyonpi wxin. Queri' nbij
chewe como ja wi c'o jun checojol ja
matuya' kaj ruk'ij ruyon jari' ja más
nim ruk'ij chewe, ne' chique.

* * * * * * * * * *

49 C'ac'ari' bix tre rmal ja Juan:
—Maestro, ajoj c'o jun achi katz'at
ja pan abi' atat ntajini nerlasaj itzel
tak espíritu chique winak pro como
ma kachbil ta chewi' tok kabij tre chi:
—Ma que'awasaj chi ta, xokche' tre,
ne'xi ja Jesús.
50 —Ma tek'il chi ta ja rachi como
jun winak xa nak ta chi winakil wi ma
itzel ta nokrutz'at jari' kachbil ari',
ne' tre ja Juan.

* * * * * * * * * *

51 Ja c'a Jesús tok nakajinto ja k'ij ja
xtic'amarel wi' chila' chicaj arja' xujic
ja rviaje chi nbe ja pa Jerusalén.
52 Ec'o jule' rachbil xerutakel chi
nenabeyajel chwach, eje'e' xebe
chipan jun aldea quixin ja raj
Samaria chi nquichomij pon ja
nc'atzin tre.
53 Pro ja c'a winak ja rec'o chipan
ja raldea eje'e' ma xquec'ul ta ja Jesús
como pa Jerusalén nbe wi'.
54 Ja c'a ca'i' discípulo Jacobo in Juan
tok quetz'at chi ma xc'ul ta cumal ja
winak quewa' quibij tre ja Jesús ri':
—Kajaw ¿la maxta c'ol agana
nkac'utuj k'ak' chila' chicaj ja cani'
xuban ja rojer profeta Elías utzc'a
chi ne'urq'uisa' jala' jule' winak le'?
xeche' tre.
55 Ja c'a Jesús arja' xuya' vuelta in
xumaj quich'olixic:
—Ixix xa matich'obtaj emwal jani'
rna'oj ja rEspíritu ja ruc'ayon ewxin.
56 Queri' nbij chewe como anin
ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic
cuq'uin winak ma inpenak ta chi
quicamsaxic winak, inpenak chi
quito'ic, ne' chique. C'ac'ari' xebe
chic cha jun aldea.

57 Kas c'a quimajon chic bey ja tok
c'o jun achi peti in quewa' xbij tre ja
Jesús ri':
—Wajaw, anin can ninbe chawij xa
bar ta tri' natbe wi', ne' tre.
58 In bix tre rmal ja Jesús:
—Ja rutiwa' c'o quic'olibal ja bar
newar wi' in chakaja' ja tak tz'iquin
c'o quesoc pro ja chwe anin ja rin
Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja
winak mta wochoch ja ni ta wxin wi'
anin ninwar wi', ne'xi.
59 C'o c'a jun chic achi, quewa' bix
tre rmal ja Jesús ri':
—Jo', cattre' chwij, catoc ndiscípulo,
ne'xi.
—Wajaw, taya'a' lugar chwe chi
nenmuku' can paki na ja nata' nabey,
ne'e ja rachi tre.
60 —Ja camnaki' chwach Dios eje'e'
na quemuku quixin ja camnaki'. Ja
c'a ratat jat cuq'uin ja winak, jaya'a'
rbixic ja gobierno xin Dios chique,
ne'xi rmal ja Jesús.
61 C'o chi na jun ja rachi quewa' xbij
tre ja Jesús ri':
—Wajaw, anin in conforme chi nin-
tre'el chawij chi ninoc adiscípulo pro
taya'a' lugar chwe chi ne'enk'ijla' can
na nabey ja rec'o pa wochoch, ne' tre.
62 —Jun ajchonla' ma utz ta neli ja
banoj chenoj rmal ja wi xa trij nca'y
can wi' in queri' c'a tre jun winak
chakaja' xa nak ta chi winakil ja wi
xa trij nca'y can wi' jari' ma yatal ta
tre chi nsamaj pa rcuenta ja gobierno
xin Dios, ne'xi ja rachi rmal ja Jesús.

10

1 C'ac'ari' ja kajaw Jesús ec'o chic
setenta achi'i' ja xerucha', pa caca'
xerutakel chi nenabeyaj chwach,
nebe chipan nojel tak tinamit in
chipan ja jule' chic lugar ja bar xtekaj
wi' arja'.
2 Quewa' xbijel chique ri':
—Ni katzij wi' nbij chewe, ja winak
eje'e' e cani' jun nimlaj tijco'm ja k'en
chic ja utz chic nbạn cosechar pro
ja rajsamajela' ja nebano cosechar
quixin xa ma e nim ta. Rmalc'ari'
nbij chewe, tebana' orar, tec'utuj tre
ja Rajaw ja cosecha chi nerutakto
ja rajsamajela' chi ne'urquibana'
cosechar ja winak.
3 Camic tec'ama'el ja bey, bien
tewotakijel chi ixix ix cani' jule' tak
carnelo in ja winak ja bar nixnutakel
wi' eje'e' e cani' utiwa'.
4 Ma tec'amel ta epwok, nixtac'a
nec'amel ta emaleta in nixtac'a exa-
jab ta chakaja'. Ja tok emajon awa'
ja jun viaje ri' maxta quixpe'e cuq'uin
winak chi quik'iloxic ja tok nec'ul
ewi' cuq'uin pa bey.
5 Ja tok nixoc chipan jun jay,
tok ne'ek'ijla' ja winak quewa' ja
kas nebij chique nabey ri': —Ja
quicotemal xin Dios tiq'ueje' pan
ewochoch, quixche' chique.
6 Ja wi c'o jun winak chipan ja
jay ja congana qui'il ec'ulic nuban
jari' nq'ueje'e ja quicotemal xin Dios
chipan ja rochoch nowi ma queri'
ta nuban chewe jari' mta quicotemal
xin Dios nq'ueje' ta chipan ja ro-
choch.
7 Ja jay ja bar nixc'ul wi' tri'
nixq'ueje' wi' jaru' pa tiempo
nixq'ueje' chipan ja tinamit. Tetija'
ja nquisipaj chewe como yatal chewe
chi nixtzuki cani' tre jun ajsamajel
yatal tre chi ntoji. Maxta quixeli
quixoqui chi tak jay tre ja bar
nixq'ueje' wi'.
8 Ja tok nixoc chipan ja jun tinamit
xa nak ta chi tinamital ja wi qui'il
ec'ulic nbani tetija' ja nsipax chewe.
9 Que'etzursaj ja yawa'i' ja rec'o
chipan ja tinamit in quewa' nebij
chique ja winak ri': —Ja gobierno xin
Dios xa nnakajinto ewq'uin, quixche'
chique.
10 Ja c'a wi maquixc'uli quixelto c'a
pa tak bey in quewa' nebij chique ja
winak ri':
11 —Ja pokok rxin ja retinamit ja
c'o pa kakan, camic nkaquiraj can
jari' retal chi netij na rpokonal rmal
ja mta egana xteya' ta ewxquin tre
ja nkabij chewe pro tewotakij chi
ja gobierno xin Dios xa nnakajinto
ewq'uin, quixche' chique.
12 Camic nbij chewe, ja tok xter-

ila' ja nimlaj k'ij xin juicio congana lawulo' tre ja tinamit ja maquec'ulu ewxin, más na lawulo' ja rpokonal xtiquetij chwach ja xtiquetij ja raj Sodoma, ne'e ja Jesús chique ja setenta discípulo.

13 C'ac'ari' xumaj chic jutij tzij, quewa' xbij chique jule' tinamit ri':

—Congana lawulo' chewe ixix ja rix aj Corazín in congana lawulo' chewe ixix chakaja' ja rix aj Betsaida. Queri' nbij chewe como congana nimak tak milagro xinban chewach pro ni ma xeq'uex ta wi' ja rena'oj. Ja nimak tak milagro xinban chewach wixta ban chiquewach ja ritzel tak winak ja raj Tiro in ja raj Sidón ojer queq'uex ta c'ari' ja quina'oj in queya' can ta c'ari' ja ritzelal, queban ta c'ari' ja nquic'utbej qui' chi nti'on chique ja ritzelal ja quibanon chipan ja quic'aslemal.

14 Pro ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio más chi na nim ja rpokonal xtetij ixix chwach ja xtiquetij ja raj Tiro in ja raj Sidón.

15 In ixix chakaja' ja rix aj Capernaum, ja nech'ob ixix chi nixbe chila' chicaj chi congana nya̱' ek'ij pro ja neban, xa nixkajsaxi, ja bar ec'o wi' ja camnaki' c'a tri' nixekaj wi'. Queri' xbij chique ja tinamit.

16 In xumaj chic jutij tzij cuq'uin ja setenta discípulo:

—Ja winak ja neniman rxin ja xtebij chique, anin c'ari' ja ninquinimaj. Ja c'a winak ja maquec'ulu ewxin, anin c'ari' ja maquinquec'ul in ja winak ja maquec'ulu wxin, Nata' c'ari' ja takyonto wxin ja matiquec'ul. Queri' xbijel ja Jesús chique ja setenta discípulo in xebe, xequibana' ja bixel chique.

* * * * * * * * * *

17 Ja c'a tok xemelojto congana nequicoti, xe'urkaj ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij tre ri':

—Kajaw, ja ritzel tak espíritu tok kabij chique chi pan abi' ne'eli eje'e' xokquinimaj chakaja', xeche' tre.

18 Ja c'a Jesús xbij chique:

—Anin xintz'at ja Satanás kajsaxi, tzakto chicaj cani' nuban k'ak'.

19 Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', camic anin nya' poder chewe in wi ec'oli ja cumatz xque'epak' owi sina'y jari' mta nak ta xteban ta cumal. In chakaja' nya' chewe chi nixcowini nekajsaj nojel ja poder ja c'o pa ruk'a' ja Satanás. Ni majun nak ta xtibano ta pokon chewe.

20 Camic ja ritzel tak espíritu nixquinimaj pro maxta xa rmalari' quixquicoti. Mejor ja neban, como tz'ibtali ja rebi' chila' chicaj rmal tari' nixquicoti, ne' chique.

* * * * * * * * * *

21 Ni jari' hora congana jun nimlaj quicotemal winakar pa ranma rmal ja rEspíritu Santo in xumaj tzij ruq'uin ja Tatixel ja c'o chila' chicaj, quewa' xbij tre ri':

—Nata', atat at Rajaw caj at Rajaw rwach'ulew, congana nmaltioxij chawe como ja winak ja nquech'ob kaj pa tak canma chi congana cotak in congana quina'oj ma chiquewach ta eje'e' ak'alasan wi' nak rbanic nojel awa' ja nmajon rbanic in nojel ja nmajon rbixic pro ja rak'alasan wi', chiquewach ja winak ja quibanon takno'y chawach. Queri' abanon chique Nata' como queri' ja ravoluntad, ne'e ja Jesús tre ja Tatixel.

22 C'ac'ari' xbij: —Ni majun nak ta ja maquita jachon pa nuk'a' rmal ja Nata'. Ni majun nak ta otakyon ja kas mero rna'oj ja Ralc'walaxel pro ja rotakyon xa ruyon ja Dios ja Tatixel. In chakaja' ni majun nak ta otakyon ja kas mero rna'oj ja Tatixel pro ja rotakyon xa nuyon anin ja rin Alc'walaxel, in ja rencha'on chi nk'alasaj chiquewach, eje'e' cotak chakaja', ne'e.

23 C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja rdiscípulo pro xa queyon:

—Ixix congana qui'il chewe rmal ja nixtajini netz'at ruq'uin ewach.

24 Como anin nbij chewe chi e q'uiy ja rojer tak profeta in e q'uiy

ja rojer tak rey eje'e' congana quiyarij quetz'at ta ja cani' nixtajini netz'at ixix camic in congana quiyarij quic'axaj ta chakaja' ja cani' nixtajini nec'waxaj ixix camic, ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

25 C'o c'a jun achi peti, arja' jun chique ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios. Ja c'a rachi c'o rgana nc'ambajaj ja Jesús in xa rmalari' tok quewa' xbij tre ri':

—Maestro ¿nak nban utzc'a chi nyataj chwe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij? ne' tre ja Jesús.

26 —Tabij chwe ¿nak tz'ibtal can chipan ja ley xin Dios? ¿Nak nawasaj atat trij? ne'xi ja rachi.

27 —Quewa' nbij ri': —Tawajo' ja Dios ja rawajaw pro nojel ac'u'x tawajo', in nojel awanma in nojel awachok'ak' in nojel ana'oj tawajo' chakaja'. Ja cani' nawajo' kaj awi' ayon queri' c'a tabana' chique ja raprójimo, que'awajo' chakaja'. Queri' nbij, ne'e ja rachi.

28 —Ni katzij wi' ja nabij le'. Ja c'a wi xtaban cumplir ja ley ja c'a xabij le' jari' nyataj chawe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, ne'xi rmal ja Jesús.

29 Ja c'a rachi arja' nrajo' nuto' ri' rmalari' tok xbij chic tre ja Jesús:

—Pro ¿echinatak c'ari' ja nprójimo? ne' tre.

30 Ja c'a Jesús arja' xumaj rbixic jun c'ambal tzij tre, quewa' xbij tre ri':

—C'o jun achi xuban jutij xelel pa Jerusalén, xule' chipan ja tinamit Jericó. Ec'o c'a jule' alak'oma' quechap ja rachi, quilak'ajel ja c'o ruq'uin pro ni nojelal, quesoc can, quipunba' can pa bey, jutz'it laj quicamsaj.

31 C'o c'a jun sacerdote penak pa bey. Ja c'a sacerdote tok xutz'at chi punuli ja rachi pa bey xusol rubey, ma xk'ax ta ruq'uin.

32 Pi chi c'a jun ajsamajel xin Dios ja levita ne'xi. Ja c'a levita tok xurkaj chipan ja lugar xutz'at ja rachi, xusol chic rubey, ma xk'ax ta ruq'uin chakaja'.

33 Pro c'o c'a jun achi aj Samaria, arja' rmajon rviaje in xurkaj chipan ja lugar. Ja c'a raj Samaria tok xutz'at pon ja rachi congana xpokonaj rwach,

34 be ruq'uin. Ja tok xekaj ruq'uin c'o jule' aceite rachbil vino xuya' chwach ja bar soctajnak wi' jari' xk'ombej. Ja tok k'omtaj rmal c'ac'ari' xubatz'. Como c'o ruquiej rc'amonto xtz'uba'el ja rachi trij, xuc'amel pa jun pensión, bien xuban cuenta.

35 Ja c'a chi rcab k'ij ja raj Samaria benam nuban, c'o ca'i' quetzal pwok xlasaj, xutoj can pa ruk'a' ja rajaw pensión in quewa' xbij tre ri': —Tabana' paki jutz'it cuenta ja rachi, taya'a' tre xa nak ta ja nc'atzin tre. Ja tok xquinmelojto anin wotak chi nuntojo' ja ruc'as awq'uin nojelal, ne' can tre.

36 Ja tok bitaji ja c'ambal tzij rmal ja Jesús quewa' xbij chic tre ja maestro ri': —Camic tabij chwe, ja chawe atat ¿nak chique ja roxi' achi'i' ja xoc rprójimo ja rachi ja chap cumal ja ralak'oma'? ne' tre.

37 —Ja pokonan rwach, ne'xi rmal ja maestro.

—Camic jat, tabana' atat ja cani' xuban ja raj Samaria, ne'e ja Jesús tre.

* * * * * * * * * *

38 C'ac'ari' xumaj chic jutij rubey, xekaj pa jun aldea. Tri' c'o wi' jun ixok, Marta rubi', arja' c'ulu rxin pa rochoch.

39 Ja c'a Marta c'o jun ruchak', María rubi'. Ja c'a María arja' tz'abe'oc chwach ja Jesús in xumaj rc'axaxic nojel ja tijonem ja ntajini nuya'.

40 Pro ja Marta congana nk'isaj ri' chi rbanic ja samaj pa jay rmalc'ari' tok be ruq'uin ja Jesús in quewa' xbij tre ri':

—Wajaw ¿la macatocla' il tre ja nuchak' nuyon inrya'on can chwach ja samaj? Tabij paki jutz'it tre chi ninruto', ne' tre.

41 —Marta, atat q'uiy rwach ja ramajon rbanic in xa nak'isaj awi' rmal in nti'on chawe chakaja'.

42 Pro c'o jun ja más na nc'atzin
chawe chi naban ja más na utz jari' ja
ntajini nuban ja María camic in ma-
jun nak ta xtilasan ta tre ja tijonem ja
ntajini nc'axaj, ne'xi ja Marta rmal ja
Jesús.

11

1 Xuban jutij ja Jesús arja' c'o pa
jun lugar, rmajon rbanic oración. Ja
c'a tok tzuri ja roración rmal pi jun
chique ja rdiscípulo in quewa' xbij ja
discípulo tre ri':
—Wajaw, ko'atijoj tre ja banoj
oración ja cani' xuban ja Juan
Bautista xertijoj ja discípulo rxin
arja', ne' tre.
2 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ja tok neban oración quewa' nebij
ri': —Katata' Dios ja ratc'o chila' chi-
caj, lok' ta xtina'i ja rabi' cumal ja
winak. Xtikajpi ta ja ragobierno
wawe' chwach'ulew, xtinimax ta ja
ravoluntad atat wawe' ja cani' ntajini
nban chila' chicaj nnimaxi.
3 K'ij k'ij ni ta naya' wi' ja kaway ja
nc'atzin chake.
4 Tacuyu' ja kil kamac ja cani' nk-
aban ajoj nekacuy ja winak tok c'oli
nqueban chake. Atat ta xcatchajin
kaxin, maxta kokaji tok nokrtakchi'ij
ja diablo, ko'ato'o' pa ruk'a'. Queri' ta
rbanic ja roración neban, ne' chique
ja rdiscípulo.
5 C'ac'ari' xbij chic chique:
—Tac'a c'o ta jun chewe nbe ta
ruq'uin jun ramigo pa tak nc'ajak'a'
in nerbij ta tre: —Wamigo, maxta c'o
caxlanway awq'uin, taya'a' oxi' rkan
wxin pro can nya' rc'axel.
6 Xa c'o jun wamigo c'a xurkaj
wq'uin, penak pa viaje in ni majun
nya' tre, ne' ta tre.
7 In quewa' ta c'a nc'ulba'to ja
ramigo pa jay ri': —Ma quinaban
ta molestar como ntz'apin chic ja
chi'jay, okcotz'ol chic cuq'uin tak
walc'wal. Maquincowini ninyictaji,
maquincowini nya' chawe ja nac'utuj
chwe, ne'to ta tre, ne'e ja Jesús chique.
8 C'ac'ari' xbij chic chique: —Camic
nbij chewe, ja rachi wi chijutij numaj
rc'utuxic ja caxlanway, wi ni mati-
tanba' wi' rc'utuxic jari' nyictaji ja
ramigo in nuya' tre nojel ja nc'atzin
tre pro ma rmal ta chi camigo qui'
ruq'uin tok nuya' pro rmal ja ni mati-
tanba' wi' chi rc'utuxic chewi' tok
nuya'.
9 Rmalc'ari' tok nbij chewe, tec'utuj
tre ja Dios ja nc'atzin chewe in arja'
nuya' chewe, tecanoj ja newajo' in
newil, tec'onc'o'oc ja chi'jay in njak
chewach.
10 Queri' nbij chewe como cano-
jel ja nec'utuni nyataj chique in ja
necanoni nyataj chique chi nquewil
in ja nec'onc'onoc ja chi'jay njak
chiquewach.
11 O ¿la c'ol on jun tatixel chewe tok
nc'utux jun caxlanway tre rmal jun
ti rc'ajol la nuya' jun abaj pa ruk'a'?
Owi nc'utux jun ch'u' tre ¿la nuya' jun
cumatz tre?
12 Owi nc'utux jun sakmolo' tre ¿la
nuya' jun sina'y?
13 Ixix masqui ix lawulo' pro
ewotak neya' utzlaj tak nakun chique
ja rewalc'wal pro pior ta c'a ja Tatixel
ewxin ja c'o chila' chicaj arja' nuya'
ja rEspíritu Santo chique ja nec'utun
tre. Queri' xbij ja Jesús chique ja
rdiscípulo tre ja banoj oración.

* * * * * * * * * *

14 C'o c'a jun achi memirnak rmal
jun itzel espíritu. Ja c'a Jesús arja'
ntajini nlasaj ja ritzel espíritu tre. Ja
tok lastajel rmal ni jari' hora xumaj
tzij ja rachi. Ja c'a winak congana
c'asc'o'i quetz'at.
15 Pro ec'o jule' chique quewa'
quibij ri':
—Xa poder xin Beelzebú ja jefe
quixin ja ritzel tak espíritu xa jari' nu-
coj chi quilasaxic ja ritzel tak espíritu,
xeche'e.
16 Ec'o chi c'a jule' quemaj
rc'ambajaxic:
—Tabana' jun milagro ja nc'utu
chikawach chi Dios yoyon chawe ja
poder ja c'o pan ak'a', xeche' tre.
17 Pro ja c'a Jesús arja' bien rotak ja
quimajon rch'obic in xbij chique:

—Jun gobierno xa nak ta chi gobierno'il, wi xa división nuban chibil ri' jari' xa nyojtaji. In queri' chique jule' winak chakaja' ec'o pa jun jay, wi xa división nqueban chibil tak qui' jari' xa neq'uisi.

18 In queri' c'a tre ja Satanás chakaja', ja wi xa división nuban cuq'uin rach tak demonio ¿nak moda ja maquita xtiq'uisi ja rgobierno? Queri' nbij chewe como ixix nebij chwe chi poder xin Beelzebú ncoj chi quilasaxic ja demonio.

19 Ja c'a ranin wi xa poder xin Beelzebú ncoj ja tok nenlasaj ja demonio ¿nak nebij chique ja rediscípulo ixix? Como eje'e' nequiwasaj demonio chakaja' ¿la xc'a poder xin Beelzebú nquecoj nech'ob ixix? Ja rediscípulo ixix eje'e' c'ari' xquek'alasani chi ma katzij ta ja xebij chwe.

20 Ja ranin poder xin Dios ncoj ja tok nenlasaj ja demonio in wi queri' nban tibij c'a tzij ari' chi ja gobierno xin Dios kajnakto chic checojol.

21 Ja tok c'o jun achi ja congana rchok'ak' rmajon rchajixic rochoch in tok c'oli ja banbal ch'a'oj ruq'uin jari' c'ayew chi xtilasax ta tre ja c'o ruq'uin.

22 Pro ja c'a tok npi chic jun achi ja más k'axnak chi na rchok'ak' in nuch'ec ja rachi ja rajaw jay jari' numaj tre nojel ja banbal ch'a'oj ja bar yukul wi' ruc'u'x, nlasaj tre ja c'o ruq'uin in numaj rjachic chique ja rachbil.

23 Ja winak ja matiquecoj qui' wq'uin jari' xa ruq'uin Satanás ja nc'ulel nquecoj wi' qui' in chakaja' ja maqueto'o wxin chi quimolic ja winak jari' xa nequichicaj.

* * * * * * * * * *

24 Jun itzel espíritu tok nel pa ranma jun achi arja' nbe pa tak lugar ja bar mta wi' ya', nercanoj jun lugar ja bar nxula'n wi' pro matuwil ja lugar in quewa' nbij ri': —Ninmeloj chic jutij chipan ja wochoch ja bar inelnakto wi' nabey, ne'e.

25 Ja c'a tok nekaj chic jutij ruq'uin ja rachi nutz'at ja ranma cani' jun jay josk'in rpan in wekon chi utz.

26 C'ac'ari' nmeloj chic jutij, ne'erc'ama' wuku' rach tak itzel espíritu ja más chi na e itzel chwach arja'. Ja c'a tok ne'urkaj ruq'uin ja rachi ne'oc pa ranma chi e waxaki' in tri' neq'ueje' wi'. Xc'a chewi' tok más chi na lawulo' ja rc'aslemal ja rachi chwach ja nabey.

* * * * * * * * * *

27 Kas rmajon rbixic ja tzij ri' ja tok c'o jun ixok chiquicojol ja winak quewa' xbij tre ri':

—Congana qui'il tre ja rate' ja q'uittzin awxin, ne' tre ja Jesús.

28 Pro ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri':

—Más na qui'il chique ja winak ja nec'axani ja rtzobal Dios in nqueban cumplir ja nbij chique chi nqueban, ne' tre.

* * * * * * * * * *

29 Ja c'a tok congana e q'uiy ja winak quimolon chic qui' trij xumaj tzij cuq'uin quewari':

—Ja winak trewa' tiempo ja rokc'o wi' ri' xa e itzel tak winak. Eje'e' nquic'utuj chwe chi nban jun milagro utzc'a chi ninquinimaj. Pro ja milagro ja nquic'utuj ni matinban wi' chiquewach xarwari' c'o jun ja milagro nbantaj na chiquewach, jun milagro ja cani' xuban ja rojer profeta Jonás.

30 Como cani' xuban ja Jonás ojer arja' xoc retal chiquewach ja winak ja rec'o chipan ja tinamit Nínive ojer in queri' c'a chwe anin chakaja' ja rin Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja winak, ninoc na retal chiquewach ja winak ja rec'o chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri'.

31 Ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio ja rixok ja reina rxin ja nación ja c'o pa sur arja' xtiyictaji ix rachbil ja rix tinamit Israel in arja' noc k'etol tzij chewij. Queri' nbij chewe como jari' ixok arja' c'a c'a nat pi wi' chi rc'axaxic ja rna'oj Dios ja yatajnak tre ja rojer rey Salomón. In ja camic nbij

chewe, anin más chi na nim nuk'ij chwach ja Salomón.
32 Ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio ja rachi'i' ja rec'o chipan ja tinamit Nínive ojer eje'e' xqueyictaji ix cachbil ja rix tinamit Israel in eje'e' ne'oc e k'etol tak tzij chewij. Queri' nbij chewe como ja raj Nínive eje'e' tok quic'axaj ja rtzobal Dios ja bix chique rmal ja Jonás ojer q'uextaji ja quina'oj in queya' can ja ritzelal. In ja camic nbij chewe, anin más chi na nim nuk'ij chwach ja Jonás.

* * * * * * * * * *

33 Ni majun nak ta nbanowi xtutzij ta jun candil xtiwawaj ta c'a pa jun latz'laj lugar nixtac'a xtijupba' ta jun caxon trij. Pro ja c'a nbani, ja tok ntzijtaji jun candil ncanox jun rc'olibal ja bar nya̱' wi' utzc'a pa sak neq'ueje' wi' ja winak ja ne'oc pa jay.
34 Ja panewach cani' rbanic jun luz ixrya'on pa sak, ja wi mta rbanon wi ma yojtajnak ta jari' pa luz c'a c'o wari' ja recuerpo pro ni chi jun. Pro ja c'a wi yojtajnak jari' pa k'eku'm c'a c'o wari' ja recuerpo.
35 Rmalc'ari' tok nbij chewe, tebana' cuenta, maxta tichupi ja luz ja yatajnak chewe pa tak ewanma utzc'a chi maquixq'ueje' pa k'ekumal.
36 Ja wi pa luz atc'o wi' pro ni chi at jun, ja wi majun k'ekumal awc'an jari' nnojsaxi ja luz pan awi' pan awanma cani' nuban jun candil natruya' pa sak, ne'e ja Jesús chique ja winak.
37 Ja c'a tok tzuri tzij rmal c'o jun fariseo xubanel invitar chi newa' ruq'uin. Ja c'a Jesús tok xekaj chi rochoch ja fariseo xoc pa jay in tz'abe' pa mesa.
38 Ja c'a fariseo arja' junwi' xutz'at como ja Jesús rmajon chic wa'im pro ma xuban ta ja costumbre xin ch'ajoj k'abaj nabey.
39 Ja c'a kajaw Jesús quewa' xbij tre ri':
—Ixix ja rix fariseo ix cani' jule' plato rachbil jule' vaso ja bien ch'ajch'oj rij pro ja rpan congana tz'ilornak. Queri' c'a ebanic ixix como ja rewanma nojnak ja ritzelal chipan, congana alak' ebanon.
40 Xa ix nacnak tak winak. ¿La ma ewotak ta c'a chi ja Dios arja' winakarsyon ja rewanma chakaja' in ma ruyon ta ecuerpo rwinakarsan?
41 Pro ja rjawaxic chi neban, ja c'ol ewq'uin jari' que'etobej ja winak ja c'o rjawaxic chique. Ja wi queri' neban jari' ch'ajch'oj nixeli pro ni chi ix jun.
42 Congana lawulo' chewe ja rix fariseo como ixix congana nixocla' il chi rya'ic ja reprimisia pro c'oli ja más chi na rjawaxic chi neban pro jari' ni ma ebanon ta. Congana ix conforme chi neya' eprimisia, neya' nojel rwach ja richaj cani' tre menta in cani' tre ruda pro ja banoj utzil jari' ni ma ebanon ta wi' in mta ja rajoben ri'il xin Dios chewe. Pro jari' ni rjawaxic wi' chi neban cumplir in ni rjawaxic wi' chakaja' chi matetanba' rya'ic ja reprimisia.
43 Congana lawulo' chewe ja rix fariseo como ixix tok nixbe pa tak jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax wi' ja rtzobal Dios congana nel ec'u'x trij ja tz'ulbal je'e ja más nimak ruk'ij in chakaja' tok nixbin pa tak c'aybal congana nel ec'u'x trij ja nixban saludar.
44 Congana lawulo' chewe ja rix maestro xin ley in chewe ja rix fariseo, caca' epalaj como ixix ix junan ruq'uin ja rulew ja bar mukun wi' jun camnak pro jun ulew ja ma k'alaj chi ta chi c'o jun camnak chuxe' in rmalari' ja winak tok nek'ax parwi' ja rulew mta nquinabej chi parwi' jun camnak nek'ax wi'. Queri' xbij ja Jesús chique.
45 C'o c'a jun chique ja maestro rxin ja ley xin Dios quewa' xbij tre ja Jesús ri':
—Maestro, ja c'a xabij le' xa nokaban ofender ajoj tre chakaja', ne' tre.
46 Ja c'a Jesús quewa' xbij chic ri':
—Congana lawulo' chewe ixix chakaja' ja rix maestro rxin ja ley xin Dios como ja tijonem neya' cani' nimak tak ijka'm neya' chiquij ja

winak pro jule' ijka'm ja congana c'ayew chi rijkaxic pro ja rixix nixtac'a nechap ta jutz'it ja rijka'm tre jun rwi' ek'a'.

47 Congana lawulo' chewe como neban rbanic quipanteón ja rojer tak profeta xin Dios pro ewati't emama' ixix wa'an ja xecamsan quixin.

48 Ja tok queri' neban jari' bien k'alaj chi ix conforme ruq'uin ja queban ja rewati't emama' ojer como eje'e' xecamsan quixin ja profeta in ixix nixbano rbanic ja quipanteón.

49 Rmalc'ari' tok ja Dios ojer quewa' rbin can ri': —Ja winak ec'oli profeta nenutakel na cuq'uin e cachbil jule' apóstol. Ja c'a profeta in apóstol jule' chique necamsax na cumal ja winak in jule' chic chique nesalux na cumal. Queri' xbij ja Dios ja rotakyon nojelal.

50 Queri' ja nbantaji utzc'a ja winak ja rec'o chipan awa' tiempo ja okc'o wi' ri' chiquij eje'e' nkaj wi' ja rtojbalil ja quicamic canojel ja profeta ja recamsanto chwach ja rwach'ulew.

51 Ja kas nabey Abel ja camsaxi in ja c'a q'uisbex rcamsaxic Zacarías. Chicojol ja templo in ja raltar ja c'o chwach ja templo tri' camsax wi' ja Zacarías. Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja winak ja rec'o chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri' chiquij eje'e' nkaj wi' ja rtojbalil ja quicamic ja profeta canojelal.

52 Congana lawulo' chewe ja rix maestro rxin ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés como ixix etz'apin quebey ja winak chiquewach utzc'a chi maticotakij nak ja kas mero rbanic ja rtzobal Dios. Xa ma ewotak ta ixix nak ja kas mero rbanic in nixtac'a neya' ta lugar chique ja winak ja c'o quigana ncotakij, ne'e ja Jesús chique.

53 Ja tok bitaj rmal nojel awa' jule' tzij ri' ja c'a maestro xin ley e cachbil ja fariseo eje'e' congana xeyictaj trij. Congana quemaj rc'otic ruchi'

54 jari' nquic'ambajbej rxin como c'o quigana nquicanoj rij rwach nak nqueban tre chi nquechap.

12

1 Ec'oli ja winak quimolon chic qui' tri' pro congana e q'uiy, quimajon rminic qui' rmal. Ja c'a Jesús arja' xumaj tzij cuq'uin ja rdiscípulo nabey, quewa' xbij chique ri':

—Tebana' cuenta ewi' chwach ja levadura quixin ja fariseo. Jari' tibij tzij chi maxta xa caca' epalaj ixix como cani' eje'e'.

2 Queri' nbij chewe como nojel ja ma k'alajinnak ta je'e jari' nerila' na jun k'ij tok xtik'alajini in nojel ja rawatal je'e jari' nel na pa sakil, notakix na.

3 Rmalc'ari' ja tok nbij chewe, xa nak ta chi tzijal ja rebin kaj pa tak k'eku'm nel na rbixic pa sak in chakaja' nojel ja tzij ja rebin kaj pan ekal pa tak ewochoch nel na rbixic chiquewach ja winak.

* * * * * * * * * *

4 Camic nbij chewe ja rix wamigo, ma texbej ta ewi' chiquewach ja winak ja xa ruyon ecuerpo necowini nquicamsaj como ja tok nixcamstaj cumal mchita nak chi ta necowini nqueban chewe.

5 Pro anin nbij chewe chok chwach ja nexbej wi' ewi'. Texbej ewi' chwach ja ncowini nercamsaj winak in ja tok necamstaj rmal c'o ruk'a' chique chi neruya' pa k'ak'. Chwach c'a ri' texbej wi' ewi'.

6 Ja tak tz'iquin ja tok nec'ayixi xa ca'i' tak centavo neyą' wi' ja re jo'o'. Pro masqui xa e tak barata pro nixtac'a c'o ta jun chique xtimestax ta rmal ja Dios.

7 In ja c'a chewe ixix mta moda xquixrmestaj ta ja Dios, ja rsamal ewí' rajlan chijujunal. Rmalc'ari' nbij chewe, ma texbej ta ewi', más na ix vale chiquewach jun nimlaj moc tz'iquin.

* * * * * * * * * *

8 Ja winak xa nak ta chi winakil wi matiquipokonaj nquibij chi wq'uin anin yukul wi' quec'u'x pro wi ni chiquewach ja winak nquibij wi', anin chakaja' can nbij na chique chi ec'o pa ncuenta pro ni chiquewach ja

ángel xin Dios xtinbij wi', anin ja rin
Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja
winak.
9 Pro ja wi c'o jun npokonaj nbij
chiquewach ja winak chi wq'uin
yukul wi' ruc'u'x, anin chakaja' nbij
na tre chi arja' ma c'o ta pa ncuenta
pro ni chiquewach ja ángel xin Dios
xtinbij wi'.
10 Ja wi c'o jun winak xa nak ta
chi winakil masqui arja' nbij jule'
tzij tre ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak, jule' tzij ja xa ofensa
rc'amonto tre, jari' c'o cuytajic trij pro
wi nbij jule' tzij tre ja rEspíritu Santo
ja xa ofensa rc'amonto tre jari' ni mta
wi' cuytajic trij.
11 Ja tok xquixchap cumal ja winak,
tok nixquec'amel pa tak jay xin
molbal ri'il in tok nixquec'amel
chiquewach ja k'etol tak tzij maxta
quixocla' il tre ja nebij ja netobej ewi'
chiquewach
12 como ja rEspíritu Santo arja' ni
jari' hora xtuya' chewe nak rjawaxic
chi nebij chique, ne'e ja Jesús chique
ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

13 C'o c'a jun achi chiquicojol ja
winak quewa' xbij tre ja Jesús ri':
—Maestro, tabij paki jutz'it tre ja
nnimal chi nujach chwe ja herencia
ja c'o nuk'a' tre, ne' tre.
14 —Achi ¿la in juez la'an chewi' ja
tok anin xquinchomin ewxin tre ja
herencia? ne'xi rmal ja Jesús.
15 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique ja
winak:
—Tebana' cuenta ewi', maxta
quixban engañar rmal ja yarin
meba'il. Queri' nbij chewe como
ni majun winak masqui congana
meba'il c'o ruq'uin pro ma ja tari' ja
meba'il nyowi rc'aslemal, ne' chique.
16 C'ac'ari' xbij jun c'ambal tzij
chique quewari':
—C'o jun achi biyom, c'oli ja rulew
in congana cosecha nuya'.
17 Ja c'a biyom arja' xumaj kaj
rch'obic pa ranma: —¿Nak nban
c'awa'? como camic mchita bar ta
xtinc'ol wi' ja ncosecha, ne' kaj.
18 Ja c'a tok ch'obtaj rmal quewa'
xbij chic ri': —Mejor ja nban, can nyoj
ja ntroja nojelal in nban chic jule' ja
más chi na nimak. Ja c'a tok xtiban-
taj mwal chipan xtinc'ol wi' nojel ja
ncosecha rachbil ja jule' chic meba'il
ja c'o wq'uin.
19 Ja tok xtic'oltaj mwal nojelal
quewa' xtinbij kaj chic pa wanma
ri': —Camic sobre ja nmeba'il, jawa'
q'uiylaj juna' nuban wq'uin. Mejor,
solo xula'nem chic ja nmajel rbanic
camic, solo wa'im, solo quicotemal.
Queri' ja xtinban, ne' kaj ja biyom pa
ranma.
20 Pro quewa' bix tre rmal ja Dios
ri': —Nacnic achi, chipan awa' jun
ak'a' ri' puersa natcami in nojel ja
meba'il ja rac'olon jari' xa nq'ueje'
can, ne'xi ja rachi.
21 Queri' c'a rbanic jun winak ja
tok xa nq'uiyirsaj ja meba'il xin
rwach'ulew pro mta ja meba'il xin
Dios c'o ruq'uin. Queri' ja c'ambal tzij
ja xbij chique ja winak.
22 C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja
rdiscípulo, quewa' xbij chique ri':
—Rmalc'ari' ja tok nbij chewe,
maxta tek'isaj ewi' tre ja rec'aslemal:
—¿Nak nkatij c'awa'? maxta quix-
che'e, in nixtac'a ja nc'atzin tre ja
recuerpo chakaja': —¿Nak nkacoj chi
c'awa'? maxta quixche'e.
23 Ja Dios arja' nuya' nojelal ja
nc'atzin tre ja rec'aslemal in tre ja
recuerpo ¿la matuya' c'ari' chewe
chakaja' ja netij in ja necoj?
24 ¿La maque'etz'at c'a ja tak
tz'iquin? Eje'e' nixtac'a c'o ta tijco'm
nquetic in nixtac'a c'o ta cosecha
nquec'ol, mta quitroja pro ja Dios
arja' ntzuku quixin. Pro ja rixix más
na ix vale chiquewach ja tak tz'iquin.
25 In jun chic, ni majun chewe
masqui congana nk'isaj ri' ncowin ta
ruyon nuya' ta rq'uiybal nel ta más
nim rkan.
26 Como maquixcowini neban ja
wari' ¿nak c'a tre tok nek'isaj ewi'
rmal ja jule' chic ja nc'atzin chewe?
27 Tewasaj mpe' ena'oj trij ja cotz'i'j
nak nuban tok nq'uiyi pro mati-

samaji in matik'inoni. Ja c'a ranin nbij chewe camic, ja rojer rey Salomón masqui congana biyom pro mta rtziak xucoj ta ja más buena ta chwach rcoloril jun trewa' jule' cotz'i'j ri'.

28 Ja cotz'i'j masqui xa ncami, masqui xa nchakiji chanim in nporox pa k'ak' pro ja Dios arja' nuya' rcoloril. Ja wi queri' nuban ¿la matuya' c'ari' chewe chakaja' ja retziak necoj? Xarwari' nbij chewe, ma kas ta yukul ec'u'x ruq'uin ja Dios.

29 Rmalc'ari' nbij chewe, ma tek'isaj ta ewi': —¿Nak nkatij c'awa'? maxta quixche'e in: —¿Nak nkacoj c'awa'? maxta quixche'e chakaja'.

30 Queri' nbij chewe como ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios eje'e' ri' ja nebano queri'. Ja c'a chewe ixix, ja retata' Dios arja' bien rotak chi nc'atzin chewe nojel awa' wari'.

31 Pro ja kas rjawaxic chi neban, ja gobierno xin Dios ni ta ja wari' nech'ob. Ja wi queri' neban nojel awa' ja nc'atzin chewe nyataj chewe.

32 Ixix ix cani' jun ti moc tak carnelo pro ma texbej ta ewi' como ja retata' Dios arja' rchomin chic chi nixrucoj chipan ja gobierno rxin.

33 Ja c'o je'e ewq'uin tec'ayij in tesipaj ja rjil chique tak meba'i'. Ja wi queri' neban jari' c'oli cani' jun c'olbal emeba'il nyataj na chewe pro mta yojtajic trij in c'oli chakaja' ja meba'il ewxin xin chila' chicaj pro jun meba'il ja ni mta wi' q'uisic trij. Ni majun alak'om xtoc ta tri' nixtac'a c'o ta jun chicop ja xtitijo ta ja meba'il.

34 Anin xinbij chewe ja tzij ri' como xa nak ta chi meba'il benak ec'u'x ruq'uin tri' c'o wi' ja rewanma chakaja'.

* * * * * * * * * *

35 Quixc'asc'oti in maxta tichupi ja recandil.

36 Tebana' ixix ja cani' nqueban jule' ajsamajela' ja cayben ja quipatrón benak pa jun c'ulbic in chaka jalal tok nmelojto ja quipatrón, nc'onc'o'oc ja chi'jay in eje'e' como ec'asc'otnak nquejakla' chwach chanim.

37 Congana qui'il chique ja rajsamajela' ja rec'asc'otnak chi raybexic ja quipatrón ja tok xturkaji. Ni katzij wi' nbij chewe, ja patrón arja' nchomarsla' ri' chanim, nertz'uba' pa mesa in numaj quilixic.

38 Ja c'a wi nmelojto pa tak nc'ajak'a' owi pa rsakaric congana qui'il chique ja wi ec'asc'otnak chi raybexic tri'.

39 Pro bien teya'a' ewxquin tre ja xtinbij chewe ri', jun rajaw jay ja tok nban alak' ruq'uin, ja wixta rotak nak hora chi nekaji ja ralak'om ruq'uin chak'a' nchajij ta c'ari' rochoch, nc'asc'ot ta c'ari' in maquita nuya' lugar tre ja ralak'om chi noc ta pa rochoch.

40 Rmalc'ari' nbij chewe, ni rjawaxic wi' chi nixc'asc'ot ixix chakaja' como ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak arja' chaka jalal tok xtipi chic jutij chipan jun hora ja ni ma ech'obon ta, ne'e ja Jesús.

41 C'ac'ari' ja Pedro xbij tre:

—Wajaw ¿la xa ruyon chake ajoj xabij wi' ja c'ambal tzij o la xabij chique canojelal? ne' tre. Ja c'a Jesús quewa' xbij ri':

42 —Tech'obo' c'a chi utz ja xtinbij chewe ri', ja rajsamajela' ¿echinatak ja nebano cumplir ja nbix chique cumal ja quipatrón, echinatak ja buena quina'oj? Cani' tre jun patrón tok c'o jun ajsamajel ruq'uin in nuya' rsamaj chi arja' npe'e chiquij ja jule' chic rach tak ajsamajela' chi neruban cuenta in nuya' queway ja tok nc'atzin chique.

43 Congana qui'il tre ja rajsamajel ja wi ntajini nuban cumplir ja rsamaj ja tok xturkaji ja rpatrón ruq'uin.

44 ¿Nak nuban ja patrón? Seguro chi nojel ja meba'il c'o ruq'uin nujach pa ruk'a' jawa' jun ajsamajel ri' chi arja' npe'e trij.

45 Pro ja rajsamajel wi xa nbij kaj pa ranma chi: —Nak la k'ij npit ari' ja npatrón, wi ne' kaj, in wi numaj

quich'ayic ja rach tak ajsamajela' e cachbil ja raj'ic'a', wi xa banoj tak wa'im nuban, wi numaj tijoj tak ya' in wi xa nk'abari,

46 ja wi xa queri' ntajini nuban nerila' na jun k'ij tok c'a ja' xtuna' xturkaji ja rpatrón, ni majun nak ta rnaben. Ja c'a rajsamajel janila jun nimlaj rpokonal xtutij pa ruk'a' ja rpatrón in ntąkel rmal chipan ja lugar ja bar ec'o wi' ja winak ja xa maquenimani.

47 Ja rajsamajel ja rotak nak ja najo'x tre rmal ja rpatrón chi nuban in wi c'a matichomarsaj ri' chi rbanic ja samaj in wi matuban rvoluntad ja rpatrón jari' congana jun nimlaj rpokonal nutij na rmal.

48 Ja c'a rajsamajel ja ma rotak ta nak ja najo'x tre rmal ja rpatrón chi nuban in wi c'oli nuban in wi yatal trij chi nbąn castigar rmal jari' ma kas ta nim ja rpokonal nutij. Ja tok q'uiy ja nsipax chawe rmal ja Dios jari' q'uiy ja xtic'utux chawe rmal chakaja' chi naban. Ja tok q'uiy ja nją̱ch pan ak'a' jari' más na q'uiy ja xtic'utux chawe.

* * * * * * * * * *

49 Anin c'oli cani' jun k'ak' ntzijel wawe' chwach ja rwach'ulew, xinpeti chi rtzijic jari' k'ak' in ja ta nwajo' rmajonel chi ta c'atem camic ri'.

50 Pro nabey c'oli ja nbąn na chwe cani' ninban bautizar chipan jun nimlaj rpokonal in ja kas ngana anin k'axnak chi ta na chwij ja bautismo ri'.

51 ¿La xa ruyon quicotemal ja nc'amonto wawe' chwach'ulew nech'ob ixix? Ma queri' ta. Anin nbij chewe chi ec'oli winak ja xa división xtiqueban mwal.

52 Queri' nbij chewe como numajel ja banoj división mwal camic. Ja wi e jo'o' winak ja rec'o pa jun jay xa división xtiqueban mwal, e oxi' chique neyictaj chiquij ja re ca'i' chic in ja re ca'i' neyictaj chiquij ja re oxi'.

53 Ja tatixel nyictaj trij ja rc'ajol in ja c'ajolaxel nyictaj trij ja rtata'. Ja te'ej nyictaj trij ja ral in ja xtan nyictaj trij ja rute'. Ja rixok nyictaj trij ja rali' in ja ralibotz nyictaj trij ja ralite'. Queri' xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

54 In chakaja' c'oli xbij chique ja winak quewari':

—Ja tok c'oli ja sutz' netz'at ja nwinakari pan oeste chanim nebij chi c'o jab penak in ni katzij wi' chi nkaji ja jab.

55 In jun chic, ja tok numaj xcomel nebij chi c'o jun c'atan nuc'amto in ni katzij wi' chi npeti ja c'atan.

56 Caca' epalaj, ixix bien nch'obtaj emwal nak rc'amonto ja netz'at je'e chicaj in ja netz'at je'e chwach ja rwach'ulew pro ¿nak c'a tre ja tok matich'obtaj emwal nak rc'amonto ja ntajini nuban ja Dios chewach chipan ja tiempo ja rokc'o wi' ri'?

* * * * * * * * * *

57 ¿Nak tre tok matech'ob ixix eyon nak ja rubey chi neban?

58 Ta c'a c'o ta jun nyo' parte chewij, mejor ja neban, tok emajon bey ixbenak pa k'etbaltzij techomij ewi' ruq'uin, nowi ma queri' ta neban, ja nyo' parte chewij arja' nixrujach pa ruk'a' ja ralcalta, ja c'a ralcalta nixrujach chic pa ruk'a' comisario in nixrucoj pa che'.

59 Anin nbij chewe chi ni maquixelto wi' ja pa che', nixelto c'a pro netoj can na nojel ja rec'as, nixtac'a c'o ta jun ti centavo ja maquita xtetoj can. Queri' xbij ja Jesús chique ja winak.

13

1 Ec'o c'a jule' winak tri' eje'e' quemaj rcholic chwach ja Jesús ja queban jule' achi'i' ja raj Galilea ja xecamsax rmal ja gobernador Pilato. Ja quiquiq'uel ja rachi'i' jari' xeryuju' ri' ruq'uin ja quiquiq'uel jule' chicop ja netajini netzujux chwach ja Dios cumal ja rachi'i' como sacrificio.

2 Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja tzij ri' quewa' xbij chique ri':

—Ja raj Galilea ja xecamsaxi ¿la más na e aj'il la más na e ajmaqui' chiquewach ja jule' chic cach tak aj

Galilea nech'ob ixix ja tok ban queri' chique?
3 Ma queri' ta. Tzuc'a chewe ixix chakaja' wi mateq'uex ja rena'oj, wi mateya' can ja ritzelal jari' camíc nesiq'uij chewij chakaja'.
4 In jun chic, turkaj chewe ja re dieciocho winak ja tok tzakto ja torre xin Siloé chiquij in xercamsaj. ¿La más na e aj'il la más na e ajmaqui' chiquewach ja jule' chic winak ja rec'o tri' pa Jerusalén nech'ob ixix?
5 Ma queri' ta. Tzuc'a ixix chakaja' wi mateq'uex ja rena'oj, wi mateya' can ja ritzelal jari' camíc nesiq'uij chewij chakaja', ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

6 C'o jun c'ambal tzij xbij chique chakaja', quewa' xbij chique ri':
—C'o jun achi c'o jun mocaj higo rticon pa rchenoj. Ja c'a rachi arja' be ruq'uin ja che' nertz'ata' ja wi c'o rwach pro ja tok xekaji ni majun rwach ja che'.
7 C'o jun ajsamajel ja nchajin rxin ja chenoj quewa' xbij tre ri':
—Jawa' jun mocaj higo ri' juna' juna' ni nuntz'ata' wi' ja wi c'o rwach nuya'. Oxi' juna' nbanon quewa' in nixtac'a c'o ta jun ti rwach ntz'aton ta. Mejor tachoyo', chaka queri' nuq'uis rchok'ak' ja rulew, ne' tre ja rajsamajel.
8 —Ch'enchila' ta', tiq'ueje' chi na jun juna'. Anin nchak' na ruxe' in ncoj abono chuxe' chakaja'.
9 Matzij xa xtiwachini nowi mani tokoc'ari' xtachoy, ne'xi ja rajaw chenoj. Queri' ja c'ambal tzij ja xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

10 Ja c'a pa jun xula'nbal k'ij ja Jesús arja' rmajon quitijoxic ja winak chipan jun jay xin molbal ri'il.
11 C'o c'a jun ixok tri' yawa', tuban dieciocho juna' toqui ja yobil tre rmal jun itzel espíritu. Rmalc'ari' tok luclic rij ja rixok, maticowini jic ta xtipe'i nixtac'a jutz'it ta.
12 Ja c'a Jesús tok xutz'at ja rixok xsiq'uij pon. Ja tok xurkaj ruq'uin quewa' xbij tre ri': —Camic ixok, ma atc'o chi ta pa ruk'a' ja yobil, ne' tre.
13 C'ac'ari' xuya' ruk'a' pa rwi' in ni jari' hora tzuri, ma luclic chi ta rij, congana xumaj rya'ic ruk'ij ja Dios rmal.
14 Pro peti ja jefe rxin ja jay xin molbal ri'il, arja' congana penak ryewal como ja Jesús pa jun xula'nbal k'ij xtzursaj wi' ja rixok in quewa' xbij chique ja winak ri':
—Ja chipan jun semana waki' k'ij ja yatal chake chi noksamaji. Tre ja waki' k'ij jari' utz nixpeti xa nak ta chi k'ijal chi nixtzuri pro ma quixpi ta jutz'it pa tak xula'nbal k'ij, ne'e ja jefe chique.
15 Ja c'a kajaw Jesús tok xc'axaj ja xbij ja jefe quewa' xbij tre ri':
—Ca'i' apalaj. Ixix ja pa tak xula'nbal k'ij ¿la mta c'a jun chewe ja maquita nuquirel ja rwacax owi ruquiej in maquita nuc'amel nerya'a' ruya'?
16 Ja c'awa' jun ixok ri' arja' riy rumam can ja rAbraham. Ja camic tuban dieciocho juna' ximtal chipan ja yobil rmal ja Satanás. ¿La ma yatal ta c'a tre chi nel libre pa ruk'a' ja yobil camic masqui xula'nbal k'ij nach'ob atat? ne' tre ja jefe.
17 Ja c'a winak ja xetzelan rxin tok quic'axaj ja tzij ri' congana q'uixbal quena' rmal. Ja c'a jule' chic winak eje'e' congana xequicot rmal ja nimak tak samaj xin Dios ja rbanon.

* * * * * * * * * *

18 C'ac'ari' xumaj chic jutij tzij ja Jesús, quewa' xbij chic ri':
—¿Nak c'a rbanic ja gobierno xin Dios, bar c'a njunsaj wi'?
19 Ja gobierno xin Dios queri' rbanic cani' rbanic jun ti chirwach mostaza c'amarel rmal jun achi, xutic pa rchenoj. Xumaj q'uiyem ja mostaza, xoqui cani' jun mocaj che'. Xepeti ja tak tz'iquin, xurquibana' quesoc pa tak ruk'a'. Queri' xbij ja Jesús.
20 C'ac'ari' xbij chic jutij:
—¿Bar c'a njunsaj chi wi' ja gobierno xin Dios?

21 Queri' rbanic cani' nuban jule' levadura ja nsapoji caxlanway rmal in c'o jun ixok xuc'am, xuya' chipan jule' k'or, oxi' pajbal harina ocnak. Ja c'a tok q'uiswani ja levadura mta ja maquita xekaj wi' tre ja k'or, congana samaj chipan, ne'e ja Jesús.

* * * * * * * * * *

22 C'ac'ari' xumajel chic rubey, benak pa Jerusalén. Ja tok nekaj pa jun tinamit owi pa jun aldea numaj quitijoxic ja winak ja rec'o chipan.

23 C'o c'a jun chique ja winak c'oli xc'axaj tre ja Jesús quewari':

—Wajaw ¿la xa ma e nim ta ja newilowi ja totajem xin Dios? Ja c'a Jesús arja' xumaj tzij cuq'uin ja winak, quewa' xbij chique ri':

24 —C'oli cani' jun pa rchi'jay ja congana ti latz' ja bar natoc wi' chi rilic ja totajem xin Dios. Tetija' c'a ek'ij utzc'a chi tri' xquixoc wi' ixix. Pro tecojo' ewachok'ak' como e q'uiy ja winak ja ma xque'oc ta masqui c'o quigana ne'oqui.

25 Como ja rajaw jay arja' xtiyictaji in ntz'apij ruchi' ja jay. Ja c'a rixix wi maja'n quixoqui tri' jari' xtemaj rc'onc'oxic ja puerta in quewa' xtebijoc ri':

—Kajaw, Kajaw, tajaka' chi'jay chikawach, xquixche'oc tre. Ja c'a rajaw jay quewa' xtibijto chewe ri':

—Anin ma wotak ta ba la ixpenak wi' ixix, xtiche'to chewe.

26 —Pro ajoj okwa'nak wa'an awq'uin in xe'atijoj wa'an ja winak pa tak bey chipan ja katinamit, xquixche'oc chic tre.

27 —Anin nbij chewe chi ma wotak ta ba la ixpenak wi'. Camic quixel chinwach ewanojel ja rix banol tak itzelal, xtiche'to chic chewe.

28 Tokoc'ari' tok xtetz'at ja rAbraham chi arja' c'o chipan ja gobierno xin Dios e rachbil ja rIsaac in Jacob e rachbil chakaja' canojel ja rojer tak profeta xin Dios pro ja c'a rixix ma xtiyataj ta chewe chi nixoc ta chiquicojol. Rmalc'ari' ja tok xtemaj jun nimlaj bis ok'ej in xtecach'ach'ej ewak' rmal.

29 In chakaja' ec'oli winak ja ma e aj Israel ta eje'e' nepi na nojel nat nakaj tre ja rwach'ulew, ne'oc na chipan ja gobierno xin Dios in netz'abe' chi mesa.

30 Pro bien tewotakij chi ec'oli winak ja rec'amol tak bey nabey ja xquecanaj can pa rq'uisbal in ec'oli ja re tak q'uisbal ja nec'amo chic bey. Queri' xbij ja Jesús chique ja winak.

* * * * * * * * * *

31 Jari' mismo k'ij ec'o jule' fariseo xe'ekaj ruq'uin in quewa' quibij tre ri':

—Jat, catanmajel como ja gobernador Herodes arja' c'o rgana natrcamsaj, xeche' tre.

32 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ja Herodes arja' xa banol engaño. Camic jix ruq'uin in quewa' nebij tre ri': —Ja Jesús nbij chi c'a ec'o na ja winak ja nerlasaj na itzel tak espíritu chique in c'a ec'o na ja yawa'i' ja nertzursaj na chakaja'. Queri' nuban camic in chwak in c'a chi rox k'ij xtuq'uis wi' ja rsamaj, ne'e, queri' ja nebij tre.

33 Pro camic puersa nmajel chic jutij nubey. Ninbini camic, chwak in cabij, puersa ninbe pa Jerusalén in tri' nincamsax wi' como jun profeta xin Dios mta moda ja maquita pa Jerusalén xticamsax wi'.

34 Ixix ja rix aj Jerusalén, anin congana ninbison emwal. Ja profeta xin Dios xa ne'ecamsaj. Ja c'a jule' chic ajsamajela' rxin Dios ja netąk ewq'uin xa ne'eq'uiak tza'n abaj. Anin q'uiylaj mul xinwajo' ta xixnuto' ta ja cani' nuban jun ac' nermutzej ja tak ral xe' rupan pro ja rixix ma xewajo' ta.

35 Camic bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', ja retinamit rachbil ja templo c'o chipan jari' ya'on can chic rmal ja Dios, lawulo' xtiban na tre in xa ntale' can. Queri' nbij chewe como camic matutz'at chic ri' kawach ewq'uin, c'a tokori' nutz'at chic jutij ri' kawach ewq'uin ja tok xterila' ja

k'ij tok quewa' nebij chic chwe ri': —Bendecido ja Cristo ja penak pa rubi' ja kajaw Dios, xquixche' chwe. Queri' xbij ja Jesús chique.

14

1 Ja c'a pa jun xula'nbal k'ij be ja Jesús chi rochoch jun fariseo ja nim ruk'ij chi newa' ruq'uin. Ja c'a tok xekaji majtaj rc'ambajaxic cumal ja winak ja quimolon qui' tri'.

2 C'o c'a jun achi yawa' majtajnak rmal sapoj.

3 Ja c'a Jesús arja' xumaj tzij cuq'uin ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios e cachbil ja fariseo: —Tebij chwe, nak nbij ja ley ¿la nuya' lugar chwe chi nentzursaj ja yawa'i' pa tak xula'nbal k'ij? ne' chique.

4 Pro ja c'a reje'e' ni majun quibij tre. C'ac'ari' xuchap ja yawa' in xtzursaj: —Utz chic natbe, ne' tre, in be ja yawa'.

5 Ja c'a Jesús arja' xumaj chic jutij tzij cuq'uin ja maestro e cachbil ja fariseo, quewa' xbij chic chique ri': —¿La c'o c'a jun chewe c'o ta jun ruquiej owi rwacax ntzakel ta pa jul pa jun xula'nbal k'ij in matilasajto c'a chanim chipan ja jul? ne' chique.

6 Pro ja reje'e' ni ma xcanoy ta wi' cumal nak ta nquibij tre.

* * * * * * * * * *

7 Ja c'a Jesús xerutz'at ja winak ja rebanon invitar pa wa'im chi eje'e' netajini nquecha' ja tz'ulbal ja más nimak ruk'ij rmalc'ari' tok c'o jun c'ambal tzij xbij chique quewari':

8 —Ja tok natban invitar pa jun wa'im xin c'ulbic maxta tacanoj jun tz'ulbal ja más nim ruk'ij matzij turkaj chic jun ja rinvitado ja más chi na nim ruk'ij chawach atat

9 in chaka jalal tok xtibix chawe rmal ja rachi ja banyon invitar ewxin chi ix ca'i': —Taya'a' can ja tz'ulbal ri', c'o jun achi ja nc'amonto ri' arja' ntz'abe' chwach, xtiche' chawe. Ja wi queri' xtibix chawe jari' congana q'uixbal xtana' in puersa natetz'abe' chwach ja q'uisbal tz'ulbal.

10 Mejor ja naban, ja tok natban invitar cattz'abe' chwach ja q'uisbal tz'ulbal. Ja c'a rachi ja xatbano invitar tok xturkaj awq'uin quewa' xtibij chawe ri': —Jo' amigo, catetz'abe' chwach jun tz'ulbal ja más chi na nim ruk'ij, xtiche' chawe. Ja wi queri' xtibix chawe jari' canojel ja rinvitado ja retz'ubul awq'uin pa mesa eje'e' natquetz'at chi nim ak'ij.

11 Queri' c'a rbanic como xa nak ta chi winakil ja xtuya' kaj ruk'ij ruyon jari' xtikajsax na. Ja c'a wi naban tino'y jari' xtiya' na ak'ij, ne'e ja Jesús chique.

12 C'oli chakaja' ja xbij tre ja rachi ja banyon invitar rxin, quewa' xbij tre ri':

—Ja tok ec'oli winak ja ne'aban invitar chi nurquibana' jun almuerzo awq'uin owi jun cena maxta xa queyon awamigo que'aban invitar owi e animal owi e achak' owi ja jule' chic awach'alal owi ja ravecino ja re biyoma'. Ja wi eje'e' ri' ja ne'aban invitar jari' xa natqueban chic invitar atat pa jun chic wa'im, xa nqueya' rc'axel chawe.

13 Pro ja naban, tok ec'oli winak ja ne'aban invitar chi nurquibana' jun wa'im awq'uin que'abana' invitar ja tak meba'i' e cachbil ja winak ja ma tz'akat ta je'e quek'a' e cachbil chakaja' ja tak cojo in tak moya'.

14 Ja wi queri' naban jari' c'o jun quicotemal xin Dios xtiyataj na chawe como ja winak ja c'a xennataj ri' eje'e' maquecowini xtiqueya' ta rc'axel chawe. Natquicoti como c'o jun rtojbalil ja xtiyataj na chawe, tokori' xtiyataji ja tok xquec'astaji ja winak ja utz netz'ạt rmal ja Dios.

* * * * * * * * * *

15 C'o c'a jun ja tz'ubul pa mesa tok xc'axaj ja xbij ja Jesús quewa' xbij tre ri':

—Congana qui'il chique ja winak ja xquebano wa'im chipan ja gobierno xin Dios, ne' tre.

16 Ja c'a Jesús c'o jun c'ambal tzij xbij tre quewari':

—C'o jun achi c'o jun nimlaj wa'im
xuban in e q'uiy ja winak ja xeruban
invitar.
17 Ja c'a tok xuban hora xin wa'im
c'o jun rmoso xutakel chi quisiq'uixic
ja rinvitado. Ja c'a moso tok xe'ekaj
cuq'uin ja rinvitado quewa' xbij
chique ri': —Jo', chomtajnak chic ja
wa'im nojelal, ne' chique.
18 Ja c'a rinvitado eje'e' xa junan
queban, quemaj rbixic tre ja moso
nak tre tok maquecowini nebe ja pa
wa'im. Ja nabey quewa' xbij tre ri': —
Anin xa c'o jun ulew xinlok' in puersa
nentz'ata' na. Chanumac, maquin-
cowini ninbe, catche' tre ja rapatrón,
ne' tre ja moso.
19 C'o chic jun ja rinvitado quewa'
xbij tre ja moso ri': —Anin xa
ec'o jo'o' c'ulaj wacax xin careta
xenulok'. Ja camic ninbe cuq'uin
chi ne'enc'ambajaj na. Chanumac,
maquincowini ninbe, catche' tre ja
rapatrón, ne'e ja rucab.
20 In c'o chi c'a jun quewa' xbij tre
ri': —Anin c'a xinc'ule'e chewi' tok
maquincowini ninbe ja pa wa'im, ne'
tre ja moso.
21 Ja c'a moso arja' melojto. Ja
tok xurkaj ruq'uin ja rpatrón xuchol
chwach nojel ja bixto tre. Ja c'a rajaw
jay arja' pi ryewal chiquij ja rinvitado
in quewa' xbij chic tre ja rmoso ri':
—Catmeloj chic jutij chanim ri', jat
pa tak bey rxin ja tinamit in jat pa
tak solbal bey chakaja', que'acanoj
ja tak meba'i' e cachbil ja winak ja
ma tz'akat ta je'e quek'a' e cachbil
chakaja' ja tak cojo in tak moya',
que'ac'ama'to wawe'.
22 Queri' c'a xuban ja moso ja cani'
bixel tre. Ja c'a tok melojto chic
quewa' xbij tre ja rpatrón ri': —Ta',
xenbana' ja cani' xabij chwe pro ja
tz'ulbal c'a c'o na ja mta rajaw, ne' tre.
23 Ja c'a patrón quewa' xbij chic tre
ja moso ri': —Catmeloj chic jutij pro
ja camic natel chipan ja tinamit chi
quicanoxic ja winak, ne'acanoj pa tak
bey chi nimak tak bey chi co'cojlaj tak
bey in ne'acoj pa ch'a'oj chi puersa
nepeti utzc'a chi xquenoji ja winak pa
wochoch, ne'e.
24 Como camic nbij chewe chi ja
winak ja xeban invitar nabey ni ma-
jun nak ta chique xtiyataj ta tre
xtuban ta ja wa'im ja xtinchomij
anin. Queri' xbij ja Jesús chique.
25 Xumaj chi c'a jutij rubey, con-
gana jun winak etran trij. Arja' xuya'
vuelta in quewa' xbij chique ri':
26 —Xa nak ta ja c'o rgana noc
ndiscípulo rjawaxic chi más na
ninrajo' anin chwach ja rtata' owi
rute' owi rxjayil owi chiquewach tak
ralc'wal owi rnimal owi tak ruchak'
owi tak rana'. Rjawaxic chi más na
ninrajo' anin chwach ja nrajo' kaj ri'
arja' ruyon. Ja wi más na nerajo' eje'e'
chinwach anin jari' mta moda xtoc ta
ndiscípulo.
27 Xa nak ta ja npokonaj ntre'el
chwij in npokonaj nutij rpokonal ja
cani' nutij rpokonal jun achi rmajon
rijkaxic jun cruz jari' mta moda xtoc
ta ndiscípulo chakaja'.
28 Queri' nbij chewe como ¿la c'o ta
c'a jun chewe xtuban ta jun nimlaj jay
in maquita ntz'abe'e nabey in numaj
rch'obic pan ekal jani' ja pwok nrajo'
utzc'a chi nrotakij ja wi ntzur rmal
chi nuq'uis rbanic ja jay owi mani?
29 Ja c'a wi matuch'ob chi utz matzij
xa ma xticowin ta xtuq'uis rbanic ja
jay in xa ruyon ja rsimiento'il ja xtu-
tic can. Ja c'a winak tok xtiquetz'at
xtiquemaj ryok'ic canojelal,
30 quewa' xtiquibij ri': —Jala' jun
achi le' xumaj rbanic ja jay pro
ma xcowin ta xuq'uis ta rbanic,
xqueche'e.
31 In jun chic, tac'a jun rey e rach-
bil ta lajuj mil soldado in c'o chi
ta c'a jun ja rey ja nurbana' ch'a'oj
ruq'uin pro e veinte mil soldado ec'o
ruq'uin. Ja rey ja xa e lajuj mil sol-
dado ec'o ruq'uin ¿la nuban ta c'a
ch'a'oj ruq'uin ari' ja jun chic rey in
maquita c'a ntz'abe' ari' nabey in nu-
maj rch'obic ja wi ncowin trij?
32 Ja wi nuch'ob chi maticowin trij
quewa' nuban ri'. Ja tok c'a c'a nat
c'opi wi' ja jun chic rey nerutakel
jule' tajko'm ruq'uin chi nerchomij

ruq'uin utzc'a chi matiqueban ja ch'a'oj.
33 Queri' c'a rbanic, xa nak ta chewe ja npokonaj nuya' can nojelal ja c'o ruq'uin jari' mta moda xtoc ta ndiscípulo.
34 Ja ratz'am buena samaj nuban pro ja wi xtiyojtaji wi mchita rtzayil ¿nak c'a nchomarsbex chic rxin ari'?
35 Ja wi queri' nuban jari' mchita noc wi', mta rsamaj xtacoj ta pan ulew nixtac'a xtayuj ta ruq'uin k'ayis como abono pro ja nban chic tre xa nch'akixel. Bien c'a tewasaj ena'oj trij ja c'a xinbij chewe ri'. Queri' xbij ja Jesús chique ja winak.

15

1 Ja c'a molol tak impuesto e cachbil ja jule' chic winak ja raj'il ajmaqui' neche'xi eje'e' xetiloc más ruq'uin ja Jesús canojelal utzc'a chi nquic'axaj nak ja ntajini nbij.
2 Ec'o c'a jule' fariseo e cachbil ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios eje'e' quemaj rtzijoxic ja Jesús: —Jala' jun achi le' xa ma utz ta ja nuban, taka'an neruc'ul ja raj'il ajmaqui' in nwa' taka'an cuq'uin chakaja', xeche'e.
3 Ja c'a Jesús arja' xumaj rbixic jun c'ambal tzij chique quewari':
4 —¿La c'o ta c'a jun chewe ec'o ta jun ciento tak rcarnelo in ntzak ta c'a jun chique in maquita neruya' can ja noventinueve pa tak k'ayis in maquita nercanoj chi puersa ja tzaki?
5 Ja tok ncanoy rmal nch'elejto, congana nquicot rmal.
6 Ja tok nekaj chi rochoch nutak quisiq'uixic ja ramigo e cachbil ja rvecino in quewa' nbij chique ri': —Camic quixquicot wq'uin como canoy mwal ja ti ncarnelo ja tzaki. Queri' nbij chique.
7 In queri' c'a nbij anin chewe chakaja', jun aj'il ajmac tok nuq'uex rna'oj in nuya' can ja ritzelal jari' más chi na nequicoti ja rec'o chila' chicaj chwach ja tok ec'o noventinueve ja re utzlaj tak winak neche'xi ja mta rjawaxic chique chi nqueq'uex quina'oj.
8 In jun chic ¿la c'o ta c'a jun ixok c'o ta lajuj tak pwok ruq'uin in ntzak ta c'a jun tre in maquita nutzij jun candil in maquita nuban mes pa jay in maquita ncanoj chi puersa?
9 Ja tok ncanoy rmal nutak quisiq'uixic ja ramigo e cachbil ja rvecino in quewa' nbij chique ri': —Camic quixquicot wq'uin como canoy mwal ja npwok ja ntzakon, ne' chique.
10 In queri' c'a nbij anin chewe chakaja', jun aj'il ajmac tok nuq'uex rna'oj in nuya' can ja ritzelal jari' congana nequicoti ja ángel trij xin Dios. Queri' xbij ja Jesús chique.
11 C'ac'ari' c'o chic jun ja c'ambal tzij xbij chique quewari':
—C'o jun achi ec'o ca'i' rc'ajol.
12 Peti ja rcabal, quewa' xbij tre ja rtata' ri': —Ta', camic tajacha' ja herencia, taya'a' chwe ja wxin anin, ne' tre. In queri' xuban ja tatixel, xujach ja herencia chique chi e ca'i'.
13 Ja tok xuban jun ca'i' k'ij xchomarsaj ri' ja rcabal, xumol ruchi' nojel ja jachon tre. Ja tok moltaj rmal c'ac'ari' xumajel rubey be pa jun natlaj tinamit. Ja tok xekaj chipan ja tinamit xumaj rsachic ja rpwok, xuban xa nak ta ja c'o rgana chi nuban, xa ma ch'obol ta xuban tre rsachic.
14 Ja tok sachtaj rmal ja rpwok nojelal pi c'a jun nimlaj wa'al ja bar c'o wi' in rmalari' ja tok majtaj rmal jun nimlaj wa'al.
15 C'ac'ari' be xercanoj rsamaj ruq'uin jun achi ja c'o chila' chipan ja tinamit. Ja c'a rachi arja' c'o jun rulew pa tak k'ayis ja bar erya'on wi' jule' ak, tri' xutakel wi' ja rala' chi quiyuk'uxic ja ak.
16 Ja c'a rala' congana majtajnak rmal wa'al hasta c'o rgana nutij queway ja ak. Ni majun winak nyo' ta rway.
17 Ja tok ch'obtaj rmal ja rbanon quewa' xbij kaj pa ranma ri': —Ja moso ja nesamaj ruq'uin ja nata' e

jaru' la ja sobre queway pro ja ranin inmajtajnak rmal wa'al.

18 Camic ninmeloj ruq'uin ja nata' in quewa' nenbij tre ri': —Nata', ja xinban, xinmacun chwach ja Dios in xinmakun chawach atat chakaja'.

19 Ja camic ma yatal chi ta chwe chi xtabij chi ta chwe chi in ac'ajol, quinacojo' como jun amoso, nineche' na tre, ne' kaj ja rala'.

20 C'ac'ari' xumajto rubey, melojto ruq'uin ja rtata'. Ja c'a tatixel xutz'at pon ja rc'ajol penak pro c'a c'a nat c'opi wi'. Congana xpokonaj rwach, c'amc'oj ranim be xerc'ulu', xk'etej in xtz'ubaj ruchi'.

21 Ja c'a rala' xbij tre ja rtata': —Nata', ja xinban, xinmacun chwach ja Dios in xinmacun chawach atat chakaja'. Ja camic ma yatal chi ta chwe chi xtabij chi ta chwe chi in ac'ajol, ne' tre.

22 Pro ja c'a tatixel arja' xersiq'uij ja rmoso in quewa' xbij chique ri': —Tewasajto ja tziak ja más na buena jari' newekbej ja nc'ajol. In jun chic, tecojo' jun nopk'a' chwiruk'a' in tecojo' rxajab chakaja'.

23 In jun chic, tec'ama'to ja wacax ja más na chak' chic in tepoch'o'. Kabana' jun wa'im, kabana' jun nmak'ij.

24 Queri' ta c'a nkaban como camic xurkaji ja nc'ajol ja rojer titzaki. Ja xinch'ob anin camnak chic pro c'a c'as na ek, ne'e ja tatixel. C'ac'ari' quemaj rbanic ja nmak'ij.

25 Ja c'a nabey winak arja' benak pa chenoj. Ja tok melojto xajalal maja'n turkaji ja chi rochoch ja tok xc'axaj pon chi c'o jun nimlaj quicotemal majtajnak rbanic.

26 Xsiq'uij pon jun moso: —¿Nak c'a rbanic ala' ja nc'waxaj le'? ne' tre.

27 —Camic melojto ja rachak'. Ja c'a ratata' arja' xutak rpoch'ic ja wacax ja más na chak' chic. Queri' xuban como c'a c'as na ja rachak', ti utz rwach xurkaji, ne'xi rmal ja moso.

28 Ja tok xc'axaj ja tzij ri' congana yictaj ryewal rmal, ni mchita wi' rgana noc pa jay. Rmalc'ari' tok xelto na ja rtata' in xumaj rbochi'ixic utzc'a chi noc pa jay.

29 Pro quewa' xbij tre ja rtata' ri': —Bien turkaj chawe chi anin q'uiylaj juna' insamajnak awq'uin in chakaja' mta ari' ja maquita xinnimaj ja xabij chwe chi nban. Pro atat ni mta wi' ja raya'on ta chwe ja nbanben ta jun nmak'ij cuq'uin wamigo nixtac'a jun ti q'uisic' ta.

30 Pro jala' jun ac'ajol le' ja tok xurkaj wawe' rmal arja' xatakla' rpoch'ic ja wacax ja más na chak' chic pro makana' maquita xerq'uisa' can ja rameba'il cuq'uin itzel tak ixoki'. Queri' xbij ja nabey winak tre ja rtata'.

31 Ja c'a tatixel quewa' xbij chic tre ri': —Nc'ajol, atat nij atc'o wi' wq'uin, awxin atat ja c'o wq'uin pro ni nojelal.

32 Pro ja camic mta moda ja maquita nkaban jun nmak'ij, mta moda ja maquita nokquicoti como camic xurkaji ja rachak' le' ja rojer titzaki. Ja xinch'ob anin camnak chic pro c'a c'as na ek, ne'e ja tatixel tre ja nabey winak. Queri' ja c'ambal tzij ja xbij ja Jesús chique ja fariseo e cachbil ja maestro.

16

1 C'ac'ari' c'o jun c'ambal tzij xbij chique ja rdiscípulo quewari':

—C'o jun achi biyom c'o jun ajsamajel ruq'uin ja nchajin rxin ja rmeba'il. Xebix tre ja biyom chi ja rajsamajel xa ntajini nuq'uis ja rmeba'il, xa ma ch'obol ta nuban tre, ne'xi.

2 Ja c'a biyom arja' xutak rsiq'uixic ja rajsamajel in tok xekaji quewa' xbij tre ri': —Anin xurkaj rbixic wq'uin chi xa nattajini naq'uis ja nmeba'il. ¿Nak tre ja tok xaban queri'? Camic tajacha' ja racuenta nak abanon tre ja nmeba'il como matinya' chic lugar chawe chi xcatsamaj chi ta más wq'uin, ne' tre.

3 Ja c'a rajsamajel quewa' xbij kaj pa ranma ri': —¿Nak nban c'awa' camic como ja npatrón xa nwasaj

chwe ja nsamaj? Como anin matin-
coch' chic ja xtinban ta samaj ja nrajo'
awachok'ak', in jun chic, xa q'uixbal
nna' ja xtinmaj ta rc'utuxic limosna.
4 Camic ch'obtaj mwal nak ja nban
utzc'a chi ec'oli ja nec'ulu wxin pa tak
cochoch ja tok mchita nsamaj, ne' kaj.
5 C'ac'ari' xutak quisiq'uixic ja
winak chiquijujunal ja c'o quec'as
ruq'uin ja rpatrón. Ja tok xe'ekaji
quewa' xbij tre jun ri': —¿Jaru' ac'as
ruq'uin ja npatrón? ne' tre.
6 —Anin jun ciento tonel aceite ja
nuc'as, ne'xi rmal ja rajc'as. Ja c'a
rajsamajel xbij tre: —Ji', rwujal ja
rac'as ri', tac'ama'. Camic catz'abe'e,
tabanla' chic jun ja wuj chanim ri'
pro xa cincuenta tonel aceite ac'as
natz'ibaj chic chipan, ne' tre.
7 C'ac'ari' xbij tre jun chic ja rajc'as:
—¿Jaru' ac'as atat? ne' tre. —Anin
jun ciento quintal trigo ja nuc'as,
ne'xi. In xbij chic tre: —Tac'ama'
rwujal ja rac'as ri'. Tabana' chic jun
pro xa ochenta quintal natz'ibaj chic
chipan, ne'e ja rajsamajel tre.
8 Ja c'a patrón tok xuya' cuenta
tre ja rajsamajel ja ma utz ta xuban
quewa' xbij ri': —Ja rajsamajel le'
congana listo ja xuban chwe, con-
gana rna'oj. Queri' xbij ja patrón in
c'o razón ja tok xbij queri' como ja
winak ja xa ruq'uin ja rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x eje'e' congana e
listo tre ja banoj negocio cuq'uin ja
cach banol tak negocio. Más chi na
e listo chiquewach ja ralc'wal Dios ja
sakirsan chic quebey.
9 Ja meba'il xin rwach'ulew con-
gana itzelal nqueban ja winak rmal.
Pro camic nbij chewe, quixoc listo
ixix chakaja', tecojo' ja meba'il xin
rwach'ulew pro ja ta neban ixix tre
ne'etobej ta ja c'o rjawaxic chique.
Quirtari' neban utzc'a tok xtiq'uisi ja
meba'il xin rwach'ulew c'ac'ari' ja re-
wamigo ja xe'eto' eje'e' nec'ulu ewxin
chila' chicaj pa tak cochoch ja ni mta
wi' q'uisic trij.
10 Ja meba'il xin rwach'ulew wi utz
rcojic neban jari' utz rcojic xteban tre
ja meba'il xin Dios chakaja' ja wi ny-
ataj chewe. Ja c'a wi xa ma utz ta rco-
jic neban ja meba'il xin rwach'ulew
jari' xa ma utz ta xteban tre ja meba'il
xin Dios chakaja' ja wi nyataj chewe.
11 Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja wi
xa ma utz ta rcojic ebanon ja meba'il
xin rwach'ulew jari' mta jun c'o ta
rconfianza ewq'uin xtujach ta pan
ek'a' ja meba'il xin Dios.
12 In jun chic, ja wi c'oli ja meba'il
xin rwach'ulew jachon pan ek'a' chi
nechajij pro wi xa ma utz ta rcojic
neban jari' mta jun xtiyo' ta chewe ja
herencia xin Dios ja ni katzij wi' chi
ewxin.
13 Jun winak xa nak ta chi winakil
ni majun moda xqueq'ueje' ta ca'i'
rpatrón, ja queri' jun nrajo' in jun xa
itzel nutz'at owi jun nnimaj in jun
matinimaj. In queri' c'a tre chakaja'
mta moda xtiyuke' ta ec'u'x ruq'uin ja
Dios in xtiyuke' chi ta ec'u'x ruq'uin ja
meba'il xin rwach'ulew. Queri' xbij ja
Jesús chique ja rdiscípulo.
14 Ja c'a fariseo eje'e' quic'axaj
chakaja' nojel ja xbij ja Jesús tre
ja meba'il. Rmalc'ari' tok quemaj
ryok'ic como eje'e' chaka benak chi
nquiyarij ja meba'il xin rwach'ulew.
15 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':
—Ixix quewa' ebanic ri', nek'alasaj
ewi' chiquewach ja winak chi con-
gana ix utzlaj tak winak pro ja Dios
arja' bien rotak nak ja c'o pa tak
ewanma. Ec'oli winak ja xa itzel
netz'ạt rmal ja Dios masqui congana
utz netz'ạt cumal winak.

* * * * * * * * * *

16 Ja ley xin Dios rachbil ja tz'ibtal
can cumal ja rojer tak profeta xin
Dios jari' ocnak chipan ja tiempo
ja tok Juan Bautista maja'n tumaj
ja rsamaj. Pro ja tok xurwila' ja
rtiempo ja Juan Bautista tri' xuma-
jto wi' rbixic ja gobierno xin Dios in
canojel ja winak netajini nquetij qui-
chok'ak' utzc'a chi ne'oc chipan ari'
gobierno.
17 Pro mta moda ja maquita xtiban-
taj cumplir ja ley xin Dios nojelal.
Ni ma c'ayew ta xtichup rwach ja
caj in rwach'ulew chwach ja maquita

xtibantaj cumplir jun ti punto tre ja
ley.
18 Jun achi xa nak ta chi achi'al wi
nujach can chijutij ja rxjayil in wi
nuc'am chic jun chic ixok jari' adul-
terio ja nuban. In wi c'o jun achi
nuc'am jun ixok jachon can rmal ja
rchajil jari' achi adulterio ja nuban,
ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

19 C'ac'ari' xbij chic chique:
—C'o jun achi biyom, congana buen
tak tziak nucoj ja nimak rjil. K'ij k'ij ni
c'o wi' nimak tak wa'im nuban.
20 In c'o jun ti meba' c'utul limosna,
Lázaro rubi'. Ja c'a Lázaro arja' xeya̱'
can chuchi' ja xoral rxin ja biyom. Ja
rcuerpo c'o jule' itzel tak ch'a'c trij pro
ni chi jun.
21 Kas nyarij nutij ja rc'utal tak way
ja ntzakel xe' tak mesa ruq'uin ja
biyom. In c'uluto ec'oli tz'i' ja nebe
ruq'uin, nquerak' ja ch'a'c ja c'o trij.
22 Ja c'a tok q'uiswani cami ja
ti meba' ja c'utul limosna, ruq'uin
ja rAbraham c'amarel wi' cumal
ángel ja bar ec'o wi' ja camnaki' ja
quimajon quicotemal. Cami ja biyom
chakaja' in xemuki.
23 Ja c'a tok xuna' nojoj congana
majtajnak rmal ja rpokonal chipan ja
lugar ja bar ec'o wi' ja camnaki' ja
quimajon bis ok'ej. Ja tok ca'y chicaj
xutz'at pon ja rAbraham pro c'a c'a
nat c'o wi', c'oloc ja Lázaro pa rxquin.
24 C'ac'ari' xumaj rakic ruchi': —
Tapokonaj nwach nata' Abraham.
Tataka'to paki jutz'it ja Lázaro wq'uin,
timu'u'to jun ti rwiruk'a' pa ya' chi
nurxuc'ursaj ja wak' como anin c'o
jun k'ak' wawe' in congana nmajon
rtijic pokon chipan, ne' tre ja rAbra-
ham.
25 Ja c'a rAbraham quewa' xbij tre
ri': —Turkaj chawe nc'ajol, ja tok
xatq'ueje' chwach'ulew atat xattijowi
ayon ja rameba'il pro ja c'a Lázaro
arja' xa rpokonal xutij. Pro ja c'a
camic congana qui' chi ruc'u'x ja
Lázaro wawe' pro atat amajon chic
rtijic ja rpokonal.
26 In c'uluto c'o jun nimlaj siwan
ya'on chikacojol utzc'a ja wi c'o jun
wawe' ja c'o rgana nk'ax ewq'uin pro
maticowini nk'axi owi c'o jun chewe
ixix ja c'o rgana nk'axto kuq'uin pro
maticowini nk'axto chakaja', ne'xi
rmal ja rAbraham.
27 C'ac'ari' xbij chic tre: —Ja wi
queri' rbanic nata', tabana' jun utzil,
tataka'el paki c'a jutz'it ja Lázaro
cuq'uin wach'alal ja rec'o pa rochoch
nata'.
28 Como e jo'o' ja wach'alal ja
rec'o tri' in nwajo' nbe ta jutz'it
ja Lázaro cuq'uin chi nerch'obo'
chiquewach nak rbanic ja wawe'
utzc'a chi maquepit eje'e' wawe'
chakaja' chipan awa' jun lugar xin
tijoj rpokonal ri', ne' tre ja rAbraham.
29 In bix chic tre rmal ja rAbraham:
—Pro c'o wa'an cuq'uin ja rtzobal Dios
ja tz'ibtal can rmal ja Moisés in cumal
ja jule' chic profeta, tiquiya'a' c'a
quixquin tre ja quitz'iban can eje'e',
ne'xi.
30 —Mni nata' Abraham, pro wi c'o
jun camnak nelel chiquicojol ja cam-
naki' in nekaj cuq'uin jari' nqueq'uex
quina'oj, ne' tre.
31 Ja c'a rAbraham quewa' xbij chic
tre ri': —Ja wi matiqueya' quixquin
tre ja rtzobal Dios ja tz'ibtal can
rmal ja Moisés in cumal ja jule'
chic profeta jari' ni maqueniman
wi' chakaja' masqui c'o jun camnak
xtic'astaj chiquicojol ja camnaki', ne'
tre. Queri' ja c'ambal tzij ja xbij ja
Jesús chique.

17

1 C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja
rdiscípulo, quewa' xbij chique ri':
—Ja winak mta moda ja maquita
netakchi'ixi chi rbanic ja il mac pro
congana nutij na rpokonal xa nak ta
ja ntakchi'in quixin.
2 Más na mejor nxi̱m jun ca' chi
rukul chanim in neq'uia̱k pa ya' in
njik'i chwach ja ntakchi'ij jun chique
wa' ja yukul quec'u'x wq'uin.
3 Ja c'a rixix tebana' cuenta. Ja
wi c'o jun ewach'alal xuban jun

itzel chewe, ja neban, tech'a'a' tre, in wi nc'utuj sachbal rumac chewe tecuyu'.

4 Masqui wuku' mul nuban itzel chewe ja jun k'ij pro wi wuku' mul nurc'utuj sachbal rumac chewe jari' ni necuy wi'.

5 Ja c'a rapóstol quewa' quibij tre ja kajaw Jesús ri':

—Camic naya' ta más ja yukulbal kac'u'x awq'uin, xeche' tre.

6 Ja c'a kajaw Jesús xbij chique:

—Ja wi c'o yukulbal ec'u'x wq'uin, wi nsamaji ja yukulbal ec'u'x ja cani' nuban jun ti chirwach mostaza nixcowin c'ari' neban jun nimlaj samaj. Cani' trewa' ja jun mocaj che' ri', nixcowini nebij tre chi nboktajel rachbil rc'amal utzc'a chi netique'e pa mar in nixrnimaj.

* * * * * * * * * *

7 Ja wi c'o jun emoso c'a melojto pa chenoj owi pa yuk'un tak carnelo ¿la quewa' nebij tre ri': —Catocto, cattz'abe' pa mesa in catwa'i, la nixche' tre?

8 Ma queri' ta nebij tre pro ja nebij tre quewari': —Tachomarsaj ja nti' kaj camic, tacojo' ja ratziak ja xin ilinem in ninawilij pa mesa. Ja c'a tok xtincolbej wa'im c'a tokori' xcatwa' atat, nixche' tre.

9 Ja rilinel wi xuban cumplir nojel ja xebij tre chi nuban ¿la nemaltioxij tre? Ja nch'ob anin matemaltioxij tre.

10 Ja cani' rbanic ja rilinel queri' c'a ebanic ixix chakaja'. Ja tok xtibantaj cumplir emwal nojel ja nbij ja Dios chewe chi neban quewa' tebij ri': —Ajoj ok tak moso. Ja samaj kabanon jari' ma favor ta kaban ta tre ja Dios, ni chi kakul wi' c'o wi' chi kaban, mta kak'a' tre ja xtimaltioxij ta chake, quixche'e, ne'e ja Jesús chique ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

11 C'ac'ari' xumaj chic jutij rubey, benak pa Jerusalén. Ja bey xuc'am jari' ja nk'ax pa mojon rxin ja ca'i' departamento Samaria in Galilea.

12 Ja tok xoc chipan jun tinamit ec'o lajuj achi'i' quec'ul qui' ruq'uin. Ja c'a rachi'i' eje'e' emajtajnak rmal ja ritzel tak ch'a'c chewi' tok c'a c'a nat xepe'eto wi' ruq'uin ja Jesús.

13 Quemaj rakic quechi' trij:

—Tapokonaj kawach Maestro Jesús, xeche' tre.

14 Ja c'a Jesús tok xerutz'at quewa' xbij chique ri':

—Jix, jec'utu' ewi' chiquewach ja sacerdote, ne' chique. Xebe, kas c'a quimajon bey ja tok xetzuri, mchita ja ritzel tak ch'a'c chiquij.

15 C'o c'a jun chique ja tok xutz'at chi tzuri meloji, congana nuban xumaj rya'ic ruk'ij ja Dios.

16 Ja tok xekaj ruq'uin ja Jesús xuque' chwach, tique'e in congana xmaltioxij tre. Aj Samaria ja rachi.

17 Ja c'a Jesús xbij:

—¿La ma e lajuj ta c'a ja xetzuri? ¿Bar c'a ec'o wi' ja beleje' chic?

18 ¿La xa ruyon awa' ja rachi ri' ja melojto chi nurya'a' ruk'ij ja Dios? Makana' kach aj Israel ta c'a, ne'e.

19 C'ac'ari' xbij tre ja rachi:

—Camic catyictaji, utz chic natbe. Ja yukulbal ac'u'x wq'uin jari' xattzursani, ne' tre.

* * * * * * * * * *

20 Ja c'a fariseo eje'e' c'oli quic'axaj tre quewari':

—¿Nak k'ij xtoqui ja gobierno xin Dios? xeche' tre. Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ja gobierno xin Dios jari' matatz'at ruq'uin awach.

21 Ja winak mta moda xtiquibij ta chi: —Tetz'ata' mpe', wawe' c'o wi' ja gobierno xin Dios ri', xqueche' ta, owi —Tetz'ata' mpe', quela' c'o wi' ja gobierno xin Dios le', xqueche' ta chakaja'. Queri' nbij chewe como kas mpe' bien tech'obo', ja gobierno xin Dios jari' c'o chic checojol camic, ne'e ja Jesús chique ja fariseo.

22 Ja c'a chique ja rdiscípulo quewa' xbij ri':

—Ja c'a rixix nerila' na jun k'ij ja tok congana egana xtutz'at chic jutij

jurata ewach ruq'uin ja Ralc'walaxel
ja xoc alaxic cuq'uin ja winak pro jari'
matetz'at chic.
23 Ec'oli winak ja quewa' xtiquibij
chewe ri': —Tetz'ata' mpe', wawe'
c'o wi' ja Cristo ri', xqueche' na
chewe, owi —Tetz'ata' mpe', quela' c'o
wi' ja Cristo le', xqueche' na chewe
chakaja'. Pro ja tok queri' xtiquibij
chewe maxta quixbe cuq'uin, maxta
quixtre'el chiquij.
24 Queri' nbij chewe como cani'
nuban ja cayipa' tok nuq'uiak ri' chi-
caj chaka bar ta tri' ntz'ạt wi' in queri'
c'a tre chakaja' ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak, ja tok xtipi
chic jutij wawe' chwach'ulew jari'
mta bar ta tri' ja maquita ntz'ạt wi'.
25 Pro ja Ralc'walaxel rjawaxic chi
congana nutij na ja rpokonal nabey,
rjawaxic chi ntzelax na nabey cumal
ja winak ja rec'o chipan awa' tiempo
ja rokc'o wi' ri'.
26 Ja cani' bantaji ja pa rtiempo
ja Noé ojer queri' c'a xtibantaj chic
chakaja' ja tok xtipi chic jutij wawe'
chwach'ulew ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak.
27 Como ja winak ja pa rtiempo ja
Noé xa banoj tak wa'im ne'ocla' wi'
il in banoj tak c'ulbic in nijawari'
quimajon rbanic ja tok xoqui ja Noé
chipan ja nimlaj lancha. Chaka
c'a jalal tok peti ja nimlaj k'ekaljab
chiquij, congana lawulo' ban chique
rmal ja ya' in xejik'i canojelal.
28 In queri' bantaji chakaja' ja pa
rtiempo ja Lot. Ja winak xa banoj tak
wa'im ne'ocla' wi' il, xa lok'oninem
in c'ayinem nqueban, xa ticoj tak ti-
jco'm owi banoj tak jay xa nijawari' ja
benak quec'u'x trij chi rbanic.
29 Pro ja tok xelto ja Lot chipan
ja tinamit Sodoma jari' mismo k'ij
c'oli kajto chicaj cani' k'ol rmajon
c'atem, xercamsaj ja winak ja rec'o
can chipan ja tinamit pro ni canoje-
lal.
30 Ja cani' queban ja winak ja pa
rtiempo ja Lot queri' c'a quimajon
rbanic ja winak chakaja' ja tok xtipi
chic jutij wawe' chwach'ulew ja
Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja
winak.
31 Ja c'a tok xterila' ja k'ij ja xtipi chi
wi' ja Ralc'walaxel ja wi ec'oli chewe
ja rec'o parwi' terraza tri' in wi c'oli ja
quimeba'il pa jay mejor que'anmaji,
ma quekajpi chi ta pa tak cochoch
chi rlasaxic ja quimeba'il. Ja wi ec'oli
chewe ja rec'o pa tak chenoj tri' mejor
que'anmaji chakaja', ma quemelojpi
chi ta pa tak cochoch.
32 Bien turkaj chewe ja xuban ja
rxjayil ja Lot.
33 Xa nak ta ja npokonaj nuya' can
ja rc'aslemal jari' matuwil c'ari' ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
Pro xa nak ta ja matipokonaj nuya'
can ja rc'aslemal jari' nuwil ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
34 Anin nbij chewe, ja tok xtipi
chic jutij wawe' chwach'ulew ja
Ralc'walaxel ec'o ca'i' ja rewar-
nak chwa ch'at tri' chak'a', jun
xtic'amarel rmal in jun xticanaj can.
35 Ec'o ca'i' ixoki' ja xa jun ec'o wi'
quimajon que'em tri', jun xtic'amarel
in jun xticanaj can.
36 Ec'o ca'i' achi'i' ja xa jun ec'o wi'
pa chenoj tri', jun xtic'amarel in jun
xticanaj can, ne' chique.
37 —¿Bar c'a tri' nbantaj wala' ja
nabij le'? xeche' tre. Ja c'a Jesús xbij
chique:
—Ja juicio puersa nkajto na ja cani'
nqueban ja c'uch, xa bar ta tri' c'o
wi' ja camnak tak cuerpo tri' nekajto
wi'. Queri' xbij ja Jesús chique ja
rdiscípulo.

18

1 C'ac'ari' c'o jun c'ambal tzij xbij
chique ja nc'utbej chiquewach chi c'o
rjawaxic chique chi ni matiquitanba'
wi' rbanic ja roración, rjawaxic chi
maticapuj quec'u'x.
2 Quewa' ja c'ambal tzij ja xbij
chique ri':
—C'o jun juez c'o pa jun tinamit,
arja' matixbej ri' chwach ja Dios
in nixtac'a nxbej ta ri' chiquewach
winak chakaja'.

3 C'o c'a jun ixok chipan ja tinamit ti
malca'n, arja' c'o jun ja rmajon rbanic
ch'a'oj ruq'uin. Ja c'a ti malca'n tri' tri'
ni nekaj wi' ruq'uin ja juez nerc'utuj
ja rto'ic tre chi ntō' pa ruk'a' ja nbano
ch'a'oj ruq'uin.
4 Ja c'a juez c'o jun tiempo ja ni
ma xuto' ta wi' ja ti malca'n pro
ja tok q'uiswani quewa' xbij kaj pa
ranma ri': —Masqui matinxbej wi'
chwach ja Dios in nixtac'a nxbej ta
wi' chiquewach winak chakaja'
5 pro como ni matel wi' wq'uin ala'
jun ixok le' mejor nto' na pa ruk'a'
ja nbano ch'a'oj ruq'uin. Ja c'a wi
matinto' maxla ni maquinruya' can
wi' in xa noc'o nuc'u'x pa ruk'a', ne'
kaj ja juez. Queri' nbij ja c'ambal tzij.
6 Bien teya'a' cuenta tre ja xbij ja
juez. Arja' ma utzlaj juez ta pro xbij
chi nuto' na ja ti malca'n.
7 Pior c'a ja Dios ¿la maqueruto'
c'ari' ja tinamit ja rercha'on ja neta-
jini nquic'utuj quito'ic tre chi pa k'ij
chi chak'a'? ¿La nuya' tiempo tre ja
quito'ic?
8 Anin nbij chewe chi neruto'
chanim. Pro ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak, ja tok xtipi
chic jutij wawe' chwach'ulew ¿la c'a
ec'o na c'a winak tri' ja c'o yukulbal
quec'u'x ruq'uin? Queri' xbij ja Jesús
chique ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

9 Ec'o c'a jule' winak ja xa cuq'uin
eje'e' mismo yukul kaj wi' quec'u'x
queyon, congana e utzlaj tak winak
ja nquech'ob kaj in xa itzel nequetz'at
ja jule' chic winak. Ja c'a Jesús c'o jun
c'ambal tzij xbij chique quewari':
10 —Ec'o ca'i' achi'i' queban jutij
xebe chipan ja nimlaj templo xin Dios
chi rbanic ja roración. Jun, fariseo
ocnak wi', ja c'a jun chic arja' molol
impuesto.
11 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja tem-
plo ja fariseo arja' pe'i in xumaj
rbanic jun oración pro xa ya'bal ruk'ij
arja' xuban kaj ruyon, quewa' ja ro-
ración ja xuban ri': —Anin nmal-
tioxij chawe Dios ja ma in junan
ta cuq'uin ja jule' chic achi'i' cani'
chique alak'oma' in chique ja ma-
tiquinimaj ja ley in chique ja nebano
rij tak quewi' ja quixjayilal. Nmal-
tioxij chawe chakaja' ja ma in junan
ta ruq'uin ala' jun achi ja molol im-
puesto le'.
12 Anin ca'mul ayuno nban ja jujun
semana, in jun chic, nojel ja meba'il
ja noc pa nuk'a' nlasan ja ndiezmo
tre in nya'on chawe. Queri' xbij ja
fariseo.
13 Ja c'a molol impuesto arja' c'a c'a
nat q'ueje' pon wi', tique'e, nixtac'a
ca'y ta chicaj. Xumaj c'a jun nimlaj
bis, quewa' ja roración ja xuban ri': —
Tapokonaj nwach Dios como anin xa
in jun aj'il xa in jun ajmac. Queri' xbij
ja molol impuesto.
14 Ja camic nbij chewe, ja molol
impuesto arja' meloj chi rochoch, utz
chic ntz'ạt rmal ja Dios, ma ja ta ja
fariseo ja utz tz'ati. Queri' c'a rbanic
como xa nak ta chi winakil ja xtuya'
kaj ruk'ij ruyon jari' xtikajsax na.
Ja c'a wi naban tino'y jari' xtiya' na
ak'ij, ne'e ja Jesús chique ja winak ja
xa ya'bal quek'ij eje'e' nqueban kaj
queyon.

* * * * * * * * * *

15 Ec'o c'a jule' tak yaqui'a'
xec'amarel ruq'uin utzc'a chi nuya'
ruk'a' pa quewi'. Pro ja rdiscípulo
eje'e' xequich'olij ja rec'amyonel
quixin.
16 Ja c'a Jesús arja' xeruc'ul ja tak
yaqui'a', quewa' xbij ri':
—Teya'a' lugar chique ja tak ac'ala'
quepi na wq'uin, maxta ma teya'
ta lugar chique como ja winak ja
re'ocnak e cani' tak ac'ala' quixin c'a
eje'e' ari' ja gobierno xin Dios.
17 Anin ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', xa nak ta ja matuban tino'y chi
rnimaxic ja gobierno xin Dios ja cani'
nuban jun ac'al jari' nixtac'a xtoc ta
chipan ja gobierno xin Dios, ne'e.

* * * * * * * * * *

18 C'o c'a jun achi nim ruk'ij, quewa'
xbij tre ja Jesús ri':

—Maestro, atat congana at utzlaj achi. ¿Nak nban utzc'a chi nyataj chwe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij? ne' tre.

19 —¿Nak tre tok nabij chwe chi in utzlaj achi? Xa jun ja utz, jari' Dios.

20 Atat awotak ja mandamiento xin Dios ja tz'ibtal can quewari': —Ma taban ta rij rwi' awixjayil owi awachajil, ma taban ta camíc, ma taban ta alak', ma taya' ta testigo'il ja ma katzij ta in que'animaj atata' ate' chakaja'. Queri' nbij ja rtzobal Dios, ne'xi ja rachi rmal ja Jesús.

21 —Jala' ja nabij le' ni nmajonto wi' rnimaxic tok c'a in tino'y na, ne' chic ja rachi.

22 Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja xbij ja rachi quewa' xbij chic tre ri':

—Pro c'a c'o na ja ma abanon ta. Tac'ayij can nojel ja c'ol awq'uin, ja c'a rjil taya'a' can chique ja tak meba'i'. Ja wi queri' naban jari' c'oli ja meba'il ja nyataj na chawe chila' chicaj. Ja tok xtibantaj amwal ja c'a xinbij chawe ri' catmelojto c'a wq'uin in cattre'el chwij, ne' tre.

23 Ja c'a rachi tok xc'axaj ja bix tre rmal ja Jesús xumaj jun nimlaj bis como congana jun nimlaj meba'il ja c'o ruq'uin.

24 Ja c'a Jesús tok xutz'at chi congana nbisoni quewa' xbij ri':

—Ja biyoma' congana c'ayew chique chi ne'oc chipan ja gobierno xin Dios.

25 Tzuc'a tre jun nimlaj chicop cani' tre jun camello, arja' congana c'ayew chi noc'o pa rchak jun bak diso'mbal pro jari' ma c'ayew ta chwach ja noqui jun biyom chipan ja gobierno xin Dios, ne'e ja Jesús.

26 Ja c'a xec'axan rxin quewa' quibij tre ri':

—Jun biyom wi c'ayew chi noc chipan ja gobierno xin Dios ¿echinatak c'ari' ja newilowi ja totajem xin Dios? xeche' tre.

27 Ja c'a Jesús xbij chique:

—C'o je'e ja c'ayew rbanic chiquewach ja winak pro ja chwach Dios ma c'ayew ta, ne' chique.

28 Ja c'a Pedro arja' xbij tre:

—Ja c'a chake ajoj, nojel ja c'o kuq'uin kaya'on can, okocnak adiscípulo, nij oktran wi' chawij, ne' tre.

29 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja winak xa nak ta chi winakil ja wi c'oli quiya'on can cani' tre cochoch owi cani' chique quitata' quete' owi cani' chique quinimal owi quechak' owi cana' owi cani' chique quixjayilal owi calc'wal, ja c'a wi rmal ja gobierno xin Dios ja tok quiya'on can

30 jari' más chi na q'uiy ja xtiyataj na chique wawe' chwach'ulew chwach ja cani' quiya'on can. In chakaja' ja tok xterila' ja jun chic tiempo ja xtipi na c'o jun utzlaj c'aslemal ja xtiyataj na chique ja mta q'uisic trij. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

31 C'ac'ari' xeryonaj ri' cuq'uin ja cablajuj apóstol in quewa' xbij chique ri':

—Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', camic okbenak pa Jerusalén. Tri' nbantaj wi' cumplir nojel ja tz'ibtal can cumal ja rojer profeta xin Dios tre ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak.

32 Como ja Ralc'walaxel arja' njach na pa quek'a' ja winak ja ma e aj Israel ta, nyok' na, ntz'uj na, nchubax na rpalaj.

33 C'ac'ari' xtiquirapaj. Ja tok xtiraptaj cumal nquicamsaj, in chi rox k'ij nc'astaj rwach, ne' chique.

34 Ja c'a rapóstol eje'e' nixtac'a ch'obtaj ta jutz'it cumal ja jule' tzij ri', xa wawan chiquewach, ma xoc ta pa tak quixquin.

* * * * * * * * * *

35 Xajalal maja'n que'ekaji ja Jesús chipan ja tinamit Jericó ja tok c'o jun achi ti moy xuwil, tz'ubul chi' bey, rmajon rc'utuxic limosna chique winak.

36 Ja c'a ti moy tok xc'axaj chi congana jun winak nek'axi pa bey quewa' xbij ri':

—¿Nak c'a nbani? ne' chique.

37 —Peti ja Jesús ja raj Nazaret, ne'xi
cumal ja winak.
38 C'ac'ari' xumaj rakic ruchi':
—Jesús, atat ja rat Ralc'wal can
ja rojer rey David, tapokonaj jutz'it
nwach, ne'e.
39 Ja c'a winak ja renabeyali pa bey
eje'e' quemaj rch'olixic:
—Xa jun catq'ue wi', ma tarak ta
achi', ne'xi ja ti moy. Pro arja' xa más
chi na xurak ruchi' trij ja Jesús:
—Atat ja rat Ralc'wal can ja rojer
rey David, tapokonaj jutz'it nwach,
ne' chic jutij tre.
40 Ja c'a Jesús arja' pe'i, xutak
rsiq'uixic ja ti moy. Ja tok xekaji ja
ti moy ruq'uin quewa' xbij tre ri':
41 —¿Nak nawajo' chwe chi nban
chawe? ne' tre.
—Wajaw, ja nwajo' chawe chi njak-
taj ta nwach, ne'xi rmal ja ti moy.
42 —Camic catca'yi. Ja yukulbal
ac'u'x wq'uin jari' xattzursani, ne'e ja
Jesús tre.
43 Chaka maril tok bitaj queri' tre
ni jaktaji chanim ja rwach, tre'el trij
ja Jesús, congana nuya' ruk'ij ja Dios.
Ja c'a winak tok quetz'at ja milagro
ja bantaji eje'e' quemaj rya'ic ruk'ij ja
Dios chakaja'.

19

1 C'ac'ari' xe'oqui ja Jesús chipan
ja tinamit Jericó in quemaj k'axem
chipan.
2 C'o c'a jun achi biyom, Zaqueo
rubi', arja' jefe quixin ja rach tak
molol impuesto.
3 Ja c'a Zaqueo arja' congana xutij
ruk'ij nak nuban utzc'a chi nutz'at
rwach ja Jesús pro maticowini como
xa ti co'l rkan in c'uluto congana e
q'uiy ja winak.
4 Ja xuban, c'amc'ol ranim be,
nabeyaji, xejote' parwi' jun che'
utzc'a chi nutz'at rwach ja Jesús como
ja Jesús c'o rjawaxic tre chi tri' nk'ax
wi'.
5 Ja c'a Jesús tok xekaj tri', xutz'at
nojoj ja Zaqueo parwi' ja che' in
quewa' xbij tre ri':
—Catkajto alnak Zaqueo como anin
puersa nineq'ueje' awq'uin pan awo-
choch chipan awa' jun k'ij ja rokc'o
wi' ri', ne' tre.
6 Ja c'a Zaqueo kajto alnak, xuc'ul
ja Jesús pa rochoch pro congana
nquicoti.
7 Ja c'a winak tok quetz'at chi xo-
qui ja Jesús pa rochoch jun molol
impuesto c'ac'ari' quemaj rtzijoxic
canojel:
—Xa pa rochoch jun aj'il ajmac
nq'ueje' wi', xeche'e.
8 Ja c'a Zaqueo arja' pe'i in xbij tre
ja kajaw Jesús:
—Ja camic Wajaw, c'a xinch'ob chi
ca'i' nban tre ja nmeba'il in nsipaj
nic'aj chique ja tak meba'i'. In jun
chic, c'o je'e ja xoc'o rwi' ja rimpuesto
ja xinc'utuj chique ja winak pro ja
camic can nmeloj quiji' chiquitakari'
ja cani' nwalak'an chique, ne'e ja Za-
queo.
9 Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri':
—Ja camic xawil ja totajem xin Dios
e awachbil ja rec'o pan awochoch
como atat at ralc'wal can ja rAbra-
ham chakaja'.
10 Xattotaji como ja Ralc'walaxel ja
xoc alaxic cuq'uin ja winak arja' pe-
nak chi quicanoxic ja winak ja ret-
zaknak chipan ja il mac utzc'a chi
nquewil ja totajem xin Dios.

* * * * * * * * * *

11 Ja c'a winak eje'e' quimajon
rc'axaxic nak ja ntajini nbij ja Jesús.
Ja c'a Jesús como xa chinakaj ja tina-
mit Jerusalén c'o chi wi' in como ja
winak nquech'ob chi xajalal maja'n
toqui ja gobierno xin Dios rmalc'ari'
ja tok xbij jun c'ambal tzij chique
quewari':
12 —C'o jun achi nim ruk'ij arja' be
chipan jun chic nación ja nat c'o wi'
utzc'a chi njachto pa ruk'a' ja gob-
ierno, nocto rey. Ja tok xtijachtaji ja
gobierno pa ruk'a' c'ac'ari' nmelojpi
chic jutij.
13 Ja tok maja'n tibe ec'o lajuj
chique ja rmoso xersiq'uij, xujach
can jalal pwok pa quek'a', jujun ja
pwok xuya' chique chiquijujunal in

quewa' xbij chique ri': —Temajel rsamajixic ja npwok in ni ta emajon wi' rsamajixic ja tok xquinpi chic jutij, ne' chique.

14 Pro ja rachi arja' xa itzel ntz'ạt cumal ja rach aj tinamit rmalc'ari' tok eje'e' quetakel rbixic chipan ja nación ja bar xtijachto wi' pa ruk'a' ja gobierno: —Ajoj ni majun kagana ruq'uin ala' ja jun achi le' chi xtoc ta rey pa kawi', xeche'el.

15 Ja tok q'uiswani melojto ja rachi, ocnakpi chic rey. Xutak quisiq'uixic ja moso ja rjachon can pwok pa quek'a' como c'o rgana nrotakij jani' quich'econ chic trij ja pwok chiquijujunal.

16 Pi jun ja moso: —Wajaw, ja pwok ja xajach can pa nuk'a' lajuj chiquitakari' xinch'ec can trij ja cani' xajach can chwe, ne' tre ja rey.

17 Ja c'a rey quewa' xbij tre ri': —Utz xaban tre ja samaj, atat at jun utzlaj moso, janila naban cumplir ruq'uin ja rasamaj. Xa ti ma nim ta ja xinya' can chawe pro xaban cumplir. Rmalc'ari' tok lajuj tinamit ja ncoj chic pan ak'a' camic chi natoc k'etol tzij parwi', ne' tre.

18 Pi chi c'a jun ja moso: —Wajaw, ja pwok ja xajach can pa nuk'a' jo'o' chiquitakari' xinch'ec can trij ja cani' xajach can chwe, ne' tre ja rey.

19 —Atat chakaja', jo'o' tinamit ja ncoj chic pan ak'a' camic chi natoc k'etol tzij parwi', ne'e ja rey tre.

20 C'o c'a jun ja moso peti in quewa' xbij tre ja rey ri': —Ji' apwok ri' wajaw. Ja tok xajach can chwe xinxim chipan jun ti su't in ni chipan wi' nc'olon wi' camic.

21 Queri' xinban tre como anin xa nxbej wi' chawach como at jun achi at c'a'n. Atat xa ch'ecoj natocla' wi' il pro ni majun samaj naban, ne' tre.

22 Ja c'a rey xbij tre: —Atat xa at jun itzel moso. Ja tzij ja c'a xabij kaj le' jala' nk'etbej tzij chawij camic. Ja wi awotak chi in c'a'n, wi awotak chi xa ch'ecoj ninocla' wi' il in majun samaj nban

23 ¿nak c'a tre tok ma xaya' ta ja npwok pa banco? Ja wixta queri' xaban, ja c'a tok xinpeti jach ta c'ari' ja npwok chwe rachbil ta ral, ne' tre ja moso.

24 Ec'o c'a jule' ajsamajela' ja repa'loc pa rxquin, quewa' xbij chique ri': —Camic temaja' tre ja pwok, teya'a' chic tre ja c'ayon lajuj, ne' chique.

25 —Pro kajaw, jari' c'o chic lajuj ruq'uin, ne'x cumal.

26 —Ja c'a camic nbij chewe chi canojel ja winak ja c'o je'e yatajnak chique, eje'e' nyataj na más chique. Pro ja c'a winak ja mta yatajnak chique pro nquech'ob chi c'oli jari' nlasax chique.

27 Ja c'a winak ja xa itzel ninquetz'at ja mta quigana chi xinoc rey pa quewi' que'ec'ama'to camic, ni chinwach que'ecamsaj wi', ne'e ja rey chique ja rajsamajela'. Queri' ja c'ambal tzij ja xbij ja Jesús chique ja winak.

* * * * * * * * * *

28 Ja c'a tok bitaj rmal c'ac'ari' xumajel chic jutij rubey be pa Jerusalén, arja' nabeyaj chiquewach ja winak.

29 Ja tok xe'ekaj chinakaj ja ca'i' tinamit Betfagé in Betania ja bar c'o wi' ja jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo ec'o ca'i' chique ja rdiscípulo xerutak

30 in quewa' xbijel chique ri':

—Jix ja pa tinamit le', chila' newil wi' jun ti bur ximili ja ni mta wi' jutij tz'ulben ta cumal winak. Tequira'to in tec'ama'to.

31 Ja wi c'oli nak xtibin chewe: —¿Nak tre tok nequir ja ti bur? wi xtiche' chewe, quewa' xtebij tre ri': —Ja kajaw nc'atzin tre, quixche' tre. Queri' xbijel ja Jesús chique.

32 Ja c'a ca'i' discípulo ja xetạkel eje'e' xebe in tok xe'ekaji ni queri' xeli ja cani' bixel chique rmal ja Jesús.

33 Kas c'a quimajon rquiric ja ti bur ja tok xek'ilox cumal ja rajaw:

—¿Nak tre tok nequir ja ti bur le'? xeche'x cumal.

34 —Ja kajaw nc'atzin tre, xeche' chique.

35 C'ac'ari' quec'amto ja ti bur. Ja
quitziak jari' quiwekbej, quitz'uba' ja
Jesús trij
36 in xumaj binem. Ja c'a winak
eje'e' quisocla' ja quitziak pa rubey ja
Jesús.
37 Ja c'a tok xa nakaj ec'o chi wi' tre
ja tinamit Jerusalén ja bar nxule' wi'
ja bey chwach ja Rjayu'al Olivo cano-
jel ja discípulo quemaj rakic quechi'
rumac ja quicotemal, congana que-
maj rya'ic ruk'ij ja Dios rmal nojel ja
nimak tak milagro ja quitz'aton,
38 quewa' nquibij ri':
—Bendecido ja Rey ja penak pa
rubi' ja kajaw Dios. Ja camic congana
quicotemal c'o chila' chicaj, janila
ntajini nya' ruk'ij ja nimlaj Dios,
queri' nquibij.
39 Ec'o c'a jule' fariseo chiquicojol ja
winak quewa' quibij tre ja Jesús ri':
—Maestro, tabij chique ja radiscípulo
chi nquicajba', xeche' tre.
40 —Camic nbij chewe, ja wi eje'e'
nquitanba' rya'ic nuk'ij ja c'a rabaj
jari' puersa xtumaj rya'ic nuk'ij, ne'e
ja Jesús chique ja fariseo.

* * * * * * * * * *

41 Xc'a jani' xenakajin más tre ja
Jerusalén. Ja c'a Jesús tok xutz'at pon
ja tinamit xumaj ok'ej rmal,
42 quewa' xbij ri':
—Ja rix aj Jerusalén, congana ta
qui'il ja wixta nch'obtaj emwal ixix
chakaja' bar newil wi' ja quicotemal
xin Dios ja ntzujuj chewe chipan awa'
jun k'ij ja rokc'o wi' ri'. Pro ja camic
matich'obtaj emwal como xa wawan
chewach.
43 Congana ninbison emwal como
nerila' na jun tiempo ja tok xquepi
chewij ja rec'ulel. Ja c'a tok
xque'urkaji nqueyic na jun nimlaj
tabia trij ja tinamit xin banbal ch'a'oj,
nquisutij qui' chewij, nquitz'apij ja
bey nojelal utzc'a chi maquixcowini
nixanmajel.
44 Nquikajsaj na pa tok'ulew ja
tinamit pro ni chi jun, congana
lawulo' nqueban chewe ja rixc'o
chipan, nixtac'a c'o ta jun jay ja
maquita nqueyoj. Queri' c'a ja xtiban
chewe como xa matich'obtaj emwal
chi ja Dios xurq'ueje' ewq'uin chi
eto'ic. Queri' xbij ja Jesús.

* * * * * * * * * *

45 Ja c'a tok xekaj chipan ja tinamit
Jerusalén xoc chipan ja nimlaj tem-
plo xin Dios in xumajto quilasaxic
ja winak ja rec'o chipan ja quimajon
c'ayinem e cachbil chakaja' ja quima-
jon lok'oj tak nakun.
46 In xbij chique:
—Ja rtzobal Dios quewa' tz'ibtal
chipan ri': —Ja wochoch anin jari'
banbal oración, ne'e ja Dios tre ja
rtemplo pro ja rebanon ixix tre xa jun
lugar ja bar neq'ueje' wi' alak'oma',
ne'e ja Jesús chique.
47 K'ij k'ij ni nertijoj wi' ja winak
chipan ja templo. Pro ja c'a maestro
ja netijon quixin ja winak tre ja ley
xin Dios e cachbil ja jefe quixin sacer-
dote eje'e' quemaj rcanoxic rij rwach
nak nqueban tre chi nquicamsaj.
48 Pro ni maticanoy wi' cumal nak
nqueban tre como ja winak congana
nqueya' quixquin tre pro ni canoje-
lal.

20

1 Kas c'a rmajon quitijoxic ja winak
tre ja utzlaj tzij ja rc'amonto totajem
xin Dios ja tok xe'urkaji ja jefe quixin
sacerdote e cachbil ja maestro ja neti-
jon quixin ja winak tre ja ley xin Dios
e cachbil chakaja' ja principali' xin
tinamit.
2 Quewa' quibij tre ri':
—Tabij c'a chake ¿nak atocnak wi'
chewi' tok amajon rbanic nojel awa'
ja kamajon rtz'atic in nak yoyon
chawe chi naban? xeche' tre.
3 —Anin chakaja' c'oli ja nc'waxaj
chewe. Camic tebij chwe,
4 ja Juan Bautista ¿nak yo' tre
ja rsamaj chi neruban bautizar ja
winak, la ja' Dios ja c'o chila' chicaj ja
yo' tre owi xa winak? xeche'xi rmal
ja Jesús.
5 Ja c'a reje'e' quemaj tzij chibil tak
qui':

—Ja wi xtikabij tre chi Dios yo' tre, arja' nbij chake: —Ja wi queri' ¿nak c'a tre tok ma xenimaj ta? ne' ala' chake.
6 In wi xtikabij tre chi xa winak xeyo' tre jari' xa nokquicamsaj tz'an abaj ja winak como ja chiquewach eje'e' ja Juan arja' jun profeta xin Dios, xeche'e.
7 In quibij tre ja Jesús:
—Ma kotak ta nak yo' tre, xeche' tre.
8 —In nixtac'a anin ta chakaja' xtinbij ta chewe nak inocnak wi' chi nmajon rbanic nojel awa' ja remajon rtz'atic, ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

9 C'ac'ari' xumaj rbixic jun c'ambal tzij chique ja winak quewari':
—C'o jun achi c'o jun rchenoj, uva rticon chwach, xuya' pa kajonem chique jule' ajchonla'i' in be chipan jun tinamit congana nat in tri' q'ueje' wi' jun tiempo.
10 Ja tok xerila' ja tiempo ja nwachin wi' ja rtijco'm, arja' c'o jun rmoso xutakel cuq'uin ja rajchonla'i' chi nerc'ama' ja renta. Ja rajchonla'i' tok xekaji ja moso cuq'uin quesoc in tok melojto ni majun nak ta queya'pi tre.
11 Ja c'a rajaw chenoj c'o chi na jun rmoso xutakel cuq'uin in tok xekaj chic ari' jun cuq'uin quesoc chakaja', ni lawulo' quebanpi tre in tok melojto ni majun nak ta queya'pi tre.
12 Ja c'a rajaw chenoj xutakel chi na jun in tok xekaj cuq'uin congana pokon queban chic ari' tre chakaja' in queminto.
13 Ja tok q'uiswani quewa' xbij ja rajaw chenoj ri': —¿Nak nban c'awa' camic? Como c'o jun nc'ajol ja congana nwajo' jari' ntakel chic cuq'uin. Ja tok xtiquetz'at chi nc'ajol matzij xtiqueban respetar, ne'e.
14 Pro ja rajchonla'i' ja tok xekaji ja ralc'walaxel cuq'uin quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Jala' jun achi le' noc na pa ruk'a' ja rulew ri' como herencia. Camic kacamsaj utzc'a chi pa kak'a' ajoj noc wi' ja herencia rxin, xeche'e.
15 C'ac'ari' quiwasajto chipan ja chenoj in quicamsaj. Queri' nbij ja c'ambal tzij, ne'e ja Jesús chique. C'ac'ari' xbij chic chique: —Camic tebij c'a chwe, ja rajaw chenoj ¿nak nuban c'ari'?
16 Ja nuban, arja' npeti ne'urcamsaj ja rajchonla'i', ja c'a rchenoj nuya' chic jutij pa kajonem chique jule' chic ajchonla'i', ne' chique. Ja c'a winak tok quic'axaj ja xbij ja Jesús quewa' quibij tre ri':
—Ja c'a xabij kaj le' congana c'ayew, maquita xtibantaj cumplir, xeche' tre.
17 Ja c'a Jesús kas xertz'elwachij in quewa' xbij chique ri':
—¿Nak moda ja maquita xtibantaj cumplir como quewa' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ri': —Ja banol jay c'o jun abaj ja mta quigana ruq'uin in quech'a' pro jari' abaj cojon chic chi rbanic ja jay, arja' ja más nim ruk'ij como arja' nchapowi ja resquina'il, queri' nbij ja rtzobal Dios.
18 Xa nak ta ja xa junwi' nutz'at ja rabaj ja xinbij chewe in xa nuban ofender ri' rmal jari' cani' nuban jun achi nuchok' rkan chwach jun abaj in nk'aji. In xa nak ta ja nk'ẹt tzij trij rmal ja rabaj ja xinbij chewe jari' cani' nuban jun achi ntzakto jun abaj trij in nchictaj rmal, ne'e ja Jesús chique ja winak.

* * * * * * * * * *

19 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja maestro xin ley tok quic'axaj ja c'ambal tzij bien ch'obtaj cumal chi eje'e' ja xebixi. Rmalc'ari' tok ni jari' hora laj quechap ja Jesús quecoj ta preso pro xa nquixbej qui' chiquewach ja winak.
20 Quemaj rcanoxic rij rwach nak nqueban tre. Ec'o jule' winak xequetakel ruq'uin chi rc'ambajaxic pro jule' winak nquik'alasaj qui' chwach chi e utzlaj tak winak utzc'a chi c'o jun tzij nelto pa ruchi' in jari' tzij nquichapbej rxin como c'o quigana nquejach pa ruk'a' ja gobernador utzc'a chi nk'ẹt tzij trij.

21 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri':
—Maestro, ajoj kotak chi ni rubey wi' ja nattajini nabij, ni rubey wi' ja tijonem ja ramajon rya'ic. Ajoj kotak chi atat mta jun utz in mta jun itzel natz'at pro ja rbey Dios amajon rc'utic chikawach ni utz wi' naban chi rbixic.
22 Camic tabij chake, ja rimpuesto ja nc'utux chake rmal ja César ja nimlaj rey aj Roma ¿la rubey c'ari' chi nkatoj owi ma rubey ta? xeche' tre.
23 Pro ja Jesús arja' bien rotak chi xa banoj engaño ja nqueban in quewa' xbij chique ri':
—¿Nak tre tok newajo' ninec'ambajaj?
24 Tec'utu' jun ja pwok chinwach, ne' chique. Ja c'a tok quec'ut ja pwok chwach quewa' xbij chic chique ri': —¿Chok xin ja wi'aj c'o chwach ja pwok ri' in nak chok xin ja bi'aj tz'ibtal chwach chakaja'? ne' chic chique.
—Rxin César, xeche' tre.
25 —Ja rxin César tre César teya'a' wi', ja c'a rxin Dios tre Dios teya'a' wi', xeche'xi rmal ja Jesús.
26 Ni majun tzij xelpi ta pa ruchi' ja nquichapbej ta rxin chiquewach ja winak. Congana c'asc'o'i quic'axaj ja bix chique rmal, mchita nak chi ta quibij ta tre.

* * * * * * * * * *

27 C'ac'ari' ec'o jule' saduceo xebe ruq'uin. Ja saduceo eje'e' matiquinimaj chi nec'astaji ja camnaki'. Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri':
28 —Maestro, ja Moisés arja' rbin can chake chipan ja rtzobal Dios, ja wi c'o jun achi ncam jun ruchak' owi rnimal in mta jun ti ralc'wal nq'ueje' can jari' achi rjawaxic chi nc'ule' ruq'uin ja rixok ja cam rchajil. Ja c'a reje'e' tok nq'ueje' jun ti calc'wal nquibij tre chi ja tac'al ralc'wal ja camnak.
29 Queban c'a jutij ec'o wuku' alaxic, ja nabey winak c'ule'e pro cami in majun ti ralc'wal q'ueje' can.
30 Ja cani' xuban ja nabey winak queri' chic xuban ja rucab, cam chic chwach ja rixok, ni majun calc'wal q'ueje' can.
31 In queri' xuban ja rox chakaja'. Queri' queban chi e wuku', xec'ule' ruq'uin ja rixok in xecam chwach, ni majun ti calc'wal q'ueje' can.
32 Ja c'a tok q'uiswani cami ja rixok chakaja'.
33 Camic ¿nak c'a nabij atat tre? Ja re wuku' alaxic tok xterila' ja k'ij chi nec'astaj chipan ja camíc ¿nak c'a rchajil ari' ja rixok chique como xec'ule' ruq'uin chi e wuku'? xeche' tre.
34 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ja wawe' chwach'ulew ja winak nec'ule'e.
35 Pro ja winak ja xtiyataj na chique chi nec'astaj chiquicojol camnaki' ja xtiyataj na chique chi nebe chila' chicaj jari' mchita c'ulbic xtiqueban ta tri'.
36 Maquec'ule' chic como mchita camíc chiquij tri'. Mchita camíc chiquij como e cani' chic ángel tri'. E ralc'wal Dios como ec'astajnak chic tri'.
37 In jun chic nbij chewe, c'oli ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios rmal ja Moisés chakaja' tre ja quic'astajic ja winak. Jari' tok xutz'at jule' rxulquiej ja Moisés in ntzijonto ja Dios chipan, quewa' bix tre rmal ja kajaw Dios ri': —Anin in Dios rxin Abraham, in Dios rxin Isaac, in Dios rxin Jacob, ne'xi ja Moisés.
38 Ja tok queri' nbij jari' nc'utbej chewach chi eje'e' masqui ecamnak chic pro ja chwach Dios ec'asli. Ja chwach Dios ec'asli canojelal, ne'e ja Jesús chique ja saduceo.
39 Ec'o c'a jule' maestro xin ley quewa' quibij tre ri':
—Maestro, ja c'a xabij kaj le' jala' ni rubey wi', xeche' tre.
40 Ja c'a Jesús mta nak chi ta c'axax chi ta tre cumal como xa nquixbej chic qui' ja c'o ta nquic'axaj chic tre.
41 C'ac'ari' xbij chique:
—¿Nak tre tok nbix tre ja Cristo chi arja' ralc'wal can ja rojer rey David?

42 Queri' nbij chewe como ja David
c'o jun salmo rbin can chipan ja
rtzobal Dios quewari': —Ja kajaw
Dios quewa' xbij tre ja Wajaw ri':
—Cattz'abe'e wawe' pa wiquik'a',
wawe' natq'ueje' wi'
43 in nenucoj na pan awakan ja net-
zelan awxin, ne' tre. Queri' rbin can
ja David.
44 Ja c'a David: —Wajaw, ne' tre ja
Cristo, tebij c'a chwe camic ¿nak tre
tok nbix tre ja Cristo chi ralc'wal can
ja David? Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

45 C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja
rdiscípulo pro ni chiquewach ja
winak tzijon wi':
46 —Tebana' cuenta chique ja mae-
stro ja netijon quixin ja winak tre
ja ley xin Dios. Eje'e' congana nel
quec'u'x trij ja nec'astan chiquewach
winak, quicojon nimak tak tziak ja
nc'utu quixin chi e nimak tak mae-
stro. In c'a c'o na más ja congana nel
quec'u'x trij cani' tre ja neban saludar
pa tak c'aybal in cani' tre tok nebe pa
tak jay xin molbal ri'il ja bar nc'axax
wi' ja rtzobal Dios, eje'e' nquicanoj
ja nabey tak tz'ulbal ja nimak ruk'ij
in queri' nqueban chakaja' tok neban
invitar pa nimak tak wa'im.
47 Eje'e' kas k'alawachili nquemaj
cochoch tak malcani' ja e camnak
chic cachajilal. C'o nimak tak oración
nqueban pro xa chi quechi' c'o wi'.
Pro ja tok xtik'et tzij chiquij rmal ja
Dios más chi na jun nimlaj rpokonal
nquetij na. Queri' xbij ja Jesús chique
ja rdiscípulo.

21

1 C'ac'ari' ec'o jule' biyoma'
xerutz'at pon, eje'e' quimajon rya'ic
ja cofrenda chipan ja rc'olbal tak
ofrenda.
2 C'o c'a jun ixok ti malca'n xutz'at
in ti meba', arja' c'o ca'i' tak pwok
rc'an in xuya' chipan ja rc'olbal
ofrenda.
3 Ja c'a Jesús xbij:
—Tetz'ata' mpe' ja ti malca'n ixok
le', arja' más na nim ruk'ij chwach
Dios ja xuya' chipan ja rc'olbal
ofrenda chwach ja queya' canojelal
ja jule' chic.
4 Queri' nbij chewe como ja jule'
chic xa jari' queya' tre ja Dios ja tota-
jnak pro arja' masqui xa ti meba' pro
xuya' nojel ja c'o ruq'uin ja ntzukbej
ti ri', ne'e ja Jesús.

* * * * * * * * * *

5 Ec'o c'a jule' ja quimajon rtz'atic ja
nimlaj templo xin Dios, quewa' neta-
jini nquibij ri':
—Congana banon rbanic ja templo
le', congana buen tak abaj ocnak in
c'oli buen tak nakun rc'an chakaja' ja
sipan cumal ja winak, neche'e. Ja c'a
Jesús quewa' xbij chique ri':
6 —Ja remajon rtz'atic le' nerila' na
jun k'ij ja tok xtiyojtaji nojelal, ni ma-
jun abaj xtirikla' chi ta ri', ne' chique.
7 —Pro tabij chake Maestro ¿nak
k'ij xtibantaji jala' ja c'a xabij kaj
chake le'? In chakaja' ¿nak chi retalil
nwinakari ja nc'utu rxin chi xajalal
maja'n tibantaj cumplir nojelal ja c'a
xabij chake? xeche' tre.
8 In xbij chic chique:
—Kas tebana' jutz'it cuenta ewi',
maxta c'o jun quixbano engañar.
Queri' nbij chewe como e q'uiy ja
winak nepi na je'e in xa queyon
nquecoj qui' chi e Cristo, quewa'
nquibij chique ja winak ri': —Anin
in Cristo, neche' na chique, owi: —
Xurwila' ja tiempo chi npeti ja Cristo,
xqueche'e. Pro ixix maxta tenimaj ja
nquibij.
9 C'o nimak tak ch'a'oj xtiban na
in chakaja' e q'uiy ja winak xquey-
ictaj na trij ja quigobierno je'e pro
ja tok xtekaj rbixic ewq'uin maxta
texbej ewi' rmal como ni rjawaxic
wi' chi nbantaj cumplir nojel awa'
wari' nabey pro jari' ma q'uisbal
rwach'ulew ta como c'a después na ja
q'uisbal rwach'ulew.
10 C'o je'e tinamit xtiyictaj na trij
jule' chic tinamit in chakaja' ja gob-
ierno je'e nyictaj trij jule' chic gob-
ierno.
11 C'o nimak tak cubarkan xtiban-
taj na in chakaja' c'o nimak tak

rc'ayewal xtiwinakar na pa tak lugar je'e cani' tre nimak tak wa'al in nimak tak yobil. C'o nimak tak retal ja xtiwinakar na chicaj ja congana nquixbej qui' ja winak rmal.

12 Pro ja tok maja'n tibantaj cumplir nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri' c'o je'e rpokonal netij na pa quek'a' ja winak. Nixquechap na, nixquec'amel pa tak jay xin molbal ri'il, nixquecoj pa tak che', nixquec'amel chiquewach rey, nixquec'amel chiquewach gobernador pro mwal anin tok xtiban queri' chewe.

13 Pro ma chaka ta queri' ja tok nixc'amarel chiquewach rey in chiquewach gobernador como tokori' nixcowini nemaj ntzijoxic anin chiquewach.

14 Pro bien tech'obo' kaj pa tak ewanma camic chi ma rjawaxic ta chewe chi xtech'ob pon ta nak chi tzijal ja xtetobej ewi' chiquewach

15 como anin xquinyo' chewe nak chi tzijal ja xtebij chique, anin xquinyo' chewe ja rena'oj tri'. Rmalc'ari' tok ja rec'ulel ma xticanoy chi ta cumal nak ja xtiquibij chic chewe, xtetz'apij quechi'.

16 Nixjach na pa quek'a' ja rec'ulel cumal etata' ete', cumal ewach'alal in cumal ewamigo chakaja'. Ec'oli necamsax na chewe.

17 Xa itzel nixtz'at na cumal canojel ja winak pro mwal anin ja tok xtiban queri' chewe.

18 Pro jari' nixtac'a c'o ta jun ti rsamal ewi' xtitzak ta chwach ja Dios.

19 Ja c'a wi necoch' ja npi chewij jari' newil ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

20 Ja c'a tinamit Jerusalén tok xtetz'at chi sutin chic rij cumal jule' soldado ja nurquibana' ja ch'a'oj, tri' tewotakij wi' chi xa nnakajinto ja tiempo ja nyojtaj wi' ja tinamit.

21 Ja c'a neban tri', ja rixc'o chipan ja departamento Judea mejor quixanmaji, tewawaj ewi' pa tak c'achelaj. Ja c'a rixc'o chipan ja tinamit Jerusalén tri' mejor quixelel chipan. Ja c'a rixc'o pa tak k'ayis tri' mejor ma quixmelojpi chi ta chipan ja tinamit Jerusalén.

22 Queri' nbij chewe como ja tok xterila' ari' tiempo ja c'a xinbij chewe ri' tokoc'ari' c'o jun nimlaj juicio nkajto na parwi' ja tinamit Jerusalén utzc'a chi nbantaj cumplir nojel ja tz'ibtal can tre chipan ja rtzobal Dios.

23 Anin congana npokonaj quewach ja rixoki' ja xajalal maja'n queq'ueje' tak cal tri' in chakaja' ja rec'o chic tak yaqui'a' chwaquek'a'. Npokonaj quewach como ja raj Israel tri' congana npi ryewal ja Dios chiquij, congana jun nimlaj tijoj rpokonal nkajto parwi' ja quitinamit.

24 Ec'oli chique necamsax na tza'n tak espada in jule' chic chique ne'oquel preso in nec'amarel chipan nojel tak nación. Ja c'a tinamit Jerusalén jari' noc na pa quek'a' ja nación je'e ja ma e aj Israel ta, c'a tokori' xtel pa quek'a' ja tok xtoc'owi ja tiempo je'e ja xtiyataj tre ja nación rmal ja Dios.

* * * * * * * * * *

25 C'o je'e retal ja xtiwinakar chicaj chipan ja k'ij, chipan ja ic' in chique ch'umil chakaja'. Ja c'a chwach'ulew ja winak ja rec'o pa tak nación ma xticanoy chi ta cumal nak la nqueban, xa nsach quina'oj rmal ja nimak tak baloj pa mar congana nteneni.

26 Ja tok xtiquemaj rch'obic ja nimak tak rc'ayewal ja penak chwach ja rwach'ulew xa ncapuj na quec'u'x in congana nquixbej na qui' rmal. Queri' xtiqueban como ja nimak tak poder rxin ja caj nusil na ri'.

27 C'ac'ari' nquetz'at na ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak, arja' c'amonto rmal jule' sutz', janila jun nimlaj poder c'o chic pa ruk'a' in congana nim chic ruk'ij.

28 Ja tok xtimajtaj rbanic cumplir nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe ri' quixca'y chicaj in quixquicoti como tri' nnakajinto wi' ja tiempo ja tok xquixwasaxel libre chijutij chipan ja

tijoj rpokonal. Queri' xbij ja Jesús chique.
29 C'ac'ari' c'o jun c'ambal tzij xbij chique quewari': —Bien tewasaj ena'oj trij ja jun che' higuera owi xa nak ta chi che'al,
30 ja tok npulani jari' bien nch'obtaj emwal eyon chi xa nnakajinto ja rtiempo c'atan.
31 In queri' c'a tre chakaja' ja tok xtemaj rtz'atic chi majtajnak rbanic cumplir nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri' jari' retal nuc'ut chewach chi xa nnakajinto ja gobierno xin Dios.
32 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja tinamit Israel eje'e' c'a ec'o na ja tok nbantaj cumplir nojel awa' wari', ma chupnak ta quewach.
33 Ja caj in rwach'ulew jari' xa nchup na rwach pro ja ntzobal anin jari' ni matichup wi' rwach, mta ari' ja maquita nbantaj cumplir.
34 Tebana' jutz'it cuenta ewi', maxta xa ja' tibe ec'u'x trij nimak tak wa'im in tijoj tak ya', maxta xa ja' tebisoj ja xin rwach'ulew. Maxta c'a ja' tena' ja tok xterila' ja k'ij ja tok xtipi chic jutij ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak.
35 Queri' nbij chewe como ja k'ij ja c'a xinbij chewe ri' njunsaj ruq'uin jun trampa chapbal chicop como ja tok xterila' ja k'ij nechap na ja winak rmal pro canojel ja winak ja rec'o nojel nat nakaj chwach ja rwach'ulew.
36 Quixc'asc'ot c'a, xajutij temaja' rbanic ja roración utzc'a chi Dios nuya' chewe chi neto' ewi' chwach nojel awa' ja xinbij kaj chewe ri' ja penak chwach ja rwach'ulew utzc'a chakaja' chi nixc'uli ja tok nixekaj chwach ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak. Queri' xbij ja Jesús chique.
37 Ja pa k'ij nertijoj ja winak chipan ja nimlaj templo xin Dios. Ja c'a chak'a' nbe chipan ja lugar ja bar c'o wi' ja jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo in tri' nq'ueje' wi'.
38 Ja pa tak ak'abil chanim ne'ekaji canojel ja winak ruq'uin chipan ja templo chi rc'axaxic ja tijonem nuya'.

22

1 Xc'a nnakajinto ja nmak'ij ja tok ntiji ja caxlanway ja mta levadura ruq'uin jari' nmak'ij pascua ne'xi.
2 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios eje'e' quimajon rcanoxic rij rwach nak nqueban tre ja Jesús chi nquicamsaj. Queri' queban como xa nquixbej qui' chiquewach ja winak.
3 C'ac'ari' xoqui ja Satanás pa ranma ja Judas ja bina'an tre Iscariote. Ja c'a Judas arja' jun chique ja cablajuj discípulo rxin ja Jesús.
4 Be cuq'uin ja jefe quixin sacerdote in cuq'uin ja jefe quixin ja nechajin rxin ja nimlaj templo xin Dios. Ja c'a tok xekaj cuq'uin xumaj tzij cuq'uin nak nuban chi nujach ja Jesús pa quek'a'.
5 Ja c'a reje'e' congana xequicot rmal ja bix chique in queya' quechi' chi nqueya' pwok tre.
6 —Utz c'ari', ne'e ja Judas chique. C'ac'ari' xumaj rcanoxic nak nuban tre chi nujach ja Jesús pa quek'a' pro xcanoj na jun hora ja tok mta nquinabej ja winak.

* * * * * * * * * *

7 Xerila' c'a ja k'ij rxin ja nmak'ij ja tok ntiji ja caxlanway ja mta levadura ruq'uin in tok necamsaxi ja tak carnelo xin pascua ja netzujux tre ja Dios como sacrificio.
8 Ja c'a Jesús arja' xerutakel ja Pedro in Juan, quewa' xbijel chique ri':
—Camic nixbe, nechomij ja xtikati' chipan ja nmak'ij pascua ri', ne'el chique.
9 —Tabij chake bar tri' xtikachomij wi', xeche' tre.
10 Ja c'a Jesús quewa' xbijel chic chique ri':
—Ja tok xquixoc chipan ja tinamit Jerusalén c'o jun achi nec'ul, arja' rc'an jun cura' ya'. Ja c'a neban, quixoc chipan ja jay ja bar xtoc wi' arja'
11 in quewa' nebij tre ja rajaw jay ri': —Ja Maestro okrtakonto awq'uin chi nurkac'axaj chawe: —¿Nak chi

cuarto'il ja nkaban wi' ja wa'im
xin pascua e wachbil ja ndiscípulo?
Queri' ja binto chake, quixche' tre ja
rajaw jay.
12 Ja c'a rarja' nuc'ut chewach jun
nimlaj cuarto chomin chic, chicaj c'o
wi' pa ca'i' piso. Tri' nechomij wi' ja
nkati' ja xin nmak'ij pascua ri'. Queri'
xbijel ja Jesús chique.
13 Ja c'a Pedro rachbil Juan eje'e'
xebe in tok xe'ekaji ni queri' ban-
taji ja cani' bixel chique rmal ja
Jesús. C'ac'ari' quemaj rchomarsaxic
ja nqueti' xin nmak'ij pascua.
14 Ja c'a tok xerila' ja hora xin wa'im
tz'abe'e ja Jesús pa mesa e rachbil ja
cablajuj apóstol
15 in xumaj tzij cuq'uin, quewa' xbij
chique ri':

—Anin congana nyarinto chi xa ju-
nan nkaban ewq'uin jawa' jun wa'im
xin pascua ri'. Nincamsax na pro
congana ngana nkaban ja wa'im xin
pascua ewq'uin nabey.
16 Queri' nbij chewe como anin
matinban chic ja wa'im xin pascua
wawe', c'a tokori' xtinban chic ja tok
xtibantaj cumplir chipan ja gobierno
xin Dios, ne' chique.
17 C'ac'ari' xuc'am jun vaso vino,
xmaltioxij tre ja Dios in xbij chic
chique: —Tec'ama' ja vino ri', tetija'
chejujunal.
18 Ja camic nbij chewe chi ja riya'l
uva ni matintij chi wi' wawe', c'a
tokori' xtintij chic ja tok xtipeti ja go-
bierno xin Dios, ne' chique.
19 C'ac'ari' xuc'am ja caxlanway,
xmaltioxij tre ja Dios, xuwech' in xu-
jach chique, quewa' xbij chic chique
ri': —Jawa' wari' ncuerpo ja njach
na pa camíc pan ecuenta, tetija'. Ja
c'a tok netij jari' nenatbej wxin, ne'
chique.
20 In queri' xuban chic tre jun chic
vaso vino chakaja', ja tok colbetaji ja
wa'im cumal xbij chic chique: —Jawa'
vino ri' jawa' nquiq'uel ocnak rse-
guro ja c'ac'a chominem ja rchomin
ja Dios. Ja nquiq'uel jari' ntix na pan
ecuenta.
21 Pro bien tec'waxaj camic, c'o jun
achi ja xtijacho wxin pa quek'a' ja
winak ja netzelan wxin in ja rachi
arja' tz'ubul wq'uin pa mesa camic.
22 Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak ni katzij wi' chi
ncamsax na ja cani' chominto rmal
ja Dios pro congana lawulo' tre ja
xtijacho rxin pa quek'a' ja necamsan
rxin, ne' chique.
23 Ja c'a rapóstol eje'e' quemaj
rc'axaxic chibil tak qui' nak chique
ja xtijacho rxin.

* * * * * * * * * *

24 In chakaja' c'o jun ch'a'oj
winakar chiquicojol, nak ja más nim
ruk'ij chique jari' nquich'ojij.
25 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':
—Ja rey ja rec'o pa tak nación
je'e congana e nimak nquena' in
nqueban chique ja winak xa e cani'
quimoso. Ja nebano mandar quixin
ja winak congana quigana chi nbix
chique chi e banol tak utzil.
26 Pro maxta teban ixix ja cani'
nqueban eje'e'. Ja c'a neban, ja más
nim ruk'ij chewe mejor tibana' kaj
chi más ti co'li chiquewach ja rachbil.
In chakaja' ja nbano mandar chewe
mejor querilij ja rachbil.
27 Ja tok c'o jun achi rmajon wa'im
in tok c'o jun moso ja nilin rxin ¿nak
ja más nim ruk'ij chique nech'ob ixix?
¿La ma ja ta c'a ja rachi ja nilix rmal
ja rmoso ja más nim ruk'ij? Pro bien
turkaj chewe nak ja nbanon anin
checojol, nbanon ja samaj ja cani'
nuban jun ilinel.
28 Ja c'a rixix nij inewachbilanto wi'
chipan ja rpokonal ja ntijonto.
29 Ja camic anin nya' chewe chi c'o
k'etbaltzij pan ek'a' ja cani' yatajnak
anin chwe rmal ja nata' Dios.
30 Queri' nban chewe utzc'a chi ny-
ataj chewe chi xa junan xkowa' wi'
ewq'uin pa mesa chipan ja ngobierno
utzc'a chakaja' chi nyataj chewe chi
nixoqui ix k'etol tak tzij pa quewi' ja
cablajuj tribu rxin ja tinamit Israel,
ne'e ja Jesús chique ja rapóstol.

* * * * * * * * * *

31 C'ac'ari' xumaj tzij ja kajaw Jesucristo ruq'uin ja Simón Pedro, quewa' xbij tre ri':
—Simón, bien tac'waxaj ja xtinbij chawe ri', ja Satanás arja' ixrc'utun tre ja Dios in ya' lugar tre chi nixq'ueje' na jurata pa ruk'a' in nixrkajsaj na chipan jun nimlaj prueba.
32 Pro anin nbanon orar pan acuenta utzc'a chi matiq'uisi chijutij ja yukulbal ac'u'x wq'uin. Atat ja tok xcatmelojpi chic jutij pa nuk'a' tacowirsaj chic quec'u'x ja rawach'alal, ne' tre.
33 Ja c'a Simón Pedro xbij tre:
—Mni Wajaw, ni ninbe wi' chawij masqui anin jun nincoj pa che' awq'uin owi nincamsax awq'uin chakaja', ne' tre.
34 Ja c'a Jesús xbij chic tre:
—Camic nbij chawe Pedro, ja chipan awa' jun tucwak'abil ri' maja'n tok'i ja ac' ja tok oxmul xtabij chwe chi: —Anin ma wotak ta rwach ja Jesús, natche' na chwe, ne' tre.

* * * * * * * * * *

35 C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin canojel ja rapóstol, quewa' xbij chique ri':
—Ja tok xixnutakel chipan ja viaje, tok mta epwok xec'amel in nixtac'a xec'amel ta emaleta in nixtac'a exajab ta chakaja' ¿la c'oli ja ma xtz'akat ta chewe tri'? ne' chique.
—Ni majun xuban ta falta chake, xeche' tre.
36 C'ac'ari' xbij chic chique:
—Pro ja camic chic nbij chewe, ja c'o rpwok mejor tic'ama'el in tic'ama'el rmaleta chakaja'. Ja c'a mta jun espada ruq'uin mejor tic'ayij ja rchaqueta in tilok'o' jun espada.
37 Queri' nbij chewe como anin puersa nink'ax na chipan ja tz'ibtal can chwe chipan ja rtzobal Dios, quewa' tz'ibtal can chwe ri': —Arja' xa junan ban tre ja cani' nbạn chique ja ritzel tak winak. Queri' ja tz'ibtal can chwe in puersa nbantaj na cumplir como nojel ja tz'ibtal can chwe jari' ntajini nbantaj cumplir, ne'e ja Jesús chique.
38 Ja c'a reje'e' quibij tre:
—Tetz'ata' mpe' Kajaw, c'o ca'i' espada kuc'an ri', xeche' tre.
—Mejor ch'enchila', ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

39 C'ac'ari' xel chipan ja tinamit, be pa jun lugar rbina'an Rjayu'al Olivo como nijawari' lugar neq'ueje' wi'. Ja c'a rdiscípulo eje'e' etran trij.
40 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja lugar quewa' xbij chique ri': —Tebana' orar utzc'a ja Satanás tok xquixrtakchi'ij maquita xquixruch'ec, ne' chique.
41 C'ac'ari' junwi' xyonaj pon wi' ri', ruyon q'ueje' pon chiquinakaj, xuque'e in xumaj rbanic oración, quewa' ja roración xuban ri':
42 —Nata', anin nwajo' nabij ta chwe chi maquita nink'ax chipan awa' rpokonal ja penak chinwach ri' xarwari' ni ta c'a xquink'ax wi' chipan ja wi queri' nawajo' chwe chi nban, ne' tre ja Tatixel.
43 C'ac'ari' c'o jun ángel winakar chwach penak chila' chicaj, xurya'a' kaj más rchok'ak'.
44 Como majtajnak rmal jun nimlaj rpokonal xa chewi' tok más chi na xuban ja roración. C'oli ja ya' nel chi rpalaj cani' nimak tak jutz'uj quic' nkaj pa tok'ulew.
45 Ja c'a tok tzuri ja roración rmal yictaji in be cuq'uin ja rdiscípulo. Ja tok xekaj cuq'uin ekajnak chi waram como congana ecosnak rmal bis.
46 —¿Nak tre tok xa waram neban? Camic quixyictaji in tebana' oración utzc'a ja Satanás tok xquixrtakchi'ij maquita xquixruch'ec, ne'e ja Jesús chique ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

47 Kas c'a rmajon na tzij cuq'uin ja rdiscípulo ja tok congana e q'uiy ja winak xe'urkaj ruq'uin. C'o jun achi rc'amonto quebey, Judas rubi', arja' jun chique ja cablajuj apóstol. Ja c'a Judas arja' tiloc ruq'uin ja Jesús utzc'a chi ntz'ubaj ruchi'.
48 Pro ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri': —¿La ninatz'ubaj Judas? ¿La

ruq'uin jun tz'uban chi'ij najachbej ja Ralc'walaxel pa quek'a' ja netzelan rxin? ¿La queri' naban tre ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak? ne' tre.

49 Ja c'a rachbil ja Jesús eje'e' tok ch'obtaj cumal chi c'o rc'ayewal penak trij quewa' quibij tre ri': —¿Nak nabij tre Kajaw, la utz nkacoj ja respada chiquij? xeche' tre.

50 Pi c'a jun chique, xlasaj ja respada in c'o jun moso rxin ja lok'laj sacerdote xusoc tre, xkupijel jun rxquin ja c'o pa riquik'a'.

51 Ja c'a Jesús xbij chique ja rachbil: —Ma teban ta más ja ch'a'oj, ne' chique. C'ac'ari' xuchap ja rxquin ja moso in xtzursaj.

52 Ec'o c'a ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja jefe quixin ja nechajin rxin ja nimlaj templo xin Dios e cachbil chic ja principali' xin tinamit, eje'e' epenak chi rchapic ja Jesús. Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—¿La in alak'om la'an chewi' tok ec'amonto espada ec'amonto che' chwij chi nchapic?

53 Pro anin k'ij k'ij xinq'ueje' checojol chipan ja nimlaj templo xin Dios pro ma xinechap ta wa'an tri'. Pro jawa' hora ja rokc'o wi' ri' jawa' yatajnak chewe chi nixban mandar rmal ja diablo ja nbano mandar chipan ja k'ekumal, ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

54 C'ac'ari' quechap, quec'amel chi rochoch ja lok'laj sacerdote. Ja c'a Pedro arja' rtrarben ja Jesús pro c'a c'a nat nutzu' pon chic wi'.

55 Ja tok xe'ekaji quebox jun k'ak' chwa jay in xetz'abe' chuchi'. Ja c'a Pedro arja' tz'abe' cuq'uin chi k'ak'.

56 Kas tz'ubul chi k'ak' ja tok pi jun aj'ic', congana xtz'elwachij in quewa' xbij ri':

—Jawa' jun achi ri' arja' rachbilaj ja Jesús chakaja', ne'e ja raj'ic'.

57 Pro ja Pedro arja' ma xuya' ta trij ja bix tre, quewa' xbij tre ja raj'ic' ri':

—Nbij chawe ixok chi anin ma wotak ta rwach ja Jesús, ne' tre.

58 C'a co'l ari' ja tok c'o chic jun tz'ato rxin ja Pedro in quewa' xbij tre ri':

—Atat at cachbil chakaja' ja rachi'i' ja xe'acachbilan rxin ja Jesús, ne' tre.

—Nbij chawe achi chi ma in cachbil ta, ne'e ja Pedro tre.

59 C'o la jun hora ari' ja tok pi chic jun ja bano asegurar chi ni katzij wi' chi ja Pedro rachbilaj ja Jesús, quewa' xbij ri':

—Bien k'alaj chi jawa' jun achi ri' rachbilaj ja Jesús chakaja' como arja' aj Galilea, ne'e.

60 Pro ja Pedro xbij tre:

—Nbij chawe achi chi anin ni ma wotak ta ja nabij le', ne' tre. Kas c'a rmajon na tzij ja Pedro ja tok xok'i ja ac'.

61 Ja c'a kajaw Jesucristo arja' xuya' vuelta in xtz'elwachij ja Pedro. Ja c'a Pedro xurkaj tre ja bin tre rmal ja Jesús, quewa' bin tre ri': —Ja tok maja'n tok'i ja ac', oxmul xtabij na chwe chi: —Anin ma wotak ta rwach ja Jesús, natche' na chwe. Queri' ja bin tre rmal ja Jesús.

62 C'ac'ari' xelto, congana jun nimlaj bis ok'ej nuban.

63 Ja c'a rachi'i' ja rechapyon rxin ja Jesús eje'e' quemaj ryok'ic in quemaj rch'ayic chakaja'.

64 Quitz'apij rwach chi su't in tok tz'aptaj cumal queya' k'a' chi rpalaj in quewa' quibij tre ri': —Tabij c'a chake camic ¿nak yowi k'a' chi apalaj? xeche' tre.

65 In c'a c'o na más ja pokonlaj tak tzij quibij tre ja nquiyok'bej rxin.

* * * * * * * * * *

66 Ja c'a tok sakari quemol qui' ja principali' xin tinamit e cachbil ja jefe quixin sacerdote e cachbil chic ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios. Quec'amel ja Jesús chipan ja k'etbaltzij quixin. Ja tok xe'ekaji quewa' quibij tre ri':

67 —Camic tabij chake ¿la atat ja rat Cristo ja ratcha'on rmal ja Dios? xeche' tre. Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Pro ixix xa matenimaj masqui nbij chewe.
68 In chakaja' wi c'oli nc'waxaj anin chewe wotak chi matec'ulba' in wotak chakaja' chi maquinesokpijel.
69 Pro camic nbij chewe, chipan ja tiempo ja penak chikawach nbe ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja winak netz'abe'e pa riquik'a' ja Dios ja bar c'o wi' ja nimlaj poder xin Dios, ne' chique.
70 —¿La atat c'a ja rat Ralc'wal Dios? xeche' tre.
—Queri' ja cani' nebij le', ne'e ja Jesús chique.
71 Ja c'a reje'e' quibij:
—Camic mchita ne'oc wi' más ja testigo como ajoj mismo kac'axaj ja xbij le', xeche'e.

23

1 C'ac'ari' xeyictaji canojelal, quec'amel ja Jesús chwach ja gobernador Pilato.
2 Ja c'a tok xe'ekaji quemaj rbixic jule' ril ja Jesús:
—Ajoj katz'aton ja nuban ala' jun achi le', xa ntajini nuyoj quina'oj ja kach tak aj Israel. Arja' nbij chique ja winak chi ma rubey ta ja nquetoj ja rimpuesto pa ruk'a' ja César ja nimlaj rey. In jun chic, nucoj ri' como Cristo, tibij c'a tzij ari' chi nucoj ri' como jun rey, xeche' tre ja Pilato.
3 Ja c'a Pilato quewa' xbij tre ja Jesús ri':
—¿La atat ja rat rey quixin ja tinamit Israel? ne' tre.
—Queri' ja cani' nabij le', ne'xi rmal ja Jesús.
4 Ja c'a Pilato arja' tzijon chic cuq'uin ja jefe quixin sacerdote in cuq'uin ja jule' chic winak, quewa' xbij chique ri':
—Ja ntz'at anin ni majun ril ja rachi, ne' chique.
5 Pro más chi na xeyictaj trij ja Jesús, quewa' quibij chic tre ja Pilato ri':
—Pro ja rachi arja' xa ntajini nuyoj quina'oj ja winak, ntajini nertijoj nojel nat nakaj chipan ja departamento Judea, xumajto rya'ic ja tijonem chipan ja departamento Galilea in camic rmajon rya'ic chique ja winak wawe' chakaja', xeche' tre.

* * * * * * * * * *

6 Ja c'a Pilato tok xc'axaj chi pa Galilea rya'on wi' ja tijonem ja Jesús rmalc'ari' tok quewa' xbij chic chique ri': —¿La maxta aj Galilea ja rachi ri'? ne' chique.
7 Ja c'a tok bix tre chi aj Galilea ja Jesús c'ac'ari' xutakel ruq'uin ja Herodes ja gobernador xin Galilea como ja Herodes arja' c'o pa Jerusalén tri' chakaja'.
8 Ja c'a Herodes tok xekaji ja Jesús ruq'uin congana quicoti como arja' c'o chic tiempo ja congana rgana nutz'at ri' quewach ruq'uin como ekajnak chic rbixic ruq'uin nojel ja ntajini nuban ja Jesús in c'o rgana nutz'at ja tok nuban jun milagro.
9 Congana pregunta xuban tre pro nixtac'a c'o ta jun ti tzij bix ta tre rmal ja Jesús.
10 Ec'o c'a ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja maestro ja netijon quixin ja winak tre ja ley xin Dios, eje'e' congana nqueban, quemaj rbixic ril ja Jesús chwach ja Herodes.
11 Ja c'a Herodes e rachbil ja rsoldado eje'e' ni ma vale ta chiquewach ja Jesús, quemaj ryok'ic, quecoj jun tziak tre ja cani' nquecoj rey pro jari' xa nquiyok'bej rxin. C'ac'ari' ja Herodes xutakel chic jutij ruq'uin ja Pilato.
12 Jari' mismo k'ij xetzuri ja Pilato ruq'uin ja Herodes, xe'oc chic amigo como ja nabey xa quic'ulel qui'.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a Pilato arja' xerumol ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja k'etol tak tzij quixin ja tinamit Israel e cachbil chic ja jule' chic winak.
14 Ja tok xemoltaj rmal quewa' xbij chique ri':
—Camic ec'amonto ja rachi chinwach ri', ja ril nebij chi xa neruyoj ja tinamit. Pro bien tech'obo', chewach ixix xinc'ot ruchi'

in ja ntz'at anin ni majun ril ja cani'
nebij tre.
15 Ja Herodes chakaja' ni majun
ril xuwil como xutakpi chic jutij pa
kak'a' ajoj. Mta rbanon ja rachi ja
yatal ta trij chi xtikacamsaj ta.
16 Rmalc'ari' mejor ja nban tre, xa
nya' jun orden chi nrapaxi in tok xti-
raptaji c'ac'ari' nsokpijel, ne'e ja Pi-
lato chique.
17 Queri' xbij chique como ja pa tak
nmak'ij pascua arja' puersa nsokpijel
jun cach aj tinamit ja rocnak preso.
18 Ja c'a reje'e' xa junan queban,
quemaj rakic quechi' canojelal:

—Tacamsaj ja rachi le'. Ja c'a
Barrabás jari' tasokpijel, xeche' tre.
19 Ja Barrabás arja' jun achi xuban
jutij yictaj trij ja gobierno chipan ja
tinamit in ec'oli ja winak xercamsaj
xa chewi' ja tok ocnak preso.
20 Ja c'a Pilato como c'o rgana
nsokpijel ja Jesús rmalc'ari' tok tzijon
chic jutij cuq'uin.
21 Pro ja reje'e' xa más chi na que-
maj rakic quechi':

—Tacamsaj chwach cruz, tacamsaj
chwach cruz, xeche' tre.
22 Ja c'a Pilato pa roxmul xbij
chique:

—Pro ¿nak c'a tre tok nec'utuj
rcamic, nak rbanon chewi'? Ja ntz'at
anin ni majun rbanon ja yatal ta trij
chi xtikacamsaj ta. Rmalc'ari' mejor
nya' jun orden chi nrapaxi in tok
xtiraptaji c'ac'ari' nsokpijel, ne' chic
chique.
23 Pro ja c'a winak e cachbil ja jefe
quixin sacerdote xajutij quimajon ra-
kic quechi', congana nquecoj ja Pi-
lato pa ch'a'oj chi ncamsaxi ja Jesús
chwach cruz in tok q'uiswani eje'e'
xech'ocmaji.
24 Ja c'a Pilato xuya' jun orden chi
queri' nban tre ja Jesús ja cani' ncajo'
eje'e'.
25 Xsokpijel ja rachi ja rocnak pa
che' ja yictaj trij ja gobierno ja rec'o
jule' winak xercamsaj. Jari' ja rachi
ja quic'utuj tre. Ja c'a Jesús jari' xu-
jach pa quek'a' jule' soldado utzc'a
chi queri' nban tre ja cani' ncajo' ja
winak chi nban tre.

* * * * * * * * * *

26 Ja c'a soldado eje'e' kas
quic'amonel ja Jesús pa bey ja tok
c'o jun achi quewil, Simón rubi', aj
Cirene. Ja c'a Simón arja c'a melojto
pa tak k'ayis in trij arja' queya'el chi
wi' ja cruz, puersa queban tre chi
ntre'el trij ja Jesús in nrijkajel ja cruz.
27 Ja c'a Jesús congana e q'uiy ja
winak etran trij in chakaja' ec'o jule'
ixoki', eje'e' congana ncok'ej rwach,
congana nquibisoj.
28 Pro ja Jesús arja' xuya' vuelta in
quewa' xbij chique ri':

—Ma quinewok'ej ta ixoki' ja rix aj
Jerusalén. Mejor ja neban, tewok'ej
ewi' ixix in tewok'ej quewach ja tak
ewal chakaja'.
29 Queri' nbij chewe como ner-
ila' na jun c'ayewalaj tiempo ja tok
quewa' xtiquibij ja winak ri': —Ja
camic congana qui'il chique ja rixoki'
ja ni mta wi' alanem chiquij, congana
qui'il chique ja rixoki' ja ni mta wi'
tak cal eq'uejenak ta, xqueche'e.
30 Ja tok xterila' ja c'ayewalaj
tiempo quewa' xtiquemaj rbixic ja
winak ri': —Mejor ta titzakto chakij
ja nimak tak jayu', ta korumuk ja
cocojlaj tak jayu' chakaja', xqueche'e.
31 Queri' nbij chewe como anin wi
quewa' nqueban chwe ja tok in cani'
jun che' rax ja ma yatal ta tre chi
nc'ati in janila jun nimlaj rpokonal ja
xtiban chique ja winak ja re cani' jule'
chakijlaj tak che'. Queri' xbij ja Jesús
chique ja rixoki'.
32 Ec'o chi c'a ca'i' achi'i', eje'e' c'oli
ja quil quibanon in junan xec'amarel
ruq'uin ja Jesús chi ne'ecamsaxi.
33 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja lugar
rbina'an Rwi'camnak tri' querip wi'
ja Jesús chwach cruz in queri' queban
chique ja re ca'i' achi'i' ja c'o quil
chakaja', jun pa riquik'a' in jun pa
rxcon.
34 Ja c'a Jesús arja' c'o jun oración
xuban quewari': —Nata', que'acuyu'
como eje'e' ma cotak ta ja netajini
nqueban, ne' tre ja Tatixel. C'ac'ari'

quemaj rbanic suerte trij ja rtziak
nak xtich'eco chique in quejach
chiquewach.
35 Ja c'a winak ja quimajon rtz'atic
ja nbantaji e cachbil ja k'etol tak tzij
eje'e' quemaj rtz'ujic ja Jesús, quewa'
quibij ri': —Arja' To'onel quixin
winak ne'xi, ja c'a wi ni katzij wi' chi
arja' ja Cristo ja cha'on rmal ja Dios
tito'o' c'a ri' ruyon camic, xeche'e.
36 Ja c'a soldado eje'e' quemaj
ryok'ic chakaja', xetiloc más ruq'uin
ja Jesús, c'o jule' ch'amlaj vino
quitzujuj tre
37 in quewa' quibij tre ri': —Atat
wi ni katzij wi' chi at Rey quixin ja
tinamit Israel tato'o' c'a awi' ayon,
xeche' tre.
38 C'o jule' tz'ibanem bani in parwi'
ja Jesús ya'on wi' chwach ja cruz, oxi'
rwach ja tzobal ja tz'ibax wi', jun pa
griego, jun pa latín, in jun chic pan
hebreo, quewa' nbij ri': —Jawa' rachi
ri' arja' rey quixin ja tinamit Israel,
ne'e.
39 C'o c'a jun chique ja re ca'i'
achi'i' ja c'o quil quibanon ja reripon
chwach cruz arja' xumaj rbixic jule'
itzel tak tzij tre ja Jesús, quewa' xbij
tre ri':
—Ja wi ni katzij wi' chi atat ja
rat Cristo tato'o' c'a awi' camic in
ko'ato'o' ajoj chakaja', ne' tre.
40 Pro ja c'a jun chic achi ja c'o ril
rbanon arja' xumaj rch'olixic ja jun
chic:
—¿La mataxbej awi' chwach ja Dios
como atat k'eton chic tzij chawij chi
natcamsaxi chakaja'?
41 Ja rajoj ni yatal wi' chakij chi
nokcamsaxi como jari' nkatojbej ja
ritzelal kabanon pro ja jun chic achi
le' arja' mta nak ta itzelal rbanon, ne'
tre.
42 C'ac'ari' tzijon chic ruq'uin ja
Jesús, quewa' xbij tre ri':
—Kas xquinurkaj chawe ja tok
xcatpi chic jutij ja tok atocnak chic
Rey chipan ja ragobierno, ne' tre.
43 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri',
chipan awa' jun k'ij ja rokc'o wi' ri' ok
ca'i' awq'uin nokbe chipan ja utzlaj
lugar ja bar c'o wi' quicotemal, ne'
tre.

* * * * * * * * * *

44 Ja pa tak nc'ajk'ij c'o jun nimlaj
k'eku'm xoqui nojel chwach'ulew, c'a
a las tres xin takak'ij sakar chic jutij.
45 Ja k'ij ma xca'y chi ta. In chaka
jalal tok raktaji ja manta ja tasben
rpan ja nimlaj templo xin Dios ja bar
c'o wi' ja santilaj lugar, chaka ca'i'
xuban.
46 Ja c'a Jesús arja' xurak ruchi',
xuban jun oración quewari': —Nata',
pan ak'a' atat njach wi' ja wanma, ne'
tre ja Tatixel. Ja c'a tok bitaj queri'
rmal ni cam kaj.
47 C'o c'a jun capitán pa'l tri', arja'
tok xutz'at ja bantaji xumaj rya'ic
ruk'ij ja Dios, quewa' xbij ri': —Jala'
jun achi le' ni katzij wi' chi mta ril
rbanon, ne'e.
48 Congana e q'uiy ja winak
quimolon qui' chi rtz'atic ja nbantaji.
Pro ja tok quetz'at nojel ja bantaji
congana nqueban, congana nebisoni
xebe.
49 Ja c'a rixoki' ja retranel trij ja
Jesús ja tok xelel pa Galilea e cachbil
canojel ja winak ja cotak rwach eje'e'
c'a c'a nat xepe'eto chic wi', quimajon
rtz'atic nojel ja nbantaji.

* * * * * * * * * *

50-51 C'o c'a jun achi José rubi', arja'
aj Arimatea ja c'o pa rcuenta Judea.
Ja c'a José arja' jun chique ja k'etol
tak tzij quixin ja tinamit Israel pro
jun utzlaj achi rbanon utz chwach
Dios. Arja' nojel ruc'u'x rayben ja k'ij
ja tok xtoqui ja gobierno xin Dios. Ma
junan ta xuch'ob cuq'uin ja rach tak
k'etol tzij como xa ma utz ta xutz'at ja
queban tre ja Jesús.
52 Be c'a ja José ruq'uin ja Pilato chi
rc'utuxic ja cuerpo rxin ja Jesús.
53 Ja tok yataj lugar tre rmal ja Pi-
lato c'ac'ari' be xerkajsaj ja cuerpo
rxin ja Jesús chwach cruz in xubar
pa jun utzlaj tziak. Ja c'a tok bartaj
rmal xerya'a' chipan jun panteón ja
c'oton chwach jun portales pro jun
panteón ja mta jutij cojon ta jun cam-
nak chipan.

54 Jawa' bantaji chipan ja k'ij ja
nchomarsbex wi' nakun je'e rxin ja
nmak'ij in xajalal maja'n tirili ja hora
ja numajel wi' ja xula'nbal k'ij.

55 Ja c'a rixoki' ja retranel trij ja
Jesús ja tok xelel pa Galilea eje'e' xebe
trij ja José, xequitz'ata' ja panteón
in quetz'at chakaja' nak ban tre ja
cuerpo rxin ja Jesús.
56 Ja c'a tok tz'attaj cumal c'ac'ari'
xemeloji ja pa tak cochoch, xequi-
chomij jule' ak'om ja qui' rxula' ja
nquecoj trij rcuerpo ja Jesús. Ja pa
xula'nbal k'ij xexula'ni ja cani' nbij ja
ley xin Dios chi nqueban.

24

1 Ja c'a xin domingo kas nsamuke'e
xebe chic jutij ja rixoki', xequitz'ata'
ja panteón, cuc'an ja rak'om ja qui-
chominel. Ec'o chic jule' ixoki' ja re-
cachbilanel.
2 Ja tok xe'ekaji quetz'at chi lasan
chic ja rabaj ja tz'apben ruchi' ja pan-
teón.
3 Xe'oc c'a chipan ja panteón pro ja
tok quetz'at mchita ja cuerpo rxin ja
Jesús chipan.
4 Congana sachnak quina'oj rmal
ja tok chaka jalal ec'o ca'i' achi'i' xe-
quetz'at epa'l pa tak quixquin, con-
gana nc'ac'oti ja quitziak.
5 Congana quixben qui' ja rixoki',
xetique'e. Ja c'a ca'i' achi'i' quewa'
quibij chique ri': —¿Nak tre ja tok
chiquicojol camnaki' necanoj wi' ja
c'asli?
6 Camic, ma wawe' chi ta c'o wi' ja
Jesús, arja' c'astaj wa'an rwach ari'.
Turkaj chewe ja xbij can chewe ja tok
c'a c'o na ewq'uin pa Galilea,
7 quewa' xbij can chewe ri': —
Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak rjawaxic chi njach na pa
quek'a' ja rajmaqui', rjawaxic chi
ncamsax na chwach cruz pro ja chi
rox k'ij nc'astaj na, ne' can chewe,
xeche'e ja ca'i' achi'i' chique.
8 Ja c'a rixoki' eje'e' xurkaj chique ja
bin can chique rmal ja Jesús.
9 C'ac'ari' xe'elel chipan ja pan-
teón, xemeloji, xebe cuq'uin ja ju-
lajuj apóstol ja bar quimolon wi'
qui' cuq'uin ja jule' chic cachbil, xe-
quicholo' chiquewach nojel awa' ja
quitz'aton ri'.
10 Ja rixoki' ja xecholo chiquewach
ja rapóstol quewa' quebi' ri', jun
María Magdalena, in jun chic Juana,
in jun chic María ja rute' ja Jacobo in
c'a ec'o na más ja cachbil.
11 Ja c'a rapóstol eje'e' ma xquini-
maj ta ja bix chique cumal ja rixoki',
xa jule' tzij ma ch'obol ta ja bix chique
ja nquech'ob eje'e'.
12 Pro ja c'a Pedro arja' yictaji,
c'amc'ol ranim be ruq'uin ja panteón.
Ja tok xekaji cayoc chipan ja panteón,
xutz'atoc ja utzlaj tak tziak rxin ja
camnak chi xa ruyon chic c'o can.
C'ac'ari' meloji ja chi rochoch, kas
rmajon kaj rch'obic pa ranma no-
jel ja bantaji como congana c'asc'o'i
xutz'at.

* * * * * * * * * *

13 Ec'o c'a ca'i' rdiscípulo ja Jesús
jari' mismo k'ij quimajon binem, ebe-
nak pa jun aldea rbina'an Emaús. Ja
raldea c'o la oxi' legua rcojol ruq'uin
ja tinamit Jerusalén.
14 Ja c'a ca'i' discípulo eje'e' quima-
jon rtzijoxic chibil tak qui' nojel
ja bantaj chipan ja jun ca'i' k'ij ja
k'axnak can chic.
15 Kas c'a quimajon tzij in c'oli ja
quimajon rc'axaxic chibil tak qui' ja
tok xekaji ja mismo Jesús cuq'uin in
xerachbilajel pa bey.
16 Pro ja reje'e' ma xyataj ta chique
chi ncotakij rwach chi Jesús.
17 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':
—¿Nak c'a ja remajon rtzijoxic chi-
bil tak ewi' pa bey in nak tre ja tok
nixbisoni? ne' chique.
18 C'o c'a jun chique Cleofas rubi',
arja' xbij tre:
—¿La ma awotak ta c'a ja bantaj
chipan ja tinamit Jerusalén chipan
ja jun ca'i' k'ij ja k'axnak can? Pro
ja jule' chic winak ja xeq'ueje' pa
Jerusalén eje'e' bien cotak ja bantaji
pro ni canojelal. ¿La xc'a ayon atat ja

ma awotak ta? ne'e ja Cleofas tre ja Jesús.

19 —¿Nak c'a ja bantaji? ne'e ja Jesús chique. Ja c'a reje'e' quewa' quibij tre ri':

—Noktzijon tre ja Jesús ja raj Nazaret. Ja Jesús arja' jun profeta xin Dios, congana nimak tak milagro xuban in congana poder rc'an ja rtzobal, jari' bien k'alaj chwach ja Dios in bien k'alaj chiquewach canojel ja winak chakaja'.

20 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja k'etol tak tzij rxin ja katinamit eje'e' quejach ja Jesús pa ruk'a' ja Pilato utzc'a chi nk'ẹt tzij trij chi ncamsaxi in queri' queban quicamsaj chwach cruz.

21 Pro ja rajoj congana yuke' kac'u'x ruq'uin chi arja' nto'o kaxin ja rok aj Israel pa quek'a' ja kac'ulel pro camsaxi in c'uluto tuban oxi' k'ij ticamsaxi.

22 In jun chic, ec'o jule' ixoki' e kachbil c'oli quibij chake ja congana c'asc'o'i kac'axaj. Eje'e' kas nsamuke'e xebe ja bar c'o wi' ja panteón.

23 Ja c'a tok xe'ekaji quetz'at chi mchita ja cuerpo rxin ja Jesús chipan. C'ac'ari' xemelojto kuq'uin, xurquibij chake chi ec'o ángel xewinakar chiquewach in bix chique cumal ja ángel chi c'astajnak chic ja Jesús.

24 Ec'o c'a jule' achi'i' e kachbil, eje'e' xebe chic ruq'uin ja panteón in tok xe'ekaji quetz'at chi ni katzij wi' ja bix chique cumal ja rixoki'. Pro ja Jesús jari' ni mta wi' rwach quetz'at ta tri'. Queri' c'a ja bantaji, xeche'e ja ca'i' discípulo tre ja Jesús.

25 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Ixix xa matich'obtaj emwal nojel ja quibin can ja rojer tak profeta xin Dios, ma nojel ta ec'u'x ma nojel ta ewanma eniman nojel ja tz'ibtal can cumal chipan ja rtzobal Dios.

26 Ja Cristo arja' bien k'alaj chi ni rjawaxic wi' tre nabey chi xurtija' nojel awa' ja rpokonal ja c'a xebij chwe ri' in c'a después na nbe pa gloria ja bar nk'alajin wi' chi congana nim ruk'ij, ne' chique.

27 C'ac'ari' xumaj rch'obic chiquewach nojel ja tz'ibtal can tre chipan ja rtzobal Dios, xumajto rch'obic chiquewach ja tz'ibtal can rmal ja Moisés c'ac'ari' xuch'ob chic chiquewach ja tz'ibtal can cumal ja jule' chic profeta.

28 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja raldea ja bar ebenak wi' ja c'a Jesús xuban cani' laj xeruya' can.

29 Pro ja c'a reje'e' congana quecoj pa ch'a'oj chi nq'ueje' kaj cuq'uin: —Xuban wa'an k'ij, xajalal maja'n toc ak'a'. Mejor catq'ueje' kaj kuq'uin, xeche' tre. In queri' xuban, xoc pa jay utzc'a chi nqu'eje' cuq'uin.

30 Ja c'a tok tz'ubul chic pa mesa cuq'uin c'oli ja caxlanway xuc'am, xmaltioxij tre ja Dios, xuwech' in xuya' chique.

31 Chaka c'a jalal ja tok yataj chique chi cotakij rwach chi Jesús. Ja c'a Jesús ni jari' hora sach chiquewach.

32 Ja c'a reje'e' quemaj chic tzij chibil tak qui', quewa' quibij ri': —Ja tok arja' rmajon tzij kuq'uin pa bey in tok rmajon rch'obic chikawach ja rtzobal Dios jari' ni katzij wi' chi congana jun nimlaj quicotemal xuna' ja kanma rmal, xeche'e.

33 Ni jari' hora xeyictaji, xemeloj chic jutij pa Jerusalén. Ja tok xe'ekaji xequewil ja julajuj apóstol ja quimolon qui' cuq'uin jule' chic cachbil.

34 Quewa' bix chique cumal ja rapóstol ri': —C'astajnak chic wa'an ja kajaw Jesús, xuc'ut wa'an ri' chwach ja Simón, xeche'xi ja ca'i' discípulo.

35 C'ac'ari' quemaj rcholic chiquewach nojel ja bantaji ja tok ebenak chipan ja raldea Emaús in quech'ob chiquewach chakaja' nak rbanic ja tok yataj chique chi cotakij rwach ja Jesús tokori' tok xuwech' ja caxlanway chiquewach.

* * * * * * * * * *

36 Kas c'a quimajon tzij ja tok chaka jalal winakari ja Jesús chiquicojol

in quewa' xbij chique ri': —Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol, ne' chique.

37 Pro ja c'a reje'e' congana nqueban rmal ja xbeben ri'il como ja nquech'ob eje'e' ranma jun camnak ja nquetz'at.

38 Ja c'a Jesús xbij chique:

—¿Nak tre ja tok sachnak ena'oj? ¿Nak tre tok matenimaj chi anin ja rin Jesús?

39 Tetz'ata' mpe' ja pa nuk'a', tetz'ata' mpe' ja pa wakan, kas bien mpe' tech'obo' chi anin in Jesús. Quinechapa' mpe' in bien quinetz'ata' como ja ranma jun camnak jari' mta rch'acul nixtac'a c'o ta rbakil chakaja' pro bien netz'at chi anin c'o nch'acul in c'o nbakil chakaja', ne' chique.

40 Ja c'a tok bitaj queri' rmal c'ac'ari' xuc'ut chiquewach ja pa ruk'a' in pa rkan.

41 Ja c'a reje'e' quewa' quimajon kaj rch'obic pa tak canma ri':

—Congana taka'an qui'il ja wari' pro ma katzij la, xeche'e. Ja c'a Jesús xbij chique:

—¿La c'oli neya' chwe can ntij? ne' chique.

42 C'o c'a jalal ch'u' sa'on jari' queya' tre rachbil jalal raxcab.

43 Ja c'a rarja' xuc'am chique in xumaj rtijic pro ni chiquewach.

44 C'ac'ari' xbij chique:

—Camic bantaj cumplir ja tzij ja xinbij chewe tokori' tok maja'n quincami como ja xinbij chewe chi puersa nbantaj na cumplir nojel ja tz'ibtal can chwe chipan ja rtzobal Dios cani' tre ja tz'ibtal can rmal ja Moisés in cumal ja jule' chic profeta xin Dios in chakaja' ja tz'ibtal can chwe chipan ja libro xin salmo, ne' chique.

45 C'ac'ari' xuch'ob más chiquewach ja rtzobal Dios,

46 quewa' xbij chique ri':

—Tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi ja Cristo arja' nurtija' na ja rpokonal in ncamsax na in chi rox k'ij nc'astaj na chiquicojol camnaki', queri' nbij.

47 In tz'ibtal can chakaja' chi pa rubi' ja Cristo nekaj na rbixic cuq'uin canojel ja winak ja rec'o pa tak nación je'e chi rjawaxic chi nqueq'uex ja quina'oj in nqueya' can ja ritzelal utzc'a chi ncuytaji ja quil quemac, jari' pa Jerusalén nmajtajel wi' rbixic.

48 Ixix etz'aton nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri', ixix nixk'alasan na chiquewach ja winak.

49 Bien tec'waxaj ja xtinbij chic chewe ri', anin ntakto na ja rEspíritu Santo ewq'uin ja cani' tzujunto rmal ja nata' Dios. Pro quixq'ueje' wawe' chipan ja tinamit Jerusalén, c'a tokori' nixel chipan ja tok xtiyataj chewe ja poder rxin ja rEspíritu Santo ja xtikajto chila' chicaj, ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

50 C'ac'ari' xeruc'amel, xebe c'a pa Betania. Ja c'a tok xe'ekaji xuyic chicaj ja ca'i' ruk'a' in xc'utuj ja rutzil xin Dios pa quewi'.

51 Kas c'a rmajon rc'utuxic ja rutzil pa quewi' ja tok chaka jalal be, c'amarel chila' chicaj.

52 Ja c'a reje'e' congana queya' ruk'ij c'ac'ari' xemeloj chipan ja tinamit Jerusalén, congana jun nimlaj quicotemal c'o pa tak canma.

53 K'ij k'ij ni nepi wi' chipan ja nimlaj templo, xajutij quimajon rya'ic ruk'ij ja Dios. Amén.

SAN JUAN

1 Ja kas nabey tok ni majun nak
ta tz'ucarsan ni c'o chi wi' tri' ja
Ralc'walaxel ja nk'alasani jani' rna'oj
ja Dios. Xa jun quibanon ruq'uin ja
Dios in ni Dios wi' arja' chakaja'.
2 Ja tok majun nak ta tz'ucarsan ni
xa jun wi' quibanon ruq'uin ja Dios.
3 In yataj tre rmal ja Dios chi arja'
tz'ucarsani ja caj in rwach'ulew. Ni
majun nak ta ja tz'ucarsan ja maquita
arja' tz'ucarsani.
4 Arja' Yo'l c'aslemal in ja c'aslemal
nuya' jari' cani' jun nimlaj luz. Jari'
luz ni rsakirsanto wi' quebey ja
winak ojer
5 in camic rmajon rsakirsaxic
quewi' canma ja winak chipan ja
k'ekumal in ni ma cowinnak ta wi'
ja k'ekumal trij ja luz chi rchupun ta.
6 C'o c'a jun achi tak rmal ja Dios,
Juan rubi'.
7 Ja samaj ja yataj tre ja Juan
chi nuya' rbixic nak rbanic ja
Ralc'walaxel ja nsakirsan quebey ja
winak utzc'a chi canojel ja winak tok
xtiquic'axaj nyuke' quec'u'x ruq'uin
ja Ralc'walaxel.
8 Ja Juan ma arja' ta ja luz pro xar-
wari' tak rmal ja Dios chi nuya' rbixic
nak rbanic ja luz.
9 Jari' luz ja kas mero luz xin Dios pi
wawe' chwach'ulew, arja' ja nsakir-
sani quewi' canma ja winak canoje-
lal.
10 Xurq'ueje'e ja Ralc'walaxel
wawe' chwach'ulew in masqui arja'
tz'ucarsani ja rwach'ulew pro ja
winak ja rec'o chwach ja rwach'ulew
ma xquinimaj ta chi arja' ja luz xin
Dios.
11 Xurq'ueje' chiquicojol ja rtinamit
pro eje'e' ma xquinimaj ta.
12 Pro kanojelal ja xokniman rxin,
kanojelal ja yuke' kac'u'x ruq'uin,
arja' xuya' chake chi xokoc ok
ralc'wal Dios,
13 xuya' chake chi xokalax chic ju-
tij pro ja c'ac'a c'aslemal ja yatajnak
chic chake jari' ma c'amonpi ta chake
cumal ja kati't kamama', ma xyataj ta
chake cumal ja katata' kate', ni majun
winak yo' ta chake, solo Dios yowi.
14 Ja Ralc'walaxel ja nk'alasani jani'
rna'oj ja Dios arja' kajto, xoc kach
winak, q'ueje' chikacojol. Katz'at
ruq'uin kawach chi ja rc'aslemal
arja' mero rc'aslemal ja Dios, junan
ruq'uin ja rc'aslemal Dios Tatixel,
mchita jun ralc'wal ja Tatixel ja queri'
chi ta. Arja' nojnak ja rutzil xin Dios
pa ranma, nojel ja nuch'ob, nojel ja
nbij in nojel ja nuban ni katzij wi'.
15 Arja' ya' rbixic rmal ja Juan,
quewa' xbij ja Juan chique ja winak
ri': —Jari' achi xinbij chewe ja tok
quewa' xinbij chewe ri', c'o na jun
ja maja'n tumaj rsamaj, arja' más na
nim ruk'ij chinwach anin. Queri' nbij
chewe como arja' ni c'o chi wi' ja
tok maja'n quinalaxi masqui anin in
nabey winak chwach, xinche' chewe,
ne'e ja Juan.
16 Ja Ralc'walaxel janila nojnak ja
rutzil xin Dios pa ranma in jari' utzil
ocnak chic chake ajoj in xa jani' npi
más npi más pa tak kanma in xa sipan
chake.
17 Ja Moisés arja' yowi ja ley xin
Dios pro ja Jesucristo arja' c'amyonto
ja rutzil ja nsipaj ja Dios, arja'
c'amyonto ja totajem ja ni katzij wi'
chi totajem.
18 Ni majutij c'o ta jun winak
tz'atyon ta rwach ja Dios pro ja
Ralc'wal Dios ja ni xarwari' jun
arja' c'o pa ranma ja Tatixel, xa jun
quibanon ruq'uin in arja' rk'alasan
chikawach jani' rna'oj ja Dios.

* * * * * * * * * * *

19 Ja Juan arja' xetąkel jule' achi'i'
ruq'uin cumal ja raj Israel chi
nec'axax tre nak ja rocnak wi'. Pa
Jerusalén xe'elel wi' ja rachi'i', jule'
chique e sacerdote in jule' chic
chique e levita. Ja tok xe'ekaj ruq'uin
ja Juan quewa' quibij tre ri': —¿Nak
chi at achi'al? xeche' tre.
20 Arja' bien xk'alasaj chiquewach
chi ma arja' ta ja Cristo.
21 In quibij chic tre:

—¿Nak c'a atocnak wi', la maxta c'a atat ja rat Elías? xeche' chic tre.

—Mni, ne'e ja Juan chique. In quibij chic tre:

—¿La maxta c'a atat ja rat profeta ja bitajnak can chake chi natpi na? xeche' chic tre.

—Mni, ma anin ta chakaja', ne' chic chique.

22 In quibij chic jutij tre:

—¿Nak c'a ja kas atocnak wi'? Tabij chake nak abanic utzc'a chi c'oli nekabij chique ja retakyonto kaxin awq'uin, xeche' tre.

23 Ja c'a Juan xbij chique:

—Ja nbanic anin jari' rtz'iban can ja profeta Isaías ojer quewari': —C'o jun achi nurak na ruchi' pa jun lugar ja bar kas talan wi' in quewa' nbij chique ja winak ri': —Techomarsaj ja rec'aslemal chi raybexic ja kajaw Dios, ne' chique. Jawa' ja tz'ibtajnak can, anin c'ari' ja nrak nuchi', ne'e ja Juan chique.

24 Ja rachi'i' ja retakonel ruq'uin ja Juan ec'o jule' fariseo etakyonel quixin.

25 In quibij chic tre:

—Ja wi ma atat ta ja rat Cristo in wi ma at Elías ta in nixtac'a at profeta ta ja kayben chi npi na ¿nak c'a tre tok ne'aban bautizar ja winak? xeche' chic tre.

26 Ja c'a Juan xbij chique:

—Ja ranin ya' ncoj ja tok nenuban bautizar ja winak pro ja camic c'o jun checojol jari' más chi na nim ruk'ij xarwari' mta enaben chi queri'.

27 Anin xa rbixic nya' ja samaj xin Dios ja xtumaj rbanic arja' como más chi na nim ruk'ij arja' chinwach anin, nixtac'a yatal ta chwij xquintiloc ta ruq'uin chi rquiric ja rc'amal rxajab. Queri' xbij chique.

28 Jawa' tzij bantaji ri' chipan jun lugar rbina'an Betábara ja c'o chic chajuparaj binelya' rbina'an Jordán, tri' ntajin wi' ja Juan chi neruban bautizar ja winak.

29 Ja c'a chi rcab k'ij ja Juan xutz'at pon ja Jesús chi xajalal maja'n turkaj ruq'uin in quewa' xbij chique ja winak ri':

—Tetz'ata' mpe' ja rachi le', arja' noc na cani' jun carnelo ja nbạn sacrificar chwach ja Dios, arja' takonto wawe' chwach'ulew rmal ja Dios chi nurchupu' kaj ja kil kamac kanojelal ja rok winak.

30 Ja c'ala' ja nbin chic chewe chi nurbana' na ja samaj xin Dios in más chi na nim ruk'ij arja' chinwach anin. Anin in nabey winak chwach pro arja' ni c'o chi wi' tri' ja tok maja'n quinalaxi. Queri' nbin chewe.

31 Anin nabey mta nnaben chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios pro rmal arja' tok inpenak camic, rmal arja' tok nmajon quibanic bautizar ja winak tre ya'. Queri' nmajon rbanic utzc'a chi ajoj ja rok aj Israel nkotakij chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios, ne'e ja Juan chique.

32 In xbij chic chique:

—Anin xintz'at ja rEspíritu Santo penak chicaj cani' jun ajsakaxic' kajto trij in q'ueje' ruq'uin.

33 Pro ja nabey mta nnaben chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios pro jari' k'alasax chinwach rmal ja Dios. Ja c'a Dios arja' intakyonto chi nenuban bautizar ja winak tre ya' in quewa' xbij chwe ri': —Ja tok xtatz'at ja rachi ja xtikajto ja rEspíritu Santo trij in xtiq'ueje' ruq'uin, arja' c'ari' xtibano bautizar quixin ja winak tre ja rEspíritu Santo. Queri' xbij chwe,

34 in cani' xbij chwe ni queri' xintz'at in camic nbij chewe chi jala' jun achi le' arja' ja Ralc'wal Dios. Queri' xbij ja Juan chique ja winak.

* * * * * * * * * *

35 Ja c'a chi rcab k'ij c'o chic jutij ja Juan chipan ja lugar e rachbil e ca'i' rdiscípulo.

36 Peti ja Jesús, k'ax cuq'uin ja winak. Ja c'a Juan tok xutz'at ja Jesús quewa' xbij chique ja winak ri':

—Tetz'ata' mpe' ja rachi le', arja' noc na cani' jun carnelo ja nbạn sacrificar chwach ja Dios. Queri' xbij chique.

37 Ja c'a re ca'i' discípulo rxin ja Juan
eje'e' tok quic'axaj chi queri' xbij xe-
tre'el trij ja Jesús.
38 Ja c'a Jesús tok ca'y can trij
xerutz'at chi etran trij:
—¿Nak necanoj? ne' chique.
—Rabí ¿bar atc'o wi'? xeche' tre.
(Rabí tibij tzij Maestro.)
39 In bix chique rmal ja Jesús:
—Jo', quixtre' chwij, tekatz'ata' ja
bar inc'o wi', xeche'xi. Queri' queban
xetre'el trij. Xe'ekaji ja bar c'o wi' in
jari' k'ij xeq'ueje' ruq'uin, a las cuatro
chi lari' xin takak'ij.
40 Ja re ca'i' achi'i' ja xec'axani ja
xbij ja Juan in xetre'el trij ja Jesús, jun
chique rbina'an Andrés ja rch'alal ja
Simón Pedro.
41 Be chanim ja rAndrés ruq'uin ja
Simón ja rch'alal in quewa' xbij tre
ri': —Camic kawil ja Mesías, ne' tre.
(Mesías tibij tzij Cristo.)
42 C'ac'ari' xuc'amel ruq'uin ja
Jesús. Ja c'a tok xe'ekaji kas
tz'elwachixi ja Simón rmal ja Jesús in
quewa' bix tre ri': —Atat at Simón, at
rc'ajol ja Jonás pro nyataj chi na jun
ja bi'aj chawe Cefas natche'xi. (Cefas
tibij tzij Pedro owi abaj.)
43 Ja c'a chi rcab k'ij chic ja Jesús
nuch'ob chi nbe chipan ja departa-
mento Galilea. C'ac'ari' be ruq'uin ja
Felipe in xbij tre:
—Jo', cattre'el chwij, ne' tre.
44 Ja Felipe arja' aj Betsaida. Ja
Betsaida jari' quitinamit ja rAndrés
in Pedro, pa rcuenta Galilea c'o wi'.
45 Be ja Felipe ruq'uin ja Natanael
in quewa' xbij tre ri':
—Camic kawilon chic ja To'onel ja
tz'ibtal can chi npi na, ja tz'ibtal can
chipan ja ley xin Dios rmal ja Moisés
in tz'ibtal can chakaja' cumal ja jule'
chic profeta. Ja wa'an ari' ja Jesús ja
raj Nazaret ja rc'ajol ja José, ne' tre.
46 Ja c'a Natanael arja' xbij:
—¿La c'ol ek jun achi nwinakar na
tri' pa Nazaret ja congana buena?
ne'e.
—Jo' mpe', tekatzata', ne'xi rmal ja
Felipe in xebe.
47 Ja c'a tok xe'ekaji tz'ati ja
Natanael rmal ja Jesús in quewa' xbij
ja Jesús ri':
—Tetz'ata' mpe' ja Natanael le', arja'
jun achi aj Israel pro ni katzij wi' chi
aj Israel, arja' jun utzlaj achi in ni mta
wi' jun engaño nuban. Queri' xbij ja
Jesús.
48 Ja c'a Natanael tok xc'axaj ja bix
tre rmal ja Jesús quewa' xbij tre ri':
—¿Nak tre awotak taka'an nwach?
ne' tre.
—Atat tok maja'n catesiq'uixto
rmal ja Felipe tokori' xatnutz'at chi at
tz'ubul chuxe' jun che' higuera, ne'xi
rmal ja Jesús.
49 —Rabí, camic bien ch'obtaj mwal
chi atat ja rat Ralc'wal Dios, atat ja
rat Rey kaxin ja rok aj Israel, ne'e ja
Natanael tre.
50 —Taka'an jurata xinanimaj rmal
ja xinbij chawe chi xatnutz'at chi
attz'ubul chuxe' ja che'. Pro c'o na
nimak tak milagro natz'at na ja más
chi na nimak chwach ja cani' xatz'at
camic ri', ne'xi rmal ja Jesús.
51 C'ac'ari' xbij chic chique:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
netz'at na ja caj jakali, ne'etz'at na
ja ángel xin Dios chi nejote'e in nex-
ule'to pro mwal anin nyataj chique
chi nqueban queri', mwal anin ja rin
Alc'walaxel ja xinoc alaxic cuq'uin ja
winak, queri' xbij chique.

2

1 Ja c'a chi rox k'ij c'o jun c'ulbic
bantaji, ja c'a rute' ja Jesús c'o tri'. Jari'
c'ulbic bantaj chipan ja tinamit Caná
ja c'o pa rcuenta Galilea.
2 In chakaja' banon invitar ja Jesús
e rachbil ja rdiscípulo.
3 Pro chaka jalal tok q'uisi ja vino in
bix tre ja Jesús rmal ja rute':
—Pakasa' vino q'uisi, ne'xi.
4 —Ixok, taka'an ma junan ta
nkach'ob awq'uin, maja'n wa'an ter-
ila' ja tiempo chi ja winak xticotakij
nak nbanic, ne' tre.
5 C'ac'ari' ja rute' xbij chique ja
ilinela':

—Xa nak ta nbij ja Jesús chewe tebana', ne' chique.

6 Tri' c'o wi' waki' rc'olbal tak ya', abaj ocnak, ja jujun c'o la wuku' waxaki' cucu' ya' nbe chipan. Ja rsamaj noc wi' ja ya' jari' banbal quicostumbre ja raj Israel ja nquich'ach'ojirsbej nakun je'e ja cani' nrajo' ja quireligión chi nqueban.

7 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ja ilinela' ri':

—Tenojsaj ja rc'olbal tak ya' le', ne' chique. In queri' queban, xequic'ama'to ja ya', quinojsaj.

8 Ja c'a tok nojstaj cumal c'ac'ari' bix chic chique rmal ja Jesús:

—Camic tepulu'el jule', jec'utu' chwach ja rachi ja pa'l trij ja wa'im xin c'ulbic, xeche'xi. In queri' queban, quepulel.

9 Ja ilinela' ja xepulu'el ja ya' eje'e' cotak chi q'uextaji ja ya' in xoc vino pro ja rachi ja pa'l trij ja wa'im xin c'ulbic arja' ma rotak ta. Tok xuna' ja vino chi congana buena c'ac'ari' xsiq'uij ja rachi ja c'ule'e

10 in quewa' xbij tre ri':

—Canojel ja winak ja nechomini ja nimak tak wa'im eje'e' utzlaj vino ja nquecoj nabey tok nmajtaji ja wa'im. Ja c'a tok q'uiy chic ja vino quitijon chic ja winak c'ac'ari' nya̱' chic chique ja vino ja ma kas ta buena. Pro ja ratat camic c'a pa rq'uisbal taka'an xacoj ja vino ja más chi na utz. Queri' xbij tre.

11 Jawa' nabey milagro xuban ja Jesús, pa Caná xuban wi' ja c'o pa rcuenta Galilea, jawa' xc'utbej chiquewach ja rdiscípulo chi congana nim ruk'ij in yuke' quec'u'x ruq'uin.

12 Ja Jesús tok tzur can rmal awa' wari' c'ac'ari' be chipan ja tinamit rbina'an Capernaum rachbil ja rute' e rachbil chakaja' ja rch'alal in ja rdiscípulo. Ja c'a tok xe'ekaji, tri' xeq'ueje' wi' jun ca'i' k'ij.

* * * * * * * * * *

13 Ja tok nnakajinto ja nmak'ij pascua quixin ja raj Israel be ja Jesús pa Jerusalén.

14 Ja c'a tok xekaji xoc chipan ja nimlaj templo xin Dios. Chipan ja templo ec'o jule' winak quimajon quic'ayixic wacax, carnelo, palomax in ec'o jule' q'uexol tak pwok chakaja'.

15 Ja Jesús xbanla' jun asial in tok tzur rmal xe'erlasajto ja winak chipan ja templo, majun xuto' ta ri', in xe'erlasajto chakaja' ja carnelo e cachbil ja wacax. Ja c'a q'uexol tak pwok eje'e' chicax chiquewach ja quipwok rmal in ch'akix pa tok'ulew ja quimesa chakaja'.

16 C'ac'ari' xbij ja Jesús chique ja rajc'ay tak palomax: —Que'ewasajel jutz'it ja wari', ma teban ta tre ja rochoch ja nata' Dios cani' jun mercado, ne' chique.

17 Ja c'a rdiscípulo tok quic'axaj ja xbij xurkaj chique ja tzij ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Congana nti'on chwe ja tok matiban respetar ja rawochoch in xa rmalari' tok xtiqueban pokon chwe ja winak, ne'e ja Cristo tre ja Tatixel. Queri' ja tz'ibtal can.

18 Ja c'a raj Israel quibij tre ja Jesús:

—¿Nak c'a nac'utbej chikawach chi c'ol ak'a' tre ja c'a xaban chipan ja templo ri'? xeche' tre.

19 —Teyojo' mpe' ja templo ri' in ja ranin xa chi oxi' k'ij nyic chi wi' jutij, ne'e ja Jesús chique.

20 Ja c'a raj Israel quibij tre:

—Jawa' templo ri' tuban cuarentiséis juna' majtajnakto rbanic in ¿nak moda c'ari' chi xa chi oxi' k'ij nayic chi wi' jutij atat? xeche' tre.

21 Pro ja templo ja xnataj ja Jesús jari' ja rcuerpo arja'.

22 Ja c'a tok c'astajnak chic chiquicojol camnaki' bien xurkaj chique ja rdiscípulo ja rbin can tre ja templo chi xa chi oxi' k'ij nuyic chi wi' jutij. Quinimaj ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ojer in quinimaj chakaja' ja tzij ja rbin can ja Jesús.

23 Ja c'a tok majtaji ja wa'im rxin ja nmak'ij pascua chipan ja tinamit

Jerusalén tri' q'ueje' wi' ja Jesús in e
q'uiy chique ja winak yuke' quec'u'x
ruq'uin rmal ja milagro ja xuban je'e
chiquewach.
24 Pro ja Jesús arja' ma xyuke' ta
ruc'u'x cuq'uin como bien rotak jani'
quina'oj canojelal ja winak.
25 Arja' ma rjawaxic ta tre xtich'ob
ta na chwach jani' quina'oj como bien
rotak ja c'o pa tak canma ja winak xa
nak ta chi winakil.

3

1 C'o c'a jun achi Nicodemo rubi',
arja' fariseo in chakaja' arja' jun
chique ja k'etol tak tzij quixin ja tina-
mit Israel.
2 Xuban c'a jutij xekaji ja Nicodemo
ruq'uin ja Jesús chak'a' in xumaj tzij
ruq'uin, quewa' xbij tre ri':

—Rabí, ajoj kotak chi atat at jun
tijonel attakonto rmal ja Dios como
anin wotak chi majun winak xti-
cowin ta xtuban ta ja nimak tak mila-
gro ja ramajon rbanic atat ja wi mta
ja Dios ruq'uin, ne' tre.
3 Ja c'a Jesús xbij tre:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri',
ja winak rjawaxic chique chi ne'alax
chic jutij nowi maque'alax chic jutij
jari' ni matich'obtaj wi' cumal nak
rbanic ja natoc chipan ja gobierno
xin Dios, ne' tre.

4 —Pro ¿nak moda jun achi ri'j chic
in nalax chic jutij? ¿La c'o c'a moda
ari' nq'ueje' chic jutij pa gracia in
nalax chic jutij? ne'e ja Nicodemo tre.
5 Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri',
rjawaxic chi natalax tre ya' in tre
ja rEspíritu nowi ma queri' ta naban
jari' macatcowini natoc chipan ja go-
bierno xin Dios.
6 Ja c'aslemal ja yatajnak chique ja
winak cumal ja quitata' quete' jari' xa
ni junan wi' ruq'uin ja cani' quixin
ja quitata' quete'. Ja c'a c'aslemal ja
nyataj chawe rmal ja rEspíritu Santo
jari' ni junan wi' ruq'uin ja cani'
rc'aslemal ja rEspíritu Santo.
7 Maxta junwi' tac'waxaj ja xinbij
chawe chi rjawaxic chi natalax chic
jutij.
8 Cani' tre ik' cani' tre xcomel xa bar
ta tri' nbe wi' nsamaji in nac'waxaj ja
nuban pro ma awotak ta bar penak
wi' in nixtac'a bar nbe wi' chakaja'.
Queri' c'a chique canojel ja winak ja
ne'alax rmal ja rEspíritu Santo como
nsamaji ja rEspíritu Santo in rmal
arja' tok ne'alax chic jutij, ne'e ja
Jesús tre.
9 —Pro ¿nak c'a ja kas mero rbanic ja
ramajon rbixic chwe? ne' chic jutij ja
Nicodemo.
10 Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—At maestro wa'an quixin ja tina-
mit Israel ja rtinamit Dios pro taka'an
matich'obtaj amwal ja nbij chawe.
11 Pro ajoj bien kotak nak rbanic
ja kamajon rbixic, bien katz'aton ja
kamajon rk'alasaxic chewach pro ja
rixix xa matenimaj ja nkabij chewe.
12 Anin nmajon rch'obic je'e
chawach ja nbantaji wawe' chwach'ulew
pro wi matanimaj pior c'a ja tok
xtinch'ob chic je'e chawach ja nban-
taji chila' chicaj ¿nak moda c'ari'
xtanimaj chakaja'?
13 Ni majun nak ta ekajnak ta chila'
chicaj rtz'aton ta nak rbanic ja chila'
chicaj, xa jun ja tz'atyon nak rbanic,
arja' ja Ralc'walaxel ja kajto chila'
chicaj ja xoc alaxic cuq'uin ja winak,
arja' ja c'o pa ranma ja Tatixel chila'
chicaj.
14 Cani' xuban ja Moisés ojer chipan
ja chakijlaj ulew, arja' c'o jun rachbal
cumatz xjotba' chwach jun che' in
xetotaji ja winak rmal in queri' c'a
xtiban na tre ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak, arja' njotbax
na chwach jun che'.
15 Queri' nbạn na tre utzc'a
chi canojelal ja winak ja xtiyuke'
quec'u'x ruq'uin eje'e' maquetakel
chipan ja rpokonal, nyataj jun utzlaj
c'aslemal chique pro jun c'aslemal ja
ni mta wi' q'uisic trij.
16 Ja Dios congana nerajo' canojelal
ja winak rmalc'ari' tok xutakto
wawe' chwach'ulew ja Ralc'wal,

xarari' jun. Queri' xuban utzc'a chi canojelal ja winak ja xtiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' maquetakel chipan ja rpokonal, nyataj na chique jun utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij.

17 Queri' nbij como ja Dios tok xutakto ja Ralc'wal wawe' chwach'ulew ma rmal ta chi xquerutakel ta ja winak chipan ja rpokonal. Pro jari' xutakto utzc'a chi rmal ja Ralc'wal nquewil na ja totajem xin Dios canojelal.

18 Canojelal ja winak ja nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Ralc'wal Dios eje'e' mchita k'etoj tzij xin Dios chiquij pro ja c'a matiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' k'eton chic tzij chiquij rmal ja Dios chi netąkel chipan ja rpokonal. Como matiyuke' quec'u'x ruq'uin ja Ralc'wal Dios chewi' tok nbąn queri' chique.

19 Como eje'e' mta quigana ruq'uin ja luz ja penak chila' chicaj ja nsakirsan quebey chiquewach xa chewi' tok k'eton chic tzij chiquij. Como ja Ralc'wal Dios arja' cani' jun luz peti wawe' chwach'ulew pro ja winak más na xel quec'u'x trij ja k'ekumal. Queri' queban como xa itzelal ja quimajon rbanic.

20 Ja wi amajon rbanic ja ritzelal jari' xa itzel natz'at ja luz, ni majun agana xcatekaj ta ja bar c'o wi' ja luz. Queri' naban utzc'a chi matotakixi ja ritzelal ja ramajon rbanic.

21 Pro ja c'a wi amajon rbanic ja rutzil xin Dios jari' matapokonaj natekaji ja bar c'o wi' ja luz. Matapokonaj como c'ol agana chi natquetz'at ja winak chi ja Dios uc'ayon awxin chi rbanic nojel ja nattajini naban.

* * * * * * * * * *

22 C'ac'ari' ja Jesús xerachbilajel ja rdiscípulo xebe chipan jun lugar ja c'o pa rcuenta Judea. Ja c'a tok xekaji, tri' q'ueje' wi' in ec'oli winak neruban bautizar.

23 In queri' nuban ja Juan chakaja', arja' ntajini neruban bautizar ja winak chipan ja lugar rbina'an Enón ja c'o chinakaj Salim como ja tri' sobre ya'. Tri' xe'ekaj wi' ja winak in xebąn bautizar.

24 Maja'n ticoj pa che' tri' ja Juan rmal ja rey Herodes.

25 Ja discípulo rxin ja Juan eje'e' quemaj tzij cuq'uin jule' chic aj Israel in c'oli quech'a' chibil tak qui' tre ja bautismo.

26 Ja c'a discípulo rxin ja Juan xebe ruq'uin in quewa' xequibij tre ri':

—Rabí, pakasari' ja rachi ja xaban bautizar chajuparaj binelya' Jordán ja xaya' rbixic chi arja' ja To'onel ja takonto rmal ja Dios, camic arja' ntajini neruban bautizar ja winak in canojel ja winak nebe ruq'uin, xeche' tre.

27 Pro ja Juan xbij chique:

—Ja ranin ninquicoti chi netajini nebe ja winak ruq'uin ja Jesús. Ja samaj nkaban chikajujunal chila' chicaj penak wi'.

28 Ixix bien xec'waxaj ja tok xinbij chique ja winak chi ma anin ta ja rin Cristo xarwari' intakonto chi nya' rbixic ja Cristo chi npi na.

29 Ja Jesús yatal trij chi nebe ja winak ruq'uin chi ncachbilaj. Cani' tre jun ala' tok nc'ule'e yatal trij chi ja rxjayil nrachbilaj. No anin xa in cani' ramigo jun ala' tok nc'ule'e. Pro ja ramigo pa'loc pa rxquin ja rala' ja nc'ule'e in rmajon rc'axaxic ja nbij in congana nquicoti chi rc'axaxic. Queri' c'a chwe anin camic chakaja' ninquicoti, nojnak ja quicotemal pa wanma.

30 Ja rjawaxic camic chi ni xtimajtajel wi' rya'ic ruk'ij ja Jesús chijutij cumal ja winak, ja c'a chwe anin rjawaxic chi xtiban chwe cani' ma inc'o ta chwach ja Jesús.

31 Ja Ralc'walaxel ja penak chila' chicaj xa ruyon arja' ja más nim ruk'ij chiquewach canojelal. Pro ja rajoj ja rok winak ma katz'aton ta nak rbanic ja chila' chicaj, xa ok rxin ja rwach'ulew, xa jari' nkatzijoj ja kotakin wawe' chwach'ulew. Pro ja penak chila' chicaj xa ni ruyon wi'

arja' ja más nim ruk'ij chiquewach canojelal.
32 Ja rtz'aton in ja rc'axan chila' chicaj jari' rmajon rbixic pro ja winak xa matiquinimaj ja nbij.
33 Ja c'a nenimani ja nbij quewa' nquibij ri': —Ja Dios ni katzij wi' nojelal ja nbij, neche'e.
34 Dios takyonto rxin ja Ralc'walaxel in como ruq'uin ja Dios penak wi' chewi' tok tzij xin Dios ja nbij. Queri' nuban como ja Dios nutakto ja rEspíritu Santo ruq'uin in ni nojnak wi' ja rEspíritu Santo pa ranma, majutij ja maquita uc'an rmal.
35 Ja Ralc'walaxel janila najo'x rmal ja Tatixel in ni majun nak ta ja maquita jachon pa ruk'a' rmal.
36 Ja wi nyuke' ac'u'x ruq'uin ja Ralc'walaxel jari' awc'an chic ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij. Pro ja wi matanimaj ja Ralc'walaxel jari' ni matawil wi' ja utzlaj c'aslemal in ni c'o wi' ryewal ja Dios chawij.

4

1 Ja c'a fariseo xekaj rbixic ja Jesús cuq'uin quewari': —Ja Jesús más na e q'uiy ja winak netajini ne'oc rdiscípulo chwach ja ne'oc ruq'uin ja Juan in más na e q'uiy neruban bautizar chakaja', xeche'xi.
2 Pro ma ja ta ja Jesús nbanowi ja bautismo, rdiscípulo ja nebanowi.
3 Ja kajaw Jesús tok xc'axaj chi xekaj rbixic ja tzij cuq'uin ja fariseo c'ac'ari' xel chipan ja departamento Judea, be chic chipan ja departamento Galilea.
4 Pro rjawaxic chi nk'ax na chipan ja departamento Samaria.
5 Queri' xuban be, xekaj chipan jun lugar ja c'o chinakaj ja tinamit rbina'an Sicar c'o pa rcuenta Samaria. Ja tinamit Sicar chinakaj jun ulew c'o wi' ja rxin Jacob ojer, jun ulew ja xuya' can ja Jacob tre ja José ja rc'ajol.
6 In tri' c'o wi' jun ya' c'oton rxin ja Jacob ojer chakaja'. Congana cosnak ja Jesús rmal ja binem xa chewi' tok tz'abe' chuchi' ja jul xin ya'. Pa tak nc'ajk'ij chi lari' ja tok xekaj tri'.
7 C'o c'a jun ixok aj Samaria pulul ya' xurkaji ja bar tz'ubul wi' ja Jesús. Ja c'a Jesús xbij tre ja rixok:

—Tasipaj jutz'it nuya', ne' tre.
8 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e' ebenak pa tinamit pa lok'oj way.
9 Ja c'a rixok xbij tre ja Jesús:

—Pro atat at aj Israel wa'an, ja c'a ranin in jun ixok in aj Samaria, taka'an nac'utuj ya' chwe, ne' tre. Queri' xbij ja rixok como ja raj Israel xa itzel quitz'aton qui' cuq'uin ja raj Samaria.
10 Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Ja wixta ch'obtajnak amwal nak rbanic ja cochinem ja nsipaj ja Dios chawe, wixta ch'obtajnak amwal nak inocnak wi' anin ja nintajini nintzijon awq'uin camic ri' ja nmajon rc'utuxic nuya' chawe, atat xac'utuj ta ya' ari' chwe chakaja' in xinya' ta jun ya' chawe pro jun ya' ja rc'amonto jun c'ac'a c'aslemal chawe, ne' tre.
11 —Pro mta napulbej ja ya' in congana pos rpan ja jul ¿bar c'a c'o wari' ja ya' ja c'a xabij chwe?
12 Ja kamama' Jacob arja' yoyon can chake awa' ja ya' ri' ojer, jawa' xutij arja' in quetij ralc'wal in quetij rwacax chakaja'. ¿La atat la'an ja más na nim ak'ij chwach arja'? ne'e ja rixok.
13 Ja c'a Jesús xbij chic jutij:

—Xa nak ta ntijowi ja ya' ri' arja' ni nuna' wi' chakichi'.
14 Pro ja ntijowi ja ya' ja nya' anin jari' ni mchita wi' jutij nchakij ta ruchi'. Pro ja ya' ja nya' anin tre jari' congana npulinto pa ranma cani' nuban jun tz'uquel ya' in rc'amonto tre ja utzlaj c'aslemal pro jun c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij, ne' tre.
15 —Ja ya' ja nabij le' taya'a' jutz'it wxin utzc'a majutij xtichakij chi ta nuchi' utzc'a ma rjawaxic chi ta xquinpi chi ta wawe' xtunpulu' chi ta ja ya' ri', ne'e ja rixok.

16 —Camic jat, jasiq'uijto ja
rawachajil, tawachbilajto, ne'e ja
Jesús tre.
17 —Pro ja ranin mta wachajil, ne'e
ja rixok.
—Ni katzij wi' ja nabij le' chi mta
awachajil
18 como e jo'o' ja rawachajil eja-
chon ewi' cuq'uin in ja rachi ja
nq'ueje' awq'uin camic jari' ma
awachajil ta. Ni katzij wi' ja xabij
chwe chi mta awachajil, ne'xi rmal
ja Jesús.
19 —Ja nch'ob anin maxla at jun pro-
feta xin Dios.
20 Ja kati't kamama' ajoj ojer parwi'
ja jun jayu' le' queya' wi' ruk'ij ja Dios
pro ja rixix nebij chi rjawaxic chi pa
Jerusalén nya̱' wi' ruk'ij ja Dios, nix-
che'e, ne'e ja rixok.
21 —Tanimaj ja xtinbij chawe camic
ri', xa nnakajinto ja tiempo tok ma
ruyon chi ta parwi' ja jun jayu' le'
neya' wi' ruk'ij ja Tatixel in ma ruyon
chi ta pa Jerusalén chakaja'.
22 Ixix ja rix aj Samaria neya'
ruk'ij jun Dios pro ma ch'obtajnak
ta emwal nak rbanic. Pro ja rajoj ja
rok aj Israel nkaya' ruk'ij ja Dios in
bien ch'obtajnak kumal nak rbanic
como ja totajem xin Dios jari' chipan
ja tinamit Israel nwinakar wi'.
23 Pro xa nnakajinto ja tiempo tok
ja winak pa tak canma xtiwinakar
wi' ja nquiyabej ruk'ij ja Tatixel in ni
katzij wi' ja xtiqueban tre, ma chaka
ta costumbre. Queri' xtiqueban ja
winak ja ni katzij wi' chi nqueya'
ruk'ij como queri' nrajo' ja Tatixel chi
nba̱n tre in arja' rmajon quicanoxic
ja nebano queri' tre. In ja camic ec'o
jujun ja queri' chic nqueban tre.
24 Ja Dios arja' Espíritu, matitz'attaji
chewi' tok rjawaxic chi ja winak pa
tak canma nwinakar wi' ja nquiyabej
ruk'ij in rjawaxic chakaja' chi ni
katzij wi' ja nqueban, ma chaka ta
costumbre. Queri' xbij ja Jesús tre ja
rixok.
25 —Anin wotak chi npi na ja Mesías
chi nurch'obo' chikawach nojelal nak
rbanic, ne'e ja rixok. (Mesías tibij tzij
Cristo.)
26 —Pro anin c'ari' ja rin Mesías ja
nmajon tzij awq'uin camic ri', ne'xi
rmal ja Jesús.
27 Kas quimajon tzij tok xe'urkaji ja
rdiscípulo ja Jesús. Eje'e' kas junwi'
quetz'at chi ntajini ntzijon ruq'uin
jun ixok. Pro ni majun chique xbij
ta tre: —¿Nak nawajo' tre owi nak
netzijoj ruq'uin? xche' ta tre.
28 Ja c'a rixok arja' xuya' can ja
rcucu', be chipan ja tinamit. Ja c'a tok
xekaji quewa' xbij chique ja winak
ri':
29 —C'o jun achi xoktzijon ruq'uin,
arja' xbij chwe nojel ja nbanon
chipan ja nc'aslemal. Jo' mpe',
tekatz'ata', maxla arja' ja Cristo, ne'
chique.
30 C'ac'ari' xe'el chipan ja tinamit in
xebe ruq'uin ja Jesús.
31 Maja'n que'ekaji ja tok bix tre ja
Jesús cumal ja rdiscípulo:
—Rabí catwa'i, ne'xi.
32 —Anin c'oli ja nway pro ixix xa
ma ewotak ta nak rbanic, ne' chique.
33 Ja c'a rdiscípulo quewa' quibij
chiquibil tak qui' ri': —Maxla c'o jun
c'amyonto rway, xeche'e.
34 Pro ja Jesús xbij chic chique:
—Anin c'oli ja rocnak rq'uexwach
nway. Anin ja tok nban rvoluntad
ja Dios ja takyonpi wxin in tok nban
cumplir ja samaj ja rya'on chwe chi
nban jari' ja rocnak rq'uexwach ja
nway.
35 Ja nebij ixix c'a chi quiji' ic' nelto
wi' ja cosecha, nixche'e. Pro anin nbij
chewe, que'etz'ata' mpe' ja winak le'
epenak, eje'e' e cani' jule' tijco'm ja
k'en chic, utz chic nba̱n cosechar.
36 Ja nebano cosechar quixin jari'
c'o jun rtojbalil nyataj chique. Ja
cosecha xtiqueban quewa' rbanic ri',
nequecoj ja winak chipan ja gob-
ierno xin Dios in jari' winak nyataj
chique ja utzlaj c'aslemal ja ni mta
wi' q'uisic trij. Queri' rbanic utzc'a
chi nequicoti ja neticowi ja samaj in
ja nebano cosechar ja samaj eje'e'
nequicot cuq'uin chakaja'.

37 Queri' rbanic cani' nbij ja jun
tzij kac'axan quewari': —C'oli nticowi
ja rija'tz in c'oli ja nbano cosechar
rwach, queri' nbij.
38 Anin xixnutakel cuq'uin ja
winak chi ne'ebana' cosechar pro ma
ixix ta ja rixtijyonto rpokonal chi
rbanic ja samaj pro ec'o jule' chic
ja retijyonto rpokonal chi rbanic ja
samaj in ixix camic nixtajini neban
cosechar ja quiticonto eje'e'. Queri'
xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.
39 Ja raj Samaria tok quic'axaj ja
bix chique rmal ja rixok ja cach aj
tinamit chi ja Jesús xbij tre nojelal ja
rbanon chipan ja rc'aslemal e q'uiy
chique yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesús
rmal.
40 Rmalari' tok xe'ekaji ja raj
Samaria ruq'uin ja Jesús quibij tre
chi nq'ueje' cuq'uin in queri' xuban
q'ueje' ca'i' k'ij cuq'uin.
41 In tok xumaj tzij ja Jesús cuq'uin
ec'o na más chique yuke' quec'u'x
ruq'uin rmal ja xbij chique.
42 In quibij tre ja rixok: —Ja nabey
yuke' kac'u'x ruq'uin ja Jesús rmal ja
xabij chake pro ja camic más chi na
yukul kac'u'x ruq'uin como kac'axaj
ja xbij chake in bien kotak chi arja'
ja Cristo ja To'onel kaxin kanojelal ja
rok winak, xeche' tre.

* * * * * * * * * *

43 Ja Jesús tok tz'akati ja ca'i' k'ij
rmal c'ac'ari' xe'elel tri', xebe chic
chipan ja departamento Galilea.
44 Arja' c'o jun tzij rbin chic chique
jule' winak, quewa' rbin chique ri': —
Jun profeta xin Dios ma lok' ta nna'i
cumal ja rach aj tinamit, ne'e.
45 Ja c'a tok xekaji kas qui'il rc'ulic
bani cumal ja raj Galilea. Queri' que-
ban tre como quitz'aton chic nojel ja
xuban ja Jesús pa Jerusalén chipan ja
nmak'ij pascua como eje'e' jun xepi
chipan ja nmak'ij.
46 Xekaj chic jutij chipan ja tinamit
Caná ja c'o pa rcuenta Galilea ja bar
xuban wi' vino tre jule' ya'. C'o c'a
jun oficial xin gobierno, arja' aj Ca-
pernaum in c'o jun rc'ajol yawa'.
47 Ja c'a roficial tok xc'axaj chi el-
nakto ja Jesús pa Judea in tok xc'axaj
chi c'o chic pa Galilea arja' be ruq'uin.
Ja tok xekaji ruq'uin ja Jesús quewa'
xbij tre ri':
—Jo' paki jutz'it wq'uin, jatzursaj
paki jutz'it ja nc'ajol, xajalal maja'n
ticami, ne' tre.
48 —Ixix taka'an ni ma xquinenimaj
ta wi' ja maquita c'o jule' milagro
nban chewach, ne'xi rmal ja Jesús.
49 Pro ja roficial xbij chic jutij tre:
—Jo' paki jutz'it wq'uin, ja nc'ajol
xajalal maja'n ticami, ne' chic tre.
50 —Jat, mchita camíc nuban ja
rac'ajol, ntzuri, ne'xi rmal ja Jesús. Ja
roficial xnimaj ja bix tre in be.
51 Kas rmajon bey tok xeruc'ul ja
rmoso in bix tre cumal chi:
—Tzuri ja rac'ajol, mchita camíc
nuban, ne'xi.
52 —¿Nak hora xurkaj rwach pa sak?
ne' chique.
—Iwir a la una xin takak'ij xpaxij ri'
ja c'atan trij, ne'xi.
53 Ja tatixel bien ch'obtaj rmal chi
jari' misma hora tok bix tre rmal
ja Jesús chi mchita camíc nuban ja
rc'ajol in ntzuri. Arja' más chi na
yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Jesús in ja
rec'o pa rochoch eje'e' yuke' quec'u'x
ruq'uin chakaja'.
54 Quirc'awa' xuban ja Jesús tok
xelpi chic ja pa Judea in tok xekaj
chic pa Galilea, ja c'awa' rcab milagro
xuban.

5

1 Xerila' chic jun ja nmak'ij ja nc'ul
cumal ja raj Israel in be ja Jesús pa
Jerusalén.
2 Tri' pa Jerusalén c'o wi' jun ya'. C'o
rubi' ja ya', ja pa quitzobal ja raj Israel
Betesda nbix tre. Ja ya' chinakaj jun
puerta c'o wi', jari' puerta ja bar natoc
wi' chipan ja tinamit. C'o rubi' ja
puerta, puerta quixin carnelo nbix
tre. C'o jo'o' galera ja bar c'o wi' ja
ya'. Jari' galera quixin yawa'i' chi
neq'ueje' chuxe'.
3 E q'uiy ja yawa'i' ec'o tri' cani'
chique moya', cani' chique ja tak

cojo in cani' chique ja resiquirnak chakaja'. Ja yawa'i' cayben jun tiempo ja tok xtursil can ja ya' rmal jun ángel.

4 Como c'o jun ángel nursila' can je'e ja ya'. Ja tok nsiltaj can ja ya' nebe ja yawa'i' chipan, ja c'a kas nkaji nabey chipan jari' ntzuri xa nak ta chi yobilal c'o tre.

5 C'o c'a jun ja rachi tri' yawa', tuban treintiocho juna' tiyawaji.

6 Ja c'a Jesús xutz'at ja yawa' in bien rotak chi congana tiempo cotz'ol tri' in quewa' xbij tre ri':

—¿La nawajo' nattzuri? ne' tre.

7 —Anin ni majun nak ta ninc'amo'el chipan ja ya' le' tok nursil can in tok ninbe nuyon junwi' nekaj chinwach nabey chipan, ne'xi rmal ja yawa'.

8 —Catyictaji, tac'ama'el ja rawarbal in catbini, ne'e ja Jesús tre.

9 In jari' misma hora tzuri ja rachi, xuc'ol ja rwarbal in xumaj binem.

Ja tok tzuri ja yawa' jari' pa jun xula'nbal k'ij.

10 Como xula'nbal k'ij rmalc'ari' tok quewa' bix tre cumal ja raj Israel ri':

—Camic xula'nbal k'ij, xajan chi nawc'aj ja rawarbal, ne'xi.

11 —Pro ja rachi ja xintzursani arja' bin chwe chi nc'ol ja nwarbal in ninbini, ne'e ja rachi chique.

12 —¿Nak c'a chi achi'al ari' ja bin chawe chi queri' naban? xeche' tre.

13 Pro ja rachi arja' ma rotak ta rwach ja tzursan rxin como elnakel chic ja Jesús in c'uluto congana e q'uiy ja winak ec'o tri'.

14 C'a co'l ari' tok xiltaji ja rachi rmal ja Jesús chipan ja templo. Quewa' xbij ja Jesús tre ri': —Camic xattzuri pro macatmacun chi ta, matzij xa c'oli xtipi chic chipan ja rac'aslemal ja más chi na lawulo', ne'e.

15 C'ac'ari' be ja rachi cuq'uin ja raj Israel, xerbij chique chi Jesús ja tzursan rxin.

16 Como ja Jesús ec'oli winak nertzursaj pa tak xula'nbal k'ij rmalc'ari' tok ja raj Israel quemaj rcanoxic rij rwach nak nqueban tre chi nquicamsaj: —Taka'an nsamaji ja Jesús pa tak xula'nbal k'ij, neche'e.

17 Pro ja Jesús xbij chique: —Ja Nata' arja' ni rmajonto wi' samaj camic in anin ni nmajon wi' samaj chakaja', ne' chique.

18 Rmalc'ari' ja tok más chi na quemaj rch'obic nak nqueban tre chi nquicamsaj como ca'i' chic ja ril ja Jesús nquibij. Jun, xuban ja pa xula'nbal k'ij ja ch'a'oj rij chi nbani, in jun chic, xucoj ja Dios como rtata' in jari' xa njunsbej ri' ruq'uin ja Dios.

* * * * * * * * * *

19 C'ac'ari' ja Jesús xbij chique: —Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja Ralc'walaxel arja' mta moda ja chaka ta ruyon xtuban kaj ja c'o rgana nuban, ni ja wi' ja rejemplo rxin ja Tatixel nuc'am. Cani' nuban ja Tatixel jari' nban anin chakaja' ja rin Alc'walaxel.

20 Ja Tatixel como arja' nrajo' ja Ralc'walaxel chewi' tok nuc'ut chwach nojel rwach ja samaj ja nuban. In c'a c'o na jule' chic ja samaj ja maja'n tuc'ut chwach ja más chi na nimak tak samaj chwach ja cani' emajon rtz'atic camic ri'. Queri' c'a xtuban utzc'a chi ixix kas xtic'asc'o'i xtetz'at.

21 Ja Tatixel neruyic camnaki' in nuya' c'ac'a c'aslemal chique in queri' c'a nuban ja Ralc'walaxel chakaja', arja' nuya' c'ac'a c'aslemal chique ja winak xa nak ta chi winakil ja c'o rgana nuya' chique.

22 Ja Tatixel ma arja' ta xtik'eto tzij chiquij ja winak como pa ruk'a' ja Ralc'walaxel rjachon wi' chi ja' Ralc'walaxel xtik'eto tzij chiquij ja winak canojelal.

23 Queri' rbanon ja Tatixel utzc'a chi xtiya' na ruk'ij ja Ralc'walaxel cumal canojelal ja winak ja cani' nban arja' tre ja Tatixel. Ja wi mataya' ruk'ij ja Ralc'walaxel jari' mataya' ruk'ij ja Tatixel chakaja' como ja Tatixel arja' takyonto rxin ja Ralc'walaxel.

24 Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe
ri', ja wi c'o jun winak nuya' rxquin
tre ja ntzobal in wi yukul ruc'u'x
ruq'uin ja Tatixel ja takyonpi wxin
jari' rc'an chic ja utzlaj c'aslemal
ja ni mta wi' q'uisic trij in mati-
takel chipan ja nimlaj rpokonal, arja'
k'axnakpi chic chipan ja camíc, jari'
rwilon chic ja utzlaj c'aslemal.
25 Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe
ri', c'o jun tiempo nnakajinto, jari'
tiempo ni chwach chic okc'o wi'
ri' in chipan ari' tiempo ja winak
ja recamnak chwach ja Dios eje'e'
nquic'axaj na rukul ja Ralc'wal Dios.
Ja nec'axani ja rukul eje'e' nyataj
chique ja utzlaj c'aslemal.
26 Queri' rbanic como ja Tatixel Yo'l
c'aslemal in rya'on tre ja Ralc'walaxel
chi arja' Yo'l c'aslemal chakaja'
27 in rjachon pa ruk'a' chi arja'
xtik'eto tzij chiquij ja winak. Queri'
rbanon tre como arja' ja Ralc'walaxel
ja xoc alaxic cuq'uin ja winak.
28 Maxta junwi' tec'waxaj ja c'a
xinbij kaj chewe ri' como nerila' na
jun k'ij chi canojelal ja remukun pa
tak comsanto nquic'axaj na rukul ja
Ralc'walaxel
29 in tok xtiquic'axaj ja rukul
nec'astaji canojelal rmal. Ja re banol
utzil eje'e' nec'astaj chipan ja utzlaj
c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij, ja
c'a re banol itzelal eje'e' nec'astaji
chakaja' pro netakel chipan ja nimlaj
rpokonal.
30 Anin mta moda ja xta nna'oj anin
xtincoj kaj ta nuyon, ja tzij ja nbix
chwe rmal ja Tatixel jari' nk'etbej tzij
chiquij ja winak. Anin ni rubey wi' ja
k'etoj tzij nban como ma nvoluntad ta
anin nban kaj nuyon pro rvoluntad ja
Tatixel ja takyonpi wxin.
31 Ja wixta xa nuyon anin ninyo'
testigo'il chewach tre nak inocnak wi'
c'o ta c'a moda ari' xtebij ta chwe chi
ma katzij ta ja nbij chewe.
32 Pro c'o chi na jun ja rocnak tes-
tigo chwij in bien wotak chi ni katzij
wi' ja testigo'il nuya'.
33 Ixix xetak rc'axaxic tre ja Juan
in arja' xoc testigo chwij chi ja Dios
takyonpi wxin in ni katzij wi' ja xbij
chewe.
34 Pro anin ma rjawaxic ta chwe
chi c'o ta jun winak xtoc ta testigo
chwij xarwari' nnataj chewe ja tes-
tigo'il xuya' ja Juan chwij utzc'a chi
ixix newil ja totajem xin Dios rmal.
35 Ja Juan arja' xoqui cani' jun k'ak'
pro jun k'ak' tzijili ja congana ruch'a'.
Ja c'a rixix xixq'ueje' conforme chi
rc'axaxic ja xbij ja Juan chewe in
xixquicot rmal pro xa jurata, xa xoc'o
ec'u'x rmal chi rc'axaxic.
36 Pro c'o chi na jun nyo' testigo'il
chwij in ja testigo'il nuya' arja' más
chi na nim ruk'ij chwach ja xuya'
ja Juan. Ja samaj ja nmajon rbanic
jari' ocnak testigo'il chwij, jari' samaj
yatajnak chwe rmal ja Tatixel chi
nban in jari' samaj nc'utuwi chi ja
Tatixel intakyonto.
37 In jun chic, ja mismo Tatixel ja
takyonto wxin arja' ni rya'onto wi'
testigo'il chwij chakaja'. Pro ixix ni
majutij eya'on ta ewxquin tre ja nbix
chewe rmal ja Dios nixtac'a eya'on ta
caso tre ja tok arja' xk'alasaj je'e ri'
chewach.
38 In chakaja' ma eya'on ta lugar
tre ja rtzobal chi ocnak ta pa tak
ewanma. Ni k'alaj wi' chi ma eya'on
ta lugar tre como arja' takyonto wxin
in ixix ni majun egana xtiyuke' ta
ec'u'x wq'uin.
39 Ja rixix congana nesiq'uij ja rt-
zobal Dios: —Chipan ja rtzobal Dios
nkawil wi' ja utzlaj c'aslemal ja ni
mta wi' q'uisic trij, nixche' kaj. Pro
ja rtzobal Dios, anin ja ninrtzijoj, ja
rtzobal Dios jari' nk'alasani nak inoc-
nak wi'.
40 Pro ja rixix ni majun egana
xtiyuke' ta ec'u'x wq'uin, xa nech'a' ja
utzlaj c'aslemal ja ntzujuj chewe ja ni
mta wi' q'uisic trij.
41 Ma ja ta nwajo' ja xtiya' ta nuk'ij
cumal winak
42 pro xarwari' bien wotak chi
mta ja rajoben ri'il xin Dios pa tak
ewanma.
43 Ja nata' Dios arja' intakyonto
pro ixix ni majun egana xtiyuke' ta
ec'u'x wq'uin. Pro ja tok c'o jun achi

xa ruyon nuban mandar ri' chi nbe
ewq'uin jari' nyuke' ec'u'x ruq'uin
ixix.
44 Ja newajo' ixix xa neya' ek'ij chi-
bil tak ewi' pro ni majun nbij ec'u'x
tre ja xteban ta ja rutzil xin Dios ja
ni xarwari' jun chi Dios. Ja tok xa
queri' neban jari' congana c'ayew ja
xtiyuke' ta ec'u'x wq'uin.
45 Pro maxta tech'ob chi anin
xquinyo' parte chewij chwach ja
Tatixel. Ja nyo' parte chewij jari'
ja Moisés in ixix nebij chi congana
yukul ec'u'x ruq'uin ja Moisés.
46 Ja wixta katzij chi xenimaj ja
Moisés xinenimaj ta c'a anin ari'
chakaja' como ja rtz'iban can ja
Moisés, chwe anin rtz'iban can wi' chi
bien nk'alajini nak inocnak wi'.
47 Pro wi matenimaj ja rtz'iban can
ja Moisés ¿nak moda c'ari' xtenimaj
ja ntzobal anin? Queri' xbij ja Jesús
chique.

6

1 C'ac'ari' be chic ja Jesús chaju-
paraj mar xin Galilea ja c'o chic jun
rubi' mar xin Tiberias ne'xi.
2 Congana e q'uiy ja winak xetre'
trij rmal ja nimak tak milagro xuban
chiquewach como ec'oli ja yawa'i'
xertzursaj.
3 Jote' chwach jun jayu' in xuwil jun
lugar ja bar tz'abe' wi' e rachbil ja
rdiscípulo.
4 Xa nnakajinto ja nmak'ij pascua ja
nc'ul cumal ja raj Israel.
5 Ja Jesús tok xutz'at chi congana
winak xe'ekaj ruq'uin xbij tre ja Fe-
lipe:
—¿Bar nekalok'o' wi' queway ja
winak le'? ne' tre.
6 Pro jawa' tzij xbij xa nc'ambajbej
rxin ja Felipe como ja Jesús arja' bien
rotak nak xtuban ja nertzukbej ja
winak.
7 Ja c'a Felipe xbij tre:
—Ja wixta c'o ca'i' ciento quetzal
caxlanway maqueruban ja winak le'
xtiquetij ta tak tz'it chiquijujunal,
ne'e.
8 C'o jun chique ja discípulo
rbina'an Andrés, arja' rch'alal ja
Simón Pedro in quewa' xbij tre ja
Jesús ri':
9 —C'o jun tala' wawe' ri', arja' c'o
jo'o' rkan caxlanway ruq'uin cebada
ocnak in e ca'i' tak cakan ch'u' pro ¿la
neruban ta c'ala' winak le'? congana
e q'uiy, ne'e.
10 Ja c'a Jesús xbij chique ja
rdiscípulo:
—Que'etz'uba' canojel ja winak le',
ne' chique. Como chipan ari' lugar ja
rec'o wi' c'o buen tak k'ayis netz'abe'
chipan. In canojel ja winak xekaj
chi tz'ubulem, ec'o la jo'o' mil ja xa
queyon achi'i'.
11 Ja c'a Jesús xuc'am ja caxlanway,
xmaltioxij tre ja Dios in xujach
chique ja discípulo. Ja c'a discípulo
quemaj rjachic chique canojel ja
winak ja retz'ubuli in queri' queban
chique ja ch'u' chakaja'. Ja winak
quetij jani' ja kas c'o quigana quetij.
12 Ja tok tzuri wa'im cumal xenoji
chi utz in quewa' xbij ja Jesús chique
ja discípulo ri':
—Temolo' ruchi' nojelal ja totaji,
matinwajo' xtitz'ilox ta, ne' chique.
13 Ja c'a discípulo quemaj rmolic
ruchi' nojelal. Ja c'a tok moltaj cumal
cablajuj chacach xuban pro ni noji
chi cablajuj. Jari' totaji tre ja jo'o'
rkan caxlanway ja ma xecowin ta ja
winak trij chi rtijic.
14 Ja winak tok quetz'at ja milagro
ja xuban ja Jesús chiquewach quewa'
quibij ri': —Jala' jun achi le' ni katzij
wi' chi arja' ja profeta xin Dios ja
tz'ibtal can chi npi na, xeche'e.
15 Ja c'a Jesús bien ch'obtaj rmal chi
ncajo' nqueban puersa tre chi arja'
noc rey pa quewi' rmalc'ari' xelel
chipan ja lugar, jote' chic jutij chwach
jun jayu' ruyon in xuwil jun lugar ja
bar q'ueje' wi'.

* * * * * * * * * *

16 Ja c'a tok xuban hora tok kas
nmalal chic xexule'e ja discípulo chi'
mar.
17 Ja c'a tok xe'ekaji xe'oquel chipan
jun lancha, xebe pa Capernaum ja c'o
chajuparaj chic mar. Ocnak chic ak'a'
pro maja'n tekaji ja Jesús cuq'uin.

18 Pro chaka jalal tok jaktajto jun
nimlaj ik' chiquij, congana nimak tak
baloj chic chipan ja mar.
19 C'o la jo'o' waki' kilómetro
quiya'on can chic ja chi' mar ja tok
chaka jalal quetz'at ja Jesús, arja'
rmajon binem parwi' ya' in xekaj
chinakaj ja lancha ja rec'o chipan. Ja
c'a reje'e' congana quixbej qui' rmal.
20 Pro ja Jesús xbij chique: —Ma
texbej ta ewi', xwa'n anin, ne' chique.
21 Congana xequicoti, quecojel chic
ja Jesús cuq'uin pa lancha in c'a ja'
quena' ec'o chic chipan ja lugar ja bar
nebe wi'.

* * * * * * * * * *

22 Ja c'a chi rcab k'ij ec'o can ja
winak chi' mar. Quetz'at chi ma xo-
quel ta ja Jesús pa lancha cuq'uin ja
rdiscípulo tok xebe pa Capernaum, xa
queyon xebe in mchita jun ja lancha,
xa ni xarwari' jun.
23 Pro c'o jule' ja lancha xelel pa
Tiberias, be k'ax chic chajuparaj chic
mar. Ja lugar ja bar xekaj wi' chi-
nakaj ja mismo lugar ja bar q'ueje' wi'
ja Jesús tokori' tok xmaltioxij tre ja
Dios in xerutzuk ja winak.
24 Ja c'a winak ja rec'o can chi' mar
tok quetz'at chi mchita ja Jesús in nix-
tac'a rdiscípulo chi ta chakaja' c'ac'ari'
xe'oquel pa tak lancha, xebe pa Ca-
pernaum chi rcanoxic ja Jesús.
25 Ja c'a tok xe'ekaji ja chajuparaj
chic mar pa Capernaum tri' quewil
wi' in quewa' quibij tre ri':
—Rabí ¿nak hora xaturkaji ja
wawe'? xeche' tre ja Jesús.
26 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ixix ninecanoj pro ma rmal ta
chi ch'obtaj emwal nak ja kas mero
rc'amonto ja jule' milagro ja xinban
chewach. Ninecanoj pro xa rmal chi
xixnutzuk tre ja caxlanway in xixnoji
chi utz.
27 Ixix congana samaj neban chi
rcanoxic ja reway pro jule' way ja
xa noc'owi pro ma xar tawa' samaj
teban. Pro ja neban, congana ta
nixsamaji chi rcanoxic ja way ja ni
mta wi' oc'owem nuban, jule' way ja
rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij. Ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak arja' nsipan
chewe ja way ja c'a xinbij chewe
ri'. Como Dios ja Tatixel arja' bien
rk'alasan chic chi arja' takyonto rxin
ja Ralc'walaxel, xeche'xi ja winak
rmal ja Jesús.
28 —¿Nak c'a chi samajil nkaban
utzc'a chi samaj xin Dios ja nkaban?
xeche' chic tre.
29 —Tiyuke' ec'u'x ruq'uin ja
Ralc'walaxel ja takonto rmal ja Dios
in tok nyuke' ec'u'x ruq'uin ja c'ari'
samaj xin Dios, xeche'xi rmal ja Jesús.
30 In quibij chic tre:
—¿Nak c'a chi milagro'il naban ja
nac'utbej chikawach chi ni katzij
wi' chi Dios attakyonto? ¿Nak c'a
nac'ut chikawach utzc'a chi nkatz'at
in rmalari' xcatkanimaj? ¿Nak c'a chi
samajil naban atat chewi'?
31 Ja kati't kamama' eje'e' tok
xeq'ueje' chipan ja lugar chakijlaj
ulew ojer c'o jule' maná quetij ja takto
chicaj cani' tz'ibtal can quewari':
—Way xin chicaj xuya' chique chi
nquetij, queri' nbij, xeche' tre.
32 Bix chic chique rmal ja Jesús:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chic chewe
ri', ja way ja pi chicaj ma ja ta Moisés
yowi, ja nata' Dios arja' yowi in ja
way xin chila' chicaj ja ni katzij wi'
chi way ni ja wi' nata' Dios nyowi
chakaja'.
33 Queri' nbij chewe como ja way
ja nuya' ja Dios jari' ja penak chila'
chicaj jari' ja nuya' utzlaj c'aslemal
chique ja winak pro canojelal,
xeche'xi.
34 —Kajaw ¿nak tre mataya' chake
la' ja way ja nabij le' pro ni ta ja wi'
naya' chake nojel tak k'ij? xeche' tre.
Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:
35 —Anin c'ari' ja rin way, anin
ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij. Ja winak ja nyuke'
quec'u'x wq'uin jari' ni mchita wi'
wa'al xtiquetij ta nixtac'a chakichi'
ta chakaja'.
36 Pro cani' nbin chic chewe chi
ixix masqui inetz'aton chic pro ni
matiyuke' wi' ec'u'x wq'uin.

37 Canojel ja winak ja neyataj chwe
rmal ja Tatixel eje'e' ne'urkaj wq'uin
in tok ne'urkaji mta ari' ja maquita
nenuc'ul canojelal.
38 Anin xinkajto chila' chicaj, inpe-
nak chi rbanic ja rvoluntad ja rin-
takyonto, ma nvoluntad ta anin nun-
bana' kaj ta nuyon.
39 Ja Tatixel ja takyonpi wxin
quewa' rvoluntad ri', chi canojel ja
reya'on chwe rmal ni majun chique
xtintz'ila' ta in tok xterila' ja q'uisbal
tiempo nenuyic canojelal chipan ja
camíc.
40 Ja Tatixel ja takyonpi wxin
quewa' rvoluntad ri', chi cano-
jel ja winak ja ncotakij rwach ja
Ralc'walaxel in nyuke' quec'u'x
ruq'uin eje'e' nyataj chique ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja
c'a tok xterila' ja q'uisbal tiempo
anin ninyico quixin chipan ja camíc.
Queri' xbij ja Jesús chique.
41 Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj
rtzijoxic ja Jesús como mta quigana
ruq'uin ja xbij chique chi arja' ja way
kajnakto chila' chicaj.
42 —Jala' jun achi le' xwa'n Jesús
ja rc'ajol José, kotak wa'an quewach
rtata' rute' ala'. ¿Nak tre tok nbij chi
kajnakto chila' chicaj? xeche'e.
43 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ma quinetzijoj ta.
44 Canojel ja winak ja ne'urkaj
wq'uin chi nyuke' quec'u'x wq'uin ni
majun chique ja xta ruyon nurkaji,
ni rjawaxic wi' chi nec'ạmto rmal
ja Tatixel ja takyonpi wxin. Pro
ja ne'urkaj wq'uin, ja tok xterila' ja
q'uisbal tiempo anin ninyico quixin
chipan ja camíc canojelal.
45 Cani' tz'ibtal can chipan ja li-
bro quixin profeta quewa' nbij ri':
—Nerila' na jun tiempo chi canoje-
lal netijox na rmal ja Dios, ne'e.
Rmalc'ari' nbij chewe chi canojel
ja winak ja quiya'on quixquin tre
ja Tatixel in wi cotakin ja c'utun
chiquewach rmal eje'e' ri' ja ne'urkaj
wq'uin chi nyuke' quec'u'x wq'uin.
46 Pro ma ja ta nbij chewe chi ec'oli
winak ja retz'atyon rwach ja Tatixel.
C'o nac'a jun tz'atyon rwach pro xa
ni xarwari' jun jari' ja Ralc'walaxel ja
mero in Dios penak wi'.
47 Ni katzij wi' ja xtinbij chic chewe
ri', ja winak ja c'o yukulbal quec'u'x
wq'uin eje'e' cuc'an chic ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
48 Anin ja rin way, anin ninyowi ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
49 Ja rewati't emama' ojer eje'e' tok
xeq'ueje' chipan ja lugar chakijlaj
ulew masqui quetij ja maná pro ja
maná ma xeruto' ta chipan ja camíc.
50 Pro ja way ja nmajon rbixic anin
chewe camic ri' jari' ja kajnakto chila'
chicaj utzc'a chi nak xtitijo rxin jari'
maticami.
51 Ja way ja nyowi c'ac'a c'aslemal,
ja way ja kajnakto chila' chicaj, anin
c'ari'. Jawa' way ja c'a xinbij kaj
chewe ri', xa nak ta xtitijo rxin jari'
nc'ase'e pro ni chijutij. C'oli way
ja xtinya' chique ja winak wawe'
chwach'ulew utzc'a chi c'o jun c'ac'a
c'aslemal nyataj chique. Ja way
xtinya' jari' ncuerpo anin. Queri' xbij
ja Jesús chique.
52 Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj chic
tzij chibil tak qui', junwi' nquibij jule'
in junwi' chi na nquibij jule':
—¿Nak rbanic c'ala' nbij ja jun achi
le' chi nuya' ja rcuerpo chake chi
nkatij? neche'e.
53 Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chic chewe
ri', ja wi matetij ja cuerpo rxin ja
Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin
ja winak in wi matetij ja rquiq'uel
chakaja' jari' ma ewc'an ta ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
54 Pro xa nak ta netijowi ja ncuerpo
rachbil ja nquiq'uel jari' cuc'an chic
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
in tok xterila' ja q'uisbal tiempo anin
ninyico quixin chipan ja camíc.
55 Como ja ncuerpo anin jari' ja
mero way in ja nquiq'uel jari' ja mero
camsbal chakichi'.
56 Ja netijowi ja ncuerpo rachbil ja
nquiq'uel eje'e' neq'ueje' pa wanma
anin in anin chakaja' ninq'ueje' pa
tak canma eje'e'.

57 Ja c'aslic Tatixel arja' inrtakonto
in rmal arja' tok nij inc'as wi' in queri'
c'a chique ja winak ja xquetijowi
ja ncuerpo rachbil nquiq'uel eje'e'
nec'ase' na chijutij mwal anin.
58 Ja way ja nmajon rbixic chewe
camic ri' jari' ja kajnakto chila' chicaj,
ma junan ta ruq'uin ja maná ja tij
cumal ewati't emama' ojer pro ma
xeruto' ta chipan ja camíc. Jawa' way
ja nmajon rbixic chewe ri' xa nak ta
netijowi nec'ase' na pro ni chijutij.
Queri' xbij ja Jesús chique.
59 Jawa' tijonem ri' xuya' ja Jesús pa
Capernaum chipan ja jay xin molbal
ri'il quixin ja raj Israel.

60 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e'
tok quic'axaj ja xbij e q'uiy chique
quewa' quibij ri':

—Congana taka'an c'ayew ja nbij le'
¿nak ta wi' xtel ruc'u'x chi rc'axaxic?
xeche'e.
61 Pro ja Jesús arja' bien rotak chi
eje'e' quimajon rch'a'ic ja xbij chique
in xbij chic chique:

—¿La pokon xena' ja tijonem ja c'a
xinya' chewe ri'?
62 Pro ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak wi nerila' na jun
k'ij tok xtetz'at chi arja' njote' chila'
chicaj ja bar c'o wi' nabey ¿nak c'a
nech'ob chic ari' trij?
63 Ja rEspíritu arja' nyowi ja ut-
zlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, ma
ja ta ja cuerpo xin jun winak ny-
owi. Ja tijonem xinya' chewe jari' xin
ewanma, jun tijonem ja nuya' chewe
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
64 Pro ec'oli chewe ja mta yukulbal
quec'u'x wq'uin. Queri' xbij ja Jesús
como arja' ni rotakinto wi' echinatak
ja matiyuke' quec'u'x ruq'uin in ni
rotakinto wi' chakaja' nak xtijacho
rxin pa quek'a' ja winak ja netzelan
rxin.
65 In xbij chic chique: —Rmalari'
ja tok xinbij chewe chi mta moda
xturkaji jun winak wq'uin chi nyuke'
ruc'u'x wq'uin ja wi matiyataj tre
rmal ja Tatixel chi nyuke' ruc'u'x
wq'uin. Queri' xbij ja Jesús chique.

66 Ja c'a rdiscípulo ja Jesús tok
quic'axaj ja tijonem xuya' e q'uiy
chique xemeloj can chiquij rmal, ma
xetre' chi ta trij.
67 Ja c'a Jesús xbij chic chique ja
cablajuj apóstol:

—Ja c'a rixix ¿nak neban camic, la
nixmeloj ixix chakaja'? ne' chique.
68 Ja c'a Simón Pedro quewa' xbij
tre ri':

—Wajaw ¿bar c'a nokbe chi wi'?
como xa ayon atat natyowi ja tijonem
ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij
69 como ja rajoj yukul kac'u'x
awq'uin in kotak chi atat ja rat Cristo,
kotak chi at Ralc'wal ja c'aslic Dios,
ne' tre.
70 Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ix cablajuj ja rixncha'on pro c'o
jun chewe ja xa uc'an rmal ja diablo,
ne'e.
71 Jawa' tzij xbij ri', tre ja Judas
Iscariote tzijon wi', rc'ajol jun achi
rbina'an Simón como ja Judas arja'
njachowi ja Jesús pa quek'a' ja winak
ja netzelan rxin, arja' jun chique ja
cablajuj apóstol.

7

1 C'ac'ari' be ja Jesús chipan jule'
chic lugar ja c'o chipan ja departa-
mento Galilea, matirajo' nbe pa tak
lugar ja c'o chipan ja departamento
Judea como tri' ec'o wi' jule' aj Israel
quimajon rch'obic nak nqueban tre
chi nquicamsaj.
2 Jari' tiempo c'o jun nmak'ij nnaka-
jinto quixin ja raj Israel, ja rubi' ja
nmak'ij xin tabernáculo ne'xi.
3 Rmalc'ari' tok quewa' bix tre ja
Jesús cumal ja rch'alal ri':

—¿Nak tre tok macatel wawe'
in natbe pa Judea utzc'a chi ja
radiscípulo ja rec'o chila' eje'e'
necowini nquetz'at nojel ja ramajon
rbanic wawe'?
4 Como jun achi wi c'o rgana chi
bien notakixi nojel ja samaj nuban
mta moda xta pan awatali nsamaji.
Como atat amajon rbanic wawe'
nojel awa' wari' ¿nak c'a tre tok
matac'ut chiquewach ja jule' chic

winak chakaja' pro ni chiquewach canojelal?
5 Queri' bix tre cumal ja rch'alal como nixtac'a eje'e' ta yukul ta quec'u'x ruq'uin.
6 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ja ranin maja'n terila' ja ntiempo chi ninbe pro ja chewe ixix nixcowini nixbe xa nak ta chi tiempo'al.
7 Como ja chewe ixix, ja winak mta moda itzel ta xquixquetz'at pro ma queri' ta chwe anin, xa itzel ninquetz'at rmal ja nmajon rk'alasaxic chiquewach ja ritzelal nqueban.
8 Pro ja rixix jix, jebana' ja nmak'ij, ja ranin c'a ninbe na como maja'n terila' ja ntiempo.
9 Queri' xbij chique in q'ueje' can pa Galilea.

* * * * * * * * * *

10 Ja c'a tok ebenak chic ja rch'alal ja pa nmak'ij c'ac'ari' be chic arja' pro xa ruyon be, xa pan awatali xekaji.
11 Pro ja c'a raj Israel eje'e' quimajon rcanoxic ja Jesús chipan ja nmak'ij ja ntajini nbani: —¿Bar c'a c'o wi'? neche'e.
12 E q'uiy ja winak chipan ja nmak'ij quimajon tzij tre ja Jesús pro kas pan ekal netzijoni. Ec'oli chique quewa' nquibij ri': —Congana utzlaj achi ja Jesús, neche'e, pro junwi' chi na nquibij jule' chic chique: —Xa neruyoj ja winak, xa neruban engañar, neche'e.
13 Pro como ni majun chique ja maquita nxbej ri' chiquewach ja cach tak aj Israel ja nimak quek'ij chewi' tok kas pan ekal netzijoni.
14 Kas c'a nc'ajarnak ja nmak'ij, c'o la quiji' k'ij majtajnak tok be ja Jesús chipan ja nimlaj templo xin Dios in xumaj quitijoxic ja winak.
15 Ja raj Israel congana c'asc'o'i quic'axaj ja tijonem xuya':
—¿Nak tre c'ala' ja rachi le' congana taka'an rotak pro mta wa'an rtijon wi' ri'? neche'e.
16 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Ja tijonem nya' anin ma anin ta inwinakarsyon, ja winakarsyon jari' ja Tatixel ja takyonpi wxin.
17 Ja winak ja c'o quigana nqueban ja rvoluntad Dios eje'e' bien ncotakij na ja wi Dios winakarsyon ja tijonem nya' owi chaka ngana anin nwinakarsan nojoj nuyon.
18 Ja wi c'o jun achi nuya' jun tijonem in wi xa arja' winakarsyon nojoj ruyon jari' bien k'alaj chi nrajo' nya̱' ruk'ij cumal ja winak pro wi c'o jun nrajo' chi nya̱' ruk'ij ja takyonpi rxin jari' k'alaj chi ni katzij wi' ja nbij in ni majun engaño nuban.
19 Ja rixix ¿la ma yatajnak ta c'a chewe ja ley xin Dios rmal ja Moisés chi nenimaj? pro ja ley ni majun chewe rmajon ta rnimaxic ja nbij. Queri' nbij chewe como nixtajini necanoj wij nwach nak neban chwe chi ncamsaxic. Queri' xbij chique.
20 —Atat xa jun demonio atch'ujarsyon ¿nak bin chawe chi ec'oli necamsan awxin? xeche' tre.
21 Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—Ja xinban jutij chipan jun xula'nbal k'ij, ixix kas junwi' xetz'at.
22 Pro c'o c'a ebanon je'e ixix chakaja' masqui pa tak xula'nbal k'ij pro e'ebanon circuncidar ja winak. Ne'eban circuncidar como ja Moisés tz'ibyon can chi queri' neban chique in ja re nabey tak ewati't emama' cuq'uin eje'e' ja kas winakarsaxto wi' ja circuncisión, ma ruq'uin ta ja Moisés.
23 Ja c'a rixix c'oli ebanon je'e masqui pa tak xula'nbal k'ij pro e'ebanon circuncidar ja winak como queri' nrajo' ja ley xin Moisés chi neban. Ja wi queri' ebanon ixix ¿nak c'a tre tok pit ewayewal chwij tok xintzursaj jun achi pa jun xula'nbal k'ij?
24 Maxta tebila' ril jun winak ja tok ma ewotak ta bien ja wi ril ja xuban owi ma ril ta. Bien tech'obo' rij rwach nabey ja wi katzij chi ril ja xuban. Queri' xbij ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

25 Ec'o c'a jule' chique ja winak ja raj Jerusalén tok quic'axaj quewa' quibij ri':

—¿La ma ja ta c'ala' ja rachi le' ja majtajnak rcanoxic rij rwach chi ncamsaxi?
26 Pro ja camic ni taka'an chiquewach ja winak ntzijon wi' in ni majun nak ta nk'ilo ta rxin chi matitzijoni. Ja k'etol tak tzij ¿la maxta c'a quiniman chic eje'e' chi arja' ja Cristo?
27 Pro jala' ja rachi le' kotak ja bar penak wi' pro ja Cristo ja tok xtipeti jari' majun otakyon bar xtipi wi'. Queri' quibij.
28 Ja c'a Jesús rmajon quitijoxic ja winak chipan ja nimlaj templo xin Dios in quewa' xbij chique ri':

—Ixix ewotak nwach in ewotak chakaja' ja bar inpenak wi'. Pro c'o jun ja rintakyonto, arja' ni katzij wi' chi c'aslic Dios pro jari' ma ewotak ta rwach. Ja ranin ma chaka ta xinban mandar wi' nuyon chi xinpeti.
29 Pro ja ranin wotak rwach como ruq'uin arja' inpenak wi' in arja' takyonto wxin, ne' chique.
30 Rmalc'ari' ja xbij chique xa chewi' ja tok laj quechap chi nquecoj preso pro majun nak ta chique chapo ta rxin como maja'n terila' ja hora rxin chi nchapi.
31 Pro e q'uiy ja winak yuke' quec'u'x ruq'uin, quewa' quibij ri': —¿La ma Cristo ta c'awa' wari', la c'o chi ta na c'a jun ja maja'n tipeti ja más chi na nimak tak milagro nuban chwach awa' wari'? xeche'e.
32 Ja c'a fariseo eje'e' quic'axaj chi ja winak kas pan ekal quimajon rbixic chi ja Jesús arja' ja Cristo. Rmalc'ari' tok quec'am qui' cuq'uin ja jefe quixin sacerdote, xequetak jule' soldado chi nquechap ja Jesús.
33 Ja c'a Jesús arja' tzijon más cuq'uin ja winak, quewa' xbij chic chique ri':

—Anin xa jun ti tiempo chic ninq'ueje' checojol como ninmeloj ruq'uin ja rintakyonto.
34 Ninecanoj chi na pro maquinewil chic, ja bar xquineq'ueje' chi wi' maquixcowin ixix nixekaj chic tri', ne' chique.
35 Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj chic tzij tre ja c'a bix chique rmal ja Jesús:

—¿Bar c'a xtibe wi' ja rachi le' in makocowini nkawil chic? ¿La nbe cuq'uin ja kach tak aj Israel ja rec'o pa tak tinamit quixin ja winak ja ma e aj Israel ta, la tri' nbe wi' chi ne'ertijoj ja ma e aj Israel ta?
36 ¿Nak tibij c'ari' ja xbij chake chi nkacanoj pro matikawil in chakaja' ja bar c'o wi' arja' makocowin ajoj nokekaj chic tri'? queri' quibij.
37 Ja tok xerila' ja q'uisbal k'ij rxin ja nmak'ij jari' k'ij ja más nim ruk'ij, pe'i ja Jesús chiquewach ja winak in quewa' xbij chique ri':

—Ja wi c'o jun chewe nuna' chakichi' tipeti wq'uin camic, turtija' ja ya' ja c'o wq'uin.
38 Cani' nbij ja rtzobal Dios, ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'uin c'oli rkan tak ya' ja congana xtipulinto pa tak canma pro jule' ya' ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Queri' nbij, ne'e ja Jesús chique.
39 Queri' xbij chique como jari' nnatbej rxin ja rEspíritu Santo ja nyataj na chique ja winak ja yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesús. Pro ja rEspíritu Santo maja'n titakto tri' como ja Jesús maja'n tibe ruq'uin ja Tatixel pa gloria.
40 Ja winak tok quic'axaj ja xbij ja Jesús ec'oli chique quibij:

—Jala' jun achi le' ni katzij wi' chi jala' ja profeta xin Dios ja bitajnak can chi npi na, xeche'e.
41 Jule' chic chique quibij:

—Jala' ja Cristo ja Rey ja tzujunto ojer rmal ja Dios, xeche'e. Pro jule' chic chique quewa' quibij ri':

—¿La pa Galilea la'an npi wi' ja Cristo chewi'?
42 ¿La ma tz'ibtal can ta c'a chipan ja rtzobal Dios chi pa Belén npi wi' ja Cristo como ja Belén jari' rtinamit ja rojer rey David in ja Cristo arja' riy rumam can ja David? xeche'e.
43 Queri' queban ja winak, quemaj rch'a'ic chibil tak qui' rmal ja Jesús.

44 Ec'oli chique cajo' ta quechap ja
Jesús quecoj ta preso pro majun nak
ta chique chapo ta rxin.
45 Ja rachi'i' ja xetaki chi
nequichapa' ja Jesús eje'e' xemelojto
cuq'uin ja sacerdote ja nimak quek'ij
in cuq'uin ja fariseo. Ja c'a tok
xe'ekaji quewa' bix chique ri':
—¿Nak c'a tre tok ma xechappi ta ja
rachi? xeche'xi.
46 —Cani' ntzijoni ja rachi le' ni ma-
jun achi ja queri' ta tzijonnak cani'
arja', xeche' chique.
47 Ja c'a fariseo quibij chic chique:
—¿La maxta c'a xixban engañar ixix
rmal ja rachi chakaja'?
48 Ma ec'o ta wa'an ja k'etol tak tzij
ja yukul ta quec'u'x ruq'uin in nix-
tac'a jun ta chake ajoj ja rok fariseo
chakaja'.
49 Jala' jule' winak le' ja yukul
quec'u'x ruq'uin eje'e' xa ma cotak ta
ja ley xin Dios, mta quisamaj, majun
ne'oc wi' tre ja Dios, xeche' chique.
50 Pro c'o c'a jun chique ja fariseo
rbina'an Nicodemo, jari' ja xuban ju-
tij be ruq'uin ja Jesús chak'a'. Ja c'a
Nicodemo arja' xbij chique ja rachbil:
51 —¿La queri' ta c'a nrajo' ja ley ja
yatajnak chake rmal ja Dios nech'ob
ixix chi nk'ẹt tzij trij jun achi pro
matiya' lugar tre chi ntzijoni in ma-
totakixi nabey wi c'o ril owi mta? ne'
chique.
52 Ja c'a reje'e' quemaj ryok'ic ja
Nicodemo in quewa' quibij tre ri':
—¿La maxta c'a at aj Galilea atat
chakaja'? Bien tatz'ata' chipan ja rt-
zobal Dios chi ni mta wi' jun profeta
xtiwinakar ta pa Galilea, xeche' tre.
53 C'ac'ari' quipaxijel qui', xebe chi
tak cochoch canojelal.

8

1 Ja c'a Jesús arja' be parwi' ja ti
jayu' rbina'an Rjayu'al Olivo.
2 Ja c'a chi rcab k'ij be chic jutij
chanim chipan ja nimlaj templo pa
Jerusalén. Ja c'a winak xebe ruq'uin.
Arja' tz'abe'e in xumaj quitijoxic.
3 Ja maestro ja netijon quixin
ja winak tre ja ley xin Dios e
cachbil ja fariseo eje'e' c'o jun
ixok quic'amonto, xiltaji macunnak
ruq'uin jun achi ja ma rchajil ta.
Xequiya'a' ja rixok chiquicojol ja
winak.
4 C'ac'ari' quibij tre ja Jesús:
—Maestro, jawa' rixok ri' xiltaji ma-
cun ruq'uin jun achi ja ma rchajil ta.
5 In bin can chake rmal ja Moisés
chipan ja ley xin Dios chi necam-
sax tza'n abaj ja rixoki' ja re
quitakawari'. Ja c'a ratat ¿nak nabij
tre? xeche' tre.
6 Ja quic'axaj tre xa nquic'ambajbej
rxin, nquicanoj nak nquichapbej
rxin. Ja c'a Jesús ch'uque' kaj chwi
rkan, xumaj tz'ibanem pa tok'ulew,
rwiruk'a' xucoj.
7 Pro eje'e' como xajutij quimajon
rc'axaxic tre pe'e nojoj in quewa' xbij
chique ri':
—Ja ni majun ril rumac chewe jari'
tiyowi ja nabey abaj tre ja rixok le',
ne' chique.
8 Ja tok bitaj queri' rmal ch'uque'
kaj chic jutij chwi rkan in xumaj chic
jutij tz'ibanem pa tok'ulew.
9 Ja tok quic'axaj ja bix chique rmal
ja Jesús quena' kaj chi c'o quil quemac
eje'e' chakaja' rmalc'ari' pa jujunal
pa jujunal xebe. Ja c'a rija' eje'e' ri'
ja kas xe'elel nabey in tok q'uiswani
xebe canojelal. Xa ruyon chic ja Jesús
q'ueje' can, ja c'a rixok arja' pe'e can
chwach.
10 Ja c'a Jesús tok pe'e nojoj chic jutij
tok xerutz'at ja winak ba la xe'oc wi',
ti ruyon chic ja rixok c'o can in xbij
tre:
—¿Bar c'a xe'oc wi' ja winak ja
nebini ja rawil? ¿La mta jun chique
xuk'et ta tzij chawij xatruq'uiak ta
tza'n abaj? ne' tre.
11 —Ni majun, ne'e ja rixok.
—In nixtac'a anin ta xtink'et ta tzij
chawij. Camic jat xarwari' macatma-
cun chi ta, ne'xi rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

12 C'ac'ari' tzijon chic jutij ja Jesús
cuq'uin ja winak in xbij chique:
—Anin ja rin luz, nenuya' pa
sakil canojelal ja winak ja rec'o

chwach'ulew. Canojel ja winak
ja nyuke' quec'u'x wq'uin eje'e'
maqueq'ueje' chipan ja k'ekumal,
nyataj chique ja sakil pro jun sakil
ja nuya' chique ja utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij. Queri' xbij chique.
13 Pro ja fariseo eje'e' quech'a' tre ja
xbij:
—Atat como xa naya' kaj testigo'il
chawij ayon chewi' tok matikanimaj
ja nabij le', xeche' tre.
14 —Masqui xa nuyon nya' kaj tes-
tigo'il chwij pro ni katzij wi' ja nbij
como anin wotak nak rbanic ja bar
inpenak wi' in tri' ninmeloj chi wi'
chakaja'. Pro ja rixix ma ewotak ta
ja bar inpenak wi' in bar xquinmeloj
chi wi'.
15 Xa ena'oj ixix necoj ja nek'etbej
tzij chwij, ma xin Dios ta, pro ja chwe
anin ni majun nak ta nk'et ta tzij trij.
16 Pro wi c'oli ja k'etoj tzij nban jari'
ni rubey wi' ja k'etoj tzij nban. Queri'
nbij chewe como ma nuyon ta anin
nink'etowi ja tzij, ok ca'i' ruq'uin ja
Tatixel ja takyonto wxin.
17 Ja chipan ja ley xin Dios ja c'ol
ewq'uin c'oli tz'ibtal can chipan que-
wari', ja tok ec'o ca'i' achi'i' ja xa ju-
nan ja testigo'il nqueya' jari' seguro
chi ni katzij wi' ja testigo'il nqueya',
queri' tz'ibtal can.
18 Queri' c'a chwe anin chakaja',
anin jun in testigo chwij nak ja rinoc-
nak wi' in ja Tatixel ja takyonpi wxin
arja' jun chakaja'. Queri' xbij chique.
19 —¿Bar c'a c'o wari' ja ratata'?
xeche' tre.
—Ja rixix ni ma ch'obtajnak ta wi'
emwal nak inocnak wi' in nixtac'a
ja ta ja Nata' chakaja' ch'obtajnak
ta emwal nak rbanic. Ja wixta
ch'obtajnak emwal nak nbanic anin
ch'obtajnak ta c'ari' emwal nak
rbanic ja Nata' chakaja', ne'e ja Jesús
chique.
20 Queri' c'a rbanic ja jule' tzij
xuban ja Jesús chipan ja nimlaj tem-
plo xin Dios ja tok arja' rmajon quiti-
joxic ja winak. Tri' pa'l wi' ja bar
nqueya' can wi' ja qui'ofrenda ja
winak pro ni majun nak ta chapo ta
rxin como maja'n terila' ja hora chi
nchapi.
21 Xumaj chic jutij tzij cuq'uin:
—Anin ninmeloji ja bar inpenak
wi'. Ja c'a rixix ninecanoj chi na
pro maquinewil chic, chipan ja rewil
emac nixcam wi'. Ja bar xquinbe chi
wi' maquixcowin ixix nixekaj ta tri'.
22 Ja c'a raj Israel eje'e' quemaj tzij
chibil tak qui':
—¿La ncamsaj kaj ri' ruyon xa
chewi' tok makocowini nokekaji ja
bar xtibe wi' arja'? xeche'e.
23 Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:
—Ixix xa ix xin wawe', ja c'a
ranin in xin chila' chicaj, xa ix xin
rwach'ulew pro ja chwe anin ma in
queri' ta.
24 Rmalc'ari' xinbij chewe chi
chipan ja rewil emac nixcam wi'. Ja
rinocnak wi' anin nij in quirwari'
ja cani' nbin chic chewe, ja c'a wi
matenimaj chi queri' nbanic jari' ni
nixcam wi' chipan ja rewil emac.
Queri' xbij chique.
25 —¿Nak c'a ja ratat? xeche' tre.
—Ja rinocnak wi' anin nij in quir-
wari' ja cani' nbinto chewe nabey.
26 C'a c'o na ja rebanon ja maja'n
tinch'a' chewe ja nixbanbex con-
denar. Pro ja takyonto wxin arja' ni
katzij wi' nojel ja nbij in ja rbin arja'
chwe jari' nmajon rbixic anin chique
ja winak wawe' chwach'ulew, ne'e ja
Jesús chique.
27 Pro ja xbij ja Jesús eje'e'
matich'obtaj cumal chi tre ja Tatixel
ntzijon wi'.
28 C'ac'ari' xbij chic jutij chique:
—Ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak tok xtejotba'
chwach jun cruz tokori' newotakij na
nak inocnak wi' chi nij in quirwari' ja
cani' nbinto chewe in newotakij na
chakaja' chi nojel ja nmajon rbanic
ma chaka ta nuyon kaj nban como
nojel ja nmajon rbixic, ja Nata' arja'
c'utyon chinwach.
29 Ja takyonpi wxin arja' c'o wq'uin
camic, ja Nata' ni ma inrya'on can ta
wi'. Queri' rbanon chwe como anin

ni nmajon wi' rbanic ja nrajo' chwe
chi nban, ne'e ja Jesús chique.
30 Ja tok xbij ja tzij ri' e q'uiy chique
ja winak yuke' quec'u'x ruq'uin.

* * * * * * * * * *

31 C'ac'ari' xumaj tzij cuq'uin ja
raj Israel ja yuke' quec'u'x ruq'uin,
quewa' xbij chique ri':

—Ja wi xajutij nixq'ueje' chipan
ja ntzobal jari' ni katzij wi' chi ix
ndiscípulo.
32 Ja wi queri' neban newotakij
na jani' ja nna'oj in newotakij na
chakaja' chi ni katzij wi' ja ntzobal in
tok xtewotakij jari' nixwasanel libre,
ne' chique.
33 —Pro ja rajoj ok riy rumam can ja
rAbraham, majutij okq'uejenak ta pa
quek'a' winak okquibanon ta man-
dar ¿la ok preso la'an chewi' tok nabij
chake chi nokwasaxel libre? xeche'
tre.
34 Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
canojel ja winak ja nemacuni eje'e' xa
e esclavo pa ruk'a' ja il mac como ja' il
mac nbano mandar quixin.
35 Jun esclavo arja' mta ruk'a' tre
chi xtiq'ueje' ta chijutij chipan ja jay
rxin ja rajaw pro jun alc'walaxel jari'
c'o ruk'a' tre chi nq'ueje'e chijutij.
36 Rmalc'ari' nbij chewe chi ja
Ralc'wal Dios wi arja' nixwasanel
libre jari' ni katzij wi' chi ix libre.
37 Anin wotak chi ix riy rumam
can ja rAbraham pro masqui ix riy
rumam can pro emajon rcanoxic wij
nwach nak neban chwe chi ninecam-
saj. Queri' c'a neban como mateya'
lugar tre ja ntzobal chi nq'uiy más pa
tak ewanma.
38 Nojel ja nmajon rbixic anin jari'
ruq'uin Nata' ntz'aton wi'. Pro nojel
ja remajon rbanic ixix jari' etata' ixix
biyon chewe chi neban. Queri' xbij ja
Jesús chique.
39 —Pro ja katata' ajoj jari' ja rAbra-
ham, xeche' tre.

—Ja wixta katzij chi ix riy rumam
can ja rAbraham ja ta c'ari' emajon
rbanic ja cani' xuban ja rAbraham.
40 Anin nojel ja nbin chewe jari'
ni katzij wi' como ja Dios arja' biyon
chwe pro masqui queri' rbanic pro
ixix necanoj wij nwach nak neban
chwe chi ninecamsaj pro ja rAbra-
ham ma queri' ta xuban ja cani' nix-
tajini neban ixix chwe camic.
41 Ja c'a retata' ixix, ja cani'
nuban arja' jari' emajon rbanic ixix
chakaja', ne'e ja Jesús chique.

—Ajoj tok xokalaxi ma ok alak'an
tak ac'ala' ta, ajoj xa jun Tatixel kaxin
jari' ja Dios, xeche' tre.
42 Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ja wixta katzij chi ja Dios arja'
Tatixel ewxin ninewajo' ta c'a anin
ari' chakaja'. Queri' nbij chewe como
anin pa ranma ja Dios inelnakto
wi', ruq'uin arja' inpenak wi'. Ma
chaka ta ngana inpenak, arja' taky-
onto wxin.
43 ¿Nak c'a tre tok matich'obtaj
emwal ja nbij chewe? Matich'obtaji
como ja ntzobal mta egana
nec'waxaj.
44 Ixix ix ralc'wal ja diablo in
nak c'o rgana ja diablo chi nuban
nijawari' c'ol egana ixix neban
chakaja'. Ja diablo arja' ni camsanel
wi' ja tok winakarto ja rwach'ulew.
Nojelal ja nbij ja Dios xa rc'ulel ja
diablo como ja diablo arja' ni majutij
ja katzij ta nbij. Ja tok nutz'ak
tzij ja diablo jari' ni rxin wi' como
arja' ni tz'akol tzij wi', arja' kas
nwinakarsani ja tz'akoj tak tzij.
45 Pro anin ja nmajon rbixic chewe
jari' ni katzij wi' pro como ni katzij wi'
xa chewi' ja tok maquinenimaj.
46 ¿La c'o ta c'a jun chewe ncowini
nbij chi c'o wil nbanon? Pro ja nma-
jon rbixic chewe, ja wi ni katzij wi'
¿nak c'a tre tok maquinenimaj?
47 Ja ralc'wal Dios eje'e' nqueya'
quixquin tre ja nbix chique rmal ja
Dios pro ja rixix mateya' ewxquin
tre ja nbix chewe rmal como ma ix
ralc'wal Dios ta chewi'. Queri' xbij ja
Jesús chique.
48 Ja c'a raj Israel quemaj chic
ryok'ic, quewa' quibij tre ri':

—Ajoj ni rubey wi' tok kabij chawe chi xa at cani' jun aj Samaria in c'o jun demonio uc'ayon awxin chakaja', xeche' tre.
49 Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Anin mta jun demonio inc'ayon ta como anin nmajon rya'ic ruk'ij ja nata' Dios pro ja rixix xa nineyok'.
50 Pro anin ma ja ta ncanoj chi nya̱' nuk'ij cumal winak pro ja Nata' arja' ntajini nchomarsaj nak nuban chi nya̱' nuk'ij cumal ja winak, arja' c'a xtibini bar c'o wi' ja kas katzij, wi wq'uin anin owi ewq'uin ixix.
51 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja wi c'o jun nnimaj ja ntzobal jari' ni mta wi' camíc trij, ne' chique.
52 Ja c'a raj Israel eje'e' quibij chic jutij tre:

—Camic bien k'alaj chi c'o jun demonio uc'ayon awxin como atat nabij chi ni mta wi' camíc trij jun winak wi arja' nnimaj ja ratzobal pro ¿la ma xcam ta la'an ja rAbraham ojer in la ma xecam ta la'an ja rojer tak profeta chakaja'?
53 ¿La tibij an tzij ari' chi atat más nim ak'ij chwach ja katata' Abraham ja tok arja' cami? In ja rojer tak profeta xecam na ari' chakaja'. ¿Nak c'a atocnak wi' nana' kaj atat?
54 Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ja ranin wixta xa nya' nojoj nuk'ij nuyon jari' mta noc wi' pro ja Nata' arja' nyo' nuk'ij in ixix nebij tre ja Nata' chi arja' Dios ewxin.
55 Pro xa ma ewotakin ta rwach ja Nata' pro anin bien wotak rwach. Ja wixta xinbij chewe chi ma wotak ta rwach jari' xta c'a in junan ewq'uin ari' ja rix tz'akol tak tzij. Pro jari' wotak rwach, ni nnimaj wi' ja rtzobal.
56 Ja rAbraham ja retata' nixche' tre, arja' janila quicoti ojer ja tok ch'obtaj rmal chi nutz'at na ja k'ij ja tok xquinpit anin in jari' xutz'at, congana quicot rmal, ne'e ja Jesús chique.
57 —¿Nak moda c'ari' pro maja'n wa'an taban cincuenta ajuna', la atz'aton c'ari' ja rAbraham? xeche' tre.
58 Ja c'a Jesús xbij chic chique:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', anin nij inc'o chi wi' ja tok maja'n talaxi ja rAbraham, ne' chique.
59 Ja tok xbij queri' chique eje'e' quisic'la' abaj, laj queq'uiak tza'n abaj pro ja Jesús arja' xrawaj ri', xelel chipan ja templo in be.

9

1 Ja Jesús arja' rmajon binem tok xutz'at jun achi ti moy ja ni pa ralaxic wi' chi moy.
2 Ja c'a rdiscípulo quic'axaj tre:

—Rabí ¿nak tre c'ala' tok ni moy wi' tok xalaxi ja rachi le', nak c'o ril chewi', la ril arja' owi quil rtata' rute'? xeche' tre.
3 Ja c'a Jesús xbij chique:

—Ma queri' ta, ma ril ta arja' chewi' tok rbanon quela' nixtac'a quil rtata' rute' chakaja'. Quela' rbanon ja rachi le' utzc'a chi c'o jun nimlaj samaj xin Dios nk'alajin na ja tok xtitzuri.
4 Ja tok c'a inc'o na wawe' chwach'ulew rjawaxic chi nban ja rsamaj ja takyonpi wxin. Cani' tre ja tok noc ak'a' macatcowini natsamaj chic.
5 Jaru' pa tiempo xquinq'ueje' wawe' chwach'ulew anin inocnak in cani' k'ij rxin ja rwach'ulew, ne' chique.
6 Ja tok tzuri tzij rmal c'ac'ari' chuban kaj pa tok'ulew in xumaj rbanic ch'abak tre ja ruchub, c'ac'ari' xuc'am, xuya' chi rwach ja ti moy
7 in xbij tre: —Jat, jach'aja' rawach pa ya' ja rbina'an Siloé, ne' tre. (Ja bi'aj Siloé tibij tzij nta̱kel.) In queri' xuban ja rachi be. Ja tok xekaji xuch'aj ja rwach. Ja c'a tok ch'ajtajto rmal melojto, nca'y chic.
8 Ja c'a rvecino ja rachi e cachbil jule' chic winak ja bien quitz'aton chi moy nabey eje'e' quibij:

—¿La ma ja ta c'ala' ja rachi le' ja ni ntz'abe' wi' chi rc'utuxic limosna? xeche'e.
9 Ec'oli chique quibij:

—Arja' nac'a, xeche'e. In jule' chic quibij:

—Mni, ni quela' nca'yi pro ma arja' ta, xeche'e. Pro ja rachi arja' xbij chique:

—Anin nac'a, ne' chique.

10 —¿Pro nak c'a xaban, natca'y chic taka'an? xeche' tre.

11 —C'o jun achi rbina'an Jesús, arja' xchomij jule' ch'abak in tok chomtaj rmal xuya' chi nwach in xbij chwe: —Jat, jach'aja' rawach pa ya' rbina'an Siloé, ne' chwe. In queri' xinban xinbe. Ja c'a tok xinekaji xinch'aj ja nwach in queri' xuban jaktaji, ne' chique.

12 —¿Bar c'a c'o wi' ja Jesús camic? xeche' tre.

—Jari' ma wotak ta ba la c'o wi', ne' chique.

13 C'ac'ari' c'amarel ja rachi ja jaktaj rwach, xeya' chiquewach ja fariseo.

14 Ja Jesús tok xchomij ja ch'abak in tok xujak rwach ja rachi jari' pa jun xula'nbal k'ij xuban wi'.

15 Ja c'a rachi c'axax chic tre cumal ja fariseo:

—¿Nak xaban tok jaktaji ja rawach? xeche' tre.

—Ja rachi xchomij jule' ch'abak in tok chomtaj rmal xuya' chi nwach. C'ac'ari' xinch'aj ja nwach in queri' xuban jaktaji, ne' chique.

16 Ec'oli chique ja fariseo quibij:

—Ja rachi rbina'an Jesús ma Dios ta takyonto rxin como arja' matuban respetar ja xula'nbal k'ij como c'o samaj nuban chipan, xeche'e. Pro jule' chic chique quewa' quibij ri':

—¿Pro nak moda c'ari' jun achi wi xa il mac ja nuban in nuban jun milagro ja cani' nkatz'at camic ri'? xeche'e. In queri' queban, ma junan ta quech'ob trij ja Jesús.

17 In quibij chic tre ja rachi ja jaktaj rwach:

—In atat ¿nak nabij tre ja rachi rbina'an Jesús? como arja' xujak awach. ¿Nak ocnak wi' nach'ob atat? xeche' tre.

—Arja' jun profeta xin Dios, xeche'x rmal ja rachi.

18 Ja c'a raj Israel eje'e' ma xquinimaj ta chi ni moy wi' ja rachi nabey, ma xquinimaj ta chi c'a jaktaji ja rwach xa chewi' tok quetak quisiq'uixic ja rtata' rute'.

19 Ja tok xe'ekaji ja rtata' rute' ja rachi c'axax chique:

—¿La ewalc'wal ixix jawa' jun achi ri', la arja' ja nebij chi ni moy wi' tok xalaxi? ¿Nak c'a tre tok nca'y chic camic? xeche'xi.

20 —Ajoj kotak chi jala' kalc'wal in kotak chakaja' chi arja' ni moy wi' tok xalaxi.

21 Pro ma kotak ta nak tre tok nca'y chic camic nixtac'a kotak ta chakaja' nak jakowi ja rwach. Mejor, tre arja' tec'waxaj wi' como c'o chic rjuna', ri'j chic, arja' c'a nbin ala' chewe nak ja xuban, xeche'e ja rtata' rute'.

22 Queri' quibij chique ja raj Israel como nquixbej qui' chiquewach como ja raj Israel eje'e' quichomin chic chi xa nak ta nbini chi ja Jesús arja' ja Cristo wi ne'e, jari' matic'ul chic chipan ja jay xin molbal ri'il ja bar nquemol wi' qui' ja raj Israel chi rc'axaxic ja rtzobal Dios, nch'akixel chijutij.

23 Rmalc'ari' ja tok quibij: —Mejor, tre arja' tec'waxaj wi' como c'o chic rjuna', ri'j chic wa'an, xeche'e.

24 C'ac'ari' xec'amar chic jutij ja rachi ja moy nabey in quewa' quibij tre ri':

—Chwach Dios tabij ja kas mero rubey como ajoj kotak chi ja rachi rbina'an Jesús arja' xa il mac ja nuban, xeche' tre.

25 —Ja wi xa il mac ja nuban jari' ma wotak ta anin xarwari' ja wotak chi anin in moy nabey pro ja camic ninca'y chic, xeche'x rmal ja rachi.

26 —Pro ¿nak c'a xuban chawe? ¿Nak c'a xuban tok xujak awach? xeche' chic tre.

27 —Pro jari' nbin chi wa'an chewe pro ixix mta egana nec'waxaj. ¿Nak c'a tre tok nec'waxaj chic jutij chwe? ¿La maxta c'a newajo' ixix chakaja' nixoc rdiscípulo? ne' chique.

28 Eje'e' congana pi quiyewal trij in
quewa' quibij tre ri':
—Ja ratat ni k'alaj chi at discípulo
rxin arja' pro ja rajoj ok discípulo rxin
ja Moisés.
29 Ajoj kotak chi tzijoni ja Dios
ruq'uin ja Moisés pro ja rachi
rbina'an Jesús jari' ba la penak wi',
nak la takyonto rxin, xeche' tre.
30 —Pro nak moda taka'an
matich'obtaj emwal nak takyonto
rxin pro xujak c'a nwach, ne'e ja
rachi chique.
31 Bien kotak chi ja Dios arja'
matic'axaj ja tok c'oli nc'utux tre rmal
jun achi ja wi xa il mac nuban ja
rachi. Pro jun achi wi nuya' ruk'ij ja
Dios in wi nnimaj ja najo'x tre rmal
ja Dios chi nuban jari' nc'axaxi ja
nc'utuj tre ja Dios.
32 Jaru' pa tiempo winakarnakto ja
rwach'ulew ni majun kac'axan ta chi
c'o ta jun achi rjakon ta rwach jun
achi ja ni pa ralaxic wi' chi moy.
33 Ja Jesús wixta ma in Dios ta pe-
nak wi' ni ta c'a majun nak ta ncowini
nuban ari', queri' xbij ja rachi.
34 Ja c'a reje'e' quemaj chic ryok'ic
ja rachi, quewa' quibij tre ri':
—Ja ratat xa rmal il mac tok nij
at moy wi' xatalaxi ¿in atat nawajo'
nokatijoj ajoj? Queri' quibij tre in
quiwasajel chiquicojol chijutij in ma
xquec'ul chi ta.
35 Ja c'a Jesús tok xc'axaj chi
wasaxto ja rachi in matic'ul chic arja'
be, xerila' in quewa' xc'axaj tre ri':
—¿La yukul chic ac'u'x ruq'uin ja
Ralc'wal Dios? ne' tre.
36 —Anin nwajo' nyuke' nuc'u'x
ruq'uin pro tac'utu' chinwach nak chi
achi'al c'ari' ja Ralc'wal Dios, ne'e ja
rachi.
37 Ja c'a Jesús xbij chic tre:
—Pro jari' atz'aton chic, anin c'ari'
ja rin Ralc'wal Dios ja nmajon tzij
awq'uin camic ri', ne' tre.
38 C'ac'ari' ja rachi xbij:
—Wajaw, anin camic nyuke'
nuc'u'x awq'uin. Queri' xbij tre ja
Jesús, xuque' chwach in xumaj rya'ic
ruk'ij. C'ac'ari' ja Jesús xbij:
39 —Anin inpenak wawe' chwach'ulew
utzc'a chi bien nk'alajin na nak
quibanic ja winak. Inpenak utzc'a
ja moya' njaktaj quewach utzc'a
chakaja' ja winak ja nebini chi
neca'yi eje'e' nek'alajin na chi xa e
moya', ne'e.
40 Ec'oli ja fariseo ec'o chinakaj ja
Jesús tok quic'axaj ja xbij congana pi
quiyewal trij in quewa' quibij tre ri':
—¿La ok moya' la'an ajoj chakaja'
chewi' tok nabij queri'? xeche' tre.
41 —Ja wixta xeya' chewij chi pa
k'ekumal ixc'o wi' jari' mta nixchap-
bexi pro como nebij chi: —Ajoj bien
kotak chic ja rbey Dios, nixche'e, jari'
nixchapbexi. Queri' xbij ja Jesús
chique.

10

1 C'ac'ari' xbij chic:
—Ja tzij xtinbij chewe ri' ni katzij
wi', tok c'o jun nrajo' noc chipan jun
corral quixin tak carnelo pro wi ma
tri' ta noc wi' ja bar wasan can wi'
ruchi' ja corral, ja wi xa junwi' njote'
wi' in nkaj chipan jari' xa jun alak'om
in camsanel chakaja'.
2 Pro ja noqui ja bar wasan can wi'
ruchi' ja corral jari' ni katzij wi' chi
arja' yuk'ul quixin ja tak carnelo.
3 Ja tok nekaji ja rajyuk' chuchi'
ja corral njak chwach rmal ja jakol
chi' corral. Ja c'a tok noc chipan
nc'axax rukul cumal ja tak carnelo, ja
c'a tak rxin arja' nerk'ijla', nbij quebi'
chiquijujunal in numajto quilasaxic
chipan ja corral.
4 Ja c'a tok nelastajpi rmal nuc'amel
quebey in ja tak carnelo eje'e' netre'el
trij como eje'e' bien cotak rukul chi
arja' yuk'ul quixin.
5 Pro wi c'o jun nsiq'uin quixin
ja tak carnelo pro wi ma cotak ta
rwach jari' maquetre' trij, ja nqueban
ne'anmajel chwach como ma cotak ta
quekul ja winak ja re junwi' chi na.
6 Jawa' c'ambal tzij ri' xbij ja Jesús
pro ja fariseo eje'e' xa matich'obtaj
cumal.
7 Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:

—Anin c'ari' ja rin rchi' corral ja bar ne'oc wi' ja tak carnelo.
8 Canojel ja xepeti ja tok maja'n quinpit anin in ma pa rchi' corral ta xe'oc wi' eje'e' ari' xa e alak'oma' in xa e camsanela' pro ma xya' ta caso chique cumal ja tak carnelo.
9 Anin c'ari' ja rin rchi' corral, xc'a nak ta ja xturkaj wq'uin jari' ntotaji in nyataj tre xa nak ta ja nc'atzin tre, cani' chique ja tak carnelo eje'e' nyataj chique chi ne'eli ne'oqui chipan ja quicorral, tok ne'elto nquewil ja buen tak k'ayis in nquetij.
10 Ja ralak'om tok nbe cuq'uin ja tak carnelo bien rch'obonel chi ne'erlak'ajto, nercamsaj in neruyoj. Pro ja ranin inpenak cuq'uin nunya'a' jun c'ac'a c'aslemal chique in ma ruyon tari' pro nnoji chakaja' jun nimlaj quicotemal chipan ja quic'aslemal.
11 Anin in ajyuk' ja ni katzij wi' chi in utzlaj ajyuk'. Ja utzlaj ajyuk' arja' matipokonaj ncam pa quicuenta ja tak carnelo.
12 Pro ma queri' ta nqueban ja xa etojon ja ma katzij ta chi e ajyuk'a', eje'e' ma e quixin ta ja tak carnelo in wi quetz'at chi pi jun itzel chicop eje'e' nequeya' can ja tak carnelo in ne'anmajel. Ja c'a ritzel chicop arja' neruchap ja tak carnelo in nerchicaj.
13 Ne'anmaji como matel quec'u'x chiquij ja tak carnelo, ja quijil ja netojbexi xa jari' ja elnak quec'u'x trij.
14 Anin in jun ajyuk' ja ni katzij wi' chi in utzlaj ajyuk', nenwajo' ja tak ncarnelo in bien wotak jani' quina'oj in queri' quibanon chwe anin chakaja',
15 cani' kabanon ruq'uin ja Tatixel, arja' ninrajo' in bien rotak jani' nna'oj in queri' nbanon anin tre chakaja', in anin matinpokonaj nincam pa quicuenta ja tak ncarnelo.
16 In chakaja' ec'o chi na jule' tak ncarnelo ja ma ec'o ta chipan awa' corral ri'. Jari' ne'enc'ama' na, ja c'a tok xtiquic'axaj ja nukul eje'e' nqueya' caso chwe in xa jun moc xtinban chique canojelal in xa jun ajyuk' nyuk'un quixin.
17 Como anin matinpokonaj nincam pa quicuenta ja tak ncarnelo chewi' tok ninrajo' ja Tatixel. Anin nya' wi' pa camíc cumal in ninc'astaj chi na chipan ja camíc.
18 Ja wixta mta ngana nincami maquincami, majun nak ta ncowin ta chwij chi ninrcamsaj ta pro jari' ni ngana wi' chi nya' wi' chipan ja camíc. Wq'uin anin c'o wi' como nincowini nya' wi' chipan ja camíc in nincowini ninc'astaj chic chipan chakaja'. Jari' bin chwe rmal ja Nata' chi queri' nban. Queri' xbij ja Jesús chique.
19 Ja tok bitaji tzij ri' rmal ja Jesús ja raj Israel eje'e' quemaj chic jutij rch'a'ic chibil tak qui'.
20 Ec'oli chique quewa' quibij ri':
—Xa jun demonio uc'ayon rxin ja rachi le', xa ch'ujarnak. ¿Nak tre tok neya' caso tre? xeche'e.
21 In jule' chic chique quewa' quibij ri':
—Pro ma quela' ta ntzijon jun winak ja tok c'o jun demonio uc'ayon rxin. ¿La ncowin la'an jun demonio xtujak quewach moya' nech'ob ixix? xeche'e.

* * * * * * * * * *

22 Xerila' ja nmak'ij ja c'o rubi' dedicación ne'xi, chi nc'uli chipan ja tinamit Jerusalén. Jari' tiempo rtiempo tew.
23 Ja c'a Jesús arja' rmajon binem chipan ja nimlaj templo xin Dios. C'o c'a jun pa rkan jay ja rubi' nbixi xin Salomón ne'xi, tri' c'a rmajon wi' binem.
24 Ja c'a raj Israel xequimolo' qui' trij in quibij tre:
—¿Nak tre tok matabij rubi' chake? Ja wi atat ja rat Cristo ni tak'alasaj jutz'it chikawach, xeche' tre.
25 —Pro jari' nbin chic chewe pro ja rixix xa maquinenimaj. Nojel ja samaj ja nmajon rbanic ja bin chwe rmal ja Nata' jari' nc'utuwi nak inocnak wi'.
26 Pro ixix xa maquinenimaj como ma ix tak ncarnelo ta cani' nbin chic chewe.

27 Ja tak ncarnelo eje'e' nquic'axaj
ja nukul in ninquinimaj, anin nen-
wajo', bien wotak jani' quina'oj in
eje'e' netre' chwij.
28 Anin nya' chique ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij, ni
maquebe wi' chipan ja nimlaj
rpokonal in majun nak ta xquelasan
ta pa nuk'a'.
29 Ja Nata' arja' xeyo' chwe in
arja' más k'axnak chi na rchok'ak'
chiquewach canojelal in majun nak
ta xquelasan ta pa ruk'a'.
30 Anin xa ok junan ruq'uin ja
Tatixel, ne'e ja Jesús chique.
31 Ja c'a raj Israel jutij chic quisic'la'
abaj, laj queq'uiak chic ja Jesús tza'n
abaj.
32 Ja c'a Jesús xbij chique:
—Anin q'uiy rwach ja samaj ja ut-
zlaj samaj nbanon chewach ja yata-
jnak chwe rmal ja Nata' chi xinban.
¿La xa rumac on jun utzlaj samaj xin-
ban xa chewi' tok newajo' ninecam-
saj? ne' chique.
33 —Ma rmal ta jun samaj utz xaban
chewi' tok natkaq'uiak tza'n abaj, ru-
mac chi xacoj awi' como at Dios pro
xwa'n at winak in ja neli xa naban
ofender ja Dios, xeche' tre.
34 Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—¿La ma tz'ibtal can ta c'a chipan ja
ley xin Dios ja c'ol ewq'uin chi ja Dios
arja' quewa' xbij chique jule' winak
ri'? —Anin xinbij chewe chi ix dios,
ne'e ja Dios chique, queri' tz'ibtal can.
35 Queri' rbanic, ja Dios arja' xbij
chique chi e dios, queri' ja rtzobal
Dios quic'axaj in bien kotak chi ja
rtzobal Dios mta moda xtiq'uextaj ta.
36 Ja c'a chwe anin, Dios xinrucha'
in xinrutakto wawe' chwach'ulew. Ja
c'a reje'e' wi bix chique chi e dios
¿nak c'a tre tok nebij ixix chwe chi
xa ofensa rc'amonto tre ja Dios ja tok
xinbij chi anin ja rin Ralc'wal Dios?
37 Ja samaj ja nmajon rbanic, ja wi
ma xin Nata' ta ni c'a utz wari' ja wi
maquinenimaj.
38 Pro wi xin nata' Dios ja samaj ja
nmajon rbanic tenimaj c'a chi rxin
arja' masqui matiyuke' ec'u'x wq'uin
anin. Queri' nwajo' chewe utzc'a chi
newotakij na chi ja Tatixel xa jun
rbanon wq'uin in anin chakaja' xa
jun nbanon ruq'uin utzc'a chi nyuke'
ec'u'x wq'uin. Queri' xbij chique.
39 Jutij chic cajo' ta quechap que-
coj ta preso pro arja' xuto'el ri' pa
quek'a'.
40 C'ac'ari' be chic jutij ja Jesús cha-
juparaj ja binelya' Jordán. Ja c'a tok
xekaji tri' q'ueje' wi'. Jari' lugar tri'
xeban wi' bautizar ja winak nabey
rmal ja Juan.
41 E q'uiy ja winak xe'ekaj ruq'uin
ja Jesús in quewa' quibij ri': —Ja Juan
masqui mta milagro xuban can arja'
pro ni katzij wi' nojel ja rbin can tre
ja Jesús le', xeche'e.
42 In e q'uiy chique ja yuke' quec'u'x
ruq'uin tri'.

11

1 C'o c'a jun achi rbina'an Lázaro
aj Betania, arja' yawajnak. Ja Lázaro
arja' c'o jun rana' rbina'an María
in tri' c'o wi' ja María pa Betania
chakaja' rachbil ja Marta ja rnimal.
2 Jari' María ja xuban jutij xuc'am
jule' ak'om qui' rxula', xucoj chi rkan
ja kajaw Jesús in xusu' chi rsamal
rwi'.
3 Ja c'a María rachbil Marta eje'e'
quetakel rbixic tre ja Jesús, quewa'
quibijel tre ri':
—Kajaw, ja kaxibal ja congana
newajo' ewi' ruq'uin, arja' yawajnak,
queri' quibijel tre.
4 Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja xebix tre
quewa' xbij ri':
—Ja yobil tre ja Lázaro ma camíc ta
rc'amonto pro ja rc'amonto quewari',
tri' nk'alajin na wi' chi ja Dios arja'
congana rchok'ak' in congana nim
ruk'ij, in jun chic, congana nya' na
ruk'ij ja Ralc'wal Dios rmal, ne'e.
5 Ja Jesús congana nerajo' chi e oxi'
Marta in María ja ruchak' in ja Lázaro
chakaja'.
6 Ja c'a tok xekaj rbixic ruq'uin chi
yawa' ja Lázaro arja' q'ueje' chi na ca'i'
k'ij ja bar c'o wi'.

7 Ja tok tz'akati ja ca'i' k'ij c'ac'ari'
xbij chic chique ja rdiscípulo:
—Jo' chic jutij chipan ja departa-
mento Judea, ne' chique.
8 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:
—Rabí, ja raj Israel ja rec'o tri'
laj wa'an xatqueq'uiak tza'n abaj in
¿nawajo' c'a natbe chic jutij tri'? xeche'
tre.
9 Ja c'a Jesús xc'ambej jun tzij
chiquewach, quewa' xbij chique ri':
—¿La mta c'a cablajuj hora nca'yi
ja k'ij chipan jun k'ij? Ja wi pa k'ij
natbini jari' matachok' awakan como
ja k'ij nsakirsan abey chawach.
10 Ja c'a wi chak'a' natbini jari'
nachok' awakan como mta luz pan
awanma ja nsakirsan abey chawach,
ne'e.
11 C'ac'ari' xbij chic chique:
—Warnak chic ja Lázaro ja kamigo
pro can ninbe ruq'uin chi nenc'asa',
ne' chique.
12 —Kajaw, pro wi warnak chic
ch'enchila', ntzur ala', xeche' tre.
13 Pro ja Jesús tok xbij chi warnak
ja Lázaro jari' tibij tzij chi cami pro
ja nquech'ob ja discípulo xa jic chi
waram rbanon ja Lázaro, xula'nnak.
14 C'ac'ari' ja Jesús ni xk'alasaj
chiquewach chi utz:
—Camnak chic ja Lázaro, ne' chique.
In xbij chic chique:
15 —Anin ninquicoti ja ma inc'o
ta tri' ja tok cami pro emwal ixix
tok nbij queri' chewe como jari' c'oli
rc'amonto chewe utzc'a chi nyuke'
más ec'u'x wq'uin. Pro camic jo'
tekatz'ata', ne' chique.
16 Ja c'a Tomás ja yo'x ne'xi, arja'
xbij chique ja rach tak discípulo:
—Jo' trij ja Jesús utzc'a chi ajoj
jun nokcamsax ruq'uin chakaja', ne'
chique, in xebe.
17 Ja c'a tok xe'ekaji bix tre ja Jesús
chi quiji' k'ij mukun chic ja Lázaro pa
jul.
18 Ja tinamit Betania xa chinakaj
Jerusalén c'o wi', c'o la oxi' kilómetro
rcojol ruq'uin,
19 in e q'uiy ja raj Israel e'urkajnak
cuq'uin ja Marta in María chi
nurquiyukba' quec'u'x rmal ja cami
ja quixibal.
20 Ja Marta tok xc'axaj chi peti ja
Jesús xerc'ulu' pro ja María tz'ubul
can pa jay.
21 Ja c'a Marta tok xuc'ul ja Jesús
quewa' xbij tre ri':
—Wajaw, ja wixta atc'o kuq'uin
maquita cami ja nxibal.
22 Pro anin wotak chi ja camic
xa nak ta nac'utuj tre ja Dios nuya'
chawe, ne' tre.
23 —Ja raxibal can nc'astaj rwach,
ne'e ja Jesús tre.
24 Ja c'a Marta xbij chic tre:
—Anin wotak chi nc'astaj na pro
tokori' tok xquec'astaji ja camnaki'
chipan ja q'uisbal k'ij, ne' tre.
25 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Pro nij anin wi' ninyico quixin
ja winak chipan ja camíc, nij anin
wi' ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij. Xa nak ta ja yukul ruc'u'x
wq'uin arja' masqui cami pro jari' ma
chijutij ta, nc'ase' chi na jutij.
26 In chakaja' xa nak ta ja c'a c'as
na camic ja wi yukul ruc'u'x wq'uin
jari' ni mta wi' camíc trij chijutij. ¿La
nanimaj ja c'a xinbij chawe ri'? ne'
tre.
27 —Can nnimaj Wajaw, anin nni-
maj chi atat ja rat Cristo, atat ja rat
Ralc'wal Dios ja bitajnak can ojer chi
natpi na wawe' chwach'ulew, ne'e ja
Marta tre.
28 Ja Marta tok bitaj can rmal ja
tzij ri' be chi rsiq'uixic ja María ja
ruchak'. Ja c'a tok xekaj ruq'uin pan
ekal tzijon ruq'uin, quewa' xbij tre ri':
—Xurkaji ja Maestro, natrsiq'uij, ne'
tre.
29 Ja c'a María tok xc'axaj yictaji
alnak in be ruq'uin ja Jesús.
30 Ja Jesús arja' maja'n toc chipan ja
tinamit, tri' c'o can wi' ja bar c'ul wi'
rmal ja Marta.
31 Ja c'a raj Israel ja rec'o pa
jay ruq'uin ja María chi ryukbaxic
ruc'u'x tok quetz'at chi yictaji alnak ja
María in be eje'e' xetre'el trij chakaja'
in quewa' quibij chibil tak qui' ri':

—Tri' nbe wi' ja bar mukun wi' ja camnak, tri' ne'ok' chi wi', xeche'e.
32 Ja María tok xekaji ja bar c'o wi' ja Jesús tok xutz'at xuque' chwach in xbij tre:
—Wajaw, ja wixta atc'o kuq'uin maquita cami ja nxibal, ne' tre.
33 Ja c'a Jesús tok xutz'at ja María chi rmajon ok'ej in ja jule' chic aj Israel e rachbil chakaja' quimajon ok'ej arja' congana junwi' xuna', congana xk'ututuj ri' ja ranma rmal bis
34 in xc'axaj chique:
—¿Bar c'a emukun wi'? ne' chique.
—Kajaw, jo' mpe' tekatz'ata', xeche' tre.
35 Ja c'a Jesús xumaj ok'ej.
36 Ja c'a raj Israel tok quetz'at chi rmajon ok'ej quewa' quibij ri':
—Tetz'ata' mpe' le', ni k'alaj chi congana nrajo' ja Lázaro, xeche'e.
37 Pro ec'oli chique quewa' quibij ri':
—Ja wi xujak rwach ja rachi ja moy ¿la maquita c'a cowin ari' xtzursaj ja Lázaro in maquita cami? xeche'e.
38 Jutij chic ja Jesús congana junwi' xuna' rumac bis in be ja bar mukun wi' ja Lázaro. C'o jun jul c'oton chwach jun jayu', chipan mukun wi' in tz'apin ruchi' tre jun nimlaj abaj.
39 —Tewasaj ja rabaj le', ne'e ja Jesús chique. Ja c'a Marta ja rana' ja camnak arja' xbij tre:
—Wajaw, jala' chuw chic como tuban quiji' k'ij ticami, ne' tre.
40 —¿La ma xinbij ta c'a chawe ja wi nyuke' ac'u'x wq'uin natz'at na chi ja Dios congana rchok'ak' in congana nim ruk'ij? ne'e ja Jesús tre.
41 C'ac'ari' quiwasaj ja rabaj chuchi' ja jul ja bar mukun wi' ja camnak. Ja c'a Jesús ca'y chicaj in quewa' xbij ri':
—Nata', anin nmaltioxij chawe chi xac'waxaj ja xinc'utuj chawe.
42 Pro anin bien wotak chi ni nac'waxaj wi' ja nc'utuj chawe xarwari' quewa' nbij chawe camic utzc'a ja winak ja quimolon qui' ri' eje'e' nquic'axaj ja nintajini nbij chawe in nquinimaj chi atat attakyonpi wxin, ne' tre ja Tatixel.
43 Ja tok bitaji tzij ri' rmal ja Jesús arja' tzijon chic jutij pro ni cow tzijoni, quewa' xbij ri': —Lázaro, catelto, ne'e.
44 C'ac'ari' xelto ja Lázaro pro ma camnak chi ta. Ja ruk'a' rkan batz'on pa tziak in batz'on rpalaj tre jun su't. Ja c'a Jesús xbij chique: —Tequira', teya'a' lugar tre chi nbe, ne' chique.

* * * * * * * * * *

45 Ja c'a raj Israel ja cachbilanel ja María eje'e' tok quetz'at ja xuban ja Jesús e q'uiy chique yuke' chic quec'u'x ruq'uin.
46 Pro ec'o chic jule' chique, eje'e' xebe cuq'uin ja fariseo, xequibij chique ja milagro ja xuban ja Jesús.
47 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja fariseo eje'e' xequemol ja jule' chic cach k'etol tak tzij in quewa' quibij chique ri':
—¿Nak nkaban c'awa'? Congana taka'an milagro nuban ja Jesús.
48 Ja wi xtikaya' lugar tre chi nuban más jari' ma c'ayew ta chi nyuke' quec'u'x ja winak ruq'uin pro ni canojelal. Jari' neyictajto ja raj Roma, nurquiyojo' ja katemplo rachbil ja katinamit chakaja', xeche' chique.
49 C'o c'a jun chique rbina'an Caifás, arja' ocnak lok'laj sacerdote chipan ari' juna'. Quewa' xbij ja Caifás chique ri':
—Ixix taka'an majun nixcowini nechomij.
50 Xa matich'obtaj emwal chi más na utz nokeli ja xa jun ncam pa kaq'uexwach ja rok aj Israel chwach ja nq'uisi chi jun ja tinamit, ne' chique.
51 Ja Caifás arja' majun rnaben chi Dios yo' tre ja tzij xbij. Como arja' ocnak lok'laj sacerdote chipan ari' juna' chewi' tok Dios xuya' tre chi xbij pon nak ja maja'n tiban tre ja Jesús chi arja' ncam na pa quicuenta ja tinamit Israel.
52 Pro ma queyon ta ja raj Israel ncam pa quicuenta, arja' nerumol na chakaja' canojel ja winak ja

ne'oc na e ralc'wal Dios ja rec'o nojel rwach'ulew utzc'a xa jun nuban chique canojelal.

53 Jari' k'ij quemajto rch'obic ja k'etol tak tzij nak nqueban tre ja Jesús chi nquicamsaj.

54 Rmalc'ari' tok ja Jesús arja' ma kas ta q'ueje' chic chiquicojol ja raj Israel pro be chipan jun tinamit rbina'an Efraín ja c'o chinakaj jun lugar ja kas talani. Ja tok xekaji, tri' q'ueje' wi' e rachbil ja rdiscípulo.

55 Xa nnakajinto ja nmak'ij quixin ja raj Israel rbina'an pascua. E q'uiy ja winak ja tok xajalal maja'n terila' ja nmak'ij xe'elto pa tak quitinamit, xebe pa Jerusalén chi rbanic jule' costumbre ja nquich'ach'ojirsbej pon qui' cani' nrajo' ja quireligión.

56 Ja c'a winak quimajon rcanoxic ja Jesús, ec'o chipan ja nimlaj templo xin Dios in quemaj rc'axaxic chibil tak qui': —¿Nak nech'ob ixix tre ja Jesús, la npeti, la nurbana' ja nmak'ij owi ma can ta? neche'e.

57 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja fariseo c'o chic jun orden quiya'on, quewa' nbij ja orden ri': —Xa nak ta xtotakini bar c'o wi' ja Jesús tiya'a' rbixic chake. Queri' queban utzc'a chi nquechap ja Jesús in nquecoj preso.

12

1 Waki' k'ij c'o chi wi' ja nmak'ij pascua tok be chic jutij ja Jesús pa Betania ja bar c'o wi' ja Lázaro. Jari' mismo Lázaro ja yataj tre rmal ja Jesús chi c'astaj chiquicojol camnaki'.

2 C'o jun nimlaj wa'im chomixi ja pa Betania rumac ja xekaji ja Jesús cuq'uin. Ja Marta arja' rmajon ilinem, ja c'a Lázaro arja' jun tz'ubul chiquicojol ja winak ja retz'ubul ruq'uin ja Jesús pa mesa.

3 Ja c'a María arja' xuc'am nc'aj litro ak'om nardo ne'xi, congana qui' rxula' in congana nim rjil chakaja'. Ja c'a xuban, xutix ja rak'om trij rkan ja Jesús c'ac'ari' xusu' chi rsamal rwi'. Ja rak'om ni noji rxula' pa jay.

4 C'o c'a jun chique ja rdiscípulo ja Jesús rbina'an Judas Iscariote, arja' rc'ajol jun achi rbina'an Simón, arja' njacho na ja Jesús pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin. Ja Judas tok xutz'at ja xuban ja María quewa' xbij ri':

5 —Ja rak'om le' ¿nak tre tok ma xuya' ta chake kac'ayij ta chi oxi' ciento quetzal, ja c'a rjil kaya' ta chique ja tak meba'i'? ne'e.

6 Queri' xbij pro ma rmal ta chi npokonaj quewach ja tak meba'i' como arja' xa alak'om xa chewi' tok nlak'aj kaj ja pwok pa caja como pa ruk'a' c'o wi' ja pwok quixin ja Jesús e rachbil ja rdiscípulo.

7 Ja c'a Jesús xuch'a' tre ja xbij, quewa' xbij tre ri':

—Ma tanak ta ja María como arja' rc'olon ja rak'om chi nucoj chwij jari' nnatbej ja ncamic.

8 Ja tak meba'i' eje'e' nij ec'o wi' checojol ja wi c'ol egana neban utzil chique pro ja chwe anin maquinq'ueje' ewq'uin nojel tiempo, ninwasaxel na checojol, ne'e.

9 Congana e q'uiy chique ja raj Israel tok quic'axaj chi c'o chic pa Betania ja Jesús, tri' xebe wi' nequitz'ata' rwach pro ma ruyon ta ja Jesús como c'o quigana nequitz'ata' rwach ja Lázaro chakaja'. Jari' mismo Lázaro ja yataj tre rmal ja Jesús chi c'astaji chiquicojol ja camnaki'.

10 Ja c'a jefe quixin sacerdote eje'e' quemol qui' chi rchomarsaxic nak nqueban tre ja Lázaro chi nquicamsaj arja' chakaja'.

11 Queri' queban como rumac ja Lázaro chewi' tok e q'uiy chique ja cach tak aj Israel xe'elel cuq'uin eje'e' in yuke' chic quec'u'x ruq'uin ja Jesús.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a chi rcab k'ij ja winak ja re'ekajnak chi rc'ulic ja nmak'ij e q'uiy chique tok quic'axaj chi benak ja Jesús pa Jerusalén

13 eje'e' quec'am rxak tak palma, xepeti chi nurquic'ulu'. C'ac'ari' quemaj rakic quechi', quewa' quibij ri': —Dios, ko'ato'o' camic, peti ja To'onel

janila nim ruk'ij, arja' ja Rey kaxin
ja rok aj Israel ja penak pa rubi' ja
kajaw Dios, xeche'e.
14 Ja c'a Jesús arja' xcanoj jun bur
ja c'a ti co'l na. Ja tok contaj rmal
c'ac'ari' tz'abe'el trij. Queri' xuban
ja cani' tz'ibtal can ojer chipan ja
rtzobal Dios chi nbantaj na, quewa'
nbij ri':
15 —Ja rix aj Sión ma texbej ta ewi'
camic, tetz'ata' mpe' le' peti ja Rey
ewxin, tz'ubulto trij jun bur ja c'a ti
co'l na. Queri' ja tz'ibtal can ojer.
16 Pro ja c'a rdiscípulo ja Jesús eje'e'
xa matich'obtaj cumal nabey nojel
awa' wari' ja ntajini nuban ja Jesús.
Ja tok c'astaji ja Jesús chiquicojol ja
camnaki' in tok jote' chila' chicaj c'a
tokoc'ari' ch'obtaj cumal in xurkaj
chique chi tz'ibtal can ojer chipan ja
rtzobal Dios nojel awa' wari' ja xuban
ja Jesús in cani' tz'ibtal can ni queri' ja
ban tre.
17 Tri' ec'o wi' jule' winak ja
xetz'ato rxin ja Jesús tok xuyic ja
Lázaro chiquicojol ja camnaki', eje'e'
quetz'at ja xuban ja tok xbij tre ja
Lázaro chi nelto chipan ja jul ja bar
mukun wi'. Jawa' winak ri' eje'e'
quimajon rbixic chique ja jule' chic
winak ja quetz'at.
18 Rmalc'ari' tok xepeti ja winak
chi rc'ulic ja Jesús como quic'axaj ja
milagro xuban tre ja Lázaro.
19 Ja c'a fariseo xa pokon quena'
rmal in quemaj rbixic chibil tak qui':
—Que'etz'ata' mpe' ja winak le' xebe
ruq'uin ja Jesús pro ni canojelal,
camic majun nokcowini nkaban chic
tre, xeche'e.
20 Ec'o c'a jule' winak aj Grecia,
eje'e' e'urkajnak pa Jerusalén, epe-
nak chi rya'ic ruk'ij ja Dios chipan ja
nmak'ij pascua.
21 Xebe ruq'uin ja Felipe ja raj Bet-
saida ja c'o pa rcuenta Galilea. Ja tok
xe'ekaj ruq'uin quewa' quibij tre ri':
—Ajoj nkajo' nkotakij rwach ja Jesús,
xeche' tre.
22 Ja c'a Felipe arja' xerbij tre ja rAn-
drés c'ac'ari' xebe chi e ca'i' xequibij
tre ja Jesús.
23 Ja c'a Jesús tok xc'axaj ja bix tre
quewa' xbij chique ri':
—Camic ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak xurwila' ja
tiempo chi congana nya̱' ruk'ij.
24 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ja
nc'ambej tzij chewach ri'. Ja jun
chirwach trigo ja wi napokonaj na-
muk pa tok'ulew jari' majun nelto in
majun cosecha nuya' pro ja wi mat-
apokonaj namuk pa tok'ulew jari'
nelto in congana rwach nuya'.
25 Ja wi napokonaj naya' can ja
rac'aslemal wawe' chwach'ulew
jari' natz'ila' ja utzlaj c'aslemal
pro wi matapokonaj naya' can ja
rac'aslemal wawe' chwach'ulew jari'
nij awc'an wi' ja utzlaj c'aslemal in
jari' c'aslemal ni mta wi' q'uisic trij.
26 Ja winak ja neniman wxin
rjawaxic chi tri' nek'ax wi' ja bar
nink'ax wi' anin in chakaja' tri'
ne'eq'ueje' wi' ja bar inc'o wi' anin.
Xa nak ta ja neniman wxin eje'e' nya̱'
na quek'ij rmal ja Nata'.
27 Camic congana nti'oni ja wanma,
ni lawulo' nban rmal pro ¿nak c'a
nban? ¿La xtinbij ta c'a tre ja Nata'
chi arja' ninruto' utzc'a chi maquita
nink'ax chipan ja rpokonal ja penak
chinwach ri'? Jari' ma can ta como
ja penak chinwach ri' xa rmalari'
tok inpenak anin wawe' chi nink'ax
chipan.
28 Xarwari' nbij chawe Nata',
tak'alasaj chiquewach ja winak chi
congana nim ak'ij atat. Queri' xbij ja
Jesús. C'ac'ari' c'o jun kulaj c'axaxi
penak chila' chicaj quewa' xbij ri': —
Jari' nk'alasan chic in nk'alasaj chi
na más chakaja', ne'e ja kulaj rxin ja
Tatixel.
29 Ja winak ja rec'o tri' ec'oli chique
tok quic'axaj ja kulaj eje'e' quibij
chi xuban quiakolijay, xeche'e. In
jule' chic quibij: —Jun ángel tzijonto
ruq'uin, xeche'e.
30 Pro ja Jesús arja' xbij chique:
—Ja kulaj ja c'a xec'waxaj jari' ma
mwal ta anin tzijoni, emwal ixix.
31 Camic xurwila' ja tiempo chi
nk'alajini nak rbanic ja ritzelal ja

c'o pa tak canma ja winak wawe'
chwach'ulew, xurwila' ja tiempo
chi nkajsax rchok'ak' ja Satanás ja
nbano mandar wawe' chwach'ulew
in nbatataxel.
32 Pro ja chwe anin ja tok xquin-
jecbaxi jari' nenujic' canojelal ja
winak xa nak ta chi winakil utzc'a chi
nyuke' quec'u'x wq'uin. Queri' xbij ja
Jesús.
33 Ja tok xbij queri' jari' xc'utbej
nak xtiban tre ja tok xticamsaxi chi
chwach jun cruz njecbax wi'.
34 Ja c'a winak quewa' quibij tre ri':
—Pro kac'axan wa'an chipan ja rt-
zobal Dios chi tok xtipeti ja Cristo
arja' ni mta wi' camíc trij ¿nak c'a
tre tok nabij atat chi ja Ralc'walaxel
ja xoc alaxic cuq'uin ja winak chi
rjawaxic chi njecbax na chicaj? ¿Nak
c'a ja ralc'walaxel ja nabij le'? xeche'
tre.
35 Ja c'a Jesús xbij chic chique:
—Ja nsakirsan ebey camic arja' xa
jun ca'i' k'ij nq'ueje' chi na checojol
rmalc'ari' nbij chewe, como c'a c'o na
ja luz checojol teya'a' lugar tre chi noc
pa tak ewanma utzc'a chi matoqui ja
k'ekumal pa tak ewanma. Ja winak
ja xa pa k'ekumal nebin wi' eje'e' ma
cotak ta bar xque'ekaj wi'.
36 Como maja'n tel checojol ja
nsakirsan ebey chewi' tok nbij
chewe, tiyuke' ec'u'x ruq'uin camic
utzc'a chi ni ja wi' ja sakil nuc'an
ewxin, ne'e ja Jesús chique. Ja tok
bitaj awa' tzij rmal ri' c'ac'ari' be,
rawaj ri' chiquewach.

* * * * * * * * * *

37 Ja Jesús masqui congana q'uiy
ja milagro rbanon chic ja rc'utben
chiquewach nak ja rocnak wi' pro
eje'e' ni ma xyuke' ta wi' quec'u'x
ruq'uin.
38 Queri' queban utzc'a chi nbantaj
cumplir ja bitajnak can rmal ja pro-
feta Isaías ojer quewari': —Wajaw,
xa ma e nim ta ja xenimani ja rat-
zobal ja kaya' rbixic, xa ma e nim ta
ja ch'obtaj cumal nak rbanic ja ni-
mak tak milagro naban chiquewach.
Queri' tz'ibtal can.
39 Rmalc'ari' ma xecowin ta ja
winak yuke' ta quec'u'x ruq'uin ja
Jesús. Queri' queban como c'o chic
jule' tzij bitajnak can rmal ja rIsaías
quewari':
40 —Ja xuban ja Dios chique cani'
xermoyirsaj in xcowirsaj ja canma.
Queri' xuban chique utzc'a chi ma-
tiquetz'at ja nc'ṯ chiquewach chi
matich'obtaj cumal ja nbix chique in
matiqueq'uex quina'oj chi netzuri.
41 Queri' rbin can ja rIsaías, tokori'
xbij ja tok xutz'at ja gloria ja rc'an ja
Kajaw in tok tzijon tre nak rbanic.
42 Pro e q'uiy chique ja k'etol
tak tzij eje'e' quinimaj ja Jesús pro
xa nquipokonaj nquibij chi yukul
quec'u'x ruq'uin como nquixbej
qui' chiquewach ja fariseo: —Maxla
nokquich'akijto chipan ja jay xin
molbal ri'il ja bar nc'axax wi' ja
rtzobal Dios in makoquec'ul chic
chipan, xeche'e.
43 Queri' queban como más na
nqueya' caso tre ja nbix chique cumal
ja winak chwach ja nbix chique rmal
ja Dios.
44 Xumaj chic jutij tzij ja Jesús, cow
tzijoni in quewa' xbij ri':
—Ja winak ja yukul quec'u'x wq'uin
jari' yukul c'a quec'u'x ari' chakaja'
ruq'uin ja rintakyonto, ma ruyon ta
wq'uin anin.
45 Ja winak ja retz'atyon nwach
quitz'aton c'a rwach ari' chakaja' ja
rintakyonto.
46 Anin inpenak wawe' chwach'ulew
chi nsakirsaj quebey ja winak
chiquewach utzc'a xa nak ta chi
winakil ja xtiyuke' quec'u'x wq'uin
eje'e' maqueq'ueje' más chipan ja
k'ekumal.
47 Anin inpenak wawe' chwach'ulew
ma rmal ta chi nk'et ta tzij chiquij
ja winak pro inpenak chi quito'ic.
Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi ec'oli
winak ja nec'axani ja nbij chique
pro wi matiquinimaj jari' ma anin ta
nink'eto tzij chiquij.
48 Ja wi maticajo' nyuke' quec'u'x
wq'uin in wi maticajo' nquinimaj ja
nbin chique jari' c'oli ja nk'etbex tzij

chiquij como ja tzij ja xinbij chique
jari' nk'etbex tzij chiquij tokori' tok
xterila' ja nimlaj juicio xin q'uisbal
k'ij.
49 Queri' nbij chewe como ja ti-
jonem ja nc'utun chewach jari' ya'on
chwe rmal ja Tatixel ja rintakyonto,
ma chaka ta nwinakarsan nojoj
nuyon,
50 in ja tijonem ja ya'on chwe
rmal ja Tatixel bien wotak chi jari'
c'amyonto ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij. Queri' rbanic, nojel ja tzij
nbij, xa nak ta chi tzijal, ja' Tatixel
biyon chwe. Queri' xbij ja Jesús.

13

1 Xerila' ja pispra rxin ja nmak'ij
pascua. Ja c'a Jesús arja' rotak chi
xurwila' ja hora chi nuya' can ja
rwach'ulew in nmeloj ruq'uin ja
Tatixel. Cani' rbanonto chique ja
rdiscípulo wawe' chwach'ulew nij
erajo'onto wi' in niquirwari' xuban
can chic chique, c'oli ja xc'utbej chic
chiquewach chi ni nerajo' wi'.
2 Arja' rmajon wa'im cuq'uin ja
rdiscípulo. Ja c'a diablo arja' rbanon
chic ja samaj pa ranma ja Judas Iscar-
iote ja rc'ajol Simón, rtakchi'in chic
chi nujach ja Jesús pa quek'a' ja winak
ja netzelan rxin.
3 Ja c'a Jesús arja' bien rotak chi
jachon pa ruk'a' nojelal rmal ja
Tatixel in bien rotak chakaja' chi arja'
ruq'uin ja Dios penak wi' in ruq'uin
nmeloj chi wi' jutij.
4 C'ac'ari' yictajto pa mesa, ja c'a
tziak ja rcojon trij ja rtziak jari' xlasaj
can, xuc'am chic jun tziak ja cani'
nquecoj ja rilinela' in jari' xucoj chic
xe' rupan.
5 C'ac'ari' xchomij jun palangana
ya' in xumaj rch'ajic cakan ja
rdiscípulo. Ja c'a tok nch'ajtaji nusu'
tre ja tziak ja rcojon xe' rupan.
6 Ja c'a tok xekaj ruq'uin ja Simón
Pedro chi nuch'aj ja rkan quewa' bix
tre rmal ja Pedro ri':

—Wajaw, taka'an nach'aj wakan,
ne'xi.

7 —Xa matich'obtaj amwal camic ja
nmajon rbanic chawe pro nerila' na
jun k'ij tok nch'obtaj na amwal, ne'e
ja Jesús tre.
8 —Ma can ta, atat ni ma yatal ta wi'
chawij chi xtach'aj ta wakan, ne'e ja
Pedro tre.

—Ja wi matinch'aj jari' ma at wach-
bil chi ta c'ari', ne'e ja Jesús tre.
9 C'ac'ari' ja Pedro xbij tre:

—Wajaw, ja wi queri' rbanic, ma
ruyon ta c'a wakan nach'aj ari',
tach'aja' c'a nuk'a' in tabaka' nwi'
chakaja', ne' tre.
10 Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—Jun achi wi rtijon chic atinem jari'
ch'ajch'oj chic, ma rjawaxic chi ta
tre chi njosk'ix chic, xa ruyon chic
rkan nch'aji, in queri' chewe ixix, ix
ch'ajch'oji' chic pro ma ewanojelal ta,
ne' tre.
11 Como arja' bien rotak nak ja nja-
cho na rxin pa quek'a' ja netzelan
rxin chewi' tok xbij chi: —Ma ewano-
jelal ta ix ch'ajch'oji', ne' chique.
12 Ja tok ch'ajtaji ja cakan rmal
c'ac'ari' xucoj chic ja rtziak ja rwasan
can in tz'abe' chic jutij pa mesa in
quewa' xbij chic chique ri':

—¿La nch'obtaj emwal ja c'a xinban
chewe ri'?
13 Ixix nebij chwe Maestro, nixche'
chwe, in Kajaw, nixche' chwe, in jari'
ni rubey wi' ja nebij como ni katzij wi'
chi in Emaestro, in Ewajaw chakaja'.
14 Anin in Ewajaw, in Emaestro
chakaja' pro ma xinpokonaj ta
xinch'aj ja rewakan in queri' c'a
chewe ixix chakaja' rjawaxic chi
matepokonaj nech'aj ja rewakan
chibil tak ewi'.
15 Jun ejemplo awa' xinya' chewach
ri' chi queri' neban ixix chibil tak ewi'
ja cani' xinban anin chewe.
16 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
jun ilinel ¿la nim ta c'a ruk'ij chwach
ja rajaw in jun banol takquil la nim ta
c'a ruk'ij chwach ja takyonel rxin?
17 Ja wi nch'obtaj emwal ja c'a
xinbij chewe ri' jari' congana qui'il
chewe pro ja wi nenimaj.

18 Pro ma ewanojelal ta ja qui'il
chewe como anin wotak jani' ena'oj
ja rixncha'on. In ni rjawaxic wi'
chi nbantaj na cumplir ja tz'ibtal can
chwe ojer chipan ja rtzobal Dios,
quewa' nbij ri': —C'o jun xinwachbi-
laj chi wa'im jari' xoc nc'ulel, yictaj
chwij. Queri' tz'ibtal can.
19 Ja xinbij chewe ri' masqui maja'n
tibantaji pro nbij chewe camic chi ni
nbantaj na wi'. Queri' nbij chewe
utzc'a ja tok xtibantaji tokori' bien
nch'obtaj emwal nak inocnak wi'
utzc'a nenimaj chi nij in quirwari' ja
cani' nbinto chewe.
20 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', xa nak ta xquec'ulu quixin
ja rajsamajela' ja nenutakel, anin
c'ari' ninquec'ul chakaja', in xa nak
ta xquec'ulu wxin nquec'ul c'ari'
chakaja' ja takyonto wxin. Queri' xbij
ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

21 Ja tok bitaji tzij ri' rmal c'ac'ari'
xumaj jun nimlaj bis, congana
lawulo' nuban ranma rmal in xbij
chic chique:
—Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri',
c'o jun chewe, arja' njacho na wxin pa
quek'a' ja winak ja netzelan wxin, ne'
chique.
22 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quemaj
rtz'atic qui', matich'obtaj cumal chok
tre bix wi' ja tzij.
23 C'o jun chique ja rdiscípulo ja con-
gana najo'x rmal, arja' k'eloc ruq'uin
ja Jesús pa mesa.
24 Ja c'a Simón Pedro arja' xuban
pon ruk'a' chwach ja jun chic
discípulo chi nc'axaj tre chok tre bix
wi' ja tzij rmal ja Jesús.
25 Ja c'a discípulo como arja' k'eloc
chwa ruc'u'x ja Jesús chewi' tok
xc'axaj tre:
—Kajaw ¿nak chake ja njacho
awxin? ne' tre.
26 —Ja bar xtinya' wi' ja caxlanway
ja mu'un, arja' c'ari', ne'e ja Jesús tre.
C'ac'ari' xumu' ja caxlanway in tre
ja Judas Iscariote xuya' wi', ja rc'ajol
Simón.
27 Ja c'a Judas arja' tok c'amtaj rmal
ja caxlanway c'ac'ari' xoqui ja Sa-
tanás pa ranma in bix tre rmal ja
Jesús:
—Ja ramajon rch'obic chi naban jat,
tabana' chanim, ne'xi.
28 Pro ja rec'o pa mesa ni majun
chique ch'obtaj ta cumal nak tre tok
bix queri' tre ja Judas rmal ja Jesús.
29 Ec'oli chique, eje'e' quech'ob kaj
chi ja Judas bix tre chi nbe, nerlok'o'
ja nc'atzin tre ja wa'im xin nmak'ij
owi ntąkel chi nersipaj jun ti ayuda
chique ja tak meba'i' como ja Judas
ruq'uin arja' c'o wi' caja xin pwok.
30 Queri' xuban ja Judas tok chaka
maril c'amtaj rmal ja caxlanway be,
xelel chiquicojol, ocnak chic ak'a'.

* * * * * * * * * *

31 Ja c'a tok elnakel chic ja Judas
xumaj chic jutij tzij ja Jesús, quewa'
xbij chic ri':
—Camic ni k'alaj wi' chi congana
nim ruk'ij ja Ralc'walaxel ja xoc
alaxic cuq'uin ja winak. In jun chic,
rmal ja rc'aslemal ja Ralc'walaxel tri'
ntz'ąt wi' chi congana nim ruk'ij ja
Dios chakaja'.
32 Como ja Dios arja' nyą' ruk'ij
rmal ja rc'aslemal ja Ralc'walaxel
rmalc'ari' ja Dios nk'alasaj na chi
congana nim ruk'ij ja Ralc'walaxel
chakaja', nk'alasaj na chi xa jun
quibanon ruq'uin in jari' nk'alasaj
chanim.
33 Chak'laj walc'wal, anin xa jun
ti tiempo chic ninq'ueje' checojol.
Ninecanoj chi na pro cani' xinbij
chique ja jule' chic aj Israel queri'
nbij chic chewe ixix camic quewari',
ja bar xquinbe chi wi' maquixcowin
ixix nixekaj tri'.
34 C'o jun c'ac'a mandamiento
nbij can chewe ri', tewajo' ewi'.
Cani' nbanonto anin chewe nij ixn-
wajo'onto wi' queri' c'a tebana' ixix
chakaja' ni tewajo' wi' ewi'. Jari' ja
c'ac'a mandamiento nya' can chewe.
35 Ja wi queri' neban wi newajo'
ewi' tri' c'a nixtz'ąt wi' cumal cano-
jelal ja winak chi ni katzij wi' chi ix
ndiscípulo, ne'e ja Jesús.

36 Ja c'a Simón Pedro arja' xbij tre:
—Kajaw ¿bar c'a tri' natbe wi'? ne' tre.
—Ja bar xquinbe wi', atat macatcowini nattre' chwij camic pro nerila' na jun k'ij ja tok xcattre' na chwij, ne'xi rmal ja Jesús.
37 —Wajaw ¿nak tre tok ma xquincowin ta xquintre' chawij camic? Anin matinpokonaj nincamsax amwal, ne'e ja Pedro.
38 —¿La ni katzij wi' nabij chi matapokonaj natcamsax mwal? Pro ja xtinbij anin chawe ri' ni katzij wi', ja tok maja'n tok'i ja ac', atat oxmul xtabij chwe chi ma awotak ta nwach, ne'xi rmal ja Jesús.

14

1 C'ac'ari' xbij chic chique:
—Maxta ticapuj ec'u'x, ni tiyuke' wi' ec'u'x ruq'uin ja Dios in wq'uin anin chakaja'.
2 Ja chi rochoch ja Nata' sobre ja lugar c'o chila'. Ja wixta ma queri' ta xinbij ta c'ari' chewe chakaja'. Anin ninbe camic nenchomarsaj na ja lugar ewxin.
3 In como xinbij chewe chi ninbe chi nenchomarsaj ja relugar pro ninmelojpi chic jutij nixunc'ama' kaj utzc'a chi nixq'ueje' chic wq'uin. Queri' nban utzc'a ja bar xquinq'ueje' wi' anin tri' nixq'ueje' wi' ixix chakaja'.
4 Ixix ewotak ja bar xquinbe wi' in ewotak ja bey chakaja', ne' chique.
5 Ja c'a Tomás arja' xbij tre:
—Wajaw, ajoj ma kotak ta ja bar natbe wi' ¿nak moda c'ari' tok nabij chake chi kotak ja bey? ne' tre.
6 —Pro anin c'a ja rin bey, wq'uin anin niltaj wi' nojelal ja ni katzij wi' ja ni majun engaño rc'an in anin ninyowi ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Mta jun nak ta xtekaj ta ruq'uin ja Tatixel ja maquita yukul ruc'u'x wq'uin.
7 Ja wixta ch'obtajnakto emwal nabey nak ja kas mero nbanic ch'obtajnak ta c'ari' emwal chakaja' nak rbanic ja Nata' pro ja camic ri' xtich'obtajel emwal nak rbanic ja Nata' in etz'aton chic rwach chakaja', ne'e ja Jesús chique.
8 Ja c'a Felipe arja' xbij tre:
—Wajaw, tac'utu' chikawach ja Tatixel in xa ruq'uin ari' nokquicoti, mta nak chi ta nkajo' chawe, ne' tre.
9 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Felipe ¿nak tre tok nabij queri' chwe chi anin nc'ut chewach ja Tatixel pro tuban wa'an q'uiylaj tiempo inc'ol ewq'uin, la maja'n c'a tich'obtaj amwal ari' nak nbanic? pro ja re'otakyon nwach jari' cotak c'a rwach ari' ja Tatixel.
10 ¿La matanimaj chi anin xa jun nbanon ruq'uin ja Tatixel in ja Tatixel arja' xa jun rbanon wq'uin chakaja'? Nojel ja tzij ja nbij chewe ma chaka ta nwinakarsan nojoj nuyon, ja Tatixel ja c'o pa wanma arja' nsamaj pa wanma chi rbanic nojel ja nmajon rbanic.
11 Tenimaj ja nbij chewe chi anin xa jun nbanon ruq'uin ja Tatixel in ja' Tatixel xa jun rbanon wq'uin anin chakaja'. Owi matenimaj ja chaka tzij nban ewq'uin como c'o c'a ja nimak tak milagro nbanon chewach rmaltari' xtenimaj.
12 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri', ja winak ja nyuke' quec'u'x wq'uin eje'e' xtiyataj na chique chakaja' chi nqueban ja nimak tak milagro ja cani' nban anin. Xtiyataj na chique chi más chi na nimak tak milagro xtiqueban chwach ja cani' nbanon anin. Queri' nbij chewe como anin ninbe ruq'uin ja Tatixel rmalc'ari' tok xtiyataj na chique chi queri' nqueban.
13 In jun chic, nojel ja xtec'utuj tre ja Nata' in wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic, anin nya' chewe ja nec'utuj. Queri' rbanic utzc'a chi nyä' na ruk'ij ja Tatixel pro rmal ja Ralc'walaxel tok nyä' ruk'ij.
14 In jutij chic nbij chewe, xa nak ta ja xtec'utuj in wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic, anin ninyo' chewe ja nec'utuj.

* * * * * * * * * *

15 Ja wi ni katzij wi' chi ninewajo'
jari' nenimaj ja nbij chewe chi neban.
16 Ja c'a ranin nc'utuj na tre ja
Tatixel chi arja' nutakto jun chic ja
nto'o ewxin ja nq'ueje' ewq'uin pro ni
chijutij.
17 Ja ntak̲to chic ewq'uin jari' ja
rEspíritu Santo ja ni katzij wi' nojel
ja nbij. Ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e'
maquecowini nquech'ob nak rbanic
ja rEspíritu Santo in matiquec'ul.
Como eje'e' matiquetz'at rwach in
nixtac'a cotak ta rwach chewi' tok
queri' nqueban. Pro ja rixix ewotak
rwach como arja' c'ol ewq'uin in
nq'ueje' na pa tak ewanma.

18 Anin ninbe pro matinban can
chewe ix cani' tak ac'ala' ja chaka
nemalataji, can ninmelojpi chic jutij
ewq'uin.
19 Xajalal maja'n quinbe. Ja c'a
tok xquinbe maquinquetz'at chic
ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x pro ja rixix
ninetz'at chi na. Como anin wc'an
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
rmalari' newc'aj na ixix chakaja' ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
20 Ja c'a tok xtipeti ja rEspíritu
Santo jari' bien nch'obtaj chic emwal
chi anin xa jun kabanon ruq'uin ja
Tatixel, bien nch'obtaj chic emwal tri'
chi ixix xa jun ebanon wq'uin in anin
chakaja' xa jun nbanon ewq'uin.
21 Ja winak ja nec'olowi ja ntzobal
pa tak canma in wi nquinimaj ja
ntzobal tri' netz'a̲t wi' chi ni katzij
wi' chi nincajo'. Ja winak ja ne'ajo'n
wxin ne'ajo'x c'a eje'e' ari' rmal ja
Nata' in ne'ajo'x mwal anin chakaja'
in xtink'alasaj wi' chiquewach.
Queri' xbij ja Jesús chique.

22 C'ac'ari' c'oli ja bix tre rmal ja
Judas pro ma ja ta ja Judas Iscariote,
quewa' bix tre ri':

—¿Nak c'a rbanic ari' ja nabij le'
chi nak'alasaj awi' chikawach ajoj
pro matak'alasaj awi' chiquewach
ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x? ne'xi.

23 —Ja winak wi ni katzij wi' chi
nincajo' nquinimaj c'ari' ja ntzobal.
Ja wi queri' nqueban ne'ajo'x c'ari'
rmal ja Nata', ok ca'i' ruq'uin ja Nata'
nokekaj cuq'uin in noqui ja canma
como kochoch in nokq'ueje' chipan.
24 Ja winak ja maque'ajo'n wxin
matiquinimaj c'ari' ja ntzobal. Ja c'a
ntzobal ja remajon rc'axaxic camic
ma anin ta inwinakarsyon nojoj
nuyon, ja Tatixel ja takyonpi wxin
arja' biyon chwe.
25 Nojel awa' nbin chewe como c'a
inc'o na checojol.
26 Pro ja c'a tok ma inc'o chi ta
checojol tokoc'ari' c'o chi na jun
ntak̲pi na ewq'uin chi eto'ic jari' ja
rEspíritu Santo. Arja' ntak̲to na rmal
ja Nata' in pa nubi' anin tok xtitakto.
Arja' xtic'utu chic chewach nojelal,
arja' nnatan chic chewe nojel ja nbin
can chewe.
27 Anin ninbe pro kas tiquicot can
ja rewanma. Anin c'o jun quicotemal
wq'uin jari' nya' can chewe pro jari'
ma junan ta ruq'uin ja quicotemal
ja xa xin rwach'ulew. Maxta ticapuj
ec'u'x in maxta texbej ewi' chakaja'.
28 Ixix xec'waxaj ja tok quewa'
xinbij chewe ri': —Anin ninbe pro
ninmelojpi chi na jutij ewq'uin.
Ruq'uin ja Nata' ninbe wi', xinche'
chewe. Ja wixta congana ninewajo'
xixquicot ta c'ari' ja tok xinbij chewe
chi ruq'uin ja Nata' ninbe wi' como
ja Nata' arja' más na nim ruk'ij
chinwach anin.
29 Camic nya'on pon chic rbixic
chewe nak ja maja'n tiban chwe
utzc'a tok xtibantaji tokori' nyuke'
ec'u'x wq'uin pro ni chijutij.
30 Xa jurata chic inc'o checojol
chi noktzijon ewq'uin. Queri' nbij
chewe como ja Satanás ja nbano
mandar wawe' chwach'ulew arja' xa-
jalal maja'n turkaji chi ninurchapa'
pro arja' mta ruk'a' chwe, majun nak
ta ninrchapbej.
31 Xarwari' anin nya' wi' pa ruk'a'
utzc'a chi ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e'
bien ncotakij na chi congana nwajo'

ja Tatixel utzc'a bien ncotakij na chi nnimaj ja bin chwe rmal ja Tatixel chi nunbana' kaj. Camic quixyictaji, jo', ko'el chipan ja lugar ri', ne' chique.

15

1 C'ac'ari' xc'ambej tzij chiquewach, quewa' xbij chique ri':

—Wq'uin anin nelto wi' ja c'aslemal ja katzij chi c'aslemal, anin in junan ruq'uin ja rkan jun mocaj uva. Ja c'a Nata' arja' junan ruq'uin ja nbano cuenta ja uva in njosk'ij.

2 Arja' nkupijel ja rk'a' uva nojelal ja mta rwach nuya', eje'e' c'ari' ja winak ja chaka ec'oloc wq'uin. Pro ja rk'a' uva ja nwachini jari' njosk'ix rmal ja Nata' utzc'a chi nwachin más.

3 Pro ja rixix ixjosk'in chic como nojel ja tzij xinbij chewe jari' xixjosk'bexi.

4 Xa jun tebana' wq'uin in xa jun nban anin ewq'uin chakaja'. Cani' tre ja rk'a' uva ja wixta ma jun ta rbanon ruq'uin ja rkan jari' mta moda xtiwachin ta. In queri' chewe ixix chakaja', ja wi ma jun ta neban wq'uin jari' mta moda xtiwachin ta ja rutzil xin Dios pa tak ewanma.

5 Anin in rkan ja jun mocaj uva, ja c'a rixix ix tak ruk'a'. Xa nak ta chewe wi xa jun nuban wq'uin in wi anin xa jun nban ruq'uin jari' junan ruq'uin ja rk'a' uva ja buena nwachini. Queri' nbij chewe como majun nak ta nixcowini neban ja wi ma jun ta neban wq'uin.

6 Ja winak ja ma jun ta nqueban wq'uin queri' nbān na chique ja cani' nbān tre ja rk'a' uva, nkupixel in nchakiji c'ac'ari' nmōl ruchi' in nporox pa k'ak'.

7 Ja wi xa jun neban wq'uin wi nq'ueje'e ja ntzobal pa tak ewanma jari' tec'utuj tre ja Dios xa nak ta newajo' in nyataj na chewe.

8 Ja wi buena nwachini ja rutzil xin Dios pa tak ec'aslemal jari' nyā' ruk'ij ja Nata' cumal ja winak emwal in tri' nixtz'at wi' chi ni katzij wi' chi ix ndiscípulo.

9 Cani' rbanon anin chwe ja Tatixel arja' nij inrajo'on wi' in queri' nbanon anin chewe chakaja' nij ixnwajo'on wi' in camic nbij chewe, quixq'ueje' chipan ja rajoben ri'il wxin.

10 Ja wi ni nenimaj wi' ja nbij chewe chi neban jari' ni nixq'ueje' wi' chipan ja rajoben ri'il wxin, cani' nbanon anin, ni nniman wi' ja bin chwe rmal ja Nata' chi nban in nij inc'o wi' chipan ja rajoben ri'il rxin ja Nata'.

11 Nojel ja c'a xinbij kaj chewe ri' utzc'a chi xtiq'ueje' ta pa tak ewanma ja quicotemal ja c'o pa wanma anin. Xinbij chewe utzc'a chi xtinoj ta ja quicotemal pa tak ewanma.

12 Cani' nbanon anin chewe nij ixnwajo'on wi' queri' c'a tebana' ixix chakaja' tewajo' ewi', jawa' jun mandamiento nya' can chewe chi neban.

13 Ja tok matapokonaj natcam pa quicuenta ja rawamigo jari' bien k'alaj chi congana ne'awajo', mta jun ajoben ri'il ja queri' chi ta.

14 Ja c'a rixix ix wamigo ja wi nenimaj ja nbij chewe chi neban.

15 Nojel ja nc'waxan ja bin chwe rmal ja Nata' jari' nk'alasan chic chewach in rmalari' nbij chewe chi ix wamigo. Camic ma ja ta nbij chewe chi xa ix nmoso como jun moso arja' ma rotak ta nak ntajini nuch'ob ja rpatrón.

16 Ma ixix ta xixcanon wxin, ja xinban, anin xincanon ewxin chi xixoc apóstol, xinbij chewe chi nixbe nebana' ja nsamaj. Queri' xinban chewe utzc'a chi ja samaj ja nebana' c'oli ja rutzil xin Dios nwachij utzc'a chi ja rutzil ja newachij jari' mta q'uisic trij. Queri' rbanic utzc'a ja Tatixel arja' nuya' na chewe xa nak ta nec'utuj tre ja wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic.

17 Nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri' utzc'a chi newajo' ewi'.

* * * * * * * * * *

18 Ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x ja wi eje'e' xa itzel nixquetz'at

bien tech'obo' chi queri' queban
anin chwe nabey, itzel xinquetz'at
chakaja'.
19 Ja wixta ix cachbil ja winak
ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi'
quec'u'x jari' lok' ta nixquena' ari'.
Pro jari' ma ix cachbil ta como anin
xixnucha' chiquicojol in xixnparti'ij
rmalc'ari' tok itzel nixquetz'at.
20 Turkaj chewe jun tzij ja xinbij
chewe quewari': —Jun moso arja'
ma nim ta ruk'ij chwach ja rpatrón,
xinche' chewe. Tibij c'a tzij ari' ja
wi c'o pokon quibanon anin chwe c'o
c'a pokon xtiqueban ari' chewe ixix
chakaja'. Ja c'a wi quinimaj ja nt-
zobal ja xinbij chique jari' xtiquini-
maj ja xtebij ixix chique chakaja'.
21 Pro mwal anin ja tok xtetij pokon
pa quek'a'. Eje'e' nqueban na pokon
chewe como ma cotak ta jani' rna'oj
ja Dios ja takyonto wxin.
22 Ja wixta maquita xinpeti wixta
maquita xink'alasaj chiquewach
jani' rna'oj ja Dios jari' mta nechap-
bexi pro ja camic mta nquitobej qui'
xtiquibij ta chi ma quemac ta.
23 Ja winak ja xa itzel ninquetz'at
jari' xa itzel nquetz'at ja Nata'
chakaja'.
24 Ja wixta maquita xinban ja ni-
mak tak milagro chiquewach, pro
jule' milagro ja ni majun nak chi
ta banyon, jari' mta nechapbexi pro
jari' quetz'at in camic xa itzel nin-
quetz'at in xa itzel nquetz'at ja Nata'
chakaja'.
25 Queri' nqueban utzc'a chi nban-
taj cumplir ja tz'ibtal can chwe
chipan ja ley xin Dios ja c'o cuq'uin,
quewa' nbij ri': —Eje'e' xa itzel
xinquetz'at pro chaka queri' mta wil,
mta xinban chique. Queri' ja tz'ibtal
can.
26 Pro ja jun chic To'onel ja c'o
ruq'uin ja Nata' arja' nkajto na
ewq'uin como anin xquintakoto
rxin. Arja' ja rEspíritu Santo pro jun
Espíritu ja ni katzij wi' nojel ja nbij,
jun Espíritu ja ruq'uin Nata' npi wi'.
Ja tok xturkaj ewq'uin arja' nk'alasaj
na chiquewach ja winak nak inocnak
wi' anin.
27 Ja c'a rixix chakaja' nek'alasaj
na chiquewach ja winak nak inocnak
wi' como ixix nij ixc'o wi' wq'uin ja
tok xinmajto ja nsamaj.

16

1 Nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe
ri' utzc'a chi mateya' can ja yukulbal
ec'u'x wq'uin ja tok c'oli nak xtipi
chewij.
2 Como ja winak eje'e' nixquich'akijto
na pa tak jay xin molbal ri'il ja
bar nc'axax wi' ja rtzobal Dios in
maquixc'ul chic chipan. In c'uluto,
nerila' na jun k'ij ja tok nixquicamsaj
in ja pa quetzij eje'e' rvoluntad Dios
nqueban ja nixquicamsaj.
3 Queri' xtiqueban chewe como
eje'e' xa ma cotak ta jani' rna'oj ja
Tatixel in nixtac'a cotak ta ja nna'oj
anin chakaja'.
4 Nojel awa' ja xinya' pon rbixic
chewe ri' utzc'a tok xtibantaji quewa'
nebij ri': —Ja c'awa' bin can chake
rmal ja Jesús, xquixche' na. Ma xin-
bij ta chewe nabey nojel awa' wari'
como c'a inc'o na checojol.
5 Pro ja camic como ninbe chewi'
tok nbij can chewe. Camic ninmeloj
ruq'uin ja takyonto wxin pro ni ma-
jun chewe nc'waxaj ta chwe: —¿Bar
c'a natbe wi'? ne' ta chwe.
6 Pro ja rebanon, nojnak ja bis pa
tak ewanma rmal ja xinbij chewe.
7 Pro nojel ja nmajon rbixic chewe
ni katzij wi'. Ja ninel checojol
jari' c'oli rc'amonto chewe. Ja
wixta maquinbe maquita nkajto ari'
ewq'uin ja jun chic To'onel pro ja wi
ninbe, anin ninetakoto rxin ewq'uin.
8-11 Ja c'a tok xtikajto ja jun chic
To'onel quewa' ja samaj ja nurbana'
kaj ri'. Jun, bien nk'alasaj na
chiquewach ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x chi
c'oli ja quil quemac quibanon. Como
eje'e' ma yukul ta quec'u'x wq'uin
chewi' tok xtuch'ob chiquewach chi
e aj'il e ajmaqui'. In jun chic ja
samaj nurbana' kaj, bien nk'alasaj
na chiquewach chi ja Tatixel arja' ni

utz wi' ninrutz'at como arja' nuya'
na chwe chi tri' ninbe wi' ja bar c'o
wi' arja' in maquinetz'at chic. In c'o
chic jun ja samaj ja nurbana' kaj, bien
nk'alasaj na chiquewach chi ja Dios
arja' nuk'et tzij chiquij ja banol tak
itzelal como arja' rk'eton chic tzij trij
ja Satanás ja nbano mandar wawe'
chwach'ulew.
12 Anin c'a c'o na ja maja'n tin-
bij chewe pro matich'obtaj emwal ja
xtinbij ta chewe camic.
13 Ja tok xtipeti ja rEspíritu Santo
ja nk'alasani jani' ja Dios ja ni katzij
wi' chi Dios arja' nuc'an ewxin in
bien nk'alasaj na chewach nojelal
nak ja kas mero rbanic ja Dios. Queri'
xtuban como arja' ma chaka ta ruyon
xtiwinakarsaj nojoj ja xtibij, ja nbix
tre rmal ja Tatixel jari' nbij arja'.
In jun chic, arja' nk'alasaj na je'e
chewach ja maja'n tibantaji.
14 Ja c'a tok xtipeti jari' nuk'ij anin
nurya'a' como arja' nuc'amto na ja
c'o pa nuk'a' anin chi nurk'alasaj
chewach nak rbanic.
15 Nojel ja c'o ruq'uin ja Tatixel c'o
nuk'a' anin tre chakaja' rmalc'ari' tok
xinbij chewe chi ja rEspíritu Santo
arja' nuc'amto na ja c'o pa nuk'a' anin
chi nurk'alasaj chewach nak rbanic.

* * * * * * * * * *

16 Xa jurata chic ninq'ueje' checojol
in maquinetz'at chic pro xa ma nim
ta ja tiempo ja maquinetz'at c'ac'ari'
ninetz'at chi na jutij. Queri' nbij
chewe como ninbe ruq'uin ja Tatixel.
Queri' xbij ja Jesús chique.
17 C'ac'ari' ec'oli chique ja rdiscípulo
quemaj tzij chibil tak qui', quewa'
quibij ri':
—¿Nak tibij c'awa' ja nbij chake chi:
—Xa jurata chic ninq'ueje' checojol
in maquinetz'at chic pro xa ma nim
ta ja tiempo ja maquinetz'at c'ac'ari'
ninetz'at chi na jutij, taka'an ne'
chake, in ja jun chic nbij chakaja'
chi: —Queri' nbij chewe como ninbe
ruq'uin ja Tatixel? taka'an ne'e.
18 ¿Nak tibij c'awa' ja nbij xa jurata?
taka'an matich'obtaj kumal ja nbij,
neche'e.
19 Ja c'a Jesús arja' rotak chi ncajo'
nquic'axaj tre nak rbanic in xbij
chique:
—¿La ja' nec'waxaj chibil tak ewi'
ja xinbij chewe chi xa jurata chic
ninq'ueje' checojol in maquinetz'at
chic pro xa ma nim ta ja tiempo ja
maquinetz'at c'ac'ari' ninetz'at chi na
jutij?
20 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe
ri', ixix nixok' na, nixbison na pro
ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x eje'e' nequicot
na. Pro masqui xquixbisoni pro
jari' bis chaka jalal tok xtoc'owi in
nwinakar chi na jun quicotemal pa
tak ewanma.
21 Cani' nuban jun ixok ja tok xa-
jalal maja'n tiq'ueje'e jun ti ral, arja'
lawulo' nuban rmal ja rti'obal como
xurwila' ja hora chi nq'ueje'e ja ti
ral. Pro ja te'ej tok c'o chic ja tac'al
jari' matinataj chic rmal ja ti'onem ja
k'ax trij. Matinataj chic pro rumac
ja quicotemal ja c'o chic pa ranma
como c'o chic jun ti yaqui' xuya'
chwach'ulew.
22 Queri' c'a chewe ixix chakaja'
camic, emajon bis pro nutz'at chi
na jutij ri' kawach ewq'uin, janila
xquixquicot rmal pro jun quicotemal
ja majun nak ta xtiwasan ta chewe.
23 Ja c'a tok xterila' ri' k'ij tokori' ma
rjawaxic chi ta chewe chi c'o chi ta
xtec'waxaj chi ta chwe. Ni katzij wi' ja
xtinbij chewe ri', xa nak ta ja xtec'utuj
tre ja Tatixel wi pa nubi' anin nec'utuj
wi yukul ec'u'x wq'uin chi rc'utuxic
arja' nuya' chewe.
24 Ja cani' ebanonto mta ec'utun
pan oración ja pa nubi' ta anin. Pro
ja camic anin nbij chewe, tec'utuj in
nyataj chewe. Quirtari' neban utzc'a
chi xtinoj ta ja quicotemal xin Dios pa
tak ewanma.

* * * * * * * * * *

25 Nojel awa' ja nbin chewe ri' c'o
je'e c'ambal tak tzij xincoj chi rbixic ja
ma xel ta claro chewach. Pro nerila'
na jun k'ij tok ma rjawaxic chi ta
xkotzijon chi ta ewq'uin pa c'ambal

tak tzij tokoc'ari' bien nk'alasaj na chewach nak rbanic ja Tatixel.

26 Ja c'a tok xterila' ja k'ij tokori' tok pa nubi' anin nec'utuj tre ja Tatixel nak ja kas newajo'. Pro ma rjawaxic ta ja kas ta na nbochi'ij ja Tatixel chi nuya' chewe ja nec'utuj tre.

27 Arja' nuya' chewe como nixrajo' xa chewi' tok nuya' chewe. Queri' nuban chewe como ixix ninewajo' in chakaja' nenimaj chi ruq'uin ja Dios inpenak wi'.

28 Ruq'uin ja Tatixel inelnakto wi', inpenak wawe' chwach'ulew in camic nya' can ja rwach'ulew, ninmeloj chic jutij ruq'uin ja Tatixel. Queri' xbij ja Jesús chique.

29 Ja c'a rdiscípulo eje'e' quibij tre:

—Camic bien taka'an claro xel chikawach ja c'a xabij le', jala' ma c'ambal tzij ta.

30 Ja camic bien ch'obtajnak chic kumal chi atat nojel awotak, ma rjawaxic ta chawe chi nac'waxaj ta na ja nkac'axaj chawe como jari' awotak chic tok maja'n tikac'axaj chawe rmalc'ari' nkanimaj chi ruq'uin ja Dios atpenak wi', xeche' tre.

31 Ja c'a Jesús xbij chique:

—¿La ni katzij wi' chi nenimaj chi ruq'uin ja Dios inpenak wi'?

32 Pro nerila' na wa'an jun hora ja tok nineya' can ti nuyon in jari' xajalal nrajo' chi nbantaj cumplir. Jari' hora nixchicaxi, nixanmaji in nixbe chi ewochoch chejujunal. Pro masqui nineya' can pro ma nuyon ta anin ja ninq'ueje' can como ja Tatixel arja' ni c'o wi' wq'uin.

33 Nojel awa' ja xinbij chewe chipan awa' jun tucwak'abil ri' utzc'a chi nyataj na chewe ja quicotemal xin Dios ja tok xa jun chic ebanon wq'uin. Ja chipan awa' rwach'ulew ri' congana rpokonal xtetij na pro quixquicoti como ja ritzelal rxin ja rwach'ulew jari' ni ma cowinnak ta wi' chwij, nij anin wi' inch'ocmajnak. Queri' xbij ja Jesús chique ja rdiscípulo.

17

1 Ja Jesús tok bitaj rmal ja tzij ri' ca'y chicaj in xumaj chic rbanic oración, quewa' xbij tre ja Tatixel ri':

—Nata', camic xurwila' ja hora, tabana' c'a chwe ja nak'alasbej chiquewach ja winak chi congana nim nuk'ij ja rin Alc'walaxel, queri' ta naban chwe utzc'a chi anin natnk'alasaj chic atat chiquewach chakaja' chi congana nim ak'ij.

2 Como atat aya'on chwe chi c'o nuk'a' chique canojelal ja winak. Queri' abanon chwe utzc'a chi anin c'oli ja utzlaj c'aslemal nya' chique canojel ja winak ja re'aya'on chwe pro jun utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

3 Ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij quewa' rbanic ri', ja winak tok cotak jani' ja rana'oj atat ja xa ayon chi ni katzij wi' chi at Dios in tok cotak jani' nna'oj anin ja rin Jesucristo ja rinatakonto wawe' chwach'ulew jari' cuc'an ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

4 Anin nya'on ak'ij wawe' chwach'ulew, xinq'uis rbanic nojel ja samaj ja raya'on chwe chi nban.

5 Camic Nata', taya'a' chwe chi queri' nkaban chic awq'uin pa gloria ja cani' kabanon nabey ja tok maja'n titz'ucarsaxi ja rwach'ulew, congana nim nuk'ij tri'. Taya'a' chwe chi ninbe chic jutij awq'uin pa gloria ja bar nk'alajin wi' chi congana nim nuk'ij.

6 Ec'oli ja rachi'i' ja re'acha'on chiquicojol ja winak wawe' chwach'ulew, eje'e' e'aya'on chwe. Anin bien xink'alasaj chiquewach jani' ja rana'oj. Eje'e' nij e awxin wi' in camic e'aya'on chwe, quiniman ja ratzobal.

7 Eje'e' cotak chic camic chi awq'uin atat penak wi' nojel ja xinban ja raya'on chwe chi xinban.

8 Como anin nbin chic chique nojel ja rabin chwe. Eje'e' quiniman chic ja nbin chique in camic bien cotak chi awq'uin atat inpenak wi', nquinimaj chi atat attakyonto wxin.

9 Ja camic nintajini nban orar pa quicuenta eje'e', ma pa quicuenta ta

ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x. Nintajini nban
orar pa quicuenta ja re'aya'on chwe
como e awxin.
10 Canojel ja re wxin anin e awxin
atat chakaja', canojel ja re awxin atat
e wxin anin chakaja'. Como xa jun
kabanon cuq'uin chewi' tok ruq'uin
ja quic'aslemal ntz'attaj wi' chi janila
nim nuk'ij.
11 Padre Santo, camic maquinq'ueje'
chic más wawe' chwach'ulew pro
ja reje'e' neq'ueje' na pro ja ranin
ninmeloj chic jutij awq'uin. Pan
abi' atat que'achajij can que'awaraj
can ja re'aya'on chwe utzc'a xta
jun xtiqueban ja cani' kabanon ajoj
awq'uin xa jun kabanon.
12 Anin tok xinq'ueje' cuq'uin
wawe' chwach'ulew pan abi' atat
xenuban cuenta, majun nak ta
chique xtz'ila' ta ri', xa jun chique
ja xtz'ila' ri' pro jari' ja ni yatal wi'
trij chi nutij pokon chipan ja juicio.
Queri' xuban utzc'a chi nbantaj
cumplir ja tz'ibtal can ojer chipan ja
rtzobal Dios.
13 Pro ja camic anin ninmeloj
awq'uin in nojel awa' ja nintajini
nbij chawe camic ri' ni chiquewach
eje'e' nbij can wi' wawe' chwach'ulew
utzc'a chi xtinoj ta pa tak canma ja
quicotemal ja c'o wq'uin.
14 Anin bien xink'alasaj chiquewach
ja ratzobal ja rabin chwe in camic
xa itzel netz'a̱t cumal ja winak ja
xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi'
quec'u'x como eje'e' ma ruq'uin ta
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x in
cani' chwe anin chakaja' ma ruq'uin
ta rwach'ulew yukul wi' nuc'u'x.
15 Ma ja ta nc'utuj chawe chi
ne'awasajel wawe' chwach'ulew
xquebe ta awq'uin camic ri', ja nwajo'
chawe chi ne'aban cuenta wawe'
chwach'ulew utzc'a chi maquech'ac
rmal ja ritzelal.
16 Eje'e' ma ruq'uin ta rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x cani' chwe anin
chakaja' ma ruq'uin ta rwach'ulew
yukul wi' nuc'u'x.
17 Camic que'aparti'ij, tach'ach'ojirsaj
ja canma tre ja ratzobal como ruq'uin
ja ratzobal nkatz'at wi' nak ja kas
mero abanic ja katzij chi at Dios.
18 Cani' abanon chwe xinatakto
wawe' chwach'ulew queri' c'a nban
anin chique chakaja' nchomarsan
chic chi nenutakel chwach ja
rwach'ulew chi nequibana' ja
rasamaj.
19 Camic anin nparti'ij wi' chi solo
avoluntad atat nban pro cumal eje'e'
ja tok nban queri'. Queri' nban utzc'a
chi neparti'ix chic eje'e' chakaja' chi
solo avoluntad atat nqueban pro ru-
mac ja neq'ueje' chipan ja ratzobal
ja nk'alasan chiquewach nak ja kas
mero abanic ja ni katzij wi' chi at
Dios.
20 Pro ma queyon ta eje'e' nmajon
rbanic oración pa quicuenta como
eje'e' nqueya' na nbixic chique jule'
chic in rmal ja xtiquibij ec'o chi na
jule' ja xtiyuke' na quec'u'x wq'uin in
camic nban orar pa quicuenta eje'e'
chakaja'.
21 Camic nban pon orar pa
quicuenta utzc'a chi xta jun xtique-
ban canojelal ja winak ja nyuke'
quec'u'x wq'uin cani' kabanon ajoj
awq'uin Nata' como atat xa jun
abanon wq'uin in xa jun nbanon
anin awq'uin chakaja'. Ja kas ngana
anin xta jun xtiqueban kuq'uin cano-
jelal utzc'a ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e'
xtiquinimaj chi atat attakyonto wxin.
22 Cani' aya'on chwe chi bien
k'alaj chi atat atc'ayon ja nc'aslemal
in queri' nbanon anin chakaja',
nya'on chique chi bien k'alaj chi
atat atc'ayon ja quic'aslemal eje'e'
chakaja'. Queri' nbanon chique
utzc'a chi xta jun xtiqueban ja cani'
kabanon ajoj awq'uin como xa jun
kabanon.
23 Quewa' neli ri', anin xa jun nban
cuq'uin in atat chakaja' xa jun naban
wq'uin utzc'a tok xtiq'uiswani mta
ari' ja maquita jun nqueban. Queri'
nwajo' utzc'a ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e'
xticotakij na chi atat attakyonto wxin

utzc'a chi xticotakij na chakaja' chi congana ne'awajo' ja winak ja xa jun quibanon wq'uin ja cani' abanon chwe como congana ninawajo'.

24 Nata', ja winak ja re'aya'on chwe c'o ngana chi tri' ne'eq'ueje' wi' ja bar xquineq'ueje' wi' anin. Queri' nwajo' chique utzc'a chi necowini nquetz'at ja nimlaj gloria xin Dios wc'an ja cani' aya'on chwe. Como atat nij inawajo'onto wi' ja tok maja'n titz'ucarsaxto ja rwach'ulew.

25 Nata', atat nij at utzlaj k'etol tzij wi' pro ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x eje'e' xa ma cotak ta jani' ja rana'oj pro ja ranin wotak in chakaja' ja winak ja rec'o wq'uin ja re'aya'on chwe eje'e' cotak chi atat attakyonto wxin.

26 Anin nk'alasan chic chiquewach jani' ja rana'oj in can nk'alasaj na más chiquewach chakaja'. Queri' xtinban chique utzc'a chi nq'ueje' pa tak canma ja mismo ajoben ri'il ja cani' inawajoben anin utzc'a chi ninq'ueje' anin pa tak canma chakaja'. Queri' xbij ja Jesús tre ja Tatixel.

18

1 Ja tok bitaji tzij ri' rmal ja Jesús c'ac'ari' xerachbilajel ja rdiscípulo. C'o jun siwan rbina'an Cedrón xebe chajuparaj. Tri' c'o wi' jun lugar ticon jule' che' chwach. Ja c'a tok xe'ekaji xe'oc chipan ja lugar.

2 Ja Jesús e rachbil ja rdiscípulo eje'e' q'uiylaj mul quimolon qui' chipan ari' lugar in xa rmalari' ja Judas arja' bien rotak ja lugar. Jari' mismo Judas ja rchomarsan chic chi nujach ja Jesús pa quek'a' ja winak ja netzelan rxin.

3 Ja c'a Judas arja' xe'erc'ama' jule' soldado e rachbil jule' pulisiya' ja nesamaj pa quicuenta ja jefe quixin sacerdote in pa quicuenta ja fariseo. Ja tok xec'amtaj rmal c'ac'ari' xuc'amel chic quebey, xebe chipan ja lugar. C'o k'ak' quec'amel ja nquitz'atbej quebey in c'oli banbal tak ch'a'oj quec'amel chakaja'.

4 Ja c'a tok xe'ekaji xelto ja Jesús xe'urc'ulu' como arja' bien rotak chic nojel ja maja'n tiban tre. Quewa' xbij ja Jesús chique ri':

—¿Nak necanoj? ne' chique.

5 —Jesús ja raj Nazaret nkacanoj, xeche' tre.

—Anin, ne' chic ja Jesús chique. C'oli ja Judas chiquicojol ja njacho rxin ja Jesús pa quek'a'.

6 Ja c'a tok bix chique rmal ja Jesús chi: —Anin, xeche'xi, c'ac'ari' xemeloj chiquij in xebe pa tok'ulew.

7 Ja c'a Jesús arja' xc'axaj chic jutij chique:

—¿Nak necanoj? ne' chic chique.

—Jesús ja raj Nazaret nkacanoj, xeche' chic tre.

8 —Nbin chic chewe chi anin. Pro wi anin ja ninecanoj teya'a' lugar chique ja wachbil ja rec'o wq'uin chi nebe, ne'e ja Jesús chique.

9 Queri' xbij chique utzc'a chi nbantaj cumplir ja tzij ja xbij tre ja Tatixel quewari': —Ja re'aya'on chwe ni majun nak ta chique xinban ta perder, ne'e.

10 Peti ja Simón Pedro rc'an jun espada, xwasajto ja respada in xusoc jun achi tre, xkupijel jun rxquin ja c'o pa riquik'a'. Ja rachi ja soqui Malco rubi', arja' jun moso rxin ja lok'laj sacerdote.

11 Pro ja Jesús arja' xbij tre ja Pedro: —Tac'olo' ja respada pa rc'olibal como c'o jun rpokonal chomin rmal ja Nata' chi ntij in ni rjawaxic wi' chi nink'ax chipan, ne' tre.

* * * * * * * * * *

12 C'ac'ari' chapi ja Jesús cumal ja soldado e cachbil ja capitán ja pa'l chiquij e cachbil chakaja' ja pulisiya' quixin ja raj Israel. Ja tok chaptaj cumal quebac'.

13 Ja c'a tok bac'taj cumal c'ac'ari' quec'amel. Chwach Anás quec'amel wi' nabey, ja rji'nam ja Caifás. Chipan ari' juna' ocnak lok'laj sacerdote ja Caifás.

14 Jari' mismo Caifás ja biyon chique ja rach tak aj Israel chi: —Más na utz nokeli ja xa jun ncam pa

kaq'uexwach ja rok aj Israel chwach
ja nq'uisi chi jun ja tinamit. Queri' ja
rbin chique.
15 Ja c'a Simón Pedro rachbil jun
chic discípulo eje'e' quitrarbejel ja
Jesús. Ja jun chic discípulo arja' otakin
rwach rmal ja lok'laj sacerdote in tok
xoqui ja Jesús chwa jay ruq'uin ja
lok'laj sacerdote xoc arja' chakaja'.
16 Pro ja Pedro arja' q'ueje' can, ma
xoc ta. Ja c'a discípulo ja otakin rwach
rmal ja lok'laj sacerdote arja' meloji
ja bar ocnakto wi'. Tri' c'o wi' jun xtan
ja nchajini ja ruchi' ja bar natoc wi'.
Ja discípulo xbij tre ja xtan chi nucojto
ja Pedro c'ac'ari' xocto ja Pedro.
17 Ja c'a tok ocnakto chic ja Pedro
bix tre rmal ja xtan:
—¿La maxta atat jun chakaja' at
discípulo rxin ja rachi le' ja rbina'an
Jesús? ne'xi.
—Mni wa'an, ne'e ja Pedro.
18 Ec'o jule' moso ja nesamaj pa jay
e cachbil ja pulisiya' ja nechajin rxin
ja Jesús, c'o jun k'ak' quiboxon como
congana tew quimajon rmak'ic qui'
epa'l chuchi'. Ja c'a Pedro arja' jun
pa'loc cuq'uin chuchi' ja k'ak', rmajon
rmak'ic ri'.
19 Ja c'a Jesús arja' majtaj rc'otic
ruchi' rmal ja lok'laj sacerdote,
quewa' c'axax tre ri':
—¿Echinatak ja radiscípulo in nak
rbanic ja tijonem naya'? ne'xi.
20 Ja c'a Jesús xbij tre:
—Pro ma pan awatal ta wa'an tok
xinya' ja tijonem, ni chiquewach ja
winak xintzijon wi'. Xentijoj pa tak
jay xin molbal ri'il, xentijoj chipan ja
nimlaj templo xin Dios como ni tri'
wi' nquemol wi' qui' ja raj Israel in ni
majun nak ta ja chaka ta pan awatali
xinbij chique.
21 ¿Nak tre tok chwe anin nac'waxaj
wi' nak rbanic? Como ja winak ja
xentijoj eje'e' bien cotak ja tijonem
xinya', mejor chique c'a tac'waxaj wi'
nak rbanic ja nbin chique, ne'e ja
Jesús tre.
22 Ja Jesús tok bitaj rmal ja tzij ri'
c'o jun chique ja pulisiya' ja rec'o tri'
xuya' jun k'a' chi rpalaj in xbij tre:
—¿La rubey ta c'a ja chaka quela'
nac'ulba'? Makana' maquita lok'laj
sacerdote ja ntzijon awq'uin, ne'xi
rmal ja pulisi'y.
23 Ja c'a Jesús quewa' xbij tre ri':
—Ja wi ma utz ta ja xinbij tabij c'a
chwe nak ja ma utz ta xinbij nowi
rubey ja xinbij ¿nak c'a tre tok xi-
nach'ay? Queri' xbij tre.
24 C'ac'ari' ja Anás xutakel chic ja
Jesús chwach ja Caifás ja lok'laj sacer-
dote, ni c'a bac'on na wi' ja Jesús.
25 Ja c'a Simón Pedro arja' kas pa'loc
chi' k'ak', rmajon rmak'ic ri' ja tok
c'axax tre:
—¿La maxta atat jun chakaja' at
discípulo rxin ja Jesús? ne'xi. Pro ja
Pedro ma xuya' ta trij:
—Ma anin ta, ne'e.
26 C'o c'a jun chique ja moso rxin
ja lok'laj sacerdote, arja' rch'alal ja
rachi ja kupixel rxquin rmal ja Pedro,
arja' xc'axaj tre:
—¿La ma atat ta c'a xatnutz'at
chipan ja lugar ja bar chaptaj wi' ja
Jesús, la ma awachbilan ta c'a tri'? ne'
tre ja Pedro.
27 Pro ja Pedro arja' ni ma xuya' ta
wi' trij in chaka jalal ja tok xok'i ja ac'.

* * * * * * * * * *

28 C'ac'ari' quec'amel chic jutij ja
Jesús, xe'elel ruq'uin ja Caifás xebe
chic ja bar c'o wi' ja jay rxin ja gob-
ernador. Kas nsakari xebe. Ja c'a
tok xe'ekaji ma xe'oc ta chipan ja jay
como c'o jun costumbre quiniman
chi jun aj Israel xajan wi noc pa jay
ruq'uin jun winak ja ma rach aj Israel
ta. In jun chic quiniman, wi xatoqui
pa jay ruq'uin jari' xajan chic nati'
ja nti'i cumal ja raj Israel chipan ja
nmak'ij pascua.
29 Xelto ja gobernador Pilato
chipan ja jay in quewa' xbij chique
ri':
—Ja rachi ja rec'amonto ¿la c'o ril
nebij? ne' chique.
30 —Ja wixta maquita itzel achi
maquita c'a nurkajacha' ari' pan
ak'a', xeche' tre.
31 —Mejor tec'ama'el ixix. Como
c'oli ja ley ewxin jari' tecojo' chi

nek'etbej tzij trij, ne'e ja Pilato chique.

—Pro jari' ch'a'oj rij ajoj ta xtikak'et ta tzij trij jun winak chi nkacamsaj, xeche' tre.

32 Ja tok quibij chi ma eje'e' ta nek'eto tzij trij ja Jesús chi nquicamsaj, tri' bantaj wi' cumplir ja rbin chic ja Jesús como arja' rbin pon chic nak xtiban na tre ja tok xticamsaxi.

33 C'ac'ari' xoc chic jutij ja Pilato chipan ja jay, xutak rsiq'uixic ja Jesús in quewa' xc'axaj tre ri':

—¿La atat ja rat rey quixin ja tinamit Israel? ne' tre.

34 Ja c'a Jesús xbij tre:

—¿La nach'ob atat chi in rey quixin xa chewi' tok nac'waxaj chwe owi la xa rmal ja bin chawe cumal jule' chic winak? ne' tre.

35 —¿La in aj Israel la'an anin chewi' tok nabij queri' chwe? Ja jefe quixin sacerdote e cachbil jule' chic awach tak aj Israel eje'e' atquijachon pa nuk'a' camic ¿nak c'a awil abanon? ne' chic ja Pilato tre.

36 Ja c'a Jesús quewa' xbij chic tre ri':

—Anin c'o jun gobierno pa nuk'a' pro jari' ma xin rwach'ulew ta. Ja wixta xin rwach'ulew neyictaj ta c'ari' ja rajsamajela' ja rec'o pa ncuenta utzc'a chi maquinjach pa quek'a' ja raj Israel. Pro ma xin rwach'ulew ta ja ngobierno anin, ne' tre.

37 —¿La katzij chi at rey? ne'e ja Pilato tre. Ja c'a Jesús xbij chic tre:

—In rey nac'a cani' c'a xabij kaj, xc'a rmalari' tok inpenak wawe' chwach'ulew, xc'a rmalari' chakaja' tok xinalaxi. Inpenak chi rk'alasaxic chiquewach ja winak nak ja kas mero rbey Dios. Canojel ja winak ja c'o quigana ruq'uin ja rbey Dios eje'e' nqueya' quixquin tre chi rc'axaxic ja nmajon rbixic chique, ne' tre.

38 —Pro nak la ja rbey Dios, ne'e ja Pilato tre.

Ja Pilato tok bitaji tzij ri' rmal xelto chic jutij chipan ja jay in quewa' xbij chique ja raj Israel ri':

—Ja ntz'at anin ni majun ril ja Jesús.

39 Pro ixix c'amonnak chewe chi c'o jun preso ewach aj tinamit nsokpijel pa tak nmak'ij pascua. Camic tebij chwe ¿la c'ol egana chi nsokpijel ja rey ewxin ja rix aj Israel? ne' chique.

40 Pro ja reje'e' quemaj chic jutij rakoj quechi', quewa' quibij ri':

—Mejor, Barrabás ja nasokpijel, ma Jesús ta, xeche'e. Pro ja Barrabás arja' xa jun alak'om.

19

1 Ja c'a Pilato arja' xuc'amel ja Jesús in xuya' orden chi rapaxi.

2 Ja c'a soldado c'o jun corona quichomarsaj, q'uix quecoj. Ja tok chomarstaj cumal quecoj pa rwi' ja Jesús. In c'o jun tziak morada quecoj tre.

3 C'ac'ari' queya' jun saludo tre pro jari' xa nquiyok'bej rxin:

—Atat at rey quixin ja tinamit Israel, queri' quibij tre in queya' k'a' chi rpalaj chakaja'.

4 Xelto chic jutij ja Pilato chipan ja k'etbaltzij in xbij chique ja raj Israel:

—Tetz'ata' mpe' ri', camic npaba' chewach ja Jesús utzc'a chi newotakij chi anin ni majun ril nak ta xinwil, ne' chique.

5 C'ac'ari' xelto ja Jesús, rcojon ja corona ja q'uix ocnak in chakaja' rcojon ja tziak ja morada.

—Tetz'ata' mpe' ja rachi ri', ne'e ja Pilato chique.

6 Ja c'a jefe quixin sacerdote e cachbil ja pulisiya' eje'e' tok quetz'at ja Jesús quemaj rakoj quechi':

—Tacamsaj chwach cruz, tacamsaj chwach cruz, xeche'e.

—Pro ja ntz'at anin ni majun ril, mejor tec'ama'el ixix, ixix c'ala' nixripo rxin chwach cruz, ne'e ja Pilato chique.

7 —Ajoj c'o jun ley kaxin in jari' ley nbini chi yatal trij ala' jun achi le' chi ncamsaxi como arja' xbij: —Anin ja rin Ralc'wal Dios, kas ne'e, queri' quibij tre ja Pilato.

8 Ja c'a Pilato arja' tok xc'axaj chi queri' rbin ja Jesús más chi na xbej ri' rmal.

9 Xoc chic jutij chipan ja jay in
xc'axaj chic tre ja Jesús:
—¿Bar c'a kas atpenak wi'? ne' tre.
Pro ja Jesús arja' ma xc'ulba' ta ja
c'axax tre.
10 Ja c'a Pilato xbij chic tre:
—¿Nak tre tok matac'ulba' ja
nc'waxaj chawe? ¿La ma awotak
ta c'a chi anin c'o nuk'a' chawe ja
wi natnsokpijel owi nya' orden chi
natrip chwach cruz? ne' tre.
11 —Ja wixta maquita yatajnak
chawe rmal ja Dios ja c'o chila'
chicaj ni ta c'a majun ak'a' ari' chwe.
Rmalc'ari' nbij chawe camic, más chi
na nim ja ril ja jacho wxin pan ak'a',
ne'e ja Jesús tre.
12 Ja c'a Pilato tok xc'axaj ja bix chic
tre congana xutij ruk'ij chi nsokpijel
ja Jesús pro ja raj Israel eje'e' quemaj
chic jutij rakoj quechi', quewa' quibij
tre ri':
—Atat, wi nasokpijel ja rachi le' jari'
ma at ramigo ta ja nimlaj rey César.
Como ja rachi le' arja' xucoj ri' como
rey in xa nak ta ja nucoj kaj ri' ruyon
como rey arja' rc'ulel ja César, xeche'
tre.
13 Ja c'a Pilato tok xc'axaj ja quibij
tre c'ac'ari' xerc'ama'pi chic jutij ja
Jesús. C'ac'ari' tz'abe' chipan ja lugar
ja bar nbij wi' tre jun preso ja wi c'o ril
owi mta. Jari' lugar c'o rubi' nbixi, Ja
Lugar Empedrado ne'xi, ja c'a chipan
ja tzobal hebreo Gabata ne'xi.
14 Pa jun pispra rxin nmak'ij pas-
cua bantaj wi' ja wari', pa nc'ajk'ij
lari' ja tok bantaji. Tzijon chic jutij
ja Pilato cuq'uin ja raj Israel, quewa'
xbij chique ri':
—Tetz'ata' mpe' ri', wawe' c'o wi' ja
rey ewxin, ne' chique.
15 —Tacamsaj, tacamsaj, chwach
cruz tacamsaj wi'. Queri' quibij. Ja c'a
Pilato xbij chic chique:
—¿La c'ol egana chi nrip chwa cruz
ja rey ewxin? ne' chique. Ja c'a jefe
quixin sacerdote eje'e' quibij tre:
—Mchita jun rey ja c'o chi ta ruk'a'
chake, xa ni ruyon wi' ja César, xeche'
tre.
16 C'ac'ari' jachi ja Jesús pa quek'a'
rmal ja Pilato chi ncamsax chwach
cruz. Ja tok jachtaj rmal c'ac'ari'
c'amarel.

* * * * * * * * * *

17 Queri' xuban ja Jesús, be. C'o
jun cruz rijkajel, be chipan jun lugar
rbina'an Rwi'camnak. Ja c'a chipan ja
tzobal hebreo Gólgota ne'xi ja lugar.
18 Ja c'a tok xe'ekaji tri' querip wi'
ja Jesús chwach cruz. Ec'o chi na ca'i'
achi'i' xequerip chwach jujun cruz
chakaja', e jujun pa tak rxquin ja
Jesús.
19 Ja Pilato arja' c'o jule' tz'ibanem
xuban in xuya' parwi' ja cruz, quewa'
nbij ja tz'ibanem ri': —Jesús aj
Nazaret, rey quixin ja tinamit Israel,
ne'e.
20 E q'uiy chique ja raj Israel ja
xetz'atowi ja tz'ibanem como ja lugar
ja bar rip wi' ja Jesús chwach cruz
xa chinakaj ja tinamit c'o wi'. Ja
tz'ibanem oxi' rwach ja tzobal tz'ibax
wi', jun pan hebreo, jun pa griego in
jun pa latín.
21 Pro ja jefe quixin sacerdote
quixin ja raj Israel eje'e' quibij tre ja
Pilato:
—Ajoj ma ok conforme ta ruq'uin ja
tzij ja xatz'ibaj chi arja' rey kaxin ja
rok aj Israel. Mejor ja naban, quewa'
tatz'ibaj ri' chi arja' nbini chi: —In rey
quixin ja raj Israel, ne'e, xeche' tre.
22 —Ja xintz'ibaj, xintz'ibaj ari',
xeche'xi rmal ja Pilato.
23 Ja c'a re quiji' soldado tok
quiripon chic ja Jesús chwach cruz
c'ac'ari' quejal ja rtziak in quejach
chiquewach, jujun quixin ja tziak.
Pro c'o chi na jun ja tziak ja ni majun
dison wi', xa jun chi quiemic.
24 Rmalc'ari' ja soldado quewa'
quibij chibil tak qui' ri': —Mejor
matikarak ja wari', kabana' suerte
trij nak xtikajben chake, xeche'e.
Queri' queban in tri' bantaj wi'
cumplir ja tz'ibtal can ojer chipan
ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —
Quejach ja ntziak chiquewach in
c'o jun ja ntziak queban suerte trij,
queri' ja tz'ibtal can in ni queri'
queban ja soldado.

25 Ja c'a rute' ja Jesús rachbil jun
ruchak' ec'o chinakaj ja cruz e rachbil
chic ca'i' ixoki', jun María ja rxjayil
Cleofas in jun chic María Magdalena
rubi'.
26 Ja Jesús xutz'at ja rute' in c'oli ja
discípulo xutz'at chakaja' ja congana
nrajo'. Ja c'a tok xutz'at chi ec'o chir-
nakaj quewa' xbij tre ja rute' ri':
—Jala' jun ndiscípulo le' jala' noc
chic awal, ne' tre.
27 C'ac'ari' xbij tre ja rdiscípulo:
—Ja nute' le' jala' noc chic ate' atat,
ne' tre. Ja c'a discípulo tok meloji
xuc'amel ja rute' ja Jesús in xuc'ul
chijutij pa rochoch.
28 Ja Jesús arja' rotak chi tzurnak
chic rmal nojelal ja samaj ja yataj-
nak tre chi nurbana' c'ac'ari' xbij: —
Chakichi' nna', ne'e. Ja tok xbij awa'
tzij ri' tri' bantaj wi' cumplir ja tz'ibtal
can ojer chipan ja rtzobal Dios.
29 Tri' c'o wi' jule' vinagre c'olon pa
rc'olibal. Ja c'a soldado eje'e' quec'am
jun esponja, quexim chutza'm jun
che', quich'akba' tre ja vinagre
c'ac'ari' queya' nojoj chwa rey ja Jesús
in xutij.
30 Ja c'a tok titaj rmal quewa' xbij
ri': —Camic xinq'uis rbanic ja nsamaj
nojelal, ne'e. C'ac'ari' k'ochk'o' kaj ja
rwi', xujach ja ranma pa ruk'a' ja Dios
in cam kaj.

* * * * * * * * * *

31 Como jari' k'ij pispra rxin ja
nmak'ij pascua in pispra rxin ja
xula'nbal k'ij chakaja' rmalc'ari' tok
ja raj Israel eje'e' quic'utuj tre ja
Pilato chi nk'ip cakan ja rec'o chwach
cruz utzc'a chi necami chanim in
newasaxel. Queri' queban utzc'a ja
quicuerpo matiq'ueje' chwach cruz
chipan ja xula'nbal k'ij como jari'
xula'nbal k'ij nmak'ij pascua chakaja'
in congana nim ruk'ij.
32 Ja c'a soldado eje'e' xe'ekaj
cuq'uin ja re ca'i' achi'i' ja reripon
chwach cruz pa tak rxquin ja Jesús
in quek'ip cakan.
33 Pro ja tok quetz'at ja Jesús chi
camnak chic ma xquek'ip chi ta ja
rkan.
34 Pro c'o jun chique ja soldado,
arja' xumin jun lanza pa rupox ja
Jesús in chanim xelto jule' quic' rach-
bil ya'.
35 Jawa' ja bantaji ri' anin xintz'at
ruq'uin nwach in ja xintz'at jari'
nya'on chic rbixic in bien wotak chi
ni katzij wi' in camic nbij chic chewe
utzc'a chi nenimaj ixix chakaja'.
36 Queri' bantaji como ni rjawaxic
wi' chi bantaj cumplir ja tz'ibtal can
tre ja Cristo chipan ja rtzobal Dios
ojer como quewa' nbij ri': —Ni majun
rbakil xtik'ip ta, ne'e.
37 In jun chic ja tz'ibtal can tre
quewa' nbij ri': —Eje'e' nquetz'at na
rwach ja c'o jun ch'ich' min pa rupox
cumal, ne'e.

* * * * * * * * * *

38 C'o c'a jun achi José rubi' aj Ari-
matea, arja' jun discípulo rxin ja Jesús,
be ruq'uin ja Pilato chi nerc'utuj tre
ja cuerpo rxin ja Jesús. Pro xa pan
awatali tok be como arja' nxbej ri'
chiquewach ja rach tak aj Israel. Ja
c'a tok xekaji ruq'uin ja Pilato ya' lu-
gar tre rmal chi nuc'amel ja cuerpo in
queri' xuban xuc'amel.
39 In xekaji ja Nicodemo chakaja',
jari' mismo Nicodemo ja xuban
jutij be ruq'uin ja Jesús chak'a'
xerk'ijla'. Arja' c'o la jun quintal
ak'om rc'amonto congana qui' rxula',
ca'i' rwach ja rak'om, jule' mirra
ne'xi, in jule' chic áloes ne'xi.
40 Ja Nicodemo rachbil ja José eje'e'
quec'am ja cuerpo rxin ja Jesús, que-
coj ja rak'om trij jule' tziak in que-
bar ja cuerpo rxin ja Jesús chipan.
Niquirwari' ja quicostumbre ja raj Is-
rael tok c'o jun mukuninem nbani.
41 Ja bar rip wi' ja Jesús chwach
cruz tri' c'o wi' jun lugar c'o jule' ti-
jco'm ticon chwach. C'o jun jul xin
camnak chipan ja lugar. Ja jul jari'
c'oton chwach jun portales pro c'a
rc'otic wi', ni mta wi' jutij cojon ta jun
camnak chipan.
42 Como xa nakaj c'o pon wi' ja jul
rmalc'ari' tok queya' can ja cuerpo
rxin ja Jesús chipan. Queri' queban

como xa nnakajinto ja hora ja numajel wi' ja nmak'ij pascua.

20

1 Ja c'a xin domingo be ja María Magdalena ja bar mukun wi' ja Jesús, chanim be, c'a k'eku'm na. Ja c'a tok xekaji xutz'at ja nimlaj abaj ja tz'apben ruchi' ja panteón, junwi' ya'on pon chi wi'.

2 C'amc'ol ranim be ja bar ec'o wi' ja Simón Pedro rachbil ja jun chic discípulo ja congana najo'x rmal ja Jesús. Ja c'a tok xekaji quewa' xbij chique ri': —Ja kajaw Jesús taka'an mchita chipan ja panteón, c'amarel pro ba la quiya'on chi wi', ne' chique.

3 Ja c'a Pedro rachbil ja jun chic discípulo eje'e' xebe ja bar c'o wi' ja panteón.

4 C'amc'ol canim xebe chi e ca'i' pro ja jun más na xutij ruk'ij chwach ja Pedro chewi' tok arja' xekaji nabey ja bar c'o wi' ja panteón.

5 Ja c'a tok xekaji luque' kaj, cayoc chipan ja panteón, xutz'atoc ja utzlaj tak tziak rxin ja camnak chi xa ruyon chic c'o can pro ma xoc ta chipan ja panteón.

6 Ja c'a Simón Pedro arja' c'a tran can na pro ja tok xekaji xoc chipan ja panteón. Arja' xutz'at ja tziak rxin ja camnak chi xa ruyon chic c'o can.

7 In xutz'at chakaja' ja tziak ja barben rpalaj ja camnak pro ma ruq'uin chi ta c'o wi' ja jule' chic tziak, junwi' c'o pon chi wi', botol can ruyon.

8 C'ac'ari' xoc chipan ja panteón chakaja' ja jun chic discípulo ja xekaji nabey in tok xutz'at ja tziak arja' xnimaj chi c'astajnak chic ja Jesús chiquicojol camnaki'.

9 Como eje'e' nabey matich'obtaj cumal ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios chi rjawaxic chi nc'astaj na ja Cristo chiquicojol ja camnaki'.

10 C'ac'ari' xemeloji ja discípulo chi cochoch.

* * * * * * * * * *

11 Ja c'a María arja' pa'l can chuchi' ja panteón, rmajon ok'ej. Kas c'a rmajon ok'ej ja tok luque' kaj, cayoc chipan ja panteón.

12 Ec'o ca'i' ángel xerutz'atoc chipan. Congana sak quitziak ja ángel, jun tz'ubuli ja bar q'ueje' wi' rwi' ja Jesús in jun chic tz'ubuli ja bar q'ueje' wi' rkan.

13 Quewa' quibij tre ja María ri':

—Ixok ¿nak tre tok natok'i? xeche' tre.

—C'amarel ja Wajaw in ma wotak ta ba la xeya̱' chi wi', ne'e ja María chique.

14 Ja tok bitaji tzij rmal xuya' vuelta in xutz'at ja Jesús pa'l chwach pro ma rotak ta chi Jesús.

15 Ja c'a Jesús xbij tre:

—Ixok ¿nak tre tok natok'i, nak nacanoj? ne' tre. Ja xuch'ob kaj ja María chi chajil tijco'm ja ntzijon ruq'uin in quewa' xbij tre ri':

—Ja wi atat xatc'amo'el rxin tabij jutz'it chwe bar xaya' wi', anin ninc'amo'el rxin, ne' tre.

16 C'ac'ari' ja Jesús xbij tre:

—María, ne' tre. Ja c'a María be ruq'uin in quewa' xbij tre ri':

—Raboni, ne' tre. Jari' tzij xbij tre, pan hebreo xbij wi' in tibij tzij Maestro.

17 Ja c'a Jesús xbij tre:

—Ma quinachap ta, quinasokpij como maja'n quinjote'e ruq'uin ja Nata'. Pro ja naban, jat cuq'uin ja wach'alal, jabij chique chi ninjote' na ruq'uin ja Nata'. Arja' Etata' ixix chakaja'. Arja' Dios wxin anin in chakaja' Dios ewxin ixix, ne' tre.

18 C'ac'ari' be ja María Magdalena cuq'uin ja discípulo xerbij chique chi: —Anin xintz'at rwach ja kajaw Jesús, ne' chique, in xbij chique chakaja' nojel ja binel tre rmal ja Jesús.

* * * * * * * * * *

19 Jari' k'ij domingo, ja c'a discípulo como eje'e' nquixbej qui' chiquewach ja cach tak aj Israel chewi' tok quimolon qui' pa jay, quitz'apinto quechi'. Ja c'a tok xoc ak'a' xekaji ja Jesús cuq'uin, pe'i chiquicojol in quewa' xbij chique ri':

—Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol, ne' chique.

20 Ja c'a tok bitaji tzij rmal c'ac'ari' xuc'ut chiquewach ja pa ruk'a' in ja pa rupox chakaja'. Congana xequicoti ja discípulo ja tok quetz'at chi ni katzij wi' chi ja kajaw Jesús ja c'o cuq'uin.

21 Ja c'a Jesús xbij chic jutij chique:

—Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol. Ja Nata' arja' xinrutakto wawe' chwach'ulew in queri' c'a nban chic chewe ixix chakaja', nixnutakel chi nebana' ja nsamaj, ne' chique.

22 Ja c'a tok bitaji tzij rmal c'ac'ari' xerxupuj in quewa' xbij chique ri': —Camic, tec'ulu' ja rEspíritu Santo.

23 Ja wi nebij tre jun winak xa nak ta chi winakil chi cuytaji ja ril rumac cuytaj c'ari' owi nebij tre chi ma xcuytaj ta ma xcuytaj ta c'ari'. Queri' xbij chique.

* * * * * * * * * *

24 Pro c'o jun chique ja cablajuj apóstol rbina'an Tomás ja yo'x ne'xi, arja' mta ja tok xekaji ja Jesús cuq'uin ja jule' chic discípulo.

25 Ja c'a tok xekaji ja Tomás bix tre cumal ja jule' chic:

—Katz'at rwach ja kajaw Jesús, ne'xi. Pro ja Tomás xbij chique:

—Jari' matinnimaj chi c'astaji. Ja wi xtintz'at ja pa ruk'a' ja bar soctajnak wi' rmal ja clawux in wi xtinmin ja rwinuk'a' tri' in wi xtinmin nuk'a' pa rupox ja bar soctajnak wi' chakaja' c'a tokori' xtinnimaj, ne' chique.

26 Ja c'a cha jun domingo chic quimolon chic jutij qui' ja discípulo chipan ja jay cachbil ja Tomás. Tz'apali ja chi'jay pro chaka jalal tok xekaji ja Jesús, pe'i chiquicojol in quewa' xbij chique ri':

—Ja quicotemal xin Dios tiq'ueje' checojol, ne' chique.

27 C'ac'ari' xbij tre ja Tomás:

—Tamina' ja rwiak'a' wawe' ri', tatz'ata' mpe' ja pa nuk'a' ri' in tamina' ja rak'a' pa nupox. Maxta ma catniman chi ta pro ni catniman wi', ne' tre.

28 —Atat at Wajaw, atat at nDios, ne'e ja Tomás tre.

29 Ja c'a Jesús xbij tre:

—Tomás, atat natz'at nwach camic chewi' tok natnimani pro congana na qui'il chique ja nenimani masqui matiquetz'at nwach, ne' tre.

* * * * * * * * * *

30 Ja Jesús c'o chi na jule' milagro ja xuban ja xk'alasbej ri' chiquewach ja rdiscípulo pro jari' ma xintz'ibaj ta chipan awa' jun libro ri'.

31 Pro c'oli ja xintz'ibaj chipan awa' jun libro ri' utzc'a chi nenimaj ja Jesús chi arja' ja Cristo ja Ralc'wal Dios in tok queri' nenimaj jari' nyataj chewe ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij como jari' nyataj chake ja tok xa jun nkaban ruq'uin.

21

1 Ja c'a tok bantajnak chic nojel awa' wari' c'ac'ari' ja Jesús xuc'ut chic jutij ri' chiquewach ja discípulo tokori' tok ec'o chuchi' ja mar ja rbina'an Tiberias in quewa' rbanic ri'.

2 Ec'o c'a jule' rdiscípulo quimolon qui', quewa' quebi' ri', jun Simón Pedro, jun chic Tomás ja yo'x ne'xi, jun chic Natanael ja raj Caná c'o pa rcuenta Galilea. Ec'oli chakaja' ja rc'ajol Zebedeo in ec'o chi na ca'i' ja discípulo.

3 Ja c'a Simón Pedro arja' xbij chique:

—Can ninbe anin pa chapoj ch'u', ne' chique.

—Nokbe ajoj chawij chakaja', xeche' tre. Queri' queban xebe, xe'oc chipan ja lancha pro jari' ak'a' ni majun ja ch'u' xequechap.

4 Ja c'a tok pi rsakaric pa'li ja Jesús chiya' ja bar ec'o wi' ja discípulo pro eje'e' ma cotak ta chi Jesús ja pa'l tri'.

5 Ja c'a Jesús quewa' xbij chique ri':

—Walc'wal ¿la ma ec'o ta ch'u' e'echapon nekati'? ne' nojoj chique.

—Ni majun, xeche'pi tre.

6 —Camic pan ewiquik'a' teq'uiaka' wi' ja rec'am in ec'oli ja ch'u' ne'echap, ne' nojoj chic jutij chique. Queri' queban queq'uiak ja c'am pro congana jun ch'u' xe'oc chipan, maquecowin chic nquiwasajto pa ya'.

7 C'oli ja discípulo ja congana najo'x rmal ja Jesús, arja' xbij tre ja Pedro:

—Jala' lale' kajaw Jesús, ne' tre. Ja c'a Simón Pedro arja' tok xc'axaj chi queri' xcojla' ja rtziak in xuq'uiakto ri' pa ya' in xule'to.

8 Pro ja jule' chic discípulo eje'e' xexule'to pa lancha, quichararanto ja c'am ja renojnak ch'u' chipan. Ma bien ta nat ec'o wi', xla jun cien metro quiya'on can ja chiya'.

9 Ja c'a tok xekajto ja chiya' quetz'at jule' rchak'ak' sa'on jun ch'u' parwi' in c'o jule' caxlanway chakaja'.

10 Ja c'a Jesús xbij chique:

—Que'ec'ama'to jule' chique ja ch'u' ja c'a xe'echapto, ne' chique.

11 C'ac'ari' be ja Simón Pedro, xoc chipan ja lancha, xerlasajto ja c'am pa ya' enojnak ja nimak tak ch'u' chipan, e jun ciento in cincuentitrés ja ch'u'. Pro masqui congana e q'uiy ja ch'u' pro ma xraktaj ta ja c'am.

12 Ja c'a Jesús xbij chic chique: —Quixajo', quixwa'i, ne' chique. Canojel ja discípulo nquixbej qui' nquic'axaj tre: —¿Nak abi'? xeche' ta tre como cotak chi ja kajaw Jesús.

13 Peti ja Jesús tri', xuc'am ja caxlanway, xuya' chique in queri' xuban tre ja ch'u' chakaja'.

14 Quewa' c'a xuban ja Jesús ja tok c'astaji chiquicojol camnaki', roxmul c'awa' wari' ja tuc'ut ri' chiquewach ja rdiscípulo.

* * * * * * * * * *

15 Ja c'a tok colbetaji wa'im cumal c'ac'ari' c'axax tre ja Simón Pedro rmal ja Jesús:

—Simón ja rat rc'ajol Jonás ¿la ni katzij wi' chi atat ja más na natajo'n wxin chiquewach ja jule' chic awachbil ri'? ne'xi.

—Queri' Wajaw, atat awotak chi congana nel nuc'u'x chawij, ne'e ja Pedro.

—Que'ayuk'uj c'a ja yukul quec'u'x wq'uin como eje'e' e cani' tak ncarnelo, ne'xi rmal ja Jesús.

16 C'ac'ari' ja Jesús xc'axaj chic jutij tre:

—Simón ja rat rc'ajol Jonás ¿la ninawajo'? ne' tre.

—Queri' Wajaw, atat awotak chi congana nel nuc'u'x chawij, ne'x chic jutij rmal ja Pedro.

—Que'achajij c'a ja ncarnelo, ne'e ja Jesús tre.

17 Pa roxmul c'axax chic tre ja Pedro:

—Simón ja rat rc'ajol Jonás ¿la congana nel ac'u'x chwij? ne'xi rmal ja Jesús. Ja c'a Pedro arja' xumaj bis rmal ja c'axax oxmul tre ja wi congana nel ruc'u'x trij ja Jesús:

—Wajaw, atat ni majun nak ta ja maquita awotak, awotak chi congana nel nuc'u'x chawij, ne'e ja Pedro tre.

—Que'ayuk'uj c'a ja ncarnelo, ne'e ja Jesús tre.

18 In xbij chic jutij tre:

—Ni katzij wi' ja xtinbij chawe ri', ja tok c'a at c'ajol na xacoj ja ratziak, xaxim xe' apan in xatbe xa bar ta c'o wi' agana chi xatbe wi'. Pro ja tok xcatraji'xi narip na ak'a' in junwi' chic nximo awxin in natruc'amel ja bar mta wi' agana natbe wi', ne'e ja Jesús tre.

19 Ja tok queri' xbij jari' xc'utbej nak xtiban na tre ja Pedro tok xticamsaxi, jari' xc'utbej chi ja rcamic ja Pedro noc na ya'bal ruk'ij ja Dios. C'ac'ari' ja Jesús xbij chic tre ja Pedro: —Jo', ni quinawachbilaj wi', ne' tre.

20 Ja c'a Pedro arja' ca'y can trij in xutz'at chi tran chiquij ja discípulo ja congana najo'x rmal ja Jesús. Jari' mismo discípulo ja k'e'oc chwaruc'u'x ja Jesús tokori' tok queban ja q'uisbal wa'im ruq'uin ja tok c'o jun pregunta xc'axaj tre ja Jesús quewari': —Wajaw ¿nak xtijacho awxin pa quek'a' ja netzelan awxin? ne' tre.

21 Ja c'a Pedro arja' tok xutz'at ja
discípulo chi tran chiquij quewa' xbij
tre ja Jesús ri':
—Wajaw, jala' jun kachbil le' ¿nak
c'a xtiban na tre arja' chakaja'? ne'
tre.
22 —Ja wi c'o ngana chi c'a c'as na
arja' ja tok xquinmeloj chic jutij jari'
mta ak'a' atat tre pro xar ja naban
atat, ni quinawachbilaj wi', ne'xi ja
Pedro rmal ja Jesús.
23 Jari' tzij ja xbij ja Jesús be rtz-
ijoxic chiquicojol ja kach'alal pro
queq'uex rbixic: —Ni maticam wi' ja
discípulo, xeche'e, pro ma queri' ta
xbij ja Jesús como arja' xbij: —Ja wi
c'o ngana chi c'a c'as na arja' ja tok
xquinmeloj chic jutij jari' mta ak'a'
atat tre, queri' xbij.
24 Jari' mismo discípulo arja' ntajini
nk'alasaj nojel awa' ja bantaji ri', arja'
tz'ibyon nojel ja c'o chipan awa' jun
libro ri' in bien kotak chi ni katzij wi'
ja nbij.
25 Pro ja Jesús arja' c'a c'o na más ja
xuban wawe' chwach'ulew. Nojel ja
xuban ja Jesús wixta tz'ibtali chijuju-
nal pa tak libro maquita nuban ari' ja
rwach'ulew xtic'ol ta ja libro chwach.
Amén.

HECHOS DE LOS APÓSTOLES

1 Teófilo, ja nabey libro ja xintak awq'uin xintz'ibaj chipan nojel ja samaj ja xuban ja Jesús in xintz'ibaj chipan chakaja' nojel ja xuc'ut chiquewach ja winak.

2 Xintz'ibaj ja bar xumajto wi' ja rsamaj in bar xerq'uisa' wi' tokori' tok jote' chila' chicaj. Ja tok maja'n tibe chila' chicaj xerucha' ja rapóstol in xuch'ob chiquewach nak nqueban can ja tok xtibe. Ja xbij chique ja' Espíritu Santo uc'ayon rxin chi rbixic.

3 Ja c'a tok cami in tok c'astaji c'ac'ari' xuc'ut ri' chiquewach ja rapóstol. Ca'winak k'ij q'ueje' chi na chwach'ulew in q'uiylaj mul xuc'ut ri' chiquewach ja rapóstol in c'o chi na más ja xuban chiquewach utzc'a chi c'o quiseguro chi ni katzij wi' chi c'astajnak chic. Arja' ntzijon cuq'uin in nuch'ob chiquewach nak rbanic ja gobierno xin Dios.

4 Ja tok c'a c'o na chiquicojol ja rapóstol quewa' xbij chique ri':

—Ma quixel ta na chipan ja tinamit Jerusalén. Ja Nata' arja' rtzujun chwe chi ntakpi na ja rEspíritu Santo ewq'uin ja cani' nbin chic chewe, ja c'ari' ja tewaybej chipan ja tinamit Jerusalén.

5 Ja Juan Bautista arja' ya' xucoj chi quibanic bautizar ja winak pro ja rixix xajalal maja'n terila' ja tiempo ja tok nixban bautizar tre ja rEspíritu Santo, ne'e ja Jesús chique.

* * * * * * * * * *

6 Ja c'a rapóstol eje'e' quimolon qui' ruq'uin ja Jesús in quewa' quibij tre ri':

—Kajaw ¿la trewa' tiempo ri' ja tok nacoj chic jutij ja gobierno pa kak'a' ja rok aj Israel? xeche' tre.

7 —Ixix ma yatal ta chewe chi newotakij nak k'ij xtibantaji. Ja Tatixel arja' otakyon ari' in xa ruyon arja' c'o ruk'a' tre nak k'ij xtichomij.

8 Pro ja tok xtikajto ja rEspíritu Santo ewq'uin tokori' c'oli poder xin Dios ja xtecochij tre. Tokoc'ari' nixbe in nemaj rbixic chique ja winak nojel ja retz'aton in nojel ja rec'waxan ja xinban chewach. Nemajel rbixic pa Jerusalén in nixbe chi rbixic chipan nojel tinamit ja c'o pa rcuenta Judea in nixbe chi rbixic chipan ja departamento Samaria chakaja'. C'ac'ari' nixbe chi rbixic nojel nat nakaj tre ja rwach'ulew, ne'e ja Jesús chique.

9 Ja c'a tok tzuri tzij rmal c'ac'ari' jote' chicaj pro ni chiquewach in wawax chiquewach rmal jule' sutz'.

10 Kas c'a eca'ynak nojoj chicaj chi rtz'atic ja tok ec'o ca'i' achi'i' xewinakar cuq'uin, sak quitziak quicojon.

11 Ja c'a rachi'i' quibij chique ja rapóstol: —Achi'i' ja rix aj Galilea ¿nak tre ja tok nixca'y chicaj? Ja Jesús arja' jote' chewach chila' chicaj pro nmelojpi chi na jutij. Ja cani' xetz'at tok jote' chicaj ni c'a queri' nuban chic ja tok xtimelojto chic jutij, xeche' chique.

* * * * * * * * * *

12 C'ac'ari' ja rapóstol xe'elto parwi' ja ti jayu' rbina'an Olivo, xemeloji ja pa Jerusalén. Ja ti jayu' xa jun ca'i' kilómetro ja rcojol ruq'uin ja Jerusalén.

13 Ja c'a tok xe'ekaji ja pa Jerusalén xe'oc chipan ja jay ja bar ec'o wi' in xejote' pa ca'i' piso. Quewa' quebi' ja rapóstol ri', ja Pedro, ja Jacobo, ja Juan, ja rAndrés, ja Felipe, ja Tomás, ja Bartolomé, ja Mateo, ja Jacobo ja rc'ajol Alfeo, ja Simón jun chique ja partido rbina'an Zelote in Judas ja rch'alal Jacobo.

14 Eje'e' xa jun quibanon chi rbanic oración e cachbil ja rixoki'. C'oli María rute' ja Jesús in ec'oli rch'alal ja Jesús chakaja'.

15 Jari' tiempo pe'i ja Pedro chiquewach ja jule' chic kach'alal ja quiniman chic ja Jesús, ec'o la jun ciento veinte chi canojelal. Quewa' xbij ja Pedro chique ri':

16 —Wach'alal, ni rjawaxic wi' chi
nbantaj cumplir ja rtzobal Dios. Ja
Judas arja' c'amo quebey ja winak ja
xechapo rxin ja Jesús in quecoj preso.
Ja c'a David c'o jun rtzobal Dios ja
yataj tre ojer rmal ja rEspíritu Santo
tre nak xtuban ja Judas in mta moda
ja maquita nbantaj cumplir.
17 Como ja Judas arja' kach apóstol,
yataj tre chi xoc kachbil chipan ja
samaj xin Dios ja kamajon.
18 Pro ja xuban be, xulok' jun ulew
tre ja pwok ja toj tre rmal ja ritzelal
ja xuban. C'ac'ari' xerq'uiaka'to ri', ni
rwi' xurkajbej kaj, chictaji ja rxcolo',
ni xelto nojelal.
19 Ja winak ja rec'o pa Jerusalén
eje'e' tok cotakij nak xuban ja Ju-
das quicanoj rubi' ja rulew ja xulok'.
Acéldama quibij tre. Ja pa quitzobal
eje'e' Acéldama tibij tzij jun ulew rjil
quic'.
20 Como ja rtzobal Dios ja tz'ibtal
can chipan ja salmo quewa' nbij tre
ja Judas ri': —Ja rochoch nq'ueje' can
na ruyon, majun nak chi ta xtiq'ueje'
ta chipan, ne'e. In jun chic nbij
chakaja' quewari': —Ja rsamaj junwi'
chic nq'uisowi. Queri' ja tz'ibtal can.
21 In camic ec'oli ja rachi'i' chikaco-
jol ja nij ec'o wi' kuq'uin ja tok kama-
jto ja samaj. Ja tok q'ueje'e ja kajaw
Jesús kuq'uin nij e kachbil wi'.
22 Ja c'a tok ban bautizar ja Jesús
rmal ja Juan Bautista ec'o kuq'uin tri'
in tok jote' chila' chicaj nij ec'o wi'
kuq'uin chakaja'. Ja camic rjawaxic
chi c'o jun chique ncha'i chi noc kach
apóstol in nel chi rbixic nak rbanic ja
rc'astajic ja Jesús. Queri' xbij ja Pedro
chique.
23 C'ac'ari' ec'o ca'i' chique xe-
quipaba', jun José Barsabás rubi' in
bina'an tre chakaja' Justo, in jun chic
Matías rubi'.
24 C'ac'ari' quemaj rbanic oración,
quewa' ja roración queban ri': —
Kajaw, atat bien awotak nojel ja c'o
pa tak kanma kanojelal. Atat ta
xcatc'utuwi nak chique ja re ca'i'
achi'i' ri' ja racha'on
25 ja xtoc kach apóstol pa rc'axel ja
Judas. Como ja Judas arja' xuya' can
ja rsamaj rmal ja ritzelal ja xuban in
be chipan ja lugar ja ni yatal wi' trij
chi tri' nbe wi'. Queri' ja roración
queban.
26 C'ac'ari' quemaj rbanic suerte
chi rcha'ic jun chic apóstol. Ja tok
tzuri ja suerte cumal trij ja Matías
kaj wi'. In ni jari' hora ja Matías xoc
cachbil ja julajuj apóstol.

2

1 Ja c'a tok xerila' ja nmak'ij
rbina'an Pentecostés canojel ja
rdiscípulo ja Jesús eje'e' xa jun
quibanon, xa jun quimolon wi' qui'.
2 Chaka c'a jalal ja tok c'oli quic'axaj
penak chicaj cani' jun nimlaj ik' tok
njaktajto. Ja c'a rukul c'axax cumal
canojel ja retz'ubul pa jay.
3 C'ac'ari' c'oli winakar chiquewach
cani' rxak tak k'ak', xuq'uiak ri'
chiquij chiquijujunal.
4 C'ac'ari' noji ja rEspíritu Santo
pa tak canma canojelal in quemaj
tzij chipan chic jule' tzobal ja cani'
yataj chique chiquijujunal rmal ja rE-
spíritu Santo.
5 Jari' tiempo ec'oli winak ja
raj Israel nojel nación epenak wi',
quimolon qui' pa Jerusalén, congana
nqueban respetar ja quireligión.
6 Ja c'a tok quic'axaj ja bantaji
xebe xequimolo' qui'. Congana sach
quina'oj como pa quitzobal eje'e' net-
zijon wi' ja rdiscípulo ja Jesús, queri'
quic'axaj chiquijujunal.
7 Congana c'asc'o'i quic'axaj in
quewa' quibij chibil tak qui' ri':
—¿Nak tre c'ala'? ¿La ma e aj Galilea
ta c'a ja winak le' ja quimajon tzij?
8 ¿Nak tre tok netzijon taka'an pa
tak katzobal chikajujunal?
9 Como ec'o jule' chake Partia epe-
nak wi' in jule' chic chake e aj Me-
dia, ec'oli epenak Elam, ec'oli epe-
nak Mesopotamia, ec'oli epenak pa
Judea, ec'oli epenak pa Capadocia,
ec'oli epenak Ponto, ec'oli epenak
Asia,
10 ec'oli epenak Frigia, ec'oli epe-
nak Panfilia, ec'oli epenak pan Egipto

in ec'oli epenak pa tak lugar ja c'o pa rcuenta Africa ja c'o chinakaj Cirene. Ec'oli ja raj Roma wawe' chakaja', jule' chique wawe' pan Israel e'alaxnak wi' in jule' chic chique ja xa quiniman ja religión kaxin ja rok aj Israel.

11 In ec'oli chakaja' ja raj Creta in jule' chic aj Arabia pro kanojel nkac'axaj ja nimlaj samaj xin Dios ja quimajon rch'obic chikawach pa tak katzobal chikajujunal, xeche'e.

12 Canojel congana c'asc'o'i quic'axaj in sach quina'oj como eje'e' matich'obtaj cumal nak rbanic ja bantaji in quewa' quibij chibil tak qui' ri': —¿Nak tibij c'awa' wari' ja bantaji? xeche'e.

13 Pro ec'o jule' chique xa neyok'oni in quewa' quibij ri': —Jala' winak le' xa e k'abarela', xeche'e.

* * * * * * * * * *

14 Ja c'a Pedro arja' c'o chiquicojol ja re julajuj chic apóstol, xumaj tzij cuq'uin ja winak, cow tzijoni in quewa' xbij chique ri': —Achi'i' ja rix wach tak aj Israel in ixix chakaja' ewanojel ja rixc'o pa Jerusalén, bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri' in bien tech'obo'.

15 Ajoj ma ok k'abarela' ta ja cani' nebij chake como c'a xuban a las nueve xin ak'abil.

16 Ja xetz'at camic jari' bitajnak can ojer rmal ja profeta Joel quewari':

17 —Ja pa rq'uisbal tak k'ij ntakel na ja rEspíritu Santo cuq'uin ja winak xa nak ta chi winakil, ne'e ja Dios. Ja c'a rewalc'wal chi ala'i' chi xtani' eje'e' nqueya' na rbixic ja nk'alasaj chiquewach. In chakaja' ja c'ajola' chewe anin nya' na chique chi c'oli nquetz'at je'e ja maja'n tibantaji. In ja rija' chewe nya' na chique chi c'oli ncachc'aj je'e ja maja'n tibantaji chakaja'.

18 Jari' tiempo chakaja' ntakel na ja rEspíritu Santo cuq'uin ja rajsamajela' wxin chi achi chi ixok in eje'e' nqueya' na rbixic ja nk'alasaj chiquewach.

19 In c'o je'e nwinakarsaj na chwach ja caj ja ni majutij quitz'aton ta ja winak. In ja chwach'ulew chakaja' c'o retal je'e ja nwinakarsaj na cani' tre quic' cani' tre k'ak' in cani' tre sib.

20 In matica'y chic ja k'ij in ja ic' chakaja' noqui cani' quic'. Nojel awa' wari' nbantaj na cumplir tokori' tok maja'n terila' ja nimlaj k'ij xin juicio.

21 In canojel ja winak ja nquic'utuj ja quito'ic tre ja Dios eje'e' netotaji. Queri' rbin can ja Dios ja cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal rmal ja profeta Joel, ne'e ja Pedro chique ja winak.

22 In xbij chic chique:

—Achi'i' ja rix wach tak aj Israel, tec'waxaj ja xtinbij chic chewe ri'. Ja Dios arja' xuya' tre ja Jesús ja raj Nazaret chi xuban jun nimlaj samaj checojol in bien ewotak ja jule' milagro ja xuban chewach. Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja Jesús arja' jun achi utz tz'at rmal ja Dios.

23 Ja Dios xuya' lugar chewe chi xecamsaj ja Jesús como xejach pa quek'a' ja winak ja ma cotakin ta ja rtzobal Dios in eje'e' querip chwach cruz. Ja Dios ni rotak wi' ojer chi ja Jesús njach na pa quek'a' ja netzelan rxin como arja' ni rchominto wi' ojer chi niquirwari' nban tre.

24 Pro ja Dios to'o rxin chipan ja camíc in xuya' tre chi c'astaji como ja Jesús mta moda q'ueje' ta chijutij pa ruk'a' ja camíc.

25 Mta moda como ja rey David ojer quewa' rtz'iban can tre ja Jesús ri': —Anin wotak chi ja wajaw Dios ni c'o wi' wq'uin, c'o pa wiquik'a' in ninruto' utzc'a ni majun nxbej wi' wi'.

26 Rmalc'ari' tok congana nquicoti ja wanma in nya' rbixic ja quicotemal ja c'o wq'uin. Ja c'a tok xquincami wotak chi c'a c'o na ja rawutzil nwaybej tri'

27 como atat mta moda xquinaya' can ta chijutij chiquicojol ja camnaki'. Ja cuerpo rxin ja Santilaj Awalc'wal wotak chi mataya' lugar tre chi xtak'ay ta.

28 Atat ach'obon chinwach nak
rbeyal ja utzlaj c'aslemal. Ja tok
xquineq'ueje' na awq'uin chijutij
jari' congana nnoji ja quicotemal pa
wanma. Queri' rtz'iban can ja David
ojer, ne'e ja Pedro.
29 In xbij chic chique:
—Ixix ja rix wach tak aj Israel, bien
kotak chi cami ja David ja kamama'
in xemuki in ja rpanteón c'a c'o na
kuq'uin camic.
30 Pro ja David arja' jun profeta
xin Dios in xurkaj tre ja juramento
ja rbanon ja Dios quewari': —David,
anin quewa' ntzujuj chawe ri', c'o jun
chique ja rawiy amam ja maja'n ta-
laxi, arja' ari' ja Cristo in xtincoj como
Rey pan ac'axel. Queri' tzujun can tre
ja David rmal ja Dios.
31 Rmalc'ari' ja tok c'oli ja xtz'ibaj
can ja David tre rc'astajic ja Cristo
tokori' tok maja'n titakto ja Cristo
chwach'ulew como bien rotak chic
chi nc'astaj na. Quewa' ja xtz'ibaj can
ri', ja Cristo arja' matiya' can chijutij
chiquicojol ja camnaki' in matak'ayi
ja rcuerpo chakaja'.
32 Ja Dios arja' xuya' tre ja Jesús
chi c'astaji in jari' kotak kanojel in
kamajon rbixic.
33 C'ac'ari' jotbax chila' chicaj rmal
ja Dios in yataj tre rmal ja Tatixel
chi xutakto ja rEspíritu Santo wawe'
chwach'ulew ja cani' tzujun tre ojer.
Ja c'a rixix, ja remajon rtz'atic camic
in ja remajon rc'axaxic jari' Espíritu
Santo banowi.
34 Ma ja ta David ja jotbax chila'
chicaj pro quewa' nbij ja David ri': —
Ja kajaw Dios quewa' xbij tre ja Wa-
jaw ri': —Cattz'abe' pa wiquik'a' como
congana nim ak'ij,
35 wawe' natq'ueje' wi' in nenucoj
na pan awakan ja netzelan awxin,
atat natch'eco quixin, ne'e. Queri'
rbin can ja David.
36 Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja
Jesús arja' rip chwa cruz como ixix
xixc'utuni ja camíc trij pro jari'
mismo Jesús cojon chic rmal ja Dios
como Rajaw nojelal, cojon chic rmal
como Cristo. Bien tewotakij ja c'a
xinbij chewe ri' in bien ticotakij
chakaja' ja kach tak aj Israel pro ni
canojelal. Queri' xbij ja Pedro chique.
37 Ja c'a winak tok quic'axaj ja xbij
ja Pedro chique congana xk'ututuj ri'
ja canma. Quewa' quibij ri':
—Ixix ja rix kach tak aj Israel ¿nak
c'a c'o rjawaxic chake chi nkaban
camic? xeche' tre ja Pedro in chique
ja jule' chic apóstol.
38 Ja c'a Pedro xbij chique:
—Teq'uexa' ja rena'oj in teya'a' can
ja ritzelal in chakaja' quixban bauti-
zar chejujunal pa rubi' ja Jesucristo
utzc'a chi ncuytaji ja rewil emac. Ja
wi queri' neban ja Dios arja' nutakto
na ja rEspíritu Santo ewq'uin.
39 Jari' Espíritu Santo ja rtzujun can
ja Dios ojer como arja' nrajo' nu-
takto ewq'uin in cuq'uin ewalc'wal
in cuq'uin chakaja' canojel ja winak
ja rec'o pa natlaj tak tinamit. Ja
rEspíritu Santo arja' nta̱kto cuq'uin
canojel ja winak ja nesiq'uix rmal
ja Dios chi nquinimaj ja rtzobal, ne'
chique.
40 Jawa' tzij xbij ja Pedro chique ja
winak in jule' chic paxbanem xuya'
chique chakaja', quewa' xbij chique
ri': —Quixtotaji, maxta teban ja ritze-
lal ja cani' nqueban ja ritzel tak
winak trewa' tiempo ri', ne' chique.
41 Ja winak ja utz quic'axaj ja xbij
ja Pedro eje'e' xeba̱n bautizar in jari'
mismo k'ij ec'o la oxi' mil ja xe'oc
cachbil ja kach'alal.
42 Eje'e' congana quetij quek'ij
chi rotakixic ja tijonem ja nc'u̱t
chiquewach cumal ja rapóstol, xa jun
quibanon. Ni nquemol wi' qui' chi
rtijic ja caxlanway jari' nquinatbej
rxin ja Jesús. Chijutij quimajon
rbanic ja roración.

* * * * * * * * * *

43 Ja winak congana quixbej qui'
canojelal como ja rapóstol eje'e' yataj
chique chi congana milagro queban.
44 Canojel ja kach'alal xa jun
quina'oj, nojel ja meba'il ja c'o
cuq'uin xa jun quech'ob trij.

45 Eje'e' nquic'ayij ja quimeba'il in
nqueya' ja rjil chique ja kach'alal ja
c'o rjawaxic chique.
46 K'ij k'ij ni nequimolo' wi' qui'
chipan ja nimlaj templo xin Dios,
eje'e' xa jun quibanon. Ne'ewa' pa
tak cochoch, congana nequicoti, no-
jel quec'u'x nojel canma nquimal-
tioxij tre ja Dios.
47 Congana nqueya' ruk'ij ja Dios in
congana utz netz'ạt cumal ja winak.
Ja kajaw Dios arja' xuya' chique chi
k'ij k'ij nij ec'o wi' winak ja nquewil
ja totajem xin Dios ja ne'oc cachbil in
be más pa nim ja riglesia.

3

1 Queban jutij ja Pedro rachbil Juan
xebe chipan ja nimlaj templo xin Dios
a las tres xin takak'ij, jari' hora xin
oración.
2 Nojel tak k'ij ni c'o wi' jun achi
tri' arja' ti cojo, ni pa ralaxic wi' chi
cojo. C'amonel ja ti cojo chipan ja
templo, ya'on chuchi' jun puerta. C'o
rubi' nbix tre ja puerta, La Hermosa
ne'xi. Tri' nyạ' can wi' ja ti cojo chi
rc'utuxic limosna chique ja winak ja
ne'oc chipan ja templo.
3 Ja c'a tok xerutz'at ja Pedro rach-
bil Juan chi ne'oc chipan ja templo c'o
jun limosna xc'utuj chique.
4 Ja c'a reje'e' quitz'elwachij in
ja Pedro quewa' xbij tre ri': —
Ko'atz'elwachij, ne' tre.
5 Ja ti cojo congana xuya' rxquin, ja
xuch'ob arja' chi c'oli nsipax can tre.
6 Pro ja Pedro quewa' xbij tre ri': —
Anin ni majun pwok c'o wq'uin pro ja
Dios arja' rya'on chwe chi nincowini
natntzursaj. Camic nbij chawe, pa
rubi' ja Jesucristo ja raj Nazaret caty-
ictaji in catbini, ne' tre.
7 C'ac'ari' ja Pedro xuchap chi
riquik'a', xuyic in ni jari' hora tzuri
ja rkan.
8 Ja c'a cojo xuq'uiak ri' chicaj, pe'i
in xumaj binem. Xerachbilajel ja Pe-
dro in Juan, xe'oc chipan ja templo.
Congana nuq'uiak ri' chicaj, janila
nuya' ruk'ij ja Dios.
9 Canojel ja winak quetz'at chi
ncowin chic nbini, quetz'at chi rma-
jon rya'ic ruk'ij ja Dios.
10 Congana sach quina'oj rmal, con-
gana c'asc'o'i quetz'at ja milagro ja
bantaji. Queri' queban como bien
cotak chi ja rachi arja' mismo ja ni
ntz'abe' wi' chipan ja templo ja bar
c'o wi' jun puerta rbina'an La Her-
mosa in tri' nc'utuj wi' ja limosna.

* * * * * * * * * *

11 Ja rachi ni maqueruya' can wi' ja
Pedro in Juan. Ec'o chipan ja templo
ja bar c'o wi' jun nimlaj rkan jay ja
bina'an tre xin Salomón ne'xi. Ja c'a
winak matich'obtaj cumal ja bantaji
in xebe alnak canojel cuq'uin ja Pe-
dro.
12 Ja c'a Pedro tok xerutz'at quewa'
xbij chique ri':
—Achi'i' ja rix kach tak aj Israel
¿nak tre ja tok matich'obtaj emwal ja
bantaji ri'? ¿Nak tre ja tok kas emajon
katz'elwachixic? ¿La ajoj xoktzursani
ja rachi nech'ob ixix? Ja rachi arja'
ncowin chic nbini pro ma rmal ta jun
poder kaxin ta ajoj xa chewi' tok tzuri
in ma rmal ta chakaja' chi ajoj ok
utzlaj tak winak.
13 Ja Dios quixin ja rAbraham, ja
rIsaac in Jacob, ja Dios quixin ja kati't
kamama' arja' bien xk'alasaj chi con-
gana nim ruk'ij ja Jesús ja Ralc'wal.
Pro ixix xejach ja Jesús pa quek'a' ja
k'etol tak tzij. Ja Pilato arja' rajo' ta
xsokpijel pro ma xewajo' ta ixix.
14 Ja Jesús arja' cha'on rmal ja Dios,
arja' ni majun ril rumac pro ma
xeya' ta lugar tre chi nsokpixel pro
ja xeban, c'o jun achi camsanel jari'
xec'utuj chi sokpixel.
15 Xecamsaj ja Jesús ja Yo'l
c'aslemal pro ja Dios arja' xuya' tre
chi c'astaji chiquicojol camnaki'. Jari'
katz'at ruq'uin kawach in kamajon
rbixic camic.
16 Camic emajon rtz'atic ja rachi ri'
ja tzuri in bien ewotak rwach. Pa
rubi' ja Jesús tok tzuri. Ja Dios arja'
tzursan rxin como ajoj c'o yukulbal
kac'u'x ruq'uin ja Jesús. Ja Jesús arja'
rya'on chake chi c'o yukulbal kac'u'x

ruq'uin in rmal ja yukulbal kac'u'x
ruq'uin ja Jesús chewi' tok utz chic ja
rachi, mchita nti'on tre in ni chewach
ja tok tzuri.
17 Ixix ja rix kach tak aj Israel, ja
tok xec'utuj rcamic ja Jesús wotak chi
xa ma ewotak ta ja neban in queri'
chique ja k'etol tak tzij ja rec'o checo-
jol chakaja'.
18 Pro ja xeban jari' ni rchom-
into wi' ja Dios in queri' bantaji ja
cani' rbin can ojer chipan ja rtzobal.
Como canojel ja profeta xin Dios eje'e'
quitz'iban can ojer chi ja Cristo nutij
na ja rpokonal.
19 Rmalc'ari' tok nbij chewe,
teq'uexa' ja rena'oj in teya'a' can ja
ritzelal. In quixmelojto ruq'uin ja
Dios utzc'a chi nchuptaji ja rewil
emac. Quirtari' neban utzc'a chi
newila' jun tiempo ja tok nq'ueje'e
ja kajaw Dios checojol in nixquicot
rmal.
20 Quirtari' neban utzc'a ja Dios
xtutakpi chic jutij ja Jesús ja Cristo ja
cha'on rmal ja Dios chi noc To'onel
ewxin.
21 Ja Jesús arja' nq'ueje' na chila'
chicaj camic pro nerila' na jun k'ij ja
tok xtipi chic jutij chi nurchomij na
nojelal ja yojtajnak tre ja rwach'ulew
ja cani' bin can cumal ja santilaj tak
profeta ojer chipan ja rtzobal Dios.
22 Como cani' rbin can ja Moisés
chique ja kati't kamama' ojer que-
wari': —Ja kajaw Dios arja' c'o jun
profeta ja xtutakto na ewq'uin ja
cani' xuban anin chwe tok xinrutak.
Jari' profeta arja' kach aj Israel in
bien teya'a' ewxquin tre xa nak ta ja
xtibij chewe.
23 Xa nak ta ja mta rgana nc'axaj
ja nbij ja profeta eje'e' c'o jun juicio
npi na chiquij in nelasaxi chijutij
chiquicojol ja tinamit xin Dios. Queri'
rbin can ja Moisés, ne'e ja Pedro
chique.
24 In xbij chic jutij chique.
—Canojel ja profeta xin Dios eje'e'
quibin can ojer nak nbantaj na trewa'
tiempo ja rokc'o wi' ri', majtajto
rbixic rmal ja rojer profeta Samuel
in xa junan quibin can ja jule' chic
profeta chakaja'.
25 Ixix ix quiy quemam can ja
profeta xin Dios, ewxin ixix chakaja'
ja rutzil ja rtzujun can ja Dios ojer
tokori' xtzujuj can ja tok c'o jun
chominem ja xchomij cuq'uin ja
kati't kamama' ja tok quewa' xbij tre
ja rAbraham ri': —Nojel tinamit ja
rec'o chwach'ulew c'oli ja rutzil xin
Dios ja nyataj na chique pro rmal
ja rawiy amam ja maja'n talaxi tok
nban queri' chique, ne'e ja Dios tre.
26 Ja Dios xutakto ja Jesús ja
Ralc'wal in ewq'uin ixix ja rix kach
tak aj Israel xutak wi' nabey. Queri'
xuban como arja' nrajo' nuya' ja
rutzil chewe utzc'a chi neya' can ja
ritzelal chejujunal. Queri' xbij ja
Pedro chique.

4

1 Ja Pedro rachbil Juan eje'e' c'a
quimajon na tzij cuq'uin ja winak
ja tok ec'o jule' sacerdote xe'ekaj
cuq'uin e cachbil ja jefe quixin ja
chajil templo e cachbil chakaja' ja sa-
duceo.
2 Congana penak quiyewal chiquij
ja Pedro in Juan rumac ja quimajon
quitijoxic ja winak. Quewa' ja ti-
jonem ja quimajon rya'ic ri': —Como
c'astaji ja Jesús rmalari' tok nec'astaj
na ja camnaki' chakaja', neche'e.
3 C'ac'ari' xechapel ja Pedro in Juan,
xecoj preso. C'a chi rcab k'ij k'et tzij
chiquij como xuban k'ij.
4 Pro ja winak ja xec'axani rtzobal
Dios e q'uiy chique yuke' quec'u'x
ruq'uin ja Jesús. Ec'o chi la jo'o'
mil canojelal ja yukul chic quec'u'x
ruq'uin ja Jesús ja xa queyon achi'i'.
5 Ja c'a chi rcab k'ij ja k'etol tak tzij
quixin ja raj Israel quemol qui' pa
Jerusalén e cachbil ja principali' xin
tinamit e cachbil chakaja' ja maestro
ja netijon quixin ja winak tre ja ley
xin Dios.
6 C'oli Anás ja lok'laj sacerdote e
rachbil Caifás, Juan, Alejandro in
canojel ja familia rxin ja lok'laj sacer-
dote.

7 C'ac'ari' quetak quic'amaric ja Pedro in Juan. Ja c'a tok ec'o chic chiquewach quewa' quibij chique ri':
—¿Nak moda tok xixcowini xetzursaj ja rachi? ¿Nak bin chewe chi xetzursaj? xeche' chique.
8 Ja c'a Pedro arja' nojnak ja rEspíritu Santo pa ranma in quewa' xbij chique ri':
—Ixix ja rix k'etol tak tzij, ixix ja rix principali' rxin ja katinamit ja rok aj Israel,
9 camic emajon rc'axaxic chake nak rbanic ja rutzil ja xuwil ja rachi ja ti cojo nabey. C'ol egana newotakij nak xuban ja tok tzuri.
10 Bien tewotakij in ticotakij chakaja' canojel ja kach tak aj Israel, pa rubi' ja Jesucristo ja raj Nazaret tzuri ja rachi in rmal ja Jesucristo ja tok pa'l chikawach camic. Ixix xixc'utuni chi nrip chwach cruz ja Jesús pro ja Dios arja' xuya' tre chi c'astaji chiquicojol camnaki'.
11 Ja Jesús arja' cani' jun abaj ja más na nim ruk'ij chi rbanic jun jay como jari' abaj jari' nchapowi ja resquina'il ja jay. Pro ixix ix cani' jule' banol tak jay ja xa nquech'a' ja rabaj ja más na nim ruk'ij como mta egana ruq'uin ja Jesús, xa itzel xetz'at.
12 Solo ruq'uin ja Jesús nkawil wi' ja totajem xin Dios, ni majun nak chi ta rtakonto ja Dios wawe' chwach'ulew ja nto'o kaxin, ne'e ja Pedro.
13 Ja k'etol tak tzij quetz'at chi matiquixbej qui' ja Pedro in Juan in queya' cuenta chique chi ma e ajtija' ta in xa e tak sencillo rmalari' tok congana c'asc'o'i xequetz'at. C'ac'ari' ch'obtaj cumal chi xerachbilaj ja Jesús.
14 Quetz'at ja rachi ja tzuri chi arja' pa'l pa quixquin ja Pedro in Juan chewi' tok mta nequichapbej.
15 C'ac'ari' xequilasajel chipan ja lugar ja bar quimolon wi' qui' utzc'a chi eje'e' nquichomij queyon nak nqueban chique.
16 Quewa' quibij chibil tak qui' ri':
—¿Nak c'a nkaban chique ja rachi'i'? Como ja winak ja rec'o pa Jerusalén bien k'alaj chiquewach canojel chi c'o jun nimlaj milagro queban in mta moda xtikawawaj ta.
17 Mejor, quewa' kabij chique ri':
—Ma tenataj chi ta rubi' ja Jesús chiquewach ja winak. Ja c'a wi ma xtenimaj ta ja nkabij chewe jari' netij na pokon pa kak'a', koche' chique. Queri' nkaban utzc'a chi matibe más rbixic pa nim ja milagro ja queban. Queri' quibij.
18 C'ac'ari' xequisiq'uij chic jutij in quewa' quibij chique ri':
—Ma que'etijoj chi ta ja winak tre ja Jesús, ma tenataj chi ta rubi' chiquewach, xeche' chique.
19 Pro ja Pedro in Juan quewa' quibij chique ri':
—Bien tech'obo' ¿la rubey c'ari' nech'ob ixix chi matikanimaj chic ja Dios in ixix chic nixkanimaj?
20 Ajoj mta moda ja maquita xtikaya' rbixic ja katz'aton in ja kac'axan, xeche' chique.
21 Ja c'a k'etol tak tzij eje'e' quibij chic chique chi nquetij na pokon pa quek'a' ja wi xtiquemaj chic jutij rbixic ja Jesús. Ja tok bitaji tzij ri' cumal c'ac'ari' xequisokpijel. Ma xecowin ta queban ta pokon chique como canojel ja winak congana nqueya' ruk'ij ja Dios rmal ja milagro ja bantaji.
22 Queri' queban ja winak como ja rachi ja bantaj jun milagro tre arja' más cuarenta rjuna'.

* * * * * * * * * *

23 Ja c'a Pedro in Juan ja tok xesokpixel xebe cuq'uin ja cachbil. Ja c'a tok xe'ekaji quemaj rcholic chiquewach nojel ja bix chique cumal ja jefe quixin sacerdote in cumal ja principali' xin tinamit.
24 Ja c'a cachbil tok quic'axaj eje'e' quec'am qui' chi rbanic ja roración, quewa' quibij ri':
—Kajaw Dios, atat at Rajaw nojelal como atat xatwinakarsani ja caj in rwach'ulew in mar chakaja'. Atat xatwinakarsani nojelal.

25 C'o jun tzij abin can ojer ja tz'ibtal can rmal ja David ja rajsamajel awxin, quewa' nbij ri': —Ja ma e aj Israel ta ¿nak tre tok xa ch'a'oj cajo'? In ja raj Israel ¿nak tre tok xa itzel tak na'oj quech'ob ja mta noc wi'?

26 Ja rey xin rwach'ulew eje'e' quichomij qui' chi nqueban ja ch'a'oj in chakaja' ja k'etol tak tzij eje'e' quemol qui' chi nech'ojin wq'uin in ruq'uin ja Cristo ja ncha'on. Queri' abin can.

27 In ni queri' bantaji ja cani' abin can ojer. Como ja Herodes rachbil Poncio Pilato eje'e' quec'am qui' wawe' pa Jerusalén chi rcamsaxic ja Jesús ja Santilaj Awalc'wal ja racojon como To'onel kaxin ja rok winak. Queri' queban e cachbil ja winak tanto chique ja ma e aj Israel ta in chique ja raj Israel chakaja'.

28 Ja queban nij achominto wi' ojer chi nbantaj na.

29 Kajaw Dios, camic natz'at chi congana quiyewal chake pro ajoj ok ajsamajela' awxin in nkac'utuj chawe chi nacowirsaj más kac'u'x utzc'a chi matikaxbej ki' nkaya' más rbixic ja ratzobal.

30 Atat ta xcattzursan quixin ja yawa'i' in xtaban ta nimak tak milagro pa rubi' ja Jesús ja Santilaj Awalc'wal. Queri' ja roración queban.

31 Ja c'a tok tzuri ja roración cumal xusil ri' ja lugar ja bar quimolon wi' qui' in noji ja rEspíritu Santo pa tak canma canojel, quemaj rbixic ja rtzobal Dios pro majun xbeben ri'il c'o ta chique.

* * * * * * * * * *

32 Ja kach'alal eje'e' quic'amon qui', xa jun quibanon canojelal. Ja quimeba'il xa jun quibanon tre. Mta jun chique nbij ta: —Xa nuyon wxin anin, ne' ta tre ja rmeba'il.

33 Ja rapóstol k'ij k'ij ni nqueya' wi' rbixic ja quitz'aton tre ja rc'astajic ja Jesús, congana poder xin Dios c'o cuq'uin in c'oli ja rutzil xin Dios pa quewi' canojelal.

34 Mta jun chiquicojol ja c'o ta rjawaxic tre como ja kach'alal wi c'o jun culew owi c'o jun cochoch jari' nquic'ayij, nquec'amel ja rjil

35 in nquejach pa quek'a' ja rapóstol. Ja c'a rapóstol eje'e' nquejach chic chique ja c'o rjawaxic chique.

36 Tzuc'a c'o jun kach'alal José rubi', arja' riy rumam can ja Leví, pa Chipre penak wi'. Ja rapóstol eje'e' quicanoj chic jun rubi', Bernabé quibij tre. Bernabé tibij tzij jun achi ja nyukba' quec'u'x winak.

37 Ja c'a Bernabé c'o jun ulew xc'ayij, ja c'a rjil xuc'amel in xujach pa quek'a' ja rapóstol.

5

1 Pro c'o chi na jun ja rachi Ananías rubi' in ja rxjayil Safira rubi'. Eje'e' c'o jun ulew quic'ayij chakaja'.

2 Ja rAnanías c'o jalal rjil ja rulew q'ueje' can ruq'uin in ja c'a jalal chic jari' xuc'amel, xujach pa quek'a' ja rapóstol pro xbij chique chi xa jari' rjil nojelal ja rulew. Xa junan quech'ob ruq'uin ja rxjayil chi queri' nqueban.

3 Ja c'a tok jachtaj rmal quewa' bix tre rmal ja Pedro ri':

—Ananías, c'o jalal rjil ja rulew q'ueje' can awq'uin. ¿Nak tre ja tok xaban queri'? ¿Nak tre ja tok xaya' lugar tre ja Satanás chi xoc pan awanma in xatrtakchi'ij chi xatz'ak tzij chwach ja rEspíritu Santo?

4 ¿La ma awxin ta la'an chewi' ja rulew? in c'ol ak'a' tre chi xac'ayij. In ja rjil chakaja' awq'uin atat c'o wi' nak naban tre pro ja ma utz ta xaban xatz'ak tzij. ¿Nak tre ja tok xaban queri'? Chwach Dios xatz'ak wi' tzij, ma chiquewach ta winak, ne'xi ja rAnanías.

5 Ja c'a rAnanías tok xc'axaj ja bix tre be chi tok'ulew in cami. Ja c'a winak tok quic'axaj chi cami ja rAnanías congana quixbej qui' rmal.

6 Ec'o c'a jule' c'ajola' eje'e' xebe ruq'uin ja camnak chi rbatz'ic. Ja tok batz'taj cumal quitelejel in xequimuku'.

7 C'o la oxi' hora ticami ja rAnanías
ja tok xekaji rxjayil cuq'uin ja
rapóstol. Arja' ni majun nak ta
rnaben chi cami ja rchajil.
8 Ja c'a Pedro quewa' xbij tre ri':
—Tabij chwe, ja tok xec'ayij ja
rulew ¿la xa jari' rjil nojelal ja cani'
xejach pa kak'a'? Queri' xbij tre.
—Xa jari' rjil nojelal, ne'xi rmal ja
rixok.
9 —¿Nak tre tok xa junan xech'ob
ruq'uin ja rawachajil, nak tre
tok laj xewajo' xec'ambajaj ja rE-
spíritu Santo xin Dios ja kajaw?
Tatz'ata' mpe' le', camic xemelojto ja
xe'emuku rxin ja rawachajil in camic
natcam chic atat, natquitelejel in
natequimuku' chakaja', ne'e ja Pedro
tre.
10 Ja c'a tok bitaji tzij ri' be chi
tok'ulew ja Safira, chwach ja Pedro
pune' kaj wi' in cami. Ja c'ajola' tok
xe'urkaji quetz'at chi camnak chic.
C'ac'ari' quitelejel in xequimuku'
chic. Pa rxquin ja rchajil quemuk wi'.
11 Ja c'a riglesia congana quixbej
qui' canojelal in queri' queban cano-
jel ja jule' chic winak chakaja' ja tok
quic'axaj ja bantaji.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a rapóstol c'o jule' nimak
tak milagro nqueban chiquewach ja
winak. Ja kach'alal xa jun quibanon
canojelal. C'o jun pa rkan jay chuchi'
ja nimlaj templo xin Dios in c'o rubi'
ja pa rkan jay, xin Salomón ne'xi, in
tri' nquemol wi' qui' ja kach'alal.
13 Ja c'a jule' chic winak eje'e'
nquixbej qui' chi xque'oc ta chiquico-
jol ja kach'alal pro utz xetz'ati ja
kach'alal cumal ja tinamit.
14 Más chi na e q'uiy ja winak
yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo
tanto chique achi'i' in chique ixoki'
chakaja' in xe'oc cachbil ja kach'alal.
15 Ec'oli ja yawa'i' xelasaxel pa tak
bey eya'on chwach tak quiwarbal.
Queri' ban chique utzc'a ja Pedro tok
npeti masqui xa rnatu' nk'ax chiquij
ni netzuri.
16 In chakaja' e q'uiy chique ja
winak ja rec'o pa tak tinamit ja
c'o chinakaj ja tinamit Jerusalén
eje'e' xequec'amto ja yawa'i' ja rec'o
cuq'uin, xequec'amto ja remajtajnak
cumal itzel tak espíritu in xetzuri
canojel.

* * * * * * * * * *

17 Pro yictaji ja lok'laj sacerdote
in xeyictaji chakaja' canojel ja rec'o
ruq'uin, eje'e' ri' ja saduceo, eje'e'
congana quiakirnak canma chiquij ja
rapóstol.
18 Xequechap in xequecoj pa che'.
19 Pro c'o jun ángel xin Dios xurkaji
chak'a', xujak ruchi' ja che' in xer-
lasajto ja rapóstol. Ja c'a tok xelastajto
quewa' bix chique rmal ja ángel ri':
20 —Camic jix chipan ja nimlaj tem-
plo xin Dios, jeya'a' rbixic chique ja
winak nak rbanic ja c'ac'a c'aslemal
ja nuya' ja Jesucristo, xeche'xi.
21 Ja tok quic'axaj ja bix chique
xebe, kas nsamuke'e xe'ekaj chipan
ja templo in quemaj quitijoxic ja
winak.
Ja lok'laj sacerdote in ja rec'o
ruq'uin eje'e' quemol qui' cuq'uin
ja k'etol tak tzij rxin ja tinamit
Israel, xequetakel jule' pulisiya' chi
quic'amaric ja rapóstol.
22 Pro ja pulisiya' tok xe'ekaji
quetz'at chi ma ec'o chi ta ja
rapóstol pa che'. C'ac'ari' xemelojto,
xurquiya'a' rbixic ja bantaji.
23 Quewa' quibij ri': —Ja tok
xokekaji chuchi' ja che' bien tz'apali
in bien chajin cumal ja soldado
chakaja'. Pro ja tok kajak ruchi'
ni majun winak c'o chi ta chipan,
xeche'e.
24 Ja lok'laj sacerdote rachbil ja jefe
quixin ja chajil templo e rachbil ja
jule' chic sacerdote ja nimak quek'ij
eje'e' congana sach quina'oj rmal ja
bix chique in quewa' quibij chibil tak
qui' ri': —¿Nak la c'a xtuban awa' ja
bantaji ri'? xeche'e.
25 C'ac'ari' c'o jun achi xekaj
cuq'uin in xbij chique: —Ja rachi'i'
ja xe'ecoj pa che', camic quimajon
quitijoxic ja winak chipan ja nimlaj
templo xin Dios. Queri' xbij chique.

26 Ja c'a jefe quixin ja chajil tem-
plo e rachbil ja pulisiya' xebe chi
quic'amaric ja rapóstol. Ja c'a tok
xe'ekaj cuq'uin xequechap pro xar-
wari' mta pokon queban ta chique
como nquixbej qui' chiquewach ja
winak: —Matzij koqueq'uiak tza'n
abaj, xeche'e. C'ac'ari' xequec'amto
ja rapóstol.

27 Ja c'a tok xe'urkaji xequejach
pa quek'a' ja k'etol tak tzij. Ja c'a
lok'laj sacerdote quewa' xbij chique
ja rapóstol ri':

28 —Ajoj cow xixkachap, kabij
chewe chi ma tenataj chi ta rubi' ja
Jesús chiquewach ja winak. ¿Nak c'a
tre ja tok matenimaj ja kabij chewe?
Como ja tijonem neya' congana
benak pa nim camic wawe' chipan ja
tinamit Jerusalén in c'uluto newajo'
neya' chakij chi ajoj xokcamsan rxin
ja Jesús, ne' chique.

29 Ja c'a Pedro e rachbil ja jule' chic
apóstol quewa' quibij chique ri':

—Ajoj puersa nkanimaj ja nbij ja
Dios chake chi nkaban chwach ja
nixkanimaj ixix.

30 Ixix xec'utuj rcamic ja Jesús,
xec'utuj chi nrīp chwach cruz. Pro ja
katata' Dios ja Dios quixin ja kati't ka-
mama' arja' xuc'as chiquicojol cam-
naki'.

31 Ja Dios congana xucoj rchok'ak',
xuya' tre ja Jesús chi más nim chi na
ruk'ij in ja camic rcojon como Jefe
pa kawi', rcojon como To'onel kaxin.
Queri' xuban ja Dios como ja kas
nrajo' chewe ja rix wach tak aj Israel
chi neq'uex ja rena'oj in neya' can
ja ritzelal utzc'a chi ncuytaji ja rewil
emac.

32 Nojel ja c'a kabij kaj chewe
ri' jari' katz'aton in kac'axan in
chakaja' ja rEspíritu Santo arja'
rmajon rk'alasaxic chi ni katzij wi'. Ja
Dios arja' rtakonto ja rEspíritu Santo
kuq'uin kanojel ja nokniman rxin.
Queri' quibij ja rapóstol chique.

33 Ja tok quic'axaj ja bix chique
congana pi quiyewal rmal, ncajo'
nequicamsaj ja rapóstol.

34 Pro tri' c'o wi' jun fariseo
Gamaliel rubi', arja' jun chique ja
maestro ja netijon quixin ja winak
tre ja ley xin Dios in congana utz
ntz'ā̱t cumal ja tinamit canojel. Ja
c'a Gamaliel pe'i in xbij chique ja
rapóstol chi ne'el jurata chiquicojol.

35 Ja c'a tok e'elnak chic xumaj tzij
ja Gamaliel cuq'uin ja rach k'etol tak
tzij:

—Achi'i' ja rix wach tak aj Israel,
kas tech'obo' na jutz'it ja neban
chique ja rachi'i'.

36 Turkaj chewe nak bantaji ja tok
c'o jun achi yictaji Teudas rubi', arja'
xucoj ri' ruyon como jun nimlaj achi
in ec'o la quiji' ciento ja rachi'i' ja
quecoj qui' ruq'uin. Pro ja Teudas
arja' camsaxi in xe'anmaji ja rachbil
canojelal. Queri' queban, pan ekal
xeq'uisi, mta nak ta queban.

37 In c'o chi na jun ja rachi rbina'an
Judas ja raj Galilea queri' xuban
chakaja' como arja' yictaji tokori' tok
c'o jun censo bani in e q'uiy ja winak
ja quecoj qui' ruq'uin. Pro ja Judas
arja' camsaxi chakaja' in xechictaji ja
rachbil canojelal.

38 Rmalc'ari' tok nbij chewe camic,
maxta c'oli nak ta teban chique
ja rachi'i' pro mejor ja neban,
que'esokpijel. Queri' nbij chewe
como nojel ja quimajon rbanic wi xa
tijonem quixin winak jari' xa nq'uis
kaj ruyon.

39 Pro wi tijonem xin Dios ja
nqueya' jari' mta moda xteyoj ta ixix.
Kas tebana' cuenta, matzij xa ruq'uin
Dios quixch'ojin wi', ne'e ja Gamaliel
chique ja rachbil.

40 Eje'e' ch'obtaj cumal ja bix
chique, quetak quic'amaric ja
rapóstol. Ja tok xe'urkaji ja rapóstol
xequirapaj in quewa' quibij chic
chique ri': —Ma tenataj chi ta rubi'
ja Jesús chiquewach ja winak, xeche'
chique. C'ac'ari' xequisokpijel.

41 Xebe ja rapóstol, congana
nequicoti como yataj chique chi
quetij pokon pa rubi' ja Jesucristo.

42 K'ij k'ij ni nequitijoj wi' ja winak
chipan ja templo in chi tak jay

chakaja', ni nqueya' wi' rbixic ja Jesucristo chique.

6

1 Jari' tiempo c'o jun problema winakar chiquicojol ja kach'alal como congana e q'uiy chic. K'ij k'ij ni c'o wi' ja way njachi pro ja kach'alal ja netzijon pa griego eje'e' quewa' quibij ri': —Ja malca'n tak ixoki' ja rec'o kuq'uin ajoj ma kas ta c'oli ja way nja̱ch chique chiquewach ja netzijon pan hebreo, xeche'e.

2 Ja c'a cablajuj apóstol eje'e' xequemol ja kach'alal canojelal in quewa' quibij chique ri':

—Kach'alal, ajoj ma yatal ta chakij chi xtikatanba' ta rbixic ja rtzobal Dios in xtikamaj chi ta rjachic ja way.

3 Rmalc'ari' tok nkabij chewe camic, que'ecanoj e wuku' achi'i' checojol ja utz netz'a̱t cumal ja kach'alal, jule' achi'i' ja nojnak ja rEspíritu Santo pa tak canma in congana tz'akat quina'oj. Ja c'a tok xquecontaj emwal ajoj nkaya' chi quekul chi eje'e' nejachowi ja way.

4 Ja c'a nkaban ajoj xajutij nkamaj rbanic ja roración in xajutij nkamaj quitijoxic ja winak tre ja rtzobal Dios, xeche'e ja rapóstol.

5 Ja kach'alal utz quic'axaj canojelal ja bix chique. Xequicanoj ja wuku' achi'i', jun Esteban rubi', arja' congana yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo in nojnak ja rEspíritu Santo pa ranma. Ja re waki' chic quewa' quebi' ri', Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas in Nicolás. Ja Nicolás arja' aj Antioquía in ja nabey tok maja'n tinimaj ja Jesucristo xnimaj ja religión quixin ja raj Israel.

6 Ja c'a wuku' achi'i' xepabax chiquewach ja rapóstol. Ja c'a rapóstol eje'e' queban orar pa quicuenta in queya' quek'a' pa quewi'.

7 Ja c'a rtzobal Dios xa jani' be más pa nim in congana xeq'uiyir más ja kach'alal pa Jerusalén. Congana e q'uiy chique ja sacerdote quinimaj ja rtzobal Dios chakaja' in yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

* * * * * * * * * *

8 Ja c'a rEsteban arja' nojnak ja rutzil xin Dios pa ranma in congana poder xin Dios c'o ruq'uin, c'o jule' nimak tak milagro nuban chiquewach ja winak.

9 C'o jun jay xin molbal ri'il ja rubi' nbixi molbal ri'il quixin ja winak ja rewasanel libre ne'xi. Ec'o jule' winak e aj Cirene ec'o chipan ja molbal ri'il e cachbil jule' e aj Alejandría, jule' chic e aj Cilicia in jule' chic e aj Asia, eje'e' xeyictaji in quemaj rch'a'ic tre ja rEsteban ja nbij.

10 Pro ja tok ntzijoni ja rEsteban eje'e' maticanoy chic cumal nak la nquibij chic tre como congana tz'akat rna'oj in ja rEspíritu Santo uc'ayon rxin chi rbixic ja tzij.

11 Ja c'a queban, ec'o jule' achi'i' xequicanoj, queya' pwok chique in quewa' quibij chique ri': —Camic tewasaj rtzijoxic ja rEsteban, quewa' nebij chique ja winak ri': —Ja rEsteban xa itzel ntzijon tre ja Moisés, xa itzel ntzijon tre ja Dios chakaja', quixche'e, xeche' chique.

12 Queri' queban ja rachi'i', quetz'ak tzij trij ja rEsteban in rmalari' tok ja tinamit e cachbil ja principali' e cachbil chakaja' ja maestro xin ley eje'e' xeyictaj trij. Ja c'a rachi'i' tok xe'ekaj ruq'uin ja rEsteban quechap in quec'amel chiquewach ja k'etol tak tzij.

13 Ec'o chic jule' achi'i' xequicanoj ja ne'oc testigo chi nquetz'ak tzij trij. Ja c'a testigo quewa' quibij chique ja k'etol tak tzij ri': —Jala' jun achi le' arja' xajutij rmajon rbixic jule' tzij tre ja santilaj templo xin Dios in tre ja ley xin Moisés chakaja' pro xa ma utz ta ja nbij tre.

14 Como ajoj bien kac'axan ja nbij chi Jesús ja raj Nazaret nuyoj na ja templo in nuyoj na ja costumbre ja yatajnak chake rmal ja Moisés. Queri' nbij ja rachi, xeche'e ja testigo.

15 Ja c'a k'etol tak tzij canojel kas
quitz'elwachij rpalaj ja rEsteban
como ja rpalaj queri' nca'yi ja cani'
nca'y jun ángel xin Dios.

7

1 C'ac'ari' ja lok'laj sacerdote
quewa' xbij tre ja rEsteban ri':
—¿La katzij ja nquibij ja testigo
chawe? ne' tre. Ja c'a rEsteban arja'
xumaj tzij cuq'uin ja k'etol tak tzij,
quewa' xbij chique ri':
2 —Ixix ja rix principali' in ewanojel
ja rix wach tak aj Israel tec'waxaj ja
xtinbij chewe ri'. Ja Dios ja congana
ruch'a' arja' xuc'ut ri' chwach ja ka-
mama' Abraham ojer tokori' tok c'a
c'o na ja rAbraham pa Mesopotamia
tok maja'n tibe chipan ja tinamit
Harán.
3 Quewa' xbij ja Dios tre ja rAbra-
ham ri': —Taya'a' can ja ratinamit,
que'aya'a' can ja rawach'alal, c'o chi
na jun tinamit ja xtinc'ut chawach,
tri' jat wi', ne' tre.
4 Ja c'a rAbraham arja' xelto pa
Mesopotamia ja bar ec'o wi' ja winak
ja re caldeos neche'xi, in be chipan
ja tinamit Harán, tri' xeq'ueje' chi
wi'. Ja c'a tok cami ja rtata' ja rAbra-
ham takto ja rAbraham rmal ja Dios
wawe' chipan ja tinamit ja bar okc'o
wi' camic ja rok aj Israel.
5 Mta jun ulew wawe' ja xuya' ta tre
nixtac'a jutz'it ta pro c'oli xtzujuj tre,
quewa' xbij tre ri': —Abraham, nerila'
na jun k'ij ja tok anin xtinjach ja tina-
mit pan ak'a' in pa quek'a' ja rawiy
amam chakaja'. Queri' xbij ja Dios tre
masqui jari' tiempo ja rAbraham ni
majun ti ralc'wal tri'.
6 In xbij tre chakaja': —Ja rawiy
amam can eje'e' neq'ueje' na quiji'
ciento juna' pa jun chic tinamit in
nquetij na pokon pa quek'a' jule'
winak ja ma e cach aj tinamit ta.
7 Pro anin c'o jun juicio ntakel
chiquij ja winak ja nebano pokon
chique. C'ac'ari' ne'elto libre ja rawiy
amam, ne'urkaj chipan awa' ja tina-
mit ri' ja xtinjach pa quek'a' in wawe'
nqueya' wi' nuk'ij, ne'e ja Dios tre.
8 Ja Dios c'o jun chominem xchomij
ruq'uin ja rAbraham, chominem xin
circuncisión ne'xi. Ja c'a rAbraham
c'o jun ti rc'ajol q'ueje'e, Isaac rubi'.
Ja c'a tok xuban waxaki' k'ij tiq'ueje'e
ja tac'al xuban circuncidar. In queri'
xuban chic ja rIsaac chakaja' ja tok
xoc achi c'o jun ti rc'ajol q'ueje'e, Ja-
cob rubi', chakaja' xuban circunci-
dar. In queri' xuban chic ja Jacob
chakaja' tok xoc achi ec'o cablajuj
rc'ajol xeq'ueje'e, eje'e' ri' ja xesepo
kaxin ja rok tinamit Israel.
9 Queban jutij ja rc'ajol Jacob
congana quiakir canma trij ja ti
quechak' rbina'an José rmalc'ari' tok
quic'ayijel pa quek'a' jule' winak.
Ja c'a José arja' c'amarel chipan ja
tinamit Egipto pro ja Dios c'o ruq'uin,
10 Dios to'o rxin chipan nojel ja
rpokonal xutij, xuya' más rna'oj in
rmalari' ja tok congana utz tz'ati ja
José rmal ja Faraón ja rey xin Egipto.
Ja c'a Faraón arja' cojo rxin ja José
como gobernador xin Egipto in xuya'
tre chi arja' npe'e trij nojel ja meba'il
ja c'o pa rochoch.
11 Jari' tiempo c'o jun nimlaj wa'al
winakar pa tak tinamit ja c'o pa
rcuenta Egipto in pa rcuenta Canaán,
congana quetij rpokonal ja winak
rmal. Ja c'a kati't kamama' eje'e' mat-
icanoy chic cumal nak la nquetij.
12 Pro ja Jacob ja tok xurkaj rbixic
ruq'uin chi c'o trigo pan Egipto arja'
xerutakel ja rc'ajol chi nequiloko' ja
trigo. Jari' tok xebe nabey viaje.
13 Ja c'a tok xebe chic pa rca'mul ja
tok xe'ekaji quewa' bix chique rmal
ja José ri': —Anin in echak', xeche'xi.
Ja c'a rey xin Egipto tri' rotakij wi' chi
aj Israel ja José.
14 C'ac'ari' ja José xutak rc'amaric
ja Jacob ja rtata' in xutak quic'amaric
ja rch'alal chakaja', e setenticinco chi
canojelal.
15 Queri' c'a rbanic ja tok pan
Egipto xeq'ueje' chi wi' ja Jacob. Pan
Egipto cam wi' arja' in tri' xecam wi'
chakaja' ja rc'ajol ja xesepo kaxin ja
rok tinamit Israel.

16 Ja c'a tok be tiempo c'amarto ja
quibakil, xe'urmuk chic jutij chipan
jun panteón ja c'o chipan ja tinamit
Siquem. Jari' panteón lok'on can
rmal ja camnak Abraham como ja
rAbraham c'o jule' sakapwok rya'on
chique jule' winak e rc'ajol jun achi
rbina'an Hamor jari' rlok'ben can ja
panteón.
17 Ja c'a tok xa nnakajinto ja tiempo
ja nbạn wi' cumplir ja rtzujun ja Dios
tre ja rAbraham congana quesep más
qui' ja kach tak aj Israel chipan ja
tinamit Egipto.
18 Jari' tiempo ja gobierno xin
Egipto xoc pa ruk'a' jun chic rey ja ma
rotak ta nojel ja rbanon can ja José.
19 Ja c'a rey xa jun nimlaj engaño
xuban chique ja kach tak aj Israel ja
rec'o pan Egipto como c'o jun orden
xuya', quewa' nbij ja orden ri': —Ja
tok ec'oli calc'wal ja raj Israel ne'alaxi
ja tak ala'i' puersa neyạ' can queyon
utzc'a chi necami, ne'e.
20 Chipan ari' tiempo xalax wi' ja
Moisés. Ja c'a Moisés arja' jun ti yaqui'
congana utz tz'at rmal ja Dios. Ja c'a
rtata' rute' xa oxi' ic' quiq'uittzij pa
cochoch
21 c'ac'ari' puersa queya' can. Pro
c'o jun rme'al ja rey xin Egipto arja'
xusiq'uel ja ti Moisés in xuc'amel
chi rochoch, arja' q'uittzin chic rxin,
xuban tre cani' ti ral.
22 Ja c'a Moisés arja' xtijoj ri' tre no-
jel ja tijonem quixin ja raj Egipto. Ja
tok ntzijoni congana natrusil ja nbij
in nojel ncowini nuban.
23 Ja c'a tok ca'winak rjuna' chic
ja Moisés xuban jutij xuch'ob chi
ne'erk'ijla' ja rach tak aj Israel in be.
24 Ja c'a tok xekaj cuq'uin c'o jun
aj Israel xutz'at congana pokon nbạn
tre rmal jun aj Egipto. C'ac'ari' xuto'
ja raj Israel, xuban rc'axel tre ja raj
Egipto in xcamsaj.
25 Quewa' xuch'ob kaj pa ranma ri':
—Ja wach tak aj Israel eje'e' nch'obtaj
ala' cumal chi Dios intakyonto utzc'a
chi nenwasajel libre pa quek'a' ja raj
Egipto, ne' kaj, pro ja raj Israel eje'e'
matich'obtaj cumal.
26 Ja c'a chi rcab k'ij chic ec'o ca'i' ja
raj Israel xerutz'at quimajon ch'a'oj.
Rajo' ta laj xerujach in quewa' xbij
chique ri': —¿Nak tre ja tok neban
ch'a'oj? Pro xwa'n ewach aj tinamit
ewi', ne' chique.
27 Ja c'a rachi ja nnako rxin ja rach-
bil arja' xumin ja Moisés in quewa'
xbij tre ri': —¿Nak bin chawe chi atat
natbano mandar kaxin? ¿Nak bin
chawe chi atat natk'eto tzij chakij?
28 ¿La nawajo' ninacamsaj chic anin
ja cani' xaban tre ja raj Egipto iwir?
ne' tre.
29 Ja c'a Moisés ja tok xc'axaj chi
queri' bix tre xanmajel, c'a c'a nat
be wi' chipan jun tinamit rbina'an
Madián. Pa Madián q'ueje' chi wi'
chiquicojol jule' winak ja ma e rach aj
Israel ta. Tri' c'ule' wi' in tri' xe'alax
wi' e ca'i' tak rc'ajol chakaja'.
30 Ca'winak juna' tekaji ja Moisés pa
Madián ja tok xuban jutij c'o jun ángel
winakar chwach chipan ja chakijlaj
ulew ja c'o chinakaj ja jayu' rbina'an
Sinaí. C'o jun moc rxulquiej rmajon
c'atem in chipan ja k'ak' winakar wi'
ja ángel.
31 Ja c'a Moisés congana c'asc'o'i
xutz'at. Como c'o rgana nutz'at chi
utz rmalc'ari' ja tok til pon más
ruq'uin. Chaka c'a jalal ja tok c'o
jun kulaj xc'axaj rxin ja kajaw Dios,
quewa' bix tre rmal ja Dios ri':
32 —Anin in Dios quixin awati't
amama', in Dios rxin ja rAbraham, in
Dios rxin ja rIsaac, in Dios rxin ja Ja-
cob, ne'xi. Ja c'a Moisés ja tok xc'axaj
ja bix tre congana xumaj birbotem,
xa nxbej chic ri' xtutz'at chi ta más.
33 In bix chic jutij tre rmal ja kajaw
Dios: —Tawasaj axajab como ja rulew
apalben camic jari' santilaj ulew xin
Dios.
34 Anin bien ntz'aton nojel ja
rpokonal ja quimajon rtijic ja nti-
namit pa quek'a' ja raj Egipto, bien
nc'waxan ja rok'ej ja quimajon
rbanic. Camic inkajnakto wawe' chi
quito'ic. Camic tachomij awi' como
natnutakel pan Egipto. Queri' bix
tre ja Moisés rmal ja Dios, ne'e ja

rEsteban chique. In xumaj chic jutij tzij cuq'uin, quewa' xbij chic chique ri':

35 —Ja Moisés arja' mta quigana ja rach tak aj Israel ruq'uin como eje'e' xa quewa' quibij tre ri': —¿Nak bin chawe chi atat natbano mandar kaxin? ¿Nak bin chawe chi atat natk'eto tzij chakij? xeche' tre. Pro ja mismo Moisés Dios tako rxin utzc'a ja' Moisés nbano mandar quixin utzc'a chi arja' nto'o quixin pa quek'a' ja raj Egipto. Ja Dios c'o jun ángel xutakto chi rto'ic ja Moisés jari' ja winakar chipan ja k'ak' tok c'o jun moc rxulquiej rmajon c'atem.

36 Ja Moisés arja' lasanto quixin ja kati't kamama' pan Egipto, congana nimak tak milagro xuban chi quilasaxic. C'oli ja milagro xuban pan Egipto, c'oli ja milagro xuban tre ja mar rbina'an Quiakamar in c'oli ja milagro xuban tre ja ca'winak juna' ja tok xeruc'aj ja tinamit xin Dios chipan ja lugar ja chakijlaj ulew.

37 Ja mismo Moisés quewa' xbij chique ja tinamit xin Dios ri': —Ja kajaw Dios arja' c'o jun profeta ja xtutakto na chi eto'ic ja cani' xuban anin chwe tok xinrutak ewq'uin. Jari' profeta arja' kach aj Israel in bien teya'a' ewxquin tre xa nak ta ja xtibij chewe. Queri' xbij ja Moisés chique.

38 Ja mismo Moisés arja' c'o chiquicojol ja tinamit xin Dios tokori' tok quemol qui' chipan ja lugar ja chakijlaj ulew in tok c'o jun ángel tzijon ruq'uin parwi' ja jayu' rbina'an Sinaí. Ja bix tre ja Moisés rmal ja ángel jari' xbij chic chique ja kati't kamama'. C'o jule' tzij bix tre ja rc'amonto utzlaj c'aslemal jari' xtz'ibaj can utzc'a chi ajoj nokcowini nkac'axaj camic.

39 Pro ja kati't kamama' eje'e' ma xquinimaj ta ja Moisés, mta quigana ruq'uin, eje'e' c'o quigana nemeloj chic jutij pan Egipto

40 como quewa' quibij tre ja Aarón ri': —Que'abana' jule' dios ja ne'uc'an chic kaxin como ja Moisés ja xoklasanto pan Egipto ba la xoc wi' camic. Queri' quibij.

41 C'ac'ari' quemaj rbanic rachbal jun ti wacax. Ja c'a tok tzur cumal ec'o jule' chicop xequitzujuj chwach como sacrificio. Congana jun nimlaj quicotemal queban rmal ja quiwinakarsaj ruq'uin quek'a'.

42 Pro ja Dios arja' xeruya' can in rmalari' ja tok xeyojtaji, xa chiquewach ch'umil xexuque' chi wi'. Como cani' quitz'iban can ja profeta ojer quewa' nbij ja Dios ri': —Ixix ja rix tinamit Israel, ja tok ca'winak juna' xixq'ueje' chipan ja lugar ja chakijlaj ulew ¿la chinwach la'an anin xe'etzujuj wi' ja chicop como sacrificio?

43 Mni, pro ja xeban, xa rachbal tak nakun xeya' ruk'ij ja xewinakarsaj ruq'uin ek'a'. Cani' tre rc'olibal ja rachbal Moloc jari' xetelej in cani' tre rachbal jun ch'umil ja rbina'an Renfán. Rmalc'ari' ja tok nbij chewe, c'o jun lugar nat nixnutakel wi', más quela' chwach ja Babilonia c'o wi'. Queri' xbij ja Dios chique ja rtinamit, ne'e ja rEsteban chique.

44 In xbij chic chique:

—Ja kati't kamama' ja tok xebin chipan ja lugar ja chakijlaj ulew eje'e' cuc'an ja rochoch Dios ja tz'um in tziak ocnak ja bar quiya'on wi' ja tz'alam tak abaj ja tz'ibtali ja ley xin Dios chwach. Ja tok queban ja rochoch Dios ni queri' queban tre ja cani' c'utun chwach ja Moisés rmal ja Dios como ja Moisés ja tok maja'n tibantaji ja rochoch Dios yataj tre chi xutz'at nak nuban tre.

45 Ja c'a kati't kamama' ja tok xe'octo wawe' chipan ja tinamit ja tzujun chique rmal ja Dios ni cuc'an wi' ja rochoch Dios tokori' tok Josué uc'ayon chic quixin. Ja tok xe'octo chipan ja tinamit ec'o chic jule' winak chipan pro ja Dios arja' lasanel quixin utzc'a ja kati't kamama' neq'ueje' chic chipan. Queri' c'a queban in ja rochoch Dios wawe' q'ueje' wi' c'a pa rtiempo ja rey David.

46 Ja David arja' congana utz tz'at

rmal ja Dios, rajo' ta laj xuban jun
nimlaj templo xin Dios, ja Dios rxin ja
Jacob.
47 Pro ma ja ta David banowi ja
templo como c'o jun rc'ajol rbina'an
Salomón, arja' banowi.
48 Pro ja lok'laj Dios arja' ma
rjawaxic ta tre chi xtiq'ueje' ta pa tak
templo ja banon cumal winak. Como
cani' tz'ibtal can rmal ja profeta
quewa' nbij ja Dios ri':
49 —Ja caj jari' ocnak cani'
ntz'ulibal, ja c'a rwach'ulew jari'
ocnak cani' xula'nbal wakan. ¿La
c'o rjawaxic chwe chi neban jun wo-
choch nech'ob ixix? ¿La c'o rjawaxic
chwe chi nechomij jun lugar ja bar
ninxula'n wi'?
50 ¿La ma anin ta c'a xin-
winakarsani ja caj in rwach'ulew
chewi'? ne'e ja Dios. Queri' tz'ibtal
can rmal ja profeta, ne'e ja rEsteban
chique.
51 In xbij chic chique:

—Ixix ni mta wi' egana ruq'uin ja
rvoluntad Dios, xa ix junan cuq'uin
ja winak ja ma cotak ta rwach ja
Dios como mateya' lugar tre ja rt-
zobal Dios chi xtoc ta pa tak ewanma
nixtac'a pa tak ewxquin ta chakaja'.
Ni mateya' wi' ewi' tre ja rEspíritu
Santo chi arja' xtuc'an ta ewxin. Ja
cani' queban ja rewati't emama' ojer
ni queri' neban chic ixix camic.
52 Como eje'e' ni majun chique ja
rojer tak profeta ja maquita queban
pokon tre. Xequicamsaj ja profeta
ja xeyo' rbixic chi npi na ja Cristo ja
ni majun ril rumac. In tok peti ja
Cristo ixix xejach pa quek'a' ja winak
ja netzelan rxin in xec'utuj ja camíc
trij.
53 Queri' c'a xeban, ja ley xin Dios
masqui ángel xeyo'to chewe pro ma
xenimaj ta. Queri' xbij ja rEsteban
chique ja k'etol tak tzij.

* * * * * * * * * *

54 Ja c'a tok quic'axaj ja bix chique
rmal ja rEsteban congana nekuluj
rmal, kas njach'ach' quey rmal ja
quiyewal.
55 Pro ja rEsteban arja' nojnak
ja rEspíritu Santo pa ranma, kas
ntz'elwachij ja caj ja tok xutz'at ja
gloria xin Dios in xutz'at ja Jesús, pa
riquik'a' ja Dios pa'l wi'.
56 —Tetz'ata' mpe' le', camic ntz'at ja
caj jaktajnak in ntz'at ja Jesucristo ja
Ralc'walaxel ja xoc alaxic kuq'uin ja
rok winak, pa riquik'a' ja Dios pa'l wi',
ne'e ja rEsteban chique.
57 Pro congana quemaj rakic
quechi', quitz'apij quixquin in xey-
ictaj trij ja rEsteban pro ni canojelal.
58 Quechap, quilasajel chipan ja
tinamit in quemaj rcamsaxic tza'n
abaj. Ja c'a testigo ja xetz'ako tzij trij
eje'e' quijalala' can ja quitziak utzc'a
chi necowini nqueq'uiak ja rabaj. Ja
quitziak chajin can rmal jun c'ajol
ala' Saulo rubi'.
59 Ja rEsteban kas majtajnak
rq'uiakic tza'n abaj ja tok c'o jun
oración xuban: —Wajaw Jesús, atat
ta xcatc'ulu rxin ja wanma, ne'e.
60 C'ac'ari' xuque'e in xurak ruchi',
quewa' xbij chic ri': —Wajaw, ja
ngana anin maquita naya' rjil rc'axel
ja nqueban chwe, ne'e. Ja c'a tok bitaj
queri' rmal cam kaj, cani' waram
xuban.

8

1 Ja c'a Saulo arja' conforme chi
camsaxi ja rEsteban. Jari' mismo k'ij
majtaj rbanic pokon chique ja rigle-
sia ja rec'o pa Jerusalén in xechictaji
canojel rmal. Ec'oli chique xebe pa
tak lugar ja c'o pa rcuenta Judea in
jule' chic chique xebe pa tak lugar
ja c'o pa rcuenta Samaria. Pro ja
rapóstol eje'e' ma xebe ta, xeq'ueje'
can pa Jerusalén.
2 Ec'o c'a jule' achi'i' ja congana
nqueban respetar ja Dios eje'e' xe-
muku rxin ja rEsteban, congana ok'ej
nqueban rmal ja ban tre.
3 Ja c'a Saulo arja' xumaj rbanic
pokon chique ja riglesia. Ja nuban,
noc pa tak jay xa nak ta chi jayil ja bar
ec'o wi' ja kach'alal, ne'ercharararajto
chi ixoki' chi achi'i' in nerutak pa
che'.

* * * * * * * * * *

4 Ja c'a kach'alal ja xechictaji eje'e' xebe pa tak tinamit in quemaj rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo.

5 C'o c'a jun chique Felipe rubi' arja' be chipan jun tinamit ja c'o pa rcuenta Samaria. Ja tok xekaji xumaj rbixic chique ja winak nak rbanic ja Jesucristo.

6 Ja c'a winak tok quic'axaj ja nbij ja Felipe in tok quetz'at ja nimak tak milagro xuban congana queya' quixquin tre ja nbij pro ni canojelal.

7 Como e q'uiy ja winak xetzuri ja rec'ol itzel tak espíritu chique. Ja c'a ritzel tak espíritu ja tok xe'eli congana nquerak quechi'. In ec'o jule' tak sica' e cachbil tak cojo xetzuri chakaja'.

8 Queri' c'a bantaji in congana xequicoti ja tinamit rmal.

9 Pro c'o jun achi Simón rubi' arja' c'o chipan ja mismo tinamit. Ja c'a Simón arja' aj'itz nabey, congana erbanon engañar ja winak ja raj Samaria, quewa' nbij chique ri': —Anin congana nim nuk'ij, ne' chique.

10 Ja c'a winak congana nqueya' quixquin tre ja nbij chique pro ni canojelal chi rija' chi ac'ala', quewa' nquibij ri': —Ja Simón c'oli ja nimlaj poder xin Dios ruq'uin, neche'e.

11 Bien queya' quixquin tre como q'uiylaj tiempo erbanon engañar tre ja banoj itz ja nuban chiquewach.

12 Pro ja c'a Felipe arja' xuya' rbixic chique ja utzlaj tzij tre ja gobierno xin Dios, xuya' rbixic chique nak rbanic ja Jesucristo. Ja tok quinimaj ja bix chique rmal ja Felipe c'ac'ari' xebạn bautizar chi ixoki' chi achi'i'.

13 In chakaja' ja mismo Simón xnimaj ja bix tre rmal ja Felipe in ban bautizar. Ja c'a tok bantaj bautizar rachbilaj ja Felipe. C'oli ja nimak tak milagro ja bantaj chwach in congana c'asc'o'i xutz'at.

14 Ja c'a rapóstol eje'e' ec'o can pa Jerusalén. Ja tok xurkaj rbixic cuq'uin chi ja raj Samaria quinimaj ja rtzobal Dios c'ac'ari' xequetakel ja Pedro in Juan cuq'uin.

15 Ja c'a Pedro rachbil Juan tok xe'ekaji queban jun oración pa quicuenta ja raj Samaria utzc'a chi nkajto ja rEspíritu Santo cuq'uin.

16 Queri' queban como mta jun chique ja kajnakpi ta ja rEspíritu Santo ruq'uin xarwari' ebanon chic bautizar pa rubi' ja kajaw Jesús.

17 Ja c'a Pedro in Juan eje'e' queya' quek'a' pa quewi' ja raj Samaria in kajto ja rEspíritu Santo cuq'uin.

18 Ja c'a Simón arja' xutz'at chi quemac ja rapóstol tok kajto ja rEspíritu Santo cuq'uin ja raj Samaria tokori' tok queya' quek'a' pa quewi'. Rmalari' ja tok c'o jule' pwok xtzujuj chique,

19 quewa' xbij chique ri':

—Teya'a' anin chwe ja poder ja cani' c'ol ewq'uin ixix utzc'a tok c'o jun nya' nuk'a' parwi' nkajto ja rEspíritu Santo ruq'uin chakaja', ne' chique.

20 Pro bix tre rmal ja Pedro:

—Xta jun xcatch'akix wi' ruq'uin ja rapwok pa k'ak' como ja nach'ob atat chi c'o lok'tajic trij ja xa sipan rmal ja Dios.

21 Jawa' samaj xin Dios ja kamajon rbanic ri' mta ak'a' atat tre como xa ma utz ta ja rawanma chwa Dios.

22 Ja ritzel tak na'oj ja ramajon rch'obic pan awanma taya'a' can in tac'utuj tre ja Dios matzij xa xcatrucuy.

23 Como anin bien nch'obtaj mwal chi xa chuwirnak ja rawanma chwa Dios, xa atchapon rmal ja ritzelal, ne'xi ja Simón.

24 —Tebana' paki jutz'it orar pa ncuenta, tec'utuj tre ja kajaw Dios chi matinc'ulmaj ja cani' c'a xabij kaj chwe, ne'e ja Simón tre ja Pedro.

25 Ja c'a rapóstol eje'e' quemaj rbixic chique ja winak nojel ja quitz'aton tre rc'aslemal ja Jesucristo in queya' rbixic chique ja rtzobal Dios chakaja'. C'ac'ari' xemeloj chic jutij pa Jerusalén. Xek'ax chipan jule' tinamit quixin ja raj Samaria in queya' rbixic chique ja utzlaj tzij xin Jesucristo.

* * * * * * * * * *

26 C'o c'a jun ángel takto rmal ja ka-
jaw Dios, arja' xekaj ruq'uin ja Felipe
in quewa' xbij tre ri': —Felipe, caty-
ictaji, jat, tac'ama'el ja bey ja nel pa
Jerusalén in nxule' chipan ja tinamit
Gaza, ne' tre. Jari' jun bey ja nk'ax
chipan ja lugar ja chakijlaj ulew.
27 Yictaji ja Felipe in be. Kas c'a
rmajon binem ja tok c'o jun achi
xutz'at pon c'o chipan jun careta ja
chararan cumal quiej. Ja c'a rachi
arja' aj Etiopía, jun achi eunuco ne'xi.
Nim ruk'ij ja rachi como arja' ocnak
tesorero chipan ja gobierno rxin ja
Candace ja reina xin Etiopía. Ja rachi
arja' rbanon jun viaje pa Jerusalén ja
bar xuya' wi' ruk'ij ja Dios
28 in camic nmeloji ja pan Etiopía.
Tz'ubul chipan ja careta, c'oli rtzobal
Dios ja rmajon rsiq'uixic ja tz'ibtal
can rmal ja profeta Isaías.
29 Ja c'a Felipe c'oli ja bix tre rmal ja
rEspíritu Santo quewari': —Jawila' ja
careta in cattiloc pa rxquin, ne'xi.
30 Be ja Felipe c'amc'ol ranim. Ja c'a
tok xekaj pa rxquin ja careta xc'axaj
ja rmajon rsiq'uixic ja rachi ja tz'ibtal
can rmal ja profeta Isaías in quewa'
xbij tre ri':
—¿La nch'obtaj amwal ja ramajon
rsiq'uixic? ne' tre.
31 —¿Nak moda nch'obtaj mwal ja
wi mta nch'obo chinwach? Catjote'to
wq'uin, ne'xi ja Felipe.
32 Ja rtzobal Dios ja rmajon
rsiq'uixic ja rachi quewa' nbij ri':
—Queri' ban tre ja cani' nbạn tre
jun carnelo ja tok nc'amarel chi
rcamsaxic. Arja' ni majun nbij
chique ja nebano pokon tre cani'
nuban jun ti carnelo ni majun nbij
ja tok nchupuxi ja lana rc'an.
33 Xa ruq'uix queya', ma pa ril ta
ban tre cumal ja k'etol tak tzij. Ja
winak ja rec'o pa rtiempo arja' con-
gana itzel ja queban como quicamsaj.
Queri' ja tz'ibtal can rmal ja profeta
Isaías.
34 Ja c'a rachi xbij tre ja Felipe: —
Tabana' jun utzil, tabij chwe ¿chok tre
nbij wi' ja tzij ja profeta, la tre arja'
owi tre jun chic? ne' tre.
35 Ja c'a Felipe arja' xumaj rch'obic
chwach nak rbanic ja tzij in xuch'ob
chwach nak ocnak wi' ja Jesús.
36 Kas quimajon binem chipan ja
careta ja tok c'o jun ya' quewil:
—Tatz'ata' mpe', c'o jun ya' le'. ¿La
maxta c'a utz ninban bautizar camic?
ne'e ja rachi.
37 —Ja wi nyuke' ac'u'x ruq'uin
ja Jesucristo pro nojel ac'u'x nojel
awanma jari' utz natban bautizar,
ne'xi rmal ja Felipe.
—Anin yukul nuc'u'x ruq'uin ja Je-
sucristo chi arja' Ralc'wal Dios, ne'e ja
rachi tre ja Felipe.
38 C'ac'ari' xuya' jun orden chi
ncheque'e ja careta. Xekajto, xekaji
chipan ja ya' chi e ca'i'. C'ac'ari' ban
bautizar ja rachi rmal ja Felipe.
39 Ja c'a tok xe'elto ja pa ya' chaka
jalal tok c'amarel ja Felipe rmal ja
rEspíritu Santo. Ja c'a rachi ni ma
xutz'at chi ta wi' rwach ja Felipe
pro xumaj chic jutij rubey, congana
nquicoti.
40 Ja Felipe c'a ja' xuna' c'o chic
chipan ja tinamit Azoto. Xumaj chic
jutij rubey, nk'ax pa tak tinamit,
nuya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesu-
cristo in xekaji c'a chipan ja tinamit
Cesarea.

9

1 Ja c'a Saulo arja' ni c'o wi' ryewal
chique ja kach'alal, rmajon rcanoxic
nak nuban chique chi quicamsaxic.
Rmalc'ari' ja tok be ruq'uin ja lok'laj
sacerdote.
2 Ja tok xekaj ruq'uin quewa' xbij
tre ri': —Tatz'ibajel jule' carta ja
naya'el chwe ja nenbana' presentar
pa tak jay xin molbal ri'il ja c'o chipan
ja tinamit Damasco. Jari' nuya' lugar
chwe chi ne'encanoj ja winak ja quin-
iman chic ja Jesús in tok xquenuwil
nenucojto preso chi ixoki' chi achi'i'
in nenuc'amto wawe' pa Jerusalén,
ne'e ja Saulo tre.
3 In queri' xuban be ja pa Damasco.
Kas c'a rmajon binem, xa chinakaj
chic ja tinamit c'o wi' ja tok chaka

jalal c'o jun luz kajto chila' chicaj in
xuq'uiak ri' trij.
4 Be chi tok'ulew rmal ja luz in c'o
jun kulaj xc'axaj, quewa' xbij ja kulaj
tre ri':
—Saulo, Saulo ¿nak tre ja tok naban
pokon chwe? Queri' xbij tre.
5 —¿Nak abi'? ne'xi rmal ja Saulo.
—Anin in Jesús, chwe anin ja rama-
jon wi' rbanic pokon pro jari' xa ayon
nasoc awi' cani' nuban jun wacax aj-
careta tok c'o jun che' ch'ut rutza'm
nya̱'oc ruq'uin in nuya' jun akan tre,
ne'e ja Jesús.
6 Ja c'a Saulo congana nbirboti, kas
c'asc'o'i xc'axaj ja bix tre:
—Wajaw ¿nak nawajo' chwe chi
nban? ne' tre ja Jesús.
—Catyictaji, jat chipan ja tinamit le'
in tri' nbix wi' chawe nak ja naban,
ne'xi rmal ja kajaw Jesús.
7 Ec'o jule' achi'i' e rachbil ja Saulo
eje'e' congana quixbej qui' como c'oli
ja kulaj quic'axaj pro ma xecowin ta
quetz'at ja ntzijoni.
8 Ja c'a Saulo yictaji ja chi tok'ulew
pro matica'y chic, moyiri. Rmalc'ari'
tok yukexel chi ruk'a', c'amarel
chipan ja tinamit Damasco.
9 Oxi' k'ij moyiri in mta nak ta xutij.
10 C'o jun kach'alal pa Damasco
Ananías rubi'. Ja c'a kajaw Jesucristo
arja' xuc'ut ri' chwach ja rAnanías
cani' pan achic' in quewa' xbij tre ri':
—Ananías, ne' tre.
—Wajaw ¿nak nawajo' chwe chi
nban? ne'xi rmal ja rAnanías.
11 —Camic jat, tac'ama'el ja bey ja
c'o jun rubi' nbix tre Derecha ne'xi,
in natbe chi rochoch ja Judas. Ja tok
xcatekaji tri' nacanoj wi' jun achi aj
Tarso Saulo rubi'. Ja c'a Saulo arja'
rmajon rbanic oración camic
12 in c'oli ja rtz'aton cani' pan achic'
chi atat xatbe ruq'uin in xaya' ak'a' pa
rwi' utzc'a chi ncowini nca'y chic jutij
rwach, ne'e ja kajaw Jesucristo tre.
13 —Pro Wajaw, e q'uiy ja winak
quibin chwe nak rbanon ja Saulo
chi congana pokon rbanon chique ja
ratinamit ja rec'o pa Jerusalén.
14 In c'uluto camic urkajnak chic
wawe', ya'onto tre cumal ja jefe
quixin sacerdote chi c'o ruk'a' chake
chi nokrucojel preso kanojel ja
nkanataj abi', ne'xi rmal ja rAnanías.
15 —Jat ruq'uin como arja' ocnak
jun ajsamajel ja ncha'on chi nerya'a'
nbixic anin chique ja winak ja ma e
aj Israel ta e cachbil ja rey ja nebano
mandar quixin in chique ja tinamit
Israel chakaja'.
16 Como anin nch'obo chwach chi
congana rpokonal nutij na pa nubi',
ne'e ja kajaw Jesucristo tre.
17 Ja c'a rAnanías be. Ja tok xekaji
xoqui ja pa jay, xuya' ruk'a' pa rwi'
ja Saulo in quewa' xbij tre ri': —
Wach'alal Saulo, ja kajaw Jesús arja'
xuc'ut ri' chawach tokori' tok amajon
bey atpenak. Arja' takyonto wxin
awq'uin camic utzc'a chi nca'y chic
jutij ja rawach utzc'a chakaja' chi
nnoji ja rEspíritu Santo pan awanma,
ne' tre.
18 Ja c'a Saulo chaka jalal tok bitaj
queri' tre c'oli cani' rsolal ch'u' tzakel
pa rwach in nca'y chic jutij. C'ac'ari'
yictaji in ban bautizar.
19 Xumaj chic jutij wa'im in pi chic
jutij ja rchok'ak'. Q'ueje' chi na jun
tiempo cuq'uin ja kach'alal ja rec'o
tri' pa Damasco.

* * * * * * * * * *

20 C'ac'ari' xumaj oquem pa tak
jay xin molbal ri'il ja bar nquemol
wi' qui' ja raj Israel in xumaj rbixic
chique nak ocnak wi' ja Jesús: —Ja
Jesús arja' Ralc'wal Dios, ne' chique.
21 Canojel ja winak tok nquic'axaj
ja nbij ja Saulo congana nsa̱ch
quina'oj rmal, quewa' nquibij chibil
tak qui' ri': —¿La ma ja ta c'awa'
ja Saulo ja congana pokon xuban
chique ja winak pa Jerusalén ja
nquinataj rubi' ja Jesús? ¿La ma urka-
jnak ta c'a chakaja' chi ne'urc'ama'
ja rec'o wawe' chi nerucojel preso in
nerujachel pa quek'a' ja jefe quixin
sacerdote? neche'e.
22 Pro ja c'a Saulo arja' xa más chi
na nuya' rbixic ja rtzobal Dios, bien
claro nuch'ob chiquewach ja winak

chi ja Jesús arja' ja Cristo ja cha'on rmal ja Dios. Ja c'a raj Israel ja rec'o tri' pa Damasco eje'e' sach quina'oj rmal como maquecowini nquech'a' tre ja Saulo ja nbij.

* * * * * * * * * *

23 C'o chic tiempo turkaji ja Saulo pa Damasco ja tok ja raj Israel eje'e' chomtaj cumal chi nquicamsaj.
24 Pro ja Saulo xekaj rbixic ruq'uin nak ja quich'obon trij. Eje'e' chi pa k'ij chi chak'a' ni ncaybej wi' ja Saulo chi' tak puerta ja bar natel wi' chipan ja tinamit como ncajo' nquicamsaj.
25 Pro ja kach'alal eje'e' c'o jun nimlaj chacach quicanoj, queya' ja Saulo chipan in chak'a' quikajsaj trij ja tabia ja rsutin ri' trij ja tinamit. Queri' xuban totaji ja Saulo.

* * * * * * * * * *

26 C'ac'ari' be pa Jerusalén. Ja tok xekaji rajo' ta q'ueje' ta cuq'uin ja kach'alal pro eje'e' xa nquixbej qui' chwach canojel como matiquinimaj chi arja' yukul chic ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
27 Pro ja Bernabé arja' c'amo'el rxin, xercojo' chiquewach ja rapóstol. Xumaj rcholic chiquewach nak xuban ja Saulo tokori' tok xutz'at ja kajaw Jesucristo pa bey in tok k'ilox rmal. In xuchol chiquewach chakaja' chi ja Saulo ma xbej ta ri' xuya' rbixic ja rtzobal ja Jesús chiquewach ja winak ja rec'o pa Damasco.
28 C'ac'ari' ja Saulo c'ul cumal ja kach'alal in xoc cachbil pa Jerusalén.
29 Arja' matixbej ri' nuya' rbixic ja rtzobal ja kajaw Jesús. Ja tok xuya' rbixic chique ja raj Israel ja netzijon pa griego eje'e' xa nquech'a' tre ja nbij in quemaj rcanoxic rij rwach nak nqueban tre chi rcamsaxic.
30 Ja c'a kach'alal tok xurkaj rbixic cuq'uin chi najo'xi ncamsaxi ja Saulo eje'e' quec'amel pa Cesarea. Ja tok xe'ekaji pa Cesarea quetakel chic pa Tarso.
31 Ja c'a riglesia eje'e' mchita pokon ban chique tanto chique ja rec'o chipan ja departamento Judea in chique ja rec'o chipan ja departamento Galilea in chique chakaja' ja rec'o chipan ja departamento Samaria. Xeq'uiy más chipan ja rtzobal Dios. Nquixbej qui' chwach ja kajaw Dios. Ja rEspíritu Santo arja' to'o quixin in xebe más pa nim rmal.

* * * * * * * * * *

32 Ja c'a Pedro arja' ni c'o wi' viaje nuban chi quik'iloxic ja kach'alal. Xuban jutij be cuq'uin ja kach'alal ja rec'o chipan ja tinamit Lida.
33 Ja tok xekaji tri' c'o wi' jun achi xuwil Eneas rubi'. Ja c'a rEneas arja' tuban waxaki' juna' tiq'ueje' chwach rwarbal como siquirnak.
34 Ja c'a Pedro xbij tre: —Eneas, camic ja Jesucristo natrtzursaj. Catyictaji, tachomij ja rawarbal, ne' tre. In queri' xuban ja rEneas yictaji.
35 Canojel ja winak ja rec'o pa Lida e cachbil chakaja' ja rec'o pa Sarón eje'e' quetz'at ja rEneas chi tzuri. Rmalc'ari' ja tok queq'uex quina'oj in yuke' quec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

36 C'o c'a jun kach'alal ixok chipan ja tinamit Jope, Tabita rubi'. Ja chipan ja tzobal griego, Dorcas rubi'. Ja c'a Dorcas arja' ni c'o wi' ja rutzil rbanon, ni c'o wi' nuya' chique ja winak ja c'o rjawaxic chique.
37 Ja Pedro c'a c'o na chipan ja tinamit Lida ja tok chaka jalal xoc ryobil ja Dorcas in cami. Quijosk'ij ja rcuerpo. Ja tok josk'taj cumal queya' pa jun cuarto ja c'o pa ca'i' piso.
38 Ja tinamit Lida xa ma nim ta rcojol ruq'uin ja tinamit Jope. Ja c'a kach'alal ja rec'o pa Jope como cotak chi pa Lida c'o wi' ja Pedro ec'o ca'i' achi'i' xequetakel ruq'uin chi nequisiq'uij. Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin ja Pedro quewa' quibij tre ri': —Camic natsiq'uix pa Jope pro chanim, xeche' tre.
39 Yictaji ja Pedro in be chiquij. Ja c'a tok xekaji c'amarel chipan ja cuarto ja bar c'o wi' ja camnak. Ec'o c'a jule' ixoki' tri' e malcani', eje'e' quimajon ok'ej, quemaj rc'utic

chwach ja Pedro nojel ja tziak ja
rbanon can ja Dorcas.
40 Ja c'a Pedro arja' xerlasajel cano-
jel ja rec'o chipan ja cuarto. Ja tok
xelastajel rmal xuque'e in xuban jun
oración. C'ac'ari' be ruq'uin ja cam-
nak in quewa' xbij ri': —Tabita, caty-
ictaji, ne' tre. Ja c'a Dorcas arja' xujak
rwach in tok xutz'at ja Pedro tz'abe'
nojoj.
41 Ja c'a Pedro xuchap chi ruk'a'
in xuyic. C'ac'ari' xersiq'uij ja
malca'n tak ixoki' e cachbil ja jule'
chic kach'alal in xuc'ut ja Dorcas
chiquewach pro c'astajnak chic.
42 Xel rbixic ja bantaji nojel nat
nakaj chipan ja tinamit Jope in e q'uiy
ja winak yuke' quec'u'x ruq'uin ja ka-
jaw Jesucristo rmal.
43 Ja c'a Pedro arja' q'ueje' chi na
jun tiempo pa Jope. C'o jun achi tza-
col tz'um Simón rubi', ruq'uin q'ueje'
wi'.

10

1 C'o c'a jun achi chipan ja tinamit
Cesarea, Cornelio rubi', arja' capitán
quixin jun moc soldado bina'an
chique e aj Italia.
2 Ja c'a Cornelio congana nuban re-
spetar ja Dios, arja' e rachbil canojel
ja rec'o pa rochoch ni nquixbej wi'
qui' chwach ja Dios. Ni c'o wi' ayuda
nuya' chique ja winak in xajutij rma-
jon rbanic ja roración chakaja'.
3 Xuban c'a jutij ja Cornelio a las
tres la xin takak'ij c'oli ja xutz'at cani'
pan achic' pro bien claro xutz'at, c'o
jun ángel xin Dios xurkaj ruq'uin:
—Cornelio, ne'xi rmal ja ángel.
4 Ja c'a Cornelio kas xtz'elwachij ja
ángel, congana nxbej ri' in xbij tre:
—Wajaw ¿nak nawajo' chwe? ne'
tre. Ja c'a ángel quewa' xbij chic tre ri':
—Ja Dios arja' bien rotak nojel ja
roración abanon, bien rotak nojel ja
rayuda ja raya'on chique ja winak,
jari' ni matimestaj wi'.
5 Camic que'ataka'el jule' achi'i'
chipan ja tinamit Jope chi nequi-
siq'uij ja rachi rbina'an Simón ja c'o
chic jun rubi' Pedro.
6 Ruq'uin jun achi tzacol tz'um c'o
wi', Simón rubi' arja' chakaja'. Chi'
mar c'o wi' rochoch. Ja Pedro tok
xturkaj awq'uin arja' nbin chawe nak
c'o rjawaxic chawe chi naban, ne' tre
ja Cornelio.
7 Be ja ángel. Ja c'a Cornelio ec'o
ca'i' ajsamajela' xersiq'uij cachbil jun
soldado. Ja soldado arja' jun chique
ja nij ec'o wi' ruq'uin ja Cornelio chi
rto'ic in congana nuban respetar ja
Dios.
8 Ja c'a Cornelio tok xe'urkaj
ruq'uin xuchol chiquewach nojel
ja bix tre rmal ja ángel. C'ac'ari'
xerutakel chipan ja tinamit Jope.
9 Ja c'a chi rcab k'ij pa tak nc'ajk'ij
quimajon binem, xajalal maja'n
que'ekaj chipan ja tinamit. Jari'
misma hora jote'e ja Pedro parwi' ja
terraza rxin ja jay ja bar c'o wi' chi
nerbana' jun oración.
10 In majtaj rmal rk'ak'anil rupan.
Kas c'a majtajnak rchomarsaxic ja
ralmuerzo ja tok c'oli ja xutz'at cani'
pan achic'.
11 Quewa' ja xutz'at ri', jaktaji ja
caj in c'oli ja xutz'at cani' jun nimlaj
manta ntajini nkajto chicaj, ruyon
jequeli in jotol chicaj ja quiji' rutza'm.
12 Ec'o jule' chicop chipan ja manta
pro nojel quewach ja chicop. Ec'oli
ja cajcaj cakan, ec'oli ja nquichararaj
qui', ec'oli chakaja' ja nerupup chicaj.
13 Ja c'a Pedro tok xerutz'at ja
chicop c'o jun kulaj xc'axaj, quewa'
nbij ri':
—Pedro, catyictaji, que'acamsaj ja
chicop in que'ati'a', ne'e ja kulaj tre.
14 —Wajaw, mta moda xquenuti' ta
ja jule' chicop le' como anin majutij
enti'on ta ja chicop ja xajan nekati' ja
rok aj Israel como cani' nbij ja ley xin
Dios, ne'e ja Pedro.
15 Tzijon chic jutij ja kulaj:
—Pro jari' Dios rchomin chic, ma
xajan chi ta. Ja wi ma xajan chi ta
chwa Dios ma tabij chi ta atat tre chi
xajan, ne' tre ja Pedro.
16 Oxi' mul bix queri' tre ja Pedro
c'ac'ari' jote'e ja manta chicaj.

17 —¿Nak tibij c'awa' ja c'a xintz'at ri'? ne' kaj ja Pedro pa ranma. Ja c'a rachi'i' ja retakonel rmal ja Cornelio eje'e' quimajon rc'axaxic chi tak jay bar c'o wi' rochoch ja Simón. Ja Pedro arja' kas rmajon ch'oboj ja tok xe'ekaji ja rachi'i' chi'jay:

18 —¿La wawe' c'o wi' jun achi Simón rubi' ja c'o chic jun rubi' Pedro? xeche'oc ja chi'jay.

19 Ja c'a Pedro arja' c'a rmajon na rch'obic ja xutz'at ja tok c'oli bix tre rmal ja rEspíritu Santo quewari':

—Ec'ol oxi' achi'i' natquicanoj.

20 Camic catkaj cuq'uin, que'awachbilajel pro ma taxbej ta awi' como anin intakyonpi quixin. Queri' bix tre.

21 Ja c'a Pedro arja' kajto cuq'uin ja rachi'i':

—Anin in Pedro ja ninecanoj. ¿Nak newajo' chwe? ne' chique.

22 —Ajoj oktakonto awq'uin rmal jun capitán Cornelio rubi'. Arja' congana utzlaj achi in nxbej ri' chwach ja Dios. Congana utz ntz'ạt cumal ja rawach tak aj Israel pro ni canojelal. C'o c'a jun ángel xin Dios xbij tre chi nutak asiq'uixic utzc'a chi natbe ruq'uin utzc'a chi nc'axaj nak ja xtabij tre. Rmalc'ari' ja tok okpenak awq'uin camic, xeche' tre.

23 Ja c'a Pedro xerucoj pa jay in tri' xewar kaj wi'.

Ja c'a chi rcab k'ij be ja Pedro chiquij in ec'o chic jule' kach'alal ja raj Jope xecachbilajel.

24 Ja c'a chi rox k'ij xe'ekaji pa Cesarea. Ja c'a Cornelio erayben in ec'o jule' rch'alal erbanon invitar e cachbil ja utzlaj tak ramigo. Quimolon qui' chi raybexic ja Pedro.

25 Ja Cornelio tok xe'ekaji ja Pedro chi rochoch arja' xelto pa jay chi ne'urc'ulu'el. Ja tok xekaj cuq'uin xuque' chwach ja Pedro in xumaj rya'ic ruk'ij.

26 Pro ja Pedro xuyic in quewa' xbij tre ri': —Catyictaji, ma catxuque' ta chinwach como anin xa in winak, xa ok junan awq'uin, ne' tre ja Cornelio.

27 Kas quimajon tzij ruq'uin ja Cornelio ja tok xe'oc pa jay in e q'uiy ja winak xerutz'at ja quimolon qui' chipan ja jay.

28 Xumaj tzij cuq'uin, quewa' xbij chique ri':

—Ixix ewotak chi ja kareligión ajoj ja rok aj Israel nuc'ut chikawach chi xajan nokoc ewachbil ja ma ix aj Israel ta owi nokoc pa tak ewochoch. Pro ja Dios arja' xuc'ut chinwach chi ma yatal chi ta chwe xtinbij chi ta tre jun winak chi xajan nwachbilaj xa nak ta chi winakil.

29 Rmalc'ari' anin tok tak nsiq'uixic ni majun xinbij ta chique ja xec'amo wuin pro xinpeti chanim. Camic tebij chwe nak tre tok xinesiq'uij, ne'e ja Pedro chique.

30 Ja c'a Cornelio xbij tre ja Pedro:

—Camic xuban quiji' k'ij quitakawa' hora ri' inc'o pa jay nmajon rbanic ja rayuno in chakaja' nmajon rbanic ja roración ja xin a las tres xin takak'ij. Chaka jalal tok c'o jun achi winakar chinwach, c'o jun tziak rcojon congana ruch'a'.

31 Xumaj tzij wq'uin, quewa' xbij chwe ri': —Cornelio, ja Dios arja' rc'axan ja roración abanon in ma rmestan ta nojel ja rayuda ja raya'on chique ja winak.

32 Camic que'ataka'el jule' achi'i' chipan ja tinamit Jope chi nequisiq'uij ja rachi Simón rubi' ja c'o chic jun rubi' Pedro. Ruq'uin jun achi tzacol tz'um c'o wi' Simón rubi' chakaja'. Chi' mar c'o wi' rochoch. Ja Pedro tok xturkaj awq'uin arja' ntzijon awq'uin. Queri' xbij chwe.

33 In queri' xinban, xintakla'el asiq'uixic chanim in maltiox chawe ja xatpeti. Ja camic kamolon ki' wawe' chwach ja Dios kanojel utzc'a chi nkac'axaj ja nabij chake ja binto chawe rmal ja Dios, ne'e ja Cornelio tre.

* * * * * * * * * *

34 Ja c'a Pedro arja' xumaj tzij, quewa' xbij ri':

—Camic bien nch'obtaj mwal chi ja Dios ma jun ta itzel nutz'at in ma jun ta utz nutz'at.

35 Pro ja nuban, wi nkaxbej ki'
chwach, wi ti rubey nkaban chwach
jari' nokruc'ul xa nak ta chi tinamital
okc'o wi'.
36 Xutakto ja Jesucristo ja kajaw
kanojelal ja rok winak, kuq'uin
ajoj xutakto wi' ja rok aj Israel chi
xurya'a' rbixic ja utzlaj tzij chake ja
rc'amonto quicotemal.
37 Ixix bien ewotak ja utzlaj tzij chi
xel rbixic nojel nat nakaj chipan ja
departamento Judea, majtajto rbixic
chipan ja departamento Galilea
tokori' tok Juan Bautista rbin chic
chique ja winak chi rjawaxic nebạn
bautizar.
38 Bien ewotak nak xuban ja Jesús
ja raj Nazaret chi Dios cha'o rxin,
xutakto ja rEspíritu Santo ruq'uin
in congana poder xuya' tre. Bien
ewotak chi be nat nakaj ja Jesús
cuq'uin ja winak, solo utzil nuban
chique in nertzursaj ja quitijon
pokon pa ruk'a' ja diablo. Queri'
xuban como ja Dios c'o ruq'uin.
39 Ajoj ja rok apóstol katz'aton nojel
ja xuban ja Jesús chipan ja tinamit
Jerusalén in chipan ja jule' chic tina-
mit kaxin ja rok aj Israel in camic
kamajon rbixic. Ja Jesús arja' camsax
chwach cruz
40 pro ja c'a chi rox k'ij ja Dios xuyic
chipan ja camíc in xuya' tre chi xuc'ut
ri' chikawach.
41 Ma chiquewach ta canojel ja
xuc'ut wi' ri' pro chikawach ajoj ja
rokcha'on rmal ja Dios utzc'a chi
nkaya' rbixic ja rc'astajic como ajoj
tok c'astajnak chic chiquicojol cam-
naki' xokwa' chi na ruq'uin.
42 C'ac'ari' xokrutakel cuq'uin ja
winak utzc'a chi nkaya' rbixic ja
utzlaj tzij chique utzc'a chi nkabij
chique chakaja' chi ja Dios arja' co-
jyon rxin como K'etol Tzij pa quewi'
canojelal ja winak chi ec'asli chi e
camnaki'.
43 Canojel ja rojer tak profeta
quewa' quitz'iban can tre ri': —Xa
nak ta nyuke' quec'u'x ruq'uin jari'
necuytaji, pa rubi' arja' ncuytaji ja
quil quemac, queri' quitz'iban can,
ne'e ja Pedro chique.

* * * * * * * * * *

44 C'a rmajon na tzij ja Pedro ja
tok chaka jalal kajto ja rEspíritu Santo
cuq'uin canojel ja quimajon rc'axaxic
ja nbij.
45 Ja c'a kach'alal ja raj Israel ja
rerachbilanto ja Pedro eje'e' congana
c'asc'o'i quetz'at ja bantaji como ja
rEspíritu Santo kajto cuq'uin ja ma e
aj Israel ta chakaja'.
46 Como ja ma e aj Israel ta eje'e'
quimajon tzij chipan jule' chic tzobal
ja ma cotakin ta, quimajon rya'ic
ruk'ij ja Dios.
47 Ja c'a Pedro quewa' xbij chique ja
rachbil ri': —Camic ni utz wi' nebạn
bautizar jawa' winak ri' como kaj-
nakpi chic ja rEspíritu Santo cuq'uin
ja cani' kajto kuq'uin ajoj nabey, ne'
chique.
48 C'ac'ari' xbij chique ja Cornelio:
—Camic quixban bautizar pa rubi'
ja Jesucristo, ne' chique. Ja c'a tok
xebantaj bautizar quic'utuj jun utzil
tre ja Pedro chi nq'ueje' jun ca'i' k'ij
cuq'uin.

11

1 Ja c'a rapóstol e cachbil ja jule'
chic kach'alal ja rec'o chipan ja de-
partamento Judea eje'e' xekaj rbixic
cuq'uin chi ja ma e aj Israel ta quin-
imaj ja rtzobal Dios.
2 Meloji ja Pedro pa Jerusalén. Ja
tok xekaji ec'oli ja raj Israel quemaj
rch'a'ic tre ja xuban, eje'e' ri' ja nebini
chi rjawaxic nebạn circuncidar ja
kach'alal ja ma e aj Israel ta,
3 quewa' quibij tre ri':
—¿Nak c'a tre ja tok xatbe pa co-
choch jule' winak ja ma e aj Israel ta,
nak tre tok xatwa' cuq'uin? xeche'
tre.
4 Ja c'a Pedro arja' xumaj rcholic
chiquewach nak rbanic nojel ja ban-
taji, quewa' xbij chique ri':
5 —Anin inc'o chipan ja tinamit
Jope, kas nmajon rbanic jun oración
ja tok c'oli ja xintz'at cani' pan achic',
c'oli ja xintz'at cani' jun nimlaj manta

ntajini nkajto chicaj, ruyon jequeli in jotol chicaj ja quiji' rutza'm.

6 Kas nmajon rtz'elwachixic ja manta ja tok ec'o jule' chicop xenutz'at chipan pro q'uiy quewach ja chicop. Ec'oli ja cajcaj cakan, ec'oli ja neti'oni, ec'oli ja nquichararaj qui' in ec'oli chakaja' ja nerupup chicaj.

7 C'ac'ari' c'o jun kulaj xinc'waxaj, quewa' xbij chwe ri': —Pedro, catyictaji, que'acamsaj ja chicop in que'ati'a', ne' chwe.

8 Pro anin xinbij tre: —Wajaw, mta moda xquenuti' ta ja jule' chicop le' como anin majutij enti'on ta ja chicop ja xajan nekati' ja rok aj Israel como cani' nbij ja ley xin Dios, queri' xinbij tre.

9 Pro tzijon chic jutij ja kulaj: —Pro jari' Dios rchomin chic, ma xajan chi ta. Ja wi ma xajan chi ta chwa Dios ma tabij chi ta atat tre chi xajan, ne' chwe.

10 Oxi' mul bix queri' chwe c'ac'ari' jote'e ja manta chicaj.

11 Jari' misma hora ec'ol oxi' achi'i' ja xe'ekaji ja bar inc'o wi', etakonel chi ncanoxic, e'elnakel pa Cesarea.

12 C'ac'ari' ja rEspíritu Santo arja' xbij chwe: —Camic que'awachbilajel ja rachi'i' pro ma taxbej ta awi', ne' chwe. Queri' xinban xinbe e wachbil chakaja' ja waki' kach'alal ja ne'etz'at wawe' ri'. Ja c'a tok xokekaji xokoc pa rochoch jun achi Cornelio rubi'.

13 Ja c'a Cornelio arja' xumaj rcholic chikawach nak ja rtz'aton como c'o jun ángel xutz'at pa'l pa rochoch, quewa' bix tre rmal ja ángel ri': —Camic que'ataka'el jule' achi'i' chipan ja tinamit Jope chi nequisiq'uij ja rachi Simón rubi' ja c'o chic jun rubi' Pedro,

14 arja' c'o jun utzlaj tzij nbij chawe in nawil ja totajem xin Dios rmal e awachbil ja rec'o pan awochoch, ne'xi ja Cornelio cha, rmal ja ángel.

15 Ja c'a tok xinmaj rbixic ja utzlaj tzij chique chaka jalal tok kajto ja rEspíritu Santo cuq'uin ja cani' kajto kuq'uin ajoj nabey.

16 C'ac'ari' xurkaj chwe ja rbin can chake ja kajaw Jesucristo quewari': —Ja Juan Bautista ya' xucoj ja tok xeruban bautizar ja winak, ja c'a rixix ntakto na ja rEspíritu Santo ewq'uin in jari' nixbanbex bautizar, ne' chake.

17 Como ja Dios xutakto ja rEspíritu Santo cuq'uin eje'e' ja cani' xuban ajoj chake ja tok yuke' kac'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo ¿nak c'a inocnak wi' anin nech'ob ixix ja xtinch'a' ta ja nuban ja Dios? Queri' xbij ja Pedro chique.

18 Ja c'a tok bix queri' chique mchita quibij tre ja Pedro. Quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios, quewa' quibij ri': —Ni katzij wi' chi ja ma e aj Israel ta yatajnak chique eje'e' chakaja' rmal ja Dios chi nqueq'uex quina'oj in nqueya' can ja ritzelal in nquewil ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, xeche'e.

* * * * * * * * * *

19 Ja tok camsaxi ja rEsteban majtaj chic rbanic pokon chique ja jule' chic kach'alal. Rmalc'ari' ja tok ec'oli chique xechictaji, xebe nat, jule' xebe pa Fenicia, jule' chic xebe pa Chipre in jule' chic xebe pan Antioquía. Ja tok xe'ekaji quemaj rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo pro xa queyon chique ja cach tak aj Israel quibij wi'.

20 Pro ec'o jule' chique, nic'aj e aj Chipre in nic'aj chic e aj Cirene, eje'e' tok xe'ekaj pan Antioquía quemaj tzij cuq'uin ja ma e aj Israel ta in queya' rbixic ja kajaw Jesucristo chique.

21 Ja poder rxin ja kajaw Dios c'o cuq'uin in e q'uiy ja winak yuke' chic quec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo in queya' can ja rojer tak costumbre ja quiniman.

22 Ja c'a riglesia ja rec'o pa Jerusalén xekaj rbixic cuq'uin ja bantaji in quetakel ja Bernabé pan Antioquía.

23 Ja c'a Bernabé tok xekaj pan Antioquía xutz'at chi congana samajnak ja rutzil xin Dios pa tak canma ja winak, congana quicot rmal in quewa' xbij chique ri': —Cow quixpe'i, maxta teya' can ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

24 Queri' xbij ja Bernabé como arja'
utzlaj achi, nojnak ja rEspíritu Santo
pa ranma, congana yukul ruc'u'x
ruq'uin ja Jesucristo in e q'uiy ja
winak yuke' quec'u'x ruq'uin ja Ka-
jaw rmal.

25 C'ac'ari' be ja Bernabé pa Tarso
chi rcanoxic ja Saulo.

26 Ja tok xuwil xuc'amto pan Antio-
quía. Jun juna' xeq'ueje' tri' cuq'uin
ja riglesia, e q'uiy ja winak xequiti-
joj tre ja rtzobal Dios. Tri' pan An-
tioquía kas winakar wi' jun bi'aj ja
bina'ax chique ja kach'alal, e cris-
tiano bina'ax chique.

27 Jari' tiempo ec'o jule' profeta
xe'elel pa Jerusalén xebe pan Antio-
quía.

28 Ja c'a tok xe'ekaji c'o jun chique
Agabo rubi', arja' pe'i chiquewach
ja kach'alal in xbij chique ja bin tre
rmal ja rEspíritu Santo, quewa' xbij
chique ri': —C'o jun nimlaj wa'al
penak chwach ja rwach'ulew, ne'
chique. In queri' xuban c'o jun nimlaj
wa'al peti pa rtiempo ja Claudio ja
nimlaj rey xin Roma.

29 Ja c'a kach'alal ja rec'o pan An-
tioquía eje'e' quech'ob chi nquetakel
jun ayuda chique ja kach'alal ja rec'o
pa Judea: —Nkaya' jani' nokcowini
nkaya' chikajujunal, xeche'e.

30 In queri' queban, quetakel ja
Bernabé rachbil Saulo chi eje'e'
nequijacha' ja rayuda pa quek'a' ja
ranciano ja repa'l chiquij ja kach'alal
ja rec'o pa Judea.

12

1 Chipan ari' tiempo ja rey Herodes
ec'o jule' chique ja riglesia xumaj
rbanic pokon chique.

2 Xutak rcamsaxic ja Jacobo tza'n
espada, jari' Jacobo rnimal ja Juan.

3 Ja tok xutz'at chi nequicoti ja
raj Israel rmal ja xuban tre ja Ja-
cobo c'ac'ari' xutak chic rchapic ja
Pedro tokori' tok majtajnak rbanic ja
nmak'ij pascua ja tok c'oli ja caxlan-
way ntiji ja mta levadura ruq'uin.

4 Ja tok chaptaji ja Pedro xucoj
pa che', ec'o quiji' moc soldado xu-
jach pa quek'a' chi nquichajij, e caj-
caj soldado ec'o chipan ja jujun moc.
Ja nuch'ob ja Herodes noc'o na ja
nmak'ij pascua nabey c'ac'ari' xti-
lasajto ja Pedro pa che' in nuk'et tzij
trij chiquewach ja winak.

5 Queri' xuban ja Pedro, bien chajin
pa che' cumal ja soldado pro ja rigle-
sia eje'e' chijutij quimajon rbanic
oración pa rcuenta.

* * * * * * * * * *

6 Ja tok xa jun k'ij chic nrajo' chi
nk'et tzij trij rmal ja Herodes c'o
jun ángel rxin ja kajaw Dios takto
chi rto'ic. Warnak ja Pedro chak'a',
ec'o ca'i' soldado pa tak rxquin, bien
ximon chi ca'i' cadena. Ec'o chic
jule' soldado chakaja' eje'e' quimajon
rchajixic ruchi' ja che'.

7 Chaka c'a jalal ja tok xekaji ja ángel
ruq'uin ja Pedro, ni sakari pa che'
rmal. Ja c'a ángel arja' xuchapoc pa
rupox ja Pedro chi rc'asic in quewa'
xbij tre ri': —Catyictaji pro ni chanim
ri', ne' tre. Chaka jalal tok tzakel ja
cadena chi ruk'a' ja Pedro.

8 In tzijon chic jutij ja ángel: —
Tachomarsaj awi', tacojo' axajab, ne'
chic tre. In queri' xuban ja Pedro ja
cani' bix tre. —Camic tacojo' acha-
queta in cattre' chwij, ne' chic jutij ja
ángel tre ja Pedro.

9 Ja c'a Pedro arja' tre'to trij ja ángel
pro matich'obtaj rmal ja wi katzij owi
mani chi lasaxto. Ja nuch'ob arja' xa
cani' jun achic' ja ntajini nuban.

10 Xek'ax chwach ca'i' lugar ja bar
ec'o wi' soldado e chajinela'. C'ac'ari'
xe'ekaji ja bar c'o wi' ruchi' ja che' ja
ch'ich' ocnak ja c'o chi' bey. Ruyon
jaktaj chiquewach in xe'elto. Ja c'a
ángel tok queq'uis jun rmej bey chaka
jalal tok xuya' can ja Pedro.

11 Ja c'a Pedro tok ch'obtaj rmal
quewa' xbij kaj pa ranma ri': —Camic
wotak chi ja kajaw Dios c'o jun ángel
rxin ja rtakonto chi nto'ic pa ruk'a' ja
Herodes, ja wach tak aj Israel matiya'

chic quigana como eje'e' xa ncamic cayben, ne'e.

12 Ja tok ch'obtaj rmal nojelal c'ac'ari' be chi rochoch ja María. Jari' María arja' rute' ja Juan ja c'o chic jun rubi' Marcos ne'xi. E q'uiy ja kach'alal quimolon qui' pa rochoch ja María, quimajon rbanic oración.

13 Ja c'a Pedro tok xekaji xc'onc'o'oc ruchi' ja portón. C'o c'a jun xtan Rode rubi', arja' xelto chi rtz'atic nak ja nc'onc'oni.

14 Ja tok xc'axaj chi rukul Pedro ja ntzijoni congana quicoti, sach rna'oj rmal in ma xujak ta ja ruchi' portón chwach. Ja xuban, c'amc'ol ranim meloj pa jay in xbij chique ja kach'alal chi c'oli ja Pedro pa'l chuchi' ja portón.

15 Pro ma xquinimaj ta ja bix chique rmal ja Rode:

—Xa atch'ujarnak, xeche' tre.

—Mni, ni katzij wi' chi arja', ne' chique.

—Ma arja' ta ari', xa ángel ari' ja nchajin rxin, xeche' chic tre.

16 Pro ja Pedro arja' xajutij rmajon rc'onc'oxic ja portón. Ja c'a tok quejak chwach quetz'at chi Pedro in congana c'asc'o'i quetz'at.

17 Ja c'a Pedro xuban ruk'a' chiquewach chi nquicajba' tzij. Xumaj rcholic chiquewach nak xuban ja kajaw Dios chi rlasaxic pa che'. C'ac'ari' xbij chique: —Ja c'a xinbij chewe ri' tebij chic ixix tre ja Jacobo in chique chakaja' ja jule' chic kach'alal, ne' chique. C'ac'ari' xelel cuq'uin, be cha jun lugar chic.

18 Ja c'a tok sakar kaj congana sach quina'oj ja soldado como ma cotak ta ba la xoc wi' ja Pedro.

19 Ja c'a Herodes arja' xutak rcanoxic pro ni ma xuwil ta wi'. C'ac'ari' xuc'ot quechi' ja soldado ja xechajin rxin ja Pedro pa che' pro como maquecowini nquibij nak la bantaji chewi' tok xuya' jun orden chi necamsaxi. C'ac'ari' xelel ja Herodes chipan ja departamento Judea in be chic chipan ja tinamit Cesarea, tri' xeq'ueje' chi wi'.

* * * * * * * * * *

20 Chipan ari' tiempo penak ryewal ja Herodes chiquij ja winak ja rec'o chipan ja ca'i' nación Tiro in Sidón. Eje'e' ri' winak pan Israel nquelok' wi' ja nc'atzin chique chi nquetij pro ja Herodes matic'ayij chic chique. Pro eje'e' xa jun quech'ob xebe ruq'uin ja Herodes chi nquichomij qui' ruq'uin. Ja c'a tok xe'ekaji c'o jun achi Blasto rubi', arja' oficial chipan ja gobierno rxin ja Herodes, queya' pwok tre utzc'a chi ntzijon pa quicuenta chwach ja rey Herodes.

21 Ja c'a Herodes c'o jun k'ij xparti'ij ja xtitzijon wi' cuq'uin. Ja tok xerila' ja k'ij ja Herodes arja' c'o buen tak tziak xucoj ja xin rey, tz'abe' chipan ja trono in xumaj tzij cuq'uin.

22 Ja c'a winak tok quic'axaj ja nbij quemaj rakic quechi', quewa' quibij ri': —Jala' ja nkac'axaj le' rukul jun dios, ma rukul ta jun achi, queri' quibij.

23 Chaka jalal tok pi jun ángel rxin ja kajaw Dios, xucoj jun yobil tre ja Herodes como ja Herodes arja' xuya' lugar chique ja winak chi nqueya' ruk'ij, ma ruk'ij ta ja Dios xuya'. Ja c'a yobil xoc tre ja Herodes quewa' rbanic ri', ec'o jule' jut xetijo rxin in cam cumal ja jut.

24 Pro ja c'a rtzobal Dios jari' más chi na xel rbixic, más chi na e q'uiy ja winak ja xeniman rxin.

25 Ja c'a Bernabé rachbil Saulo ja tok jachtaj can ja rayuda cumal xe'elel pa Jerusalén, xebe chic pan Antioquía in quec'amel ja Juan ja c'o chic jun rubi' nbixi Marcos.

13

1 Ja chipan ja riglesia ja c'o pan Antioquía ec'o jule' profeta in maestro. Quewa' quebi' ri', Bernabé, Simón ja c'o chic jun rubi' nbixi Niger, Lucio ja raj Cirene, Manaén ja re jun aq'uiyic ruq'uin ja Herodes ja gobernador xin Galilea, in Saulo.

2 Queban c'a jutij quimolon qui' chi rya'ic ruk'ij ja Dios, quimajon rbanic ja rayuno ja tok c'oli bix chique rmal

ja rEspíritu Santo quewari': —Anin encha'on ja Bernabé in Saulo chi rbanic jun samaj. Camic que'eparti'ij chi nequibana' ja samaj, queri' bix chique.

3 C'ac'ari' quemaj rbanic jun oración. Ja c'a tok tzuri ja roración in tok tzuri ja rayuno cumal queya' quek'a' pa quewi' ja Bernabé in Saulo chi nequiparti'ij. C'ac'ari' xequetakel chi rbanic ja samaj.

* * * * * * * * * *

4-5 Queri' queban ja Bernabé in Saulo, xetakel rmal ja rEspíritu Santo, xebe, xe'ekaj chipan ja tinamit Seleucia, cachbilanel ja Juan ja c'o chic jun rubi' Marcos. Ja c'a Juan arja' neruto' chipan ja samaj. C'ac'ari' xe'oquel chipan jun lancha, xebe chic chipan jun lugar Chipre rubi', c'o pa mar. Xe'ekaj chipan ja tinamit Salamina ja c'o pa rcuenta Chipre. Tri' c'a quemaj wi' rbixic ja rtzobal Dios pa tak jay xin molbal ri'il ja bar nquemol wi' qui' ja raj Israel.

6 Xebe nat nakaj chipan ja lugar Chipre. Ja tok xe'ekaj chipan ja tinamit Pafos tri' c'o wi' jun achi quewil aj Israel, Barjesús rubi'. Ja c'a Barjesús arja' aj'itz. Arja' nbij chi profeta ocnak wi' pro xa banol engaño.

7 Nsamaj pa rcuenta ja gobernador xin Chipre. Ja c'a gobernador arja' jun achi congana rna'oj, Sergio Paulo rubi'. Xutak quisiq'uixic ja Bernabé in Saulo como c'o rgana nc'axaj ja rtzobal Dios.

8 Ja Barjesús arja' c'o chic jun rubi' nbix tre, Elimas ne'xi. Elimas tibij tzij aj'itz. Ja c'a xuban ja raj'itz, ja tok xe'ekaji ja Bernabé in Saulo arja' xuch'a' chique ja tijonem ja nqueya' utzc'a ja gobernador matiyuke' ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

9 Ja Saulo arja' c'o chic jun rubi' nbix tre, Pablo ne'xi. Ja c'a Pablo nojnak ja rEspíritu Santo pa ranma, kas xtz'elwachij ja raj'itz

10 in quewa' xbij tre ri': —Atat xa at banol engaño, xa at itzel achi, xa at ralc'wal diablo, ni mta wi' agana ruq'uin ja rutzil. ¿Nak c'a tre ja tok nach'a' ja rtzobal Dios? ¿Nak c'a tre ja tok mataya' lugar chique ja winak chi nquinimaj?

11 Camic natij na pokon pa ruk'a' ja kajaw Dios como natmoyiri in c'o jun tiempo matatz'at chic ja sakil, ne' tre.

Ja c'a raj'itz tok bitaj queri' tre rmal ja Pablo ni jari' hora moyiri. C'ac'ari' xumaj rcanoxic jun ja nyukenel rxin chi ruk'a'.

12 Ja c'a gobernador tok xutz'at chi xoc moy ja raj'itz yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo como congana c'asc'o'i xc'axaj ja tijonem ja nqueya' ja Pablo in Bernabé tre ja kajaw Dios.

* * * * * * * * * *

13 C'ac'ari' ja Pablo xe'oquel pa lancha, xe'elel chipan ja tinamit Pafos, xebe chic chipan ja tinamit Perge ja c'o pa rcuenta Panfilia. Pro ja Juan Marcos arja' xeruya' can, melojto ja pa Jerusalén.

14 Ja c'a Pablo in Bernabé tok xe'elel chipan ja tinamit Perge xebe chic chipan ja tinamit Antioquía ja c'o pa rcuenta Pisidia. Ja tok xerila' ja xula'nbal k'ij xe'oc chipan ja jay xin molbal ri'il in xetz'abe'e.

15 Majtaj rsiq'uixic ja rtzobal Dios ja tz'iban can rmal ja Moisés in cumal ja jule' chic profeta. Ja tok siq'uitaji ec'o jule' oficial rxin ja jay xin molbal ri'il eje'e' c'oli quetakel rbixic chique ja Pablo in Bernabé quewari':

—Kach tak aj Israel, wi c'o jun paxbanem newajo' nebij chique ja winak nkaya' tiempo chewe camic, xeche'el chique.

16 Ja c'a Pablo arja' pe'i in xuban ruk'a' chiquewach ja winak utzc'a chi nquicajba' tzij in quewa' xbij chique ri':

—Ixix ja rix kach tak aj Israel in ixix chakaja' ewanojelal ja nexbej ewi' chwach ja Dios, tec'waxaj ja xtinbij chewe ri'.

17 Ja Dios kaxin ajoj ja rok aj Israel arja' xerucha' ja kati't kamama' ojer. Xuya' chique chi xe'oc jun nimlaj tinamit tokori' ja tok xeq'ueje' pan Egipto. Pro ma ja ta Egipto ja kas

mero quitinamit in tok q'uiswani ja
Dios arja' congana xucoj rchok'ak'
xerlasajto pa quek'a' ja raj Egipto.
18 Ja c'a tok xe'elto ja pan Egipto
ca'winak juna' xeq'ueje' chipan ja lu-
gar ja chakijlaj ulew in congana itze-
lal queban tri' pro ja Dios arja' xu-
coch' nojelal.
19 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja rulew
rbina'an Canaán ec'o wuku' tinamit
ja rec'o chic chipan pro ja Dios arja'
xercamsaj chi e wuku' in ja rulew
jari' xuya' chique ja kati't kamama'
como herencia.
20 Ja k'etbaltzij jari' xuya' pa quek'a'
juesa'. Quiji' ciento juna' in nic'aj
xe'uc'ax cumal ja juesa'. Ja q'uisbal
juez jari' ja rojer profeta Samuel.
21 C'ac'ari' quic'utuj jun rey tre ja
Dios utzc'a ja k'etbaltzij nq'ueje' chic
pa ruk'a' ja rey. In queri' xuban ja
Dios, xuya' chic ja k'etbaltzij pa ruk'a'
ja Saúl rc'ajol Sis. Ja Sis arja' riy
rumam can ja Benjamín. Ja Benjamín
arja' jun chique ja cablajuj rc'ajol Ja-
cob. Ca'winak juna' q'ueje'e ja Saúl
chipan ja k'etbaltzij.
22 Ja Dios tok xlasaj ja k'etbaltzij pa
ruk'a' ja Saúl xucoj chic pa ruk'a' ja
rey David in quewa' xbij ri': —Anin
congana nel nuc'u'x trij ja David ja
rc'ajol Isaí. Arja' nuban na cumplir
ja nvoluntad xa nak ta ja nwajo' tre
chi nuban. Queri' xbij ja Dios, ne'e ja
Pablo chique. In xbij chic chique:
23 —C'o jun riy rumam can ja David,
Jesús rubi'. Ja c'a Jesús arja' takonto
rmal ja Dios chi kato'ic ja rok aj Israel
como queri' tzujun can rmal ja Dios
ojer.
24 Ja Jesús tok maja'n tumaj ja
rsamaj majtajnak chic rchomarsaxic
rubey rmal ja Juan Bautista como
ja Juan quewa' nbij chique canojel
ja winak ja raj Israel: —Teq'uexa'
ja rena'oj, teya'a' can ja ritzelal in
quixban bautizar, ne' chique.
25 Ja Juan Bautista tok xajalal
maja'n tuq'uis ja rsamaj quewa' xbij
chique ja winak ri': —Anin ma in
Cristo ta ja cani' nech'ob chwij. Ja
Cristo arja' xajalal maja'n tumaj ja
rsamaj in más na nim ruk'ij arja'
chinwach anin, nixtac'a yatal ta
chwij chi xtinquir ta rc'amal ja
rxajab, ne' chique.
26 Ixix ja rix kach tak aj Israel
ja rix riy rumam can ja kamama'
Abraham in ixix chakaja' ewanoje-
lal ja nexbej ewi' chwach ja Dios,
camic nbij chewe chi ewxin ixix ja
utzlaj tzij ja kamajon rbixic chewe ja
rc'amonto ja totajem xin Dios.
27 Como ja winak ja rec'o pa
Jerusalén e cachbil ja k'etol tak tzij
ja nebano mandar quixin, eje'e' ma
xch'obtaj ta cumal chi ja Jesús arja'
ja To'onel ja takonto rmal ja Dios
nixtac'a ch'obtaj ta cumal chakaja'
nak rbanic ja rtzobal Dios ja tz'ibtal
can ojer cumal ja profeta ja nsiq'uix
pa tak quixquin pa tak xula'nbal k'ij.
Quic'utuj rcamic ja Jesús in tri' bantaj
wi' cumplir ja tz'ibtal can ojer cumal
ja profeta.
28 Quicanoj ril ja Jesús in masqui
mta ril pro quic'utuj rcamic tre ja
Pilato.
29 Ja Jesús tok bantaj cumplir no-
jel ja tz'ibtal can tre c'ac'ari' kajsax
chwach cruz in xemuki.
30 Pro ja Dios arja' xuya' tre chi
c'astaj chiquicojol camnaki'.
31 Ja c'a tok c'astajnak chic q'uiylaj
k'ij q'ueje' chi na cuq'uin jule'
discípulo, eje'e' ri' ja xerachbilajel
ja tok xe'elel pa Galilea in xebe pa
Jerusalén in camic quimajon rbixic
chique winak nojel ja quitz'aton tre
rc'aslemal ja Jesús.
32 Ja camic c'o jun utzlaj tzij
kac'amonto chewe quewari', ja
tzujux can chique ja kati't kamama'
ojer rmal ja Dios
33 jari' rbanon chic cumplir ja Dios
pa katiempo ajoj ja rok quiy que-
mam can como arja' xuyic ja Jesús
chipan ja camíc. Cani' tz'ibtal can
chipan ja rtzobal Dios chipan ja rcab
salmo quewa' nbij ja Dios tre ja Cristo
ri': —Atat at Walc'wal, camic xinc'ut
chiquewach ja winak chi at Walc'wal,
queri' xbij tre.

34 In c'a c'o na más ja tz'ibtal can
chipan ja rtzobal Dios ja nuc'ut
chikawach chi ja Dios ojer rtzujun
can chi nuya' na tre ja Cristo chi
nc'astaji chiquicojol camnaki' utzc'a
chi matak'ayi ja rcuerpo, quewa' nbij
ri': —Anin c'oli ja wutzil nya' na pan
ewi' ja cani' ntzujun tre ja rey David,
ne'e ja Dios.
35 In jun chic ja rtz'iban can ja
David tre ja Cristo, quewa' xbij ja
David tre ja Dios ri': —Ja cuerpo rxin
ja Santilaj Awalc'wal wotak chi mta
moda xtaya' ta lugar tre chi xtak'ay
ta, ne'e.
36 Ja c'a David tok xuq'uis ja samaj
ja ya'on tre rmal ja Dios chi nuban
bien kotak chi cami in xak'ayi ja
rcuerpo.
37 Pro ja cuerpo rxin ja Jesús jari'
ma xak'ay ta como ja Dios arja' xuya'
tre chi c'astaji chiquicojol camnaki'.
38 Rmalc'ari' tok nkabij chewe kach
tak aj Israel, bien tewotakij chi ja
Jesús ja kamajon rbixic chewe arja'
ncuyuwi ja kil kamac ja rok winak.
39 Xa nak ta nyuke' ruc'u'x ruq'uin
ja Jesucristo jari' nwasaxel libre
chipan ja ril rumac. Pro ja ley xin
Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés jari'
mta poder rc'an chi xcatrlasajel ta
chipan awil amac.
40 Rmalc'ari' tok nbij chewe,
tebana' cuenta matzij tikajto chewij
ja juicio xin Dios ja cani' tz'ibtal can
cumal ja profeta ojer, quewa' nbij ja
Dios ri':
41 —Ixix ja rix yok'onela' bien
tec'waxaj, congana c'asc'o'i xtetz'at
ja tok xtikaji ja nimlaj juicio chewij.
Como anin c'o jun nimlaj milagro
xtinban pan etiempo ixix pro jari'
matenimaj masqui c'o jun xtich'obo
chewach. Queri' rbin can ja Dios, ne'e
ja Pablo chique.
42 Ja c'a tok xe'elto chipan ja jay
xin molbal ri'il quewa' bix chique ja
Pablo cumal ja ma e aj Israel ta ri':

—Xquixpi chic jutz'it kuq'uin wuk-
bix ja cha jun chic xula'nbal k'ij utzc'a
chi nech'ob chic jutij chikawach ja
xabij chake camic, xeche'xi.
43 Ja c'a tok quipaxij qui' e q'uiy
chique ja raj Israel e cachbil jule'
chic ja nquixbej qui' chwach ja Dios
eje'e' xebe chiquij ja Pablo in Bern-
abé. Ja c'a Pablo in Bernabé c'o jun
paxbanem queya' chique quewari':
—Maxta temestaj ja rutzil xin Dios
ja kach'ob chewach camic, xeche'
chique.
44 Ja c'a cha jun semana chic ja tok
xerila' ja jun chic xula'nbal k'ij xey-
ictaji ja tinamit, xebe chi rc'axaxic ja
rtzobal Dios.
45 Pro ja raj Israel tok quetz'at chi
congana e q'uiy ja winak congana
quiakari ja canma. Quemaj rch'a'ic
tre ja Pablo ja nbij in c'o jule' itzel tak
tzij quibij tre.
46 Ja c'a Pablo in Bernabé eje'e' ma-
tiquixbej qui' chiquewach, quewa'
quibij chique ri':

—Ni rjawaxic wi' chi chewe ixix
kabij wi' ja rtzobal Dios nabey
pro como mta egana ruq'uin jari'
nek'alasbej chi ma yatal ta chewe
chi newil ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij. Rmalc'ari' ja tok nokbe
chic cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel
ta.
47 Como queri' bin chake rmal ja
Dios chi nkaban cani' tz'ibtal can
chipan ja rtzobal Dios quewari': —
At ncojon como jun luz ja nsakirsan
quebey ja winak ja ma e aj Israel ta
utzc'a chi naya' rbixic ja totajem xin
Dios chique ja winak nojel nat nakaj
chwach ja rwach'ulew. Queri' nbij ja
Dios, ne'e ja Pablo chique.
48 Ja c'a ma e aj Israel ta tok
quic'axaj ja xbij ja Pablo janila xe-
quicot rmal in congana queya' ruk'ij
ja rtzobal Dios. Ec'o jule' chique yuke'
quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Queri'
queban canojel ja recha'on rmal ja
Dios chi nquewil ja utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij.
49 Ja c'a rtzobal Dios be nat nakaj
chipan ja lugar.
50 Pro ja c'a raj Israel eje'e' xebe
cuq'uin jule' ixoki' ja nqueban re-
spetar ja Dios ja nimak quek'ij in
cuq'uin chakaja' ja principali' xin

tinamit. Ja tok xe'ekaj cuq'uin xe-
quitakchi'ij chi neyictaj chiquij ja
Pablo in Bernabé. In queri' queban,
xequilasajto chipan ja lugar.
51 Ja c'a Pablo rachbil Bernabé eje'e'
quiquiraj can ja pokok rxin ja tina-
mit ja c'o pa cakan jari' retal chi ja
winak nquetij na pokon rmal ja mta
quigana ruq'uin ja utzlaj tzij xin Je-
sucristo. C'ac'ari' xebe chic chipan ja
tinamit Iconio.
52 Pro ja winak ja yuke' quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo eje'e' congana
nequicoti in nojnak ja rEspíritu Santo
pa tak canma.

14

1 Ja c'a Pablo rachbil Bernabé ja tok
xe'ekaj chipan ja tinamit Iconio xe'oc
chipan ja jay xin molbal ri'il quixin
ja raj Israel. Quemaj rbixic ja utzlaj
tzij in congana e q'uiy ja winak yuke'
quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo rmal
tanto chique ja raj Israel in chique ja
ma e aj Israel ta chakaja'.
2 Pro ja raj Israel ja ma xeniman
ta eje'e' xequitakchi'ij ja ma e aj Is-
rael ta utzc'a chi xa itzel nequetz'at ja
kach'alal.
3 Rmalc'ari' tok ja Pablo rach-
bil Bernabé eje'e' xeq'ueje' na
jun tiempo chipan ja tinamit,
nqueya' rbixic ja rtzobal Dios pro
ni matiquixbej wi' qui'. Quech'ob
chiquewach ja winak nak rbanic ja
rutzil xin Dios chi nucuy ja kil kamac
ja rok winak. Ja c'a Dios arja' xuya'
chique ja Pablo in Bernabé chi c'o
jule' milagro queban utzc'a ja winak
ncotakij chi ni katzij wi' ja nquibij.
4 Pro ja tinamit ca'i' queban, nic'aj
quecoj qui' cuq'uin ja raj Israel ja ma
xeniman ta in nic'aj chic quecoj qui'
cuq'uin ja rapóstol Pablo in Bernabé.
5 C'ac'ari' ja raj Israel e cachbil ja
ma e aj Israel ta eje'e' quec'am qui'
cuq'uin ja k'etol tak tzij xin tinamit
chi nequetz'uj ja Pablo in Bernabé in
nequeq'uiak tza'n abaj.
6 Ja c'a Pablo in Bernabé ja tok
xekaj rbixic cuq'uin xe'anmaji, xebe
chipan ca'i' tinamit ja c'o pa rcuenta
Licaonia, jun Listra rubi' in jun chic
Derbe. In xebe chakaja' pa tak lugar
ja c'o chinakaj ja ca'i' tinamit.
7 Ja tok xe'ekaji quemaj rbixic ja
utzlaj tzij xin Jesucristo.

* * * * * * * * * *

8 C'o jun achi pa Listra arja' tz'ubuli,
siquirnak rkan. Arja' ni pa ralaxic wi'
chi maticowini nbini, ni mta wi' jutij
binnak ta nixtac'a jutz'it ta.
9 Arja' rmajon rc'axaxic ja ntajini
nbij ja Pablo. Ja c'a Pablo arja' kas
xtz'elwachij ja rachi in xutz'at chi c'o
yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chi
ntzuri.
10 Cow tzijon ruq'uin: —Catyictaji,
ne' tre. Chaka c'a jalal tok yictaji in
xumaj binem.
11 Ja c'a winak tok quetz'at ja mila-
gro ja xuban ja Pablo quemaj rakic
quechi', quemaj tzij chipan ja tzobal
Licaonia: —Tetz'ata' mpe' le', e ca'i' ja
dios ekajnakto kuq'uin, e cani' winak
neca'yi, xeche'e.
12 Quibij tre ja Bernabé chi arja' ja
dios rbina'an Júpiter. In quibij tre ja
Pablo chi arja' ja dios rbina'an Mer-
curio como más ntzijoni ja Pablo.
13 C'o jun sacerdote rxin ja dios
Júpiter in c'o jun templo chakaja'. Ja
templo tri' c'o wi' ja bar natoc wi'
chipan ja tinamit. Tri' be wi' ja sac-
erdote, ec'o wacax erc'amonel in jule'
cotz'i'j chakaja'. Ja nrajo' ja sacer-
dote nercamsaj ja wacax utzc'a chi
arja' e rachbil ja winak nequitzu-
juj chiquewach ja Pablo in Bernabé
como jun sacrificio.
14 Pro ja rapóstol Bernabé in Pablo
ja tok xekaj rbixic cuq'uin chi queri'
nbạn chique quemaj rakic quitziak
jari' retal chi pokon nquena' ja nbạn
chique e cani' dios. C'amc'ol canim
xebe, xe'oc chiquicojol ja winak, que-
maj rakic quechi' in quewa' quibij
chique ri':
15 —¿Nak tre tok neban quewa'
chake? Ajoj xa ok winak, xa ok junan
ewq'uin. Okpenak ewq'uin nurkabij
chewe chi ne'eya' can awa' jule' dios
ri' ja mta ne'oc wi' in tiyuke' ec'u'x

ruq'uin ja c'aslic Dios como arja' winakarsani ja caj in rwach'ulew in mar chakaja'. Mta nak ta ja maquita arja' winakarsyon.

16 Ja chipan ja rojer tak tiempo ja k'axnak can ja Dios xuya' lugar chique ja winak ja rec'o pa tak nación chi nquinimaj ja quicostumbre, jule' costumbre ja quiwinakarsaj nojoj queyon.

17 Pro ni c'o wi' ja xuban ja nk'alasbej chi c'o jun c'aslic Dios como ni c'o wi' ja rutzil nuban, nkajsaj jab pa kawi', nuya' buen tak cosecha, nuya' ja nc'atzin chake chi nkatij in nuya' quicotemal pa tak kanma. Queri' quibij ja Pablo chique.

18 Pro masqui queri' quibij chique ni ma k'ilic ta wi' ncajo' como ja winak ni c'o wi' quigana nquitzujuj jun sacrificio chiquewach.

19 Ec'o c'a jule' winak e aj Israel xe'ekaji pa Listra, jule' chique pan Antioquía e'elnakel wi' in jule' chic chique pan Iconio e'elnakel wi'. Eje'e' xequitakchi'ij ja winak chi nqueq'uiak ja Pablo tza'n abaj. Ja tok q'uiaktaj cumal tza'n abaj quilasajto chipan ja tinamit. Cami ja Pablo ja nquech'ob eje'e'.

20 Ja c'a Pablo tok quemol qui' ja kach'alal trij yictaji in xoc chic jutij chipan ja tinamit. Ja c'a chi rcab k'ij e ca'i' ruq'uin ja Bernabé xebe chipan ja tinamit Derbe.

21 Ja c'a tok xe'ekaji ja pa Derbe quemaj rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo in e q'uiy ja winak yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo rmal. C'ac'ari' xemeloj chic jutij chipan ja roxi' tinamit Listra, Iconio in Antioquía,

22 quemaj ryukbaxic quec'u'x ja kach'alal in c'o jule' paxbanem queya' chique quewari': —Cow quixpe'i, maxta teya' can ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Kanojel ja nokoc chipan ja gobierno xin Dios ni rjawaxic wi' chi q'uiy rwach ja rpokonal npi na chakij rmal, xeche' chique.

23 Ja chipan ja jujun iglesia ec'o jule' anciano xequecha' can ja ne'uc'an quixin ja kach'alal. Quemaj rbanic oración rachbil ayuno. Ja c'a tok tzuri ja roración in ayuno cumal quewa' quibij can chique ja kach'alal ri': —Camic yukul chic ec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo, arja' ta xquixchajini, xeche' can chique.

* * * * * * * * * *

24 C'ac'ari' xebe, xek'ax pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta Pisidia in xe'ekaj chipan ja tinamit Perge ja c'o pa rcuenta Panfilia.

25 Queya' rbixic ja rtzobal Dios chique ja winak ja raj Perge c'ac'ari' xebe chic chipan ja tinamit Atalia.

26 Tri' xe'oquel wi' pa lancha, xebe chic pan Antioquía ja bar e'elnakel wi' nabey tokori' tok xebạn recomendar pa ruk'a' ja Dios chi rbanic ja samaj. Como tzurnak chic ja samaj chewi' tok xemeloji pan Antioquía.

27 Ja c'a tok xe'ekaji xequemol ja kach'alal, quemaj rcholic chiquewach nojel ja samaj ja xuban ja Dios ja tok queya' rbixic ja rtzobal in quech'ob chiquewach chakaja' nak rbanon ja Dios chi rjakic quebey ja winak ja ma e aj Israel ta utzc'a chi nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

28 Queri' queban, xeq'ueje' jun tiempo cuq'uin ja kach'alal pan Antioquía.

15

1 Ec'o c'a jule' achi'i' e'elnakel chipan ja departamento Judea, ebenak pan Antioquía. Ja c'a tok xe'ekaji quemaj quitijoxic ja kach'alal, quewa' quibij chique ri': —Ja wi ma quixban circuncidar ja cani' bin can chake rmal ja Moisés chi nkaban jari' mta moda xtewil ta ja totajem xin Dios. Queri' quibij chique.

2 Ja c'a Pablo in Bernabé eje'e' congana quech'a' chique ja rachi'i' ja tijonem ja nqueya', congana chi tzij queban cuq'uin rmal. Ja c'a tok q'uiswani ja Pablo in Bernabé e cachbil jule' chic kach'alal eje'e' xecha'i chi nebe pa Jerusalén cuq'uin ja rapóstol in anciano utzc'a chi

nequichomij ja problema tre ja circuncisión.
3 Queri' queban, xetakel cumal ja riglesia, xek'ax pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta Fenicia in pa rcuenta Samaria chakaja'. Xa bar ta tri' nek'ax wi' ni nqueya' wi' rbixic chique ja kach'alal chi ja winak ja ma e aj Israel ta queya' can ja rojer tak costumbre ja quiniman nabey in yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in ja kach'alal congana xequicot rmal.
4 Ja c'a tok xe'ekaj pa Jerusalén xec'ul cumal ja rapóstol in anciano in cumal ja jule' chic kach'alal. Quemaj rcholic chiquewach nojel ja samaj ja xuban ja Dios tokori' tok xequiya'a' rbixic ja rtzobal chique ja winak ja ma e aj Israel ta.
5 Pro ec'o jule' kach'alal e fariseo, eje'e' xeyictaji in quewa' quibij ri': —Ni rjawaxic wi' chi nekaban circuncidar ja kach'alal ja ma e kach aj Israel ta, ni rjawaxic wi' chi nkabij chique chi puersa nquinimaj ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés, xeche'e.
6 Ja c'a rapóstol e cachbil ja ranciano eje'e' quemol qui' chi rch'obic rij rwach ja problema tre ja circuncisión,
7 congana chi tzij queban rmal. Ja tok q'uiswani yictaji ja Pedro in quewa' xbij chique ri':
—Wach'alal, bien ewotak chi ja nabey tok kamajto ja samaj ri' ja Dios arja' xinrucha' checojol, xinrutakel cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel ta utzc'a chi xenya'a' rbixic chique ja utzlaj tzij xin Jesucristo utzc'a chi nyuke' quec'u'x ruq'uin.
8 Ja Dios arja' bien rotak rwach ja kanma ja rok winak, xutakto ja rEspíritu Santo cuq'uin eje'e' ja cani' xuban ajoj chake nabey jari' xc'utbej chiquewach chi neruc'ul eje'e' chakaja'.
9 Ja Dios arja' ma jun ta utz nutz'at in ma jun ta itzel nutz'at pro xa junan xuban chake chi ok ca'i' tinamit como arja' xch'ach'ojirsaj ja canma eje'e' chakaja' rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
10 Camic ¿nak c'a tre ja tok matenimaj ja rbanon ja Dios? Ja tok nebij chique ja kach'alal chi puersa nquinimaj ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés jari' cani' jun nimlaj ijka'm neya' chiquij. Ja c'a kati't kamama' eje'e' ma xecowin ta quinimaj ta ja ley in nixtac'a ajoj ta okcowinnak ta kaniman chakaja'.
11 Pro ja rajoj bien kotak chi xa rmal ja rutzil ja nsipax chake rmal ja kajaw Jesucristo xa chewi' tok nkawil ja totajem xin Dios in queri' chique ja kach'alal ja ma e kach aj Israel ta chakaja'. Queri' xbij ja Pedro chique.
12 Canojelal ja quimolon qui' chipan ja lugar mchita tzij nqueban. Queya' chic quixquin tre ja nbix chique cumal ja Pablo in Bernabé. Ja c'a Pablo in Bernabé eje'e' quemaj rcholic chiquewach nojel ja xuban ja Dios ja tok xuya' chique chi c'o jule' nimak tak milagro queban chiquewach ja winak ja ma e aj Israel ta.
13 Ja c'a tok tzuri tzij cumal ja Pablo in Bernabé c'ac'ari' tzijon chic ja Jacobo, quewa' xbij ri':
—Wach'alal, teya'a' ewxquin tre ja xtinbij chewe ri'.
14 Ja kach'alal Simón Pedro arja' xuch'ob chikawach nak rbanic ja samaj ja xuban ja Dios chiquicojol ja ma e aj Israel ta ja tok majtajto ja samaj, ec'o jule' chique xerucha' chi xe'oc e tinamit xin Dios.
15 Jari' bien nuc'am ri' ruq'uin ja tz'ibtal can cumal ja rojer tak profeta chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ja Dios ri':
16 —Ja c'a tok xtibantaj cumplir nojel awa' wari' c'ac'ari' xquinmeloj chic jutij cuq'uin ja riy rumam can ja David chi quichomarsaxic. Ja camic e cani' jun templo ja benak chi tok'ulew, xa yojtajnak ja quic'aslemal. Pro anin nchomarsaj na ja quic'aslemal ja cani' nban tre jun templo tok yojtajnak in nchomarsax chi na jutij.
17 Queri' nban chique utzc'a chi ninquinimaj chic chakaja' ja winak

ja rencha'on chiquicojol ja ma e aj
Israel ta.
18 Queri' nbij ja kajaw Dios in jari'
ni rk'alasanto wi' ojer. Queri' nbij ja
rtzobal Dios, ne'e ja Jacobo chique. In
xbij chic chique:
19 —Como queri' nbij ja Dios mejor
ma quekanak ta ja winak ja ma e
kach aj Israel ta ja neniman rxin ja
Dios.
20 Xarwari' nkaban, nkatakel rbixic
cuq'uin chi ma tiqueti' ta ja ti'ij
ja tzujun chiquewach cachbal tak
winak owi chwach rachbal tak
nakun. In jun chic, ma que'oc ta
cuq'uin ixoki' ja ma e quixjayilal ta
in ja rixoki' chakaja' ma que'oc ta
cuq'uin ja rachi'i' ja ma e quichajilal
ta. In jun chic, ma tiqueti' ta ja ti'ij ja
wi ma elnak ta rquiq'uel ja chicop. In
jun chic, ma tiqueti' ta ja quic'.
21 Queri' nkabijel chique como ja
ley xin Moisés ojer majtajnakto rbixic
pa tak tinamit pro nojel tinamit. No-
jel tak xula'nbal k'ij ni c'o wi' ja ley xin
Moisés nsiq'uixi pa tak jay xin molbal
ri'il kaxin ja rok aj Israel. Queri' xbij
ja Jacobo chique.
22 Ja c'a rapóstol e cachbil ja
ranciano e cachbil chic canojel ja
kach'alal eje'e' xa jun quech'ob, ec'o
ca'i' kach'alal xequecha' chi nebe
pan Antioquía, necachbilajel ja Pablo
in Bernabé, jun Judas rubi' ja c'o
chic jun rubi' Barsabás ne'xi, in jun
chic Silas rubi'. Ja c'a Judas in Silas
eje'e' nimak quek'ij chiquicojol ja
kach'alal.
23 C'ac'ari' banel jun carta, ya'el
chique ja Pablo, quewa' bixel chipan
ri':
—Ajoj ja rok apóstol e kachbil ja
ranciano e kachbil chic canojel ja
kach'alal nkatakel rutzil ewach ja rix
kach'alal ja ma ix aj Israel ta ja rixc'o
pan Antioquía in pa tak tinamit ja c'o
pa rcuenta Siria in pa tak tinamit ja
c'o pa rcuenta Cilicia.
24 Kach'alal, xurkaj rbixic kuq'uin
chi ec'o jule' achi'i' ja xe'elel chika-
cojol, xebe ewq'uin xequibij chewe
chi rjawaxic chi nixban circuncidar
in puersa nenimaj ja ley xin Dios ja
tz'ibtal can rmal ja Moisés. Queri'
quibij chewe, quicapujsaj ec'u'x in
quesach ena'oj. Pro kach'alal, ma ajoj
ta xoktako'el quixin.
25 Rmalc'ari' ja tok kamol ki' in
xa jun kach'ob, ec'o ca'i' kach'alal
xekacha' chi nebe ewq'uin, necachbi-
lajel ja chak'laj tak kach'alal Bernabé
in Pablo.
26 Ja Bernabé in Pablo c'o je'e
quiya'on qui' pa camíc rmal ja kajaw
Jesucristo.
27 Ja Judas in Silas eje'e' ja ca'i'
kach'alal ja nekatakel ewq'uin, eje'e'
nech'obo chewach nak rbanic ja
katz'iban chipan awa' jun carta ri'.
28 Como ja rEspíritu Santo arja'
nbini chi xa jun ca'i' punto ja
rjawaxic chi nkaya' chi ekul in ma
rubey ta xtikaya' ta cani' jun nimlaj
ijka'm chewij in queri' nkach'ob ajoj
chakaja'.
29 Quewa' ja punto ja nkaban re-
comendar chewe ri', ma teti' ta ja
ti'ij ja tzujun chiquewach cachbal
tak winak owi chwach rachbal tak
nakun. In jun chic, ma teti' ta ja quic'.
In jun chic, mateti' ta ja ti'ij ja ma
elnakel ta rquiq'uel ja chicop. In jun
chic, ma quixoc ta cuq'uin ixoki' ja
ma ewixjayilal ta in ixix ja rix ixoki'
ma quixoc ta cuq'uin achi'i' ja ma
ewachajilal ta. Ja wi nek'il ewi' chi
rbanic ja c'a kabij chewe ri' jari' utz
ja neban. Tebana' cuenta ewi', Dios ta
xquixchajini. Queri' ja bixel chipan
ja carta.
30 C'ac'ari' xetakel ja Pablo. Ja
c'a tok xe'ekaj pan Antioquía xeque-
mol ja kach'alal in quejach ja carta
chique.
31 Ja c'a kach'alal ja tok quisiq'uij
ja carta congana xequicoti como con-
gana yukbax quec'u'x rmal.
32 Ja Judas in Silas eje'e' e profeta in
congana paxbanem queya' chique ja
kach'alal, quicowirsaj más quec'u'x
chipan ja rtzobal Dios.
33 Tri' xeq'ueje' na wi' jun tiempo.
C'ac'ari' quech'ob chi nemeloji ja pa
Jerusalén cuq'uin ja kach'alal ja re-
takyonpi quixin. Ja tok xajalal maja'n

quebe bix chique cumal ja kach'alal:
—Tebana' jutz'it cuenta ewi', Dios ta
xquixchajini, xeche'xi.
34 Pro ja Silas arja' xuch'ob chi
nq'ueje' can na cuq'uin.
35 Ja c'a Pablo in Bernabé eje'e'
xeq'ueje' chi na pan Antioquía
chakaja'. Eje'e' e cachbil jule' chic
kach'alal xequitijoj ja winak in
queya' rbixic ja rtzobal ja kajaw Dios.

* * * * * * * * * *

36 Xeq'ueje' na jun tiempo tri' pan
Antioquía. C'ac'ari' ja Pablo xbij tre ja
Bernabé:
—Jo' chic jutij chi quik'iloxic ja
kach'alal ja ma e aj Israel ta ja
rec'o pa tak tinamit ja bar kaya' wi'
rbixic ja rtzobal ja kajaw Dios. Jo'
que'ekatz'ata' nak quibanon, ne' tre.
37 Ja c'a Bernabé arja' nrajo' chi
nquec'amel ja Juan ja c'o chic jun
rubi' nbix tre Marcos ne'xi.
38 Pro ja Pablo quewa' xbij tre ri':
—Ma utz ta nkac'amel ja Juan como
arja' xuban chake jutij xokruya' can
pa Panfilia in ma xokrachbilaj chi ta
tre ja samaj xin Dios ja xekabana', ne'
tre.
39 Congana quech'ob rij rwach nak
nqueban tre ja Juan. Ja tok q'uiswani
queban ca'i' rmal como ma junan
ta nquech'ob tre. Ja Bernabé arja'
xuc'amel ja Marcos, xe'oquel pa lan-
cha, xebe chipan ja lugar rbina'an
Chipre.
40 Ja c'a Pablo arja' xcanoj ja
kach'alal Silas. Ban oración pa
quicuenta cumal ja kach'alal: —Dios
ta xquixchajini, xeche'xi.
41 C'ac'ari' xebe cuq'uin ja rigle-
sia ja rec'o pa tak tinamit ja c'o pa
rcuenta Siria in pa tak tinamit ja c'o
pa rcuenta Cilicia, quicowirsaj más
quec'u'x ja kach'alal chipan ja rtzobal
Dios.

16

1 Quemaj chic jutij quebey, xebe
chipan ja ca'i' tinamit Derbe in Listra.
Ja c'a tok xe'ekaji tri' quewil wi' jun
ala' Timoteo rubi'. Ja c'a Timoteo arja'
ajsamajel rxin ja Jesucristo. Ja rute'
arja' aj Israel in yukul chic ruc'u'x
ruq'uin ja Jesucristo pro ja rtata' ma
aj Israel ta, griego.
2 Ja kach'alal ja rec'o pa Listra in
chakaja' ja rec'o pan Iconio eje'e' utz
quetz'at ja Timoteo.
3 Ja Pablo arja' c'o rgana chi ja
Timoteo noc rachbil tre ja samaj xin
Dios rmalari' ja tok xuban circunci-
dar. Queri' xuban tre utzc'a chi ma
pokon ta nquena' ja raj Israel ja rec'o
chipan ari' lugar como eje'e' bien co-
tak chi griego ja rtata' ja Timoteo, ma
aj Israel ta.
4 C'ac'ari' xebe pa tak tinamit
chi quik'iloxic ja kach'alal. Ja c'a
tok xe'ekaj cuq'uin queya' rbixic
chique ja banonto recomendar
chique cumal ja rapóstol in cumal ja
ranciano ja rec'o pa Jerusalén.
5 Queri' queban in más chi na yuke'
quec'u'x ja riglesia ruq'uin ja Jesu-
cristo rmal, k'ij k'ij congana xebe más
pa nim.

* * * * * * * * * *

6 Ja c'a Pablo in Silas eje'e' laj
xebe chipan ja departamento Asia
chi nqueya' rbixic ja rtzobal Dios pro
ma xyataj ta lugar chique rmal ja
rEspíritu Santo. C'ac'ari' xek'ax pa tak
lugar ja c'o pa rcuenta Frigia in pa tak
lugar ja c'o pa rcuenta Galacia.
7 Ja c'a tok xe'ekaji ja pa mojo'n
rxin ja tinamit Misia laj xebe chipan
ja departamento Bitinia pro jutij chic
ma xyataj ta lugar chique rmal ja
rEspíritu Santo.
8 C'ac'ari' xebe, ni ja' mojo'n rxin ja
tinamit Misia cuc'an in xe'ekaj chic
chipan ja tinamit Troas.
9 Ja c'a tok xoc ak'a' c'oli ja xutz'at
ja Pablo cani' pan achic', c'o jun achi
xutz'at aj Macedonia. Ja c'a rachi tri'
pa'l wi' pa Macedonia in quewa' nbij
tre ja Pablo ri': —Tabana' jun utzil
chake, catk'axto wawe' pa Macedo-
nia, ko'arto'o', ne' tre.
10 C'ac'ari' quichomla' qui' chanim
chi nebe pa Macedonia. Ja c'a ranin
ja rin Lucas xintre' chiquij. Bien

ch'obtaj kumal chi Dios arja' nokr-
siq'uij chi nokbe cuq'uin ja winak
ja raj Macedonia utzc'a chi nekabij
chique ja utzlaj tzij xin Jesucristo.

* * * * * * * * * *

11 Rmalc'ari' ja tok xokoquel pa lan-
cha, xokelel ja pa Troas, jic xokbe,
xokekaj chic chipan jun lugar Samo-
tracia rubi', ja c'o pa mar. Ja c'a chi
rcab k'ij xokbe chic, xokekaj chipan
ja tinamit Neápolis.
12 Xokelel chipan ja lancha in
xokbe chic chipan ja tinamit Filipos.
Ja Filipos jari' cabecera rxin ja de-
partamento Macedonia. Ja winak ja
rec'o pa Filipos eje'e' e aj Roma. Ja tok
xokekaji ja pa Filipos tri' xokq'ueje'
wi' jun tiempo.
13 Ja c'a tok xerila' ja xula'nbal
k'ij xokelel chipan ja tinamit, xokbe
chuchi' jun rkanya'. Tri' c'o wi' jun
lugar banbal oración. Ja tok xokekaji
tri' ec'o wi' jule' ixoki' quimolon qui',
xoktz'abe' cuq'uin in kamaj rbixic ja
rtzobal Dios chique.
14 C'o c'a jun chique ja rixoki' Lidia
rubi', chipan ja tinamit Tiatira penak
wi'. Ja c'a Lidia arja' ajc'ay jule' buen
tak tziak morada in nuban respetar
ja Dios. Ja c'a Pablo arja' rmajon
rbixic ja rtzobal Dios in ja Dios arja'
xuya' tre ja Lidia chi xnimaj ja nbij.
15 C'ac'ari' ban bautizar ja Lidia e
rachbil ja rec'o pa rochoch. Ja tok xe-
bantaj bautizar quewa' xbij ja Lidia
chake ri': —Camic wi nech'ob chi
ni katzij wi' chi yukul chic nuc'u'x
ruq'uin ja kajaw Jesucristo jo' paki
jutz'it chi wochoch, nya' eposada.
Queri' xbij chake in puersa xuban
chake chi nokq'ueje' kaj ruq'uin.
16 Kaban c'a jutij okbenak chipan
ja lugar ja banbal oración ja tok c'o
jun xtan kawil. Ja c'a xtan c'o jun
itzel espíritu ocnak pa ranma in rmal
ja ritzel espíritu chewi' tok c'o je'e
ncowini nbij pon nak ja maja'n tiban-
taji. Ja xtan ec'o rajaw in congana
pwok nquech'ec rmal ja nuban.
17 Ajoj kachbil ja Pablo okbenak in
trani ja xtan chakij ja tok xumaj rakic
ruchi', quewa' xbij chique ja winak
ri': —Ec'o jule' achi'i' wawe' eje'e' e
ajsamajela' rxin ja lok'laj Dios, ne-
tajini nquibij chake nak nkaban chi
noktotaji. Queri' xbij chique.
18 Q'uiylaj k'ij xuban queri' chake.
Ja tok q'uiswani ja Pablo arja' xoc'o
ruc'u'x rmal, xuya' vuelta in quewa'
xbij tre ja ritzel espíritu ri': —Pa
rubi' ja Jesucristo nbij chawe, catel pa
ranma ja xtan, ne' tre. Ja c'a ritzel
espíritu ni jari' hora xeli, xuya' can ja
xtan.
19 Ja c'a rajaw ja xtan ja tok quetz'at
chi mchita pwok nquech'ec trij
c'ac'ari' xequechap ja Pablo in Silas,
xequec'amel pa c'aybal ja bar c'o wi'
ja k'etbaltzij.
20 Ja tok equiya'on chiquewach ja
k'etol tak tzij quewa' quibij ri': —Ec'o
ca'i' achi'i' wawe' e aj Israel in con-
gana quimajon ryojic ja katinamit.
21 Eje'e' c'o jule' costumbre
nquec'ut chikawach pro como ok
aj Roma ch'a'oj rij chi nkanimaj,
xeche'e.
22 C'ac'ari' ja winak xeyictaj chiquij
ja Pablo in Silas. Ja c'a k'etol tak tzij
queya' jun orden: —Que'ech'anba' ja
rachi'i' in que'erapaj, xeche'e.
23 In queri' queban, congana que-
soc ja Pablo in Silas. C'ac'ari' xeque-
coj pa che' in quibij tre ja chajil che'
chi nerchajij chi utz.
24 Ja c'a chajil che' como bix queri'
tre rmalari' ja tok más na chipan ja
che' xeruya' wi' in xk'apba' cakan
chipan jun che'.
25 Pa tak nc'ajak'a' ja Pablo in
Silas eje'e' quimajon rbanic oración
in quimajon rbixaxic rubi' ja Dios.
Ja c'a jule' chic preso eje'e' quimajon
rc'axaxic ja roración in bix.
26 Chaka c'a jalal ja tok pi jun nimlaj
cubarkan, xusil rsimiento'il ja che'.
Jaktaji ruchi' ja che' nojelal. Ja preso
eje'e' eximon pa tak cadena pro xe-
sokpitaji canojel.
27 C'asoji ja chajil che' in tok xutz'at
chi jakal chic ruchi' ja che' nojelal
rmalc'ari' ja tok xlasaj ja respada, laj

xcamsaj ri' ruyon como ja xuch'ob arja' chi e'anmajnak chic ja preso.

28 Pro ja Pablo arja' xurak ruchi' in quewa' xbij tre ri': —Ma tacamsaj ta awi', okc'oli kanojelal, ne' tre.

29 Ja c'a chajil che' arja' xc'utuj jun k'ak' in tok jachtaj tre c'amc'ol ranim be cuq'uin ja preso. Ja tok xekaj cuq'uin ja Pablo in Silas congana nbirboti rmal ja xbeben ri'il in xuque' chiquewach.

30 C'ac'ari' xerlasajto chipan ja che' in quewa' xbij chique ri':

—Camic tebij chwe ¿nak c'o rjawaxic chwe chi nban utzc'a chi nwil ja totajem xin Dios? ne' chique.

31 —Tiyuke' ac'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo jari' nattotaji in netotaji chakaja' canojel ja rec'o pan awochoch, queri' quibij tre.

32 C'ac'ari' quemaj rbixic ja rtzobal ja kajaw Dios tre in chique chakaja' canojel ja rec'o pa rochoch.

33 Ja c'a chajil che' ni jari' hora xeruc'amel, xumaj rch'ajic ja bar esoctajnak wi'. Ja c'a tok ch'ajtaji c'ac'ari' ban bautizar in xeban bautizar chakaja' canojel ja rec'o pa rochoch.

34 C'ac'ari' xeruc'amel chi rochoch, xerutzuk, congana nquicoti in nequicoti chakaja' ja rec'o pa rochoch como yukul chic quec'u'x ruq'uin ja Dios.

35 Ja c'a tok sakari ja k'etol tak tzij eje'e' xequetakel jule' pulisiya' ruq'uin ja chajil che' chi nequibij tre chi nersokpijel ja Pablo in Silas. In queri' queban ja pulisiya'.

36 Ja c'a chajil che' quewa' xbij tre ja Pablo ri':

—Ja k'etol tak tzij quitakonto rbixic chwe chi nixnsokpijel. Camic utz chic nixbe, Dios ta xquixchajini, ne' chique.

37 Pro ja Pablo quewa' xbij chique ja pulisiya' ri':

—Ma rubey ta ja banon chake. Ajoj okc'o pa rcuenta ja gobierno xin Roma in c'o kak'a' tre ja ley rxin. Xokquirapaj chiquewach winak pro ma xquek'et ta tzij chakij in xokquecoj pa che'. Ja c'a camic c'o quigana nokquisokpijel pan awatali pro ma rubey ta ja queri'. Mejor, quepi na wawe', eje'e' na nesokpinel kaxin, ne' chique.

38 Ja c'a pulisiya' eje'e' xequibij chique ja k'etol tak tzij nojel ja bixel chique rmal ja Pablo. Ja c'a k'etol tak tzij ja tok cotakij chi ja Pablo in Silas ec'o pa rcuenta ja gobierno xin Roma congana quixbej qui' cumal.

39 C'ac'ari' xebe cuq'uin, xequic'utuj sachbal quemac chique. C'ac'ari' xequiwasajto libre in quewa' quibij chique ri': —Tebana' jun utzil, quixel chipan ja katinamit, xeche' chique.

40 Ja c'a Pablo in Silas ja tok xe'elto pa che' xebe chic chi rochoch ja Lidia. Xetzijon cuq'uin ja kach'alal in quiyukba' can quec'u'x, c'ac'ari' xebe chic.

17

1 Xek'ax chipan ca'i' tinamit, jun Anfípolis rubi', in jun chic Apolonia. C'ac'ari' xe'ekaj chipan ja tinamit Tesalónica. Tri' c'o wi' jun jay xin molbal ri'il quixin ja raj Israel.

2 Ja c'a Pablo arja' xoc chipan ja jay xin molbal ri'il como nijawari' rcostumbre. Oxi' semana q'ueje' chipan ja tinamit Tesalónica. Ja pa tak xula'nbal k'ij ni npi wi' chipan ja jay xin molbal ri'il, nertijoj ja winak tre ja rtzobal Dios.

3 Ncanoj tak versículo je'e ja nsiq'uij chiquewach in nuch'ob chiquewach nak rc'amonto, quewa' nbij chique ri':

—Ja rtzobal Dios bien nuc'ut chikawach chi ja Cristo ni rjawaxic wi' chi xurtija' ja rpokonal, ni rjawaxic wi' chi cami in c'astaji chiquicojol camnaki'. Anin nmajon rbixic chewe nak rbanic jun achi rbina'an Jesús in camic nbij chewe chi ja Jesús arja' ja Cristo ja cha'on rmal ja Dios, ne' chique.

4 Ja c'a raj Israel ec'oli chique yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in xe'oc

cachbil ja Pablo in Silas. Ec'o jule' griego ja nqueban respetar ja Dios e q'uiy chique yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo chakaja'. Ec'o jule' ixoki' ja nimak quek'ij e q'uiy chique queri' queban chakaja'.

5 Pro ja raj Israel ja ma xyuke' ta quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo eje'e' congana quiakir canma chiquij ja Pablo. Ec'o jule' itzel tak achi'i' xequicanoj, jule' achi'i' ja xa nebinyaj pa tak bey. E q'uiy ja winak xequemol in quemaj quitakchi'ixic, congana xeyictaji ja tinamit chiquij ja Pablo in Silas cumal. Xebe chi rochoch jun achi Jasón rubi'. Ja c'a tok xe'ekaji puersa xe'oc chipan in quemaj quicanoxic ja Pablo in Silas como c'o quigana nequilasajto utzc'a chi nequejach pa quek'a' ja winak.

6 Pro ja tok ma xequewil ta c'ac'ari' quechap ja Jasón, quichararajel in chakaja' ec'o jule' chic kach'alal xequechap in xequiya'a' chiquewach ja k'etol tak tzij xin tinamit. Ja c'a tok xe'ekaji quemaj rakic quechi', quewa' nquibij ri':

—Ec'o ca'i' achi'i' quibina'an Pablo in Silas, eje'e' ebenak nojel nat nakaj chwach ja rwach'ulew chi quiyojic ja winak in camic e'urkajnak wawe'

7 in xec'ul rmal ja Jasón pa rochoch. Xa ch'a'oj rij ja nqueban canojelal como matuc'am ri' ruq'uin ja ley rxin ja nimlaj rey César como eje'e' quewa' nquibij ri': —Ja Jesús arja' ja nimlaj rey. Queri' nquibij, xeche'e.

8 Ja c'a winak e cachbil ja k'etol tak tzij congana junwi' quic'axaj ja bix chique.

9 C'o jun fianza quic'utuj tre ja Jasón in chique ja jule' chic rachbil c'ac'ari' xequisokpijel.

* * * * * * * * * *

10 Ja c'a kach'alal ma xqueya' ta tiempo tre, xequitakla'el ja Pablo in Silas chi nebe pa Berea chak'a'. Ja c'a tok xe'ekaji ja pa Berea xe'oc chipan ja jay xin molbal ri'il quixin ja raj Israel.

11 Ja raj Israel ja rec'o tri' pa Berea más na e utzlaj tak winak chiquewach ja rec'o pa Tesalónica como eje'e' congana queya' quixquin tre ja rtzobal Dios. K'ij k'ij ni nquisiq'uij wi' ja rtzobal Dios utzc'a chi nquetz'at wi nuc'am ri' ruq'uin ja nbix chique cumal ja Pablo.

12 Rmalc'ari' ja tok e q'uiy chique yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Ec'o jule' ixoki' e griego ja nimak quek'ij e cachbil jule' achi'i' eje'e' e q'uiy chique yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo chakaja'.

13 Ja c'a raj Israel ja rec'o pa Tesalónica ja tok xekaj rbixic cuq'uin chi ja Pablo rmajon rbixic ja rtzobal Dios pa Berea eje'e' xebe tri' chakaja'. Ja tok xe'ekaji quemaj quitakchi'ixic ja winak chi neyictaj trij ja Pablo.

14 Ja c'a kach'alal eje'e' quitakla'el ja Pablo chi' mar pro ja Silas rachbil Timoteo eje'e' xeq'ueje' can tri' pa Berea.

15 Ec'o jule' kach'alal ja xec'amo'el rxin ja Pablo, c'a pan Atenas xequijacha' can wi'. C'ac'ari' xemelojto ja pa Berea, c'oli bixto chique rmal ja Pablo quewari': —Tebij paki jutz'it chique ja Silas in Timoteo chi nepeti chanim, xeche'xto.

* * * * * * * * * *

16 Ja c'a Pablo arja' c'o chic pan Atenas, erayben ja Silas in Timoteo. Ja pan Atenas congana e q'uiy ja cachbal tak winak in rachbal tak nakun in congana junwi' nuna' ja Pablo cumal.

17 Rmalc'ari' ja tok npeti chipan ja jay xin molbal ri'il ja bar nquemol wi' qui' ja raj Israel e cachbil jule' chic winak ja nqueban respetar ja Dios, tri' ntzijon wi' cuq'uin tre ja rtzobal Dios. In queri' nuban cuq'uin ja winak chakaja' ja rec'o pa c'aybal, k'ij k'ij ni npi wi' cuq'uin.

18 Ec'o jule' maestro e xin Epicuro neche'xi, in jule' chic e estoico neche'xi, eje'e' xetzijon ruq'uin ja Pablo. Ec'o c'a jule' chique quemaj ryok'ic:

—¿Nak la nbij ja rachi le? congana taka'an ntzijoni, xeche'e. In jule' chic chique quewa' quibij ri':

—Cani' taka'an banol propaganda quixin jule' dios ja re junwi' na, xeche'e. Queri' quibij como ja Pablo arja' ca'i' ja rmajon rnataxic chiquewach, jun ja Jesús, in jun chic, ja c'astajbal quixin camnaki'.

19 C'ac'ari' quec'amel pa jun molbal ri'il Areópago rubi'. Ja c'a tok xe'ekaji quewa' quibij tre ri':

—Camic, tach'obo' chikawach nak rbanic ja c'ac'a tijonem ja ramajon rya'ic.

20 Como atat c'o jule' tijonem ac'amonto ja majutij kac'axan ta in camic c'o kagana nkotakij nak rbanic, xeche' tre.

21 Queri' quibij tre como ja raj Atenas eje'e' más chi na nel quec'u'x chi rtzijoxic ja c'ac'a tak nakun owi chi rc'axaxic, xa c'ac'a tak nakun ne'ocla' wi' il tre pro ni canojelal. In queri' quibanic chakaja' ja jule' chic winak ja rec'o pan Atenas ja junwi' chi na quitinamit.

22 Ja c'a Pablo arja' pa'l chipan ja lugar Areópago chiquewach ja winak in quewa' xbij chique ri':

—Achi'i' ja rix aj Atenas, anin bien ntz'aton chi congana neya' quek'ij ja redios.

23 Queri' nbij chewe como anin tok xink'ax pa tak lugar ja bar neya' wi' quek'ij ja redios c'o jun altar xinwil in c'oli tz'ibtal chwach, quewa' nbij ri': —C'o jun dios ja ma kotak ta rwach, rxin arja' awa' ja raltar ri', queri' ja tz'ibtal chwach ja raltar. Neya' ruk'ij jun Dios ja ma ewotak ta rwach pro ja c'ari' ja Dios ja xtinya' rbixic chewe camic ri'.

24 Jari' Dios arja' winakarsani nojelal, mta nak ta ja maquita arja' winakarsani como arja' Rajaw caj Rajaw rwach'ulew. Ma rjawaxic ta tre chi xtiq'ueje' ta pa tak templo ja banon cumal winak.

25 Ma rjawaxic ta tre chi c'o ta ja xtitzujux ta tre cumal winak como arja' yoyon kac'aslemal, arja' yoyon kaxula'nbal, arja' yoyon nojelal ja nc'atzin chake kanojelal.

26 Xa jun rwach ja quic' ja xokrwinakarsbej kanojelal xa nak ta chi tinamital okc'o wi'. Ja rgana arja' chi ec'oli winak nojel nat nakaj chwach ja rwach'ulew. Ni rchominto wi' ja tiempo ja nurkabana'el wawe' chwach'ulew, ni rchominto wi' nak chi lugaril ja nokq'ueje' wi' chikajujunal.

27 Xokruya' wawe' chwach'ulew utzc'a chi nkach'ob rij rwach nak nkaban chi rilic ja Dios utzc'a chi nkotakij rwach. Pro ja Dios arja' ma nat ta c'o wi' chake chikajujunal.

28 Queri' nbij chewe como ja Dios arja' mta bar ta tri' ja maquita c'o wi', xa rmal arja' tok okc'asli, xa rmal arja' tok nkasil ki' in xa rmal arja' tok okc'oli. Como cani' quibin can jule' ewach aj tinamit ja re banol poesía quewari': —Ni katzij wi' chi ajoj ja rok winak ok ralc'wal Dios, echenak can.

29 Ja wi ok ralc'wal Dios ma yatal ta chakij xtikabij ta tre ja Dios chi arja' cani' rachbal jun winak owi rachbal jun nakun ja oro ocnak owi plata owi abaj ja xa banon cumal winak ja xa quina'oj winak cojon chi rbanic.

30 Ja chipan ja rojer tak tiempo ja k'axnak can ja winak ma cotak ta jani' ja Dios pro ja Dios arja' xucoch'. Pro ja c'a camic neruban mandar chi nqueq'uex ja quina'oj in nqueya' can ja ritzelal. Queri' nuban chique canojelal xa bar ta tri' ec'o wi'.

31 Como arja' c'o jun k'ij rchomin ja nuk'et wi' tzij chiquij canojelal ja winak in nij utzlaj k'etoj tzij wi' ja nuban. Arja' c'o jun achi rcha'on ja xtibanowi ja k'etoj tzij, Jesús rubi', in xuya' tre chi c'astaj chiquicojol camnaki' jari' xc'utbej chikawach kanojelal chi Jesús ja rcha'on chi noc K'etol Tzij. Queri' xbij ja Pablo chique.

32 Ja c'a winak tok quic'axaj chi nec'astaji ja camnaki' ec'oli chique quemaj ryok'ic ja Pablo pro jule' chic chique quewa' quibij tre ri': —Ajoj c'o kagana nkac'axaj más ja nabij le' pro xtabij chi na chake nak k'ij, xeche' tre.

33 C'ac'ari' ja Pablo xelel chiquicojol, be.

34 Pro ec'oli chique yuke' quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo in xe'oc rachbil
ja Pablo, jun achi Dionisio rubi', in
jun ixok Dámaris rubi', in c'a ec'o na
más chakaja'. Ja c'a Dionisio arja'
ocnak oficial chipan ja molbal ri'il
rbina'an Areópago.

18

1 C'ac'ari' ja Pablo xelel chipan ja
tinamit Atenas, be chic chipan ja tina-
mit Corinto.
2 Ja c'a tok xekaji tri' c'o wi' jun
achi xuwil aj Israel, Aquila rubi',
penak chipan ja tinamit Ponto. Ja
c'a rAquila c'o rxjayil, Priscila rubi',
eje'e' c'a quimelojicto wi' chipan ja
nación Italia. C'o jun nimlaj rey, Clau-
dio rubi', arja' c'o jun orden rya'on
chique canojel ja raj Israel chi puersa
ne'el chipan ja tinamit Roma ja c'o
pa rcuenta Italia chewi' tok xelto ja
rAquila pan Italia rachbil rxjayil. Ja
c'a Pablo arja' be chi cochoch chi
quik'iloxic.
3 Como xa junan quisamaj ruq'uin
rmalc'ari' ja tok q'ueje' cuq'uin, ju-
nan nesamaji. Ja quisamaj e banol
tak jay ja lona nquecoj.
4 Ja c'a pa tak xula'nbal k'ij ni npi
wi' ja Pablo chipan ja jay xin mol-
bal ri'il, ntzijon cuq'uin ja rach tak
aj Israel in cuq'uin chakaja' ja ma e
aj Israel ta utzc'a chi nyuke' quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo.
5 Ja c'a Silas rachbil Timoteo eje'e'
xe'elel ja pa Macedonia, xebe ruq'uin
ja Pablo. Ja c'a Pablo ja tok xe'ekaj
ruq'uin xajutij xumaj rbixic ja rt-
zobal Dios, xuch'ob chiquewach ja
rach tak aj Israel chi ja Jesús arja' ja
Cristo ja cha'on rmal ja Dios.
6 Pro ja raj Israel eje'e' quech'a' tre
ja Pablo ja nbij, xa itzel tak tzij quibij
tre. Rmalc'ari' ja tok xquiraj rij rtziak
chiquewach in quewa' xbij chique ri':
—Ixix ix responsable ja wi matewil
ja totajem xin Dios, ma numac ta
chewe. Camic ninbe cuq'uin ja winak
ja ma e aj Israel ta, ne' chique.
7 C'ac'ari' xeruya' can in be chic chi
rochoch jun achi, Justo rubi'. Ja c'a
Justo arja' nuban respetar ja Dios, ja
c'a rochoch pa rxquin jay xin molbal
ri'il c'o wi'.
8 C'o chic jun ja rachi, Crispo rubi',
arja' jefe rxin ja jay xin molbal ri'il. Ja
c'a Crispo arja' yuke' ruc'u'x ruq'uin
ja kajaw Jesucristo e rachbil canojel
ja rec'o pa rochoch. E q'uiy ja raj Cor-
into ja tok quic'axaj ja rtzobal Dios
yuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in
xebạn bautizar.
9 Ja c'a Pablo c'oli ja xutz'at chak'a'
cani' pan achic' in quewa' bix tre
rmal ja kajaw Jesucristo ri': —Ma
taxbej ta awi' chi naya' más rbixic ja
ntzobal, maxta tacajba' rbixic
10 como anin inc'ol awq'uin in ma-
jun nak ta xtichapo ta awxin xtibano
ta pokon chawe. E q'uiy ja raj Corinto
ja nyuke' na quec'u'x wq'uin, ne'xi ja
Pablo.
11 Jun juna' in nic'aj q'ueje' tri'
ja Pablo pa Corinto chi quitijoxic ja
winak tre ja rtzobal Dios.
12 C'o jun achi, Galión rubi', arja'
gobernador rxin ja departamento
Acaya. Ja pa rtiempo ja Galión
quec'am qui' ja raj Israel, xeyictaj trij
ja Pablo in quec'amel pa k'etbaltzij.
13 Ja tok xe'ekaj ruq'uin ja gober-
nador quewa' quibij tre ri':
—C'o jun achi kac'amonto wawe',
arja' ntajini nuc'ut chiquewach ja
winak nak rjawaxic chi nqueban
ja nquiyabej ruk'ij ja Dios pro ja
nyabex ruk'ij ja Dios ja nbij arja' jari'
matuc'am ri' ruq'uin ja nbij ja ley,
xeche' tre.
14 Ja c'a Pablo arja' kas laj tzijoni ja
tok xumaj tzij ja Galión, quewa' xbij
chique ja raj Israel ri':
—Tec'waxaj ja nbij chewe ja rix aj
Israel, wixta camíc xuban ja rachi,
wixta alak', wixta soconem xuban
jari' ni ta yatal wi' chwij chi xtinya' ta
wxquin tre ja nixtajini nebij chwe.
15 Pro como xa rumac ja religión
ewxin ja tok winakar awa' jun prob-
lema ri' chewi' tok nbij chewe, mejor
techomij ixix eyon, no anin mta
moda xtink'et ta tzij trij ja rachi, ne'
chique.

16 C'ac'ari' xerlasajto chipan ja
k'etbaltzij.
17 C'o c'a jun achi Sóstenes rubi',
arja' jefe rxin ja jay xin molbal ri'il.
Canojel ja griego quechap ja Sóstenes,
ni chwach ja k'etbaltzij quemaj wi'
rsoquic pro ja gobernador Galión ni
majun nak ta xbij ta chique.

* * * * * * * * * *

18 Ja c'a Pablo arja' q'ueje' chi na
jun tiempo tri' pa Corinto. C'ac'ari'
xeruban despedir ja kach'alal, xo-
quel chipan jun lancha ja nbe pa Siria
e rachbil ja Priscila in Aquila. Ja
c'a tok xe'ekaj chipan ja tinamit Cen-
crea xch'upuj rsamal rwi' nojelal jari'
retal chi c'oli ja rtzujun tre ja Dios.
C'ac'ari' xebe chic.
19 Ja c'a tok xe'ekaj chipan ja
tinamit Efeso tri' xeruya' can wi' ja
Priscila in Aquila, be chipan ja jay xin
molbal ri'il in xumaj tzij cuq'uin ja raj
Israel.
20 Ja c'a tok tzuri tzij rmal cuq'uin,
eje'e' quibij tre chi nq'ueje' chi na jun
tiempo cuq'uin pro arja' quewa' xbij
chique ri': —Ma can ta
21 como anin rjawaxic chwe chi
nenc'ulu' na ja nmak'ij ja penak
chikawach pa Jerusalén. Pro can
ninmelojpi chic jutij ewq'uin ja wi
queri' rvoluntad ja Dios, ne' chique.
C'ac'ari' xeruban despedir, xoquel
pa lancha in xelel chipan ja tinamit
Efeso.
22 Ja tok xekaj chipan ja tinamit
Cesarea xelto chipan ja lancha in be
chic pa Jerusalén chi quik'iloxic ja
kach'alal. C'ac'ari' be chic chipan ja
tinamit Antioquía ja c'o pa rcuenta
Siria.
23 Tri' q'ueje' wi' jun tiempo
c'ac'ari' be chic jutij chi quik'iloxic
ja kach'alal ja rec'o pa tak tinamit ja
c'o pa rcuenta Galacia in pa rcuenta
Frigia, nercowirsaj más quec'u'x
chipan ja rtzobal Dios.

* * * * * * * * * *

24 C'o c'a jun achi aj Israel xekaj
chipan ja tinamit Efeso, Apolos rubi',
penak chipan ja tinamit Alejandría.
Ja c'a rApolos congana buena ntzijoni
in bien rotak ja rtzobal Dios.
25 Arja' rtijon ri' tre ja rbey kajaw
Dios, nojel ruc'u'x nojel ranma nerti-
joj ja winak tre ja Jesús. Pro c'a c'o na
ja ma rotak ta tre ja bautismo como
solo ja bautismo xin Juan Bautista
rotak.
26 Ja tok xekaji ja pa Efeso xoc
chipan ja jay xin molbal ri'il in xu-
maj tzij cuq'uin ja winak, matixbej
ri' ntzijoni. Ja c'a Priscila in Aquila
ja tok quic'axaj ja tijonem ja nuya' ja
rApolos quec'amel cha jun lugar chic
in c'oli quech'ob chwach ja maja'n
tirotakij tre ja rbey Dios.
27 Ja c'a rApolos arja' c'o rgana
ne'erk'ijla' ja kach'alal ja rec'o chipan
ja departamento Acaya in ban ani-
mar cumal ja kach'alal ja rec'o pa
Efeso chi nbe. C'o jun carta quebanel
ja nquetakel cuq'uin ja kach'alal ja
rec'o pan Acaya, quewa' quibijel
chique ri': —Ja tok xtekaji ja rApolos
ewq'uin kas qui'il rc'ulic tebana',
xeche'el chique. Ja c'a rApolos ja
tok xekaj chipan ja departamento
Acaya congana xeruto' ja winak ja
yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
Como samajnak ja rutzil xin Dios pa
tak canma chewi' tok c'o yukulbal
quec'u'x ruq'uin.
28 Ja rApolos xeruto' como arja'
congana fuerte ntzijon cuq'uin ja
raj Israel tre ja rtzobal Dios, ni
chiquewach ja winak ntzijon wi'
cuq'uin. Ja c'a raj Israel eje'e' ma
xecowin ta quech'a' ta tre ja nbij.
Ni c'o wi' tak versículo ja ncanoj
chipan ja rtzobal Dios ja nc'utbej
chiquewach chi ja Jesús arja' ja Cristo
ja cha'on rmal ja Dios.

19

1 Ja rApolos tok c'a c'o na chipan
ja tinamit Corinto ja c'o pa rcuenta
Acaya be ja Pablo, k'ax pa tak lugar
ja c'o chwitakjayu'. Ja tok q'uiswani
xekaji ja pa Efeso in tri' ec'o wi' jule'
kach'alal xeruwil.
2 Quewa' xbij chique ri':

—¿La kajto ja rEspíritu Santo ewq'uin ja tok yuke' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo? ne' chique.

—Ajoj nixtac'a kac'axan ta ja wi c'oli ja rEspíritu Santo, xeche' tre.

3 —¿Nak c'a chi bautismo'al ja ban chewe ja tok xixban bautizar? ne'e ja Pablo chique.

—Ja bautismo xin Juan Bautista, xeche' tre.

4 Ja c'a Pablo xbij chique:

—Ja Juan tok xeruban bautizar ja winak jari' retal chi quiq'uexon chic ja quina'oj in quiya'on can chic ja ritzelal, quewa' xbij chique ri': —C'o jun achi ja c'a xtipi na in ni rjawaxic wi' chi nyuke' ec'u'x ruq'uin, ne'e ja Juan chique. Ja rachi jari' ja Jesucristo. Queri' xbij ja Pablo chique.

5 Ja tok quic'axaj ja xbij ja Pablo chique c'ac'ari' xeban bautizar pa rubi' ja kajaw Jesús.

6 Ja c'a Pablo arja' xuya' ruk'a' pa quewi' in kajto ja rEspíritu Santo cuq'uin. C'ac'ari' quemaj tzij chipan jule' tzobal ja ma cotakin ta in c'oli ja k'alasax chiquewach rmal ja Dios ja queya' rbixic.

7 Ec'o la cablajuj chi canojelal.

8 Oxi' ic' ni pi wi' ja Pablo chipan ja jay xin molbal ri'il, ni matixbej ri' nbij ja rtzobal Dios chique ja winak, congana ntzijon cuq'uin in bien nuch'ob chiquewach nak rbanic ja gobierno xin Dios.

9 Pro ec'o jule' chique ja ni mta wi' quigana ruq'uin ja nbij ja Pablo, ni ma xyuke' ta wi' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Eje'e' tok quimolon qui' cuq'uin ja winak chipan ja jay xin molbal ri'il xa itzel netzijon tre ja utzlaj tijonem xin Jesucristo. Rmalc'ari' ja tok xelel ja Pablo chiquicojol in xeruc'amel ja kach'alal. C'o c'a jun lugar ja bar netijox wi' ja winak rmal jun achi, Tiranno rubi', tri' xeruc'amel wi' in k'ij k'ij ni nertijoj wi' ja winak tre ja rtzobal Dios.

10 Ca'i' juna' q'ueje' tri' in xertijoj ja winak rmalc'ari' tok ja winak ja rec'o pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta Asia eje'e' quic'axaj ja rtzobal Dios canojelal tanto chique ja raj Israel in chique ja ma e aj Israel ta chakaja'.

11 Congana nimak tak milagro xuban ja Pablo ja yataj tre rmal ja Dios chi nuban.

12 Ja winak c'o je'e quec'amel su't ruq'uin ja Pablo owi tziak utzc'a chi nuchap. Ja tok nchaptaj rmal c'ac'ari' nquec'amel chic cuq'uin ja yawa'i' in netzuri ja yawa'i' rmal. Ja rec'ol itzel tak espíritu pa tak canma eje'e' ne'eli ja ritzel tak espíritu chique.

13 Pro ec'o jule' achi'i' e aj Israel eje'e' nebinyaj pa tak tinamit in nquibij chi necowini nequilasaj ja ritzel tak espíritu chique winak. Queban jutij e wuku' chique quemaj rnataxic rubi' ja kajaw Jesús chi quilasaxic ja ritzel tak espíritu chique jule' winak. Quewa' quibij chique ja ritzel tak espíritu ri':

—Camic nixkaban mandar pa rubi' ja mismo Jesús ja nnatax rmal ja Pablo. Quixel pa tak canma ja winak, xeche'e.

14 Ja rachi'i' eje'e' e rc'ajol jun achi, Esceva rubi'. Ja c'a rEsceva arja' aj Israel, jefe quixin jule' sacerdote ocnak wi'.

15 Ja c'a rc'ajol Esceva ja tok queban mandar ja ritzel espíritu quewa' bix chique rmal ri':

—Anin bien wotak nak ocnak wi' ja Jesús in chakaja' bien wotak nak ocnak wi' ja Pablo pro nak la ixocnak wi' ixix, xeche'x rmal ja ritzel espíritu.

16 Ja c'a rachi ja c'ayon rxin ja ritzel espíritu chaka jalal tok xuq'uiak ri' chiquij, congana camíc xuban chique, ma xecowin ta trij. Ech'anali xe'elel chipan ja jay, xe'anmaji, congana xesoctaji.

17 Canojel ja winak ja rec'o pa Efeso xekaj rbixic cuq'uin ja bantaji chi aj Israel chi ma aj Israel ta. Rmalc'ari' ja tok congana quixbej qui' in congana quemaj rya'ic ruk'ij rubi' ja kajaw Jesús.

18 C'ac'ari' e q'uiy chique ja kach'alal xepeti, queya' chiquij chi c'oli ja ma utz ta quibanon in quemaj rk'alasaxic.

19 Ja c'a raj'itza' e q'uiy chique c'o
jule' itzel tak libro quemol ruchi',
quec'amto in quiporoj chiquewach ja
winak pro ni chiquewach canojelal.
Ja tok quiwatwachij rjil ja libro ja
poroxi c'o la cincuenta mil quetzal.
20 Queri' xuban, ja rtzobal ja kajaw
Dios be más pa nim, congana poder
rc'an.
21 C'ac'ari' ja Pablo quewa' xuch'ob
kaj pa ranma ri': —Camic nchomij
na jun nviaje, nink'ax pa tak tinamit
ja c'o pa rcuenta Macedonia in pa
tak tinamit ja c'o pa rcuenta Acaya
c'ac'ari' ninbe pa Jerusalén. Ja tok
xquinel chic pa Jerusalén ninbe chi
na pa Roma, ne'e.
22 C'ac'ari' ec'o ca'i' ajsamajela' ja
xerutakel pa Macedonia, jun Timo-
teo, in jun chic Erasto, eje'e' e ca'i'
chique ja kach'alal ja neto'o rxin tre
ja samaj xin Dios. Ja c'a Pablo arja'
q'ueje' chi na jun tiempo chipan ja
departamento Asia.

* * * * * * * * * *

23 Jari' tiempo congana xeyictaji ja
raj Efeso rmal ja utzlaj tzij xin Jesu-
cristo.
24 Queri' queban como c'o jun achi
xetakchi'ini, Demetrio rubi', arja'
banol tak nakun ja sakapwok nucoj
chi rbanic. C'o c'a jun templo ja
bar nyạ' wi' ruk'ij jun dios, Diana
rubi'. Ja c'a Demetrio arja' nuban
tak rachbal ja templo. Arja' e rachbil
ja rajsamajela' ja nesamaj ruq'uin
congana pwok nquech'ec trij ja tak
templo ja tok nquic'ayij.
25 Ja xuban ja Demetrio, xerumol
ja rajsamajela' e cachbil jule' chic ja
winak ja xa junan quisamaj cuq'uin
in quewa' xbij chique ri':
—Ixix bien ewotak chi xa rmal ja
samaj ja nkaban ri' tok c'oli kabiy-
omal.
26 Pro bien etz'aton bien ec'waxan
ja nbij ja rachi rbina'an Pablo. Ja
Pablo nbij chi ja cachbal tak winak in
rachbal tak nakun xa ebanon cumal
winak, ma e dios ta, ne'e. Ja c'a camic
e q'uiy ja winak quiniman chic ja nbij
in quicojon chic qui' ruq'uin. Queri'
quibanon ma ruyon ta wawe' chipan
ja katinamit Efeso pro chipan ja jule'
chic tinamit ja c'o pa rcuenta Asia
chakaja'.
27 Ja queri' congana c'ayew na ja wi
mchita xtoc wi' ja kanegocio chique
ja winak. In queri' tre ja templo
chakaja' ja bar nyạ' wi' ruk'ij ja nim-
laj dios Diana, maxla mchita xtoc
wi' arja' chakaja'. Ja camic con-
gana ya'on ruk'ij ja Diana cumal ja
kach tak aj Asia in cumal canojel ja
winak ja rec'o chwach'ulew pro ja tok
xtiq'uiswani maxla ma xtiya' chi ta
ruk'ij. Queri' xbij ja Demetrio chique.
28 Ja tok quic'axaj ja xbij ja
Demetrio congana yictaj quiyewal,
quemaj rakic quechi', quewa' quibij
ri': —Congana nim ruk'ij ja Diana
ja dios kaxin ajoj ja rok aj Efeso,
xeche'e.
29 Rmalc'ari' ja tok congana xey-
ictaji ja tinamit canojelal. Ec'o
c'a ca'i' rachbil ja Pablo, jun Gayo
rubi', in jun chic Aristarco, e aj
Macedonia. Eje'e' xechạp cumal
ja winak, xechararaxel, xec'amel
chipan ja restadio ja bar nquemol wi'
qui' ja tinamit.
30 Ja c'a Pablo arja' laj xoqui
chiquicojol ja winak utzc'a chi ntz-
ijon cuq'uin pro ja kach'alal ma
xqueya' ta lugar tre.
31 In chakaja' ec'o jule' oficial e
xin Asia, eje'e' camigo qui' ruq'uin ja
Pablo in quetak rbixic tre chi mato-
qui chiquicojol ja winak.
32 Ja c'a winak congana quimajon
rakic quechi', junwi' nquibij jule' in
jule' chic junwi' chi na nquibij como
congana sachnak quina'oj. Xa e jujun
chique ja re'otakyon ja nak tre ja tok
quimolon qui'.
33 C'o c'a jun achi aj Israel, Ale-
jandro rubi'. Ja c'a winak ja raj
Israel eje'e' queminoc ja rAlejandro
chiquewach ja tinamit utzc'a chi arja'
ntzijon cuq'uin. Ec'o jule' winak ja
xech'obo chwach nak tre tok yictaj-
nak ja tinamit. Ja c'a rAlejandro arja'
xuban ruk'a' chiquewach ja tinamit
chi nquicajba' tzij, c'o rgana ntzijon

cuq'uin utzc'a chi mta pokon nbạn chique ja rach tak aj Israel.
34 Pro ja winak tok quetz'at chi aj Israel ja rAlejandro eje'e' quemaj rakic quechi' pro ni canojelal, quewa' quibij ri': —Congana nim ruk'ij ja Diana ja dios kaxin ajoj ja rok aj Efeso, xeche'e. C'o la ca'i' hora querak quechi'.
35 Peti ja secretario xin tinamit in tok q'uiswani cowini xeruk'il ja winak c'ac'ari' xbij chique:
—Achi'i' ja rix aj Efeso, canojel ja winak xa nak ta chi winakil bien cotak chi ixix ja rix aj Efeso yatajnak chewe chi ixix nixchajin rxin ja templo ja bar nyạ' wi' ruk'ij ja lok'laj Diana, bien cotak chakaja' chi ixix nixchajin rxin ja rachbal Diana ja kajnakto chicaj.
36 Como majun winak xticowin ta xtuch'a' ta chwe ja c'a xinbij ri' chewi' tok nbij chewe camic, tecajba', tech'obo' na jutz'it chi utz ja neban.
37 Queri' nbij chewe como ec'o jule' achi'i' wawe' ja re'ec'amonto pro mta quibanon, mta jun itzel quibanon ta tre ja rereligión, mta jun itzel tzij quibin ta tre ja redios.
38 Ja c'a Demetrio e rachbil ja junan quisamaj ruq'uin wi c'o quigana nqueya' parte mejor pa k'etbaltzij tequiya'a' wi' como tri' ec'o wi' ja k'etol tak tzij, tri' c'a tequichomarsaj wi' qui' cuq'uin ja rachi'i'.
39 Ja c'a wi c'a c'o na newajo' tiban c'a jun sesión como queri' nrajo' ja ley.
40 Queri' nbij chewe como ja kabanon wawe' camic ma c'ayew ta njolox chakij chi okyictajnak trij ja gobierno in nak la nkabij ja nkatobej ki' ja wi xtic'axax chake nak tre ja tok kabanon quewa'. Queri' xbij ja secretario chique ja tinamit.
41 C'ac'ari' xbij chique chi nquipaxij qui'.

20

1 Ja c'a Pablo tok quipaxin chic qui' ja tinamit arja' xersiq'uij ja kach'alal, xuya' can jule' paxbanem chique, xerk'etej can in be chipan ja departamento Macedonia.
2 Ja tok xekaji ja pa Macedonia k'ax chipan ja tinamit je'e ja bar ec'o wi' ja kach'alal in congana xyukba' can más quec'u'x c'ac'ari' be chic pa Grecia.
3 Ja c'a tok xekaji ja pa Grecia oxi' ic' q'ueje' chic tri'. Ja c'a tok tz'akati ja roxi' ic' rmal c'o jun rviaje xchomij, laj xoquel pa lancha chi nbe chic pa Siria. Pro chaka c'a jalal ja tok xekaj rbixic ruq'uin chi ec'o jule' rach tak aj Israel, eje'e' ncajo' nquechap. Rmalc'ari' ja tok ma xoquel ta chipan ja lancha, pa bey be wi', meloj chic jutij pa Macedonia.
4 Ec'o jule' kach'alal xerachbilajel, quewa' quebi' ri', Sópater ja raj Berea, Aristarco rachbil Segundo ja re aj Tesalónica, Gayo ja raj Derbe in Timoteo. Ec'oli chakaja' ja Tíquico rachbil Trófimo ja re aj Asia.
5 Eje'e' xenabeyaj chikawach nabey pro ja tok xe'ekaj chipan ja tinamit Troas tri' xokcaybej wi'.
6 Ja c'a rajoj xoc'o can na ja nmak'ij ja tok ntiji ja caxlanway ja mta levadura ruq'uin tokori' xokelel chipan ja tinamit Filipos, xokoquel pa lancha. Chi jo'o' k'ij xe'ekila' wi' ja kach'alal pa Troas in tri' xokq'ueje' wi' wuku' k'ij.

* * * * * * * * * *

7 Ja c'a xin domingo canojel ja kach'alal quemol qui' chi rtijic ja caxlanway ja nquinatbej rxin ja kajaw Jesús. Ja c'a Pablo tok quimolon chic qui' arja' xumaj quitijoxic. Ja tok xoc'o nc'ajak'a' c'a rmajon na quitijoxic como rchomin chic chi numaj chic jutij rviaje chi rcab k'ij.
8 Congana k'ak' tzijil chipan ja cuarto pan oxi' piso ja bar quimolon wi' qui'.
9 C'o c'a jun ala', Eutico rubi', arja' tz'ubul pa wantana. Como nim ja mensaje ja nuya' ja Pablo rmalc'ari' ja tok majtaj rmal waram ja rala'. Ja tok q'uiswani war kaj, tzakto ja c'a pan oxi' piso, ja tok queyic ni camnak.

10 Ja c'a Pablo arja' kajto ruq'uin,
jupe' trij, xk'etej in quewa' xbij ri': —
Ma texbej ta ewi'. C'astaji ja rala', ne'
chique ja kach'alal.
11 C'ac'ari' jote' chic jutij ja Pablo
chipan ja cuarto. Ja tok xekaj nojoj
xuwech' ja caxlanway, xujach chique
ja kach'alal in quetij. Ja c'a tok tijtaj
cumal xumaj chic jutij tzij ja Pablo
cuq'uin. Ja tok sakar kaj c'a tokori'
tzuri tzij rmal c'ac'ari' be.
12 Ja kach'alal eje'e' quec'amel ja
rala' chi rochoch, congana nequicoti
como c'astaji.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a Pablo arja' be chipan ja
tinamit Asón, chi rkan be wi' pa bey.
Ja c'a rajoj pa lancha xokbe wi', xokn-
abeyaj chwach ja Pablo in tri' pan
Asón xekac'ama' pon wi' como queri'
ja rchomin.
14 Ja c'a tok xekila' pan Asón xoquel
kuq'uin pa lancha in xokbe chipan ja
tinamit Mitilene.
15 C'ac'ari' xokelel chic tri' ja pa
Mitilene, xokbe chic. Ja chi rcab k'ij
xokekaj chwach ja tinamit Quío. Ja
chi rox k'ij xokekaj chipan ja tinamit
Trogilio ja c'o pa rcuenta Samos. Ja
c'a chi rcaj k'ij xokekaj chipan ja tina-
mit Mileto.
16 Ja c'a pa Efeso ma xokbe chi
ta como ja Pablo arja' c'o rgana
nbe chanim ja pa Jerusalén utzc'a
chi nerbana' ja nmak'ij Pentecostés.
Rmalc'ari' ja tok mta rgana xtibe ta
más tiempo tre chipan ja departa-
mento Asia.

* * * * * * * * * *

17 C'a c'o na ja Pablo pa Mileto ja
tok xutak quisiq'uixic ja ranciano ja
ne'uc'an quixin ja kach'alal ja rec'o
pa Efeso.
18 Ja c'a tok xe'ekaj ruq'uin quewa'
xbij chique ri':
—Ixix bien ewotak jani' ja
nc'aslemal tre ja tiempo ja xinq'ueje'
checojol wawe' chipan ja departa-
mento Asia.
19 Xinban rsamaj ja kajaw Jesu-
cristo pro ma xinya' ta nuk'ij. Con-
gana ok'ej xinban cumal ja winak in
congana pokon xintij cumal ja wach
tak aj Israel como eje'e' ni nquicanoj
wi' rij nwach nak nqueban chwe.
20 Bien ewotak chi anin ni ma xin-
tanba' ta wi' rbixic chewe xa nak
ta c'o rjawaxic chewe chi nec'waxaj,
xixntijoj pa tak jay xin molbal ri'il in
pa tak ewochoch chakaja'.
21 Xixnpaxbaj ewanojel chi ix wach
tak aj Israel chi ma ix aj Israel ta,
xinbij chewe chi rjawaxic neq'uex ja
rena'oj in nenimaj ja Dios in nyuke'
ec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo.
22 Ja camic ninbe pa Jerusalén
como ja rEspíritu Santo arja' nbij
chwe chi rjawaxic ninbe. Ma
wotak ta nak la xtenc'ulmaj ja tok
xquinekaji.
23 Xarwari' wotak, bin chwe rmal ja
rEspíritu Santo chi nincoj na pa che'
in c'oli rpokonal ntij na pa Jerusalén.
Niquirwari' nbij ja rEspíritu Santo
chwe xa nak ta chi tinamital je'e ja
rink'axnakto wi'.
24 Pro anin matinxbej wi' chwach ja
npi chwij, matinpokonaj nya' wi' pa
camíc como jari' nq'uisbej ja nsamaj
in congana ninquicot rmal. Xarwari'
congana ngana nq'uis ja samaj ja
ya'on chi nukul rmal ja kajaw Jesús
como arja' rya'on chi nukul chi nya'
rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja
nuc'ut chikawach nak rbanic ja rutzil
ja nsipax chake rmal ja Dios.
25 Anin inq'uenak checojol, nya'on
rbixic chewe nak rbanic ja gobierno
xin Dios in camic nbij chewe, wotak
chi matutz'at chic jutij ri' kawach
ewq'uin wawe' chwach'ulew.
26 Rmalc'ari' ja tok nbij chewe, ma
numac ta chewe xa nak ta chewe ja
wi ma xtenimaj ta ja rtzobal Dios in
wi xtetz'ila' ewi' rmal.
27 Como anin nch'obon chewach ja
rvoluntad Dios pro nojelal, ni majun
nak ta ja xinwawaj ta chewach.
28 Rmalc'ari' ja tok nbij chewe,
tebana' cuenta ewi' in que'echajij
ja kach'alal canojelal como yatajnak
chewe rmal ja rEspíritu Santo chi
ne'echajij. Que'etzuku' tre ja rtzobal
Dios como eje'e' e iglesia xin Dios, e

rxin chic ja kajaw Jesucristo como arja' xutix rquiq'uel chwach cruz jari' xerlok'bej.

29 Bien wotak chi ja tok ma inc'o chi ta ewq'uin ec'o jule' itzel tak winak ne'oc na checojol in nquemaj ryojic ja yukulbal quec'u'x ja kach'alal ruq'uin ja Jesucristo.

30 In c'uluto ec'o jule' achi'i' ja rec'o checojol camic eje'e' neyictaj na in nquemaj quitijoxic ja kach'alal tre jule' itzel tak tijonem, nquicanoj nak nqueban chi nquecoj qui' ja kach'alal cuq'uin.

31 Rmalc'ari' ja tok nbij chewe, tebana' cuenta ewi', bien turkaj chewe ja roxi' juna' ja xinq'ueje' ewq'uin, chi pa k'ij chi chak'a' ni c'o wi' ja paxbanem xinya' chewe chejujunal, c'o nari' xinok' emwal.

32 Camic wach'alal, Dios ta c'a xquixchajini. Tenimaj ja rtzobal Dios como tri' nkawil wi' ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake. Ja wi nkanimaj ja rtzobal Dios jari' nq'uiy más ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in c'o jun herencia ja nyataj na chake chiquicojol canojel ja jule' chic ja recha'on rmal ja Dios.

33 Ma rmal ta pwok, ma rmal ta tziak xinyarij ta ja tok xixntijoj tre ja rtzobal Dios.

34 Ixix bien ewotak chi anin xinsamaj ruq'uin nuk'a' jari' xintzukbej wi' in xenutzuk ja wachbil chakaja'.

35 Queri' xinban utzc'a chi newotakij chi congana rjawaxic noksamaji, nkach'ec kapwok jari' nekatobej ja c'o rjawaxic chique. C'o jun tzij congana xinnataj chewe ja bin can rmal ja kajaw Jesús, quewa' nbij ri': —Ja tok c'oli nasipaj chique ja winak jari' más na quicotemal xin Dios rc'amonto chawe chwach ja tok c'oli nsipax chawe atat, ne'e. Queri' xbij ja Pablo chique ja ranciano.

36 Ja c'a tok tzuri tzij rmal c'ac'ari' xuque'e in xumaj rbanic oración e rachbil canojel ja rec'o tri'.

37 Congana quemaj ok'ej trij ja Pablo pro ni canojelal, quik'etej in quitz'ubaj ruchi'.

38 Congana nebisoni como bix chique rmal ja Pablo chi matutz'at chic jutij ri' quewach ruq'uin wawe' chwach'ulew. C'ac'ari' xequijacha' ja Pablo pa lancha.

21

1 Ja tok xekaya' can ja kach'alal xokoquel chipan ja lancha, xokbe, xokekaj chipan ja tinamit Cos. Ja c'a chi rcab k'ij chic xokbe chic, xokekaji c'a chipan chic jun tinamit rbina'an Rodas. C'ac'ari' xokbe chic, xokekaj chic cha jun tinamit rbina'an Pátara.

2 Tri' c'o chi wi' jun lancha kawil ja nbe pa Fenicia, xokoquel chipan in xokbe.

3 Ja c'a tok kamajon binem parwi' ja mar katz'at ja lugar rbina'an Chipre, xokk'ax pon chwach, pa kaxcon q'ueje' can wi'. Ja lancha rmajon binem, ntajini benak pa Siria. Xokkaj na chi' mar chipan ja tinamit Tiro como ja lancha c'o jule' ijka'm nuya' can na tri'.

4 Tri' ec'o wi' jule' kach'alal xekawil in xokq'ueje' na wuku' k'ij cuq'uin. Ja kach'alal quibij tre ja Pablo chi mejor matibe pa Jerusalén como bin chic chique rmal ja rEspíritu Santo chi c'oli nc'ulmaj na tri'.

5 Ja c'a tok tz'akati ja wuku' k'ij kumal c'ac'ari' xokbe chic. Canojel ja kach'alal e cachbil quixjayilal in tak calc'wal chakaja' eje'e' xekachbilajel, xokequijacha' c'a chi' mar. Ja tok xokekaji ja chi' mar xokxuque'e, kaban jun oración.

6 Ja tok tzuri ja roración kumal xokqueban despedir. C'ac'ari' xokoc chipan ja lancha, ja c'a reje'e' xemeloji chi tak cochoch.

7 Queri' kaban, xokelel chipan ja tinamit Tiro, xokekaj chic chipan chic jun tinamit rbina'an Tolemaida. Tri' ec'o wi' jule' kach'alal xekawil in xokq'ueje' jun k'ij cuq'uin.

8 Ja c'a chi rcab k'ij xokelel chic tri', kachbilajel ja Pablo, xokekaj chipan ja tinamit Cesarea. Tri' c'o wi' ja Felipe ja revangelista, arja' jun chique

ja wuku' diácono. Xokbe chi rochoch
ja Felipe in tri' xokq'ueje' wi' ruq'uin.
9 Ja c'a Felipe ec'o quiji' rme'al ja ma
e c'ulan ta, eje'e' e profeta e'ocnak wi'.
10 Tuban c'a jun ca'i' k'ij okc'o
ruq'uin ja Felipe ja tok c'o jun achi
xekaj kuq'uin, Agabo rubi'. Ja
c'a rAgabo arja' profeta ocnak wi',
chipan ja departamento Judea penak
wi'.
11 Ja tok xoc pa jay kuq'uin arja'
xubac' ruk'a' rkan ruyon tre rcincha
ja Pablo. Ja tok bac'taj rmal quewa'
xbij chake ri': —Ja rEspíritu Santo
arja' bin chwe chi ja raj Israel ja rec'o
pa Jerusalén eje'e' nquebac' na ja ra-
jaw awa' ja jun cincha ri'. Quewa'
nbạn na tre ja cani' nbanon anin
camic in nquejach na pa quek'a' ja
winak ja ma e aj Israel ta, queri' xbij
chake.
12 Ja c'a tok kac'axaj chi c'o
rc'ayewal penak trij ja Pablo, ajoj e
kachbil ja kach'alal ja raj Cesarea
congana kaban recomendar tre chi
matibe pa Jerusalén.
13 Pro ja Pablo xbij chake:
—¿Nak tre ja tok nixok'i? Xa bis
neya' chwe ja neban quela'. Ja chwe
anin in conforme chi nquebac' nuk'a'
wakan tri' pa Jerusalén, in conforme
chi ninquicamsaj tri' chakaja' pro
rmal ja kajaw Jesús ja tok xtiban
queri' chwe, ne' chake.
14 Mta nak chi ta kabij ta tre como
ma xokcowin ta kak'il. Rmalari'
ja tok quewa' kabij chic tre ri': —
Rvoluntad ta c'a ja kajaw Dios xtiban-
taji, xokche' tre.
15 C'ac'ari' kachomla' ki', xokbe ja
pa Jerusalén.
16 Ec'o jule' chique ja kach'alal ja
raj Cesarea eje'e' xekachbilajel. C'o
jun achi chiquicojol, Mnasón rubi'. Ja
c'a Mnasón arja' aj Chipre, c'o chic
tiempo rniman ja Jesucristo in c'o jun
rochoch pa Jerusalén, tri' xokeq'ueje'
wi'.

* * * * * * * * * *

17 Ja kach'alal ja rec'o pa Jerusalén
congana qui'il kac'ulic queban ja tok
xokekaj cuq'uin.
18 Ja c'a chi rcab k'ij kachbilajel ja
Pablo, xokbe chi nekak'ijla' ja Jacobo.
Ja c'a tok xokekaj ruq'uin ja Jacobo
tri' quimolon wi' qui' chakaja' canojel
ja ranciano.
19 Ja c'a Pablo arja' xuya'
rutzil quewach c'ac'ari' xuchol
chiquewach nojelal ja rbanon ja Dios
chiquicojol ja winak ja ma e aj Israel
ta tokori' tok Pablo xuya' rbixic ja
rtzobal Dios chique.
20 Ja tok quic'axaj ja xbij ja Pablo
congana queya' ruk'ij ja Dios rmal in
quewa' quibij tre ri':
—Kach'alal, congana utz nkac'axaj
ja nabij chake le' pro ec'o jule' winak
ja quimajon atzijoxic. Bien awotak
chi ja kach tak aj Israel congana e
q'uiy chique quiniman chic ja Jesu-
cristo in canojel nqueya' ruk'ij ja ley
xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés.
21 Eje'e' c'o jule' tzij bin chique
cumal ja winak ja quimajon atzijoxic.
Ma utz ta ja tijonem ja naya' chique ja
kach tak aj Israel ja rec'o pa tak tina-
mit quixin ja ma e aj Israel ta, cha.
Quewa' ja tijonem ja naya' chique
ri', cha. Jun, ma rjawaxic chi ta chi
nquinimaj ja nbij ja Moisés. In jun
chic, ma rjawaxic chi ta chi nebạn cir-
cuncidar ja tak calc'wal. In jun chic,
mejor nqueya' can ja kacostumbre ja
rok aj Israel. Queri' abin chique, cha.
22 ¿Nak nkaban c'a camic? Como ja
winak ja tok xtekaj rbixic cuq'uin chi
atc'o chic wawe' pa Jerusalén seguro
chi nquemol qui'.
23 Pro mejor ja naban, tabana'
ja xtikabij chawe ri'. Ec'o quiji'
kach'alal achi'i' eje'e' c'oli ja quitzu-
jun tre ja Dios chi nqueban in camic
xurwila' ja tiempo chi nqueban
cumplir.
24 Ja c'a naban, que'ac'ama'el ja
kach'alal in tejosk'ij ewi' ja cani'
nrajo' ja kareligión. Atat ta xcat-
tojowi nojel ja gasto ja xtiqueban.
C'ac'ari' necowini nquich'upuj ja
rsamal quewi' ja cani' nrajo' ja
kareligión. Quirtari' naban utzc'a
chi canojel nqueya' cuenta chawe
chi atat chakaja' nanimaj ja ley xin

Moisés in ma katzij ta ja nbix chawe
cumal ja winak ja quimajon atzijoxic.
25 Pro ja kach'alal ja ma e aj Israel ta
c'o jun carta katakonel chic cuq'uin,
kabijel chique chi ma rjawaxic ta
chique eje'e' chi nquinimaj ja kacos-
tumbre ajoj ja rok aj Israel. Xar-
wari' kabijel chique chi ma tiqueti' ta
ja ti'ij ja tzujun chiquewach cachbal
tak winak owi chwach rachbal tak
nakun. In jun chic, ma tiqueti' ta
ja quic'. In jun chic, matiqueti' ta
ja ti'ij ja wi ma elnak ta rquiq'uel
ja chicop. In jun chic, ma que'oc
ta cuq'uin ixoki' ja ma e quixjayilal
ta in ja rixoki' chakaja' ma que'oc ta
cuq'uin achi'i' ja ma e quichajilal ta.
Queri' ja kabijel chique, xeche' tre ja
Pablo.

* * * * * * * * * *

26 Ja c'a Pablo arja' xeruc'amel ja
quiji' kach'alal. Ja c'a chi rcab k'ij
quijosk'ij qui' ja cani' nrajo' ja quire-
ligión. C'ac'ari' xoc chipan ja templo,
xerbij chique ja sacerdote chi ja cos-
tumbre xin josk'inem c'a chi wuku'
k'ij xtiban wi' cumplir tokori' tok c'oli
ja xtiquitzujuj chwach ja Dios chiqui-
jujunal ja cani' nrajo' ja quireligión.
27 Xajalal maja'n titz'akati ja wuku'
k'ij ja tok be chic jutij ja Pablo chipan
ja templo. Tri' ec'o wi' jule' rach tak
aj Israel ja repenak pa tak tinamit ja
c'o pa rcuenta Asia. Ja tok quetz'at
ja Pablo chipan ja templo quechap
in xequitakchi'ij ja winak chi neyictaj
trij.
28 Quemaj rakic quechi', quewa'
quibij chique ja winak ri':
—Achi'i' ja rix kach tak aj Israel,
kato'o' ki'. Jawa' jun achi ri' benak
nojel nat nakaj chi quitijoxic ja winak
pro xa ma utz ta ja tijonem ja nuya'
chique. Como arja' xa itzel ntzijon
tre ja katinamit, xa itzel ntzijon tre ja
kaley in tre ja katemplo ri' chakaja'.
In ma ruyon tari' pro ec'o jule' achi'i'
ercojonto chipan ja templo pro ma e
aj Israel ta in ixix bien ewotak chi xa-
jan ne'oqui winak chipan awa' santi-
laj templo ri' ja wi ma e aj Israel ta,
xeche' chique.
29 Queri' quibij chique como c'o jun
achi quitz'aton nabey rachbilan ja
Pablo chipan ja tinamit in pa quet-
zij eje'e' ja Pablo rcojonto ja rachbil
chipan ja templo. Ja c'a rachbil ja
Pablo, Trófimo rubi', arja' ma aj Israel
ta, aj Efeso.
30 Ja c'a tinamit xeyictaj trij
ja Pablo, c'amc'ol canim xebe
ruq'uin xequichapa', quichararajto,
quilasajto in quitz'apla' ruchi' ja
templo.
31 Laj quicamsaj pro c'o jun coronel
xekaj rbixic ruq'uin chi yictajnak ja
tinamit Jerusalén pro ni chi jun.
32 Ja c'a coronel ec'o jule' soldado
xersiq'uila' e cachbil jule' capitán.
C'amc'ol canim xebe ja bar ec'o wi'
ja winak. Ja c'a winak tok quetz'at
ja coronel e rachbil ja soldado qui-
tanba' rch'ayic ja Pablo.
33 C'ac'ari' be ja coronel ruq'uin ja
Pablo, xucoj preso in xuya' orden
chi nbac' tre ca'i' cadena. Ja c'a tok
bac'taj rmal quewa' xbij chique ja
winak ri': —¿Nak chi achi'al c'awa'
wari'? ¿Nak ril xuban? ne' chique.
34 Ja c'a winak quemaj rakic
quechi'. Junwi' nbij jun in junwi'
chic nbij jun. Ja c'a coronel arja'
maticowini nc'axaj nak la nquibij
rmal ja síc' nbani chewi' tok xuya'
chic jun orden chi nc'amarel ja Pablo
pa cuartel.
35 Ja c'a soldado tok xe'ekaj chwach
cumuc ja c'o chwach ja cuartel
quitelela'el ja Pablo como ja winak
congana nqueban, ncajo' nquech'ay
chic jutij ja Pablo.
36 Ja c'a winak etran chiquij ja
soldado, quimajon rakic quechi',
quewa' nquibij ri': —Tecamsaj,
neche'e.

* * * * * * * * * *

37 Ja c'a Pablo tok xajalal maja'n
ticojoc ja pa cuartel arja' xbij tre ja
coronel:
—¿La naya' lugar chwe chi nintzijon
jurata awq'uin? ne' tre. Ja c'a coronel
quewa' xbij tre ja Pablo ri':
—Awotak taka'an nattzijon pa
griego.

38 ¿La ma atat ta c'a ja rat aj Egipto
ja xatyictaj trij ja gobierno? Como
c'o jun achi aj Egipto c'a ma jaru'
ta tiempo xertakchi'ij ja winak chi
neyictaj trij ja gobierno in ec'o quiji'
mil camsanela' xeruc'aj, xeruc'amel
pa tak lugar ja kas talan wi', ne' tre.
39 Ja c'a Pablo quewa' xbij tre ri':
—Ma anin ta, anin in aj Israel.
Anin inc'o pa rcuenta jun tinamit nim
ruk'ij, Tarso rubi', c'o pa rcuenta Cili-
cia, tri' inalaxnak wi'. Pro tabana' jun
utzil, taya'a' lugar chwe chi nintzijon
jurata cuq'uin ja winak, ne' tre.
40 Ya' lugar tre chi ntzijoni c'ac'ari'
pe'i chwa cumuc ja c'o chwach ja
cuartel in xuban ruk'a' chiquewach
ja winak chi nquicajba' tzij. Ja tok
quicajba' xumaj tzij cuq'uin chipan ja
tzobal hebreo, quewa' xbij chique ri':

22

1 —Ixix ja rix principali' rxin ja kati-
namit in ewanojelal ja rix wach tak
aj Israel, camic tec'waxaj ja xtinbij
chewe ri' ja ntobej wi' chewach, ne'
chique.
2 Ja c'a winak tok quic'axaj chi
chipan ja tzobal hebreo ntzijon wi'
más chi na quicajba' tzij. Ja c'a Pablo
quewa' xbij chic chique ri':
3 —Anin in ewach aj Israel. Chipan
ja tinamit Tarso xinalax wi' ja c'o
pa rcuenta Cilicia. Pro wawe' pa
Jerusalén xinq'uiy wi'. Xintijoj wi'
ruq'uin ja maestro Gamaliel. Ja c'a
Gamaliel arja' xinrtijoj tre ja ley xin
Dios ja quiniman ja kati't kamama'
pro bien xuch'ob chinwach nojelal.
Ni wxin wi', ni c'o wi' ngana nban
cumplir ja rvoluntad Dios ja cani'
newajo' neban ixix camic.
4 Anin nabey congana pokon xin-
ban chique ja winak ja yukul quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo. Ec'oli chique
xintak quicamsaxic in ec'oli chique
xintak quichapic in xenucoj preso,
queri' xinban chique chi ixoki' chi
achi'i'.
5 Ja lok'laj sacerdote in canojel ja
principali' rxin ja katinamit eje'e'
bien cotak ja nmajon rbixic chewe
camic. Como eje'e' c'o jule' carta
quitz'ibajel, queya'el chwe chi xen-
jacha' pa quek'a' ja kach tak aj Is-
rael ja rec'o chipan ja tinamit Dam-
asco. Ja carta xuya' lugar chwe chi
xinbe pa Damasco chi quichapic ja
winak ja yukul quec'u'x ruq'uin ja
Jesucristo. Queri' xinban, xinbe pa
Damasco chi quichapic, ja nch'obon
chi nenuc'amto wawe' pa Jerusalén
utzc'a chi nban pokon chique.
6 Pro anin pa tak nc'ajk'ij lari' nma-
jon binem, chinakaj ja tinamit Dam-
asco inc'o chi wi' ja tok chaka jalal
c'o jun nimlaj luz kajto chila' chicaj in
xuq'uiak ri' chwij.
7 Xinbe chi tok'ulew rmal ja luz in
c'o jun kulaj xinc'waxaj, quewa' xbij
ja kulaj chwe ri':
—Saulo, Saulo ¿nak tre tok naban
pokon chwe? Queri' xbij chwe.
8 —¿Nak abi'? xinche' tre.
—Anin in Jesús ja rin aj Nazaret,
chwe anin abanon wi' ja pokon, ne'
chwe.
9 Ja c'a wachbil eje'e' quetz'at ja
luz in congana quixbej qui' rmal pro
ma xquic'axaj ta nak nbij ja kulaj ja
ntzijon wq'uin.
10 Ja c'a ranin xinc'waxaj chic jutij
tre:
—Wajaw ¿nak nawajo' chwe chi
nban? xinche' tre.
—Catyictaji, jat chipan ja tinamit
Damasco. Ja c'a tok xcatekaji tri' nbix
wi' chawe nojel ja c'o rjawaxic chawe
chi naban, ne'e ja kajaw Jesucristo
chwe.
11 C'ac'ari' xokbe ja pa Damasco.
Ja wachbil eje'e' xinquiyukejel chi
nuk'a' como xinmoyir rmal ja luz
como congana ruch'a'.
12 Ja tok xokekaji pa Damasco tri'
c'o wi' jun achi, Ananías rubi'. Ja
c'a rAnanías arja' congana nuban re-
spetar ja Dios, nuban cumplir ja ley
xin Dios in congana utz ntz'at cumal
canojel ja kach tak aj Israel ja rec'o pa
Damasco.
13 Arja' be ja bar inc'o wi' in tok
xekaj wq'uin quewa' xbij chwe ri':
—Wach'alal Saulo, camic njaktaji
ja rawach, ne' chwe. Pro ni jari'

hora jaktaji ja nwach in xintz'at ja rAnanías.
14 In xbij chic chwe: —Ja Dios quixin ja kati't kamama' arja' nij atrcha'onto wi' ojer chi nawotakij ja rvoluntad in tok xatz'at ja Jesucristo ja mta ril rumac in tok xac'waxaj ja rukul pa bey jari' nij atrcha'onto wi' chi xaban queri'.
15 Como atat naya' na rbixic ja Jesucristo chique canojel ja winak, nabij chique nak ja ratz'aton in nak ja rac'waxan.
16 Camic ma taya' ta c'a tiempo tre, catyictaji in catban bautizar in quirtawa' nabij tre ja kajaw Jesucristo ri': —Wajaw, tajosk'ij ja wanma, tacuyu' ja wil numac, catche' tre. Queri' xbij ja rAnanías chwe.
17 C'ac'ari' xinmelojto pa Jerusalén. Ja tok xinurkaji xinbe chipan ja nimlaj templo xin Dios, nmajon rbanic jun oración ja tok chaka jalal c'oli ja xintz'at cani' pan achic'.
18 Xintz'at ja kajaw Jesucristo, quewa' xbij chwe ri': —Camic tachomla' awi' chanim, catelel chipan ja tinamit Jerusalén como ja winak wawe' eje'e' mta quigana nquic'axaj ja tok xtamaj rk'alasaxic chiquewach nak nbanic, ne' chwe.
19 C'ac'ari' xinbij tre: —Pro Wajaw, eje'e' bien cotak nak xinban chique ja yukul quec'u'x awq'uin como xinbe nat nakaj pa tak jay xin molbal ri'il, xenucoj pa che' in xenuch'ay chakaja'.
20 In jun chic, ja tok camsaxi ja rEsteban ja rajsamajel awxin, anin inc'o tri' ja bar camsax wi', in conforme tri' chi camsaxi, anin xinchajini ja quitziak ja xecamsan rxin, xinche' tre.
21 Pro ja kajaw Jesucristo quewa' xbij chic chwe ri': —Mejor catelel como camic natnutakel pa jun lugar nat, natbe chic cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel ta, ne' chwe. Queri' xbij ja Pablo chique ja winak ja rach tak aj Israel.

* * * * * * * * * *

22 Ja Pablo tok xernataj ja winak ja ma e aj Israel ta mchita quigana ja winak nquic'axaj más ja nbij. Rmalc'ari' ja tok quemaj rakic quechi' in quewa' quibij ri': —Ticamsaxi ja rachi le'. Ma yatal chi ta trij chi nc'ase' na más, xeche'e.
23 C'ac'ari' c'oli quitziak quilasaj in quemaj rq'uiakic pokok chicaj rmal ja quiyewal.
24 Ja c'a coronel arja' xuya' orden chi ncoji ja Pablo pa cuartel in quewa' xbij chique ja soldado ri':
—Terapaj ja rachi utzc'a chi nbij chake nak tre ja tok congana penak quiyewal ja winak trij, ne' chique.
25 C'ac'ari' quemaj rbaq'uic ja Pablo utzc'a chi nquirapaj pro c'o jun capitán ja chajyon rxin in quewa' xbij ja Pablo tre ri':
—Anin inc'o pa rcuenta ja gobierno xin Roma. ¿La yatal ta c'a chewe chi ninerapaj pro maja'n wa'an tik'et tzij chwij? ne' tre.
26 Ja c'a capitán tok xc'axaj ja xbij ja Pablo arja' be ruq'uin ja coronel. Ja tok xekaj ruq'uin quewa' xbij tre ri':
—Kas tabana' cuenta ja naban tre ja rachi como arja' c'o pa rcuenta ja kagobierno ajoj ja rok aj Roma, ne' tre.
27 Ja c'a coronel arja' be ruq'uin ja Pablo. Ja tok xekaj ruq'uin quewa' xbij tre ri':
—¿La ni katzij wi' chi atc'o pa rcuenta Roma? ne' tre.
—Katzij nac'a, ne'xi rmal ja Pablo.
28 Ja c'a coronel xbij chic tre:
—Anin congana pwok xintoj xa chewi' tok yataj lugar chwe chi xinoc pa rcuenta Roma, ne' tre.
—Pro anin ni pa walaxic wi' inc'o pa rcuenta Roma, ne'xi rmal ja Pablo.
29 Ja c'a soldado ja laj xerapan rxin ja Pablo eje'e' mchita queban tre. Ja c'a coronel arja' congana xbej ri' como arja' rya'on ja orden chi nbaq'ui ja Pablo pro rotak chic chi ja Pablo c'o pa rcuenta ja gobierno xin Roma.

* * * * * * * * * *

30 Ja c'a chi rcab k'ij ja coronel xuquir ja Pablo chipan ja cadena. C'ac'ari' xuya' orden chi nquemol qui' ja jefe quixin sacerdote e cachbil ja jule' chic k'etol tak tzij quixin ja raj Israel. Ja tok quimolon chic qui' canojelal c'amarel ja Pablo, xepabax chiquewach rmal ja coronel. Como ja coronel arja' c'o rgana nrotakij nak ja kas mero ril ja Pablo ja nbix cumal ja raj Israel.

23

1 Ja c'a Pablo arja' xertz'elwachij ja k'etol tak tzij in quewa' xbij chique ri':

—Wach tak aj Israel, ja nbanonto tre ja nc'aslemal ninquicoti chwach ja Dios como anin matiti'oni ja nconciencia in queri' nbanon camic chakaja', ne' chique.

2 C'ac'ari' ja Ananías ja lok'laj sacerdote arja' xuya' orden chique ja rec'oloc chinakaj ja Pablo chi nqueya' jun k'a' chwa rey.

3 Ja c'a Pablo quewa' xbij tre ja Ananías ri':

—Dios xtiyo' rjil rc'axel chawe. Atat xa ca'i' apalaj como attz'ubul wawe' camic chi nak'et tzij chwij, ley xin Dios nacoj chwij natche'e pro atat mismo matanimaj ja ley como xaya' orden chi ninch'ayi, queri' xbij tre.

4 Ja c'a winak ja repa'l tri' quewa' quibij tre ja Pablo ri':

—¿Nak c'a tre ja tok xa itzel nattzijon tre ja lok'laj sacerdote xin Dios? xeche' tre.

5 —Wach tak aj Israel, anin ma wotak ta chi lok'laj sacerdote. Ja wixta wotak jari' maquita xinbij tre ja cani' c'a xinbij kaj tre como ja rtzobal Dios quewa' nbij chake ri': —Maxta itzel cattzijon chique ja k'etol tak tzij xin atinamit, ne'e. Queri' xbij ja Pablo chique.

6 Ja c'a Pablo arja' bien rotak chi ca'i' quewach ja k'etol tak tzij. Jule' chique e saduceo in jule' chic chique e fariseo. Rmalari' ja tok cow tzijoni in quewa' xbij chique ri': —Wach tak aj Israel, anin in fariseo in ja nata' chakaja' arja' fariseo. Anin nniman chi c'o c'astajic chiquij ja camnaki' in xa rmalari' tok ntajini nk'ẹt tzij chwij camic, ne' chique.

7 Ja c'a fariseo in saduceo eje'e' quemaj jun ch'a'oj chibil tak qui' rmal ja xbij ja Pablo chique in queban ca'i' rmal.

8 Como ja saduceo eje'e' matiquinimaj chi nec'astaj na ja camnaki' pro ja fariseo jari' nquinimaj. In jun chic, ja saduceo matiquinimaj chi ec'o ángel in nixtac'a espíritu chakaja' pro ja c'a chique fariseo jari' nquinimaj chi ec'oli.

9 C'ac'ari' quemaj jun nimlaj síc'. Ec'o jule' maestro quixin ja fariseo eje'e' xeyictaji in quewa' quibij ja nquitobej ja Pablo ri': —Mta ril ja rachi le'. Maxla c'o jun espíritu owi jun ángel takonto rmal ja Dios tzijonnakto ruq'uin. Mejor ma koch'ojin ta ruq'uin ja Dios, xeche'e.

10 Pro más chi na queban ja ch'a'oj. Ja c'a coronel arja' xbej ri': —Matzij tiquicamsaj ja Pablo, ne' kaj pa ranma. Rmalc'ari' ja tok xuya' orden chique ja soldado chi xebe ruq'uin ja Pablo in puersa xequilasajto chiquicojol ja winak in quecoj chic jutij pa cuartel.

11 Ja c'a chi rcab ak'a' pe'i ja kajaw Jesucristo pa rxquin ja Pablo in quewa' xbij tre ri': —Pablo, ma ticapuj ta ac'u'x como natbe na pa Roma chi naya'a' nbixic chila' ja cani' abanon wawe' pa Jerusalén, ne' tre.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a tok sakari ec'o jule' chique ja raj Israel eje'e' quec'am qui' chi nquicamsaj ja Pablo, quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Puersa nkacamsaj ja Pablo. Jaru' pa tiempo xtic'ase'e ja Pablo ajoj makowa' chic in majun nak ta tikatij chakaja'. Dios ta c'a xtibano pokon chake ja wi ma xtikacamsaj ta. Queri' quibij.

13 E más cuarenta ja rachi'i' ja quec'am qui' chi rbanic ja camíc.

14 C'ac'ari' xebe cuq'uin ja jefe quixin sacerdote in cuq'uin ja principali' xin tinamit. Ja tok xe'ekaj

cuq'uin quewa' quibij chique ri': —Ajoj kac'amon ki' chi nkacamsaj ja Pablo. Puersa nkacamsaj. Jaru' pa tiempo xtic'ase'e ja Pablo ajoj makowa' chic in majun nak ta nkatij chakaja'. Dios ta c'a xtibano pokon chake ja wi ma xtikacamsaj ta.

15 Ja c'a nkajo' chewe, ixix ewachbil ja jule' chic k'etol tak tzij, tetaka' rbixic tre ja coronel chi nuc'amto ja Pablo chewach chwak. Tebij tre chi newajo' nec'ot más ruchi' ja Pablo. Ja c'a rajoj nokq'ueje' listo chi nkacamsaj ja tok maja'n turkaj wawe', xeche'e.

16 C'o c'a jun ala', ral rana' ja Pablo, arja' xekaj rbixic ruq'uin nak ja quichomin ja rachi'i'. Rmalc'ari' ja tok be ruq'uin ja Pablo pa cuartel, xerbij tre.

17 Ja c'a Pablo ja tok xc'axaj ja bix tre rmal ja rala' c'ac'ari' xsiq'uij jun chique ja capitán in quewa' xbij tre ri':

—C'o jun ala' wawe', tac'ama'el paki ruq'uin ja coronel, c'o jun rtakquil nerbij tre, ne' tre.

18 In queri' xuban ja capitán, xuc'amel ja rala' ruq'uin ja coronel. Ja tok xekaj ruq'uin quewa' xbij tre ri':

—Ja Pablo ja kacojon pa che' arja' xinrsiq'uij in xbij chwe chi nunya'a' awa' jun ala' ri' awq'uin como arja' c'o jun rtakquil nurbij chawe, ne' tre.

19 Ja c'a coronel arja' xyukejel ja rala' chi ruk'a', quiyonaj qui' ruq'uin in quewa' xbij tre ri':

—¿Nak c'a ja ratakquil chwe? ne' tre.

20 Ja c'a rala' xbij tre:

—Ec'o jule' wach tak aj Israel eje'e' quic'amon qui' chi nquetakto rbixic chawe chwak chi nac'amel ja Pablo chiquewach ja k'etol tak tzij kaxin ja rok aj Israel. Quewa' xtiquibijto chawe ri': —Ajoj nkajo' nkac'ot más ruchi' ja Pablo, xqueche'to chawe.

21 Pro maxta tanimaj ja xtiquibijto chawe como más e cuarenta ja rachi'i' ja re cachbil eje'e' quiwawan qui', cayben ja Pablo pa bey utzc'a chi nquicamsaj. Quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Puersa nkacamsaj ja Pablo. Jaru' pa tiempo xtic'ase'e ja Pablo ajoj makowa' chic in majun nak ta tikatij chakaja'. Dios ta c'a xtibano pokon chake ja wi ma xtikacamsaj ta. Queri' quibij. Ja camic xa ja chic cayben nak ja xtabij atat chique, ne'e ja rala' tre ja coronel.

22 —Camic catmeloji pro ni majun bar ta tri' xtabij wi' ja c'a xabij kaj chwe, ne'e ja coronel tre.

* * * * * * * * * *

23 C'ac'ari' ec'o ca'i' capitán xersiq'uij in quewa' xbij chique ri':

—Camic que'echomij jule' soldado chi nebe pa Cesarea. A las nueve xin chak'a' ne'elel nebe. E ca'i' ciento nebe chi cakan. E setenta chic nebe chiquij tak quiej. In e ca'i' ciento chic nquec'amel lanza.

24 In chakaja' que'echomij jun ca'i' ruquiej ja Pablo ja nec'amo'el rxin. Jix nejacha' pa ruk'a' ja gobernador Félix pro neban jutz'it cuenta utzc'a chi ni majun nak ta xtic'ulmaj ta pa bey, ne' chique ja capitán.

25 Ja coronel c'o jun carta xubanel rxin ja gobernador, quewa' nbij ja carta ri':

26 —Honorable Señor Gobernador Félix. Anin ja rin Claudio Lisias nya' rutzil awach.

27 C'o jun achi ntakel awq'uin ri'. Ja raj Israel eje'e' quechap in jutz'it laj quicamsaj pro anin tok xinwotakij chi ja rachi c'o pa rcuenta Roma c'ac'ari' ec'o jule' nsoldado xenuc'amel in xekato'o' pa quek'a'.

28 Xinc'amel chiquewach ja k'etol tak tzij quixin ja raj Israel como c'o ngana nwotakij nak ril rbanon.

29 Ja ril quibij xa rmal ja ley rxin ja quireligión pro ma yatal ta trij chi ncamsaxi nixtac'a ncoj ta pa che' chakaja'.

30 Pro xinwotakij chi ec'oli chique ja raj Israel, eje'e' quic'amon qui' chi nquicamsaj rmalc'ari' ja tok ntakel awq'uin camic ri'. In chakaja' ja winak ja nebini chi c'o ril ja rachi anin xinbij chique chi awq'uin atat

nebe wi' chi nequibij chawe. Xarari' ja nbij chawe. Queri' nbij ja carta.

31 Ja c'a soldado eje'e' queban ja cani' bix chique rmal ja coronel, quec'amel ja Pablo chak'a', xe'ekaj chipan ja tinamit Antípatris.

32 Ja c'a chi rcab k'ij ja soldado ja rebenak chi cakan tri' quejach can wi' ja Pablo, xemelojto ja pa cuartel. Ja c'a rebenak chiquij tak quiej eje'e' xec'amo'el chic rxin ja Pablo.

33 Ja c'a tok xe'ekaji ja pa Cesarea quejach ja carta tre ja gobernador in quejach ja Pablo pa ruk'a' chakaja'.

34 Ja gobernador tok siq'uitaji ja carta rmal quewa' xbij tre ja Pablo ri':

—¿Nak departamento atc'o wi'? ne' tre.

—Anin pa rcuenta Cilicia inc'o wi', ne'xi rmal ja Pablo.

35 —Ja winak ja nebini chi c'ol awil ja tok xque'urkaj wawe' c'a tokori' nabij chwe nak ja natobej awi', ne'e ja gobernador tre. C'ac'ari' xuya' orden chi nchajixi ja Pablo cumal soldado chipan ja palacio rxin ja rey Herodes.

24

1 Jo'o' k'ij tekaji ja Pablo pa Cesarea ja tok xekaji ja Ananías ja lok'laj sacerdote e rachbil jule' chique ja principali' rachbil chakaja' jun licenciado, Tértulo rubi'. Xebe ruq'uin ja gobernador chi nequibij tre nak ril ja Pablo.

2 Ja tok xe'ekaj ruq'uin xec'amarto ja Pablo. C'ac'ari' ja Tértulo xumaj rbixic ja ril ja Pablo chwach ja Félix. Quewa' xbij tre ri':

—Señor gobernador, anin nmaltioxij chawe camic como c'o quicotemal pa tak katinamit, mta síc' ch'a'oj nbani. Atat congana utz kuc'axic abanon como congana ana'oj.

3 Honorable Félix, ajoj congana nkamaltioxij chawe nojel ja rutzil ja rabanon chake.

4 Pro matikajo' xtikalasaj ta más tiempo chawe. Camic nkac'utuj chawe tabana' jun utzil chake, xtac'waxaj ta jutz'it ja jun ca'i' tzij ja xtikabij chawe ri'.

5 Jala' jun achi le' xa ticol ch'a'oj, nojel nat nakaj nbe wi' in xa neruyoj ja kach tak aj Israel. Arja' c'ayon quixin ja winak ja quiniman ja tijonem rxin ja rachi ja raj Nazaret.

6 C'oli laj xuban tre ja nimlaj templo xin Dios ja congana itzel na pro kachap. Ajoj laj kak'et tzij trij, ja ley kaxin ajoj jari' laj kacoj chi rk'etbexic tzij trij

7 pro c'o jun coronel, Lisias rubi', arja' xoc chikacojol in puersa xlasaj pa kak'a'.

8 C'ac'ari' ja coronel xuya' orden chi ja nebin ril ja rachi rjawaxic chi awq'uin atat nepi wi'. Ja wi nac'ot ruchi' ja rachi tri' nawotakij wi' chi ni katzij wi' nojel ja kamajon rbixic chawe. Queri' xbij ja Tértulo tre ja gobernador Félix.

9 Ja c'a raj Israel ja rec'o chwach ja gobernador quewa' quibij tre ri': —Ni katzij wi' ja xbij ja Tértulo le', xeche' tre.

10 Ja c'a gobernador arja' xuban ruk'a' chwach ja Pablo chi ntzijoni in quewa' xbij ja Pablo tre ri':

—Camic anin ninquicoti nbij chawe nak ja xtintobej wi' chawach como bien wotak chi tuban q'uiylaj juna' catoc juez parwi' ja katinamit Israel.

11 Natcowini nawotakij ja wi katzij ja xtinbij chawe owi mani. C'a xuban cablajuj k'ij quinekaji pa Jerusalén chi rya'ic ruk'ij ja Dios.

12 Anin mta ja ch'a'oj xintic ta in ma ec'o ta ja winak xenuyoj ta chakaja' nixtac'a chipan ja nimlaj templo xin Dios nixtac'a pa tak jay xin molbal ri'il in nixtac'a pa tak bey rxin ja tinamit.

13 Jala' winak le' eje'e' maquecowini xtiqueban ta asegurar ja wil ja nquibij.

14 Pro ja camic nch'ob chawach nak ja nniman. Anin nniman ja tijonem xin Jesucristo pro ja wach tak aj Israel le' eje'e' nquibij chi ma xin Dios ta ja tijonem. Conforme

ja tijonem xin Jesucristo nya' ruk'ij ja Dios quixin ja kati't kamama' in chakaja' nban respetar nojel ja nbij ja ley xin Dios in nojel ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios cumal ja profeta.

15 Anin nnimaj chi nerila' na jun k'ij ja tok Dios nuya' chique ja camnaki' chi nec'astaji chi e utz chi ma e utz ta in queri' nquinimaj ja wach tak aj Israel le' chakaja'.

16 Rmalc'ari' ja tok ni ncojon wi' wi' pa ch'a'oj chi rbanic rvoluntad ja Dios utzc'a chi mta wil nna' kaj pa wanma nixtac'a chwach Dios in nixtac'a chiquewach winak ta chakaja'.

17 Anin c'o la quiji' jo'o' juna' xineq'ueje' na pa tak tinamit cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel ta in camic inmelojnakto chic jutij chipan ja katinamit Israel. C'o jun ayuda xinmolto ja xinjach chique ja kach tak aj Israel in chakaja' xinmelojto utzc'a chi wawe' nuntzujuj wi' jun ofrenda chwach ja Dios.

18 Kas nmajon rtzujuxic ja wofrenda chipan ja nimlaj templo xin Dios ja tok ec'o jule' wach tak aj Israel ja repenak pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta Asia, eje'e' xinquewil, kas tzur mwal ja rjosk'ixic wi' ja cani' nrajo' ja kareligión. Pro ma ec'o ta winak ja xenumol ta nixtac'a c'o ta ch'a'oj xintic ta chakaja'.

19 Ja xetz'ato wxin ja pa templo wi c'oli ja wil xinban quetz'at mejor quepi na eje'e' wawe', eje'e' na quebin chawe wi c'o wil nbanon.

20 Owi nawajo', tabij chique jala' winak le' chi nquic'ulba' ja xtinbij chic ri' ¿la c'o wil kaj chwij ja tok xinpabax chiquewach e cachbil ja jule' chic cach k'etol tak tzij kaxin ja rok aj Israel?

21 Owi maxla ma utz ta quic'axaj ja tok quewa' xinbij chique ri': —Anin nniman chi c'o c'astajic chiquij ja camnaki' in xa rmalari' ja tok ntajini nk'ẹt tzij chwij camic, xinche' chique, maxla wil ja xinbij queri' chique ja nquech'ob eje'e'. Queri' xbij ja Pablo tre ja gobernador.

22 Ja c'a Félix arja' bien rotak ja tijonem xin Jesucristo in rmalari' ja tok quewa' xbij chique ri': —Mejor, ja tok xtipeti ja coronel Lisias c'a tokori' nkachomij, ne' chique.

23 C'ac'ari' ja Félix xbij tre ja capitán: —Tacojo' preso ja Pablo le' pro taya'a' lugar tre chi nec'astanto jalal ja tok c'o rgana neli in taya'a' lugar chique ja ramigo chi nurquiya'a' tre xa nak ta ja nc'atzin tre, ne' tre.

24 Xoc'o jun ca'i' k'ij pi chic jutij ja Félix, c'o rxjayil rc'amonto, Drusila rubi'. Ja c'a rxjayil arja' aj Israel. Ja c'a Félix arja' xutak rc'amaric ja Pablo como c'o rgana nc'axaj tre nak rbanic ja tok nyuke' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

25 Ja c'a Pablo ja tok xekaji xumaj tzij ruq'uin ja Félix, xumaj rch'obic chwach nak rbanic ja tok nawc'aj jun utzlaj c'aslemal chwach ja Dios, in jun chic, nak rbanic ja tok nak'il awi' chawij utzc'a chi mataban ja ritzelal, in jun chic, nak rbanic ja nimlaj juicio xin Dios ja penak. Ja c'a Félix arja' congana xbej ri' rmal ja tok xc'axaj in quewa' xbij tre ja Pablo ri': —Mejor, ja camic jat. Nak k'ij ja tok c'o tiempo chwe c'a tokori' xtintak chic ac'amaric, ne' tre.

26 Ja c'a Félix q'uiylaj mul xutak rsiq'uixic ja Pablo utzc'a chi netzijon ruq'uin como quewa' nuch'ob ri': —Maxla nuya' pwok chwe utzc'a chi nsokpijel, ne' kaj pa ranma.

27 Xoc'o ca'i' juna' c'ac'ari' c'o jun c'ac'a gobernador xoc pa rq'uexwach ja Félix, Porcio Festo rubi'. Ja c'a Félix como c'o rgana chi utz ntz'ati cumal ja raj Israel chewi' ja tok xuya' can ja Pablo pa che', ma xsokpijel ta.

25

1 Ja c'a Festo arja' xekaj chipan ja departamento ja noc pa ruk'a' como gobernador. Ja c'a chi rox k'ij xelel pa Cesarea in be pa Jerusalén.

2 Ja c'a tok xekaji ec'o jule' aj Israel e jefe quixin sacerdote xebe ruq'uin e cachbil ja principali' xin tinamit, xequibij ja ril ja Pablo.

3 Quewa' quibij tre ja Festo ri':
—Tabana' jun nimlaj utzil chake, taya'a' jun orden chi nc'ạmto ja Pablo wawe' pa Jerusalén, xeche' tre. Pro eje'e' c'oli quichomin chic chi nquicamsaj ja Pablo pa bey.
4 Ja c'a Festo quewa' xbij chique ri':
—Ja Pablo arja' cojon preso pa Cesarea. Anin xa jun ca'i' k'ij chic ninq'ueje' wawe' c'ac'ari' ninmeloji pa Cesarea.
5 Mejor, ja más nimak quek'ij chewe eje'e' quebe na chwij in wi c'o ril ja rachi eje'e' nebin chwe, ne' chique.
6 C'o la lajuj k'ij q'ueje'e ja Festo pa Jerusalén. C'ac'ari' meloji ja pa Cesarea. Ja c'a chi rcab k'ij tz'abe'e pa k'etbaltzij in xutak rc'amaric ja Pablo.
7 Ja c'a Pablo tok xekaj chwach ja Festo ja raj Israel ja re'elnakel pa Jerusalén eje'e' congana nqueban, xeyictaj trij in quemaj rbixic ja ril. Congana ril nquibij ja más c'ayew chi na pro ma xecowin ta queban ta asegurar.
8 C'ac'ari' xumaj tzij ja Pablo ja ntobej ri' chiquewach. Quewa' xbij ri':
—Anin mta jun itzel nbanon ta tre ja ley xin Dios ja kaniman ja rok aj Israel nixtac'a tre ta ja nimlaj templo xin Dios in nixtac'a tre ta ja nimlaj rey César, ne'e.
9 Ja c'a Festo como c'o rgana chi utz ntz'ati cumal ja raj Israel chewi' tok quewa' xbij tre ja Pablo ri':
—¿La maxta c'ol agana natbe pa Jerusalén utzc'a' chi tri' nk'et wi' tzij chawij rmal ja rawil nquibij chawe? ne' tre.
10 Pro ja Pablo xbij tre:
—Camic inpa'l chwach ja k'etbaltzij xin César, ni rjawaxic wi' chi wawe' nk'ẹt wi' tzij chwij, ma pa Jerusalén ta. Atat bien awotak chi mta jun itzel nbanon ta chique ja wach tak aj Israel.
11 Ja wi c'o wil, wi c'oli nbanon in wi yatal chwij chi nincamsax rmal jari' matinpokonaj nincami. Pro jala' winak le' wi ma katzij ta ja nquibij chwe chi c'o wil jari' ni majun ja c'o ta ruk'a' chwe xquinrujach ta pa quek'a'. Camic quinataka' ruq'uin ja nimlaj rey César, arja' ta xtik'eto tzij chwij, ne' tre.
12 Ja c'a Festo arja' xumaj tzij cuq'uin ja rach k'etol tak tzij. Ja c'a tok tzuri tzij cumal quewa' xbij tre ja Pablo ri': —Como xac'utuj ja César chi arja' nk'eto tzij chawij, camic ruq'uin César natnutakel wi', ne' tre.

* * * * * * * * * *

13 Xoc'o jun ca'i' k'ij c'ac'ari' ja rey Agripa rachbil jun ixok rbina'an Berenice eje'e' xe'ekaj pa Cesarea chi rk'iloxic ja Festo.
14 Como xeq'ueje' jun tiempo pa Cesarea xc'a chewi' ja Festo xuchol chwach ja rey nak rbanon ja Pablo. Quewa' xbij tre ri':
—C'o jun achi ya'on can pa che' rmal ja Félix.
15 Ja tok inc'o pa Jerusalén ec'o jule' aj Israel e jefe quixin sacerdote e cachbil ja principali' xin tinamit eje'e' quibij chwe nak ril ja rachi in quic'utuj chwe chi ncamsaj.
16 Pro anin quewa' xinbij chique ri': —Ajoj ja rok aj Roma ma chaka ta qui' chake nkajach jun achi pa camíc. Ni rjawaxic wi' chi nabey nkaya' lugar tre ja rachi chi nbij nak ja ntobej ri' chiquewach ja winak ja nebini chi c'o ril, xinche' chique.
17 Ja c'a tok xe'urkaj wawe' ma xinya' ta tiempo tre, ja xinban, ni chi rcab k'ij xintz'abe'e ja pa k'etbaltzij in xintak rc'amaric ja rachi.
18 Ja xinch'ob anin nabey chi congana lawulo' ja ril ja xtiquibij chwe pro tok q'uiswani mta ril quibij chwe ja cani' nch'obon.
19 Pro ja nquech'a' tre xa jule' punto tre ja quireligión in tre jun achi camnak rbina'an Jesús pro ja Pablo nbij chi c'astajnak chic.
20 Ja c'a ranin maquincowini nchomij ja nquibij, nak la nban tre. Rmalc'ari' ja tok xinbij tre ja Pablo: —¿La maxta c'ol agana natbe pa Jerusalén utzc'a chi tri' nk'et wi' tzij

chawij rmal ja rawil nquibij chawe?
xinche' tre.
21 Pro arja' xbij chwe: —Camic
quinataka' ruq'uin ja nimlaj rey César
Augusto, arja' ta xtik'eto tzij chwij,
ne' chwe. Xa chewi' tok xinya' jun
orden chi ni nchajix wi' ja rachi como
preso. Ja c'a tok xtitzur mwal ntakel
na ruq'uin ja César. Queri' xbij ja
Festo tre ja rey Agripa.
22 Ja c'a rAgripa quewa' xbij tre ja
Festo ri':

—Anin chakaja' c'o ngana nc'waxaj
ja nbij ja rachi, ne' tre.

—Utz c'ari', chwak nac'waxaj, ne'xi
rmal ja Festo.

23 Ja c'a chi rcab k'ij ja rAgripa
rachbil Berenice congana quiwekon
qui', etrani ja rayudante chiquij, c'o
jun nimlaj cuarto xe'oc chipan. Ec'oli
ja jefe quixin soldado e cachbil ja
principali' rxin ja tinamit, eje'e' xe'oc
chipan ja nimlaj cuarto chakaja'.
C'oli ja Festo chakaja', arja' xutak
rc'amaric ja Pablo.
24 Ja c'a tok xekaji ja Pablo xumaj
tzij ja Festo, quewa' xbij ri':

—Rey Agripa in ixix chakaja'
ewanojel ja remolon ewi' kuq'uin,
wawe' netz'at wi' ri' ja rachi rbina'an
Pablo. E q'uiy ja raj Israel ja rec'o
pa Jerusalén e cachbil jule' chic
ja rec'o wawe' pa Cesarea eje'e'
congana inquicojon pa ch'a'oj, xajutij
quimajon rbixic chwe chi ja Pablo ma
yatal chi ta trij chi nc'ase' más.
25 Pro anin xinc'ot ruchi' in mta
rbanon, ma yatal ta trij chi nkacam-
saj. Arja' mismo c'utun chwe chi
nkatakel pa Roma ruq'uin ja nimlaj
rey César Augusto. Rmalc'ari' ja tok
xinch'ob chi pa Roma ntakel wi'.
26 Pro anin c'o rjawaxic chwe chi
nbanel jun carta in ntakel ruq'uin ja
César pro nak la ril ja Pablo ja nbi-
jel chipan ja carta. Rmalc'ari' ja tok
xintak rc'amaric, c'o chic chewach ri'
in chawach atat rey Agripa in camic
nwajo' chawe chi nac'ot jutz'it ruchi'
utzc'a chi nwotakij nak ril ja nbijel
chipan ja carta.
27 Como ja chwe anin xa ma ch'obol
ta nkaban ja wi nkatakel jun preso
in wi mta ril nkabijel. Queri' xbij ja
Festo.

26

1 C'ac'ari' ja rAgripa xbij tre ja
Pablo:

—Camic utz chic nattzijoni, tabij
chake nak ja natobej awi', ne' tre. Ja
c'a Pablo arja' xuya' jun saludo tre ja
rey in quewa' xbij tre ri':
2 —Rey Agripa, camic ninquicoti chi
chawach atat nbij wi' nak ja ntobej
wi' como c'o jule' wil ja nbix chwe
cumal ja wach tak aj Israel.
3 Ninquicoti como atat bien awotak
nak rbanic nojel ja kacostumbre ja
rok aj Israel, bien awotak nojel ja
nkach'a' chibil tak ki'. Rmalc'ari'
tok nc'utuj jun utzil chawe, tac'waxaj
jutz'it chi utz ja xtinbij chawe ri'.
4 Canojel ja wach tak aj Israel
eje'e' bien cotak jani' nc'aslemal ja
kas nabey ja tok xinq'ueje' chiquico-
jol ja ntinamit ja tok xinq'uiyto pa
Jerusalén.
5 Ja wi c'o quigana nquibij chawe
bien cotak chi fariseo xinoc wi', bien
cotak chi c'a in c'ajol na ja tok xinocto
fariseo. Ja c'a rok fariseo, ajoj más
chi na nkatij kak'ij chi rnimaxic ja
kareligión chiquewach ja jule' chic
wach tak aj Israel.
6 Ja camic ntajini nk'ẹt tzij chwij
pro xa rmal ja nniman chi c'o c'astajic
chiquij ja camnaki' ja cani' rtzujun
can ja Dios chique ja kati't kamama'
ojer, xa chewi' tok ntajini nk'ẹt tzij
chwij camic.
7 Pro ja cablajuj tribu xin Is-
rael eje'e' chakaja' nquinimaj chi
nec'astaj na ja camnaki' in rmalari' ja
tok quimajon rtijic quek'ij chi rya'ic
ruk'ij ja Dios chi pa k'ij chi chak'a'. In
camic nbij chawe rey Agripa, como
anin nnimaj chi c'o c'astajic chiquij
ja camnaki' xa chewi' tok nbix chwe
cumal ja wach tak aj Israel chi c'o wil.
8 ¿La maticowin c'a ja Dios neruc'as
ja winak chipan ja camíc nech'ob
ixix?

9 Ja xinch'ob anin nabey chi ni
rjawaxic wi' nban pokon chique ja
winak ja nenatan rubi' ja Jesús ja raj
Nazaret
10 in queri' xinban chique ja pa
Jerusalén. Yataj chwe cumal ja jefe
quixin sacerdote chi c'o nuk'a' chique
ja winak ja quiniman ja Jesucristo chi
e q'uiy chique xenucoj pa che'. Ja
tok xecamsaxi anin jun xinc'utuni chi
necamsaxi.
11 Q'uiylaj mul xinban pokon
chique, xinoc pa tak jay xin molbal
ri'il pro ni nojelal in tri' xinban
wi' pokon chique, ja ta nwajo' chi
matiquinimaj chic ja Jesús. Con-
gana yictaj wayewal chiquij, xna'
xe'encanoj pa tak tinamit ja ma pa
rcuenta ta Israel c'o wi'.

12 Rmalc'ari' tok xinban jutij xinbe
chipan ja tinamit Damasco chi
quichapic como c'o jun orden ya'onel
chwe cumal ja jefe quixin sacerdote.
13 Pro camic nbij chawe rey Agripa,
kas nmajon bey pa nc'ajk'ij ja tok c'o
jun luz xintz'at kajnakto chila' chicaj,
más chi na fuerte chwach k'ij. Ja c'a
luz xuq'uiak ri' chwij in xuq'uiak ri'
chiquij ja wachbil chakaja'.
14 Xokbe chi tok'ulew rmal kanoje-
lal. C'ac'ari' c'o jun kulaj xinc'waxaj,
tzijon chipan ja tzobal hebreo,
quewa' xbij chwe ri':

—Saulo, Saulo ¿nak tre ja tok naban
pokon chwe? Como jari' xa nacamsaj
awi' ayon ja cani' nuban jun wacax
ajcareta tok nuya' akan tre jun che' ja
ch'ut rutza'm, ne'e ja kulaj chwe.

15 —¿Nak abi'? xinche' tre.

—Anin in Jesús, chwe anin abanon
wi' ja pokon, ne' chwe.
16 In xbij chic chwe: —Catyictaji,
camic nch'ob chawach nak tre tok
xinc'ut wi' chawach. Camic atn-
cha'on chi natoc jun ajsamajel wxin
utzc'a chi naya' rbixic chique ja
winak nojel ja xatz'at camic in nabij
chique chakaja' nojel ja xtatz'at tok
xtinc'ut chic jutij wi' chawach.
17 Natnuto' na pa quek'a' ja raj Is-
rael, natnuto' na chakaja' pa quek'a'
ja ma e aj Israel ta. Ja camic nat-
nutakel cuq'uin ja winak ja ma e aj
Israel ta
18 utzc'a chi nasakirsaj quebey
chiquewach. Camic e cani' moya', pa
k'ekumal ec'o wi' pro ne'acoj na pa
sakil. Ne'el na pa ruk'a' ja Satanás in
ne'oc chi na pa ruk'a' ja Dios. Queri'
naban chique utzc'a chi ncuytaji ja
quil quemac utzc'a chi c'o jun heren-
cia nyataj na chique chiquicojol ja
winak ja rech'ach'ojirsan chic chipan
ja quil quemac rmal ja yukulbal
quec'u'x wq'uin. Queri' xbij ja Jesús
chwe.
19 Queri' xinban rey Agripa, ja tok
xintz'at ja Jesús ja penak chila' chicaj
xinnimaj ja bix chwe rmal chi nban.
20 Ja kas xinya' wi' rbixic nabey
chique ja winak ja rec'o pa Dam-
asco. Xinbij chique chi rjawaxic chi
nqueq'uex ja quina'oj in nqueya' can
ja ritzelal in nquejach qui' pa ruk'a'
ja Dios. Xinbij chique chakaja' chi
rjawaxic chi nqueban ja nrajo' ja Dios
chique chi nqueban utzc'a chi bien
k'alaj chi quiq'uexon chic ja quina'oj.
C'ac'ari' xinya' rbixic chique ja winak
ja rec'o pa Jerusalén in chique ja
rec'o chipan ja departamento Judea
in chique chakaja' ja winak ja ma e aj
Israel ta.
21 Rmalc'ari' ja tok xinquechap
pa templo ja wach tak aj Israel,
rmalc'ari' ja tok laj xinquicamsaj.
22 Pro ja Dios arja' nij inrchajinto
wi' in rmalari' ja tok ni nmajonto
wi' rbixic ja rtzobal chique ja winak
chi nimak quek'ij chi ma nimak ta
quek'ij. Ja tijonem ja nya' anin bien
nuc'am ri' ruq'uin ja quibin can ja
Moisés e rachbil ja jule' chic profeta
como eje'e' quibin can nak ja nbantaj
na, quewa' quibin can ri',
23 ja Cristo rjawaxic chi nutij na
rpokonal in arja' ja kas nc'astaj na
nabey chiquicojol ja camnaki' in
rmal ja rtzobal arja' ja tok neq'ueje'
na pa sakil ja winak chi aj Israel chi
ma aj Israel ta. Queri' quibin can, ne'e
ja Pablo.

* * * * * * * * * *

24 Kas rmajon rbixic ja ntobej ri' tok peti ja Festo, xurak ruchi' in quewa' xbij tre ri':

—Pablo, atat xa atch'ujarnak rmal ja congana estudio abanon, ne' tre.

25 —Honorable Festo, anin ma inch'ujarnak ta pro ni katzij wi' nojel ja c'a xinbij kaj chewe ri', c'o rubey.

26 Como ja rey Agripa arja' bien rotak nojel ja nmajon rbixic chewe camic, c'o nconfianza nintzijon ruq'uin. C'o nseguro chi ekajnak chic rbixic ruq'uin nojel awa' wari' como ma pan awatal ta ja tok bantaji, ne'e ja Pablo tre ja Festo.

27 C'ac'ari' xbij tre ja rey:

—Rey Agripa ¿la nanimaj ja quibin can ja profeta ojer? Anin wotak chi nanimaj, ne' tre.

28 Ja c'a rAgripa quewa' xbij tre ri':

—Ja nach'ob atat xa jurata ninach'ec chi ninoc ewachbil ja rix xin Jesús, ne' tre.

29 Ja c'a Pablo quewa' xbij ri':

—Ja wi xa jurata owi c'amalo pro ja kas nwajo' chawe atat in chewe ixix chakaja' ewanojel ja nixtajini nec'waxaj ja nmajon rbixic chewe camic, tri' ta nyuke' wi' ec'u'x ja bar yukul wi' nuc'u'x anin pro xarwari' mta ngana xquixoc ta preso ja cani' nbanon anin camic ri', ne'e.

30 C'ac'ari' ja rey pe'e nojoj in queri' xuban ja gobernador chakaja' e cachbil ja Berenice in canojel ja rec'o tri'.

31 Ja c'a tok e'elnakel chic chipan ja nimlaj cuarto quewa' quibij chibil tak qui' ri':

—Ja rachi mta rbanon, ma yatal ta trij chi xtikacamsaj ta nixtac'a yatal ta trij chi xtiq'ueje' ta pa che' chakaja', xeche'e.

32 Ja c'a rAgripa xbij tre ja Festo:

—Utz ta wasaxel ta libre ja rachi ja maquita xc'utuj ja César chi arja' nk'eto tzij trij, ne' tre.

27

1 C'ac'ari' quech'ob chi nquetakel ja Pablo chipan ja tinamit Roma ja c'o pa rcuenta Italia. C'o jun capitán, Julio rubi', arja' pa'l chiquij jun moc soldado quibina'an e xin Augusto. Ja Pablo e rachbil jule' chic preso xejạch pa ruk'a' ja Julio.

2 Anin wachbil ja rAristarco ja raj Tesalónica ja c'o pa rcuenta Macedonia kachbilajel ja Pablo. C'o jun lancha ja penak chipan ja tinamit Adramitio in nbe pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta Asia, xokoquel chipan.

3 Ja c'a chi rcab k'ij xokekaji pa Sidón. Ja c'a Julio arja' c'o jun utzil xuban tre ja Pablo como xuya' lugar tre chi ne'erk'ijla' ja ramigo ja rec'o pa Sidón utzc'a chi nqueya' tre ja nc'atzin tre.

4 C'ac'ari' xokoquel chic chipan ja lancha, xokelel ja pa Sidón. C'o jun ik' penak chakij rmalc'ari' tok xokk'ax chwach ja lugar Chipre ja c'o pa mar, pa kaxcon q'ueje' can wi' como ja tri' ma kas ta rbey ik'.

5 Xokk'ax chi' tak mar ja c'o pa rcuenta Cilicia in pa rcuenta Panfilia, xokekaj chic chipan ja tinamit Mira ja c'o pa rcuenta Licia.

6 Tri' c'o wi' jun lancha xuwil ja capitán, pan Alejandría penak wi' in nbe pan Italia. Ja c'a capitán arja' xokrucoj chipan ja lancha in xokbe chic.

7 Xokq'ueje' jun tiempo parwi' mar, kas pan ekal okbenak. Kas maril xokekaj chwach ja tinamit Gnido. Como fuerte ja ik' rmalari' ja tok kaq'uex ja kabey, xokbe chic pa Salmón ja c'o pa rcuenta Creta ja c'o pa mar.

8 Ja tok xokekaj chwach ja Salmón xokk'ax chic chi' tak mar ja c'o pa rcuenta Creta, pa kiquik'a' q'ueje' can wi'. Kas maril xokekaj chipan jun lugar rbina'an Buenos Puertos ja c'o chinakaj ja tinamit Lasea ja c'o pa rcuenta Creta.

9 Como congana tiempo katz'ila' chewi' tok c'o chic rc'ayewal ja natk'ax parwi' mar como rtiempo chic ja ik'. Rmalc'ari' tok ja Pablo quewa' xbij chique ri':

10 —Achi'i', ja ntz'at anin camic congana c'ayew chake ja wi xkobe

más parwi' ja mar. Ja c'a wi nokbe nkatz'ila' ja lancha rachbil ijka'm in ma c'ayew ta nokcam ajoj chakaja', ne' chique.

11 Pro ja capitán ma xnimaj ta ja xbij ja Pablo pro ja xuban, xnimaj ja nbinsani ja lancha rachbil ja rajaw lancha.

12 Ja lugar Buenos Puertos ma kas ta utz nq'ueje' tri' ja lancha pa rtiempo ik'. Rmalc'ari' ja winak quech'ob chi mejor nokbe pa Fenice ja c'o pa rcuenta Creta ja bar c'o wi' jun lugar xin lancha in ma kas ta rbey ik'. Quewa' quibij ri': —Maxla nokcowini nokekaji pa Fenice in tri' nokq'ueje' wi', c'a tokori' nokbe chic ja tok xtoc'owi ja rtiempo ik', xeche'e.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a tok ekal xumaj xcomel: —Utz chic nokbe, xeche'e. C'ac'ari' quec'ol ja nimak tak ch'ich' ja chapbal rxin ja lancha, xokbe, xokk'ax chi' tak mar ja c'o pa rcuenta Creta.

14 Pro c'a ma nim ta ko'elel ja tok c'o jun nimlaj ik' jaktajto chakij, Euroclidón rubi' ja ik'.

15 Ja c'a lancha matibin chic rmal ja ik' in tok q'uiswani kaya' lugar tre ja ik' chi xokruc'amel.

16 Xokk'ax chwach jun ti lugar rbina'an Clauda, pa kiquik'a' q'ueje' can wi' in ja tri' ma kas ta rbey ik'. C'o jun ti lancha chararan rmal ja nimlaj lancha ja rokc'o chipan, kas maril xokcowini kacoj chipan ja nimlaj lancha.

17 Ja c'a tok cojtaj kumal c'ac'ari' quebac' pa cadena ja nimlaj lancha utzc'a chi mta nuban rmal ik'. C'o jalal ja mar rbina'an Sirte congana xax rpan. Ja rec'ayon rxin ja lancha eje'e' nquixbej qui' como ma c'ayew ta nk'ape'e ja lancha pa snayi' rmalc'ari' tok quikajsaj jalal ja vela. Ja c'a ik' junwi' xokruc'amel chi wi'.

18 Ja c'a chi rcab k'ij como ja ik' congana nuban tre ja lancha rmalc'ari' tok quich'akij can pa mar ja rijka'm ja c'o chipan.

19 Ja c'a chi rox k'ij kach'akij can pa mar chakaja' ja samajbal xin lancha.

20 Q'uiylaj k'ij mchita rwak'ij katz'at nixtac'a ec'o ta ch'umil xekatz'at ta chakaja'. Ja kach'ob ajoj ni nokcam wi' como congana jun nimlaj ik' jaktajnakto chakij.

21 Q'uiylaj k'ij ni majun way katij. Ja c'a Pablo arja' tzijon cuq'uin ja winak, quewa' xbij chique ri':

—Achi'i', ja wixta xenimaj ja xinbij chewe, xokq'ueje' ta tri' pa Creta, maquita c'oli ja rpokonal nkatij camic, maquita c'oli katz'ila' chakaja'.

22 Pro ja camic ma ticapuj ta ec'u'x, ni majun xticam ta chewe pro ja lancha jari' ntz'ilox na.

23 Queri' nbij chewe como ja xak'ak c'o jun ángel xin Dios winakar chinwach, jari' Dios arja' Wajaw, anin in jun ajsamajel rxin.

24 Quewa' xbij ja ángel chwe ri': —Pablo, ma taxbej ta awi', ni rjawaxic wi' chi natekaj chwach ja nimlaj rey César ja c'o pa Roma. Bien tac'waxaj ja xtinbij chawe ri', ja Dios arja' amwal atat neruto' na ja rawachbil ja rec'o pa lancha, maquecami, ne'e ja ángel chwe.

25 Rmalc'ari' tok nbij chewe camic, ma ticapuj ta ec'u'x como anin yukul nuc'u'x ruq'uin ja Dios, bien wotak chi ni queri' nbantaj na ja cani' bin chwe rmal ja ángel.

26 Xarwari' ni rjawaxic wi' chi nk'ape'e ja lancha pa jun lugar ja c'o pa mar. Queri' xbij ja Pablo chique.

27 Tuban ca'i' semana tumaj ja nimlaj ik', kamajon binem chak'a' parwi' ja mar rbina'an Adriático. Congana nban tre ja lancha rmal ja ik'. Ja c'a pa tak nc'ajak'a' ja rec'ayon rxin ja lancha eje'e' ch'obtaj cumal chi xajalal maja'n ko'ekaji chi' mar.

28 Rmalc'ari' tok quetaj rpan ja mar. Ja tok xetataj cumal treintiséis metro rpan. Xokbin chic jalal c'ac'ari' quetaj chic jutij. Ja tok xetataj chic cumal xa veintisiete metro chic rpan.

29 Congana quixbej qui' como ma c'ayew ta npowij ri' ja lancha chwach abaj. C'o quiji' nimak tak ch'ich' pa rchak ja lancha jari' quikajsaj xe'

mar utzc'a chi matibin chic ja lancha. Congana quixben qui': —Taq'ue tisakari, kas neche'e.
30 C'ac'ari' laj queto' qui' queyon, laj queya' can ja lancha. Ja c'a queban, pan ekal quemaj rkajsaxic pa ya' ja jun chic lancha ja tino'y pro c'o jun engaño queban utzc'a chi mta nenabexi. Como c'o chi na jule' ch'ich' pa rutza'm ja lancha in ja queban cani' ch'ich' ja nquikajsaj chipan ja mar.
31 Ja c'a Pablo arja' tzijon ruq'uin ja capitán e rachbil ja soldado, quewa' xbij chique ri': —Jala' winak le' wi nqueya' can ja lancha jari' mta moda neto' ewi' ixix, ne' chique.
32 C'ac'ari' ja soldado quikupijel ja calo' ja chapyon rxin ja ti lancha, quisokpijel ja ti lancha parwi' ja mar.
33 Ja c'a pa rsakaric ja Pablo xbij chique ja winak chi newa'i canojelal: —Tuban ca'i' semana ma kas ta ixwarnak nixtac'a ixwa'nak ta chakaja'.
34 Camic puersa nixwa'i utzc'a chi npit ewachok'ak' como ni majun xticam ta chewe nixtac'a c'o ta jun rsamal ewi' xtitzak can ta, ne' chique.
35 C'ac'ari' c'o jun caxlanway xuc'am, xmaltioxij tre ja Dios chiquewach canojelal, xuwech' in xumaj wa'im.
36 Eje'e' yukbax quec'u'x canojelal rmal ja xbij ja Pablo chique in quemaj wa'im chakaja'.
37 Ja rokc'o chipan ja lancha ok ca'i' ciento in setentiséis chi kanojelal.
38 Xewa'i chi utz. Ja c'a tok colbetaji wa'im cumal c'ac'ari' c'o jule' trigo quich'akij can pa mar utzc'a chi ma kas ta al chic rijka'm ja lancha.

* * * * * * * * * *

39 Ja c'a tok sakari ma cotak ta nak la rubi' ja lugar ja bar ec'o wi'. Pro c'o jun ruk'a' mar quetz'at pon, congana snayi' c'o chuchi' in ja quech'ob eje'e' tri' nquikajsaj wi' ja lancha ja wi necowini.
40 Quisokpijel ja nimak tak ch'ich' ja chapben rxin ja lancha in queya' can pa mar. C'ac'ari' quequir ja nimak tak k'abat ja ncuc'abej ja lancha. C'ac'ari' quichomij ja vela ja xin pa rutza'm. Ja c'a tok chomtaj cumal ja ik' xumaj rminic ja lancha chuchi' ja ruk'a' mar.
41 Pro chaka jalal tok kawil jun lugar ja bar nuc'ul wi' ri' ja nimak tak baloj in tri' k'ape' wi' ja lancha. Ja rutza'm ni be pa snayi', xajutij k'ape'e. Ja c'a rchak congana xpowij ri' ja nimak tak baloj trij, queri' xuban jok'taji.
42 Ja c'a soldado eje'e' quichomin chic qui' chi nequicamsaj ja preso utzc'a chi maque'anmaji pan atinem.
43 Pro ja capitán como c'o rgana nuto' ja Pablo rmalc'ari' tok xeruk'il ja soldado. C'ac'ari' c'o jun orden xuya': —Ewanojel ja rewotak netij atinem ixix nixnabeyaji, teq'uiakel ewi' pa ya', pan atinem nixkaji ja chi' mar.
44 Ja c'a wi ma ewotak ta netij atinem mejor, trij tak tz'alam neto' wi' ewi' owi trij tak che' rxin ja lancha ja jok'tajnak, ne'e. Queri' kaban, kato' ki' chi kanojelal, xokkaji ja chi' mar.

28

1 Ja tok kato'on chic ki' c'a tokori' kotakij rubi' ja lugar ja bar okc'o wi', Malta rubi'.
2 Ja winak ja raj Malta congana lok' xokquena'. Como congana tew in najin jab chakaja' rmalc'ari' tok quebox jun k'ak', kas qui'il kac'ulic queban.
3 Ja c'a Pablo arja' c'o jule' xc'a'y rcanon, kas rmajon rya'ic pa k'ak' tok chaka jalal c'o jun itzel cumatz xelto rmal ja c'atan, ni tzake' chi ruk'a' ja Pablo.
4 Ja c'a raj Malta tok quetz'at chi tzakal jun itzel cumatz chi ruk'a' quewa' quibij chibil tak qui' ri': —Jala' jun achi le' xa camsanel, k'alaj. Masqui xuto' ri' pa mar pro ja camic nutoj na ja ritzelal ja rbanon, ncami, xeche'e.
5 Ja c'a Pablo xquiraj ruk'a' in tzak kaj pa k'ak' ja cumatz, mta nak ta xuban ja Pablo.
6 Ja c'a winak quimajon rtz'elwachixic ja Pablo, ja nquech'ob eje'e' nsapoji owi chaka jalal nbe pa tok'ulew in ncami. Nim ja tiempo quitz'elwachij

pro ja tok mta nak ta xuban junwi' chic nquech'ob trij: —Jala' jun dios, xeche'e.

7 C'o jule' ulew chinakaj ja bar okc'o wi', rxin jun achi, Publio rubi'. Ja c'a Publio arja' gobernador xin Malta. Xokruc'ul pa rochoch in oxi' k'ij xokq'ueje' ruq'uin, congana lok' xokruna'.

8 C'o rtata' ja Publio, xuban jutij yawaji, c'o chwa ch'at, majtajnak rmal c'atan in ch'uculem. Be ja Pablo chi rk'iloxic. Ja c'a tok xekaj ruq'uin xumaj jun oración. Ja c'a tok tzuri ja roración rmal xuya' ruk'a' parwi' in xtzursaj.

9 C'ac'ari' xepeti ja jule' chic yawa'i' ja rec'o pa Malta, eje'e' xetzursaxi chakaja'.

10 Congana xel quec'u'x chakij, c'o ta man ta queban ta chake in pior c'a tok xokoquel chic jutij pa lancha quecoj chipan xa nak ta ja nc'atzin tre kaviaje.

* * * * * * * * * *

11 Oxi' ic' xokq'ueje' tri' pa Malta ja tok xokoquel chic jutij pa lancha. Ja c'a lancha penak chipan ja tinamit Alejandría in pa Malta c'o chi wi' como rayben nak k'ij noc'owi ja rtiempo ik'. Ec'o ca'i' cachbal dios quibanon ja winak pa rutza'm ja lancha, jun Cástor rubi', in jun chic Pólux.

12 Xokbe, xokekaj chipan ja tinamit Siracusa in tri' xokq'ueje' chi wi' oxi' k'ij.

13 Xokbe chic, xokk'ax chi' tak mar in xokekaj chic chipan ja tinamit Regio. Ja c'a chi rcab k'ij xumaj xcomel in xokbe chic, ja c'a chi rox k'ij xokekaj chic chipan ja tinamit Puteoli.

14 Tri' ec'o wi' jule' kach'alal xekawil, eje'e' xokqueban invitar chi nokq'ueje' jun semana cuq'uin. Ja c'a tok tz'akati ja jun semana kumal c'ac'ari' xokbe chic pa Roma.

15 Ja c'a kach'alal ja rec'o pa Roma eje'e' xekaj rbixic cuq'uin nak kabanon c'ac'ari' xe'elto chipan ja tinamit, xokurquic'ulu' pa bey. Ec'o jule' chique kac'ul ki' cuq'uin pa jun lugar, Foro xin Apio rubi'. Ja jule' chic xokcaybej pa jun lugar rbina'an Tres Tabernas. Ja c'a Pablo tok xerutz'at xmaltioxij tre ja Dios in congana quicot ranma cumal.

16 Ja c'a tok xokekaji pa Roma ja capitán arja' xerujach can ja preso pa ruk'a' ja jefe ja pa'l chiquij jule' soldado ja nechajin quixin ja preso. Pro ja Pablo arja' yataj lugar tre chi junwi' nq'ueje' wi' ruyon rachbil jun soldado ja nchajin rxin.

* * * * * * * * * *

17 Ja Pablo oxi' k'ij tekaji pa Roma ja tok xutak quisiq'uixic ja principali' quixin ja raj Israel ja rec'o tri'. Ja tok xe'ekaj ruq'uin quewa' xbij chique ri':

—Wach tak aj Israel, anin masqui mta nbanon chique ja kach tak aj tinamit nixtac'a itzel ta intzijonnak ta tre ja costumbre quixin ja kati't kamama' pro eje'e' xinquecoj preso pa Jerusalén in xinquejach pa quek'a' ja raj Roma.

18 Ja c'a raj Roma eje'e' tok quic'oton chic nuchi' laj xinquiwasajel libre como mta wil in ma yatal ta chwij chi xquinquicamsaj ta.

19 Pro ja kach tak aj Israel eje'e' ma e conforme ta chi xquinwasaxel ta libre rmalc'ari' tok puersa xinc'utuj ja nimlaj rey César chi arja' nk'eto tzij chwij. Pro ma ja ta nwajo' xtinya' ta parte chiquij ja ntinamit.

20 Rmalc'ari' tok xintak esiq'uixic utzc'a chi nutz'at ri' kawach ewq'uin in noktzijon ewq'uin chakaja'. Como ajoj ja rok aj Israel nkanimaj chi nec'astaj na ja camnaki' queri' nnimaj anin in rmalari' tok inbac'on pa cadena camic, ne' chique.

21 Eje'e' quewa' quibij tre ri':

—Ajoj mta atzijoxic kac'axan ta nixtac'a chipan ta jun carta ja takonpi ta kuq'uin pa Judea in nixtac'a cumal ta ja kach tak aj Israel ja re'urkajnak wawe', mta awil quibinto chake.

22 Pro camic c'o kagana nkac'axaj nak ja raniman atat como nojel nat

nakaj kac'axan wi' chi xa ma utz ta ja rereligión ja rix xin Jesús. Queri' quibij tre.

23 C'ac'ari' quicanoj jun k'ij ja tok xtitzijoni ja Pablo cuq'uin. Ja c'a tok xerila' ja k'ij congana e q'uiy ja xebe ruq'uin ja bar c'o wi'. Ja tok xe'ekaj ruq'uin arja' xumaj quitijoxic, ak'abil xumaj quitijoxic in c'a takak'ij xtanba'. Xuch'ob chiquewach nak rbanic ja gobierno xin Dios. Xuch'ob chiquewach nak rc'amonto ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ja cani' tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés in cani' tre ja quitz'iban can ja jule' chic profeta jari' nc'utbej chiquewach chi ja Jesús arja' ja Cristo ja cha'on rmal ja Dios. Congana xutij ruk'ij chiquij utzc'a chi nch'obtaj cumal.

24 Ec'oli chique ch'obtaj cumal ja xbij pro ec'o jule' chic chique eje'e' ma xquinimaj ta.

25 Ma junan ta nquech'ob. Kas benam nqueban ja tok quewa' bix chique rmal ja Pablo ri':

—Ja rEspíritu Santo c'o jun mensaje xuya' tre ja profeta Isaías ojer chi ja' Isaías nbij chic chique ja kati't kamama' in ni rubey wi' ja xbij. Quewa' xbij tre ja rIsaías ri':

26 —Jat cuq'uin ja tinamit Israel in quewa' nabij chique ri': —Ixix nec'waxaj na ja xtibix chewe pro xa matikaj pan ewi', netz'at na ja xtic'ut chewach pro xa matich'obtaj emwal, catche' chique.

27 Como ja tinamit Israel le' eje'e' xa matoc chic ja rtzobal Dios pa tak canma, xa matoc chic pa tak quixquin ja nbix chique, xa cani' quitz'apin quewach. Como eje'e' mta quigana xtiquech'ob ta ja nc'ut chiquewach, nixtac'a c'o ta quigana xtiquic'axaj ta ja nbix chique, nixtac'a xtich'obtaj ta cumal ja rtzobal Dios pa tak canma, nixtac'a xtiqueq'uex ta ja quina'oj utzc'a chi nentzursaj. Queri' xbij ja rEspíritu Santo tre ja rIsaías, ne'e ja Pablo chique. In xbij chic chique:

28 —Camic tewotakij, ja utzlaj tzij tre ja totajem xin Dios jari' majtajnak chic rbixic chique ja winak ja ma e aj Israel ta in eje'e' nqueya' na quixquin tre, ne' chique.

29 Ja c'a raj Israel tok bitaj queri' chique rmal ja Pablo xebe, congana jun tzij nqueban rmal ja bix chique.

30 Ja c'a Pablo arja' c'o jun jay rkajon, ca'i' juna' q'ueje' chipan. Ec'oli winak xebe je'e ruq'uin chi rk'iloxic in arja' xeruc'ul canojelal.

31 Yataj tre chi nuya' rbixic ja gobierno xin Dios, nertijoj ja winak tre ja kajaw Jesucristo, ni majun nak ta k'ilo ta rxin chi rbixic.

ROMANOS

1 Anin ja rin Pablo camic ntz'ibajel jawa' carta ri' chewe ixix wach'alal ja rixc'o pa Roma. Anin in ajsamajel rxin ja Jesucristo. Ja Dios arja' xinsiq'uini chi xinoc apóstol, arja' xincha'owi chi ninbe cuq'uin ja winak chi nenya'a' rbixic chique ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja rtakonto wawe' chwach'ulew.

2 Jawa' utzlaj tzij ja rtakonto camic ojer tzujun can. Tzujux can rmal ja Dios in tz'ibax can chipan ja santilaj tzobal rxin cumal ja rojer tak profeta ja xesamaj pa rcuenta.

3 Jawa' utzlaj tzij ja xinbij chewe ri' jawa' nc'utu chikawach nak rbanic ja Ralc'wal Dios. Ja c'a Ralc'wal Dios arja' riy rumam can ja rojer rey David, xoc kach winak.

4 Pro bien k'alaj chi Ralc'wal Dios, bien k'alaj chi congana nim ja rpoder, ni junan ja canma ruq'uin ja santilaj Dios. Jari' bien k'alasaxi chi queri' rbanic, tokori' k'alasaxi ja tok c'astaji chiquicojol camnaki'. Ja kajaw Jesucristo ja' c'ari' ja Ralc'wal Dios.

5 Rmal c'a arja' tok kacochin tre ja Dios ja rutzil ja nsipaj chake in rmal arja' chakaja' tok yatajnak ajoj chake chi okocnak apóstol rxin. Ma chaka ta queri' tok banon queri' chake, rumac chi nokbe cuq'uin ja tinamit ja rec'o nojel nat nakaj chwach ja rwach'ulew chi nekaya'a' rbixic ja Jesucristo chique utzc'a chi nyuke' quec'u'x ruq'uin in nquinimaj ja rtzobal. Nojel ari' nkaban, ya'bal ruk'ij arja' ja nkaban.

6 Cani' chewe ixix wach'alal ja rix aj Roma, Dios xixsiq'uini chi nixoc ix tinamit rxin ja Jesucristo in xenimaj.

7 Jawa' carta ri' ewxin ewanojelal wach'alal. Ixix janila nixrajo' ja Dios arja' xixsiq'uini chi ixocnak ix tinamit rxin. Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil ja quicotemal xin Dios, ja tari' xtecochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

8 Camic wach'alal nwajo' nbij chewe nabey chi congana nmaltioxij tre ja nDios emwal pro nij ewanojelal. Pa rubi' ja Jesucristo nmaltioxij tre rumac ja bien notakixi nat nakaj nojel chwach ja rwach'ulew chi ixix ruq'uin ja Jesucristo yukul wi' ec'u'x.

9 Como ja Dios arja' rotak chi anin xajutij nmajon rbanic orar pan ecuenta, ni mta wi' ja maquita ixncojon pan oración. Jari' Dios anin nintajini nmajon rbanic ja rsamaj pro ruq'uin wanma nban ja samaj, nintajini nmajon rbixic ja utzlaj tzij ja rc'amonto ja Ralc'wal.

10 Xajutij nmajon rc'utuxic tre ja Dios matzij xtuya' chwe camic chi ninbe ewq'uin ja wi queri' rvoluntad arja' como ojer nmajonto rch'obic chi ninbe ewq'uin.

11 Como anin congana ngana xtutz'at ri' kawach ewq'uin, nwajo' ninbe ewq'uin chi nench'obo' chewach nak rbanic ja nsipax je'e chake rmal ja rEspíritu Santo, nwajo' chi necochij más tre. Queri' nwajo' chewe utzc'a chi ncowir más ec'u'x ewanma chipan ja rtzobal Dios.

12 Pro ja ninbe ewq'uin jari' ma eyon ta ixix c'oli rc'amonto chewe pro c'oli rc'amonto anin chwe chakaja' como c'oli ja yukulbal ec'u'x ixix ruq'uin ja Jesucristo in c'oli ja yukulbal nuc'u'x anin ruq'uin chakaja' jari' nkabanbej animar ki' chibil tak ki' ja tok xquinekaji.

13 Camic wach'alal, nwajo' nch'ob chewach chi anin q'uiylaj mul nch'obon chi ninbe ewq'uin pro ma incowinnak ta. Nwajo' ninbe ewq'uin nenc'olo' ja cosecha rxin ja obra xin Dios ja c'o checojol ixix chila' pa Roma ja cani' nintajini nban camic chiquicojol ja jule' chic tinamit ja ma e aj Israel ta.

14 Ja utzlaj tzij xin Jesucristo c'o chi nukul chi nenya'a' rbixic chique ja winak xa nak ta chi winakil, wi netzijon pa griego owi mani, wi e ajtija' owi ma e ajtija' ta.

15 Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja wi
Dios xtuya' chwe can ninbe ewq'uin
nenya'a' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesu-
cristo chewe ixix chakaja' ja rixc'o pa
Roma.
16 Queri' nbij chewe como ja utzlaj
tzij xin Cristo, anin ma q'uixbal ta
nna' nya' rbixic. Ma q'uixbal ta como
ja utzlaj tzij xin Cristo jari' ja nim-
laj poder xin Dios, neruto' ja winak
chipan ja quil quemac, neruto' xa
nak ta chi winakil ja nyuke' quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo. Cuq'uin ja raj Is-
rael xekaj wi' rbixic nabey in chakaja'
ntajini nekaji camic cuq'uin ja ma e aj
Israel ta.
17 Ja utzlaj tzij xin Jesucristo jari'
nimlaj poder xin Dios ninche' tre
como ruq'uin awa' utzlaj tzij ri'
nk'alajin wi' nak rbanic ja utzlaj
k'etoj tzij xuban ja Dios ja xokrtobej
ja rok winak in xokrwasajel libre
chipan ja kil kamac. Pro ja nac'ambej
jawa' totajem xin Dios ri' yukulbal
ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in nyataji
ja totajem chique canojel ja nyuke'
quec'u'x ruq'uin. Cani' tz'ibtal can
chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri':
—Ja winak ja utz netz'ạ̄t rmal ja Dios
eje'e' nquewil na ja utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij pro rumac ja yukulbal
quec'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok
nquewil.

* * * * * * * * * *

18 Como ja Dios ja c'o chila' chicaj
arja' rk'alasan chic camic chi con-
gana ryewal penak rumac nojel ja
nqueban ja winak ja quimestan chic
ja Dios in matiqueya' chic caso tre
ja nbij in xa itzelal ja nqueban. Ja
c'a ritzelal nqueban jari' nquitz'apbej
quixquin, maticajo' ncotakij nak ja
kas mero rbanic ja Dios ja katzij chi
Dios.
19 Ja c'a wixta c'o quigana cotakij
nak rbanic xecowin ta c'ari' cotakij
ta como jari' bien k'alasan chic
chiquewach rmal ja Dios.
20 Jaru' pa tiempo winakarsanto ja
rwach'ulew ni k'alaj wi' nak rbanic
ja Dios chi arja' masqui matitz'attaji
ruq'uin awach pro bien nch'obtaji
nak rbanic. Bien k'alaj ja nimlaj
poder ja c'o pa ruk'a' ja ni mta wi'
q'uisic trij in bien k'alaj chakaja' chi
arja' Dios. Nojel ja rwinakarsan je'e
jari' nc'utuwi chi queri' rbanic. Ja c'a
winak ja mta quigana ncotakij nak
rbanic bar ta c'a xtipi wi' tzij cumal ja
xtiquitobej ta qui' chwach ja Dios.
21 Majun xtiquitobej ta qui' como
eje'e' masqui k'alasax chiquewach
nak rbanic ja Dios ja katzij chi Dios
pro xa queban tre cani' ma Dios
ta in nixtac'a c'o ta quimaltioxij ta
tre chakaja'. Ja quina'oj ni majun
rsamaj, xa yojtaji. Ja canma mchita ja
rna'oj Dios rc'an, xa k'ekumiri.
22 Congana jakal quewi' neche'e
pro xa e nacnak tak winak xe'oc wi'.
23 Ma xqueya' chi ta ruk'ij ja lok'laj
Dios ja mta camíc trij, xa cachbal
tak winak in cachbal tak chicop
xequecoj pa rq'uexwach. Xexuque'
chiquewach cachbal tak winak pro
makana' maquita c'o camíc chiquij
ja winak. Xexuque' chiquewach
cachbal tak chicop xa nak ta chi
chicopal cani' chique ja nerupup
chicaj owi nebin chwach'ulew owi
nquichararaj qui' pa tok'ulew.
24 Rmalc'ari' tok ma xeruk'il chi ta
ja Dios pro ja xuban, xersokpij can
chipan ja ritzelal ja nquiyarij kaj pa
tak canma, xuya' lugar chique chi
quitz'iloj más ja quic'aslemal. Ja tok
q'uiswani c'o nari' queban chiquibil
tak qui', quitz'iloj ja quicuerpo tre
jule' itzelal ja más chi na q'uixbal
rbanic.
25 Ma chaka ta queri' queban, ru-
mac ja queya' can ja Dios ja katzij
chi Dios in xequinimaj chic je'e ja ma
katzij ta chi e Dios. Xa ja chic ari'
queya' quek'ij ja rewinakarsan je'e in
xexuque' chiquewach no ari' ja katzij
chi Dios ja winakarsyon nojelal jari'
ma xqueya' chi ta ruk'ij pro makana'
maquita congana nim ruk'ij camic,
chwak in chijutij. Amén.
26 Rmalc'ari' ja Dios xeruya' can,
xuya' lugar chique chi nqueban ja
nc'utuj ja ritzel tak yarinem ja c'o
pa tak canma ja más chi na q'uixbal

rbanic. Pakasa' rixoki' xeyojtaji,
xemacun chic cuq'uin cach tak ixoki',
ma achi'i' chi ta ja nequiyarij.
27 In queri' chique achi'i' chakaja',
xemacun chic cuq'uin cach tak
achi'i', ma ixoki' chi ta ja nequiyarij.
Queri' queban ja rachi'i', xa congana
nquiyarij qui', ni majun chi queq'uix.
Nojel ja queban congana tz'ilor
canma rmal. Ja c'ari' rtojbalil ja ni
takal wi' chique. Ja c'ari' quech'ec trij
ja queya' can ja utzlaj bey xin Dios.

28 Eje'e' ni majun xbij quec'u'x tre
chi q'ueje' ta ja Dios pa tak quewi' pa
tak canma. Rmalc'ari' ja Dios arja'
xersokpijel, xuya' lugar chique chi xa
itzel tak na'oj chic nquech'ob, xuya'
lugar chique chi nqueban je'e ja ma
yatal ta chique chi nqueban.
29 Eje'e' xa emak'enirnak chi rbanic
nojel rwach ja ritzelal. Xa il mac
nqueban achi'i' cuq'uin ixoki', xa
itzel netz'atoni, chaka benak chi
yarin quinakun winak, nqueban itzel
chique winak in nquiakir canma
chiquij in nequicamsaj. Xa e ticol tak
ch'a'oj, xa e banol tak engaño in nojel
ja rutzil xa itzel nquetz'at.
30 Eje'e' xa nequitzijoj winak, xa
itzel nquetz'at ja Dios, xa e tz'ujunela'
xa e yok'onela'. Congana e nimak
nquena' kaj, xa nqueya' quek'ij, xa
itzelal ja nquiwinakarsaj. Eje'e'
maquequinimaj quitata' quete',
31 xa ma e ch'obol ta nak la utz nak
la ma utz ta, xa matiqueban cumplir
ja nquitzujuj, mta quigana cuq'uin
quitata' quete' in nixtac'a cuq'uin ta
calc'wal chakaja'. Eje'e' ni maque-
cuyun wi' in ni matiquipokonaj wi'
quewach winak.
32 Eje'e' bien cotak ja rbin can ja
Dios chi ni yatal wi' camíc chawij ja
tok naban ja jule' itzelal ja cani' c'a
xinbij kaj chewe ri'. Pro masqui cotak
pro ni quimajon wi' rbanic camic. In
ma ruyon ta itzelal ja nqueban, na
xa congana nel quec'u'x chiquij ja
winak ja tok nqueban ja ritzelal ja
cani' nqueban eje'e'.

2

1 Como yatal camíc chiquij ja
nebanowi ja ritzelal rmalc'ari' tok
mta nquitobej qui' ja winak ja tok
ne'oqui e cani' k'etol tak tzij trij jun
winak. Mta como eje'e' tok nquek'et
tzij trij jari' xa nquek'et kaj tzij chiquij
eje'e' queyon. Queri' c'a rbanic como
eje'e' nquek'et tzij trij pro eje'e' jun
nebanowi ja ritzelal chakaja'.
2 Bien c'a kotak chi ja Dios arja'
ni rubey wi' nuban ja tok nuk'et tzij
chiquij ja nebanowi ja jule' itzelal ja
nbin chic chipan awa' carta ri'.
3 Ja c'a winak ja tok ne'oqui e cani'
k'etol tak tzij chiquij cach tak winak
tok nqueban ja ritzelal pro wi eje'e'
jun nebanowi ja ritzelal chakaja' ¿la
maquita c'a xtuk'et tzij ari' chiquij ja
Dios nech'ob ixix?
4 Owi maxla xa ni mta nqueban
tre nojel ja rbanon pa quicuenta
ja Dios como arja' janila ja rutzil
rya'on chique, janila rcuyun ja
ryewal chiquij, janila ja rpaciencia
cuq'uin. ¿La ma cotak ta c'a chi ja
Dios tok nuya' ja rutzil chique ma
chaka ta nuya' chique pro rumac
chi nqueq'uex ja quina'oj, rumac chi
nqueya' can ja ritzelal?
5 Pro como ja canma xa cowirnak
chi rbanic ja ritzelal, como xa mta
quigana xtiqueq'uex ta ja quina'oj
jari' xa jani' nquisiq'uij más ja ryewal
Dios chiquij. Tokori' xtikaj chiquij ja
ryewal Dios ja tok xterila' ja nimlaj
k'ij xin juicio. Chipan ari' k'ij ja Dios
arja' xtuk'et tzij chiquij ja winak in ni
rubey wi' ja k'etoj tzij xtuban.
6 Rubey nuban como arja' nuya' na
rtojbalil chique ja winak jani' queban
chipan ja quic'aslemal chiquijujunal.
7 Jule' xtuya' chique ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij. Eje'e' ri'
ja ni matiqueya' can wi' ja banoj utzil
como eje'e' xajutij quimajon rtijic
quek'ij chi nequila' ja gloria xin Dios,
ja ta ncajo' chi utz netz'at rmal ja Dios
in neq'ueje' ta chipan jun quicotemal
ja mta yojtajic trij.
8 In jule' chic xa jani' xtipi más ja
ryewal Dios chiquij. Eje'e' ri' xa ja'

nquech'ob ja c'o rc'amonto chique eje'e' queyon. Ma ja ta nquinimaj ja xin Dios pro xa nqueya' qui' tre ja banoj itzelal.

9 Congana pokon xtiquetij na ja winak ja nebanowi ja ritzelal, congana lawulo' xtiqueban rmal pro ni canojelal. Queri' c'a xtiqueban chi aj Israel chi ma aj Israel ta xarwari' chiquij ja raj Israel xtikaj wi' nabey.

10 Pro canojel ja winak ja nebanowi ja rutzil eje'e' nequila' na ja gloria xin Dios, utz netz'ạt na rmal ja Dios in neq'ueje' na chipan ja quicotemal xin Dios. Queri' c'a xtiqueban chi aj Israel chi ma aj Israel ta xarwari' chique ja raj Israel xtiyataj wi' nabey.

11 Queri' c'a rbanic como ja Dios arja' ma jun ta utz nutz'at in ma jun ta itzel.

12 Queri' nbij chewe como canojel ja winak ja ma quic'axan ta ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés wi c'oli quil quemac quibanon jari' nquetij na rpokonal rmal xarwari' ma ja tari' ley xin Moisés ja xtoc chiquij ja tok xquetakel chipan ja rpokonal. In canojel ja winak ja quic'axan ja ley ja tz'ibtal can rmal ja Moisés wi c'oli quil quemac quibanon jari' nk'ẹt na tzij chiquij rmal xarwari' ni ja wari' ley xin Moisés ja xtoc chiquij chi rk'etic tzij chiquij.

13 Queri' c'a rbanic como ja tok xcatekaj chwach ja k'etbaltzij xin Dios ja wi chaka ac'waxan ja nbij ja ley pro wi ma animan ta ja nbij chake chi nkaban jari' macatwasaxel libre. Ja c'a wi animan ja nbij ja ley chake chi nkaban jari' natwasaxel libre.

14 In cani' chique ja ma e aj Israel ta eje'e' ma quic'axan ta ja ley ja tz'ibtal can rmal ja Moisés pro como ja canma nbin chique nak ja rutzil in nak ja ritzelal rmalc'ari' tok c'oli nqueban je'e ja bien nuc'am ri' ruq'uin ja cani' nrajo' ja ley chake chi nkaban. Ja tok queri' nqueban jari' c'o jun ley cuc'an pa tak canma masqui ma quic'axan ta ja ley ja tz'ibtal can rmal ja Moisés.

15 Tri' c'a nkatz'at wi' chi eje'e' cani' pa tak canma tz'ibtal wi' ja cani' nrajo' ja ley chake chi nkaban. Ja c'a canma arja' nbin chique wi utzil ja quimajon rbanic owi xa itzelal. In chakaja' nquech'ob rij rwach ja nbantaj je'e chiquicojol, c'o je'e nbantaj cumal ja winak: —Xa itzel, neche' tre, in c'o c'a nbantaji: —Ma itzel ta, neche' tre.

16 Ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio tokori' xtibantaj cumplir nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe ri'. Ja c'a tok xterila' ri' k'ij ja Dios arja' xtucoj ja Jesucristo chi rk'etic tzij chiquij ja winak, xtucoj chi rk'alasaxic nojel ja quich'obon in nojel ja quibanon ja xa quiwawan pa tak canma. Queri' nuc'ut chikawach ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja ni nmajonto wi' rbixic anin.

* * * * * * * * * *

17 Pro ec'oli quewa' nquibij ri': —Ajoj ok aj Israel, ok tinamit xin Dios, kas neche'e, pro jari' xa quek'ij eje'e' nqueya' kaj queyon. Ja nquech'ob eje'e' chi nequila' na ja totajem xin Dios rumac ja c'o cuq'uin ja ley ja tz'ibtal can rmal ja Moisés. Kas nqueya' quek'ij chi cotak rwach ja Dios ja katzij chi Dios.

18 Cotak nak ja rvoluntad Dios, cotak nak ja rutzil in nak ja ritzelal como c'utun chiquewach nak nrajo' ja ley chake chi nkaban.

19 Eje'e' nquech'ob chi bien necowini nquech'ob ja rbey Dios chiquewach ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios owi e cani' jun luz ja nsakirsan quebey ja winak ja ma cotak ta nak ja rutzil in nak ja ritzelal

20 owi bien necowini ne'oc maestro quixin ja winak ja matich'obtaj cumal ja rtzobal Dios owi bien necowini nequitijoj ja re tak sencillo. Como c'oli ja ley cuq'uin ja nc'utu chiquewach ja tijonem ja katzij chi tijonem xin Dios xa chewi' tok nquech'ob chi bien necowini nqueban queri'.

21 Como eje'e' nequitijoj jule' chic ¿nak c'a tre tok matiquitijoj qui' eje'e' chakaja'? Nquibij chique winak chi:

—Ma teban ta alak', neche' chique, pro ¿la mta c'a alak' nqueban eje'e' chakaja'?

22 Nquibij chique winak chi: —Ma rubey ta jun achi nuban rij rwi' ja rxjayil, pro ¿la mta c'a rij tak quewi' quixjayilal eje'e' nqueban chakaja'? Eje'e' kas itzel nequetz'at cachbal tak winak owi rachbal tak nakun je'e ja nexuque' winak chiquewach pro ¿la mta c'a nqueban eje'e' chakaja' ja xa itzel nutz'at ja Dios?

23 Eje'e' congana nqueya' ruk'ij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés pro como eje'e' mismo matiquinimaj ja nbij ja ley chake chi nkaban jari' xa ruq'uix Dios nqueya'.

24 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja rubi' Dios xa ntz'uji xa nyok'i cumal ja winak ja ma e rtinamit Dios ta pro xa emwal ixix ja tok nbạn queri' tre. Queri' ja tz'ibtal can.

25 In cani' tre ja tok nebạn circuncidar jari' retal chi e tinamit xin Dios in c'oli rc'amonto chique pro wi nquinimaj ja nbij ja ley xin Dios chake chi nkaban. Pro ja c'a wi matiquinimaj xc'a junan ari' ruq'uin ja cani' ma e rtinamit Dios ta masqui ebanon chic circuncidar.

26 Cani' tre jun achi ja ma banon ta circuncidar chakaja' pro wi nuban ja rutzil ja cani' nrajo' ja ley xin Dios chi nkaban ¿la ma junan ta c'ari' ruq'uin ja cani' rtinamit Dios masqui ma banon ta circuncidar?

27 Ja winak ja ma banon ta circuncidar ja quicuerpo pro wi nqueban ja rutzil ja cani' nrajo' ja ley chake chi nkaban jari' nk'etbex na tzij chiquij ja maquenimani. Queri' xtiban chique como eje'e' c'oli ja ley cuq'uin ja tz'ibtal can in ebanon circuncidar pro xa matiquinimaj ja nbij ja ley chake chi nkaban.

28 Queri' c'a rbanic como eje'e' masqui e aj Israel, masqui e rtinamit Dios neche'xi, pro xa ma katzij ta chi e rtinamit Dios ja wi xa chi quechi' c'o wi'. In masqui ebanon circuncidar neche'xi, pro xa ma katzij ta chi ebanon circuncidar ja wi chaka costumbre chique in wi xa ruyon ja quicuerpo ja banon circuncidar.

29 Ja c'a wi nach'ucla'aj ja rtzobal Dios jari' katzij chi at aj Israel, jari' katzij chi at rtinamit Dios. In chakaja', wi majtajnak rch'ach'ojirsaxic ja rawanma, wi nsamaji ja rEspíritu Santo pan awanma jari' jun circuncisión ja katzij chi circuncisión, ma ja ta ja circuncisión ja chaka ta acuerpo nbạn circuncidar. Ja c'a wi queri' abanon atat, ja c'a Dios arja' nbin chawe: —Congana utz natnutz'at, ne' chawe, masqui majun winak xtibin ta queri' chawe.

3

1 Pro ja wi queri' rbanic ¿la c'o c'a rc'amonpi chake ari' chi ok aj Israel owi la c'o c'a xoc wi' ari' ja xokban circuncidar? maxla neche' na ja winak chwe.

2 Jari' c'oli, congana q'uiy rc'amonto chake. Nabey, pa kak'a' ajoj ja rok aj Israel ban wi' recomendar ja rtzobal Dios chi nkaban cuenta.

3 Ec'o nac'a chake ja ma xeniman ta ja rtzobal Dios pro ¿la tibij c'a tzij ari' chi ja Dios matuban cumplir ja ntzujuj chipan ja rtzobal?

4 Jari' ni ma can ta wi'. Ja c'a rok winak nixtac'a jun chake ja maquita xtutz'ak ta tzij pro ja Dios ma queri' ta, arja' ni katzij wi' nojelal ja nbij. Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Queri' c'a rbanic nata' Dios utzc'a chi puersa xtik'alajin na chi atat ni utz wi' ja naban, ni rubey wi' nojelal ja nabij in tok wi c'oli xtich'a' chawe pro nij atat wi' xcatch'ocmaji, ne'e.

5 Pro ja ma utz ta nkaban wi jari' xtik'alasan más chi ja Dios ni utz wi' ja nuban ¿nak nech'ob ixix tre? ¿La tibij an tzij ari' chi ma rubey ta nuban ja Dios ja tok npi ryewal chakij rmal ja ritzelal ja nkaban? Pro ja c'a xinbij kaj chewe ri' jari' xa quina'oj winak.

6 Ja c'a Dios arja' ni mta wi' moda xtuban ta ja ma rubey ta. Mta moda como ja Dios wixta c'oli ja ma rubey ta xtuban ¿nak ta c'a moda ari' xticowin ta xtuk'et ta tzij chakij ja rok winak?

7 Pro maxla quewa' nabij chwe ri': —Ja ranin wi c'o je'e ja tz'akoj tzij nban, wi jari' xtik'alasan más chi mta tz'akoj tzij nuban ja Dios in wi xtiya' más ruk'ij ja Dios rmal ¿nak c'a tre ja tok Dios c'a nbij na chwe chi in aj'il chi in ajmac in nuk'et tzij chwij rmal?

8 Ja c'a wi queri' rbanic ¿nak c'a tre ja tok ma quewa' ta nkabij chique ja winak: —Kabana' c'a ja ritzelal utzc'a chi xtipi más ja rutzil, koche' na chique? maxla natche'e. Na xa ec'oli winak quijolon ari' ja itzel tijonem chakij, quilasan katzijoxic rmal. Pro ja neyo' awa' ja ritzel tijonem ja c'a xinbij chewe ri' eje'e' ni rubey wi' chi nk'ẹt tzij chiquij in netạkel chipan ja rpokonal.

* * * * * * * * * *

9 ¿Nak c'a nkabij chic tre camic? Ja rajoj ja rok aj Israel ¿la más na utz noktz'at rmal ja Dios chiquewach ja ma e aj Israel ta? Jari' ma queri' ta. Como cani' katz'aton chic ewq'uin chipan awa' carta ri' chi ja rok winak okkajnak pa ruk'a' ja il mac pro ni kanojelal chi aj Israel chi ma aj Israel ta.

10 Cani' nbij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can quewa' nbij ri': —Ni majun winak ja maquita aj'il ajmac pro nixtac'a jun.

11 Ni majun ja kas ta ch'obtajnak ta rmal nak rbanic ja rutzil, ni majun ja kas ta rmajon ta rotakixic jani' ja kas mero rna'oj ja Dios.

12 Quiya'on can ja utzlaj bey xin Dios pro ni canojelal, ni majun chic quisamaj tre ja Dios. Ni majun nbanowi ja rutzil pro nixtac'a jun.

13 Ja quechi' congana itzel tak tzij nelto chipan, xa cani' jul jakali ja c'o camnak chipan. Ja cak' xa banbal engaño nquecoj wi'. Ja tzij nelto pa quechi' xa banbal camíc, xa cani' veneno rc'an jun itzel cumatz.

14 Xa congana itzel tak tzij, xa congana pokonlaj tak tzij ja nquibij.

15 Chaka c'oli mani nequicamsaj winak.

16 Xa bar ta tri' nebe wi' ni c'o wi' camíc nqueban can, xa bis ok'ej nquetic can.

17 Ni ma cotak ta wi' nak la rbanic ja qui'il natq'ueje'e.

18 Nixtac'a nquixbej ta jutz'it qui' chwach ja Dios. Queri' nbij ja rtzobal Dios.

19 Queri' c'a nbij ja ley xin Dios in bien kotak chi chique nbij wi' ja re aj Israel como eje'e' ec'o pa ruk'a' ja ley. Queri' c'a rbanic utzc'a ja winak ni majun chique ja xticanoy chi ta rmal nak la chi tzijal xtibij ta ja xtitobej chi ta ri' chwach ja Dios in xticotakij na canojel chi e aj'il e ajmaqui' pro ni canojelal in puersa nquejach na cuenta chwach ja Dios chi aj Israel chi ma aj Israel ta.

20 Queri' xtiqueban como ni majun winak ja ni ta rniman wi' ja ley xin Dios, ni majun ja xtitotaji, xtiwasaxel ta libre chipan ja k'etoj tzij ja xtuban ja Dios xta rmal ja ley rniman. Queri' nbij chewe como ja ley xin Dios jari' xa nuc'ut chikawach chi ok aj'il ok ajmaqui'.

* * * * * * * * * *

21 Pro ja camic k'alasan chic chikawach jun utzlaj k'etoj tzij ja xuban ja Dios ja xokrtobej ja rok winak in xokrwasajel libre chipan ja kil kamac pro ma rmal ta ja ley xin Dios kaniman chewi' tok xokrwasajel libre. Xarwari', jawa' ja xuban ja Dios ja c'a xinbij kaj chewe ri' ni tz'ibtalto wi' ojer chipan ja ley xin Dios chi nbantaj na in queri' quitz'ibanto ja rojer tak profeta xin Dios chakaja'.

22 Quewa' rbanic ja utzlaj k'etoj tzij ja xuban ja Dios ri', xa rumac ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo rmalari' xokruto' in xokrwasajel libre in queri' c'a xtuban chique canojelal ja winak ja xtiyuke' quec'u'x ruq'uin como xa ok junan chi nimlaj kanojelal.

23 Xa ok junan como mta jun winak
ja maquita c'o ril rumac rbanon, mta
jun ja cowinnak ta rk'i'on ta chi nrc'aj
ta ja mero utzlaj c'aslemal xin Dios.
24 Pro ja Dios nokrwasajel libre,
nuban chake cani' mta kil kamac ka-
banon pro jari' jun utzil nuban chake,
xa nsipaj chake, mta nkalok'bej. Ja
Cristo Jesús arja' tojowi ja kil kamac,
xc'a rmalari' ja tok nokwasaxel libre
ja wi xa jun nkaban ruq'uin.
25 Arja' takto wawe' chwach'ulew
rmal ja Dios chi xoc jun sacrificio
pro jun sacrificio ja tzursan kaxin
ruq'uin ja Dios. In noktzur ruq'uin
ja Dios ja wi nyuke' kac'u'x ruq'uin
ja Jesucristo chi ja rquiq'uel arja' jari'
tojbexi ja kil kamac. Ja Dios tok xutoj
ja kil kamac tri' xuc'ut wi' chikawach
chi arja' ni rubey wi' nuban tre ja
k'etoj tzij, ma chaka ta qui' tre ja il
mac nbani. Queri' nbij chewe como
arja' tok maja'n tipeti ja Jesucristo
xa rcoch'on ja il mac quibanonto ja
winak.
26 Pro arja' xutoj na utzc'a chi bien
nk'alajin na chikawach ajoj ja rokc'o
chipan awa' tiempo ri' chi arja' ni
rubey wi' nuban tre ja k'etoj tzij.
Queri' c'a xuban utzc'a chi bien k'alaj
chi arja' jun utzlaj k'etol tzij in ma
ruyon tari' pro utz chic nokrutz'at ja
nyuke' kac'u'x ruq'uin ja Jesús, nokr-
wasajel libre, nuban chake cani' mta
kil kamac kabanon.
27 Ja wi queri' rbanon chake ja
Dios ¿nak ta c'a xtikayabej ta kak'ij
ajoj camic nech'ob ixix? Jari' ni mta
wi'. Mta como xa rumac ja yukulbal
kac'u'x ruq'uin ja Jesús tok utz chic
nokrutz'at ja Dios in ma rmal ta chi
c'oli kaban ja kach'ecbej ta.
28 Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja Dios
tok utz natrutz'at in tok natrwasajel
libre chipan awil amac jari' xa rmal
yukulbal ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo
tok nuban queri' chawe in ma rmal ta
chi c'oli ja ley xin Dios animan.
29 In chakaja' ja Dios arja' Dios
kaxin chi nimlaj kanojelal, ma kayon
ta kaxin ja rok aj Israel pro quixin
chakaja' ja ma e aj Israel ta.
30 Quixin como xa jun ja Dios in
ja Dios arja' utz nerutz'at na ja raj
Israel ja wi xtiyuke' quec'u'x ruq'uin
ja Jesucristo in xa rumac ja yukulbal
quec'u'x tok nerwasajel na libre in
nuban chique cani' mta quil quemac
quibanon. Ja c'a ma e aj Israel ta utz
nerutz'at na chakaja' ja wi xtiyuke'
quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in xa
rumac ja yukulbal quec'u'x tok ner-
wasajel na libre in nuban chique
cani' mta quil quemac quibanon.
31 Ja c'a tok yukul chic kac'u'x
ruq'uin ja Jesucristo ¿la tibij c'a tzij
ari' chi mchita rsamaj chake ja ley xin
Dios? Jari' ma queri' ta. Pro ja kas
rubey, ja tok yukul kac'u'x ruq'uin ja
Jesucristo jari' más chi na nkanimaj
ja ley xin Dios.

4

1 Ja c'a kamama' Abraham ojer ¿nak
tre tok utz tz'at rmal ja Dios nech'ob
ixix?
2 Ja rAbraham tok ban tre rmal
Dios cani' mta ril rumac wixta c'oli
xuban ja xch'ecbej c'o ta c'a rbase ari'
xuya' ta ruk'ij arja' ruyon. Pro mta
rbase ja xyabej ta ruk'ij chwach ja
Dios.
3 Mta como cani' nuc'ut chikawach
ja rtzobal Dios, quewa' tz'ibtal can
ri': —Ja rAbraham arja' yuke' ruc'u'x
ruq'uin ja Dios in rumac ja yukulbal
ruc'u'x chewi' tok utz tz'at rmal ja
Dios in ban tre cani' mta ril rumac
rbanon. Queri' ja tz'ibtal can.
4 Ja c'a wi xaban jun samaj in wi
xattoj tre jari' matibix chawe chi xa
sipax chawe ja pwok pro jari' xach'ec.
5 Pro ja wi awotak chi mta moda
xtaban ta jun samaj ja xtach'ecbej
ta ja totajem xin Dios in wi xtiyuke'
ac'u'x ruq'uin ja Dios ja nerwasajel
libre ja raj'il ja rajmaqui' chipan ja
quil quemac, ja wi queri' naban jari'
quewa' nbix chawe rmal ja Dios ri':
—Rumac ja yukulbal ac'u'x wq'uin
chewi' tok utz chic natnutz'at in nban
chawe cani' mta awil amac abanon,
natche'xi.
6 In queri' c'a tre ja rojer rey
David chakaja', arja' xbij chi con-

gana natquicoti ja tok Dios utz na-
trutz'at in nuban chawe cani' mta
awil amac abanon pro mta samaj na-
ban ja xtach'ecbej ta, quewa' rbin can
ja David ri':
7 —Janila natquicoti ja tok Dios
nucuy ja ritzelal abanon. Janila
natquicoti ja tok Dios nuchup ja rawil
amac.
8 Janila natquicoti ja tok Dios na-
trwasajel libre in nuban chawe cani'
mta awil amac abanon, ne'e.
9 Jawa' quicotemal ri' ¿la xa ruyon
chake ajoj nyataj wi' ja rokbanon cir-
cuncidar, la xa ruyon chake ajoj ja
rok aj Israel nech'ob ixix, o la nyataj
chique chakaja' ja ma e aj Israel ta?
Como cani' katz'aton chic ewq'uin ja
rAbraham arja' yuke' ruc'u'x ruq'uin
ja Dios in rumac ja yukulbal ruc'u'x
chewi' tok utz tz'at rmal ja Dios in ban
tre cani' mta ril rumac rbanon.
10 Pro ¿nak c'a rbanic ja tok ban
queri' tre? ¿La banon chic circunci-
dar tri' o maja'ni? Arja' maja'n tiban
circuncidar tri'.
11 C'a después na ja tok ban circun-
cidar. Ja circuncisión jari' jun retal
c'a xoc na tre, jun retal ja nc'utuwi
chi ja rAbraham utz tz'at rmal ja Dios
rumac ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin.
Pro utz tz'at rmal ja Dios nabey in
c'a después na ja tok ban circuncidar.
Queri' c'a rbanic ja xchomarsaj ja
Dios utzc'a chi xtibina'ax tre ja rAbra-
ham chi arja' tatixel quixin canojel ja
xtiyuke' na quec'u'x ruq'uin ja Dios
ja ma ebanon ta circuncidar utzc'a
chi eje'e' utz xquetz'ạt rmal ja Dios
chakaja' in ja Dios nuban chique cani'
mta quil quemac quibanon pro ru-
mac ja yukulbal quec'u'x ruq'uin.
12 In jun chic, utzc'a chi xtib-
ina'ax tre ja rAbraham chi arja'
tatixel quixin ja rebanon circuncidar
chakaja' pro xarwari' wi ma chaka
ta queri' tok nebạn circuncidar pro
wi c'oli ja yukulbal quec'u'x ruq'uin
ja Dios ja cani' c'o tre ja katata'
Abraham. Como cani' xuban ja
rAbraham arja' c'o chic ja yukulbal
ruc'u'x ruq'uin ja Dios ja tok maja'n
tiban circuncidar.

* * * * * * * * * *

13 Queri' c'a rbanic como ja rAbra-
ham arja' utz tz'at rmal ja Dios ru-
mac ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin in xa
rmalari' ja tok Dios xtzujuj jun heren-
cia tre, ma rmal ta ley xin Dios rni-
man. Como ja Dios c'o jun herencia
xtzujuj tre ja rAbraham in chique ja
riy rumam can, quewa' xbij tre ri': —
Noc na ja rwach'ulew pan ak'a', ne'e
ja Dios tre ja rAbraham.
14 Ja c'a winak ja nebini chi rumac
ja ley xin Dios quiniman chewi' tok
nequila' na ja totajem xin Dios, wixta
chique eje'e' tzujux wi' ja herencia
xin Dios maquita c'a nc'atzin ari' chi
nyuke' kac'u'x ruq'uin ja Dios in ni ta
majun rsamaj ari' ja rutzil ja tzujun
can tre ja rAbraham rmal ja Dios.
15 Ja ley xin Dios xa ryewal ja Dios
rc'amonto chake, ma totajem ta. Ja
c'a wixta mta ja ley ya'on chake c'o ta
c'a moda ari' xtikabij ta chi mta ley
nokchapbex rmal pro como c'oli.

16 Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja
herencia xin Dios rumac ja yukul-
bal kac'u'x ruq'uin ja Dios tok nyataj
chake. Queri' c'a rbanic utzc'a chi
ja rutzil ja tzujun can rmal ja Dios
xa nsipax chake, mta nkach'ecbej.
Queri' c'a rbanic utzc'a chi kanojel
ja rok riy rumam can ja rAbraham
chwach Dios c'o kaseguro chi nyataj
chake ja rutzil ja tzujun can rmal ja
Dios pro chake kanojelal. Ma ruyon
ta chake ajoj nyataj wi' ja c'o ley
xin Dios kuq'uin ja tz'ibtal can rmal
ja Moisés pro nyataj chique chakaja'
canojelal ja nyuke' quec'u'x ruq'uin
ja Dios cani' xuban ja rAbraham ojer.
Ja c'a rAbraham arja' tatixel kaxin
chwach Dios chi nimlaj kanojelal ja
yukul kac'u'x ruq'uin ja Dios.
17 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewa' xbij ja Dios tre ja
rAbraham ri': —Ja camic atncojon chi
at tatixel quixin jule' tinamit pro nij
e q'uiy, ne' tre. Jari' Dios ja yuke' wi'
ruc'u'x ja rAbraham, jari' Dios nyo'
quic'aslemal camnaki' in c'o je'e ja
maja'n tibantaji pro arja' ntzijon tre

cani' bantajnak chic como rotak pon chic chi nbantaj na.

18 Ja c'a rAbraham arja' yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Dios, xajutij xumajel raybexic chi nebantaj na cumplir ja cani' bin tre rmal ja Dios, ma xcapuj ta ruc'u'x chi raybexic masqui ja pa quetzij winak mta moda xtibantaj ta cumplir. Queri' c'a xuban utzc'a chi arja' noc na tatixel quixin ja jule' tinamit ja cani' bin tre rmal ja Dios como quewa' bin tre ri': —Ja rawiy amam xa jani' xtiquesep na qui', ne'xi.

19 Ja c'a rAbraham xa jani' yuke' más ruc'u'x ruq'uin ja Dios in quewa' xuch'ob kaj pa ranma ri': —Anin masqui congana in ti ri'j chic, masqui c'o chi la jun ciento njuna', in chakaja' ja wixjayil Sara, masqui ni mta wi' alanem trij, pro bien wotak chi Dios nuya' na chwe jun ti walc'wal ja cani' rtzujun chwe, ne'e.

20 Ni majutij xuch'ob kaj ta pa ranma: —Ma nuya' la c'awa' ja Dios ja rtzujun chwe, xche' kaj ta, pro ja xuban, xa jani' pi más ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios, xa jani' xuya' más ruk'ij.

21 Bien rotak chi ja Dios sobre poder pa ruk'a' ja nbanbej cumplir ja rtzujun.

22 Queri' c'a rbanic ja yukulbal ruc'u'x ja rAbraham ruq'uin ja Dios in rumac ja yukulbal ruc'u'x chewi' tok utz tz'at rmal ja Dios chewi' tok ban tre cani' mta ril rumac rbanon.

23 Ja c'a tok tz'ibax can chipan ja rtzobal Dios chi queri' ban tre ja rAbraham rmal ja Dios jari' ma ruyon ta tre arja' ntzijon wi'

24 pro chake ajoj ntzijon wi' chakaja'. Ja cani' ban tre ja rAbraham queri' c'a nbạn ajoj chake chakaja' ja yukul kac'u'x ruq'uin ja Dios pro jun Dios ja yico rxin ja kajaw Jesús chiquicojol camnaki'.

25 Ja c'a kajaw Jesús arja' camsaxi rmal kil kamac in c'astaji chiquicojol camnaki' utzc'a chi nbạn chake rmal ja Dios cani' mta kil kamac kabanon.

5

1 Queri' c'a rbanic, rumac ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok nbạn chic chake rmal ja Dios cani' mta kil kamac kabanon in rmalari' tok oktzurnak chic ruq'uin ja Dios pro xa rmal ja kajaw Jesucristo tok banon queri' chake.

2 In jun chic, como ruq'uin ja Jesucristo yukul wi' kac'u'x rmalari' tok sipan chake jawa' rutzil xin Dios ja c'a xinbij kaj chewe ri' in cow okpa'l chipan. In kotak chakaja' chi nekachbilaj na ja Dios chipan ja utzlaj c'aslemal ja c'o wi' arja' in congana nokquicoti chi raybexic.

3 In jun chic, congana nokquicot rmal chakaja' ja rpokonal ja nkatij pa rubi' ja Jesucristo. Nokquicoti como bien kotak chi chipan ja rpokonal nq'uiy wi' más ja kapaciencia.

4 Ja c'a paciencia jari' ncowirsan más ja kac'aslemal chi rbanic ja rutzil. Ja c'a tok ncowir más ja kac'aslemal chi rbanic ja rutzil jari' xa jani' nokquicot más chi raybexic nojel ja rtzujun chake ja Dios.

5 In nojel ja kayben ja rtzujun chake ja Dios mta moda ja maquita xtuya' in xtikaya' ta kaq'uix rmal. Mta moda como ja Dios arja' bien rk'alasan chic chikawach chi congana nokrajo'. Arja' xutakto ja rEspíritu Santo kuq'uin in xa jani' nojnak ja rajoben ri'il xin Dios pa tak kanma rmal.

6 Bien k'alaj chi congana nokrajo' ja Dios como xutakto ja Cristo chi kato'ic. Ajoj ni ma okcowinnak ta wi' kato'on ta ki' in ja tok xurwila' ja tiempo ja ni chomarsanto wi' tokoc'ari' peti ja Cristo, xurcam kaj pa kacuenta ja rok winak pro makana' maquita itzel ja kac'aslemal.

7 Masqui kas jic ja rac'aslemal pro congana c'ayew chi c'o jun winak ja maquita npokonaj ncam pan acuenta. Owi congana at utzlaj winak maxla ec'o jujun ja neq'ueje' conforme chi necam amwal.

8 Pro ja Dios tok c'a okc'o na chipan ja kil kamac arja' xutakto ja Cristo chi

xurcam kaj pa kacuenta in tri' xuc'ut
wi' chikawach nak rbanic ja rajoben
ri'il ja c'o tre chi congana nokrajo'.
9 Ja Cristo wi conforme xuban
queri' chake ja tok c'a okc'o na chipan
ja kil kamac más chi na conforme
chi nokruto' camic. Como ja camic,
rumac ja rquiq'uel banon chic chake
cani' mta kil kamac kabanon in
rmalari' tok bien kotak chi ma xtikaj
ta chakij ja ryewal Dios como ja Cristo
arja' xtito'o kaxin chipan.
10 Ja Dios xa ok rc'ulel ja tok peti
ja Ralc'wal, xurcam kaj pa kacuenta
in ja rcamic jari' tzursan kaxin
ruq'uin ja Dios. Ja Dios wi conforme
xuban queri' chake tok xa ok rc'ulel
más chi na conforme chi nokruto'
camic. Como ja camic oktzurnak chic
ruq'uin ja Dios in rmalari' tok bien
kotak chi ni xtiyataj na wi' chake ja
totajem xin Dios como c'astajnak chic
ja Ralc'wal.
11 In ma ruyon tari' pro congana
noktajini nokquicoti camic chakaja'
rumac ja xa jun kabanon chic ruq'uin
ja Dios pro xa rumac ja kajaw Jesu-
cristo tok banon queri' chake como
arja' tzursyon kaxin camic ruq'uin ja
Dios.

* * * * * * * * * *

12 In cani' tre chakaja' ja
tok tz'ucarto ja il mac wawe'
chwach'ulew xa rumac jun achi
chewi' tok tz'ucarto. In tz'ucarto ja
camíc chakaja' pro xa rumac ja il
mac bani tok tz'ucarto. Queri' c'a
bantaji, xa jani' be más pa nim ja
camíc, xa nokcami ja rok winak pro
ni kanojelal. Nokcami como ok aj'il
ok ajmaqui' kanojelal.
13 Masqui chipan ja tiempo tok
maja'n tiya'i ja ley xin Dios tre ja
Moisés pro ni c'o wi' ja il mac nque-
ban ja winak tri'. Pro xarwari', ma
xbix ta chique chi ley xin Dios ja ma-
tiquinimaj como maja'n tiya'i ja ley
chipan ari' tiempo.
14 Pro ni xecam wi' ja winak ja
xeq'ueje' chwach'ulew chipan ja
tiempo ja xumajto pa rtiempo Adán
in xurq'uisa' c'a pa rtiempo Moisés.
Masqui ma junan ta rwach ja il mac
queban chwach ja cani' xuban ja
rAdán pro ni xecam wi'. Rumac ja
rAdán tok tz'ucarto ja camíc in rumac
ja Jesucristo tok tz'ucarto ja totajem
xin Dios. Ja Jesucristo arja' ja To'onel
ja tzujunto ojer rmal ja Dios.
15 Pro ja totajem ja nsipaj ja Cristo
jari' más chi na samaji chwach ja il
mac ja xuban ja rAdán. Congana
samaji ja il mac ja xuban jun achi in
congana e q'uiy ja winak ecamnak
rmal. Pro más chi na samaji ja tota-
jem ja nacochij tre ja Dios, más chi
na samaji ja rutzil ja nsipaj chawe ja
jun chic achi rbina'an Jesucristo in
congana e q'uiy ja winak etotajnak
rmal.
16 Más chi na samaji ja totajem
ja nsipaj ja Jesucristo chwach ja il
mac ja xuban ja rAdán. Ja c'a rAdán
arja' xuban jun il mac in xokyoj-
taji ja rok winak rmal, itzel chic
xokrutz'at ja Dios rmal. Pro masqui
congana q'uiy rwach ja il mac ka-
ban pro ja totajem ja nsipaj ja Je-
sucristo jari' chomarsani nojelal, utz
chic nokrutz'at ja Dios rmal.
17 Rmal ja il mac ja xuban jun achi
chewi' tok xoqui ja camíc chakij ja
rok winak in xokq'ueje' pa ruk'a' ja
camíc. Pro más chi na xtisamaji ja
c'ac'a c'aslemal ja nyataj chake rmal
ja jun chic achi rbina'an Jesucristo. Ja
wi nkacochij tre ja Dios ja nimlaj tota-
jem nuya', wi Dios nbij chic chake chi:
—Utz chic nixnutz'at, wi ne' chake,
jari' nokoc na rach k'etol tak tzij ja
Jesucristo chipan jun c'ac'a c'aslemal
ja mta q'uisic trij.
18 Queri' c'a rbanic, cani' tre ja jun
achi rbina'an Adán arja' xuban jun il
mac in rmal ja il mac xuban chewi'
tok itzel xokrutz'at ja Dios kanojel ja
rok winak. In queri' c'a tre ja jun
chic achi rbina'an Jesucristo chakaja'
arja' xuban jun utzlaj samaj in rmal
ja utzlaj samaj xuban chewi' tok ny-
ataj chake kanojel camic chi utz chic
nokrutz'at ja Dios chipan jun c'ac'a
c'aslemal.
19 Queri' c'a rbanic como cani' tre ja

jun achi rbina'an Adán arja' ma xnimaj ta ja Dios in congana e q'uiy xe'oc e aj'il e ajmaqui' rmal. In queri' c'a tre ja jun chic achi rbina'an Jesucristo arja' xnimaj ja Dios in congana e q'uiy ja utz nerutz'at na ja Dios rmal.

20 Ja c'a Dios tok xuya' ja ley tre ja Moisés jari' xc'utbej chi xa jani' benak más pa nim ja ritzelal ja nqueban ja winak. Pro masqui be más pa nim ja il mac pro más chi na be pa nim ja totajem ja nkacochij tre ja Dios.

21 Queri' c'a rbanic utzc'a chi nyataj chic chake ja totajem ja nkacochij tre ja Dios utzc'a chi pa ruk'a' chic nokq'ueje' wi'. Cani' tre nabey xa pa ruk'a' ja camíc xokq'ueje' wi' in xa nokcam rmal. Pro ja camic utz chic nokrutz'at ja Dios in rmalari' arja' chijutij rmajon rsipaxic chake ja totajem. Queri' c'a nuban chake utzc'a chi nokeq'ueje' na chipan jun utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Pro xa rmal ja kajaw Jesucristo tok xtiban queri' chake.

6

1 Pro ¿la rubey c'ari' ja wi xa nkaban más ja il mac nech'ob ixix? Tac'a jun achi xtibij ta: —Anin mta nuban ja wi nbe más pa nim ja il mac pa nc'aslemal como más chi na nbe pa nim ja totajem ja nkacochij tre ja Dios, xtiche' ta.

2 Pro jari' congana itzel na ja xtikaban ta queri'. Ja c'a tok kanimaj ja Jesucristo xokoc cani' ok camnaki' chwach ja il mac, matikasil chic ki' chi rbanic ja il mac. Ja c'a camic ¿nak moda xtikasil chi ta jutij ki' chi rbanic ja il mac?

3 Bien turkaj chewe nak rc'amonto chake kanojelal ja xokban bautizar pa rubi' ja Jesucristo. Ja tok xokban bautizar jari' nuc'ut chikawach chi ajoj jun xokcam ruq'uin ja Jesucristo.

4 Nuc'ut chikawach chi ajoj jun xokmuk ruq'uin, xa jun kaban ruq'uin xokkaj kaj chipan ja camíc. Queri' c'a kaban utzc'a chi nq'ueje' can ja tzabuklaj c'aslemal kuc'an in nkuc'aj chic jun c'ac'a c'aslemal. Cani' xuban ja Cristo chakaja' arja' c'astaji chiquicojol ja camnaki' como congana samaji ja nimlaj poder rxin ja katata' Dios.

5 Ja wi xa jun kaban ruq'uin ja Jesucristo, wi ajoj jun xokcam ruq'uin chwach cruz jari' bien kotak chi ajoj jun chakaja' xkoc'astaji ja cani' xuban arja'.

6 Bien kotak chi ja tzabuklaj c'aslemal ja kuc'an nabey jari' jun camsax chwach cruz ruq'uin ja Jesucristo. Camsaxi utzc'a chi nkajsaxi ja rchok'ak' ja ritzel c'aslemal kuc'an nabey utzc'a chi nokel libre pa ruk'a' ja il mac.

7 Queri' nbij chewe como jun camnak mta moda xtusil ta ri' chi rbanic ja il mac.

8 Ja c'a wi ajoj jun xokcam ruq'uin ja Cristo jari' bien kotak chi ajoj jun nokc'ase' ruq'uin chakaja' chipan jun c'ac'a c'aslemal.

9 Como ja Cristo arja' c'astajnak chic chiquicojol camnaki' in bien kotak chi mchita camíc trij, mchita ruk'a' ja camíc tre.

10 Arja' cami pro rmal kil kamac tok cami, ni mchita wi' jutij xticam chi ta. Ja c'a camic c'as chic in ja rc'aslemal jari' ocnak ya'bal ruk'ij ja Dios.

11 Ja c'a chewe ixix chakaja' tebana' cani' ixcamnak chwach ja il mac, maxta quixrusil chic. Ja c'a rec'aslemal ixix chakaja' xtoc ta ya'bal ruk'ij ja Dios. Quirtari' neban jutz'it rumac ja xa jun ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

12 Maxta quixmacun chic, maxta teya' rgana ja il mac xtuban ta mandar ja recuerpo xquixrtakchi'ij chi ta chi rbanic jule' itzelal ja cani' nrajo' nuban ja kacuerpo como xa ncami ja recuerpo.

13 Maxta teya' rgana ja il mac xtucoj chi ta ja rek'a' ewakan chi rbanic jule' itzelal pro ja neban, teya'a' rgana ja Dios. Kas turkaj chewe nak ja rebanon nabey cani' ixcamnak chipan ja rewil emac pro ja c'a Dios xixruc'as in xuya' jun c'ac'a c'aslemal chewe. Ja c'a rek'a' ewakan jari' tejacha' pa

ruk'a' ja Dios utzc'a chi noc jule' samajbal banbal utzil.
14 Queri' c'a nbij chewe como ja rixix mta moda xquixruban ta mandar ja il mac como ixix ma pa ruk'a' ley ta ixc'o wi' pro pa ruk'a' jun Dios ixc'o wi' ja nsipan chewe ja nc'atzin chewe.

* * * * * * * * * *

15 Ja c'a camic, como xa nsipax chake ja totajem xin Dios in mta ruk'a' ja ley chake ¿la tibij c'a tzij ari' chi ok libre chic chi nkaban ja il mac? Jari' congana itzel na wixta queri' rbanic.
16 ¿La ma ewotak ta c'a chewi' nak rbanic tok c'o jun awajaw? Ja rawajaw jari' xa nak ta ja naya' awi' tre in nanimaj ja nbij chawe chi naban. Ja c'a wi naya' awi' tre ja il mac jari' ocnak awajaw in xa pa camíc natruc'amel wi'. Nowi tre ja Dios naya' wi' awi' ja' Dios ocnak awajaw in natruc'aj chipan jun utzlaj c'aslemal.
17 Ja c'a nabey ocnak ewajaw ja il mac pro ja camic maltiox tre ja Dios chi nojel ec'u'x nojel ewanma eniman chic ja utzlaj tijonem ja ch'obon chewach.
18 Ixwasanel chic libre pa ruk'a' ja il mac, ixocnak chic pa ruk'a' ja Dios chi rbanic ja rutzil.
19 Anin camic nmajon rcojic c'ambal tak tzij chewach utzc'a chi nch'obtaj emwal chi utz ja nintajini nbij chewe. Cani' xeban nabey, xecoj ja rek'a' ewakan chi rbanic ja ritzelal in chaka benak chaka benak chi il mac xeban pro ja camic tecojo' chic ja rek'a' ewakan chi rbanic ja rutzil, kas ta ch'ajch'oj chic ja rewanma chwach ja Dios.
20 Ja c'a tok c'a ix c'o na pa ruk'a' ja il mac ni majun rsamaj chewe ja banoj utzil tri'.
21 Pro ¿nak c'a xech'ec trij tok xeban queri'? como nojel ja ma utz ta xebanto xa q'uixbal nena' chic rmal camic. Nojel ja ma utz ta xebanto jari' xa pa camíc natruc'amel wi'.
22 Pro ja camic ixwasanel chic libre pa ruk'a' ja il mac, Dios chic ja rewajaw in ja nech'ec trij jari' jun ch'ajch'ojlaj c'aslemal. Jari' chipan ja utzlaj c'aslemal natruc'amel wi' pro jun c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij.
23 Queri' nbij chewe como ja tok naban ja il mac jari' camíc nattojbexi pro ja tok nac'am ja totajem ja nsipaj ja Dios chake jari' nyataj chawe ja utzlaj c'aslemal ja ni mta wi' q'uisic trij. Jari' nyataj chawe ja tok xa jun naban ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

7

1 Wach'alal, ixix bien ewotak nak rbanic ja ley xin Dios in bien ewotak chi ja ley mchita ruk'a' chawe ja tok natcami.
2 Cani' tre jun ixok, ja ley xin Dios nbij chi jun ixok mta moda xtujach can ta ja rchajil ja tok c'a c'as na ja rachi. Pro ja c'a wi cami rchajil jari' libre chic ja rixok chwach ja ley ja chapyon rxin ruq'uin ja rchajil.
3 Ja c'a wi c'a c'as na ja rchajil in wi nuc'am chic jun achi jari' nbix tre chi adulterio ja nuban. Pro ja wi camnak chic ja rchajil jari' libre chic ja rixok chwach ja ley ja chapyon rxin ruq'uin ja camnak rchajil. Ja c'a wi nc'ule' chic ruq'uin jun chic achi jari' ma adulterio ta ja nuban.

4 In cani' nuban ja rixok tok noc pa rcuenta jun chic achi queri' c'a chewe ixix chakaja' wach'alal, xixcam chwach ja ley utzc'a chi xixoc chic pa rcuenta ja Jesucristo. Rumac ja rcuerpo ja Cristo tok rip chwa cruz chewi' tok xixcam chwach ja ley in xixoc chic pa rcuenta ja Jesucristo ja c'astajnak chic chiquicojol ja camnaki'. Queri' c'a kabanon utzc'a chi q'uiy rwach ja rutzil xtikaban ja cani' najo'x chake rmal ja Dios chi nkaban.
5 Bien tech'obo' jani' kac'aslemal nabey ja tok kaban xa nak ta c'o kagana nkaban. Ja tok c'o je'e nch'ạ' chake rmal ja ley jari' xa nuc'as más ja ritzel tak yarinem ja c'o pa tak kanma. Ja c'a ritzel tak yarinem congana samaji, xucoj kak'a' kakan chi rbanic ja ritzelal utzc'a chi q'uiy

rwach ja ritzelal kaban pro jule' itzelal ja xa pa camíc natruc'amel wi'.
6 Pro ja camic okwasanel chic libre chwach ja ley, okcamnak chic chwach ja chapyon kaxin nabey. In ja camic c'ac'a chic ja bey kuc'an chi rnimaxic ja najo'x chake rmal ja Dios chi nkaban in ja rEspíritu Santo arja' chic nuc'an kaxin chipan ja bey, ma ja ta ja rojer tak costumbre ja tz'ibtal can.

* * * * * * * * * *

7 Ja wi queri' rbanic ja ley xin Dios ¿nak c'a nkabij tre nech'ob ixix? ¿La xa itzel ja ley? Ma itzel ta. Ja c'a wixta maquita c'oli ja ley maquita nch'obtaj ari' mwal nak ja kas mero rbanic ja il mac. Ja ley nbij chi: —Maxta chaka benak chi nayarij quinakun winak, ne'e. Pro ja wixta maquita c'oli ja ley maquita xinwotakij ari' chi xa il mac ja nayarij quinakun winak.
8 Pro ja tok bix chwe chi: —Maxta chaka benak chi nayarij quinakun winak, tok xinche'xi, chanim xumaj samaj ja il mac, nojel rwach ja ritzel tak yarinem xuc'as pa wanma. Queri' c'a rbanic como ja tok matich'obtaj amwal nak ja kas mero rbanic ja ley jari' xa matana' ja il mac ja naban.
9 Ja nabey ja tok maja'n tich'obtaj mwal nak ja kas mero rbanic ja ley anin in utzlaj achi ja nch'ob kaj. Pro ja c'a tok ch'obtaj mwal nak rbanic ja mandamiento xin Dios jari' xa jani' xumaj samaj ja il mac pa wanma, xa camíc yatal chic chwij ja nna' kaj chic.
10 Ja mandamiento xin Dios jari' yataj chake utzc'a chi nokruc'aj chipan jun utzlaj c'aslemal. Ja chi utzlaj c'aslemal ntzujuj chake ja mandamiento xin Dios xa ek yatal camíc chwij rmal ja xinna' kaj anin
11 como ja tok bix chwe chi: —Ma tayarij ta quinakun winak, tok xinche'xi, chanim xumaj samaj ja il mac, xinruban engañar, xucoj ja ley chwij in ja ranin ch'obtaj mwal chi xa camíc yatal chic chwij rmal.
12 Queri' c'a rbanic ja ley, ma itzel ta, Dios yoyonto. Ja c'a mandamiento ja nkawil chipan ja ley, Dios yoyonto, utzlaj k'etoj tzij nuc'ut, utzil nrajo' chake.
13 Pro wi utzil nrajo' ja mandamiento chwe ¿la rumac c'ari' ja mandamiento tok xinna' kaj chi xa camíc yatal chic chwij? Jari' ma rumac ta mandamiento pro rumac ja il mac. Queri' rbanic utzc'a chi bien nch'obtaj kumal nak ja kas mero rbanic ja il mac utzc'a chi nkotakij chi congana itzel na ja il mac.

* * * * * * * * * *

14 Ja ley ma itzel ta como bien kotak chi ja ley ruq'uin ja rEspíritu Santo winakarnakto wi'. No anin xa in winak, inchapon rmal ja il mac.
15 Inchapon como c'o je'e nban chipan ja nc'aslemal pro xa matich'obtaj mwal nak la tre tok nban queri'. Como anin tok nwajo' nban ja rutzil pro matinban. Pro c'o jule' itzelal ja ni majun ngana ruq'uin jari' nban.
16 Queri' c'a rbanic, anin nban ja ritzelal pro como mta ngana ruq'uin ja ritzelal tri' natz'at wi' chi ja chwe anin ma itzel ta ja ley, utz.
17 Ja wi queri' rbanic tibij c'a tzij ari' chi ma anin ta ninbanowi ja ritzelal pro ja nbanowi jari' ja il mac ja c'ayon wxin.
18 Como anin bien wotak chi ja wanma ni majun utzil c'o chipan. Tibij c'a tzij ari' chi ni majun utzil c'o chipan ja tzabuklaj c'aslemal wc'an. Mta como maquincowini nban ja rutzil masqui c'o ngana nban.
19 Anin c'o ngana ruq'uin ja rutzil pro matinban ja rutzil in ni majun ngana ruq'uin ja ritzelal pro nban ja ritzelal.
20 Ja c'a wi nban ja ritzelal ja ni majun ngana ruq'uin tibij c'a tzij ari' chi ma anin ta ninbanowi pro ja nbanowi jari' ja il mac ja c'ayon wxin.
21 In niquirwari' ntz'aton chipan ja nc'aslemal, ja tok c'o ngana nban ja rutzil mta ari' ja maquita c'oloc pa wanma ja ritzelal in numaj ch'a'oj wq'uin.
22 Ja c'a kas mero pa wanma congana utz nc'waxaj ja ley xin Dios.

23 Pro ni c'oloc wi' jun itzel poder
ntz'aton ja c'ayon rxin ja tzabuklaj
c'aslemal wc'an. Ja ritzel poder ni
rmajon wi' ch'a'oj ruq'uin ja utzlaj
poder ja c'ayon rxin ja nwi' wanma in
ninruc'amel preso pa ruk'a' ja il mac
ja c'ayon rxin ja tzabuklaj c'aslemal
wc'an.
24 Congana lawulo' nuban chwe, xa
pa camíc ninruc'amel wi'. ¿Nak c'a
xquinto'owi pa ruk'a'?
25 Maltiox tre ja Dios chi arja' in-
rto'on pa ruk'a' pro xa rumac ja
kajaw Jesucristo tok rbanon queri'
chwe. Queri' c'a rbanic, anin nojel
nuc'u'x nojel wanma nya' wi' tre ja ut-
zlaj poder ja nsamaj pan nwi' wanma
chi rnimaxic ja ley xin Dios. Pro ja
c'a wi xtinya' wi' tre ja ritzel poder ja
nsamaj chipan ja tzabuklaj c'aslemal
wc'an jari' xa ninruc'amel pa ruk'a' ja
il mac chi rbanic ja ritzelal.

8

1 Rmalc'ari' nbij chewe, ja camic
chic kanojel ja xa jun kabanon
ruq'uin ja Cristo Jesús okwasanel
chic libre chipan ja kil kamac in ma
xkorutakel ta ja Dios chipan ja nimlaj
rpokonal. Ajoj c'ari' ja matikaya'
chic rgana ja tzabuklaj c'aslemal
kuc'an pro ja nkaya' chic rgana ja
rEspíritu Santo chi arja' nsamaj pa tak
kac'aslemal.
2 Ja poder rxin ja rEspíritu Santo
jari' inwasyonel libre. Jari' Espíritu
ja yoyon chake jun c'ac'a c'aslemal
kanojel ja xa jun kabanon ruq'uin ja
Cristo Jesús in xc'a rmal ja poder rxin
ja rEspíritu Santo chewi' tok in libre
chic pa ruk'a' ja il mac, in libre chic
pa ruk'a' ja camíc.
3 Ja c'a ley xin Dios jari' ma xcowin
ta xokruto' ta chipan ja kil kamac.
Como xa ok winak chewi' tok ma
xcowin ta ja ley xuq'uex ta ja ritzel
tak na'oj kuc'an. Pro ja Dios arja'
cowini xokruto', xutakto ja Ralc'wal
ja ni xarwari' jun. Peti ja Ralc'wal,
xoc kach winak ja rok aj'il ok aj-
maqui' pro xarwari' mta ril rumac
arja'. Rmal kil kamac chewi' tok
takto. Queri' c'a xuban ja Dios jari'
xkajsbej ja poder rxin ja il mac ja c'o
pa tak kanma ja rok winak.
4 Queri' xuban ja Dios utzc'a chi
nokcowin chic nkaban ja rutzil ja
nbij ja ley chake chi nkaban. Ajoj
c'ari' ja nokcowini nkaban ja rutzil
ja matikaya' chic rgana ja tzabuklaj
c'aslemal kuc'an pro ja nkaya' chic
rgana ja rEspíritu Santo.
5 Ja c'a wi natban mandar rmal
ja tzabuklaj c'aslemal awc'an xa ja'
nach'ob ja c'o rgana ja tzabuklaj
c'aslemal chawe chi naban. Pro
wi natban mandar rmal ja rEspíritu
Santo ja' nach'ob ja c'o rgana ja rE-
spíritu Santo chawe chi naban.
6 Ja wi ja' nach'ob ja c'o rgana ja
tzabuklaj c'aslemal chawe chi naban
jari' xa pa camíc natruc'amel wi' pro
ja wi ja' nach'ob ja c'o rgana ja rE-
spíritu Santo chawe chi naban jari' pa
jun c'ac'a c'aslemal natruc'amel wi',
ja rawanma janila qui'il nuna' rmal.
7 Ja c'a wi ja' nach'ob ja c'o rgana
ja tzabuklaj c'aslemal chawe chi na-
ban jari' mta agana ruq'uin ja Dios,
xa nac'ulla'aj, mta agana nanimaj ja
ley rxin in c'uluto masqui c'ol agana
nanimaj pro macatcowini.
8 Ja c'a wi amajon rya'ic rgana ja
tzabuklaj c'aslemal awc'an jari' mta
moda xtiquicot ta ja Dios chawij.
9 Pro ja rixix ma emajon ta rya'ic
rgana ja tzabuklaj c'aslemal ewc'an
pro emajon rya'ic rgana ja rEspíritu
Santo. Queri' emajon rbanic ja
wi c'oli ja rEspíritu Santo pa tak
ewanma. Ja c'a wi ma awc'an ta ja
rEspíritu xin Cristo ma atc'o ta c'ari'
pa rcuenta ja Cristo.
10 Pro wi c'oli ja Cristo pa tak
ewanma jari' ewc'an jun c'ac'a
c'aslemal. Masqui c'o camíc trij ja
recuerpo como ja il mac yojo rxin
pro mta camíc trij ja c'ac'a anma
ewc'an como ja Dios utz chic nutz'at
ja rec'aslemal.
11 Ja wi c'oli pa tak ewanma ja
rEspíritu Santo ja takonto rmal ja
Dios, pro jun Dios ja yico rxin ja Jesús
chiquicojol camnaki', jari' mismo

Dios ja yico rxin ja Cristo Jesús arja'
xtuya' na chewe chi nc'astaj chi
na jutij ja recuerpo ixix chakaja'.
Masqui c'o camíc trij ja recuerpo
camic pro nc'astaj chi na jutij rmal ja
rEspíritu Santo ja c'o pa tak ewanma.
12 Queri' c'a rbanic wach'alal, mta
kac'as ruq'uin ja tzabuklaj c'aslemal
kuc'an ja xtikaban ta nak c'o rgana
chake chi nkaban, ma can ta.
13 Ja c'a wi xa neya' rgana ja tz-
abuklaj c'aslemal ewc'an jari' xa pa
camíc nixruc'amel wi' in matewil ja
utzlaj c'aslemal. Pro ja wi neya' rgana
ja rEspíritu Santo, wi cow nechap
ja tzabuklaj c'aslemal ewc'an in wi
nech'akij can ja ritzelal ja nrajo'
nuban jari' pa jun utzlaj c'aslemal
nixruc'amel wi'.
14 Queri' rbanic como kanojel ja
rokuc'an rmal ja rEspíritu Santo ajoj
c'ari' ok ralc'wal Dios.
15 Cani' chewe ixix wach'alal,
tok xec'ul ja rEspíritu Santo pa tak
ewanma jari' ma xuban ta ja Dios
chewe ix cani' ta jule' moso ja xa
lawulo' nqueban rumac xben ri'il
cani' xebanto nabey pro ja xuban
chewe ix cani' chak'laj tak ralc'wal.
Xa chewi' tok noktzijon ruq'uin ja
Dios: —Aba, Nata', nokche' tre.
16 Ch'obtajnak chic kumal chi ok
ralc'wal Dios in ja rEspíritu Santo
arja' mismo nuya' kaseguro chi ok
ralc'wal Dios.
17 Cani' nbạn tre jun alc'walaxel c'o
jun herencia njạch tre in queri' c'a
chake ajoj chakaja', c'o jun herencia
xin Dios maja'n tijach chake, ajoj jun
xtijach na chake ja herencia ruq'uin
ja Cristo. Queri' xtikaban ja wi
ajoj jun chakaja' matikapokonaj ja
xtikatij rpokonal ja cani' xuban ja
Cristo utzc'a chi ajoj jun xtiyataj na
chake chi nch'a'an chakij ja gloria xin
Dios ja cani' yatajnak tre ja Cristo.

* * * * * * * * * *

18 Como ja rpokonal ja nkatij wawe'
chwach'ulew anin c'o nseguro chi xa
ma nim ta chwach ja nimlaj gloria
xin Dios ja xtich'a'an na chakij ja
xtik'alajin na pa jun k'ij.
19 Ja c'a chicop in tijco'm je'e
e cachbil chakaja' xa nak ta ja
retz'ucarsanto rmal ja Dios eje'e'
cani' kas tz'el pon quewach trij ja
k'ij ja xtik'alajin wi' ja nimlaj gloria
xin Dios ja xtich'a'an chakij ja rok
ralc'wal Dios.
20-21 Queri' quimajon rbanic como
ja tok xterila' ri' k'ij mchita camíc
mchita ak'ayic chiquij tri'. Ja c'a nbạn
chique, newasaxel na libre pa ruk'a'
ja camíc in xtich'a'an chic ja nimlaj
gloria xin Dios chiquij ja cani' xtiban
chake ajoj chakaja' ja rok ralc'wal
Dios. Ja kas nabey xecọj pa ruk'a'
ja rpokonal pro ma quemac ta tok
ban queri' chique. Ja Dios arja'
chomarsanto nojel awa' wari' pro
ni c'o wi' jun k'ij rch'obonto ja ner-
wasajel na wi' libre pa ruk'a' ja camíc.
22 Queri' c'a rbanic como bien
kotak chi ni rmajonto wi' ja tijoj
rpokonal xa nak ta ja tz'ucarsanto
rmal ja Dios, congana lawulo'
rbanonto rmal, raybento ja k'ij ja tok
xtiban c'ac'a tre.
23 In queri' chake ajoj chakaja', con-
gana lawulo' kabanon rumac ja tijoj
rpokonal. Lawulo' kabanon masqui
c'o chic ja rEspíritu Santo pa tak
kanma, masqui arja' ocnak kaseguro
chi nekila' na nojelal ja tzujun chake
rmal ja Dios. Pro congana rmajon
ti'onem ja kanma chi raybexic ja k'ij
ja tok xkork'alasaj na chi utz ja Dios
chi ok ralc'wal tokori' tok xtuq'uex ja
kacuerpo in nuban c'ac'a tre.
24 Queri' nbij chewe como ja kas
nabey tok kawil ja totajem xin Dios
bien ch'obtaj kumal chi nerila' na jun
k'ij tok xtiq'uextaji ja kacuerpo in
nbạn c'ac'a tre in jari' kayben camic.
Pro como maja'n terila' ja k'ij ja c'a
xinbij chewe ri' rjawaxic chi nkay-
bej na. Ja wixta kawilon chic ja k'ij
jari' maquita kamajon raybexic ari'
camic.
25 Pro wi kotak chi nerila' na ja
k'ij ja kayben jari' ni maticapuj wi'
kac'u'x chi raybexic.

26 In chakaja' ja rEspíritu Santo arja'
nokruto' chi rbanic ja makocowini

nkaban ja xa kayon. Cani' tre tok nkaban oración ma kas ta kotak nak ja kas mero nc'atzin chake chi nkac'utuj chipan ja roración pro ni c'oloc wi' ja rEspíritu Santo pa tak kanma chi kato'ic. Ja tok congana ralal jun problema nkana' kaj tok makocowini nkach'ob nak la nkabij chipan ja roración pro ja rEspíritu Santo nokruto' chi rbixic.

27 Ja c'a Dios arja' bien rotak nojelal ja nkach'ob kaj pa tak kanma ja rok winak in bien rotak chakaja' jani' rna'oj ja rEspíritu Santo. Rotak como ja rEspíritu Santo tok nokruto' ja rok tinamit xin Dios chi rbanic ja roración ni rvoluntad wi' ja Dios ja nc'utuj.

* * * * * * * * * *

28 Ja c'a rajoj bien kotak chi ja Dios nsamaj chipan xa nak ta nkawil je'e chipan ja kac'aslemal, arja' nchomarsaj nojelal ja nkawil utzc'a chi c'ol utzil rc'amonto chake. Queri' nuban chake ja wi nkajo' ja Dios in wi oksiq'uin rmal chi kawilon ja totajem ja rchomarsanto ojer.

29 Arja' ni rotakinto wi' okchinatak ja xtiyuke' kac'u'x ruq'uin, ni rchominto wi' ja xtuban chake chi ja kac'aslemal ajoj queri' xteli ja cani' rc'aslemal ja Jesucristo ja Ralc'wal. Queri' xuban chake utzc'a chi noqui ja Jesucristo nabey winak in ok q'uiy ja nokoc rch'alal ja Jesucristo.

30 Queri' rchominto ja Dios ojer ja nuban chique canojel ja nyuke' quec'u'x ruq'uin, arja' nersiq'uij chi ne'oc ralc'wal, nuban chique cani' mta quil quemac quibanon in nuya' chique chi nch'a'an chiquij ja nimlaj gloria xin Dios.

31 Ja c'a wi queri' rbanon ja Dios chi kato'ic, ja wi rcojon ri' ja Dios kuq'uin ¿nak ta c'a xticowin ari' chakij nech'ob ixix? Ni majun.

32 Ja Dios ma xpokonaj ta xutakto ja Ralc'wal, xarari' jun, xutakto chi xurcam kaj pa kacuenta kanojelal. Ja wi ma xpokonaj ta xutakto ja Ralc'wal ¿nak moda xtipokonaj xtuya' chake ja xa nak ta nc'atzin chake?

33 ¿La c'o ta c'a jun xticowini xterbij ta tre ja Dios ja kil kamac kabanon ja rokcha'on rmal ja Dios? Ni majun como arja' mismo Dios banyon chake cani' mta kil kamac kabanon.

34 ¿La c'o ta c'a jun xtibij ta chake chi: —Rjawaxic netoj ja rewil emac, xtiche' ta chake? Mta como ja Cristo Jesús arja' mismo camsax chwach cruz chi rtojic ja kil kamac in ja camic pa riquik'a' ja Dios c'o wi' in tri' ntajin wi' nuban orar pa kacuenta.

35 ¿La c'o ta c'a jun xticowini xkorlasaj ta ruq'uin ja Cristo in maquita xkorajo' chic ja Cristo rmal? Ni majun nak ta xticowini xtuban ta queri' chake, masqui nkatij rpokonal, masqui kas lawulo' nkaban rmal problema, masqui nokquisaluj ja netzelan kaxin, masqui nkatij wa'al, masqui mchita katziak nkacoj, masqui xa pa rc'ayewal nokq'ueje' wi' in masqui nokquicamsaj ja winak tza'n espada.

36 Queri' nbạn chake ja cani' ban chique ja rtinamit Dios ojer in tz'ibtal can quewari': —K'ij k'ij ni pa camíc wi' okc'o wi' pro amwal atat tok nbạn queri' chake. Ja nbạn chake xa ok cani' jule' tak carnelo ja rechapon chi nepoch'i, queri' bix tre ja Dios cumal ja rtinamit.

37 Pro masqui nbạn chake nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri' pro nij ajoj wi' nokch'ocmaji como ja Jesucristo nokrajo', cam pa kacuenta in nuya' chake chi nokch'ocmaji.

38 Queri' nbij chewe como anin bien wotak chi majun nak ta xticowini xkorlasaj ta ruq'uin ja Dios in maquita nokrajo' chic ja Dios rmal. Ja wi nokcami owi nokc'ase' na más pro ni nokrajo' wi' ja Dios. Ni majun ángel, ni majun itzel espíritu, ni majun k'etol tzij xticowini xkorlasaj ta ruq'uin. Nixtac'a ja noktajini nkawil camic in nixtac'a ja xtikawil na chwak cabij xticowini xkorlasaj ta ruq'uin.

39 Nixtac'a ja c'o je'e chicaj, nixtac'a ja c'o je'e xe' ulew in nixtac'a nak chi ta ja winakarsan je'e xticowini xko-

rlasaj ta ruq'uin ja rajoben ri'il xin
Dios ja nkawil ja tok xa jun nkaban
ruq'uin ja kajaw Cristo Jesús.

9

1-3 Pro ja wach tak aj Israel eje'e'
maticajo' nquinimaj ja Jesucristo in
congana npokonaj quewach, ni ma-
tel wi' ja bis chwe cumal. Ni katzij wi'
ja nbij chewe chi congana ninbison
cumal como ja Cristo c'ayon wxin,
ma npayil ta ja nbij chewe. Como ja
rEspíritu Santo c'o pa wanma chewi'
wotak chi ni katzij wi' ja nbij chewe.
Ja wixta rubey na ja xquinwasaxel
ta pa ruk'a' ja Cristo in xquintakel
ta chipan ja rpokonal chi quito'ic ja
wach tak aj Israel in conforme ta chi
queri' nban chwe.
4 Pro makana' maquita e aj Is-
rael, makana' maquita xerucoj ja
Dios como e ralc'wal. In chakaja'
ch'a'an je'e chiquicojol ja gloria xin
Dios. Ja c'a Dios c'o je'e chominem
xchomarsaj cuq'uin in chique xuya'
wi' ja ley in xuch'ob chiquewach nak
nqueban chi nquiyabej ruk'ij ja Dios
in q'uiy rwach ja xtzujuj chique.
5 Makana' maquita e quija'tzul
can ja rAbraham ja rIsaac in Jacob,
makana' maquita cach aj Israel ja
Cristo tok xoc kach winak wawe'
chwach'ulew. Ja Cristo arja' Dios in
majun ja maquita c'o ruk'a' tre, kas ta
xtiya' ruk'ij camic, chwak in chijutij.
Amén.
6 Como e q'uiy chique ja ma qui-
wilon ta ja totajem xin Dios ¿la tibij
c'a tzij ari' chi ja Dios ma rbanon ta
cumplir ja rtzujunto chique chipan
ja rtzobal? Ma queri' ta como ma
canojel ta ja raj Israel ja ni katzij wi'
chi e aj Israel chwach ja Dios.
7 In chakaja' ma canojel ta ja riy ru-
mam can ja rAbraham ja ni katzij wi'
chi e riy rumam can chwach ja Dios
pro quewa' bin can tre ja rAbraham
rmal ja Dios ri': —Abraham, ruq'uin
ja rIsaac xquepi wi' ja rawiy amam ja
ni katzij wi' chi awiy amam chinwach
anin, ne'xi.
8 Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja riy
rumam can ja rAbraham ja chaka
ne'alaxi ma eje'e' ta ja re'ocnak
ralc'wal Dios pro ja wi atalaxnak
rmal ja rtzujunto ja Dios jari' ni katzij
wi' chi at riy rumam can ja rAbraham
chwach Dios.
9 Queri' c'a rbanic como ja rIsaac
ma chaka ta xalaxi pro tzujux tre
ja rAbraham rmal ja Dios quewari':
—Quewa' juna' ninmelojpi chic jutij
awq'uin, tokoc'ari' ja rawixjayil Sara
nq'ueje' jun ti ral tala', ne'xi ja rAbra-
ham rmal ja Dios.
10 In ma ruyon tari' pro queri'
rbanic chakaja' ja tok Rebeca ec'o ca'i'
tak ral pa gracia, e ralc'wal jun achi in
jari' achi Isaac ja kamama'.
11-12 Ja c'a Rebeca maja'n que'alaxi
ja ca'i' tak ral tok quewa' bix tre
rmal ja Dios ri': —Ja nabey winak
arja' xtiban mandar rmal ja rcabal,
ne'xi. Queri' bix tre masqui maja'n
que'alaxi ja ca'i' tak ral, masqui
mta nak ta quibanon ta tri', nixtac'a
quibanon ta ja rutzil in nixtac'a
quibanon ta ja ritzelal chakaja'.
Queri' c'a rbanic utzc'a chi bien
nch'obtaj kumal chi ja Dios nerucha'
ja winak echinatak ja c'o rgana
nerucha' in ma rmal ta ja quibanon
tok nerucha'.
13 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewa' nbij ja Dios ri': —Ja
Jacob jari' xel nuc'u'x trij pro xa itzel
xintz'at ja rEsaú, ne'e.
14 ¿La tibij c'a tzij ari' chi ma rubey
ta ja nuban ja Dios? Jari' mta moda
xtuban ta ja ma rubey ta.
15 Como ja Dios quewa' rbin can
tre ja Moisés ri': —Anin xtinpokonaj
quewach echinatak ja c'o ngana
npokonaj quewach in xquenbisoj ja
c'o ngana xquenbisoj, ne' tre.
16 Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja Dios
ruq'uin arja' c'o wi' wi npokonaj
awach owi mani in ma rmal ta chi
c'ol agana chi npokonax awach rmal
in ma rmal ta chakaja' chi naban jun
lucha chi npokonax awach rmal.
17 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios tre ja rey Faraón quewa'

bix tre rmal ja Dios ri': —Faraón, anin atncojon como rey utzc'a chi nk'alasaj jani' ja nimlaj poder ja c'o pa nuk'a' como jari' poder xtincoj chawij in natnkajsaj. Queri' xtinban chawe utzc'a chi nel rbixic ja nubi' nojel rwach'ulew, ne'e ja Dios tre.

18 Queri' c'a nuban ja Dios, arja' npokonaj quewach echinatak ja c'o rgana npokonaj quewach in ncowirsaj canma chipan ja ritzelal echinatak ja c'o rgana nuban queri' chique.

19 Ja tok nec'waxaj ja c'a xinbij chewe ri' seguro chi quewa' nebij chwe ri': —Ja wi queri' nuban ja Dios chique winak ¿nak c'a tre tok c'a nuch'a' na chique ja ritzelal nqueban? Ja wi ncajo' owi mani mta moda ja maquita nqueban ja ni rchominto wi' arja' chi nqueban, nixche' na chwe.

20 Pro como xa ix winak ¿nak c'a ixocnak wi' chewi' tok nec'ulba' ja Dios? ¿La c'o ta c'a jun bojo'y xtibij ta tre ja banyon rxin: —¿Nak tre tok xa quewa' abanon chwe, xtiche' ta tre?

21 Ja banol bojo'y tok c'o jun mulaj ch'abak c'o chwach ¿la mta c'a ruk'a' tre ja ch'abak xtuban tre nak c'o rgana nuban tre? ¿La mta ruk'a' tre chi nuban jun bojo'y tre ja congana nim ruk'ij in nuban chic jun bojo'y tre ja ma nim ta ruk'ij?

22 Ja Dios ¿la mta c'a ruk'a' tre chi nuban ja c'o rgana nuban? Cani' xuban chique ja winak ja c'o ryewal chiquij in yatal chiquij chi netąkel chipan ja nimlaj rpokonal, arja' xucoch' ja ritzelal queban, janila rpaciencia cuq'uin. Xucoch' masqui nrajo' nk'alasaj ja ryewal in masqui nrajo' nk'alasaj ja poder ja c'o pa ruk'a'.

23 Queri' xuban utzc'a chi nk'alasaj chi janila nim ja gloria rxin ja nuya' chique ja winak ja npokonax quewach rmal. Eje'e' ri' nij echa'onto wi' ojer rmal chi ne'oc rachbil chipan ja nimlaj gloria rxin.

24 Queri' rbanon chake ja rokcha'on rmal, jule' chake ok aj Israel pro ec'oli ja ma e aj Israel ta ercha'on chakaja'.

25 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios rmal ja profeta Oseas quewa' nbij ja Dios ri': —Ja winak ja ma e ntinamit ta nabey nerila' na jun k'ij tok xtinbij chique: —Camic ix ntinamit chic, xquinche' chic chique. Ja winak ja ma xenwajo' ta nabey nerila' na jun k'ij tok xtinbij chique: —Camic nixwajo' chic, xquinche' chic chique, ne'e ja Dios.

26 In chakaja', ja bar bix wi' chique rmal ja Dios chi ma e rtinamit ta tri' chipan ja mismo lugar xtibix chic wi' chique chi e ralc'wal ja c'aslic Dios. Queri' ja tz'ibtal can.

27 In chakaja' c'oli bin can chique ja raj Israel rmal ja rojer profeta Isaías, quewa' nbij ri': —Ja raj Israel, masqui congana nquesep na qui', masqui congana c'ayew chi ne'altaji pro xa ma e nim ta ja xquetotaj chique.

28 Como ja Dios arja' rbin chic chi nutakpi na jun juicio parwi' ja tinamit in jari' matuya' más tiempo tre pro nutakto chanim. Queri' rbin can ja rIsaías.

29 In chakaja' cani' xbij ja rIsaías nabey chique ja rach tak aj Israel quewari': —Ja Dios ja rajaw caj in rwach'ulew ja wixta maquita xuya' lugar chake chi ec'o jujun chake ja ma xecamsax ta cam ta c'a kawach ari' ja rok aj Israel ja cani' ban chique ja raj Sodoma in chique ja raj Gomorra ojer, ne'e.

* * * * * * * * * *

30 Nojel awa' ja nmajon rbixic chewe quewa' rbanic ri'. Ja winak ja ma e aj Israel ta ja quibanonto nabey ma ja ta ne'ocla' wi' il tre ja wi utz quic'aslemal owi mani pro ja camic utz chic ja quic'aslemal nutz'at ja Dios pro xa rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo tok nuban queri' chique.

31 Pro ja quibanonto ja raj Israel congana ne'ocla' il chi rbanic cumplir jun ley in utz neli ja quic'aslemal rmal nquech'ob eje'e' pro ni ma

ecowinnak ta wi' quibanon ta
cumplir ja ley.
32 ¿Nak tre tok ma ecowinnak ta?
Ma ecowinnak ta como ja nquech'ob
eje'e' chi xa natij ak'ij ayon chi rbanic
cumplir ja nbij ja ley xin Dios chake
chi nkaban in utz neli ja rac'aslemal
rmal pro ni matiqueya' wi' cuenta tre
ja Cristo wi rjawaxic chi nyuke' ac'u'x
ruq'uin owi mani. Ja c'a Jesucristo
arja' cani' jun abaj ja nq'ueje' pa que-
bey in ja queban eje'e' cani' quechok'
cakan chwach ja rabaj.
33 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewa' nbij ja Dios ja
nc'ambej tzij ri': —Bien tec'waxaj
ja xtinbij chewe ri', c'o jun abaj
ja nmajon rcojic chipan ja tinamit
Sión. Ja c'a winak nquechok' na
cakan chwach ja rabaj in nquetij na
rpokonal rmal. Pro ja c'a winak
ja xtiyuke' quec'u'x ruq'uin ja rabaj
eje'e' mta moda ja maquita xtiquewil
ja totajem xin Dios. Queri' rbin can ja
Dios.

10

1 Wach'alal, ja kas ngana anin
xtiquewil ta ja totajem xin Dios ja
wach tak aj Israel, congana nc'utun
tre ja Dios chi netotaji.
2 Como anin bien wotak chi con-
gana nquetij quek'ij chi rya'ic ruk'ij ja
Dios pro xa ma ch'obtajnak ta cumal
ja kas mero rbey Dios.
3 Como eje'e' ma xcajo' ta cotakij
nak rbanic ja utzlaj c'aslemal ja nuya'
Dios chake pro ja queban, cajo' ta
quiwinakarsaj nojoj queyon jun ut-
zlaj c'aslemal ja junwi' chi na in mta
quigana ruq'uin ja utzlaj c'aslemal ja
xin Dios.
4 Pro xa ma ch'obtajnak ta cumal
nak rbanic ja ley como ja ley jari'
ya'onto rmal ja Dios utzc'a chi
nokurjacha' can pa ruk'a' ja Cristo.
Queri' c'a rbanic utzc'a utz nutz'at ja
kac'aslemal ja Dios kanojel ja yukul
kac'u'x ruq'uin ja Cristo.
5 Cani' tz'ibtal can rmal ja Moisés
ojer quewa' nbij ri': —Ja wixta c'o jun
achi xtuban ta cumplir ja ley xin Dios
pro ni ta nojelal utz ta c'a nel ari' ja
rc'aslemal rmal, ne'e.
6 Pro ma c'ayew ta ja nawil ja utzlaj
c'aslemal ja tok c'o yukulbal ac'u'x
ruq'uin ja Dios como quewa' tz'ibtal
can tre ri': —Maxta quewa' tach'ob
kaj pan awanma ri': —Congana
c'ayew ja xtibe ta jun chila' chicaj chi
xterc'ama' nojoj ta ja Cristo, maxta
catche'e,
7 owi: —Congana c'ayew ja xtibe
ta jun cuq'uin ja camnaki' chi
xterc'ama' kaj ta ja Cristo, maxta
catche'e chakaja'.
8 Como xa chanakaj c'o wi' ja utzlaj
tzij xin Dios, ma c'ayew ta rilic como
jari' tzij natcowini nabij ruq'uin achi'
in natcowini nach'ob rij rwach pan
awanma. Queri' c'a rbanic ja utzlaj
tzij ja nuc'ut chikawach ja Moisés
in ni queri' ja utzlaj tzij ja kamajon
rbixic chique winak camic chakaja',
jun tzij ja nuc'ut chikawach nak
rbanic ja tok nyuke' ac'u'x ruq'uin ja
Jesucristo.
9 Xa chanakaj c'o wi' como ja wi
nabij ruq'uin achi' chi ja Jesús arja'
rajaw caj in rwach'ulew in wi ruq'uin
awanma nanimaj chi ja Dios xuyic ja
Jesús chipan ja camíc jari' nawil ja
totajem xin Dios rmal.
10 Nawil como ja tok ruq'uin
awanma nanimaj ja Jesucristo jari'
utz nutz'at ac'aslemal ja Dios rmal in
wi matapokonaj nabij chique winak
chi yukul ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo
jari' nawil na ja totajem xin Dios.
11 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios, quewa' nbij chake ri': —Xa
nak ta chi winakil ja xtiyuke' ruc'u'x
ruq'uin mta moda ja maquita xtuwil
ja totajem xin Dios. Queri' ja tz'ibtal
can
12 in queri' nbij como xa ok jun
chwach ja Dios wi ok aj Israel owi
ma ok aj Israel ta como ja kajaw Je-
sucristo arja' kajaw chi nimlaj kano-
jelal. Arja' nuya' ja meba'il xin
Dios chique xa nak ta chi winakil ja
nec'utun quito'ic tre.
13 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios, quewa' nbij ri': —Xa nak

ta chi winakil ja nc'utuj rto'ic tre ja
Kajaw jari' can nuwil na ja totajem
xin Dios.
14 Pro ja winak ¿nak moda
xtiquic'utuj ta quito'ic tre ja wi
maja'n tiyuke' quec'u'x ruq'uin?
In jun chic ¿nak moda xtiyuke'
ta quec'u'x ruq'uin ja wi maja'n
tiya' rbixic chique? In ¿nak moda
xtiquic'axaj ta rbixic ja wi mta nyo'
rbixic chique?
15 In ¿nak moda xquebe ta winak
cuq'uin chi xtequiya'a' ta rbixic
chique ja wi mta netako'el cuq'uin?
Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal
Dios, quewa' nbij ri': —Congana qui'il
ja tok c'o jun nekaji chiquicojol winak
in numaj rbixic chique ja utzlaj tzij
xin Dios ja rc'amonto quicotemal,
ne'e.
16 Pro ec'oli ja ma xqueya' ta
quixquin tre ja utzlaj tzij xin Dios,
cani' tz'ibtal can ojer rmal ja profeta
Isaías, quewa' nbij ri': —Kajaw Dios,
xa ma e nim ta ja winak ja quiniman
ja utzlaj tzij ja kabij chique, ne'e.
17 Ni rjawaxic wi' chi nekaj rbixic
ja utzlaj tzij cuq'uin winak como ja
tok nbix chique jari' nwinakarsani ja
yukulbal quec'u'x in ja utzlaj tzij jari'
ruq'uin rtzobal Dios npi wi'.
18 Pro ja wach tak aj Israel ¿la
ma quic'axan ta c'a ja utzlaj tzij?
Quic'axan como cani' tz'ibtal can
chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij
ri': —Ekajnak chic ja rbixic nojel nat
nakaj tre ja rwach'ulew, ne'e.
19 Pro ¿la ma cotak ta c'a nak
rbanic? Cotak como jari' bix chique
ojer rmal ja Dios cani' tz'ibtal can
rmal ja Moisés quewari': —Ec'o jule'
tinamit ja ma e tinamit ta wxin,
jule' tinamit ja xa ma e ch'obol ta
pro ja xtinban chique nenucoj na
chi e ntinamit. Ja c'a rixix congana
pokon xtena' ja xtinban queri' chique
in congana nyictaj ewayewal rmal,
xeche'xi ja raj Israel rmal ja Dios.
20 In chakaja' ja rojer profeta Isaías
c'oli xbij chique ja raj Israel in ma
xbej ta ri' chi rbixic chique: —Quewa'
nbij ja Dios chewe ri', ne'e ja rIsaías:
—Ec'o jule' tinamit ja mta nak ta que-
ban chi rotakixic jani' ja nna'oj pro ja
camic cotak chic. Eje'e' ma xquic'utuj
ta chwe chi ninq'ueje' chiquicojol pro
ja camic nk'alasan wi' chiquewach.
21 Pro ja c'a rixix ja rix aj Israel
k'ij k'ij ni nbin wi' chewe pan utzlaj
tzij: —Quixmelojto wq'uin, inchenak
chewe, pro ni maquixniman wi', ni
mateban wi' ja nwajo' chewe chi
neban, ne'e ja Dios chique ja rtinamit.
Queri' ja tz'ibtal can rmal ja rIsaías.

11

1 Pro majutij tech'ob chi ja Dios
erch'akin can ta ja raj Israel como in
aj Israel anin chakaja'. Como anin in
riy rumam can ja rAbraham, ruq'uin
ja tribu xin Benjamín inpenak wi'.
2 Ja Dios arja' ma erch'akin can ta
ja tinamit Israel como nij ercha'onto
wi' ojer chi ne'oc rtinamit. ¿La ma
ewotak ta c'a ja tz'ibtal can chipan
ja rtzobal Dios ojer? Como ja rojer
profeta Elías arja' xa itzel xutz'at ja
queban ja rach tak aj Israel in quewa'
xbij tre ja Dios ri':
3 —Kajaw Dios, xa equicamsan ja
profeta ja xeyo' rbixic ja ratzobal, xa
quiyojon je'e ja raltar ja bar kaya'
wi' ak'ij. Ja c'a camic xa nuyon chic
anin inc'o can pro ncajo' ninquicam-
saj chic anin chakaja', ne' tre.
4 Pro kas turkaj chewe ja bix tre ja
rElías rmal ja Dios: —Ma ayon ta como
ec'o na wuku' mil achi'i' ja neniman
wxin ja mta jutij exucul ta chwach ja
rachbal winak rbina'an Baal, ne'xi ja
rElías.
5 In queri' c'a tre ja tiempo ja rokc'o
wi' camic ri', okc'o jujun ja rok aj
Israel ja rokcha'on rmal ja Dios pro xa
rmal ja rutzil tok xokrucha', xa siptal
chake.
6 Ja c'a wi siptal chake mta c'a moda
ari' xtikabij ta tre chi c'oli kaban ja
kach'ecbej ta. Ja wixta c'oli kaban ja
kach'ecbej mta c'a moda ari' xtikabij
ta tre chi siptal chake.
7 Ja nmajon rbixic chewe ¿nak c'a
nuc'ut chikawach? Quewa' nuc'ut
chikawach ri', ja tinamit Israel

congana quimajon rtijic quek'ij chi rch'aquic jun c'aslemal ja utz ntz'ạt rmal ja Dios pro xa ma ch'obtajnak ta cumal nak rbanic. Pro ja rokcha'on rmal ja Dios c'oli ja c'aslemal yatajnak chake ja utz ntz'ạt rmal ja Dios. Pro ja c'a jule' chic eje'e' ni maticajo' wi' nquinimaj ja Dios in ja Dios xeruya' can.

8 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja Dios xusach quipensar, c'o paquewach pro matiquetz'at ja nc'ụt chiquewach in chakaja' c'o quixquin pro matiquic'axaj ja nbix chique in niquirwari' quibanonto camic. Queri' ja tz'ibtal can.

9 In cani' tz'ibtal can rmal ja rojer rey David chakaja' quewa' nbij ri': —Ja tok quimajon rbanic jun nimlaj wa'im chi nequicoti chaka jalal tok nekaj na chipan jun rc'ayewal cani' nuban jun chicop tok nbe pa trampa. Nyataj na chique rtojbalil ja ritzelal quibanon.

10 Neq'ueje' na chipan jun k'ekumal utzc'a chi matiquetz'at ja nc'ụt chiquewach. Nquijkalej na nojel ja ritzelal ja quibanon in xajutij xtiluque' quij rmal, ne'e ja David.

* * * * * * * * * *

11 Queri' c'a queban ja tinamit Israel, ma xquewil ta ja totajem xin Dios pro ¿la tibij c'a tzij ari' chi ni mchita wi' chomtajic chiquij? ¿La queri' ja rchominto ja Dios? Jari' ma queri' ta pro quewa' rbanic ri'. Ja raj Israel tok ma xquinimaj ta ja Jesucristo rmalc'ari' tok xekaj chic rbixic ja totajem xin Dios cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel ta. Queri' rchominto ja Dios utzc'a chi ja raj Israel pokon xtiquena' rmal utzc'a chi npi chic jutij quigana chi nquinimaj ja Jesucristo.

12 Ja tinamit Israel tok ma xquinimaj ta ja Jesucristo rmalc'ari' tok yataj chic ja nimlaj utzil xin Jesucristo chique ja jule' chic tinamit wawe' chwach'ulew. Ja tok Dios xlasaj chique ja raj Israel ja privilegio ja rya'on chique rmalc'ari' tok yataj chic ja nimlaj utzil xin Jesucristo chique ja winak ja ma e aj Israel ta. Ja raj Israel wi c'ol utzil rc'amonto ja tok ma xquinimaj ta pior c'a ja tok xterila' ja k'ij tok xtiquinimaj chic chi nimlaj canojelal.

13 Pro ja camic ewq'uin ixix nintzijon wi' ja ma ix aj Israel ta. Ja Dios arja' inrtakon chi ninesamaj checojol ewanojelal ja ma ix aj Israel ta in jawa' samaj ri' janila nim ruk'ij.

14 Anin nya' ruk'ij jawa' samaj ri' ja yatajnak chwe matzij ec'oli chique ja wach tak aj Israel xtiquewil na ja totajem xin Dios rmal, matzij ec'oli chique xtiquiyarij chi na ja totajem ja cani' yatajnak chewe ixix rmal ja Dios.

15 Ja Dios tok ma xeruc'ul chi ta ja raj Israel rmalc'ari' tok xixchomtaj chic ixix ruq'uin ja ma ix aj Israel ta. Pior c'a ja tok xterila' ja k'ij tok xqueruc'ul chic jutij, ja queri' cani' ecamnak nabey pro cani' nec'astaj chiquicojol camnaki'.

16 Ja tinamit Israel eparti'in, e xin Dios pro ni chi e jun. Cani' tre jule' k'or, ja wi c'o jutz'it tre nparti'ixi nabey chi noc xin Dios, xin Dios c'ari' chi nojelal ja k'or. In cani' tre jun che' chakaja', ja wi parti'in ja rc'amal chi noc xin Dios, xin Dios c'ari' chakaja' ja tak ruk'a'.

17 Ec'o jule' chique ja tinamit Israel ja xeyạ' can rmal ja Dios, ban chique e cani' ruk'a' jun che' olivo pro jule' ruk'a' ja ch'akixto. Ja c'a rixix ja ma ix aj Israel ta ix cani' ruk'a' jun chic che' olivo pro jun che' ja ma ticon ta, jun che' ja xa ruyon penak. Ja xuban ja Dios chewe, xixrucoj como ix cachbil ja tinamit Israel ja ma xeruya' can ta, cani' xixruban ingertar ruq'uin jun che' olivo pro jun che' arja' ticyon in camic xa jun chic ebanon cuq'uin ja tinamit Israel chi rtijic ja utzlaj c'aslemal ja penak ruq'uin ja rc'amal jawa' che' ri'.

18 Pro maxta tena' kaj chi más na nimak ek'ij ixix chiquewach ja tinamit Israel ja xeyạ' can rmal ja Dios. Ja c'a wi neya' ek'ij kas turkaj chewe chi xa ix tak ruk'a' ja che', bien tech'obo' chi

jun che' ma ja ta ruk'a' ntzuku rxin
ja rc'amal pro ja rc'amal jari' ntzuku
rxin ja tak ruk'a'.
19 Maxla c'o jun chewe quewa'
xtibij chwe ri': —Pro ja Dios
xerch'akijto ja jule' utzc'a chi nokoc
ajoj pa quic'axel, maxla xtiche' na
chwe.
20 Ni katzij wi' chi xerch'akijto
ja jule' pro xa rmal ja ma xyuke'
ta quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo xa
chewi' tok xerch'akijto. Ja c'a rixix
chakaja' wixta maquita yukul ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo maquita c'a
ixrc'ulun ari' ja Dios chi ixocnak
tinamit rxin. Rmalc'ari' nbij chewe,
maxta teya' ek'ij, ja c'a neban, texbej
jutz'it ewi' chwach ja Dios.
21 Queri' nbij chewe como ja Dios
xerch'akijto ja jule' masqui nij e rti-
namit wi' ojer in arja' matipokonaj
nuban queri' chewe ixix chakaja'.
22 Bien mpe' tech'obo' jani' rna'oj
ja Dios, bien rotak nuya' ja rutzil
chawe pro bien rotak natruban casti-
gar chakaja'. Arja' xeruban castigar
ja ma xeniman ta rxin pro xuya' ja
rutzil chewe ixix in ni nuya' wi' ja
rutzil chewe ja wi ma xteya' can ta ja
yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
Nowi xteya' can jari' nixrch'akijto
ixix chakaja'.
23 In chakaja' ja jule' ja rerch'akinto
pro wi xtiqueq'uex quina'oj in wi
xtiyuke' chic quec'u'x ruq'uin ja Je-
sucristo jari' neruc'ul chic jutij cani'
neruban ingertar ruq'uin ja che' ja
bar ech'akinto wi'. Ja Dios arja' bien
ncowini nuban queri' chique.
24 Ja c'a rixix ja ma ix aj Israel ta,
ix cani' ruk'a' jun che' ja xa ruyon pe-
nak. Ma ruq'uin ta jun che' ixpenak
wi' ja ticon rmal ja Dios. Pro ja Dios
ma xpokonaj ta xixruban ingertar
ruq'uin jun che' ja rticon arja'. Pior
c'a chique ja raj Israel ja xech'akixto,
eje'e' e cani' ruk'a' jun che' ja ticon
rmal ja Dios in bien seguro chi ja
Dios matipokonaj xqueruban chic ju-
tij ingertar ruq'uin ja che' ja bar
ech'akinto wi' nabey.

* * * * * * * * * *

25-26 Wach'alal, c'oli ja ma k'alasan
ta nabey pro ja camic Dios rk'alasan
chic in ja kas nwajo' chewe chi
nch'obtaj emwal nak rbanic. Kas ta
xtich'obtaj emwal jawa' wari' utzc'a
chi matewinakarsaj jule' ena'oj ixix
eyon in xteya' ta ek'ij rmal. Quewa'
rbanic ja rk'alasan ja Dios ri'. Ja
tinamit Israel masqui jule' chique
congana e cow masqui congana
nquech'a' ja totajem ja rc'amonto ja
Jesucristo pro nerila' na jun k'ij ja
tok xtitotaji ja tinamit Israel pro ni
chi jun. Pro c'a tokoc'ari' xtibantaj
cumplir ja wari' ja tok xquetz'akati
canojelal ja ma e aj Israel ta ja maja'n
tiyuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
Pro ja tinamit Israel can ntotaj na
cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal
Dios, quewa' nbij ja Dios ri': —C'o
jun To'onel ja nwinakar na chipan ja
tinamit Sión, arja' nuchup nojel ja ma
utz ta ja quibanonto ja tinamit Israel.
27 Anin c'o jun chominem ja
nchominto cuq'uin in tok xtinchup
ja quil quemac jari' nbanbej cumplir
ja chominem, ne'e ja Dios. Queri' ja
tz'ibtal can.
28 Como ja tinamit Israel ma xquin-
imaj ta ja utzlaj tzij xin Jesucristo
rmalc'ari' tok e'ocnak chic e rc'ulel ja
Dios in rmalc'ari' chakaja' tok xekaji
ja utzlaj tzij xin Jesucristo ewq'uin
ixix ja ma ix aj Israel ta. Pro
como ja Dios nij ercha'onto wi' ojer
rmalc'ari' tok c'a nerajo' na. Rumac
jun chominem ja rchominto cuq'uin
ja cati't quimama' chewi' ja tok c'a
nerajo' na.
29 Queri' nbij chewe como ja Dios
mta moda xtuq'uex ta ja rna'oj. Ja
wi c'oli rsipan chawe nij awxin wari'
owi atrcha'on chi atocnak tinamit
rxin nij at rtinamit wari' chakaja'.
30 Ja nabey tok maja'n tipeti ja Jesu-
cristo ixix ja ma ix aj Israel ta ma xen-
imaj ta ja Dios pro ja Dios xpokonaj
ewach in camic ewilon chic ja tota-
jem rmal. Como ja tinamit Israel ma
xeniman ta xa chewi' tok ewilon chic
ixix ja totajem xin Dios.

31 In queri' c'a chique ja tinamit
Israel chakaja', eje'e' maquenimani
camic pro ja Dios ni rchominto wi'
chi nerila' na jun k'ij tok xtipokonaj
chic quewach in neruto'. Cani'
xuban chewe ixix xpokonaj ewach
in queri' xtuban chic chique chakaja'
npokonaj na quewach.
32 Como ja Dios arja' ni rchominto
wi' chi npokonaj kawach kanojelal ja
rok winak xa nak ta chi ok winakil.
Pro ja nabey ni rjawaxic wi' chake
kanojelal chakaja' chi nkaya' chakij
chi xa ma ok nimanela' ta. Queri'
ja rchominto utzc'a chi arja' ncowini
npokonaj chic kawach kanojelal in
xa rmalari' tok nokruto'.
33 Janila nim ja rchominto je'e ja
Dios, congana ja rutzil rya'on chake,
congana xucoj rna'oj, ni majun
ja maquita rotak. Ni majun nak
ta cowinnak ta rk'i'on ta nojel ja
rna'oj, ni majun nak ta cowinnak ta
rch'obon ta nojel ja nuban je'e.
34 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewa' nbij ri': —Ni majun
otakyon nojel ja nuch'ob ja Dios, arja'
matic'atzin tre chi c'o chi ta jun xtuya'
ta consejo tre.
35 Ni majun chake ja rok winak c'o
ta kaya'on ta tre ja Dios, arja' mta
ruc'as kuq'uin. Queri' ja tz'ibtal can.
36 Queri' nbij como ja Dios arja'
winakarsyon nojelal, arja' pa'l trij no-
jelal in chakaja' noc na nojelal ya'bal
ruk'ij. Kas ta xtiya' ruk'ij camic,
chwak in chijutij. Amén.

12

1 Wach'alal, camic katz'aton chic
ewq'uin chi ja Dios janila rpokonan
kawach, janila rbanonto pa kacuenta
chi kato'ic. Rmalc'ari' congana nban
recomendar chewe chi netzujuj ja re-
cuerpo pa ruk'a' ja Dios chi rbanic ja
rvoluntad. Toqui ja recuerpo cani'
jun sacrificio pro jun sacrificio c'asli,
jun sacrificio bien ch'ajch'oj, jun sac-
rificio ja utz ntz'a̱t rmal ja Dios. Ja
wi queri' neban jari' ni katzij wi' chi
ya'bal ruk'ij Dios ja neban.
2 Maxta tewc'aj ixix jun c'aslemal
ja cani' quic'aslemal winak ja
xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi'
quec'u'x. Pro ja neban, k'ij k'ij teya'a'
lugar tre ja Dios chi arja' nuq'uex ja
rena'oj, teya'a' lugar tre chi nucoj
c'ac'a tak na'oj chewe. Queri' ta
xteban jutz'it utzc'a chi newotakij
jani' rvoluntad ja Dios utzc'a chi
newotakij nak ja utz ntz'a̱t rmal ja
Dios utzc'a chi newotakij chakaja' chi
ja rvoluntad ja Dios jari' ni utz wi' in
majun nak ta falta tre.
3 Como ja Dios rya'on chwe chi
inocnak apóstol rxin ja Jesucristo
chewi' tok c'o jun paxbanem nya'
chewe ri' chejujunal. Maxta congana
ix nimak tena' kaj pro kas tech'obo'
chi utz nak ja kas mero ebanic cheju-
junal. Bien tech'obo' chi Dios yoyon
chewe ja yukulbal ec'u'x in xa chewi'
tok nixcowini neban ja samaj xin
Dios.
4 Queri' nbij chewe como q'uiy
rwach ja samaj ja yatajnak chake chi
nkaban. Queri' rbanic cani' rbanic
ja kacuerpo, c'o wi' rsamaj kawi' in
pakawach in c'o wi' rsamaj kak'a' in
kakan, ma jun ta rsamaj chi nojelal.
5 In queri' c'a chake ajoj chakaja'
ja rok xin Jesucristo, ok q'uiy pro
xa jun cuerpo kabanon kanojelal, ok
cuerpo rxin ja Cristo, xa jun kabanon,
kayukla'on ki' chibil tak ki'.
6 C'o c'a ja yatajnak chake rmal ja
Dios ja rokocnak wi' pro ma junan
ta ja rokocnak wi'. Kasamajij c'a ja
samaj ja rya'on ja Dios chake chika-
jujunal. Ja wi Dios rya'on chawe chi
natcowini naya' rbixic ja nk'alasaj
arja' chawach taya'a' c'a rbixic pro
xarwari' rjawaxic chi bien nuc'am ri'
ja nabij ruq'uin ja tijonem xin Jesu-
cristo ja bar yukul wi' kac'u'x.
7 Ja wi Dios rya'on chawe chi
ne'awilij ja kach'alal que'awilij c'a.
Ja wi rya'on chawe chi ne'atijoj
que'atijoj c'a.
8 Ja wi rya'on chawe chi ne'apaxbaj
que'apaxbaj c'a. Ja wi rya'on chawe
chi ne'ato' ja c'o rjawaxic chique
que'ato'o' c'a pro nojel ac'u'x nojel

awanma. Ja wi rya'on chawe chi ne'awc'aj ja kach'alal tatija' c'a ak'ij chi cuc'axic, maxta catsak'orini. Ja wi rya'on chawe chi nayukba' quec'u'x ja neti'oni tabana' c'a pro catquicoti chi rbanic.

* * * * * * * * * *

9 Tewajo' ewi' pro nojel ec'u'x nojel ewanma. Itzel tetz'ata' ja ritzelal, kas tel ec'u'x chi rbanic ja rutzil.

10 Cani' nuban jun winak lok' neruna' ja rch'alal queri' ta c'a neban ixix chakaja' kas lok' tena'a' ewi' chibil tak ewi' in tebana' respetar ewi' chibil tak ewi' chakaja'.

11 Tetija' ek'ij chi rbanic ja samaj ja rya'on ja Dios chewe chi neban, maxta quixsak'orini. Kas ta xtimak'e' ewi' ewanma chi rbanic xa nak ta ja najo'x chewe rmal ja kajaw Jesucristo chi neban.

12 Quixquicoti chi raybexic nojelal ja rtzujun ja Dios chake. Ja tok c'oli npi chewij tiq'ueje'e ja repaciencia chi rcoch'ic. Maxta quixcosi chi rbanic ja roración.

13 Que'eto'o' ja kach'alal ja c'o rjawaxic chique. Ja tok ec'oli ja nc'atzin posada chique teya'a' quiposada.

14 Ja nebano pokon chewe tec'utuj tre ja Dios chi nuya' ja rutzil pa quewi', maxta tec'utuj tre chi neruya' chipan jun rpokonal.

15 Ja tok ec'oli nequicoti quixquicot ixix cuq'uin chakaja'. Ja c'a tok ec'oli ne'ok'i quixok' ixix cuq'uin chakaja'.

16 Xta jun neban ewanojelal, xta jun nech'ob. Maxta congana ix nimak tena' kaj pro ja neban, kas tel ec'u'x chiquij ja re tak sencillo chi ne'ewachbilaj. Maxta xa ix k'ola', maxta tech'ob chi congana ewotak.

17 Ja wi c'o jun winak xtibano itzel chewe xa nak ta chi winakil maxta teya' rjil rc'axel. Tec'utu' ja rewutzil chiquewach ja winak, maxta xa itzel tiquetz'at ja neban chiquewach.

18 Ja wi nixcowini kas ta qui'il nixq'ueje'e cuq'uin ja winak canojelal, maxta c'oli teban ixix ja xa nuyic jun ch'a'oj chiquicojol.

19 Chak'laj wach'alal, ja tok c'o jun xtibano jun itzel chewe maxta teya' rjil rc'axel pro ja neban, tejacha' pa ruk'a' ja Dios chi arja' nbano castigar rxin. Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ja kajaw Dios ri': —Xa nuyon anin yatal chwe chi nya' rjil rc'axel chique ja winak ja nebanowi ja ritzelal, ne'e.

20 Rmalc'ari' tok nbij chewe, wi c'o jun ec'ulel in wi nk'ak'an rupan teya'a' rway. Ja c'a wi nchakij ruchi' teya'a' ruya'. Ja wi queri' neban tre jari' q'uixbal xtuna' rmal in numaj ti'onem ja ranma rmal ja rbanon chewe.

21 Ja tok c'o jun itzel nbạn chewe, wi neya' rjil rc'axel jari' xa nixruch'ec ja ritzelal. Mejor ja neban, tebana' ja rutzil chique ja nebano itzel chewe jari' ixix nixch'eco rxin ja ritzelal.

13

1 Tenimaj ewanojel ja ley ja c'o pa ruk'a' ja k'etbal tak tzij. Queri' nbij chewe como ni majun k'etbaltzij nwinakari ja maquita Dios nwinakarsan rxin. Ja k'etbal tak tzij ja c'oli camic Dios cha'yon rxin.

2 Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi napokonaj nanimaj ja ley ja c'o pa ruk'a' ja k'etbal tak tzij jari' napokonaj nanimaj ja cha'on rmal ja Dios. Ja c'a winak ja nquipokonaj nquinimaj ja ley ja c'o pa ruk'a' ja k'etbal tak tzij eje'e' nquetij na rpokonal rmal.

3 Nquetij como ja k'etbal tak tzij neruban castigar ja re banol itzelal, ma eje'e' ta ja re banol utzil. Ja wi matewajo' nixban castigar rmal ja k'etol tzij tebana' c'a ja rutzil. Ja wi utzil ja neban ja c'a k'etol tzij arja' utz nixrutz'at.

4 Utz nixrutz'at como ja k'etol tzij arja' jun ajsamajel rxin ja Dios, arja' pa'l chewij chi nixruban cuenta. Pro ja c'a wi neban ja ma utz ta kas texbej ewi' como ja k'etol tzij c'o ruk'a' chewe chi nixruban castigar, ma chaka ta nbix tre chi k'etol tzij. Arja' jun ajsamajel rxin ja Dios, arja' cojon

chipan ja k'etbaltzij chi neruban castigar ja winak ja nebanowi ja ritzelal.
5 Rmalc'ari' nbij chewe, ni rjawaxic wi' chi nkanimaj ja ley ja c'o pa ruk'a' ja k'etbal tak tzij. Pro ¿la xa rmal chi matikaj chakij ja castigo xin Dios, la xa chewi' tok rjawaxic chi nkanimaj? Mni, pro ni rjawaxic wi' chi nkanimaj como bien kotak chi queri' nrajo' ja Dios chake chi nkaban.
6 Rmalc'ari' chakaja' tok nkatoj impuesto pa k'etbaltzij. Queri' nbij como ja k'etol tak tzij jari' samaj nqueban xin Dios chi nqueban cuenta ja tinamit.

7 Ja tojonem ja rocnak chakij pa k'etbaltzij tetojo' pa quek'a' ja yatal chique chi nquec'am chake. Texbej ewi' chiquewach ja yatal chewe chi nexbej ewi' chiquewach. Que'ebana' respetar ja yatal chique chi ne'eban respetar. Canojel xa nak ta ja yatal chique chi neban chique tebana' c'a.
8 Majun nak ta tiq'ueje' wi' ec'as, tetojo'. Pro ja rajoben ri'il jari' cani' jun kac'as ja ni matitzur wi' rtojic, maxta tetanba', ni tewajo' wi' ewi'. Ja c'a tok ne'awajo' ja winak xa ruq'uin ari' nabanbej cumplir nojelal ja nbij ja ley xin Dios chawe chi naban.
9-10 Ja wi ne'awajo' ja winak jari' mta moda xtaban ta jun itzel chique chewi' ja tok nbij chewe chi ja tok ne'awajo' ja winak xa ruq'uin ari' nabanbej cumplir nojelal ja nbij ja ley chawe chi naban. C'o jun mandamiento xin Dios quewa' nbij ri': —Cani' nawajo' kaj awi' ayon queri' c'a tabana' chique ja jule' chic winak chakaja' que'awajo', ne'e. Jari' jun mandamiento wi nanimaj xa ruq'uin ari' nabanbej cumplir ja jule' chic mandamiento xa nak ta chi mandamiento'il cani' tre ja jule' mandamiento ja xtinbij chewe ri': —Ma catoc ta ruq'uin jun ixok ja ma awixjayil ta, ma taban ta camíc, ma taban ta alak' in maxta chaka benak chi nayarij quinakun winak, ne'e.

11 Ni rjawaxic wi' chi nkanimaj ja cani' nmajon rbixic chewe como ixix bien ewotak chi ja tiempo ja rokc'o wi' ri' tiempo chic chi nokc'asoji in nokc'asc'oti. Queri' nbij chewe como c'o chic tiempo kaniman ja To'onel kaxin in xa nnakajinto ja k'ij tok xtipi chic jutij chi nokruto' pro ni chijutij.
12 Ntajini nq'uisi ja tiempo rxin ja k'ekumal ja rc'an itzelal in xajalal maja'n telto ja k'ij. Rmalc'ari' nbij chewe, kaya'a' can ja banoj itzelal. Ja nkaban, ni ta ja wi' ja sakil xin Dios xtuc'an kaxin chi nokcowini nkach'ec ja ritzelal.
13 Kabana' c'a ja rutzil como nijawari' yatal chake chi nkaban ja rokuc'an rmal ja sakil xin Dios. Maxta tikaban ajoj ja cani' nqueban ja winak ja xa nek'abari in jun pa quechi' nequicoti chi rbanic ja ritzelal. Maxta tikaban ajoj ja cani' nqueban jule' achi'i' cuq'uin ixoki' ja xa nemacuni in c'o chi na más ja nqueban ja más chi na q'uixbal rbanic. Maxta tikaban síc' ch'a'oj, maxta tiquiakiri ja kanma chiquij winak.
14 Ja nkaban, ni ta ja wi' ja rna'oj ja kajaw Jesucristo xtikawekbej ta ki'. Ja tok npeti ja ritzel tak na'oj chewe ma tenimaj ta, ma teya' ta rgana.

14

1 Ja c'a wi c'o jun kach'alal xtekaj ewq'uin in wi ma kas ta cow ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo maxta ma tec'ul ta. Pro maxta temajla' rch'a'ic tre chakaja' ja maja'n ticowir je'e tre ja yukulbal ruc'u'x.
2 Tac'a jule' chique ja kach'alal eje'e' nquech'ob chi ma xajan ta ja nati' ja xa nak ta nati' je'e. Pro ma queri' ta nquech'ob ja kach'alal ja ma kas ta cow ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo como eje'e' matiqueti' ja ti'ij.
3 Ja wi atat nati' ja ti'ij maxta que'aban despreciar ja kach'alal rmal ja matiqueti' eje'e'. Ja c'a wi matati' ja ti'ij maxta tabij chique ja kach'alal chi xajan nqueban ja tok nqueti' eje'e'. Como ja Dios erc'ulun chewi' tok nbij queri' chewe.

4 ¿Nak c'a atocnak wi' atat tok nak'et
tzij chiquij winak ja tok mta ak'a'
chique? C'oli jun cajaw jari' ja Je-
sucristo in chwach c'a arja' nequi-
jacha' na wi' cuenta, arja' c'a xtibin
chique wi utz ja quibanon owi mani.
Anin wotak chi cow xquepe'i chi
rbanic ja rutzil como ja Jesucristo
arja' ncowini nuya' chique chi queri'
xtiqueban.
5 Ec'oli ja kach'alal quewa' nquibij
ri': —Jawa' jun k'ij ja rokc'o wi' ri'
más na nim ruk'ij chwach ja jule' chic
k'ij, neche'e. Pro ec'o c'a jule' chic
quewa' nquibij ri': —Mni pro ja k'ij
nimak ruk'ij chi nojelal, neche'e. Pro
jari' ewq'uin c'o wi' chejujunal, kas
tech'obo' chi utz chejujunal nak ja
yatal chewe chi neban.
6 Ja kach'alal ma chaka ta quigana
nquech'ob chi c'o je'e k'ij ja más ni-
mak ruk'ij chwach ja jule' chic k'ij pro
rumac chi jari' nquinatbej ja kajaw
Jesucristo. In queri' chique ja jule'
chic kach'alal chakaja', ma chaka
ta quigana nquech'ob chi ja k'ij ni-
mak ruk'ij chi nojelal pro rumac chi
jari' nquinatbej ja kajaw Jesucristo
chakaja'. In chakaja' ja kach'alal tok
nqueti' ja ti'ij eje'e' nquinataj ja kajaw
Jesucristo como nquimaltioxij tre ja
Dios ja nqueti'. In chakaja' ja jule'
chic kach'alal tok matiqueti' ja ti'ij
eje'e' nquinataj ja kajaw Jesucristo in
nquimaltioxij tre ja Dios ja nqueti'
chakaja'.
7 Queri' c'a rbanic wach'alal como
mta jun chake ja c'o ta ruk'a' tre ja
rc'aslemal in xtuban ta ja rvoluntad
kaj arja' ruyon nixtac'a c'o ta ruk'a'
tre ja rcamic chakaja'.
8 Ja wi okc'asli, xa rmal chi nkaya'
ruk'ij ja kajaw Jesucristo tok okc'asli.
Ja c'a wi nokcami, xa rmal chi nkaya'
ruk'ij ja kajaw Jesucristo tok nok-
cami. Queri' c'a rbanic, ja wi okc'asli
owi nokcami xarwari' nij ok rxin wi'
ja kajaw Jesucristo.
9 Xc'a rmalari' ja tok cami ja Cristo
in tok c'astaji chiquicojol camnaki'.
Arja' cami in c'astaji utzc'a chi xoc
kajaw kanojelal ja rok winak tanto
chake ja rokc'asli in chique ja cam-
naki' chakaja'.
10 ¿Nak c'a tre tok jule' chewe
xa nquecoj qui' como e k'etol tak
tzij chiquij jule' kach'alal? In
¿nak c'a tre chakaja' tok jule' chic
chewe xa nequeban despreciar jule'
chic kach'alal? Ma rubey ta ja
neban como nerila' na jun k'ij tok
nokc'amarel chwach ja k'etbaltzij xin
Cristo pro kanojelal.
11 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewa' nbij ja kajaw Dios
ri': —Anin in c'aslic Dios in ni katzij
wi' ja xtinbij chewe ri', nerila' na jun
k'ij tok puersa nexuque' na ja winak
chinwach pro ni canojelal in quewa'
xtiquibij chwe ri': —Atat ja rat Dios,
xqueche' na chwe, ne'e ja kajaw Dios.
Queri' ja tz'ibtal can.
12 Queri' c'a rbanic, nekajacha' na
cuenta chwach ja Dios chikajujunal.

* * * * * * * * * *

13 Rmalc'ari' nbij chewe, ma tikacoj
chi ta ki' como ok k'etol tak tzij chiquij
ja kach'alal. Mejor ja nkaban, bien
kabana' cuenta, maxta c'oli tikaban
ja xa noqui cani' jun trampa chwach
jun kach'alal in nkaji ja kach'alal
chipan ja il mac kumal.
14 Anin bien wotak chi ma xajan
ta nkati' xa nak ta nkati' je'e, bien
wotak chi xa junan nkach'ob ruq'uin
ja kajaw Jesús trewa' wari'. Pro wi
c'o jun achi wi nuch'ob chi c'o je'e ja
xajan nti'i in wi xuti' jari' xajan ja
xuban.
15 Pro wi kas k'alawachili nati' jun
nakun chwach jun kach'alal in wi
xa nyojtaji ja kach'alal amwal jari'
bien k'alaj chi matawajo' ja kach'alal.
Maxta xa rmal ja nati' tok xtiyo-
jtaj jun kach'alal amwal, makana'
maquita cami ja Cristo pa rcuenta.
16 Maxta ma tewajo' ta ewi' in xta
rmalari' tok itzel netzijoni ja winak
tre ja utzlaj tzij ja rc'amonto ja Jesu-
cristo chewe.
17 Queri' nbij chewe como ja tok
nokq'ueje' chipan ja gobierno xin
Dios ma ja ta nrajo' chi noktzijon tre
nak ja nkati' in nak ja matikati', ma

queri' ta. Pro ja tok nokq'ueje' chipan ja gobierno xin Dios quewa' nrajo' ri', chi nkuc'aj jun utzlaj c'aslemal, in jun chic, chi mta síc' ch'a'oj nkaban chibil tak ki', in jun chic, chi xa jun nkaban ruq'uin ja rEspíritu Santo in nkana' ja quicotemal xin Dios rmal.

18 Queri' nrajo' ja Cristo chake chi nkaban in wi nkanimaj jari' nel ruc'ux ja Dios chakij rmal in ja winak utz nokquetz'at rmal chakaja'.

19 Rmalc'ari' nbij chewe, bien kach'obo' rij rwach nak nkaban utzc'a chi mta síc' ch'a'oj chikacojol, bien kach'obo' rij rwach nak nkatobej ki' chibil tak ki' utzc'a chi nq'uiy más ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

20 Maxta xa rmal ja nati' tok xtiyojtaji ja obra xin Dios. Ni katzij wi' chi ma xajan ta nkati' xa nak ta nkati' je'e. Pro wi kas k'alawachili nati' jun nakun chwach jun kach'alal in wi nyojtaji ja kach'alal amwal jari' ma rubey ta ja naban.

21 Mejor ja nkaban, ma tikati' ta ja ti'ij chwach jun kach'alal ja wi xa nyojtaji ja kach'alal rmal. In chakaja' ma tikatij ta vino chwach in ma tikatij ta xa nak ta chwach ja wi xa ntz'ilori rc'aslemal ja kach'alal rmal.

22 Atat wi awotak chi ma xajan ta nkati' xa nak ta nkati' je'e mejor xa pan awanma nq'ueje' wi' chwach ja xa nayabej ak'ij como ja Dios rotak ja c'o pan awanma. Congana qui'il chake ja tok kotak chi ma xajan ta ja nkaban je'e in tok matiti'oni ja kaconciencia rmal.

23 Pro ja tok ma awotak ta wi xajan nati' jun nakun owi ma xajan ta in wi xati' jari' ma utz ta ja xaban. Ma utz ta como xa ca'i' ac'u'x xati'. Ja c'a wi c'oli naban xa nak ta pro wi xa ca'i' ac'u'x naban jari' il mac ja naban.

15

1 Ja c'a rajoj ja cow chic ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo yatal chake chi nq'ueje'e ja kapaciencia cuq'uin ja kach'alal ja ma e cow ta, ruq'uin ta paciencia quekato'o' tre ja maja'n tich'obtaj je'e cumal. Ma yatal ta chake chi nkaban ja xa nak ta c'o kagana nkaban.

2 Pro ja nkaban, quekaya'a' pa cuenta ja kach'alal, kabana' ja c'ol utzil rc'amonto chique utzc'a chi ncowir más ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

3 Quirtari' nkaban jutz'it como ja Cristo arja' ma rgana ta ja xuban pro rvoluntad ja Tatixel ja xuban cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ja Cristo tre ja Tatixel ri': —Ja pokonlaj tak tzij ja quibij chawe atat chwij anin kaj wi', ne'e ja Cristo. Queri' ja tz'ibtal can.

4 Xa nak ta ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ojer jari' ma chaka ta tz'ibtali, rumac chi nokrpaxbaj. Ja tz'ibtal can ojer jari' nuya' ja kapaciencia chi rcoch'ic ja nkawil je'e chipan ja kac'aslemal in nyukba' más kac'u'x chakaja'. Jari' rc'amonto chake utzc'a chi nokquicoti chi raybexic ja tzujun chake rmal ja Dios.

5 Ja Dios ruq'uin arja' npi wi' ja kapaciencia, arja' nyukban kac'u'x. Dios ta c'a xtiyo' chewe chi xa jun neban como cani' nrajo' ja Cristo Jesús chewe chi neban.

6 Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi xa jun neban chi rya'ic ruk'ij ja Dios ja Tatixel rxin ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

7 Xa chewi' tok nbij chewe maxta ma tec'ul ta ewi'. Cani' xuban ja Cristo chake xokruc'ul kanojelal quirtac'ari' neban ixix chakaja' tec'ulu' ewi' utzc'a chi xtiyataj na más ruk'ij ja Dios emwal.

8 Quewa' rbanic ri' ja nmajon rbixic chewe, peti ja Jesucristo wawe' chwach'ulew, xurbana' ja samaj xin Dios chiquicojol ja raj Israel. Queri' xuban utzc'a chi nkatz'at chi ja Dios arja' ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj. Xurbana' ja samaj utzc'a chi jari' xbanbej cumplir ja rtzujun can ojer ja Dios chique ja rAbraham ja rIsaac in Jacob.

9 In jun chic, xurbana' ja samaj utzc'a chi nqueya' ruk'ij ja Dios ja winak ja ma e aj Israel ta como ja Dios xpokonaj quewach chewi' tok nqueya' ruk'ij. Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Rmalc'ari' tok xtinya' na ak'ij chiquicojol ja winak ja ma e aj Israel ta in xtinbixaj na abi' chiquicojol chakaja', ne'xi ja Dios.

10 In jun chic ja tz'ibtal can quewa' nbij ri': —Ixix ja ma ix aj Israel ta quixquicot cuq'uin ja rtinamit Dios, ne'e.

11 In jun chic quewa' nbij ri': —Teya'a' ruk'ij ja kajaw Dios ewanojel ja ma ix aj Israel ta, tiquiya'a' ruk'ij ja winak pro ni canojelal, ne'e.

12 In jun chic ja tz'ibtal can rmal ja rojer profeta Isaías tre ja Cristo, quewa' nbij ri': —C'o jun To'onel nalax na, arja' riy rumam can ja rIsaí.* Arja' xtoc na rey pa quewi' ja winak ja ma e aj Israel ta in ja reje'e' kas xquequicoti chi raybexic nojel ja rtzujun can ja Dios chique. Queri' ja tz'ibtal can.

13 Ja Dios arja' nyo' chake chi nokquicoti chi raybexic nojel ja rtzujun can chake. Arja' ta c'a xtiyo' chewe chi nnoji ja quicotemal pa tak ewanma, arja' ta xtiyo' chewe chi xa jun neban, jari' nuya' chake ja tok yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Quirtac'ari' neban utzc'a chi nsamaji ja poder rxin ja rEspíritu Santo pa tak ewanma in rmaltari' kas ta npulinto ja quicotemal pa tak ewanma chi raybexic nojel ja rtzujun can chake ja Dios.

14 Ja chwe anin wach'alal bien wotak chi nojnak ja rutzil pa tak ewanma in wotak chakaja' chi bien ch'obtajnak emwal ja tijonem xin Jesucristo in nixcowini nepaxbaj ewi'.

15 Pro c'o je'e xintz'ibaj chipan awa' jun carta ri' ja rewotak chic pro ma xinna' ta wi' xintz'ibaj chipan como matinwajo' chi nemestaj. Como anin c'o jun privilegio ncochin tre ja Dios ja c'o chi nukul chewi' tok xintz'ibaj chipan.

16 Ja Dios rya'on chwe chi nintajini nban ja samaj xin Jesucristo chiquicojol ja winak ja ma e aj Israel ta, rya'on chwe chi nch'ob chiquewach ja utzlaj tzij xin Dios. Jari' samaj rya'on ja Dios chwe utzc'a chi nenujach ja ma e aj Israel ta pa ruk'a' utzc'a chi ne'oc e cani' jun sacrificio ja nentzujuj chwach ja Dios pro jun sacrificio ja utz ntz'ạt rmal ja Dios, jun sacrificio ja ch'ach'ojirsan rmal ja rEspíritu Santo.

17 Rmalc'ari' tok congana ninquicot rmal ja samaj xin Dios ja nbanon pro jari' nmaltioxij tre ja Jesucristo.

18 Como ja samaj ja nmajon rnataxic chewe, ja Cristo arja' samaji pa wanma chi rbanic, mchita jun samaj nnataj. Queri' xuban ja Cristo, arja' xuc'an wxin chi rbanic ja samaj chiquicojol ja ma e aj Israel ta utzc'a chi eje'e' nyuke' na quec'u'x ruq'uin. Ja Cristo xuc'an wxin tre nojel ja xinbij chique in tre nojel ja xinban chiquicojol chakaja'.

19 Ja Cristo xuya' chwe chi xinban nimak tak milagro in xuya' chwe chakaja' chi congana samaji ja poder rxin ja rEspíritu Santo chipan ja samaj xinban. Queri' c'a rbanic ja samaj nbanon, nojel nat nakaj xinbij wi' ja utzlaj tzij xin Jesucristo, xinmajel rbixic pa Jerusalén in xinekaji c'a pan Ilírico.

20 Pro congana ntijon nuk'ij chi rbixic ja utzlaj tzij pa tak lugar ja bar maja'n tekaj wi' rbixic ja Cristo como ma ja ta ncanoj ja xquinesamaj ta pa jun lugar ja bar ticon chi wi' ja samaj xin Jesucristo rmal jun chic ajsamajel.

21 Pro xinban cumplir ja cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —Ja winak ja maja'n tekaj rbixic ja Cristo cuq'uin nerila' na jun k'ij tok xticotakij na rwach. Ja winak ja maja'n tiquic'axaj nak rbanic nerila' na jun k'ij tok xtich'obtaj na cumal nak rbanic.

* **15:12** Ja rIsaí arja' rtata' ja rojer rey David.

Queri' ja tz'ibtal can.

* * * * * * * * * *

22 Rumac c'a ja nsamaj chewi' ja tok ma incowinnak ta inbenak ta ewq'uin masqui q'uiylaj mul nch'obon chi ninbe ewq'uin.

23 Pro ja camic mchita samaj nban chipan ja jule' lugar ja rinsamajnak wi' in tuban q'uiylaj juna' ja fuerte ngana ninbe ewq'uin

24 rmalc'ari' tok nch'obon chi ninbe ewq'uin. Como c'o jun nviaje nenbana' España nch'obon chi nink'ax na ewq'uin chipan ja viaje. Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin janila ninquicoti ja ninq'ueje' checojol masqui xa jurata. Ja c'a tok xquinel chic checojol nineto'el ta jutz'it tre ja nviaje.

25 Pro ninbe na pa Jerusalén nabey como c'o jun ayuda jachon chwe chi nenya'a' chique ja tinamit xin Dios ja rec'o chila'.

26 Como ja kach'alal ja rec'o chipan ja ca'i' departamento Macedonia in Acaya eje'e' nojel quec'u'x nojel canma quemol jun ayuda in camic nquetakel cuq'uin ja tak meba'i' ja rec'o cuq'uin ja tinamit xin Dios ja rec'o pa Jerusalén.

27 Eje'e' ma e aj Israel ta pro kas qui' quec'u'x queya' ja rayuda chique ja raj Israel pro ni yatal wi' chique chi nqueya' como c'oli cani' jun quec'as cuq'uin. C'oli quec'as como eje'e' tok quewil ja totajem xin Dios, cumal ja raj Israel tok quewil. Chewi' c'a ja tok yatal chique chi nequeto' ja raj Israel tre jun ayuda.

28 Ja c'a tok xtitzur mwal, tok xtijachtaj can mwal ja rayuda c'ac'ari' xtenbana' chic ja nviaje España in nink'ax na ewq'uin chipan ja viaje.

29 Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin anin wotak chi kas nnoj na ja quicotemal pa tak kanma rumac ja utzlaj tzij xin Cristo.

30 Ja camic wach'alal, como ixix newajo' ja kajaw Jesucristo in como c'oli ja rajoben ri'il xin Dios pa tak ewanma ja ya'on chewe rmal ja rEspíritu Santo rmalc'ari' tok congana nban recomendar chewe, quineto'o', tebana' jun lucha chi rbanic orar pa ncuenta.

31 Tec'utuj tre ja Dios chi arja' ninruto' pa quek'a' ja winak ja maticajo' nquinimaj ja Jesucristo ja rec'o chipan ja departamento Judea. In jun chic, como nenjacha' na ja rayuda chique ja tinamit xin Dios ja rec'o pa Jerusalén tec'utuj tre ja Dios chi eje'e' nquec'am ja rayuda chwe.

32 Quirtari' neban jutz'it utzc'a kas qui'il ja tok xquinekaj ewq'uin ja wi rvoluntad Dios utzc'a kas nxuc'uxu'i ja kanma ewq'uin.

33 Dios ta xtiq'ueje' ewq'uin ewanojelal, arja' nyowi ja quicotemal. Amén.

16

1 Camic c'o jun kach'alal ixok ntakel ewq'uin rbina'an Febe, arja' jun ajsamajel chipan ja riglesia ja c'o chipan ja tinamit Cencrea.

2 Ja c'a tok xtekaj ewq'uin congana nban recomendar chewe chi nec'ul pa rubi' ja kajaw Jesucristo como nijawari' yatal chake chi nkaban ja rok tinamit xin Dios. Ja kas nwajo' chewe chi neto' ja kach'alal Febe tre xa nak ta nc'atzin tre como arja' e q'uiy ja kach'alal erto'on in chakaja' inrto'on anin.

3 Teya'a' rutzil rwach ja rAquila rachbil Priscila, eje'e' e wachbil chipan ja samaj xin Cristo Jesús

4 in queban jutij jutz'it laj xecami chi nto'ic. Anin janila nmaltioxij chique pro ma nuyon ta anin nmaltioxij chique pro canojel ja kach'alal ja ma e aj Israel ta ja rec'o pa tak iglesia je'e eje'e' nquimaltioxij chique chakaja'.

5 In chakaja' teya'a' rutzil quewach ja riglesia ja nquemol qui' pa cochoch. Teya'a' rutzil rwach ja chak'laj kach'alal Epeneto, arja' kas yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo nabey chiquewach ja jule' chic kach'alal ja rec'o chipan ja departamento Acaya.

6 Teya'a' rutzil rwach ja María, arja' congana jun samaj rbanon checojol.

7 Teya'a' rutzil rwach ja rAndrónico rachbil Junias, eje'e' e wach tak aj

tinamit in kaban jutij xa junan katij pa che' cuq'uin. Kas lok' nena'i ja rAndrónico in Junias chiquicojol ja rapóstol in chakaja' yuke' quec'u'x eje'e' nabey ruq'uin ja Cristo chinwach anin.

8 Teya'a' rutzil rwach ja rAmplias, arja' chak'laj kach'alal como arja' chakaja' xa jun rbanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

9 Teya'a' rutzil rwach ja Urbano como junan xoksamaj ruq'uin pa rcuenta ja Cristo. Teya'a' rutzil rwach ja chak'laj kach'alal Estacas chakaja'.

10 Teya'a' rutzil rwach ja rApeles, arja' ni k'alaj wi' chi xa jun rbanon ruq'uin ja Cristo. In teya'a' rutzil quewach chakaja' ja rec'o pa rochoch ja rAristóbulo.

11 Teya'a' rutzil rwach ja Herodión, arja' wach aj tinamit. In teya'a' rutzil quewach chakaja' ja rec'o pa rochoch ja Narciso ja xa jun quibanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

12 Teya'a' rutzil quewach ja Trifena rachbil Trifosa, eje'e' e ajsamajela' rxin ja kajaw Jesús. In teya'a' rutzil rwach chakaja' ja chak'laj kach'alal Pérsida, arja' congana jun samaj rbanon pa rcuenta ja kajaw Jesús.

13 Teya'a' rutzil rwach ja Rufo, arja' jun ajsamajel cha'on rmal ja kajaw Jesucristo in teya'a' rutzil rwach ja rute' chakaja' como arja' xuban chwe in cani' chak'laj ral.

14 In jule' chic ja teya'a' rutzil quewach ri', Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes in canojel ja kach'alal ja rec'o cuq'uin.

15 In jule' chic ri', Filólogo rachbil Julia, Nereo rachbil ja rana', Olimpas in canojel ja tinamit xin Dios ja rec'o cuq'uin.

16 Ja tok nemol ewi' teya'a' rutzil ewach chibil tak ewi' pro ruq'uin ta ja rajoben ri'il xin Dios. Ja jule' chic kach'alal ja nquemol qui' pa rubi' ja Cristo, eje'e' nquetakel rutzil ewach ixix.

17 Camic wach'alal congana nban recomendar chewe, tebana' cuenta chiquewach ja re ticol tak división in ch'a'oj, jule' winak ja nqueya' jun tijonem ja matuc'am ri' ruq'uin ja tijonem ja c'ut chewach ixix, ma que'ewachbilaj ta.

18 Eje'e' ri' winak ma ja ta ja kajaw Jesucristo nquinimaj pro xa quivoluntad eje'e' nqueban kaj queyon. Congana buen tak tzij nquibij, kas nek'oloni pro jari' xa nequibanbej engañar ja kach'alal ja re tak sencillo.

19 Ja c'a rixix wach'alal, bien otakin chic nojel nat nakaj chi congana nixnimani in congana ninquicot chewij rmal xarwari' nwajo' chewe chi bien tech'obo' nak rbanic ja banoj utzil in xtiq'ueje' ta nat chewe ja banoj itzelal.

20 Ja c'a Dios ja nyowi ja quicotemal arja' nkajsaj na chanim ja rchok'ak' ja Satanás in nbe ja Satanás xe' ewakan. Ja camic xtiq'ueje' ta ewq'uin ja rutzil ja nkacochij tre ja kajaw Jesucristo. Amén.

21 Ja Timoteo ja wachbil chipan ja samaj xin Jesucristo arja' nutakel rutzil ewach in queri' nqueban chakaja' ja Lucio, ja Jasón in Sosípater, eje'e' e wach tak aj tinamit.

22 Ja Tercio arja' rmajon rtz'ibaxic jawa' carta ri' in arja' chakaja' nutakel rutzil ewach pa rubi' ja kajaw Jesucristo.

23 Ja Gayo nutakel rutzil ewach, arja' rya'on ja nposada in pa rochoch arja' nquemol wi' qui' ja riglesia canojel. Ja Erasto ja tesorero xin tinamit arja' nutakel rutzil ewach in queri' nuban ja kach'alal Cuarto chakaja'.

24 Xtiq'ueje' ta ewq'uin ewanojel ja rutzil ja nkacochij tre ja kajaw Jesucristo. Amén.

* * * * * * * * * *

25 Ja camic ja kas nwajo' anin chi ja Dios ni ta xtiya' wi' ruk'ij pro ni ta chijutij. Ja Dios arja' bien ncowini ncowirsaj ec'u'x utzc'a chi cow nixpe'i chi rnimaxic ja Jesucristo. Queri' nbij ja utzlaj tzij ja nmajon rbixic chewe, jule' tzij ja nuc'ut chikawach nak rbanic ja Jesucristo. Jawa' utzlaj tzij ri' nij awatalto

wi' jaru' pa tiempo kas tz'ucarnakto
ja rwach'ulew pro ja camic k'alasan
chic chikawach.
26 Ja Dios arja' rk'alasan chic
chikawach camic ja utzlaj tzij in
chakaja' c'o je'e ja quitz'iban can
ja rojer tak profeta xin Dios ja
noqui camic chi rk'alasbexic ja utzlaj
tzij chiquewach ja winak pro ni
chiquewach canojelal ja winak xa
nak ta chi tinamital ec'o wi'. Ja
c'aslic Dios ja ni mta wi' camíc trij
arja' rya'on jun orden chi nk'alasaxi
ja utzlaj tzij chiquewach canojel
ja winak utzc'a chi eje'e' nyuke'
quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in
nquinimaj.
27 Rumac c'a ja Jesucristo chewi'
tok nbij chewe, kaya'a' ruk'ij ja Dios
ja ni xarwari' jun chi Dios, jun Dios
ja majun nak ta nk'i'o ta ja rna'oj. Ni
ta xtiya' wi' ruk'ij camic, chwak in
chijutij. Amén.

1 CORINTIOS

1 Anin ja rin Pablo in apóstol rxin
ja Jesucristo jari' samaj Dios yoyon
chwe. Anin wachbil ja kach'alal
Sóstenes nkatz'ibaj jawa' carta ri'
2 in nkatakel ewq'uin wach'alal ja
rix iglesia ja rixc'o chipan ja tinamit
Corinto. Ja Dios arja' ixrparti'in chi
neban ja rsamaj pro xa rmal ja xa jun
ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús ja tok
rbanon queri' chewe. Arja' ixrcha'on
chi ixocnak ix tinamit rxin in ma
eyon ta ixix ja rbanon queri' chewe,
queri' rbanon chique chakaja' cano-
jel ja winak ja nquinataj rubi' ja ka-
jaw Jesucristo xa nak ta chi tinamital
ec'o wi'. Ja Jesucristo arja' cajaw eje'e'
in kajaw ajoj chakaja'.
3 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake
rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari'
xtecochij más tre ja katata' Dios in tre
ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

4 Anin ni nmaltioxij wi' tre ja
katata' Dios rmal ja rutzil ja recochin
tre jari' yatajnak chewe pro xa rmal
ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo
Jesús tok yatajnak chewe.
5 Cani' tre ja rtzobal Dios janila
yatajnak chewe chi neya' rbixic in
janila ch'obtajnak emwal chakaja'
jari' cani' jun nimlaj meba'il yataj-
nak chewe pro xa rmal ja xa jun
ebanon ruq'uin ja Jesucristo tok yata-
jnak chewe.
6 Ja Dios arja' samajnak pa tak
ec'aslemal jari' xyabej eseguro chi ni
katzij wi' nojel ja kabij ajoj chewe tre
nak rbanic ja Cristo.
7 Queri' ebanon, mta falta chewe
tre ja nkacochij je'e tre ja rEspíritu
Santo in kas nixquicoti chi raybexic
ja kajaw Jesucristo ja tok xtipi chic
jutij.
8 Ja Dios arja' ni mta wi' ja maquita
xtiq'ueje' ewq'uin maquita xtuya'
chewe chi cow nixpe'i. Queri' nuban
chewe utzc'a chi majun nak ta
xquixchapbexi ja tok xtipi chic jutij
ja kajaw Jesucristo.
9 Como ja Dios arja' ni mta wi' ja
maquita xtuban cumplir ja rtzujun
chewe, arja' xixsiq'uini in xbij chewe
chi ix rachbil chic ja Ralc'wal jari' ja
kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

10 Pro camic wach'alal anin con-
gana nban recomendar chewe chi
xta jun neban. Pa rubi' ja kajaw
Jesucristo nbij chewe ewanojelal chi
xta jun neban, maxta ca'i' oxi' grupo
teban. Pro ja kas nwajo' chewe chi
xta jun nech'ob in xta jun nel wi' ja
nechomij je'e.
11 Queri' nbij chewe wach'alal
como anin xurkaj rbixic wq'uin chi
c'o ch'a'oj neban chibil tak ewi'. Ja
rec'o pa rochoch ja kach'alal Cloé
eje'e' xe'urbin chwe.
12 Bix chwe chi xa división neban
como jun nbij: —Anin in xin Pablo,
ne'e, in jun chic nbij: —Mni, anin
in xin Apolos, ne'e, in npi chic jun
nbij: —Mni, anin in xin Cefas,* ne'e,
in npi chic jun nbij: —Mni, anin in xin
Cristo, ne'e.
13 Queri' taka'an ja rbixic xurkaj
wq'uin pro ¿la e oxi' quiji' la'an ja
Cristo nech'ob ixix? ¿La anin on
xinrip chwach cruz pan ecuenta
chewi'? ¿La pa nubi' la'an anin
ixbanon bautizar chewi'? Jari' ma
queri' ta wach'alal.
14 Maltiox chi Dios chi ma anin
ta xinbano bautizar ewxin, xa e
ca'i' chewe ja xenuban bautizar, jun,
ja kach'alal Crispo in jun chic ja
kach'alal Gayo.
15 Maltiox chi Dios ja ma xixnuban
ta bautizar como anin ni majun
ngana c'o ta jun xtibin ta chwe chi
pa nubi' anin ja tok xixban bautizar.
16 In chakaja' xenuban bautizar ja
rec'o pa rochoch ja kach'alal Estéfanas
xarwari' maturkaj chwe ja wi c'a ec'o
na más chewe ja xenuban bautizar.
17 Maltiox chi Dios como ja Cristo
arja' xinrutakel cuq'uin winak pro
ma rmal ta chi nenuban bautizar

* **1:12** Cefas tibij tzij Pedro.

pro jari' xinrutakel cuq'uin utzc'a chi nenya'a' rbixic chique ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja nuc'ut chikawach nak rbanic ja totajem xin Dios. In chakaja' ma nimak tak tzij ta ncojon ta chi rbixic ja utzlaj tzij. Ja wixta xa jule' nimak tak tzij ncoj chi rbixic maquita nch'obtaj ari' cumal ja winak ja nbij chique, maquita nch'obtaj ari' cumal chi ja rcamic ja Cristo chwach cruz congana jun nimlaj poder rc'amonto chake ja rok winak.

* * * * * * * * * *

18 Ec'o c'a winak masqui bien nkach'ob chiquewach nak rbanic ja rcamic ja Cristo chwach cruz pro eje'e' xa pa tz'anem nquecoj wi'. Eje'e' ri' winak ja cuc'an ja bey ja xa neruc'amel chipan ja nimlaj rpokonal. Pro ja chake ajoj ja kuc'an ja bey ja nokruc'amel chipan ja totajem xin Dios bien ch'obtajnak kumal chi ja rcamic ja Cristo chwach cruz jari' c'amyonto ja nimlaj poder xin Dios chi kato'ic.

19 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ja Dios ri': —Ja winak ja congana cotak, anin can nsach na ja nimak tak na'oj ja nquiyabej quek'ij in nyoj na quina'oj chakaja' ja congana jakal quewi'. Queri' ja tz'ibtal can.

20 Camic ¿bar c'a ec'o wari' ja winak ja congana cotak? ¿Bar c'a ec'o wari' ja maestro ja congana kajnak pa quewi' ja ley xin Dios? ¿Bar c'a ec'o wari' ja ch'a'onela' ja re rxin awa' tiempo ri'? Jari' ni ma ec'o ta chwach ja Dios. Pro ja rbanon ja Dios arja' xa pa tz'anem xucoj wi' ja nimak tak na'oj quixin winak ja xa xin rwach'ulew.

21 Queri' xuban ja Dios, congana xucoj ja rna'oj como arja' ni rchominto wi' chi mta moda xtawotakij ta nak rbanic ja Dios ja xta ana'oj atat ayon xtacoj chi rotakixic. Rmalc'ari' tok xuya' ajoj chake chi nkaya' rbixic ja Jesucristo chique ja winak in tok nkaya' rbixic chique jari' nertobej ja nyuke' quec'u'x ruq'uin pro ja c'a winak ja matiyuke' quec'u'x ruq'uin eje'e' xa pa tz'anem nquecoj wi'.

22 Como ja raj Israel ja tok naya' rbixic ja Jesucristo chique, eje'e' ni nquic'utuj wi' jun milagro chawe ja nac'utbej chiquewach ja wi katzij ja nabij chique. In chakaja' ja raj Grecia xa ja' nqueya' quixquin tre ja nimak tak na'oj quixin winak ja xa xin rwach'ulew.

23 Pro ja c'a rajoj nkaya' rbixic ja Cristo pro jun Cristo ja camsax chwach cruz. Pro ja tok nkabij chi camsax chwach cruz ja Cristo jari' xa ofensa rc'amonto chique ja raj Israel in chakaja' ja ma e aj Israel ta xa pa tz'anem nquecoj wi'.

24 Pro ja chake ajoj ja rokcha'on rmal ja Dios wi ok aj Israel owi ma ok aj Israel ta bien kotak chi ja Cristo ja camsax chwach cruz ruq'uin arja' nkawil wi' ja poder xin Dios in ruq'uin arja' nkawil wi' chakaja' ja na'oj xin Dios.

25 Queri' nbij chewe como ja tok nkaya' rbixic ja Cristo chi camsax chwach cruz masqui xa pa tz'anem ncoj wi' cumal ja winak pro ja rcamic chwach cruz jari' nucoj ja Dios ja nokrtobej chipan ja kil kamac. Pro ja quina'oj winak jari' ni maticowin wi' xkoruto' ta chipan ja kil kamac. Ja rcamic ja Cristo chwach cruz masqui nbix tre chi mta poder rc'amonto pro majun winak xtik'i'o ta ja rpoder.

26 Queri' nbij chewe wach'alal como bien turkaj chewe chi ixix xewil ja totajem xin Dios masqui xa ix tak sencillo. Xa ma e jaru' ta chewe ja kas ta e preparado netz'ạ̄t cumal winak in xa ma e jaru' ta chewe chakaja' ja kas ta nimak quek'ij in chakaja' xa ma e jaru' ta chewe ja re calc'wal nimak tak winak.

27 Pro quewa' xuban ja Dios ri', ja winak ja nbix chique chi xa e nacnak tak winak wawe' chwach'ulew eje'e' ri' ja xerucha' chi xe'oc rtinamit. Queri' xuban jari' xyabej queq'uix ja winak ja congana cotak. Arja' xerucha' ja ma nimak ta quek'ij rxin ja rwach'ulew jari' xyabej queq'uix ja

congana nimak quek'ij.
28 Arja' xerucha' ja winak ja ma
e calc'wal ta nimak tak winak, jule'
winak ja ni ma e vale ta chiquewach
cach tak winak, banon na chique ni
ma ec'o ta. Queri' xuban ja Dios jari'
xerkajsbej ja winak ja congana ni-
mak quek'ij, xuban chique ni ma ec'o
ta.
29 Queri' xuban chique utzc'a chi
majun winak c'o ta nak ta ja xtiyabej
kaj ta ruk'ij ruyon chwach ja Dios.
30 Dios c'a yoyon chewe noje-
lal. Arja' yoyon chewe jun c'ac'a
c'aslemal pro xa rmal ja Cristo Jesús
chewi' tok rya'on chewe. Arja' takoto
rxin ja Cristo chi kato'ic in xa rmal ja
Cristo ja tok yatajnak chake ja na'oj
xin Dios in xa rmal ja Cristo chakaja'
tok Dios nokruc'ul in nuban chake
cani' mta kil kamac in xa rmal ja
Cristo chakaja' tok k'ij k'ij noc más
ch'ajch'oj ja kanma in xa rmal ja
Cristo chakaja' tok ma ok preso chi
ta pa ruk'a' ja il mac in noketotaj na
chijutij.
31 Como Dios yoyon chake nojelal
chewi' tok nbij chewe, maxta c'o jun
tuya' kaj ruk'ij ruyon, mejor ruk'ij ja
kajaw Dios tiya'a' como queri' tz'ibtal
can chipan ja rtzobal Dios.

2

1 Ja c'a ranin wach'alal tok xinekaj
ewq'uin xinya' rbixic chewe ja utzlaj
tzij xin Dios ja nc'utu chikawach nak
rbanic ja Jesucristo pro ma nimak tak
tzij ta xincoj chi rbixic in ma nimak
tak na'oj ta quixin winak xincoj ta
chakaja'.
2 Como anin tok maja'n quinbe
ewq'uin bien xinch'ob kaj pa wanma
chi tok xquinekaj ewq'uin solo Jesu-
cristo ja nenya'a' rbixic chewe pro
jun Cristo ja camsax chwach cruz.
3 Ja c'a tok xinq'ueje' checojol bien
xurkaj chwe chi anin xin way xin
ya', congana nxben wi' como ja samaj
congana al xinna'.
4 Bien turkaj chewe jani' ja nt-
zobal ja tok xinya' rbixic ja rtzobal
Dios chewe. Ma xinbij ta jule' ni-
mak tak tzij chewe ja xixnbochibej ta,
ma xincoj ta nimak tak na'oj quixin
winak. Pro ja tok xintzijon ewq'uin
bien xetz'at chi congana samaji ja
rEspíritu Santo, congana samaji ja
poder xin Dios in tri' xetz'at wi' chi ni
katzij wi' ja xinbij chewe.
5 Queri' nrajo' ja Dios utzc'a chi
bien ntique'e ja yukulbal ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo pro ma rmal
ta nimak tak na'oj quixin winak tok
ntique'e, rumac ja poder xin Dios ja
xetz'at.

* * * * * * * * * *

6 C'o nac'a ja nimak tak na'oj ja
nkach'ob chiquewach ja kach'alal
ja bien tiquili ja yukulbal quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo pro jari' ma ni-
mak tak na'oj ta ja xa xin rwach'ulew
in nixtac'a nimak tak na'oj ta chakaja'
quixin nimak tak winak ja nebano
mandar wawe' chwach'ulew, jule'
winak ja xa nekajsax na rmal ja Dios.
7 Pro ja nimak tak na'oj ja nkach'ob
chiquewach ja kach'alal jari' na'oj
xin Dios, jule' na'oj ja ma k'alasan
ta nabey, awatal chiquewach
winak. Jawa' nimak tak na'oj ri'
ni rch'obonto chi wi' ja Dios ja tok
maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew,
ni rchominto chi wi' chi nuya' na
chake chi nkuc'aj na jun c'aslemal ja
congana nim ruk'ij ja cani' rc'aslemal
arja'.
8 Pro jawa' nimak tak na'oj xin
Dios ri' ma xch'obtaj ta cumal ja
k'etol tak tzij ja nebano mandar
wawe' chwach'ulew, ni majun
chique ch'obtaj ta rmal. Ja c'a wixta
ch'obtaj cumal maquita c'a querip
ari' chwach cruz ja kajaw Jesucristo
ja ni rxin wi' chi c'aslemal xin Dios
rc'an.
9 Pro ja c'a queban, queri' ja cani'
tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios,
quewa' nbij ri': —Ja Dios c'oli ja
rchominto ja nuya' na chique ja
winak ja ne'ajo'n rxin pro jari' ni
majun winak rtz'aton ta ruq'uin ta
rwach in nixtac'a rc'axan ta ruq'uin

ta rxquin in nixtac'a ch'obtajnak ta rmal pa ranma chakaja', ne'e.

10 Pro jari' rk'alasan chic chikawach ajoj ja Dios, tokori' xk'alasaj ja tok xutakto ja rEspíritu Santo kuq'uin chi ja' Espíritu Santo nch'obo chikawach. Queri' nbij chewe como ja rEspíritu Santo arja' ni majun ja maquita nekaj wi' ja rpensar, bien rotak nojel ja nuch'ob kaj ja Dios ja rawatal chiquewach winak.

11 Mchita jun nak chi ta otakyon ja nuch'ob kaj ja Dios, xa ruyon ja rEspíritu Santo otakyon. In cani' chake ajoj chakaja' ja rok winak, mta jun kach winak otakyon ta ja nkach'ob kaj pa tak kanma pro xa kayon kaj ajoj kotak.

12 Ja c'a rajoj yatajnak chake ja rEspíritu Santo ja takto rmal ja Dios pro jari' Espíritu xin Dios, ma xin rwach'ulew ta. Jari' Espíritu Santo arja' takto kuq'uin rmal ja Dios utzc'a chi arja' nurch'obo' chikawach nak rbanic nojel ja kacochin tre ja Dios ja ni rchominto wi' ojer chi nuya' chake.

13 Ja nch'o̱b chikawach rmal ja rEspíritu Santo jari' nkach'ob chic ajoj chiquewach jule' chic xarwari' ja tzij ja nkacoj chi rch'obic chiquewach ma ja ta jule' nimak tak tzij ja c'utun ta chikawach cumal winak pro ja tzij nkacoj jari' ja c'utun chikawach rmal ja rEspíritu Santo. Queri' c'a nkaban, ja tijonem ja nya̱' chake rmal ja rEspíritu Santo jari' nkach'ob chiquewach jule' chic winak pro jule' winak ja neyo' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak canma.

14 Pro ja winak ja matiqueya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak canma eje'e' xa nquech'a' ja nc'u̱t je'e chiquewach rmal ja Espíritu Santo. Nquech'a' como xa pa tz'anem nquecoj wi'. In ni mta wi' moda ja xtich'obtaj ta cumal nak rbanic como jari' macatcowini nach'ob ja maquita c'oli ja rEspíritu Santo nuc'an awxin chi rch'obic.

15 Pro ja tok nkaya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak kanma jari' bien nch'obtaj kumal nojel ja nc'u̱t je'e chikawach rmal pro ja winak ja matiqueya' lugar tre eje'e' ni majun chique xticowin ta xtuch'ob ta jani' ja kana'oj ajoj.

16 Queri' rbanic cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —Ni majun winak xticowin ta xtirotakij ta jani' rna'oj ja Dios ja xta ruyon kaj, ni majun winak xticowin ta xtuya' ta jun paxbanem tre ja Dios. Queri' ja tz'ibtal can. Pro ja rajoj ocnak rna'oj ja Cristo chake chewi' tok matich'obtaj cumal ja jule' chic winak jani' ja kana'oj.

3

1 Ja c'a ranin wach'alal ma xumaj ta ja xinya' ta chewe ja tijonem ja cani' nya̱' chique ja winak ja neyo' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nbano mandar pa tak canma. Pro ja tijonem ja xinya' na chewe jari' ja cani' nya̱' chique ja winak ja xa quivoluntad eje'e' nqueban kaj queyon, xinya' chewe ja cani' nya̱' chique ja winak ja xa ma cow ta ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Cristo.

2 Ja tijonem xinya' chewe jari' xa sencillo. Cani' chique ja tak yaqui'a' eje'e' xa tz'um nya̱' chique, ma way ta. Ma xinya' ta chewe ja tijonem ja más na nuya' ewachok'ak' como ixix xa matich'obtaj emwal tri' in ni taka'an ma ch'obtajnak ta wi' emwal camic chakaja'.

3 Ma ch'obtajnak ta como niquirwari' emajon rbanic camic, xa evoluntad ixix neban kaj eyon. Como ixix solo aquiakarem, solo ch'a'oj in solo división c'o checojol ¿la ma ja ta c'ari' nc'utuwi nech'ob ixix chi xa evoluntad ixix neban kaj eyon, la ma ja ta c'ari' nc'utuwi nech'ob ixix chi xa ix junan cuq'uin ja winak ja mta Espíritu Santo pa tak canma?

4 Como jun nbij: —Anin in xin Pablo, ne'e, in jun chic nbij: —Mni, anin in xin Apolos, ne'e. Ja tok xa queri' neban ¿la ma ja ta c'ari' nc'utuwi chi xa ix junan cuq'uin

winak ja mta Espíritu Santo pa tak canma?

5 ¿Nak c'a ocnak wi' ja rApolos nech'ob ixix in nak c'a inocnak wi' anin chakaja'? Ajoj xa ok moso rxin ja kajaw Jesucristo. Ja c'a tok yuke' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo kumal jari' Dios banowi, ma ajoj ta. Ajoj xa rbanic kaban ja samaj ja xuya' chake ja Dios chi ok ca'i'.

6 Ixix ix cani' jun tijco'm rxin ja Dios, arja' nyo' chewe chi nixq'uiyi no ja xinban anin cani' xintic ja tijco'm in ja xuban ja rApolos cani' xya'aj.

7 Queri' rbanic wach'alal, ma ja ta nim ruk'ij ja nticowi ja tijco'm nixtac'a nim ta ruk'ij chakaja' ja nya'an rxin pro xa ruyon ja Dios ja nim ruk'ij como arja' nyowi ja rq'uiybal.

8 Ja nticowi ja tijco'm rachbil ja nya'an rxin xa e junan chi e ca'i', e moso, jani' ja samaj nqueban chi e ca'i' jari' ja rtojbalil nyataj na chique chi e ca'i' chakaja'.

9 Queri' nbij chewe como ja Dios arja' yoyon chake nojel awa' wari', arja' yoyon chake chi nkachbilaj ki' chi rbanic ja rsamaj, arja' yoyon chewe chi ixocnak ix cani' rtijco'm in chakaja' arja' yoyon chewe chi ixocnak ix cani' rochoch.

10 Ja c'a ranin xinoc in cani' jun banol jay ja pa'l trij jun samaj pro jun banol jay ja bien nch'obtaj rmal nak ja nrajo' ja samaj. Pro xa rmal ja samaj xincochij tre ja Dios tok xincowini xinban ja samaj. Ja samaj xincochij tre ja Dios jari' xincoj chi rtiquic ja rsimiento'il ja jay. Ec'o na jule' chic ja rajsamajela', eje'e' quimajon etijoxic jari' nqueban cani' quimajon rcojic jule' material chi rbanic ja jay rxin Dios ja nqueya' parwi' ja rsimiento'il. Pro kas tiquibana' cuenta chiquijujunal nak xtiquecoj parwi'.

11 Como ja simiento'il jari' tiquil chic, jari' Jesucristo, majun nak ta xticowin ta xtutic chi ta jun rsimiento'il ja jay rxin Dios ja junwi' chi ta.

12-13 Ja c'a rajsamajela' eje'e' nerila' na jun k'ij tok bien nk'alajin na jani' ja material ja quicojon parwi' ja rsimiento'il ja jay chiquijujunal. Wi congana buena ja material quicojon parwi' cani' tre oro, cani' tre plata in cani' tre abaj ja nraproti ja nimak rjil owi ma kas ta buena ja quicojon parwi' cani' tre che', cani' tre q'uim in cani' tre patz'am xarwari' bien nk'alajin na como ja nimlaj k'ij xin juicio jari' nk'alasani. Ja samaj quibanon chiquijujunal jari' nk'axax na pa k'ak' in chipan ja k'ak' nc'ambajax wi' ja wi nucoch' owi xa nq'uis chipan ja k'ak'.

14 Ja rajsamajela' wi xtucoch' ja k'ak' ja material ja quicojon parwi' ja rsimiento'il ja jay jari' c'o jun rtojbalil nyataj na chique.

15 Ja c'a wi ma xtucoch' ta ja k'ak' ja quisamaj, wi xa nc'ati jari' xa nquitz'ila' ja samaj ja quibanon pro ja reje'e' netotaji xarwari' cani' c'o jun k'ak' nek'ax na chipan.

16 Ja c'a rixix ¿la ma ewotak ta c'a chi ix templo rxin ja Dios? ¿La ma ewotak ta c'a chi ja rEspíritu Santo rbanon tre ja rewanma cani' rochoch?

17 Ja wi xa nayoj ja rochoch Dios queri' c'a nuban ja Dios chawe atat chakaja', arja' nuyoj ja rac'aslemal. Como ja rochoch ja Dios más k'axnak chi na nim ruk'ij. Kas turkaj chewe chi ixix c'ari' ja rix rochoch ja Dios.

18 Maxta teban kaj engañar ewi' eyon. Ja wi c'o jun chewe wi nuch'ob kaj chi congana nimak tak na'oj xin rwach'ulew rotak, mejor ja nuban, tibana' como cani' jun ti nacnic. Quirtari' nuban utzc'a chi xtiyataj tre ja na'oj xin Dios.

19 Queri' nbij chewe como ja nimak tak na'oj ja xa xin rwach'ulew jari' xa pa tz'anem ncoj wi' rmal ja Dios. Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja Dios arja' xa cani' pa trampa neruya' wi' ja winak ja congana cotak como ja nimak tak na'oj nquecoj xa noc cani' jun trampa ja nchapo quixin, ne'e.

20 In c'o chic jun tz'ibtal can quewa' nbij ri': —Ja kajaw Dios arja' bien

rotak chi ni majun rsamaj ja ni-
mak tak na'oj quixin winak ja xa xin
rwach'ulew, queri' tz'ibtal can.
21-22 Queri' c'a rbanic wach'alal in
rmalari' nbij chewe, maxta c'o jun
chewe ja xta ruq'uin jun winak tu-
coj wi' ri' in xta rmalari' xtumaj ta
rya'ic kaj ruk'ij ruyon. Maxta wq'uin
anin tecoj wi' ewi' nixtac'a ruq'uin
ta ja rApolos in nixtac'a ruq'uin ta
ja Cefas como ajoj c'ol ek'a' chake
ewanojelal, ok ewxin. Ni majun nak
ta ja winakarsanto je'e rmal ja Dios
ja maquita ewxin ja maquita c'oli
rc'amonto chewe cani' tre ja caj in
rwach'ulew, cani' tre ja newil je'e
chipan ja rec'aslemal, cani' tre ja
camíc, cani' tre ja majtajnak rbanic
je'e chipan ja tiempo ja rokc'o wi ri' in
cani' tre ja maja'n tibantaji chakaja'.
Ni majun nak ta ja maquita ewxin
ja maquita c'oli rc'amonto chewe chi
eto'ic.
23 Pro ja c'a rixix ix rxin Cristo. Ja
c'a Cristo arja' rxin Dios.

4

1 Ja c'a rajoj wach'alal kas ta
xtich'obtaj emwal chi xa ok tak moso
rxin ja Cristo in ya'on chi kakul chi
nkaya' rbixic ja utzlaj tzij xin Dios ja
ma k'alasan ta nabey.
2 In tre jun achi tok c'oli ya'on chi
rukul rmal ja rpatrón jari' congana
rjawaxic tre chi ni nuban wi' cumplir
ja nbix tre rmal ja rpatrón chi nuban.
3-4 Pro ja kajaw Jesucristo xa ruyon
arja' c'o ruk'a' tre chi nbij pon wi
nbanon cumplir owi mani. Pro wi
ixix nixbin pon chi ma nbanon ta
cumplir in chakaja' xa nak ta chi
winakil ja rocnak k'etol tzij wawe'
chwach'ulew wi arja' nbin pon chi
ma nbanon ta cumplir jari' ma kas ta
ninocla' il chwach. In nixtac'a anin
ta chakaja' c'o ta nuk'a' tre chi xtinbij
pon ta wi nbanon cumplir owi mani.
Masqui anin nna' kaj camic chi mta
ja ma utz ta nbanon pro matibij tzij
ari' chi mta, maxla c'oli pro xa mta
nnaben. Pro xa ruyon ja kajaw Jesu-
cristo ja c'o ruk'a' chwe chi nuk'et tzij
chwij.
5 Ja c'a tok xtipi chic jutij ja kajaw
Jesucristo jari' tiempo xin k'etoj tzij
rmalc'ari' nbij chewe chi ma tek'etla'
pon chi ta tzij ixix trij jun winak. Ja
c'a tok xtipeti ja kajaw Jesucristo arja'
nlasaj na pa sakil nojel ja rawatali,
arja' nk'alasaj na chakaja' nojel ja
nkach'ob kaj pa tak kanma. Ja c'a
tok xtik'alastaj rmal c'ac'ari' ja Dios
arja' xtibin chake chikajujunal wi utz
kabanon owi mani.
6 Nojel awa' xinbij chewe ri'
wach'alal jun ejemplo c'awa' chewe.
Anin xincoj wi' chipan ja rejemplo
in xincoj ja rApolos chipan chakaja',
ja kas ngana anin c'o ta rc'amonto
chewe. Xinch'ob chewach chi anin
wachbil ja rApolos xa ok moso
rxin ja Jesucristo. Jari' xinch'ob
chewach utzc'a chi newotakij ja nc'ut
chikawach rmal ja rtzobal Dios chi
ma winak ta ja neya' quek'ij. Ja
kas nwajo' anin, ni ta majun chewe
congana ta nim xtuna' kaj xtibij ta tre
jun kach'alal: —Anin más na buena ja
nmaestro ja bar ncojon wi' wi' pro ja
rawxin atat ma kas ta buena, xtiche'
ta.
7 Ja c'a wi c'o jun nuna' kaj chi
congana nim pro ¿nak c'a bin tre chi
arja' más nim ruk'ij chiquewach ja
jule' chic kach'alal? ¿La ma Dios ta c'a
sipan tre nojelal ja c'o ruq'uin? Ja wi
xa rcochin tre ja Dios ¿nak c'a tre tok
nyabej kaj ruk'ij ruyon, nak c'a tre tok
nuban tre cani' xa ma sipan ta?

8 ¿La ixnojnak chi c'a ixix tre ja
rtzobal Dios, la mchita c'a nc'atzin
chewe? ¿La c'o chi c'a ewq'uin ixix
nojel ja meba'il xin Dios? ¿La ixocnak
chi c'a ixix ix rey nabey chikawach
ajoj chipan ja gobierno xin Dios?
Congana ta buena ari' ja wixta ixoc-
nak chic ix rey como jari' ajoj jun
ta c'ari' okocnak chic rey ewq'uin
chakaja'.
9 Congana ta buena ja queri' como
ja rajoj camic congana majtajnak
rbanic pokon chake cumal winak. Ja
nch'ob anin ja Dios arja' rya'on lu-
gar chique ja winak chi quibanon

chake ja rok apóstol ni ma ok vale ta, quibanon chake cani' k'eton chic tzij chakij chi nokcamsaxi. Queri' nbij chewe como mta ja maquita k'alajinnak wi' ja rpokonal katijon, bien k'alaj chiquewach winak in bien k'alaj chiquewach ángel chakaja'.

10 Ajoj tok nkaya' rbixic ja Cristo chique ja winak xa ok nacnak tak winak nokche'xi cumal no ixix nena' kaj chi congana ewotak chic nojelal tre nak rbanic ja Cristo. Ajoj ma kas ta ok fuerte no ixix congana ix fuerte nena' kaj. Ixix congana nixban respetar no ajoj xa itzel noktz'ati.

11 Ja c'a rpokonal c'a majtajnak na chakij camic cani' tre wa'al chakichi' in cani' tre katziak kas tak lawulo' chic chakij. C'o je'e noc k'a' chakij in mta kochoch ja ni ta kaxin wi'.

12 Congana nokcosi, noksamaj ruq'uin kak'a'. Ja tok noktz'uji tok nokyok'i cumal winak ja c'a nkaban, utzil xin Dios nkac'utuj pa quewi'. Ja tok nbạn pokon chake nkacoch', matikaya' rjil rc'axel.

13 Ec'oli nebin chake chi xa ok itzel tak winak pro ajoj nkach'ob chiquewach pan utzlaj tzij. Ja banon chake cumal ja winak wawe' chwach'ulew xa ok cani' k'ayis ja nel pa mes, xa ok cani' nakun ja xa tz'il nch'akixel in niquirwari' majtajnak rbanic chake camic.

14 Nojel awa' xintz'ibaj chewe ri' ma rmal ta chi q'uixbal xtena' ta rmal, ma queri' ta. Pro nojel awa' wari' jun paxbanem chewe, nbanon chewe ix cani' chak'laj tak walc'wal.

15 Ix walc'wal como anin xinyo' rbixic chewe ja utzlaj tzij xin Cristo Jesús in rmalari' tok xa jun ebanon ruq'uin camic. Masqui e lajuj mil maestro xquewinakari ja nech'obo chewach nak rbanic ja Cristo pro ni xa nuyon wi' anin inocnak etata' chwach ja Dios.

16 Como anin in etata' rmalc'ari' tok congana nban recomendar chewe chi nec'am ja rejemplo ja nmajon rya'ic chewach.

17 Queri' nwajo' chewe in xc'a rmalari' tok xintakel ewq'uin ja Timoteo. Ja c'a Timoteo arja' cani' chak'laj walc'wal, arja' ni nuban wi' cumplir ja najo'x tre rmal ja kajaw Jesucristo chi nuban. Xintakel ewq'uin utzc'a chi arja' nernataj chewe jani' ja rejemplo ja nya' anin chiquewach ja kach'alal ja tok nch'ob chiquewach nak rbanic ja Cristo. Jari' ejemplo ja nya' anin chiquewach ja riglesia pro chiquewach canojelal xa nak ta chi tinamital ec'o wi'.

18 Pro ec'oli checojol, eje'e' congana e nimak nquena' kaj in quewa' nquibij ri': —Ja Pablo xa nxbej ri' npeti kuq'uin, neche'e.

19 Pro anin can ninbe ewq'uin chanim wi xtiya' lugar chwe rmal ja kajaw Dios chi ninbe. Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin bien ntz'at na nak quibanic ja jule' winak ja kas e nimak nquena' kaj. Nixtac'a xtinya' ta jutz'it caso tre ja jule' tzij nquibij ja ni majun poder rc'an pro bien ntz'at na ja wi c'oli ja poder xin Dios cuq'uin owi mani.

20 Queri' nbij chewe como ja tok nsamaji ja gobierno xin Dios pan ac'aslemal jari' ma chaka ta nabij jule' tzij pro c'oli ja poder xin Dios awq'uin.

21 Ja c'a camic ewq'uin ixix c'o wi' nak nban chewe ja tok xquinekaj ewq'uin, wi pa ch'olinem nintzijon ewq'uin in nixnuban castigar owi nechomij pon ewi' utzc'a kas lok' nkana' ki' in pa qui'il noktzijoni.

5

1 C'o taka'an jun itzelal bantajnak checojol elnak rbixic como c'o jun chewe xuc'am ja rte'bal. Jari' congana itzel na, xna' xa ma queri' ta nqueban ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios.

2 Pro ixix taka'an c'a emajon na rya'ic ek'ij pro ja kas yatal chewij bis ok'ej ta xeban, xewasajel ta ja rachi checojol ja banowi ja ritzelal.

3 Como anin nch'obon chic nak rjawaxic chi nbạn tre ja rachi.

Masqui anin ma inc'o ta ewq'uin pro
ja respíritu wxin jari' c'ol ewq'uin.
4 Anin xinban cani' inc'ol ewq'uin
in pa rubi' ja kajaw Jesucristo xink'et
tzij trij ja rachi ja banowi ja ritzelal.
Quewa' neban ri', ja tok emolon chic
jutij ewi' ewachbil ja respíritu wxin
in tok c'oli ja poder rxin ja kajaw
Jesucristo checojol
5 tokoc'ari' xtewasajel checojol ja
rachi, xtoc pa ruk'a' ja Satanás in
ja c'a rcuerpo xtutij na rpokonal pa
ruk'a' ja Satanás. Queri' ta c'a neban
tre utzc'a chi ja respíritu rxin jari'
matitz'iloxi pro ntotaji tokori' tok
xterila' ja nimlaj k'ij ja tok xtipi chic
jutij ja kajaw Jesús.
6 Pro ma rubey ta ja rebanon ja xa
neya' nojoj ek'ij eyon pro c'ol itzelal
bantajnak checojol. ¿La ma ewotak
ta c'a chi ja ritzelal queri' nuban ja
cani' nuban ja levadura? Como ja
levadura masqui xa tutz'it pro nbe pa
nim, npaxij ri' chipan ja k'or nojelal.
7 Ma teban chi ta más ja ritzelal ja
rebanonto ojer utzc'a chi bien k'alaj
chi c'ac'a chic ja rec'aslemal, ix cani'
jule' k'or c'ac'a ja ni majun levadura
ruq'uin. In ni katzij wi' chi c'o jun
c'ac'a c'aslemal yatajnak chewe rmal
ja Cristo pro jun c'aslemal ja ni ma-
jun itzelal rc'an. Queri' nbij chewe
como ja Cristo arja' camsaxi rmal ja
kil kamac, ban tre cani' nban chique
ja tak carnelo ja ne'oc sacrificio ja
necamsax parwi' altar pa tak nmak'ij
pascua.
8 Rmalc'ari' nbij chewe, kawasajel
jutz'it ja ritzel tak na'oj ja kuc'an ojer
rachbil nojel ja kaban ja xa itzelal
rc'amonto. Ni ta katzij wi' jutz'it nojel
ja nkabij in nojel ja nkaban, nojel ta
kac'u'x nojel ta kanma nkaban.
9 Turkaj chewe ja jun chic
carta ja ntakon chic ewq'uin, c'oli
xintz'ibaj chipan quewari': —Ma
que'ewachbilaj ta achi'i' ja nqueban
ja il mac cuq'uin ixoki', xinche'
chewe.
10 Pro tok xinbij queri' chewe ma
ja ta xinbij chewe chi maque'ek'ijla'
ja rebanol itzelal ja ma e kach'alal ta.
Como ja wawe' chipan ja rwach'ulew
ri' ni newil wi' ewi' cuq'uin winak
ja ma quiniman ta ja Jesucristo
ja nqueban ja il mac owi cuq'uin
winak ja chaka benak chi yarin
quinakun winak ne'ocla' wi' il owi
cuq'uin ja ralak'oma' owi cuq'uin ja
nexuque' chwach rachbal jun winak
owi chwach rachbal jun nakun. Ja wi
newajo' owi mani puersa newil ewi'
cuq'uin. Ja c'a wi mta egana newil
ewi' cuq'uin rjawaxic c'ari' chi nixel
ta chipan awa' rwach'ulew ri'.
11 Pro ja xintz'ibaj chipan ja carta
quewa' rbanic ri', ma que'ewachbilaj
ta ja rachi'i' ja nebini chi e kach'alal
pro nqueban ja il mac cuq'uin
ixoki' owi chaka benak chi nqui-
yarij quinakun winak owi nexuque'
chwach rachbal jun winak owi
chwach rachbal jun nakun owi xa
pokonlaj tak tzij netzijoni owi xa
e k'abarela' owi xa e alak'oma'. Ja
kach'alal ja nebano queri' nixtac'a
nixwa' ta cuq'uin.
12 Ja c'a winak ja ma e kach'alal
ta jari' mta nuk'a' chique xtink'et ta
tzij chiquij. Pro ja kach'alal ja rec'o
checojol ¿la ma chi ekul ta c'a ixix
ec'o wi' chi ne'echomij ja tok c'oli ja
ritzelal nqueban?
13 Pro ja ma e kach'alal ta jari'
Dios nchomin ari'. Ja c'a rixix camic
tewasajel c'a checojol ja rachi ja
banowi ja ritzelal.

6

1 Ja tok c'o jun chewe ja tok c'oli
banon tre rmal jun kach'alal in
nti'on tre ¿nak tre tok ma q'uixbal
ta nuna' nerya'a' parte pa k'etbaltzij
chiquewach winak ja ma cotak ta
rwach ja Dios? ¿Nak tre tok ma
cuq'uin ta kach'alal nbe wi' chi eje'e'
nechomini?
2 ¿La ma ewotak ta c'a chi ajoj ja
yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo ny-
ataj na chake chi nokoqui ok k'etol
tak tzij pa quewi' ja winak wawe'
chwach'ulew? Ja c'a wi nyataj chewe
chi nixoqui ix k'etol tak tzij pa quewi'
ja winak wawe' chwach'ulew ¿nak c'a

tre tok ma quixcowini nechomij ja
tak problema ja nwinakar checojol?
3 ¿La ma ewotak ta c'a chi nyataj na
chake chakaja' chi nokoqui ok k'etol
tak tzij pa quewi' ángel? Ja wi queri'
rbanic ¿nak moda tok ma xkocowin
ta nkachomij ja nkawil je'e chipan ja
kac'aslemal wawe' chwach'ulew?
4 Rmalc'ari' nbij chewe, ja tok
c'o je'e problema checojol in nrajo'
rchomarsaxic ¿nak c'a tre tok nixbe
cuq'uin ja k'etol tak tzij ja ma quini-
man ta ja Jesucristo?
5 Queri' nbij chewe utzc'a chi
q'uixbal ta nena' jutz'it rmal ja
rebanon. ¿La ni mta wi' jun checojol
ja ncowini nerchomij ja kach'alal ja
tok c'o quiproblema?
6 Pro ja neban ixix, jun kach'alal
nerya'a' parte trij jun chic kach'alal
in c'uluto ja nerya'a' wi' parte
chiquewach winak ja ma quiniman
ta ja Jesucristo.
7 Inso chakaja' ja tok neya' parte
chibil tak ewi' jari' xa nixmeloj
chewij tre ja rec'aslemal. Ja tok
c'oli nbạn chewe in tok c'oli nalak'ax
chewe ¿nak tre tok matecoch' kaj
chwach ja neya' parte?
8 Pro mni, na xa ixix nixbanowi ja
ritzelal in ixix nixbanowi ja ralak' in
c'uluto ni chique kach'alal neban wi'.
9 ¿La ma ewotak ta c'a chi ja winak
ja re banol tak itzelal eje'e' matiyataj
chique ja herencia chi ne'oc chipan
ja gobierno xin Dios? Maxta quixban
engañar, ja herencia rxin ja gobierno
xin Dios jari' ni matiyataj wi' chique
achi'i' in ixoki' ja nqueban ja il mac
nixtac'a xtiyataj ta chique ja nex-
uque' chwach rachbal jun winak owi
chwach rachbal jun nakun nixtac'a
chique ta ja nqueban rij tak quewi' ja
quixjayilal owi ja cachajilal nixtac'a
chique ta ja rachi'i' ja xa cach tak
achi'i' nequiyarij
10 nixtac'a chique ta ja ralak'oma'
nixtac'a chique ta ja winak ja chaka
benak chi nquiyarij quinakun winak
nixtac'a chique ta ja k'abarela'
nixtac'a chique ta ja winak ja xa
pokonlaj tak tzij netzijoni in nixtac'a
chique ta ja nequechap winak chi
nquilak'ajel quinakun.
11 In ec'oli chewe ja re quitakari'
nabey ja cani' c'a xinbij kaj. Pro
ja camic ch'ach'ojirsan chic ja re-
wanma, camic ixparti'in chic chi
neban ja samaj xin Dios in camic
ixc'ulun chic rmal ja Dios, arja'
rbanon chic chewe cani' mta ewil
emac ebanon. Pro xa rmal ja xa jun
ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo
chewi' tok banon queri' chewe
in rmal chakaja' ja samaji pa tak
ewanma ja rEspíritu Santo ja takonto
rmal ja katata' Dios.

* * * * * * * * * *

12 Ni katzij wi' chi c'o nuk'a' tre
nojelal pro xarwari' wi pa tak rubey
ncoj wi' como c'o je'e ja mta utzil
rc'amonto. C'o nuk'a' tre nojelal
pro ni majun ngana xtibe ta nuc'u'x
ruq'uin jun nakun ja wi ma pa rubey
ta ncoj wi' in xquinoc ta pa ruk'a'
arja', jari' ma can ta.
13 Ja tre kaway ni ja wi' rsamaj chi
nnojsaj kapan in tre kapan chakaja'
ni ja wi' rsamaj chi nsamajij ja way
ja nkatij pro jari' nerila' na jun k'ij
tok mchita way mchita kapan como
ja Dios nuq'uis na chi ca'i'. Pro ja tre
kacuerpo ma ja ta rsamaj ja xko'oc ta
cuq'uin ixoki' ja wi ma kixjayilal ta,
jari' ma rubey ta. Pro ja rsamaj ja
kacuerpo jari' chi noqui jun samajbal
rxin ja kajaw Jesucristo in chakaja' ja
kajaw Jesucristo arja' nuban cuenta
ja kacuerpo.
14 Ja Dios arja' xuyic ja kajaw Jesu-
cristo chipan ja camíc in nokruyic na
ajoj chipan chakaja'. Arja' nucoj na
ja poder ja c'o ruq'uin in nokc'astaj
rmal.
15 ¿La ma ewotak ta c'a chi ja re-
cuerpo ixix jari' ocnak miembro je'e
rxin ja rcuerpo ja Cristo? ¿La rubey
ta c'ari' nech'ob ixix newasajel je'e
miembro rxin ja rcuerpo ja Cristo in
necoj chic ruq'uin ja rcuerpo jun itzel
ixok? Ja queri' congana itzel na.
16 ¿La ma ewotak ta c'a chi ja tok na-
toc ruq'uin jun itzel ixok jari' xa jun
cuerpo naban ruq'uin? Queri' nbij

chewe como c'oli tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja jun c'ulaj winak xa jun cuerpo nqueban, ne'e.

17 Pro ja tok xa jun naban ruq'uin ja kajaw Jesucristo jari' xa jun espíritu naban ruq'uin.

18 Ja natoc ruq'uin jun ixok ja ma awixjayil ta jari' ma teya' ta ewi' ixix tre, quixanmaj chwach. Ja tok naban je'e ja ritzelal ma ni ta tre ja racuerpo naban wi' itzel pro ja tok natoc ruq'uin jun ixok ja ma awixjayil ta jari' ni tre ja racuerpo naban wi' itzel.

19 ¿La ma ewotak ta c'a chi ja recuerpo jari' ocnak rochoch ja rEspíritu Santo in ja rEspíritu Santo arja' xa jun rbanon ewq'uin? ¿La ma ewotak ta c'a chi Dios yoyon chewe chi queri' ebanon in mta ek'a' ixix tre ja recuerpo?

20 Queri' nbij chewe como ja Dios arja' c'oli xutoj ja xixrlok'bej. Como ix rxin chic ja Dios rmalc'ari' nbij chewe, ja ta neban tre ja recuerpo xtoc ta ya'bal ruk'ij ja Dios in queri' ta c'a neban tre ja respíritu ewxin chakaja' como rxin Dios chi ca'i'.

7

1 Ja c'a camic noktzijon chic tre ja xec'waxaj chwe chipan ja carta ja xetak wq'uin. Ja chwe anin, jun achi wi ni mta wi' rxjayil ncanoj jari' utz, mta nuban.

2 Pro como congana benak pa nim ja nemacun achi'i' cuq'uin ixoki' mejor ja neban, ja rix achi'i' que'ecanoj jujun ewixjayilal in queri' chewe ixix ja rix ixoki' chakaja', que'ecanoj jujun ewachajilal.

3 Jun achi arja' yatal trij chi nuya' rgana ja rxjayil in queri' tre jun ixok chakaja' yatal trij chi nuya' rgana ja rchajil.

4 Ja rixok mta moda maquita xtuya' rcuerpo tre ja rchajil como ja rachi c'o ruk'a' tre rcuerpo ja rxjayil. In queri' tre ja rachi chakaja' mta moda maquita xtuya' rcuerpo tre ja rxjayil como ja rixok c'o ruk'a' tre rcuerpo ja rchajil.

5 Ja rixok maxta tibij tre rchajil chi ma can ta in ja rachi maxta tibij tre rxjayil chi ma can ta chakaja'. Pro wi c'o je'e ja junan nquech'ob chi mta nqueban, wi nquiparti'ij jun tiempo qui' chi solo oración nqueban jari' utz. Xar maxta chijutij tiqueban queri', chaka jalal matiquecoch' in netakchi'ix rmal ja Satanás.

6 Ja c'a xinbij chewe ri' ewq'uin c'o wi' wi neban owi mani, jawa' ma jun mandamiento ta.

7 Pro ja ngana anin yatajnak chi ta na chique canojel ja rachi'i' ja cani' yatajnak anin chwe. Pro ja Dios c'oli rya'on chake chikajujunal, junwi' yatajnak tre jun in junwi' chic yatajnak chic tre jun.

8 Ja c'a rixix ja ma ixc'ulan ta in ixix chakaja' ja recamnak chic ja rewachajilal quewa' nbij chewe ri', ja wi neban ixix ja cani' nbanon anin, wi matecanoj jun ewachbil jari' utz.

9 Pro wi matecoch' mejor quixc'ule'e. Queri' nbij chewe como ma utz ta ja tok lawulo' naban rmal ja chaka benak chi nayarij rwach jun ixok owi jun achi.

10 Ja c'a rixix ja rixc'ulani c'oli xtinbij chewe camic pro jawa' jun mandamiento ya'on can rmal ja kajaw Jesucristo, quewa' nbij ri': —Ja rix ixoki' maxta que'ejach can ja rewachajilal.

11 Ja c'a wi xque'ejach can quixq'ueje' c'a chi queri', maxta quixc'ule' chic jutij, owi nechomij chic jutij ewi' cuq'uin jari' utz. In chakaja' ja rix achi'i' maxta que'ejach can ja rewixjayilal. Queri' nbij ja mandamiento ja rya'on can ja kajaw Jesucristo.

12 In chakaja' c'oli xtinbij chewe ixix kach'alal ja rec'amon jun ixok ja ma rniman ta ja kajaw Jesucristo pro jawa' ja xtinbij chewe ri' mta bin can tre rmal ja kajaw Jesucristo. Quewa' nbij chewe ri', ja wi conforme ja rixok chi nq'ueje' ewq'uin maxta tejach can.

13 In queri' chewe ixix chakaja' kach'alal ja rec'amon jun achi ja ma rniman ta ja Jesucristo, ja wi conforme ja rachi chi nq'ueje' ewq'uin maxta tejach can chakaja'.

14 Queri' nbij chewe como e xin Dios ja rewachajilal ja ma quiniman ta ja Jesucristo. Como ixix eniman ja Jesucristo in como xa jun quibanon ja rewachajilal ewq'uin xa chewi' tok e xin Dios. In queri' c'a chewe ixix chakaja' kach'alal achi'i', e xin Dios ja rewixjayilal ja ma quiniman ta ja Jesucristo pro xa rumac ja xa jun quibanon ewq'uin tok banon queri' chique. Ja c'a wixta ma e xin Dios ta ja c'a rewalc'wal e junan ta c'ari' cuq'uin calc'wal winak ja ma cotak ta rwach ja Dios. Pro ja rewalc'wal ixix eje'e' e xin Dios, eparti'in.

15 Pro xa nak ta chewe kach'alal wi achi owi ixok wi nrajo' ja rawachbil natrujach can in wi ma rniman ta ja Jesucristo taya'a' lugar tre chi nbe. Ja c'a wi natrujach can jari' ma atximon chi ta ruq'uin. Como ja Dios arja' nrajo' chake chi qui'il nokq'ueje'e in rmalari' tok xokrsiq'uij, ma rmal ta chi nkaban síc' ch'a'oj.

16 Kach'alal ixoki' ¿la ewotak c'a chi nixcowini ne'ech'ec ja rewachbil chi nquewil ja totajem xin Dios? In ixix chakaja' kach'alal achi'i' ¿la ewotak c'a chi nixcowini ne'ech'ec ja rewachbil chi nquewil ja totajem xin Dios?

17 Xarwari' nbij chewe chejujunal, ja yatajnak chewe rmal ja kajaw Jesucristo quixq'ueje' conforme ruq'uin. Ja rixocnak wi' tok xixsiq'uix rmal ja Dios quixq'ueje' conforme ruq'uin chakaja'. Ja c'a xinbij chewe ri' jari' nbij chique canojel ja kach'alal xa nak ta chi iglesia'al ec'o wi'.

18 Ja tok xatsiq'uix rmal ja Dios wi atbanon chic circuncidar tri' maxta tayoj ja rawetal chi atbanon circuncidar. Nowi ma atbanon ta circuncidar tri' maxta catban chic circuncidar.

19 Ma ja ta vale ja natban circuncidar in ma ja ta vale chakaja' ja macatban circuncidar pro ja más vale jari' tok nanimaj nojel ja nbij ja Dios chawe chi naban.

20 Ja rixocnak wi' ja tok xixsiq'uix rmal ja Dios quixq'ueje' conforme ruq'uin, queri' nbij chewe chejujunal.

21 Ja tok xatsiq'uix rmal ja Dios ja wi at esclavo atocnak wi' pa ruk'a' ja rapatrón ch'enchila', ma catocla' ta il tre. Pro wi ntzujux chawe chi natel libre pa ruk'a' ja rapatrón mejor catel c'a pa ruk'a'.

22 Ja wi at esclavo tok xatsiq'uix rmal ja Dios in tok xanimaj ja kajaw Jesucristo ch'enchila' como atwasanel chic libre pa ruk'a' ja il mac, at rxin chic ja kajaw Jesucristo. Ja c'a wi ma at esclavo ta tok xatsiq'uix rmal ja Dios pro kas turkaj chawe chi at esclavo chic rxin ja Cristo chi arja' nbano mandar awxin.

23 Ja Dios c'oli xutoj ja xixrlok'bej, pa ruk'a' chic ixc'o wi', maxta teya' ewi' pa quek'a' winak chi xquixqueban ta mandar chi rbanic ja ma rvoluntad ta arja'.

24 Queri' c'a nbij chewe wach'alal chejujunal, ja rixocnak wi' ja tok xixsiq'uix rmal ja Dios quixq'ueje' conforme ruq'uin in turkaj chewe chi Dios c'ol ewq'uin.

25 Ja c'a rixix ja ni mta wi' ewachbil ecanon c'oli xtinbij chic chewe ri'. Ja xtinbij chewe ri' mta bin can tre rmal ja kajaw Jesucristo pro jun paxbanem nya' anin chewe. Xarwari', yatal chewe chi nyuke' ec'u'x ruq'uin ja paxbanem nya' chewe pro xa rmal ja yatajnak chwe rmal ja kajaw Jesucristo tok nbij queri' chewe como arja' xpokonaj nwach, xuya' chwe chi inocnak apóstol rxin.

26 Rmalc'ari' nbij chewe, ja rixocnak wi' camic quixq'ueje' conforme ruq'uin. Queri' nbij chewe como c'o jun c'ayewalaj tiempo penak chikawach.

27 Cani' nbin chic chique ja kach'alal ja c'o quixjayilal maxta tiquech'ob chi nequeya' can. Ja c'a wi mta awixjayil maxta tach'ob chi nacanoj.

28 Pro ja wi natc'ule'e jari' ma xajan

ta in queri' c'a tre jun xtan chakaja', ma xajan ta ja wi nc'ule'e. Xar nbij chewe, wi nixc'ule'e c'o je'e rpokonal newil na chipan ja rec'aslemal rmal in ja ngana anin maquita nixk'ax chipan awa' rpokonal ri'.

29 Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri' wach'alal, xa patali ja tiempo ja yatajnak chake in congana nban recomendar chewe chi maxta c'oli nak ta xtik'ilo ta ewxin chi rbanic cumplir xa nak ta nrajo' ja Dios chewe chi neban. Ja wi c'ol awixjayil maxta tibe ac'u'x ruq'uin in rmaltari' maquita naban cumplir ja nrajo' ja Dios chawe chi naban.

30 Owi bis ok'ej amajon maxta rmal ja bis ok'ej maquita naban cumplir. Owi quicotemal amajon maxta rmal ja quicotemal maquita naban cumplir. Ja c'a tok c'o je'e nalok' maxta tibe ac'u'x ruq'uin in rmaltari' maquita naban cumplir.

31 Maxta congana tibe ec'u'x ruq'uin nakun je'e wawe' chwach'ulew in rmaltari' maquita neban cumplir xa nak ta nrajo' ja Dios chewe chi neban. Queri' nbij chewe como jawa' rwach'ulew ri' xa rmajon k'axem.

32 Ja c'a nwajo' chewe, maquita c'o rjawaxic chewe chi nebisoj ja xin rwach'ulew. Tac'a jun achi wi mta rxjayil xa ja' nbisoj ja xin kajaw Jesucristo in quewa' nuch'ob kaj pa ranma ri': —Anin nwajo' nya' rgana ja wajaw Jesucristo xa nak ta nrajo' chwe chi nban, ne'e.

33 Pro wi c'o rxjayil jari' c'o rjawaxic tre chi nbisoj ja xin rwach'ulew chakaja', rjawaxic tre chi nuch'ob nak rgana ja rxjayil tre chi nuban.

34 In queri' c'a chique chakaja' ja rixoki', ja c'o rchajil junwi' nbisoj in junwi' na nbisoj ja mta rchajil rcanon. Jun ixok wi mta rchajil xa ja' nbisoj ja xin kajaw Jesucristo in quewa' nuch'ob kaj pa ranma ri': —Anin nwajo' nparti'ij wi' chi solo ja xin Dios nbisoj pro ni chi in jun, ne'e. Pro wi c'o rchajil jari' c'o rjawaxic tre chi nbisoj ja xin rwach'ulew chakaja', rjawaxic tre chi nuch'ob nak rgana ja rchajil tre chi nuban.

35 Ja c'a xinbij chewe ri' ma wxin ta nwajo' chewe, ma puersa ta nban chewe chi maquixc'ule'e. Pro ja kas nwajo' chewe chi utz nixeli, ja kas ngana anin ni ta ja wi' ja kajaw Jesucristo nech'ob in ma junwi' chi ta nbe wi' epensar.

36 Pro jun tatixel wi nuch'ob chi ma rubey ta ja maquita nuya' ja rme'al pa c'ulbic, wi nutz'at chi xa nraji'x más ja rme'al in wi nutz'at chi rjawaxic chi nuya' pa c'ulbic jari' tibana' jani' rch'obon, tiya'a' lugar tre ja rme'al chi nec'ule' ruq'uin ja rala', jari' ma xajan ta ja nuban.

37 Pro jun tatixel wi bien rotak chi mta nuban ja maquita nuya' ja rme'al pa c'ulbic, wi nutz'at chi ma rjawaxic ta chi nuya' in wi c'o ruk'a' tre chi nuya' owi mani in wi bien rch'obon kaj pa ranma chi mejor ja ni maticanoj wi' rchajil ja rme'al jari' utz ja nuban.

38 Queri' c'a rbanic, jun tatixel wi nuya' ja rme'al pa c'ulbic jari' utz ja nuban in chakaja' wi matuya' ja rme'al pa c'ulbic jari' más na utz ja nuban.

39 Jun kach'alal ixok arja' chapon rmal ja ley xin Dios chi matiquejach qui' ruq'uin ja rchajil jaru' pa tiempo nc'ase'e ja rchajil. Pro ja wi ncami ja rchajil jari' libre chic ja kach'alal chi nc'ule' chic jutij xa nak ta c'o rgana nuc'am pro xarwari' wi yukul ruc'u'x ja rachi ruq'uin ja kajaw Jesucristo.

40 Pro ja chwe anin más na qui'il tre ja wi matic'ule' chic in ja nch'ob anin chi inuc'an rmal ja rEspíritu Santo chakaja'.

8

1 Ja c'a camic wach'alal nwajo' noktzijon ewq'uin tre ja ti'ij ja noc sacrificio chwach rachbal jun winak owi chwach rachbal jun nakun. Cani' nebij: —Jari' kotak chic kanojel, nixche'e. Pro ja tok congana ewotak jari' ma c'ayew ta ja kas ix nimak nena' kaj rmal pro ja tok newajo' ewi' jari' c'o q'uiyem rc'amonto chibil tak ewi'

tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesu-
cristo.
2 Ja wi c'oli awotak in wi kas nim
nana' kaj rmal jari' maja'n tawotakij
chi mta noc wi' ja rawotak ja wi ma
rachbil ta ja rajoben ri'il.
3 Pro ja wi nawajo' ja Dios jari' na-
truban reconocer ja Dios chi at rxin.
4 Ja c'a tre ja ti'oj ti'ij ja ntzu-
jux chwach rachbal jun winak owi
chwach rachbal jun nakun quewa'
nbij chewe ri'. Bien kotak chi ja rach-
bal jun winak owi rachbal jun nakun
wawe' chwach'ulew arja' ma dios ta,
ni majun rc'aslemal, bien kotak chi
xa jun ja Dios, mchita jun.
5 Masqui ja winak nquibij chi e
q'uiy ja dios ja rec'o chicaj in chwach
ja rwach'ulew pro ajoj kotak chi xa
jun ja Dios. Congana e q'uiy ja nbix
chique chi: —Ixix ix kadios, neche'xi,
in e q'uiy chakaja' ja nbix chique chi:
—Ixix ix kajaw, neche'xi.
6 Pro ja c'a rajoj bien kotak chi
xa jun ja Dios, arja' Tatixel, ruq'uin
arja' winakarnakto wi' nojelal ja
winakarsanto je'e, arja' winakarsyon
kaxin utzc'a chi nokoc ok ya'bal
ruk'ij. In bien kotak chakaja' chi
xa jun ja kajaw jari' Jesucristo, arja'
cojon rmal ja Dios chi rwinakarsaxic
nojelal ja winakarsanto je'e in rmal
arja' tok c'o jun c'ac'a c'aslemal
yatajnak chic chake.
7 Ixix nebij chi: —Jari' kotak chic,
nixche'e, pro ec'oli ja kach'alal ja
maja'n ticotakij como ec'o jujun ja
nquech'ob chi c'oli rc'aslemal ja rach-
bal jun winak owi rachbal jun nakun.
Eje'e' ni c'amonnakto wi' chique chi
queri' nquech'ob. Ja c'a wi chaka
jalal queti' jule' ti'ij ja tzujun chwach
rachbal jun winak owi chwach rach-
bal jun nakun ja nquech'ob eje'e' chi
junwi' chi na dios ja queya' ruk'ij in
numaj ti'onem ja canma rmal. Ja
canma como maja'n ticowir chipan ja
rtzobal Dios chewi' tok nti'oni.
8 Ja c'a nkati' wawe' chwach'ulew
ma ja tari' nto'o kaxin ja tok xko'ekaji
chwach ja Dios. Ja wi nkati' ja ti'ij
jari' ni majun utzil rc'amonto tre ja
kanma in wi matikati' ni majun itzel
rc'amonto tre ja kanma chakaja'.
9 Xarwari' tebana' cuenta, masqui
ix libre chi neti' ja ti'ij ja tzu-
jun chwach rachbal jun winak
owi chwach rachbal jun nakun
pro maxta xa rumac ja rix libre
tok xqueyojtaji ja kach'alal ja c'a
nquech'ob na chi maxla xajan
nti'i. Maxta c'oli nak ta teban ja
xque'etakchibej ta chi nqueti'.
10 Tac'a atat, wi attz'ubul chipan
jun templo ja bar ntzujux wi' sacrifi-
cio chwach rachbal jun winak in wi
amajon rti'ic ja ti'ij ja rocnak sacrifi-
cio, in wi c'o jun kach'alal natrutz'at
chi amajon rti'ic maxla arja' numaj
chic rti'ic chakaja' pro xa amwal atat
como arja' rotak chi congana awotak.
Pro xa ca'i' ruc'u'x tok nuti' in numaj
ti'onem ja ranma rmal.
11 Queri' c'a nuban, xc'a rmal ja
congana awotak atat xa chewi' tok
nyojtaji ranma ja kach'alal ja maja'n
ticowiri, amac atat tok nyojtaji ja
kach'alal pro makana' maquita cami
ja Cristo pa rcuenta.
12 Ja c'a tok neban queri' chique ja
kach'alal jari' il mac ja neban, xa ne-
soc ja canma pro makana' cowirnak
chi ta c'a ja canma. Ja tok neban
queri' chique ja kach'alal jari' ni chi
Cristo neban wi' chakaja'.
13 Rmalc'ari' nbij chewe chi anin in
conforme ruq'uin ja ni mchita wi' ti'ij
xtintij ta chwach ja xtiyojtaji ranma
jun wach'alal mwal. Ja wach'alal
wi c'o jun comida nuch'ob chi xajan
nuti' jari' mta moda xtintakchi'ij ta
chi rti'ic.

9

1 Pro ¿la ma in libre ta c'a anin
chakaja'? ¿La ma in apóstol ta c'a?
¿La ma ntz'aton ta c'a rwach ja kajaw
Jesucristo? Ja c'a rixix ¿la ma rmal
ta c'a ja samaj yatajnak chwe rmal ja
kajaw Jesucristo tok xa jun ebanon
chic ruq'uin?
2 Masqui ec'oli ja nebini chi ma
in apóstol ta pro ja chewe ixix bien
ewotak chi in apóstol. Ewotak como

ixix mismo ixocnak retal chi in apóstol, ix retal como xenimaj ja kajaw Jesucristo ja tok xinya' rbixic chewe.
3 Ja c'ari' ntobej wi' chiquewach ja winak ja nebini chi ma in apóstol ta.
4 Ja camic ¿la mta c'a kak'a' ajoj chewe chi noketzuk ja tok nkaban ja samaj xin Dios checojol?
5 In jun chic ¿la mta kak'a' tre chakaja' chi nekacanoj jujun kach'alal ixoki' chi ne'oc kixjayilal in nekac'amel ja tok nekaya'a' rbixic ja rtzobal Dios cani' quibanon ja jule' chic apóstol in cani' quibanon ja rch'alal ja kajaw Jesucristo in cani' rbanon ja Cefas?
6 Owi maxla xa nuyon anin wachbil Bernabé ja mta kak'a' tre chi noketzuk. ¿La xa kayon ajoj ja kas puersa noksamaj ruq'uin kak'a' chi nkatzukbej ki' nech'ob ixix?
7 Pro ¿la c'o ta c'a jun soldado benak pa zona ja maquita xtitzuki in xta arja' xtutzuk ta ri' ruyon? ¿La c'o ta c'a jun ajticola' xtutic ta rtijco'm in maquita xtutij jalal rwach ja rtijco'm tok xtelto? ¿La c'o ta c'a jun yuk'ul tak chicop in maquita xtiyataj jalal leche quixin tre?
8 ¿La xc'a nna'oj anin nuyon ja c'a xinbij kaj chewe ri' nech'ob ixix? ¿La ma queri' ta c'a nbij ja ley xin Dios chakaja'?
9 Queri' cani' nbij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés quewari': —Ja wacax tok quimajon rch'ayic ja trigo maxta tacoj quibozal, ne'e. Pro ¿la cumal wacax tok xuya' ja jun ley ri' ja Dios
10 owi la kumal ajoj? Ni kumal wi' ajoj tok xuya' como jun ajchonla' tok nuban chenoj xa nak ta chi chenojal arja' ni yatal wi' tre chi nquicoti chi raybexic nak k'ij xtiyataj jalal ja cosecha tre.
11 In queri' c'a chake ajoj chakaja', wi c'oli ja rtzobal Dios katicon pa tak ewanma ¿la ma yatal ta c'a chewe ari' chi neya' jalal chake ja c'ol ewq'uin ja nkatzukbej ki'?
12 Ja wi c'o quek'a' jule' chic chewe chi neya' jalal chique ja nquitzukbej qui' pior c'a chake ajoj. Pro masqui c'o kak'a' chewe pro ni mta wi' kac'utuj ta chewe ja tok c'o rjawaxic chake. Pro ja kabanon, kacoch'on kawach chipan nojelal. Ja chake ajoj más na utz nkacoch' nojelal chwach ja xta rmal tzuku ri'il xtiwinakar ta jun problema in rmal ta c'ari' ja problema maquita xtibe más pa nim rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo.
13 Pro jun chic nbij chewe ri' ¿la ma ewotak ta c'a chi ja raj Israel ja nesamaj chipan ja nimlaj templo eje'e' nquetzuk qui' tre ja sacrificio je'e ja noc chipan ja templo ja ntzujux chwach ja Dios? Cani' chique sacerdote ja necojo sacrificio parwi' ja raltar eje'e' c'o jalal ja sacrificio nyataj chique ja nquitzukbej qui'.
14 In queri' c'a chakaja' ja rbin can ja kajaw Jesucristo chake ja nkaya' rbixic ja utzlaj tzij ja rc'amonto. Como arja' xbij chi ja neyo' rbixic ja utzlaj tzij jari' mismo samaj nquitzukbej qui'.
15 Pro masqui c'o nuk'a' tre nojelal ja xinbij chewe ri' pro ni ma nc'utun ta wi' chewe ja ntzukbej wi' in masqui nnataj chewe chipan awa' jun carta ri' pro ma ja ta nwajo' chewe chi neya' chic chwe. Como anin kas ninquicoti nbij chique ja winak chi matinc'utuj ja c'o nuk'a' tre ja ntzukbej wi', jari' wq'uin anin c'o wi' in más na utz ja nincami chwach ja xtiwasax chwe awa' jun nimlaj quicotemal ri'.
16 Pro ma wq'uin ta anin c'o wi' ja tok nya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo, jari' ni chi nukul wi' c'o wi' wi nwajo' owi mani, in tok nya' rbixic jari' ni majun nak ta xtinbij ta chique winak ja xtinya' ta jutz'it nuk'ij rmal. Ja c'a wi matinya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo jari' congana lawulo' chwe.
17 Como jawa' samaj ri' ma wq'uin ta anin c'o wi' wi nban owi matinban pro puersa nban na como ya'on chi nukul rmal ja Dios. Ja wixta xa jun samaj ja xa tzujun chwe jari' c'o ta c'a

nuk'ij ntoj ari'.
18 Pro jawa' samaj ri' c'oli ja rtojbalil jari' ja nimlaj quicotemal nna' kaj rumac ja ni majun pwok nc'am chique winak ja tok nya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chique. Masqui c'o nuk'a' tre chi nc'utuj ja ntzukbej wi' tok nya' rbixic ja utzlaj tzij pro ni matinc'utuj wi'.

19 Queri' c'a nbanon como ja kas ngana anin congana ta winak xquenuch'ec chi nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Masqui in libre pa quek'a' ja winak xa nak ta chi winakil pro nuyon njachon wi' pa quek'a' pro ni pa quek'a' canojelal utzc'a chi e q'uiy xquenuch'ec chique.
20 Ja tok xinq'ueje' chiquicojol ja wach tak aj Israel ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja' utzc'a chi nenuch'ec. Ja c'a tok xinq'ueje' chiquicojol ja rec'o pa ruk'a' ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja' masqui ma inc'o chi ta pa ruk'a' ja ley. Queri' xinban utzc'a chi nenuch'ec.
21 Ja c'a tok xinq'ueje' chiquicojol ja winak ja ma cotak ta ja ley xin Dios ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja'. Pro matibij tzij ari' chi ni mta wi' ley xinnimaj xinmestaj ta ja Dios, ma queri' ta, como inc'o pa ruk'a' ja ley xin Cristo. Queri' c'a xinban ja cani' nqueban eje'e' utzc'a chi nenuch'ec.
22 Ja c'a tok xinq'ueje' chiquicojol ja ma cow ta quewi' canma ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja' utzc'a chi nenuch'ec. Queri' c'a nbanon chique canojel ja winak xa nak ta chi winakil, ma xenuban ta despreciar pro ja nqueban eje'e' queri' xinban anin cuq'uin chakaja'. Xa nak ta rjawaxic chi nban chiquicojol ja winak chi quito'ic ni ja wi' nbanon utzc'a chi ec'oli chique nquewil ja totajem xin Dios mwal.

23 Ja kas ngana anin xtibe ta más pa nim rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chewi' tok nmajon rbanic nojel awa' samaj ri'. Queri' nbanon utzc'a chi anin jun xquinquicot chipan ja rutzil ja rc'amonto ja utzlaj tzij xin Jesucristo chake.

24 Jun ejemplo nya' chewe ri'. Jule' deportista tok nquepaj qui' tre jun c'amc'oj anim ixix bien ewotak chi xa jun chique nch'ecowi ja premio masqui canojel nquic'amc'a' canim. In queri' ta c'a neban ixix chakaja', congana tetija' ek'ij chi rch'aquic ja premio xin Dios.
25 Mta jun deportista ja maquita nucoj ri' ruyon pa ch'a'oj chi rcoch'ic nojelal ja tok ntijoj pon ri' tre ja tz'anem. Queri' nqueban ja deportista utzc'a chi eje'e' nech'ocmaji ja tok c'o jun tz'anem nbani pro ja premio nquech'ec jari' xa c'o q'uisic trij. Pro ja premio ja xtikach'ec ajoj jari' ni mta wi' q'uisic trij.
26 Rmalc'ari' tok congana ncojon wi' pa ch'a'oj chi rch'aquic ja premio xin Dios in mta ari' ja maquita ntz'elwachin pon ja bar xquinekaj wi'.
27 Congana cow nchapon kaj wi' nuyon, matinya' lugar tre ja ncuerpo xquinruban ta mandar nak c'o rgana nuban pro ja nbanon, anin ninbano mandar rxin. Congana lawulo' ari' ja wi anin nya' rbixic chique jule' chic nak rjawaxic chi nqueban chi rch'aquic ja premio pro wi matinch'ec anin.

10

1 Queri' nbij chewe wach'alal como bien turkaj chewe nak queban ja kati't kamama' ojer ja tok xe'elto pan Egipto. Mta jun chique ja maquita chajixi maquita waraxi chuxe' ja sutz' ja takto rmal ja Dios chi cuc'axic. Xek'ax chipan ja mar in xeto'i pro ni canojelal.
2 Quejach qui' pa ruk'a' ja Moisés pro ni canojelal chi arja' nuc'an quixin, jari' queban cani' xeban

bautizar chipan ja sutz' in chipan ja
mar chakaja'.
3 Quetij ja way xin Dios pro ni cano-
jelal in xa jun rwach quetij.
4 Quetij ja ya' xin Dios pro ni cano-
jelal in xa jun rwach quetij chakaja'.
Como c'oli ya' quetij ja pan abaj xelto
wi' in ja rabaj jari' retal chi ja Cristo
ni tran wi' chiquij ja tok xek'ax pa tak
lugar je'e.
5 Pro masqui yataj chique canojelal
chi quetz'at ja nimak tak milagro ja
c'a xinbij kaj chewe ri' pro xa e jun
ca'i' chique ja ma xpi ta ryewal ja Dios
chiquij. Queri' nbij chewe como xa e
jun ca'i' chique ja ma xq'ueje' can ta
quibakil chipan ja lugar ja chakijlaj
ulew.
6 Ja c'a camic wach'alal nojel awa'
ja bantaj chique ja c'a xinbij kaj
chewe ri' jari' ocnak jun ejemplo
chake, nokrxibej utzc'a chi matika-
yarij ajoj ja banoj itzelal ja cani' que-
ban eje'e'.
7 Maxta c'o rachbal jun winak owi
rachbal jun nakun xteya' ta ruk'ij
ja cani' queban jule' chique. Como
eje'e' c'o jun nmak'ij quec'ul ya'bal
ruk'ij rachbal jun wacax cani' tz'ibtal
can quewari': —Ja winak xetz'abe'e
in quemaj rbanic jun nimlaj wa'im.
Xeyictaji in quemaj rbanic jun itzel
tz'anem. Jari' quic'ulbej ruk'ij ja
rachbal wacax, ne'e.
8 Maxta komacun cuq'uin ixoki' ja
cani' queban jule' chique. Como
xuban jutij ec'oli chique queban ja
il mac cuq'uin ixoki' in e veintitrés
mil ja xecam rmal pro jari' mismo k'ij
xecami.
9 In jun chic, maxta kas k'alawachili
tikamaj rc'ambajaxic jani' rpaciencia
ja kajaw Dios xtikaban ta ja ma
utz ta xtikabij ta chi mta nuban
chake ja cani' queban jule' chique.
Como xuban jutij ec'oli chique xeti'
cumal cumatz in xecami pro rumac
ja xajutij quimajon rc'ambajaxic
rpaciencia ja kajaw Dios tok ban
queri' chique.
10 In jun chic, maxta temaj wix-
wotem xtech'a' ta tre ja Dios ja nuban
chewe ja cani' queban jule' chique
eje'e'. Como xuban jutij ec'oli chique
peti jun banol camíc xe'urcamsaj pro
rumac ja wixwotem nqueban ja tok
ban queri' chique.
11 Nojel awa' ja c'a xinbij kaj
chewe ri' bantaji chijujunal utzc'a
chi noc ejemplo chique ja winak
chi nerxibej in tz'ibtal can utzc'a
chi noc jun paxbanem chake ajoj ja
rokc'o chipan ja q'uisbal rxin nojel ja
tiempo ja chominto je'e rmal ja Dios.
12 Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi con-
gana cow ixpa'li nena' kaj kas tebana'
cuenta, matzij quixkaj ixix chakaja'.
13 Ja c'a rixix mta jun prueba
ewilon chipan ja rec'aslemal ja
maquita ec'oli winak ek'axnak chic
chipan. Ja c'a Dios arja' matuya'
lugar tre chi npi jun prueba chewij
ja maquita nixcowini necoch' como
arja' ni nuban wi' cumplir ja rtzujun
chake. Ja c'a wi xquixrc'ambajaj
chipan jun prueba pro nuya' na
chewe chakaja' nak nc'atzin chewe
chi neto' ewi' chipan utzc'a chi
nixcowini necoch'.
14 Rmalc'ari' chak'laj wach'alal ja
tok nbij chewe, majutij teya' ruk'ij
rachbal jun winak owi rachbal jun
nakun.
15 Ixix c'ol ena'oj, bien c'a tech'obo'
rij rwach ja xtinbij chewe ri'.
16 Ja tok nkanataj rcamic ja Cristo
c'o jun vaso vino nkamaltioxij tre
ja Dios in nkatij. Ja tok nkatij ¿la
ma jun ta c'ari' nkaban ruq'uin ja
Cristo nech'ob ixix? como ja vino jari'
rquiq'uel. In chakaja' c'oli ja caxlan-
way nkawech' in nkatij. Ja tok nkatij
¿la ma jun ta c'ari' nkaban ruq'uin ja
Cristo nech'ob ixix chakaja'? como ja
caxlanway jari' rcuerpo.
17 Como xa jun mismo caxlanway
ja nkatij rmalc'ari' tok xa jun cuerpo
kabanon masqui ok q'uiy. Queri'
rbanic como kanojel xa jun mismo
caxlanway ja nkatij.
18 In tewasaj ena'oj trij chakaja' ja
nqueban ja tinamit Israel, eje'e' tok
nqueti' ja sacrificio je'e ja ntzujux
parwi' ja raltar ¿la ma jun ta c'ari'

nqueban ruq'uin ja Dios ja rajaw ja
raltar nech'ob ixix?
19 Camic maxla ec'oli chewe
quewa' quimajon rch'obic ri': —Pro
¿nak c'a rbanic ja nbij chic ja Pablo
le', la c'ol ek rc'aslemal ja rachbal
jun winak owi rachbal jun nakun?
In chakaja' ja ti'ij ja noc sacrificio
chwach rachbal jun winak owi
chwach rachbal jun nakun ¿la c'ol ek
rc'amonto, la junwi' na chwach xa
nak ta chi ti'ijal? maxla neche' kaj.
20 Pro ma ja ta nbij chewe. Ja nbij
chewe quewa' rbanic ri', ja winak ja
ma cotak ta rwach ja Dios eje'e' tok
c'o je'e sacrificio nquitzujuj chwach
rachbal jun winak owi chwach rach-
bal jun nakun jari' chique demonio
nquitzujuj wi' in ma tre ta ja Dios.
Ja c'a rixix ni majun ngana xta jun
xteban ta cuq'uin demonio.
21 Ni majun moda xtetij ta ja vino
rxin ja kajaw Jesucristo xteban ta jun
ruq'uin in xtetij chi ta c'a ja vino
quixin demonio xteban chi ta jun
cuq'uin. Ni majun moda xtetij ta ja c'o
chwach ja mesa rxin ja kajaw Jesu-
cristo in xtetij chi ta c'a ja c'o chwach
ja mesa quixin demonio.
22 Owi ¿la utz on nech'ob ixix ja
xta jun xtikaban cuq'uin demonio in
xtiyictaj ryewal ja kajaw Jesucristo
chakij rmal? ¿La más ta c'a kachok'ak'
ajoj chwach arja' chi xkoch'ojin ta
ruq'uin chewi'?

* * * * * * * * * *

23 Ni katzij wi' chi c'o nuk'a' tre
nojelal pro xarwari' wi pa tak rubey
ncoj wi' como c'o je'e ja mta utzil
r'camonto. C'o nuk'a' tre nojelal pro
c'o je'e ja mta q'uiyem rc'amonto
chake chibil tak ki' tre ja yukulbal
kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
24 Maxta c'o jun chewe xta ja'
nuch'ob ja c'o rc'amonto tre arja'
ruyon pro ja nuban, tich'obo' c'a ja c'o
rc'amonto chique ja jule' chic rachbil.
25 Ja c'a tre ti'ij ja nc'ayix pa c'aybal
wi newajo' neti' teti'a', mta nuban
wi neti' xa nak ta chi ti'ijal pro xar-
wari' maxta tec'waxaj razón wi oc-
nak sacrificio ja ti'ij chwach rachbal
jun winak owi rachbal jun nakun,
maxta quewa' tech'ob kaj ri': —Maxla
xajan nti'i jawa' ti'ij ri', maxta quix-
che' kaj.
26 Utz ja wi neti' como rxin ja
kajaw Dios ja rwach'ulew in rxin
arja' chakaja' nojelal ja c'o chwach ja
rwach'ulew.
27 Ja c'a tre jun winak ja ma rotak
ta rwach ja Dios wi nixruban invitar
chi nixewa' ruq'uin in wi c'ol egana
nixbe jix. Ja c'a tok emajon wa'im
ruq'uin utz wi neti' xa nak ta nucoj
chewach, mta nuban pro xarwari' ja
tok nucoj chewach maxta tec'waxaj
razón wi ocnak sacrificio chwach
rachbal jun winak owi chwach rach-
bal jun nakun, maxta quewa' tech'ob
kaj pa tak ewanma ri': —Maxla xajan
nti'i jawa' wari', maxta quixche' kaj.
28 Pro wi chaka jalal c'o jun nbin
chewe: —Jala' nati' le' ocnak sacrificio
chwach rachbal jun winak, wi ne'
chewe, mejor ma teti' ta c'a. Como ja
ranma arja' nbini chi xajan wi neti'
xa chewi' tok nbij anin chewe chi ma
teti' ta. Como ja rwach'ulew rxin ja
kajaw Dios in rxin arja' chakaja' nojel
ja c'o chwach ja rwach'ulew.
29 Pro xc'a rumac ja nbij ja ranma
arja' tok anin nbij chewe chi mateti'
in ma rumac ta ja nbij ja rewanma
ixix. Queri' nbij chewe como ni ma
xajan ta wi' wi nkati', libre ja kanma
in ma rubey ta c'o ta jun xtibij ta
chake chi xajan.
30 Ja c'a wi nkamaltioxij tre ja Dios
ja nkati' ma rubey ta c'ari' ja xta itzel
nbix chake tok nkati' como nkamal-
tioxij tre.
31 Queri' c'a rbanic wach'alal, ja tok
c'oli wa'im neban owi xa nak ta ja
neban xarwari' c'o ta rc'amonto tre ja
xtiyabex ruk'ij ja Dios rmal.
32 Maxta c'oli teban ja xta ofensa
rc'amonto chique winak, nixtac'a
chique ta ja ma e kach'alal ta chi
aj Israel chi ma aj Israel ta in
nixtac'a chique ta chakaja' ja kach tak
ralc'wal Dios.
33 Cani' nbanon anin chique winak
xa nak ta chi winakil, ni mta wi' nban

chiquewach ja xa ofensa rc'amonto chique. Ma ja ta nch'ob ja xa ruyon chwe anin c'oli rc'amonto pro ja c'oli rc'amonto chique ja jule' chic jari' nmajon rch'obic utzc'a chi eje'e' nquewil ja totajem xin Dios.

11

1 Ja cani' nbanon anin chique winak wach'alal queri' ta c'a neban ixix chique chakaja', tec'ama' ja rejemplo wxin como anin chakaja' nc'amon ja rejemplo rxin ja Cristo.

* * * * * * * * * *

2 Ja c'a camic wach'alal, anin congana ninquicot chewij ja ni ninurkaj wi' chewe ja tok c'oli xa nak ta ja neban, ninquicot chewij rmal ja remajon rnimaxic ja tijonem ja nya'on can chewe.

3 Pro c'oli nwajo' nch'ob chewach ri', ja cajaw canojel ja rachi'i' jari' ja Cristo, ja rajaw ja rixok jari' ja rachi in ja rajaw ja Cristo jari' ja Dios.

4 Jun achi tok arja' rmajon banoj oración owi rmajon rya'ic rbixic ja k'alasan chwach rmal ja Dios in wi c'oli ja rbotzben rwi' jari' xa ruq'uix ja rajaw nuya'.

5 Ja c'a tre jun ixok tok arja' rmajon banoj oración owi rmajon rya'ic rbixic ja k'alasan chwach rmal ja Dios in wi mta rbotzben rwi' jari' xa ruq'uix ja rajaw nuya'. Ja wi queri' nuban ja rixok jari' junan ruq'uin ja cani' nsocaxel ja rsamal rwi' pro ni nojelal.

6 Queri' nbij chewe como ja rixok wi mta rgana nubotz rwi' mejor tikupijel c'a ja rsamal rwi'. Nowi xa q'uixbal tre jun ixok wi nkupixel ja rsamal rwi' owi nsocaxel chi nojelal mejor ja nuban tibotzo' c'a rwi'.

7 Ja c'a rachi ma rubey ta ja wi nubotz rwi' como arja' imagen rxin Dios in ruq'uin arja' natz'at wi' chi congana nim ruk'ij ja Dios. Pro ja rixok ruq'uin arja' natz'at wi' chi congana nim ruk'ij ja rachi.

8 Queri' nbij chewe como ja tok kas tz'ucarsaxi ja nabey achi ma ruq'uin ta ixok pi wi' pro ja tok kas tz'ucarsaxi ja rixok ruq'uin achi pi wi'.

9 In jun chic, ja rachi ma rmal ta ja rixok tok tz'ucarsaxi, ja tok tz'ucarsaxi ja rixok jari' rmal ja rachi tok tz'ucarsaxi.

10 Rmalc'ari' tok nbij chewe chi jun ixok arja' yatal trij chi nubotz rwi' como jari' retal chi c'o rajaw pa'l trij. Ja tok nubotz rwi' jari' utz nquetz'at ja ángel.

11 Pro ja kaniman ja kajaw Jesucristo xa ok junan chi achi chi ixok chake. Ja rachi nc'atzin ixok tre in ja rixok nc'atzin achi tre.

12 Queri' nbij chewe como ja tok tz'ucarsaxi ja nabey ixok ruq'uin achi pi wi' in ja c'a camic tok nokalaxi ja rok achi'i' ruq'uin ixok nokpi wi'. Xarwari' ni majun ja maquita ruq'uin Dios npi wi'.

13 Tech'obo' kaj chi utz eyon, jun ixok ¿la yatal trij nech'ob ixix chi nuban oración ruq'uin ja Dios ja wi ma rbotzon ta rwi'?

14 Ixix bien ewotak chi jun achi ni rxin wi' chi ma nimak ta ja rsamal rwi' nowi nuya' lugar tre chi nimak neli cani' jun ixok jari' xa q'uixbal tre.

15 Pro jun ixok ni rxin wi' chi nimak ja rsamal rwi' jari' cani' jun adorno rwekben ri'. Como arja' yatajnak tre chi nimak ja rsamal rwi' ocnak botzbal rwi'.

16 Ja c'a wi c'o jun chewe ja ma conforme ta ruq'uin ja c'a xinbij kaj chewe ri', wi solo nuch'a', tirotakij c'a chi ja wachbil xa junan nkach'ob cuq'uin trewa' wari' in queri' nkach'ob cuq'uin ja jule' chic iglesia chakaja' xa bar ta tri' nquemol wi' qui' pa rubi' ja Dios.

* * * * * * * * * *

17 Pro anin maquinquicot chewij ja xtinbij chic chewe ri' wach'alal como ja tok nemol ewi' mta q'uiyem rc'amonto tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro ja moloj ri'il neban, na xa más na lawulo' nixel rmal.

18 Como ec'oli nebin chwe chi ma jun ta neban ja tok nemol ewi' chi

rnataxic ja Jesucristo, jari' xa división ja nixtajini neban. Jari' ja nch'a' chewe nabey. Anin matinnimaj nojel ja rewil nbixi pro can nnimaj ja bin chwe chi ma jun ta ebanon.

19 Nnimaj como c'o je'e división nbantaj na checojol utzc'a chi nixc'ambajaxi utzc'a chi bien nk'alajin na echinatak chewe ja kas katzij chi ncajo' ja Dios.

20 Ja c'a tok nixekaj chipan ja lugar ja bar nemol wi' ewi' chi rbanic ja cena rxin ja kajaw Jesucristo ¿la katzij c'a chi rxin arja' ja cena neban nech'ob ixix? Jari' ma rxin ta ja neban.

21 Queri' nbij chewe como ja tok nerila' ja hora xin wa'im nemajla' rtijic eyon ja rewxin chejujunal, matewaybej na ewi' in tok nq'uiswani ec'oli tak meba'i' chewe mta quixin neya', ni nk'ak'an wi' quepan in ec'oli chewe xa nek'abari.

22 Ja c'a wi xa queri' neban ¿nak tre tok ma pa tak ewochoch ta nixwa' wi'? ¿La mta la'an ewochoch chewi'? Owi maxla xa itzel chic ne'etz'at ja kach'alal ja re tinamit xin Dios tok neban queri', maxla xa egana neban chique ja tak meba'i' cani' ma ec'o ta. Ja camic ¿nak nbij chewe nech'ob ixix, la ninquicot chewij ja neban queri'? Jari' ma can ta.

23 Queri' nbij chewe wach'alal como ma queri' ta neban tre ja cani' xinc'ut chewach. Como ja k'alasax chinwach anin rmal ja kajaw Jesús jari' ja xinc'ut chic chewach ixix in quewa' rbanic ri'. Ja kajaw Jesús jari' ak'a' tok xajalal maja'n tijach pa quek'a' ja winak ja xetzelan rxin, arja' xuc'am ja caxlanway in xmaltioxij tre ja Dios.

24 C'ac'ari' xuwech' ja caxlanway in quewa' xbij chique ja rapóstol ri': —Jawa' caxlanway ja xinwech' ri' jawa' ncuerpo anin como ja xtiban tre ja ncuerpo cani' nwech'i, nincamsax na pan ecuenta. Camic tec'ama' in tetija' in nijawawa' xtenatbej wxin, ne'e.

25 Queri' xuban chic tre ja jun vaso vino chakaja', ja tok colbetaji wa'im rmal xuc'am in quewa' xbij chic chique ri': —Ja vino ja c'o chipan ja vaso ri' jawa' nquiq'uel ocnak rseguro ja c'ac'a chominem ja rchomin ja Dios. Ja tok xtetij xa nak ta chi tiempo'al xtetij wi' je'e nijawawa' xtenatbej wxin chakaja', ne'e.

26 Queri' c'a ja kas mero rbanic, jawa' caxlanway ri' rachbil ja riya'l uva tok xtetij xa nak ta chi tiempo'al xtetij wi' je'e jari' cani' neya' rbixic ja rcamic ja kajaw Jesucristo in c'a tokori' netanba' rtijic ja tok xtipi chic jutij.

27 Rmalc'ari' nbij chewe, xa nak ta xtitijowi ja caxlanway, xa nak ta xtitijowi ja vino ja nkanatbej rcamic ja kajaw Jesucristo in wi xa ma ch'obol ta nuban tre rtijic jari' xajan ja nuban, xa itzel nuban tre rcuerpo ja kajaw Jesucristo rachbil rquiq'uel.

28 Pro mejor ja neban, tec'ambajaj kaj ja rewanma eyon jani' ebanon chejujunal, c'a tokoc'ari' utz netij ja caxlanway rachbil ja vino.

29 Queri' nbij chewe como xa nak ta xtitijowi jawa' caxlanway ri' rachbil ja vino in wi xa ma ch'obol ta nuban tre rtijic jari' xa castigo xin Dios nsiq'uij trij, xa matich'obtaj rmal nak ja kas mero rbanic ja cuerpo rxin ja kajaw Jesucristo.

30 Como xa ma ch'obol ta neban tre rtijic ja cena rxin ja kajaw Jesucristo xa chewi' tok e q'uiy chewe ja ma kas ta c'o quichok'ak', xa e yawa'i' in xa chewi' chakaja' tok e q'uiy chewe ja xecami.

31 Pro ja c'a wi ajoj mismo nkac'ambajaj kaj ja kanma kayon in wi nkachomij ja ma utz ta kabanon jari' mta ja castigo xin Dios xtipi ta chakij.

32 Pro ja tok c'oli ja castigo xin Dios npi chakij jari' katijoxic nbani utzc'a chi makotakel chijutij chipan ja nimlaj rpokonal ja bar xquetakel wi' ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x.

33 Queri' c'a rbanic wach'alal in rmalari' tok nbij chewe, ja tok nemol

ewi' chi rbanic ja wa'im tewaybej na ewi', junan ta nixoqui pa wa'im.
34 Ja c'a wi c'o jun chewe congana nk'ak'an rupan in matucoch' mejor tiwa'el pa rochoch. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi mta castigo xin Dios nesiq'uij chewij ja tok nemol ewi'. Ja c'a tre ja jule' chic razón ja xec'waxaj chwe c'a tokori' xtinchomij ja tok xquinekaj ewq'uin.

12

1 Ja c'a camic wach'alal noktzijon jurata ewq'uin tre ja nkacochij je'e tre ja rEspíritu Santo chi nokcowini nkabanbej ja samaj xin Dios, mta ngana ja maquita nch'obtaj emwal nak rbanic.
2 Ixix bien ewotak chi ja nabey chaka bar ta tri' xixc'amarel wi' chipan jule' tijonem ja ma tijonem xin Dios ta, xa cachbal winak xa rachbal nakun je'e xeya' quek'ij. Xeya' quek'ij pro nixtac'a netzijon ta jutz'it.
3 Rmalc'ari' ja tok anin nch'ob na chewach camic nak rbanic ja rEspíritu Santo. Ja tok c'o jun winak rmajon tzij xa nak ta chi winakil ja wi Espíritu Santo uc'ayon rxin chi rbixic ja tzij arja' mta moda itzel ta xtitzijon ta tre ja Jesús. In chakaja' ni majun winak xticowin ta xtibij ta tre ja Jesús chi arja' rajaw nojelal, xtiche' ta tre, ja wi maquita c'oli ja rEspíritu Santo uc'ayon rxin chi rbixic.
4 Pro q'uiy rwach ja nkacochij je'e tre ja rEspíritu Santo chi nokcowini nkabanbej ja samaj xin Dios pro xarwari' xa jun mismo Espíritu Santo nsipan chake chi nojelal.
5 In q'uiy rwach chakaja' ja samaj xin Dios pro xa jun mismo kajaw Jesucristo ja ncojo kaxin chi rbanic ja samaj.
6 In q'uiy rwach chakaja' ja poder nkacoj chi rbanic ja samaj xin Dios pro xa jun mismo Dios ja nyo' chake ja poder kanojelal xa nak ta chi poderal.
7 Pro c'oli nyataj chake rmal ja rEspíritu Santo chikajujunal chi nokcowini nkak'alasbej ja samaj ja nuban ja rEspíritu Santo chikacojol. Pro jari' nyataj chake utzc'a chi nkatobej ki' chibil tak ki'.
8 Queri' c'a rbanic como ec'o jule' chake ja nyataj chique rmal ja rEspíritu Santo chi necowini nqueya' rbixic jani' rna'oj ja Dios. In ec'o c'a jule' chic ja nyataj chique chi necowini nqueya' jun tijonem ja nc'ut chiquewach rmal ja mismo Espíritu Santo.
9 In ec'o na jule' chic ja nyataj chique rmal ja mismo Espíritu Santo chi congana nim ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios. Ec'o na jule' chic ja nyataj chique rmal ja mismo Espíritu Santo chi necowini nequitzursaj winak tre yobilal je'e.
10 Ec'o na jule' chic ja nyataj chique chi necowini nqueban milagro, in jule' chic nyataj chique chi c'o je'e nk'alasax chiquewach rmal ja Dios chi nqueya' rbixic, in jule' chic ja nyataj chique chi necowini nquech'ob nak chi espiritu'al c'ayon quixin ja winak tok netzijoni, la Espíritu Santo owi ma Espíritu Santo ta. Ec'o na jule' chic ja nyataj chique chi necowini netzijon chipan jule' tzobal masqui ma cotakin ta ja tzobal in jule' chic ja nyataj chique chi necowini nquik'axaj ja tzij ja nbix chipan ja jule' chic tzobal.
11 Pro xarwari', xa jun mismo Espíritu Santo ja nyo' chake nojel awa' samaj xin Dios ja c'a xinbij kaj chewe ri', arja' nuya' kasamaj chikajujunal ja c'o rgana nuya' chake.

* * * * * * * * * *

12 Cani' rbanic ja racuerpo q'uiy rwach rc'an como c'o ruk'a', c'o rkan, c'o parwach pro xa jun cuerpo rbanon. Nojel ja rc'an ja racuerpo masqui q'uiy rwach pro xa jun cuerpo rbanon. In queri' c'a rbanic ja Cristo chakaja', masqui ok q'uiy ja yukul kac'u'x ruq'uin pro xa jun kabanon ruq'uin.
13 Queri' nbij chewe como xa jun mismo Espíritu Santo xokbanbex ba-

utizar kanojelal, xa jun cuerpo ban chake chi ok aj Israel chi ma ok aj Israel ta, chi ok esclavo chi ok libre, xa jun mismo Espíritu Santo ja xoc pa tak kanma chi nimlaj kanojelal.

14 Queri' rbanic como jun cuerpo ma jun miembro ta rc'an, q'uiy rwach ja rc'an.

15 Tac'a ja rawakan xtibij ta chawe: —Anin como ma yatajnak ta chwe chi inocnak ta k'abaj chewi' tok ni majun ngana xtinban ta jun ruq'uin ja racuerpo, xtiche' ta chawe, masqui queri' nbij pro ni jun wi' rbanon ja rawakan ruq'uin ja racuerpo.

16 In chakaja' ja rawxquin xtibij ta chawe: —Anin como ma yatajnak ta chwe chi inocnak ta pawachaj chewi' tok ni majun ngana xtinban ta jun ruq'uin ja racuerpo, xtiche' ta chawe, masqui queri' nbij pro ni jun wi' rbanon ja rawxquin ruq'uin ja racuerpo.

17 Ja racuerpo wixta pawachaj chi jun jari' maticowin c'a nc'axaj ari' ja nbixi, o wixta xquinaj chi jun jari' maticowin c'a nuna' rxula' nakun ari' chakaja'.

18 Pro ja kas mero rbanic ja kacuerpo, ja Dios arja' chomini bar xucoj wi' ja kak'a', bar xucoj wi' ja kakan rachbil ja jule' chic miembro rxin ja kacuerpo, arja' cha'owi bar xucoj wi' chijujunal.

19 Ja racuerpo wixta pawachaj chi jun jari' ma cuerpo ta c'ari'.

20 Pro ja kas mero rbanic, q'uiy miembro rc'an ja racuerpo pro xa ni jun cuerpo wi' rbanon.

21 Ja panawach mta moda xtibij ta tre ja rak'a': —Atat ni majun asamaj chwe, xtiche' ta tre. In chakaja' ja rawí' mta moda xtibij ta tre ja rawakan: —Atat ni majun asamaj chwe, xtiche' ta tre chakaja'.

22 Pro ja kas mero rbanic, c'o na jule' miembro rxin ja kacuerpo ja ma kas ta c'o rchok'ak' nokche' tre, pro congana nc'atzin tre ja kacuerpo.

23 In c'o na jule' miembro rxin ja kacuerpo ja ma nimak ta ruk'ij chwach ja kapalaj owi pakawach ja nkach'ob ajoj pro jari' miembro lok' nkana' in nkawek. In jule' chic ja ni ma yatal ta wi' tre ja maquita nweki pro jari' más chi na nkaban cuenta.

24 Jari' más chi na nkaya' pa cuenta chwach ja jule' chic ja ma rjawaxic ta tre chi nweki. Pro ja Dios arja' bien rbanon rbanic ja kacuerpo, bien rchomin utzc'a chi más chi na lok' xtina'i ja jule' miembro ja ma kas ta nimak ruk'ij ntz'ati.

25 Queri' rbanon utzc'a chi ja kacuerpo mta división nuban pro ja c'a nuban, ja kak'a' rachbil kakan rachbil ja jule' chic miembro rxin ja kacuerpo xa jun nuban in lok' nuna' ri' chibil tak ri'.

26 Queri' c'a rbanic, tok c'o jun miembro rxin ja kacuerpo nti'oni nti'on c'ari' chi jun ja kacuerpo, ja c'a tok c'o jun miembro rxin ja kacuerpo nya' ruk'ij nquicot c'ari' chi jun ja kacuerpo chakaja'.

27 Ja c'a rixix ix cuerpo rxin ja Cristo, ix miembro chejujunal rxin ja rcuerpo.

28 Ja Dios arja' q'uiy rwach ja samaj xuya' chake ja nkamol ki' pa rubi' ja Cristo. Nabey xerucha' ja xe'oc apóstol, pa rucab xerucha' ja xe'oc profeta, pa rox xerucha' ja xe'oc maestro. C'ac'ari' xerucha' ja xe'oc banol milagro, c'ac'ari' xuya' quisamaj jule' chic cani' chique ja nequitzursaj yawa'i' in chique ja nequeto' ja c'o rjawaxic chique in chique ja ne'uc'an quixin ja kach'alal in chique ja netzijon chipan jule' tzobal ja ma cotakin ta.

29 Ma canojel ta e'ocnak ta apóstol, ma canojel ta e'ocnak ta profeta, ma canojel ta e'ocnak ta maestro, ma canojel ta e'ocnak ta banol milagro.

30 Ma canojel ta yatajnak ta chique chi nequitzursaj yawa'i', ma canojel ta yatajnak ta chique chi netzijon chipan jule' tzobal, ma canojel ta yatajnak ta chique chi nquik'axaj ja tzij ja nbix chipan ja jule' tzobal.

31 Pro ja samaj ja c'o más q'uiyem rc'amonto tre quic'aslemal ja kach'alal ni ta ja wari' netij ek'ij

chi rcochixic. Xarwari' c'o jun bey nch'ob chewach camic ri' pro jun bey ja congana nim ruk'ij, mchita jun bey nk'i'o ta rxin, jari' bey awc'an ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal.

13

1 Anin wixta ni ta majun tzobal ja maquita nincowini nintzijon chipan, wi tzobal quixin winak owi tzobal quixin ángel chakaja' pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' xa junan ninel ruq'uin jun ch'ich' tok nk'omaxi ja xa mta rc'amonto rukul nc'axaxi.

2 In jun chic, wixta yatajnak chwe chi inocnak jun profeta pro jun profeta ja ni ta majun ja maquita k'alasan chwach ja wawan chiquewach winak rmal ja Dios, jun profeta ja ni ta majun ja maquita rotak pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun inocnak wi'. Ja wixta majun falta tre ja yukulbal nuc'u'x ruq'uin ja Dios in rmaltari' xtinbij ta tre jun jayu' chi nk'ax cha jun lugar chic in xquinrnimaj ta pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun inocnak wi' chakaja'.

3 In jun chic, masqui xtinjach ta ja meba'il ja c'o wq'uin chique ja tak meba'i' chi nquitzukbej qui', pro ni nojelal, pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun nak ta rc'amonto chwe. Masqui xtinya' ta wi' pa camíc chi xtiporox ta ja ncuerpo pro wi mta ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pa nc'aslemal jari' ni majun nak ta rc'amonto chwe chakaja'.

4 Ja c'a tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' c'ayew chi npit awayewal chiquij winak pro ja naban chique, solo utzil. Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' mta moda xtiquiakir ta ja rawanma chiquij winak in nixtac'a xtaya' ta ak'ij chiquewach in nixtac'a xtana' kaj ta chakaja' chi congana at nim.

5 Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' mta moda ja xta nij agana wi' xtaban ta je'e ja xa junwi' xtiquena' winak amwal in nixtac'a xtaban ta ja xa ruyon chawe atat c'oli rc'amonto in nixtac'a chaka c'oli mani xtaban ta awayewal in nixtac'a xtac'ol ta pan awanma chakaja' ja ma utz ta nbạn chawe cumal winak pro jari' namestaj.

6 Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal in wi c'o jun winak nkaj pa ril jari' mta moda xcatquicot ta trij pro ja wi nsamaji ja utzlaj tzij xin Jesucristo chipan ja rc'aslemal jari' natquicot trij.

7 Ja tok c'oli ja rajoben ri'il xin Dios nsamaji pan ac'aslemal jari' ni majun nak ta ja maquita nacoch' in ni mta wi' ja maquita yukul ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in ni mta wi' ja maquita awayben nojelal ja rtzujun chake ja Dios in ni mta wi' chakaja' ja maquita cow natpe'e chwach nojelal xa nak ta npi chawij.

8 Ja rajoben ri'il xin Dios ni mta wi' ja xtoc'o ta ruk'ij. Pro ja yatajnak je'e chake chi nokcowini nkaban jari' xa noc'o ruk'ij, cani' tre ja naya' rbixic ja k'alasan je'e chawach rmal ja Dios in cani' tre ja nattzijon chipan jule' tzobal ja ma awotakin ta in cani' tre ja naya' jun tijonem ja nc'ụt chawach rmal ja rEspíritu Santo.

9 Ja wi nkaya' ja tijonem ja nc'ụt chikawach rmal ja rEspíritu Santo pro xarwari' ni c'o wi' ja ma kotak ta, owi ok profeta xin Dios pro xarwari' ni c'o wi' ja ma k'alasan ta chikawach chakaja'.

10 Xa chewi' tok nbij chewe chi xa noc'o ruk'ij ja samaj ja yatajnak chake, tokori' xtoc'o ruk'ij ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo xturk'alasaj na chikawach nojelal ja maja'n tikotakij pro ni majun ja maquita nurk'alasaj chikawach tri'.

11 Tac'a anin tok c'a in tac'al na, ja cani' netzijoni tak ac'ala' queri' c'a xintzijon anin chakaja'. Ja cani' nquena' kaj ja tak ac'ala' queri' xinna'

kaj anin chakaja'. Ja cani' quina'oj tak
ac'ala' queri' nna'oj anin tri' chakaja'.
Pro jari' xa xoc'o ruk'ij como xinoc
achi, q'ueje' can ja cani' rbanic jun
tac'al.
12 In queri' c'a chake ajoj camic,
c'o je'e ja xin Dios kotak pro xar-
wari' ma claro ta chikawach nojelal,
cani' tre tok natz'at awach chipan jun
ch'ich' ja ma bien ta claro natca'y
chipan. Pro ja tok xtuc'ul ri' kawach
ruq'uin ja Jesucristo jari' ni claro
chic chikawach tri'. Ja camic masqui
wotak jani' rna'oj ja Dios pro c'a c'o
na ja ma kas ta claro chinwach nak
rbanic. Pro ja tok xtipi chic jutij ja
Jesucristo jari' ni claro chic chinwach
tri' pro ni nojelal, cani' tre ja Dios
camic arja' ni bien claro chwach jani'
ja nna'oj anin pro ni nojelal.
13 Queri' c'a rbanic wach'alal, c'oli
ja ni mta wi' ja xtoc'o ta ruk'ij, jun,
ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios, in
jun chic, ja nkaybej más ja rutzil xin
Dios, in jun chic, ja rajoben ri'il xin
Dios. Jawa' roxi' ri' ja c'a xinbij kaj
chewe jari' ni matoc'o wi' ruk'ij pro
ja rajoben ri'il xin Dios jari' ja más na
nim ruk'ij tre ja roxi'.

14

1 Ja rajoben ri'il xin Dios ni ta ja
wari' nixocla' il tre chi nsamaji pan
ec'aslemal in tetija' ek'ij chakaja' chi
rcochixic ja samaj ja nyataj je'e chake
rmal ja rEspíritu Santo. Pro ja kas
nwajo' chewe wach'alal, c'o jun tre ja
samaj ja más chi ta na xteyarij, jari'
chi nyataj chewe chi nixcowini neya'
rbixic chibil tak ewi' ja nk'alasax je'e
chewach rmal ja Dios.
2 Ja c'a tok nattzijon chipan jun
chic tzobal ja ma awotakin ta jari'
ma cuq'uin winak ta nattzijon wi',
ruq'uin Dios ja nattzijon wi'. Ma
cuq'uin winak ta como ja winak
maquecowini nquech'ob ja nabij. Ja
nabij, Espíritu Santo uc'ayon awxin
chi rbixic pro ja nec'axan awxin xa
awatal chiquewach.
3 Pro ja c'a tok naya' rbixic ja
k'alasan chawach rmal ja Dios jari'
cuq'uin winak nattzijon wi'. Ja
nec'axan awxin necowini nquech'ob
ja nabij in c'o q'uiyem rc'amonto
tre ja quic'aslemal, paxbanem
rc'amonto chique in nyukbax
quec'u'x rmal.
4 Ja tok nattzijon chipan jun chic
tzobal ja ma awotakin ta jari' mta
q'uiyem rc'amonto chique ja jule'
chic, xa ayon atat natq'uiy kaj
rmal pro ja c'a tok naya' rbixic ja
k'alasan chawach rmal ja Dios jari'
c'o q'uiyem rc'amonto chique ja
riglesia.
5 Anin c'o ngana xtiyataj ta chewe
ewanojel chi nixcowini nixtzijon
ta chipan jule' chic tzobal ja ma
ewotakin ta pro ja más chi na
ngana xtiyataj chewe ewanojel chi
nixcowini neya' ta rbixic ja nk'alasax
je'e chewach rmal ja Dios. Más na
nim ruk'ij ja naya' rbixic ja nk'alasax
je'e chawach rmal ja Dios chwach
ja nattzijon chipan jun chic tzobal
ja ma awotakin ta. Owi natcowini
nak'axaj ja tzij ja nabij chipan ja jun
chic tzobal, wi c'o q'uiyem rc'amonto
chique ja riglesia jari' más na nim
ruk'ij chakaja'.
6 Tac'a anin xquinekaj ta ewq'uin
in wi xa chipan jun chic tzobal nintz-
ijon wi' ewq'uin jari' ni majun nak
ta rc'amonto chewe. Pro wi c'oli ja
k'alasan chinwach rmal ja Dios in wi
xtinya' rbixic chewach, owi c'o jun
tijonem xin Dios wotakin in nixntijoj
tre jari' c'oli rc'amonto chewe.
7 Tac'a jule' nakun chakaja' ja c'o
rukul, cani' tre jun guitarra owi' cani'
tre jun flauta, pro wixta xa junan ja
rukul nc'axaxi ja jujun tak nota rc'an
maquita c'a nokcowin ari' nkach'ob
nak la chi bixal nbạn chipan.
8 Tac'a chakaja' jun trompeta xtix-
ulax ta chi quisiq'uixic jule' soldado
chi nequibana' ja ch'a'oj pro wi xa ma
claro ta ja nbij ja trompeta mta c'a
moda ari' ja soldado xtiquichomla' ta
qui' chi nequibana' ja ch'a'oj.
9 In queri' c'a chewe ixix chakaja',
ja wi noqui ja rewak' chi rbixic jule'
tzij ja xa ma claro ta chiquewach ja

nec'axan ewxin mta c'a moda ari' xti-
cotakij ta ja nebij chique. Como ja
tzij nelto pan echi' xa nq'uis kaj chi
queri', matekaj pa quixquin.
10 Jaru' la kas rwach je'e ja tzobal
ja ntzijoxi wawe' chwach'ulew in c'o
ch'obtajic trij chijujunal.
11 Ja c'a wi matich'obtaj mwal ja tzij
ja nbix chwe xc'a junan ari' ruq'uin ja
cani' ma kach aj tinamit ta ki' ruq'uin
ja ntzijon wq'uin.
12 In queri' c'a chewe ixix chakaja'.
Ja c'a camic, como congana newajo'
necochij ja nyataj je'e chake rmal ja
rEspíritu Santo chewi' tok nbij chewe,
tetija' ek'ij chi rbanic ja c'o q'uiyem
rc'amonpi tre ja quic'aslemal ja
kach'alal ja riglesia, pro ni ta congana
xqueq'uiy ta emwal.
13 Rmalc'ari' nbij chewe, ja wi c'o
jun chewe ja yatajnak tre chi ncowini
ntzijon chipan jun chic tzobal ja ma
rotakin ta tibana' orar, tic'utuj c'a tre
ja Dios chi arja' nuya' tre chakaja' chi
ncowini nk'axaj ja tzij nbij utzc'a chi
nch'obtaj cumal ja nec'axan rxin.
14 Quirtac'ari' nuban jutz'it como
anin tok wi c'o jun oración nmajon
rbanic chipan jun chic tzobal ja ma
wotakin ta jari' nsamaji ja respíritu
wxin chi rbanic ja roración pro ma-
tisamaji ja nna'oj in ja c'a roración
ni majun nak ta rc'amonto chique ja
nec'axan wxin.
15 Ja wi queri' rbanic ¿nak nban c'a?
Quewa' rubey ri' chi nban. Ja tok wi
c'o jun oración nmajon rbanic, anin
xtincoj ja respíritu wxin chi rbanic
ja roración in xtincoj ja nna'oj chi
rbanic chakaja'. In tok wi c'o jun bix
nmajon rbixaxic xtincoj ja respíritu
wxin chi rbixaxic in xtincoj ja nna'oj
chi rbixaxic chakaja'.
16 Ja c'a tok wi c'oli namaltioxij tre
ja Dios pro wi xa ruyon ja respíritu
awxin xtacoj chi rmaltioxixic tre jari'
mta moda: —Amén, xqueche' ta ja
kach'alal ja ma yatajnak ta chique chi
nquech'ob ja nbij ja respíritu awxin.
Mta moda como eje'e' matich'obtaj
cumal nak la namaltioxij tre ja Dios.
17 Atat masqui nojel ac'u'x
nojel awanma namaltioxij tre
pro mta q'uiyem rc'amonto tre
ja quic'aslemal ja jule' chic ja
matich'obtaj cumal como nak la ja
namaltioxij tre.
18 Anin nmaltioxij tre ja Dios ja
rya'on chwe chi más na nincowini
nintzijon chipan jule' chic tzobal
chewach ixix.
19 Pro xarwari', ja tok kamolon ki'
ja rok iglesia jari' más na utz ja xa jun
ca'i' tzij xtinbij ja xtincoj nna'oj chi
nentijobej ja nec'axan wxin chwach
ja maxco' chi tzij xtinbij chipan jun
chic tzobal ja xa matich'obtaj cumal.
20 Wach'alal, ma teban chi ta más
ja cani' xa junan ena'oj cuq'uin ja
tak ac'ala'. Ja c'a tre ja banoj itze-
lal jari' utz wi nixoqui ix cani' tak
yaqui'a' pro ja tre ja rena'oj jari' kas
ta xtitz'akati chi utz.
21 Ja c'a rtzobal Dios c'oli tz'ibtal
can chipan ja rbin can ja Dios que-
wari': —Anin ec'o jule' winak ja ma e
aj Israel ta xquenutakel cuq'uin ja raj
Israel chi netzijon cuq'uin pro chipan
jule' tzobal ja junwi' chi na xquetz-
ijon wi' cuq'uin. Pro masqui queri'
xtinban chique ja raj Israel pro ni ma
xtiqueya' ta wi' quixquin tre ja xtinbij
chique, ne'e ja kajaw Dios.
22 Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja tok no-
qui ja jule' chic tzobal ja matich'obtaji
jari' noc retal pro jun retal ja noc
chiquewach ja maquenimani, ma
chiquewach ta ja nenimani. Pro ja
tok c'o je'e ja nch'ob chikawach ja
nk'alasax rmal ja Dios jari' quixin ja
nenimani, ma quixin ta ja maqueni-
mani.
23 Ja c'a wi emolon ewi' ewanojel
ja rix iglesia in wi nixtajini nixtzijoni
ewanojel chipan jule' chic tzobal, ja
c'a wi ec'o jule' winak ne'oc checo-
jol ja ma cotak ta nak rbanic ja
tok nattzijon chipan jule' chic tzobal
ja ma awotakin ta owi ne'oc jule'
winak ja ma quiniman ta ja Jesu-
cristo ¿la matiquibij c'ari' chewe chi
xa ixch'ujarnak?
24 Pro ja c'a wi ewanojel ema-
jon rbixic jule' tzij ja nch'obtaji ja

nk'alasax je'e chewach rmal ja Dios in wi c'o jun noc checojol ja ma rniman ta ja Jesucristo owi noc jun ja ma rotak ta nak rbanic ja tok nattzijon chipan jule' chic tzobal jari' nkaj pa rwi' ja nixtajini nebij. Xtumaj c'a ti'onem ja ranma rmal ja ril rumac rbanon pro rumac ja tzij ja nixtajini nebij ewanojel tok nuban queri'. Ja tzij nebij ewanojel jari' nsamaji chi rk'alasaxic jani' rc'aslemal.

25 Ja rwawan je'e pa ranma jari' nk'alasaxi, nel pa sak. Queri' c'a xtuban, c'ac'ari' xtixuque'e in xtumaj rya'ic ruk'ij ja Dios in quewa' xtibij chewe ri': —Ni katzij wi' chi Dios c'o checojol, xtiche'e.

26 ¿Nak c'a ja kas mero rubey wach'alal? Ja tok nemol ewi' c'oli ja yatajnak chewe chejujunal chi nixcowini neban. Ec'oli ja c'o jun salmo nquejach, ec'oli ja c'o jun tijonem nqueya', ec'oli ja c'o jun chic tzobal netzijon chipan, ec'oli ja c'oli k'alasan chiquewach rmal ja Dios chi nqueya' rbixic in ec'oli ja nyataj chique chi necowini nquik'axaj ja tzij ja nbix chipan jun chic tzobal. Pro xarwari', xa nak ta ja neban c'o ta q'uiyem rc'amonto tre quic'aslemal ja nec'axan ewxin.

27 Ja wi ec'oli ncajo' netzijon chipan jule' chic tzobal xa e ca'i' quetzijon chique owi e oxi' pro xa xarari', in maxta junlic quetzijoni pro nquejal na qui'. In chakaja' ni rjawaxic wi' chi c'o jun ja nk'axani ja tzij ja nbix chipan ja jule' chic tzobal.

28 Nowi mta jun ja ncowini nk'axaj ja tzij mejor ni ta majun chique xquetzijon ta chipan jun chic tzobal chiquewach ja kach'alal ja quimolon qui'. C'a tokori' quetzijon chipan ja tok xa queyon chic ja tok xa ruq'uin chic Dios ja netzijon wi'.

29 Ja c'a profeta e ca'i' owi e oxi' quetzijon chique. Ja c'a jule' chic tiquich'obo' rij rwach ja nquibij ja profeta, la xin Dios ja nquibij owi mani.

30 Ja wi c'o jun profeta rmajon tzij in wi c'o chic jun tz'ubul tri' ja c'oli nk'alasax chwach rmal ja Dios maxta titzijon más ja rmajon tzij, tiya'a' lugar tre ja jun chic chi ntzijoni.

31 Queri' nbij chewe como nixcowini nejal ewi' ewanojel chi rbixic ja k'alasan je'e chewach rmal ja Dios. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi c'oli newotakij pro nij ewanojelal utzc'a chi c'oli paxbanem rc'amonto chewe ewanojelal chakaja'.

32 Ja c'a profeta eje'e' necowini nquek'il kaj qui' queyon utzc'a chi ma junlic ta netzijoni utzc'a chi maquesachi ja nec'axan quixin.

33 Necowini nqueban como ja Dios arja' jun Dios ja mta moda c'o ta xtuya' ta chique ja xta sachonem rc'amonto pro nij utzil wi' rc'amonto nojel ja nuban.

Ja chipan ja jule' chic iglesia ja tok quimolon qui' ja rtinamit Dios jari' maquetzijoni ja rixoki'.

34 Quirtac'ari' nqueban ja rixoki' ja rec'o checojol ixix chakaja', ja tok emolon ewi' maxta quetzijoni. Queri' nbij chewe como ma yatal ta chiquij xquetzijon ta pro ja yatal chiquij jari' quequinimaj ja quichajilal ja cani' nbij ja ley xin Dios.

35 Ja c'a wi c'o je'e ja matich'obtaj cumal in wi ncajo' nquic'axaj razón mejor chique quichajilal tiquic'axaj wi' pa tak cochoch. Queri' nbij chewe como xa ma utz ta ntz'ati jun ixok ntzijon pa tak servicio.

36 Bien c'a turkaj chewe chi ma ewq'uin ta ixix winakarsanto wi' ja rtzobal Dios in nixtac'a eyon ta ixix ja c'o rtzobal Dios ewq'uin chakaja'.

37 Ja c'a wi c'o jun chewe wi nuch'ob chi arja' ocnak profeta owi nuch'ob chi c'oli rcochin tre ja rEspíritu Santo jari' yatal trij chi nuban reconocer nak rbanic ja nmajon rch'obic chewach camic chi jari' jun mandamiento rxin ja kajaw Jesucristo.

38 Nowi mta rgana nuban reconocer chi queri' rbanic jari' matiban reconocer arja' chakaja'.

39 Queri' c'a rbanic wach'alal, congana rjawaxic chi neya' rbixic ja

nk'alasax je'e chewach rmal ja Dios, ja ta ri' netij ek'ij chi rbanic. In jun chic nbij chewe ri', maxta ma teya' ta lugar chique ja kach'alal chi netzijon chipan jule' chic tzobal.

40 Xarwari' pa tak rubey tecojo' wi' nojelal ja neban in maquita c'oli nak ta xteban ja xta sachonem rc'amonto.

15

1 Ja c'a camic wach'alal, anin nwajo' nch'ob chic jutij chewach nak rbanic ja utzlaj tzij xin Jesucristo. Xinya' rbixic chewe nabey in xenimaj. Xa rmalawa' utzlaj tzij ri' tok cow nixpe'i

2 in xa rmal arja' chakaja' tok newil ja totajem xin Dios. Nixtotaji ja wi ma xteya' can ta ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja xinch'ob chewach owi maxla chaka queri' tok xenimaj, maxla xa ma ch'obol ta ja xeban.

3 Ja xinch'ob chewach nabey jari' ja k'alasan chic je'e chinwach anin in quewa' rbanic ri'. Cami ja Cristo pro rmal kil kamac ja tok cami in ni tz'ibtal can wi' ojer chipan ja rtzobal Dios chi arja' ncam na pa kacuenta.

4 Ja c'a tok camstaji c'ac'ari' xemuki. Ja c'a chi rox k'ij c'astaj rwach chiquicojol camnaki'. In ni tz'ibtal can wi' ojer chakaja' chipan ja rtzobal Dios chi nmu̱k na in nc'astaj na rwach chi rox k'ij.

5 Ja c'a tok c'astaji c'ac'ari' xuc'ut ri' chwach ja Cefas. In xuban chi c'a jutij xuc'ut ri' chiquewach ja rapóstol chi e cablajuj.

6 In xuban jutij más e jo'o' ciento ja kach'alal xuc'ut chic ri' chiquewach. Eje'e' ri' kach'alal xa e jujun ja recamnak chique pro ja jule' chic c'a ec'as na camic.

7 Xuban chic jutij xuc'ut ri' chwach ja Jacobo in xuban chi c'a jutij xuc'ut ri' chiquewach ja rapóstol pro ni chiquewach canojelal.

8 Ja c'a pa rq'uisbal xuc'ut na ri' chinwach anin chakaja' masqui ja ranin kas tzel nbanonto.

9 Ja c'a ranin kas in lawulo' chiquewach ja jule' chic apóstol, ja nna' kaj anin ma yatal ta chwe chi inocnak apóstol. In lawulo' como congana pokon xinban chique ja riglesia ja rtinamit Dios.

10 Pro ja Dios arja' xsipaj ja rutzil chwe in xa rmal ja rutzil xin Dios tok inocnak apóstol camic. In ma chaka ta queri' xincochij ja rutzil tre pro congana samaji pa nc'aslemal. Más chi na samaj xin Dios xinban chiquewach ja jule' chic pro ma anin ta xinsamaji nuyon, ja rutzil ja xincochij tre ja Dios jari' ja samaji pa nc'aslemal.

11 Ja c'a wi anin xinbanowi ja samaj owi eje'e' ja xebanowi pro xarwari' xa junan ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja nkaya' rbixic in ni ja wi' ja utzlaj tzij xenimaj ixix chakaja'.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a wi nkaya' rbixic ja Cristo chi c'astajnak rwach chiquicojol camnaki' ¿nak c'a tre tok ec'oli chewe ja nebini chi: —Mta moda xtic'astaj ta quewach ja camnaki', neche'e?

13 Ja c'a wixta mta moda xtic'astaj quewach ja camnaki' maquita c'astajnak rwach ari' ja Cristo chakaja'.

14 Ja c'a Cristo wixta maquita c'astajnak rwach ni ta majun noc wari' ja utzlaj tzij ja noktajini nkaya' rbixic in ni ta majun noc wari' chakaja' ja nyuke' ec'u'x ruq'uin.

15 Xta c'a tzij nkatz'ak ari' trij ja Dios wixta ma c'astajnak ta rwach ja Cristo como ajoj nkabij chi Dios xuc'as chiquicojol camnaki'. Pro maquita katzij ari' chi Dios xuc'as chiquicojol camnaki' ja wixta katzij chi matic'astaj quewach ja camnaki'.

16 Queri' nbij chewe como wixta katzij chi matic'astaj quewach ja camnaki' maquita c'astajnak rwach ari' ja Cristo chakaja'.

17 Ja c'a wixta maquita c'astajnak rwach ja Cristo ni ta majun noc wari' ja yukulbal ec'u'x ruq'uin, ni ta c'a maquita cuyun wari' ja rewil emac

18 in ni ta xebe wari' pa k'ak' chakaja' ja camnaki' ja yukul quec'u'x ruq'uin ja Cristo tok xecami.

19 Ja c'a tok xkocami wixta mchita
nkaybej chi ta na tri', wixta maquita
xtibantaj chic cumplir ja tzujun
chake rmal ja xa jun kabanon ruq'uin
ja Cristo ni ta congana ok tak pena
ari', más ta na ok tak pena ari'
chiquewach canojel ja jule' chic
winak, xta kaban kaj engañar ki' ari'.
20 Pro ja Cristo jari' c'astajnak chic
rwach. Ja tok c'astaj rwach jari'
cani' jun tijco'm ch'upi nabey rwach
pro c'a c'o na ja maja'n tik'enari, c'a
nch'up na, eje'e' ri' ja camnaki' ja
cani' waram quibanon.
21 Cani' tre ja camíc ruq'uin jun
achi winakarto wi' in queri' c'a tre
ja nc'astaj quewach camnaki' ruq'uin
jun achi winakarto wi' chakaja'.
22 Queri' nbij chewe como rumac
ja rAdán tok nokcami kanojelal in
queri' c'a tre ja Cristo chakaja', rumac
arja' tok nc'astaj na kawach kanoje-
lal.
23 Pro xarwari', c'o jun tiempo ja
c'astaj wi' rwach ja Cristo in c'o chic
jun tiempo ja nc'astaj wi' kawach
ajoj. Ja c'a Cristo arja' ocnak cani'
nabey rwach jun tijco'm ch'upi in
ja c'a rajoj ja rokc'o pa rcuenta c'a
nc'astaj na kawach tokori' ja tok xtipi
chic jutij arja'.
24 C'ac'ari' xterila' ja q'uisbal
k'ij. Ja c'a tok xterila' ri' k'ij ni
majun k'etbaltzij, ni majun poder
ja maquita kajsan chic tri' rmal ja
Cristo. Ni majun gobierno ja maquita
ocnak chic pa ruk'a' tri' in c'a tokori'
xtujach chic ja rgobierno pa ruk'a' ja
Dios ja Tatixel.
25 Queri' c'a rbanic como ni
rjawaxic wi' chi nq'ueje'e ja gobierno
pa ruk'a' jaru' pa tiempo ec'o rc'ulel
ja maja'n querkajsaj. Ja c'a tok
erkajsan chic pro ni canojelal c'a
tokori' xtujach ja rgobierno pa ruk'a'
ja Tatixel.
26 Ja q'uisbal rc'ulel jari' ja camíc in
arja' nkajsaj na chakaja' ja camíc.
27 Queri' c'a rbanic como ja Tatixel
quewa' xbij tre ri': —Ni majun nak ta
ja maquita ncoj pan ak'a', ne' tre. Pro
matibij tzij ari' chi noqui ja Tatixel pa
ruk'a' chakaja', jari' bien k'alaj como
ja' Tatixel ncojowi nojelal pa ruk'a'.
28 Ja c'a Ralc'walaxel tok cojon chic
pa ruk'a' nojelal arja' xtujach chic ri'
pa ruk'a' ja Tatixel. Queri' c'a xtuban
utzc'a chi ni ruyon chi wi' ja Dios
xtibano chic mandar tri' in majun
nak chi ta ja maquita xtiniman chic
rxin.
29 Pro wi matic'astaj quewach ja
camnaki' nak la nquech'ob ja winak
ja neban bautizar pa quiq'uexwach
camnaki'. Ja c'a wi matic'astaj
quewach ja camnaki' ¿nak c'a tre
tok ec'oli ja neban bautizar pa
quiq'uexwach?
30 In ajoj chakaja' ni mta wi' ja
maquita kaya'on ki' pa rc'ayewal pro
¿nak ta c'a noc wari' ja wixta mta
c'astajic chakij ja tok xkocami?
31 Anin k'ij k'ij nij inc'o wi' chwach
ja camíc. Ni katzij wi' wach'alal
chi queri' nbanon. Cani' ewotak
wach'alal chi congana ninquicot
emwal rumac ja xa jun ebanon
ruq'uin ja kajaw Jesucristo, bien c'a
tewotakij chakaja' chi anin nij inc'o
wi' chwach ja camíc nojel tak k'ij.
32 Ja c'a wixta xa junan nna'oj anin
cuq'uin ja winak ja matiquinimaj chi
nc'astaj na quewach ja camnaki' ¿nak
ta c'a noc wari' chwe ja tok xintij
pokon pa quek'a' jule' winak wawe'
pa Efeso pro jule' winak ja xa e cani'
itzel tak chicop? Ja c'a wixta maquita
nc'astaj quewach ja camnaki' c'o ta
c'a quirazón ari' ja winak ja nebini
chi: —Ja kaway rachbil kaya' xta jari'
nokocla' il tre in xa xarari' como ja
chwak cabij xa nokcami, neche'e.
33 Pro maxta quixban engañar ixix
como masqui utz ja rana'oj atat pro
wi xa ne'awachbilaj jule' winak ja ma
utz ta quina'oj jari' nyojtaji ja rana'oj
atat cumal chakaja'.
34 Ma quixsach ta na más pro ja
neban, quixc'asc'oti como ni yatal
wi' chewij chi nixc'asc'oti. Majutij
xquixmacun chi ta xque'enimaj chi
ta ja jule' winak ja rec'o checojol ja
nebin chewe chi matic'astaj quewach
ja camnaki'. Ja c'a reje'e' ni ma cotak

ta wi' jani' rna'oj ja Dios. Q'uixbal ta nena' jutz'it rmal ja nmajon rbixic chewe.

* * * * * * * * * *

35 Pro anin wotak chi ec'oli xtiquech'a' na chwe ja nmajon rbixic chewe ri': —Pro ¿nak c'a rbanic ja tok nec'astaji ja camnaki' in jani' c'ari' chakaja' ja quicuerpo tok nec'astaji? xqueche' na chwe.

36 Pro jari' winak xa ma e ch'obol ta. Bien mpe' tewasaj ena'oj trij jun chirwach ija'tz, ja wi matamuk pa tok'ulew mta c'a nelto ari'.

37 In chakaja', junwi' na wi' cuerpo rc'an ja tok natic pa tok'ulew in junwi' chi na wi' cuerpo rc'an ja tok nelto, wi ija'tz xin trigo natic owi xa nak ta chi ija'tzil.

38 Pro Dios yoyon ja rcuerpo ja rchominto ojer. Junwi' na rcuerpo nuya' tre ja jujun rwach ija'tz chijujunal, wi trigo owi ixim owi xa nak ta chi ija'tzil.

39 Ma junan ta kacuerpo ja rok winak ruq'uin quicuerpo chicop. Junwi' ja kacuerpo ajoj in junwi' chi na quicuerpo quiej wacax in junwi' chi na quicuerpo ch'u' in junwi' chi na quicuerpo tz'iquin.

40 C'o je'e cuerpo xin chila' chicaj in c'o je'e cuerpo xin wawe' chwach'ulew. Congana banon rbanic chi ca'i' pro junwi' nca'yi ja xin chila' chicaj in junwi' chi na nca'yi ja xin wawe' chwach'ulew.

41 Junwi' ruch'a' ja k'ij in junwi' chi na ruch'a' ja ic' in junwi' chi na quech'a' ja ch'umil pro xna' ma junan ta quech'a' ja ch'umil chiquijujunal.

42 In queri' c'a tre chakaja' ja tok nc'astaj quewach ja camnaki'. Ja cuerpo kuc'an wawe' chwach'ulew jari' nmu̱k pa tok'ulew in xa nak'ayi. Pro ja c'a tok xtiyictaji ja kacuerpo chipan ja camíc jari' mchita ak'ayic trij.

43 Ja wawe' chwach'ulew congana lawulo' ja kacuerpo pro ja tok xtiyictaj chipan ja camíc jari' congana chic banon rbanic tri'. Ja wawe' chwach'ulew xa ma kas ta c'o rchok'ak' ja kacuerpo pro ja tok xtiyictaj chipan ja camíc xa jani' benak pa nim ja rchok'ak' tri'.

44 Ja cuerpo kuc'an wawe' chwach'ulew ni rxin wi' kac'aslemal wawe' chwach'ulew pro ja c'a tok xtiyictaj chipan ja camíc jari' rxin chic jun c'ac'a c'aslemal chila' chicaj. Como c'o jun cuerpo rxin ja kac'aslemal wawe' chwach'ulew c'o chi c'a jun cuerpo ari' chakaja' rxin ja kac'aslemal chila' chicaj.

45 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Ja tok winakarsaxi ja nabey achi rbina'an Adán arja' yataj tre jun c'aslemal xin wawe' chwach'ulew, ne'e. Ja c'a tok peti ja Cristo ja q'uisbal Adán nokche' tre, arja' yataj tre chi ncowini nuya' c'aslemal pro jun c'ac'a c'aslemal xin chila' chicaj.

46 Pro ma ja ta ja c'aslemal ja xin chila' chicaj nyataj chake nabey pro ja xin wawe' chwach'ulew jari' nyataj chake nabey. Ja xin chila' chicaj jari' c'a después na.

47 Ja rAdán arja' wawe' chwach'ulew winakarto wi', ulew ocnak in ruq'uin arja' winakarnakto wi' ja nabey c'aslemal ja xin wawe' chwach'ulew. Ja kajaw Jesucristo arja' chila' chicaj pi wi' in ruq'uin arja' winakarnakto wi' ja jun chic c'aslemal c'ac'a ja xin chila' chicaj.

48 Ulew ocnak ja rAdán in ulew okocnak ja rok winak chakaja' in queri' kabanic ajoj ja cani' rbanic arja'. Ja c'a Jesucristo arja' xin chila' chicaj in kanojel ja rok xin chila' chicaj queri' kabanic ja cani' rbanic arja'.

49 Cani' kabanonto, yatajnakto jun cuerpo chake ja cani' rcuerpo ja rAdán ja rulew ocnak in nerila' na jun k'ij chakaja' tok nyataj na chake jun cuerpo ja cani' rcuerpo ja Jesucristo ja xin chila' chicaj.

50 Ja nmajon rbixic chewe wach'alal quewa' rbanic ri', ja cuerpo ja yatajnak chake wawe' chwach'ulew jari' mta moda xtoc ta chila' chicaj. Ja tok xtiyataj chake

ja herencia chi nokeq'ueje' chijutij chipan ja gobierno xin Dios mta moda xtikuc'aj chi ta jawa' cuerpo ri'. Ja xa c'ol ak'ayic trij jari' mta moda xtiyataj ta tre chi xtiq'ueje' ta chila' chicaj como ja chila' ni majun nak ta ja xtak'ay ta tri'.

51 Bien tec'waxaj ja xtinbij chic chewe ri'. C'oli ja xtinbij chewe camic ja rawatali nabey pro ja camic k'alasan chic in quewa' rbanic ri'. Ec'oli chake ja ma xquecam ta pro xarwari' ni majun chake ja maquita nq'uextaj na ja rcuerpo.

52 Pro ni majun rubi' nbixi tok xtiq'uextaji, cani' tok nayup kaj jutz'it awach xa queri' tiempo nrajo' chi nq'uextaji. Ja tok xtic'axax rukul ja q'uisbal trompeta xin Dios tokoc'ari' xtiq'uextaji. Queri' c'a rbanic como c'oli ja trompeta xin Dios nc'axax na rukul c'ac'ari' xtic'astaj quewach ja camnaki' in mchita ak'ayic chiquij tri'. Ja c'a ec'as na chake eje'e' xtiq'uextaji ja quicuerpo chakaja'.

53 Queri' c'a rbanic como jawa' cuerpo ri' ja xa c'ol ak'ayic ja xa c'o camíc trij ni rjawaxic wi' chi nq'uextaj na, ni rjawaxic wi' chi nyataj na jun chake ja mta ak'ayic mta camíc trij.

54 Ja tok xtiq'uextaji jawa' cuerpo ri' ja xa c'ol ak'ayic ja xa c'o camíc trij in tok kuc'an chic ja jun chic cuerpo ja mta ak'ayic ja mta camíc trij tokoc'ari' xtibantaj cumplir jawa' jun tzij ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ri':
—Ja camíc mchita, ba la xoc wi'.

55 Ja camíc ni mta wi' jutij ja xkoruch'ec chi ta, ni mta wi' jutij ja xtuban chi ta chake cani' nuban jun itzel cumatz tok nokruti' in nokcam rmal. Queri' ja tz'ibtal can.

56 Cani' tre ja cumatz c'o rti'obal in queri' c'a tre ja camíc c'o rti'obal chakaja'. Ja rti'obal ja camíc jari' ja il mac in ja ley xin Dios jari' nyo' rchok'ak' ja il mac.

57 Pro maltiox tre ja Dios como arja' nuya' chake chi ajoj nokch'ocmaji pro xa rmal ja kajaw Jesucristo tok nokch'ocmaji.

58 Como ajoj nokch'ocmaji wach'alal rmalc'ari' nbij chewe, quixtique'e chi utz, cow ta nixpe'e jutz'it in ni ta netij wi' ek'ij chi rbanic ja samaj rxin ja kajaw Jesucristo. Quirtari' neban jutz'it como bien ewotak chi ja tok xa jun neban ruq'uin ja kajaw Jesucristo chi rbanic ja samaj jari' c'oli rc'amonto, ma chaka ta queri'.

16

1 Camic noktzijon jurata ewq'uin tre ja rayuda ja kamajon rmolic quixin ja kach'alal ja c'o rjawaxic chique. Ja cani' xinbij chique ja kach'alal ja rec'o pa tak iglesia ja rec'o pa rcuenta Galacia queri' ta c'a neban ixix chakaja', quewa' rbanic ri'.

2 Ja pa tak domingo teparti'ij jun ayuda chejujunal jani' nixcowini neya' in tec'olo'. Queri' ta c'a neban utzc'a chi tok xquinekaj ewq'uin c'o chic ja rayuda, ma c'a rmolic ta nbani.

3 Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin quewa' nkaban ri'. Ja rixix ne'echa' jule' ewachbil. Ja c'a ranin nenutakel pa Jerusalén chi nequijacha' ja rewayuda in ixix neya'el jule' carta chique ja necojo quixin ja tok xque'ekaji.

4 Ja c'a wi rjawaxic chi ninbe anin chakaja' nenwachbilajel c'ari'.

5 Anin nixenk'ijla' na pro nink'ax na chipan ja departamento Macedonia nabey como ja nch'obon camic chi tri' nink'ax wi'.

6 Pro ja rixix maxla ninq'ueje' na jun tiempo ewq'uin, maxla xtoc'o na rtiempo tew nabey in c'a tokori' xquinel chic jutij ewq'uin. Ja c'a tok xquinel ewq'uin nixcowini nineto'el tre ja nviaje xa bar ta tri' xquinbe chi wi'.

7 Ja camic ma ja ta nwajo' ja xta pan alnak nixenk'ijla' can pro ja kas ngana anin nineq'ueje' na jun tiempo ewq'uin ja wi queri' rvoluntad ja kajaw Jesucristo.

8 Pro ja camic ninq'ueje' na más pa Efeso in c'a tokori' xtinmajel ja nviaje ja tok xtoc'owi ja nmak'ij Pentecostés.

9 Pro maquineli camic como ja Dios
c'o jun nimlaj samaj rjakon chinwach
wawe' pro jun samaj ja congana q'uiy
rc'amonto. In jun chic, como jawa'
samaj ri' e q'uiy ja rc'ulel chewi' tok
maquinel wawe' camic.
10 Ja c'a wi xtekaji ja Timoteo
ewq'uin kas qui'il rc'ulic tebana',
maxta tuna' ri' emwal. Quirtari'
neban jutz'it tre como samaj rxin ja
kajaw Jesucristo ja nuban, xa junan
ja kasamaj chi ok ca'i' ruq'uin.
11 Rmalc'ari' nbij chewe, maxta c'o
jun chewe tuban tre ja ni mta. Pro
ja neban, kas qui'il rjachic tebana'to
in teto'o'to tre ja rviaje como anin
wayben wawe' e rachbil ja jule' chic
kach'alal.
12 Ja kach'alal Apolos congana xin-
ban animar chi nbe ewq'uin nix-
erk'ijla': —Que'awachbilajel ja jule'
kach'alal ja nebe pa Corinto, xinche'
tre, pro arja' xbij chwe: —Ni maquin-
cowin wi' xquinbe ta cuq'uin camic
xarwari' nak k'ij xtitzur mwal can
ninbe cuq'uin. Queri' xbij chwe.

* * * * * * * * * *

13 Ja c'a rixix ni ta xquixc'asc'ot wi',
ni ta xtitique' wi' chi utz ja yukulbal
ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ni ta cow
wi' xquixpe'e chwach ja ritzelal, ni
ta xtecoj wi' rchok'ak' ja Dios pa tak
ec'aslemal.
14 Ni ta necoj wi' ja rajoben ri'il xin
Dios chi rbanic xa nak ta ja neban
je'e.
15 Anin kas nban recomendar
chewe wach'alal chi congana ta
neban respetar ja kach'alal Estéfanas.
Bien ewotak chi arja' e rachbil ja
rfamilia kas quinimaj ja Jesucristo
nabey chewach ewanojel ja rixc'o
chipan ja departamento Acaya. Bien
ewotak chi eje'e' xajutij quimajon
quito'ic ja kach'alal ja tok c'o rjawaxic
chique.
16 In ixix chakaja' kas nban re-
comendar chewe chi congana ta
ne'enimaj ja kach'alal ja re quitakari'.
In queri' ta c'a neban chique canojel
ja neto'o quixin ja kach'alal in nquetij
quek'ij chi rbanic ja samaj xin Dios.
17 Anin congana ninquicoti ja
xe'urkaji ja rEstéfanas wq'uin e rach-
bil ja Fortunato in Acaico. Ninquicoti
como eje'e' tok xe'urkaji jari' cani'
ixix jun ixc'o wq'uin nna' kaj.
18 Como anin congana nxuc'uxu'i
ja wanma cumal in wotak chi
nxuc'uxu'i ja rewanma ixix cumal
chakaja'. Lok' que'ena'a' ja kach'alal
ja re quitakari'.
19 Ja kach'alal ja rec'o pa tak iglesia
chipan ja departamento Asia eje'e'
nquetakel rutzil ewach. Ja rAquila
rachbil Priscila eje'e' pa rubi' ja kajaw
Jesucristo congana nquetakel rutzil
ewach in queri' nqueban chakaja' ja
riglesia ja nquemol qui' pa cochoch.
20 Canojel ja kach'alal nquetakel
rutzil ewach. Ja c'a rixix teya'a' rutzil
ewach chakaja' chibil tak ewi' pro
ruq'uin ta ja rajoben ri'il xin Dios.
21 Ja c'a camic anin ja rin Pablo
ntakel rutzil ewach pro jari' anin
nintz'ibanel ruq'uin nuk'a'.
22 Ja wi c'o jun ma lok' ta xtuna' ja
kajaw Jesucristo jari' yatal tre chi xa
itzel ntz'a̱t rmal ja Dios. Ja c'a kajaw
Jesucristo arja' npi chi na jutij.
23 Ja rutzil ja nkacochij tre ja kajaw
Jesucristo xtiq'ueje' ta ewq'uin.
24 Anin nixwajo' ewanojelal pro
rumac ja xa jun kabanon ewq'uin
ruq'uin ja Jesucristo tok nixwajo'.
Amén.

2 CORINTIOS

1 Anin ja rin Pablo, Dios rya'on chwe chi inocnak apóstol rxin ja Jesucristo. Anin wachbil ja kach'alal Timoteo ntz'ibaj jawa' carta ri' in ntakel ewq'uin wach'alal ja nemol ewi' pa rubi' ja Dios chipan ja tinamit Corinto. In ntakel cuq'uin chakaja' canojel ja kach'alal ja re xin Dios ja rec'o chipan ja jule' chic tinamit ja c'o chipan ja departamento Acaya.

2 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil ja quicotemal xin Dios ja ta ri' xtecochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

3 Ni ta xtiya' wi' ruk'ij ja Dios, arja' Dios in Tatixel rxin ja kajaw Jesucristo, arja' jun Tatixel ja ni rxin wi' chi npokonaj kawach, arja' jun Dios ja ni rxin wi' chi nyukba' kac'u'x.

4 Ja tok nokq'ueje' chipan ja rpokonal xa nak ta rpokonal, arja' ni nyukba' wi' kac'u'x. Queri' nuban chake utzc'a chi ajoj tok nekatz'at ja winak ja rec'o chipan ja rpokonal xa nak ta rpokonal nokcowini nkayukba' quec'u'x eje'e' chakaja'. Cani' nuban ja Dios chake, arja' nyukba' kac'u'x ajoj queri' c'a nkaban chique ja winak, ajoj nkayukba' chic quec'u'x eje'e' chakaja'.

5 Congana nkatij rpokonal ja cani' xuban ja Cristo pro ja tok congana rpokonal nkatij xa jani' nyukba' más kac'u'x ja Dios chakaja' pro xa rmal ja xa jun kabanon ruq'uin ja Cristo tok nuban queri' chake.

6 Ajoj tok nkatij rpokonal jari' c'oli rc'amonto chewe como nokcowini nkayukba' más ec'u'x in nixtotaj más rmal ja Dios. Ja c'a tok Dios nyukba' kac'u'x ajoj jari' nokcowini nkayukba' chic ec'u'x ixix in nixtotaj más rmal ja Dios. Jawa' ja c'a xinbij chewe ri' congana nixruto' chi rcoch'ic nojel ja rpokonal ja cani' nokk'ax ajoj chipan.

7 Ajoj bien kotak chi nixcowini necoch' como kotak chi ja tok ixix jun netij ja rpokonal jari' ixix jun chakaja' nyukbax ec'u'x rmal ja Dios.

8 Queri' nbij chewe wach'alal como ajoj nkajo' chi newotakij nak rbanic ja nimlaj rpokonal ja katij chipan ja departamento Asia, ni katzij wi' chi jun nimlaj rpokonal congana lawulo', congana capuj kac'u'x rmal: —Ni nokcam wi', xokche' kaj.

9 Ja tok kach'ob chi xa camíc cajal chic chikawach jari' xuc'ut chikawach chi rjawaxic chi solo ruq'uin ja Dios nyuke' wi' kac'u'x, jun Dios ja nyico quixin ja camnaki' chipan ja camíc, bien ch'obtaj kumal chi mta noc wi' ja xtiyuke' kaj ta kac'u'x kuq'uin ajoj kayon.

10 Como ja Dios arja' xokruto' chipan ja camíc pro jun camíc congana lawulo', arja' rmajon kato'ic camic in ni yukul wi' kac'u'x ruq'uin chi nokruto' na chwak cabij chakaja'.

11 In ixix chakaja' wach'alal, ko'eto'o' pan oración. Ja tok e q'uiy chewe nqueban orar pa kacuenta in tok nc'axaxi ja coración rmal ja Dios in noktotaj rmal tokoc'ari' e q'uiy chakaja' nemaltioxin tre ja Dios como arja' nto'o kaxin.

* * * * * * * * * *

12 Como ajoj wach'alal congana nokquicoti ja mta nak ta kabanon ja xtiti'on ta kaconciencia rmal, ch'ajch'oj rij rwach ja kabanon, ni majun nak ta kawawan ta pa tak kanma. Ni quirwari' ja kabanon chiquewach ja winak in pior c'a chewach ixix. Ma kana'oj ta ajoj nkacoj pro ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake jari' nsamaji pa tak kanma chi rbanic nojel ja nkaban.

13 Jawa' carta ri' ni majun engaño rc'an, ni queri' nbij ja carta ja cani' nesiq'uij, bien nixcowini nech'ob ja nbij. Ja ngana anin, kas ta xtich'obtaj emwal chijutij.

14 Ec'oli chewe ja bien ch'obtajnak chic cumal chi ajoj ok utzlaj tak

ajsamajela' rxin ja Jesucristo in congana nequicot chakij, in ajoj congana nokquicot chewij ixix chakaja', in niquirwari' kabanon ewq'uin ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesús.

15 Ja tok xinch'ob chi nban jun viaje, como c'o nconfianza ewq'uin chewi' tok xinch'ob chi ewq'uin nink'ax wi' nabey in nink'ax chic jutij ewq'uin ja tok xquinmelojto. Ja ngana anin, nixquicot rmal ja ca'mul nink'ax ewq'uin.

16 Quewa' xinch'ob ri', nink'ax ewq'uin nabey c'ac'ari' ninbe chic chipan ja departamento Macedonia c'ac'ari' nink'ax chic jutij ewq'uin c'ac'ari' nineto'el chi ninbe chic pa Judea. Queri' xinch'ob.

17 Pro como ma xinbe ta ¿la xa ma ch'obol ta xinban nech'ob ixix, la xa ngana anin xinban kaj nuyon nech'ob ixix, la xa chi nuchi' c'o wi' nech'ob ixix ja tok xinbij chi can ninbe ewq'uin? Anin ma in queri' ta.

18 Cani' tre ja Dios arja' ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj, arja' rotak chi ma chi kachi' ta c'o wi' ja kabij chewe.

19 Como ja kaya' rbixic chewe jari' Jesucristo ja Ralc'wal Dios, queri' xinban anin e wachbil ja Silvano in Timoteo. Ja Jesucristo arja' mta jutij xbij ta jun tzij ja xta chuchi' c'o wi' pro ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj.

20 Queri' nbij chewe como ruq'uin ja Jesucristo nkawil wi' nojelal ja rtzujunto ja Dios chake in rmal ja Jesucristo tok nkabij amén como jari' nkayabej ruk'ij ja Dios.

21 Ja Dios arja' okrticon chi utz ruq'uin ja Cristo in queri' rbanon chewe ixix chakaja', okrcha'on chi nkaban ja rsamaj.

22 In chakaja' c'o jun retal rcojon chake ja nc'utu kaxin chi ok xin Dios, c'oli ja rEspíritu Santo rtakonto pa tak kanma jari' ocnak kaseguro chi nuya' na chake nojel ja herencia ja rtzujun chake.

23 Chwach Dios ja xtinbij chewe ri', como anin mta ngana ninbe ewq'uin nixenbana' ta castigar xa chewi' ja tok ma xinbe ta ewq'uin pa Corinto.

24 Pro maxta tech'ob chakij chi ajoj nkajo' nixkaban mandar tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ma queri' ta, como xa rmal ja yukulbal ec'u'x ruq'uin chewi' tok cow ixpa'li camic. Pro ja kamajon rbanic jari' noktajini noksamaji pan ecuenta utzc'a chi newil más ja quicotemal xin Dios.

2

1 Queri' rbanic wach'alal, anin bien xinch'ob chi matinban chic jun ja viaje ewq'uin ja xta bis rc'amonto chewe.

2 Queri' xinch'ob wach'alal, como anin wi xa pa bis nixnuya' wi' jari' xa ninbison anin chakaja' in ¿nak c'a nyo' chic ari' ja quicotemal chwe? nij ixix wi' wach'alal.

3 Rmalc'ari' tok xintz'ibaj ja carta chewe utzc'a chi ma pa bis ta nineya' wi' tok xquinekaj ewq'uin como ja yatal chewe chi neya' quicotemal chwe. Queri' nbij chewe como anin c'o nconfianza ewq'uin ewanojelal chi ja tok ninquicot anin jari' ixix jun nixquicot wq'uin chakaja'.

4 Como anin ja tok xintz'ibaj ja carta ja xintak ewq'uin congana bis ok'ej nmajon tri'. Ja xintz'ibaj chipan ja carta ma rmal ta chi nuya' bis chewe pro xintz'ibaj utzc'a chi netz'at chi congana nixwajo'.

****

5 Pro ja kach'alal ja ticowi ja bis, ma nuyon ta anin xinruya' pa bis pro xixbison ixix rmal chakaja' ewanojelal. Queri' nbij chewe como matinwajo' congana ta xquixnch'olij ta rmal.

6 Pro ja camic sobre ala' ja disciplina tre ja kach'alal.

7 Ja c'a neban tre camic, tecuyu' in teyukba' ruc'u'x. Quirtari' neban jutz'it tre utzc'a chi maticapuj ruc'u'x chijutij rmal ja bis.

8 Rmalc'ari' congana nban recomendar chewe, lok' tena'a' ja kach'alal utzc'a chi nutz'at chi congana newajo'.

9 Como anin nwajo' nixnc'ambajaj wach'alal, nwajo' nwotakij wi nenimaj nojel ja nbij chewe in rmalari' chakaja' ja tok xintakel ja jun chic carta ewq'uin.
10 Ja wi ixix necuy ja kach'alal can ncuy anin chakaja'. Ja c'a wi c'oli ncuyun jari' emwal ixix chewi' tok ncuyun, in chakaja' ja Cristo rotak chi ncuyun.
11 Ni rjawaxic wi' chi nkacuy ja kach'alal utzc'a chi makoruch'ec ja Satanás como ajoj bien kotak ja rna'oj ja Satanás chi ni nrajo' wi' nokruban engañar.

* * * * * * * * * *

12 Ja c'a xinban wach'alal, tok xinekaji chipan ja tinamit Troas chi rbixic ja utzlaj tzij xin Cristo c'o jun bey jaktaj chinwach chi nban ja samaj rxin ja kajaw Jesucristo.
13 Pro ni ma qui' ta wi' nuc'u'x rumac ja ma xinwil ta tri' ja kach'alal Tito. Rmalc'ari' tok xinel chiquicojol ja kach'alal ja rec'o pa Troas in xinbe chic chipan ja departamento Macedonia.
14 Pro nmaltioxij tre ja Dios como arja' ni nokrc'aj wi' in nokch'ocmaji chakaja' pro xa rumac ja xa jun kabanon ruq'uin ja Cristo chewi' tok nokch'ocmaji. Maltiox tre ja Dios chakaja' como arja' rya'on chake chi nokbe nat nakaj chi nekaya'a' rbixic ja Jesucristo chique winak, jari' cani' rxula' jun ak'om nekaj cuq'uin pro jun ak'om ja congana qui' rxula'.
15-16 Como ajoj tok nkaya' rbixic ja Jesucristo ok cani' jun nakun ja congana qui' rxula' nuna' ja Dios pro ca'i' quewach ja winak ja nec'axan kaxin. Ec'oli ja netajini nquewil ja totajem xin Dios in tok nkaya' rbixic ja Jesucristo chique jari' utzlaj c'aslemal rc'amonto chique. Pro ec'o chic jule' ja netajini nebe chipan ja nimlaj rpokonal in tok nkaya' rbixic ja Jesucristo chique jari' xa camíc rc'amonto chique. Jawa' samaj xin Dios ja c'a xinbij chewe ri' ¿nak ta c'a xticowin ari' xtirijkalej ta ja xta ruyon kaj?
17 Pro ajoj nkaban jawa' samaj ri' como ma ok junan ta cuq'uin ja jule' chic winak ja xa por interés nquexol ja rtzobal Dios ruq'uin jule' itzel tak tijonem. Pro ajoj tok nkaya' rbixic ja rtzobal Dios nojel kac'u'x nojel kanma nkaya', Dios nyo' chake ja nkabij, arja' nokrutz'at, xa jun kabanon ruq'uin ja Cristo chi rbixic.

3

1 Ja camic maxla nech'ob chic jutij chakij chi xa kamajon rbanic recomendar ki' kayon. Owi maxla nech'ob chi ajoj nc'atzin jule' carta de recomendación chake ja tok nokbe ewq'uin in tok nokel chic ewq'uin cani' chique ja jule' chic winak ja xebe ewq'uin.
2 Pro ixix mismo ixocnak ix cani' jun carta ja nokrbanbej recomendar chique winak, jun carta ja tz'ibtal pa tak kanma, jun carta ja nsiq'uix cumal canojel ja winak como bien cotak canojel jani' ja utzlaj samaj xin Dios ja kabanon checojol.
3 Bien ix k'alaj chi ix cani' jun carta pro jun carta banon rmal ja Cristo in ajoj xokjachowi ja carta chique ja winak. Pro ma tinta ta ja cojon chi rtz'ibaxic ja carta pro ja c'aslic Dios arja' xucoj ja rEspíritu Santo chi rtz'ibaxic, jun carta ja tz'ibtal pa tak canma winak, ma chwach ta tz'alam tak abaj tz'ibtal wi'.
4 Ajoj bien kotak chi kaban jun utzlaj samaj xin Dios checojol pro xa rmal ja Cristo tok xokcowini kaban ja samaj, in Dios rotak chi queri' kaban.
5 Pro ja wixta xa kayon jari' ni ta majun nak ta nokcowini nkaban, mta moda xtikabij ta chi c'o jun samaj xin Dios kawinakarsaj nojoj kayon pro jari' solo ruq'uin ja Dios npi wi' nojelal ja nokcowini nkaban.
6 Como ja Dios arja' rya'on chake chi nokcowini nekatijoj winak tre ja c'ac'a chominem xin Dios, jun chominem ja nnataj chake ja rEspíritu Santo, ma ja ta nnataj chake jun ley xin Dios ja chaka tz'ibtali. Queri' c'a rbanic como ja ley xin

Dios ja chaka tz'ibtali jari' xa nuc'ut chikawach chi nokcam rmal ja kil kamac pro ja rEspíritu Santo jari' nuya' jun c'ac'a c'aslemal chake.

7 Ja jun chominem xin nabey xa camíc rc'amonto, xa chwach tz'alam tak abaj tz'ibtal wi'. Pro c'oli ja ruch'a' Dios rachbilanto ja chominem, ja c'a rpalaj ja Moisés ch'a'an rmal in rmalari' ma xcoch'taj ta cumal ja raj Israel quetz'at ta ja rpalaj. Pro ja ruch'a' Dios ja rachbilanto ja nabey chominem jari' xa noc'o ruk'ij.

8 Ja c'a wi congana ruch'a' Dios rachbilajto ja jun chominem xin nabey pior c'a ja samaj ja ntajini nuban ja rEspíritu Santo chipan awa' jun c'ac'a tiempo ja rokc'o wi' ri' jari' más k'axnak chi na ruch'a' ja Dios nrachbilaj.

9 Queri' rbanic como ja chominem ja xa natruc'amel chipan ja nimlaj rpokonal wi congana ruch'a' Dios rachbilajto pior c'a ja c'ac'a chominem ja nchomarsan awxin ruq'uin ja Dios in utz natrutz'at ja Dios rmal jari' más k'axnak chi na ja ruch'a' Dios nrachbilaj.

10 Ja jun chominem ja congana ruch'a' Dios rachbilajto nabey pro ja camic ni mta chwach ja c'ac'a chominem como ja c'ac'a chominem más k'axnak chi na ruch'a' Dios rachbilanto.

11 Ja chominem ja xa xoc'o ruk'ij, wi congana ruch'a' Dios rachbilajto pior c'a ja c'ac'a chominem ja ni mta wi' ja xtoc'o ta ruk'ij jari' jani' chi la k'axnak ja ruch'a' Dios rachbilanto.

12 Como ajoj yukul kac'u'x ruq'uin jun chominem ja matoc'o ruk'ij chewi' tok nkak'alasaj chi utz ja c'utun chikawach.

13 Ja c'a Moisés ojer arja' xubotz na rpalaj tre jun tziak, xwawaj, pro ja rajoj camic ma rjawaxic ta chi c'o ta nkawawaj. Ja Moisés xubotz ja rpalaj utzc'a ja ruch'a' Dios ja c'o chi rpalaj matitz'at cumal ja rach tak aj Israel ja tok noc'o ruk'ij.

14 Ja c'a raj Israel eje'e' sach quina'oj, ni ma xch'obtaj ta wi' cumal nak rbanic. Como eje'e' camic tok nquisiq'uij ja tz'ibtal can chipan ja jun chominem xin nabey pro ni matich'obtaj wi' cumal nak rbanic, cani' c'a c'o na ja tziak ja nwawan chiquewach. Ja wi nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Cristo c'a tokoc'ari' nch'obtaj cumal nak rbanic ja jun chominem ja xin nabey.

15 Pro ni ma ch'obtajnak ta wi' cumal camic como ja tok nsiq'uix pa quixquin ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés jari' cani' c'o jun tziak botzben ja quewi' canma ja nwawan chiquewach nak rbanic.

16 Pro ja tok nyuke' quec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo jari' neli ja tziak ja botzben ja quewi' canma in nch'obtaj chic cumal nak rbanic.

17 In camic nbij chewe, ja kajaw Jesucristo arja' xa jun quibanon ruq'uin ja rEspíritu, in wi c'ol awq'uin ja rEspíritu rxin ja kajaw Jesucristo jari' atwasanel chic libre.

18 In ajoj kanojelal ja yukul kac'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo majun nak ta botzben ta kapalaj, kamajon rtz'atic camic ja kajaw Jesucristo chi más k'axnak chi na ruch'a' Dios c'o ruq'uin. In como kamajon rtz'atic chi congana nim ruk'ij chewi' tok noktajini nokq'uextaji, ntajini noqui ja kana'oj ajoj ja cani' rna'oj arja', xa jani' npi más npi más ja ruch'a' pa tak kanma. In nojel ari' ruq'uin ja rEspíritu rxin ja kajaw Jesucristo npi wi'.

4

1 Rmalc'ari' nbij chewe, jawa' samaj ja kamajon rbanic ri', como jun cochinem xin Dios chewi' tok ni maticapuj wi' kac'u'x chi rbanic.

2 Pro ja kabanon ni kach'a'on wi' chique ja jule' chic winak ja nqueban tre ja quisamaj como c'o je'e nqueban ja xa pan awatali ja xa q'uixbal rbanic pro ajoj ni mta wi' jun engaño nkaban in tok nkaya' rbixic ja rtzobal Dios ni majun nak ta nkaxol ta ruq'uin. Pro ja nkaban, nkak'alasaj chi utz ja rtzobal Dios chiquewach

ja winak, ja nkajo' c'a pa tak canma
nekaj wi' canojelal utzc'a chi ncotakij
chi ni katzij wi' ja nkabij in bien kotak
chi Dios rotak nojel ja nkaban.
3 Pro ja utzlaj tzij xin Cristo ja
nkaya' rbixic wi ec'oli winak ja
matich'obtaj cumal xa ni queyon
wari' ja netajini nebe chipan ja
nimlaj rpokonal.
4 Matich'obtaj cumal como ja
diablo ja rcojon ri' como dios wawe'
chwach'ulew arja' rmoyirsan ja
quewi' canma. Queri' nuban ja
diablo chique ja winak ja matiyuke'
quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo utzc'a
ja luz xin Dios matekaji pa tak canma.
Jari' luz jari' ja utzlaj tzij xin Dios
ja nc'utuwi chi janila nim ruk'ij ja
Cristo. Ja c'a Cristo arja' ni junan
quina'oj ruq'uin ja Dios.
5 Como ni ja wi' ja Jesucristo
nkanataj tok nkaya' rbixic ja utzlaj
tzij, arja' Rajaw nojelal, nokche' tre,
ma ajoj ta nkanataj kaj ta ki' kayon. Ja
c'a rajoj ok ilinela' ewxin pro rumac
ja Jesús ja tok kabanon queri'.
6 Queri' kabanon como ja Dios arja'
c'o jun luz rtakonto pa tak kanma
ja cani' xuban ojer tok xbij chi: —
Tiwinakari ja luz, ne'e, in winakari
ja luz chipan ja k'ekumal. Queri'
rbanon chake utzc'a chi nch'a'ani ja
luz xin Dios pa tak kanma in rmalari'
ja winak xticotakij na chi ruq'uin ja
Jesucristo natz'at wi' chi janila nim
ruk'ij ja Dios.

* * * * * * * * * *

7 Jawa' luz xin Dios ja c'a xinbij
kaj chewe ri' cani' jun nimlaj meba'il
kuc'an pro ja rajoj xa ok ulew, xa ok
cani' jule' bojo'y ja c'olon jule' nimak
tak meba'il chipan. Queri' c'a rbanon
chake ja Dios utzc'a chi ja nimlaj
poder ja nsamaji pa tak kac'aslemal
jari' ni k'alaj wi' chi ruq'uin Dios pe-
nak wi' in ma ajoj ta kawinakarsan
nojoj kayon.
8 Ja rc'ayewal ni c'o wi' penak
chakij chikawach pro xarwari' ok-
cowinnak okelnak chipan. Ni c'o wi'
ja npi chakij: —¿Nak nkaban c'awa'?
nokche'e, pro ni ma capujnak ta wi'
kac'u'x rmal.
9 Nij ec'o wi' ja nquicanoj nak ja
nqueban chake pro ja Dios arja' ni
ma okrya'on can ta wi'. C'o je'e
okquich'akin pa tok'ulew pro ni ma
banon ta wi' cowinem chakij chi
okquicamsan ta.
10 Como ni pa camíc wi' okc'o wi'
chewi' tok noktajini kamajon rna'ic
jani' rqui'il ja rcamic ja Jesús. Queri'
kabanon utzc'a chi bien nk'alajin na
jani' rc'aslemal ja Jesús chi ntajini
nsamaji chipan ja kacuerpo chakaja'.
11 Queri' nbij chewe como ja
rokc'asli ni ncanox wi' kij kawach
nak nbạn chake chi nokcamsaxi pro
rumac ja Jesús ja tok nbạn queri'
chake. Queri' nbạn chake utzc'a chi
bien nk'alajin na jani' rc'aslemal ja
Jesús chi ntajini nsamaji chipan ja
kac'aslemal masqui xa ok ulew.
12 Queri' rbanic, ja rajoj ni pa camíc
wi' okc'o wi' pro ja chewe ixix jari'
utzlaj c'aslemal rc'amonpi chewe.
13 Pro ja rajoj c'oli ja rEspíritu Santo
kuq'uin, arja' rya'on chake chi c'o
yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios. Jari'
ja mismo Espíritu Santo ja c'o ruq'uin
ja rajsamajel xin Dios ojer ja tok
xtz'ibaj can jule' tzij chipan ja rtzobal
Dios quewari': —Anin yukul nuc'u'x
ruq'uin ja Dios in ma xinpokonaj
ta xinya' rbixic, ne'e. In como jari'
mismo Espíritu Santo c'o kuq'uin
camic chewi' tok yukul kac'u'x
ruq'uin ja Dios in matikapokonaj
nkaya' rbixic chakaja'.
14 Queri' nbij chewe como bien
kotak chi ja Dios arja' nokruyic na
chipan ja camíc. Como ja Dios arja'
yico rxin ja kajaw Jesús chipan ja
camíc in nokruyic na ajoj chipan
chakaja' rumac ja xa jun kabanon
ruq'uin ja Jesús in nuya' na chake
chi nokekaj na chwach pro ix kachbil
chic tri' chakaja'.
15 Queri' nbij chewe como nojel
ja noktajini nokk'ax chipan camic
utzc'a chi c'oli rc'amonpi ixix chewe.
Queri' nkaban utzc'a ja rutzil ja nsi-
paj ja Dios jari' nbe más nbe más

cuq'uin ja winak in tok nbe más
cuq'uin jari' más chi na e q'uiy nemal-
tioxin tre ja Dios in nojel ari' noqui
como ya'bal ruk'ij ja Dios.
16 Rmalc'ari' ja tok ni maticapuj wi'
kac'u'x. Ja kacuerpo jari' ni katzij
wi' chi xa rmajon raji'xem, xa nta-
jini nq'uis rchok'ak' pro c'o jun c'ac'a
c'aslemal ja c'o pa tak kanma jari' k'ij
k'ij xa jani' nbạn más c'ac'a tre.
17 Queri' nbij chewe como ja
rpokonal ja kamajon rtijic wawe'
chwach'ulew jari' ma al ta, xa jurata
noc'owi como ja rpokonal ja nkatij
quewa' rc'amonto chake ri', nyataj
na chake chi noqui ja gloria xin Dios
chake pro jun gloria janila nim ruk'ij,
ni mta wi' q'uisic trij in mta bar ta tri'
xtikajunsaj chi ta wi'.
18 Queri' c'a xtikaban ja wi ma
ruq'uin ta ja xin rwach'ulew tz'el wi'
kawach ja xa c'o tz'attajic trij, queri'
c'a xtikaban ja wi kas tz'el kawach
trij ja mta tz'attajic trij. Queri' rbanic
como ja ntz'attaji ruq'uin kawach
jari' xa noc'owi pro ja matitz'attaji
ruq'uin kawach jari' ni mta wi' q'uisic
trij.

5

1 Ja c'a kacuerpo jari' ocnak
cani' rochoch ja kanma wawe'
chwach'ulew in wi xa nyojtaji jari'
bien kotak chi c'o chi na jun rochoch
ja kanma chila' chicaj ja nyataj chi na
chake rmal ja Dios pro jun jay ja ma
winak ta ebanyon in ni mta wi' q'uisic
trij.
2 Como ja cuerpo ja kuc'an wawe'
chwach'ulew janila nokti'on rmal in
congana kas tz'el pon kawach trij ja
jun chic rochoch ja kanma ja xin
chila' chicaj chi nyataj chake.
3 Ja c'a tok xtiyataj ari' chake jari'
cani' jun tziak ja xticoj tre ja kanma
utzc'a chi ma ch'anal ta ja kanma tri'.
4 Ja c'a cuerpo ja kuc'an wawe'
chwach'ulew jari' ni nokti'on wi'
rmal, congana lawulo' nkaban rmal
pro ajoj ma ja ta nkajo' ja ni ta majun
cuerpo kuc'an pro ja kas kagana ajoj
chi nyataj chake ja jun chic cuerpo ja
xin chila' chicaj utzc'a chi ja cuerpo ja
kuc'an camic ja xa c'o camíc trij jari'
nq'uisi in nyataj chic chake ja jun chic
ja ni mta wi' camíc trij.
5 Pro jari' Dios nbanowi, arja'
chomarsyon kaxin utzc'a chi nuya'
na chake ja jun chic cuerpo ja ni mta
wi' camíc trij in c'o jun seguro rya'on
chake chi ni nuban wi' cumplir
ja wari' como ja rEspíritu Santo ja
rtakonto pa tak kanma jari' ocnak
kaseguro.
6 Rmalc'ari' ja tok ni yukul wi'
kac'u'x ruq'uin ja Dios chi arja'
nuya' na chake ja jun chic cuerpo
ja xin chila' chicaj. Jaru' pa tiempo
xkoq'ueje' chipan ja cuerpo ja kuc'an
wawe' chwach'ulew jari' ni matutz'at
wi' ri' kawach ruq'uin ja kajaw
Jesucristo rmal.
7 Queri' rbanic como ja chipan ja
kac'aslemal wawe' chwach'ulew ja
yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios jari'
nuc'an kaxin, ma ja ta nuc'an kaxin
ja nkatz'at ruq'uin kawach.
8 Pro ni yukul wi' kac'u'x ruq'uin ja
Dios in como kotak chi matutz'at ri'
kawach ruq'uin ja kajaw Jesucristo
chipan awa' jun cuerpo ja kuc'an
camic xa chewi' tok más na kagana ja
nkaya' can awa' jun cuerpo ja kuc'an
ri' in nokbe ruq'uin ja kajaw Jesu-
cristo ja bar c'o wi' ja mero kochoch.
9 Queri' rbanic, wi nokq'ueje' na
wawe' owi nokbe ruq'uin xarwari'
chijutij kamajon rtijic kak'ij chi
rbanic ja rvoluntad utzc'a chi nquicot
chakij.
10 Queri' nbij chewe como rjawaxic
chi nokekaj na chwach ja k'etbaltzij
rxin ja Cristo kanojelal utzc'a chi
tri' nokk'alajin wi' nak ja kabanon
chipan ja cuerpo ja kuc'an wawe'
chwach'ulew utzc'a chi nyataj chake
chikajujunal ja rtojbalil ja kabanon
wi utzil ja kabanon owi xa itzelal.

* * * * * * * * * *

11 Rmalc'ari' nbij chewe, como ajoj
nkaxbej ki' chwach ja kajaw Jesu-
cristo chewi' tok nekacoj ja winak
pa ch'a'oj chi nquixbej qui' chwach

chakaja' pro ja Dios arja' bien k'alaj chwach nak rbanic ja samaj ja noktajini nkaban in c'o nseguro chi bien k'alaj chewach ixix chakaja'.

12 Maxta tech'ob chic jutij chakij chi xa kamajon rbanic recomendar ki' chewe kayon. Mni, ma queri' ta, pro nojel awa' ja nmajon rbixic chewe ri' utzc'a chi nixquicot trij ja samaj xin Dios ja noktajini nkaban utzc'a chi c'oli nech'a' chique ja winak ja congana nquik'alasaj qui' chi e ajsamajela' xin Dios pro jari' xa chiquij c'o wi', ma ocnak ta pa tak canma.

13 Ja c'a rajoj wi okch'ujarnak noktz'ati owi ma okch'ujarnak ta pro xarwari' nkaban ja samaj utzc'a chi c'o ta ya'bal ruk'ij ja Dios rc'amonto utzc'a chi c'o ta rc'amonto chewe ixix chakaja'.

14 Queri' nkaban como ja rajoben ri'il xin Cristo jari' nbano mandar kaxin. Como bien kotak chi ja Cristo cam pa kacuenta kanojelal tibij c'a tzij ari' chi ajoj jun xokcam ruq'uin kanojelal.

15 Queri' c'a xuban, cam pa kacuenta kanojelal utzc'a chi ja rokc'astajnak chic chipan jun c'ac'a c'aslemal ma ja chi ta nkaban ja xa kavoluntad kaj ajoj kayon pro nkamajel chic rbanic ja rvoluntad arja' como cam pa kacuenta in kumal chakaja' tok c'astaji chiquicojol ja camnaki'.

16 Rmalc'ari' nbij chewe, ja camic chic tok nkamaj rch'obic jani' rc'aslemal jun winak, xa nak ta chi winakil, ma queri' chi ta nkach'ob trij ja cani' nquech'ob ja winak ja c'a e'uc'an na rmal ja tzabuklaj tak na'oj xin rwach'ulew. Masqui queri' kach'ob trij ja Cristo nabey ja cani' nquech'ob ja winak ja re'uc'an rmal ja tzabuklaj tak na'oj pro ma queri' chi ta nkach'ob ajoj trij camic.

17 Queri' c'a rbanic, ja wi xa jun abanon ruq'uin ja Cristo jari' at c'ac'a winak chic, ja tzabuklaj tak na'oj awc'an nabey jari' k'axnak can chic, c'ac'a chic nojelal.

18 Nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe ri' ruq'uin Dios penak wi' in camic ja Dios arja' rya'on chake chi okchomtajnak chic ruq'uin rmal ja Cristo in c'o jun samaj rya'on chi kakul ajoj jari' chi nkach'ob chiquewach ja winak nak rbanic ja tok nechomtaj ruq'uin.

19 Queri' c'a rbanic, ja Dios arja' xa jun quibanon ruq'uin ja Cristo, xa jun quibanon ruq'uin chwach cruz rmalari' tok nokchomtaj ruq'uin ja rok winak in rmalari' chakaja' tok ncuyi ja kil kamac in camic chi kakul ajoj rya'on wi' chi nkaya' rbixic nak rbanic ja tok natchomtaj ruq'uin.

20 Ja c'a rajoj camic oktakonel rmal ja Cristo chi pa rubi' arja' nkaban ja samaj como ja Dios arja' nucoj kachi' chi rbixic chique ja winak nak ja nrajo' chique chi nqueban. Pa rubi' c'a ja Cristo congana nkaban recomendar chewe chi quixchomtaj jutz'it ruq'uin ja Dios.

21 Quirtari' neban jutz'it como ja Dios arja' trij ja Cristo xuya' wi' ja kil kamac ja rok winak pro kumal ajoj tok xuban queri' tre como ja Cristo ni majun ril rumac arja'. Queri' xuban utzc'a tok xa jun kabanon ruq'uin ja Cristo jari' utz chic nokrutz'at in nuban chic chake cani' mta kil kamac kabanon.

6

1 Ja c'a rajoj como xa jun kabanon ruq'uin ja Dios chi rbanic ja samaj xa chewi' tok congana nkaban recomendar chewe, maxta tetz'ila' ja rutzil ja nsipaj ja Dios chewe.

2 Cani' rbin can ja Dios chipan ja rtzobal quewari': —Ja tok xurwila' ja tiempo rxin chi nsipaj ja wutzil xinc'waxaj ja roración ja xaban. In chakaja' tok xurwila' ja tiempo xin totajem xatnuto'. Queri' rbin can ja Dios. Bien c'a tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', ja Dios arja' ntajini nsipaj ja rutzil chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri', ja camic okc'o chic chipan ja tiempo xin totajem.

3 Ajoj ni kabanon wi' cuenta ja kac'aslemal chiquewach ja winak como mta kagana ja xta kumal ajoj

tok matiquinimaj ja rtzobal Dios. Kabanon cuenta ki' utzc'a chi ma itzel ta xquetzijon tre ja samaj xin Dios ja noktajini nkaban.

4 Pro nojel ja kamajon rbanic jari' nk'alasan kaxin chi ni katzij wi' chi ok ajsamajela' rxin ja Dios. Congana kacoch'on kawach chipan ja penak je'e chakij, okq'uejenak chipan ja rpokonal, okq'uejenak chipan ja rc'ayewal in c'o je'e ni matich'obtaj wi' kumal ba la nokel wi'.

5 C'o je'e okrapan cumal winak, c'o je'e okq'uejenak pa tak che', c'o je'e eyictajnak winak chakij, c'o je'e congana oktujkarnak chipan ja samaj, kacoch'on ja waram in katijon wa'al.

6 Ni kuc'an wi' jun ch'ajch'ojlaj anma, bien nch'obtaj kumal ja rtzobal Dios, c'o kapaciencia, kac'utun ja kutzil chiquewach ja winak, okuc'an rmal ja rEspíritu Santo in c'o jun ajoben ri'il xin Dios chake ja ni katzij wi', ma chaka ta chi kachi' c'o wi'.

7 Kaya'on rbixic ja rtzobal Dios in c'oli ja poder xin Dios kuq'uin. Ja Dios como arja' utz nokrutz'at jari' cani' jun banbal ch'a'oj rya'on chake ja nkatobej ki' chwach xa nak ta npi chakij.

8 C'oli nkaban kas lok' nokquena' ja winak pro c'o c'a je'e xa ma lok' ta nokquena'. C'oli utz katzijoxic nbani pro c'o c'a je'e nbix chake chi xa ok itzel tak winak. C'oli nbix chake chi xa okbanol tak engaño pro ajoj ni katzij wi' ja nkabij chique ja winak.

9 C'oli nbạn chake cumal ja winak cani' xa ma cotak ta kawach pro ec'oli ja matiquipokonaj nquibij chi bien cotak kawach. Ni pa camíc wi' okc'o wi' pro okc'as wa'an ri'. Okya'on chipan ja rpokonal chi katijoxic pro ma okcamsan ta.

10 C'oli nokbisoni pro ja quicotemal xin Dios mta ari' ja maquita c'o kuq'uin. Xa ok tak meba'i' pro e q'uiy ja re'ocnak e biyoma' rmal ja meba'il xin Dios ja nkapaxij chiquewach. Xa kak'eten ti kak'a' pro ni majun nak ta ja maquita kaxin. Nojel awa' ja xinbij chewe ri' jari' nk'alasan kaxin chi ni katzij wi' chi ok ajsamajela' rxin ja Dios.

11 Mta ja nkawawaj ta chewach wach'alal ja rix aj Corinto, mta ja maquita nkabij chewe, congana kaya'on ja kanma chewe.

12 Ajoj bien kajakon ja kanma chewach utzc'a chi nixkac'ul chipan pro ja chewe ixix ma kas ta okec'ulun ja pa tak ewanma.

13 Ja camic nintzijon ewq'uin cani' nuban jun tatixel tok ntzijon cuq'uin tak ralc'wal, ja cani' kabanon ajoj chewe queri' ta neban ixix chake chakaja', ta tejak más ja rewanma chikawach.

* * * * * * * * * *

14 Maxta xa jun teban cuq'uin ja winak ja ma yukul ta quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ja queri' ni matuc'am wi' ri'. Queri' nbij chewe como ja utzlaj c'aslemal xin Dios ewc'an jari' ni matuc'am wi' ri' ruq'uin jun c'aslemal ja xa itzel ntz'ạt rmal ja Dios. In jun chic, ja luz ni matuc'am wi' ri' ruq'uin ja k'ekumal.

15 In jun chic, ja rna'oj ja Cristo ni matuc'am wi' ri' ruq'uin ja rna'oj ja diablo. In jun chic, ja yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo mta moda ja xta jun nkaban cuq'uin ja ma yukul ta quec'u'x ruq'uin.

16 In jun chic, ja cachbal tak winak owi rachbal tak nakun ja nexuque' winak chiquewach ni ma rubey ta wi' ja xquecọj ta chipan ja rochoch Dios. Queri' nbij chewe como ix rochoch ja c'aslic Dios ja cani' bitajnak can rmal ja Dios quewari': —Noc na wochoch ja canma in ninq'ueje' na chiquicojol. Ja tok xterila' ri' tiempo anin in Dios chic quixin, ja c'a reje'e' e ntinamit chic tri', ne'e.

17 Rmalc'ari' tok c'o chic jun ja rbin can ja Dios quewari': —Quixelto chiquicojol ja winak ja ma e ntinamit ta, teparti'ij ewi'. Ma teban ta ja xa ntz'ilor ec'aslemal rmal. Ja c'a wi xtenimaj ja xinbij chewe ri' nixnuc'ul,

18 ninoc Tatixel ewxin in nixoc tak
nc'ajol, nixoc tak nme'al. Queri' ja
bitajnak can rmal ja kajaw Dios ja ni
majun poder ja maquita c'o pa ruk'a'.

7

1 Chak'laj wach'alal, nojel awa' ja
c'a xinbij kaj chewe ri' como tzujun
chic chake rmal ja Dios rmalc'ari'
tok nbij chewe, kaya'a' can xa nak
ta ja ntz'ilorsaj ja kac'aslemal tanto
tre ja ntz'ilorsaj ja kacuerpo in tre ja
ntz'ilorsaj ja kanma chakaja'. Kaxbej
ki' chwach ja Dios, tiq'uiyi tiwachini
jun ch'ajch'ojlaj c'aslemal chake.

* * * * * * * * * *

2 Wach'alal, ta tejak más jutz'it ja
rewanma chikawach. Ajoj mta jun
winak kabanon ta jun itzel tre, mta
jun winak kayojon ta rc'aslemal in
nixtac'a c'o ta jun winak kabanon ta
engañar chakaja'.
3 Pro ja tok nbij queri' chewe ma
rmal ta chi nixnuban ta condenar
como anin nbin chic chewe chi nij
ixc'o wi' pa tak kanma. Ja wi nok-
cami owi nokc'ase' na más xarwari'
nij ixc'o wi' pa tak kanma.
4 Ja nintajini nbij chewe congana
nya'on wanma chewe chi rbixic.
Ja camic congana ninquicot chewij
wach'alal. Ja wanma camic nixtac'a
nbison chi ta jutz'it in masqui con-
gana okc'o chipan ja rpokonal pro ja
wanma camic más k'axnak chi na ja
quicotemal xin Dios c'o chipan.
5 Nij okc'o wi' chipan ja rpokonal
wach'alal como ja tok xokurkaj
wawe' chipan ja departamento
Macedonia nixtac'a jutz'it ta xokx-
ula'ni, ni c'o wi' je'e ja problema
kawil. C'o je'e ch'a'oj kaban cuq'uin
ja winak ja ma quiniman ta ja Dios
in c'o je'e kaxbej ki' emwal matzij
quixtz'iloxi.
6 Pro ja c'a Dios arja' nyukba'
quec'u'x ja winak ja capujnak
quec'u'x in queri' xuban chake ajoj
chakaja' xyukba' kac'u'x tokori' tok
xurkaji ja Tito kuq'uin.
7 Ja c'a Tito congana xokquicoti
ja tok xutz'at chic jutij ri' kawach
ruq'uin in ma ruyon tari' pro como
ixix congana xeyukba'to ruc'u'x jari'
xuya' jun quicotemal chake ajoj
chakaja'. Como arja' xurbij chake chi
congana egana nutz'at chic jutij ri'
kawach ewq'uin. In jun chic xbij chi
congana nixbison chic rmal ja ma utz
ta xeban. In jun chic xbij chi congana
egana nenimaj chic ja nbin chewe.
Queri' ja xurbij chake in más chi na
xinquicot rmal.
8 Xinquicoti como ja pokonlaj carta
ja xintakel ewq'uin xintz'at chi xuban
rsamaj. Masqui xuya' bis chewe
pro ja camic ma itzel ta nna' ja xin-
takel ewq'uin. Pro ja tok xintakel
ja carta quewa' xinmaj chic rch'obic
ri': —Maxla utz ja maquita xintakel
ja carta cuq'uin, xinche' kaj. Como
ntz'at camic chi ja carta xuya' bis
chewe pro jari' bis xa jurata xoc'owi.
9 Ja c'a camic congana ninquicoti
pro ma rmal ta ja xixya' pa bis xa
chewi' ja tok ninquicoti. Pro como
ja bis xuban rsamaj in q'uextaji ja
rena'oj rmal xa chewi' tok ninquicoti.
Queri' rbanic como Dios yowi ja bis
chewe utzc'a chi c'ol utzil rc'amonto
chewe ja carta ja katakel ewq'uin.
10 Queri' nbij chewe como ja
bis tok Dios nyo' chawe rmal ja
rawil amac abanon jari' jun bis
ja ncowini nuq'uex ja rana'oj in
natruc'amel chipan ja totajem xin
Dios in natquicot rmal. Pro ja tok
nebisoni ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x jari'
jun bis maticowini nuq'uex ja rana'oj
in xa pa camíc natruc'amel wi'.
11 Pro bien tech'obo' wach'alal, ja
bis ja xuya' ja Dios chewe c'o jun
nimlaj samaj xuban pa tak ec'aslemal
quewari'. Jun, bien xechomarsaj ja
problema ja bantaj checojol. In jun
chic, congana xixocla' il chi rbixic
chwe chi xechomij ja problema. In
jun chic, congana ti'on chewe ja ban-
taji in janila xexbej ewi' rmal. In jun
chic, congana chic egana chi nutz'at
chic jutij ri' kawach ewq'uin. In jun
chic, congana xixmak'e'e chi rbanic
ja rvoluntad Dios in chanim xeya' pa

disciplina ja banowi ja ritzelal. Ni majun nak ta ja maquita xechomij tre ja problema, mchita nak chi ta xquixchapbex rmal.

12 Queri' rbanic, xintakel ja carta ewq'uin pro ma kas ta rmal ja banowi ja ritzelal ja tok xintakel ewq'uin in ma kas ta rmal ja ban wi' ja ritzelal chakaja'. Xintakel ja carta ewq'uin utzc'a chi chwach Dios nkac'ut wi' chewach chi janila nokocla' il chi rbanic cuenta ewxin.

13 Rmalc'ari' tok congana yukyu'i ja kac'u'x como yukyu'i ja rec'u'x ixix chakaja'.

In ma ruyon tari' pro más chi na xokquicoti rmal ja Tito como arja' congana nquicot chic ja ranma rmal ja xebanto tre ewanojel.

14 Como ja Tito tok maja'n tintakel ewq'uin xinya' jutz'it ek'ij chwach in ja camic ma q'uixbal ta nna' ja xinban queri' como nojel ja kayabej ek'ij chwach bien k'alaj camic chi ni katzij wi'. Cani' tre nojel ja kabij chewe ixix jari' ni katzij wi' chakaja'.

15 Ja c'a Tito arja' más chi na nel ruc'u'x chewij camic como bien nurkaj tre chi nixnimani ewanojelal, bien nurkaj tre jani' rc'ulic xeban chi c'o respeto ewq'uin in nexbej ewi' chwach ja Dios.

16 Janila ninquicot emwal camic wach'alal, c'o chic nconfianza ewq'uin tre nojelal.

8

1 Ja c'a camic wach'alal, nkajo' nkach'ob chewach nak rbanic ja rutzil xin Dios ja samajnak pa tak canma ja riglesia je'e ja rec'o wawe' chipan ja departamento Macedonia.

2 Como eje'e' c'o jun nimlaj ayuda quemol ja nquetakel cuq'uin ja kach'alal ja c'o rjawaxic chique. Quemol ja rayuda masqui c'o jun nimlaj rpokonal c'o jun nimlaj prueba netajini nek'ax chipan. Pro como c'o jun nimlaj quicotemal xin Dios pa tak canma in como congana e tak meba'i' in bien cotak nquipokonaj quewach ja winak ja c'o rjawaxic chique chewi' tok congana jun ayuda quemol.

3 Como eje'e' congana jun lucha queban, queya' jani' ja necowini nqueya'. Anin in testigo chiquij chi queri' queban. C'o nari' xuban je'e falta chique rumac ja más na xoc'o rwi' queya'. Pro jari' ma xekabochi'ij ta, quigana queya'.

4 Congana xokquecoj pa ch'a'oj, quewa' quibij chake ri': —Tebana' jun utzil, teya'a' chake ja privilegio chi ajoj jun nkatakel jun ayuda chique ja kach'alal ja re xin Dios, xeche' chake.

5 Más chi na queya' chwach ja cani' kach'obon chiquij chi nqueya' como ja queban, nabey queya' qui' pa ruk'a' ja kajaw Dios chi rbanic xa nak ta ja najo'x chique rmal chi nqueban in queya' qui' pa kak'a' ajoj chakaja' in xa rmal ja rvoluntad Dios ja tok queban queri'.

6 Queri' quibanon ja kach'alal in rmalari' congana kaban animar ja Tito chi arja' nbe chic jutij ewq'uin. Como ja Tito c'o jun moloj ayuda xumaj checojol chewi' tok kabijel tre chi nbe chic jutij ewq'uin chi nerq'uisa' rmolic como ja rayuda neya' jari' nc'utuwi ja rutzil xin Dios ja nsamaji pa tak ewanma.

7 Ixix congana benak pa nim nojel rwach ja rutzil xin Dios ja yatajnak chewe. Cani' tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo congana nim. In jun chic, congana neya' rbixic ja rtzobal Dios in bien nch'obtaj emwal chakaja'. In jun chic, congana netij ek'ij chi rbanic ja rvoluntad Dios. In jun chic, congana nokewajo'. Ja c'a camic nbij chewe, como congana benak pa nim checojol nojel awa' ja rutzil xin Dios ja c'a xinbij kaj chewe ri' tibe c'a pa nim checojol chakaja' ja rutzil xin Dios tre ja moloj ayuda.

8 Pro maquixnuban mandar wach'alal. Ja kas nwajo' chewe chi queri' neban tre ja moloj ayuda ja cani' queban ja jule' chic kach'alal utzc'a chi tri' ntz'a̱t wi' chi ni katzij wi' chi nsamaji ja rajoben ri'il xin Dios pa tak ewanma.

9 Como ixix bien ewotak chi ja
kajaw Jesucristo congana samaji ja
rutzil xin Dios pa ranma. Como arja'
masqui congana biyom nabey pro
ma xpokonaj ta xuya' can ja rbiy-
omal, ma xpokonaj ta xoc meba' pro
emwal ixix tok xuban queri'. Arja'
xoc meba' utzc'a chi xa rmal ja rpo-
bre'il tok nyataj ixix chewe ja biy-
omal xin Dios.
10-11 In camic nwajo' nya' jun
paxbanem chewe tre ja rayuda como
ja xtinbij chewe ri' c'oli rc'amonto
chewe. Teq'uisa' rmolic ja rayuda
ja xetij rmolic junabir. Como ixix
xemaj rmolic in ma ruyon tari' pro
nojel ec'u'x nojel ewanma xeban. Ja
c'a camic nbij chewe, como congana
egana nabey tok xech'ob chi nemol
ja rayuda queri' ta c'a neban camic
chakaja' chi rq'uisic xarwari' jani'
nixcowini neya' xa xarari' ja neya'.
12 Queri' nbij chewe como ja Dios
tok nojel ac'u'x nojel awanma naya'
jun ayuda arja' utz nutz'at in nuc'am
chawe in jani' natcowini naya' jari'
nc'utuj chawe, ma ja ta nc'utuj chawe
ja macatcowini naya'.
13 Como anin ma ja ta nbij chewe
chi xque'eto' ta jule' chic chipan ja
quipobre'il in xquixoc can chi ta c'a ix
pobre ixix rmal.
14 Ja kas ngana anin xta junan nka-
ban nkato' ta ki' chibil tak ki'. Cani'
chewe ixix camic como c'oli sobre
ja c'ol ewq'uin xc'a chewi' tok con-
gana buena wi ne'eto' ja kach'alal
chipan ja quipobre'il utzc'a chi eje'e'
chic neto'o ewxin chwak cabij ja tok
c'o chic rjawaxic chewe ixix in tok
c'o chic sobre cuq'uin eje'e' tri' ja
nixquitobej. Queri' rubey utzc'a chi
xa junan nkaban nkato' ki' chibil tak
ki'.
15 Cani' tz'ibtal can ojer chipan ja
rtzobal Dios tre ja maná ja takto
chila' chicaj cuq'uin ja raj Israel chi
nquetij, quewa' nbij ri': —Ja winak
ja q'uiy maná quemol mta queto'. Ja
c'a winak ja xa ti ma nim ta quemol
xeruban. Queri' ja tz'ibtal can.

* * * * * * * * * *

16 Pro anin congana nmaltioxij tre
ja Dios como arja' rya'on pa ranma ja
Tito chi congana nocla' il chi rbanic
cuenta ewxin, ni queri' nuban ja Tito
chi echajixic ja cani' nintajini nban
anin.
17 Queri' nbij chewe como arja' tok
kabij tre chi nbe chic jutij ewq'uin ma
xnimar ta pro congana rgana nbe,
ni rvoluntad wi' chi nbe chic jutij
ewq'uin.
18 C'o chic jun kach'alal nkatakel
trij chi nrachbilajel. Jari' kach'alal
ja congana utz rtzijoxic nbạn cumal
canojel ja jule' chic kach'alal xa nak
ta iglesia ec'o wi' como arja' congana
jun samaj rbanon chi rbixic ja utzlaj
tzij xin Jesucristo.
19 In jun chic, arja' cha'on cumal
ja kach'alal ja rec'o pa tak iglesia
je'e chi nkachbilaj tre ja moloj ayuda
ja noktajini kamajon rmolic camic.
Ajoj kamajon rmolic ja rayuda utzc'a
chi jari' noc ya'bal ruk'ij ja kajaw
Jesucristo utzc'a chakaja' chi bien
nk'alajin na chi ixix c'ol egana ne'eto'
ja kach'alal ja c'o rjawaxic chique.
20 Pro bien kabanon cuenta ja wari'
utzc'a chi majun tzij npi chakij rmal
ja nimlaj ayuda ja kamajon rmolic.
21 Congana kabanon cuenta ja
samaj ja nkaban je'e utzc'a chi bien
k'alaj chiquewach ja winak chakaja'
chi majun engaño nkaban in ma
ruyon ta chwach ja Dios.
22 C'o chi na jun kach'alal ja
nkatakel chiquij ja Tito, jun kach'alal
ja q'uiylaj mul katz'aton chi congana
nutij ruk'ij chi rbanic ja samaj je'e
xin Dios in pior c'a camic congana
rgana nbe ewq'uin como congana
rconfianza ewq'uin.
23 Ja c'a Tito kac'amon ki' ruq'uin
chi noksamaj pan ecuenta, arja' wach
ajsamajel xin Dios. Ja c'a re ca'i'
chic kach'alal eje'e' echa'onel cumal
ja jule' chic kach'alal ja rec'o pa tak
iglesia je'e in ja quic'aslemal jari' oc-
nak ya'bal ruk'ij ja Cristo.
24 Rmalc'ari' nbij chewe, ja tok
xque'ekaj ewq'uin kas ta qui'il
quic'ulic neban utzc'a chi eje'e' e

cachbil ja jule' chic kach'alal ja rec'o pa tak iglesia bien nk'alajin na chiquewach chi ixix ni katzij wi' chi c'oli ja rajoben ri'il xin Dios pa tak ec'aslemal utzc'a chakaja' chi bien nquetz'at chi ni katzij wi' nojel ja kabin chique ja kach'alal ja kayaben ek'ij.

9

1 Como anin wach'alal, bien wotak chi ma rjawaxic ta nbij chewe chi neya' jun ayuda chique ja kach'alal ja re xin Dios.

2 Queri' nbij chewe como wotak chi c'ol egana neya' in rmalari' tok nintajini nya' ek'ij chiquewach ja kach'alal ja rec'o wawe' chipan ja departamento Macedonia como anin nbij chique chi ixix ja rixc'o chila' chipan ja departamento Acaya ix listo chic junabir chi neya' ja rayuda. In jun chic, como ixix congana egana neya' xa rmalari' tok congana e q'uiy xuya' gana chique chi nqueya' eje'e' chakaja'.

3 Pro ec'oli ja kach'alal ja nenutakel ewq'uin utzc'a chi bien nechomij pon ja moloj ayuda como nbin chic chique ja kach'alal chi ix listo chic chi neya'. Como anin nya'on chic ek'ij chiquewach ja kach'alal pro congana lawulo' ari' ja wi mta noc wi' ja xinyabej ek'ij chiquewach.

4 Ja c'a tok xquinekaj anin ewq'uin, ja wi ec'o jule' kach'alal aj Macedonia etran chwij congana lawulo' ari' ja wi maja'n techomij ewi' tri' chi rmolic ruchi' ja rayuda. Ja queri' congana q'uixbal chake ajoj in chewe ixix chakaja' como kaya'on chic ek'ij chiquewach chi ix listo chic chi neya' ja rayuda.

5 Rmalc'ari' ja tok xinch'ob chi rjawaxic nenuban animar ja kach'alal chi eje'e' nebe ewq'uin nabey utzc'a chi nquichomij pon ewq'uin nak neban tre ja rayuda ja retzujun chi neq'uis rmolic utzc'a chi molon pon chic ruchi' nojelal ja tok xquinekaj anin. Pro nojel ta ec'u'x nojel ta ewanma neya', maxta chaka ix puersa.

6 Pro bien c'a tewasaj ena'oj trij ja rejemplo ja nya' chewach ri'. Ja tok natbe pa ticoj tijco'm wi xa naxuyaj ja rija'tz natic xc'a ma nim ta cosecha nuya' ari'. Ja c'a wi mataxuyaj jari' congana cosecha nuya'.

7 Ja neya' chejujunal xa ni xarwari' ja nalax pa tak ewanma chi neya'. Maxta tebisoj ja neya', maxta chaka ix puersa. Queri' nbij chewe como ja Dios arja' nerajo' ja winak ja nequicoti nqueya' ja rayuda.

8 Ja c'a Dios arja' bien ncowini nuya' chewe nojel rwach ja meba'il ja ne'etobej ja c'o rjawaxic chique. Más na noc'o rwi' ja ncowini nuya' chewe utzc'a chi ni c'o wi' ewq'uin xa nak ta ja nc'atzin chewe utzc'a chakaja' chi sobre ja c'ol ewq'uin ja ne'etobej ja winak xa nak ta nc'atzin chique.

9 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios tre jun utzlaj achi, quewa' nbij ri': —Congana ayuda rya'on, erto'on ja tak meba'i'. Ja rutzil nuban jari' ni mta wi' q'uisic trij. Queri' ja tz'ibtal can.

10 Ja Dios arja' nyowi ja rija'tz chique ja re ticol tak tijco'm, arja' nyowi kaway. Ja mismo Dios arja' xtiyo' chewe ja meba'il ja ne'etobej ja c'o rjawaxic chique in nq'uiyirsaj na más chewach. Arja' nsamaj na chipan ja rutzil ja neban ixix in tok xtiq'uiswani más chi na nwachini ja rutzil rmal.

11 Ja Dios arja' mta nak ta ja maquita xtuya' chewe, nixoc na ix cani' biyoma' rmal utzc'a chi ni c'o wi' ewq'uin ja ne'etobej ja kach'alal. Ja c'a kach'alal tok xtekajacha' ja rayuda pa quek'a' janila xtiquimaltioxij tre ja Dios emwal.

12 Queri' nbij chewe como ja rayuda neya' ma jun ta rsamaj. Ma ruyon ta neruto' ja kach'alal chipan ja c'o rjawaxic chique pro janila chi maltioxinem nya̱' tre ja Dios rmal chakaja'.

13 Ja c'a tok xteya' chique ja rayuda jari' nuc'ut chiquewach jani' ena'oj

in nqueya' na ruk'ij ja Dios emwal. Nqueya' na ruk'ij ja tok xtiquetz'at chi ni katzij wi' ja nebij chi eniman ja utzlaj tzij xin Cristo in nqueya' na ruk'ij chakaja' ja tok xtiquetz'at chi nim ja rayuda ja neya' chique eje'e' in chique canojelal.

14 Ja c'a reje'e' nqueban na orar pan ecuenta in congana lok' nixquena' como nquetz'at na chi ja rutzil ja recochin tre ja Dios más k'axnak chi na nsamaji ja pa tak ewanma.

15 Congana nmaltioxij tre ja Dios como arja' c'o jun sipanem kacochin tre ja ni maticanoy wi' tzij kumal chi rbixic como janila nim ruk'ij.

10

1 Camic nwajo' nintzijon ewq'uin chique ja winak ja xa netajini nquilasaj ntzijoxic, quewa' nquibij chwe ri': —Ja Pablo tok c'oli chikacojol congana nuban tino'y pro ja c'a tok mchita chikacojol c'a tokori' nucoj cowlaj tak tzij chakij, neche'e. Pro anin ja rin Pablo congana nban recomendar chewe, kas tinataj jutz'it emwal ja rejemplo ja xuya' can ja Cristo como arja' xuban tino'y, nojel xujach pa ruk'a' ja Dios in congana rpaciencia cuq'uin ja winak.

2 Pro ja camic congana nban recomendar chewe, kas techomarsaj jutz'it ewi' utzc'a tok xquinekaj ewq'uin ma rjawaxic ta chi ncoj chewij ja poder xin Dios ja c'o pa nuk'a'. Como jari' poder ja c'o pa nuk'a' nch'obon chic chi ncoj chiquij ja winak ja xa netajini nquilasaj ntzijoxic ja nebin chake chi ajoj xa quina'oj winak ja nkacoj.

3 Como ajoj masqui xa ok winak pro ma kana'oj ta ajoj nkacoj kaj kayon ja tok nkaban ch'a'oj ruq'uin ja ritzelal.

4 Queri' nbij chewe como ajoj tok nokch'ojin ruq'uin ja ritzelal ma ja ta nkacoj jule' banbal ch'a'oj ja xa quixin winak pro nkacoj jule' banbal ch'a'oj janila nimak rchok'ak' chwach ja Dios. Queri' c'a nkaban utzc'a chi nokcowini nkayoj ja ritzelal masqui congana rchok'ak'.

5 Ajoj nkayoj ja tijonem ja nqueya' ja winak ja kas e nimak nquena' kaj, nkayoj ja nimak tak na'oj ja nquecoj chi rwawaxic ja kas mero rna'oj ja Dios. Nokch'ojin ruq'uin ja quina'oj winak xa nak ta nquech'ob in nkach'ec utzc'a chi mta jun na'oj ja maquita nuc'am ri' ruq'uin ja rvoluntad ja Cristo.

6 In jun chic, kachomin chic ki' chi nekaban castigar xa nak ta chique ja ni maqueniman wi' pro c'a tokori' xque'ekabana' castigar ja tok echomarsan chic ewi' tre ja ma tz'akatnak ta chewe tre ja nimanem.

7 Ixix xa jari' neya' cuenta tre ja c'o chewach pro mateya' cuenta tre ja c'o pa tak canma ja winak. Ja c'a wi c'o jun winak nbij chewe chi bien rotak chi arja' ocnak jun apóstol rxin ja Cristo kas bien tich'obo' chi ajoj ok apóstol rxin ja kajaw Jesucristo chakaja'.

8 Ok apóstol rxin como arja' rya'on chake chi c'o kak'a' chewe in ma q'uixbal ta nna' ja congana nnataj chewe nojel ja rcojon pa kak'a' como ni katzij wi'. Pro jari' ixrcojon pa kak'a' chi nixkato' utzc'a chi nixq'uiyi, ma rmal ta chi nixkayoj.

9 Queri' nbij chewe utzc'a chi bien nch'obtaj emwal chi ja carta ja ntakel je'e ewq'uin ma ja ta rsamaj ja chaka ta nixnxibej.

10 Como ja winak ja xa netajini nquilasaj ntzijoxic eje'e' quewa' nquibij chewe ri': —Ja Pablo tok nubanto jun carta congana cow nchaponi in congana cowlaj tak tzij nbij chipan chakaja' pro ja tok c'o chikacojol xa jun achi débil in tok ntzijoni ni majun noc wi' ja nbij, neche'e.

11 Ja c'a winak ja nebin queri' chwe kas bien tiquich'obo', ja cani' nkabij chipan ja carta tok ma okc'o ta checojol ni queri' ja nekabana' cumplir ja tok xko'ekaj ewq'uin.

12 Ja c'a rajoj ni katzij wi' chi majun kagana xtikaban ta ja cani' nque-

ban ja jule' winak ja xa nqueya' kaj quek'ij queyon. Eje'e' xa e nacnak tak winak como ja rocnak ya'bal quek'ij xa quina'oj kaj eje'e' queyon.

13 Pro ja rajoj mta moda xtikaban ta ja cani' nqueban eje'e' xtikaya' ta kak'ij rmal jun samaj ja mta kak'a' tre ja ma yatajnak ta chake rmal ja Dios chi nkaban. Pro ja samaj ja yatajnak chake rmal ja Dios chi nkaban solo jari' nkanataj in arja' rya'on chake chi noksamaj checojol.

14 Queri' nbij chewe como ajoj ma kaminon ta ki' chipan jun samaj ja ma yatajnak ta chake rmal ja Dios chi nkaban como arja' yoyon chake chi noksamaj checojol. Como ajoj xokekaj ewq'uin nabey chi rbixic chewe ja utzlaj tzij xin Jesucristo.

15 Ajoj mta moda xtikaban ta ja cani' nqueban ja jule' xtikaya' ta kak'ij rmal jun samaj ja ma kaxin ta ja ma ajoj ta okbanyon. Pro ja kas kayben chi nq'uiy más ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in noketo' utzc'a chi nokbe nojel nat nakaj chi nkaya' más rbixic ja Jesucristo pro xarwari' nokbe pa tak lugar ja bar nokrutakel wi' ja Dios chi nokbe.

16 Nkajo' nokbe nekaya'a' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chipan jule' chic tinamit ja más na nat c'o wi' chwach ja bar rixc'o wi' ixix. Matikajo' xko'oc ta chipan jun samaj ja junwi' banyon in xtikaya' ta kak'ij rmal.

17 Maxta c'o jun tuya' kaj ruk'ij ruyon, mejor ruk'ij ja kajaw Dios tiya'a'.

18 Queri' nbij chewe como jun achi wi xa nuya' kaj ruk'ij ruyon pro jari' matibij tzij chi nim ruk'ij ntz'ạt rmal ja kajaw Dios. Pro ja na Dios tibini ja wi nim ruk'ij owi mani.

11

1 Ja c'a nwajo' chewe camic, tiq'ueje' jutz'it epaciencia chi rc'axaxic ja jun ca'i' tzij ja xtinbij chewe ri'. Masqui xa ma ch'obolic tak tzij ta pro kas quinecoch'o' ja xtinbij chewe.

2 Pro ja tzij ja xtinbij chewe ri' ma chaka ta ngana nbij chewe, rumac ja yatajnak chwe rmal ja Dios chi congana nixti'on chwe, matinwajo' ja junwi' chi ta xtiyuke' wi' ec'u'x. Queri' nbij chewe como anin solo tre ja Cristo xixnujach wi' chi solo ruq'uin arja' nyuke' wi' ec'u'x utzc'a ja tok xtipi chic jutij arja' bien ch'ajch'oj ja rewanma nixnuban presentar chwach como cani' nbạn presentar jun k'apoj xtan chwach ja rchajil.

3 Pro ja ranin nxbej wi', nurkaj chwe ja ban tre ja Eva ojer tok ban engañar rmal ja cumatz como ja cumatz congana listo, matzij xa queri' xtiban chic chewe ixix in junwi' chic xtech'ob in ma ruyon chi ta ruq'uin ja Cristo xtiyuke' wi' ec'u'x.

4 Queri' nbij chewe como ixix chaka qui' chewe ja tok ec'oli winak ne'ekaj ewq'uin, nqueya' rbixic jun Jesús chewe ja junwi' chi na chwach ja kaya' rbixic ajoj chewe. In jun chic, chaka qui' chewe wi noc jun chic espíritu chewe ja junwi' chi na chwach ja rEspíritu Santo ja xoc chewe nabey. In jun chic, chaka qui' chewe chakaja' wi nenimaj jun chic tijonem ja utzlaj tzij xin Jesucristo ne'xi, pro xa junwi' chi na chwach ja xenimaj nabey.

5 Pro jari' winak ja nquena' kaj chi congana e nimak tak apóstol pro jari' ma nimak ta quek'ij chinwach anin.

6 Anin ja tok nintzijoni masqui maquincowini nban rbanic ja tzij pro ja rtzobal Dios jari' bien ch'obtajnak mwal in mta ari' ja maquita kak'alasan chi utz chewach ja rtzobal Dios.

7 Owi maxta xajan xinban nech'ob ixix ja ma xinc'utuj ta chewe ja ntzukbej wi' tokori' tok xinya' rbixic chewe ja utzlaj tzij xin Dios. Como anin ruq'uin nuk'a' xinsamaji utzc'a chi ixix newil ja totajem xin Dios.

8 C'o je'e xinc'am pwok chique ja kach'alal ja rec'o chipan jule' chic iglesia utzc'a chi nixntijoj ixix tre ja rtzobal Dios. Eje'e' xeyo' chwe ja

xintzukbej wi'.
9 Ja c'a tok xinq'ueje' checojol ixix
in tok c'o rjawaxic chwe ni majun
chewe c'o ta xinc'utuj ta tre como
ja kach'alal ja rec'o wawe' chipan ja
departamento Macedonia eje'e' xebe
wq'uin xequiya'a' chwe nak ja c'o
rjawaxic chwe. Queri' xinban, ni
majun nak ta xinya' ta chi ekul ja
xintzukbej wi' in niquirwari' xtinban
chwak cabij chakaja'.
10 Ni katzij wi' ja xtinbij chewe ri'
como ja Cristo arja' c'o wq'uin chi
rbixic. Ixix ja rixc'o chipan ja depar-
tamento Acaya mta jun chewe xtik'ilo
ta wxin chi rbixic chi majun nak ta
nya'on ta chi ekul ja ntzukben wi'.
11 Pro ¿nak tre ja tok nbanon queri'
chewe nech'ob ixix? ¿La xa rmal
chi maquixwajo'? Ma queri' ta
wach'alal, ja Dios arja' bien rotak chi
nixwajo'.
12 Pro cani' nbanonto tre ja ntzuk-
bej wi' niquirwari' xtinban chwak
cabij utzc'a chi mta quibase ja jule'
chic winak ja ncajo' nquibij chi ju-
nan rbanic ja samaj ja nqueban eje'e'
ruq'uin ja cani' nkaban ajoj como
eje'e' congana nqueya' ruk'ij ja samaj
ja nqueban.
13 Como eje'e' ri' winak e apóstol
neche'xi, pro ma e apóstol ta xin
Cristo, eje'e' e jule' ajsamajela' ja xa
e banol tak engaño, xa nquecoj qui'
como apóstol rxin ja Cristo pro ma
katzij ta.
14 Pro maxta kas nc'asc'o'i
tec'waxaj ja c'a xinbij chewe ri' como
ja Satanás arja' xa banol engaño
chakaja', nucoj ri' como jun ángel ja
nsakirsan kabey chikawach.
15 Rmalc'ari' tok nbij chewe, maxta
kas nc'asc'o'i tec'waxaj ja tok ja ra-
jsamajela' rxin ja Satanás nquecoj
qui' como jule' ajsamajela' ja re banol
tak utzil pro xarwari' nerila' na jun
k'ij ja tok xtiyataj na jun rtojbalil
chique jani' ja ritzelal quibanon.

* * * * * * * * * *

16 Camic nbij chic jutij chewe, kas
quinecoch'o' ja jun ca'i' tzij ja xtin-
bij chewe ri'. Maxta c'o jun chewe
tuch'ob chwij chi xa ma in ch'obol
ta. Nowi nech'ob chwij chi xa ma in
ch'obol ta pro teya'a' jutz'it ewxquin
tre ja xtinbij chewe como cani' xeya'
ewxquin tre ja quibij chewe ja jule'
chic winak ja xa ma e ch'obol ta.
Como anin nwajo' nya' jutz'it nuk'ij
chewach chakaja'.
17 Pro ma queri' ta tzijoni ja kajaw
Jesucristo ja cani' nintajini nintzijoni
camic como ja nmajon rbanic camic
xa nintajini nmajon rya'ic nuk'ij ja
cani' nuban jun achi ja xa ma ch'obol
ta nuban.
18 Como e q'uiy ja winak ja xa
nqueya' quek'ij rmal ja re'ocnak wi'
wawe' chwach'ulew chewi' c'a tok
anin chakaja' nya' na jutz'it nuk'ij
camic.
19 Can nya' na jutz'it nuk'ij como
ixix kas nixquicoti neya' caso chique
winak ja tok xa ma e ch'obolic tak
winak ta como kas jakal ewi' chi
rc'axaxic ja nquibij chewe.
20 Como ixix chaka qui' chewe
ja tok wi c'o jun winak ja chaka
nixruban mandar in nuban chewe ix
cani' esclavo pa ruk'a', owi nuq'uis
chewach nojel ja c'ol ewq'uin, owi
nlak'aj ja renakun, owi nucoj ri'
ruyon chi congana nim ruk'ij arja'
chewach ixix, owi nuya' k'a' xe' tak
ewey.
21 Ja c'a rajoj kas q'uixbal nna' nbij
chewe chi xa ok débil como ma xok-
cowin ta kaban ta queri' chewe.

Pro ja camic nbij chewe, eje'e' ri'
winak xa nak ta ja nquibij chewe ja
nquiyabej quek'ij chewach jari' nin-
cowini nbij anin chewe chakaja' ja
nyabej nuk'ij chewach xarwari' ja
nintajini nbij chewe camic xa cani'
ma in ch'obol ta.
22 Eje'e' kas nqueya' quek'ij chi e
Hebreo pro anin chakaja' in Hebreo.
Eje'e' kas nqueya' quek'ij chi e aj Is-
rael pro anin chakaja' in aj Israel.
Eje'e' kas nqueya' quek'ij chi e riy
rumam can ja rAbraham pro anin
chakaja' in riy rumam can ja rAbra-
ham.
23 Eje'e' kas nqueya' quek'ij chi e
ajsamajela' rxin ja Cristo pro anin

más chi na in ajsamajel chiquewach eje'e' rxin ja Cristo. Pro ja nintajini nbij chewe camic ri' cani' xa ma in ch'obol ta. Anin más chi na samaj xin Cristo nbanon, q'uiylaj mul inrapan rmal ja rtzobal Dios, q'uiylaj mul inq'uejenak pa che' in q'uiylaj mul jutz'it laj xincamsaxi.

24 Ja wach tak aj Israel eje'e' xinquirapaj tza'n asial, ja jutaktij treintinueve rab asial queya' chwe in jo'o' mul ja queban queri' chwe.

25 Oxmul banon chwe xc'a'y xinrapbexi in xinban jutij xinq'uiak tza'n abaj. Oxmul xinbe pa ya' rmal ja lancha jok'taji parwi' ya'. In xinban jutij jun k'ij in jun ak'a' xinq'ueje' pa nc'aj mar.

26 Q'uiy ja viaje nbanon in ni c'o wi' rc'ayewal xinwil chipan. C'o rkan tak ya' xinruya' pa rc'ayewal, ec'oli ja ralak'oma' xinqueya' pa rc'ayewal, ec'oli ja wach tak aj Israel xinqueya' pa rc'ayewal, ec'oli ja ma e aj Israel ta xinqueya' pa rc'ayewal. C'o je'e xinwil ja rc'ayewal pa tak tinamit, c'o je'e xinwil ja rc'ayewal pa tak lugar ja bar ma ec'o ta wi' winak, c'o je'e xinwil ja rc'ayewal parwi' mar. C'o je'e chakaja' xinqueya' pa rc'ayewal ja winak ja nebini chi e kach'alal pro ma katzij ta ja nquibij.

27 Congana jun samaj nbanon in congana xinrcosaj chakaja'. Q'uiylaj mul ja ma xinwar ta chak'a', xintij wa'al chakichi'. Q'uiylaj mul ja ma xinwa' ta, xintij pokon rmal tew in ja ntziak kas tak lawulo' chwij.

28 C'a c'o na más ja rink'axnak chipan pro ma ruyon tari' como k'ij k'ij ni c'o wi' chi nukul chi nenuban cuenta nojel ja riglesia.

29 Ja wi c'o jun kach'alal yawa' jari' nna' kaj chi cani' anin jun in yawa' chakaja'. Ja c'a wi c'o jun kach'alal ntakchi'ixi in wi nkaji pa il mac rmal jari' congana nti'on chwe anin chakaja'.

30 Ja wi kas puersa na chi nya' nuk'ij chewach mejor quewa' nban ri', nojel ja nbanon ja nc'utuwi chi xa in jun achi in débil jari' nyabej nuk'ij.

31 Ja Dios ja Tatixel rxin ja kajaw Jesucristo arja' bien rotak chi ni katzij wi' ja nmajon rbixic chewe, arja' janila nim ruk'ij chijutij.

32 Ja tok xinq'ueje' pa Damasco c'o jun gobernador ja samaji chipan ja gobierno rxin ja rey Aretas. Ja c'a gobernador arja' xuya' orden chi nchajixi ja tinamit utzc'a chi ninchapi.

33 Pro xinto'el wi' pa ruk'a' como xinya' pa jun chacach in xinkajsaxto pa jun wantana trij ja tabia ja rsutin ri' trij ja tinamit.

12

1 Ja tok xa nuk'ij anin nya' jari' bien k'alaj chi majun rc'amonto chwe. Pro ja c'a camic ri' nintzijon chic tre ja yatajnak chwe rmal ja kajaw Jesucristo cani' tre ja ntz'aton je'e cani' pan achic' in cani' tre ja k'alasan je'e chinwach rmal ja Dios.

2 Anin c'o jun achi wotak rwach, arja' xa jun quibanon ruq'uin ja Cristo. Ja c'a rachi arja' tuban catorce juna' ja c'oli xuban, chaka jalal tok c'amarel chila' chicaj in c'a chi rox caj xekaj wi'. Ja wi ni rachbil rcuerpo tok c'amarel owi ma rachbil ta jari' ma wotak ta, solo Dios otakyon.

3-4 Xarwari' bien wotak chi ja rachi c'a chipan ja paraíso c'amarel wi' ja bar c'o wi' quicotemal pro ma wotak ta wi rachbil rcuerpo owi ma rachbil ta, solo Dios otakyon. Ja c'a tok xekaji c'o jule' tzij xc'axaj tri' pro jule' tzij ja macatcowini nabij chipan jun tzobal wawe' chwach'ulew, jule' tzij ja ma yatajnak ta chake ja rok winak chi xtikatzijoj ta.

5 Ja rachi ja xinbij chewe jari' nya' ruk'ij pro ja xtinya' kaj ta nuk'ij anin nuyon jari' ma can ta. Xarwari' nojel ja nbanon ja nc'utuwi chi xa in jun achi in débil jari' nyabej nuk'ij.

6 Ja c'a wi xtuya' gana chwe chi nya' nuk'ij chewach jari' ni katzij wi' chi c'oli nbase ja nyabej nuk'ij. Pro ja camic matinya' nuk'ij chewach como anin ni majun ngana chi c'o ta jun winak xtuban ta más nim chwe pro

xarwari', titz'attaji jani' ja nc'aslemal
in tic'axaxi jani' nintzijoni.
7 Como anin congana k'alasax
je'e chinwach rmal ja Jesucristo
rmalc'ari' tok c'oli xuban ja Dios
chwe utzc'a chi maquita kas in nim
nna' kaj rmal. Ja xuban, xuya' lugar
tre ja Satanás chi c'oli cani' jun q'uix
xutakto chi nurbana' pokon tre ja
ncuerpo. Queri' xuban chwe utzc'a
chi maquita kas in nim nna' kaj.
8 Ja c'a ranin oxmul xinc'utuj tre
ja kajaw Jesucristo chi arja' nwasaj
chwe ja banyon pokon tre ja ncuerpo.
9 Pro arja' quewa' xbij chwe ri': —
Matinwasaj chawe como anin nsipaj
ja wutzil chawe in ni majun nak chi
ta nc'atzin chawe. Queri' nbij chawe
como ja poder ja c'o wq'uin más chi
na nsamaji chipan ja rac'aslemal ja
tok bien nch'obtaj amwal chi xa at
jun achi at débil, ne' chwe. Rmalc'ari'
ja tok congana ninquicoti nya' nuk'ij
rmal ja debilidad ja c'o je'e chwe
utzc'a chi ni nsamaj wi' ja poder xin
Cristo chipan ja nc'aslemal.
10 Rmalc'ari' ja tok ninquicot rmal
ja bien nch'obtaj mwal chi anin in
jun achi ja xa in débil, cani' tre tok
nintz'uji in ninyok'i rmal ja samaj
xin Dios in cani' tre tok c'o je'e
nuban falta chwe rmal ja samaj, in
cani' tre tok nbạn pokon chwe in
tok ninq'ueje' pa rc'ayewal rmal ja
Cristo. Ninquicoti como ja tok bien
nch'obtaj mwal chi xa in débil jari'
congana nsamaji ja poder xin Cristo
chipan ja nc'aslemal.

* * * * * * * * * *

11 Ja nbanon chewach camic cani'
nuban jun achi ja xa ma ch'obol ta
nuban como xinya' nuk'ij chewach.
Pro emac ixix ja tok puersa xinban
queri'. Queri' nbij chewe como ja
kas rubey, ixix ta nari' xeya' ta nuk'ij
chiquewach ja jule' chic winak ja
nquena' kaj chi congana e nimak tak
apóstol. Ja ranin masqui nna' kaj chi
ni ma inc'o ta pro eje'e' ni ma nimak
ta wi' quek'ij chinwach.
12 C'oli nojel rwach ja nimak tak
milagro ja xinban checojol jari'
nc'utuwi chi in jun apóstol in congana
q'ueje'e ja npaciencia chi rbanic ja
samaj.
13 ¿La c'o ta c'a jun samaj ja xinban
chiquicojol ja jule' chic iglesia ja ma
xinban ta checojol ixix chakaja'? Pro
xarwari', ni majun nak ta xinya' ta
chi ekul ja xintzukbej wi'. ¿La xajan
c'ari' ja xinban queri' chewe nech'ob
ixix? Chanumac.
14 Roxmul awa' ja xquinbe ewq'uin
ri' wach'alal in ni mta wi' ja xtinya'
ta chi ekul ja ntzukbej wi'. Queri'
nbij chewe como ma emeba'il ta ja
nintajini ncanoj, ixix ja nixwajo'.
Como ixix ix cani' tak walc'wal in
ja ralc'walaxela' ma rubey ta ja
xtiquemol ta ruchi' ja quimeba'il
in xtiqueya' chi ta c'a chique ja
tatixela' pro ja kas rubey, ja tatixela'
eje'e' nquemol ruchi' ja quimeba'il ja
nqueya' can chique ja tak calc'wal.
15 Ja c'a ranin xa nak ta ja c'o wq'uin
in conforme nsach pan ecuenta chi
eto'ic, hasta ninquicoti nya' wi' pan
ecuenta chakaja'. Ja wi anin más na
nixwajo' in wi ma kas ta ninewajo'
ixix pro masqui queri' neban chwe
pro nij in conforme wi' nya' wi' pan
ecuenta chi eto'ic.
16 Pro maxla quewa' nebij chic
chwe ri': —Ja Pablo masqui mta
xuya' chi kakul ja xtzukbej ri' pro
como congana listo xa engaño nuban
chake, xa c'o jun trampa rchomin chi
rlasaxic ja pwok chake, maxla nix-
che'e.
17 Ja rajsamajela' ja xenutakel
ewq'uin ¿la c'o ta c'a jun chique ja
xixerbana' ta engañar, la c'o ta c'a
pwok kawasaj ta chewe?
18 Anin xinc'utuj jun utzil tre ja
Tito chi arja' nbe ewq'uin in c'o jun
kach'alal xintakel trij chakaja'. Ja c'a
Tito ¿la c'o ta c'a jun engaño xuban
chewe? ¿La ma ja ta c'a mismo
Espíritu Santo uc'ayon kaxin chi ok
ca'i' xetz'at? ¿La ma jun ta la'an ja bey
ja kuc'aj ruq'uin chi ok ca'i' nech'ob
ixix?

19 Ja noktajini nkabij chewe maxla
ja nech'ob ixix chi jari' nkatobej ki'
chewach pro ma queri' ta. Nojel ja
kamajon rbixic chewe, chwach Dios
nkabij in xa jun kabanon ruq'uin ja
Cristo chi rbixic. Chak'laj wach'alal,
nojel ja nkabij chewe utzc'a chi
nq'uiy más ja yukulbal ec'u'x ruq'uin
ja Jesucristo rmal.
20 Queri' nbij chewe como anin
nxbej wi' emwal como ja tok
xquinekaj ewq'uin maxla ma queri'
ta emajon rbanic ja cani' nwajo'
chewe chi neban in maxla xa ma
qui'il ta ja nenbana' ewq'uin ja cani'
newajo' chwe chi nenbana'. Maxla
xa ch'a'oj ja remajon rbanic tri' owi
aquiakarem owi ayewal owi banoj
tak división owi xa ewi' ja remajon
rtzijoxic owi xa wixwotem owi xa
ek'ij ixix ja remajon rya'ic. Maxla xa
ixyojtajnak ja tok xquinekaji.
21 Anin nxbej wi' emwal como
ja tok xquinekaj chic jutij ewq'uin
maxla quewa' xtuban chwe ja Dios
ri', maxla xa q'uixbal nna' chic
chewach rmal ja rebanon. Maxla
rjawaxic chi ninok' cumal ja rec'oli
chewe ja ni c'o wi' ja il mac queban
ojer in ni c'a c'o na wi' ja ritzelal ja
quimajon rbanic camic cani' chique
ja winak ja nqueban xa nak ta ja
ntz'ilorsaj ja rac'aslemal in chique ja
rachi'i' ja nemacun cuq'uin ixoki' in
chique ja winak ja ni majun queq'uix
nqueban ja ritzelal chiquewach ja
winak.

13

1 Roxmul awa' ja xquinbe ewq'uin
ri'. Ja c'a tok xquinekaj ewq'uin
quewa' nkaban ri', ja wi c'o jun
kach'alal ja c'o ril xuban in wi ec'o
ca'i' owi e oxi' testigo ja xetz'atowi
ja ma utz ta xuban jari' nc'utu
chikawach chi ni katzij wi' chi c'o ril.
2 Ja tok xinq'ueje' checojol ja pa
rcab viaje xinbij chique ja quimajon
rbanic ja ritzelal chi cow nenuchap
na in queri' nbij chic chique chakaja'
ja jule' chic ja quimajon rbanic ja
ritzelal camic, masqui ma inc'o ta
ewq'uin pro mta moda ja maquita
cow xquenuchap ja tok xquinekaj
chic ewq'uin.
3 Como ixix newajo' ninec'ambajaj,
como newajo' newotakij ja wi ni
katzij wi' chi ja Cristo nbin chwe ja
nbij chic chewe ixix pro jari' bien
netz'at na. Ja c'a Cristo arja' ma
débil ta, sobre poder ja c'o ruq'uin chi
quibanic castigar ja rec'o checojol ja
nebanowi ja ritzelal.
4 Queri' nbij chewe como arja'
masqui xa débil ja tok camsax
chwach cruz pro ja camic c'asli rmal
ja poder xin Dios ja rocnak chic tre.
In queri' c'a chake ajoj chakaja', xa
ok débil rmal ja xa jun kabanon
ruq'uin pro ja tok xkobe ewq'uin chi
echomixic jari' ma ok débil chi ta,
okc'as chic ruq'uin rmal ja poder xin
Dios ja rocnak chic chake tri'.
5 Bien c'a tec'ambajaj kaj ewi' eyon,
ixix c'a quixtz'atowi ja wi ni katzij
wi' chi c'oli ja yukulbal ec'u'x ruq'uin
ja Jesucristo. ¿La ma ewotak ta c'a
chi c'oli ja Jesucristo pa tak ewanma?
Queri' rbanic ja wi ni katzij wi' chi ix
xin Cristo.
6 Pro ja tok xko'ekaj ewq'uin c'o
nseguro chi bien netz'at na chi ajoj ni
katzij wi' chi ok apóstol xin Cristo.
7 Pro ja c'a camic kamajon rc'utuxic
tre ja Dios chi nixruto' utzc'a chi
mateban ja ritzelal. Pro ma ja ta ja
kas nkajo' chewe chi nkacoj chewij
ja poder ja nc'utu chewach chi ni
katzij wi' chi ok apóstol xin Cristo. Ja
kas nkajo' chewe chi neban ja rutzil.
Queri' nkajo' chewe masqui ja rajoj
xkotz'ati cani' mta ja poder xin Cristo
pa kak'a'.
8 Queri' nbij chewe como ajoj mta
moda ja c'o ta xtikaban ja matuc'am
ri' ruq'uin ja utzlaj tzij xin Jesucristo
pro solo ja nuc'am ri' ruq'uin jari'
nkaban.
9 Como ajoj congana nokquicoti ja
tok ma rjawaxic ta nkacoj chewij
ja poder xin Cristo ja c'o pa kak'a'
in tok c'o poder ewq'uin chi rbanic
ja rutzil. Congana kamajon rbanic
orar pan ecuenta utzc'a chi nq'uiyi

in nwachini ja rutzil xin Dios pa tak
ewanma.
10 Rmalc'ari' ja tok cow xixnuchap
jutz'it chipan awa' jun carta ja ntakel
ewq'uin ri' como ja tok xquinekaj
ewq'uin xa ma qui'il ta ja wi cow
nixnuchap na in ncoj na chewij ja
poder ja ya'on pa nuk'a' rmal ja kajaw
Jesucristo. Como jari' poder yatajnak
chwe chi ncoj chi eto'ic utzc'a chi
nixq'uiyi, ma rmal ta chi nixnuyoj.
11 Camic nbij chewe wach'alal,
quixquicoti. Techomarsaj c'a ja
ma utz ta je'e ja remajon rbanic,
Dios ta xtiyukban ec'u'x, xta jun
neban, maxta síc' ch'a'oj teban. Ja
wi nenimaj ja c'a xinbij kaj chewe ri'
jari' nq'ueje'e ja Dios ewq'uin, arja'
nyowi ja rajoben ri'il pa tak kanma,
arja' nyowi ja quicotemal.
12 Teya'a' rutzil ewach chibil tak
ewi' pro ruq'uin ta ja rajoben ri'il xin
Dios.
13 Canojel ja re xin Dios ja rec'o
wq'uin eje'e' nquetakel rutzil ewach.
14 Ja rutzil ja nsipaj ja kajaw Jesu-
cristo rachbil ja rajoben ri'il xin Dios
jari' xtiq'ueje' ta ewq'uin ewanoje-
lal in xtiq'ueje' ta ja rEspíritu Santo
ewq'uin chakaja', xta jun xtuban
chewe ewanojelal. Amén.

GÁALATAS

1 Anin in Pablo, inocnak apóstol
rxin ja Jesucristo. Pro ma cuq'uin
winak ta penak wi' chi inocnak
apóstol in chakaja' ma winak ta
etakyonel wxin chi rbanic jawa'
samaj ri'. Ja Jesucristo rachbil ja
katata' Dios eje'e' etakyonel wxin chi
rbanic. Jari' mismo Dios ja yico rxin
ja Jesucristo chipan ja camíc.
2 Anin ntakel rutzil ewach ewano-
jelal ja rix iglesia ja rixc'o pa rcuenta
Galacia in canojel ja kach'alal ja rec'o
wq'uin eje'e' nquetakel rutzil ewach
chakaja'.
3 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake
rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari'
xtecochij más tre ja katata' Dios in tre
ja kajaw Jesucristo.
4 Ja Jesucristo arja' xuya' ri' pa
camíc, camsax rmal ja kil kamac.
Queri' xuban jari' xokrtobej pa ruk'a'
ja ritzelal ja c'o chipan awa' tiempo
ja rokc'o wi' ri' in tok xuban queri'
jari' ni rvoluntad wi' ja katata' Dios ja
xuban.
5 Kas ta xtiya' ruk'ij ja katata' Dios
camic, chwak in chijutij. Amén.

* * * * * * * * * *

6 Kas taka'an junwi' nna' emwal
wach'alal como ixix nixtajini neya'
can ja katata' Dios pro ma c'a jaru'
ta wa'an tiempo tenimaj pro makana'
maquita arja' xixsiq'uini in xixrucoj
chipan ja rutzil ja recochin tre ja
Cristo. Pro camic emajon chic rni-
maxic jun tijonem ja junwi' chi na,
utzlaj tzij xin Cristo ne'xi.
7 Pro jari' ma katzij ta chi ut-
zlaj tzij, xar ec'o jule' winak ja ne-
tajini nixqueyoj como eje'e' ncajo'
nqueq'uex ja utzlaj tzij ja nc'utu
chikawach nak rbanic ja Cristo.
8 Pro ajoj kach'obon chic wa'an
chewach nak rbanic ja utzlaj tzij xin
Cristo. Xa nak ta xtiq'uexo rbixic
jawa' utzlaj tzij ri' ja kach'obon chic
chewach xtipi ta ryewal ja Dios trij.
Quirtari' xtiban tre masqui ajoj owi
masqui jun ángel xin chila' chicaj
chakaja'.
9 Cani' kabin chic chewe camic nbij
chic jutij chewe, xa nak ta xtiyowi jun
chic tijonem chewe in wi arja' nbij
chewe chi utzlaj tzij xin Cristo pro
wi junwi' chi na chwach ja xenimaj
nabey xtipi ta ryewal ja Dios trij.
10 Ja c'a xinbij chewe ri' tri' c'a
netz'at wi' chi ma ja ta ninocla' il tre
ja xtinch'ec ta quigana winak pro ja
nintajini nya' rgana jari' ja Dios. Ja
wixta c'a ninocla' il tre ja xtinch'ec
quigana winak jari' ma in ajsamajel
ta c'ari' rxin ja Cristo.

* * * * * * * * * *

11 Bien tec'waxaj wach'alal, ja
utzlaj tzij xin Cristo ja xinya'
rbixic chewe jari' ma jun winak ta
winakarsyon
12 como ma jun winak ta bin chwe
in ma xintijox ta na tre chakaja', ja
Jesucristo arja' k'alasan chinwach.
13 Como ixix ec'waxan wach'alal
jani' ja nc'aslemal nabey ja tok
xinq'ueje' chipan ja religión ja quin-
iman ja wach tak aj Israel. Bien
ec'waxan ja xinban chique ja riglesia
ja rtinamit Dios, más k'axnak chi
na ja rpokonal xinban chique, ja
ta xinwajo' xenuq'uis ta pro ni ta
canojelal.
14 In jun chic, congana xintijoj wi'
trij ja quireligión ja wach tak aj Israel,
e q'uiy chique ja wach tak q'uiyic
congana xink'ax chiquewach chi ro-
takixic. Queri' xinban como con-
gana xinmak'e' chipan ja costumbre
ja quiya'on can ja kati't kamama'.
15-16 Pro ja c'a Dios tok xerila'
ja tiempo ja rch'obon chwij arja'
xk'alasaj chinwach jani' rna'oj ja
Jesucristo ja Ralc'wal utzc'a chi anin
xtinya' rbixic ja Ralc'wal chique ja
winak ja ma e aj Israel ta. Arja'
nij inrcha'onto wi' ja tok maja'n
quinalaxi in xa rmal ja rutzil ja
xincochij tre chewi' tok xinrsiq'uij
chi nban jawa' samaj ri'. Ja c'a tok
k'alasax chinwach nak rbanic ja
Ralc'wal Dios ni majun winak xinbe

ta ruq'uin xinc'waxaj ta razón tre
nak rbanic como jari' k'alasan chic
chinwach rmal ja Dios.
17 Nixtac'a xinbe ta pa Jerusalén
chakaja' xenc'waxaj ta razón chique
ja xe'oc apóstol nabey chinwach anin.
Xar ja xinban, xinbe chipan ja tina-
mit Arabia c'ac'ari' xinmeloj chic jutij
pa Damasco.
18 C'a chi oxi' juna' xinbe wi' pa
Jerusalén, tri' xinbe wi' utzc'a chi
nwotakij rwach ja Pedro, olajuj k'ij
xenbana' ruq'uin.
19 Pro ma ec'o chi ta jule' chic ja
rapóstol xintz'at can ta quewach xar-
wari' ja Jacobo ja rch'alal ja kajaw
Jesucristo jari' xintz'at can rwach.
20 Ja nintajini nbij chewi' ri'
wach'alal chwach Dios nbij, ma
npayil ta.
21 C'ac'ari' xinbe chic chipan ja tina-
mit je'e ja c'o pa rcuenta Siria in ja c'o
pa rcuenta Cilicia.
22 In chakaja' chipan ari' tiempo ja
riglesia ja xa jun quibanon ruq'uin ja
Jesucristo ja rec'o chipan ja departa-
mento Judea eje'e' maja'n tiquetz'at
nwach tri'.
23 Xarwari' c'oli quic'axan chic
chwe chi: —Ja Pablo ja maxco' chi
pokon xuban chake nabey pro ja
camic ntajini nbij chic chique ja
winak chi: —Tiyuke' ec'u'x ruq'uin
ja Jesucristo, ne' chic chique. Pro ja
nabey rajo' ta xuyoj ta ja yukulbal
kac'u'x ruq'uin ja Jesús. Queri' ja
quic'axan chic chwe
24 in queya' ruk'ij ja Dios mwal.

2

1 C'a chi catorce juna' ja tok xinbe
chic jutij ja pa Jerusalén wachbil ja
Bernabé in kac'amel ja Tito chakaja'.
2 Ja Dios arja' k'alasan chinwach
chi nban jawa' viaje ri'. Ja c'a
tok xokekaji pa Jerusalén xinch'ob
chiquewach ja kach'alal nak rbanic
ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja nma-
jon rbixic anin chique ja winak ja
ma e aj Israel ta xarwari' ja más ni-
mak quek'ij chiquicojol ja kach'alal
kayonaj ki' cuq'uin ja tok xinch'ob
chiquewach. Queri' xinban utzc'a chi
nkac'am ki' cuq'uin utzc'a maquita
nyojtaji ja samaj xin Dios ja nbanon
chic in chakaja' ja samaj ja maja'n
tinban.
3 Eje'e' ch'obtaj cumal ja xinbij
chique como ja Tito ja wachbil arja'
ma aj Israel ta in tok laj ban puersa
tre chi nban circuncidar pro nixtac'a
yataj ta lugar chique chi queban ta
circuncidar.
4 Laj ban puersa tre cumal jule'
winak ja kach'alal neche'xi, pro
ma katzij ta chi e kach'alal. Eje'e'
pan ekal xe'oc chikacojol, ncajo'
nokquic'ambajaj in nokqueyoj como
ajoj kaniman chi okwasanel chic
libre pa ruk'a' ja ley xin Dios ja tz'ibtal
can rmal ja Moisés como xa jun
kabanon chic ruq'uin ja Jesucristo.
Pro eje'e' cajo' ta xokquecoj chi ta jutij
pa ruk'a' ja ley.
5 Pro ja c'a rajoj nixtac'a kanimaj
ta jutz'it ja ncajo' chake, ma xekan-
imaj ta pro emwal ixix utzc'a chi ja
utzlaj tzij xin Jesucristo matiq'uextaji
rbixic ja tok nc'ut chewach.
6 Xoktzijon cuq'uin ja kach'alal ja
más na nimak quek'ij netz'at cumal
ja jule' chic pro ja chwe anin xa ju-
nan wi nimak quek'ij owi ma nimak
ta quek'ij como ja Dios arja' ma jun
ta utz nutz'at in ma jun ta itzel. In
tok xoktzijon cuq'uin ni majun nak
ta quibij ta chwe ja maja'n tik'alasax
chic chinwach tri' rmal ja Dios.
7 Pro ja queban chake congana
xequicot chakij. Como eje'e' bien
ch'obtaj cumal chi ja Dios arja' rya'on
chi nukul anin chi nenya'a' rbixic
ja utzlaj tzij xin Jesucristo chique ja
ma e aj Israel ta como cani' rya'on
chi rukul Pedro chi arja' nuya' rbixic
chique ja wach tak aj Israel.
8 Bien ch'obtaj cumal como eje'e'
bien k'alaj chic chiquewach chi con-
gana samaji ja Dios ja tok xinya'
rbixic ja utzlaj tzij chique ja ma e aj
Israel ta. Cani' tre ja Pedro congana
samaji ja Dios tok xuya' rbixic chique
ja raj Israel ni c'a queri' xuban anin
chwe chakaja'.

9 Ja Jacobo, ja Pedro in Juan eje'e'
xetz'ati chi epa'l chiquij ja kach'alal
in tok ch'obtaj cumal nak rbanic ja
samaj ja xincochij tre ja Dios c'ac'ari'
quechap kak'a' ok ca'i' ruq'uin ja
Bernabé jari' quic'utbej chi xa jun
chic kabanon cuq'uin. Xa jun kach'ob
cuq'uin, ajoj nokesamaj chiquicojol
ja ma e aj Israel ta in eje'e' nesamaj
chiquicojol ja raj Israel.
10 Xar ja queban recomendar
chake chi: —Maxta que'emestaj
jutz'it ja tak meba'i', xeche' chake,
pro jari' ni c'o wi' ngana chi nenuto'
ja c'o rjawaxic chique.

* * * * * * * * * *

11 Pro ja Pedro tok xekaj pan Antio-
quía c'oli xuban ja ma rubey ta jari'
xinch'a' tre pro ni chi rpalaj xinbij
wi'.
12 Ja ril xuban tokori' tok ec'o jule'
achi'i' xe'ekaji ja pan Antioquía, jule'
achi'i' ja retakonel rmal ja Jacobo.
Ja c'a tok xe'ekaji ma xwa' chi ta ja
Pedro cuq'uin ja kach'alal ja ma e
aj Israel ta pro ja xuban, pan ekal
pan ekal xelel chiquicojol. Queri'
xuban como xbej ri' chiquewach ja
rach tak aj Israel ja nquecoj pa ch'a'oj
chi neban circuncidar ja kach'alal ja
ma e aj Israel ta.
13 Xa ca'i' rpalaj xuban ja Pedro in
queri' queban chic chakaja' ja jule'
chic kach'alal ja raj Israel in pior
c'a ja Bernabé arja' xuya' ri' chique
chakaja', cani' queban eje'e' queri'
xuban arja' chakaja'.
14 Ja c'a ranin ja tok ch'obtaj
mwal chi matuc'am ri' ruq'uin ja
utzlaj tzij xin Jesucristo ja queban
c'ac'ari' xinch'a' tre ja Pedro pro ni
chiquewach canojelal: —Ja xaban
chique ja kach'alal ri' ja ma e aj Israel
ta, ja nel chiquewach chi puersa
noqui ja kacostumbre ajoj ja rok aj
Israel. ¿Nak c'a tre tok xaban quela'?
Pro makana' maquita xe'awachbilaj
nabey, xatwa' wa'an cuq'uin masqui
at aj Israel, makana' maquita xatel
conforme nabey chi matiyuke' chic
ac'u'x ruq'uin ja ley.

15-16 Ajoj ch'obtajnak chic kumal
chi xa rmal ja nyuke' ac'u'x ruq'uin
ja Jesucristo chewi' tok Dios natruto',
natrwasajel libre in nuban chawe
cani' mta awil amac abanon, ma rmal
ta ja ley xin Dios ja kas ta xtaban
je'e cumplir tok nuban queri' chawe.
Ajoj masqui ok aj Israel pro ruq'uin ja
Jesucristo yukul chi wi' kac'u'x utzc'a
chi ja Dios nokruto' nokruc'ul pro xa
rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja
Cristo, ma rmal ta ja ley ja kas ta
xtikaban je'e cumplir como ni majun
winak xtitotaj ta xtic'ul ta rmal ja
Dios xta rmal ja ley ja kas ta xtuban
je'e cumplir. Queri' kabanon ja ni pa
kalaxic wi' chi ok aj Israel. Ajoj ok
aj Israel nokche'e, in xa c'amonnak
chake chi nkabij chi ma ok junan ta
cuq'uin ja ma e aj Israel ta como eje'e'
mta ja ley xin Dios cuq'uin, xa e aj'il
xa e ajmaqui', okchenakto chique.
17 Pro ajoj wi nkajo' chi nokruto'
ja Dios in nokrwasajel libre chipan
ja kil kamac pro wi rmal ja xa jun
nkaban ruq'uin ja Cristo tok nka-
ban queri' jari' matiyuke' chic kac'u'x
ruq'uin ja ley, xa ek ok junan cuq'uin
ja ma e aj Israel ta, xa ok aj'il xa ok
ajmaqui' chakaja'. Ja c'a wi queri'
rbanic ¿la tibij c'a tzij ari' chi xa il mac
xucoj can chakij ja Cristo? Mni, ma
queri' ta.
18 Pro anin wi ninel conforme chi
matiyuke' chic nuc'u'x ruq'uin ja ley
pro wi nmaj chic jutij rya'ic ruk'ij ja
ley chiquewach ja winak jari' in aj'il
in ajmac nineli chwach ja ley.
19 Queri' nbij chawe como anin, ru-
mac ja ley chewi' ja tok camsaxi ja tz-
abuklaj c'aslemal ja c'o chwe nabey,
xinel libre pa ruk'a' ja ley utzc'a chi
xtinmaj chic jun c'aslemal c'ac'a pa
ruk'a' ja Dios.
20 Ja chwe anin, anin jun xincam-
sax ruq'uin ja Cristo chwach ja cruz.
Ja c'aslemal ja c'o chic chwe camic
jari' ma anin chi ta ja rinc'asli, Cristo
chic ja c'as pa wanma. Ja yukulbal
nuc'u'x ruq'uin ja Cristo ja Ralc'wal
Dios jari' c'ayon chic wxin chipan
awa' c'aslemal ja c'o chic chwe wawe'

chwach'ulew. Janila ninrajo' ja Cristo como arja' ma xpokonaj ta xuya' ri' pa camíc mwal.

21 Queri' rbanic ja rutzil ja rsipan ja Dios chake in mta moda xtinban ta tre ja ni ta majun rsamaj. Queri' nbij chawe como ja Dios wixta rmal ja ley tok nokruto' in nokrwasajel libre chipan ja kil kamac maquita c'a rjawaxic ari' ja camsaxi ja Cristo chi kato'ic. Queri' xinbij tre ja Pedro.

3

1 Wach'alal ja rix aj Galacia, ixix xa ma ix ch'obol ta. ¿Nak xixbano engañar chewi' tok xeya' can ja utzlaj tzij xin Jesucristo? Pro bien ch'obtaj chewach nak rbanic ja Jesucristo, cani' wa'an rip chwa cruz chewach.

2 Camic c'oli nwajo' nc'waxaj chewe ri', ja tok kajto ja rEspíritu Santo ewq'uin ¿la rmal ja xeban cumplir ja ley chewi' tok kajto ewq'uin? Mni, ma queri' ta. Pro ja xeban, xec'waxaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo in yuke' ec'u'x ruq'uin xa chewi' tok kajto ja rEspíritu Santo ewq'uin.

3 Ja tok kas xemajto ja bey xin Jesucristo nabey ja' Espíritu Santo xuc'anto ewxin. Ja c'a camic chic ¿la ja' chic ja ley nto'o ewxin chi rq'uisic ja bey xin Jesucristo nech'ob ixix? Ja wi queri' nech'ob xc'a ma ix ch'obol ta ari'.

4 Ja tok xenimaj ja Jesucristo congana rpokonal xetij rmal pro camic ¿la chaka queri' tok xetij ja rpokonal? Maquita chaka queri' wach'alal.

5 Ja Dios arja' takyonto ja rEspíritu Santo ewq'uin, c'oli milagro ja rbanon je'e checojol ¿nak tre tok queri' rbanon ja Dios checojol nech'ob ixix? ¿La rmal chi c'oli ja ley ebanon je'e cumplir? Mni, ma rmal ta ja ley pro como xec'waxaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo in yuke' ec'u'x ruq'uin chewi' tok queri' rbanon ja Dios checojol.

6 Bien turkaj chewe ja rAbraham, arja' yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Dios in rmal ja yukulbal ruc'u'x chewi' tok Dios xuto', xwasajel libre in xuban tre cani' mta ril rumac rbanon.

7 Rmalc'ari' tok nbij chewe, wi c'o yukulbal ac'u'x ruq'uin ja Dios jari' at ralc'wal can ja rAbraham.

8 Tz'ibtal can ojer chipan ja rtzobal Dios chi ja winak ja ma e aj Israel ta eje'e' nerila' na jun k'ij ja tok nyuke' na quec'u'x ruq'uin ja Dios in rmal ja yukulbal quec'u'x chewi' tok neruto' ja Dios, nerwasajel libre in nuban chique cani' mta quil quemac quibanon. Rmalc'ari' tok c'oli ja utzlaj tzij xin totajem ja bix tre ja rAbraham ojer rmal ja Dios, quewa' bix tre ri': —Abraham, amwal atat tok c'oli ja rutzil ja nyataj na chique ja winak ja rec'o nojel tinamit wawe' chwach'ulew, ne'xi ja Abraham. Queri' tz'ibtal can.

9 Queri' c'a rbanic, ja winak ja c'o yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios eje'e' ri' ja nyataj chique ja rutzil xin Dios ja cani' yataj tre ja rAbraham ojer como ja rAbraham arja' ni yukul wi' ruc'u'x ruq'uin ja Dios.

10 Pro canojel ja winak ja yukul quec'u'x ruq'uin ja nqueban kaj eje'e' queyon chi rbanic cumplir ja ley eje'e' c'o maldición c'o ryewal ja Dios chiquij. Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —Rjawaxic chi ni naban wi' cumplir nojelal ja tz'ibtal chipan ja libro xin ley. Ja winak xa nak ta chi winakil wi matiqueban cumplir nojelal ja nbij ja ley chi nqueban jari' c'o maldición c'o ryewal ja Dios chiquij.

11 Ja rtzobal Dios bien nk'alasaj chikawach chi majun nak ta xtitotaj ta xtiwasaxel ta libre rmal ja Dios ja xta rmal nuban je'e cumplir ja tz'ibtal chipan ja ley. Bien k'alaj chi queri' rbanic como ja rtzobal Dios quewa' nbij chake ri': —Ja winak ja netotaji in newasaxel libre rmal ja Dios eje'e' xa rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios tok nquewil ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, ne'e.

12 Junwi' na ja ley in junwi' chi na ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios. Como ja ley quewa' tz'ibtal can tre ri':

—Ja wi naban cumplir nojelal ja nbij ja ley chi naban jari' nawil ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Queri' ja tz'ibtal can.

13 Ja nabey c'oli ja maldición kajnak chakij rmal ja ma xkaban ta cumplir nojelal ja nbij ja ley chi nkaban pro ja Cristo arja' xutoj ja kil kamac, xlasaj chakij ja maldición, arja' xoc chuxe' ja maldición pa kaq'uexwach. Ja tok camsaxi ja Cristo chwach cruz c'oli ja maldición q'ueje' trij cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewari': —Jun winak xa nak ta chi winakil ja wi njecbax chwach jun che' chi ncamsaxi jari' retal chi c'o maldición trij, ne'e.

14 Queri' xuban ja Jesús utzc'a chi ixix ja ma ix aj Israel ta nyataj na chewe ja rutzil ja tzujun can tre ja rAbraham ojer rmal ja Dios. Queri' xuban utzc'a chi xa rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok nkacochij ja rEspíritu Santo ja tzujun can ojer.

* * * * * * * * * *

15 Camic wach'alal c'o jun c'ambal tzij nya' chewach ri'. Ja tok c'o jun chominem nbani masqui xa winak nebanowi pro wi nbạn rwujal in tok nbạn firmar jari' ni majun xtiyojo ta xtiq'uexo ta.

16 Ja Dios arja' c'o jun chominem xuban ruq'uin ja rAbraham ojer, c'oli ja rutzil xin Dios xtzujuj tre ja rAbraham in tre rja'tzul chakaja'. Xa jun rja'tzul ja rAbraham ja xtzujuj wi', ma xtzujuj ta chique canojel: —Tre ja rawija'tzul ntzujuj wi', ne'xi ja rAbraham rmal ja Dios. Ja c'a rja'tzul ja rAbraham jari' ja Cristo.

17 Camic nch'ob chewach nak rc'amonto ja c'a xinbij kaj chewe ri'. Ja Dios arja' c'o jun chominem xuban ruq'uin ja rAbraham in xuya' rseguro chi ni nuban wi' cumplir ja xtzujuj tre. Pro ja ley jari' c'a chi cuatrocientos treinta juna' winakar chi wi'. Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja ley mta moda xtuyoj ta ja chominem ja xuban ja Dios ruq'uin ja rAbraham, mta moda xtuyoj ta ja xtzujuj can tre.

18 Wixta ja' ley c'amoto ja herencia xin Dios maquita c'a ja' riri' c'amoto ja xtzujuj can ja Dios tre ja rAbraham. Pro ja Dios como arja' rtzujun ja herencia tre ja rAbraham xa rmalari' tok xuya' tre.

19 Ja wi queri' rubey ¿nak c'a noc wi' ja ley? Jari' ni c'o wi' rsamaj pro ja Dios c'a después na xwinakarsaj ja ley utzc'a chi nkotakij nak rbanic ja il mac ja nkaban ja rok winak. Pro ja ley xa pajtali ja tiempo rxin, tokori' xurq'uisa' ja tok peti ja Cristo ja rja'tzul can ja rAbraham como tre arja' tzujun can wi' ja rutzil xin Dios. In jun chic chakaja', ja Dios tok xuya'to ja ley ma ni ta arja' tzijon cuq'uin ja winak, ángel xec'amoto, xurquiya'a' tre ja Moisés in ja' Moisés xuya' chic chique ja winak.

20 Pro ja xuban ja Dios tok xtzujuj ja rutzil tre ja rAbraham nij arja' tzijon ruq'uin.

* * * * * * * * * *

21 ¿La tibij c'a tzij ari' chi xa nch'ojij ri' ja ley ruq'uin ja rutzil ja tzujun can rmal ja Dios? Mni, ma queri' ta. Wixta c'o jun ley ja cowin ta xuq'uex ta ja kana'oj in xuya' ta chake ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij rmal ta c'ari' ley tok xoktotaji in xokwasaxel libre rmal ja Dios.

22 Pro quewa' rubey ri', ja ley chaka nbij chake kanojelal ja rok winak chi ok preso pa ruk'a' ja il mac. Queri' nbij chake ja ley utzc'a chi kanojel ja nyuke' kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo nokquirtaj chipan ja kil kamac in nkacochij ja rutzil ja tzujun can rmal ja Dios in xa rmal ja yukulbal kac'u'x tok nbạn queri' chake.

23 Pro ja tok maja'n tipeti ja Jesucristo okrchapon ja ley tri' in okrchajin. Pro ja tok peti ja Jesucristo, tok bix chake chi ruq'uin arja' nyuke' chi wi' kac'u'x tokori' xokjach can pa ruk'a' rmal ja ley.

24 Queri' c'a rbanic ja ley cani' jun ajyuk' okrbanonto cuenta, xokrujach can pa ruk'a' ja Cristo chi nyuke' chic

kac'u'x ruq'uin in xa rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Cristo chewi' tok Dios nokruto', nokrwasajel libre in nuban chake cani' mta kil kamac kabanon.
25 Pro camic penak chic ja Cristo, yukul chic kac'u'x ruq'uin, ma ja chi ta ja rajyuk' okbanyon cuenta.
26 Como xa jun ebanon chic ruq'uin ja Cristo Jesús tibij c'a tzij ari' chi ix ralc'wal Dios ewanojel pro xa rmal ja yukulbal ec'u'x ruq'uin tok banon queri' chewe.
27 Ja tok xixban bautizar jari' xa jun xeban ruq'uin ja Cristo, tibij c'a tzij ari' chi Cristo ewekben chic ewi'.
28 Xa ix jun chic chi ix aj Israel chi ma ix aj Israel ta, chi ix esclavo chi ix libre, chi ix achi'i' chi ix ixoki', xa ix jun chic ewanojelal como xa jun chic ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús.
29 Ja c'a wi ix rxin chic ja Cristo jari' ix rja'tzul can ja rAbraham in c'ol ek'a' tre ja herencia ja tzujun can tre ja rAbraham ojer rmal ja Dios.

4

1 Quewa' rbanic ri' wach'alal. Jun alc'walaxel tok c'a tino'y na jari' mta herencia njạ̱ch tre chanim pro arja xa cani' jun ti moso. Ma jun nak ta njạ̱ch tre chanim masqui rxin nojelal pro c'a nerila' na jun tiempo ja njạ̱ch wi' tre.
2 Pro ec'oli ja repa'l trij ja ralc'walaxel chi rchajixic in nqueban cuenta ja herencia. Ja herencia c'a tokori' njạ̱ch tre ja ralc'walaxel ja tok nerila' ja tiempo ja chomarsan rmal ja tatixel ja nbạ̱n wi' ja jachonem.
3 In queri' c'a chake ajoj chakaja' nabey ok cani' tak ac'ala', xokq'ueje' na pa ruk'a' jule' costumbre ja xa xoc'o ruk'ij.
4 Pro ja Dios tok tz'akati ja tiempo ja chomarsanto rmal tokoc'ari' xutakto ja Cristo ja Ralc'wal. Xalaxi ja Ralc'wal Dios chwiruk'a' jun ixok in q'ueje' na pa ruk'a' ja ley ja ya'on can tre ja Moisés ojer rmal ja Dios.
5 Queri' xuban ja Dios utzc'a chi xokrwasajel libre ja xokq'ueje' pa ruk'a' ja ley in rmalari' tok nuban chic chake ok cani' chak'laj ralc'wal.
6 Como ix alc'walaxela' chic chewi' tok Dios rtakonto ja rEspíritu Santo rxin ja Ralc'wal pa tak ewanma: —Nata', Padre, ne' kaj ja rEspíritu Santo pa tak ewanma.
7 Rmalc'ari' tok ma ix cani' chi ta moso, ix alc'walaxela' chic chewi' tok c'o chic ek'a' tre ja herencia xin Dios pro rmal ja Cristo tok banon queri' chewe.

* * * * * * * * * *

8 Pro ja nabey tok maja'n tewotakij rwach ja Dios xixq'ueje' na pa quek'a' cachbal tak winak in rachbal tak nakun, xe'ecoj como e dios pro ma katzij ta chi e dios.
9 Ja c'a camic chic ewotak chic rwach ja Dios, o ja más rubey, arja' xurotakij kaj ewach nabey pro ¿nak c'a nech'ob ja tok nixmeloj chic jutij chewij como nixtajini nenimaj chic jule' costumbre ja roc'owinak chic rtiempo pro jari' majun totajem majun utzil rc'amonpi ta chewe? Pro c'o taka'an egana nixoc chic jutij pa ruk'a'.
10 Taka'an ruq'uin jule' nmak'ij yukul chi wi' ec'u'x.
11 Anin nxbej wi' emwal, matzij xa mta noc wi' ja congana xintij nuk'ij chi etijoxic.
12 Wach'alal, tebana' jun utzil, tebana' ixix ja cani' nbanon anin como anin inocnak in cani' ewach aj tinamit ja ma ix aj Israel ta. Ja c'a tok xinq'ueje' checojol ni majun itzel nak ta xeban ta chwe.
13 Ixix bien ewotak chi rmal jun yobil xinkajbej chewi' tok xinq'ueje' na checojol, xa rmalari' yobil ja tok kas xinya' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chewe nabey.
14 Jari' yobil congana lawulo' xuban chwe pro ixix ma itzel ta xinetz'at, ma xinesalujel ta. Ja xeban chwe, nojel ec'u'x nojel ewanma xinec'ul, xeban chwe in cani' jun ángel rxin Dios, xeban chwe in cani' Jesucristo.

15 Congana xixquicot chwij tri'. Ja
wixta xixcowini xec'otpi ta ja rewach
tri' wotak chi ix conforme xeya'pi ta
chwe. ¿Pro ja camic bar c'a xoc wari'
ja quicotemal?
16 Pro ja xinbij chewe chipan awa'
jun carta ri' ni rubey wi', maxta
tech'ob chwij chi in ec'ulel chic,
maquirtari'.
17 Pro ja c'a winak ja neyojo ewxin
eje'e' ni katzij wi' chi congana nel
quec'u'x chewij pro xa quewach
nquec'am chewe. Ja ncajo' chewe chi
neya' can ja tijonem ja xinya' anin
chewe in eje'e' chic nel ec'u'x chiquij.
18 Ni rubey wi' ja tok wi c'o jun
ja nel ruc'u'x chewij pro xarwari' wi
utzil ja nrajo' chewe pro tibana' c'a
nojel tiempo in ma ruyon tari' ja tok
inc'ol anin ewq'uin.
19 Chak'laj tak walc'wal, jutij chic
inmajtajnak rmal ja rpokonal emwal
ixix. Cani' tre jun ixok tok maja'n
talaxi ti ral arja' nmajtaj rmal ja
rpokonal in queri' c'a chwe anin
chakaja' congana nti'on chwe chi ray-
bexic nak k'ij xtiq'uiyi chi utz ja Cristo
pa tak ewanma.
20 Kas ta inc'o pon chic ewq'uin
camic ri', kas ta pan ekal nch'ob
chewach nojelal nak rbanic. Pro ja
camic maticanoy mwal nak la nbij
chic chewe.

* * * * * * * * * *

21 Camic c'oli nwajo' nc'waxaj
chewe ixix ja c'ol egana nixq'ueje' pa
ruk'a' ja ley ¿la ma ewotak ta c'a nak
rbanic ja ley?
22 Anin nch'ob na chewach nak
rbanic. Cani' tz'ibtal can chipan ja
rtzobal Dios ec'o ca'i' rc'ajol ja rAbra-
ham, jun q'ueje' chwiruk'a' ja raj'ic' in
jun chic q'ueje' chwiruk'a' ja rxjayil.
Ja raj'ic' jari' xa esclava pa ruk'a' pro
ja rxjayil arja' libre.
23 Ja ral ja rixok esclava arja' chaka
xalaxi pro ma chaka ta xalaxi ja ral ja
rixok libre como arja' tzujun can tre
ja rAbraham rmal ja Dios.
24-26 Jari' nkac'ambej tzij tre ca'i'
chominem. Jun chominem c'o
jun jayu' rbina'an Sinaí ja bar
chomarsax wi' pro jari' chominem
nerwinakarsaj jule' winak ja xa ne'oc
esclavo. Ja jun chic chominem tri'
chomarsax wi' chipan jun tinamit
rbina'an Jerusalén pro jun tinamit
ja c'o chila' chicaj. Ja jayu' rbina'an
Sinaí pa rcuenta Arabia c'o wi' in tri'
chomarsax wi' ja ley, jari' nkac'ambej
tzij tre ja rixok esclava rbina'an Agar.
Jari' nkac'ambej tzij tre chakaja' ja
tinamit Jerusalén pro jun tinamit
ja c'o chwach'ulew camic como ja
winak ja raj Jerusalén camic xa e cani'
esclavo. Pro ja jun chic Jerusalén ja
c'o chila' chicaj jari' ma esclava ta,
libre. Jari' kate' chi nimlaj kanojelal
ja yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
27 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewari': —Atat ja majun
tawal, catquicoti. Catquicoti masqui
ni mta wi' alanem chawij. Como
ja rixok ja ya'on can rmal ja rcha-
jil nerila' na jun k'ij tok más chi na
ja ral xqueq'ueje' chwiruk'a' chwach
ja rixok ja c'o rchajil ruq'uin, queri'
nbij.
28 Wach'alal, ajoj ok ralc'wal chic
ja Dios rmal ja rtzujun can ojer, xa
ok junan ruq'uin chic ja rIsaac como
arja' ma chaka ta xalaxi pro tzujun
can tre ja rAbraham rmal ja Dios.
29 Pro ja ralc'walaxel ja chaka
xalaxi arja' itzel xuban tre ja
ralc'walaxel ja tzujun can ja xalax
rmal ja rEspíritu Santo. In queri'
nban ajoj chake camic chakaja'.
30 Pro bien tec'waxaj ja nbij ja rt-
zobal Dios quewari': —Tasalujel ja
rixok esclava e ca'i' in ral. Como ja ral
ja rixok libre c'o jun herencia nyataj
na tre pro ja ral ja rixok esclava arja'
mta herencia xtiyataj ta tre. Queri'
nbij.
31 Queri' rbanic wach'alal, ajoj ma
ok ral ta ja rixok esclava, ok ral ja
rixok libre.

5

1 Rmalc'ari' nbij chewe, como
ja Cristo arja' yoyon chake chi
xokel libre pa ruk'a' ja ley cow c'a
quixpe'e jutz'it, maxta quixmeloj

chic jutij chewij, maxta c'oli nak ta xquixruchap chic jutij xquixrucoj chi ta jutij esclavo.

2 Teya'a' ewxquin tre ja xtinbij chewe ri', ja wi xquixban circuncidar in wi nyuke' chic ec'u'x ruq'uin ja circuncisión jari' majun nak ta rc'amonpi ta ja Cristo chewe.

3 Camic nbij chic jutij chewe, jun achi xa nak ta chi achi'al wi xtiban circuncidar in wi nyuke' chic ruc'u'x ruq'uin ja circuncisión jari' puersa nuban na cumplir nojel ja tz'ibtal can chipan ja ley.

4 Ja wi nyuke' chic ec'u'x ruq'uin ja ley in wi rmalari' tok nech'ob chi nixruto' ja Dios in nixrwasajel libre chipan ja rewil emac jari' xeya' can ari' ja Cristo, xeya' can ari' ja rutzil ja xecochij tre ja Dios.

5 Queri' nbij chewe como ajoj ma ja chi ta ja ley okuc'ayon pro ja' Espíritu Santo c'ayon chic kaxin chi raybexic ja k'ij ja tok Dios xkoruto' chijutij tokori' tok ni majun chic kil kamac in rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo tok nbạn queri' chake, jari' kas nokquicoti chi raybexic.

6 Ja tok xa jun naban ruq'uin ja Cristo Jesús jari' macatruto' ja natban circuncidar in macatruto' chakaja' ja macatban circuncidar. Pro ja nto'o awxin jari' tok nyuke' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, tok nsamaji ja yukulbal ac'u'x chi rwinakarsaxic ja rajoben ri'il xin Dios pan ac'aslemal.

7 Ixix kas wa'an jic ixbenak nabey pro ¿nak c'a xixyojowi chi matenimaj chic ja utzlaj tijonem xin Jesucristo?

8 Ja c'a ritzel tijonem ja xixtakchibexi jari' ma ruq'uin ta ja Dios penak wi' como ja Dios arja' rmajon esiq'uixic chi nenimaj ja utzlaj tijonem xin Jesucristo.

9 Tebana' cuenta ewi' como ja ritzel tijonem jari' xa nbe pa nim ja cani' nuban jutz'it levadura npaxij ri' nbe chipan ja k'or nojelal.

10 Anin c'o nseguro chi ja kajaw Dios arja' nuya' chi na chewe chi nenimaj ja nmajon rch'obic chewach. Pro ja winak ja nyojo ewxin xa nak ta chi winakil puersa nk'ẹt na tzij trij, xa k'etoj tzij chic cajal chwach.

11 Wach'alal, ec'oli ja nebin chwe chi anin c'a nmajon na rbixic chique winak chi rjawaxic chi nebạn circuncidar. Ja wi queri' nbij chique winak ¿nak c'a tre tok c'a c'o na pokon nbạn chwe cumal ja wach tak aj Israel? Ja wixta nbij chique winak chi nebạn circuncidar maquita c'a npi quiyewal ari' ja wach tak aj Israel ja tok nnataj chique ja rcamic ja Jesucristo chwach cruz.

12 Pro ja kas ngana anin camic xtiquilasajel ta qui' checojol ja winak ja netakchi'in ewxin.

13 Queri' nbij chewe wach'alal como ja Dios xixrsiq'uij chi nixq'ueje' libre. Pro ma ruq'uin ta ja rix libre ja chaka ta nojel ta xteban ja c'ol egana neban. Pro ja c'a neban, teto'o' ewi' chibil tak ewi' pro ruq'uin ta ja rajoben ri'il xin Dios.

14 —Cani' chawe atat nawajo' kaj awi' ayon queri' c'a tabana' chique ja jule' chic winak que'awajo' chakaja', queri' nbij ja rtzobal Dios. Ja wi xenimaj awa' jun mandamiento ja c'a xinbij kaj chewe ri' xa ruq'uin ari' xeban cumplir nojel ja nbij ja ley chewe chi neban.

15 Pro wi xa síc' ch'a'oj ja neban jari' maxco' matetij ewi'. Ma teban ta queri', tebana' cuenta, maxta teyoj kaj ewi' eyon.

* * * * * * * * * *

16 Quewa' nwajo' chewe ri' wach'alal, teya'a' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nuc'an ewxin chipan ja rec'aslemal. Ja wi queri' neban jari' maticowin chewij ja ritzel tak yarinem ja c'o chipan ja tzabuklaj c'aslemal ja kuc'an ja rok winak, maticowini xquixruban ta mandar.

17 Ja tzabuklaj c'aslemal ja kuc'an ja rok winak jari' xa rc'ulel ja rEspíritu Santo. Ja tok c'ol agana naban ja rutzil ja c'a tzabuklaj c'aslemal awc'an nrajo' natruyoj chi mataban ja rutzil. Ja tok c'ol agana naban ja ritzelal ja c'a rEspíritu Santo nuk'il ja tzabuklaj c'aslemal awc'an

chi mataban ja ritzelal. Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja neban je'e chipan ja rec'aslemal ma chaka ta egana tok neban.

18 Pro ja wi neya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nuc'an ewxin tibij c'a tzij ari' chi ix libre pa ruk'a' ja ley.

19 Bien k'alaj nak rbanic ja tzabuklaj c'aslemal ja cuc'an ja winak, quewa' rbanic ri'. Achi'i' ne'oc cuq'uin ixoki' ja ma e quixjayilal ta in c'a c'o na más nqueban ja rachi'i' in ixoki' ja xa ntz'ilorsaj ja canma.

20 In jun chic, nexuque'e ja winak chiquewach cachbal tak winak in chwach rachbal tak nakun in nequinimaj ja raj'itza'. In jule' chic rwach ja ritzelal nqueban cani' tre c'ulla'an tak ri'il, ch'a'oj, aquiakarem, ayewal. In c'oli nqueban xa por interés. C'oli nquejach qui' como junwi' nquech'ob jule' in junwi' chi na nquech'ob jule' chic.

21 E camsanela'. In c'oli nqueban nimak tak wa'im, nech'ujar rmal tijoj ya', nquerak quechi', nqueban síc' ch'a'oj. In c'a c'o na más nqueban ja winak ja nij itzel wi'. Anin nbij chic jutij chewe como nbin chic chewe, ja winak ja nebanowi ja ritzelal ja cani' c'a xintz'ibaj ri' eje'e' matiyataj chique chi xque'oc ta chipan ja gobierno xin Dios.

22 Pro ja rEspíritu Santo quewa' nwachij pa tak kac'aslemal ri', nkajo' ki', c'oli ja quicotemal xin Dios pa tak kanma, mta ch'a'oj nkaban, c'o kapaciencia, c'o jun qui'laj anma kuc'an, nkato' ki' chibil tak ki', nkaban cumplir ja nkatzujuj,

23 nkaya' nojel pa ruk'a' ja Dios in nkak'il ki' chakij chi rbanic ja ritzelal. Majun ley xtuch'a' ta chake ja wi queri' nkaban.

24 In kanojel ja rok xin Jesucristo kaya'on can ja tzabuklaj c'aslemal ja kuc'an nabey rachbil nojelal ja ritzelal ja kayarij jari' cani' karipon chic chwach cruz.

25 Ja rEspíritu Santo como arja' rya'on jun c'ac'a c'aslemal chake kaya'a' c'a lugar tre chakaja' chi arja' nuc'an kaxin chipan ja kac'aslemal.

26 Maxta congana ok nimak tikana' kaj como tok queri' nkaban jari' xa nkaminbej ki' pa síc' pa ch'a'oj rmal. Maxta tiquiakir kanma chibil tak ki'.

6

1 Wach'alal, wi c'o jun chewe chaka jalal tok kaj pa ril quirtawa' neban tre ri', ixix ja rixuc'an rmal ja rEspíritu Santo jix ruq'uin, jeyukba' ruc'u'x utzc'a chi nyictaji. Tech'obo' chwach pan ekal, kas turkaj chewe chi matzij chaka jalal tok xquixkaj chic ixix chakaja'.

2 C'oli ja nkakajbej je'e chipan ja kac'aslemal cani' ralal jun nimlaj ijka'm nkaj chakij nkana' kaj pro teto'o' ewi' chibil tak ewi' chi rch'ijic ja rijka'm. Ja wi queri' neban jari' nebanbej cumplir ja ley xin Cristo.

3 Pro wi c'o jun nuch'ob kaj chi mta ril in wi kas nim nuna' kaj pro como xc'a winak jari' xa nuban kaj engañar ri' ruyon.

4 Ja rjawaxic chi nkaban, kana'a' kaj jani' elnak ja kac'aslemal chikajujunal. Ja wi kas katzij chi utz elnak ja rac'aslemal xc'a rmalari' catquicoti, ma rjawaxic ta chawe chi najunsaj awi' cuq'uin jule' chic la más na utz ja rac'aslemal chiquewach eje'e'.

5 Queri' nbij chewe como kanojel nkajach na cuenta chwach ja Dios chikajujunal.

6 Canojel ja winak ja netijox tre ja rtzobal Dios xa nak ta c'o cuq'uin tiquiya'a' quixin ja netijon quixin.

7 Maxta teban kaj engañar ewi' eyon, xa nak ta netic chipan ja rec'aslemal nijawari' neban cosechar. Ja Dios maquixcowini xteban ta engañar.

8 Queri' nbij chewe como ja wi naya' rgana ja tzabuklaj c'aslemal awc'an itzel c'aslemal nawachij ari', jari' xa c'ayiric xa chuwiric cajal chawach. Pro wi naya' rgana ja rEspíritu Santo utzlaj c'aslemal nawachij ari' pro jun c'aslemal ja mta q'uisic trij.

9 Wach'alal, ma kocos ta chi rbanic
ja rutzil. Queri' nbij chewe como ja
wi ma xticapuj ta kac'u'x chi rbanic ja
rutzil jari' c'o jun rtojbalil nkawachij
na ja tok xterila' ja tiempo.
10 Como c'o tiempo chake chi
nkaban ja rutzil chique ja winak
rmalc'ari' nbij chewe, kabana' ja
rutzil chique canojelal in más na ka-
bana' utzil chique ja yukul quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo como eje'e' e
familia xin Dios.

* * * * * * * * * *

11 Tetz'ata' ja nimak tak letra ja
nmajon rtz'ibaxic chipan awa' carta
ri', jawa' retal chi anin xintz'ibani.
12 Ja winak ja c'o quigana
nquik'alasaj qui' chi congana nque-
ban cumplir ja costumbre rxin ja
ley eje'e' ri' ja nebin chewe chi
puersa nixban circuncidar. Eje'e' xa
nquixbej qui' xtiquetij ta rpokonal
rmal ja Cristo xtiquibij ta chi
solo rcamic ja Cristo chwach cruz
natto'owi chipan ja rawil amac.
13 Queri' nbij chewe como eje'e'
masqui ebanon circuncidar pro nix-
tac'a eje'e' ta nqueban ta cumplir ja
ley. Xar ja ncajo' chewe chi nixban
circuncidar utzc'a chi eje'e' nqueya'
kaj quek'ij queyon ja tok nixquech'ec
in necoj chic ewi' cuq'uin.
14 Pro anin nat c'o wari' chwe ja
xtinban ta queri'. Pro ja rcamic ja ka-
jaw Jesucristo chwach cruz solo jari'
ja nya' ruk'ij anin. Ja chwe anin cani'
ripon chic chwach cruz ja ritzelal
xin rwach'ulew in queri' chwe anin
chakaja' in cani' inripon chic chwach
cruz, cani' incamnak chic chwach ja
ritzelal, mchita ngana ruq'uin.
15 Ja tok xa jun naban ruq'uin ja
Cristo Jesús jari' macatruto' ja natban
circuncidar in macatruto' chakaja' ja
macatban circuncidar. Pro ja nto'o
awxin jari' jun c'ac'a c'aslemal ja na-
cochij tre ja Dios.
16 Jari' ja kas mero rubey in
canojel ja winak ja cuc'an awa'
jun bey ri' xtiyataj ta chique ja
nimlaj quicotemal xin Dios in Dios ta
xtipokonan quewach chakaja'. Eje'e'
ri' winak e tinamit xin Dios ja katzij
chi e rtinamit Dios.
17 Camic maxta c'o chic jun ja
xquinruban ta molestar como ja
ncuerpo congana yuc rc'an jari'
nc'utbej chi in ajsamajel rxin ja
kajaw Jesús.
18 Wach'alal, kas ta xtiq'ueje'e ja
rutzil rxin ja kajaw Jesucristo pa tak
ewanma. Amén.

EFESIOS

1 Anin ja rin Pablo camic ntz'ibajel jawa' carta ri' chewe ixix wach'alal ja rixc'o pa Efeso. Anin incojon rmal ja Dios chi inocnak apóstol rxin ja Jesucristo. Ixix ix tinamit xin Dios, c'oli ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Cristo Jesús, xa jun ebanon ruq'uin.

2 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari' xtecochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

3 Kas ta xtiya' ruk'ij ja Dios ja Tatixel rxin ja kajaw Jesucristo. Arja' jun Dios janila xuya' rutzil chake ja tok xa jun kaban ruq'uin ja Cristo. Xuya' chake nojel rwach ja rutzil ja rc'amonto ja rEspíritu Santo, xuya' chake chipan jun c'ac'a c'aslemal ja xin chila' chicaj.

4 Ja tok maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew tokori' xokrucha'to como bien rotakpi chic chi nkaban na jun ruq'uin ja Jesucristo. Xokrucha'to utzc'a chi noc na chake ja mero c'aslemal xin Dios utzc'a chi ni majun nak ta nokchapbexi ja tok nokq'ueje' chwach.

5 Arja' ni nokrajo' wi', ni rchominto wi' chi nokoc na ok ralc'wal, ni rchominto wi' chi rumac ja Jesucristo chewi' tok nokoc ok ralc'wal. Como nijawari' rvoluntad chewi' tok xuban queri' chake.

6 Queri' xuban chake utzc'a chi nkatz'at chi janila nim ruk'ij ja rutzil ja nsipaj chake utzc'a chi nkaya' ruk'ij rmal. Rmal c'a ja rutzil ja nsipaj chake tok xokruc'ul. Como xa jun kaban ruq'uin ja Jesucristo ja chak'laj Ralc'wal chewi' tok xokruc'ul.

7 Ja tok xa jun kabanon ruq'uin ja Jesucristo jari' okwasanel chic libre pa ruk'a' ja il mac como arja' xutoj ja kil kamac tre ja rquiq'uel. Ja tok xa jun kabanon ruq'uin jari' cuytajnak chic ja kil kamac. Ja Dios tok xuban queri' chake jari' cani' jun nimlaj meba'il xsipaj chake.

8 Janila jun nimlaj utzil rsipan chake in rmalari' tok nokcowini nkach'ob nojel ja nimak tak na'oj xin Dios in nokcowini nkach'ob nak rjawaxic chi nkaban.

9 Arja' rk'alasan chic chikawach ja rchominto ojer ja xa wawan chikawach nabey. Como nijawari' ja rvoluntad chewi' tok xuban queri'.

10 Ni rchominto wi' ja tiempo je'e in tok xtitz'akati ja tiempo arja' nchomarsaj na nojelal ja yojtajnak je'e in xa ruyon chic ja Cristo npe'e chic trij nojelal tanto tre ja c'o je'e chila' chicaj in tre chakaja' ja c'o je'e chwach'ulew.

11 In chakaja' como xa jun kabanon ruq'uin ja Jesucristo chewi' tok c'o jun herencia xin Dios ja yatajnak chake. Ja Dios ni rchominto wi' ojer chi nuya' chake ja herencia, nijawari' rch'obonto chakij. Xa nak ta ja nbantaj je'e mta ari' ja maquita nsamaji ja Dios chipan chi rbanic cumplir ja rvoluntad arja'.

12 Quewa' nrajo' ja Dios ri', chi ajoj ja kayben ja Cristo nabey nokoc ok ya'bal ruk'ij ja Dios.

13 In yuke' ec'u'x ixix ruq'uin ja Cristo chakaja' tokori' tok xec'waxaj ja tzij ja ni katzij wi' chi tzij xin Dios, jari' ja utzlaj tzij ja rc'amonto ja totajem xin Dios chewe. Queri' xeban, yuke' ec'u'x ruq'uin ja Cristo in xa jun xeban ruq'uin in rmalari' tok c'o jun retal yataj chewe, jun retal ja nc'utu ewxin chi ix xin Dios. Ja c'a retal ja yataj chewe jari' tok kajto ja rEspíritu Santo pa tak ewanma ja ni tzujunto wi' ojer rmal ja Dios.

14 Como c'o chic ja rEspíritu Santo pa tak kanma rmalc'ari' tok c'o kaseguro chi ja Dios nuya' na chake nojelal ja herencia ja rtzujun chake tokori' tok xko'el libre chijutij ja rok tinamit xin Dios ja roklok'on rmal. Queri' c'a rchominto ja Dios utzc'a chi nkaya' ruk'ij rmal.

* * * * * * * * * *

15-16 Rmal c'a ja c'a xinbij kaj chewe ri' xajutij nmajon rmaltioxixic tre ja Dios emwal como xurkaj rbixic

wq'uin chi ixix bien yukul ec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesús in congana ne'ewajo' canojel ja kach'alal ja re xin Dios. Ni nixnnataj wi' pan oración.

17 Nintzijon ruq'uin ja Dios rxin ja kajaw Jesucristo, jari' Dios ja Tatixel ja ni rxin wi' chi congana nim ruk'ij. Anin nc'utuj tre chi arja' nuya' chewe chi ja rEspíritu Santo nucoj ja na'oj xin Dios pa tak ewi' pa tak ewanma in nc'utuj tre chakaja' chi bien nk'alasaj chewach nak ja kas mero rbanic ja Dios.

18 Ja nwajo' anin chewe kas ta xtijaktaji chi utz ja rewi' ewanma utzc'a chi nixcowini nech'ob nak rbanic nojel ja rewayben ja rtzujun chewe ja Dios in ixrsiq'uin chi ne'ewila' na. Kas ta xtich'obtaj emwal nak rbanic ja herencia xin Dios ja nyataj chake ja rok tinamit xin Dios, pro jun herencia janila nim ruk'ij, cani' jun nimlaj meba'il ja nyataj chake.

19 Kas ta xtich'obtaj emwal chakaja' nak rbanic ja poder xin Dios ja nsamaji pa tak kac'aslemal ja yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, pro jun poder ja más k'axnak chi na como jari' poder ja samaji

20 ja tok Dios xuyic ja Cristo chiquicojol camnaki' in tok xjotba' chila' chicaj in tri' xtz'uba' wi' pa riquik'a'.

21 Queri' xuban ja Dios tre ja Cristo, xuya' tre chi noc pa ruk'a' ja k'etbaltzij pro ni majun k'etbaltzij ja maquita xoc pa ruk'a', in xuya' tre chi más na nim ruk'ij arja' chiquewach canojelal ja k'etol tak tzij in ma queyon ta ja k'etol tak tzij ja re rxin awa' tiempo ri' in queri' chique ja re rxin chic jun tiempo ja maja'n tekawila' chakaja'.

22 Ja Dios mta nak ta ja maquita rcojon xe' ruk'a' rkan ja Cristo. Jawa' Cristo ri' arja' cha'on rmal ja Dios chi nokruban cuenta ja rok iglesia pro jun Cristo ja pa'l trij nojelal.

23 Ajoj ja rok iglesia ok cuerpo rxin ja Cristo in ja rc'aslemal ja Cristo nnoji pa tak kac'aslemal ajoj como ok cuerpo rxin in ni majun bar ta tri' ja maquita c'o wi' arja'.

2

1 Ja c'a rixix nabey ixcamnak chipan ja rewil emac pro arja' xuya' jun c'ac'a c'aslemal chewe.

2 Ja il mac ni chipan wi' ixc'o wi' nabey, xeban ja ritzelal ja cani' nqueban ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x. Xa rvoluntad ja diablo xeban, jari' diablo ja jefe quixin ja ritzel tak espíritu ja neq'ueje' chicaj chipan ja aire. Jari' itzel tak espíritu ja nesamaj pa tak canma ja winak ja maquenimani camic.

3 In queri' kabanto ajoj nabey chakaja', xa kavoluntad ajoj kaban kaj kayon, xa nak ta xuya' gana chake chi nkaban jari' kaban. Kaya' rgana ja nc'utuj ja kacuerpo, kanimaj ja ritzel tak na'oj kuc'an in ni kaxin wi' chi ok yicol ryewal ja Dios, nij ok junan cuq'uin ja jule' chic winak tri'.

4 Pro ja Dios arja' congana npokonaj kawach ja rok winak, janila nokrajo' in quewa' xuban chake ri'.

5 Masqui okcamnak chipan ja kil kamac nabey pro ja tok xuyic ja Cristo chipan ja camíc tokori' xuya' ajoj chake chi nkachbilaj ja Cristo chipan jun c'ac'a c'aslemal. Pro jawa' wari' puro cochinem xin Dios como xa rmal ja rutzil ja xecochij tre chewi' tok ewilon ja totajem xin Dios camic.

6 Ja Dios xuya' chake chi nkachbilaj ja Cristo, xuya' chake chi xokc'astaj ruq'uin, xokrtz'uba' ruq'uin chila' chicaj, xa jun kabanon ruq'uin.

7 Queri' c'a xuban chake utzc'a ja winak ja maja'n queq'ueje' chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri' eje'e' tok xqueq'ueje' na chwach'ulew jari' bien nch'obtaj cumal ja rutzil ja xuban chake, bien nch'obtaj cumal chi ja Dios congana jun nimlaj utzil nsipaj chawe ja tok xa jun naban ruq'uin ja Cristo Jesús.

8 Queri' nbij chewe como xa rmal ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake ja tok ewilon chic ja totajem xin Dios

in ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo jari' ec'amben jawa' totajem ri'. Pro jawa' ni majun nak ta xeban ja xech'ecbej ta, puro cochinem xin Dios.
9 Ni majun winak c'o ta nak ta xtuban ja xtich'ecbej ta ja totajem xin Dios. Queri' rbanic utzc'a tok xtuwil ja totajem mta moda xtuya' kaj ta ruk'ij ruyon rmal.
10 Queri' nbij chewe como ja utzlaj c'aslemal ja kuc'an camic Dios winakarsyon, ma ajoj ta como arja' xuya' jun c'ac'a c'aslemal chake, tokori' xuya' chake ja tok xa jun kaban ruq'uin ja Cristo Jesús. Xuya' jun c'ac'a c'aslemal chake utzc'a chi nkaban chic ja rutzil pro jule' utzil ja ni rchominto wi' ojer chi nkaban.

* * * * * * * * * *

11 Rmalc'ari' nbij chewe, kas turkaj chewe chi ja nabey ma ix tinamit ta xin Dios. Ixix ma ix aj Israel ta, ma ixbanon ta circuncidar, xa xixban despreciar cumal ja raj Israel: —Ja rixix xa ma ixbanon ta circuncidar, xeche' chewe. Pro ja circuncisión ja c'o chique ja raj Israel jari' jun circuncisión ja xa winak ebanyon.
12 Kas turkaj chewe nak ja rebanon nabey. Jun, ma ewotak ta tri' chi c'o jun Cristo. In jun chic, ma ix cachbil ta ja tinamit xin Dios, mta ek'a' tre ja xchomarsaj je'e ja Dios ruq'uin ja rtinamit ja bar xtzujuj wi' chique chi nerila' na jun k'ij ja tok nequila' ja totajem xin Dios. Ni majun totajem ewayben ta tri', ixc'o chipan ja rwach'ulew in c'uluto ma ewotak ta rwach ja Dios tri'.
13 Pro ja c'a camic xa jun chic ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús in masqui ja nabey c'a c'a nat ixc'o wi' tre ja Dios pro ja camic xa nakaj chic ixc'o wi' tre pro xa rmal ja rquiq'uel ja Cristo tok yatajnak queri' chewe.
14 Queri' rbanic como ja Jesucristo rmal arja' tok qui'il chic nokq'ueje'e ja rok aj Israel ewq'uin ja ma ix aj Israel ta, xa jun tinamit xuban chake. C'o jun c'ulla'an ri'il chikacojol nabey cani' jun nimlaj tabia kacoj chikacojol jari' xuban ca'i' chake pro ja Jesucristo arja' xokrchomarsaj ewq'uin.
15 Arja' cam chwach cruz in rmal ja rcamic tok xoc'o ruk'ij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ja rc'an jule' mandamiento in jule' costumbre, jari' xokrchomarsbej ewq'uin. Queri' xuban chake utzc'a chi jun c'ac'a tinamit xuban chake, ma ok ca'i' tinamit chi ta pro xa jun kabanon ruq'uin utzc'a chi kas qui'il chic nokq'ueje' ewq'uin.
16 Queri' xuban chake utzc'a chi cani' xa jun cuerpo nkaban ja rok ca'i' tinamit in nokchomtaj ruq'uin ja Dios chi ok ca'i' pro xa rmal ja rcamic chwach cruz chewi' tok nokchomtaji como ja rcamic jari' xlasbej ja c'ulla'an ri'il ja c'o chikacojol nabey.
17 C'ac'ari' peti, xurya'a' rbixic ja utzlaj tzij ja nyo' chake chi qui'il nokq'ueje'e, xuya' rbixic chewe ixix ja c'a c'a nat ixc'o wi' tre ja Dios in xuya' rbixic chique chakaja' ja rec'o chirnakaj.
18 Queri' rbanic como xa rmal ja Jesucristo tok nokruc'ul ja katata' Dios chi ok ca'i' tinamit in xa jun mismo Espíritu Santo uc'ayon kaxin chi nokekaj chwach.
19 Queri' c'a rbanic, ma queri' chi ta ebanon ja cani' ebanon nabey como ja nabey ma ix tinamit ta xin Dios in nixtac'a c'o ta ek'a' tre chakaja'. Pro ja rebanon chic camic, ewach aj tinamit chic ewi' cuq'uin ja re xin Dios, ixc'o chic chipan ja familia xin Dios.
20 Ixtiquil parwi' ja rsimiento'il jun templo. Ja rsimiento'il jawa' templo ri' jari' cojon cumal ja rapóstol in cumal ja profeta in c'o jun abaj cojon tre ja más chi na nim ruk'ij, jari' abaj ja Cristo Jesús.
21 Xa rmal ja Cristo tok bien rchapon ri' ja templo chi jun, xa rmal ja Cristo tok rmajon q'uiyem ja templo in noc na jun templo xin Dios pro jun templo ja xa jun nuban ruq'uin ja kajaw Jesucristo.
22 In ixix chakaja' como xa jun

ebanon ruq'uin ja Jesucristo jari' ma-
jtajnak ecojic chi rbanic ja templo pro
jun templo espiritual chi noc rochoch
ja Dios.

3

1 Rmalc'ari' tok anin nmajon
rbanic orar pan ecuenta. Anin ja rin
Pablo incojon preso camic rumac ja
samaj xin Cristo Jesús ja xinban pan
ecuenta ja ma ix aj Israel ta.
2 Turkaj chewe chi ec'waxan chic
chi anin ya'on chi nukul chi nenya'a'
rbixic chewe nak rbanic ja rutzil xin
Dios ja nsipaj ja Dios chake.
3 Ec'waxan chi c'oli ja k'alasax
chinwach rmal ja Dios ja ma k'alasan
ta nabey, jari' ntz'iban chic jalal tre.
4 Ja c'a tok nesiq'uij ja ntz'iban chic,
tri' netz'at wi' chi anin bien k'alaj chic
chinwach ja ma k'alasan ta nabey tre
ja Cristo.
5 Pro jari' ma xk'alasax ta
chiquewach ja winak ja xeq'ueje'
chipan jule' chic tiempo, ma
xk'alasax ta chiquewach eje'e' ja cani'
k'alasan chic camic rmal ja rEspíritu
Santo chiquewach ja santilaj tak
apóstol in profeta.
6 Quewa' rbanic ja k'alasan chic
chikawach ri', ja rixix ja ma ix aj
Israel ta ix kachbil chic ja rok aj Israel
tre ja herencia xin Dios ja nyataj na
chake, xa jun cuerpo kabanon chic
ewq'uin, ixix jun nyataj na chewe ja
tzujunto ojer rmal ja Dios pro xa rmal
ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo
chewi' tok nyataj chewe. Jari' yataj
chewe ja tok xec'waxaj ja utzlaj tzij
xin Jesucristo.
7 Jawa' utzlaj tzij ri' jawa' ya'on chi
nukul chi nya' rbixic, jawa' jun samaj
xincochij tre ja Dios, ni majun nak ta
xinch'ecbej ta in janila samaji ja Dios
pa nc'aslemal chi rbanic jawa' samaj
ri'.
8 Chwe anin yatajnak wi' jawa'
samaj ri' masqui xa ma nim ta nuk'ij
nna' kaj chiquewach ja jule' chic
kach'alal ja re xin Dios, chwe anin
yataj wi' chi ninbe ewq'uin ja ma ix
aj Israel ta chi nenya'a' rbixic chewe
nojel ja nkawil ruq'uin ja Cristo, jari'
cani' jun nimlaj meba'il nkawil pro
jun meba'il ja mta q'uisic trij.
9 Jawa' samaj yatajnak chwe utzc'a
chi anin nch'ob chiquewach canojel
ja winak nak rbanic ja rchominto ja
Dios ja ma k'alasan ta chipan ja jule'
chic tiempo ja k'axnak can pro xa
ruyon Dios otakyon tri' nak rbanic
pro jari' jun Dios arja' winakarsyon
nojelal.
10 Queri' xuban ja Dios utzc'a chi
ja lok'laj tak ángel ja rec'o chila' chi-
caj eje'e' nk'alasax chic chiquewach
ja nimak tak na'oj xin Dios ja xucoj
ja Dios chi rbanic cumplir ja rchom-
into ojer chi nuban pro kumal ajoj
ja rok iglesia tok necowini ja ángel
nquech'ob ja wari'.
11 Ja Dios ni rchominto wi' ojer
chi nuban jawa' ja nmajon rbixic
chewe ri', jawa' ni rchominto wi' ja
tok maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew.
Ja c'a tok xutakto ja kajaw Jesucristo
wawe' chwach'ulew tokori' xurban-
taj cumplir ja rchominto ojer.
12 Ja tok xa jun kabanon ruq'uin ja
Jesucristo jari' matikana' ki' nokekaj
chwach ja Dios in c'o kaconfianza
noktzijon ruq'uin pro xa rmal ja
yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo
chewi' tok nkaban queri'.
13 Rmal c'a nojel awa' ja nma-
jon rbixic chewe ri' chewi' tok nbij
chewe, masqui anin inc'o chipan ja
rpokonal emwal camic pro maxta
ticapuj ec'u'x rmal como ja rpokonal
ja nmajon rtijic pan ecuenta jari' glo-
ria xin Dios rc'amonto chewe.

* * * * * * * * * *

14 Rmalc'ari' ja tok ninxuque'
chwach ja Tatixel chi nban orar pan
ecuenta, ninxuque' chwach ja Tatixel
rxin ja kajaw Jesucristo.
15 Arja' jun Tatixel in rmalari' tok
nbix chake chi ok familia xin Dios
tanto chique ja rec'o chila' chicaj in
chake ajoj chakaja' ja rokc'o wawe'
chwach'ulew.
16 Ja Tatixel janila jun nimlaj gloria
c'o ruq'uin, arja' ta xtiyo' chewe
ja rpoder, xtuya' ta chewe chi ja

rEspíritu Santo ncowirsaj chi utz
ja c'ac'a c'aslemal ewc'an pa tak
ewanma.
17 Ni ta xtiyuke' wi' ec'u'x ruq'uin ja
Cristo in rmaltari' ni ta xtiq'ueje' wi'
ja Cristo pa tak ewanma. Ja wi queri'
neban jari' nixtique'e chi utz chipan
ja rajoben ri'il xin Dios cani' rbanic
jun che' ja nat benak ja rc'amal pa
tok'ulew in cani' rbanic jun jay ja
bien tz'ubul parwi' ja rsimiento'il.
18 Quirtari' neban utzc'a chi ixix
ewachbil canojel ja kach'alal ja re xin
Dios nixcowini nech'ob nak rbanic ja
rajoben ri'il xin Cristo chi congana
nim in mta bar ta tri' ja maquita nekaj
wi' in nixtac'a c'o ta jun tiempo ja
maquita c'oli chakaja'.
19 Ja nwajo' chewe chi newotakij
nak rbanic ja rajoben ri'il xin Cristo,
jun ajoben ri'il ja más k'axnak chi
na, jun ajoben ri'il ja xa nq'uisi ja
rapensar chi rch'obic. Kas ta xte-
wotakij nak rbanic ja rajoben ri'il
xin Cristo utzc'a chi xtinoj ta pa tak
ewanma ixix chakaja' nojelal ja noj-
nak pa ranma ja Dios.
20 Ja c'a camic kas ta xtiya' ruk'ij
ja Dios, arja' jun Dios janila nim
ja poder c'o pa ruk'a', jun poder ja
ntajini nsamaji pa tak kac'aslemal
camic. In rmal ja poder ja c'o pa
ruk'a' mta nak ta ja maquita ncowini
nuban. Xa nak ta nkac'utuj tre
ncowini nuya' más chake chwach ja
nkac'utuj tre. Xa nak ta nkach'ob
ja congana c'ayew chi rbanic pro
arja' ncowini nuban ja más na c'ayew
chwach ja nkach'ob ajoj.
21 Kas ta xtiya' ruk'ij kumal ja rok
iglesia ja xa jun kabanon ruq'uin ja
Cristo Jesús. Ni ta xtiya' wi' ruk'ij
chwak, cabij in nojel tiempo. Amén.

4

1 Rmal c'a nojel awa' ja nmajon
rbixic chewe ri' congana nban re-
comendar chewe chi newc'aj jun ut-
zlaj c'aslemal. Anin ja rincojon preso
camic rmal ja samaj rxin ja kajaw
Jesucristo congana nban recomen-
dar chewe chi newc'aj jun c'aslemal
ja bien nuc'am ri' ruq'uin ja utzlaj
c'aslemal ja nrajo' ja Dios chewe chi
newc'aj ja tok xixrsiq'uij.
2 Maxta kas ix nimak tena' kaj, xa
nak ta ja newil chipan ja rec'aslemal
teya'a' pa ruk'a' ja Dios, tiq'ueje'e ja
repaciencia in tok chaka jalal neban
ofender ewi' tecoch'o' pro ruq'uin ta
ja rajoben ri'il.
3 Bien tebana' cuenta, maxta tetzak
ja yatajnak chewe rmal ja rEspíritu
Santo como ja rEspíritu Santo arja'
rya'on chewe chi xa jun ebanon, kas
ta xtiq'ueje'e ja quicotemal xin Dios
checojol jari' cani' jun calo' nixxim-
bexi in xa jun neban rmal.
4 Xa jun cuerpo rxin ja Jesucristo,
xa jun Espíritu Santo, in cani' tre ja
gobierno xin Dios ja kayben jari' xa
jun chakaja', jari' Dios xokrsiq'uij chi
nokq'ueje' chipan.
5 Xa jun ja Kajaw, xa jun ja bar
yukul wi' kac'u'x, xa jun ja bautismo
6 in xa jun ja Dios chakaja', pro
jun Dios arja' Tatixel kaxin kanojelal,
arja' c'o pa kawi' kanojelal, arja' mta
bar ta tri' ja maquita nsamaj wi', arja'
c'o pa tak kanma kanojelal.
7 Pro ma junan ta rwach ja samaj
ja kacochij tre ja Cristo chi nka-
ban chikajujunal pro arja' xsipaj jun
samaj chake chikajujunal jani' kas c'o
rgana chi nsipaj chake.
8 Cani' rbin can ja Dios quewari':
—Ja tok jote'e chila' chicaj e q'uiy
ja winak xeruc'amel, jule' winak ja
rercojon preso, in chakaja' c'o je'e ja
xsipaj chique winak, queri' nbij.
9 Ja c'a tok nbij chi jote'e chila' chi-
caj ¿la matibij c'a tzij ari' chi ja nabey
xurkaj kaj wawe' chwach'ulew?
10 Queri' rbanic como ja Cristo ja
xurkaj kaj wawe' chwach'ulew arja'
mismo ja jote' chic chila' chicaj pro
más chi na chicaj xekaj nojoj wi', ni
majun bar ta tri' ja maquita xekaj
nojoj wi'.
11 Arja' sipan chake ja samaj nka-
ban je'e quewari', jule' chake xe'oc
apóstol, jule' chic chake xe'oc profeta,
jule' chic xuya' chique chi nebe pa tak
lugar chi nequiya'a' rbixic ja utzlaj

tzij xin Jesucristo, in jule' chic xuya'
chique chi nequiyuk'uj ja kach'alal in
nequitijoj.
12 Jawa' samaj xsipaj chake chi nk-
aban utzc'a chi bien ntz'akat chake
ja rok xin Dios xa nak ta ja nc'atzin
chake chi nokcowini nkaban ja samaj
xin Dios utzc'a chi nokq'uiy rmal ja
rok cuerpo rxin ja Cristo.
13 Queri' rbanic in nerila' na jun k'ij
ja tok mta ari' ja maquita jun nkaban
rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja
Ralc'wal Dios in rmal ja bien nkotakij
na ja kas mero rna'oj. Queri' c'a xtik-
aban, congana xtitz'akat na chi utz ja
kana'oj, xtinoj na pa tak kanma ajoj
nojelal ja nojnak pa ranma ja Cristo.
14 Pro bien ntz'akat na ja kana'oj
utzc'a chi ma ok cani' chi ta jule'
ac'ala' utzc'a chi ma chaka ta nojel
tijonem ta nkanimaj cani' tre jule'
tijonem ja xa quixin jule' winak ja re-
banol engaño, jule' winak ja congana
e listo in natqueya' pa jun bey ja ma
xin Dios ta.
15 Pro ja c'a nkaban, kas ta katzij no-
jel ja nkabij pro rachbil ta ja rajoben
ri'il xin Dios tok nkabij. Queri' ta c'a
nkaban utzc'a chi nokq'uiyi chi utz in
nkaxim más ki' ruq'uin ja Cristo como
arja' ocnak wi'aj rxin ja cuerpo.
16 Arja' nq'uiyirsan kaxin ja rok
cuerpo rxin, pro jun cuerpo ja bien
banon rbanic, xa jun rbanon, rximon
ri' chibil tak ri' in nuto' ri' chibil tak
ri' chakaja'. Ja jujun miembro rxin ja
cuerpo tok nuban ja samaj ja yataj-
nak tre chi nuban jari' nq'uiyi chi utz
ja cuerpo rmal, kas nrajo' ri' chibil
tak ri'.

* * * * * * * * * *

17 Ja c'a xtinbij chic chewe ri'
congana nban recomendar chewe
pa rubi' ja kajaw Jesucristo, maxta
tewc'aj chic jun c'aslemal ja cani'
quic'aslemal ja jule' chic winak ja ma
e aj Israel ta como ja quina'oj eje'e'
mta noc wi'.
18 Ja quewi' canma xa k'ekumirnak,
c'a nat c'o wi' chique ja c'aslemal xin
Dios. Nat c'o wi' como matich'obtaj
cumal jani' rna'oj ja Dios pro xa ru-
mac ja congana e cow chewi' tok
queri' quibanon.
19 Matiquena' chic ja ritzelal ja
nqueban. Ja rachi'i' cachbil ixoki'
xa jani' quiya'on qui' chi rbanic ja il
mac. Ni majun rwach ja ritzelal ja
maquita nqueban, xa nak ta nuya'
gana chique chi nqueban jari' nque-
ban.
20 Pro ja c'a rixix xewotakij rwach
ja Cristo chi ma queri' ta ja rc'aslemal
arja' ja xewotakij.
21 Ja c'a wi xeya' ewxquin tre ja
Cristo tok tzijon pa tak ewanma, wi
arja' ocnak Emaestro, wi ja tijonem
xewotakij nuc'am ri' ruq'uin ja ti-
jonem ja ya'on can rmal ja Cristo, ja
wi queri' ebanon jari' bien ewotak
chi ja Cristo ma queri' ta ja rc'aslemal
ja cani' quic'aslemal ja jule' chic
winak ja c'a xinbij chewe ri'.
22 Pro quewa' ja tijonem ja
ch'ob chewach ri', chi rjawaxic chi
nech'akij can ja tzabuklaj c'aslemal
ja rewc'an nabey, jun c'aslemal ja
xa chuwirnak como xeya' ewi' chi
rbanic chaka nojel ta xeyarij ja xa
engaño rc'amonto.
23 Pro ja rjawaxic chewe camic, k'ij
k'ij neya' lugar tre ja rEspíritu Santo
chi arja' nucoj c'ac'a tak na'oj pa tak
ewi' pa tak ewanma.
24 Rjawaxic chi newc'aj ja c'ac'a
c'aslemal ja winakarsan rmal ja
Dios, jun c'aslemal ja cani' rc'aslemal
arja'. Ja tok nawc'aj awa' jun c'ac'a
c'aslemal ri' jari' naban ja rutzil in
nawc'aj jun ch'ajch'ojlaj anma pro
ni katzij wi' ja naban, mta engaño
rc'amonto.
25 Rmalc'ari' nbij chewe, ni ta xtel
wi' chewe chijutij ja tz'akoj tak tzij in
ni ta katzij wi' nebij chibil tak ewi'.
Queri' nbij chewe como kaximon ki',
xa jun cuerpo kabanon.
26 Ja tok xtipeti ja rewayewal maxta
teya' lugar tre chi xquixruc'amel ta
chi rbanic ja il mac. Maxta tiyeloji ja
rewayewal, tecuyu' chanim,
27 maxta teya' lugar tre ja diablo chi
xquixrtakchi'ij ta.

28 Ja re banol tak alak' chewe nabey
maxta tiqueban chic ja ralak'. Ja
nqueban, quesamaji ruq'uin quek'a'
pro utzlaj samaj tiquibana' utzc'a chi
c'oli nquech'ec ja nequitobej ja winak
ja c'o rjawaxic chique.
29 Ni ta majun itzel tak tzij nelto pan
echi', ni ta buen tak tzij wi' nebij, jule'
tzij ja c'o q'uiyem rc'amonto, jule' tzij
ja c'oli noc wi'. Quirtari' neban jutz'it
utzc'a chi c'ol utzil xin Dios rc'amonto
chique ja nec'axan ewxin.
30 In maxta c'oli teban ja xa nuya'
bis tre ja rEspíritu Santo xin Dios
como ja rEspíritu Santo arja' kajto pa
tak ewanma in rmalari' tok yatajnak
chewe ja retal chi ix rxin chic ja Dios
in c'ol eseguro chi newila' na ja k'ij
ja tok xtitz'akat na chake chijutij ja
totajem xin Dios.
31 Techupu' nojelal ja nti'on chewe
chibil tak ewi', teya'a' can ja kulujem,
ja rayewal, ja banoj síc', ja ne'atzijoj
winak, teya'a' can nojel rwach ja
ritzelal.
32 Ja neban, kas lok' tena'a' ewi',
tipokonaj ri' ewach, tecuyu' ewi' cani'
xuban ja Dios chewe xixrucuy pro
xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja
Cristo chewi' tok xixrucuy.

5

1 Como ja Dios xixrucuy chewi' tok
nbij chewe, tec'ama' ja rejemplo rxin
ja Dios como ixix ix chak'laj ralc'wal
ja Dios.
2 In tewajo' ewi' cani' xuban ja
Cristo chake como arja' xokrajo',
xuya' ri' pa camíc kumal. Ja tok
cam pa kacuenta ja Cristo jari' jun
ofrenda, jun sacrificio chwach ja Dios
in xel ruc'u'x ja Dios trij.
3 Ja c'a tok nek'ijla' ewi' maxta tet-
zijoj jule' il mac ja nqueban achi'i'
cuq'uin ixoki' in nixtac'a jule' chic
chakaja' ja xa ntz'ilorsaj ja rana'oj in
nixtac'a ja ta chakaja' ja ritzelal ja
nquiyarij winak pa tak canma. Nojel
awa' ja c'a xinbij chewe ri' nixtac'a
xtetzijoj ta jutz'it. Ja tok at xin Dios
ma yatal chi ta chawij chi natzijoj ja
wari'.
4 Maxta tz'ilalaj tak tzij tetzijoj nix-
tac'a ch'ujlaj tak tzij ta in nixtac'a jule'
tzij ta ja solo tzeb rc'amonto como
jari' ma yatal chi ta chewij chi neban
pro mejor ja neban, temaltioxij tre ja
Dios nojelal ja rbanon pan ecuenta.
5 Como ixix bien ewotak chi ja
herencia xin Dios matiyataj chique
ja rachi'i' in ixoki' ja xa nemacuni
nixtac'a chique ta ja winak ja nque-
ban je'e ja xa ntz'ilor ana'oj rmal in
nixtac'a chique ta ja winak ja chaka
benak chi nquiyarij quinakun cach
tak winak. Ja c'a wi chaka benak
chi nayarij quinakun winak jari' xa
nakun je'e naya' ruk'ij, xa jari' ocnak
adios. Bien ewotak chi ja winak ja
re quitakari' eje'e' matiyataj chique
ja herencia chi xque'oc ta chipan ja
gobierno rxin ja Cristo rachbil Dios ja
Tatixel.
6 Maxta quixban engañar cumal
jule' winak ja nquibij chi mta nuban
chawe wi queri' naban ja cani' nque-
ban ja winak ja re quitakari' cani' c'a
xinbij kaj chewe. Queri' nbij chewe
como xa rmal ja jule' itzelal ja c'a
xinbij kaj chewe ri' chewi' tok npi
ryewal ja Dios chiquij ja winak ja ni
maqueniman wi'.
7 Maxta c'a que'ewachbilaj ixix.
8 Como ja rec'aslemal ixix ma
queri' chi ta ja cani' nabey como ja
nabey solo k'ekumal ixc'ayon pro
ja camic luz xin Dios ixc'ayon pro
xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja
kajaw Jesucristo chewi' tok queri'
chic ebanon. Tebana' c'a ja bien
nuc'am ri' ruq'uin ja luz xin Dios
como ix ralc'wal chic ja Dios ja
sakirsyon ebey chewach.
9 Queri' nbij chewe como ja luz
ja cojon pa tak kanma rmal ja rE-
spíritu Santo quewa' rc'amonto ri',
nojel rwach ja rutzil nkaban rmal, ni
rubey wi' ja nkaban in ni katzij wi' ja
nkabij.
10 Tetijoj ewi' chi rotakixic nak ja
neban je'e ja nquicoti ja Dios rmal in
ni ta ja wari' neban.
11 Maxta teban ixix ja cani' nque-
ban ja winak ja xa k'ekumal ec'ayon

in ni majun utzil rc'amonto ja nqueban pro ja neban, tesakirsaj chiquewach chi ma utz ta ja nqueban.
12 Como congana itzel ja nqueban je'e pan awatali, nixtac'a c'o ta ngana nintzijon tre, xa q'uixbal nna' rmal.
13 Pro ja c'a tok nesakirsaj chiquewach ja ritzelal ja nqueban jari' ni k'alaj chi wi' chiquewach chi ma utz ta ja nqueban in nsakar canma rmal.
14 Xa chewi' tok quewa' rbin can ja Dios ri': —Atat ja ratwarnak chipan ja k'ekumal catc'asoji, catyictaj chipan ja camíc in ja Cristo arja' nsakirsaj ja rawanma, ne'e.
15 Tebana' c'a cuenta, kas ta xtich'obtaj emwal jani' ja rec'aslemal, maxta queri' teban ixix ja cani' nqueban ja winak ja ma cotak ta jani' rna'oj ja Dios pro ja neban, tebana' ja rutzil como ixix ewotak chic jani' rna'oj ja Dios.
16 Maxta chaka queri' tik'ax jun k'ij chewach pro k'ij k'ij ni tebana' wi' ja rutzil. Queri' nbij chewe como congana itzelal nbantaj chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri'.
17 Rmalc'ari' tok nbij chewe, maxta xa ma ch'obol ta ja neban pro kas ta xtich'obtaj emwal chi utz nak rvoluntad ja Dios.
18 Maxta quixnoj tre ja vino chi nixk'abar rmal como jari' congana itzelal rc'amonto. Pro ja neban, ni ta xtinoj wi' ja rEspíritu Santo pa tak ewanma.
19 Ja tok nek'ijla' ewi' quewa' neban chibil tak ewi' ri', tebana' salmo, tebana' himno, tebixaj ja bix ja nwinakarsax pa tak ewanma rmal ja rEspíritu Santo. Quixbixani pro ruq'uin ta ewanma nebixaj rubi' ja kajaw Jesucristo.
20 Xa nak ta nbantaji pro ni temaltioxij wi' tre ja Dios Tatixel pa rubi' ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

21 Como neban respetar ja Dios chewi' tok nbij chewe, tebana' respetar ewi' chibil tak ewi' chakaja'.
22 Ixix ja rix ixoki', que'ebana' respetar ja rewachajilal como ja kajaw Jesucristo queri' nrajo' chewe chi neban.
23 Queri' nbij chewe como ja rachi arja' ocnak wi'aj rxin ja rxjayil cani' rbanon ja Cristo arja' ocnak wi'aj rxin ja riglesia como ja riglesia jari' cuerpo rxin ja Cristo in ja Cristo arja' To'onel rxin ja riglesia.
24 Como ja riglesia nuban respetar ja Cristo quirtac'ari' nqueban ja rixoki' chique ja cachajilal chakaja', rjawaxic chi nequeban respetar tre nojelal.
25 Ja c'a rixix ja rix achi'i' que'ewajo' ja rewixjayilal cani' xuban ja Cristo chake ja rok iglesia congana xokrajo' in xuya' ri' pa camíc kumal.
26 Queri' xuban utzc'a chi xokoc ok tinamit xin Dios como arja' xch'ach'ojirsaj ja kanma. Queri' kaban, kanimaj ja utzlaj tzij in xokban bautizar jari' xch'ach'ojirsbej ja kanma.
27 Queri' xuban chake utzc'a chi congana nuban rbanic ja kanma utzc'a chi kas rwekon ri' ja kanma ja tok xko'ekaj chwach pro ni bien ch'ajch'oj in ni majun itzelal rc'an. Queri' nuban ja Cristo chake ja rok iglesia utzc'a chi ajoj nkuc'aj ja c'aslemal xin Dios utzc'a chi ni majun nak ta nokchapbexi.
28 In queri' c'a chewe ixix ja rix achi'i' chakaja', rjawaxic chi lok' ne'ena' ja rewixjayilal, queri' ta neban chique cani' neban tre ja recuerpo ixix como lok' nena' ja recuerpo. Ja tok wi lok' nana' ja rawixjayil awi' c'a atat ari' lok' nana' chakaja'.
29 Queri' nbij chewe como ni majun achi itzel ta nutz'at ja rcuerpo pro jari' bien nutzuk in bien nuban cuenta. In queri' nuban ja Cristo chake chakaja' ja rok iglesia
30 como ok miembro rxin ja rcuerpo, kaximon ki' ruq'uin.
31 Rmalc'ari' tok c'o jun achi wi nc'ule'e neruya' can ja rtata' rute',

nquexim qui' ruq'uin ja rxjayil, xa
jun cuerpo nqueban.
32 Jawa' ja nmajon rbixic chewe ri'
congana nim ruk'ij, xa awatali nabey
pro k'alasan chic chikawach camic.
Pro jawa' wari' tre Cristo nintzijon
wi' in tre ja riglesia.
33 Pro ja camic nbij chic chewe ja
rix achi'i' chejujunal, cani' newajo'
kaj ewi' eyon quirtac'ari' neban
chique ja rewixjayilal que'ewajo'
chakaja', in ixix ja rix ixoki'
que'ebana' respetar ja rewachajilal.

6

1 Ja c'a rixix ja rix alc'walaxela'
como xa jun ebanon ruq'uin ja ka-
jaw Jesucristo rmalc'ari' nbij chewe,
que'enimaj ja retata' ete'. Queri' nbij
chewe como jari' ni rubey wi' chi
ne'enimaj.
2-3 C'o jun mandamiento xin Dios
quewa' nbij chake ri': —Que'enimaj
ja retata' ete', ne' chake. Pro jawa'
jun mandamiento wi nkanimaj
c'oli ntzujuj chake in quewa' ntzu-
juj chake ri': —Nixquicot na in
q'uiylaj tiempo nixc'ase' na wawe'
chwach'ulew, queri' nbij chake.
4 Ja c'a rixix ja rix tatixela' maxta
que'ech'ujarsaj ja rewalc'wal, maxta
teyic quiyewal. Pro ja neban, utz
quiq'uittzixic tebana', que'ebana'
corregir in que'epaxbaj xarwari'
tecojo' ja rna'oj ja kajaw Jesucristo
chi quiq'uittzixic.
5 Ja c'a rixix ja rix moso
que'enimaj ja repatrón ja rec'o
wawe' chwach'ulew. Pro congana ta
ne'eban respetar, nojel ta ec'u'x nojel
ta ewanma ne'enimaj. Ja tok nqueya'
samaj chewe ja ta neban tre cani' ta
samaj xin Cristo ja neban.
6 Ec'oli ja moso congana nesamaji
tok c'oloc ja quipatrón cuq'uin utzc'a
chi utz netz'ạt rmal pro tok nbe ja
quipatrón ma kas ta nesamaj can chic
pro maxta queri' teban ixix. Tebana'
como cani' Cristo ja repatrón, rvolun-
tad ta Dios ja neban in chakaja' maxta
xa ca'i' ec'u'x.
7 Quixquicoti chi rbanic ja samaj
quixin ja repatrón, tebana' tre cani'
samaj rxin ja kajaw Jesucristo in ma
quixin winak ta.
8 Queri' nbij chewe como bien
ewotak chi jun achi tok c'o jun utzil
nuban xa nak ta chi utzilal jari' c'o
rtojbalil nyataj na tre rmal ja kajaw
Jesucristo. Jari' nyataj na tre wi libre
ja rachi in nyataj na tre chakaja'
masqui xa esclavo.
9 Ja c'a rixix ja rix patroni' queri'
tebana' chique ja remoso chakaja',
maxta xa cowlaj tak tzij nebij chique
como ixix bien ewotak chi c'o chi na
jun ja Patrón ja c'o chila' chicaj, jari'
Quipatrón ja remoso in chakaja' Epa-
trón ixix, pro jun Patrón ja ma jun ta
utz nutz'at in ma jun ta itzel.

* * * * * * * * * *

10 Wach'alal, jawa' q'uisbal
paxbanem nya' chewe ri', cow
quixpe'i pa rubi' ja kajaw Jesucristo,
tecojo' ja nimlaj poder ja nuya'.
11 Tecojo' nojel rwach ja banbal
ch'a'oj ja rya'on ja Dios chake utzc'a
chi cow nixpe'e chwach ja diablo xa
nak ta nucoj je'e chewij chi nixr-
takchibej.
12 Queri' nbij chewe como ja kas
mero kac'ulel ja kamajon ch'a'oj
cuq'uin ma eje'e' tari' ja kach tak
winak. Pro ja kas mero kac'ulel
eje'e' ri' canojelal ja ritzel tak ángel,
jule' itzel ángel ja nebano mandar
wawe' chwach'ulew pa tak quewi' pa
tak canma ja winak ja xa k'ekumal
ec'ayon, jule' itzel tak espíritu ja
neq'ueje' chicaj chipan ja aire.
13 Rmalc'ari' nbij chewe, tecojo' no-
jel rwach ja banbal ch'a'oj ja rya'on
ja Dios chake utzc'a tok congana
lawulo' nuban ja diablo chewe nij
ixix wi' nixch'ocmaji in cow ixpa'li ja
tok ntzuri ja ch'a'oj nojelal.
14-17 Cani' nuban jun soldado q'uiy
rwach nucoj ja ntobej ri' chipan jun
ch'a'oj, c'o rcincha, c'oli ja ntobej
rwaruc'u'x, c'oli ja ntobej rkan, c'o
jun ch'ich' ja nc'ulbej ja flecha ja rc'an
k'ak' tok nq'uiạk trij, c'oli ja ntobej

rwi' in c'o jun espada rc'an. In queri' c'a chewe ixix chakaja', c'oli ja banbal ch'a'oj ja nebanbej ch'a'oj ruq'uin ja diablo, quewa' rbanic ja banbal ch'a'oj ri', ni ta katzij wi' ja nebij, ni ta rubey wi' ja neban, ni ta nenataj wi' ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja nuya' quicotemal chake utzc'a chi ix listo chi rbanic ja ch'a'oj ruq'uin ja diablo. In jun chic chakaja', congana rjawaxic chi nyuke' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo utzc'a tok c'oli nq'uiak chewij rmal ja diablo pro maquixmajtaj rmal. Tec'ama' ja totajem ja nsipaj ja Dios chewe in tecojo' ja rtzobal Dios ja yatajnak chake rmal ja rEspíritu Santo. Tecojo' nojel rwach ja banbal ch'a'oj ja c'a xinbij kaj chewe ri' in cow quixpe'i.

18 In chakaja', ni tebana' wi' ja roración nojel tiempo, xa nak ta ja nemaltioxij tre ja Dios owi xa nak ta ja nec'utuj tre pro ja ta Espíritu Santo xtuc'an ewxin chi rbanic ja roración. Ja nwajo' chewe chi ni nixc'asc'ot wi' in ni ma tetanba' ta wi' ja roración, nwajo' chewe chi neban orar pa quicuenta canojel ja kach'alal ja re xin Dios.

19 In tebana' orar pa ncuenta anin chakaja', tec'utuj tre ja Dios chi arja' ninruto' chi rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo, jari' ja utzlaj tzij ja rawatali nabey pro k'alasan chic camic. Ja tok xtinya' rbixic, Dios ta xtiyo' chwe ja tzij ja nbij in xtuya' ta chwe chakaja' chi matinxbej wi' chi rbixic.

20 Rmal ja utzlaj tzij xin Jesucristo chewi' tok inocnak jun ajsamajel rxin ja Jesucristo pro jun ajsamajel ja bac'on pa cadena como incojon pa che' camic. Tebana' orar pa ncuenta utzc'a chi ni matinxbej wi' wi' chi nya' más rbixic ja utzlaj tzij como nijawari' ja yatal chwe chi nban.

21 Camic nwajo' chi newotakij nak ja nbanon wawe', nwajo' chi newotakij nak ja nintajini nban in rmalc'ari' tok ntakonel ja Tíquico ewq'uin chi nerch'obo' chewach nojelal. Ja Tíquico arja' jun chak'laj kach'alal, jun ajsamajel ja xa jun rbanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo, jun ajsamajel ja ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj.

22 Rmalc'ari' tok ntakonel ewq'uin utzc'a chi newotakij nak kabanon wawe' utzc'a chakaja' chi neryukba' ec'u'x.

23 Tiq'ueje' más ja quicotemal chiquicojol ja kach'alal, tiq'ueje' más ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro jun yukulbal c'uxlal rachbil ta ja rajoben ri'il xin Dios. Ja tari' xtiquicochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.

24 Ja rutzil xin Dios xtiq'ueje' ta cuq'uin canojel ja ne'ajo'n rxin ja kajaw Jesucristo pro jun ajoben ri'il ja ni mta wi' q'uextajic trij. Amén.

FILIPENSES

1 Anin in Pablo wachbil ja Timoteo
ajoj okbanyon awa' carta ri'. Ajoj ok
ajsamajela' rxin ja Jesucristo. Camic
wach'alal nkatakel ja carta ewq'uin
ewanojel ja rixc'o chipan ja tinamit
Filipos. Ja carta, ewxin ixix ja nixcha-
jin quixin ja kach'alal, ewxin ixix ja
rix diácono, ewxin ewanojelal ja rix
xin Dios ja xa jun ebanon ruq'uin ja
Cristo Jesús.
2 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake
rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari'
xtecochij más tre ja katata' Dios in tre
ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

3 Wach'alal, anin ni nixnnataj wi'
pan oración in ni nmaltioxij wi' tre ja
katata' Dios tre ja rebanon.
4 Ni nban wi' orar pan ecuenta pro
ewanojelal in ni ninquicot wi' emwal
chakaja'.
5 Ninquicoti como ixix nij in-
eto'onto wi' chi rbixic ja utzlaj tzij xin
Jesucristo, nij ineto'on wi' ja tok kas
xenimajto ja Jesucristo nabey.
6 Ja katata' Dios arja' c'o jun ut-
zlaj samaj xumajel pa tak ewanma
in bien wotak chi arja' ntz'akatsaj na
ja samaj tokori' tok xtipi chic jutij ja
Jesucristo.
7 Ni rubey wi' chi queri' nch'ob
chewij ewanojel wach'alal como ixix
ixc'o pa wanma. Como ixix wach'alal
ec'amon ewi' wq'uin chi rbanic ja
samaj ja ya'on chwe rmal ja Dios
chi nban. Ja tok ninq'ueje' pa che'
nineto' in chakaja' tok ec'oli winak
ja nech'a'o rxin ja utzlaj tzij xin
Jesucristo nineto' chi rch'a'ic chique
ja nquibij, nineto' chi rk'alasaxic
chiquewach chi jari' utzlaj tzij
ruq'uin ja Dios penak wi'.
8 Dios rotak chi congana nixwajo'
wach'alal. Como nojnak ja rajoben
ri'il xin Jesucristo pa wanma xa
chewi' ja tok congana nixwajo'.
9 Anin nc'utuj tre ja Dios chi ni ta
nq'uiy wi' más ja rajoben ri'il xin Dios
pa tak ewanma, nc'utuj tre chi ni ta
nwinakar wi' más ja rena'oj in ni ta
nch'obtaj wi' emwal nak ja rutzil in
nak ja ritzelal.
10 Queri' nwajo' chewe wach'alal
utzc'a chi ni nel wi' ec'u'x trij ja
rutzil xin Dios utzc'a chakaja' chi kas
ch'ajch'oj neli ja rewanma in majun
nak ta nixchapbexi ja tok xtipi chic
jutij ja Cristo.
11 Kas ta xtinoji pa tak ewanma no-
jel rwach ja rutzil xin Dios ja nyataj
chake rmal ja Jesucristo, kas ta xtiya'
ruk'ij ja Dios cumal winak emwal.

* * * * * * * * * *

12 Kas ta xtich'obtaj emwal
wach'alal chi ja banon chwe camic
jari' c'oli rc'amonto, más chi na benak
rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo
rmal.
13 Camic incojon pa che' pro canojel
ja soldado ja nechajin rxin ja jay ja
bar nq'ueje' wi' ja nimlaj rey eje'e'
bien cotak chi xa rmal ja yukulbal
nuc'u'x ruq'uin ja Jesucristo chewi'
tok incojon pa che' in bien cotak
canojel ja jule' chic winak chakaja'.
14 In jun chic, como rmal ja Jesu-
cristo tok incojon pa che' chewi' tok
congana e q'uiy chique ja kach'alal
más chi na cowiri ja yukulbal
quec'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo
in ni matiquixbej wi' qui' chi rbixic ja
rtzobal Dios.
15-17 Pro ec'o jule' chic ja nqueya'
rbixic ja Cristo pro eje'e' ma nojel ta
quec'u'x nqueban. Eje'e' xa quiakir-
nak ja canma chwij, xa ch'a'oj ncajo'
chwe chewi' tok nqueya' rbixic. Xa
más na problema nqueya' chwe
wawe' pa che' ja ncajo' eje'e'. Pro
ec'o chi c'a jule' ja nojel quec'u'x
nqueya' rbixic ja Cristo. Como eje'e'
c'oli ja rajoben ri'il xin Dios pa tak
canma chewi' tok nqueya' rbixic.
Eje'e' bien ch'obtajnak cumal chi ma
chaka ta incojon pa che' camic pro
rumac chi nch'a' chique ja winak ja
nebini chi ma katzij ta ja utzlaj tzij
xin Jesucristo.
18 Pro ja chwe anin, xa nak ta
nqueban ja winak wi nojel quec'u'x

nqueya' rbixic ja Cristo owi mani
pro jari' ni majtajnak wi' rnataxic
ja Cristo in congana ninquicot anin
rmal camic in ninquicot na más
chakaja'.
19 Ninquicoti como bien wotak
chi c'oli rc'amonto chwe ja nbanon
wawe' camic, bien wotak chi c'oli
ja totajem rc'amonto chwe como
ixix emajon nto'ic pan oración in ja
rEspíritu Santo ja takonto rmal ja
Jesucristo arja' ninruto' na chakaja'.
20 Ja kas ngana anin maquita c'oli
nak ta xtinban ja xtinyabej ta nuq'uix
chwach ja Dios pro ni ta cow wi'
xquinpe'i chi rya'ic ruk'ij ja Jesu-
cristo. Ja cani' nbanonto jotolto
ni ta quirwari' xtinban chic camic
chakaja'. Ja wi ninc'ase' na más rmal
ta ja nc'aslemal xtiya' ta ruk'ij ja
Cristo owi nincami rmal ta ja ncamic
xtiya' ta ruk'ij chakaja'.
21 Queri' nbij chewe como ja chwe
anin ya'on nc'aslemal utzc'a chi noc
ya'bal ruk'ij ja Cristo. Ja c'a tok xquin-
cami jari' ch'ecoj rc'amonto chwe.
22 Ja wi ninc'ase' na más jari'
nuya' lugar chwe chi ninsamaj más
pa rcuenta ja kajaw Jesucristo chi
quito'ic ja winak. Ja c'a wi queri'
rbanic nak la ja más utz tre ja ca'i'
ri', ma ja la ja nincami owi ma ja la ja
ninc'ase' na más.
23 Xarwari' c'o ngana nincami in
nineq'ueje' ruq'uin ja Cristo jari' más
chi na utz ja nna' anin.
24 Pro ja chewe ixix más chi na c'o
rjawaxic chewe chi ninc'ase' na más.
25 Como anin c'o nseguro chi queri'
rbanic chewi' wotak chi ninc'ase' na
más in ninq'ueje' na más ewq'uin
ewanojel utzc'a chi nq'uiy más ja
yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo
in nixquicot rmal.
26 Queri' rbanic utzc'a tok
xquinekaj chic jutij ewq'uin congana
nixquicot na tri' in congana neya' na
ruk'ij ja Jesucristo mwal.
27 Xar nbij chewe wach'alal, ni
ta newc'aj wi' jun utzlaj c'aslemal
ja cani' nuc'ut chikawach ja utzlaj
tzij xin Cristo. Ja wi xtitzur mwal
chi ninbe ewq'uin owi masqui ma
xtitzur ta pro xarwari' nurkaj ta
rbixic wq'uin chi xa jun ebanon. Cow
ta nixpe'i wach'alal, xa jun tebana',
xta jun neban chi rbanic jun lucha
utzc'a xtibe ta pa nim ja utzlaj tzij
xin Jesucristo in xtiyuke' ta quec'u'x
ja winak ruq'uin ja Jesucristo rmal.
28 Maxta texbej ewi' chiquewach
ja winak ja neyictaj chewij pro
nixtac'a jutz'it ta. Ja wi matexbej
ewi' chiquewach tri' nquetz'at wi'
chi c'o jun nimlaj rpokonal cajal
chiquewach chipan ja nimlaj k'ij
xin juicio. Ja wi matexbej ewi'
chiquewach tri' netz'at wi' ixix
chakaja' chi nixruto' na ja Dios pro
ni chijutij. Queri' ja rchomarsan ja
Dios.
29 Queri' rbanic como ixix yataj-
nak jun privilegio chewe chi yukul
ec'u'x ruq'uin ja Cristo in nixsamaj pa
rcuenta. Pro ma ruyon tari' como c'o
chi na jun privilegio yatajnak chewe
jari' chi netij rpokonal rmal ja Cristo
chakaja'.
30 Como ni queri' ebanon ixix
wach'alal ja cani' nbanon anin, ixix
etijon ja rpokonal rmal ja Cristo
chakaja'. Bien xetz'at ja rpokonal
xintij nabey in ekajnak chic rbixic
ewq'uin chi c'oli ja rpokonal nmajon
rtijic camic.

2

1 Wach'alal, ja tok xa jun kabanon
ruq'uin ja Cristo ¿la matiyukba' c'a ri'
kac'u'x ari' rmal? ¿La matikana' c'ari'
ja rajoben ri'il xin Dios ja rc'amonto
chake in nxuc'uxu'i kanma rmal? ¿La
makoquicot c'ari' rmal ja rEspíritu
Santo chi arja' nokrachbilaj? ¿La
ma lok' ta c'a nkana' ki' ari', la
matipokonaj c'a ri' kawach ari' rmal?
2 Queri' rbanic wach'alal rmalc'ari'
tok congana nban recomendar
chewe chi xta jun neban, tewajo'
ewi' chibil tak ewi', xta jun ewi' xta
jun ewanma neban. Quirtari' neban
utzc'a chi nnoji ja quicotemal xin
Dios pa wanma emwal.

3 Maxta c'o ch'a'oj teban, maxta teya' kaj ek'ij eyon pro ja neban, tebana' takno'y ewanojelal. Quirtawa' xtech'ob kaj pa tak ewanma ri': —Ja wachbil eje'e' ja más na e utz canojelal chinwach anin, xquixche' kaj ta chejujunal.

4 Maxta xa ja' quixocla' kaj il tre ja rewxin chejujunal pro ja rubey neban quixocla' il tre ja quixin chic jule' ewachbil.

5 Ja cani' rna'oj ja Cristo Jesús quirtari' ja rena'oj ixix chakaja'.

6 Arja' xuban tino'y pro makana' maquita Dios. Arja' masqui xa e junan ruq'uin ja Dios chila' chicaj pro ma xpokonaj ta xuya' can, peti wawe' chwach'ulew.

7 Ja chila' chicaj congana nim ruk'ij pro jari' ma xpokonaj ta xuya' can nojelal, peti wawe' chwach'ulew, xoc kach winak in xoc jun ilinel.

8 Queri' c'a xuban xoc kach winak, xuban tino'y, ni xnimaj wi' ja Tatixel, nixtac'a xpokonaj ta camsaxi pro jun camíc ja más chi na lawulo' ban tre como chwach cruz camsax wi'.

9 Rmalc'ari' ja Dios tok arja' rcojon chic ja Jesús chila' chicaj como jun nimlaj Rey, rcojon chic como Rajaw nojelal, mta jun nak chi ta ja más chi ta nim ruk'ij chwach ja Jesucristo.

10 Queri' rbanon ja Dios utzc'a chi majun nak ta ja maquita nxuque' chwach ja Jesús pro puersa nexuque' na chwach canojelal tanto chique ja rec'o chila' chicaj in chique ja rec'o chwach'ulew in chique ja rec'o xe' ulew chakaja'.

11 Queri' rbanon ja Dios utzc'a chi canojelal ja winak quewa' xtiquibij ri': —Ja Jesucristo arja' Rajaw nojelal. Queri' xtiquibij na tre xa nak ta chi tzobalil netzijon wi'. Ja tok queri' nqueban jari' noc ya'bal ruk'ij ja Dios ja Tatixel.

* * * * * * * * * *

12 Rmalc'ari' chak'laj wach'alal camic nbij chewe, como ni xinenimaj wi' ja tok xinq'ueje' checojol pro ja camic más chi na nixnuban animar chi ninenimaj masqui ma inc'o chi ta checojol. Chewi' tok nbij chewe camic, tetija' ek'ij chi rilic nojel ja totajem ja rchomin ja Dios chi nuya' chewe pro xarwari' texbej ewi' chwach ja Dios, ni turkaj wi' chewe chi ma quixcowini newil ja xta eyon.

13 Queri' nbij chewe como ja katata' Dios arja' nsamaji pa tak ewanma chi rbanic ja rvoluntad, arja' nyo' chewe chi npit egana ruq'uin ja rutzil ja najo'x chewe rmal chi neban in nuya' ja rewachok'ak' chakaja' chi nixcowini neban cumplir ja rvoluntad.

14 Tebana' nojel ja yatajnak chewe chi neban pro makana' wixwotem, makana' síc' ch'a'oj.

15 Queri' nbij chewe utzc'a chi ni katzij wi' chi ix ralc'wal Dios nixtz'ati utzc'a chi majun nak ta nixchapbexi in ni ch'ajch'oj wi' ja rewanma. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi mta ja ritzelal pa tak ec'aslemal ixix masqui ixc'o chiquicojol jule' winak ja xa yojtajnak quina'oj, jule' winak ja congana itzel quic'aslemal. Pro ja rixix ix cani' jun luz ja nsakirsan quebey chiquewach chipan ja k'ekumal

16 como emwal ixix ja tok nk'alajin chiquewach nak rbanic ja utzlaj tzij ja nyo' jun c'ac'a c'aslemal chake. Ja wi queri' neban janila xquinquicot emwal ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo. Ninquicoti como tri' xtintz'at wi' chi ma chaka ta queri' ja tok congana ntijon nuk'ij chipan ja nimlaj samaj chi eto'ic pro c'oli rc'amonto.

17 Pro masqui nincamsax na pro ni ninquicot wi' chakaja'. Como ja yukulbal ec'u'x ixix jari' cani' jun ofrenda ja netzujuj chwach ja Dios in wi anin nincamsaxi jari' ninoc in cani' jun ofrenda chakaja', jun ofrenda ja nrachbilaj ri' ruq'uin ja rofrenda ja netzujuj ixix. Jari' ninquicoti wach'alal in ninquicot ewq'uin ewanojelal.

18 Quixquicot ixix chakaja' wach'alal, quixquicot wq'uin.

* * * * * * * * * *

19 Ja wi rvoluntad ja kajaw Jesucristo chi ntakel ja Timoteo ewq'uin

jari' ntakla'el chanim utzc'a kas nxuc'uxu'i ja wanma tok xtinc'waxaj nak ja rebanon.

20 Mchita jun kach'alal wq'uin camic ja junan ta quina'oj ruq'uin ja Timoteo como arja' nojel ruc'u'x nojel ranma ixrya'on pa cuenta nak ja nc'atzin chewe.

21 Pro canojel ja jule' chic xa quixin kaj eje'e' nqueya' pa cuenta no ja xin Jesucristo jari' matiqueya' pa cuenta.

22 Pro ixix bien ewotak jani' rna'oj ja Timoteo, bien ewotak chi arja' samajnak wq'uin cani' jun alc'walaxel nsamaj ruq'uin ja rtata', kachbilan ki' ruq'uin chi rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo chique ja winak.

23 Rmalc'ari' tok nwajo' ntakel ewq'uin chanim. Ja tok xtinwotakij nak ja xtiban chwe wawe' ja bar inc'o wi' camic tokoc'ari' ntakla'el ja Timoteo ewq'uin.

24 In ninbe anin ewq'uin chanim chakaja' wi rvoluntad ja kajaw Jesucristo chi ninbe.

25 Pro ja xinch'ob anin camic chi rjawaxic ntakel ja kach'alal Epafrodito ewq'uin nabey. Ja rEpafrodito arja' wachbil chipan ja samaj xin Dios, ok soldado xin Jesucristo ruq'uin. Ixix xixtakoto ja rEpafrodito chi arja' ninurto'o' chipan xa nak ta nc'atzin chwe.

26 Pro camic ntakel chic ewq'uin como arja' congana rgana nutz'at chic jutij ri' ewach ruq'uin ewanojelal. Arja' tok xekaj rbixic ewq'uin chi c'o jun yobil xoc tre xa jani' bison más.

27 Ni katzij wi' chi congana yawaji, jutz'it laj cami. Pro ja Dios xpokonaj rwach, ma xcam ta. In tri' xintz'at wi' chi ja Dios xpokonaj nwach anin chakaja' como ja wixta cami jari' xta jani' xinbison chic anin rmal.

28 Rmalc'ari' tok congana ngana ntakel ja rEpafrodito ewq'uin utzc'a tok xtekaj ewq'uin janila nixquicot trij utzc'a chakaja' chi ma kas ta ninbison chic anin.

29 Ja c'a tok xtekaj ewq'uin tec'ulu' pa rubi' ja kajaw Jesucristo, kas qui'il rc'ulic tebana'. Kas lok' tena'a' jutz'it in ma ruyon ta arja' ja neban queri' tre pro quirtari' neban chique chakaja' ja jule' chic ja xa junan quina'oj ruq'uin.

30 Queri' nbij chewe como arja' laj cami pro rumac ja samaj xin Cristo. Ma xpokonaj ta xuya' ri' pa camíc chi nto'ic, xurjacha' chwe ja rayuda ja xetakto como ma xixcowin ta xinek'ijla' ewanojel.

3

1 Camic wach'alal nbij chewe quixquicoti pa rubi' ja kajaw Jesucristo. C'oli ja ntz'iban chic ja rec'waxan chic pro ma itzel ta nna' ntz'ibaj chic jutij camic in congana nc'atzin chewe.

2 Tebana' cuenta ewi' chiquewach ja winak ja xa e cani' tz'i', xa e itzel tak ajsamajela'. Eje'e' chaka nquikupijel jutz'it ja quich'acul jari' circuncisión neche' tre.

3 Pro ajoj ja kas katzij chi okbanon circuncidar, ma eje'e' ta. Queri' nbij chewe como ajoj nkaya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nsamaji pa tak kanma in ruq'uin kanma nkaban ja samaj xin Dios. Ajoj nkaya' ruk'ij ja Cristo Jesús in ma kuq'uin ta ajoj yukul kaj wi' kac'u'x kayon.

4 Ja c'a chwe anin sobre ja razón c'o wq'uin ja wixta c'o ngana nyuke' kaj nuc'u'x wq'uin anin nuyon. Más chi na nrazón chwach xa nak ta chi winakil ja nuch'ob chi c'o razón ruq'uin chi nyuke' kaj ruc'u'x ruq'uin arja' ruyon.

5 Quewa' nrazón ri'. Ja tok xuban waxaki' k'ij quinalaxi xinbạn circuncidar. Anin in aj Israel, in rja'tzul can ja Benjamín ja rc'ajol Israel. Anin in puro hebreo como ja nata' nute' eje'e' e puro rja'tzul can ja rAbraham. Congana xintijoj wi' tre ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés como xinoc fariseo.

6 Janila xinya' ruk'ij ja kareligión ja rok fariseo como congana pokon xinban chique ja riglesia rmal. Ni

xinban wi' cumplir ja ley, ni majun
nak ta ninchapbexi ja xinch'ob anin.
7 Nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe
ri' congana nim ruk'ij ja xinch'ob
anin nabey pro ja camic nbanon tre
ja ni mchita pro xa rmal ja Cristo tok
nbanon queri' tre.
8 In ma ruyon tari', queri' nbanon
tre nojelal como jari' ma vale ta
chwach ja xinwotakij rwach ja wa-
jaw Cristo Jesús. Ja tok xinwotakij
rwach ja Cristo jari' más na vale
chwach nojelal. Rmal ja Cristo chewi'
tok nya'on can nojelal in ja chwe anin
nojel ja nya'on can jari' xa cani' jule'
k'ayis ja nel pa mes. Anin nya'on can
nojelal utzc'a chi nq'ueje'e ja Cristo
pa wanma pro ni chijutij.
9 Anin nya'on can nojelal utzc'a
chi ni mta wi' ja maquita jun ka-
banon ruq'uin ja Cristo utzc'a chi utz
ninrutz'at ja Dios pro ma rmal ta
ja nbanon cumplir ja tz'ibtal chipan
ja ley pro rmal ja yukulbal nuc'u'x
ruq'uin ja Jesucristo. Jari' Dios nsi-
pan chake in rmal ja yukulbal kac'u'x
ruq'uin ja Jesucristo chewi' tok nuya'
chake.
10 Queri' nwajo' anin utzc'a chi
bien nwotakij jani' rna'oj ja wajaw
Jesucristo utzc'a chi bien nwotakij
nak rbanic ja poder xin Dios pro
jun poder ja c'aso rxin ja Jesucristo
chiquicojol camnaki'. Anin nwajo'
nwachbilaj ja Jesucristo chi rtijic ja
rpokonal, nwajo' nwachbilaj chipan
ja rcamic
11 como ja kas ngana anin chi nuya'
ja Dios chwe chi ninc'astaj chiquico-
jol ja camnaki' chakaja'.

* * * * * * * * * *

12 Pro ma ja ta nbij chi: —Wotakin
chic nojelal, ninche' ta, owi: —Majun
ja maquita utz tre ja nc'aslemal,
ninche' ta chakaja'. Pro congana
nmajon rtijic nuk'ij utzc'a chi nch'ec
ja premio xin Cristo como queri' rvol-
untad ja Cristo Jesús chewi' tok xin-
rucha'.
13 Wach'alal, ja chwe anin c'a c'o
na ja maja'n tinch'ec pro cani' jun
c'amc'oj anim nmajon utzc'a chi
nch'ec ja premio ja chomin pon chic
chinwach. Pro ni majun caso nya' tre
ja njalon can chic
14 pro congana nmajon rtijic
nuk'ij utzc'a chi nenwila' na ja bar
xquinekaj wi' ja bar xtiya' wi' chwe
ja premio como c'o jun premio nyataj
chake ja tok xa jun kabanon ruq'uin
ja Jesucristo jari' nokban invitar rmal
ja katata' Dios chi nokeq'ueje' na
ruq'uin chila' chicaj.

15 Nojel awa' xinbij chewe ri'
quewa' ta nkach'ob jutz'it kanojelal
wach'alal ja cowirnak chic kawi'
kanma chipan ja rtzobal Dios. Ja wi
c'o je'e ja ma junan ta nkach'ob tre
ewq'uin Dios nk'alasaj na chewach
chakaja' nak ja kas mero rubey.
16 Xarwari' ja ch'obtajnak chic ku-
mal kac'ama' ki' chi rnimaxic, xa ju-
nan kabana'.

17 Camic wach'alal tec'ama' ja re-
jemplo ja nya'on chewach, kas teya'a'
caso chique ja kach'alal ja junan
quina'oj wq'uin como okocnak ejem-
plo chewach.
18 Queri' nbij chewe como e q'uiy ja
xa ma utz ta quina'oj. Q'uiylaj mul
nbin chewe nak quibanic in camic
pan ok'ej nbij chic jutij chewe chi
eje'e' ri' winak xa quic'ulel ja tijonem
ja nc'utu chikawach nak rc'amonto ja
cruz xin Cristo.
19 Pro eje'e' ri' winak xa nebe na
chipan ja nimlaj rpokonal. Ja nyarij
ja quicuerpo jari' ocnak quidios. C'o
na nqueban ja xa q'uixbal rbanic
pro nqueya' quek'ij rmal, xa ja'
nquech'ob ja xin rwach'ulew.
20 Pro ja rajoj okc'o pa rcuenta jun
tinamit ja c'o chila' chicaj ja bar xtipi
wi' ja To'onel jari' ja kajaw Jesucristo
in camic nojel kac'u'x kamajon ray-
bexic.
21 Ajoj xok way xok ya' pro ja
Jesucristo nerila' na jun k'ij tok
xtuq'uex na ja kacuerpo. Cani' xuban
arja' tok q'uextaji ja rcuerpo congana
chic ruch'a' queri' c'a xtuban tre ja
kacuerpo ajoj chakaja'. Jari' bien
ncowini nuban como ja rchok'ak'

congana nim rmalari' noc na pa ruk'a' nojelal.

4

1 Rmalc'ari' nbij chewe wach'alal, cow quixpe'i pa rubi' ja kajaw Jesucristo. Chak'laj wach'alal janila nixwajo', congana ngana nutz'at ri' kawach ewq'uin. Janila jun quicotemal ec'amonto chwe, ixocnak ix cani' jun premio ja nyataj na chwe.

2 Camic c'o jun paxbanem nya' chique ja kach'alal Evodia rachbil Síntique. Como xa jun quibanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo congana nban recomendar chique chi xta jun nquech'ob.

3 In atat chakaja' ja rat utzlaj wach ajsamajel tabana' jun utzil, que'apaxbaj jutz'it ja kach'alal ixoki' Evodia in Síntique utzc'a chi nquichomij qui'. Como eje'e' congana xesamaji, kachbilaj ki' cuq'uin chi rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo in queri' xuban chakaja' ja Clemente e rachbil canojel ja jule' chic wach tak ajsamajela'. Eje'e' tz'ibtal quebi' chipan ja libro xin Dios ja bar tz'ibtal wi' quebi' ja winak ja nyataj chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

4 Wach'alal, quixquicoti pa rubi' ja kajaw Jesucristo pro ni chijutij. In nbij chic jutij chewe ni quixquicot wi'.

5 Tiq'ueje'e ja repaciencia cuq'uin ja winak canojelal. Bien turkaj chewe chi xa nnakajinto ja k'ij ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo.

6 Maxta texbej ewi' chwach xa nak ta ja xtipi chewij pro ja neban, teya'a' pan oración nojelal, tebij tre ja Dios nojel ja c'o pa tak ewanma, tec'utuj tre xa nak ta ja nc'atzin chewe in temaltioxij tre chakaja'.

7 Ja wi neya' pan oración nojelal jari' nyataj chewe ja quicotemal xin Dios pro jun quicotemal ja más k'axnak chi na, makocowini nkach'ob janila nim, jun quicotemal ja nsamaji pa tak ewi' pa tak ewanma chi echajixic pro xa rumac ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús tok nbạn queri' chewe.

* * * * * * * * * *

8 Wach'alal, ja camic c'o jun q'uisbal paxbanem nya' chewe ri'. Ja rutzil ni ta ja wi' nech'ob jutz'it pa tak ewi' pa tak ewanma. Xa nak ta ja utz ntz'ạt rmal ja Dios ja tari' nech'ob. Ja tawa' nech'ob jutz'it ja xtinbij chewe ri', nojel ja ni katzij wi' ja mta engaño rc'an, nojel ja nim ruk'ij ntz'ạt rmal ja Dios, nojel ja ni rubey wi', nojel ja rc'amonto jun ch'ajch'ojlaj c'aslemal, nojel ja nwinakarsani ja rajoben ri'il xin Dios, in nojel ja utz nc'axaxi, ni ta ja wari' nech'ob wach'alal.

9 Ja tok xinq'ueje' checojol xewotakij ja tijonem ja xinya' chewe, xenimaj, xec'waxaj jani' nintzijoni, xetz'at jani' ja nc'aslemal. Camic tec'ama' ja rejemplo ja nya'on chewach. Ja wi queri' neban jari' nq'ueje' ewq'uin ja Dios ja nyowi ja nimlaj quicotemal.

* * * * * * * * * *

10 Ja camic wach'alal congana ninquicoti pa rubi' ja kajaw Jesucristo rumac ja xetakpi chic jun ti ayuda chwe. C'o chic tiempo ja mchita ayuda etakonto pro bien wotak chi c'ol egana netakto pro como mta nc'amoto chewi' tok ma etakonpi ta.

11 Pro ja tok nbij queri' chewe ma rmal ta chi c'ol ayuda nwajo' chewe como anin ni ninquicot wi' nojel tiempo chi c'oli owi mta c'o wq'uin jari' bien c'amonnak chic chwe.

12 Anin c'amonnak chwe chi in meba' in chakaja' c'amonnak chwe chi in biyom. Nojel ink'axnak chipan in ni ninquicot wi' xa bar ta tri' inc'o wi', xa nak ta nbanon, wi innojnak owi inmajtajnak ma wa'al, wi sobre pwok wq'uin owi maril ncanoyi jun ti ncentavo.

13 Ja Cristo arja' nyowi wachok'ak' in rmalari' nojel nincowini ncoch' xa nak ta npi chwij.

14 Pro congana buena xeban chwe chi xetakto ja ti ayuda jari' cani' ixix jun ixc'o wq'uin chipan ja rc'ayewal ja rinc'o wi' camic ri'.

15 Ja tok kas nabey xenya'a' rbixic
ja utzlaj tzij xin Jesucristo in tok xinel
chipan ja departamento Macedonia
bien ewotak wach'alal chi eyon ixix
ja rixc'o pa Filipos xeya' jun ayuda
chwe no jule' chic kach'alal ja rec'o
chipan ja jule' chic iglesia ma queri'
ta queban chwe.
16 Pior ja tok xinq'ueje' chipan ja
tinamit Tesalónica ca'mul oxmul xe-
tak ti wayuda.
17 Pro ma ayuda ta tz'el nwach trij
pro ja kas ngana anin Dios ta xtiyo'
chewe jun nimlaj rtojbalil rmal ja
rutzil xeban chwe.
18 Nojel ja xetakto jari' xurjach pa
nuk'a' rmal ja kach'alal Epafrodito
rmalari' tok majun nak chi ta
rjawaxic chwe camic, in cani' biyom
chic nna' kaj. Ja rayuda xeya' chwe
jari' cani' jun ofrenda xetzujuj tre ja
Dios pro jun ofrenda ja congana qui'
rxula' nuna' ja Dios, utz nutz'at in kas
nel ruc'u'x trij.
19 Ja nata' Dios arja' nuya' na chewe
ixix chakaja' xa nak ta ja nc'atzin
chewe como más k'axnak chi na ja
rmeba'il ja nuya' chawe tok xa jun
abanon ruq'uin ja Cristo Jesús.
20 Kas ta xtiya' ruk'ij ja katata' Dios
camic, chwak in chijutij. Amén.

* * * * * * * * * *

21 Teya'a' rutzil quewach ja
kach'alal chiquijujunal ja re xin Dios
ja xa jun quibanon ruq'uin ja Cristo
Jesús. Ja kach'alal ja rec'o wq'uin
eje'e' nquetakel rutzil ewach ixix
chakaja'.
22 Ja kach'alal ja re xin Dios ja ne-
samaji pa rochoch ja César ja lok'laj
rey aj Roma eje'e' nquetakel rutzil
ewach chakaja' in queri' nqueban
canojel ja kach'alal.
23 Kas ta xtiq'ueje'e ja rutzil rxin
ja kajaw Jesucristo pa tak ewanma
ewanojelal. Amén.

COLOSENSES

1 Anin ja rin Pablo, Dios inrcojon
chi inocnak apóstol rxin ja Jesucristo.
Anin wachbil ja kach'alal Timoteo
nkatz'ibaj jawa' carta ri'
2 in ntakel ewq'uin wach'alal ja
rix aj Colosas. Ixix ix tinamit xin
Dios, c'oli ja yukulbal ec'u'x ruq'uin
ja Cristo Jesús, xa jun ebanon ruq'uin.
Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rach-
bil ja quicotemal xin Dios ja tari' xte-
cochij más tre ja katata' Dios in tre ja
kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

3 Ajoj ni nkaban wi' oración pan
ecuenta in ni nkamaltioxij wi' tre ja
Dios ja Tatixel rxin ja kajaw Jesu-
cristo.
4 Nkamaltioxij tre como xurkaj
rbixic kuq'uin chi ja rixix ni yukul
wi' ec'u'x ruq'uin ja Cristo Jesús
in congana ne'ewajo' canojel ja
kach'alal ja re tinamit xin Dios.
5 Queri' neban como c'o jun nim-
laj herencia xin Dios ewayben ja
c'olon chila' chicaj. Jawa' herencia
ri' ec'waxan chic nak rbanic, tokori'
xec'waxaj ja tok bix chewe ja utzlaj
tzij xin Jesucristo pro jule' tzij ja ni
majun tz'akoj tzij rc'an.
6 Jawa' utzlaj tzij ri' ekajnak chic
rbixic ewq'uin in benak nat nakaj
chakaja' nojel rwach'ulew, congana
utzil ntajini nwinakarsaj pa tak
canma ja winak in e q'uiy ja netajini
nquinimaj. Queri' rbanon ja utzlaj
tzij checojol ixix chakaja', congana
utzil rwinakarsanto checojol, tokori'
xumajto ja tok kas xec'waxaj nabey ja
utzlaj tzij tok ch'obtaj emwal chi utz
ja kas mero rubey ja rutzil ja nsipax
chake rmal ja Dios.
7 Jari' ch'ob chewach rmal ja
chak'laj kach'alal Epafras. Ja Epafras
arja' kachbil chipan ja samaj como
nuban ja samaj xin Cristo pro emwal
ixix tok nsamaji, arja' jun achi ja ni
nuban wi' cumplir ja ntzujuj.
8 Arja' xurbin chake chi ja rixix
congana ne'ewajo' ja kach'alal como
ntajini nsamaji ja rEspíritu Santo pa
tak ewanma.
9 Ja c'a tok xurkaj rbixic kuq'uin chi
queri' ebanon ni kamajto wi' rbanic
oración pan ecuenta, quewa' ja ro-
ración nkaban ri'. Dios ta xtiyo'
chewe chi bien newotakij ja rvoluntad, ja ta rEspíritu Santo xtiyo' chewe
ja rena'oj in xtuch'ob ta chewach nak
ja rubey in nak ja ma rubey ta.
10 Xtewc'aj ta jun utzlaj c'aslemal
como ni yatal wi' chakij chi queri'
nkaban ja tok kaniman chic ja kajaw
Jesucristo. Xtewc'aj ta jun c'aslemal
ja congana utz ntz'ạt rmal ja Dios, jun
c'aslemal ja nwinakarsaj nojel rwach
ja rutzil. K'ij k'ij ni ta xtewotakij wi'
más jani' rna'oj ja Dios.
11 Dios ta xtiyo' chewe chi congana
ewachok'ak', xtoc ta chewe ja nimlaj
poder ja c'o ruq'uin pa gloria utzc'a
chi ni matiq'uis wi' ja repaciencia
utzc'a chi nixcowini necoch' xa nak
ta newil chipan ja rec'aslemal pro
ruq'uin ta quicotemal.
12 Ni ta nemaltioxij wi' tre ja katata'
Dios como arja' rya'on chake chi ajoj
jun c'o kak'a' tre ja herencia ja nuya'
chake ja rok rtinamit, rya'on chake
chi nokq'ueje' chipan jun gobierno ja
bar nch'a'an wi' ja gloria xin Dios.
13 Arja' xokruto' pa ruk'a' ja
k'ekumal in xokrucoj chic chipan ja
gobierno xin Jesucristo ja chak'laj
Ralc'wal.
14 Como xa jun chic kabanon
ruq'uin ja Jesucristo rmalc'ari' tok
okwasanel chic libre, arja' xutix ja
rquiq'uel pa kacuenta jari' xokr-
lasbejel libre. Ok libre chic como
cuytajnak chic ja kil kamac.

* * * * * * * * * *

15 Ruq'uin ja Ralc'wal Dios nkatz'at
wi' jani' ja kas mero rbanic ja Dios ja
matitz'attaji. Mchita jun nak chi ta
nim ta ruk'ij chwach ja Ralc'wal Dios.
16 Queri' nbij chewe como nojel ja
tz'ucarsanto je'e mta ari' ja maquita
ruq'uin arja' tz'ucarsanto wi'. Cani'
tre ja c'o je'e chicaj in chakaja' ja

c'o je'e chwach'ulew, cani' tre nojel ja ntz'attaji in chakaja' nojel ja matitz'attaji, cani' chique ja ángel ja c'o k'etbaltzij pa quek'a' xa nak ta chi angelil, ni majun nak ta ja maquita tz'ucarsanto rmal ja Ralc'wal Dios, tz'ucarsanto nojelal utzc'a chi noc ya'bal ruk'ij arja'.

17 Ni c'o chi wi' ja Ralc'wal Dios ja tok maja'n titz'ucarsaxi ja caj in rwach'ulew. Arja' c'ayon rxin nojelal ja tz'ucarsanto je'e in xa rmal ja nimlaj poder c'o ruq'uin chewi' tok matiyojtaji nojelal.

18 Arja' nbano mandar kaxin ja rok iglesia cani' nuban jun wi'aj nuban mandar ja cuerpo. Ruq'uin arja' winakarto wi' ja c'ac'a c'aslemal kuc'an como arja' ja kas nabey c'astaji chijutij chiquicojol camnaki'. Queri' rbanic utzc'a chi nij arja' wi' nnabeyaji utzc'a chi mchita jun nak chi ta nim ta ruk'ij chwach arja'.

19 Queri' rbanic como nojelal ja nojnak pa ranma ja katata' Dios jari' nojnak pa ranma ja Ralc'wal Dios chakaja' como queri' rvoluntad ja Dios.

20 Ja Dios xutakto ja Ralc'wal chi rchomarsaxic nojelal tanto tre ja c'o je'e chwach'ulew in tre chakaja' ja c'o je'e chicaj. Peti ja Ralc'walaxel, xutix ja rquiq'uel chwach cruz in xokchomtaj ruq'uin ja katata' Dios rmal chi nimlaj kanojelal.

21 Cani' chewe ixix nabey nat ixc'o wi' tre ja Dios, ni majun egana ruq'uin ja nbij ja Dios pa tak ewi' pa tak ewanma, xa itzelal ja xeban. Pro ja camic ixtzurnak chic ruq'uin ja Dios, quewa' xuban ja Dios chi echomarsaxic ri',

22 xutakto ja Ralc'wal chi xoc kach winak in cam pa kacuenta. Queri' xuban utzc'a chi congana nuban rbanic ja rewanma utzc'a kas rwekon ri' ja rewanma ja tok nixekaj chwach, mero c'aslemal xin Dios ewc'an tri', ni majun falta chewe in ni majun nak ta nixchapbexi.

23 Xarwari', rjawaxic chi mateya' can ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, rjawaxic chi bien nixtique'e in cow nixpe'i, maxta ma quixquicot chi ta chi raybexic ja tzujun chake rmal ja Dios ja cani' nc'ṻt chikawach rmal ja utzlaj tzij xin Jesucristo. Ekajnak chic rbixic ja utzlaj tzij ewq'uin in chakaja' elnak rbixic chique canojel ja winak ja rec'o chwach'ulew. Anin ja rin Pablo yatajnak chwe chi nintajini nya' rbixic jawa' utzlaj tzij ri'.

* * * * * * * * * *

24 Ja c'a camic inc'o chipan ja rpokonal chi eto'ic pro ninquicot rmal. Como anin in rachbil ja Cristo chi rtijic ja rpokonal ja maja'n tik'ax trij como c'a nti'on na tre ja Cristo nojel ja nbạn chake ja rok cuerpo rxin ja rok iglesia.

25 Ja Dios arja' rya'on chwe chi inocnak jun ajsamajel rxin ja riglesia utzc'a chi ninbe ewq'uin ewanojel ja ma ix aj Israel ta utzc'a chi bien nench'obo' chewach ja rtzobal Dios.

26 Como c'oli chipan ja rtzobal Dios ja ma k'alaj ta chiquewach ja winak chipan ja rojer tak tiempo ja k'axnak can pro ja camic k'alasan chic chiquewach ja tinamit xin Dios

27 como ja Dios arja' rch'obon chic chiquewach ja rtinamit chi c'o chic ja Cristo pa tak ewanma ja ma ix aj Israel ta in rmalari' ewotak chic chi nixeq'ueje' na pa gloria ruq'uin ja Dios. Jawa' ja c'a xinbij chewe ri' xa awatali nabey pro ja Dios rk'alasan chic chikawach camic utzc'a chi tri' nkatz'at wi' chi janila nim ja gloria xin Dios ja nsamaji checojol ixix ja ma ix aj Israel ta.

28 Ja c'a rajoj xa ni ruyon wi' ja Cristo ja nkaya' rbixic, nekapaxbaj ja kach'alal chiquijujunal in nekatijoj chiquijujunal chakaja' como ja Dios arja' nuya' kana'oj chi quitijoxic. Queri' nkaban utzc'a tok nekaban presentar chwach ja Dios pro bien tz'akat ja quic'aslemal tri' chiquijujunal rmal ja xa jun quibanon ruq'uin ja Cristo Jesús.

29 Rmalc'ari' tok nmajon jun nimlaj lucha, congana ntij nuk'ij pro ja nyo' wachok'ak' jari' Jesucristo como arja'

congana nsamaji pa nc'aslemal chi rbanic jawa' samaj ja nmajon rbanic ri'.

2

1 Como anin nwajo' chi newotakij wach'alal, congana jun nimlaj lucha nintajini nban pan ecuenta in pa quicuenta chakaja' ja kach'alal ja rec'o pa Laodicea in pa quicuenta chakaja' ja jule' chic kach'alal ja mta jutij rtz'aton ta ri' kawach cuq'uin.

2 Nmajon rbanic jun lucha utzc'a chi bien nquexim qui' chipan ja rajoben ri'il xin Dios in rmaltari' ncowir quewi' canma chipan ja utzlaj tzij xin Jesucristo. Ja kas nwajo' chique, kas ta nq'ueje'e ja quiseguro, kas ta nch'obtaj cumal nak rbanic ja rk'alasan chic ja katata' Dios chikawach jari' cani' jun nimlaj meba'il nuya' chake como arja' rk'alasan chic chikawach nak rbanic ja Cristo.

3 Ruq'uin ja Cristo nkawil wi' ja na'oj xin Dios pro ni nojelal, ruq'uin arja' nkawil wi' nojelal ja nrajo' ja Dios chake chi nkotakij jari' cani' jun nimlaj meba'il nkawil. Pro solo ruq'uin ja Cristo nkawil wi'.

4 Queri' nbij chewe utzc'a chi maquixban engañar cumal jule' winak ja ncajo' nixqueban puersa chi nenimaj ja tijonem ja nqueya' eje'e'.

5 Como anin masqui ma inc'o ta ewq'uin camic pro ja respíritu wxin jari' c'ol ewq'uin in congana ninquicot chewij. Ninquicot chewij como wotak chi mta división ebanon in wotak chakaja' chi cow ixpa'li tre ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Cristo.

6 Rmalc'ari' nbij chewe, cani' xeban ja kas nabey xa jun xeban ruq'uin ja kajaw Jesucristo ni ta quirwari' neban, ni ta jun wi' neban ruq'uin chijutij xa nak ta neban chipan ja rec'aslemal.

7 Quixtique'e chi utz ruq'uin cani' rbanic jun che' ja nat benak rc'amal pa tok'ulew in cani' rbanic jun jay ja bien tz'ubul parwi' ja rsimiento'il. Ticowiri chi utz ja rec'u'x ruq'uin ja tijonem xin Jesucristo ja cani' c'utun chic chewach in ni ta nemaltioxij wi' tre ja Dios nojelal.

* * * * * * * * * *

8 Maxta c'o jun achi xquixruch'ec ta tre jule' tijonem ja junwi' chi na como c'oli ja tijonem ja utzlaj tijonem ne'xi, pro ni majun rsamaj, xa engaño rc'amonto, jule' tijonem ja xa winakarsan cumal achi'i', xa jule' costumbre ja noc'o ruk'ij in ma ruq'uin ta Cristo penak wi'.

9 Maxta quixban engañar como xa ruq'uin Cristo nkatz'at wi' nak ja kas mero rbanic ja Dios como arja' ocnak kach winak in nojel ja c'o pa ranma ja Dios ni majun ja maquita c'o pa ranma ja Cristo chakaja'.

10 Ja c'a rixix como xa jun ebanon chic ruq'uin ja Cristo chewi' tok ewilon chic nojel xa nak ta nc'atzin tre ja rec'aslemal como arja' ni majun k'etbaltzij ja maquita c'o pa ruk'a'.

11 In jun chic como xa jun ebanon chic ruq'uin chewi' tok xixban circuncidar pro jun circuncisión ja ma winak ta ebanyon, jun circuncisión xin Cristo, jari' tok lasaxel chewe nojelal ja ritzelal ja rewc'an.

12 Queri' c'a rbanic como xixban bautizar in tok xixban bautizar jari' cani' ixix jun xixmuk ruq'uin ja Cristo, cani' ixix jun xixc'astaj ruq'uin chakaja'. Queri' xeban como c'oli ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja nimlaj poder ja xucoj ja Dios ja tok xuc'as ja Cristo chiquicojol camnaki'.

13 Ja c'a rixix ixcamnak nabey chipan ja rewil emac, ma ixbanon ta circuncidar tri' pro c'a ewc'an na ja ritzelal, pro ja Dios arja' xuya' jun c'ac'a c'aslemal chewe tokori' tok xuc'as ja Cristo chiquicojol camnaki' in xucuy ja rewil emac ewanojelal.

14 Quewa' xuban ja Dios ri', arja' xokruto' pa ruk'a' ja jule' costumbre ja tz'ibtal can chipan ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés como ja nuban ja ley xa nnataj chake chi ok aj'il ok ajmaqui', xa nokruban condenar pro ja Dios xchomarsaj nojelal utzc'a chi mchita ruk'a' ja costumbre chake pro xa rumac ja rcamic ja

Cristo chwach cruz chewi' tok xuban
queri' chake.
15 Arja' xkajsaj quichok'ak' ja
c'o k'etbaltzij pa quek'a', bien
xk'alasaj chiquewach winak chi arja'
ch'ocmaji tokori' tok camsaxi ja
Cristo chwach cruz.
16 Rmalc'ari' nbij chewe maxta
teya' caso chique ja winak ja tok
nquech'a' chewe nak ja netij je'e owi
nquech'a' chewe chi matec'ul jule'
nmak'ij ja nc'uli chi juna' owi chi ic'
owi chi semana.
17 Jawa' xa jule' costumbre quini-
man, xa cani' rnatu' c'opi chic ja rutzil
ja tzujunto rmal ja Dios pro ja tok peti
ja Cristo arja' xuc'amto ja mero utzil
ja tzujunto rmal ja Dios.
18 Ec'oli winak quewa' nquibij
chewe ri': —Ja wi mateban ixix
ja cani' nkaban ajoj jari' matiyataj
chewe ja premio xin Cristo, neche'e,
pro maxta teya' caso chique. Jawa'
winak ri' congana nquik'alasaj qui'
chi xa takno'y quibanon in nex-
uque' chiquewach ángel. In jun
chic ja nqueban, xa nqueya' kaj
quek'ij queyon rmal ja k'alasan
je'e chiquewach pro ma Dios ta ja
k'alasyon chiquewach. Congana e
nimak nquena' kaj pro ni majun
quibase tok queri' nqueban. Como
xa yojtajnak ja quina'oj rmal il mac
chewi' tok kas e nimak nquena' kaj.
19 Queri' nqueban como ma bien
ta jun quibanon ruq'uin ja Cristo.
Ja Cristo arja' wi'aj kaxin kanojelal
ja rok cuerpo rxin in rmal arja' tok
nokq'uiyi. Cani' rbanic jun cuerpo xa
jun rbanon, rximon ri' chibil tak ri'
in nnimaj ja nbix tre rmal ja wi'aj chi
nuban utzc'a chi nq'uiyi. In queri'
c'a chake ajoj chakaja', ja tok nkani-
maj ja nbix chake rmal ja Cristo chi
nkaban jari' nokq'uiy rmal pro jun
q'uiyem ja utz ntz'ạt rmal ja Dios.
20 Ja c'a wi katzij chi ixix jun xixcam
ruq'uin ja Cristo, wi katzij chi ma
ixc'o chi ta pa ruk'a' jule' costumbre
ja xa noc'o ruk'ij ¿nak c'a tre tok c'a c'o
na je'e neban cani' c'a yukul na ec'u'x
ruq'uin ja rwach'ulew? ¿Nak tre tok
nenimaj ja jule' costumbre ja nbix
chewe cumal winak? como quewa'
nquibij chewe ri':
21 —Ma tec'am ta ja lale', in ma tetij
ta ja lale' in nixtac'a jutz'it ta nechap
ja lale', xajan, neche'e.
22 Pro ma que'enimaj ta como jawa'
nakun ri' xa nq'uisi ja tok natij, mta
nuban chawe. Jawa' winak ri' xa
quina'oj eje'e' ja nquecoj, xa tijonem
quixin winak ja nqueya'.
23 C'o je'e nquiwinakarsaj nojoj
queyon ja nquecoj como quireligión,
congana nquik'alasaj qui' chi xa
takno'y quibanon in c'o je'e nqueban
kaj pokon tre ja quicuerpo queyon.
Jawa' tijonem ri' utzlaj tijonem
neche'e winak, pro ni maticowin
wi' xcatruto' ta chi xcatruk'il ta chi
rbanic ja ritzelal.

3

1 Ja c'a wi ixix jun ixc'astajnak
ruq'uin ja Cristo kas ta c'a nel ec'u'x
ari' trij ja xin chila' chicaj ja bar
tz'ubul chi wi' ja Cristo pa riquik'a' ja
Dios.
2 Ruq'uin ta ja xin chila' chicaj
nq'ueje' wi' ja repensar in maquita
ruq'uin ja xin rwach'ulew.
3 Queri' nbij chewe como ixix jun
xixcam ruq'uin ja Cristo, c'ac'a chic ja
rec'aslemal, pro jun c'aslemal ja bien
banon cuenta rmal ja Cristo como xa
jun ebanon ruq'uin in como arja' xa
jun quibanon ruq'uin ja Dios.
4 Ja Cristo arja' mismo ocnak
kac'aslemal camic in tok xtipi chic
jutij congana nch'a'ani ntz'ati, janila
nim ruk'ij in queri' chewe ixix
chakaja', newachbilajto in queri'
nixtz'ati ja cani' ntz'ạt arja'.

* * * * * * * * * *

5 Como ixcamnak chic chwach ja
il mac ma teban chi ta ixix ja ritze-
lal ja cani' nqueban winak wawe'
chwach'ulew. Quewa' nqueban ri',
xa il mac nqueban achi'i' cuq'uin
ixoki', xa nquitz'ilorsaj ja quina'oj,
chaka benak chi nquiyarij qui', solo
itzelal ja ncajo'. In jun chic nqueban,
chaka benak chi nquiyarij quinakun

winak. Ja tok chaka benak chi nquiyarij quinakun winak jari' xa nakun je'e nqueya' ruk'ij, xa jari' ocnak quidios.

6 Queri' c'a rbanic ja ritzelal ja nqueban ja winak ja maqueniman rxin ja Dios in xa rmalari' tok penak ryewal ja Dios chiquij.

7 In queri' xeban ixix nabey chakaja' ja tok c'a ewc'an na jun itzel c'aslemal como xeban ja jule' itzelal ja c'a xinbij kaj chewe ri'.

8 Pro ja camic teya'a' can ixix chakaja' nojel awa' wari'. Ma teban ta ja rewayewal, ma quixkuluj ta, maxta kas k'alawachili teban itzel chique winak, ma que'etzijoj ta in ma tebij ta ja ritzel tak tzij.

9 Ma tetz'ak ta tzij chibil tak ewi' como eya'on can chic ja tzabuklaj c'aslemal, eya'on can chic ja banoj itzelal ja cani' xeban nabey

10 in camic ewc'an chic jun c'aslemal c'ac'a. K'ij k'ij nbạn más c'ac'a tre ja c'aslemal ja rewc'an camic in tok nq'uiswani queri' neli ja cani' rc'aslemal ja Dios. Queri' rbanic utzc'a chi newotakij jani' ja kas mero rbanic ja Dios.

11 Xa ok jun kanojelal ja kuc'an jawa' c'ac'a c'aslemal ja c'a xinbij kaj chewe ri' wi ok aj Israel owi ma ok aj Israel ta, wi okbanon circuncidar owi ma okbanon ta circuncidar, wi makocowini noktzijon pa griego, wi congana lawulo' ja tinamit ja rokpenak wi', wi ok libre owi ok esclavo, pro xa ok jun kanojelal ja kuc'an ja c'ac'a c'aslemal como ja Cristo arja' nq'ueje' pa tak kanma kanojelal in nuban jun chake, solo Cristo ja nim ruk'ij.

12 Rmalc'ari' nbij chewe, como ixcha'on rmal ja Dios, como ix rxin chic ja Dios in congana nixrajo' tepokonaj quewach ja winak, tebana' ja rutzil chique, maxta teya' ek'ij chiquewach, xa nak ta ja newil chipan ja rec'aslemal teya'a' pa ruk'a' ja Dios, tiq'ueje'e ja repaciencia

13 in tok chaka jalal neban ofender ewi' tecoch'o' in tecuyu' ewi'. Quirtari' neban ja cani' xuban ja Cristo, como arja' xixrucuy chewi' tok nbij chewe, tecuyu' ewi' ixix chakaja'.

14 Pro c'o jun ja más chi na nc'atzini chwach nojelal jari' ja rajoben ri'il como ja tok newajo' ewi' jari' nuban jun chewe in nojel rwach ja rutzil neban rmal.

15 Xtiq'ueje' ta ja quicotemal xin Dios pa tak ewanma, ja tari' xtuc'an ewxin. Como ja Dios arja' xixrucha' utzc'a chi nq'ueje'e ja quicotemal xin Dios checojol como arja' xa jun rbanon chewe, xa jun cuerpo ebanon. Maxta maquita nemaltioxij tre ja Dios ja rbanon chewe.

16 Kas ta xtinoji chi utz ja utzlaj tzij xin Cristo pa tak ewi' pa tak ewanma. Tetijoj ewi' in tepaxbaj ewi' pro ruq'uin ta ja na'oj xin Dios. Tebana' salmo, tebana' himno, tebixaj ja bix ja nwinakarsax pa tak ewanma rmal ja rEspíritu Santo pro ruq'uin ta ewanma nebixaj rubi' ja kajaw Jesucristo in nemaltioxij tre ja Dios.

17 Xa nak ta nebij je'e in xa nak ta neban je'e chakaja' pro tebana' nojel pa rubi' ja kajaw Jesucristo in rmal ta ja Jesucristo chakaja' nemaltioxij tre ja katata' Dios nojel ja rbanon chewe.

* * * * * * * * * *

18 Ixix ja rix ixoki' que'ebana' respetar ja rewachajilal como ja kajaw Jesucristo queri' nrajo' chewe chi neban.

19 Ja c'a rixix ja rix achi'i' que'ewajo' ja rewixjayilal, maxta xa pokonlaj tak tzij tebij chique.

20 Ja c'a rixix ja rix alc'walaxela' ni que'enimaj wi' ja retata' ete' como ja kajaw Jesucristo arja' congana nquicot chewij ja tok ne'enimaj.

21 Ja c'a rixix ja rix tatixela' maxta que'ech'ujarsaj ja rewalc'wal matzij xa necapujsaj quec'u'x chijutij.

22 Ja c'a rixix ja rix moso ni que'enimaj wi' ja repatrón ja rec'o wawe' chwach'ulew. Ec'oli moso congana nesamaji tok c'oloc ja quipatrón cuq'uin utzc'a chi utz netz'ạt rmal pro tok nbe ja quipatrón ma kas ta nesamaj can chic pro maxta queri'

teban ixix. Pro ja neban, nojel ec'u'x
nojel ewanma tebana' ja samaj in
chwach Dios texbej wi' ewi'.
23 Ja samaj neban xa nak ta chi
samajil tetija' ek'ij chi rbanic, tebana'
tre cani' rxin ja kajaw Jesucristo in
ma quixin winak ta.
24 Queri' nbij chewe como ixix bien
ewotak chi ruq'uin ja kajaw Jesu-
cristo npi wi' ja kas mero rtojbalil
jari' ja herencia ja rtzujun chake
como ja Cristo ja kajaw jari' ja kas
mero Epatrón.
25 Ja c'a winak ja nebanowi ja ritze-
lal Dios nyowi ja rjil rc'axel chique ja
nqueban, ma jun ta utz nutz'at in ma
jun ta itzel.

4

1 Ja c'a rixix ja rix patroni' tebana'
chique ja remoso ja cani' nrajo' Dios
chewe chi neban chique, utzil ta
neban chique. Queri' nbij chewe
como ixix bien ewotak chi c'o jun
Epatrón ixix chakaja' chila' chicaj.

* * * * * * * * * *

2 Camic wach'alal ni ma tetanba'
ta wi' rbanic ja roración, quixc'asc'oti
chi rbanic in ni temaltioxij wi' tre ja
Dios ja rbanon chewe.
3 In tebana' orar pa kacuenta ajoj
chakaja', tec'utuj tre ja Dios chi arja'
nujak jun bey chikawach utzc'a chi
nkaya' más rbixic ja rtzobal. Ajoj
nkajo' nkaya' más rbixic ja k'alasan
chic tre ja Cristo ja ma k'alasan ta
nabey. Rmalari' tok inc'ol anin pa
che' camic.
4 Tebana' orar pa ncuenta utzc'a
chi nincowini nk'alasaj chi utz nak
rbanic ja Cristo como nijawari' ja
yatal chwe chi nban.
5 Tecojo' ja na'oj xin Dios ja tok
nixtzijon cuq'uin ja winak ja ma
quiniman ta ja Jesucristo. Maxta
chaka queri' tik'ax jun k'ij chewach
pro k'ij k'ij ni tebana' wi' ja rutzil.
6 Ja tok nixtzijoni ni ta utz wi' ja
tzij nebij, c'o ta rc'amonto chique
ja nec'axani. Ni ta quirwari' neban
utzc'a tok c'oli nc'axax chewe cumal
winak xa nak ta chi winakil pro bien
ewotak nak nrajo' ja Dios chewe chi
nebij chique.

* * * * * * * * * *

7 Ja c'a tok xtekaji ja kach'alal
Tíquico ewq'uin arja' nbij chewe nak
ja nbanon wawe'. Arja' jun chak'laj
kach'alal, jun wach ajsamajel ja xa
jun rbanon ruq'uin ja kajaw Jesu-
cristo, jun ajsamajel ja ni nuban wi'
cumplir ja ntzujuj.
8 Rmalc'ari' tok ntakonel ewq'uin
utzc'a chi nerotakij nak ja rebanon
utzc'a chakaja' chi neryukba' ec'u'x.
9 In ja Onésimo ntakonel chakaja'
rachbilanel ja Tíquico. Ja Onésimo
arja' ewach aj tinamit, arja' jun
chak'laj kach'alal chakaja' ja ni
nuban wi' cumplir ja ntzujuj. Ja
tok xque'ekaj ewq'uin eje'e' nquibij
chewe nojel ja majtajnak rbanic
wawe'.
10 Ja kach'alal Aristarco arja' wach-
bil wawe' pa che', arja' nutakel rutzil
ewach. Ja kach'alal Marcos ja rch'alal
Bernabé arja' nutakel rutzil ewach
chakaja'. Cani' nbin chic chewe, ja wi
xtekaji ja Marcos ewq'uin kas qui'il
rc'ulic tebana'.
11 Ja Jesús ja c'o chic jun rubi'
Justo ne'xi, arja' nutakel rutzil ewach
chakaja'. Jawa' roxi' kach'alal ja c'a
xenbij kaj chewe ri' eje'e' ninqueto'
chipan ja samaj wawe' utzc'a chi
nkaya' rbixic ja gobierno xin Dios pro
ma ec'o chi ta ja wach tak aj Israel
ja rinquito'on ta wawe', xa queyon
eje'e', congana quiyukban nuc'u'x.
12 Ja kach'alal Epafras arja' ewach
aj tinamit, arja' jun ajsamajel rxin
ja Cristo in nutakel rutzil ewach
chakaja'. Arja' congana nutij ruk'ij
chi rbanic orar pan ecuenta, ni
nixrnataj wi' pan oración. Queri'
nuban utzc'a chi cow nixpe'i utzc'a
chi nixq'uiyi chi utz in nixwachini
chipan ja rtzobal Dios utzc'a chi ni
ta ja wi' neban ja xa nak ta nrajo' ja
Dios chewe chi neban.
13 Anin bien wotak in nbij chewe
chi ja kach'alal Epafras arja' congana
jun nimlaj lucha ntajini nuban pan
ecuenta ixix in pa quicuenta ja rec'o

pa Laodicea in pa quicuenta chakaja'
ja rec'o pa Hierápolis.
14 Ja chak'laj kach'alal Lucas ja
doctor arja' nutakel rutzil ewach
in queri' nuban ja kach'alal Demas
chakaja'.
15 Teya'a' rutzil quewach ja
kach'alal ja rec'o pa Laodicea in
queri' ta neban tre ja kach'alal Ninfas
chakaja' in chique ja riglesia ja
nquemol qui' pa rochoch.
16 Jawa' carta ja ntakel ewq'uin
ri' tok xtisiq'uitaj emwal c'ac'ari' ne-
takel chic ruq'uin ja riglesia ja c'o pa
Laodicea utzc'a chi eje'e' nquisiq'uij
chakaja'. In c'o chic jun ja carta
ntakonel cuq'uin ja kach'alal ja rec'o
pa Laodicea in nwajo' chi ixix ne-
siq'uij chakaja'.
17 In tebij tre ja kach'alal Arquipo:
—Catc'asc'oti, tabana' cumplir ja
samaj ja yatajnak chawe pa rubi' ja
kajaw Jesucristo, quixche' tre.
18 In camic anin ja rin Pablo
ntakel rutzil ewach pro jari' anin
nintz'ibanel ruq'uin nuk'a'. Maxta
temestaj chi anin inbac'on pa cadena
wawe' pa che'. Ja rutzil xin Dios
xtiq'ueje' ta ewq'uin. Amén.

1 TESALONICENSES

1 Anin in Pablo e wachbil Silvano
in Timoteo nkatz'ibaj jawa' carta ri'
in nkatakel ewq'uin wach'alal ja rix
iglesia ja rixc'o chipan ja tinamit
Tesalónica. Ixix wach'alal xa jun
ebanon ruq'uin ja katata' Dios, xa jun
ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo.
Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rach-
bil ja quicotemal xin Dios ja tari' xte-
cochij más tre ja katata' Dios in tre ja
kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

2 Wach'alal, ajoj ni nkamaltioxij
wi' tre ja Dios emwal ewanojel rmal
ja rebanon in ni nixkanataj wi' pan
oración.
3 Ja tok nkaban orar ruq'uin ja
katata' Dios ni nurkaj wi' chake nojel
ja samaj ja rebanon rmal ja yukul-
bal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Bien
nurkaj chake nojel ja rutzil ja re-
banon rmal ja rajoben ri'il xin Dios
ja c'o pa tak ewanma in bien nurkaj
chake chakaja' nojel ja recoch'on
rmal ja congana nixquicoti chi ray-
bexic ja kajaw Jesucristo.
4 Wach'alal, ja Dios congana
nixrajo' in ajoj kotak chi arja' xix-
cha'owi chi xixoc pa ruk'a'.
5 Ja tok kabij chewe ja utzlaj tzij
xin Jesucristo ma ruyon tari' tok
kabij, ja' Espíritu Santo congana xu-
coj rchok'ak', congana samaji pa tak
ewanma. In chakaja' bien xetz'at
chi congana yukul kac'u'x ruq'uin ja
kabij chewe. Ja tok xokq'ueje' checo-
jol bien ewotak chi utzlaj ejemplo
kac'ut chewach utzc'a chi newotakij
nak rbanic ja utzlaj c'aslemal.
6 Ja c'a rixix xec'am ja rejemplo
kaxin ajoj, xec'am ja rejemplo rxin ja
kajaw Jesucristo como queri' xeban
ixix ja cani' kaban ajoj, xixquicoti chi
rnimaxic ja rtzobal Dios masqui con-
gana xetij rpokonal rmal. Katzij chi
xixquicoti jari' yatajnak chewe rmal
ja rEspíritu Santo.
7 Queri' xeban, xixoc ejemplo
chiquewach canojel ja kach'alal ja
rec'o pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta
Macedonia in ja c'o pa rcuenta Acaya.
8 Queri' nbij chewe como congana
benak pa nim ja rtzobal Dios emwal.
Xekaji pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta
Macedonia in xurkaji pa tak tinamit
ja c'o pa rcuenta Acaya in ma ruyon
tari' pro nojel nat nakaj otakin chi wi'
chi congana yukul ec'u'x ruq'uin ja
Dios. Rmalari' tok ma rjawaxic chi ta
nkabij chique, eje'e' cotak chic.
9 Como eje'e' quimajon rbixic nak
rbanic tok xokekaj ewq'uin chi con-
gana qui'il kac'ulic xeban. In nquibij
chakaja' nak xeban tok xenimaj ja
c'aslic Dios ja katzij chi Dios
10 in tok xe'eya' can ja cachbal
tak winak in rachbal tak nakun in
maquixxuque' chic chiquewach in
nixquicot chic chi raybexic ja k'ij tok
xtipi chic jutij ja Ralc'wal Dios chila'
chicaj. Arja' Jesús yataj tre rmal ja
Dios chi c'astaji chiquicojol ja cam-
naki', arja' nokto'owi chipan ja rye-
wal Dios ja penak chakij.

2

1 Wach'alal, bien ewotak tok
xokq'ueje' ewq'uin ma chaka ta
queri' xokq'ueje'e pro c'oli rc'amonto
chewe
2 como kabij chewe ja utzlaj tzij xin
Jesucristo ja rtakonto ja Dios. Queri'
kaban masqui nabey congana katij
rpokonal chipan ja tinamit Filipos,
congana lawulo' ban chake, jari' bien
ewotak. Pro ja Dios arja' xuya' chake
chi ma xkaxbej ta ki' chi rbixic ja rt-
zobal masqui e q'uiy ja xech'a'o chake
ja tijonem ja kaya' chewe.
3 Ajoj ma oksachnak ta tre ja
tijonem ja kaya' chewe nixtac'a
xixkatijoj rmal ta c'o ta nkajo' chewe
nixtac'a xixkaban ta engañar.
4 Ma queri' ta kaban. Ja Dios arja'
utz okrtz'aton in rbanon recomendar
chake chi nkaya' rbixic ja utzlaj tzij
xin Jesucristo jari' kabase tok nkabij
rtzobal Dios. In ja kagana ajoj utz

ta nc'axaxi rmal ja Dios nojel ja nkabij masqui ja winak mta quigana ruq'uin como ja Dios arja' bien rotak ja c'o pa tak kanma ja rok winak ja wi utz owi ma utz ta.

5 Como ixix bien ewotak chi ajoj ma xkabij ta buen tak tzij chewe xa rmal c'o ta nkajo' chewe. Ajoj majun nak ta kach'ob ta kawawaj ta chewach rmal c'o ta nkach'ec ta chewe. Nojel ari' Dios bien rotak.

6 Ajoj tok xokq'ueje' checojol ma xkacanoj ta chi neya' kak'ij nixtac'a cumal chi ta jule' winak. Ma ja tari' kajo' ta chewe masqui yatal chake chi neya' kak'ij como ajoj okocnak apóstol rxin ja Cristo, arja' takyon kaxin.

7 Pro ja kaban, ma xkaya' ta kak'ij, lok' xixkana' cani' nuban jun te'ej lok' neruna' ja tak ral.

8 Congana xel kac'u'x chewij, kabij chewe ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja rtakonto ja Dios in ma ruyon tari' pro kaya' ki' pa camíc emwal chi nokcamsaxi. Queri' kaban como congana nixkajo'.

9 Wach'alal, bien ewotak chi congana samaj kaban chakaja' ja katzukbej ki'. Xoksamaji chi pa k'ij chi chak'a' chewi' tok majun nak ta kaya' ta chi ekul tre ja nc'atzin chake ja tok kabij chewe ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja rtakonto ja Dios.

10 Ja tok xokq'ueje' checojol wach'alal ni utz wi' ja kac'aslemal cani' nrajo' ja Dios chake, ni majun nak ta itzel ta kaban. Jari' bien ewotak in Dios rotak chakaja'.

11 Bien ewotak chakaja' chi xixkapaxbaj chejujunal in kayukba' ec'u'x cani' nuban jun tatixel nerpaxbaj ja tak ralc'wal.

12 In chakaja' kabij chewe chi ni neban wi' ja cani' nrajo' ja Dios chewe chi neban como ix rxin chic ja Dios, arja' ni nixrsiq'uij wi' chi nixq'ueje' na chipan ja gobierno xin Dios pa gloria.

13 Ajoj ni nkamaltioxij wi' tre ja Dios como ixix tok kabij ja rtzobal Dios chewe bien xeya' ewxquin tre, xenimaj chi rxin Dios in ma quixin winak ta. Dios nucoj ja rtzobal in camic nsamaji ja rtzobal pa tak ewanma ja yukul ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

14 Como ixix wach'alal xetij ja rpokonal ja ban chewe cumal ja re ewach aj tinamit. Queri' queban chakaja' ja kach'alal ja rec'o pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta Judea ja yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, eje'e' quetij ja rpokonal ja ban chique cumal ja cach tak aj Israel.

15 Ni quirwari' quibanon ja raj Israel. Ja xebano pokon chique ja kach'alal eje'e' xec'utun rcamic ja kajaw Jesucristo. In chakaja' e aj Israel ja xecamsan quixin ja rojer tak profeta ja cach aj tinamit. In camic e wach aj Israel chakaja' ja xelasanto kaxin. Ja Dios arja' ma utz ta nutz'at ja nqueban. Eje'e' congana e quic'ulel canojelal ja winak.

16 Cajo' ta xokquek'il chi matikabij ja rtzobal Dios chique ja winak ja ma e aj Israel ta, maticajo' chi netotaji. Queri' nqueban, xa jani' benak pa nim ja quil quemac in xa jani' penak ryewal ja Dios chiquij.

* * * * * * * * * *

17 Wach'alal, ajoj oklasanto jun tiempo checojol in congana kagana nokbe chic jutij ewq'uin. Camic masqui matutz'at ri' kawach ewq'uin pro ni nixkanataj wi'.

18 Ajoj kach'obon chi nokbe ewq'uin in anin q'uiylaj mul nch'obon chi queri' nkaban pro ja Satanás arja' xa nuyoj ja kaviaje.

19 Wach'alal, ni katzij wi' chi nkajo' nutz'at ri' kawach ewq'uin como ixix congana q'uiy ec'amonto chake. ¿Nak c'a tre tok kotak chi c'o jun rtojbalil nyataj na chake? ¿Nak tre tok kotak chi nokquicot na in nya̱' na kak'ij? Jari' kotak como ixix tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo nixoc na chwach in emwal ixix tok xtiban queri' chake.

20 Ni katzij wi' wach'alal congana nokquicot emwal, ixix ixocnak ix ya'bal kak'ij.

3

1-2 Ja c'a rajoj ma xcoch'taj chi ta
kumal ja mchita ewach katz'aton nak
ebanon rmalari' ja tok kachomij chi
katakel ewq'uin ja kach'alal Timoteo
in ajoj xokq'ueje' can pan Atenas.
Ja kach'alal Timoteo arja' ajsamajel
rxin Dios, arja' kachbil chi rbixic ja
utzlaj tzij xin Jesucristo in katakel
ewq'uin chi xixertijoj xeryukba' can
ec'u'x utzc'a chi nyuke' ec'u'x chijutij
ruq'uin ja Jesucristo.
3 Queri' kaban utzc'a chi majun nak
ta chewe ncapuj ta ruc'u'x rmal ja
rpokonal ja remajon rtijic. Como ixix
ewotak chi ni rjawaxic wi' chi nkatij
na ja rpokonal.
4 Ja tok xokq'ueje' checojol kabij
chewe chi nkatij na ja rpokonal
in queri' bantaji camic jari' bien
ewotak.
5 Rmalari' ja tok ma xcoch'taj chi
ta mwal ja mchita ewach ntz'aton
nak ebanon in xintakel ja Timoteo
ewq'uin chi nwotakij nak rbanon ja
yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
Queri' xinban como chaka jalal tok
nixrtakchi'ij ja diablo chipan ja ritze-
lal in ja wi queri' neban jari' xa mta
noc wi' ja samaj kabanon checojol.

6 Pro ja camic melojto ja Timoteo
ewq'uin in congana utzlaj tak tzij ja
rc'amonto chake, xurbij chake chi ni
yukul wi' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo
in xurbij chake chakaja' chi c'oli ja ra-
joben ri'il xin Dios pa tak ec'aslemal.
Arja' xurbij chake chi ixix ni noke-
nataj wi' in nokewajo' in congana
egana nutz'at ri' kawach ewq'uin. In
queri' chake ajoj chakaja' congana
kagana nkatz'at ewach.
7 Rmalari' wach'alal ja tok kac'axaj
nak ja rebanon chi ni yukul wi' ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo congana yukyu'
kac'u'x rmal. Nokquicot emwal
masqui okc'o chipan ja rc'ayewal
masqui okc'o chipan ja rpokonal.
8 Congana nokquicot emwal in más
chi na qui'il ja kac'aslemal camic
como kotak chic chi ni yukul wi'
ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
9 Ja Dios arja' bien rotak chi con-
gana nokquicot emwal in rmalari'
tok ma jani' chi ta nokcowini nkamal-
tioxij tre.
10 Congana kabanon oración chi
pa k'ij chi chak'a', nkac'utuj tre ja
Dios chi nutz'at ri' kawach ewq'uin in
nkac'utuj tre chakaja' chi nixkatijoj
na más utzc'a chi nq'uiy más ja yukul-
bal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
11 Ja nkajo' ajoj, ja katata' Dios in ja
kajaw Jesucristo eje'e' ta neto'o kaxin
utzc'a chi nokcowini nokbe ewq'uin.
12 In nkajo' chakaja' chi ja kajaw Je-
sucristo nuya' ta chewe chi neban ja
cani' kabanon ajoj como ajoj nixkajo'
in queri' ta neban ixix chakaja', ni
ta newajo' wi' ewi' in ne'ewajo' ta
canojelal ja winak chakaja'.
13 Queri' nkajo' chewe utzc'a ja ka-
jaw Jesús nuya' ta chewe chi ni ma-
tiq'uis wi' ja yukulbal ec'u'x ruq'uin
utzc'a chakaja' tok xtipi chic jutij ja
kajaw Jesucristo e rachbil canojel ja
re rxin tokoc'ari' nixoc chwach ja
katata' Dios in ni majun nak ta ja
rewil nbixi pro ni ch'ajch'oj ja re-
wanma tri'.

4

1 Wach'alal, ixix ewotak chic nak
rbanic ja utzlaj c'aslemal ja cani'
nrajo' ja Dios chake chi nkuc'aj, ajoj
kabin chic ari' chewe in camic queri'
chic ja rec'aslemal. Camic wach'alal,
pa rubi' ja kajaw Jesucristo congana
nkaban recomendar chewe chi más
chi ta na neban ja cani' emajon
rbanic.
2 Como ixix bien ewotak ja
paxbanem ja kaya' can chewe ja bin
can chake rmal ja kajaw Jesús.
3 Ja nrajo' ja Dios chewe chi neya'
ewi' pa ruk'a' xajutij utzc'a chi arja'
nixruc'aj chipan ja utzlaj c'aslemal.
Quewa' nrajo' ja Dios chewe ri', ni
majun achi xtoc ta ruq'uin jun ixok
ja wi ma rxjayil ta in ni majun ixok
xtuya' ta lugar tre jun achi chi xtoc ta
ruq'uin ja wi ma rchajil ta.
4-5 In chakaja' ja rix achi'i' kas bien
tech'obo' na ja neban tok ne'ec'am ja

rewixjayilal, maxta teban chique ja cani' nqueban ja winak ja ma cotak ta rwach ja Dios. Tebana' chique ja cani' nrajo' ja Dios chewe chi neban, lok' ta ne'ena'.
6 Trewa' ja xintz'ibaj chewe ri' maxta teban itzel tre jun kach'alal, maxta teban engañar como ja nebano queri' ni c'o wi' rtojbalil nya̱' chique rmal ja Dios. Jari' kabin chic chewe.
7 Como ja Dios arja' okrcha'on chi nkaban ja rutzil, ma itzel tak na'oj ta nrajo' chake chi nkaban.
8 Rmalc'ari' tok nbij chewe, ja wi c'o jun matinimaj jawa' ja tijonem ja xintz'ibaj ri' ma winak ta ja maquernimaj, Dios ja matinimaj como ja Dios arja' yoyon chake ja santilaj Espíritu rxin utzc'a chi ja' Espíritu Santo nuc'an kaxin chipan jun santilaj c'aslemal.
9 Camic wach'alal, ja tre ja newajo' ewi' jari' ma rjawaxic chi ta nbij chewe como Dios rk'alasan chic chewach nak rbanic chi newajo' ewi'.
10 In cani' rk'alasan chewach jari' nixtajini emajon rbanic, ne'ewajo' canojelal ja kach'alal ja rec'o pa tak tinamit ja rixc'o pa rcuenta Macedonia. Wach'alal, congana nkaban recomendar chewe chi ni ta quirwari' neban ja cani' emajon rbanic, xtibe ta más pa nim ja rajoben ri'il xin Dios checojol.
11 In tebana' procurar ma teban ta síc' ch'a'oj, tetija' ek'ij tre ja samaj ja rewxin ixix, ma tecoj ta ewi' chipan je'e ja mta ek'a' tre, quixsamaji ruq'uin ek'a' cani' kabin chewe, maxta quixsak'orini.
12 Quirtari' neban utzc'a chi nixban respetar cumal ja winak ja ma e kach'alal ta utzc'a chakaja' chi c'oli nojelal ewq'uin ja nc'atzin chewe.

* * * * * * * * * *

13 Wach'alal, ja nkajo' chewe chi newotakij nak xtiban na chique ja kach'alal ja necami. Queri' nkajo' chewe utzc'a ja tok c'oli necam chewe ma quixbison ta ja cani' nqueban ja winak ja ma cotak ta chi nec'astaj na ja camnaki'.
14 Cani' kaniman chi cami ja Jesús in c'astaji queri' c'a kaniman chique chakaja' ja yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesús ja re camnak chic, cani' waram quibanon in Dios nuya' na chique chi nerachbilajto ja Jesús ja tok xtipi chic jutij.
15 Ja xtikabij chewe ri' kajaw Jesucristo nbini quewari', ja c'a ec'as na chake ja tok xtipeti ja kajaw Jesucristo ma eje'e' ta nenabeyaj chiquewach ja rewarnak chwach ja Dios chi rc'ulic ja Jesucristo.
16 Como ja kajaw Jesucristo arja' nkajto na chila' chicaj in nc'axaxi ja rukul chi nokruban mandar kanojelal in nc'axax rukul chakaja' jun ángel ja nim ruk'ij in nc'axaxi chakaja' ja trompeta xin Dios. C'ac'ari' ja kach'alal ja recamnaki' eje'e' nec'astaji nabey.
17 C'ac'ari' ja c'a ec'as na chake junan nec'amarel chicaj pa sutz' cuq'uin chi rc'ulic ja kajaw Jesucristo. Queri' nkaban, nokq'ueje' chijutij ruq'uin.
18 Ja c'awa' xintz'ibaj ri' teyukbabej ec'u'x chejujunal.

5

1 Pro ¿nak tiempo npeti ja kajaw Jesucristo in nak k'ij? Jari' kach'alal ma rjawaxic ta ntz'ibaj chewe
2 como ixix bien ewotak ja rpetbal ja kajaw Jesucristo chaka jalal tok xtipeti, ni majun otakyon cani' nuban jun alak'om chaka jalal tok nbe nerbana' alak' chak'a', ni majun otakyon.
3 Ja tok xajalal maja'n tipeti ja Jesucristo ja winak xtiquibij: —Congana qui'il ja tiempo okc'o wi' ri', ni majun rc'ayewal, xqueche'e, pro chaka jalal tok nkajto juicio chiquij cani' tre jun ixok chaka jalal tok nmajtaj rmal ja rti'obal jun ti ral tok xajalal maja'n tiq'ueje'e. Queri' xtibantaj chique, ni majun nuto' ri' chique.
4 Pro ma queri' ta chewe ixix wach'alal como ixix ma pa k'ekumal ta ixc'o wi', mta moda c'a ja' ta xtena' ja tok xtipeti ja kajaw Jesucristo cani'

tre jun alak'om majun otakyon tok nekaji.
5 Como ja sakil jari' c'ayon ewxin ewanojelal, ewayben ja k'ij tok xtipeti ja Jesucristo, ma k'ekumal chi ta c'ayon kaxin.
6 Rmalc'ari' nbij chewe, maxta tikaban ajoj ja cani' nqueban ja winak ja ma cayben ta ja k'ij tok xtipeti ja Jesucristo cani' waram quibanon pro koc'asc'oti, bien kach'obo' nojel ja nkaban.
7 Ja chak'a' newari ja winak in ja chak'a' nek'abari ja winak chakaja'.
8 Pro ja rajoj ja sakil c'ayon kaxin in rmalari' tok nbij chewe, bien kach'obo' nojel ja nkaban. Congana tiyuke' kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in nkajo' ki' jari' nkatobej ki' cani' nuban jun soldado c'oli nuya' chwaruc'u'x ja ntobej ri'. In koquicoti chi raybexic ja katotajic jari' chakaja' nkatobej ki' cani' nuban jun soldado c'oli nucoj pa rwi' ja ntobej rwi'.
9 Como ja Dios arja' okrcha'on utzc'a chi nkawil ja totajem ja rc'amonto ja kajaw Jesucristo, ma xuch'ob ta ja Dios chakij chi nokruya' pa rc'ayewal.
10 Arja' Jesucristo cam pa kacuenta utzc'a wi okc'asli owi ma okc'as ta xarwari' nokeq'ueje' na ruq'uin chijutij.
11 Rmalc'ari' tok nbij chewe, teyukba' ec'u'x in teto'o' ewi' utzc'a chi nq'uiy más ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo ja cani' emajon rbanic.

* * * * * * * * * *

12 Wach'alal, congana nkaban recomendar chewe chi ne'eban ta respetar ja nesamaj checojol in pa rubi' ja kajaw Jesucristo eje'e' ec'ayon ewxin in nixquipaxbaj chakaja'.
13 Lok' ta ne'ena' in congana ta ne'ewajo' rmal ja samaj nqueban. Xta jun neban, maxta teban síc' ch'a'oj.
14 In chakaja' nkaban chic recomendar chewe wach'alal, tech'a'a' chique ja nquipokonaj nquetzuk qui' ja maquesamaji in teyukba' quec'u'x ja capujnak quec'u'x in que'eto'o' ja maja'n quecowir chipan ja rtzobal Dios in tiq'ueje'e ja repaciencia cuq'uin canojelal.
15 Tebana' cuenta ewi', maxta teya' rjil rc'axel ja tok c'ol itzel nban chewe. Ja neban, ni tec'utu' wi' ja rewutzil, utz ta netz'at ewi' in chakaja' tec'utu' ja rewutzil chiquewach canojel ja winak.
16 Quixquicoti nojel tiempo in
17 majutij tetanba' ja roración in
18 temaltioxij tre ja Dios xa nak ta ja nbantaji como jari' nrajo' chewe chi neban ja yukul ec'u'x ruq'uin ja Cristo Jesús.
19 Ma tek'il ta ja samaj ja nuban ja rEspíritu Santo checojol.
20 Maxta itzel tec'waxaj ja mensaje ja nya'i cumal ja re'uc'an rmal ja Dios.
21 Tec'waxaj chi utz nojel ja nbixi ja wi utz owi ma utz ta, ja c'a wi utz tenimaj.
22 Teya'a' can nojelal ja ritzelal.
23 Ja Dios arja' Yo'l quicotemal in ja ngana anin ni ta chijutij nixrch'ach'ojirsaj utzc'a ni majun nak ta itzel ta xtiq'ueje' ta pa tak ewanma. In chakaja' nwajo' chi arja' nuban ta cuenta ja rewanma in nuban ta cuenta ja recuerpo utzc'a chi ni majun nixchapbexi ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo.
24 Arja' Dios ixrsiq'uin chi nixq'ueje' pa ruk'a', arja' ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj.

* * * * * * * * * *

25 Wach'alal, tebana' orar pa kacuenta.
26 Teya'a' rutzil quewach ja kach'alal canojelal pro ruq'uin ta ja rajoben ri'il xin Dios.
27 Pa rubi' ja kajaw Dios nbij chewe, tesiq'uij jawa' carta ri' chiquewach ja kach'alal canojelal ja re xin Dios.
28 Wach'alal, kas ta xtiq'ueje'e ja rutzil rxin ja kajaw Jesucristo ewq'uin. Amén.

2 TESALONICENSES

1 Anin in Pablo e wachbil Silvano
in Timoteo nkatz'ibaj jawa' carta ri'
in nkatakel ewq'uin wach'alal ja rix
iglesia ja rixc'o chipan ja tinamit
Tesalónica. Ixix wach'alal xa jun
ebanon ruq'uin ja katata' Dios, xa jun
ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo.
2 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake
rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari'
xtecochij más tre ja katata' Dios in tre
ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

3 Wach'alal, congana rjawaxic
chake chi ni nkamaltioxij wi' tre ja
Dios emwal rmal ja rebanon. Ni
yatal wi' chewij chi nkaban queri'
chewe como ja yukulbal ec'u'x con-
gana rmajon q'uiyem in más chi na
newajo' ewi' chakaja'.
4 Rmalc'ari' tok congana nkaya'
ek'ij ja tok nokbe cuq'uin ja kach'alal
pa tak iglesia como ixix congana
ecoch'on ja rpokonal ja remajon rtijic
in ni yukul wi' ec'u'x ruq'uin ja Jesu-
cristo.
5 Ja tok necoch' ja rpokonal ja npi
chewij rmal ja rtzobal Dios tri' c'a
nkatz'at wi' chi ni utz wi' ja k'etoj
tzij ja nuban ja Dios pa kawi' chi
nimlaj kanojelal. Como ja Dios rmal
ja necoch' ja rpokonal chewi' tok
xtibij na chewe chi yatal chewe chi
nixq'ueje' chijutij chipan ja gobierno
rxin.
6 In chakaja' nerila' na jun k'ij ja tok
Dios nuk'et na tzij chiquij ja winak ja
nebano pokon chewe in arja' nuya'
na rjil rc'axel chique
7 in nuya' na chewe chi mchita
rpokonal netij in queri' chake ajoj
chakaja'. Queri' xtibantaji ja tok xtipi
chic jutij ja kajaw Jesús, arja' pa rxak
k'ak' c'oto wi' e rachbil ja ángel rxin ja
congana quichok'ak'.
8 Arja' nurya'a' rjil rc'axel chique ja
winak ja ma xcajo' ta cotakij rwach ja
Dios in ma xquinimaj ta ja utzlaj tzij
rxin ja kajaw Jesucristo.
9 Eje'e' ri' nquetij na pokon ja tok
xtipeti ja kajaw Jesucristo in netzaki
chijutij chipan ja rpokonal in ni mati-
quetz'at chi wi' rwach ja kajaw Jesús.
Maquecowini neq'ueje' chwach ja Je-
sucristo, c'a c'a nat nebe wi' rmal ja
más k'axnak chi na rchok'ak' ja Jesús
tri' in congana nch'a'ani chakaja'.
10 Ja tok xtipeti ja kajaw Jesucristo
congana nya̱' ruk'ij, congana qui'il
in congana nc'asc'o'i ntz'ati rmal ja
rutzil ja rya'on pa tak kanma ja
rok tinamit rxin, kanojelal ja yukul
kac'u'x ruq'uin. In ixix yukul chic
ec'u'x ruq'uin como xenimaj ja kabij
ajoj chewe.
11 Rmalc'ari' tok ni nkaban wi'
orar pan ecuenta, ja nkajo' chewe
chi ja katata' Dios utz nixrutz'at in
nquicot chewij como ixrsiq'uin, ixc'o
pa ruk'a'. In nkajo' chakaja' chi Dios
nuya' chewe chi neban cumplir no-
jel ja rutzil ja remajon rch'obic in
nuya' chewe chakaja' chi neq'uis no-
jel ja samaj ja remajon rbanic rmal ja
yukul ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
12 Queri' nkajo' utzc'a chi nya̱'
ruk'ij ja kajaw Jesucristo rmal ja
rec'aslemal utzc'a chakaja' chi nya̱'
ek'ij rmal ja yukul ec'u'x ruq'uin.
Jari' rc'amonto ja rutzil rxin ja
katata' Dios in rxin chakaja' ja kajaw
Jesucristo.

2

1 Camic wach'alal ja nkajo' chewe,
bien tech'obo' ja xtintz'ibaj chewe ri'
tre ja rpetbal ja kajaw Jesucristo ja
tok xtikamol ki' ruq'uin.
2 Maxta teq'uex maxta tisach ena'oj
rmal jule' tzij ja nec'waxaj chi xur-
wila' ja tiempo chi npeti ja kajaw Je-
sucristo. Masqui c'o jun nbij chewe:
—Dios rk'alasan chinwach chi xur-
wila' ja tiempo, wi ne'e, pro ma
tenimaj ta. Owi c'o jun mensaje
nec'waxaj chi xurwila' ja tiempo owi
nekaj jun carta ewq'uin cani' ajoj ok-
banyon in nbij chi xurwila' ja tiempo
pro ni ma tenimaj ta wi'.
3 Ni majun nak ta xquixbanbex ta
engañar. Como ja tok maja'n terila'

ja tiempo c'oli rjawaxic nbantaj na nabey. E q'uiy ja winak nqueya' can na ja Dios tokoc'ari' nwinakari ja rachi ja ruc'an rmal ja ritzelal ja ni yatal wi' tre chi nutij na pokon chipan ja juicio.

4 Arja' ntzelaj na ja Dios in ntzelaj nojel rwach ja religión chakaja' in congana nuya' kaj ruk'ij ruyon. Arja' ntz'abe' na chipan ja nimlaj templo xin Dios in nucoj ri' cani' Dios.

5 Nojel ari' xinbij chewe ja tok xinq'ueje' checojol ¿la matinataj c'a emwal?

6 Ja rachi ja ruc'an rmal ja ritzelal bien ewotak nak ja matiyo' lugar tre chi npeti chanim, chomin chic ja tiempo, c'a tokori' npeti.

7 Ja ritzelal ni najin wi' camic, xa ruyon ja Dios otakyon nak rbanic. Pro c'o jun nk'eto chwach ja ritzelal in niquirwari' nuban pro nerila' na jun tiempo tok matuk'et chic chwach,

8 c'a tokoc'ari' xtiya' lugar tre ja rachi ja ruc'an rmal ja ritzelal chi npeti. C'ac'ari' tok xtipeti ja kajaw Jesucristo congana nim ruk'ij in nch'a'ani. Arja' nkajsaj rchok'ak' ja rachi in ja rtzobal ncamsbej.

9 Ja tok xtipeti ja rachi Satanás c'ayon rxin, congana k'axnak chi na rchok'ak' in congana milagro nerbanbej engañar ja winak.

10 Nojel rwach ja ritzelal nerbanbej engañar ja winak ja nebe chipan ja juicio. Queri' nqueban como maticajo' nquinimaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo chi netotaji.

11 Rmalc'ari' ja Dios nuya' lugar chique chi nebạn engañar in nquinimaj ja ma katzij ta.

12 Rmalc'ari' tok nbe ja juicio chiquij canojel ja winak ja matiquinimaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo como eje'e' xa nel quec'u'x trij ja banoj itzelal.

* * * * * * * * * *

13 Pro ixix wach'alal congana nixrajo' ja kajaw Jesucristo in congana rjawaxic chi ni nkamaltioxij wi' tre ja Dios emwal rmal ja rebanon como ja tok maja'n titz'ucarsaxi ja rwach'ulew Dios xixrucha'to chi nixtotaji. Xixch'ach'ojirsaxi rmal ja rEspíritu Santo, xenimaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo jari' nixtobexi.

14 Queri' rchomin ja Dios ojer in rmalc'ari' tok xixrsiq'uij chi xewil ja totajem ja tok kabij chewe ja utzlaj tzij xin Jesucristo. Queri' xuban ja Dios utzc'a cani' nbạn tre ja kajaw Jesucristo nyạ' ruk'ij queri' c'a xtiban chewe ixix chakaja'.

15 Rmalc'ari' wach'alal ma ticapuj ta ec'u'x in ma temestaj ta ja tijonem ja kaya' chewe ja tok xokq'ueje' checojol in chakaja' tok katak carta ewq'uin.

16-17 Ja katata' Dios congana nokrajo' in rmal ja rutzil chijutij xyukba' kac'u'x in xuya' chake chi nokquicoti nkaybej más ja rutzil. Ja ngana anin ja kajaw Jesucristo in ja katata' Dios nquiyukba' ta ec'u'x in nqueya' ta ewachok'ak' chipan ja utzlaj tzij ja remajon rbixic in tre nojel ja rutzil ja remajon rbanic.

3

1 Camic wach'alal tebana' orar pa kacuenta utzc'a ja rtzobal ja kajaw Dios nbe chanim nat nakaj in nyạ' ruk'ij chakaja' cani' xeban ixix tre.

2 In tec'utuj tre ja Dios chi arja' nokruto' pa quek'a' ja ritzel tak achi'i' ja xa itzelal c'ayon quixin como ma canojel ta yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

3 Pro ja kajaw Jesucristo arja' ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj, arja' ncowirsaj ec'u'x chipan ja rtzobal Dios in nixrchajij chipan nojelal ja ritzelal ja npi chewij.

4 Ajoj yukul kac'u'x ruq'uin ja kajaw Jesucristo, arja' rya'on chake chi c'o kaconfianza ewq'uin chakaja'. Rmalc'ari' tok kotak chi ixix eniman ja tijonem ja kaya' chewe in kotak chakaja' chi ni mateya' can wi'.

5 Ja kajaw Jesucristo xtuya' ta chewe chi nch'obtaj más emwal nak rbanic ja rajoben ri'il xin Dios in xtuya' ta chewe chakaja' chi necoch' nojel cani' xuban ja Cristo.

* * * * * * * * * *

6 Camic wach'alal pa rubi' ja ka-
jaw Jesucristo nkabij chewe, ja wi c'o
jun kach'alal ja matirajo' nutzuk ri'
tebana' tre chaka nq'ueje' chic checo-
jol como ma queri' ta ja paxbanem
kaya' chewe.
7 Ixix bien ewotak chi rjawaxic
chi nec'am ja rejemplo ja kaya' can
chewach como ajoj tok xokq'ueje'
ewq'uin xoksamaji.
8 Nojel ja xeya' chake ja katij jari'
katoj chewe. Congana xoksamaji chi
pa k'ij chi chak'a' chewi' ni majun nak
ta kaya' ta chi ekul ja nkatzukbej ki'.
9 Masqui ajoj yatal chake chi
nkac'utuj chewe ja noketobej pro ma
queri' ta kaban. Ja kaban, xoksamaji
utzc'a chi queri' neban ixix nec'am ja
rejemplo.
10 Como ja tok xokq'ueje' ewq'uin
kabij chewe: —Ja matirajo' nsamaji
matiwa' c'ari', xokche'e.
11 Como kac'axaj chi ec'o jujun
chewe ja xa nesak'orini, maticajo'
nesamaji, xa nquemin qui' cuq'uin
winak pa tak jay tok c'oli nbantaji.
12 Ja nebano queri', pa rubi' ja ka-
jaw Jesucristo nkabij chique in con-
gana nkaban recomendar chique chi
nesamaji nquetzuk qui', maquita síc'
ch'a'oj xtiqueban.
13 Ja c'a rixix wach'alal ma quixcos
ta chi rbanic ja rutzil.
14 Ja wi c'o jun ja matinimaj ja kabij
chipan ja carta ri' teya'a' cuenta tre,
tebana' tre chaka nq'ueje' chic checo-
jol utzc'a chi nq'uixi.
15 Pro ma teban ta tre cani'
ec'ulel, ja nrajo' tepaxbaj como arja'
kach'alal.

* * * * * * * * * *

16 Ja kajaw Jesucristo arja' nyowi
ja quicotemal, arja' xtuya' ta chewe
ja quicotemal nojel tiempo xa nak
ta npi chewij, xtiq'ueje' ta ewq'uin
ewanojelal.
17 Ja rutzil ewach nya' chewe ri'
anin ja rin Pablo nintz'ibani in nban
firmar chakaja' jari' eseguro chi
anin xintako'el ewq'uin. Niquirwari'
nbanon je'e tre ja ncarta, quewa'
rtz'ibaxic nbanon je'e tre nojel cani'
ja wari'.
18 Wach'alal, kas ta xtiq'ueje'e
ja rutzil rxin ja kajaw Jesucristo
ewq'uin ewanojel. Amén.

1 TIMOTEO

1 Anin in Pablo ntz'ibajel chawe ja
carta ri' Timoteo. Anin in apóstol
rxin ja Jesucristo. Jari' nsamaj ya'on
chwe rmal ja Dios ja To'onel kaxin
in rmal ja kajaw Jesucristo chakaja',
arja' ryukulbal kac'u'x.
2 Ja c'a ratat Timoteo at nc'ajol
chwach Dios. Ja rutzil ja nsipaj
ja Dios chake rachbil ja quicotemal
xin Dios ja tari' xtacochij más tre ja
katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.
Eje'e' ta xtiquipokonaj awach.

* * * * * * * * * *

3 Atat awotak ja xinbij can chawe
ja tok xinpeti wawe' pa Macedonia.
Ja xinbij can chawe chi ec'o jujun ja
tijonem nqueya' ma junan ta ruq'uin
ja cani' nkaya' ajoj in xinbij can chic
chawe chakaja' chi natq'ueje' can pa
Efeso chi nach'a' chique utzc'a chi ma
tiqueya' ta más.
4 In chakaja' xinbij can chawe chi
nabij chique chi ma tiqueya' ta ruk'ij
jule' historia in ojer tak tzij quixin ja
kati't kamama', jule' historia ja mta
q'uisic trij ja xa winak ewinakarsyon.
Nojel ari' mta noc wi'. In mta
rc'amonto chake tre ja más na nkan-
imaj ja nrajo' Dios chake chi nkaban
in nixtac'a tre ta chakaja' ja nq'uiyi ja
yukulbal kac'u'x ruq'uin.
5 Ja xintz'ibaj chawe ri' ja ngana
anin chi canojel ja kach'alal ncajo'
ta qui'. In ja nrajo' chi nawajo' awi'
quewari', c'o jun utzlaj anma awc'an,
ni majun nak ta nti'on pan awanma
in ni katzij wi' chi c'o yukulbal ac'u'x
ruq'uin ja Dios.
6 Pro ec'o jujun ja queya' can ja
nawajo' awi' in xesach rmal jule' tzij
ja mta noc wi'.
7 Congana nel quec'u'x trij chi
ncajo' nequitijoj ja winak tre ja ley
xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés.
Eje'e' ri' netzijoni pro xa ma cotak ta
ja nquibij in nixtac'a ch'obtajnak ta
cumal chakaja' ja tijonem ja nqueya'
chique ja winak.
8 Bien kotak chi ni utz wi' ja ley pro
wi utz rcojic nkaban.
9 Pro kotak chakaja' chi ja ley ma-
queruchap ja winak ja mta quil. Ja
neruchap ja ley cani' chique ja winak
ja mta quigana ruq'uin ja ley in ma-
tiquinimaj, in cani' chique ja ma-
tiquixbej qui' chwach ja Dios ja xa
más na il mac nqueban, in chique
chakaja' ja winak ja mta Dios pa
tak canma in mta quigana ruq'uin
ja rsamaj in chique ja nequicamsaj
quitata' quete' in chique canojelal ja
camsanela',
10 in chique achi'i' ja nemacun
cuq'uin ixoki', in chique achi'i' ja
nemacun cuq'uin cach tak achi'i',
in chique ja nequechap winak chi
nequilak'aj, in chique ja nebanowi
jolon tak tzij in chique canojel ja
tz'akol tak tzij. In canojel ja winak
ja xa itzel nquetz'at ja utzlaj tijonem
xin Dios eje'e' nechap rmal ja ley
chakaja'.
11 Jawa' utzlaj tijonem xa junan
ruq'uin ja utzlaj tzij xin Jesucristo
in Dios xuya' chwe ja nsamaj chi
nenya'a' rbixic ja utzlaj tzij. Ja utzlaj
tzij ja' nc'utu chikawach nak rbanic
ja Dios chi arja' congana utz in kas
nim ruk'ij. Ja Dios ruq'uin arja'
winakarnakto wi' ja quicotemal.

* * * * * * * * * *

12 Ja kajaw Cristo Jesús xuya' chwe
ja wachok'ak' chi nban ja rsamaj,
congana nmaltioxij tre como arja' c'o
rconfianza wq'uin in xuya' chwe chi
xinoc ajsamajel rxin.
13 Queri' xuban chwe masqui anin
nabey xa itzel xintzijon tre, xinban
pokon chique ja xeniman rxin in
xintz'uj. Pro ja Dios arja' xpokonaj
nwach como anin ma wotak ta ja xin-
ban como jari' tiempo ma nniman ta
ja Jesucristo.
14 In ja kajaw Jesucristo congana
xinrajo' masqui in aj'il in ajmac in
xuya' chwe chi yuke' nuc'u'x ruq'uin
in xwinakarsaj ja rajoben ri'il xin
Dios pa nc'aslemal como jari' nyataj

chawe ja tok nojel ac'u'x nanimaj ja Cristo Jesús.

15 Ja Cristo Jesús arja' pi wawe' chwach'ulew chi kato'ic ja rok aj'il ja rok ajmaqui'. Jari' tzij ni katzij wi' in yatal chique canojelal ja winak chi nquinimaj. In anin más na nim ja wil numac chiquewach canojelal.

16 Pro ja Jesucristo arja' congana xpokonaj nwach masqui in nimlaj aj'il in ajmac chiquewach canojelal ja winak. Arja' xucuy ja wil numac in jari' xc'utbej chiquewach ja winak chi c'o rpaciencia chi nerucuy ja raj'il ja rajmaqui'. Queri' xuban, xucuy ja wil numac jari' xc'utbej chi ni nerucuy wi' ja jule' chic nak xqueniman rxin ja nquewil na ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

17 Rmalari' tok nbij chewe, ni ta nkaban wi' respetar ja Dios in ni ta nkaya' wi' ruk'ij camic, chwak in chijutij. Ja Dios arja' nimlaj Rey chijutij, mta camíc trij, matitz'attaji, ruyon arja' Dios mchita jun queri' ta, mchita jun nk'i'owi ja rna'oj. Amén.

18 Timoteo, atat at cani' nc'ajol, congana nban recomendar chawe chi queri' naban ja cani' nuban jun utzlaj soldado, ma ticapuj ta ac'u'x chipan ja rsamaj Dios. Tiyuke' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ni taya'a' wi' cuenta tre ja tok ntzijoni ja Dios pan awanma. Cani' binto chawe ojer cumal ja kach'alal chi natoc jun ajsamajel rxin Dios. Ja quibij eje'e' Dios biyon chique. Ja c'a ri' ni turkaj wi' chawe, ma ticapuj ta ac'u'x.

19 Como ec'o jujun ja matiqueya' cuenta tre ja tok ntzijoni ja Dios pa tak canma, eje'e' ri' xa q'uisnak chic ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

20 Queri' queban ja Himeneo rachbil Alejandro rmalc'ari' tok xenujach pa ruk'a' ja Satanás chi nquetij ja rpokonal. Queri' xinban utzc'a chi ma itzel chi ta netzijon tre ja utzlaj tijonem ja rc'amonto ja rtzobal Dios.

2

1 Ja más rjawaxic chi nkaban wach'alal in congana nban recomendar chewe, kabana' orar pa quicuenta canojel ja winak in kamaltioxij tre ja Dios cumal.

2 Kabana' orar pa quicuenta rey in pa quicuenta chakaja' ja jule' chic k'etol tak tzij utzc'a utz kuc'axic nbani utzc'a mta síc' ch'a'oj nbani pa tak tinamit utzc'a chi nkaban respetar ja Dios in nekaban respetar ja winak chakaja'.

3 Ja Dios ja To'onel kaxin ja wi queri' nkaban arja' utz nokrutz'at in nquicot chakij.

4 Ja Dios arja' nrajo' chi canojelal ja winak netotaji in ncotakij ja utzlaj tijonem xin Jesucristo.

5 Como xa jun ja Dios in xa jun chakaja' ja nchomarsan kaxin chwa Dios ja rok winak, arja' Cristo Jesús ja xoc kach winak.

6 Arja' xujach ri' pa quek'a' ja winak chi camsaxi jari' xokrlok'bej kanojelal ja rok winak. Ja xuban ja Jesús, Dios ni rchominto wi' ja k'ij rxin in ya'on chic rbixic.

7 In rmalari' tok xincha'i chi xinoc apóstol rxin ja Jesucristo chi nya' rbixic. In yataj chwe chi xinbe cuq'uin ja ma e aj Israel ta chi quitijoxic. Jari' ni katzij wi', ja Jesucristo arja' rotak chi ni katzij wi', ma npayil ta. Ja tijonem ja xinya' chique jari' nak rbanic chi nyuke' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in nak rbanic ja utzlaj tzij ja rc'amonto.

8 Ja c'a ngana anin canojel ja rachi'i' nqueban ta oración xa bar ta tri' nquemol wi' qui'. Pro ja tok nqueyic quek'a' chicaj chi rbanic ja roración rjawaxic chique chi mta nti'on pa tak canma, rjawaxic chi mta ayewal in mta ch'a'oj pa tak canma.

9 In chique ja rixoki' chakaja' maxta tiquiyabej quek'ij tre ja quitziak ja nquecoj nixtac'a tre k'op k'ak'a'l chakaja' cani' tre ja nimak rjil. In chakaja' maxta xa rmal ya'bal quek'ij ja tok nqueban rbanic ja rpach'uxic quewi'.

10 Ja nqueban, tiquic'utu' ja cutzil chiquewach winak como ja nebini

chi cotak rwach ja Dios nijawari'
yatal chique chi nquec'ut.
11 Ja tok majtajnak rya'ic mensaje
ja rixoki' rjawaxic chi nquic'axaj, ni
majun tzij nqueban in e nimanela'
chakaja'.
12 Ja tok nquemol qui' ja kach'alal
anin matinya' lugar chique ja rixoki'
chi nqueya' mensaje nixtac'a neque-
ban ta mandar ja rachi'i', ni majun
tzij nqueban ja tok c'oli ja mensaje
nya'i.
13 Como ja Dios ojer xwinakarsaj
ja rachi nabey rbina'an Adán c'ac'ari'
xwinakarsaj ja rixok rbina'an Eva.
14 In chakaja' ma ja ta ja rAdán ja
ban engañar, ja' rixok ban engañar.
Ja tok bantaj engañar c'ac'ari' kaj
chipan ja il mac.
15 Ja quisamaj ja rixoki' quewari',
nequiq'uittzij ja tak cal in netotaji
ja wi matiqueya' can ja yukulbal
quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo, wi
c'oli ja rajoben ri'il xin Dios chique,
wi ch'ajch'oj ja quic'aslemal in bien
nquech'ob ja nqueban.

3

1 Ja wi c'o jun kach'alal nyarij chi
noc chajinel quixin ja kach'alal jari'
ni katzij wi' chi utzlaj samaj ja nyarij.
2 Pro ja rjawaxic tre quewari', utz
rc'aslemal, majun nak ta nchapbexi.
In ma e ca'i' ta ja rxjayil. Rjawaxic
chi bien nuch'ob ja nuban in nbạn re-
spetar. In nuya' quiposada ja ne'ekaj
ruq'uin ja c'o rjawaxic chique in bien
ncowini nertijoj ja kach'alal.
3 Ma tik'abar ta in ma banol ch'a'oj
ta. Ja rjawaxic tre c'o rpaciencia in
chakaja' maxta congana tel ruc'u'x
trij pwok.
4 In rjawaxic chakaja' chi rotak
nchomij ja nc'atzini pa rochoch in
nnimax cumal ja ralc'wal in nbạn re-
spetar cumal chakaja'.
5 Como ja wi maticowini nchomij
ja nc'atzini pa rochoch arja' ¿nak
moda ncowini nerchajij ja tinamit
rxin Dios?
6 Ja wi c'o jun c'a ma jaru' ta tiempo
tinimaj ja Jesucristo jari' mta moda
xqueruc'aj ta ja kach'alal como chaka
jalal nuya' ruk'ij in nkaji pa juicio ja
cani' xuban ja diablo.
7 Ja nuc'an quixin ja kach'alal
rjawaxic chi nbạn respetar cumal
ja winak ja ma quiniman ta ja
Jesucristo utzc'a ma itzel ta nbix tre
utzc'a chi matichap rmal ja diablo.

* * * * * * * * * *

8 In queri' chique ja diácono
chakaja' rjawaxic chi utz ja
quic'aslemal utzc'a chi nebạn re-
spetar. Ja tok netzijoni tiquibij ja
ni katzij wi', maxta junwi' nquibij
jutij in junwi' chic nquibij chic jutij.
Ma quek'abar ta. In chakaja' maxta
congana tel quec'u'x trij pwok in utz
rch'aquic tiquibana'.
9 Rjawaxic chi nquinimaj ja
rk'alasan ja Dios chikawach tre nojel
ja rc'amonto Jesucristo in ni nqueya'
wi' caso tre tok ntzijoni ja Dios pa tak
canma.
10 Rjawaxic chi utz ntz'ati ja
quic'aslemal, ja wi queri' utz ne'oc
diácono.
11 In chique ja rixoki' chakaja'
rjawaxic chi utz ja quic'aslemal
utzc'a chi nebạn respetar in ma
e banol molon tak tzij ta in bien
nquech'ob ja nqueban in ni nqueban
wi' cumplir ja nbix chique.
12 Ja diácono rjawaxic chi ma e ca'i'
ta ja quixjayilal in cotak nequipaxbaj
ja calc'wal in nquichomij ja nc'atzini
pa tak cochoch.
13 Como ja diácono wi utz nqueban
tre ja quisamaj más na nyạ' quek'ij in
más na nq'uiyi ja yukulbal quec'u'x
ruq'uin ja Cristo Jesús in rmalari' ma-
tiquixbej qui' netzijon cuq'uin winak.

* * * * * * * * * *

14 Anin nwajo' ninbe awq'uin
chanim pro maxla c'amalo xquinekaji
in rmalari' tok ntakel ja carta
awq'uin ri'.
15 Queri' nban utzc'a chi nawotakij
nak rjawaxic tre ja quic'aslemal ja
tinamit xin Dios, eje'e' ri' ja riglesia
rxin ja c'aslic Dios. Como ja quisamaj
eje'e' nqueban cuenta ja utzlaj tzij xin
Jesucristo in matiqueya' lugar chique

ja winak ja nec'utu chic jule' tijonem
ja junwi' chi na.
16 Ni katzij wi' chi congana nim
ruk'ij ja rk'alasan chikawach ja Dios
tre nojel ja rc'amonto ja Jesucristo.
Quewa' ja rk'alasan chikawach ri'. Ja
Dios q'ueje' wawe' chwach'ulew, xoc
kach winak. K'alasax rmal ja rEspíritu Santo chi ni katzij wi' nojel ja
xbij tok q'ueje' wawe'. In tz'at cumal
ja ángel. Ya' rbixic chique ja winak
pa tak nación je'e. In ec'oli chique ja
winak nojel rwach'ulew quinimaj. In
jote' pa gloria chila' chicaj. Queri' ja
rk'alasan chikawach ja Dios.

4

1 Pro ni k'alaj wi' ja nbij ja rEspíritu
Santo chi nerila' na jun tiempo ja
tok ec'oli ja nqueya' can ja utzlaj ti-
jonem xin Jesucristo. Eje'e' nebạn na
engañar cumal ja ritzel tak espíritu
in nquinimaj jule' itzel tak tijonem
quixin demonio.
2 Jawa' tijonem nya'i cumal jule'
winak ja xa caca' quipalaj, xa e tz'akol
tak tzij in matiti'on chique ja ritzelal
nqueban.
3 Jawa' winak nquibij chi xajan
natc'ule'e in nquibij chakaja' chi c'o
je'e ja xajan nti'i. Queri' nquibij pro ja
Dios arja' tz'ucarsyon nojel chi nkati'
in nrajo' chi nkamaltioxij tre. Jari'
nrajo' chake ja yukul kac'u'x ruq'uin
ja kotak ja utzlaj tijonem xin Jesu-
cristo.
4 Como nojel ja nkati' arja' Dios
tz'ucarsyon in ni utz wi' nojelal ja
rtz'ucarsan ja Dios. Rmalc'ari' tok ma
yatal ta chakij nkabij chi xajan nti'i.
Ja yatal chakij kati'a' in kamaltioxij
tre ja Dios.
5 Como ja Dios arja' nuban bende-
cir ja nkati' rmal ja rtzobal nkanataj
in rmal chakaja' ja roración nkaban.

* * * * * * * * * *

6 Jawa' ja xintz'ibaj ri' wi xque'atijoj
ja kach'alal tre jari' at jun utzlaj
ajsamajel rxin ja Jesucristo. In
natq'uiy más rmal ja rtzobal Dios
ja rc'amonto ja yukulbal kac'u'x
ruq'uin ja Jesucristo jari' ja utzlaj
tijonem animan.
7 Pro ma taya' ta ruk'ij ja jule' his-
toria ja xa winak ewinakarsyon nix-
tac'a ja ta ja rojer tak tzij ja nquibij
rija' ja mta rc'amonto chake. Ja na-
ban quewari', ni tatijoj wi' awi' tre ja
nrajo' ja Dios chawe chi naban.
8 Ja chique winak ja ne'etz'ani tok
nquitijoj pon qui' c'oli noc wi' pro
jari' xa nk'axi. Pro ja tok natijoj awi'
tre ja nrajo' ja Dios chawe chi naban
jari' c'oli noc wi' pro matik'axi como
c'oli noc wi' tre ja kac'aslemal wawe'
chwach'ulew in tre chakaja' ja utzlaj
c'aslemal ja xtekawila' na chila' chi-
caj.
9 Jawa' ja xintz'ibaj ri' ni katzij wi'
in yatal chique canojelal ja winak chi
nquinimaj.
10 Rmalc'ari' tok nkaban ja rsamaj
Dios in nkatij rpokonal rmal como
bien kotak chi ja Dios arja' ni nokruto'
na wi' in rmalc'ari' nokquicoti in kay-
ben. Arja' Dios c'aslic Dios in neruto'
canojelal ja winak pro arja' más na
To'onel kaxin ja yukul kac'u'x ruq'uin
ja Jesucristo.

11 Nojel awa' ja xintz'ibaj ri' jari'
rjawaxic chi ne'atijoj ja kach'alal tre
in nabij chique chi nquinimaj.
12 Ja winak maxta ma catquinimaj
ta xa rmal ja c'a at c'ajol na. Pro ja na-
ban, tac'utu' ja rawutzil chiquewach
ja kach'alal in ja naban quewari', ni
utz wi' nojel ja nabij in nojel ja naban
chiquewach ja winak. In chakaja'
tiq'ueje'e ja rajoben ri'il xin Dios pan
ac'aslemal, ja rEspíritu Santo ni ta
arja' wi' xtuc'an awxin, ni tiyuke' wi'
ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in ni ta
ch'ajch'oj wi' ja rawanma.
13 Anin ninbe na awq'uin pro ja
nwajo' chawe, ni tasiq'uij wi' ja rt-
zobal Dios chiquewach ja kach'alal
tok nquemol qui', tayukba' quec'u'x
in ne'atijoj.
14 Ma tatz'ila' ta tabana' cuenta ja
rutzil ja yatajnak chawe rmal ja Dios
tokori' tok ja ranciano xe'uc'ax rmal
ja Dios in queya' quek'a' pan awi'

tokori' yataj chawe ja rutzil rmal ja
Dios chi natoc jun ajsamajel rxin.
15 Jawa' ja xintz'ibaj ri' nojel
awanma tabana' utzc'a canojel ja
winak nqueya' cuenta chawe chi
rmajon q'uiyem ja yukulbal ac'u'x
ruq'uin ja Jesucristo.
16 Tabana' cuenta ja rac'aslemal in
tabana' cuenta ja tijonem ja naya'
chique ja winak chakaja'. Nojel ja
xintz'ibaj chawe maxta taya' can. Ja
wi queri' naban nattotaji chijutij in
netotaji chakaja' ja nec'axani ja utzlaj
tijonem ja naya' chique.

5

1 Ja wi c'oli ja ma utz ta nqueban
ja ta'i' tach'a'a' chique pan ekal, ma
que'ach'olij ta, tabana' chique e cani'
atata'. In chique ja c'ajola' tabana'
chique e cani' awach tak alaxic.
2 In chique ja nani' tabana' chique e
cani' ate'. In chique ja xtani' chakaja'
tabana' chique e cani' awana', ni ma-
jun nak ta nach'ob kaj chiquij pan
awanma.
3 Que'ato'o' ja malcani' ja recamnak
chic cachajilal ja ni katzij wi' chi mta
nto'o quixin.
4 Pro wi c'o jun malca'n ec'o ral
owi ec'o riy rumam eje'e' ri' queto'o'
rxin, tiquilij tic'uxla'aj. Rjawaxic
chi nurkaj chique chi eq'uittzinto in
rmalari' tiquiya'a' rjil rc'axel chique
ja quitata' quete' jari' nquic'utbej chi
c'oli ja Dios pa tak canma. Ja wi
queri' nqueban utz nerutz'at ja Dios
in nquicot chiquij.
5 Ja malca'n ja ni katzij wi' chi mta
nto'o rxin quewa' nuban ri', nyuke'
ruc'u'x ruq'uin ja Dios in ni nuban wi'
oración chi pa k'ij chi chak'a'.
6 Pro ja malca'n ja wi xa nuch'ob
ja quicotemal xin rwach'ulew arja'
camnak chwa Dios.
7 Tabij chique ja malcani' chi
nquinimaj ja xintz'ibaj ri' utzc'a ni
majun nak ta nechapbexi.
8 Rjawaxic chi ne'ato' ja rawach'alal
in más chi na rjawaxic chi ne'ato' ja
rec'o pan awochoch. Ja wi c'o jun
maqueruto' ja rch'alal jari' nc'utbej
chi mta ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin
ja Jesucristo, arja' más na lawulo'
chiquewach ja winak ja ma quini-
man ta ja Jesucristo.
9 In chique ja jule' chic malcani'
ja necha'i chi xajutij ne'oqui chi
nesamaj pa quicuenta ja kach'alal
rjawaxic chi c'o chic sesenta quijuna'
in xa e jujun ja quichajilal ecamnak.
10 In rjawaxic chi nbix chique chi e
utzlaj tak ixoki' in utz quiq'uittzixic ja
cal quibanon, in quiya'on quiposada
ja c'o rjawaxic chique, in ma
quipokonan ta quilixic ja kach'alal
cani' tre ja ch'ajoj cakan, in equito'on
ja quitijon rpokonal in congana
quic'utun ja cutzil chiquewach ja
winak.
11-12 Pro maxta que'acha' ja mal-
cani' ja ma e rija' ta como eje'e'
nquibij chi xajutij ne'oqui chi ne-
samaj pa quicuenta ja kach'alal in
nquibij chi maquec'ule' chic pro
chaka jalal tok nquech'ob chi nqueya'
can ja samaj in nec'ule' chic jutij.
Jari' il mac nqueban como quibij chi
nesamaji in quibij chi maquec'ule'
chic.
13 In chakaja' xa neyojtaji, xa nebin
chi tak jay. In ma ruyon tari' nque-
ban pro nqueban molon tak tzij in
chakaja' nquemin qui' cuq'uin winak
pa tak jay ja tok c'oli nbantaji, ne'eli
nquibij jule' tzij ja ma yatal ta chique
chi nquibij. Ja tzij nqueban xa ch'a'oj
rc'amonto.
14 Rmalari' tok nbij chawe, ja ngana
anin quec'ule'e ja malcani' ja ma e
rija' ta in queq'uittzini in tiquichajij
chi utz ja cochoch in maxta tiqueya'
lugar chique ja winak ja netzelan
kaxin chi nokquitzijoj.
15 Como ec'oli ja malcani' eje'e'
quiya'on can ja utzlaj c'aslemal, xa
e'uc'an chic rmal ja Satanás.
16 Wi c'o jun kach'alal achi owi ixok
ec'o rch'alal ixoki' malcani' jari' yatal
trij chi neruto', mta moda xqueruya'
ta chi rukul ja riglesia utzc'a ja rigle-
sia ncowini neruto' ja malcani' ja mta
nto'o quixin.

17 Ja ranciano ja nechajini chi utz
ja kach'alal eje'e' yatal chique chi
congana lok' nena'i. In más chi na
rjawaxic chi queri' nban chique ja
xajutij quimajon samaj tre ja rbixic
ja utzlaj tzij xin Jesucristo in tre ja
nequitijoj ja kach'alal.
18 Como cani' nbij ja rtzobal Dios
quewari': —Mta moda xticoj ta qui-
bozal ja wacax tok quimajon rch'ayic
ja trigo, ne'e. In nbij chic jutij que-
wari': —Ja rajsamajel ni yatal wi' tre
chi ntoji. Queri' nbij.

19 In chique ja ranciano wi c'o quil
nbixi ja wi xa jun nbini chi c'o quil
jari' ma tanimaj ta. Rjawaxic chi e
ca'i' owi e oxi' nebini chi c'o quil.
20 Pro jun anciano wi katzij chi
c'o ril nuban in wi ni nuban wi'
tach'a'a' tre pro chiquewach canojel
ja kach'alal. Queri' naban utzc'a ja
jule' chic nquixbej qui'.
21 Jawa' ja xintz'ibaj ri' taya'a' pa
cuenta in congana nban recomendar
chawe maxta jun utz in jun itzel ta
natz'at. In jawa' ja xinban recomen-
dar chawe ri' Dios nutz'at in nutz'at
chakaja' ja kajaw Jesucristo e rachbil
ja ángel ja recha'on rmal.
22 Ma que'aban ta nombrar ja
kach'alal tre ja obra xin Dios ja wi ma
awotak ta nak rbanic ja quic'aslemal
como chaka jalal c'o jun quil nque-
ban in atat jun natijkalen cuq'uin.
Tabana' cuenta ja rac'aslemal tre
nojel ja naban.

23 Como ja ratat tri' tri' natyawaji
rmalari' ja tok nbij chawe, maxta xa
ruyon raxya' ja natij pro tatija' jutz'it
vino chakaja' xin apan.

24 Ec'oli winak ja ni k'alaj wi' ja quil
nqueban in jari' nek'alasani chi nekaj
chipan ja juicio. Pro ec'o jule' chic ja
ma k'alaj ta ja tok nqueban ja quil,
c'amalo nech'obtaji.
25 In queri' chique chakaja' ja utzlaj
tak winak, ec'oli chique ja ni k'alaj wi'
ja rutzil nqueban in ec'o jule' chakaja'
ja ni majun nnabexi tok nqueban
ja rutzil pro nerila' na jun k'ij tok
xquek'alajini.

6

1 Ja kach'alal ja rec'o quipatrón
rjawaxic chi nequeban respetar
utzc'a chi ma itzel ta ntz'ati ja Dios
cumal in ma itzel ta nbix tre ja utzlaj
tijonem xin Jesucristo.
2 In masqui quiniman chic ja
Jesucristo ja quipatrón pro maxta
tiquech'ob chi ma rjawaxic ta chi
nequeban respetar xa rmal chi e
kach'alal chic. Pro ja ta nqueban, más
chi ta na utz nqueban tre ja samaj
como e kach'alal chic ja quipatrón
in ne'ajo'x rmal ja Dios. Jawa' ja
xintz'ibaj ri' que'atijoj ja kach'alal tre
in que'abana' animar chi nquinimaj.

* * * * * * * * * *

3 Wi c'o jun ja junwi' chi na ti-
jonem nuya' chique ja kach'alal in
mta rgana ruq'uin ja utzlaj tijonem
xin Jesucristo ja rc'amonto ja utzlaj
c'aslemal
4 jari' xa nuya' kaj ruk'ij ruyon
pro ni majun rotak. Arja' xa yojtaj-
nak ja rna'oj in tok ntzijoni cuq'uin
ja winak ma nojel ta ruc'u'x ntzi-
joni, xa ch'a'onem nrajo'. In jari'
nuban rc'amonto ch'a'oj, quiakarem,
tz'ujunem in tzelan tak ri'il.
5 Ja nbano queri' ni ch'a'oj wi'
nrajo', xa yojtajnak rna'oj rmal ja
ritzelal. Arja' ma rotak ta ja utzlaj
tijonem xin Jesucristo, xa por interés
nnimaj ja rtzobal Dios, ja nuch'ob
arja' ch'ecbal pwok. Ja nbano queri'
ma tawachbilaj ta.
6 Ni katzij wi' chi congana nim ja
nkach'ec ja tok nkanimaj ja rtzobal
Dios pro ja wi ok conforme ruq'uin ja
c'o kuq'uin.
7 Como ja tok xokalaxi ni majun
kac'amonto in tok xkocami ni majun
nkac'amel chakaja'.
8 Ja wi c'oli nkatij in wi c'o katziak
xa ruq'uin ari' koquicoti.
9 Pro ja winak ja c'o quigana chi
nebiyomiri eje'e' ma c'ayew ta nekaj
pa il mac rmal ja congana nqui-
yarij ja pwok cani' nuban jun chicop
tok nbe pa trampa. Congana q'uiy
rwach ja nquiyarij ja mta rc'amonto
in rmalari' tok congana rpokonal

nquetij rmal. Ja nquiyarij xajutij nyojtaji ja quic'aslemal rmal.

10 Como ja tok congana nel ac'u'x trij ja pwok tri' npi wi' nojel rwach ja ritzelal. In ec'oli queri' queban, quiyarij ja pwok in rmalari' tok queya' can ja utzlaj tijonem xin Jesucristo in queyon queya' qui' chipan ja rpokonal.

* * * * * * * * * *

11 Pro atat Timoteo at ajsamajel rxin ja Dios, maxta queri' taban atat. Ja naban quewari', nac'ut ja rawutzil chiquewach ja winak, taya'a' ruk'ij ja Dios in tiyuke' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, tiq'ueje'e ja rajoben ri'il xin Dios pan ac'aslemal, tiq'ueje' apaciencia in maxta taya' ak'ij.

12 Tatija' ak'ij chi rbixic ja utzlaj tijonem xin Jesucristo. Maxta taya' can ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij como ja Dios arja' xuya' chawe chi nawil ja utzlaj c'aslemal in e q'uiy ja winak xak'alasaj chiquewach chi c'o yukulbal ac'u'x ruq'uin, jari' buena xaban tok xaban queri'.

13-14 Jawa' ja xintz'ibaj chawe ri' tanimaj, ma taq'uex ta ja utzlaj tijonem, maxta tich'a'i. Jawa' ja xinban recomendar chawe ri' Dios nutz'at, arja' Yo'l c'aslemal in nutz'at ja Jesucristo chakaja', arja' bien xk'alasaj chwach ja Poncio Pilato chi c'oli ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios. Quirtari' naban ja cani' xinban recomendar chawe in ni ta quirwari' amajon rbanic ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo.

15 Ja Dios arja' nutakto na ja Jesucristo ja tok xterila' ja k'ij rxin. Arja' Dios ruq'uin winakarnakto wi' ja quicotemal, mchita jun queri' ta ja cani' arja', congana nim ruk'ij, arja' Rey quixin nimak tak rey, Jefe quixin nimak tak jefe.

16 Ruyon arja' mta camíc trij, ni pa sakil wi' c'o wi', majun nak ta ncowini ntiloc ruq'uin. Ni majun nak ta tz'atyon ta rxin in ni mta wi' ntz'ato rxin. Ni ta xtiya' wi' ruk'ij in ni ta xtinatax wi' ja nimlaj poder ja c'o pa ruk'a'. Ni ta quirwari' xtiban tre camic, chwak in chijutij. Amén.

17 Tabij chique ja biyoma' chi ma tiqueya' ta quek'ij, maxta tiyuke' quec'u'x ruq'uin ja quibiyomal como ja biyomal mta yukulbal c'uxlal rc'amonto. Mejor tiyuke' quec'u'x ruq'uin ja c'aslic Dios. Nojel ja c'o chwach'ulew Dios tz'ucarsyon, congana q'uiy rwach utzc'a chi nokquicot rmal.

18 Tabij chique chakaja' chi ni tiquic'utu' wi' ja cutzil chiquewach winak. Tiquipokonaj quewach ja c'o rjawaxic chique, quequito'o'.

19 Ja wi queri' nqueban jari' noc rq'uexwach ja quibiyomal cani' rsimiento'il jun jay nquetic ja c'o rseguro in nequila' na chijutij ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

* * * * * * * * * *

20 Timoteo, ja nwajo' anin chawe chi congana naban cuenta ja utzlaj tijonem ja ban recomendar chawe. Maxta taya' caso chique ja winak ja nqueya' jun tijonem ja mta rc'amonto in mta noc wi', eje'e' xa nquech'a' ja utzlaj tijonem. Eje'e' nquibij chi congana cotak pro ja cotak mta noc wi'.

21 Ec'oli ja queya' caso chique xesa̱ch rmal in queya' can ja utzlaj tijonem xin Jesucristo.

Kas ta xtiq'ueje'e ja rutzil xin Dios awq'uin. Amén.

2 TIMOTEO

1 Anin in Pablo ntz'ibajel chawe ja carta ri' Timoteo. Anin in apóstol rxin ja Jesucristo. Jari' nsamaj ya'on chwe rmal ja Dios. Arja' xinrucha' chi nenya'a' rbixic ja utzlaj c'aslemal ja nuya' ja Cristo Jesús chique ja nyuke' quec'u'x ruq'uin.

2 Atat Timoteo at nc'ajol chwach Dios in lok' natnuna'. Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari' xtacochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo. Eje'e' ta xtiquipokonaj awach.

* * * * * * * * * *

3 Anin ni nban wi' oración pan acuenta chi pa k'ij chi chak'a', ni naturkaj wi' chwe in tok naturkaj chwe ni nmaltioxij wi' tre ja Dios amwal. Arja' Dios anin in ajsamajel rxin, ni nya'on wi' caso tre tok ntzijoni ja Dios pa wanma cani' queban chakaja' ja wati't nmama' ojer.

4 In nurkaj chwe chakaja' tok xinawok'ej tokori' tok xinelto awq'uin in rmalari' congana ngana nutz'at chic jutij ri' kawach awq'uin utzc'a congana chi na xquinquicoti amwal.

5 In chakaja' nurkaj chwe chi ni katzij wi' chi c'oli ja yukulbal ac'u'x ruq'uin ja Dios cani' tre ja rawati't Loida in tre ja rate' Eunicia eje'e' yuke' quec'u'x nabey ruq'uin ja Dios. In bien wotak chi yukul ac'u'x atat ruq'uin chakaja'.

6 Rmalari' ja nwajo' chawe chi ni naban wi' cuenta tre ja rutzil ja yatajnak chawe rmal ja Dios tokori' tok xinya' nuk'a' pan awi' in yataj chawe chi xatoc jun ajsamajel rxin ja Dios.

7 Como ja rEspíritu Santo ja yatajnak chake rmal ja Dios ma ja ta xbeben ri'il rc'amonto chake pro quewa' rc'amonto chake ri', nuya' kachok'ak', nuya' ja rajoben ri'il xin Dios pa tak kac'aslemal in nuya' chake chi bien nkach'ob ja nkaban.

8 Rmalari' nbij chawe, maxta q'uixbal tana' ja naya' rbixic ja Jesucristo. Ja camic in preso rmal ja rtzobal Dios, maxta q'uixbal tana' mwal anin chakaja'. Ma tapokonaj ta c'a ja npi je'e chawij rmal ja ramajon rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo pro ja rawachok'ak' ja yatajnak chawe rmal ja Dios xa ruq'uin ari' nacoch' nojelal.

9 Ja Dios arja' xokruto', xokrucha' chi nkaban ja nrajo' chake chi nkaban pro ma rmal ta chi c'o ta kach'ecbej tok xuban queri' chake, xa rmal ja rchomarsanto ojer in rmal ja rutzil arja' tok xuya' chake. Jari' nij ojer wi' rchomarsanto ja tok maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew tok xchomarsaj chi nutakto ja Cristo Jesús chi kato'ic.

10 In ja rchomarsanto ojer jari' rk'alasan chic camic jari' tok xutakto ja Jesucristo ja To'onel kaxin. Ja Jesucristo arja' xkajsaj rchok'ak' ja camíc in ja utzlaj tzij ja rc'amonto jari' xk'alasbej nak rbanic ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

11 In rmal ja utzlaj tzij xin Jesucristo chewi' tok xincha'i chi xinoc apóstol rxin chi nya' rbixic in yataj chwe chi xinbe cuq'uin ja winak ja ma e aj Israel ta in jari' utzlaj tzij xentijoj tre.

12 Rmalari' tok inc'o chipan ja rpokonal camic pro ma q'uixbal ta nna' como anin bien wotak rwach chok q'uin yukul wi' nuc'u'x in bien wotak chakaja' chi arja' ni ninruban wi' cuenta tre nojelal ja njachon pa ruk'a'. Wotak chi niquirwari' nuban chwe in niquirwari' rbanon chwe ja tok xtipi chic jutij.

13 Ja utzlaj tijonem ja xinc'ut chawach jari' ocnak abase chi quitijoxic ja winak, maxta taya' can in ni ta nyuke' wi' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ni ta nq'ueje' wi' ja rajoben ri'il xin Dios pan ac'aslemal como jari' rc'amonto chake ja Cristo Jesús ja yukul kac'u'x ruq'uin.

14 Tabana' cuenta nojel ja ban recomendar chawe rmal ja Dios, ja rE-

spíritu Santo arja' ni c'o wi' kuq'uin,
arja' ta xcatto'owi chi rbanic cuenta.
15 Atat awotak chi canojel ja rec'o
pa rcuenta ja departamento Asia
eje'e' ma xinqueto' chi ta pro xin-
queya' can cani' chique Figelo in
Hermógenes.
16 Pro ja Onesíforo arja' ma queri'
ta xuban chwe chewi' tok nwajo' chi
ja kajaw Dios xtipokonan ta quewach
ja rfamilia. Ja Onesíforo q'uiylaj mul
xyukba' nuc'u'x in ma q'uixbal ta
xuna' mwal chi inocnak preso.
17 Cani' xuban tok xurkaj wawe'
pa Roma arja' congana xocla' il chi
ncanoxic in xinruwil na chi puersa.
18 Ja kajaw Dios xtipokon ta rwach
ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo. Atat
bien awotak chi congana xokruto'
chakaja' tok xokq'ueje' pa Efeso.

2

1 In atat nc'ajol, tacoch'o' awach
chipan ja rutzil xin Dios ja rc'amonto
ja Jesucristo.
2 Ja tijonem ja nya'on chawe e q'uiy
ja xec'axani. Ja nwajo' chawe tabana'
chic recomendar ja tijonem chique
jule' chic achi'i' ja c'ol aconfianza
cuq'uin, jule' achi'i' ja bien necowini
nequitijoj chic jule' winak tre.
3 Tacoch'o' ja rpokonal como
atcha'on rmal ja Jesucristo chi natoc
at cani' jun soldado rxin.
4 Ja soldado tok nq'ueje' chipan ja
rejército mta moda xtucoj ta jun ne-
gocio como rjawaxic chi nnimaj ja
nbano mandar rxin.
5 In tre jun achi ja rcojon ri' chipan
jun tz'anem, ja wi matuban ja cani'
nrajo' ja tz'anem chi nuban jari'
matuch'ec ja premio, xa nlasaxi.
6 In queri' tre jun ajchonla' chakaja'
ni c'o wi' ruk'a' tre ja rtijco'm ja tok
nwachini.
7 Tach'obo' chi utz ja xintz'ibaj
chawe ri', ja c'a kajaw Jesucristo
xtuya' na chawe chi nch'obtaj amwal
nojel.
8 Ni turkaj wi' chawe ja Jesucristo
arja' c'astaji chiquicojol ja camnaki',
arja' riy rumam can ja rojer rey
David. Jawa' ja utzlaj tzij xin Jesu-
cristo ja nmajon rbixic
9 in congana ntijon ja rpokonal
rmal. In camic inbac'on pa cadena
rmal, banon chwe in cani' jun itzel
achi. Pro ja rtzobal Dios ni ma tz'apal
ta wi'.
10 In cumal ja recha'on rmal ja
Dios anin ncoch' nojel ja rpokonal
utzc'a chi eje'e' nquewil ja totajem
ja rc'amonto ja Cristo Jesús chake ja
yukul kac'u'x ruq'uin utzc'a chi ny-
ataj na chique ja gloria xin chila' chi-
caj pro ni chijutij.
11 Jawa' ja xtintz'ibaj chawe ri' ni
katzij wi': —Ja Jesucristo arja' cam
pa kacuenta. Ja wi xa jun kabanon
ruq'uin, wi kaya'on can chic ja kil
kamac jari' nokc'ase' na ruq'uin.
12 Ja wi nkacoch' ja rpokonal ja
xtipi chakij jari' xko'oc rach k'etol tak
tzij ja Jesucristo. Ja wi nkapokonaj
nkabij chi okc'o pa rcuenta arja' nbij
na chake chakaja' chi ma ok rxin ta.
13 Masqui ajoj matikaban cumplir
ja katzobal nkabij pro arja' ni nuban
wi' cumplir ja nbij. Como arja' ni
rxin wi' chi ni nuban wi' cumplir ja
rtzobal.

* * * * * * * * * *

14 Jawa' ja xintz'ibaj ri' ni tanataj
wi' chique. In quewa' xtaban re-
comendar chique ri': —Maxta teban
ch'a'oj xta rmal jule' tijonem ja mta
rc'amonto, Dios rotak ja nbij chewe
ri', xcatche' chique. Como jari' ti-
jonem mta noc wi', ja nec'axani xa
neyojtaj rmal.
15 Tatija' ak'ij tre ja samaj xin Dios
ja yatajnak chawe, utz tabana' tre
utzc'a ja Dios utz nutz'at ja samaj
naban. Kas rubey tabana' chi rco-
jic ja utzlaj tijonem ja rc'amonto ja
Jesucristo. Ja wi queri' xtaban jari'
mataya' aq'uix.
16 Maxta taya' caso chique ja
winak ja neyowi ja tijonem ja mta
rc'amonto in mta noc wi' como eje'e'
xa jani' nebe más chipan ja ritzelal.
17 Ja ritzel tijonem nqueya' nojel
nbe wi', npaxij ri' cani' jun itzel yobil

nbe pa nim. Queri' queban ja Himeneo in Fileto.
18 Eje'e' sach quina'oj, queya' can ja utzlaj tijonem. Ja nquibij eje'e' chi yatajnak chic chake chi okc'astajnak chic in mchita jun k'ij xtekila' ta ja xkoc'astaj chi ta jutij, neche'e. Cumal eje'e' ec'oli ja kach'alal yojtaji ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
19 Pro ja chake ajoj ja yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ja rbanon ja Dios chake ok cani' jun jay bien tiquili ja rsimiento'il in mta yojtajic trij in cani' tz'ibtal chwach ja rsimiento'il quewari': —Ja kajaw Dios arja' rotak quewach ja winak nak chique ja katzij chi e rxin. In chakaja' cani' tz'ibtali: —Canojel ja winak ja nquibij chi e xin Cristo rjawaxic chi nqueya' can ja ritzelal, ne'e.
20 Q'uiy rwach ja wa'bal ja c'o chipan jun nimlaj jay. C'oli congana nimak ruk'ij cani' tre oro ocnak owi plata. In c'oli ja wa'bal chakaja' ja ma kas ta nimak ruk'ij cani' tre che' ocnak owi ulew.
21 Ja wi c'o jun nparti'ij ri' chi matuban ja ritzelal arja' noc jun ajsamajel ja nim ruk'ij, junan ruq'uin ja wa'bal ja nimak ruk'ij. Arja' parti'in chi nuban ja samaj ja congana nc'atzin tre ja rajaw. Arja' ncowini nuban ja rutzil xa nak ta ja najo'x tre chi nuban.

22 Rmalari' nbij chawe, tabana' cuenta ja rac'aslemal como ec'oli chique ja c'ajola' ni c'o wi' itzel tak na'oj nwinakar pa tak canma in e q'uiy chique nqueya' qui' tre. Pro maxta queri' taban atat. Ja naban quewari', nac'ut ja rawutzil chiquewach ja winak, ni tiyuke' wi' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo in tiq'ueje'e ja rajoben ri'il xin Dios pan ac'aslemal. In xa jun tabana' cuq'uin ja c'o utzlaj tak anma cuc'an ja ni nqueya' wi' ruk'ij ja Dios.
23 Maxta taya' caso tre ja tzij ja mta rc'amonto in mta noc wi' como bien awotak chi xa ch'a'oj rc'amonto.
24 Pro jun ajsamajel rxin ja kajaw Jesucristo arja' ma ajch'ola' ta. Ja nuban ja rajsamajel rxin Dios ekal nerchomij canojelal. Arja' bien ncowini nertijoj ja kach'alal in c'o rpaciencia.
25 Ja tok ec'oli nech'a'o rxin arja' nuch'ob chiquewach pan ekal, ma pan ayewal ta. Queri' nuban como chaka jalal maxla Dios nuya' chique chi nqueq'uex ja quina'oj in nqueya' can ja ritzelal in ncotakij ja utzlaj tzij xin Jesucristo.
26 In maqueban chic engañar rmal ja diablo in netotaj pa ruk'a' como ja diablo erchapon utzc'a chi nqueban xa nak ta ja c'o rgana chique chi nqueban.

3

1 In rjawaxic chi nawotakij ja xtintz'ibaj chic ri' tre ja q'uisbal rwach'ulew congana rc'ayewal rc'amonto.
2 Treri' tiempo quewa' quibanic ja winak ri', xa eje'e' nquilok'ok'oj kaj qui' queyon, congana nel quec'u'x trij ja pwok in congana nqueya' quek'ij chakaja', kas e nimak nquena' kaj. In chakaja' xa itzel netzijoni, maquequinimaj quitata' quete', matiquimaltioxij ja rutzil nban chique, xa e itzel tak winak chwa Dios.
3 Eje'e' matiquipokonaj quewach ja winak, ni maquecuyun wi', nqueban jolon tak tzij, xa ja' chic ja ritzelal c'ayon quixin, e c'a'ni' in nojel ja utz xa itzel neche' tre.
4 Eje'e' nequitzujuj can ja camigo chipan ja rc'ayewal in matiquech'ob nquemin qui' chipan ja rc'ayewal chakaja'. Congana e nimak nquena' in más na ncajo' ja quicotemal xin rwach'ulew chwach ja ncajo' ja Dios.
5 Nepeti pa tak culto pro xa matiquinimaj chi ja Dios nuya' poder chake ja rok winak chi nkaq'uex ja kana'oj. Eje'e' ri' winak maxta tacoj awi' cuq'uin.
6 Como ec'oli chiquicojol ja nquicanoj nak nqueban chi nebe je'e cuq'uin ixoki' chi cochoch nequibana' engañar. Ja rixoki' xa

matiquech'ob ja nqueban, congana pokon nquena' pa tak canma rmal ja quil quemac in chaka nak ta chi tijonemal nel quec'u'x trij.

7 Eje'e' ni nel wi' quec'u'x trij ja tijonem je'e pro ni maticotakij wi' ja utzlaj tijonem xin Jesucristo.

8 Ja rachi'i' ja nebe cuq'uin ja rixoki' eje'e' ni nquech'a' wi' ja utzlaj tijonem ja cani' queban ojer ja Janes in Jambres tok quech'a' tre ja Moisés ja xbij chique. Xa yojtajnak quina'oj rmal ja ritzelal, ni k'alaj wi' chi mta ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

9 Pro ma chijutij ta nenimax cumal ja winak, xa neya' can in canojel ja winak xtiqueya' cuenta chique chi ja tijonem nqueya' mta noc wi' in mta rc'amonto cani' ban chique ja Janes in Jambres ojer.

* * * * * * * * * *

10 Pro atat bien xawotakijto ja tijonem ja nmajon rya'ic in nak rbanic ja nc'aslemal chakaja'. Bien awotak chi anin c'o ngana nban nojel ja rbanon recomendar chwe ja Dios. Awotak chi yukul nuc'u'x ruq'uin ja Jesucristo in c'o npaciencia in c'oli ja rajoben ri'il xin Dios pa nc'aslemal.

11 Xintzelaxi in xintij ja rpokonal pro nojel ncoch'on. Nojel ari' bien awotak. In chakaja' awotak nojel ja ban chwe chipan ja roxi' tinamit Antioquía, Iconio in Listra. Tri' congana rpokonal xintij pro ja kajaw Jesucristo arja' to'o wxin chipan nojel.

12 Katzij ja nbij chawe ri', ja wi c'o jun nyuke' ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo in wi nuban ja rvoluntad ja Dios jari' seguro chi ntzelaxi cumal ja winak.

13 Pro ja ritzel tak winak in ja banol tak engaño eje'e' xa jani' neyojtaj más, nequeban engañar ja winak in queri' chique eje'e' chakaja' neban engañar.

14 Pro atat utzlaj tijonem ja ya' chawe in xanimaj jari' maxta taya' can. Atat bien awotak nak xetijon awxin

15 in c'a at tino'y na ja tok xawotakijto nojel ja tz'ibtal can chipan ja santilaj rtzobal Dios. Ja rtzobal Dios nuya' chawe chi npi más ana'oj in nawil ja totajem rmal ja tok nyuke' ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

16 Nojel ja tz'ibtal chipan ja rtzobal Dios, ja xetz'ibani Dios c'ayon quixin chi rtz'ibaxic in q'uiy rc'amonto chake quewari', noqui chi quitijoxic ja winak tre ja utzlaj tijonem in chi rch'a'ic ja ritzel tak tijonem, noqui chi quichomixic ja winak ja nqueban quil in chi rc'utic nojelal ja rutzil.

17 Queri' rcojic ja rtzobal Dios utzc'a ja rajsamajel xin Dios nojel nyataj tre utzc'a chi ncowini nuban ja rutzil xa nak ta ja najo'x tre chi nuban.

4

1-2 Congana nban recomendar chawe chi ni naya' wi' rbixic ja rtzobal Dios nojel tiempo. Tach'a'a' ja tijonem ja ma katzij ta, tach'a'a' chique ja nqueban quil in tayukba' quec'u'x. Tiq'ueje' apaciencia in tach'obo' chiquewach nak rjawaxic chi nqueban. Jawa' xinban recomendar chawe ri' Dios nutz'at in nutz'at chakaja' ja kajaw Jesucristo ja xtipi chi na jutij, arja' nimlaj Rey in nuk'et tzij chiquij chi ec'asli chi e camnaki'.

3 Como nerila' na jun tiempo ja tok matiqueya' chic quixquin ja winak tre ja utzlaj tijonem, xa ja' chic nel quec'u'x chi rc'axaxic ja mta rc'amonto tre ja quic'aslemal. Rmalari' tok e q'uiy ja winak nequicanoj na jule' maestro ja netijon quixin pro jule' maestro ja xa nqueya' quigana.

4 Eje'e' ri' xa nqueya' can ja utzlaj tijonem xin Jesucristo in nqueya' caso tre jule' tzij ja mta noc wi'.

5 Pro atat tabana' cuenta awi', tach'obo' chi utz ja naban. Tacoch'o' ja rpokonal ja npi chawij, maxta tatanba' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo, tabana' nojel ja samaj ja banon recomendar chawe rmal ja Dios.

6 Anin xajalal maja'n quincamsaxi, xajalal maja'n tinya' can ja rwach'ulew.

7 Congana xintij nuk'ij chi rbixic ja
utzlaj tzij xin Jesucristo, xinban nojel
ja samaj ja banon recomendar chwe
rmal ja Dios, ma xinq'uex ta rbixic ja
utzlaj tijonem ja kaniman.
8 C'o jun rtojbalil ja rc'amonto ja
utzlaj c'aslemal in camic wotak chi
nyataj na chwe. Ja kajaw Jesucristo
arja' utzlaj k'etol tzij, arja' xtiyo' chwe
ja rtojbalil tokori' tok xtipi chic jutij.
Pro ja rtojbalil ma nuyon ta anin xtiy-
ataj chwe in xtiyataj chique chakaja'
canojelal ja nel quec'u'x chi raybexic
ja Jesucristo ja tok xtipi chic jutij.

* * * * * * * * * *

9 Tatijla'to ak'ij chi natpi wq'uin
chanim
10 como ja Demas arja' be chipan
ja tinamit Tesalónica, xinruya' can xa
rmal ja congana nel ruc'u'x trij ja
quicotemal xin rwach'ulew. Ja Cres-
cente jari' xintak pa tak tinamit ja
c'o pa rcuenta Galacia in xintak ja
Tito chakaja' pa tak tinamit ja c'o pa
rcuenta Dalmacia.
11 Ja c'a camic xa ruyon Lucas ja
c'o wq'uin. Tac'ama'to ja Marcos,
tawachbilajto tok xcatpeti como arja'
utzlaj ajsamajel in ncowini ninruto'
tre ja samaj.
12 Ja Tíquico chakaja' xintak chipan
ja tinamit Efeso.
13 Ja tok xcatpeti nac'amto ja ncha-
queta ja nya'on can pa Troas chi ro-
choch ja Carpo in nac'amto ja jule'
libro chakaja' in ja más rjawaxic
chwe nac'amto chic ja jule' ja tz'ibtal
chwach tz'um.
14 Ja rAlejandro ja ch'ayol ch'ich'
arja' congana itzel xuban chwe, ja
kajaw Dios arja' xtiyo' rjil rc'axel tre
15 in atat tabana' cuenta awi'
chwach como arja' congana rc'ulel
ja utzlaj tijonem nkaya'.
16 Ja tok xinsiq'uixi nabey mul
chiquewach ja k'etol tak tzij ni majun
to'o wxin, xebe canojelal, xinqueya'
can. Pro matinwajo' chi Dios xtuya'
ta rc'axel chique.
17 Pro ja kajaw Jesucristo arja' to'o
wxin in xuya' wachok'ak' in rmalari'
xincowini xinq'uis nojel ja samaj ja
xuban recomendar chwe chi rbixic ja
utzlaj tzij ja rc'amonto. Queri' xuban
chwe utzc'a chi canojel ja winak ja
ma e aj Israel ta nquic'axaj ja utzlaj
tzij. Queri' xinban, ja kajaw Jesu-
cristo arja' to'o wxin chipan ja nimlaj
rc'ayewal.
18 In bien wotak chi nij arja' wi'
ninto'owi pa quek'a' xa nak ta xquet-
zelan wxin. Bien wotak chi nij arja'
wi' nbano cuenta wxin utzc'a chi
nineq'ueje' na chipan ja rgobierno ja
xin chila' chicaj. Kas ta xtiya' ruk'ij
camic, chwak in chijutij. Amén.

* * * * * * * * * *

19 Taya'a' rutzil quewach ja Prisca
in Aquila in taya'a' rutzil quewach
chakaja' canojel ja rec'o pa rochoch ja
Onesíforo.
20 Ja Erasto arja' q'ueje' can chipan
ja tinamit Corinto. Ja c'a Trófimo arja'
yawa' in xinya' can chipan ja tinamit
Mileto.
21 Tatijla'to ak'ij chi natpeti chanim
ja tok maja'n tumaj rtiempo tew.
Ja Eubulo, Pudente, Lino in Claudia
in canojel ja kach'alal wawe' eje'e'
nquetakel rutzil awach.
22 Kas ta xtiq'ueje'e pan awanma ja
kajaw Jesucristo. Kas ta xtiq'ueje'e ja
rutzil xin Dios awq'uin. Amén.

TITO

1 Anin in Pablo ntz'ibajel chawe
ja carta ri' Tito. Anin in ajsamajel
rxin ja Dios in chakaja' in apóstol
rxin ja Jesucristo. Arja' xinrutak
cuq'uin ja recha'on rmal ja Dios
chi quito'ic utzc'a chi nyuke' más
quec'u'x ruq'uin utzc'a chakaja'
chi ncotakij ja utzlaj tijonem xin
Jesucristo ja natruc'aj chipan jun
utzlaj c'aslemal ja cani' nrajo' ja Dios.
2 In tri' c'a ncotakij wi' más chi c'o
jun utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
in nequicoti chi raybexic. Jari' ja ut-
zlaj c'aslemal ja Dios ojer rtzujunto.
Maja'n titz'ucari ja rwach'ulew tok
rtzujun in ni nuya' wi' como ja Dios
arja' ma tz'akol tzij ta.
3 Ja Dios tok xurwila' ja k'ij ja
rchominto xutakto rbixic ja rtzobal.
Arja' To'onel kaxin, arja' biyon chwe
chi anin nya' rbixic ja rtzobal jari' ja
rsamaj xuban recomendar chwe chi
nban.
4 Ja c'a ratat Tito xa junan yukul
wi' kac'u'x awq'uin ruq'uin ja Jesu-
cristo, at nc'ajol chwach ja Dios. Ja
rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil
ja quicotemal xin Dios ja tari' xta-
cochij más tre ja katata' Dios in tre ja
Jesucristo ja To'onel kaxin. Eje'e' ta
xtiquipokonaj awach.

* * * * * * * * * *

5 Anin xatnuya' can pa Creta utzc'a
chi nachomij ja ma chomtajnak ta tre
ja samaj xin Dios ja majtajnak. In
xinbij can chawe chi nojel tinamit
ja rec'o wi' ja kach'alal chi ne'aban
nombrar anciano chiquicojol ja
nebano cuenta quixin.
6 Pro ja rjawaxic ja rc'aslemal jun
anciano quewari', ni majun nak ta
nchapbexi in ma e ca'i' ta ja rx-
jayil. In ja ralc'wal chakaja' rjawaxic
chi quiniman ja Jesucristo in e ni-
manela', maxta nbix chique chi e
itzel tak winak.
7 Ja nebano cuenta ja kach'alal
eje'e' e ajsamajela' rxin ja Dios.
Rmalari' tok rjawaxic chique chi utz
ja quic'aslemal. Maxta ma tuya' ta pa
cuenta ja nbix tre. Maxta ma c'ayew
ta npi ryewal in ma tik'abar ta in ma
banol ch'a'oj ta. In chakaja' maxta
congana tel ruc'u'x trij ja pwok in utz
rch'aquic tibana'.
8 Ja rjawaxic tre chi nuban, nuya'
quiposada ja ne'ekaj ruq'uin ja c'o
rjawaxic chique. In ni nrajo' wi' ja
rutzil, nuch'ob chi utz ja nuban, ni
utz wi' ja nuban, Dios c'ayon rxin in
nucoch' chi matuban ja ritzelal.
9 In rjawaxic chi nnimaj chijutij ja
tijonem ja kaya' chique ja kach'alal
como ja kabij chique ni katzij wi'.
Ja wi queri' nuban ncowini nyukba'
quec'u'x ja winak tre ja utzlaj tijonem
in ncowini neruch'ec ja nech'a'o rxin.
10 Como e q'uiy ja ma e nimanela'
ta. In ec'oli chiquicojol ja nebini chi
ni rjawaxic wi' chique ja kach'alal
chi nquinimaj ja costumbre quixin ja
raj Israel. Eje'e' nquibij jule' tzij ja
mta noc wi' in nequeban engañar ja
winak.
11 Jari' winak que'ak'ila' como
eje'e' ni pa tak familia nequeyoj ja
winak pa tak cochoch, xa itzel tak
tijonem nquec'ut chiquewach. Jari'
nquich'ecbej ja quipwok pro ma utz
ta rch'aquic nqueban.
12 C'o jun achi ojer aj Creta arja'
rtz'iban can nak quibanic ja winak ja
rach tak aj Creta. Quewa' rtz'iban can
ri': —Ja wach tak aj Creta eje'e' nij e
tz'akol tak tzij wi', xa e junan cuq'uin
ja ritzel tak chicop ja netijoni, xa e
muna' in xa e sak'ori', ne'e.
13 In ni katzij wi' ja xbij. Ja
c'a nwajo' chawe, tach'a'a' chique in
cowlaj tak tzij que'achapbej utzc'a
chi nyuke' quec'u'x ruq'uin ja utzlaj
tijonem ja rc'an ja rtzobal Dios.
14 In queri' nqueban, ma tiqueya'
ta caso tre ja jule' tzij ja mta noc
wi' ja nbix chique cumal ja raj Israel
nixtac'a nqueya' ta caso tre ja nbix
chique cumal ja winak ja xa itzel
nquetz'at ja utzlaj tijonem xin Jesu-
cristo.
15 Ja winak ja ch'ajch'oj canma

eje'e' ni necowin wi' nquetz'at ja rutzil. Ja winak ja xa tz'il canma in matiquinimaj ja Dios eje'e' nojel itzel nquetz'at. Eje'e' ri' xa itzel quina'oj in matiti'on chique ja ritzelal nqueban.

16 Nquibij chi cotak rwach ja Dios pro ni k'alaj wi' chi ma katzij ta como xa itzelal ja nqueban. Xa itzel netz'ati, ma e nimanela' ta in maquecowini nquec'ut ja rutzil chiquewach ja winak.

2

1 Pro ja nwajo' chawe, ni ne'atijoj wi' ja kach'alal tre ja utzlaj tijonem.

2 Ja ta'i', ja rjawaxic chi nqueban quewari', bien nquech'ob ja nqueban in nebạn respetar cumal ja winak in yukul quec'u'x ruq'uin ja utzlaj tijonem ja rc'an ja rtzobal Dios in nq'ueje'e ja rajoben ri'il xin Dios pa tak quic'aslemal in maticapuj quec'u'x nquecoch' nojelal ja npi chiquij.

3 In queri' chique ja nani' chakaja' ja rjawaxic nqueban quewari', nqueban cuenta ja quic'aslemal ja cani' nrajo' ja Dios chique chi nqueban, maxta tiqueban molon tak tzij, ma quek'abar ta, tiquiya'a' jun utzlaj ejemplo chiquewach ja rixoki' ja ma e rija' ta.

4 Ja wi queri' nqueban jari' necowini nequitijoj ja rixoki'. Ja tijonem nqueya' chique quewari', lok' nequena' ja quichajilal in tak cal chakaja',

5 bien nquech'ob ja nqueban, mchita jun achi nquech'ob, nquichajij chi utz ja tak cochoch, nequeto' ja winak ja c'o rjawaxic chique in nequinimaj ja quichajilal utzc'a chi matiqueya' lugar chique winak chi itzel netzijon tre ja rtzobal Dios.

6 In que'apaxbaj ja c'ajola' chakaja' utzc'a chi bien nquech'ob ja nqueban.

7 In atat chakaja' rjawaxic chi ni nac'ut wi' jun utzlaj ejemplo chiquewach. Ja tok ne'atijoj maxta rmal c'oli nawajo' chewi' tok ne'atijoj in ni naya' wi' ruk'ij ja tijonem ja naya' chique.

8 Utzlaj tijonem ja naya' chique utzc'a chi ni majun nak ta nch'a'owi. Ja wi queri' naban ja winak ja ncajo' nquech'a' xa q'uixbal nquena' xtiquech'a' ta in ni majun nak ta xtiquibij chewe.

9 In que'apaxbaj chakaja' ja rec'o quipatrón chi nequinimaj utzc'a chi utz netz'ati in utz ntz'ati ja quisamaj chakaja' in ma quequic'ulba' ta ja quipatrón

10 in chakaja' ma quequilak'aj ta. Utz tiquibana' tre nojelal utzc'a ja quipatrón c'o quiconfianza cuq'uin. Ja wi queri' nqueban cumal eje'e' canojel ja winak utz nquetz'at ja rtzobal Dios, arja' To'onel kaxin.

11 Ja c'a Dios arja' rc'utun ja rutzil chikawach jari' rc'amonto totajem chake kanojel ja rok winak.

12 Ja rutzil xin Dios quewa' nuc'ut chikawach ri', chi nkaya' can nojelal ja matirajo' ja Dios in nojelal ja quicotemal xin rwach'ulew in bien nkach'ob ja nkaban in nkaban ja rutzil ja cani' nrajo' ja Dios chake chi nkaban.

13 In chakaja' ja rutzil xin Dios nuc'ut chikawach chi npi chi na jutij ja Jesucristo, arja' nimlaj Dios kaxin, arja' To'onel kaxin. In kotak chic chi ja tok xtipeti congana nim chic ruk'ij tri' in camic nokquicoti chi raybexic.

14 Kumal ajoj tok xujach ri' pa quek'a' ja winak chi camsaxi, xokruto' chipan ja kil kamac utzc'a chi arja' nch'ach'ojirsaj ja kac'aslemal. Queri' xuban utzc'a chi nokoc tinamit rxin utzc'a chi nel kac'u'x trij ja banoj utzil.

15 Nojel c'awa' ja xintz'ibaj ri' que'atijoj ja winak tre. Ja tok ncapuj quec'u'x tayukba' quec'u'x. Ja c'a wi ec'oli ja ma utz ta nqueban que'ach'olij. Ma taxbej ta awi' naban queri' como ja Dios arja' yoyon chawe chi ne'aban cuenta. In maxta taya' awi' chique ja netzelan awxin.

3

1 Tanataj chique ja kach'alal chi rjawaxic chi nqueban respetar ja gobierno in nequinimaj ja k'etol tak tzij. Xa nak ta ja rutzil ja nbix chique cumal tiquibana' pro nojel quec'u'x.

2 Maxta tiquibij itzel tak tzij chique winak, ma tiqueban ta ch'a'oj, quequibana' respetar canojel ja winak in tiquic'utu' ja cutzil chiquewach.

3 Como ajoj chakaja' nabey ma ch'obtajnak ta kumal ja rutzil xin Dios, ma xkanimaj ta ja Dios, oktzaknak chipan ja ritzelal. Chaka nojel ta kayarij okrchapon, ok cani' preso rmal. Ojer xa xekatzelaj ja winak, congana quiakir kanma chiquij, xa ok itzel tak winak in xa itzel katz'at ki'.

4 Pro ja Dios ja To'onel kaxin arja' xuc'ut ja rutzil chikawach, xokrajo' kanojel ja rok winak.

5 In tok xuban queri' tokoc'ari' xokruto' kanojelal pro ma rmal ta chi c'oli kach'ecbej tok xuban queri' chake, xa rmal xpokonaj kawach. Ja tok xokch'ach'ojirsaxi rmal ja xokalax chic jutij tokori' xoktotaji in rmal ja rEspíritu Santo kawil ja c'ac'a c'aslemal.

6 Dios xuya' tre ja Jesucristo ja To'onel kaxin chi arja' xutakto ja rEspíritu Santo kuq'uin in ni matiq'uis wi' ja rchok'ak'.

7 In rmalari' tok utz chic noktz'at rmal ja Dios como arja' xsipaj ja rutzil chake in c'o jun herencia nyataj na chake. Jari' herencia ja c'ac'a c'aslemal ja mta q'uisic trij in jari' kotak chi nyataj na chake in nokquicoti chi raybexic.

8 Jawa' ja xintz'ibaj ri' ni katzij wi' in congana rjawaxic tre ja quic'aslemal ja winak. Rmalc'ari' ja ngana anin ni ta nabij wi' chique utzc'a chi ja kach'alal ni nquicanoj wi' ja rutzil.

9 Pro ec'oli ja nquibij jule' tzij chique winak ja ni majun rc'amonto cani' tre jule' ojer tak tzij ja nquibij chique ja kati't kamama' ja xa eje'e' ewinakarsyon. In tre chakaja' ja costumbre ja rc'an ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés. Jari' xa nquechap qui' ja winak rmal. Maxta tacoj awi' cuq'uin como mta noc wi' ja nquibij.

10 Ja wi c'o jun ja wi xa banol división tach'a'a' tre. Ja wi xach'a' tre nabey ja wi macatrnimaj tach'a'a' chic jutij tre. Ja wi ni macatrnimaj wi' c'ac'ari' tabana' tre chaka nq'ueje' chic checojol.

11 Ja nbano queri' ni k'alaj wi' chi il mac ja nuban, xa itzel rna'oj, arja' rotak chi ma utz ta ja nuban.

* * * * * * * * * *

12 Ja ranin ntakel na ja rArtemas awq'uin owi Tíquico. Ja tok xtekaj awq'uin xa nak ta xtekaj chique tachomla' c'a awi' chanim natbe Nicópolis. Tri' nekawila' wi' ki' awq'uin como anin nch'obon chi tri' nineq'ueje' wi' pa rtiempo tew.

13 In chique ja Zenas ja licenciado in Apolos lok' que'ana'a', taya'a' chique ja nc'atzin tre ja quiviaje ja xtiquemaj chic utzc'a chi ni majun nak ta xtuban ta falta chique pa bey.

14 In chique ja kach'alal chakaja' rjawaxic chi ncotakij chi nquec'ut ja cutzil chiquewach ja winak in nequeto' ja tok c'o rjawaxic chique. Ja wi queri' nqueban jari' c'oli ne'oc wi'.

15 Canojel ja kach'alal ja rec'o wq'uin nquetakel rutzil awach. Taya'a' c'a rutzil quewach ja kach'alal ja rec'ol awq'uin. Kas ta xtiq'ueje'e ja rutzil xin Dios ewq'uin ewanojelal. Amén.

FILEMÓN

1 Anin in Pablo, inocnak preso pa
che' pro rmal ja Jesucristo tok queri'
nbanon. Filemón, anin wachbil ja
kach'alal Timoteo nkatz'ibaj awa'
carta ri' in camic ntakel awq'uin.
Atat at kachbil chipan ja samaj xin
Jesucristo in congana natkajo'.
2 Ja carta, rxin chakaja' ja chak'laj
kach'alal Apia, in rxin chakaja' ja rAr-
quipo. Ja rArquipo arja' ok soldado
rxin ja Jesucristo ruq'uin. Ja carta,
quixin chakaja' ja riglesia ja nquemol
qui' pan awochoch.
3 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake
rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari'
xtecochij más tre ja katata' Dios in tre
ja kajaw Jesucristo.

* * * * * * * * * *

4 Filemón, anin congana nmaltioxij
tre ja Dios amwal, ni natnnataj wi'
pan oración.
5 Congana nmaltioxij tre rumac ja
rabanon como xurkaj rbixic wq'uin
chi atat congana ne'awajo' ja tinamit
xin Dios in ni yukul wi' ac'u'x ruq'uin
ja kajaw Jesucristo.
6 Anin nc'utuj tre ja Dios chi ja
yukulbal ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo
más chi na nsamaji, xtik'alajin ta
chi utz nojel ja rutzil ja c'o pa tak
ewanma in xtiya' ta ruk'ij ja Jesu-
cristo rmal.
7 Anin nmaltioxij tre ja Dios ja ra-
banon wach'alal como ajoj congana
nokquicoti rumac ja rajoben ri'il xin
Dios ja c'o chawe, congana nxuc'uxu'i
ja kanma amwal. Queri' nbij chawe
como xurkaj rbixic kuq'uin chi ja
kach'alal janila nxuc'uxu'i ja canma
rumac nojel ja rutzil abanon chique.

* * * * * * * * * *

8-9 Wach'alal Filemón, como atat
congana ne'awajo' ja kach'alal chewi'
tok congana nban recomendar
chawe, ja tok xtekaji ja rOnésimo
awq'uin kas ta qui'il rc'ulic xtaban.
Jari' ni yatal wi' chawij chi nac'ul.
Tzuc'a wixta c'o ngana nbij chawe
chi puersa nac'ul ja queri' matinna'
wi' nbij chawe como yatajnak chwe
rmal ja Cristo chi queri' nbij chawe.
Pro mta ngana ja xcatnuban ta
mandar. Mejor ja nkaban, rumac
ja rajoben ri'il xin Dios ja yatajnak
chake rmal ja Jesucristo chewi' tok
congana nban recomendar chawe
chi nac'ul ja rOnésimo. Kas turkaj
chawe chi anin in Pablo, in ri'j chic in
chakaja' inocnak preso pa che' rmal
ja Jesucristo.
10 Tabana' jun utzil, tac'ulu' paki
jutz'it ja rOnésimo. Arja' nc'ajol
chwach ja Dios como wawe' pa che'
xoc wi' ralc'wal Dios pro mwal anin
tok xuban queri'.
11 Ja nabey mta rsamaj chawe ja
rOnésimo pro ja camic chic c'o chic
rsamaj chawe in chwe anin chakaja'.
12 Camic ntakel chic jutij awq'uin
in tac'ulu', tabana' tre cani' anin ja
ninac'ul.
13 Ntakel awq'uin masqui anin con-
gana ta qui'il chwe ja xtiq'ueje' ta más
wq'uin. Congana ngana chi ninruto'
wawe' jaru' pa tiempo xquinq'ueje'
pa che' rumac ja utzlaj tzij xin Je-
sucristo. Ja wixta nq'ueje' na más
wq'uin jari' cani' jun ayuda natakto
atat chi nto'ic.
14 Xarwari' mta ngana ja xta puersa
nban chawe chi ninato' pro mejor,
nojel ac'u'x nojel awanma naban ja
nwajo' chawe chi naban. Rmalc'ari'
tok nbij chawe, mta nak ta nban
trewa' wari' ja maquita at conforme.
15 Como ja rOnésimo maxla ma
chaka ta queri' ja tok xanmajel jun
tiempo awq'uin, maxla ja rc'amonto
chawe chi nmeloj chic jutij awq'uin
camic pro ni chijutij, ma jun tiempo
chi ta.
16 Arja' nmeloj awq'uin pro ma
cani' chi ta jun moso pro más chi
na vale chwach jun moso como arja'
chak'laj kach'alal chic. Arja' jun
kach'alal ja congana nel nuc'u'x trij
in pior c'a chawe atat como ja tok
xtekaj awq'uin jari' jun ajsamajel ja
nmeloj awq'uin in chakaja' ruq'uin ja
Jesucristo yukul wi' ec'u'x chi ix ca'i'.

17 Ja c'a camic ja wi nana' kaj
chi anin in awachbil tac'ulu' c'a ja
rOnésimo, tabana' tre cani' anin ja
ninac'ul.
18 Ja wi c'oli ja ma utz ta rbanon
can chawe owi c'o ruc'as awq'uin jari'
taya'a' chi nukul anin.
19 Wawe' nya' wi' ja nfirma chi
anin ja rin Pablo nintojowi. In atat
chakaja' c'ol ac'as wq'uin como mwal
anin tok xawil jun c'ac'a c'aslemal
ruq'uin ja Jesucristo pro ma ja ta
nwajo' chawe chi nana' awi' rmal.
20 Queri' rbanic wach'alal, tabana'
paki jutz'it ja rutzil ja nintajini
nc'utuj chawe, tac'ulu' paki jutz'it ja
rOnésimo. Ja wi nac'ul jari' nxuc'uxu'i
ja wanma amwal pro rumac ja xa jun
kabanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo
tok nbij queri' chawe.
21 Ja camic ri' anin nintajini nma-
jon rtz'ibaxic awa' carta ri' in tok
xtekaj awq'uin wotak chi atat nani-
maj ja xinbij chipan, wotak chi más
na xtoc'o rwi' xtaban tre chi rni-
maxic.
22 In chakaja' tachomij pon paki
jutz'it ja bar xquinwar wi' ja tok
xquinekaj awq'uin como ja wayben
anin camic chi nc'axaxi ja roración
ja remajon rbanic pan ncuenta, jari'
wayben chi nya' lugar chwe chi ninbe
ewq'uin.

* * * * * * * * * *

23 Ja kach'alal Epafras nutakel
rutzil ewach, arja' wachbil wawe'
pa che' pro rumac ja xa jun rbanon
ruq'uin ja Cristo Jesús tok c'o pa che'.
24 In nquetakel rutzil ewach
chakaja' ja kach'alal Marcos,
Aristarco, Demas in Lucas, eje'e' e
wach tak ajsamajela'.
25 Kas ta nq'ueje' ewq'uin ja rutzil
ja nsipaj ja kajaw Jesucristo chake.
Amén.

HEBREOS

1 Ja rojer ja Dios xerucoj profeta
chi eje'e' nek'alasan chiquewach ja
kati't kamama' jani' ja rna'oj. Jari' ma
jutij ta xuban pro q'uiylaj mul in q'uiy
rwach xuya' chique ja nquik'alasbej
je'e chiquewach jani' ja rna'oj.
2 Pro ja rbanon ja Dios camic
chipan awa' q'uisbal tak k'ij rxin
ja tiempo ja rokc'o wi' ri' xucoj ja
Ralc'wal chi arja' k'alasan chikawach
ajoj jani' ja rna'oj. Xuya' tre ja
Ralc'wal chi mta nak ta ja maquita
noc na pa ruk'a' in xucoj ja Ralc'wal
chakaja' chi arja' winakarsani ja caj
in rwach'ulew.
3 Cani' tre ja ruch'a' k'ij ruq'uin
nkatz'at wi' nak rbanic ja k'ij
in queri' c'a tre ja Ralc'wal Dios
chakaja' ruq'uin nkatz'at wi' chi
janila nim ruk'ij ja Dios. Ja Dios
in ja Ralc'wal ni junan quina'oj chi
e ca'i', ni majun nak ta rjalben ta
ri'. Ja Ralc'wal Dios mta nak ta
ja winakarsan je'e ja maquita arja'
chapyon rxin utzc'a chi matichictaji
in matiyojtaji, ja c'a nchapbej jari'
ja rtzobal como ja tzij nbij congana
poder rc'an. Ja c'a xuban nabey
peti, xokurch'ach'ojirsaj chipan ja
kil kamac c'ac'ari' be chila' chicaj,
xetz'abe' pa riquik'a' ja nimlaj katata'
Dios.

* * * * * * * * * *

4 Ja Ralc'wal Dios yataj tre chi más
chi na nim ruk'ij arja' chiquewach
ja ángel. In chakaja' ja rubi' ya' tre
jari' más chi na nim ruk'ij chwach ja
quebi' ja ángel.
5 Ja Dios tzijonnak can tre
ja Ralc'wal quewari': —Atat at
Walc'wal. Camic nya'on ac'aslemal,
chenak can tre. Pro ni majutij xbij
ta walc'wal tre jun ángel. In chakaja'
tzijonnak can chic jutij tre quewari':
—Anin in Tatixel rxin, arja' Walc'wal,
chenak can tre. Pro ni majutij xbij ta
queri' tre jun ángel.
6 Ja c'a Ralc'wal ja congana
nim ruk'ij tok xutakto wawe'
chwach'ulew quewa' xbij ri': —
Canojelal ja ángel rxin Dios tiquiya'a'
ruk'ij, ne'e.
7 Ja chique ja ángel quewa' tz'ibtal
can chique ri': —Ja ángel, Dios nuban
chique e cani' rmoso, e cani' xcomel,
e cani' rxak k'ak', ne'e.
8 Pro ja Ralc'walaxel quewa' tz'ibtal
can tre ri': —Atat at Dios, atat at Rey
in ja gobierno awxin atat jari' ni mta
wi' q'uisic trij. Utz cuc'axic naban ja
rec'o pan ak'a'.
9 Nel ac'u'x trij ja rutzil pro ja
ritzelal itzel natz'at. Rmalc'ari' tok
atncha'on chi atocnak Rey, anin ja
rin Dios awxin. Más chi na qui'il
ja tok xatnucha' atat chwach ja tok
xenucha' jule' chic awach tak rey.
Queri' tz'ibtal can tre.
10 C'o chi na jun tz'ibtal can tre
chakaja' quewa' nbij ri': —Wajaw,
atat xatticowi ja rwach'ulew, ruq'uin
ak'a' xawinakarsbej ja caj.
11 Ja caj in rwach'ulew xa c'o q'uisic
trij pro ja ratat nij at c'o wi', ni mta wi'
q'uisic chawij. Ja caj in rwach'ulew
xa c'o yojtajic trij cani' nuban jun
tziak xa ntzabukari.
12 Ja xtaban tre queri' cani' nbạn tre
jun tzabuklaj chaqueta mchita noc
wi', nq'uextaji chijutij. Pro ja ratat
ma at queri' ta, mta q'uextajic chawij,
macatraji'xi.
13 Ja Dios quewa' xbij tre ja Ralc'wal
ri': —Cattz'abe'e wawe' pa wiquik'a',
congana nim ak'ij. Wawe' natq'ueje'
wi' in nenucoj na ja rac'ulel xe'
awakan, ne'e. Pro ni majutij xbij ta
queri' tre jun ángel.
14 Ja quibanic ja ángel eje'e' xa e
moso, e espíritu, ja Dios nerutak chi
quichajixic ja winak ja nyataj na
chique chi nquewil ja totajem xin
Dios.

2

1 Janila nim ruk'ij ja Ralc'wal Dios
rmalc'ari' congana rjawaxic chi más
na nkaya' kaxquin tre ja utzlaj tzij ja

rc'amonto chake, maquita nkaya' can jutz'it.

2 Ja rojer ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ángel ec'amyonto. Jari' ley ni natruchap wi' ja wi xaban awil, wi ma xatniman ta, nak ja rawil xaban xa nijawari' natrchapbej.

3 In queri' chake ajoj camic chakaja', ja lok'laj totajem xin Dios ja rc'amonto ja Ralc'wal ja wi nkaban tre ni ma vale ta chikawach jari' majun nkatobej ki'. Jari' totajem ya' rbixic nabey rmal ja kajaw Jesucristo in bix chic ajoj chake cumal ja xec'axan rxin, quech'ob chikawach chi jun totajem ja ni katzij wi' chi totajem.

4 Ja katata' Dios c'oli xuban chakaja' ja xc'utbej chi ni katzij wi' ja totajem ja queya' rbixic chake cani' tre milagro q'uiy rwach ja xuban. In cani' tre chakaja' ja samaj ja xecowini queban ja kach'alal ja yataj chique rmal ja rEspíritu Santo. Jari' Dios chomini nak chi samajil yataj chique chiquijujunal.

5 Como ja Dios arja' ma pa quek'a' ta ángel rcojon wi' ja c'ac'a rwach'ulew ja penak ja kamajon rnataxic ewq'uin camic.

6 Cani' rbin can jun achi chipan ja rtzobal Dios quewa' rbin can tre ja Dios ri': —Ajoj ja rok winak xok way xok ya'. ¿Nak tre tok nokanataj? ¿Nak tre tok nokachajij?

7 Pro xaban taka'an chake chi xajalal maquekak'i' ja ángel. Xaya' taka'an chake chi congana nimak kak'ij. Xaya' taka'an chake chi xokpe'e trij nojel ja rawinakarsan je'e.

8 Xacoj taka'an pa kak'a' nojelal. Queri' rbin can. Como ja Dios nojelal xucoj pa kak'a' ja rok winak tibij c'a tzij ari' chi majun ja maquita xucoj pa kak'a'. Pro ja nkatz'at camic maja'n toqui pa kak'a' nojelal.

9 Pro ja Jesús jari' nkatz'at chi arja' takto wawe' chwach'ulew, xoc kach winak in ban tre chi ma kas ta nim chic ruk'ij chiquewach ja ángel. Pro ja camic ya'on chic tre rmal ja Dios chi janila nim chic ruk'ij como xurtija' kaj ja rpokonal, camsaxi. Queri' ban tre utzc'a chi xurcam kaj pa kacuenta chikajujunal. Rmal ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake chewi' tok cam pa kacuenta.

10 Ja Dios majun nak ta ja maquita arja' winakarsyon, majun nak ta ja maquita rxin. Ok q'uiy ja rya'on chake chi xokoc ralc'wal, rya'on chake chi nokekaj na ruq'uin pa gloria chila' chicaj. Ja Jesucristo arja' nc'amo kabey, nokruc'aj chipan ja totajem xin Dios. Ja c'a Dios ni utz wi' ja xuban, xutakto ja Jesucristo wawe' chi nurna'a' kaj jani' ja tijoj rpokonal. Ja c'a rpokonal xutij jari' xchombej ri' chi ncowini nuc'amel kabey in rmalari' xoqui jun To'onel, pro jun To'onel ja ni majun ja maquita tz'akat tre.

11 Ja Jesús nerch'ach'ojirsaj ja winak chipan ja quil quemac. Ja c'a nech'ach'ojirsaxi eje'e' xa junan quitata' ruq'uin, eje'e' e ralc'wal Dios chakaja'. Rmalc'ari' ja Jesús ma junwi' ta nuna' nbij chake chi ok rch'alal.

12 Cani' tz'ibtal chipan ja rtzobal Dios ja Ralc'walaxel quewa' xbij tre ja Tatixel ri': —Anin nya' na abixic chique ja wach'alal, nbixaj na abi' chiquicojol ja nquemol qui' chi anataxic. Queri' nbij.

13 In jun chic xbij quewari': —Anin ni nyuke' wi' nuc'u'x ruq'uin ja Dios. In jun chic xbij quewari': —Wawe' inc'o wi', inc'o cuq'uin ja ralc'walaxela' ja reya'on chwe rmal ja Dios, ne'e.

14 Como ja rok alc'walaxela' xa junan rwach ja kaquiq'uel, xa junan rwach ja kach'acul in queri' c'a tre ja Jesús chakaja' arja' xoc kach winak, k'ax chipan ja camíc jari' xkasbej ja diablo ja yo'l camíc.

15 Canojel ja nquixbej qui' chwach ja camíc ja Jesús nto'o quixin, nerlasaj pa ruk'a' ja xbeben ri'il.

16 Ma ángel ta ja neruto', ajoj ja rok winak ja nokruto' ja rok riy rumam can ja rAbraham.

17 Rmalc'ari' tok rjawaxic chi arja' xoc kach winak, ni junan kabanic ruq'uin ja rok rch'alal. Chewi' c'a tok ncowini nokrucoj chwach ja Dios. Chewi' tok xoc jun lok'laj sacerdote, ncowini npokonaj kawach in ni nuban wi' cumplir ja samaj xin Dios. Queri' xuban utzc'a chi cowini xchomij ja kil kamac chwach ja Dios.
18 Como arja' bien xuna' jani' ja rpokonal in c'ambajax chipan ja prueba chewi' tok ncowini nokruto' ajoj chakaja' kanojelal ja nokc'ambajax chipan ja prueba.

3

1 Rmalc'ari' tok nbij chewe wach'alal, tech'obo' jutz'it ja Cristo Jesús, bien tech'obo' wach'alal ja rix tinamit xin Dios, ja rixcha'on rmal ja Dios chi nixeq'ueje' na ruq'uin chila' chicaj. Ja c'a Jesús arja' takto, xuc'amto ja tijonem ja kaniman in camic arja' ocnak jun lok'laj sacerdote ja pa'l trij jawa' tijonem ri'.
2 Ni xuban wi' cumplir ja samaj ja yataj tre rmal ja Dios chi nuban cani' tre ja Moisés ojer chakaja' xuban cumplir ja samaj ja yataj tre tokori' tok xeruc'aj ja tinamit xin Dios.
3 Pro yatal tre ja Jesús chi más chi na nya̱' ruk'ij chwach ja Moisés cani' tre jun banol jay arja' más na nim ruk'ij chwach ja jay ja nuban.
4 Nojel ja jay ni c'o wi' nak banyon rxin chijujunal pro ja Dios arja' majun nak ta ja maquita arja' winakarsyon.
5 Ja Moisés ni katzij wi' chi arja' xuban cumplir ja samaj xin Dios, arja' xuc'an quixin ja tinamit xin Dios. Arja' moso rxin Dios, ja c'a samaj xubanto jari' jun testimonio canaj can, c'o je'e xuc'utto ja maja'n tik'alajini tri'.
6 Ja c'a Cristo chakaja' xuban cumplir ja samaj xin Dios, arja' c'ayon ja tinamit xin Dios pro ma moso ta, arja' Alc'walaxel. In ajoj ok tinamit xin Dios ja wi cow xkope'i, ja wi ni ma xtikaya' can ta wi' ja yukulbal kac'u'x ruq'uin, ja wi ni xkoquicot wi' chi raybexic ja Jesús.

* * * * * * * * * *

7 Rmalc'ari' nbij chewe, kaya'a' jutz'it kaxquin tre ja nbix chipan ja rtzobal Dios rmal ja Espíritu Santo quewari': —Ja wi camic ntzijoni ja Dios ewq'uin tenimaj c'a chanim,
8-9 maxta ticowir ec'u'x ewanma chi rc'axaxic cani' queban ja rewati't emama' ojer tok queyic ja wayewal. Como queri' queban chwe tokori' tok xeq'ueje' chipan ja lugar chakijlaj ulew. Q'uiy rwach ja ritzelal queban, xinquic'ambajaj ja wi katzij chi nenuban castigar. Queri' queban chwe masqui quetz'at ruq'uin quewach ja nimak tak milagro xinban pa quicuenta tre ja ca'winak juna' xeq'ueje' tri'.
10 Rmalc'ari' ja tok congana pi wayewal chiquij. Nojel ja nquech'ob kaj pa tak canma ni ma utz ta wi'. Ja utzlaj bey ja nc'utun chiquewach jari' ni ma cotakin ta wi', xinche' kaj.
11 Rmalc'ari' ja tok congana yictaj wayewal chiquij: —Katzij nbij chi eje'e' matinya' lugar chique chi xque'oc ta chipan ja xula'nbal lugar ja nchomin, xinche' kaj. Queri' tz'ibtal can.
12 Ja c'a rixix wach'alal tebana' jutz'it cuenta ewi', maxta ec'oli chewe ja xa itzel ja canma in matiyuke' chic quec'u'x ruq'uin ja c'aslic Dios in nqueya' can.
13 Ja kas rubey neban, k'ij k'ij tepaxbaj ewi' chibil tak ewi'. Pro ma teya' ta tiempo tre, ni tebana' wi', ma c'a chwak ta. Queri' nwajo' chewe chi neban utzc'a chi maquixban engañar rmal ja il mac utzc'a chi maticowir ewi' ewanma chipan.
14 Cani' kabanonto ja kas nabey yukul kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo, ja c'a wi ni cow wi' xkope'i chi ryukbaxic kac'u'x ruq'uin, ja wi ni matikaya' can wi' jari' ni katzij wi' chi xa jun kabanon ruq'uin.
15 Turkaj chake ja tz'ibtal can, quewa' nbij ri': —Ja wi camic ntzijoni ja Dios ewq'uin tenimaj c'a chanim,

maxta ticowir ec'u'x ewanma chi rc'axaxic ja cani' queban ja rewati't emama' ojer ja tok queyic ja wayewal, ne'e.

16 ¿Nak c'a chi winakil ari' ja xec'axani tok tzijoni ja Dios cuq'uin pro xa queyic ja ryewal? Ja xebanowi eje'e' ri' canojel ja winak ja xetotajto pa quek'a' ja raj Egipto ojer ja xe'uc'ax rmal ja Moisés.

17 Eje'e' ri' winak ca'winak juna' yictaji ryewal ja Dios chiquij, xekaj chipan ja il mac chipan ja lugar chakijlaj ulew in tri' xecam wi'.

18 Eje'e' ri' chakaja' ja bix chique rmal ja Dios chi arja' matuya' lugar chique chi xque'oc ta chipan ja xula'nbal lugar ja rchomin, eje'e' ni ma xeniman ta wi'.

19 Ni k'alaj wi' chi rmal ja ma xyuke' chi ta quec'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok ma xe'oc ta chipan ja xula'nbal lugar.

4

1 In queri' c'a chake ajoj camic, ja Dios c'a rchapon na rtzujuxic chake ja xula'nbal lugar ja rchomin. Kabana' c'a jutz'it cuenta ki', maxta c'o jun chewe xtel can maquita xtoc chipan ari' lugar.

2 Cani' ban chique ri' winak ojer ya' rbixic jun utzlaj tzij xin Dios chique in queri' c'a chake ajoj camic chakaja' c'o jun utzlaj tzij xin Dios kac'axan. Pro eje'e' chaka quic'axaj, ni majun nak ta quiwasaj ta tre, ma xyuke' ta quec'u'x ruq'uin ja utzlaj tzij quic'axaj chewi' tok queri' queban.

3 Pro ja rajoj ja yukul kac'u'x ruq'uin nokoc c'ari' chipan ja xula'nbal lugar. Como ja ni ma xeniman ta wi' quewa' xbij ja Dios chique ri': —Ja tok yictaj wayewal chiquij: —Katzij nbij chi eje'e' matinya' lugar chique chi xque'oc ta chipan ja xula'nbal lugar ja nchomin, xinche' kaj. Queri' xbij ja Dios. Ja c'a xula'nbal lugar c'o chic tri', jari' ni c'oto wi' ja tok Dios xuq'uis ja rsamaj tokori' tok xuq'uis rwinakarsaxic ja rwach'ulew.

4 Cani' nbij ja rtzobal Dios tre ja rwukuk k'ij quewari': —Ja Dios xuq'uis ja rsamaj, ja c'a chi wuku' k'ij xula'ni, ne'e.

5 Pro cani' katz'aton chic ewq'uin, ja ni ma xeniman ta wi' quewa' xbij ja Dios chique ri': —Eje'e' matinya' lugar chique chi xque'oc ta chipan ja xula'nbal lugar ja nchomin, ne'e.

6 Bien k'alaj chi ec'oli ja nyataj na chique chi ne'oc chipan ja xula'nbal lugar ja chomin rmal ja Dios. Pro ja xec'axani ja utzlaj tzij nabey eje'e' ma xquinimaj ta ja Dios chewi' tok ma xe'oc ta chipan ja xula'nbal lugar.

7 Rmalc'ari' tok be tiempo tre, ja Dios xtzujuj chic ja xula'nbal lugar chique ja winak ja pa rtiempo David cani' katz'aton chic ewq'uin quewari': —Ja wi camic ntzijoni ja Dios ewq'uin tenimaj c'a chanim, maxta ticowir ec'u'x ewanma chi rc'axaxic, ne'e.

8 Ja Josué ojer xeruc'aj ja tinamit xin Dios chipan ja utzlaj ulew ja tzujun chique rmal ja Dios. Pro ma ja tari' ulew ja xula'nbal lugar ja noktzijon tre ewq'uin camic ri'. Wixta jari' mta c'a noc wari' ja Dios ntzijon chic tre jun chic tiempo ja ntzujuj wi' ja xula'nbal lugar.

9 Tri' c'a nkatz'at wi' chi c'a c'o na jun xula'nem xin Dios kaxin ja rok tinamit rxin ja Dios.

10 Cani' tre ja Dios tok xuq'uis ja rsamaj arja' xula'ni in queri' c'a chique chakaja' ja xque'oc chipan ja xula'nbal lugar, eje'e' mchita samaj nqueban, ne'exula'n na ruq'uin ja Dios.

11 Katija' c'a kak'ij, xko'oc ta jutz'it chipan ari' ja xula'nbal lugar. Maxta c'o jun chake tibano queri' ja cani' queban ja jule' chic winak, eje'e' ma xquinimaj ta ja Dios in rmalari' tok ma xe'oc ta chipan ja xula'nbal lugar ja chomin rmal.

12 Ja c'a rtzobal Dios jari' ma camnak ta rwach pro c'o rchok'ak', nuban ja rsamaj. Ni ma c'ayew

ta nekaji c'a chipan ja rawanma chwach jun espada ja congana is rutza'm in ca'i' rwarey. Ni majun ja maquita ncowini noc wi' chawe, wi pan apensar, wi pan awanma, wi pan abakil, nojel noc wi'. Nerk'alasajto nak ja nana' kaj in nak ja nach'ob kaj pan awanma.

13 Ja Dios ni majun nak ta ja rawatal ta chwach, nojel nca'y wi', ni majun ja maquita nutz'at, chwach c'a nekajacha' na wi' cuenta.

* * * * * * * * * *

14 Wach'alal, ja Jesús ja Ralc'wal Dios como arja' ocnak jun lok'laj sacerdote kaxin ja ncojo kaxin chwach ja Dios in como arja' chijutij ekajnak tri' ja bar c'o wi' ja Dios rmalc'ari' nbij jutz'it rubi' chewe, cow kope'i jutz'it, maxta tikaya' can ja utzlaj tzij ja kaniman.

15 Ja lok'laj sacerdote kaxin arja' bien rotak chi xok way xok ya', rotak npokonaj kawach como arja' bien xuna' jani' ja natc'ambajax chipan ja prueba. Nojel ja prueba ja rokk'axnak ajoj chipan ni majun ja maquita k'axnak arja' chipan chakaja' xarwari' ni majun ril rumac.

16 Como rotak npokonaj kawach maxta c'a tikana' ki' ja tok nkaban oración tok nokekaj chwach ja rtz'ulibal ja nimlaj Rey ja bar nkacochij wi' ja rutzil xin Dios. Yukul ta kac'u'x ruq'uin tok nkaban ja roración. Ja c'a wi yukul kac'ux ruq'uin jari' nucuy ja kil kamac in tok c'o rjawaxic chake nsipaj na ja rutzil chake chi kato'ic.

5

1 Ja lok'laj tak sacerdote quewa' quisamaj ri' chiquijujunal, necha'i chiquicojol ja winak utzc'a chi nequecoj ja winak chwach ja Dios. Nquitzujuj chwach ja Dios ja rofrenda je'e ja nyạ' cumal ja winak in chakaja' nequitzujuj chwach ja Dios ja chicop ja necamsaxi rmal ja quil quemac ja winak.

2 Eje'e' como bien nquena' kaj chi xe way xe ya' chewi' tok bien cotak nquipokonaj quewach ja cach tak winak cani' chique ja ma cotak ta chi itzelal ja nqueban in chique ja chaka jalal tok nekaj chipan ja il mac.

3 Cani' nqueban, c'oli ja sacrificio ja nquitzujuj chwach ja Dios rmal ja quil quemac ja cach tak winak in queri' chique eje'e' chakaja' c'oli ja sacrificio quixin eje'e' ja nquitzujuj como bien nquena' kaj chi xe way xe ya'.

4 Queri' rbanic ja samaj nuban jun lok'laj sacerdote, congana nim ruk'ij, mta moda ja chaka ta xtamin awi' chipan, Dios na ncha'o awxin cani' xuban tre ja Aarón ojer.

5 In queri' xuban ja Jesucristo chakaja', arja' ma xuya' kaj ta ruk'ij ruyon, ma xumin ta ri' chipan ja lok'laj sacerdote'il pro cha'i rmal ja Tatixel cani' tz'ibtal can quewari': —Atat at Walc'wal, camic nya'on ac'aslemal, ne'e.

6 In jun chic nbij ja rtzobal Dios quewari': —Atat at sacerdote pro chijutij atocnak sacerdote. Ja rasacerdote'il atat jari' ni mta wi' q'uisic trij, xa junan ruq'uin ja rsacerdote'il ja Melquisedec. Queri' xbij ja Tatixel tre ja Ralc'walaxel.

7 Ja tok c'oli ja Jesús wawe' chwach'ulew arja' xuban ja roración, congana xc'utuj ja rto'ic tre ja Dios como bien rotak chi ncowini ja Dios nuto' chipan ja camíc. Majtaj rmal ja nimak tak bis ja c'o pa ranma, xurak na ruchi', xok' na rmal. C'axaxi ja roración como arja' congana nuban respetar ja Dios.

8 Masqui Ralc'wal Dios pro xutij na ja rpokonal, chipan c'a ja rpokonal rotakij wi' jani' ja nanimaj ja Dios tok natc'ambajax chipan ja prueba.

9 Xoc jun To'onel, pro jun To'onel ja ni majun ja maquita tz'akat tre, yataj tre chi ruq'uin arja' nwinakarto wi' ja totajem xin Dios. Jari' totajem ni mta wi' q'uisic trij in nyataj chique canojel ja winak ja neniman rxin.

10 Yataj tre rmal ja Dios chi xoqui

como lok'laj sacerdote in bix tre chi
xa junan ja rsacerdote'il arja' ruq'uin
ja rsacerdote'il ja Melquisedec.

* * * * * * * * * *

11 Jari' jun sacerdote'il congana
q'uiy rc'amonto chewe in nwajo'
nch'ob chewach nak rbanic pro
c'ayew chi nch'ob chewach como kas
maril nch'obtaj emwal.
12 Ja rixix ojer chic eniman ja Jesu-
cristo, ja kas yatal chewij, ixix ta nari'
nixtijon chic quixin jule' chic winak
camic. Ja taka'an newajo' ntz'at anin
c'a taka'an newajo' na jun ja nch'obo
chewach ja rtzobal Dios ja cani' ti-
jonem nya̱' chique ja tak ac'ala' ja
ma c'ayew ta chique. Ja ntz'at anin
ni ix junan cuq'uin ja tak yaqui'a' ja
c'a tz'um na nquetij ja maja'n tiyataj
chique chi nquemaj wa'im.
13 Ja wi chaka benak chi tz'um natij
jari' c'a at ti yaqui' na in ma awotak
ta chi utz nak rbanic ja rutzil ja nc'u̱t
chawach rmal ja rtzobal Dios.
14 Pro ja rija' cani' chique achi'i' in
ixoki' eje'e' xa nak chi ta nqueti', c'oli
cotakin chic tre ja quic'aslemal in
ch'obtajnak chic cumal nak ja rutzil
in nak ja ritzelal.

6

1 Koq'uiy c'a wach'alal. Ja tok kas
kanimajto ja utzlaj tijonem nabey
ch'ob chikawach je'e nak rbanic ja
Jesucristo. Jari' tijonem ya' chake
cani' rsimiento'il jun jay ticon chic.
Pro ma chaka ta ja' tikaq'uis tikac'am
rtiquic wach'alal, jo' koq'uiy más, ma
koq'ueje' ta chi queri'. Quewa' ja
rsimiento'il, quewa' ja nabey tijonem
ja ticon chic ri', jun, ja naq'uex ana'oj,
naya' can nojel ja raniman ja ni ma-
jun rc'amonto in nyuke' chic ac'u'x
ruq'uin ja Dios.
2 In jun chic, ja nch'o̱b chawach nak
rbanic ja bautismo je'e in chakaja' ja
naya' ak'a' pa quewi' ja kach'alal. In
jun chic, nak rbanic ja tok natc'astaj
chipan ja camíc in chakaja' tre ja nim-
laj juicio ja mta q'uisic trij.
3 Maxta chaka rsimiento'il tikatic
wach'alal, jo' koq'uiy más. Anin
wotak chi queri' xtikaban, Dios ta c'a
xtito'o kaxin chi rbanic.
4 Ja c'a winak ja nqueya' can ja Jesu-
cristo mta moda xtiyataj chi ta chique
chi xtiqueq'uex chi ta jutij ja quina'oj.
Ja nabey k'alasax chiquewach jani'
ja katata' Dios chi ja rbanic cani'
jun nimlaj luz nsakirsaj ja quebey
chiquewach. Quena' chakaja' jani'
rqui'il ja rutzil ja quicochij tre ja Dios.
Chakaja' yataj chique chi q'ueje'e ja
rEspíritu Santo pa tak canma.
5 Bien quena' jani' rqui'il ja rtzobal
Dios chi congana utzil rc'amonto in
quena' chakaja' jani' ja nimlaj poder
rc'an ja tiempo ja penak chikawach ja
rc'amonto ja Cristo.
6 Ja c'a wi nqueya' can jari' kas
k'alawachili nquemaj chic jutij
ripic ja Ralc'wal Dios chwach cruz
in nqueya' ruq'uix chiquewach ja
winak chakaja' chewi' tok matiyataj
chic chique ja xtiquinimaj chi ta jutij.
7 Eje'e' e cani' jule' chenoj ja mta
noc wi'. Pro ja chenoj wi nutij jab
in wi nwachij nakun je'e ja utz nt̲ij
cumal ja nejosk'in rpan jari' Dios
nuya' rutzil parwi'.
8 Pro ja chenoj ja wi xa q'uix nuya'
mta c'a noc wari', ni majun winak c'o
ta rgana ruq'uin in mta rutzil nuya'
parwi', ja c'a rayben xa rporoxic pa
k'ak'. Queri' c'a quibanic ja winak ja
nqueya' can ja Jesucristo.

* * * * * * * * * *

9 Chak'laj wach'alal, masqui cowlaj
tzij ja katz'ibanel chewe ri' pro kotak
chi ma ix junan ta ruq'uin ja chenoj
ja mta noc wi'. Ja tok nattotaji rmal
ja Jesucristo c'oli ja rutzil ja nwachini
pan awanma, ja c'ari' kayben chewe
camic.
10 Ja c'a Dios mta moda xtuban ta
ja ma utz ta xtimestaj ta ja rutzil ja
rebanonto, arja' matimestaj chi con-
gana xetij ek'ij chi quito'ic ja kach'alal
in c'a emajon na quito'ic camic. Como
congana newajo' ja Dios chewi' tok
ne'eto'.
11 Ja c'a nwajo' chewe camic chej-
junal, tetija' ek'ij chakaja' chi rch'obic
ja tzujun can chake rmal ja Dios ja

kayben camic. Tiyuke' ec'u'x chijutij ruq'uin ja rtzujun can chake. Ni ta quirwari' ebanon ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo.

12 Maxta quixsak'orini, tetija' más ek'ij. Tec'ama' c'a ja rejemplo quixin ja winak ja ni yukul wi' quec'u'x ruq'uin ja Dios in ni nquecoch' wi' ja npi je'e chiquij, eje'e' ri' ja nyataj chique ja tzujun can je'e rmal ja Dios.

13 Ja tok c'oli ntzujuj ja Dios ni nuya' wi' cani' xuban tre ja rAbraham ojer ja tok c'oli xtzujuj tre c'o jun juramento xuban pro rubi' arja' xucoj ja xbanbej ja juramento como mchita jun ja más chi ta nim ruk'ij chwach arja' in quewa' xbij tre ja rAbraham ri':

14 —Pa nubi' anin nbij chawe camic, seguro chi nya' ja wutzil pan awi', nenuya' na ja rawalc'wal, nebe pa nim, congana nquesep na qui'. Queri' xbij tre.

15 In queri' xuban ja rAbraham, ni yataj wi' tre nojel ja tzujux tre rmal ja Dios pro congana xucoch' na rwach chi raybexic.

16 Ja c'a winak tok nqueban jun juramento c'amonnak chique chi nquecoj rubi' ja Dios ja nquibanbej ja juramento como ja Dios arja' más na nim ruk'ij in tok c'oli ja nquich'abej qui' pa k'etbaltzij in tok c'o jun juramento nnatax cumal, eje'e' nqueban respetar in nechomtaj rmal.

17 Ja c'a Dios ma chaka ta xuban ja juramento, rumac chi bien nch'obtaj kumal ja rch'obon chakij chi ni mta wi' q'uextajic trij, ni nuban wi' cumplir. Queri' nrajo' chake ja nyataj chake nojel ja rtzujun can.

18 Queri' c'a xuban ja Dios, ca'i' ja xbij can, jun, c'oli ja xtzujuj in jun chic, c'o jun juramento xuban ja nc'utbej chi ni nuya' wi' ja xtzujuj in ni mta wi' q'uextajic trij awa' ja ca'i' ri' ja xbij can como ja Dios mta moda xtutz'ak ta jule' tzij. Queri' xuban pro kumal ajoj ja xokanmaj chwach ja il mac in xekato'o' ki' ruq'uin. Queri' xuban chi ryukbaxic kac'u'x utzc'a chi nyuke'e ja kac'u'x chijutij ruq'uin ja rtzujun can chake ja kayben camic.

19 Nojel ari' ja kayben camic bien kotak chi nekawila' na, ni mta wi' q'uextajic trij. Nojel ari' ja kayben jari' nkajunsaj ruq'uin jun ch'ich' ja chapbal lancha. Jari' ch'ich' nbe c'a xe' mar, nuchap ja lancha, matuya' chic lugar tre ja lancha ja bar ta xtic'amarel chi wi'. Ja kayben ajoj camic c'a chila' chicaj ekajnak wi' ja bar c'o wi' ja Dios, congana chi na nuya' kaseguro.

20 C'a tri' ekajnak wi' ja Jesús nabeyal chikawach, rjakon jun bey chikawach. Arja' ocnak lok'laj sacerdote pro ni chijutij, ja c'a rsacerdote'il arja' ni mta wi' q'uisic trij, xa junan ruq'uin ja rsacerdote'il ja Melquisedec.

7

1 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios ja Melquisedec arja' rey xin jun tinamit Salem rubi', chakaja' arja' sacerdote, nuban ja samaj xin Dios ja katzij chi Dios. Xuban jutij tre ja rAbraham xerc'ulu' pa bey tokori' tok ja rAbraham ec'o jule' rey ercamsan in melojto pa ch'a'oj. Ja c'a rAbraham ban bendecir rmal ja Melquisedec.

2 In chakaja' nojel rwach ja meba'il ja xuch'ecto pa quek'a' ja rey xlasaj na rdiezmo tre in ja diezmo xujach tre ja Melquisedec. Ja Melquisedec c'oli nbij ja rubi', jun rey utzlaj cuc'axic winak nuban, queri' rc'amonto ja rubi'. Arja' rey xin Salem chakaja' c'oli nbij, jun rey yo'l quicotemal, queri' rc'amonto.*

3 Ma ec'o ta ja rtata' rute' ja Melquisedec ja nenatax ta chipan ja rtzobal Dios, ma ec'o ta rati't rmama' nenatax ta chipan chakaja' in mta ja ralaxic nnatax ta in nixtac'a rcamic ta chakaja'. Pro ja rbanic, chijutij ocnak sacerdote in ni mta wi' q'uisic

* **7:2** Ja tzij diezmo quewa' rbanic ri', ja jujun quetzal nach'ec, ja diezmo tre jari' lajuj centavo. Tac'a wi xach'ec jun ciento quetzal ja diezmo tre jari' lajuj quetzal.

trij ja rsacerdote'il jari' junan cani' tre rbanic ja Ralc'wal Dios.

4 Tech'obo' mpe' chi utz janila nim ruk'ij ja Melquisedec. Más na nim ruk'ij chwach ja kamama' Abraham. Ja c'a rAbraham ojer xuya' ruk'ij ja Melquisedec, xparti'ij ja diezmo rxin ja meba'il ja rch'econto in xujach pa ruk'a' ja Melquisedec.

5 Pro ja nbij ja ley xin Dios, pa quek'a' ja riy rumam ja Leví njach wi' ja diezmo, eje'e' ri' ja ne'oc sacerdote. In queri' queban ja winak, pa quek'a' ja riy rumam ja Leví nquejach wi' ja quidiezmo, queri' queban masqui xa e alaxic cuq'uin como ja rAbraham arja' sepyon quixin canojel.

6 Pro ja Melquisedec arja' ma riy rumam ta ja Leví pro pa ruk'a' jach wi' ja diezmo rmal ja rAbraham. Arja' c'a bano bendecir rxin ja rAbraham. Makana' maquita c'a nim ruk'ij ja rAbraham como tre ja rAbraham tzujun wi' ja rutzil rmal ja Dios.

7 Pro ja nbano bendecir jari' ja más na nim ruk'ij chwach ja nuban bendecir jari' bien kotak kanojelal.

8 Ja c'a riy rumam ja Leví, chique njach wi' ja diezmo pro ja Melquisedec arja' más na nim ruk'ij chiquewach eje'e' chakaja'. Eje'e' xa necami pro arja' mta nbij ja rtzobal Dios tre ja rcamic, cani' c'a c'as na chijutij.

9 Ja riy rumam ja Leví, chique ntoj wi' ja diezmo pro ja c'a rAbraham pa ruk'a' ja Melquisedec xutoj wi' ja diezmo, nel c'ari' cani' c'opi chic tri' ja Leví, cani' rtojonpi chic ja diezmo chakaja'.

10 Como ja rAbraham tok xec'uli pa bey rmal ja Melquisedec maja'n talaxi tri' ja Leví pro masqui queri' ni rja'tzulpi chi wi' ja rAbraham. Jari' nc'ambej tzij nbij chi ja Melquisedec más na nim ruk'ij chwach ja Leví chakaja'.

11 Ja sacerdote'il rxin ja Aarón in quixin ja jule' chic riy rumam ja Leví jari' xoc rbase ja ley xin Dios ja tok Moisés xuya' ja ley chique ja raj Israel ojer. Pro jari' sacerdote'il xa nk'axi, xa c'o q'uisic trij. Jari' ma xcowin ta xeruto' ta ja winak chijutij chwach ja Dios. Ja wixta cowini xeruto' chijutij maquita c'a rjawaxic ari' peti jun chic sacerdote ja xa junan ja rsacerdote'il ruq'uin ja rsacerdote'il ja Melquisedec ja junwi' chi na chwach ja rxin Aarón.

12 Ja c'a tok noqui jun c'ac'a sacerdote'il jari' rjawaxic chi noc na jun ley c'ac'a chakaja'.

13-14 Ja c'a kajaw Jesucristo arja' ja sacerdote ja junwi' chi na. Arja' ma riy rumam can ta ja Leví, ni k'alaj wi' chi arja' riy rumam can ja Judá. Pro ja riy rumam can ja Judá majun nak ta chique ocnak ta sacerdote, mta tz'ibtal can chique chipan ja ley rmal ja Moisés chi ne'oc ta sacerdote.

15 Ja c'ac'a sacerdote ja penak camic arja' xa junan ja rsacerdote'il ruq'uin ja rsacerdote'il ja Melquisedec, tri' c'a nkatz'at wi' chi xa nq'uis na ja sacerdote'il quixin ja riy rumam can ja Leví.

16 Ja tok xoc sacerdote ma rmal ta jun ley ja xa c'o q'uisic trij. Arja' mta camíc trij, ja rc'aslemal ni matiq'uis wi' in ja c'ari' ocnak rbase ja sacerdote'il rxin.

17 Cani' nbix tre chipan ja rtzobal Dios quewari': —Atat at sacerdote pro ni chijutij atocnak sacerdote. Ja rasacerdote'il atat jari' ni mta wi' q'uisic trij, xa junan ruq'uin ja rsacerdote'il ja Melquisedec. Queri' nbix tre.

18 Ja ley ja xoqui nabey jari' ma xcowin ta xokruto' ta chijutij chwach ja Dios chewi' tok ma xoc chi ta.

19 Ja ley ja xoqui nabey ni majun nak ta xchomij ta chwach ja Dios ja ni ta chijutij xtzursaj ta. Pro ja rocnak chic pa rq'uexwach camic jari' ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo jari' más chi na utz chwach ja ley ja xoqui nabey, jaktajnak chic kabey rmal in rmalari' c'a chwach ja Dios nokekaj chi wi'.

20 Nojel ari' tok xchomarsaj ja Dios arja' xuban jun juramento, mta moda ja maquita nuban cumplir.

21 Pro ma queri' ta ban chique
ja jule' chic ja xe'oc sacerdote, mta
jun juramento bani pro ja tre ja
Ralc'wal Dios c'o jun juramento bani
cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal
Dios quewari': —Ja kajaw Dios arja'
rbanon jun juramento, matuq'uex ja
rna'oj, quewa' xbij ri': —Atat at sacer-
dote pro ni chijutij, ja rasacerdote'il
ni mta wi' q'uisic trij, junan ruq'uin ja
rsacerdote'il ja Melquisedec, ne'e.
22 Rmal c'a ja juramento banon
chewi' tok ja Jesús arja' ocnak chic
ja rseguro jun c'ac'a chominem ja
más chi na utz chwach ja jun chic
chominem ja c'oli nabey.
23 Ja sacerdote ja rec'oli nabey eje'e'
xa necami, tok ncam jun noc can chic
jun pa rq'uexwach, queri' queban, e
q'uiy xe'oc'o chipan ja sacerdote'il.
24 Ja c'a tre ja Jesús jari' mchita
camíc trij chewi' c'a tok ni mta wi'
q'uisic trij ja rsacerdote'il arja'.
25 Rmalc'ari' tok ncowini nokruto'
chijutij ja yukul kac'u'x ruq'uin chi
arja' ncojo kaxin chwach ja Dios.
Arja' ni c'as wi' chijutij chi rbanic
orar pa kacuenta chewi' tok ncowini
nokruto' chijutij.
26 Queri' c'a rbanic ja Jesús, nij arja'
wi' ja lok'laj sacerdote ja nc'atzin
chake. Arja' ni utz wi' ntz'a̱t rmal ja
Dios. Majun nak ta itzel rbanon ta. Ni
majun ril rumac. Lasaxel chiquicojol
ja raj'il ajmaqui', c'amarel chila' chi-
caj ja bar c'o wi' ja Dios.
27 Arja' ni junwi' na wi' chiquewach
ja jule' chic lok'laj tak sacerdote. Ja
sacrificio ja queban eje'e' k'ij k'ij xe-
quicamsaj jule' chicop, xequitzujuj
chwach ja Dios. Ja nqueban nabey
nquitzujuj na ja rxin ja quil quemac
eje'e' c'ac'ari' nquitzujuj chic ja rxin
ja quil quemac ja winak. Pro ja Jesús
ma rjawaxic ta tre xtuban ta queri'
cani' queban eje'e'. Ja sacrificio ja
xtzujuj ja Jesús xa jutij, matic'atzini
xticamuluj chi ta jutij, tokori' tok
xtzujuj ri' chipan ja camíc.
28 Ja winak ja neba̱n nombrar rmal
ja ley xin Dios chi ne'oc lok'laj tak
sacerdote eje'e' xa e winak. Pro ja ley
xin Dios jari' ma nim ta ruk'ij chwach
ja juramento ja c'a xuya' na después
ja Dios, in ja ban nombrar rmal ja
juramento chi noc lok'laj sacerdote
jari' ja Ralc'wal Dios, arja' xoc jun sac-
erdote pro jun sacerdote ja ni majun
ja maquita tz'akat tre, queri' rbanic
ni mta wi' q'uextajic trij.

8

1 Queri' c'a rbanic ja lok'laj sacer-
dote kaxin, jari' ja más na rjawaxic
chi nch'obtaj emwal. Arja' c'a chila'
chicaj xekaj wi', tri' xetz'abe' wi' pa
riquik'a' ja bar tz'ubul wi' ja Dios.
2 Como arja' lok'laj sacerdote neru-
coj ja winak chwach ja Dios chipan ja
lugar ja más na santo ja bar nq'ueje'
wi' ja Dios, queri' rbanic ja samaj
nuban. Jari' ja rochoch Dios ja katzij
chi rochoch Dios, jari' banon rmal ja
kajaw Dios, ma winak ta ebanyon.
3 Ja lok'laj tak sacerdote eje'e'
c'o jun samaj yatajnak chique
chiquijujunal quewari', nquitzujuj
chwach ja Dios ja nsipax cumal
ja winak in chakaja' nequitzujuj
chicop ja necamsaxi parwi' altar.
Ja c'a Jesucristo como arja' lok'laj
sacerdote rjawaxic chi c'oli ntzujuj
arja' chakaja'.
4 Arja' wixta c'a c'o ta na wawe'
chwach'ulew ma sacerdote ta c'ari'
como c'a ec'o chi na ja sacerdote
wawe' chwach'ulew ja quimajon na
rtzujuxic chwach ja Dios ja cani'
tz'ibtal can chipan ja ley xin Dios chi
nquitzujuj.
5 Pro ja samaj ja nqueban eje'e' xa
rachbal xa c'utbal rxin ja majtajnak
rbanic chila' chicaj, xa cani' rnatu'
ja nqueban. Cani' xuban ja Moisés
tok xajalal maja'n tumaj rbanic ja
rochoch Dios wawe' chwach'ulew ja
tz'um in tziak ocnak, quewa' bix tre
rmal ja Dios ri': —Nojelal ja xtaban
ni rjawaxic wi' chi junan nel ruq'uin
ja cani' c'ut chawach parwi' ja jayu',
ne'xi. Rmalc'ari' tok kotak chi ja ne-
tajini nqueban ja sacerdote jari' xa
rachbal xa c'utbal rxin ja c'o je'e chila'
chicaj.

6 Pro ja Jesucristo ja kasacerdote
ajoj arja' ya'on tre camic jun samaj
xin Dios ja más chi na nim ruk'ij
chwach ja quisamaj ja jule' chic sac-
erdote como ja c'ac'a chominem ja
nokrcojbej chwach ja Dios jari' más
chi na nim ruk'ij chakaja' chwach ja
cani' c'oli nabey in más chi na nim
ruk'ij chakaja' ja xtzujuj ja Dios ja tok
xchomarsaj ja c'ac'a chominem.
7 Ja nabey chominem ja wixta
cowini xchomij chijutij ja il mac
jari' ma rjawaxic chi ta ja jun chic
chominem.
8 Pro ja Dios ma qui' ta ruc'u'x
cuq'uin ja rtinamit rumac ja ma
xquinimaj ta ja nabey chominem
cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal
Dios quewari': —Quewa' nbij ja ka-
jaw Dios ri': —Nerila' na jun tiempo
tok anin c'o jun c'ac'a chominem
nchomarsaj chi na cuq'uin ja raj Is-
rael in cuq'uin ja raj Judá chakaja'.
9 Ja xtinchomij cuq'uin jari' junwi'
chi na chwach ja xinchomij cuq'uin ja
cati't quimama' tokori' tok xenyuke-
jel chi quek'a' in xenlasajel pa quek'a'
ja raj Egipto. Pro eje'e' ma xquinimaj
ta ja chominem ja xinchomij cuq'uin.
Rmalc'ari' ja tok xenuya' can.
10 Ja tok xterila' ja tiempo anin
c'o chi na jun ja chominem ja
nchomarsaj na cuq'uin ja riy rumam
can ja rIsrael in quewa' rbanic ri'. Ja
ley ja xquenbanbej mandar jari' pa
tak quewi' xtincoj wi' in xtintz'ibaj
pa tak canma chakaja'. Anin in Dios
quixin in eje'e' e ntinamit.
11 Chipan ari' tiempo eje'e' xtico-
takij na nwach canojelal. Rmalc'ari'
tok ma rjawaxic chi ta jun xtibij chi
ta tre jun rach aj tinamit chi nro-
takij jani' rna'oj ja Dios in nixtac'a
rjawaxic chi ta xtibij chi ta tre jun
rch'alal chakaja'. Canojel chi ncotakij
na e jani' chi e rija' chi e ac'ala'.
12 Ja c'a ranin ncuy na ja quil
quemac in nmestaj chijutij. Queri'
rbin can ja Dios.
13 Ja Dios tok ntzijon tre ja c'ac'a
chominem tibij c'a tzij ari' chi xa tz-
abu'k chic ja jun chic chominem ja
c'oli nabey. Xa nak ta ja rmajon
tzabukarem in xa nak ta ja rmajon
raji'xem jari' bien k'alaj chi xajalal
maja'n toc'o ruk'ij.

9

1 Pro ja nabey chominem bien
banon rbanic. Ja winak c'oli man-
damiento ja bin chique ja nqueban
je'e chi nquiyabej ruk'ij ja Dios. C'oli
chakaja' jun rochoch ja Dios pro xa
xin rwach'ulew.
2 Bani ja rochoch Dios, tz'um in
tziak ocnak. Tz'apix ruchi' tre jun
tziak in tas chic rpan tre jun chic
tziak, ca'i' cuarto xuya'. Jawa' coj
chipan ja nabey cuarto ri', jun can-
delero, jun mesa in ja caxlanway ja
parti'ix chwach ja Dios. Jari' nabey
cuarto lugar santo ne'xi.
3 Ja rcab cuarto ja c'o trij ja tziak ja
tasben rpan jari' santilaj lugar ja más
nim ruk'ij ne'xi.
4 In jawa' coj chic chipan ja rcab
cuarto ri', jun cojbal pon puro oro
ocnak in jun caxa cojon oro trij jari'
caxa xin chominem ne'xi. Jawa'
c'ol chipan ja caxa ri', ja caxlan-
way xin chila' chicaj rbina'an maná
c'olon chipan ja rc'olibal oro ocnak,
ja ch'ame'y xin Aarón ja jotayini, in
ja tz'alam tak abaj ja tz'ibtal chwach
nak xbij ja Dios tok xchomarsaj ja
chominem.
5 Ec'o ca'i' querubín ebanon, ja
quexic' quiripon quimujan ja rwi'
caxa. Ja querubín jari' retal chi tri'
nq'ueje' wi' ja Dios. Ja rwi' caxa sach-
bal il mac ne'xi. Pro camic maquintz-
ijon más trewa' wari'.
6 Nojel awa' ja c'a xinbij kaj chewe
ri' tok chomtajnak chic ja c'a sac-
erdote eje'e' k'ij k'ij ne'oc chipan ja
nabey cuarto chi rbanic ja quisamaj
chwach ja Dios.
7 Ja c'a rcab cuarto xa ruyon ja
lok'laj sacerdote noc chipan pro c'a
chi juna' noc wi' chipan. Arja' tok noc
chipan rc'an ja quiquiq'uel chicop,
jari' quic' ntzujuj chwach ja Dios ru-
mac ja ril rumac arja' in quixin ja
winak chakaja'.

8 Jawa' ja c'a xinbij chewe ri'
c'oli nuc'ut chikawach ja nk'alasax
chikawach rmal ja rEspíritu Santo,
quewa' nuc'ut chikawach ri', ja
nabey cuarto tok maja'n toc'o ruk'ij
c'a tz'apal na chikawach ja santilaj
lugar ja bar c'o wi' ja Dios.
9 Ja nabey cuarto xa retal je'e, xa
ejemplo rc'amonpi chake rxin ari'
tiempo ja rmajon q'uisem. Ja c'a
rofrenda in sacrificio ja quitzujuj
chwach ja Dios jari' mta rpoder xti-
chomarsaj ta chijutij ja canma ja
winak xtich'ach'ojirsaj ta chijutij ja
quiconciencia.
10 Ja bix chique chi nqueban jari'
xa rxin ja quicuerpo, ma rxin ta ja
canma, cani' tre nak ja utz ntiji in
nak ja xajan ntiji in tre chakaja' nak
tiempo je'e ja rjawaxic chi nquech'aj
quek'a' in cakan. In bix chique chi
c'a tokori' matiqueban chic ja tok c'oli
jun chominem c'ac'a ja xtichomarsaj
na ja Dios pa rq'uexwach.
11 Pro camic penak chic ja Cristo,
arja' ja lok'laj sacerdote ja c'amyonto
ja rutzil ja tzujunto ojer rmal ja Dios.
Ja lugar ja bar nuban chi wi' ja rsamaj
jari' ja mero rochoch ja Dios, más
chi na nim ruk'ij chwach ja bar xe-
samaj wi' ja rojer tak sacerdote. Ja
rochoch Dios ja bar nsamaj chi wi'
ja Cristo nixtac'a banon ta in ma xin
rwach'ulew ta chakaja'.
12 Arja' xajutij xoc chipan ja santilaj
lugar chila' chicaj, rc'an ja quic' ja
ntzujuj chwach ja Dios pa kacuenta
pro ja quic' ma quiquiq'uel ta q'uisic',
ma quixin ta wacax ja tak ternero,
puro rquiq'uel arja'. Queri' xuban
chake, xajutij xokruto' pa ruk'a' ja
il mac, nixtac'a c'o ta q'uisic trij ja
totajem nuya'.
13 C'o nac'a rsamaj ja quic' quixin
q'uisic' quixin wacax in c'o rsamaj
chakaja' ja rchajul jun ti vaca.
Jari' nyạ' chiquij ja winak tok c'oli
quibanon ja xajan in nbix chique
chi ma e ch'ajch'oji' ta. Ja c'a wi
nyạ' chiquij jari' nech'ach'ojiri, e
ch'ajch'oji' chic.
14 Pior c'a ja rquiq'uel ja Cristo
jari' más chi na nim rsamaj. Ja
Cristo arja' xtzujuj ri' chwach ja Dios,
camsaxi, xoc jun sacrificio pro jun
sacrificio ja ni majun ja maquita
tz'akat tre in ja to'o rxin chi rbanic
ja wari' jari' ja rEspíritu Santo ja ni
mta wi' q'uisic trij. Ja rquiq'uel ja
Cristo janila nsamaji, nch'ach'ojirsaj
chi utz ja kanma chi matiti'on chic ja
kaconciencia in rmalari' nokcowini
nkaya' can ja kabanon je'e ja xa
camíc rc'amonto in noksamaj chic pa
rcuenta ja c'aslic Dios.
15 Rmalc'ari' tok yatajnak tre ja
Cristo chi arja' c'amyonto ja c'ac'a
chominem ja nercojbej ja winak
chwach ja Dios. Rmal c'a ja rcamic
ja Cristo tok cuytajnak chic ja il mac
ja bantaji chipan ja chominem ja c'oli
nabey. In camic ja roksiq'uin rmal
ja Dios nokcowini nkawil ja rutzil ja
tzujunto ojer rmal, jari' ja herencia
xin Dios ja ni mta wi' q'uisic trij.
16 Tac'a jun achi tok ncami ja wi
rbanon can jun wuj rxin ja rmeba'il,
wi rbin can chipan chok chique njạch
wi' ja rmeba'il, ja c'a tok ncami c'a
tokori' njachi ja rmeba'il.
17 Ja rachi ja wi c'a c'as na mta moda
noqui ja wuj chi rjachic ja meba'il, ja
tok ncami c'a tokori' noqui ja wuj.
18 Queri' c'a tre chakaja' ja nabey
chominem ja chomarsax rmal ja
Dios, c'a tokori' xoqui ja chominem
ja tok c'oli quic' coji.
19 Queri' xuban ja Moisés chakaja',
nabey xuya' na rbixic nojelal ja ley
chique ja winak ja bin tre rmal ja Dios
chi nbij c'ac'ari' xchicaj quic' trij ja
bar tz'ibtal wi' ja ley in chiquij cano-
jel ja winak chakaja'. Ja quic' xucoj
jari' quixin wacax ja tak ternero in
quixin q'uisic', xuyuj ruq'uin ya'. Ja
xchicbej ja quic' c'o jun ti rk'a' che' xu-
coj rbina'an hisopo rachbil jule' lana
quiak.
20 Ja c'a tok chictaj rmal c'ac'ari'
xbij chique ja winak: —Ja quic' ja
xinchicaj le' jala' nuya' rseguro ja
chominem ja bin chewe rmal ja Dios
chi rjawaxic nenimaj, ne' chique.
21 In queri' xuban tre ja rochoch

Dios in tre nojel ja nquecoj je'e ja nquiyabej ruk'ij ja Dios, xchicaj quic' trij chakaja'.

22 In queri' tz'ibtal chipan ja ley chakaja', ni quic' wi' noqui ja tok c'oli nch'ach'ojirsaxi, xa jujun ja ma quic' ta noqui chi rch'ach'ojirsbexic. Ja wi mta quic' ntixi mta c'ari' ja cuybal il mac.

* * * * * * * * * *

23 Chewi' c'a tok rjawaxic chi noqui ja quiquiq'uel chicop chi rch'ach'ojirsbexic ja nakun je'e ja xa rachbal ja c'o je'e chila' chicaj. Pro ja tre ja mero c'o je'e chila' chicaj ja xa ma rachbal ta rjawaxic jun sacrificio ja más chi na utz chwach ja quiquiq'uel chicop.

24 Ja rocnak wi' ja Cristo camic ma chipan ta jun rochoch Dios ja xa banon ja xa rachbal ja mero rochoch Dios. Pro mero chila' chicaj ja rocnak wi', ni chwach ja Dios xekaj wi' in tri' c'a c'o wi' camic, ntajini nokrucoj chwach ja Dios.

25 Ja jule' chic lok'laj tak sacerdote eje'e' juna' juna' ni xe'oc wi' chipan ja santilaj lugar chi rtzujuxic ja quic' pro ma quiquiq'uel ta eje'e'. Pro ja Cristo ma queri' ta rbanon, arja' matitzujuj ri' chi ncamsax ta ca'mul oxmul.

26 Ja wixta queri' jaru' pa tiempo winakarnakto ja rwach'ulew q'uiylaj mul ta c'ari' camsanto. Pro ja xuban arja', xa jutij peti, xtzujuj ri' chi camsax pa kacuenta, ja c'a rcamic jari' xchupbej ja kil kamac kanojel. Ja tiempo ja pi wi' jari' q'uisbal rxin ja tiempo je'e ja rchominto ja Dios ojer.

27 Cani' chique ja winak eje'e' cayben ja camíc pro xa jutij necami, ma ca'mul ma oxmul ta. Ja c'a cajal chic chiquewach xa k'etoj tzij chic ja maja'n tiban chiquij.

28 Queri' c'a tre ja Cristo chakaja' ma q'uiylaj mul ta cami ja tok camsax pa kacuenta. Xa jutij cami pro ok q'uiy ja xokruto', ma jun ta, xrijkaj ja kil kamac chwach ja Dios in xuchup. Arja' npi chi na jutij pro ma rmal chi ta chi nrijkaj chic jutij ja kil kamac, npi chi na utzc'a chi nokruto' chijutij kanojel ja nokquicoti chi raybexic.

10

1 Ja rc'amonto ja ley xa cani' rnatu' ja rutzil ja tzujunto ojer rmal ja Dios pro ma rc'amonpi ta ja mero utzil. Rmalc'ari' maticowini ja ley xqueruto' ta chijutij ja winak ja juna' juna' ne'ekaj chwach ja Dios in ne'equitzujuj ja chicop chwach rumac ja quil quemac.

2 Ja wixta cowini xeruto' chijutij maquita c'a xequitzujuj chic más ari' ja chicop. Tibij c'a tzij ari' ja wixta ch'ach'ojirsaxi chijutij ja canma quena' kaj ta c'ari' chi ja quil quemac chuptaji.

3 Pro ja queban, juna' juna' ni c'o wi' ja nquinatbej chi ma chuptajnak ta, jari' tok xequicamsaj ja chicop chi nequitzujuj chwach ja Dios rmal ja quil quemac.

4 Ma chuptajnak ta como ja quic' quixin wacax quixin q'uisic' ni mta wi' moda xtuchup ta ja il mac.

5 Rmalc'ari' ja Cristo tok pi wawe' chwach'ulew quewa' xbij tre ja Tatixel ri': —Ja ratat, ma ja tari' nawajo' ja necamsaxi jule' chicop chawach nixtac'a ja ta ja jule' chic ja ntzujux je'e chawach. Pro ja ncuerpo anin jari' achomarsan, ja c'ari' ntzujux na chawach.

6 Ma ja tari' nel ac'u'x trij ja neporoxi jule' chicop chawach nixtac'a ja ta jule' chic ja ntzujux chawach rmal ja quil quemac ja winak.

7 Rmalc'ari' tok quewa' xinbij chawe ri': —Dios, anin inpenak cani' tz'ibtal can chwe chipan ja libro, nunbana' xa nak ta ja nawajo' chwe chi nban, xinche' chawe. Queri' xbij ja Cristo.

8 Jun ja xbij, chi ja Dios ma ja tari' nrajo' ja necamsaxi jule' chicop chwach in nixtac'a ja ta ja jule' chic ja ntzujux je'e chwach, ma ja tari' nel ruc'u'x trij, ne'e. Ja ley nbij chi rjawaxic ntzujux awa' sacrificio ri'

pro ma ja tari' ja kas mero nrajo' ja
Dios, ne'e ja Cristo.
9 In jun chic xbij quewari': —
Nata' Dios, anin inpenak chi nun-
bana' ja nawajo' chwe chi nban, ne'e.
Queri' xuban ja Cristo, xlasaj ja sac-
rificio je'e ja tzujuxi nabey in xtzujuj
ri' arja', xoc pa rq'uexwach, xuban
ja cani' xajo'x tre rmal ja Dios chi
nuban.
10 Como ma xnimar ta chi rbanic ja
xajo'x tre rmal ja Dios rmalc'ari' tok
ch'ach'ojirsaxi ja kanma chipan ja kil
kamac, ja c'a xch'ach'ojirsbej jari' tok
chijutij xtzujuj ja rcuerpo chi camsax
kumal.
11 Ja jule' chic sacerdote eje'e' k'ij
k'ij nepe'e chwach ja Dios, nquitzu-
juj ja sacrificio je'e chwach in ni-
jawari' sacrificio nquitzujuj nojel tak
k'ij. Pro jari' ja nquitzujuj ni mta wi'
moda xtilasaj ta ja kil kamac.
12 Ja c'a Jesucristo arja' xa jun ja
sacrificio ja xtzujuj chwach ja Dios,
ma q'uiy ta, in ma k'ij k'ij ta xtzujuj
pro xa jutij. Ja c'a tok tzujtaj can rmal
c'ac'ari' be, xetz'abe'e pa riquik'a' ja
Dios
13 in tri' c'a neraybej wi' ja rc'ulel
chi nekajsax na, necoj na pa rkan
rmal ja Dios.
14 Ja sacrificio ja xtzujuj xa jun
rwach jari' xcuybej chijutij ja kil ka-
mac kanojel ja ch'ach'ojirsan chic ja
kanma rmal, mchita nak chi ta kay-
ben tre ja kil kamac.
15 In queri' binto chake chakaja'
rmal ja rEspíritu Santo ja nabey,
quewa' xbij ri':
16 —Quewa' nbij ri' ja kajaw Dios:
—Ja tok xterila' ja tiempo anin
nchomarsaj chi na jun ja chominem
cuq'uin in quewa' rbanic ri', ja ley
ja xquenbanbej mandar jari' pa tak
canma xtincoj wi' in xtintz'ibaj pa tak
quewi' chakaja', ne'e.
17 C'ac'ari' nbij chic quewari': —
Matinataj chic mwal ja quil quemac,
matinataj chic mwal ja ritzelal
quibanon. Queri' rbinto.
18 Como cuytajnak chic ja kil kamac
rmal ja Dios xc'a rmalari' mchita jun
chic sacrificio ja xtikatzujuj chi ta ja
xticuy chi ta jutij ja kil kamac.

* * * * * * * * * *

19 Rmalc'ari' wach'alal ja santilaj
lugar ja bar c'o wi' ja Dios jari' jakal
chic chikawach in matikana' chic
ki' nokoc chipan, matikana' chic ki'
nokekaji c'a chwach ja Dios. Pro
xa rmal ja rquiq'uel ja Jesús tok
queri' nkaban, xa rmal ja cam pa
kacuenta tok yatajnak chake chi
nokekaj chwach.
20 Arja' rjakon chikawach jun c'ac'a
bey, jun bey ja rc'amonto c'aslemal.
Cani' tre ja tziak ja tasben rpan ja
rochoch Dios raktaji in jake'e ja ruchi'
ja santilaj lugar in queri' c'a tre ja
Jesús chakaja' tok cam pa kacuenta
jari' xjakbej jun bey chikawach ja
nokerya'a' c'a chwach ja Dios.
21 Ja Jesús arja' lok'laj sacerdote
kaxin pa'l chakij ja rok tinamit xin
Dios.
22 Ko'ekaj c'a chwach ja Dios, maxta
tikana' ki' pro nojel ta kanma, ni
ta yukul wi' kac'u'x ruq'uin. Quir-
tari' nkaban jutz'it como kotak chi
ch'ach'ojirsan chic ja kanma chipan
ja kil kamac in matiti'on chic ja ka-
conciencia rmal. Kotak chakaja' chi
ch'ach'ojirsan chic ja kacuerpo tre
jun ch'ajch'ojlaj ya' ja ni majun tz'il
nak ta rc'an.
23 Ja Dios arja' ni nuya' wi' ja rtzu-
junto rmalc'ari' wach'alal cow kope'e
jutz'it chi raybexic, maxta ticapuj
kac'u'x.
24 Kach'obo' rij rwach nak nkaban
ja xtikabanbej ta animar ki' chi nka-
jobej más ki' in nkac'utbej más ja
rutzil.
25 Ec'oli ja maque'urkaj chic ja tok
nkamol ki', maxta c'a queri' tikaban
ajoj. Ja kas takal chakij chi nkaban,
kapaxbaj ki', kabana' animar ki'. Jari'
más chi na rjawaxic chi nkaban como
ixix netz'at chi xa nnakajinto ja nim-
laj k'ij ja tok xtipi chic jutij ja kajaw
Jesucristo.
26 Queri' nbij chewe como ajoj wi
kaniman chic ja tijonem ja rc'amonto
ja Jesucristo in wi kas k'alawachili

nokmacun chic jari' mchita jun sacrificio xkotobex chi ta tre ja il mac nkaban.
27 Ja winak ja nebano queri' xa c'o jun nimlaj juicio cajal chiquewach congana xbeben ri'il, ja c'a ryewal Dios npi na chiquij cani' jun nimlaj k'ak' ja nerporobej canojel ja rc'ulel.
28 Ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés wi c'o jun winak ma xnimaj ta, wi xuban tre ni ma vale ta in wi ec'o ca'i' owi e oxi' ja xe'oc testigo trij chi queri' xuban tre jari' ni majun npokonan rwach, ncamsaxi.
29 Pior c'a ja Jesucristo ja Ralc'wal Dios, wi c'o jun nuban tre ni ma vale ta ¿la ma yatal ta c'a trij ari' nech'ob ixix chi nutij na jun rpokonal ja más chi na lawulo'? Janila nutij na rpokonal ja wi nuban tre ja rquiq'uel ja Jesucristo cani' rquiq'uel xa nak ta chi winakil pro makana' maquita jari' quic' ch'ach'ojirsan rxin chipan ja ril rumac, makana' maquita jari' quic' nyowi rseguro ja c'ac'a chominem ja chomarsan rmal ja Dios chi kato'ic. Janila nutij na rpokonal ja wi nuban tre ja rEspíritu Santo ni ma vale ta pro makana' maquita ja rEspíritu Santo ja c'amyonto ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake.
30 Queri' nbij chewe como kotak chic jani' rna'oj ja kajaw Dios cani' rbin can quewari': —Ja ritzelal ja nqueban ja winak anin c'a ninyo' rjil rc'axel chique, anin c'a ninyo' chique ja rtojbalil ja ritzelal nqueban, ne'e. In jun chic ja tz'ibtal can quewari': —Ja kajaw Dios arja' ni nuk'et na wi' tzij chiquij ja rtinamit, ne'e.
31 Janila kas xbeben ri'il rc'amonto ja natkaj pa rkan ja c'aslic Dios.
32 Pro ixix wach'alal turkaj c'a chewe chi ja kas nabey ja tok sakirsaxto ja rebey rmal ja Jesucristo xixcowini xecoch' nojel ja pi chewij, janila jun lucha janila jun rpokonal xetij pro xecoch' nojelal.
33 Ixix xecoch' ewach chipan ja tok c'o je'e ya' eq'uix chiquewach ja winak, tok xixyok'i xixtz'uji in tok c'o je'e ban pokon chewe. In jun chic, ma xepokonaj ta xe'ewachbilaj ja jule' chic ja ban queri' chique.
34 Como ja xeq'ueje' pa tak che' rumac ja Jesucristo xepokonaj quewach. In tok majtaj chewe ja meba'il ma xepokonaj ta, xixquicoti. Como bien ewotak chi c'ol emeba'il chila' chicaj ja más chi na utz ja ni mta wi' q'uisic trij chewi' tok xixquicoti.
35 Rmalc'ari' nbij jutz'it rubi' chewe, maxta teya' can ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo como c'o jun nimlaj rtojbalil ja rc'amonto chewe ja tok nyuke' ec'u'x ruq'uin.
36 Maxta teya' can jutz'it como ni rjawaxic wi' chewe chi necoch' ja rpokonal utzc'a chi rvoluntad Dios ja neban in newil ja rtzujunto chake.
37 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ri': —C'o jun ja npi na in ma jaru' chi ta tiempo nrajo' chi nurkaji, arja' npeti, matuya' tiempo tre.
38 Ja c'a winak ja renc'ulun ni rjawaxic wi' tre ja quic'aslemal chi ni nyuke' wi' quec'u'x wq'uin. Pro wi ec'oli chique ja xquemeloj can chic jutij chiquij eje'e' ri' ni majun ngana cuq'uin. Queri' rbin can ja Dios.
39 Ja c'a rajoj wach'alal ma ok cachbil ta ja xa nemeloj can chiquij ja matiyataj chique chi nequiwila' ja totajem rxin ja Dios. Ajoj ok cachbil ja c'o yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios in noktotaji chijutij rmal.

11

1 Ja yukulbal c'uxlal quewa' rbanic ri', ja wi c'o je'e ja yukul kac'u'x ruq'uin jari' ni nkaybej na wi' in bien kotak chi nekawila' na, owi tre ja matitz'attaji ruq'uin kawach ja wi yukul kac'u'x ruq'uin jari' bien kotak chi c'oli masqui matikatz'at.
2 Ja kati't kamama' ojer, rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok utz xetz'ạt rmal.
3 Ja rajoj chakaja', rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok ch'obtajnak kumal chi ja tok tz'ucarsaxi ja caj in rwach'ulew, ja tzij ja bix pon rmal ja Dios jari'

tz'ucarsbexi. Queri' c'a rbanic, ja Dios xa xbij pon ja tzij in jari' tzij xoqui chi rtz'ucarsaxic, ma ja tari' xoqui chi rtz'ucarsbexic ja ntz'attaji ruq'uin kawach.

4 Ja rAbel chakaja', rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok más na utz ja sacrificio ja xtzujuj tre ja Dios chwach ja tzujux rmal ja Caín. Ja c'a Dios arja' utz xutz'at ja sacrificio rxin ja rAbel in xuc'am tre, tri' c'a nkatz'at wi' chi ja rAbel utz tz'ati rmal ja Dios. Ma chaka ta ban queri' tre, rumac ja yukulbal ruc'u'x. In masqui camnak chic ja rAbel pro rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios tok cani' c'a ntzijon na kuq'uin camic.

5 Ja rEnoc chakaja', rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok yataj tre chi ma xk'ax ta chipan ja camíc pro chaka jalal ja tok ma xcanoy chi ta wawe' chwach'ulew como Dios c'amo'el rxin chila' chicaj. Como ja Dios congana quicot trij ja rEnoc wawe' chwach'ulew chewi' tok xuban queri' tre, cani' tz'ibtal can.

6 Ja Dios wi mta yukulbal ac'u'x ruq'uin jari' mta moda utz ta xtutz'at ja rac'aslemal. Ja wi c'ol agana nattiloc ruq'uin ja Dios rjawaxic chawe ja ca'i' ri', jun, nanimaj chi c'oli ja Dios, in jun chic, nanimaj chi ja Dios, wi natij ak'ij chi rilic arja' nyo' chawe ja rtojbalil.

7 Ja Noé chakaja', rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios arja' xnimaj ja Dios ja tok bix tre chi c'o jun juicio penak. Arja' bien xnimaj masqui maja'n tutz'at ja juicio penak. Rmal c'a ja yukulbal ruc'u'x tok xuban jun nimlaj lancha, xe'oc chipan e rachbil canojel ja rec'o pa rochoch, queri' queban xetotaji chipan ja juicio. Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja ma xeniman ta ni pa quil wi' ban chique xecamsaxi. Ja Noé yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Dios xa chewi' tok c'ul rmal como queri' nuban ja Dios chawe natruc'ul ja tok nyuke' ac'u'x ruq'uin.

8 Ja rAbraham chakaja', rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok xnimaj ja Dios. Tokori' xnimaj ja tok bix tre chi neli in nbe chipan jun chic nación ja xtiya' na tre como herencia. Arja' nimani in be masqui ma rotak ta nak chi lugaril ja nbe wi'.

9 Tok xekaj chipan ja nación ja tzujux tre tri' q'ueje' wi' masqui ma rtinamit ta pro rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios ja tok xuban queri'. Q'ueje' na pa tak jay je'e ja tz'um ocnak e rachbil Isaac in Jacob, eje'e' chakaja' junan tzujux chique ja cani' tzujux tre ja rAbraham.

10 Ja tinamit ja kas rayben ja rAbraham jari' ja tinamit ja xin chila' chicaj ja c'o jun rsimiento'il ja ni mta wi' q'uisic trij, jari' tinamit Dios chomarsani in Dios banowi.

11 Ja c'a Sara ja rxjayil Abraham c'o yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chakaja' chewi' tok yataj tre rmal ja Dios chi xoc na jun te'ej masqui congana ti ri'j chic in mta alanem trij pro xalax na jun ti ral. Yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Dios, rotak chi ja ntzujuj ni nuya' wi' chewi' tok yataj tre ja ti ral.

12 Queri' c'a xuban ja rAbraham masqui congana ti ri'j chic pro yataj na tre chi q'ueje' jun ti ralc'wal, xeq'ueje' na riy rumam chakaja' in congana quesep qui', c'ayew chi ne'altaji cani' chique ch'umil ja rec'o chicaj in cani' tre ja raxasnayi' ja c'o chi tak mar.

13 Eje'e' ri' winak ja tok xecami maja'n tiquewil ja tzujun chique rmal ja Dios pro masqui maja'n tiquewil pro ni yukul na wi' quec'u'x ruq'uin ja Dios chi ja xtzujuj chique ni nuya' na wi'. Ja quena' kaj pa tak canma cani' ec'o pon chic ruq'uin ja tzujux chique in congana nequicot pon trij. Quewa' quibij ri': —Mta jun katinamit wawe' chwach'ulew, xa ok k'axel chwach, neche'e.

14 Ja tok queri' nabij tri' c'a nc'axax wi' chi c'a amajon na rcanoxic jun tinamit ja mero tinamit awxin.

15 Ja tinamit ja bar e'elnakto wi' nabey wixta quich'obon chi tri' nemeloj wi' xecowin ta c'ari' xemeloji

pro ma queri' ta quich'obon.
16 Pro ja mero quitinamit ja kas
nel quec'u'x trij jari' más utz chi na,
jari' ja tinamit ja xin chila' chicaj. Ja
c'a Dios ma junwi' ta nuna' nbij chi
arja' Dios quixin como c'o jun quiti-
namit ja rchomarsan ja mero tinamit
quixin.
17 Ja rAbraham, rmal ja yukulbal
ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok ni-
mani ja tok c'ambajaxi rmal ja Dios
tokori' tok xtzujuj chwach Dios ja
rIsaac ja ti rc'ajol in jutz'it laj xcam-
saj. Ja rAbraham arja' conforme chi
ntzujuj ja ti rc'ajol chipan ja camíc
masqui xarari' ti jun. Pro makana'
maquita tzujun chic tre rmal ja Dios
chi congana nquesep na qui' ja riy
rumam,
18 makana' maquita bin chic tre chi
ja rIsaac nsepo quixin ja riy rumam.
19 Pro quewa' xuch'ob kaj ja rAbra-
ham ri', ja Dios masqui xcamsaj ta ja
ti rc'ajol pro cowin ta c'ari' xc'asba'
chi ta jutij chipan ja camíc. Queri'
xuban ja ti rc'ajol yataj chic jutij tre,
cani' k'ax chipan ja camíc in cani'
c'astaji.
20 Ja rIsaac chakaja', rmal ja yukul-
bal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi'
tok xeruban can bendecir ja Jacob
in Esaú tokori' tok xk'alasaj can
chiquewach nak ja maja'n tibantaji.
21 Ja tok xajalal maja'n ticami ja
Jacob arja' chakaja' rmal ja yukul-
bal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi'
tok xeruban can bendecir ja re ca'i'
rc'ajol ja José. Arja' rc'an ti rch'ame'y,
xtok'aj ri' tre, tique'e in xuya' ruk'ij ja
Dios.
22 Ja tok xajalal maja'n ticami ja
José arja' chakaja' rmal ja yukulbal
ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok
xbij can chique ja rch'alal chi nerila'
na jun k'ij tok xque'eli ja raj Israel
pan Egipto: —Jari' k'ij tok xque'elel
nc'amarel na ja nbakil anin chakaja'.
Queri' xbij can chique.
23 Ja rtata' rute' ja Moisés chakaja'
c'o yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios
in rmalari' ja Moisés tok xalaxi totaji
pa ruk'a' ja rey. Como ja rey c'o jun
orden rya'on pro eje'e' ma xquixbej
ta qui' chwach. Quetz'at ja ti calc'wal
chi congana ti buena chewi' oxi' ic'
quiwawaj chwach ja rey.
24 Ja Moisés banon tre rmal ja
rme'al ja rey Faraón cani' jun chak'laj
ral congana nim ruk'ij. Pro tok xoc
achi ma xpokonaj ta xuya' can. Rmal
ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios tok
ma xpokonaj ta xuya' can.
25 Xerachbilaj ja tinamit xin
Dios chipan ja rpokonal. Quewa'
xuch'ob kaj ja Moisés ri': —Más
na utz nenwachbilaj ja tinamit xin
Dios chipan ja rpokonal chwach
ja xquenwachbilaj ta ja raj Egipto
chipan ja quicotemal ja xa il mac
rc'amonto in xa noc'owi chakaja'.
26 Más na vale ja ntij rpokonal ru-
mac ja Cristo chwach ja xtinch'ec ta
nojelal ja meba'il ja c'o pan Egipto,
ne' kaj. Arja' kas tz'el pon rwach trij
ja rtojbalil ja nyä' na tre rmal ja Dios
chewi' tok queri' xuch'ob.
27 Rmal ja yukulbal ruc'u'x ruq'uin
ja Dios chewi' tok xeli ja pan Egipto,
ma xbej ta ri' chwach ja rey masqui ja
rey congana yictaj ryewal. Cow pe'i,
rotak chi ja Dios c'o ruq'uin, xuban ja
cani' xutz'at rwach ja Dios masqui ja
Dios matitz'attaji.
28 Ja Moisés, rmal ja yukulbal
ruc'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok
xuc'ul ja nmak'ij rbina'an pascua.
Rmal ja yukulbal ruc'u'x chakaja' tok
quewa' xbij chique ja winak ri': —
Techicaj rquiq'uel jun carnelo chi'
tak puerta rxin ewochoch. Quirtari'
neban utzc'a ja tok xtipeti ja ángel chi
quicamsaxic ja rala'i' ja nabey tak
winak maquercamsaj ja rewalc'wal
ixix, ne' chique.
29 Ja raj Israel chakaja', rmal ja
yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios
chewi' tok xecowini xek'ax chipan ja
nimlaj ya' rbina'an Quiakamar pro
nixtac'a xech'ake' ta jutz'it, cani' xa
nak ta chi beyal xek'ax wi'. Pro ja raj
Egipto laj xek'ax eje'e' chakaja' pro
xejik' chipan ja ya'.
30 Ja raj Israel, rmal ja yukulbal
quec'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok be

chi tok'ulew ja nimlaj tabia ja sutin trij ja tinamit rbina'an Jericó. Ja tre wuku' k'ij ni queya' wi' je'e vuelta trij ja tabia in tok tz'akati ja ya'oj vuelta cumal be ja tabia chi tok'ulew.

31 Ja rixok ja raj Jericó rbina'an Rahab ja ritzel rc'aslemal nabey arja' c'o yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios chakaja'. Arja' xeruto' ja soldado ja raj Israel ja xe'ekaji ja pa Jericó chi rc'ambajaxic ja tinamit pro xa pan awatali xe'ekaji. Ja c'a Rahab qui'il quic'ulic xuban, xerucoj pa rochoch in rmal ja yukulbal ruc'u'x chewi' tok ma xcamsax ta pro xecamsaxi ja rach tak aj Jericó como eje'e' ma xquinimaj ta ja Dios.

32 In ec'o na más ja winak ja quiya'on can jun utzlaj ejemplo chikawach tre ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios pro matuya' tiempo chwe xquintzijon ta chique jule' chic cani' chique Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel in chique jule' chic profeta.

33 Eje'e' chakaja' rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok yataj chique chi quech'ec ja gobierno je'e ja rocnak quic'ulel, chewi' tok utz queban chi cuc'axic ja winak in chewi' chakaja' tok quewil je'e ja tzujunto ojer rmal ja Dios. Rmal ja yukulbal quec'u'x chakaja' tok xecowini quitz'apij quechi' ja cój.

34 Chewi' chakaja' tok mta xoc chique tok xeya̱' pa k'ak', ma xec'at ta. Chewi' chakaja' tok xecowini queto' qui' pa quek'a' ja winak ja xcajo' ta xequicamsaj tza'n tak espada. Ja c'a tok ni majun ja quichok'ak' yataj chique quichok'ak', cow xepe'i chipan ja ch'a'oj in xecowini xequisalujel ja quic'ulel ja ne'urch'ojin je'e cuq'uin chipan ja quitinamit.

35 Ec'o je'e ixoki' chakaja', rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios tok yataj je'e chique chi xec'astaji camnaki' cuq'uin. Ec'o jule' chic ja winak, rmal ja yukulbal quec'u'x tok xechapi, más k'axnak chi na ja rpokonal ban chique in bix chique chi nesokpixel pro wi nqueya' can ja Dios. Pro eje'e' ma xeniman ta: —Mejor nokcamsaxi, xeche'e. Queri' queban utzc'a chi nquewil ja c'aslemal ja más utz chi na.

36 Ec'oli ja congana xetz'uji, xeyok'i, xech'a̱y tza'n tak asial in chakaja' xeba̱c' pa tak cadena, xeco̱j pa tak che'.

37 Ec'oli xecamsax tza'n tak abaj. Ec'oli xek'e̱t tza'n tak sierra. Janila chi xeba̱n puersa chi nqueya' can ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios. Ec'oli xecamsax tza'n tak espada. Ec'oli xebinyaj na pa tak lugar je'e, xa quitz'umal carnelo xa quitz'umal q'uisic' quicojon chic, mchita nak chi ta nquitzukbej qui', congana lawulo' ban chique, congana c'ayew ja quic'aslemal.

38 Ja c'a winak ja xa mta quigana ruq'uin ja Dios eje'e' ma yatal ta chique ja xeq'ueje' ta awa' winak ri' chiquicojol. Congana c'ayew ja queban, xebinyaj na pa tak chakijlaj ulew, xebinyaj na chwitakjayu', xeq'ueje' na pa tak jul.

39 Eje'e' canojel, rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios chewi' tok congana utz xetz'a̱t rmal. Pro jari' tiempo masqui utz xetz'ati pro maja'n tiquewil tri' ja tzujunto ojer rmal ja Dios.

40 Eje'e' caybej na chi nquewil como ja Dios arja' rch'obonto chi c'a pa katiempo ajoj nwinakarsaj wi' ja c'ac'a chominem ja más chi na utz. Queri' xuban utzc'a chi junan nyataj chake kanojel ja totajem pro jun totajem ja ni majun ja maquita tz'akat tre, ma eje'e' ta xewilowi chikawach nabey.

12

1 Bien kach'obo' wach'alal, congana jun nimlaj ejemplo ya'on can chikawach cumal awa' winak ri', eje'e' cani' quisutinto qui' chakij camic. Rmalc'ari' nbij chewe, katija' c'a kak'ij ajoj tre ja c'amc'oj anim ja ya'on chikawach rmal ja Dios, cow kope'i maxta ma tikaq'uis ta. Xa nak ta ja nokruban molestar trewa'

jun c'amc'oj anim ri' mejor kach'akij
can in kaya'a' can ja il mac ja xa
nokruchap chipan ja kabey.
2 Katz'elwachij c'a ja Jesús, arja'
nwinakarsani ja yukulbal kac'u'x
ruq'uin ja Dios in arja' ntz'akatsan
na chakaja'. Arja' c'o jun nimlaj
quicotemal rayben chewi' tok ma
xpokonaj ta camsax chwa cruz, jari'
congana q'uixbal pro xucoch' nojel ja
ban tre. Ja c'a camic jani' chi la kas
nim ruk'ij, ja bar tz'ubul wi' ja katata'
Dios tri' tz'ubul wi' ja Jesús chakaja'
pa riquik'a'.
3 Tech'obo' rij rwach ja xuban ja
Jesús, janila ja rpokonal xutij pa
quek'a' ja raj'il ajmaqui' pro xucoch'
nojelal. Bien tech'obo' utzc'a chi
ixix maquixcosi chi rtijic ja rpokonal
utzc'a chi maticapuj ec'u'x.
4 Ja c'a rixix masqui emajon jun
nimlaj lucha ruq'uin ja il mac pro
maja'n tek'i' ja cani' ban tre ja Jesús
como maja'n tetix ja requiq'uel.
5 ¿La matinataj c'a chewe ja rix
alc'walaxela' chi c'o jun paxbanem
ewxin tz'ibtal can? Quewa' nbij
ja paxbanem ri': —Walc'wal, maxta
itzel tana' ja tok kajaw Dios natruya'
chipan jun rpokonal chi atijoxic. Ja
tok c'oli nuch'a' chawe maxta ticapuj
ac'u'x rmal.
6 Como ja kajaw Dios wi natruya'
chipan ja rpokonal chi atijoxic jari'
retal chi natrajo'. Ja wi natrapaj tri'
c'a nkatz'at wi' chi atc'ulun rmal in at
ralc'wal, queri' c'a rbanic, maxta itzel
tana'. Queri' nbij.
7 Ja c'a rixix wi netij ja rpokonal
turkaj chewe chi etijoxic nbani. Ja
nuban ja Dios chewe queri' cani'
nuban jun tatixel chique tak ralc'wal.
¿La c'o c'a jun alc'walaxel nech'ob ixix
ja matirapax rmal ja rtata' chi rti-
joxic? Ma queri' ta, canojel neban
corregir.
8 Ja c'a wi maquixban corregir xc'a
ne'el ari' ix alak'an tak ac'ala' ja ma
k'alaj ta nak la etata'.
9 Ja tok xokq'uiyto ojer xokrapaxto
cumal ja katata', okc'o pa katijoxic in
xekaban respetar. Pior c'a ja katata'
Dios más chi na rjawaxic chi nka-
ban respetar. Ja wi nkaban respetar
nkawil c'ari' ja utzlaj c'aslemal.
10 Ja katata' eje'e' xokqueban cor-
regir jun tiempo wawe' chwach'ulew
pro xa quina'oj eje'e' queyon quecoj
chakij. Pro ja katata' Dios arja' ma
chaka ta queri' ja tok nokruban cor-
regir pro ni c'o wi' rc'amonto chake.
Queri' nuban chake utzc'a chi junan
neli ja kanma ajoj ja cani' ranma
arja', jun utzlaj anma in ch'ajch'oj.
11 Ni katzij wi' chi ma qui'il ta
ja tok natban corregir, natti'oni.
C'amalo nana' ja rutzil ja rc'amonto
chawe, ma chanim ta. Pro tok nbe
tiempo tre c'oli rc'amonto chawe ja
wi xawotakij nak rbanic. Quewa'
rc'amonto chawe ri', nawc'aj na jun
utzlaj anma rmal in natruya' chipan
ja quicotemal xin Dios.

* * * * * * * * * *

12 Rmalc'ari' nbij jutz'it rubi' chewe
wach'alal, cow quixpe'i chwach ja
rpokonal, maxta ticapuj ec'u'x rmal.
13 Ja tre ja utzlaj bey ja c'utun
chewach rmal ja Dios jic tec'ama'el.
Ja wi queri' xteban ja c'a maja'n
ticowiri ja canma chipan ja bey eje'e'
maticapuj quec'u'x emwal, npi más ja
quichok'ak'.
14 Tech'obo' rij rwach nak neban
chi matec'am rkan je'e ch'a'oj cuq'uin
ja winak xa nak ta chi winakil pro
ja quicotemal ja tari' nq'ueje' checo-
jol cuq'uin. Tech'obo' rij rwach
nak neban chi nixcowini newc'aj jun
ch'ajch'ojlaj anma. Mta jun nak ta ja
xtertz'ata' ta rwach ja kajaw Dios ja
wi ma rc'an ta jun ch'ajch'ojlaj anma.
15 Tebana' jutz'it cuenta ewi', maxta
c'o jun chewe tuya' can ja rutzil ja
nsipaj ja Dios chake. Maxta c'o jun
chewe tiyictaji checojol xqueruyoj ta
ja jule' chic cani' nuban ja ritzel k'ayis
tok npeti ncamsaj ja tijco'm.
16 Maxta c'o jun chewe toc ruq'uin
jun chic ja wi ma rxjayil ta owi ma
rchajil ta. Ja ntzujuj ja Dios chake
maxta c'o jun chewe tuban tre ni ma
vale ta chwach. Cani' tre ja rEsaú

ojer, ja nabey rwinakil xuban tre ni
ma vale ta chwach, xa xc'ayij pon, xa
jutz'it ti rway xc'utuj pa rq'uexwach.
17 In bien ewotak chi ja tok be
tiempo tre ja herencia ja rc'ayin
c'ac'ari' xc'utuj chic jutij tre ja rtata'
pro ma xya' chi ta tre. Masqui con-
gana xok' rmal pro ni ma xcanoy chi
ta wi' rmal nak nuban chi nyataj chic
jutij tre.
18 Ja bey ewc'an ixix junwi' chi na
xixerya'a' wi' chwach ja xe'eya̱' wi'
ja rtinamit Dios ojer. Ja xeya̱' wi'
eje'e' chwach jun jayu' ja natcowini
natz'at ruq'uin awach rbina'an Sinaí.
Jari' jayu' c'ati chiquewach in quewa'
bantaji ri', congana k'eku'm xoqui in
jaktajto jun nimlaj ik'.
19 In chakaja' c'o jun trompeta
quic'axaj in c'o jun kulaj quic'axaj
chakaja'. Ja c'a kulaj, ja xec'axan rxin
congana quetij quek'ij chi rc'utuxic
chi ma titzijon chi ta más cuq'uin.
20 Queri' queban como congana
quixbej qui' rmal ja bix chique chi:
—Ja wi c'o jun npalbeni ja jayu' ri'
masqui xa jun chicop jari' ncamsax
tza'n abaj owi tza'n lanza, xeche'xi.
21 Ja quetz'at janila jun xbeben
ri'il rc'amonto chique chewi' tok ja
Moisés xbej ri' chakaja': —Anin con-
gana ninbirbot rmal ja xbeben ri'il,
ne'e.
22 Pro ja xixekaj wi' ixix jari'
chwach jun jayu' ja macatcowini
natz'at ruq'uin awach rbina'an Sión.
In chakaja' ixc'o chwach ja mero
tinamit rxin ja c'aslic Dios rbina'an
Jerusalén ja c'o chila' chicaj. Ixc'o c'a
chiquewach ja ángel pro congana e
q'uiy, c'ayew chi ne'altaji,
23 e janila quimolon qui' chwach
ja Dios chi rbixaxic rubi', janila
quicotemal nbani. In chakaja' ixc'o
c'a chiquewach ja ralc'walaxela' rxin
Dios ja bar quimolon wi' qui', eje'e'
tz'ibtal chic quebi' chila' chicaj. Ixc'o
c'a chwach ja Dios arja' k'etol tzij
pa kawi' chi nimlaj kanojelal. C'a
tri' ixc'o wi' chiquewach ja respíritu
quixin ja winak ja utz netz'a̱t rmal ja
Dios ja quiwilon chic ja totajem pro
jun totajem ja ni majun ja maquita
tz'akat tre.
24 C'a chwach ja Jesús ixc'o wi', arja'
c'o jun c'ac'a chominem pa ruk'a' ja
nokrcojbej chwach ja Dios. C'a tri'
ixc'o wi' chwach rquiq'uel ja Jesús
ja chicaxi utzc'a chi ncuytaji ja kil
kamac. Jari' quic' totajem nsiq'uij
chakij, ma cani' ta rquiq'uel ja rAbel
ojer ja xa rjil rc'axel xsiq'uij trij ja
Caín.
25 Rmalc'awa' nojel ja xintz'ibaj
chewe ri' camic nbij chewe, tebana'
c'a cuenta ewi', maxta ticowir ewi'
ewanma ixix chi matec'waxaj ja rma-
jon rbixic ja Dios chewe camic. Ja
raj Israel ojer ma xcajo' ta quic'axaj
ja bix chique rmal ja tzijon cuq'uin
wawe' chwach'ulew in lawulo' ban
chique rmal, majun quitobej qui'.
Pior c'a ajoj wi matikajo' nkac'axaj ja
nbix chake rmal ja ntzijonto kuq'uin
chila' chicaj tewotakij chi más chi na
lawulo' ja xtiban na chake, majun
nkatobej ki'.
26 Ja tok tzijoni ja Dios chipan
ari' tiempo ojer ja rukul xusil ja
rwach'ulew. Pro ja camic quewa'
nbij chic ri': —Jutij chi na nsil chi
na jutij ja rwach'ulew in ma ruyon
ta rwach'ulew pro nsil na ja caj
chakaja', ne'e.
27 —Jutij chic, ne'e ja Dios, tibij c'a
tzij ari' chi xa nak ta ja c'o siltajic trij
ja xa winakarsan jari' xa noc'owi pro
ja mta siltajic trij jari' matoc'owi.
28 Ja Dios arja' okrcojon pa rcuenta
jun gobierno pro jun gobierno ja ni
mta wi' siltajic trij. Rmalc'ari' nbij
chewe, kaya'a' ruk'ij ja Dios in ka-
maltioxij tre chakaja' pro kas rubey
kabana', cani' nrajo' chake chi nka-
ban ni ta quirwari' nkaban, kabana'
respetar in kaxbej ki' chwach
29 como ja ryewal ja katata' Dios
cani' jun nimlaj k'ak' ja congana
camíc nuban.

13

1 Wach'alal, ni tewajo' wi' ewi',
maxta temestaj jutz'it.
2 Kas que'urkaj chewe ja quimajon
rcanoxic ja bar newar wi', que'ec'ulu'

pon pa tak ewochoch. Queri' nbij chewe como ec'oli ja quiya'on posada chique ángel pro ni majun nak ta quinaben ja wi ángel ja queya' quiposada.

3 Quenataj jutz'it emwal ja kach'alal ja rumac Jesucristo ec'o pa tak che'. Ja c'a neban, tena'a' kaj ixix como cani' ixix jun ixc'o cuq'uin chipan ja che'. Quenataj emwal chakaja' ja majtajnak rbanic pokon chique. Ja neban, tena'a' kaj cani' ixix jun ixc'o cuq'uin chipan ja rpokonal.

4 Canojel ta xtiqueban ta respetar jutz'it ja c'ulbic. Maxta teban rij tak quewi' ja rewixjayilal owi ewachajilal. Queri' nbij chewe como ja Dios arja' nuk'et na tzij chiquij ja rachi'i' in ixoki' ja nemacuni, nuk'et na tzij chawij wi natoc ruq'uin jun wi ma awixjayil ta owi ma awachajil ta.

5 Maxta congana tel ec'u'x trij ja pwok, ni quixquicot wi' nojel tiempo chi c'oli owi mta c'ol ewq'uin como ja Dios arja' nchajin awxin cani' rbin can chipan ja rtzobal quewari': —Nij inc'o wi' awq'uin chijutij, ni macatnuya' can wi', ne'e.

6 Rmalc'ari' tok ajoj quewa' nkabij ri': —Ja kajaw Dios arja' nto'o wxin, ja winak xa nak ta ncajo' nqueban chwe jari' matinxbej wi' chiquewach. Queri' nkabij in nixtac'a jutz'it ta nkana' ki' chi rbixic.

7 Quenataj emwal ja kach'alal ja xe'uc'an ewxin, eje'e' quech'ob chewach ja rtzobal Dios. Tech'obo' chi utz jani' ja quic'aslemal tok xeq'ueje' wawe' chwach'ulew in cani' queban congana yuke' quec'u'x ruq'uin ja Dios ni ta quirwari' neban ixix chakaja'.

8 Ja Jesucristo arja' ni mta wi' q'uextajic trij. Ja rna'oj iwir niquirwari' camic in niquirwari' chwak cabij, ni mta wi' q'uextajic trij.

9 Maxta chaka nojel ta tenimaj, maxta quixc'amarel rmal jule' chic tijonem ja junwi' chi na. Nojel ja nkatij je'e ni majun nak ta rc'amonpi tre ja kanma ajoj nixtac'a c'o ta rc'amonto chique chakaja' ja winak ja nquinimaj jari' costumbre chi c'oli rc'amonto. Ma rmal ta c'a ja natij tok nq'uiyi ja rutzil pan awanma pro rumac ja rutzil ja nkacochij tre ja Dios.

10 C'o jun altar kaxin pro ja sacerdote ja nesamaj chipan ja templo quixin ja raj Israel eje'e' mta quek'a' tre chi nquetij ja sacrificio ja ntzujux chwach awa' ja raltar ri'.

11 Eje'e' c'oli nqueban nquitzujuj jun chicop chwach ja Dios, nquec'ol can ja rquiq'uel pro ja rcuerpo nlasaxel chipan ja tinamit, junwi' nporox wi'. Ja c'a rquiq'uel jari' nc'amarel chipan ja santilaj lugar rmal ja lok'laj sacerdote, tri' ntzujux wi' chwach ja Dios rmal ja quil quemac ja winak.

12 Queri' c'a ban tre ja Jesús chakaja' lasaxel chipan ja tinamit, junwi' xecamsax wi'. Ja c'a rquiq'uel jari' xch'ach'ojirsbej ja kanma ja rok winak chipan ja kil kamac.

13 Camic ko'el c'a ajoj chakaja' chipan ja tinamit, jo' ruq'uin ja Jesús, xa jun kabana' ruq'uin chipan ja rpokonal ja xutij tokori' tok ya' ruq'uix chiquewach ja winak.

14 Ja c'a wawe' chwach'ulew mta jun katinamit ja maquita nk'axi pro c'o jun ja katinamit ja maja'n tiya' chake jari' kayben camic.

15 Como jakon chic kabey rmal ja Jesucristo ko'ekaji c'a chwach ja Dios: —Nata' Dios congana nmaltioxij chawe nojelal, xkoche' ta tre, ja tari' xtikabij tre nojel tiempo chi ryabexic ruk'ij. Jari' junan neli ruq'uin jun sacrificio nkatzujuj tre.

16 Pro ni tec'utu' wi' ja rewutzil chakaja' in que'eto'o' ja c'o rjawaxic chique, maxta temestaj chi rbanic ja wari'. Ja c'a tok neban ja wari' junan neli ruq'uin jun sacrificio chakaja' pro jun sacrificio ja congana nel ruc'u'x ja Dios trij.

17 Que'enimaj ja kach'alal ja rec'ayon ewxin, teya'a' ewi' pa quek'a'. Eje'e' echajyon rxin ja rewanma in emwal nequijacha' na cuenta chwach ja Dios. Que'enimaj utzc'a chi nequicoti chi ewuc'axic,

maxta quebison emwal. Ni majun
rc'amonto chewe ja wi xa pa bis
ne'eya' wi'.
18 Wach'alal, ni tebana' wi' jutz'it
orar pa kacuenta. Chwach Dios nbij
chewe chi ni majun nak ta nti'on ta
pa tak kanma, ja c'a nkajo' ni ta ja wi'
xtikaban ja utz ntz'ạt rmal ja Dios.
19 Congana nban recomendar
chewe chi neban orar pa ncuenta
utzc'a chi nintak chic jutij ewq'uin
chanim.

* * * * * * * * * *

20 Ja Dios arja' Yo'l quicotemal, arja'
yico rxin ja kajaw Jesús chipan ja
camíc. Ja Jesús arja' lok'laj Pastor,
arja' yuk'ul kaxin ja rok cani' tak
rcarnelo. Rmal ja rquiq'uel ja xu-
tix chwach cruz chewi' tok queri'
rbanon. Jari' quic' ya'bal rseguro ja
chominem ja ni mta wi' q'uisic trij ja
chomarsax rmal ja Dios.
21 Dios ta c'a xtiyo' chewe chi
nnoji nojel rwach ja rutzil pa tak
ewanma utzc'a chi nixcowini neban
ja rvoluntad, xtuya' ta chewe chi
nsamaji ja Jesucristo pa tak ewanma
chi rwinakarsaxic je'e nak ja nel
ruc'u'x trij. Ni ta xtiya' wi' ruk'ij
camic, chwak in chijutij. Amén.
22 Wach'alal, anin nban recomen-
dar chewe, kas tiq'ueje'e ja repa-
ciencia chi rc'axaxic ja paxbanem ja
ntz'iban chipan awa' carta ri' como
xa ma nim ta.
23 In jun chic nbij chewe, ja
kach'alal Timoteo arja' elnakpi chic
libre camic. Ja c'a wi xturkaji chanim
can nc'amel ja tok xquinbe ewq'uin.
24 Teya'a' c'a rutzil quewach cano-
jel ja rec'ayon ewxin. Teya'a' rutzil
quewach canojel ja jule' chic ja re
tinamit xin Dios. Ja kach'alal ja
rec'o pa tak tinamit ja c'o pa rcuenta
Italia eje'e' nquetakel rutzil ewach
ixix chakaja'.
25 Dios ta c'a xtuya' rutzil pan ewi'
ewanojelal. Amén.

SANTIAGO

1 Anin in Santiago in ajsamajel rxin
ja Dios in chakaja' in ajsamajel rxin
ja kajaw Jesucristo. Wach'alal, anin
ntakel rutzil ewach ja rix cablajuj
tribu aj Israel ja rixchictajnak ixbe-
nak nojel nat nakaj.

* * * * * * * * * *

2 Wach'alal, ja tok newil je'e prueba
chipan ja rec'aslemal congana ta
nixquicot rmal, ma quixbison ta.
3 Queri' nbij chewe como ewotak
chi ja prueba jari' nk'alasani jani'
ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Dios,
ewotak chi wi c'ol epaciencia chi
rcoch'ic ja prueba quewa' rc'amonto
chewe ri', más na nq'uiyi ja repacien-
cia chi rcoch'ic ja jule' chic prueba ja
penak chewach.
4 Teya'a' lugar tre ja paciencia chi
nsamaj pa tak ewanma, teya'a' lugar
tre chi nwinakarsaj nojel rwach ja
rutzil xin Dios. Quirtari' neban jutz'it
utzc'a chi nq'uiyi utzc'a chi nwachini
nojel rwach ja rutzil pa tak ewanma
utzc'a chi majun ja maquita tz'akat
tre ja rewanma.
5 Ja wi ec'oli chewe wi c'o je'e ja
matich'obtaj cumal nak rjawaxic chi
nqueban tiquic'utuj tre ja Dios, arja'
nuya' chique chi nch'obtaj cumal nak
nqueban. Arja' nuya' chique xa nak
ta nec'utun tre in nojel ruc'u'x nuya'
chique, ma pa ch'olinem ta.
6 Xarwari', rjawaxic chi yukul
quec'u'x ruq'uin tok nquic'utuj tre,
maxta xa ca'i' quec'u'x. Ja wi xa ca'i'
ac'u'x jari' at junan ruq'uin ja nimak
tak baloj pa mar, ma jun ta rubey, xa
bar ta tri' nc'amarel wi' rmal ja ik'.
7 Ja winak ja queri' nqueban maxta
tiquech'ob kaj chi c'oli nyataj chique
ja netajini nquic'utuj tre ja kajaw
Dios.
8 Ja c'a wi xa ca'i' ac'u'x nac'utuj tre
ja Dios tri' ntz'ạt wi' chi queri' rbanic
ja rac'aslemal chaka ma at ch'obol ta,
ma c'ayew ta naq'uex ana'oj.

* * * * * * * * * *

9 Ja meba'i' chewe quequicot rmal
chi congana nimak quek'ij netz'ạt
rmal ja Dios.
10 Ja c'a biyoma' chewe quequicoti
chakaja' rmal chi ch'obtajnak cumal
chi e cani' tak meba'i' chwach ja Dios.
Queri' nbij chewe como eje'e' e cani'
rusi'j k'ayis xa noc'o rwach.
11 Ja tok congana rwak'ij nchakiji ja
k'ayis in ntilto'i ja rusi'j, queri' nuban,
ba la noc wi' ja rcoloril. Queri' c'a
quibanic ja biyoma' chakaja', eje'e'
quimajon rbanic ja quinegocio tok
chaka jalal necami.

* * * * * * * * * *

12 Kas qui'il chique ja necoch'owi ja
prueba ja nk'ax je'e chiquij. Ja tok
nquech'ec ja prueba jari' nquic'utbej
chi ni katzij wi' chi c'o yukulbal
quec'u'x ruq'uin ja Dios. Ja wi queri'
nqueban c'ac'ari' xtiyataj chique ja
premio jari' jun utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij, jari' premio rtzujun ja
Dios chique canojelal ja ne'ajo'n rxin.
13 Ja wi c'o jun chewe nuna' kaj
chi c'oli ntakchi'in rxin chi rbanic ja
il mac maxta tibij chi Dios takchi'in
rxin. Como ja Dios majun nak ta xti-
takchi'in ta rxin chi rbanic ja ritzelal
nixtac'a arja' ta xtitakchi'ij ta jun chi
rbanic.
14 Pro ja nwinakarto wi' tok
noktakchi'ixi chikajujunal jari' tok
c'oli nkayarij kaj pa tak kanma ja
nokruban engañar in kas pan ekal
nokrujic'.
15 Ja ma utz ta je'e nkayarij kaj pa
tak kanma kas pan ekal nq'uiyi, tok
nq'uiswani nalaxi ja il mac pa tak
kanma. Ja c'a il mac tok q'uiynak chic
xa camíc rc'amonto.
16 Chak'laj wach'alal maxta teban
kaj engañar ewi' eyon,
17 ja Dios ni ruyon wi' utzil ja
nuya'to. Xa nak ta rutzil nkacochij,
xa nak ta ja nsipax chake ja majun
itzelal rc'an jari' chila' chicaj npi wi',
ja katata' Dios arja' ntakoto. Ja luz
ruq'uin ja Dios npi wi' nojelal cani'
tre k'ij, ic' in ch'umil, in arja' mta jutij
xtiq'uextaj ta, ni utz wi' ja nuban, ni
mta wi' k'ekumal rc'an.

18 Ja xuban, xuya' chake chi
kac'axaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo
in rmalari' xokalax chic jutij in
kawil ja utzlaj c'aslemal. Queri'
xuban chi xokoc nabey tak cosecha
chiquewach ja jule' chic winak como
nijawari' rvoluntad ja rchominto.

* * * * * * * * * *

19 Chak'laj wach'alal, más na
nc'atzin chake chi nkaya' kaxquin
tre ja nbix chake chwach ja maxco'
noktzijoni, in maxta ma c'ayew ta
tipit ewayewal.
20 Queri' nbij chewe como ja
rayewal ni majun utzil xin Dios
rc'amonpi ta.
21 Rmalc'ari' nbij chewe, teya'a'
can jutz'it nojel ja xa ntz'ilorsaj ja
rewanma. Janila ritzelal nalaxi in
nq'uiyi pa tak kanma ja rok winak,
teya'a' can nojelal. Nojel ec'u'x
nojel ewanma teya'a' ewxquin chi
rc'axaxic ja utzlaj tzij ja ticon chic pa
tak ewanma rmal ja Dios, jari' utzlaj
tzij janila rchok'ak', nixruto' chipan
ja rewil emac chijutij.
22 Pro ja utzlaj tzij maxta chaka
tec'waxaj, tebana' cumplir ja nbij.
Ja wi chaka nec'waxaj jari' xa eyon
neban kaj engañar ewi'.
23 Queri' rbanic como ja xa chaka
nac'waxaj jari' at junan ruq'uin jun
achi ja nutz'at rwach pan espejo.
24 Pro chaka nutz'at. Chaka maril
ntz'attaj rmal nbe in nmestaj jani'
nca'yi.
25 Pro ja wi nojel ac'u'x nojel
awanma naya' awxquin chi rc'axaxic
ja utzlaj tzij xin Jesucristo in wi
ni matatanba' wi' rnimaxic jari'
quicotemal xin Dios rc'amonpi
chawe. Queri' rbanic como ma chaka
ta nac'waxaj como matamestaj pro
naban cumplir ja nbij chawe. Ja
utzlaj tzij xin Jesucristo majun ja
maquita tz'akat tre, jari' nokwasanel
libre.
26 Ja wi nach'ob chi congana ani-
man ja Dios pro wi matak'il pan achi'
jari' xa naban kaj engañar awi' ayon,
jari' majun noc wi' ja rareligión, mta
noc wi' ja chaka nabij chi animan ja
Dios.
27 Ja religión ja kas utz ntz'ạt rmal
ja katata' Dios in nuc'ut chi katzij
chi animan ja Dios quewa' rbanic ri',
jun, natbe cuq'uin ac'ala' ja ma ec'o
chi ta ja quitata' quete' in cuq'uin
chakaja' ja rixoki' ja malcani' ja re-
camnak chic ja quichajilal in ne'ato'o'
nak c'o rjawaxic chique. In jun chic,
naban cuenta awi' chwach ja ritzelal
ja nqueban ja winak ja xa ruq'uin ja
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x, na-
ban cuenta awi' utzc'a chi matitz'ilori
ja rawanma rmal ja ritzelal.

2

1 Wach'alal, janila nim ruk'ij ja ka-
jaw Jesucristo in como yukul kac'u'x
ruq'uin chewi' maxta jun utz tetz'at
in jun itzel.
2 Cani' tre jun achi nekaj checojol ja
bar emolon wi' ewi', buena rnopk'a'
rcojonel puro oro, rwekonel ri', buen
tak tziak rcojonel ja nimak rjil, in
chakaja' nekaj chic jun achi ewq'uin
congana ti meba', congana lawulo' ti
rtziak rcojon.
3 In ixix kas nel ec'u'x trij ja
rcojonel buen tak tziak, c'o ta man
ta neban tre in nebij tre: —C'o
jun tz'ulbal nim ruk'ij wawe' ri',
cattz'abe' chwach, nixche' tre. Pro
ja c'a ti meba' quewa' nebij tre
ri': —Catpe'e tri' owi cattz'abe'e pa
tok'ulew, nixche' tre.
4 Ja wi queri' neban jari' ni k'alaj
wi' chi jun utz netz'at in jun itzel. Ja
queri' ix cani' jule' k'etol tak tzij ja xa
itzel tak k'etoj tzij ja nqueban.
5 Chak'laj wach'alal, camic teya'a'
ewxquin tre ja xtinbij chewe ri' ¿la
ma ewotak ta c'a chi ja meba'i' wawe'
chwach'ulew Dios ercha'on chi ne'oc
e biyoma'? Ja ocnak quibiyomal jari'
ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Dios.
Eje'e' c'o jun nimlaj herencia ja xtiy-
ataj chique, jari' herencia neq'ueje'e
chijutij chipan ja gobierno xin Dios.
Queri' rtzujun ja Dios chique e jani'
ne'ajo'n rxin.
6 Pro ixix neban chique tak meba'i'
ni ma ec'o ta. Ja c'a biyoma' lok'

ne'ena' pro ¿la ma eje'e' ta c'a biyoma'
ja nebano pokon chewe, la ma eje'e'
ta c'a biyoma' ja nechararan ewxin
pa tak k'etbaltzij?
7 ¿La ma eje'e' ta c'a biyoma'
chakaja' ja xa itzel netzijon tre ja
rubi' ja Jesucristo? pro makana'
maquita congana nim ruk'ij ja rubi'
ja Jesucristo, in chakaja' ja rubi' ja
Jesucristo jari' nataxi pan ecuenta chi
echajixic.
8 C'o jun ley tz'ibtal can chipan
ja rtzobal Dios in jari' ley más na
nim ruk'ij, quewa' nbij ri': —Cani'
nawajo' kaj awi' ayon queri' c'a
tabana' chique ja jule' chic winak
que'awajo' chakaja'. Queri' nbij. Wi
katzij chi queri' amajon rbanic cani'
nbij ja ley jari' utz ja ramajon rbanic.
9 Nowi xa jun utz in jun itzel natz'at
jari' il mac nattajini naban in ja
ley xin Dios natruchap rmal in nbij
chawe chi ma xatniman ta.
10 Queri' nbij chewe como ja ley
xin Dios wi c'o jun punto tre ja ma
xanimaj ta, ley xin Dios ari' ja matan-
imaj in natchap rmal. Queri' nbạn
chawe masqui animan ja jule' chic
ley ja rc'an ja rtzobal Dios.
11 Queri' rbanic como ja Dios arja'
rbin can chipan ja ley chi: —Ma taban
ta rij rwi' ja rawixjayil owi awachajil,
ne'e, pro ja mismo Dios bini chakaja'
chi: —Ma taban ta camíc, ne'e. Ja
c'a rixix masqui ma xeban ta rij tak
quewi' ewixjayilal owi ewachajilal
pro wi xeban camíc tibij c'a tzij ari'
chi ley xin Dios ja ma xenimaj ta.
12 Ja c'a rixix xa nak ta nebij, xa nak
ta neban, bien turkaj chewe chi ja ley
xin Cristo ja xokwasanel libre chipan
ja kil kamac jari' ley xtoc chewij, jari'
xtik'etbex tzij chewij.
13 Queri' rbanic como ja wi
matapokonaj quewach ja winak,
tok xterila' ja nimlaj k'ij xin
juicio queri' nbạn chawe atat
chakaja' matipokonax awach. Nowi
napokonaj quewach jari' npokonax
awach atat chakaja', ja juicio xin
Dios matikaj chawij ja tok xtik'et tzij
chawij.

* * * * * * * * * *

14 Wach'alal, ja wi c'o jun nbij chi c'o
yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Jesucristo
pro wi ni mta wi' ja rutzil nuban ja
nc'utbej chi c'oli ja yukulbal ruc'u'x
¿la c'o c'a noc wari' ja yukulbal ruc'u'x
nech'ob ixix? Ja wi queri' nuban ¿la
ntotaj c'ari' rmal ja yukulbal ruc'u'x
nech'ob ixix?
15 Tzuc'a c'o ta jun kach'alal achi
owi ixok congana ta rjawaxic tre, ni
ta tak pena ja tak rtziak rcojon in ni
ta majun nutij nojel tak k'ij,
16 in jun ta c'a chewe quewa' ta nbij
tre ri': —Jat c'a, tabana' cuenta awi',
xtawil ta ja ratziak ja nacoj in ja natij
chakaja', ne'el ta tre. Queri' nbij pro
wi majun xuya'el tre ja nc'atzin tre
¿nak c'a noc wari' jule' tzij ja xbijel tre
nech'ob ixix?
17 Queri' c'a rbanic ja yukulbal
ac'u'x chakaja' ja wi mta ja rutzil na-
ban ja nac'utbej chi c'oli, in ja wi
queri' jari' xa camnak chic ja yukul-
bal ac'u'x, ni majun rsamaj.
18 Pro maxla c'o jun nbij chi junwi'
ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Dios in
junwi' chi na ja rutzil je'e ja nkaban.
Pro anin nbij tre chi ma katzij ta ja
yukulbal ruc'u'x ruq'uin ja Dios ja wi
mta ja rutzil nuban ja nc'utbej chi ni
katzij wi' chi c'oli ja yukulbal ruc'u'x.
Ja wi katzij chi c'o yukulbal nuc'u'x
ruq'uin ja Dios ma chaka ta c'oli pro
nsamaji, ja c'a rutzil ja nban je'e jari'
nc'utuwi chi c'oli.
19 Atat nabij chi c'o jun Dios in
xarari' jun in ni rubey wi' ja queri'
nabij. Pro ja wi chaka nabij jari'
macattotaj rmal, queri' na nquibij
demonio, eje'e' chakaja' nquibij chi
c'o jun Dios pro maquetotaj rmal
ja chaka nquibij, xa c'o jun nimlaj
castigo cajal chiquewach in nebirbot
rmal.
20 Ja ramajon rch'obic xa mta noc
wi'. ¿La matawajo' chi anin nch'ob
jutz'it chawach chi ja yukulbal ac'u'x
tok mta ja rutzil naban ja nac'utbej
chi ni katzij wi' c'o yukulbal ac'u'x
jari' xa camnak chic ja yukulbal
ac'u'x?

21 Ja kamama' Abraham c'oli xuban
ojer ja xc'utbej chi c'oli ja yukul-
bal ruc'u'x ruq'uin ja Dios in rmal
ja xuban chewi' tok utz tz'at rmal
ja Dios in ban tre cani' mta ril ru-
mac rbanon. Ja c'a xc'utbej jari' tok
ma xpokonaj ta xuya' parwi' altar
ja ti rc'ajol rbina'an Isaac chi noc
rq'uexwach jun sacrificio, laj xcam-
saj chwach ja Dios.
22 Tri' c'a natz'at wi' chi ja yukulbal
ruc'u'x ja rAbraham janila samaji,
c'oli xuban ja xc'utbej chi ni katzij wi'
chi c'o yukulbal ruc'u'x. Arja' xnimaj
ja bix tre rmal ja Dios jari' xc'utbej chi
ni katzij wi' chi c'o yukulbal ruc'u'x.
23 In queri' xuban, bantaj cumplir
ja tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios
ojer, quewa' nbij ri': —Ja rAbraham
arja' yuke' ruc'u'x ruq'uin ja Dios in
rumac ja yukulbal ruc'u'x chewi' tok
utz tz'at rmal ja Dios in ban tre cani'
mta ril rumac rbanon. Queri' ja
tz'ibtal can. In bix tre ja rAbraham
chakaja' chi amigo xin Dios ne'xi.
24 Tri' c'a netz'at wi' chi ma chaka
ta ruyon ja yukulbal ec'u'x nc'atzini
ja tok utz nattz'at rmal ja Dios como
ni nc'atzin wi' chi naban ja rutzil
ja nac'utbej chi ni katzij wi' chi c'o
yukulbal ac'u'x ruq'uin.
25 In cani' xuban chakaja' ja rixok
rbina'an Rahab ja xa itzel ixok nabey,
xa achi'i' neryarij, arja' c'oli ja xuban
in rmal ja xuban chewi' tok utz tz'at
rmal ja Dios. Tokori' xuban tok
ec'o ca'i' achi'i' xerwawaj pa rochoch
ja retakonel rmal ja Josué, xeruto'
chipan ja camíc, junwi' chic bey
xerutakel wi'.
26 Cani' tre jun achi tok mchita rx-
ula'nbal jari' camnak chic. In queri'
c'a tre chakaja' ja yukulbal ac'u'x
ruq'uin ja Dios, tok chaka nabij chi
c'oli pro wi mta ja rutzil xin Dios na-
ban chi nac'utbej jari' xa camnak ja
yukulbal ac'u'x.

3

1 Wach'alal, maxta e q'uiy chewe
chaka ta xtiquiminla' qui' chipan
ja samaj xin Dios chi nequitijoj ja
kach'alal. Queri' nbij chewe como
ixix ewotak chi kanojel ja noktijon
quixin ja kach'alal, tok xtekajacha' na
cuenta chwach ja Dios más na lawulo'
nbạn chake ja wi ma rubey ta kaban.
2 Queri' rbanic como kanojelal
q'uiy ja kafalta nkaban. Ja wixta
c'o jun winak ja ni ta majun tzij
nelto pa ruchi' ja nerbanbej ofender
winak jari' congana tz'akatnak tre ja
rc'aslemal. Ja wixta c'o jun nuban
queri' ncowin ta c'ari' nuban cuenta
ri' chwach nojelal in maquita xtibe
chipan ja ritzelal.
3 Cani' nkaban chique quiej tok
nkacoj freno pa quechi' nokquinimaj
xa nak ta lugar nekac'amel wi'.
4 In cani' tre nimak tak lancha
masqui congana nimak masqui con-
gana lawulo' nbạn tre rmal nimak
tak ik' pro xa jun timón congana
tino'y nuc'abex rxin in rmalari' ja
nbinsan rxin ja lancha ncowini
nuc'amel xa bar ta tri' nuc'amel wi'.
5 In queri' c'a tre ja kak' ja rok
winak, masqui xa tino'y pro congana
jun nimlaj samaj nuban. Cani' tre
jutz'it ti k'ak' ncowini nporoj jun nim-
laj c'achelaj.
6 Queri' c'a rbanic ja kak', junan
ruq'uin ja k'ak'. Ruq'uin ja kak'
nwinakarto wi' nojel rwach ja ritze-
lal ja c'o wawe' chwach'ulew, ni
ma c'ayew ta nuyoj ja rac'aslemal.
Queri' rbanonto ja kak' ryojonto ja
kac'aslemal wawe' chwach'ulew ja
rok winak, cani' nuban ja k'ak' nuban
camíc pro congana jun nimlaj camíc
ja nuban. Ja kak' tok nuban camíc
c'o jun k'ak' penak pan infierno jari'
ntzijo rxin.
7 Ja winak cowinnak erbanon
mansar ja chicop in cowinnak
chakaja' ertijon xa nak ta chi chicopal
cani' chique itzel tak chicop ja
netijoni in cani' chique tz'iquin,
cani' chique cumatz in cani' chique
chakaja' ja chicop ja rec'o pa mar.
8 Pro ni majun winak ncowini
nuk'il ta pa ruchi', ja nuban ja kak' ni
matuk'il wi' ri', congana itzelal rc'an,
cani' nuban ja veneno congana camíc

nuban.
9 Ja kak' jari' nkacoj tok nkaya' ruk'ij ja katata' Dios in jari' nkacoj chakaja' tok xa itzel noktzijon chique winak pro makana' maquita e imagen xin Dios ja winak.
10 Ja pa kachi' nelto utz in nelto itzel pro ja queri' wach'alal ni ma rubey ta wi'.
11 ¿La c'o c'a jun ya' nech'ob ixix ja bar ntz'ucto wi' ca'i' rwach ja ya' nelto tri', jule' qui' in jule' c'ay?
12 Wach'alal ¿la c'o c'a jun mocaj higo nwachij aceituna owi jun mocaj uva la nwachij c'a higo? Jari' ma queri' ta. Nixtac'a ja ta ya' chakaja' xtuya' ta jule' qui' in jule' c'ay.

* * * * * * * * * *

13 Wach'alal, wi ec'oli checojol ja congana jakal quewi' rjawaxic chi ncuc'aj jun utzlaj anma in matiqueya' quek'ij, ja wi queri' nqueban jari' nquic'utbej chi ni katzij wi' chi jakal quewi'.
14 Pro wi congana quiakarem c'o pa tak ewanma, wi xa por interés necoj ewi' cuq'uin jule' in xa ne'ech'a' jule' chic, ja wi queri' ebanon ¿nak c'a noc wi' ja neya' ek'ij? Ja wi queri' ebanon jari' ma katzij ta chi jakal ewi'.
15 Ja wi queri' emajon rbanic in wi nbix chewe chi jakal ewi' jari' ma ruq'uin ta Dios penak wi' ja nbix chewe chi jakal ewi', xa xin rwach'ulew, xa quixin winak, xa ruq'uin diablo penak wi'.
16 Queri' nbij chewe como ja winak wi c'oli ja quiakarem pa tak canma, in ja nqueban je'e wi xa por interés tok nqueban jari' ni c'o wi' síc' ch'a'oj chiquicojol jari' nquiwinakarsbej nojel rwach ja ritzelal.
17 Pro ja winak ja jakal quewi' ja ni katzij wi' chi Dios jakyon quewi' quewa' quibanic ri', jun, c'o jun ch'ajch'ojlaj anma cuc'an, in jun chic, matiquec'am rkan síc' ch'a'oj, e utzlaj tak winak, maquech'olini, nqueya' quixquin tre ja nbix chique, nquipokonaj quewach winak, congana utzil nquec'ut, ma jun ta utz ma jun ta itzel nquetz'at in chakaja' matiqueban caca' quipalaj.
18 Ja winak ja matiquec'am rkan síc' ch'a'oj eje'e' ri' ja netajini nquetic jun utzlaj ija'tz ja ni majun síc' ch'a'oj rc'amonto, ja nwachij solo utzil.

4

1 ¿Bar nwinakarto wi' ja síc' ch'a'oj neban nech'ob ixix? Ja ritzel tak yarinem ja c'o pa tak ewanma jari' nticowi ja síc' ch'a'oj checojol.
2 Ja tok c'oli neyarij in wi matiya' chewe neban camíc rmal. In chakaja' nquiakir ewanma chibil tak ewi' in wi matiya' chewe ja regana xa netic ch'a'oj rmal. Matiyataj chewe ja newajo' pro ma chaka ta matiyataj chewe, rumac chi ma chi Dios ta nec'utuj wi'.
3 Owi masqui nec'utuj pro xa ma rubey ta ja rc'utuxic neban chewi' tok matiyataj chewe. Queri' rbanic como ja rech'obon ixix tok xtiyataj chewe xa nixquicot kaj ruq'uin eyon, xa neban ruq'uin nak c'ol egana neban.
4 Xa más na yukul ec'u'x ruq'uin ja ntzujuj ja rwach'ulew chwach ja nyuke' ec'u'x ruq'uin ja Dios. ¿La ma ewotak ta c'a nak rc'amonto ja tok yukul ec'u'x ruq'uin ja ntzujuj ja rwach'ulew? Ja tok queri' neban jari' xa nec'ulla'aj ja Dios. Ja winak ja ncajo' nyuke' quec'u'x ruq'uin ja rwach'ulew xa nak ta chi winakil eje'e' ne'oc rc'ulel ja Dios.
5 Owi ¿la xa chaka queri' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios nech'ob ixix ja tok nbij chake chi ja rEspíritu xin Dios ja yatajnak chake congana nti'on ranma chakij, matirajo' ja junwi' chi ta xtiyuke' wi' kac'u'x?
6 Pro janila ja rutzil nuya' chake cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios, quewa' nbij ri': —Ja Dios nuya' ja rutzil chique ja nebano takno'y chwach pro nch'ojin cuq'uin ja nquena' kaj chi congana e nimak. Queri' tz'ibtal can.
7 Teya'a' ewi' pa ruk'a' ja Dios, cow quixpe'e chwach ja Satanás in arja' nanmaji chewach.

8 Quixtiloc ruq'uin ja Dios in arja'
chakaja' ntiloc ewq'uin. Ja rix aj'il
ja rix ajmaqui' rjawaxic chi neya'
can ja ritzelal. Ja rixix ja xa caca'
ec'u'x rjawaxic chi nech'ach'ojirsaj ja
rewanma.
9 Titi'on c'a chewe ja rewil emac
ja rebanon in quixok' rmal chakaja'.
Ma quixtzeben chi ta rmal ja
quicotemal xin rwach'ulew, ja neban
quixok' rmal ja rewil emac in quixbi-
son rmal.
10 Tebana' takno'y chwach ja kajaw
Dios, ja c'a wi neban takno'y chwach
nerila' na jun k'ij tok arja' xtuya'
chewe chi nimak ek'ij.

* * * * * * * * * *

11 Wach'alal, ma tetzijoj ta ewi'. Ja
tok natzijoj awi' owi natoc at cani'
k'etol tzij chiquij ja kach'alal jari' ju-
nan ruq'uin ja xa itzel natz'at ja ley
xin Cristo, jari' junan ruq'uin ja nacoj
awi' ayon pa rq'uexwach ja ley. Ja wi
queri' naban jari' ma ley ta ja nani-
maj, xa nacoj awi' ayon chi at k'etol
tzij.
12 Pro xa ruyon ja Dios ja Yo'l ley,
xa ruyon arja' K'etol Tzij, ruyon arja'
ncowini natruto' owi natrutakel chi-
jutij chipan ja nimlaj rpokonal. Pro
atat ¿nak c'a atocnak wi' tok nak'et tzij
trij jun awach winak?

* * * * * * * * * *

13 Camic nwajo' nintzijon ewq'uin
ja quewa' nebij ri': —Seguro nokbe
camic owi chwak pa jun tinamit in
jun juna' nokeq'ueje' tri', nekabana'
jun negocio in nkach'ec kapwok, nix-
che'e.
14 Queri' nebij pro ja kac'aslemal
ma kotak ta nak la xin chwak xin
cabij. ¿La ma ewotak ta c'a nak rbanic
ja kac'aslemal chi junan ruq'uin jule'
sutz' nwinakar nojoj in xa jurata
nq'uis kaj chic?
15 Ja kas rubey quewa' ta nebij ri': —
Ja wi rvoluntad ja kajaw Dios xtuya'
más ja kac'aslemal nkaban c'ari' ja
kach'obon, quixche'e.
16 Pro ja neban ixix congana ix ni-
mak nena' kaj, neya' ek'ij, in ja tok
queri' neban jari' congana itzel na
chwach ja Dios.
17 Ja wi c'o jun utzil ja yatal chawij
chi naban, ja wi awotak chi yatal
chawij chi naban in wi c'a mataban
jari' il mac ja naban chwach ja Dios.

5

1 Camic nwajo' nintzijon cuq'uin ja
biyoma'. ¿Nak tre tok matiqueya' síc',
nak tre tok maque'ok' rmal ja nimlaj
juicio ja cajal chiquewach?
2 Ja quimeba'il ja quimolon ruchi'
xa nak'ayi in ja quitziak ja nimak rjil
xa ntij cumal chicop.
3 Ja oro in plata ja c'o cuq'uin
xa nyojtaji, xa nk'uxari. Ja tok xa
nk'uxari jari' nuc'ut chikawach chi
ma xquecoj ta chi quito'ic ja winak
in congana nquetij na rpokonal rmal
ja queri' queban. Ja c'a k'ux jari'
retal chi neq'ueje' chipan jun nim-
laj rpokonal cani' chipan jun k'ak'
neq'ueje' wi'. Chaka queri' quimolon
ruchi' ja quimeba'il pro ja juicio cajal
chiquewach xin q'uisbal tak k'ij.
4 Pakasa' quimoso ja ma xquetoj
ta quek'ij pa rtiempo cosecha ja tok
xesamaj cuq'uin kas k'alawachili ma
xequetoj ta in jari' Dios bien rotak
ja queban chique. Ja c'a moso eje'e'
ne'ok' rmal ja quijil in ja rok'ej nque-
ban nc'axax rmal ja nimlaj kajaw
Dios.
5 Ja biyoma' janila ja meba'il c'o
cuq'uin in janila equicotnak chipan
wawe' chwach'ulew pro c'o jun nim-
laj rc'ayewal cajal chiquewach, cani'
nban tre jun wacax tok nchak'aji
nc'amarel pa rasta chi npoch'i.
6 Ja c'a utzlaj tak winak quek'et tzij
chiquij chi xequicamsaj, eje'e' ni ma-
jun nak ta quitobej ta qui' pa quek'a'.

* * * * * * * * * *

7 Rmalc'ari' wach'alal nbij chewe,
tecoch'o' ewach chipan nojel ja
rpokonal in ni ta quirwari' ebanon
ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesu-
cristo. Cani' nuban ja rajchonla' c'o
rpaciencia chi raybexic ja ca'i' tiempo
xin jab in chakaja' c'o rpaciencia chi

raybexic ja tiempo ja xtiwachin wi' ja rtijco'm.
8 Queri' c'a chewe ixix chakaja', tiq'ueje'e ja repaciencia, cow quixpe'i como xa nnakajinto ja tiempo tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo.
9 Wach'alal, ja rpokonal ixc'o wi' maxta techap ewi' rmal, queri' nbij chewe utzc'a chi matik'et tzij chewij. Queri' nbij chewe como xa nnakajinto ja tiempo rxin ja K'etol Tzij jari' Jesucristo.
10 Queri' ta neban ja cani' queban ja ojer tak profeta ja xebini ja rtzobal ja kajaw Dios, eje'e' quetij ja rpokonal pro q'ueje'e ja quipaciencia chi rcoch'ic.
11 Turkaj chake ja nkabij chique ja cow xepe'e chipan ja rpokonal, co chique, nokche' chique. Ixix ec'waxan nak xuban ja Job ojer, arja' cow pe'e chipan ja rpokonal in ja pa rq'uisbal congana ja rutzil yataj tre rmal ja Dios. Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja Dios janila npokonaj kawach.
12 Pro ja xtinbij chic chewe camic ri' wach'alal más chi na nim ruk'ij. Ja tok c'oli nebij je'e maxta quewa' tebij ri': —Por Dios ni katzij wi' ja nmajon rbixic, maxta quixche'e. Ja neban, ni tebij rubi', wi can, can catche'e, nowi ma can ta, ma can ta catche'e. Chakaja' ma tenataj ta ja rwach'ulew nixtac'a c'o ta jun nak ta nenataj ja ta ri' xtecoj ta ebase chi ni katzij wi' ja nebij. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi matik'et tzij chewij rmal ja Dios.
13 Ja tok c'o jun chewe ja lawulo' rbanon tibana' orar. Ja c'a wi c'o jun chewe ja congana nquicoti tibixaj rubi' ja Dios.
14 Ja c'a wi c'o jun yawa' chewe quersiq'uij ja kach'alal ja rec'ayon ewxin. Eje'e' tok ne'ekaji nqueban orar ruq'uin in pa rubi' ja kajaw Jesucristo nquecoj can aceite tre.
15 Ja nebanowi ja roración wi yukul quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo chi rbanic ja roración ja yawa' ntzuri, ja kajaw Jesucristo arja' nto'o rxin chipan ja yobil. In wi c'o ril rumac rbanon ja yawa' chakaja' ncuytaji.
16 In queri' chewe ixix chakaja', wi c'ol ewil emac ebanon techolo' chibil tak ewi' in kabana' orar pa kacuenta chibil tak ki'. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi nixtzuri. Ja rac'aslemal ja wi utz ntz'ạt rmal ja Dios in tok naban oración congana jun nimlaj samaj nuban ja raworación.
17 Cani' xuban ja rElías ojer arja' como winak xa ok junan ruq'uin pro nojel ruc'u'x nojel ranma xc'utuj tre ja Dios chi majun jab nkaji. In queri' xuban, oxi' juna' in nic'aj ni majun jab kaji.
18 Ja c'a tok xuban chic jutij ja roración kaji ja jab in ja rwach'ulew xumaj chic jutij rya'ic je'e ja cosecha.
19 Wach'alal, wi c'o jun chewe nuya' can ja utzlaj tijonem xin Jesucristo ja kaniman, ja c'a wi c'o jun nmelonpi chic jutij rxin chipan ja utzlaj tijonem jari' congana utz ja nuban.
20 Kas bien tech'obo', ja wi c'o jun aj'il ajmac nemelojto chipan ja bar tzaknak wi' quewa' rc'amonto ri', ja raj'il ajmac arja' ntotaji chipan ja camíc in ja c'a ril rumac rbanon masqui q'uiy jari' ncuytaji.

1 PEDRO

1 Anin in Pedro in apóstol rxin ja
Jesucristo. Anin ntz'ibaj ja carta
ri' in ntakel ewq'uin ja rixsalunel
chipan ja retinamit je'e ja rixc'o pa
tak tinamit ja c'o pa rcuenta Ponto, pa
rcuenta Galacia, pa rcuenta Capado-
cia, pa rcuenta Asia in pa rcuenta
Bitinia.
2 Ixix ixcha'on rmal ja katata' Dios,
ix rxin chic como queri' ja rchominto
ojer, xixcoj pa ruk'a' rmal ja rEspíritu
Santo. Queri' ban chewe utzc'a chi
nenimaj ja Jesucristo utzc'a chakaja'
chi nixch'ach'ojirsax chipan ja rewil
emac rmal ja rquiq'uel. Xtibe ta pa
nim checojol ja rutzil ja nsipaj ja Dios
in xtiya' ta jun nimlaj quicotemal pa
tak ewanma.

* * * * * * * * * *

3 Kaya'a' ruk'ij ja Dios, arja' Tatixel
rxin ja kajaw Jesucristo, congana
xpokonaj kawach, xuya' chake chi
xokalax chic jutij. Ja Jesucristo arja'
yataj tre rmal ja Dios chi c'astaj
rwach chiquicojol ja camnaki' chewi'
tok yataj chake chi xokalax chic jutij.
Rmalari' tok ni maticapuj wi' kac'u'x
chi raybexic ja rutzil xin Dios
4 in rmalari' chakaja' tok c'o jun
herencia ewxin chila' chicaj, jun
herencia chajin rmal ja Dios. Jari'
herencia ni majun nak ta falta tre,
matitzabukari, mta q'uisic trij.
5 Ja herencia ewxin ixix ja yukul
ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in rmal
ja yukulbal ec'u'x tok Dios nixrcha-
jij chi utz. Arja' ni matuya' can wi'
ja rechajixic in nerila' na jun k'ij ja
tok xquixtotaji chijutij. Ja reto'ic
chomarsan chic rmal ja Dios jari'
nk'alajin na ja tok xterila' ja q'uisbal
k'ij xin rwach'ulew.
6 Rmalari' tok ixix camic congana
nixquicoti masqui nixbison na jun
tiempo rmal ja rpokonal como q'uiy
rwach ja npi chewij.
7 Pro ma chaka ta nixk'ax chipan
ja rpokonal, c'oli rc'amonto chewe.
Chipan ja rpokonal nixc'ambajax wi'
jani' ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Je-
sucristo. Ja tok nixk'ax chipan ja
rpokonal quewa' rbanic ri' cani' nbạn
tre ja oro como ja oro nyạ' pa k'ak' chi
nc'at can ja ma oro ta c'o trij. Ja puro
oro janila nim rjil pro xa c'o yojtajic
trij. Ja c'a yukulbal ec'u'x ruq'uin
ja Jesucristo más chi na vale chwach
ja oro. Queri' rbanic ja rpokonal
ncowirsaj ja yukulbal ec'u'x utzc'a
tok xtipi chic jutij ja Jesucristo rmal
c'a ja yukulbal ec'u'x nquicoti ja Dios
chewij in nyạ' ek'ij rmal chakaja'.
8 Ixix janila newajo' ja Jesucristo
masqui ma etz'aton ta rwach in
ni yukul wi' ec'u'x ruq'uin camic.
Rmalari' tok janila nixquicoti camic,
yatajnak chewe ja nimlaj quicotemal
xin chila' chicaj.
9 In rmal ja yukulbal ec'u'x ruq'uin
ja Jesucristo chewi' tok ewilon ja tota-
jem xin Dios.
10 Ja totajem xin Dios ja rewilon
jari' ja rutzil ja rtzujunto ja Dios ojer
in tz'ibtal can cumal ja rojer tak pro-
feta. Eje'e' congana quecoj qui' pa
ch'a'oj chi rch'obic nak rbanic.
11 Ja rEspíritu xin Cristo arja'
xuch'ob pa quewi' pa tak canma chi
c'o jun To'onel ja npi na, ja c'a reje'e'
congana nquetij quek'ij chi ncotakij
nak chi winakil ja npeti in nak tiempo
ja npi wi'. Como ja rEspíritu arja'
nbij chique chi ja Cristo xturtija'
na rpokonal in nyạ' chi na ruk'ij ja
tok xtic'astaj rwach. Jari' ch'obtaj
chiquewach ja tok maja'n tipeti ja
Cristo.
12 Ja Dios arja' xk'alasaj chiquewach
chi c'a pa katiempo ajoj nuryataj
wi' chijutij ja totajem ja ya'to rbixic
cumal, ma pa quitiempo ta eje'e'.
Jari' totajem ec'waxan chic nak
rbanic como bin chic chewe cumal
ja kach'alal ja xeyo' rbixic chewe ja
utzlaj tzij xin Jesucristo. Ja rEspíritu
Santo ja takonto chila' chicaj arja'
c'ayon quixin chi rbixic. Jari' totajem
ja ángel congana nquiyarij nquech'ob
nak rbanic.

* * * * * * * * * *

13 Rmalc'ari' tok nbij chewe, quixc'asc'oti, bien tech'obo' ja neban. Nojel ta ec'u'x nojel ta ewanma newaybej ja rutzil xin Dios ja xtiyataj na chewe ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo.
14 Como ix alc'walaxela' rxin ja Dios tenimaj ja nbix chewe rmal chi neban. Maxta teban chic ja ma utz ta je'e ja xel ec'u'x trij cani' xebanto ja tok maja'n tich'obtaj emwal ja utzlaj tzij xin Jesucristo.
15 Ja nrajo', jun ch'ajch'ojlaj anma newc'aj nojel tiempo. Como ja Dios arja' xixrsiq'uij chi xixoc ralc'wal como arja' ni rc'an wi' jun ch'ajch'ojlaj anma chewi' tok rjawaxic chi newc'aj ixix chakaja' jun ch'ajch'ojlaj anma.
16 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewa' nbij ja Dios ri': —Como anin wc'an jun ch'ajch'ojlaj anma rmalari' tok nbij chewe, tewc'aj c'a ixix jun ch'ajch'ojlaj anma chakaja', ne'e.

17 Ja tok neban oración bien nnataj chewe chi ja Dios arja' Tatixel. Arja' k'etol tzij pa kawi' chi nimlaj kanojelal, nuya' cuenta tre ja nkaban wi utz owi ma utz ta. Arja' ma jun ta utz nutz'at in ma jun ta itzel. Rmalc'ari' tok nbij chewe, rjawaxic chi nexbej ewi' chwach ja Dios jaru' pa tiempo nebanel wawe' chwach'ulew.
18 Ixix c'oli ja xixlok'bexi tok xixtotaj chipan ja jule' costumbre ja mta noc wi' ja c'utun can chewach cumal ja rewati't emama'. Pro bien ewotak chi ma ja ta xixlok'bexi ja xa c'o q'uisic trij cani' tre oro cani' tre plata.
19 Pro ja lok'laj rquiq'uel ja Cristo jari' xixlok'bexi. Ja c'a Cristo arja' camsaxi, ban sacrificar ja cani' nbạn tre jun carnelo ja ni majun nak ta falta tre.
20 Ja Dios tok maja'n tiwinakarsaj ja rwach'ulew arja' rchominto chic chi nbạn na sacrificar ja Cristo. Pro jari' ma xbantaj ta chanim, c'a jawa' xurbantaji chipan ja q'uisbal tiempo ja rokc'o wi' ri'. Ja c'ari' xuban ja Dios pan ecuenta.
21 Rmal ja Cristo chewi' tok yukul chic ec'u'x ruq'uin ja Dios. Jari' mismo Dios ja xuya' tre ja Cristo chi c'astaji chiquicojol ja camnaki' in xuya' tre chakaja' chi congana nim chic ruk'ij. Rmalc'ari' tok ruq'uin ja Dios yukul wi' ec'u'x, rmalc'ari' chakaja' tok ewotak chi ja Dios arja' nyowi ja rutzil ja rewayben.

22 Ja rEspíritu Santo arja' xuya' chewe chi xenimaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo jari' utzlaj tzij xech'ach'ojirsbej ja rewanma. Queri' xeban in rmalari' tok nixcowin chic ne'ewajo' ja kach'alal in ma chi echi' ta c'o wi' tok ne'ewajo'. Rmalc'ari' nbij chewe, tewajo' ewi' pro nojel ec'u'x nojel ewanma.
23 Ixix ixalaxnak chic jutij pro ja c'ac'a c'aslemal ewc'an camic jari' mta q'uisic trij, ma junan ta ruq'uin ja c'aslemal ja yatajnak chewe cumal ja retata' ete' como jari' xa c'o camíc trij. Rmal c'a ja rtzobal Dios tok ixalaxnak chic jutij. Ja c'a rtzobal Dios jari' ma camnak ta rwach, ni c'o wi' chijutij.
24 Cani' tz'ibtal can quewari': —Ja quic'aslemal ja winak xa cani' k'ayis nchakiji, ja nyabex je'e quek'ij xa cani' rusi'j k'ayis tok noc'o ruk'ij ntilto'i.
25 Pro ja rtzobal ja kajaw Dios jari' mta q'uisic trij, ne'e. Ja c'ari' rtzobal Dios xa junan ruq'uin ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja yatajnak chic rbixic chewe.

2

1 Rmalc'ari' tok nbij chewe, teya'a' can jutz'it nojel rwach ja ritzelal. Maxta teban engaño, maxta teban caca' epalaj, maxta tiquiakiri ja rewanma, maxta teban molon tak tzij.
2 Cani' nuban jun ti yaqui' kas nyarij rutz'um ja rute' quirtari' chewe ixix chakaja' kas tel ec'u'x trij ja ch'ajch'ojlaj rtzobal Dios como jari' majun engaño rc'an. Ja wi queri' xteban jari' nixcowir chipan ja rtzobal Dios in nixtotaji chijutij.

3 Quirtari' xteban como ena'on chic
jani' rna'oj ja kajaw Jesucristo chi
arja' ni utz wi'.

* * * * * * * * * *

4 In k'ij k'ij tiyuke' más ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo ja Yo'l c'aslemal.
Arja' ocnak cani' jun abaj ja cojon
rmal ja Dios chi rbanic jun templo
espiritual. Ja winak xa mta quigana
ruq'uin pro arja' cha'on rmal ja Dios
in congana nim ruk'ij ntz'a̱t rmal. In
ixix chakaja' ixocnak ix cani' jule'
abaj ixcojon rmal ja Dios chi rbanic
ja templo.
5 Ix sacerdote rxin ja Dios jari'
samaj yatajnak chewe utzc'a chi c'oli
sacrificio ja netzujuj chwach ja Dios.
Ja sacrificio netzujuj chwach jari'
ja rewutzil ja nwinakarsax pa tak
ewanma rmal ja rEspíritu Santo. Jari'
netzujuj chwach pa rubi' ja Jesucristo
in rmalari' tok utz nutz'at ja sacrificio
ja netzujuj in nuc'am chewe.
6 Cani' tz'ibtal can chipan ja rt-
zobal Dios quewa' nbij ja Dios ja
nc'ambex tzij ri': —Anin c'o jun lok'laj
abaj ja nmajon rcojic chi rbanic ja
templo wxin. Chipan ja tinamit
Sión ncoj wi' ja rabaj. Jari' abaj
anin xincha'owi, congana nim ruk'ij.
Ja winak ja nyuke' quec'u'x ruq'uin
eje'e' ma xtiqueya' ta queq'uix pro
nquewil na ja rutzil ja cayben. Queri'
ja tz'ibtal can.
7 Ja chewe ixix ja yukul ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo arja' congana
nim ruk'ij. Pro ja chique ja winak
ja maticajo' nyuke' quec'u'x ruq'uin
eje'e' e junan cuq'uin ja banol tak jay
cani' tz'ibtal can chic chipan ja rt-
zobal Dios ja nc'ambex tzij quewari':
—Ja rabaj ja mta quigana ja banol tak
jay ruq'uin nijawari' abaj cojon rmal
ja Dios chi rbanic ja jay in más na nim
ruk'ij ja rabaj como arja' nchapowi ja
resquina'il ja jay.
8 In chakaja' tz'ibtal can ja
nc'ambex tzij quewari': —Jari' abaj
ja winak nquechok' cakan chwach,
nepaji in nekaj chipan jun nimlaj
rpokonal rmal, ne'e. Queri' nqueban
ja winak ja maticajo' nquinimaj ja
rtzobal Dios, nekaj chipan jun nimlaj
rpokonal jari' rchominto ja Dios.
9 Pro ja rixix ix tinamit rxin ja
Dios, ixcha'on rmal. Arja' xixrparti'ij
chi neban ja rsamaj. Ix sacerdote
rxin ja nimlaj Rey ja c'o chila' chi-
caj. Jari' samaj yatajnak chewe utzc'a
chi neya' rbixic ja nimlaj samaj ja
rbanon ja katata' Dios. Kas turkaj
chewe chi arja' lasan ewxin chipan
ja k'ekumal in camic ixrcojon chic pa
rcuenta arja' pa jun nimlaj sakil.
10 Ja nabey ma ix rtinamit ta ja
Dios pro ja camic ix rtinamit chic.
Ja nabey majun nak ta xewil ja
xpokonaj ta ewach pro ja camic xewil
ja Dios chi arja' xpokonaj ewach.

* * * * * * * * * *

11 Chak'laj wach'alal, kas turkaj
chewe chi xa ok k'axel chwach'ulew,
ma wawe' ta ja mero katinamit.
Rmalc'ari' nbij chewe, maxta teya'
lugar tre ja ritzel tak yarinem chi
xquixruc'aj ta como ja nuban ja ritzel
tak yarinem xa nch'ojin ruq'uin ja
rewanma, nrajo' nixruch'ec.
12 Ja neban, tec'utu' ja rewutzil
chiquewach ja winak ja ma cotak ta
rwach ja Dios. Eje'e' xa nquemol
tzij chewij camic in nquibij chewe
chi ix itzel tak winak pro nquetz'at
na ja rutzil neban in rmalari' ja tok
nqueya' na ruk'ij ja Dios tok xtur-
bana' jun nimlaj samaj chiquicojol.
13 Tenimaj ja k'etbal tak tzij noje-
lal como ja kajaw Dios queri' nrajo'
chewe chi nenimaj. Cani' tre ja nim-
laj rey tenimaj como arja' más nim ja
k'etbaltzij c'o pa ruk'a'.
14 In cani' chique gobernador
chakaja' que'enimaj como eje'e' eco-
jon pa k'etbal tak tzij chi nequeban
castigar ja winak ja nqueban ja
ritzelal pro utz nqueban chique ja
winak ja banol tak utzil.
15 Quewa' nrajo' ja Dios chewe ri'
chi neban ja rutzil utzc'a chi nquek'il
pa quechi' ja winak ja ma e ch'obolic
tak winak ta tok nquijoloj je'e tzij
chewij.

16 Ixix ix libre pa quek'a' ja winak
pro ma ruq'uin ta ja rix libre chaka
ta nojel ta ja ma utz ta xteban. Pro ja
neban, tenimaj ja Dios como pa ruk'a'
chic ixc'o wi' camic.
17 Que'ebana' respetar ja winak
canojelal. Que'ewajo' ja kach'alal.
Texbej ewi' chwach ja Dios. Tebana'
respetar ja nimlaj rey.

* * * * * * * * * *

18 Ja wi c'ol apatrón tabana' re-
spetar xa nak ta wi utzlaj winak owi
xa c'a'n.
19 Ja tok nbạn pokon chewe wi ma
pan ewil ta, wi nurkaj chewe chi
c'oli ja Dios ewq'uin in necoch', ja wi
queri' neban jari' utz.
20 Ja c'a wi pan ewil tok nbạn pokon
chewe wi necoch' in wi c'ọl epa-
ciencia pro jari' ma vale ta chwach
ja Dios. Pro wi rumac ja rutzil
neban tok nbạn pokon chewe ja wi
necoch' in wi c'ọl epaciencia jari' utz
nixrutz'at ja Dios.
21 Xc'a rmalari' tok xixsiq'uix rmal
ja Dios chi neban ja rutzil in necoch'
ja rpokonal como queri' xuban ja
Cristo chakaja', arja' xutij ja rpokonal
pan ecuenta. Queri' xuban, xuya' can
jun ejemplo chi queri' neban ixix ja
cani' xuban arja'.
22 Arja' ni majun ril rumac nixtac'a
c'o ta jun xuban ta engañar.
23 Ja tok c'oli ja pokonlaj tak tzij bix
tre ma xuya' ta rjil rc'axel. Ja tok ban
pokon tre cumal ja winak arja' ma
xc'utuj ta chi npi rc'ayewal chiquij.
Nojel ja ban tre xujach pa ruk'a' ja
Dios como bien rotak chi ja Dios arja'
utzlaj k'etoj tzij ja nuban.
24 Ja Cristo arja' xrijkaj ja kil kamac
chwach cruz. Queri' xuban utzc'a
chi nokel libre pa ruk'a' ja il mac
in matikaban chic, utzil chic nrajo'
chake chi nkaban. Arja' soctaj pan
ecuenta rmalc'ari' tok xixtzuri.
25 Ja c'a rixix nabey ix cani' jule'
tak carnelo ja retzaknak pro ja camic
ixc'o chic pa ruk'a' ja Jesucristo, arja'
chic nyuk'un ewxin, arja' nixchajini.

3

1-2 In ixix chakaja' ja rix ixoki'
que'enimaj ja rewachajilal. Como
ec'oli chewe ja rewachajilal ma
quiniman ta ja rtzobal Dios pro ja
tok nixquetz'at chi ewc'an jun utzlaj
anma in c'ol erespeto xa rmalari' tok
xtiqueq'uex ja quina'oj in xtiquin-
imaj ja rtzobal Dios in ma kas ta
rjawaxic chakaja' chi xque'epaxbaj
ta.
3 Maxta congana tel ec'u'x trij ja
newekbej ewi' chwach ja newc'aj jun
utzlaj anma. Maxta ja' tel más ec'u'x
trij ja rbanic rpach'uxic ewi' owi trij
nakun je'e cani' tre k'op k'ak'a'l ja oro
ocnak owi trij tziak ja nimak rjil, jari'
xa nk'axi.
4 Pro ja ta neban, jun utzlaj anma
newc'aj, jari' más na buena in ni
matik'ax wi', jari' más na vale nutz'at
ja Dios.
5 Queri' quic'aslemal ja rixoki'
ojer ja re xin Dios ja yukul quec'u'x
ruq'uin, eje'e' cuc'aj jun utzlaj anma,
xequinimaj ja quichajilal.
6 Queri' rc'aslemal ja Sara, arja' xn-
imaj ja rAbraham ja rchajil, —Wajaw,
ne' tre, jari' xbanbej respetar. Ja c'a
rixix ix cani' ral ja Sara ja wi utz
ja rec'aslemal in wi matexbej ewi'
chwach ja xa nak ta xtipi chewij.
7 In ixix chakaja' ja rix achi'i' lok'
que'ena'a' ja rewixjayilal como eje'e'
ma e junan ta ewq'uin. In chakaja'
junan xecochij cuq'uin ja rewixjayi-
lal ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic
trij ja sipax chewe rmal ja Dios chewi'
tok rjawaxic chi lok' ne'ena'. Quirtari'
neban utzc'a chi ja Dios nc'axaj ja
roración neban.

* * * * * * * * * *

8 Camic ja nwajo' chewe ewanoje-
lal xta jun neban, xta jun ena'oj xta
jun ewanma. Titi'on chewe wi c'o jun
kach'alal nak xkajbej. Tewajo' ewi'
como ewach'alal ewi', tipokonaj ri'
ewach, maxta teya' ek'ij.
9 Ja tok nbạn itzel chewe owi
tok c'oli ja pokonlaj tak tzij nbix
chewe maxta teya' rjil rc'axel. Ja
neban, tebana' ja rutzil. Ja Dios

arja' xixrsiq'uij chi ix banol tak utzil. Queri' xuban utzc'a chi newila' na ja rutzil ixix chakaja' rmalc'ari' tok nbij chewe, ni tebana' wi' ja rutzil.

10 Cani' tz'ibtal can chipan ja rtzobal Dios quewari': —Ja winak ja c'o quigana chi nec'ase' na más in ncajo' nquewil ja utzlaj tak tiempo rjawaxic chi matiquibij itzel tak tzij in rjawaxic chakaja' chi matiquetz'ak tzij.

11 Ja rjawaxic chi nqueban quewari', nqueya' can ja ritzelal in nqueban ja rutzil, rjawaxic chi nquech'ob rij rwach nak nqueban utzc'a chi mta síc' ch'a'oj nqueban.

12 Ja c'a kajaw Dios arja' nerchajij ja nebanowi ja rutzil, arja' nc'axaj ja roración ja nqueban pro xa itzel nerutz'at ja nebanowi ja ritzelal. Queri' ja tz'ibtal can.

13 Majun xtibano pokon chewe ja wi nij utzil wi' ja xteban.

14 Owi c'oli ja pokon nbạn chewe rmal ja rutzil neban pro jari' c'oli rc'amonto chewe. Ma texbej ta ewi' chiquewach ja winak ja ncajo' nqueban pokon chewe in ma quixocla' ta il chakaja'.

15 Ja neban, teya'a' ruk'ij ja kajaw Dios pa tak ewanma. Tech'obo' rij rwach nak rbanic nojel ja rc'amonto chewe ja Jesucristo ja bar yukul wi' ec'u'x. Quirtari' neban utzc'a chi nixcowini nech'ob chiquewach chakaja' ja winak xa nak ta nec'axan razón chewe. Pro pan utzil tech'obo' chiquewach, maxta xa teyabej ek'ij.

16 Maxta c'oli teban ja ma utz ta ja xa nti'on ewanma rmal. Como ec'oli winak ja nquibij chewe chi: —Xa itzel quic'aslemal ja winak ja neniman rxin ja Cristo, neche'e, pro ja wi mta ja ma utz ta ebanon eje'e' nqueya' na queq'uix ja tok xtik'alajini chi ma katzij ta ja quibij chewe.

17 Ja tok nbạn pokon chewe xa rmal ja rutzil ja neban pro wi queri' rvoluntad ja Dios chewe jari' c'oli noc wi' ja netij ja rpokonal pro wi xa pan ewil jari' mta noc wi'.

18 Ja Cristo arja' ban pokon tre chakaja', camsax rmal ja kil kamac, xa jutij cami, mchita ja camíc trij. Arja' ni majun ril rumac pro cam pa kacuenta ja rok aj'il ok ajmaqui'. Ja tok queri' xuban jari' xjakbej kabey chikawach chi nokekaj na ruq'uin ja Dios. Arja' camsaxi como winak pro c'astaji como espíritu.

19 In queri' xuban como espíritu be cuq'uin ja jule' espíritu ja re'ocnak preso, xerya'a' rbixic ja utzlaj tzij chique.

20 Eje'e' ri' espíritu quixin ja winak ja ma xquinimaj ta ja Dios ojer pa rtiempo ja Noé. Treri' tiempo ja Dios congana xeraybej na chi nnimax cumal tokori' tok majtajnak rbanic ja nimlaj lancha rmal ja Noé. Xa ma e jaru' ta ja xe'oc chipan ja lancha, xa e waxaki' ja xe'oc chipan, eje'e' ri' xek'ax parwi' ja ya' xetotaji.

21 In queri' c'a chake ajoj camic chakaja' como pa ya' nokban wi' bautizar in noktotaji. Ja bautismo ma acuerpo ta nuch'aj pro ja rubey tok natban bautizar jari' nac'utbej jun ch'ajch'ojlaj anma tre ja Dios. Queri' nkaban noktotaji in xa rmal ja rc'astajic ja Jesucristo chewi' tok noktotaji.

22 Arja' c'astaji, jote' chila' chicaj in camic c'o pa riquik'a' ja Dios. Arja' c'o ruk'a' chique ja ángel, c'o ruk'a' chique espíritu, majun k'etbaltzij ja maquita c'o ruk'a' tre.

4

1 Ja Cristo arja' como winak xutij ja rpokonal kumal. In queri' ta c'a neban ixix chakaja' ja cani' xuban ja Jesucristo, techomij ewi' utzc'a chi nixcowini necoch' ja rpokonal ja npi chewij. Ja wi atijon ja rpokonal wawe' chwach'ulew ja npi chawij rmal ja Jesucristo jari' mataya' chic awi' tre ja il mac chi xcatrumel chi ta.

2 Ma ja chi ta nbe ac'u'x trij ja chaka nojel ta nayarij pro ja nrajo' ja Dios chawe chi naban nijawari' naban jaru' pa tiempo xcatq'ueje' chwach'ulew.

3 Ja winak ja ma cotak ta rwach
ja Dios eje'e' q'uiy rwach ja ritzelal
nel quec'u'x trij in queri' xebanto
ixix chakaja'. Congana q'uixbal xe-
banto in tok xeban nimak tak wa'im
xixch'ujar rmal ja tijoj ya', xerak
echi', xeban síc' ch'a'oj in chakaja'
más na lawulo' xeban xixxuque'
chiquewach cachbal tak winak in
chwach rachbal tak nakun. Pro jari'
matel chic ec'u'x trij camic, itzel chic
netz'at.
4 Pro ja camic junwi' chic nixtz'ati
cumal ja winak como ma ix cachbil
chi ta chi rbanic ja ritzelal rmalc'ari'
tok nquemol tzij chewij.
5 Pro nerila' na jun k'ij ja tok xtique-
jach na cuenta chwach ja Dios, arja'
rchomin chic ri' chi nuk'et tzij chiquij
ja winak chi ec'asli chi e camnaki'.
6 Como ja utzlaj tzij xin Jesucristo
yataj rbixic chique chakaja' ja re
camnaki'. Queri' bantaji utzc'a chi
jari' nk'etbex tzij chiquij como winak
pro nyataj lugar chique chakaja' chi
nec'ase' na ruq'uin ja Dios rmal ja
rEspíritu.
7 Nnakajinto ja q'uisbal rwach'ulew
rmalari' tok nbij chewe, tech'obo'
chi utz ja neban, quixc'asc'oti, ni ta
neban wi' ja roración.
8 Ja más rjawaxic congana tewajo'
ewi'. Ja tok newajo' ewi' q'uiy ja nix-
cowini necuy rmal.
9 Ja tok c'o jun chewe tok nc'utuj
rposada nojel ec'u'x teya'a'.
10 C'oli ja yatajnak chewe chejuju-
nal chi nixcowini neban ja recochin
tre ja Dios. Ja yatajnak chewe ja tari'
netobej ewi' chibil tak ewi'. Q'uiy
rwach ja yatajnak chewe ja recochin
tre ja Dios, ja c'a wi ma quixnimari
chi rbanic jari' ix utzlaj tak ajsama-
jela' rxin ja Dios.
11 Ec'oli chewe quicochin tre ja
Dios chi necowini nqueya' mensaje,
kas turkaj chique chi rtzobal Dios
ja nquecoj, ma quina'oj ta winak ja
nquecoj. In chakaja' ec'oli ja yatajnak
chique chi necowini nequeto' winak,
kas turkaj chique chi ja Dios arja'
yoyon chique chi necowini nequeto'.
Rmal ja Jesucristo chewi' tok q'uiy
rwach ja yatajnak chewe ja recochin
tre ja Dios, tebana' c'a nojelal chi
nyabex ruk'ij. Ni ta xtiya' wi' ruk'ij,
ni ta xtinatax wi' chi pa ruk'a' c'o
wi' nojelal camic, chwak in chijutij.
Amén.

* * * * * * * * * *

12 Chak'laj wach'alal, ixc'o chipan
ja nimlaj rpokonal utzc'a chi
nc'ambajaxi jani' ja yukulbal ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo. Maxta quewa'
tech'ob kaj pa tak ewanma ri': —¿Nak
tre c'awa' ja tok nbạn pokon chake?
maxta quixche'e. Jari' ni kaxin wi'.
13 Ja neban, quixquicoti rmal ja
yatajnak chewe chi xa jun neban
ruq'uin ja Cristo chi rtijic ja rpokonal.
Ja wi queri' neban jari' más chi na
nixquicoti chakaja' ja tok xtipi chic
jutij ja Jesucristo tokori' tok nk'alajin
na chi congana nim ruk'ij.
14 Ja wi rmal ja yukulbal ec'u'x
ruq'uin ja Cristo tok nixtz'uji in tok
nixyok'i jari' c'oli rc'amonto chewe.
Ja wi queri' nbạn chewe jari' ni k'alaj
wi' chi c'ol ewq'uin ja lok'laj Espíritu
Santo xin Dios. Ja nebano pokon
chewe eje'e' xa itzel netzijon tre ja rE-
spíritu Santo pro ja rixix neya' ruk'ij.
15 Pro maxta xa rmal banoj camíc
maxta rmal banoj alak' tetij pokon
owi rmal jule' chic itzelal owi rmal
ja chaka nemin ewi' cuq'uin winak ja
mta ek'a' chique.
16 Ja c'a wi netij pokon rmal ja
yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo
maxta q'uixbal tena' pro ja neban,
teya'a' ruk'ij ja Dios rmal ja yatajnak
chewe chi netij ja rpokonal pa rubi' ja
Jesucristo.
17 Camic numajel ja tiempo rxin ja
rpokonal. Kuq'uin ajoj numajel wi'
nabey ja rok ralc'wal Dios. Ja wi ajoj
nkatij ja rpokonal pior c'a ja winak ja
maticajo' nquinimaj ja utzlaj tzij xin
Jesucristo ja rtakonto ja Dios.
18 Ajoj ja yukul kac'u'x ruq'uin ja
Dios noktotaji pro kas maril. Ja wi kas
maril noktotaj ajoj ¿la netotaj c'ari'
ja raj'il ajmaqui' ja mta Dios pa tak
canma?

19 Pro wi c'oli ja rpokonal netij rmal
ja rvoluntad Dios maxta teya' can ja
banoj utzil, ni tebana' wi' in chakaja'
ni tiyuke' wi' ec'u'x ruq'uin ja Dios,
arja' winakarsyon ewxin in ni nuya'
wi' ja rtzujun.

5

1 Camic nwajo' nintzijon cuq'uin ja
rec'ayon quixin ja kach'alal ja rec'o
checojol como anin jun in cachbil.
Anin xintz'at nojel ja rpokonal ja
xutij ja Cristo. In anin jun chakaja'
xquintz'atowi ja Jesucristo ja tok
xtipi chic jutij tokori' tok nk'alajin na
chi congana nim ruk'ij.
2 Que'eyuk'uj chi utz ja rtinamit
Dios. Nojel ec'u'x nojel ewanma
que'ewc'aj, maxta chaka ix puersa.
Maxta xa rmal pwok teyarij más ja
tok ne'ewc'aj pro kas tel ec'u'x chi
cuc'axic.
3 Maxta chaka egana ixix que'eban
mandar pro ja neban, teya'a' jun ut-
zlaj ejemplo chiquewach.
4 Ja Jesucristo arja' jun Pastor arja'
jun ajyuk' ja más nim ruk'ij in tok
xtipi chic jutij tokori' xtiyataj chewe
ja rtojbalil ja xtiyabex ek'ij, jun rto-
jbalil ja mta q'uisic trij.
5 In ixix chakaja' ja rix jóvenes,
que'ebana' respetar ja kach'alal ja
rec'ayon ewxin. Xta jun neban
ewanojel, tebana' respetar ewi',
maxta teya' ek'ij. Ja c'a Dios arja' itzel
nerutz'at ja nqueya' quek'ij pro nuya'
rutzil chique ja matiqueya' quek'ij.
6 Rmalc'ari' tok nbij chewe, tebana'
takno'y chwach ja nimlaj katata' Dios
utzc'a chi arja' nuya' ek'ij ja tok xter-
ila' ja tiempo.
7 Arja' ixrchajin chi utz rmalc'ari'
tok nbij chewe, tejacha' pa ruk'a'
xa nak ta ja remajon rbisoxic, arja'
nchomarsan chewach.
8 Ja c'a diablo ja rec'ulel arja' nta-
jini ncanoj nak nuban chewe cani'
nuban jun cój nurak ruchi' tok ner-
canoj ja nerutij. Rmalc'ari' tok nbij
chewe, kas bien tech'obo' na ja neban
in quixc'asc'oti.
9 Maxta teya' ewi' tre ja diablo, ni
tiyuke' wi' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.
Turkaj chewe chi ma eyon ta ixix ja
nbạn pokon chewe como queri' nbạn
chique chakaja' ja kach'alal ja rec'o
nojel rwach'ulew.
10 Pro xa ma nim ta ja tiempo
rxin ja rpokonal c'ac'ari' ja Dios arja'
xtuya' chewe xa nak ta ja ma tz'akat
ta chewe, arja' ncowirsaj ja rewanma
in nuya' ja rewachok'ak' in nuya'
chewe chi cow nixpe'i, majun nak ta
xquixc'amo'el ta. Arja' nojel rwach ja
rutzil c'o ruq'uin in rmal ja Jesucristo
tok xokrsiq'uij chi nokeq'ueje' na pa
gloria pro jun gloria ja mta q'uisic trij.
11 Ni ta xtiya' wi' ruk'ij, ni ta xti-
natax wi' chi pa ruk'a' c'o wi' nojelal
camic, chwak in chijutij. Amén.

* * * * * * * * * *

12 Ja kach'alal Silvano c'o nconfi-
anza ruq'uin rmalari' tok nya'el tre
ja ti carta ri' chi nerjacha' chewe.
Ja xintz'ibaj chipan ja carta chi
ncowirsaj más ja rewanma, nuc'ut
chewach ja rutzil ja nsipaj ja Dios ja
katzij chi utzil, ni tiyuke' wi' ec'u'x
ruq'uin.
13 Ja kach'alal ja rec'o wawe' pa
Babilonia eje'e' ewachbil ja rixcha'on
rmal ja Dios in nquetakel rutzil
ewach. Ja Marcos arja' nc'ajol
chwach Dios, arja' nutakel rutzil
ewach chakaja'.
14 Ja tok nemol ewi' teya'a' rutzil
ewach chibil tak ewi' ja nec'utbej chi
newajo' ewi'.
Kas ta xtiyataj chewe ja quicotemal
xin Dios ewanojel ja xa jun ebanon
ruq'uin ja Jesucristo. Amén.

2 PEDRO

1 Anin in Simón Pedro, in ajsamajel rxin ja Jesucristo in chakaja' in apóstol rxin. Anin ntz'ibaj ja carta ri' in ntakel ewq'uin ixix ja rewilon chic ja lok'laj yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo. Ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesús nim ruk'ij, junan ruq'uin ja cani' kawilon ajoj. Ja Jesucristo arja' Dios, arja' To'onel kaxin in rmal ja rutzil rc'amonto tok nokc'uli rmal ja Dios in rmalari' tok ewilon chic ja yukulbal ec'u'x ruq'uin.

2 Xtiq'uiy ta xtiwachin ta ja rutzil in quicotemal xin Dios pa tak ewanma. Ja wi k'ij k'ij newotakij más jani' rna'oj ja Dios, wi newotakij más jani' rna'oj ja kajaw Jesús tri' newil wi' ja rutzil in quicotemal xin Dios.

* * * * * * * * * *

3 Ja Dios c'o pa ruk'a' nojelal, arja' nojel rya'on chake ja nc'atzin chake chi nokcowini nkuc'aj jun utzlaj c'aslemal ja utz ntz'at rmal. Queri' nuban ja Dios chawe ja tok nawotakij jani' rna'oj. Arja' xokrsiq'uij utzc'a chi nokoc rachbil chipan ja sakil utzc'a chakaja' chi nkuc'aj jun utzlaj anma ja cani' ranma arja'.

4 Queri' rbanon, c'oli ja rtzujun je'e chake cani' jun nimlaj meba'il in congana nimak ruk'ij. Rmal c'a ja rtzujunto chake rmalari' tok nokcowini nkato' ki' chipan ja ritzelal xin rwach'ulew como ja rwach'ulew xa yojtajnak rmal ja ritzel tak yarinem ja c'o pa tak canma winak. Queri' xuban ja Dios chake utzc'a chi nkaq'uex kana'oj in ni ja' chic rna'oj ja Dios nkuc'aj.

5 Rmalc'ari' nbij chewe, tetija' ek'ij chi rbanic ja xtinbij chewe ri' utzc'a chi nq'uiyi nwachini ja rna'oj Dios pa tak ewi' pa tak ewanma. Ixix c'o yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro tebana' chakaja' ja jule' chic ja xtinbij chewe quewari'. Cow quixpe'i chi rbanic ja rutzil. Tewotakij nak ja utz in nak ja ma utz ta.

6 Tech'obo' rij rwach nak neban chi mateya' ewi' tre ja ritzelal chi xquixruc'amel ta. Tecoch'o' xa nak ta npi chewij. Ni ja' wi' Dios tech'obo'.

7 Lok' que'ena'a' ja rewach'alal. In tiq'ueje'e tisamaji ja rajoben ri'il xin Dios pa tak ewanma.

8 Nojel ja c'a xintz'ibaj chewe ri' ja wi nq'uiyi wi nwachini pa tak ewanma tri' c'a nixtz'at wi' chi bien ewotak jani' rna'oj ja kajaw Jesucristo in tri' nk'alajin wi' chakaja' chi congana xetij ek'ij chi rotakixic.

9 Pro ja winak ja mta chique ja xintz'ibaj ri' eje'e' e cani' moya', xa matiquetz'at ja rtzujunto ja Dios, xa ja' nquetz'at ja c'o chiquinakaj ja xin rwach'ulew. Matinataj chic chique chi xech'ach'ojirsax chipan ja rojer quil quemac.

10 Rmalc'ari' wach'alal, más chi ta na netij ek'ij chi rbanic ja xintz'ibaj ri' utzc'a chi c'ol eseguro chi xixsiq'uixi in xixcha'i chi xixoc pa ruk'a' ja Dios. Ja wi queri' neban jari' ma quixkaj chipan ja il mac in

11 congana qui'il ec'ulic xtibani chipan ja gobierno rxin ja kajaw Jesucristo, arja' To'onel kaxin, jun gobierno ja ni mta wi' q'uisic trij.

12 Rmalc'ari' tok ni nnataj wi' chewe nojel ja xintz'ibaj ri'. Queri' nban masqui ewotak chic in masqui cowirnak chic ewi' ewanma chipan ja utzlaj tzij eniman ja rc'amonto ja Jesucristo.

13 Ja nch'ob anin ni rubey wi' nban chi nnataj chewe. Ja tok xquincami c'a tokori' ntanba' rnataxic chewe.

14 Anin wotak chi xajalal maja'n tinya' can ja rwach'ulew jari' k'alasan chic chinwach rmal ja kajaw Jesucristo.

15 Anin nchomij can na ja nc'atzin chewe chi ni nenataj wi' masqui incamnak chic.

* * * * * * * * * *

16 Ajoj kach'ob chewach nak rbanic ja tok xtipi chic jutij ja kajaw Jesucristo chi congana chic k'axnak ja rchok'ak' tri'. Ja kacoj kabase tok kabij chewe jari' tok yataj chake chi

katz'at ruq'uin kawach ja Jesucristo tok ruc'aj ja ruch'a' Dios. Ma ja ta kacoj kabase jule' ojer tak tzij ja xa winakarsan cumal winak quibanon rbanic.

17 Ajoj katz'at ja Jesús ja tok k'alasax rmal ja Tatixel chi congana nim ruk'ij in tok ruc'aj ja gloria xin Dios. Tokori' bantaji ja tok kac'axaj rukul ja nimlaj Dios, quewa' xbij tre ja Jesús ri': —Jawa' wari' Walc'wal, congana nwajo' in congana ninquicot trij, ne'e.

18 Ajoj okc'o ruq'uin ja Jesús parwi' ja jayu' ja cha'on rmal ja Dios chewi' tok kac'axaj ja kulaj penak chila' chicaj.

19 In chakaja' c'o chic jun ja nkacoj kabase ja más chi na seguro jari' ja rtzobal Dios ja quibin can in quitz'iban can ja profeta xin Dios. Jari' ja quitz'iban can yatal chewe chi congana neya' pa cuenta. Ja quitz'iban can jari' cani' jun k'ak' ja nsakirsaj abey chak'a', natruto' chipan ja k'ekumal. Ja c'a tok npi rsakaric mchita k'ekumal in tok nelto k'ij nsakirsaj chi utz nojel. In queri' c'a rbanic chakaja' ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo arja' nsakirsaj chi utz ja rewanma.

20 Ja quitz'iban can ja profeta chipan ja rtzobal Dios congana rjawaxic chewe chi nch'obtaj emwal chi ma jun winak ta k'alasani nak rbanic, ja' Espíritu Santo k'alasan chiquewach.

21 Ma jun winak ta xuc'an quixin ja profeta ojer chi rbixic ja tz'ibtal can, eje'e' xecha'i rmal ja Dios in ja' Espíritu Santo xuc'an quixin chi rbixic.

2

1 Pro ec'oli ja profeta ojer chakaja' chiquicojol ja tinamit Israel ja ma Dios ta takyonto quixin in queri' chewe ixix chakaja' newinakar na checojol jule' maestro pro ma katzij ta chi tijonem xin Dios ja nqueya'. Eje'e' pan awatali xtiquecoj ja ritzel tak tijonem chicojol ja rtzobal Dios, ja c'ari' tijonem xtiqueya' xa nyojtaji ja rec'aslemal rmal. Eje'e' ri' winak matiquinimaj chic chi ja Jesucristo xutoj ja quil quemac. Jari' jun nimlaj juicio nquisiq'uij chiquij pro mta quinaben ja tok xtikaj chiquij.

2 In chakaja' e q'uiy ja winak ja xqueniman quixin, necachbilaj chipan ja ritzelal ja xtiqueban. Xc'a rmal ja ritzel c'aslemal cuc'an ja maestro ja tok xa itzel xtitz'ati ja utzlaj bey ja c'utun chikawach rmal ja Dios.

3 Eje'e' ri' ja ritzel tak maestro xa pwok nquiyarij in rmalari' congana xquixquek'ol, xtiquibij buen tak tzij chewe ja nquiwasbej ja pwok chewe. Pro ja Dios ojer c'o jun juicio rchominto quixin, eje'e' nequila' na jun k'ij tok xque'ekaj chwach ja rpokonal.

4 Cani' xuban ja Dios ojer chique ja ángel ja xemacun chwach ma xpokonaj ta quewach, xerutakel chipan ja rpokonal pa jun lugar k'ekumal, ebac'on pa cadena chi raybexic ja nimlaj k'ij xin juicio.

5 In chakaja' ja pa rtiempo Noé ojer Dios xutakto jun juicio pa quewi' ja ritzel tak winak, xutakto jun nimlaj k'ekaljab pa quewi' in xecami canojel. Ruyon ja Noé ja totaji. Ja tok maja'n tipeti ja juicio ja Noé arja' xuya' rbixic chique ja winak chi rjawaxic nqueya' can ja ritzelal in ncuc'aj chic jun utzlaj c'aslemal. In ec'o chi na wuku' rachbil chakaja' ja xetotaji.

6 In chakaja' ja Dios ojer xutakto jun juicio parwi' ja ca'i' tinamit Sodoma in Gomorra. Congana lawulo' ban tre ja ca'i' tinamit, c'ati, ni chaj ban tre. Queri' xuban ja Dios jari' xucoj ejemplo chiquewach ja jule' chic itzel tak winak ja maja'n que'alaxi.

7 Pro ja Dios c'o jun achi xuto' chipan ja c'atic ja bantaji rbina'an Lot, arja' jun utzlaj achi in congana ti'on tre ja ritzelal ja queban ja winak.

8 Ja Lot arja' nij utzlaj achi wi'. Nojel tak k'ij tok nutz'at ja ritzelal ja nqueban in tok nc'axaj ja ritzel tak tzij ja nquibij como c'o jun utzlaj

anma rc'an chewi' tok nti'on tre ja
nqueban.
9 Tri' c'a nkatz'at wi' chi ja Dios arja'
bien rotak neruto' ja nebano respetar
rxin in bien rotak chakaja' neruya' ja
ritzel tak winak chipan ja rpokonal
chi raybexic ja nimlaj k'ij xin juicio.
10 In más chi na lawulo' nuban
chique ja winak ja xa nqueya' qui'
tre ja ritzel tak yarinem ja c'o pa
tak canma. Eje'e' xa itzel nquena'
ja neban mandar rmal ja kajaw
Jesucristo. Eje'e' matiquixbej qui'
nqueban ja ritzelal, ni nqueban wi'
xa nak ta ja c'o quigana nqueban.
Queri' quibanic matiquixbej qui'
nquibij itzel tak tzij chique ja nimak
quek'ij.
11 Pro xna' ma queri' ta netzijoni
ángel masqui más chi na k'axnak
quichok'ak' in más nimak quek'ij
chiquewach winak. Ja ángel tok
ne'ekaj chwach ja Dios eje'e' mta itzel
tak tzij nquibij ja nk'etbex tzij chiquij
ja nimak quek'ij.
12 Pro jari' winak ja nqueya' qui'
tre ja ritzelal eje'e' xa e cani' chicop,
xa mta quipensar. Ja chicop chaka
bar ta nquemin wi' qui', xa nechapi
in necamsaxi como nijawari' yatal
chiquij. Eje'e' ri' winak tok c'oli
nbix chique ja matich'obtaj cumal
congana cowlaj tak tzij nquibij, xa
nechaponi. Ja ritzelal nqueban jari'
nquisiq'uibej camíc chiquij
13 jari' rtojbalil ja ritzelal nqueban.
Eje'e' ma q'uixbal ta nquena', con-
gana nequicoti nquik'alasaj ja ritze-
lal masqui pa k'ij. Eje'e' ja tok nix-
cachbilaj chi wa'im xa ruq'uix ja Dios
nqueya', nequicoti nqueban ja ritze-
lal checojol, xa engaño rc'amonto ja
nqueban.
14 Mta ari' ja maquita nquiyarij
rwach jun ixok, maquecos chi rbanic
ja ritzelal. Ja winak ja ma cowirnak
ta quewi' canma chipan ja rtzobal
Dios nequisiq'uij chipan ja ritze-
lal. Kas ntzuri nbantaj cumal chi
rq'uiyirsaxic ja quimeba'il. Queri'
quibanic, eje'e' xa etzelan chic rmal
ja Dios.
15 Quiya'on can ja utzlaj bey, et-
zaknak. Ja bey cuc'an jari' xruc'aj
ja rojer profeta rbina'an Balaam ja
rc'ajol Beor, arja' congana xel ruc'u'x
trij ja ch'ecoj pwok masqui ma utz ta
rch'aquic nuban.
16 Pro c'o jun ti bur yataj tre rmal
ja Dios chi tzijoni in xuch'a' tre ja
Balaam ja ritzel na'oj ja rch'obon. In
k'ili ja Balaam rmal ja bur tre ja ritzel
na'oj ja rch'obon.
17 Eje'e' ri' winak xa e junan ruq'uin
jun tz'uquel ya' ja chakijnak, xa mta
ne'oc wi', xa e cani' jule' sutz' ja xa
nc'amarel rmal ik'. Eje'e' chomin chic
jun lugar quixin ja congana k'eku'm,
tri' ne'eq'ueje' wi' chijutij.
18 Nquibij nimak tak tzij pro xa mta
rc'amonto. Ja ritzel tak yarinem ja
c'o pa tak canma jari' nequisiq'uibej
ja winak ja c'a ma jaru' ta tiempo
equiya'on can ja cachbil ja xa itzelal
c'ayon quixin.
19 Quewa' nquitzujuj chique ri': —
Ixix ix libre, majun nak ta c'o ta ruk'a'
chewe, neche' chique. Pro nixtac'a
eje'e' ta e libre ta como xa echapon
rmal ja ritzelal. Xa nak ta ja ritzelal
ja ratchapyon ja wi macatcowin trij
jari' ma at libre ta, atc'o c'ari' pa ruk'a'
ja chapyon awxin.
20 Eje'e' ri' winak nabey queto' qui'
chipan ja ritzelal xin rwach'ulew
tokori' tok cotakij nak rbanic ja
kajaw Jesucristo ja To'onel kaxin.
Pro wi nquitz'apij chic jutij qui'
chipan ja ritzelal in nechap chic jutij
rmal xc'a rmalari' ja tok más chi na
lawulo' ja quic'aslemal chwach ja
cani' quibanon nabey.
21 Más ta utz ja maquita cotakij nak
rbanic ja utzlaj bey xin Dios chwach
ja queban como eje'e' cotakij nak
rbanic ja utzlaj bey in quic'axaj ja
rutzil ja ban mandar chique rmal ja
Dios chi nqueban pro jari' xa queya'
can.
22 Ja queban cani' nbij jun c'ambal
tzij ja tz'ibtal can quewari': —Ja
tz'i' nmeloji chi nertija' chic jutij ja
rxa'ab, ne'e. In jun chic: —Ja ak tok
chaka maril nch'ajtajel rij nbe chic

jutij chipan ja ch'abak. Queri' nbij.

3

1 Chak'laj wach'alal, jawa' rcab carta ntakel ewq'uin ri' junan rsamaj ruq'uin ja nabey carta ja ntakon chic ewq'uin. Quewa' rsamaj ri' chi nnataj je'e chewe ja ch'obtajnak chic emwal como anin wotak chi ma eniman ta ja ritzel tak tijonem.

2 Rmalari' nbij chewe, tinataj jutz'it chewe ja quibin can ja rojer tak profeta xin Dios. In tinataj chewe chakaja' ja mandamiento ja ya'on can rmal ja kajaw Jesucristo ja To'onel kaxin jari' kabin chic chewe ja rok apóstol.

3 Congana rjawaxic chi nch'obtaj emwal chi ja pa rq'uisbal tak k'ij ec'oli winak ja nepi na xa e yok'onela', xa nqueya' qui' tre ja ritzel tak yarinem ja c'o pa tak canma.

4 Eje'e' quewa' xtiquibij chique ja jule' chic winak ri': —Bin can chi npeti ja Cristo ¿la npi la'an nech'ob ixix? Pro ja rwach'ulew ni matiq'uextaj wi' in matiq'uisi. Cani' pa quitiempo ja kati't kamama' in chakaja' tok tz'ucarto ja rwach'ulew niquirwari' rbanon camic, xqueche'e.

5 Pro eje'e' maticajo' nquinataj chi ja caj in rwach'ulew ma chaka ta c'oli pro ja Dios ja tzij xuban jari' xwinakarsbej. Ja rwach'ulew pa ya' winakar wi' in xelto parwi' ja ya'.

6 In ya' chakaja' yojowi ja rwach'ulew ojer tokori' tok xuban ja nimlaj k'ekaljab, be chic jutij chipan ja ya' in q'uisi.

7 In rmal chakaja' ja rbin can ja Dios ja caj in rwach'ulew ja c'oli camic xa c'atic xa poroxic rayben. Tokori' xtic'ati ja tok xterila' ja nimlaj k'ij xin juicio in canojel ja ritzel tak winak nebe chipan ja nimlaj rpokonal.

8 Chak'laj wach'alal, ni ma temestaj ta wi' ja xtinbij chewe ri', jun mil juna' masqui congana nim nkac'axaj pro ja chwach Dios xa junan ruq'uin jun k'ij.

9 Queri' nbij chewe como ec'oli winak ja nebini chi ja kajaw Dios c'amalo nuban cumplir ja rbin can pro jari' ma queri' ta. Xar congana rpaciencia ja Dios kuq'uin ja rok winak como arja' matirajo' chi c'o ta jun xtibe ta chipan ja nimlaj rpokonal. Ja nrajo' chake kanojelal chi nkaq'uex kana'oj in nkaya' can ja ritzelal.

10 Pro c'a ja' xtina'i ja tok xterila' ja nimlaj k'ij ja rchomin ja kajaw Dios cani' tre jun alak'om mta nnabexi ja tok nerbana' alak'. Jari' k'ij nc'ati nojelal. Ja caj congana npak'loji xtuya' ri' in nq'uisi. Nojel ja rocnak ja rwach'ulew nq'uis na rmal ja nimlaj c'atic, nc'at na ja rwach'ulew in nc'at na nojelal ja c'o chwach ja rwach'ulew chakaja', majun nak ta nuto' ta ri'.

11 Como ja caj in rwach'ulew xa nc'ati xa nq'uisi rmalc'ari' tok nbij chewe, congana rjawaxic chi nkuc'aj jun utzlaj anma, rjawaxic chi ni ja wi' ja Dios nkach'ob.

12 Koquicoti chi raybexic ja nimlaj k'ij ja chomarsan rmal ja Dios, kabana' ja nrajo' chake chi nkaban utzc'a chi xtipi ta jutz'it chanim. Masqui jari' k'ij xtic'ati ja caj in nq'uisi in masqui nojelal ja rocnak ja rwach'ulew nq'uisi rmal ja c'atic

13 pro ja rajoj nokquicoti chi raybexic jun chic c'ac'a caj in jun chic c'ac'a rwach'ulew cani' rtzujun can ja Dios, jari' majun itzelal chipan, nojel utz.

14 Rmalc'ari' nbij chewe chak'laj wach'alal, como ajoj kayben jun c'ac'a caj in c'ac'a rwach'ulew katija' c'a kak'ij chi rbanic ja nrajo' ja Dios chake chi nkaban utzc'a chi xa jun kabanon ruq'uin tok xko'ekaj chwach in ch'ajch'oj ja kanma in majun nak ta nokchapbexi.

15 Kas bien tich'obtaj emwal chi ja kajaw Dios ma chaka ta c'oli ja rpaciencia kuq'uin ja rok winak, ja nrajo' chake chi noktotaji kanojelal. In queri' bin chewe rmal ja chak'laj kach'alal Pablo. Jari' xbij chewe ja

tok xutak ja carta ewq'uin in Dios
yoyon tre ja rna'oj chi rbixic.
16 Arja' xbij chewe ja nmajon
rbixic anin chewe camic. Nijawari'
ntz'ibaj arja' chipan nojelal ja carta
ja nuban. C'o je'e ntz'ibaj ja Pablo
chipan ja carta ja c'ayew rch'obic in
ec'oli ja ma quitijon ta qui' chi utz
ja ma cowirnak ta quec'u'x chipan
ja rtzobal Dios, eje'e' xa nqueq'uex
rbixic ja rtz'iban ja Pablo cani'
nqueban tre ja jule' chic rtzobal Dios.
Jari' nquisiq'uibej ja nimlaj rpokonal
chiquij.
17 Rmalc'ari' chak'laj wach'alal,
como ixix ewotak chic tebana'
cuenta, maxta quixkaj chipan ja
ritzel tak tijonem ja nqueya' ja
ritzel tak winak. Ixix cowirnak
ec'u'x chipan ja rtzobal Dios, maxta
quixyojtaji.
18 Pro ja neban, ni ta xtiq'uiy wi'
más ja rutzil xin Dios pa tak ewanma,
ni ta xtewotakij wi' más jani' rna'oj
ja kajaw Jesucristo ja To'onel kaxin.
Arja' ni ta xtiya' wi' ruk'ij camic,
chwak in chijutij. Amén.

1 JUAN

1 Jawa' jun carta ja nkatakel chewe
ri' rc'amonto nak rbanic ja Ralc'wal
Dios ja Yo'l utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij, arja' xurk'alasani jani'
rna'oj ja Dios. Ja Ralc'wal Dios
arja' ni c'o wi' ja tok tz'ucarsaxto
ja rwach'ulew. Ajoj katz'at ruq'uin
kawach, kac'axaj ja xbij, katz'at jani'
ja rc'aslemal, kachap ruq'uin kak'a'.
2 Ja Yo'l c'aslemal xerila' ja k'ij chi
ntz'attaji, ajoj katz'at in camic ka-
majon rk'alasaxic nak rbanic in jari'
nkaya' rbixic chewe. Nabey ni c'o wi'
ruq'uin ja Tatixel pro peti xurc'utu'
kaj ri' chikawach.
3 Ja katz'aton in ja kac'axan jari'
nkaya' rbixic chewe utzc'a chi ixix
jun nixquicot kuq'uin rmal como xa
jun kabanon ruq'uin ja Dios ja Tatixel
in chakaja' xa jun kabanon ruq'uin ja
Jesucristo ja Ralc'wal.
4 Ja katz'ibaj ri' nkatakel ewq'uin
utzc'a chi nq'uiyi in nwachini ja
quicotemal xin Dios pa tak ewanma.

* * * * * * * * * *

5 Ja xtikatz'ibaj ri' jawa' tijonem
kac'axan ja bix chake rmal ja Jesu-
cristo quewari', ja Dios arja' ni sakil
wi' rc'an, ni utz wi' ja nuban, majun
k'ekumal rc'an ta.
6 Ja wi nkabij chi xa jun kabanon
ruq'uin ja Dios pro wi k'ekumal
c'ayon kaxin jari' xa ok tz'akol tak
tzij in ni k'alaj wi' chi matikanimaj
ja utzlaj tzij xin Jesucristo.
7 Pro wi sakil c'ayon kaxin cani'
tre ja Dios arja' ni pa sakil wi' c'o
wi', ja wi queri' kabanon xc'a jun
kabanon ari'. Ja wi queri' kabanon
ja rquiq'uel ja Jesucristo ja Ralc'wal
jari' nch'ach'ojirsaj nojel ja kil kamac
nkaban.
8 Ja wi nkabij chi mta ja il mac
kabanon jari' xa nkaban kaj engañar
ki' kayon in ma katzij ta ja nkabij.
9 Pro wi nkachol ja kil kamac
chwach ja Dios arja' ni nuban wi'
cumplir in ni utz wi' nuban chi rcuyic
in nokrch'ach'ojirsaj chipan nojelal
ja ritzelal ja nkaban.
10 Ja c'a wi nkabij chi mta ja il mac
kabanon jari' xa cani' tz'akol tzij nka-
coj wi' ja Dios. Ja wi queri' nkabij
jari' ni k'alaj wi' chi ma kacojon ta ja
rtzobal Dios pa tak kanma.

2

1 Chak'laj walc'wal, jawa' jun
carta ja ntakel ewq'uin ri' utzc'a chi
maquixmacuni. Pro wi c'o jun chewe
chaka jalal xuban ril bien kotak chi
c'o jun ja nsamaj pa kacuenta chwach
Dios ja Tatixel jari' ja Jesucristo, arja'
ni utz wi' ja nuban.
2 Arja' chomarsbal rxin ja kil ka-
mac in ma ruyon ta chake ajoj nuban
wi' queri', canojel winak ja nuban
queri' chique.
3 Ja wi nkanimaj ja mandamiento
xin Jesucristo tri' nkatz'at wi' chi ko-
tak rwach.
4 Ja wi c'o jun nbij chi arja' rotak
rwach ja Jesucristo pro wi matinimaj
ja rmandamiento jari' xa tz'akol tzij,
mta rtzobal Dios pa ranma.
5 Pro ja winak ja nenimani ja rman-
damiento eje'e' ri' ja q'uiynak chic in
wachinnak chic ja rajoben ri'il xin
Dios pa tak canma. Ja wi queri' ka-
banon tri' nkatz'at wi' chi xa jun ka-
banon ruq'uin.
6 Ja wi c'o jun nbij chi arja' xa jun
rbanon chic ruq'uin ja Jesucristo jari'
ni rjawaxic wi' chi nrc'aj jun utzlaj
c'aslemal ja cani' rc'aslemal ja Jesu-
cristo.

* * * * * * * * * *

7 Wach'alal, ja ntz'ibajel chewe ri'
ma jun c'ac'a mandamiento ta, jawa'
jun ojer mandamiento ec'waxan chic
ja kas ya'to chewe nabey, jari' chi
nawajo' awi'.
8 Pro nkabij tre chakaja' chi c'ac'a
mandamiento como ja rc'aslemal
ja Jesucristo nuc'ut chikawach nak
rbanic ja nawajo' awi' in queri' tre
ja rec'aslemal ixix chakaja' jani'
chi la newajo' ewi'. Queri' nkabij
como ja rajoben ri'il ja rc'amonto ja
Jesucristo ni katzij wi' chi ruq'uin

Dios penak wi', okrya'on chic pa sakil
cani' nuban k'ij tok npi rsakaric, ja c'a
k'ekumal xin ojer ntajini nq'uisi.
9 Ja wi c'o jun nbij chi arja' pa sakil
chic c'o wi' pro wi xa itzel nutz'at jun
rch'alal jari' c'a pa k'ekumal na c'o
wi'.
10 Ja wi ne'awajo' ja rawach'alal
jari' ni pa sakil chi wi' atc'o wi' in
majun nak chi ta xcatc'amo'el chi ta
chipan jun itzelal.
11 Pro wi c'o jun xa itzel nutz'at jun
rch'alal jari' ni pa k'ekumal wi' c'o wi',
ja k'ekumal jari' c'ayon rxin. Arja'
moyirnak rmal ja k'ekumal rmalc'ari'
ma rotak ta bar nekaj wi' tre ja
rc'aslemal.
12 Chak'laj walc'wal, rmal ja Jesu-
cristo Dios xucuy ja rewil emac in
rmalari' ntakel ja carta chewe.
13 In chewe ixix ja rix rija', ixix
ewotak rwach ja Ralc'walaxel ja ni c'o
wi' ja tok tz'ucarsaxto ja rwach'ulew
in rmalari' ntakel ja carta chewe.
In chewe ixix ja rix c'ajola', ixix
xixcowin trij ja diablo xech'ec in
rmalari' ntakel ja carta chewe.

Chak'laj walc'wal, ewotak rwach ja
Tatixel in rmalari' xintakel ja carta
chewe.
14 In chewe ixix ja rix rija', ewotak
rwach ja Ralc'walaxel ja ni c'o wi'
ja tok tz'ucarsaxto ja rwach'ulew in
rmalari' xintakel ja carta chewe. In
chewe ixix ja rix c'ajola', ixix ix-
cowirnak chipan ja rtzobal Dios in
ni c'o wi' ja rtzobal pa tak ewanma
in chakaja' xixcowin trij ja diablo
xech'ec in rmalari' xintakel ja carta
chewe.
15 Wach'alal, maxta congana tel
ec'u'x trij ja c'aslemal xin rwach'ulew
nixtac'a ja ta ja ntzujuj chakaja'. Ja
wi c'o jun congana nel ruc'u'x trij ja
c'aslemal xin rwach'ulew jari' matel
ruc'u'x trij ja katata' Dios.
16 Ja ntzujuj ja rwach'ulew ma
in katata' Dios ta penak wi', xa
chwach'ulew winakarnak wi' cani'
tre ja ritzel tak yarinem ja c'o pa
tak kanma in cani' tre ja ma utz ta
nkayarij je'e ja nutz'at je'e kawach in
cani' tre chakaja' nojel ja nkayabej
kaj kak'ij ja mta noc wi'.
17 Ja c'aslemal xin rwach'ulew
rachbil nojelal ja ntzujuj ja nka-
yarij jari' xa nk'axi pro canojel ja
nenimani ja Dios chi nqueban ja
najo'x chique rmal chi nqueban eje'e'
ne'ec'ase' na chijutij ruq'uin.

* * * * * * * * * *

18 Chak'laj walc'wal, anin nbij
chewe chi xurwila' ja q'uisbal
tiempo. Ixix ec'waxan chic chi npi na
ja rc'ulel ja Cristo in camic e q'uiy ja
rc'ulel epenak chic chewi' tok kotak
chi xurwila' ja q'uisbal tiempo.
19 Eje'e' ri' winak ja xe'elel chikaco-
jol in xokqueya' can, bien k'alaj chi
ma e kachbil ta. Ja wixta e kach-
bil maquita xokqueya' can ari'. Ma
chaka ta xe'eli, tri' ntz'ạt wi' chi ni
majun chique kachbil ta.
20 Pro ja c'a rixix ch'obtajnak chic
emwal ewanojel nak rbanic ja utzlaj
tzij xin Jesucristo. Ma chaka ta
ch'obtajnak emwal como ja Cristo
arja' rtakonto ja rEspíritu Santo
ewq'uin.
21 Anin ntz'ibajel ja carta chewe ri'
pro ma rmal ta chi maja'n tich'obtaj
emwal nak rbanic ja utzlaj tzij
pro como ch'obtajnak chic emwal
chewi' tok ntz'ibajel chewe. Ixix
bien ewotak chi ja tz'akoj tzij ni
matuc'am wi' ri' ruq'uin ja utzlaj tzij
xin Jesucristo.
22 Anin nbij chewe chi xa e tz'akol
tak tzij ja winak ja nebini chi ja Jesús
ma arja' ta ja Cristo ja Ralc'wal Dios.
Eje'e' c'ari' e rc'ulel ja Cristo, nquibij
chi ja Dios ma Tatixel ta in nquibij
chakaja' chi ja Jesús ma Alc'walaxel
ta.
23 Ja winak ja nebini chi ja Jesús
ma Alc'walaxel ta jari' mta ja Dios
Tatixel pa tak canma pro ja nebini chi
Alc'walaxel jari' c'oli ja Dios Tatixel
pa tak canma.
24 Rmalc'ari' tok nbij chewe, teya'a'
lugar tre ja utzlaj tijonem ja kas
xec'waxajto nabey chi nq'ueje' pa tak
ewanma. Ja wi queri' xteban jari'

nixq'ueje' pa ranma ja Ralc'walaxel
in pa ranma ja Tatixel chakaja'.
25 In quewa' rtzujun can chake ri',
jun utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
26 Jawa' xintz'ibaj chewe ri' cumal
ja winak ja ncajo' nqueya' jun ti-
jonem chewe ja xa nquiyojbej ja ti-
jonem eniman.
27 Pro ixix c'o chic ja rEspíritu
Santo takonto ewq'uin rmal ja Jesu-
cristo, arja' c'o chic pa tak ewanma.
Rmalc'ari' ja tok ma rjawaxic ta
chewe xquixtijox chi ta cumal jule'
winak, ja' Espíritu Santo c'ol ewq'uin
jari' nixtijoni, arja' nch'obo chewach
nojelal. Ja tijonem nuya' arja'
chewe ni katzij wi', majun tz'akoj
tzij rc'amonto. In cani' nuch'ob
arja' chewach ni ta queri' neban,
quixq'ueje' pa ranma ja Jesucristo.
28 Chak'laj walc'wal, camic nbij
chic jutij chewe, ni quixq'ueje' wi' pa
ranma ja Jesucristo. Ja wi queri' xtik-
aban jari' matikaxbej ki' chwach ja
tok xtipi chic jutij pro c'o kaconfianza
ruq'uin tri' in chakaja' matikawawaj
ki' chwach, ma q'uixbal ta nkana'
chwach ja tok xtipeti.
29 Ixix bien ewotak chi ni utz
wi' rna'oj ja Jesucristo in tri' c'a
newotakij wi' chi canojel ja winak
ja ni utz wi' ja nqueban eje'e' ri' e
ralc'wal Dios.

3

1 Janila nokrajo' ja Dios ja Tatixel.
Arja' nbij chake chi ok ralc'wal, tri'
c'a nkatz'at wi' chi congana nokrajo'
in ni katzij wi' chi ok ralc'wal. Ja
winak ja xa ruq'uin rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x eje'e' matich'obtaj
cumal jani' rna'oj ja Dios in rmalari'
matich'obtaj cumal nak kabanic ajoj
chakaja'.
2 Chak'laj wach'alal, anin nbij
chewe chi ok ralc'wal chic ja Dios
camic. Maja'n tik'alasax chikawach
nak kabanic ja tok xkoq'uextaji pa
jun k'ij xarwari' kotak chi ja tok
xtipi chic jutij ja Jesucristo ajoj nij ok
queri' chic tri' ja cani' arja'. Nkatz'at
na chi utz tri' jani' ja kas mero rbanic
ja Jesucristo chewi' tok nokoqui ja
cani' arja'.
3 Ja wi nokquicoti chi raybexic ja
Jesucristo jari' nkach'ach'ojirsbej ja
kanma como ja Jesucristo arja' ni
rc'an wi' jun ch'ajch'ojlaj anma.
4 ¿Jani' c'a ja il mac? Ja il mac junan
ruq'uin ja matanimaj ja ley xin Dios.
Ja c'a tok natmacuni ley xin Dios ari'
ja matanimaj.
5 Ixix bien ewotak chi peti ja
Jesucristo wawe' chwach'ulew chi
rchupic ja kil kamac in arja' ni mta
wi' jun ril rumac rbanon.
6 Ja wi natq'ueje' pa ranma ja
Jesucristo jari' macatmacuni. Ja
c'a wi chaka natmacuni jari' ma
ch'obtajnak ta amwal jani' rna'oj ja
Jesucristo in nixtac'a ch'obtajnak ta
amwal nak rbanic chakaja'.
7 Chak'laj walc'wal, maquita c'o
jun xquixbano engañar, ja winak ja
nebanowi ja rutzil xa queyon eje'e'
ja utz netz'ạt rmal ja Dios cani' tre ja
Jesucristo arja' banol utzil.
8 Pro ja winak ja chaka nemacuni
eje'e' ri' e ralc'wal diablo cani' tre
ja diablo arja' nij aj'il nij ajmac wi'
ja tok tz'ucarsaxto ja rwach'ulew.
Ja c'a Ralc'wal Dios peti wawe'
chwach'ulew chi ryojic ja samaj ja
nuban ja diablo.
9 Ja wi at ralc'wal Dios jari' awc'an
ja c'aslemal xin Dios in macatma-
cuni. Rmal ja rat ralc'wal Dios chewi'
tok mta moda natmacuni.
10 Wawe' nkatz'at wi' echinatak ja
ralc'wal Dios in echinatak ja ralc'wal
diablo, ja wi ma utz ta ja nqueban
in wi maquecajo' ja cach'alal ma e
ralc'wal Dios ta c'ari'.

* * * * * * * * * *

11 Ni rjawaxic wi' chi nkajo' ki'
como queri' nuc'ut chikawach ja ti-
jonem ja rec'waxanto nabey.
12 Maxta queri' tikaban ajoj ja cani'
xuban ja Caín ojer, xoc pa rcuenta ja
diablo ja Caín in xcamsaj ja ruchak'.
¿Nak tre tok xcamsaj? Como arja'
xa itzel rc'aslemal pro ja ruchak' utz
rc'aslemal xa chewi' tok xcamsaj.

13 Wach'alal, maxta junwi' tena'
rmal ja nixtzelax cumal ja winak
ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi'
quec'u'x.
14 Ja wi matawajo' awi' jari' atcam-
nak chwach ja Dios. Ja c'a rajoj
nekajo' ja kach'alal rmalc'ari' tok ko-
tak chi ma okcamnak chi ta chwach
ja Dios, kotak chi okk'axnakpi chic
chipan ja camíc in kawilon chic ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
15 Ja wi xa itzel natz'at jun
awach'alal jari' at jun camsanel. Ixix
bien ewotak chi majun camsanel
rc'an ta ja utzlaj c'aslemal ja mta
q'uisic trij.
16 Ja Jesucristo arja' xuya' ri' chi
camsax pa kacuenta, tri' nkotakij
wi' jani' ja rajoben ri'il. Queri'
chake ajoj chakaja' yatal chakij chi
matikapokonaj nkaya' ki' pa camíc pa
quicuenta ja kach'alal.
17 Pro ja wi c'o jun awach'alal wi
c'oli nc'atzin tre ja ntzukbej ri' in wi
c'ol awq'uin ja nc'atzin tre, ja c'a wi
matapokonaj rwach, wi matato' jari'
ni k'alaj wi' chi mta ja rajoben ri'il xin
Dios pan awanma.
18 Chak'laj walc'wal, maxta xa chi
kachi' c'o wi' ja tok nkabij chi nkajo'
ki'. Ja kas nrajo' chi c'oli nkaban ja
nkac'utbej chi ni katzij wi' chi nkajo'
ki'.

* * * * * * * * * *

19-20 Ja wi ni katzij wi' chi nkajo' ki'
tri' nkotakij wi' chi ja Dios okc'ayon.
In jun chic, masqui nti'oni ja kanma
rmal ja ma utz ta kabanon pro wi
c'oli ja rajoben ri'il xin Dios chake xa
rmalari' tok nquicoti ja kanma chwa
Dios in matiti'on chic. Queri' rbanic
como ja Dios arja' más chi na nim
ruk'ij, c'o ruk'a' tre ja kanma in nojel
rotak.
21 Chak'laj wach'alal, ja wi mta
nti'on pa tak kanma jari' c'o kaconfi-
anza noktzijon ruq'uin ja Dios
22 in arja' nuya' chake xa nak ta ja
nkac'utuj tre. Como ajoj nkanimaj ja
rmandamiento in como arja' nquicot
chakij chewi' tok nuban queri' chake.
23 Ja rmandamiento ja Dios quewa'
nbij chake ri', tiyuke' kac'u'x ruq'uin
ja Jesucristo ja Ralc'wal in tikajo' ki' ja
cani' bin can chake rmal.
24 Ja wi nanimaj ja rmandamiento
ja Dios jari' natq'ueje' pa ranma ja
Dios in nq'ueje'e ja Dios pan awanma
atat chakaja'. Rmal ja rEspíritu Santo
ja rya'on ja Dios chake chewi' tok ko-
tak chi arja' c'o pa tak kanma.

4

1 Chak'laj wach'alal, teya'a'
ewxquin tre ja xtinbij chewe ri'.
E q'uiy ja winak quipaxin qui'
chwach'ulew eje'e' nquibij chi ti-
jonem xin Dios ja nqueya'. Pro
xa quipayil ja nquibij, ma katzij
ta. Rmalc'ari' tok nbij chewe, ma
que'enimaj ta canojel ja winak ja
nebini chi Espíritu xin Dios ec'ayon.
Pro ja neban, bien teya'a' cuenta
chique jani' netzijoni ja wi katzij chi
Espíritu xin Dios ec'ayon owi mani.
2 Wawe' newotakij wi' ja wi Espíritu
xin Dios ec'ayon, ja nebini chi kajto ja
Jesucristo in xoc kach winak eje'e' ri'
ja katzij chi Espíritu xin Dios ec'ayon.
3 Pro ja nebini chi ja Jesucristo ma
xoc ta kach winak eje'e' ri' ja ma
Espíritu xin Dios ta ec'ayon. Junwi'
chi na chi espíritu c'ayon quixin, jari'
espíritu xa rc'ulel ja Cristo. Jari'
espíritu ec'waxan chic chi npi na pro
camic c'o chic wawe' chwach'ulew.
4 Chak'laj walc'wal, ixix ixc'o pa
rcuenta ja Dios. Ja maestro ja ma
Dios ta ec'ayon eje'e' ma xecowin ta
chewij, ixix xixch'eco quixin. Queri'
xeban como ja Dios ja c'o pa tak
ewanma ixix más chi na k'axnak
rchok'ak' chwach ja diablo ja c'o pa
tak canma ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x.
5 Como eje'e' xa ruq'uin rwach'ulew
yukul wi' quec'u'x rmalari' tok xa
ja' nquinataj ja xin rwach'ulew. Ja
c'a jule' chic winak ja yukul quec'u'x
ruq'uin ja rwach'ulew eje'e' nel
quec'u'x chi rc'axaxic ja nbix chique
cumal.
6 Pro ja rajoj okc'o pa rcuenta ja
Dios. Ja winak ja cotak rwach ja

Dios eje'e' nel quec'u'x chi rc'axaxic ja nkabij pro ja ma ec'o ta pa rcuenta ja Dios eje'e' maticajo' nquic'axaj ja nkabij. Tri' c'a nkotakij wi' echinatak ja re'uc'an rmal ja rEspíritu xin Dios, jun Espíritu ja mta tz'akoj tzij rc'amonto, in echinatak ja re'uc'an rmal ja respíritu xin diablo, jun espíritu ja xa tz'akoj tzij rc'amonto.

* * * * * * * * * *

7 Chak'laj wach'alal, congana rjawaxic chi nkajo' ki'. Ja rajoben ri'il ruq'uin Dios winakarnakto wi'. Ja nawajo' awi' jari' at ralc'wal Dios, jari' awotak rwach ja Dios.

8 Ja Dios arja' ni rc'an wi' ja rajoben ri'il rmalc'ari' ja tok nbij chewe, ja wi matawajo' awi' jari' ma awotak ta rwach ja Dios.

9 Ja Dios xutakto ja Ralc'wal chi kato'ic, ni xarwari' jun ja Ralc'wal. Tri' nkatz'at wi' chi nokrajo' ja Dios como xutakto ja Ralc'wal wawe' chwach'ulew. Queri' xuban utzc'a chi rmal ja Ralc'wal nkawil ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

10 Ja Dios ma ajoj ta xokajo'n rxin nabey, arja' xajo'n kaxin nabey como xutakto ja Jesucristo ja Ralc'wal chi arja' xoc chomarsbal rxin ja kil kamac chwach ja Dios. Tri' nkatz'at wi' ja kas mero rbanic ja rajoben ri'il.

11 Chak'laj wach'alal, queri' xuban ja Dios, arja' congana xokrajo' rmalc'ari' nbij chewe chi yatal chakij chi nkajo' ki' ajoj chakaja'.

12 Ja Dios majun nak ta tz'atyon rxin pro wi nkajo' ki' jari' nq'ueje' pa tak kanma ja Dios in chakaja' nq'uiyi nwachini pa tak kanma ja rajoben ri'il rxin.

13 Ja Dios rya'onto chake ja rEspíritu rxin, tri' c'a nkatz'at wi' chi okc'o pa ranma in arja' chakaja' c'o pa tak kanma.

14 In ajoj chakaja' katz'at rwach ja Jesucristo ja Ralc'wal Dios in nkaya' rbixic chi arja' takto rmal ja Tatixel, xoc To'onel kaxin kanojelal ja rok winak.

15 Canojel ja winak ja nebini chi Jesús arja' Ralc'wal Dios eje'e' ri' c'oli pa tak canma ja Dios in eje'e' chakaja' ec'o pa ranma ja Dios.

16 Ajoj kotak chi ja Dios nokrajo', yukul kac'u'x ruq'uin ja rajoben ri'il rc'an. Ja Dios ni rxin wi' ni rc'an wi' ja rajoben ri'il. Kanojelal ja kuc'an chic ja rajoben ri'il xin Dios jari' okc'o pa ranma ja Dios in queri' chake ajoj chakaja' c'oli ja Dios pa tak kanma.

17 Ja wi matikaxbej ki' chwach ja nimlaj k'ij xin juicio ja tok xtipi chic jutij ja Jesucristo tri' nkatz'at wi' chi q'uiynak chic in wachinnak chic ja rajoben ri'il xin Dios pa tak kanma. Ajoj c'a okc'o na wawe' chwach'ulew pro como xa junan chic kana'oj ruq'uin ja Jesucristo chewi' tok matikaxbej ki' chwach.

18 Ja rajoben ri'il xin Dios ni majun xbeben ri'il rc'an. Pro ja rbanic, ja wi nwachini ja rajoben ri'il xin Dios chipan ja rawanma ja c'a xbeben ri'il nlasaxel rmal. Ja xbeben ri'il congana lawulo' nuban chawe. Ja wi xa naxbej awi' jari' maja'n tiq'uiyi chi utz maja'n tiwachini ja rajoben ri'il xin Dios chipan ja rawanma.

19 Ja Dios arja' xokrajo' ajoj nabey rmalc'ari' tok nkajo' arja' chakaja'.

20 Ja wi c'o jun nbij: —Anin nwajo' ja Dios, wi ne'e, pro wi xa itzel nutz'at jun rch'alal jari' xa tz'akol tzij. Ja rawach'alal c'oloc chawach, natz'at rwach pro wi matawajo' ¿nak ta c'a moda ari' natcowini nawajo' ja Dios ja matitz'attaji?

21 Ja mandamiento xin Dios quewa' nbij chake ri': —Ja wi ninewajo' anin rjawaxic chi ne'ewajo' ja rewach'alal chakaja', ne'e ja Dios chake.

5

1 Kanojel ja kaniman ja Jesús chi arja' ja Cristo ja cha'on rmal ja Dios, ja wi queri' kaniman ok ralc'wal Dios c'ari'. Cani' tre jun alc'walaxel ja wi nrajo' ja rtata' nerajo' c'ari' chakaja' ja jule' chic rch'alal.

2 Ja wi nkajo' ja Dios in wi nkanimaj ja rmandamiento tri' nkatz'at wi' chi nekajo' ja ralc'wal Dios chakaja'.

3 Ja wi nkanimaj ja mandamiento
xin Dios jari' nkac'utbej chi nkajo' ja
Dios chakaja'. Ja c'a mandamiento
xin Dios ma al ta rc'axic
4 como arja' rya'on kachok'ak'
kanojel ja rok ralc'wal in rmalari' ja
ritzelal xin rwach'ulew maticowin
chakij, ajoj nokch'ocmaji. Rmal ja
yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo
chewi' tok nokch'ocmaji.
5 ¿Echinatak c'ari' ja nech'ocmaji?
Ajoj c'ari' ja kaniman ja Jesús chi arja'
ja Ralc'wal Dios ajoj nokch'ocmaji.

* * * * * * * * * *

6 Ja tok peti ja Jesucristo c'oli
k'alasan rxin chi Ralc'wal Dios jari'
tok ban bautizar in tok camsaxi xutix
ja rquiq'uel chwach cruz. Ma chaka
ta ruyon ari' ja ban bautizar pro xutix
ja rquiq'uel chwach cruz chakaja'. Ja
rEspíritu Santo arja' nbini chakaja'
chi ja Jesucristo arja' Ralc'wal Dios.
Ja rEspíritu Santo ni rxin wi' chi katzij
nojel ja nbij.
7 E oxi' ja rec'o chila' chicaj ja xa
junan nquibij tre ja Jesús chi arja'
Ralc'wal Dios, jun, Dios ja Tatixel, in
jun chic, ja Ralc'walaxel ja nk'alasani
jani' rna'oj ja Dios, in jun chic, ja
rEspíritu Santo.
8 In chakaja' oxi' rwach ja testigo
ja c'o chwach'ulew, jun, ja rEspíritu
Santo, in jun chic, ja tok ban bautizar ja Jesús, in jun chic, tok xutix ja rquiq'uel chwach cruz, xa junan nk'alasaj chi oxi' chi Jesús arja'
Ralc'wal Dios.
9 Como nekanimaj winak tok
nqueya' testigo'il rmalc'ari' tok más
na rjawaxic chi nkanimaj ja testigo
xin Dios. Ja Dios rcojon ja testigo
chi rk'alasaxic chi ja Jesús arja' ja
Ralc'wal. Ja testigo'il nuya' ja Dios
más na nim ruk'ij chwach ja nqueya'
winak.
10 Kanojel ja yukul kac'u'x ruq'uin
ja Ralc'wal Dios c'o chic ja testigo'il
xin Dios pa tak kanma ja nyabex
kaseguro. Ja wi matanimaj ja nbij ja
Dios nel c'ari' xa cani' tz'akol tzij na-
coj wi'. Queri' naban ja wi matanimaj
ja testigo'il ja rya'onto ja Dios tre ja
Ralc'wal.
11 Ja testigo'il xin Dios quewa'
nuc'ut chikawach ri', chi arja' Dios
rya'on chake ja utzlaj c'aslemal ja
mta q'uisic trij in ruq'uin ja Ralc'wal
nkawil wi'.
12 Ja wi awc'an ja Ralc'wal Dios
chipan ja rawanma jari' awc'an chic
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
Ja c'a wi ma awc'an ta ja Ralc'wal Dios
pan awanma jari' ma awc'an ta ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

* * * * * * * * * *

13 Anin xintz'ibajel ja carta ri' in
ntakel ewq'uin ixix ja yukul ec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo ja Ralc'wal Dios.
Ja xintz'ibaj chipan jari' nyabej es-
eguro chi ixix ewc'an chic ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
14 Yukul kac'u'x ruq'uin ja Dios chi
arja' nc'ulba' ja roración nkaban ja wi
utz nc'axaj ja nkac'utuj tre.
15 Como kotak chi Dios nc'axaj ja
koración nkaban xa nak ta nkabij tre
rmalc'ari' kotak chi arja' ni nuya' wi'
chake ja nkac'utuj tre.
16 Ja tok nkatz'at jun kach'alal wi
xuban jun ril kabana' orar pa rcuenta
in nyataj na tre ja utzlaj c'aslemal
rmal ja Dios. Queri' rubey ja wi ma
ja ta xuban ja mta cuytajic trij ja
natc'amo'el chijutij chipan ja camíc.
Pro c'oli ja il mac wi xaban na-
truc'amel chijutij chipan ja camíc
jari' matinbij chi nkaya' pan oración.
17 Nojelal ja naban ja matirajo' Dios
chawe chi naban jari' il mac. Pro c'oli
ja il mac wi xaban c'oli cuytajic trij
in macatruc'amel chijutij chipan ja
camíc.
18 Kotak chi kanojel ja rokalaxnak
chic jutij ja c'o rc'aslemal Dios pa tak
kanma ajoj makomacuni pro ja Jesús
ja Ralc'wal Dios arja' nokchajini in
maticowini ja diablo nokruchap ta.
19 Kotak chakaja' chi ajoj okc'o pa
rcuenta ja Dios pro ja jule' chic winak
ja rec'o chwach'ulew xa pa ruk'a' ja
diablo ec'o wi'.
20 In kotak chakaja' chi ja
Jesús ja Ralc'wal Dios peti wawe'

chwach'ulew in xuya' chake chi
kotakij rwach ja Dios ja katzij chi
Dios. In ajoj xa jun kabanon ruq'uin
ja Dios ja katzij chi Dios in xa jun
kabanon ruq'uin ja Jesucristo ja
Ralc'wal, ruyon arja' ja Dios ja katzij
chi Dios, ruyon arja' nyowi ja utzlaj
c'aslemal ja mta q'uisic trij.
21 Chak'laj walc'wal, tebana'
cuenta ewi', maxta tiyuke' ec'u'x
cuq'uin ja cachbal tak winak nixtac'a
ruq'uin ta ja rachbal tak nakun.
Amén.

2 JUAN

1 Wach'alal ja ratcha'on rmal ja
Dios, anin ja rin anciano ntakel ja
carta chawe ri' in ntakel chique
ja rawal chakaja'. Anin congana
nixwajo' pro jun ajoben ri'il c'o
chake ewq'uin ja ni katzij wi' chi
ruq'uin ja Jesucristo penak wi'. Pro
ma nuyon ta anin ja nixwajo' pro
nixcajo' chakaja' canojel ja nch'obtaj
cumal nak rbanic ja utzlaj tijonem
xin Jesucristo.
2 Rumac ja utzlaj tijonem ja
rc'amonto ja Jesucristo chewi' tok
nixwajo', jari' tijonem c'o chic pa
tak kanma in mta ari' ja maquita
xtiq'ueje' kuq'uin.
3 Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake
ja tari' xtiyataj chewe rmal ja Dios
ja Tatixel in rmal ja kajaw Jesu-
cristo ja Ralc'wal katata' Dios, eje'e' ta
xtiquipokonaj ewach in xtiqueya' ta
chewe ja quicotemal xin Dios. Jari'
nkacochij tre ja Dios ja tok nq'ueje'e
ja utzlaj tijonem xin Jesucristo pa tak
kanma in tok nkajo' ki' chakaja'.

* * * * * * * * * *

4 Ec'oli ja rawal kac'ulun ki' cuq'uin
in congana ninquicot chiquij como
eje'e' ni quimajon wi' rnimaxic ja ut-
zlaj tijonem xin Jesucristo. Niquir-
wari' quimajon rbanic ja cani' banon
mandar chake rmal ja Tatixel chi nk-
aban.
5 Camic wach'alal, congana nban
recomendar chawe chi ni nkajo' wi'
ki'. Pro jari' jun mandamiento ma
c'a ta winakari pro ni bitajnakto wi'
chake nabey chi rjawaxic chi nkajo'
ki'.
6 Ja c'a rajoben ri'il xin Dios quewa'
rbanic ri', jari' ja naban cumplir
ja mandamiento ja ya'on je'e chake
rmal ja Dios. Ja c'a mandamiento xin
Dios jari' ja nij ec'waxanto wi' nabey
in quewa' nbij ri': —Tewajo' ewi', ne'e.
7 Queri' nbij chawe como e q'uiy
ja banol tak engaño ja re'elnak chic,
ebenak cuq'uin ja winak ja xa ruq'uin
rwach'ulew yukul wi' quec'u'x, eje'e'
nquipokonaj nquibij chi xoc kach
winak ja Jesucristo ja tok peti wawe'
chwach'ulew. Xa nak ta ja nbano
queri' arja' banol engaño in xa rc'ulel
ja Cristo.
8 Kas tebana' jutz'it cuenta ewi',
maxta quixban engañar, maquita
xtetz'ila' ja rtojbalil ja samaj ebanon
pro ja kas nwajo' chewe, xtiyataj ta
na chewe ja rtojbalil pro ni nojelal.
9 Ja tijonem xin Cristo ja wi c'o
jun xa nc'otsaj rwi' in wi xa nuya'
can jari' mta Dios pa ranma. Ja c'a
wi ni mataya' can wi' ja tijonem xin
Cristo jari' c'oli ja Tatixel chipan ja
rawanma rachbil ja Ralc'walaxel.
10 Xa nak ta ja nekaj ewq'uin wi c'o
jun tijonem rc'amonto ja junwi' na
chwach ja tijonem xin Cristo maxta
tec'ul chipan ja rewochoch chi neya'
rposada in nixtac'a xtebij ta tre: —
Dios ta xcatbano bendecir, maxta
quixche' tre.
11 Queri' nbij chewe como wi c'o jun
nbij tre: —Dios ta xcatbano bendecir,
wi ne' tre, arja' jun nijkalen ruq'uin ja
ritzel tijonem nuya'.

* * * * * * * * * *

12 C'a c'o na más ja nwajo' nbij
chewe pro matintz'ibaj chipan
ja carta como ja nch'obon anin
chi ninbe na ewq'uin. Ja c'a
tok xquinekaji nutz'at ri' kawach
ewq'uin, c'a tokori' noktzijoni utzc'a
chi nq'uiyi in nwachini ja quicotemal
xin Dios pa tak kanma.
13 Ja ral ja rawach'alal ja cha'on
rmal ja Dios eje'e' nquetakel rutzil
awach. Amén.

3 JUAN

1 Chak'laj walc'wal Gayo, anin ja
rin anciano ntakel ja carta chawe
ri'. Wach'alal, anin congana natwajo'
pro jun ajoben ri'il c'o chake awq'uin
ja ni katzij wi' chi ruq'uin ja Jesu-
cristo penak wi'.
2 Chak'laj walc'wal, anin nmajon
rbanic orar pan acuenta, kas ta qui'il
nel chawach nojel ja nawil chipan
ja rac'aslemal. In tre ja racuerpo,
nc'utuj tre ja Dios chi maquita c'o jun
yobil xtakajbej. Ja c'a tre ja rawanma
jari' wotak chi utz benak.
3 Queri' nbij chawe como ec'o jule'
chique ja kach'alal xurquibij chwe
ja rabanon in congana xinquicoti ja
tok quibij chwe chi atat nij awc'an
wi' ja tijonem xin Jesucristo pan
awanma, quibij chwe chi nij amajon
wi' rcojic ja tijonem xin Jesucristo
pan ac'aslemal.
4 Ja tak walc'wal chwach Dios eje'e'
tok nurkaj rbixic wq'uin chi quima-
jon rcojic ja tijonem xin Jesucristo pa
tak quic'aslemal jari' janila ninquicot
kaj cumal. Ja chwe anin mchita jun
quicotemal ja queri' chi ta.

* * * * * * * * * *

5-6 Chak'laj walc'wal, ja kach'alal
eje'e' xurquicholo' chiquewach ja
riglesia nojel ja xabanpi chique
chi congana xe'awajo'. Ja xabanpi
chique ni utz wi' como queri' nrajo' ja
yukulbal ac'u'x ruq'uin ja Jesucristo
chi ne'ato' ja kach'alal in pior c'a
tok ec'oli ne'ato' chique masqui ma
awotak ta quewach. Ja tok ec'oli
chique xque'ekaj awq'uin congana
buena ja wi neya'el chique ja nc'atzin
chique chipan ja quiviaje como
niquirwari' yatal chique ja rajsama-
jela' rxin Dios chi c'oli ayuda ja nya̱'
chique cumal ja kach'alal.
7 Queri' nbij chawe como eje'e' ru-
mac ja Jesucristo tok ebenak in ni
majun ayuda nquec'am ta chique ja
winak ja ma e kach'alal ta.
8 Rmalc'ari' tok nbij chawe, ni yatal
wi' chakij chi nekato' ja re quitakari'
utzc'a ja ne'eli cani' ajoj jun nekachbi-
laj chi rbixic ja tijonem xin Jesucristo.

* * * * * * * * * *

9 C'o jun carta xintakel chique ja
riglesia pro ja Diótrefes arja' ni c'o wi'
rgana chi xa ruyon arja' nbano man-
dar chiquicojol, arja' xa npokonaj
nbij chi anin c'o nuk'a' tre.
10 Rmalc'ari' ja ranin tok xquinbe
ruq'uin can nk'alasaj na chi utz no-
jel ja ntajini nuban chi arja' rma-
jon katzijoxic, ntajini nbij jule' itzel
tak tzij chake. In c'a c'o na más ja
ma utz ta nuban como maqueruc'ul
ja kach'alal ja tok ne'ekaj ruq'uin
in chakaja' ja c'o quigana nequec'ul
arja' matuya' lugar chique chi xque-
quec'ul ta, xa nerwasajto chipan ja
riglesia in maqueruc'ul chic eje'e'
chakaja'.
11 Chak'laj walc'wal, maxta tac'am
ja rejemplo ja nbanowi ja ritzelal pro
ja nbanowi ja rutzil ja tari' nac'am
ja rejemplo rxin. Como ja nbanowi
ja rutzil jari' ralc'wal Dios pro ja
nbanowi ja ritzelal jari' xa ma rotak
ta rwach ja Dios.
12 Ja c'a Demetrio, canojel ja winak
nquibij tre chi arja' utzlaj winak, ja
c'a rc'aslemal bien nuc'am ri' ruq'uin
ja tijonem xin Jesucristo in ja rajoj
chakaja' nkabij tre chi utzlaj winak in
bien ewotak chi ja nkabij ajoj jari' ni
katzij wi'.

* * * * * * * * * *

13 C'a c'o na más ja nwajo' nbij
chawe pro matintz'ibaj chipan ja
carta ri'.
14 Pro ja nch'obon chi ninbe
na awq'uin chanim. Ja c'a tok
xquinekaji nutz'at ri' kawach
awq'uin, c'a tokori' noktzijon
awq'uin.
15 Ja quicotemal xin Dios ja tari'
xtiyataj ta más chawe. Ja kachbil ja
rec'o wq'uin eje'e' nquetakel rutzil
ewach. Ja c'a kachbil ja rec'ol
awq'uin, taya'a' rutzil quewach
chiquijujunal.

JUDAS

1 Anin in Judas, in ajsamajel rxin ja
Jesucristo, in rch'alal ja Jacobo. Anin
ntz'ibaj ja carta chewe ri' ja rixsiq'uin
rmal ja Dios, ja rixcha'on rmal ja
Dios ja Tatixel chi ixocnak ix tinamit
rxin, ja bien ixbanon cuenta rmal ja
Jesucristo rumac ja xa jun ebanon
ruq'uin.
2 Dios ta xtipokonan más ewach,
xtibe ta más pa nim checojol ja
quicotemal xin Dios rachbil ja ra-
joben ri'il xin Dios.

* * * * * * * * * *

3 Chak'laj wach'alal, como anin
congana ngana nch'ob más chewach
nak rbanic ja totajem xin Dios ja
kacochin tre ewq'uin jari' punto laj
xinya' chipan jun carta nabey. Pro
ja camic c'o chic jun punto ja más chi
na rjawaxic chi nya' chipan ja carta
como ja camic congana rjawaxic chi
nixnuban animar chi congana ta
neban cuenta ja tijonem xin Jesu-
cristo ja kaniman ewq'uin utzc'a chi
matiq'uextaji. Jari' tijonem ja yataj-
nak chake ja rok tinamit xin Dios in
ni mta wi' q'uextajic trij.
4 Queri' nbij chewe como ec'oli
ja rachi'i' kas pan ekal e'ocnak
checojol in eje'e' ri' tz'ibtal can
ojer chique chipan ja rtzobal Dios
chi c'ol awa' jun nimlaj juicio ca-
jal chiquewach ja cani' xtinch'ob
chewach ri'. Eje'e' xa e itzel tak
winak, ja rutzil rxin ja katata' Dios
eje'e' xa nqueq'uex rbixic: —Tebana'
nak c'ol egana neban, ja Dios arja'
nixrucuy, neche'e. Ja quic'aslemal
jari' nc'utuwi chi matiquinimaj ja
Dios ja Jefe kaxin in ni xarwari' jun
ja kajefe, in matiquinimaj ja kajaw
Jesucristo.
5 Pro ja camic nwajo' nnataj chewe
ja juicio ja kaj chiquij ja tinamit ja
xetotajto pan Egipto ojer. Ixix bien
ewotak nojel awa' ja xtinbij chewe
ri'. Ja kajaw Dios tok xetotajto ja
tinamit rmal, arja' xercamsaj na ja
rec'o chiquicojol ja ni ma xyuke' ta
wi' quec'u'x ruq'uin.
6 In nwajo' nnataj chewe chakaja'
ja queban ja ritzel tak ángel ja xa
quich'akij can ja nimlaj privilegio ja
yataj chique rmal ja Dios in queya'
can ja chila' chicaj ja mero quilu-
gar. Eje'e' ecojon preso rmal ja Dios
chipan ja lugar ja bar c'o wi' ja nimlaj
k'ekumal, ebac'on pa cadena chijutij
chi raybexic ja nimlaj k'ij xin juicio.
7 In nwajo' nnataj chewe chakaja'
ja ban chique ja winak ja rec'o chipan
ja ca'i' tinamit Sodoma in Gomorra
ojer e cachbil ja rec'o chipan jule'
chic tinamit ja c'o chiquinakaj. Eje'e'
chakaja' quimajon rbanic jule' itze-
lal, achi'i' nemacun cuq'uin cach tak
achi'i' in ixoki' nemacun cuq'uin cach
tak ixoki'. Pro chaka jalal tok c'oli ja
k'ak' kajto trij ja quitinamit in c'ati ja
tinamit rmal, jari' noc ejemplo rxin
ja nimlaj rpokonal chipan ja jun chic
k'ak' ja ni mta wi' chupic trij.

8 Pro ja rachi'i' ja xenbij chewe
ja re'ocnak checojol queri' ja ritze-
lal nqueban chakaja'. C'o je'e achic'
nqueban jari' nquecoj como quibase
chi rbanic ja ritzelal. Eje'e' xa nque-
coj ja quicuerpo chi rbanic ja ritzelal,
ni majun quigana ruq'uin ja xqueban
ta mandar cumal ja c'o k'etbaltzij pa
quek'a' in xa itzel netzijon chique ja
nimak quek'ij.
9 Pro ja lok'laj ángel Miguel xna'
ma queri' ta ntzijon ari', xna' ma
queri' ta tzijon ari' ja tok congana
jule' tzij queban ruq'uin ja diablo tre
nak xtiban na tre ja cuerpo rxin ja
camnak Moisés. Arja' ma xuban ta
nim xbij ta jule' itzel tak tzij tre ja dia-
blo ja nk'etbex tzij trij, xa quewa' xbij
tre ri': —Ja kajaw Dios arja' ta xtiyo'
rjil rc'axel chawe ja ritzelal abanon,
ne' tre.
10 Pro ja c'a rachi'i' ja xenbij chewe
eje'e' tok c'oli ja nbix chique in wi
matich'obtaj cumal xa nechaponi,
xa itzel tak tzij nquich'abej ja nbix
chique. Xa ja' nquech'ob ja nc'utuj
ja quicuerpo, xa nak ta nc'utuj ja

quicuerpo nqueya' rgana cani' nque-
ban jule' chicop ja mta quipensar, ja
c'ari' xa neyojtaj rmal.
11 Eje'e' congana lawulo' chique
como ja quic'aslemal xa queri' ja
cani' rc'aslemal ja Caín ojer in
chakaja' congana nquetij quek'ij
chi rbanic ja rengaño pro xa rmal
pwok nquech'ec trij ja tok nqueban
queri' cani' xuban ja Balaam ojer,
in chakaja' xeyictaj chiquij ja c'o
k'etbaltzij pa quek'a' cani' xuban ja
Coré ojer, in congana nquetij na jun
nimlaj rpokonal rmal.
12 Jari' achi'i' tok nemol ewi' chi
rbanic ja wa'im je'e ja nec'utbej ja
rajoben ri'il ja c'o checojol eje'e'
xa ruq'uix Dios nqueya' ja tok
nixcachbilaj chi wa'im, xa queyon
nqueban kaj cuenta qui'. Eje'e' ni
majun ne'oc wi', xa e cani' jule' sutz'
ja mta jab rc'an ja xa chaka bar ta tri'
nc'amarel wi' rmal ik', xa e cani' jule'
che' ja tok nerila' tiempo xin cosecha
mta rwach nuya', jari' xa camnak in
nbokel in chijutij ncami.
13 Ja nqueban eje'e' xa q'uixbal
rbanic, xa e queri' cani' nuban ni-
mak tak baloj pa mar congana tz'il
nuya' can chuchi' ja mar. Eje'e' xa e
cani' jule' ch'umil ja quiya'on can ja
mero quebey in c'o jun lugar chomin
chic quixin congana k'eku'm in tri'
neq'ueje' wi' chijutij.
14 In chakaja' jari' achi'i' eje'e'
bitajnak can chique ojer rmal ja
rEnoc nak xtiban na chique. Ja
rati't rmama' ja rEnoc wi namajto
cajlaxic ruq'uin ja rAdán in narq'uisa'
pa rtiempo Enoc wuku' generación
nuya'. Quewa' xbij ja rEnoc ri': —
Bien tec'waxaj, ja kajaw Dios arja'
npi na erachbilanto ja ángel rxin pro
congana e q'uiy,
15 arja' npeti chi nurk'eta' tzij
chiquij canojelal. Canojel ja raj'il aj-
maqui' ja mta quigana ruq'uin ja Dios
arja' nerutakel chipan ja rpokonal
pro rumac nojelal ja quibanon ja ni
majun rgana ja Dios ruq'uin in rumac
chakaja' nojel ja cowlaj tak tzij ja
quibin tre ja Dios. Queri' bitajnak can
rmal ja rEnoc.
16 Jari' achi'i' xa e banol tak
wixwotem, ni majun ncajo', xa
ja' nqueya' rgana ja nc'utuj ja
quicuerpo, congana nimak tak tzij
netzijoni chi nquiyabej kaj quek'ij in
congana buen tak tzij nquibij chique
ja winak pro xa c'o ncajo' chique.

* * * * * * * * * *

17 Pro ja chewe ixix chak'laj
wach'alal, maxta temestaj ja bitajnak
cumal ja rapóstol rxin ja kajaw
Jesucristo tre ja xtibantaj na,
18 quewa' ja quibin ri': —Ja
chipan ja q'uisbal tak k'ij ec'oli ja
yok'onela' newinakar na, eje'e' xa ja'
nqueya' rgana ja ritzelal ja nc'utuj ja
quicuerpo, queri' ja quibin.
19 Jari' achi'i' eje'e' xa e banol tak
división, xa jari' nqueban ja nak c'o
quigana nqueban, mta ja rEspíritu
Santo pa tak canma.
20 Pro ja c'a chewe ixix chak'laj
wach'alal, ja ta neban nixq'uiyi in
nixtique'e chi utz chipan ja tijonem
xin Jesucristo, jari' tijonem mero
ruq'uin Dios penak wi'. In jun chic,
xta jun neban ruq'uin ja rEspíritu
Santo chi rbanic ja roración.
21 Ni ta nixq'ueje' wi' chipan ja ra-
joben ri'il xin Dios in ni ta ja wari'
k'ij ewayben tok xtipi chic jutij ja ka-
jaw Jesucristo ja tok arja' npokonaj
ewach in chijutij nuya' chewe ja ut-
zlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
22 Ec'oli nebini: —Nak la ja kas
mero rubey, neche'e, pro ja rixix
tech'obo' chiquewach.
23 In ec'o chic jule' ja cani' xajalal
maja'n quekaj chipan jule' k'ak' chi
nec'ati, jari' que'eto'o'. In ec'o chic
jule' ja más chi na itzel ja quic'aslemal
pro ja rixix tepokonaj quewach pro
kas texbej ewi', kas itzel tetz'ata' ja
ritzelal ja nqueban cani' tre jun tziak
tz'il tz'il congana itzel natz'at.

* * * * * * * * * *

24 Ja c'a Dios arja' bien ncowini
nixrchajij utzc'a chi maquixkaj
chipan ja il mac, arja' ncowini nuya'
chewe chi nixpe'e chwach in majun

nak ta nixchapbexi, ni chwach
nixpe'e wi' pa gloria in congana
jun nimlaj quicotemal nyataj chewe
rmal.
25 Xa ruyon arja' Dios, mchita jun.
Ni majun nk'i'owi ja rna'oj, arja'
To'onel kaxin. Ni ta xtiya' wi' ruk'ij,
ni ta xtinatax wi' chi arja' nimlaj Rey,
ni ta arja' wi' xtibano mandar in ni
ta xtinatax wi' ja nimlaj poder ja c'o
pa ruk'a'. Ni ta quirwari' xtiban tre
camic, chwak in chijutij. Amén.

APOCALIPSIS

1 Anin in Juan. Jawa' ja xtintz'ibaj
ri' Jesucristo k'alasyon chinwach.
Arja' yataj tre rmal ja Dios chi
nk'alasaj utzc'a chi jari' nc'utbej
chikawach ja rok ajsamajela' rxin
nak ja xtibantaj na cumplir chanim.
Ja xucoj chi rk'alasaxic c'o jun ángel
xutak wq'uin ja rin ajsamajel rxin.
2 Anin nya'on testigo'il trij ja rt-
zobal Dios, nya'on testigo'il trij ja
k'alasan rmal ja Jesucristo, nojel ja
xintz'at nya'on testigo'il trij.
3 Congana qui'il tre ja nsiq'uini
jawa' ja xtintz'ibaj ri' ja k'alasan
rmal tre ja xtibantaj na cumplir
in congana qui'il chique chakaja'
ja nec'axani in nquinimaj como xa
nnakajinto ja tiempo.

* * * * * * * * * *

4 Jawa' ja nmajon rtz'ibaxic ntakel
ewq'uin ja rix wuku' iglesia ja rixc'o
chipan ja departamento Asia. Ja
rutzil ja nsipaj ja Dios rachbil ja
quicotemal xin Dios ja tari' xtecochij
más tre ja Dios, jari' Dios mta ju-
tij ja maquita c'oli, arja' c'oli camic,
ni c'o wi' ojer in ni c'o wi' chwak
cabij in chijutij, in xtecochij ta chique
chakaja' ja wuku' espíritu ja rec'oloc
chwach ja trono rxin Dios,
5 in xtecochij ta tre chakaja' ja
Jesucristo, arja' ocnak testigo xin
Dios in ni katzij wi' ja testigo'il nuya',
arja' ja Ralc'walaxel nabey winak
ja c'astaji chiquicojol ja camnaki',
arja' c'o ruk'a' chique ja rey xin
rwach'ulew chi neruban mandar.
Arja' janila xokrajo', xuch'aj ja kil
kamac tre ja rquiq'uel
6 in xuya' chake chi ok rey ok sac-
erdote utzc'a chi nkaban ja rsamaj ja
Dios ja Tatixel rxin. Ni ta xtiya' wi'
ruk'ij, ni ta arja' wi' xtibano mandar
camic, chwak in chijutij. Amén.
7 Bien tec'waxaj, arja' penak,
c'amonto rmal jule' sutz' in canojelal
nquetz'at na rwach in ja xemino
ch'ich' pa rupox eje'e' nquetz'at na
chakaja'. Ja tinamit je'e ja rec'o
chwach'ulew janila jun ok'ej xtique-
ban rmal. Queri' ja nbantaj na.
Amén.
8 Quewa' nbij ja kajaw Dios ri': —
Anin nij inc'o chi wi' ja tok tz'ucarto
ja rwach'ulew in nij inc'o wi' ja
tok xteq'uisi ja rwach'ulew chakaja',
ne'e. Jari' Dios mta jutij ja maquita
c'oli, arja' c'oli camic, ni c'o wi' ojer
in ni c'o wi' chwak cabij in chijutij,
arja' ni majun poder ja maquita c'o pa
ruk'a'.

* * * * * * * * * *

9 Anin in Juan, in ewach'alal, in
ewachbil chi rtijic ja rpokonal, in
ewachbil chipan ja gobierno xin
Dios, in ewachbil chi rcoch'ic nojel
ja npi chakij rmal ja xa jun kabanon
ruq'uin ja Jesucristo. Ja tok k'alasax
chinwach ja xtintz'ibaj chewe ri'
tokori' tok xinq'ueje' chipan ja lugar
Patmos ja c'o pa mar. Rumac ja
rtzobal Dios in rumac ja nya'on rbixic
ja Jesucristo chewi' tok xinq'ueje' tri'.
10 Ja xinban pa jun domingo
xinq'ueje' pa ruk'a' ja rEspíritu Santo
in c'o jun nimlaj kulaj xinc'waxaj can
chwij cani' rukul jun trompeta
11 in quewa' xbij chwe ri': —Anin
nij inc'o chi wi' ja tok tz'ucarto ja
rwach'ulew in nij inc'o wi' ja tok
xteq'uisi ja rwach'ulew chakaja'. No-
jel ja xtatz'at tatz'ibaj chipan jun li-
bro in natakel cuq'uin ja wuku' igle-
sia ja rec'o chipan wuku' tinamit
ja c'o pa rcuenta ja departamento
Asia. Quewa' rubi' ja wuku' tinamit
ri', Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira,
Sardis, Filadelfia in Laodicea. Queri'
ja xbij chwe.
12 C'ac'ari' xinya' vuelta chi rtz'atic
ja ntzijon wq'uin in ja xintz'at c'o
wuku' candelero oro ocnak.
13 In c'o c'a jun pa'l chicojol ja wuku'
candelero in ja nca'yi cani' nca'yi ja
Ralc'walaxel ja xoc alaxic cuq'uin ja
winak. Ja c'a rtziak rcojon elnakto
chi rukul, kajnak c'a chi rkan in c'o
jun ximbal ja rcojon chwaruc'u'x oro
ocnak.

14 Ja rsamal rwi' congana sak sak in
ja parwach cani' rxak k'ak'.
15 Ja c'a rkan congana nraproti
cani' ch'ich' ocnak pro jule' ch'ich'
ja nelto pa horno bien nsu'i utzc'a
chi congana nraproti in ja c'a rukul
nc'axaxi congana nim cani' jule' ya'
congana nrojoji.
16 Ja c'a pa riquik'a' ec'o wuku'
ch'umil in c'o jun espada elnakto
pa ruchi' congana is rutza'm in ca'i'
rwarey in ja c'a rpalaj janila nch'a'ani
cani' nuban ja k'ij tok congana
ruch'a'.
17 Ja c'a tok xintz'at xinkaj chi
tok'ulew chwach cani' xincami.
Pro arja' xinruchap chi riquik'a' in
quewa' xbij chwe ri':

—Ma taxbej ta awi' como anin
nij inc'o chi wi' ja tok tz'ucarto ja
rwach'ulew in nij inc'o chi wi' ja tok
xteq'uisi ja rwach'ulew chakaja'.
18 Anin ja nij inc'as wi', xincami pro
ja camic tatz'ata' mpe' inc'as chic in
ni mchita wi' camíc chwij, amén. In
c'o nuk'a' tre ja camíc in c'o nuk'a' tre
chakaja' ja lugar ja bar nq'ueje' wi'
canma ja camnaki'.
19 Camic nbij chawe, ja xatz'at
tatz'ibaj, tatz'ibaj ja ntajini nbantaji
camic in tatz'ibaj chakaja' ja maja'n
tibantaji.
20 Camic anin nk'alasaj chawach
nak quibanic ja wuku' ch'umil ja
xe'atz'at pa wiquik'a' in nk'alasaj
chawach chakaja' nak rbanic ja
wuku' candelero ja oro ocnak. Ja
wuku' ch'umil eje'e' ri' ja wuku' ángel
ja nechajin quixin ja wuku' iglesia
in ja wuku' candelero xatz'at jari' ja
wuku' iglesia, ne'e ja Jesucristo chwe.

2

1 In xbij chic chwe: —Ja ángel ja
nchajin rxin ja riglesia ja c'o pa Efeso
quewa' ja natz'ibajel tre ri': —Ja Je-
sucristo ja rec'o wuku' ch'umil pa
riquik'a' in bien erchajin in nbini
chicojol ja wuku' candelero ja oro
ocnak, arja' quewa' nbij tre ja riglesia
ri':
2 —Anin bien wotak ja rebanon,
wotak chi janila jun c'ayewalaj samaj
xin Dios ja remajon rbanic, wotak
chi janila ecoch'on ewach chipan in
wotak chi ni majun egana cuq'uin
ja ritzel tak winak pro ja rebanon
xe'ec'ambajaj ja winak ja nebini chi
e apóstol pro ma e apóstol ta in xe-
wotakij chi xa e tz'akol tak tzij.
3 Ecoch'on ja penak je'e chewij in
c'ol epaciencia chi rcoch'ic in mwal
anin congana ixsamajnak pro ni ma
capujnak ta wi' ec'u'x.
4 Pro c'o jun ja nch'a' chewe camic
ri', ixix eya'on can ja rajoben ri'il xin
Dios ja c'o chewe nabey.
5 Kas c'a bien turkaj chewe ja bar
ixtzaknak wi', teq'uexa' ja rena'oj
in tebana' ja cani' ebanonto nabey.
Nowi mateban, can ninbe ewq'uin
chanim, ja c'a candelero ewxin jari'
nwasajel chipan ja rlugar. Queri'
nban chewe ja wi mateq'uex ja
rena'oj.
6 Pro makana' c'o chic jun ja utz
ebanon jari' ja xa itzel netz'at ja nque-
ban ja winak ja nicolaítas neche'xi, in
anin chakaja' itzel ntz'at ja nqueban.
7 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja
ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique
ja riglesia. Xa nak ta ja nech'ocmaji
in matiqueya' qui' tre ja ritzelal chi
xqueruch'ec ta, anin nya' na chique
chi nquetij rwach ja che' ja rc'amonto
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.
Jari' che' ja c'o pa nic'aj tre ja lugar
paraíso ja bar c'o wi' ja Dios. Queri' ja
natz'ibajel tre ja ángel rxin ja riglesia
ja c'o pa Efeso, ne' chwe.

* * * * * * * * * *

8 In xbij chic chwe: —Ja ángel ja
nchajin rxin ja riglesia ja c'o pan
Esmirna quewa' ja natz'ibajel tre ri':
—Ja Jesucristo ja ni c'o chi wi' ja tok
tz'ucarto ja rwach'ulew in ni c'o wi' ja
tok xteq'uisi ja rwach'ulew chakaja',
ja cami pro c'astaji, arja' quewa' nbij
tre ja riglesia ri':
9 —Anin bien wotak ja rebanon,
wotak chi congana rpokonal etijon,
wotak chi congana ix tak meba'i' pro

ix biyoma' chwach ja Dios rmal ja yukulbal ec'u'x ruq'uin. In wotak chakaja' chi congana itzel tak tzij nbix chewe cumal ja winak ja nebini chi e aj Israel pro ma cuc'an ta jun anma ja cani' yatal chique ja raj Israel chi ncuc'aj. Pro eje'e' xa jun molbal ri'il rxin ja Satanás e'ocnak wi'.

10 Ma texbej ta ewi' chwach ja rpokonal ja nixk'ax na chipan. Bien tec'waxaj ja xtinbij chewe ri', ec'oli chewe ja diablo arja' nerucoj na pa che' jari' nixrtakchibej chi neya' can ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Dios in lajuj k'ij nixq'ueje' na chipan ja rpokonal. Ni ta yukul wi' ec'u'x ruq'uin ja Dios chijutij, ni ta quirwari' ebanon ja tok xquixcami. Ja wi queri' neban c'o jun corona ja nyataj chewe jari' ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

11 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique ja riglesia. Xa nak ta ja nech'ocmaji in matiqueya' qui' tre ja ritzelal chi xqueruch'ec ta eje'e' mta ruk'a' ja rcab camíc chique xtuban ta pokon chique. Queri' ja natz'ibajel tre ja ángel rxin ja riglesia ja c'o pan Esmirna, ne' chwe.

* * * * * * * * * *

12 In xbij chic chwe: —Ja ángel ja nchajin rxin ja riglesia ja c'o Pérgamo quewa' ja natz'ibajel tre ri': —Ja Jesucristo ja c'o jun espada elnakto pa ruchi', jun espada ja congana is rutza'm in ca'i' rwarey, arja' quewa' nbij tre ja riglesia ri':

13 —Anin bien wotak ja rebanon in masqui tri' ixc'o wi' ja bar c'o wi' ja trono rxin ja Satanás pro ni ma ineya'on can ta wi' in tok bix chewe chi neya' can ja yukulbal ec'u'x wq'uin ni ma xeya' can ta wi'. In nixtac'a xeya' can ta ja yukulbal ec'u'x wq'uin chakaja' ja tok camsaxi ja rAntipas, arja' jun testigo wxin in ni ma xuya' can ta wi' ja yukulbal ruc'u'x wq'uin in camsax checojol tri' chipan ja lugar ja bar c'o wi' ja Satanás.

14 Pro c'o jun ja nch'a' chewe camic ri'. Ec'o jujun ja rec'o checojol netajini nquinimaj ja tijonem rxin ja Balaam. Como ja Balaam ojer arja' xuch'ob chwach ja Balac nak nuban chi nerkajsaj ja tinamit Israel chipan ja ritzelal. Queri' xuban in rmalari' tok c'oli quetij ja tinamit Israel ja tzujun chiquewach cachbal tak winak owi chwach rachbal tak nakun in xe'oc cuq'uin jule' ixoki' ja ma quixjayilal ta.

15 In chakaja' ec'o chic jujun checojol ja netajini nquinimaj ja tijonem quixin ja nicolaítas in jari' tijonem congana itzel ntz'at anin.

16 Teq'uexa' c'a ja rena'oj nowi mateq'uex, can ninbe ewq'uin chanim ninech'ojin cuq'uin ja nebano queri' in ja respada ja elnakto pa nuchi' jari' ncoj chiquij.

17 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique ja riglesia. Xa nak ta ja nech'ocmaji in matiqueya' qui' tre ja ritzelal chi xqueruch'ec ta, anin nya' na chique chi nquetij ja maná ja rawatali in nya' na jujun abaj sak chique chakaja' in jari' abaj c'o jun bi'aj c'ac'a tz'ibtal chwach ja majun otakyon, xa ruyon ja njach wi' ja rabaj arja' notakini. Queri' ja natz'ibajel tre ja ángel rxin ja riglesia ja c'o Pérgamo, ne' chwe.

* * * * * * * * * *

18 In xbij chic chwe: —Ja ángel ja nchajin rxin ja riglesia ja c'o Tiatira quewa' natz'ibajel tre ri': —Ja Jesucristo ja Ralc'wal Dios ja c'o parwach cani' rxak k'ak' in c'o rkan ja congana nraproti cani' ch'ich' ocnak ja tok bien nsu'i utzc'a chi nraproti, arja' quewa' nbij tre ja riglesia ri':

19 —Anin bien wotak ja rebanon, wotak chi c'oli ja rajoben ri'il xin Dios chewe, wotak chi yukul ec'u'x ruq'uin ja Dios, wotak chi e'eto'on ja c'o rjawaxic chique, wotak chi ecoch'on ja penak je'e chewij in wotak chi más chi na nim ja samaj xin Dios neban camic chwach ja cani' ebanonto nabey.

20 Pro c'oli ja nch'a' chewe camic ri'.
Ixix chaka qui' chewe matech'a' tre
ja rixok Jezabel ja nuban. Arja' nbij
chi c'oli nk'alasax je'e chwach rmal
ja Dios. Pro xa ma utz ta ja nuc'ut
chiquewach ja rajsamajela' wxin, xa
neruban engañar, nuc'ut chiquewach
chi utz ne'oc ach'i'i' cuq'uin ixoki'
ja ma quixjayilal ta in utz chakaja'
nqueti' nakun ja tzujun chiquewach
cachbal tak winak owi chwach rach-
bal tak nakun.
21 Anin nya'on tiempo tre chi
nuq'uex ja rna'oj pro arja' ni mati-
rajo' wi' nuq'uex, c'a rmajon na
rbanic ja il mac cuq'uin ja rachi'i'.
22 Bien tec'waxaj ja xtinban tre,
xtinkajsaj chipan jun yobil in ja
nebanowi ja il mac ruq'uin ja wi
matiqueya' can ja ritzelal ja cani'
nuc'ut chiquewach jari' nenuya'
chipan jun nimlaj rpokonal chakaja'.
23 Ja c'a xtinban chique ja ral jari'
nencamsaj in ja riglesia nojelal bien
xtich'obtaj cumal chi anin nincowini
ntz'at xa nak ta ja c'o pa tak quewi'
pa tak canma ja winak, ni majun
awatal ta chinwach in anin nya' na
rtojbalil chewe ja rebanon chejuju-
nal, ja c'a rebanon jari' nc'utuni jani'
ja rtojbalil ja xtinya' chewe.
24 Pro ja c'a chewe ixix ja ma
ebanon ta ja cani' quibanon ja jule'
chic ja rec'o Tiatira ja ma eniman
ta ja tijonem rxin ja Jezabel in ma
etijon ta ewi' tre ja nimak tak tijonem
xin Satanás ne'xi, quewa' nbij chewe
camic ri', anin mchita nak chi ta jun
ijka'm nya' chewij.
25 Xarwari', ja utzlaj tijonem ja c'ol
ewq'uin ni tenimaj wi', ni ta quir-
wari' ebanon ja tok xquinpi chic jutij.
26 Ja nech'ocmaji in matiqueya' qui'
tre ja ritzelal chi xqueruch'ec ta in ni
matiqueya' can wi' ja mandamiento
wxin, anin xtinya' chique chi ne'oc e
k'etol tak tzij pa quewi' ja winak ja
rec'o pa tak nación je'e.
27 Congana jun nimlaj poder
nq'ueje' pa quek'a' jari' nquecoj
chiquij ja winak chi cow nequechap
tre in nequibanbej mandar cani'
poder rxin jun ch'ich' nya' pa ruk'a'
jun achi in npaxij jule' bojo'y tre in
ni nchictaji ja bojo'y rmal. Queri'
ja poder ja xtiyataj chique ja cani'
yataj anin chwe como c'oli ja poder
ja yatajnak anin chwe rmal ja nata'
Dios.
28 In chakaja' xtinya' chique ja
ch'umil ja xin pa sakaric.
29 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja
ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique
ja riglesia. Queri' ja natz'ibajel tre ja
ángel rxin ja iglesia ja c'o Tiatira, ne'
chwe.

3

1 In xbij chic chwe: —Ja ángel ja
nchajin rxin ja riglesia ja c'o Sardis
quewa' natz'ibajel tre ri': —Ja Je-
sucristo ja rec'o wuku' espíritu xin
Dios ruq'uin ja rec'o wuku' ch'umil
pa ruk'a' quewa' nbij tre ja riglesia
ri': —Anin bien wotak ja rebanon, ja
nixtz'ati ix jun iglesia ixc'asli pro ja
chwach Dios ix jun iglesia ixcamnak.
2 Quixc'asc'oti. C'a c'o na jutz'it
ec'aslemal ja xajalal maja'n tiq'uisi
jari' teya'a' rchok'ak' utzc'a chi
nixmelojto. Queri' nbij chewe como
nojel ja obra ebanon, bien xinwotakij
chi ja chwach Dios c'o falta tre.
3 Rmalc'ari' nbij chewe, kas turkaj
chewe ja utzlaj tijonem ja c'utunto
chewach nabey in xeya' ewxquin
tre. Camic, ni ja' wi' tijonem
tenimaj in teq'uexa' ja rena'oj.
Nowi maquixc'asc'oti, can ninbe
ewq'uin pro ma ewotak ta nak hora
xquinekaji cani' nuban jun alak'om
ja ni majun otakyon nak hora tok
nekaji.
4 Pro c'a ec'o na jujun chewe ja
rixc'o pa Sardis c'a ch'ajch'oj na
ja quic'aslemal, ma quitz'ilon ta ja
quitziak. Eje'e' nyataj na chique chi
nincachbilaj, sak quitziak quicojon
etran chwij como jari' ni yatal wi'
chique chi queri' nqueban.
5 Ja nech'ocmaji in matiqueya' qui'
tre ja ritzelal chi xqueruch'ec ta jari'
c'o jule' tziak sak ja nyataj na chique
chi nquecoj in anin matinchup quebi'

chipan ja libro ja bar tz'ibtal wi'
quebi' ja winak ja yatajnak chique
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
in tok xque'ekaj chwach ja Nata' e
rachbil ja ángel ni chiquewach nbij
wi' chi ec'o pa ncuenta.
6 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja
ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique
ja riglesia. Queri' ja natz'ibajel tre ja
ángel rxin ja riglesia ja c'o pa Sardis,
ne' chwe.

* * * * * * * * * *

7 In xbij chic chwe: —Ja ángel
ja nchajin rxin ja riglesia ja c'o
Filadelfia quewa' ja natz'ibajel tre ri':
—Ja Jesucristo ja Santilaj Alc'walaxel,
ja ni katzij wi' nojelal ja nbij, ja c'o
lawe xin David pa ruk'a' in tok c'oli
nujak je'e majun nak ta ncowini
xtitz'apij chi ta in tok c'oli ntz'apij je'e
majun nak ta ncowini xtujak chi ta,
arja' quewa' nbij tre ja riglesia ri':
8 —Anin bien wotak ja rebanon.
Camic bien tec'waxaj, c'o jun puerta
jakali ja nya'on chewach in majun
nak ta ncowini xtitz'apij chi ta.
Bien wotak chi xa ti ma nim ta ja
rewachok'ak' pro masqui queri' pro
ma eya'on can ta ja ntzobal in ni
matepokonaj wi' nebij chwe chi anin
in ewajaw.
9 Bien tec'waxaj, ja winak ja xa jun
molbal ri'il xin Satanás e'ocnak wi' ja
nebini chi e aj Israel pro ma cuc'an
ta jun anma ja cani' yatal chique ja
raj Israel chi ncuc'aj, xa e tz'akol tak
tzij, tetz'ata' mpe' ja xtinban chique,
puersa nepi na ewq'uin, nenkajsaj
na, ne'urjupe' na chewach in ncotakij
na chi anin nixwajo'.
10 Como ja rixix eniman ja ntzobal
ja xinbij chewe chi nq'ueje'e ja
repaciencia chi rcoch'ic ja npi je'e
chewij, anin chakaja' nixnchajij na
chipan ja nimlaj rpokonal ja penak
chwach nojel ja rwach'ulew. Jari'
nimlaj rpokonal ja xtipi na jari'
nec'ambajbexi ja winak ja rec'o
chwach'ulew.
11 Bien tec'waxaj, anin ninbe chic
jutij chwach'ulew chanim, tebana'
cuenta ja yatajnak chic chewe utzc'a
chi ni majun nak ta xtilasan ta chewe
ja recorona.
12 Ja nech'ocmaji in matiqueya' qui'
tre ja ritzelal chi xqueruch'ec ta, anin
nya' na chique chi ne'oqui e cani'
rkan tak jay rxin ja templo rxin ja
nDios, xajutij neq'ueje' tri', ni majun
nak ta xtilasan ta quixin chipan. In
jun chic, can ntz'ibaj na rubi' ja nDios
chiquij in ntz'ibaj rubi' ja tinamit rxin
ja nDios chiquij chakaja'. Jawa' tina-
mit ri' jari' ja c'ac'a Jerusalén ja nelto
chicaj ruq'uin ja nDios in nkajto c'a
chwach ja rwach'ulew. In c'o jun
bi'aj c'ac'a wxin jari' ntz'ibaj chiquij
chakaja'.
13 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja
ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique
ja riglesia. Queri' ja natz'ibajel tre ja
ángel rxin ja iglesia ja c'o Filadelfia,
ne' chwe.

* * * * * * * * * *

14 In xbij chic chwe: —Ja ángel ja
nchajin rxin ja riglesia ja c'o Laodicea
quewa' natz'ibajel tre ri': —Ja Jesu-
cristo ja testigo ja bina'an tre Amén,
ja ni nuban wi' cumplir nojel ja
nbij in nojel ja nbij ni katzij wi'
chakaja', ja winakarnakto ruq'uin
nojel ja winakarsan je'e rmal ja Dios,
arja' quewa' nbij tre ja riglesia ri':
15 —Anin bien wotak ja rebanon chi
nixtac'a ix tew in nixtac'a ix mak'en.
Utz ta ja wixta ix k'alaj chi ix tew owi
ix mak'en.
16 Pro como ma ix k'alaj ta nak la
ixocnak wi' rmalc'ari' congana itzel
nna' emwal cani' nuban jun achi c'oli
xutij xuban itzel tre in xabijel in
queri' xtinban anin chewe chakaja'
xquixnsalujel.
17 Queri' nbij chewe como ixix
nebij chi congana ix biyoma' in
congana benak pa nim ja remeba'il
in majun nak ta nc'atzin chewe,
nixche'e. Queri' nebij pro xa ma
ewotak ta chi ja chwach Dios con-
gana lawulo' ja rebanon, ix tak
meba'i', ix moya' in ni majun tetziak
chewij.
18 Rmalc'ari' tok c'o jun consejo
nya' chewe ri', mejor telok'o' chwe ja

puro oro ja k'axnak pa k'ak' utzc'a
chi nixoqui ix biyoma' ja ni katzij wi'
chi ix biyoma'. In telok'o' chwe ja
tziak sak ja necoj chewij utzc'a chi
ma ixch'anal chi ta nixtz'ati in ma
q'uixbal ta nena'. In telok'o' chwe
chakaja' ja rak'om ja neya' pan ewach
utzc'a chi njaktaji ja rewach.
19 Canojel ja winak ja nenwajo'
eje'e' ri' nch'a' chique ja ritzelal nque-
ban in nenuban castigar. Quixmak'e'
c'a tre ja rec'aslemal in teq'uexa' ja
rena'oj.
20 Bien tec'waxaj, anin inpa'l
chuchi' ja puerta rxin ja rewanma
in nc'onc'o'oc ja puerta. Xa nak ta
nc'axani ja nukul in nujak rpuerta'il
ja ranma chinwach jari' ninoc chipan
ja ranma in xa junan nokwa' ruq'uin.
21 Ja nech'ocmaji in matiqueya'
qui' tre ja ritzelal chi xqueruch'ec
ta, anin nya' na chique chi ne'oc
wach tak k'etol tzij, nincachbilaj
chipan ja ntrono cani' xinban anin
xinch'ocmaji in xinwachbilaj ja nata'
Dios chipan ja rtrono.
22 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja
ntajini nbij ja rEspíritu Santo chique
ja riglesia. Queri' ja natz'ibajel tre ja
ángel rxin ja riglesia ja c'o Laodicea.
Queri' ja xbij chwe.

4

1 Ja tok tz'attaj mwal nojel awa'
wari' chaka jalal tok c'oli xintz'at ja
c'ut chic chinwach, c'o jun puerta
jakali chila' chicaj. In tzijon chic
wq'uin ja kulaj ja tzijon wq'uin nabey
ja cani' rukul jun trompeta, quewa'
xbij chic chwe ri': —Catjote'to wawe',
anin nc'ut chawach ja maja'n tiban-
taji, ne' chwe.
2 Chaka maril xinq'ueje' pa ruk'a' ja
rEspíritu Santo in ja xintz'at c'o jun
trono chomin chila' chicaj in c'o jun
tz'ubul chipan.
3 Ja tz'ubul chipan ja trono ja nca'yi
ni queri' cani' ca'i' abaj ja congana
nimak rjil, jun rbina'an jaspe in jun
chic rbina'an cornalina. In c'o jun
xconk'a' rsutin ri' trij ja trono in ja
nca'yi ja xconk'a' ni queri' cani' ja
rabaj ja congana nim rjil rbina'an es-
meralda.
4 Ja c'a trono c'o chic veinticuatro
trono rsutin ri' trij in ec'o veinticua-
tro anciano e jujun etz'ubul chipan.
Eje'e' quicojon sakatak tziak in quico-
jon jujun corona pa quewi' oro oc-
nak.
5 In ja chipan ja trono congana k'ak'
nuq'uiak ri' nelto chipan in quiakoli-
jay chakaja' fuerte rukul. Ja chwach
ja trono c'o wuku' lámpara tzijili, ja
wuku' lámpara jari' ja wuku' espíritu
rxin ja Dios.
6 In c'oli cani' jun mar ja c'o chwach
ja trono pro jun mar ja vidrio ocnak,
puro cristal nca'yi.

In chakaja' ec'o quiji' ja rec'oloc
ruq'uin ja trono, eje'e' quisutin qui'
trij. Eje'e' nojel neca'y wi' como ja
paquewach congana q'uiy. Ja c'a
paquewach ma ruyon ta chiquipalaj
c'o wi', c'oli chi tak quewi' chakaja'.
7 Ja nabey arja' nca'yi cani' nca'y
jun cój, ja rucab cani' nca'y jun wa-
cax, ja rox ja rpalaj cani' rpalaj jun
achi, ja c'a rucaj arja' nca'yi cani'
nca'y jun águila nrupupi.
8 In c'o waki' tak quexic' chiqui-
jujunal in ja paquewach chaka bar
ta c'o wi', c'oli trij ja quexic' in c'oli
chuxe' chakaja', in xajutij quimajon
bix chi pa k'ij chi chak'a', quewa'
nquibixaj ri': —Santo, santo, santo,
queri' rbanic ja kajaw Dios. Arja' ni
majun poder ja maquita c'o pa ruk'a'.
Arja' ni c'o wi' ojer in ni c'o wi' camic
in ni c'o wi' chwak, cabij in chijutij,
neche'e.
9 Queri' nqueban chi e quiji', ni
nqueya' wi' ruk'ij ja Dios ja tz'ubul
chipan ja trono ja ni mta wi' camíc trij
in nquimaltioxij tre.
10 Ja tok nqueban queri' ja c'a
veinticuatro anciano eje'e' nexuque'
chwach ja Dios ja tz'ubul chipan ja
trono in nqueya' ruk'ij como arja'
ni mta wi' camíc trij. Nquiwasaj
ja quicorona, nqueya'oc chwach ja
trono in quewa' nquibixaj ri':
11 —Atat at kajaw, atat at kaDios,
ni yatal wi' chawe chi natkaban re-

spetar in nkaya' ak'ij in ni yatal wi' chawe chi nkanataj ja nimlaj poder ja c'o pan ak'a'. Queri' nkabij chawe como atat xatwinakarsani ja caj in rwach'ulew, ni majun nak ta ja maquita atat xatwinakarsani. Como niquirwari' ja ravoluntad chi xawinakarsaj xa rmalari' tok c'oli nojelal camic in xa rmalari' tok winakarsaxi nojelal, xeche'e.

5

1 In xintz'at ja tz'ubul chipan ja trono chi arja' c'o jun wuj boton rc'an pa ruk'a' riquik'a'. Ja c'a wuj c'oli tz'ibtal chwach pro ni chi ca'i' paraj tz'ibtal wi'. Ja c'a ruchi' ja wuj k'olin tre wuku' rkan sello utzc'a chi matisoltaji.

2 In c'o jun ángel xintz'at congana rchok'ak' in c'oli ja ntajini nuya' rbixic. Ja c'a rukul congana fuerte, quewa' nbij ri': —¿La c'o jun yatal trij chi nlasaj ja sello in nusol ja wuj? ne'e.

3 In majun nak ta cowin ta xusol ta ja wuj in xutz'at ta jutz'it nixtac'a c'o ta jun chila' chicaj nixtac'a c'o ta jun chwach'ulew in nixtac'a c'o ta jun xe' ulew.

4 Ja c'a ranin congana ok'ej nban rumac ja mta jun yatal ta trij chi xtusol ta ja wuj xtisiq'uij ta rwach in nixtac'a xtutz'at ta jutz'it.

5 C'ac'ari' pi jun chique ja ranciano in quewa' xbij chwe ri': —Ma catok' ta, tatz'ata' mpe' le' c'o jun, arja' ch'eco rxin ja ritzelal, arja' ja Cój ne'xi, arja' jun chique ja riy rumam can ja Judá in chakaja' riy rumam can ja rojer rey David. Arja' ch'ocmaji in rmalari' ncowini nlasaj ja wuku' rkan sello rc'an ja wuj in nusol.

6 In chaka jalal ja tok c'o jun Carnelo xintz'at, arja' chacali, mero pa nic'aj c'o wi' tre ja trono in chique ja re quiji' in chique ja ranciano. Ja nca'yi cani' nca'y jun carnelo ja soctajnak ja rocnak jun sacrificio. Wuku' ruc'a' in wuku' parwach. Ja c'a wuku' parwach jari' ja wuku' espíritu xin Dios ja retakonel nat nakaj nojel chwach ja rwach'ulew.

7 Be ja Carnelo ruq'uin ja tz'ubul chipan ja trono, xuc'am tre ja wuj ja rc'an tre riquik'a'.

8 Ja c'a tok c'amtaj rmal ja c'a re quiji' cachbil ja veinticuatro anciano eje'e' xexuque' chwach, cuc'an jujun instrumento arpa rubi', in chakaja' cuc'an jule' incienso ja nojnak pa tak rc'olibal in ja rc'olibal jari' oro ocnak. Ja rincienso jari' ja roración ja nqueban ja tinamit xin Dios.

9 In c'o jun c'ac'a bix nquibixaj tre ja Carnelo quewari': —Atat ni yatal wi' chawe chi nac'am ja wuj in nawasaj ja sello rc'an. Queri' nkabij chawe como atat xatcamsaxi in ja raquiq'uel jari' xokalok'bej chi xokoc pa rcuenta ja Dios. Queri' abanon chake xa nak ta tribu ja rokc'o wi', xa nak ta katzobal, xa nak ta katinamit, xa nak ta kanación.

10 In xaya' chake chi ajoj okocnak rey in okocnak sacerdote rxin ja ka-Dios in nokoc na ok k'etol tak tzij chwach ja rwach'ulew. Queri' nbij ja c'ac'a bix ja nquibixaj.

11 C'ac'ari' xintz'at in xinc'waxaj quekul jule' ángel, eje'e' quisutin qui' trij ja lugar ja bar c'o wi' ja trono ja bar ec'o wi' ja re quiji' e cachbil ja ranciano. Ja ángel congana e q'uiy, e jaru' la mil, congana c'ayew chi xque'awalaj ta,

12 quimajon rakic quechi' in quewa' nquibij ri': —Ja Carnelo ja camsaxi arja' ni yatal wi' tre chi nkanataj nak rbanic. Cani' tre ja nimlaj poder ja c'o pa ruk'a', in cani' tre ja nimlaj meba'il ja c'o ruq'uin, in cani' tre ja rna'oj janila nim, in cani' tre ja nimlaj rchok'ak'. Ni yatal wi' tre chi nkaban respetar in nkaya' ruk'ij in nkabij utzlaj tak tzij tre. Queri' nquibij ja ángel.

13 In c'a c'o na ja xinc'waxaj. Nojel ja winakarsan je'e rmal ja Dios xinc'waxaj quekul chiquijujunal xa bar ta tri' ec'o wi', wi chila' chicaj owi chwach'ulew owi xe' ulew owi pa mar, quewa' nquibij ri': —Ja tz'ubul chipan ja trono rachbil ja Carnelo xta jutij xtibix ta utzlaj tak tzij chique,

xta jutij xqueban ta respetar, xta jutij xtiya' ta quek'ij, xta jutij xtinatax ta chi janila nim ja quichok'ak'. Ni ta quirwari' xtiban chique camic, chwak in chijutij, neche'e.

14 Ja c'a tok bitaj queri' cumal ja c'a re quiji': —Amén, xeche'e. Ja c'a veinticuatro anciano eje'e' xexuque'e in queya' ruk'ij ja ni mta wi' camíc trij.

6

1 In xintz'at ja Carnelo tok xlasaj jun tre ja wuku' rkan sello in pi jun chique ja re quiji', c'oli xbij xinc'waxaj cani' rukul quiakolijay: —Catajo', tatz'ata' mpe' le', ne'e.

2 In chaka jalal tok xintz'at jun quiej sak rij in c'o jun tz'ubul trij rc'an jun arco ja nbanbej ch'a'oj. C'o jun corona jach tre. Ja c'a tok jachtajel tre c'ac'ari' be, xumaj quich'aquic ja rc'ulel, be chi quich'aquic canojelal.

3 Ja c'a Carnelo xlasaj chic jun ja sello. Ja c'a tok lastaj rmal c'o chi na jun chique ja re quiji' tzijoni xinc'waxaj: —Catajo', tatz'ata' mpe' le', ne'e.

4 In xelto chic jun quiej quiak rij in c'o jun tz'ubul trij yataj tre chi arja' nutic ch'a'oj chwach'ulew utzc'a ja winak nquicamsaj qui' rmal. In c'o jun nimlaj espada jach tre.

5 Ja c'a Carnelo xlasaj chic jun ja sello. Ja c'a tok lastaj rmal c'o chi na jun chique ja re quiji' tzijoni xinc'waxaj: —Catajo', tatz'ata' mpe' le', ne'e. In chaka jalal tok xintz'at jun quiej k'ek rij in c'o jun tz'ubul trij rc'an jun lipra pa ruk'a'.

6 In c'o jun kulaj xinc'waxaj chiquicojol ja re quiji' quewa' xbij ri': —Ja jun quetzal xa ca'i' libra trigo nya̱' chwach in xa waki' libra cebada nulok'. Pro maxta taban camíc tre ja tijco'm ja nuya' aceite in vino, ne'e.

7 Ja c'a Carnelo xlasaj chic jun ja sello. Ja c'a tok lastaj rmal c'o chi na jun chique ja re quiji' tzijoni xinc'waxaj: —Catajo', tatz'ata' mpe' le', ne'e.

8 Chaka jalal tok xintz'at jun quiej k'en rij in c'o jun tz'ubul trij, Camíc rubi'. In c'o chic jun chic tran trij, Quilugar Camnaki' rubi'. Eje'e' yataj chique chi nequicamsaj ja winak ja rec'o chwach'ulew. Ja c'a nequicamsbej, espada, wa'al, itzel tak yobil in ja ritzel tak chicop ja rec'o chwach'ulew. Eje'e' yataj chique chi c'o quek'a' tre ja cuarta parte rxin ja rwach'ulew ja nqueban wi' ja camíc.

9 Ja c'a Carnelo xlasaj chic jun ja sello. Ja c'a tok lastaj rmal anin xenutz'at ja canma ja recamsan rmal ja rtzobal Dios in rmal ja testimonio ja quiya'on. Chuxe' ja raltar c'o wi' ja canma.

10 Eje'e' congana querak quechi' in quewa' quibij tre ja Dios ri': —Kajaw, atat ni ch'ajch'oj wi' ja rawanma, ni naban wi' cumplir ja nabij. ¿Nak k'ij nak'et tzij chiquij ja rec'o chwach'ulew ja xecamsan kaxin? ¿Nak k'ij naya' rjil rc'axel chique? xeche' tre.

11 C'ac'ari' c'o jujun tziak sak jach chique in quewa' bix chique ri': —Quixxula'n chi na jun ti tiempo como c'a ec'o na más ja rewach tak ajsamajela' ja rewach'alal necamsax na ja cani' banon ixix chewe. Ja c'a tok xquecamsaxi canojelal c'a tokori' xtibantaji ja cani' nebij.

12 Ja c'a Carnelo xlasaj chic jun ja sello. Ja c'a tok lastaj rmal chaka jalal tok xintz'at c'o jun nimlaj cubarkan xuban, ja c'a k'ij xoc k'eku'm cani' jun tziak xucoj banbal bis, ja c'a ic' xoqui cani' quic' pro ni chi jun.

13 Ja c'a ch'umil xetzakto chicaj cani' nuban jun che' higuera ja tok maja'n tik'enar rwach in tok npi jun nimlaj ik' ntilto'i rwach rmal.

14 Ja c'a caj sachi, ba la xoc wi' cani' nuban jun wuj nboti. Nojel ja jayu' je'e k'ax chic cha jun lugar chic in queri' xuban ja lugar je'e chakaja' ja c'o pa mar.

15 Ja c'a winak eje'e' quiwawaj qui' pa tak jul in chicojol nimak tak abaj pa tak k'ayis. Queri' queban canojelal cani' chique ja rey ja rec'o

chwach'ulew in cani' chique ja nimak tak winak in cani' chique ja jefe xin ejército in cani' chique biyoma' in cani' chique ja congana quichok'ak'. Queri' queban canojel, wi xa e esclavo owi e libre.

16 In quewa' quibij ri': —Camic, ta titzakpi chakij ja jayu', ta titzakpi chakij ja nimak tak abaj, korwawaj chwach ja tz'ubul chipan ja trono utzc'a chi matikatz'at rwach in korwawaj chwach ryewal ja Carnelo.

17 Como ja camic xurwila' ja nimlaj k'ij rxin ja ryewal in ni majun nak ta xticowin ta xtipe'e ta chwach, xeche'e.

7

1 Ja c'a tok tz'attaj mwal awa' wari' c'ac'ari' xintz'at chic ec'o quiji' ángel, jun chique tri' pa'l wi' ja bar nelto wi' k'ij, in jun chic ja bar nkaj wi', in jun chic tri' pa'l wi' pa norte in jun chic pa sur. In c'o quiji' nimak tak ik' rxin ja rwach'ulew quichapon utzc'a chi matijaktajto ja ik' trij ja rwach'ulew in trij mar in nixtac'a trij ta jun che'.

2 In c'o chic jun ja ángel xintz'at, xelto ja bar nelto wi' k'ij, arja' rc'an jun sello rxin ja c'aslic Dios. In xurak ruchi' chiquij ja re quiji' ángel ja rechapyon ja quiji' ik' ja yatajnak poder pa quek'a' chi nqueban camíc chwach ja rwach'ulew in pa mar chakaja'

3 in quewa' xbij chique ri': —Maxta teban camíc chwach ja rwach'ulew nixtac'a pa mar in nixtac'a tre ta jun che'. C'a tokori' neban ja tok xticojtaji sello kumal ja nkacojbej quetal ja rajsamajela' rxin ja Dios chi quipalaj, ne' chique.

4 In xenc'waxaj e jaru' ja coj sello chique, e ciento cuarenticuatro mil, eje'e' ri' epenak chiquicojol ja cablajuj tribu* xin Israel.

5 Ja chiquicojol ja jun tribu Judá ec'o cablajuj mil ja coj sello chique, ja chiquicojol ja jun tribu Rubén ec'o cablajuj mil, ja chiquicojol ja jun tribu Gad ec'o cablajuj mil,

6 ja chiquicojol ja jun tribu Aser ec'o cablajuj mil, ja chiquicojol ja jun tribu Neftalí ec'o cablajuj mil, ja chiquicojol ja jun tribu Manasés ec'o cablajuj mil,

7 ja chiquicojol ja jun tribu Simeón ec'o cablajuj mil, ja chiquicojol ja jun tribu Leví ec'o cablajuj mil, ja chiquicojol ja jun tribu Isacar ec'o cablajuj mil,

8 ja chiquicojol ja jun tribu Zabulón ec'o cablajuj mil, ja chiquicojol ja jun tribu José ec'o cablajuj mil, in ja chiquicojol ja jun tribu Benjamín ec'o cablajuj mil.

* * * * * * * * * *

9 Ja c'a tok tz'attaj mwal awa' wari' ec'o jule' winak xenutz'at pro congana e q'uiy, ni majun winak cowin ta xeralaj ta, nojel nación epenak wi', nojel tribu epenak wi', nojel tinamit epenak wi' in nojel tzobal netzijon wi'. Eje'e' epa'loc chwach ja trono in chwach ja Carnelo, quicojon jule' tziak sak in cuc'an rxak tak palma pa quek'a'.

10 Eje'e' congana nquerak quechi' in quewa' nquibij ri': —Ja kaDios ja tz'ubul chipan ja trono in ja Carnelo cuq'uin npi wi' ja totajem xin Dios, neche'e.

11 Ja c'a ángel canojelal eje'e' epa'li, quisutin qui' trij ja lugar ja bar c'o wi' ja trono ja bar ec'o wi' ja ranciano in bar ec'o wi' ja re quiji'. Xexuque' chwach ja trono in quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios

12 in quewa' quibij ri': —Amén. Ja kaDios ni ta xtibix wi' utzlaj tak tzij tre, ni ta xtiya' wi' ruk'ij, ni ta xtinatax wi' chi janila nim ruk'ij in janila nim ja rna'oj, ni ta xtimaltioxix wi' tre, ni ta xtiban wi' respetar, ni ta xtinatax wi' ja nimlaj poder ja c'o pa ruk'a' in janila nim ja rchok'ak'. Ni ta quirwari' xtiban tre camic, chwak in chijutij. Amén. Queri' ja quibij.

13 Ja c'a ranciano c'o jun chique quewa' xbij chwe ri':

* **7:4** Ja jujun tribu aj Israel tibij tzij eje'e' ri' winak ja resepon can cumal ja jujun rc'ajol ja Jacob.

—Ja winak le' ja quicojon ja tziak sak ¿nak quibanic in bar epenak wi'? ne' chwe.

14 —Señor, jari' atat atotakyon, xinche' tre. In xbij chic chwe:

—Eje'e' la' ja rek'axnakto chipan ja nimlaj rpokonal. Ja quitziak sak como quich'ajon chipan ja rquiq'uel ja Carnelo.

15 Rmalc'ari' ja tok ec'oloc chwach ja trono rxin ja Dios in chi pa k'ij chi chak'a' nesamaj pa rcuenta chipan ja rtemplo. Ja tz'ubul chipan ja trono nij arja' ja nq'ueje' cuq'uin chi quichajixic.

16 Mchita wa'al mchita chakichi' xtiquetij, mchita rwak'ij xtiquetij chi ta pokon pa ruk'a' nixtac'a c'atan chi ta xtiquena'.

17 Queri' xtiqueban como ja Carnelo ja c'o mero pa nic'aj ja bar c'o wi' ja trono arja' xtiyuk'un quixin. Arja' xqueruc'aj ja bar c'o wi' tz'uquel tak ya' pro jari' ya' rc'amonto ja utzlaj c'aslemal. Ja c'a Dios arja' xtisu'uwi ja riya'l quewach pro ni nojelal in ni mchita wi' ok'ej xtiqueban. Queri' xbij chwe ja ranciano.

8

1 Ja c'a Carnelo arja' xlasaj ja q'uisbal sello. Ja c'a tok lastaj rmal ni majun nak chi ta nc'axaxi ja chila' chicaj, nc'aj hora xuban chi queri'.

2 Ja c'a ranin xenutz'at ja wuku' ángel ja repa'l chwach ja Dios in c'o jujun trompeta jach chique chiquijujunal.

3 In pi chic jun ja ángel, arja' pe'e'oc chwach ja raltar, rc'an jun rc'olbal incienso oro ocnak. In q'uiy ja rincienso jach tre jari' nuya' parwi' ja raltar ja oro ocnak ja c'o chwach ja Dios, ja c'a rincienso nrachbilaj ja roración ja nqueban canojel ja rtinamit Dios.

4 Ja c'a rsibel ja rincienso xelto pa ruk'a' ja ángel rachbil ja roración quixin ja rtinamit Dios in jote'e, c'a chwach ja Dios xekaj wi'.

5 Ja c'a ángel arja' xuc'am ja rc'olbal incienso in xuc'am ja rchak'ak' ja c'o parwi' altar, xnojsaj chipan in xutix chwach ja rwach'ulew. Ja c'a tok tixtaj rmal c'o jule' quiakolijay xuban, fuerte rukul in c'o k'ak' nuq'uiak ri' in xuban jun cubarkan.

* * * * * * * * * *

6 Ja c'a wuku' ángel ja c'o jujun trompeta cuc'an eje'e' quichomarsaj qui' chi nquixulaj.

7 Ja nabey ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal c'o jule' sakboch rachbil k'ak' ryujun ri' ruq'uin jule' quic' jari' tixi chwach ja rwach'ulew, ja che' ja c'o chwach'ulew c'ati ja tercera parte rmal, ja c'a rax tak k'ayis jari' c'ati nojelal.

8 Jun chic ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal c'oli cani' jun nimlaj jayu' rmajon c'atem q'uiakel pa mar, ja c'a mar xoc quic' ja tercera parte rmal.

9 In ja chicop ja rec'o pa mar xecami ja tercera parte in ja jule' lancha ja c'o parwi' mar yojtaji ja tercera parte chakaja'.

10 Jun chic ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal c'o jun nimlaj ch'umil tzakto chicaj, rmajon c'atem cani' nuban jun k'ak', kaj chipan ja tercera parte rxin ja binel tak ya' in chipan ja tercera parte rxin ja tz'uquel tak ya' chakaja'.

11 Ja rubi' ja ch'umil, Ajenjo ne'xi, in ja ya' xoc c'ay ja tercera parte rmal. E q'uiy ja winak xecam rmal ja ya' rumac ja xoc c'ay.

12 Jun chic ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal c'oli xuban ja k'ij rmal como yojtaji ja tercera parte rmal. In queri' tre ic' in chique ch'umil chakaja' yojtaji ja tercera parte rmal. Ja k'ij, ic' in ch'umil yojtaji ja quech'a' in ma xch'a'an chi ta ja tercera parte rmal. Ja pa k'ij in ja chak'a' ma xch'a'an chi ta ja tercera parte rxin ja k'ij nixtac'a ja tercera parte quixin ja ch'umil in ic'.

13 Ja c'a ranin xintz'at, c'o jun ángel mero pa nc'aj caj nrupup wi' in nurak ruchi' xinc'waxaj, quewa' nbij ri': —Congana lawulo' chique ja

winak ja rec'o chwach'ulew rumac ja jule' chic trompeta ja maja'n tixulaxi cumal ja roxi' ángel como oxi' rwach ja rpokonal ja xtiban chique ja ni lawulo', ne'e.

9

1 Jun chic ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal xintz'at, c'o jun ch'umil tzakto chicaj, kaji c'a chwach'ulew. Ja ch'umil arja' jach jun lawe tre ja njakbej ruchi' ja nimlaj jul ja c'a c'a nat nekaj wi' xe' ulew chipan ja nimlaj k'ekumal.

2 Xujak ruchi' ja jul in xelto jule' sib chipan cani' sib ja nel chipan jun nimlaj horno. Ja k'ij matitz'at chic rmal in ni majun chic ja c'o chicaj xtatz'at chi ta rmal.

3 Ja c'a sib ec'o jule' sac' xe'elto chipan in xeq'ueje' chwach'ulew. Ja sac' c'o jun poder yataj chique ja cani' yatajnak chique ja sina'y ja re xin rwach'ulew.

4 In bix chique chi matiqueban camíc tre ja rax tak k'ayis rxin ja rwach'ulew nixtac'a tre ta ja tak tijco'm in nixtac'a tre ta jun che', xa ruyon chique winak nqueban wi' pokon pro xa queyon ja ma cojon ta ja sello rxin Dios chi quipalaj.

5 Ya' lugar chique chi jo'o' ic' nqueban pokon chique ja winak pro ma xyataj ta chique chi nequicamsaj ta. Ja rbanic ja rpokonal ja nqueban chique ja winak cani' ruquiy jun sina'y ja tok natruti'.

6 Chipan ari' tiempo ja winak xtiquicanoj nak nqueban chi necami pro maquecami, congana nquiyarij ja necami pro ni maquecam wi'.

7 Ja sac' ja neca'yi e cani' jule' quiej ja rewekon chic chi nebe pa ch'a'oj. Ja quicojon pa quewi' cani' corona ntz'ati ja oro ocnak. Ja quipalaj cani' quipalaj winak.

8 Ja rsamal quewi' cani' rsamal quewi' ixoki' in ja quey cani' rey jun cój.

9 Ja quicojon chwaquec'u'x cani' to'bal rwaruc'u'x jun soldado ja ch'ich' ocnak. Ja rukul ja quexic' nc'axaxi cani' rukul jule' careta pro q'uiy ja careta ja chararan cumal jule' quiej tok c'amc'ol canim nebe pa ch'a'oj.

10 Chakaja' c'o quejey cani' quejey sina'y in c'oli ja quiti'obal chutza'm ja quejey in jari' nquecoj ja nquibanbej pokon chique ja winak tre ja jo'o' ic'.

11 In c'o jun ángel ocnak rey pa quewi', jari' ja ritzel ángel ja c'a c'a nat c'o wi' xe' ulew chipan ja nimlaj k'ekumal. Ja rubi' nbix tre ja ángel chipan ja tzobal hebreo, Abadón ne'xi, ja c'a pa griego, Apolión ne'xi.

12 Camic k'axi ja nabey rpokonal ja ni lawulo', tatz'ata' mpe' le' c'o chi na ca'i' ja penak.

13 Jun chic ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal c'o jun kulaj xinc'waxaj xelto chicojol ja quiji' uc'a' ja cojon tre ja raltar ja oro ocnak ja c'o chwach Dios.

14 Ja kulaj quewa' xbij tre ja ángel ja xulani ja trompeta ri': —Ja re quiji' ángel ja reximtal chuchi' ja nimlaj binelya' rbina'an Eufrates que'aquira', ne' tre.

15 In queri' xuban xeruquir ja quiji' ángel. Ja Dios arja' ni rchominto wi' nak hora, nak k'ij, nak ic' in nak juna' ja nequ̱ir wi' ja quiji' ángel chi nebe nequicamsaj jun tercera parte chique ja winak.

16 Ec'o c'a jun nimlaj ejército etz'ubul chiquij tak quiej pro congana e q'uiy ja soldado, xenc'waxaj e jaru', e ca'i' ciento mil chi jun mil.

17 Ja quiej xec'u̱t chinwach in ja retz'ubul chiquij c'oli quicojon ja nquitobej rwaquec'u'x. Ja to'bal rwaquec'u'x ja rcoloril oxi' rwach, jun quiak cani' rcoloril k'ak' in jun chic azul cani' rcoloril ja rabaj zafiro in jun chic k'en cani' rcoloril azufre. Ja quewi' ja quiej cani' quewi' cój in oxi' rwach ja nelto pa quechi', k'ak', sib in azufre.

18 Ja c'awa' oxi' rwach ja rpokonal ja xecamsbexi ja tercera parte chique ja winak, k'ak', sib in azufre ja nelto pa quechi' ja quiej.

19 Como ja quiej ca'i' c'o wi' ja poder
ja c'o chique, pa quechi' in quejey.
Ja quejey queri' rbanic cani' rbanic
jun cumatz tok natruti'. Ja ca'i' ri' ja
c'o chique ja c'ari' nquibanbej pokon
chique ja winak.
20 Ja c'a jule' chic winak ja ma xe-
camsax ta rmal awa' ja roxi' rwach
rpokonal ri' eje'e' nixtac'a queq'uex
ta jutz'it quina'oj queya' can ta ja
banoj cachbal tak winak owi rachbal
tak nakun. In nixtac'a queya' can ta
ja ya'oj quek'ij ja demonio in nixtac'a
queya' can ta ja ya'oj quek'ij cachbal
tak winak in rachbal tak nakun ja
oro ocnak owi plata owi bronce owi
abaj owi che' pro como xa e cachbal
xa chewi' tok maqueca'yi nixtac'a
nquic'axaj ta ja nbix chique in nix-
tac'a nebin ta jutz'it.
21 In chakaja' ja winak ma xqueya'
can ta ja banoj camíc in ma xqueya'
can ta ja banoj tak samaj quixin
aj'itza' in ma xqueya' can ta ja banoj
il mac ja rachi'i' cuq'uin ixoki' in
nixtac'a banoj alak' ta queya' can ta
chakaja'.

10

1 C'o chi na c'a jun ángel xintz'at
congana rchok'ak', arja' ntajini nka-
jto chila' chicaj, c'opi chipan jule'
sutz' in c'o jun xconk'a' parwi'. Ja
nca'yi ja rpalaj cani' nca'y k'ij in ja
rkan cani' k'ak' ocnak.
2 In c'o jun ti libro jakali rc'an pa
ruk'a'. Ja c'a rkan ja riquik'a' jari'
xuya' parwi' mar, ja c'a rxcon jari'
xuya' parwi' ja rwach'ulew.
3 Xurak ruchi' pro congana fuerte
ja rukul cani' rukul jun cój tok nurak
ruchi'. Ja c'a tok xurak ruchi' ja ángel
c'ac'ari' tzijoni ja wuku' quiakolijay.
4 Ja c'a tok tzuri tzij rmal ja wuku'
quiakolijay anin laj xintz'ibaj ja xbij
pro c'o jun kulaj xinc'waxaj penak
chila' chicaj quewa' xbij chwe ri': —
Tac'olo' pan awi' pan awanma ja xbij
ja wuku' quiakolijay, ma tak'alasaj ta
in ma tatz'ibaj ta, ne' chwe.
5 Ja c'a ángel ja xintz'at ja rya'on jun
rkan parwi' mar in jun rya'on parwi'
rwach'ulew arja' xuyic nojoj ruk'a'
chicaj
6 in xuban jun juramento pa rubi'
ja Dios. Jari' Dios ja ni mta wi' camíc
trij, arja' winakarsyon ja caj in no-
jel ja rc'an in arja' winakarsyon ja
rwach'ulew in nojel ja rc'an in arja'
winakarsyon ja mar in nojel ja c'o
chipan chakaja'. Quewa' ja jura-
mento ja xuban ja ángel ri': —Ja Dios
arja' matuya' chic tiempo tre ja nim-
laj juicio
7 pro nutakto chanim. Ja c'a tok
xterila' ja k'ij tok nc'axaxi rukul ja
trompeta ja xtixulax rmal ja q'uisbal
ángel tokoc'ari' xtik'alajini nojelal ja
rchominto ja Dios ja rawatali nabey,
xtibantaj cumplir nojelal ja cani' xbij
can chique ja profeta ja rajsamajela'
rxin. Queri' xbij ja ángel.
8 Ja c'a kulaj ja xinc'waxaj ja pe-
nak chila' chicaj arja' tzijon chic jutij
wq'uin in quewa' xbij chic chwe ri':
—Camic jat, jac'ama' ja libro ja c'o pa
ruk'a' ja ángel ja c'o jun rkan rya'on
parwi' mar in jun rya'on parwi' ja
rwach'ulew, ne' chwe.
9 In queri' xinban, xinbe ruq'uin
ja ángel, xinbij tre chi nuya' chwe
ja libro in quewa' xbij chwe ri': —
Tac'ama' ja libro in tatija'. Ja c'a tok
xtitijtaj amwal congana c'ay xtuna'
apan rmal pro ja pan achi' jari' con-
gana qui' nuna' cani' raxcab natij, ne'
chwe.
10 C'ac'ari' xinc'am ja ti libro tre in
xintij. Ja c'a tok tijtaj mwal ja pa
nuchi' congana qui' xuna' cani' rax-
cab xintij pro ja nupan jari' congana
c'ay xuna'.
11 In xbij chwe chi: —Atat, rjawaxic
chi namaj chic jutij rbixic ja maja'n
tibantaji. Cani' chique ja tinamit
je'e q'uiy quewach ja naya' na rbixic
chique ja xtiqueban na in cani'
chique nación je'e in cani' chique ja
netzijon pa tak tzobal je'e in cani'
chique rey, ne' chwe.

11

1 C'ac'ari' c'o jun aj jach chwe cani'
jun che' etbal in quewa' bix chwe ri':

—Catyictaji in tawetaj ja templo xin Dios, tawetaj ja raltar in que'awetaj chakaja' ja rec'o chipan ja templo ja quimajon rya'ic ruk'ij ja Dios.

2 Pro ja rwajay ja c'o chwach ja templo jari' ma tawetaj ta como jari' jachon pa quek'a' ja ma e aj Israel ta in ja reje'e' cuarentidós ic' neq'ueje' chwach ja santilaj tinamit xin Dios in nquepak' chi cakan.

3 Ja c'a ranin ec'o ca'i' testigo wxin nya' na chique chi nqueya' rbixic ja ntzobal, jun mil doscientos sesenta k'ij ja nqueya' rbixic in eje'e' quicojon jule' tziak banbal bis. Queri' ja bix chwe.

4 Ja ca'i' testigo eje'e' e junan ruq'uin ja ca'i' che' olivo ja pa'l chwach ja Rajaw ja rwach'ulew in e junan ruq'uin ja ca'i' candelero ja pa'l chwach chakaja'.

5 Ja ca'i' testigo xa nak ta ncajo' nebano pokon chique eje'e' c'o k'ak' nelto pa quechi' jari' nequic'atsbej ja netzelan quixin. Xa nak ta ncajo' nebano pokon chique queri' nbạn na chique k'ak' necamsbexi.

6 Eje'e' c'o quek'a' tre ja caj chi nquitz'apij utzc'a chi mta jab nkaji. Jaru' pa tiempo nqueya' rbixic ja rtzobal Dios ni c'o wi' quek'a' tre chi nqueban queri'. In chakaja' c'o quek'a' tre ja ya' je'e chi nqueyoj, noc quic', in c'o quek'a' tre ja rwach'ulew chi nojel rwach yobilal nquecoj chwach. Queri' nqueban, xa ba jaru' ta mul ncajo' nqueban necowini nqueban.

7 Ja ca'i' testigo tok xtitz'akati ja tiempo rxin ja testigo'il ja nqueya' ja c'a ritzel chicop nelto in nch'ojin cuq'uin. Ja ritzel chicop jari' ja nelto chipan ja lugar ja c'a c'a nat c'o wi' xe' ulew chipan ja k'ekumal, arja' xticowin chiquij xquercamsaj.

8 Ja c'a quicuerpo npune' pa bey chipan ja nimlaj tinamit ja bar camsax wi' ja kajaw Jesucristo chwa cruz. Jari' tinamit nc'ambex tzij ruq'uin ja ca'i' tinamit Sodoma in Egipto.

9 Oxi' k'ij in nic'aj ec'oli winak chaka nquetz'at ja cuerpo. Eje'e' ri' winak epenak pa tak tinamit je'e in pa tak tribu je'e, netzijon pa tak tzobal je'e in epenak pa tak nación je'e. Chaka nquetz'at ja cuerpo, matiqueya' lugar tre chi xtimuk ta.

10 Ja rec'o chwach'ulew eje'e' congana nequicoti rmal ja xecamsaxi ja ca'i' testigo, nqueban nmak'ij rmal in nqueya' regalo chibil tak qui'. Queri' xtiqueban como ja ca'i' profeta congana pokon quibanon chique ja rec'o chwach'ulew.

11 Ja c'a tok tz'akat oxi' k'ij in nic'aj xoqui ja rEspíritu Santo chique ja ca'i' testigo, jun Espíritu ja nyowi c'aslemal ja takonto rmal ja Dios. C'ac'ari' yataj chique chi xepe'i in ja xetz'ato quixin congana quixbej qui' cumal.

12 C'o c'a jun nimlaj kulaj quic'axaj penak chila' chicaj, quewa' xbij chique ja ca'i' testigo ri': —Quixjote'to wawe', ne' chique. In xejote' chila' chicaj, xec'amarel rmal jule' sutz' pro ni chiquewach ja netzelan quixin tok queban queri'.

13 Ni jari' hora c'o jun nimlaj cubarkan xuban in jun décima parte tre ja tinamit be chi tok'ulew rmal. In e wuku' mil ja xecam rmal ja cubarkan. Ja c'a jule' chic congana quixbej qui' in quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios ja c'o chila' chicaj.

14 Camic k'axi ja rucab rpokonal ja ni lawulo', tatz'ata' mpe' le' c'o chi na jun penak.

* * * * * * * * * *

15 Jun chic ángel xulaj ja rtrompeta. Ja c'a tok xultaj rmal c'o jule' nimak tak kulaj c'axaxi chila' chicaj, quewa' nbij ri': —Ja gobierno je'e ja c'o chwach'ulew, camic ocnak pa ruk'a' ja kajaw Dios in pa ruk'a' ja Cristo ja rcha'on. Camic arja' nbano mandar como Rey in ni nuban wi' mandar camic, chwak in chijutij, ne'e.

16 Ja c'a veinticuatro anciano ja retz'ubuloc chwach ja Dios chipan ja quitrono eje'e' xexuque'e in quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios

17 in quewa' quibij tre ri': —Kajaw Dios, atat ni majun poder ja maquita

c'o pan ak'a', atat nij at c'o wi' camic,
nij atc'o wi' ojer in nij atc'o wi' chwak,
cabij in chijutij. Camic nkamaltioxij
chawe chi xacoj ja nimlaj poder ja
c'o pan ak'a' in atat chic ja natbano
mandar como Rey.
18 Ja nación je'e congana yictaj
quiyewal chawij pro ja camic xur-
wila' ja k'ij chi atat yictaj awayewal
chiquij. Camic xurwila' ja k'ij chi
nk'ẹt tzij chiquij ja camnaki' in xur-
wila' ja k'ij ja nyataj wi' ja rtojbalil
chique ja rajsamajela' awxin cani'
chique ja profeta in cani' chique ja
jule' chic tinamit awxin, cani' chique
canojelal ja nqueban respetar ja rabi'
chi nimak quek'ij chi ma nimak ta
quek'ij. Camic xurwila' ja k'ij chi ja
neyojo rxin ja rwach'ulew neyojtaj
eje'e' chakaja'. Queri' ja quibij tre.
19 C'ac'ari' jake'e' ja templo xin Dios
chila' chicaj in c'oli ja caxa tz'attaj
chipan ja xin chominem. In con-
gana k'ak' nuq'uiak ri', c'o je'e ku-
laj nc'axaxi fuerte rukul, c'o jule'
quiakolijay xuban, xuban cubarkan
in nimak tak sakboch kajto.

12

1 C'o c'a ja winakari chila' chicaj ja
congana c'asc'o'i xintz'at, c'o jun ixok
congana ruch'a' cani' k'ij rwekben ri',
ja c'a ic' ocnak rpalibal in c'o jun
corona rcojon pa rwi' rc'an cablajuj
ch'umil.
2 In ja rixok arja' yawa' chic, con-
gana nurak ruchi' como arja' majtaj-
nak rmal ja rti'obal jun ti ral ja xajalal
maja'n tiq'ueje'e.
3 In c'o chi na jun retal ja winakari
chila' chicaj, chaka jalal tok winakar
jun nimlaj chicop, jun itzel chicop
bina'an tre dragón, quiak rij, wuku'
rwi' in lajuj ruc'a'. Ja jujun rwi' jujun
corona rcojon tre.
4 Ja ch'umil ja rec'o chicaj ja ter-
cera parte chique xekajsaxto rmal
ja dragón, rujey xucoj chi quika-
jsaxic, xerkajsajto chwach'ulew. Ja
c'a dragón arja' xpaba' ri' chwach ja
rixok ja xajalal maja'n tiq'ueje' jun ti
ral, queri' xuban utzc'a tok xtiq'ueje'e
ja tac'al chanim nutij.
5 Ja c'a rixok q'ueje'e ti ral tala'. Ja
ral ja rixok arja' c'o jun nimlaj poder
q'ueje' pa ruk'a' ja nucoj chiquij cano-
jelal ja winak xa nak ta nación ec'o
wi' chi cow nerchapbej in nerbanbej
mandar. Chaka jalal tok yataj tre ja
ral chi jote' chila' chicaj ja bar tz'ubul
wi' ja Dios chipan ja rtrono.
6 Ja c'a rixok arja' xanmaji, be
chipan ja lugar ja bar kas talan wi'
in chipan ari' lugar c'o jun rlugar
ja rixok chomin rmal ja Dios in tri'
nbạn wi' cuenta tre jun mil doscien-
tos sesenta k'ij.
7 C'o c'a jun nimlaj ch'a'oj ja ban-
taji chila' chicaj. Ja Miguel e rachbil
ja rach tak ángel nech'ojin ruq'uin ja
dragón. Ja c'a dragón e rachbil ja
ritzel tak ángel ja rec'o ruq'uin eje'e'
xech'ojini
8 pro xech'aqui in ma xyataj chi ta
lugar chique chi xeq'ueje' chi ta chila'
chicaj.
9 Ja c'a nimlaj dragón arja'
ch'akixto. Jari' dragón arja' ja rojer
cumatz ja nbix tre chi Diablo in c'o
jun chic rubi' nbix tre, Satanás ne'xi,
arja' ja nbano engañar quixin cano-
jel ja winak ja rec'o chwach'ulew.
Ch'akixto chwach ja rwach'ulew e
rachbil ja ritzel tak ángel rxin.
10 In c'o jun kulaj xinc'waxaj chila'
chicaj fuerte rukul, quewa' nbij ri':
—Camic xurwila' ja k'ij chi ja tota-
jem xin Dios nyataj chique winak in
ntz'attaji ja nimlaj poder ja c'o pa
ruk'a', xurwila' ja k'ij chi noqui ja go-
bierno rxin in nujach nojel pa ruk'a'
ja Cristo ja rcha'on. Queri' ja bantaji
como ch'akixto ja Diablo ja nbini ja
quil ja kach'alal tre ja Dios como arja'
chi pa k'ij chi chak'a' ni rmajonto wi'
quitzujuxic chwach ja Dios.
11 Pro ja reje'e' quech'ec ja Diablo,
ja quich'ecbej rxin jari' ja rquiq'uel ja
Carnelo in chakaja' ja testigo'il queya'
tre ja Jesucristo in ma xquipokonaj ta
queya' qui' pa camíc rmal.
12 Camic congana qui'il ja chila'
chicaj, quixquicot c'a ja rixc'o chila'.

Pro congana lawulo' chewe ja rixc'o chwach'ulew in ja rixc'o parwi' mar como ja camic kajnakto ja Diablo checojol in congana yictajnak ja ryewal como arja' rotak chi xa ma jaru' tiempo ta nyataj tre chi nq'ueje' chwach'ulew. Queri' xbij ja kulaj.

13 Ja c'a dragón tok xutz'at chi ch'akixto chwach ja rwach'ulew arja' xumaj rsaluxic ja rixok ja q'ueje' ti ral tala' chi nuban pokon tre.

14 Ja c'a rixok yataj tre ja ca'i' ruxic' jun nimlaj águila utzc'a chi nrupupi, nanmaj chwach ja cumatz, nbe chipan ja lugar ja bar kas talan wi' chi nekaj chipan ja rlugar ja bar nbạn wi' cuenta in tri' nbạn wi' cuenta oxi' juna' in nic'aj.

15 Ja c'a cumatz xlasajto jule' ya' pa ruchi' cani' binelya', queri' xuban utzc'a ja ya' nbe, nuc'amel ja rixok.

16 Pro ja rwach'ulew xuto' ja rixok, ja xuban, jaktaj jun jul, ja c'a binelya' kaj chipan, ja xelto pa ruchi' ja dragón.

17-18 Ja c'a dragón congana pi ryewal trij ja rixok, be chi nerbana' ch'a'oj cuq'uin ja jule' chic ral ja rixok, eje'e' ri' ja nquinimaj ja mandamiento rxin ja Dios in nqueya' testigo'il tre ja Jesucristo.

13

1 Anin xinpe'e chi' mar pa snayi', c'o chi na jun itzel chicop xintz'at, ntajini nelto pa mar, wuku' rwi' in lajuj ruc'a'. Ja jujun ruc'a' jujun corona rc'an. Ja jujun rwi' jujun bi'aj rc'an, ja c'a bi'aj xa ofensa rc'amonto tre ja Dios.

2 Ja ritzel chicop xintz'at cani' rbanic jun balam pro ja rkan cani' rkan oso in ja rwarey cani' rwarey cój. Ja c'a dragón, ja poder ja c'o pa ruk'a' in ja rtrono jari' xujach tre ja ritzel chicop in congana nim ja k'etbaltzij xujach tre chakaja'.

3 Ja c'a ritzel chicop, ja wuku' rwi' c'o jun tre ja rwi' soctajnak, ja xintz'at anin rc'amonto camíc tre. Pro jari' soctajic tzuri. Ja c'a winak congana c'asc'o'i quetz'at pro ni canojelal in xetre'el trij.

4 Xexuque' chwach ja dragón rumac ja nimlaj poder ja rjachon tre ja ritzel chicop. In xexuque' chwach ja ritzel chicop chakaja' in quewa' nquibij tre ri': —Ja chicop mta bar ta tri' xtikajunsaj chi ta wi' in majun nak ta ncowin ta trij, xeche' tre.

5 Ja c'a ritzel chicop ya' lugar tre chi nbij jule' nimak tak tzij ja nyabej ruk'ij ruyon in ja tzij nbij congana itzel nc'axaxi in ya' lugar tre chi cuarentidós ic' noc pa ruk'a' ja k'etbaltzij.

6 Ja tzij ja nbij xa ofensa rc'amonto tre ja Dios, xa ruyon ncanoj kaj rubi' pro ja rubi' ja ncanoj xa ruyon Dios yatal tre chi queri' nbix tre, xa ofensa rc'amonto tre ja rochoch Dios, xa ofensa rc'amonto chique ja rec'o chila' chicaj.

7 In ya' lugar tre chakaja' chi ch'ojin cuq'uin ja tinamit xin Dios, ya' lugar tre chi arja' cowin chiquij xercamsaj. In yataj tre chakaja' chi ne'oc pa ruk'a' canojelal ja winak xa nak ta tribu ec'o wi', xa nak ta tinamit ec'o wi', xa nak ta tzobal netzijon wi' in xa nak ta nación ec'o wi'.

8 In canojel ja rec'o chwach'ulew xexuque' chwach, queri' queban canojel ja mta quebi' tz'ibtal chipan ja libro ja bar tz'ibtal wi' quebi' ja yatajnak chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Jari' libro rxin ja Carnelo ja xoc jun sacrificio, ja camsaxi, in tok maja'n titz'ucarsaxi ja rwach'ulew ni chominto chi wi' tri' chi queri' nbạn tre.

9 Ja c'o quixquin tiquic'axaj c'a ja nbij awa' jun tzij ri'.

10 Ja nechapo quixin ja winak chi nequecoj preso pa quek'a' jari' nechạp chic eje'e' chakaja', ne'oc na preso. Ja re cojol tak espada chi quicamsaxic ja winak jari' necamsax chic eje'e' chakaja' tza'n tak espada. Wawe' c'a nkatz'at wi' chi ja tinamit xin Dios rjawaxic chi nquecoch' quewach chipan ja rpokonal, rjawaxic chi ni nyuke' wi' quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo.

11 C'ac'ari' c'o chi na jun itzel chicop
xintz'at, ntajini nelto pan ulew. Ja c'a
chicop c'o ca'i' ruc'a' cani' ruc'a' jun
carnelo in ja ntzijoni cani' ntzijon jun
dragón.
12 Jawa' chicop ri' congana nim
ja k'etbaltzij jach pa ruk'a' rmal ja
jun chic itzel chicop in ni chwach
tok nucoj ja rautoridad. Nojel ja
k'etbaltzij ja c'o pa ruk'a' ja jun chic
itzel chicop ya' lugar trewa' ja jun
chicop ri' chi nucoj. Arja' puersa
nuban chique canojel ja winak ja
rec'o chwach'ulew chi nexuque'
chwach ja jun chic itzel chicop ja
c'o jun soctajic xkajbej ja rc'amonto
camíc tre pro tzuri, ma xcam ta.
13 In chakaja' nuban nimak tak mi-
lagro, c'o nari' nuban, nkajto k'ak'
rmal chicaj pro ni chiquewach winak
tok nuban queri'.
14 In xa neruban engañar ja winak
ja rec'o chwach'ulew. Ja c'a nerban-
bej engañar jari' ja milagro nuban
je'e ja yatajnak tre chi nuban pro ni
chwach ja jun chic itzel chicop tok
nuban. In neruban mandar ja winak
ja rec'o chwach'ulew chi nqueban
rachbal ja jun chic itzel chicop ja soc-
tajnak tza'n espada nabey pro c'ase'e.
15 In yataj tre chi cowini xuya' rx-
ulanbal ja rachbal ja jun chic itzel
chicop in cowini ja rachbal tzijoni chi
nuya' orden chi necamsaxi ja winak
ja maquexuque' chwach ja rachbal ja
jun chic itzel chicop.
16 In chakaja' neruban mandar
canojel ja winak chi ncōj quetal chi
quek'a' ja quiquik'a' owi chi quipalaj,
pro ni canojelal ja winak nbān queri'
chique wi e nimak tak winak owi
mani, wi e biyoma' owi xa e tak
meba'i', wi e libre owi xa ec'ayin pa
quek'a' winak.
17 Queri' ja nbantaji, ja winak wi
mta quetal cojon chique rmal ja
chicop jari' matiya' lugar chique chi
nqueban lok'oninem nixtac'a nyā' ta
lugar chique chakaja' chi nqueban
c'ayinem. Ja retal ja ncōj chique ja
winak jari' ja rubi' ja chicop owi ja
número rxin ja rubi'.
18 Jawa' wari' rjawaxic chi nawasaj
ana'oj trij. Ja c'o rna'oj tilasaj c'a
rna'oj trij ja número rxin ja chicop
como ja rnumero'il jari' número xin
winak in quewa' ja número ri', waki'
ciento sesentiséis.

14

1 In c'a c'o na más ja xintz'at, chaka
jalal tok xintz'at ja Carnelo, arja' pa'l
parwi' ja jayu' ja bina'an tre Sión
e rachbil jun ciento cuarenticuatro
mil winak. Eje'e' ri' winak c'o jun
quetal tz'ibtal chi quipalaj, ja quetal
jari' rubi' ja Carnelo in rubi' ja Rtata'
chakaja'.
2 In c'o jun kulaj xinc'waxaj penak
chila' chicaj in ja rukul ja nc'axaxi
congana nim cani' jule' ya' nrojoji in
cani' rukul jun quiakolijay. Ja kulaj
xinc'waxaj cani' quekul jule' winak ja
netajini nqueban arpa,
3 quimajon rbixaxic jun c'ac'a bix.
Ja lugar ja bar nebixanoc wi', chwach
ja trono rxin ja Dios in chiquewach
ja re quiji' in chiquewach ja ran-
ciano. Majun nak chi ta xecowin ta
xe'otakin ta ja c'ac'a bix ja quibixaj,
xa queyon ja jun ciento cuarenticu-
atro mil winak xe'otakini, eje'e' ri' ja
xelok'i xetotaji chiquicojol ja winak
ja rec'o chwach'ulew.
4 Eje'e' ri' ja ma emacunnak ta
cuq'uin ixoki' como eje'e' ch'ajch'oj ja
quic'aslemal. Eje'e' ja ni netre' wi'
trij ja Carnelo xa bar ta tri' nbe wi'.
Xelok'i xetotaji chiquicojol ja winak,
e'ocnak e cani' nabey tak cosecha ja
ntzujux tre ja Dios in tre ja Carnelo.
5 Eje'e' ni mta wi' jun tz'akoj tzij
nqueban, ni majun nak ta nechap-
bexi, epa'loc chwach ja trono rxin ja
Dios.

* * * * * * * * * *

6 C'o chi c'a jun ja ángel xintz'at
mero pa nc'aj caj nrupup wi', arja'
rc'amonto ja utzlaj tzij xin Jesu-
cristo ja mta q'uisic trij chi nuya'
rbixic chique ja winak ja rec'o
chwach'ulew, nuya' rbixic chique xa
nak ta nación ec'o wi', xa nak ta tribu

ec'o wi', xa nak ta tzobal netzijon wi'
in xa nak ta tinamit ec'o wi',
7 cow tzijoni in quewa' nbij chique
ri': —Texbej ewi' chwach ja Dios in
teya'a' ruk'ij como xurwila' ja hora
chi nutakto ja nimlaj juicio. Chwach
Dios quixxuque' wi' como arja'
winakarsyon ja caj in rwach'ulew,
arja' winakarsyon ja mar in tz'uquel
tak ya', ne'e.

8 In pi chic jun ja ángel quewa'
nbij ri': —Kaji ja nimlaj tinamit Ba-
bilonia, yojtaji. Queri' rbanon ja
Babilonia como arja' cani' jun itzel
ixok xa xeruban engañar ja winak ja
rec'o nojel tak nación, puersa xuban
chique chi junwi' yuke' wi' quec'u'x,
ma ruq'uin ta ja Dios ja katzij chi Dios
in ja Dios arja' pi ryewal chiquij rmal,
ne'e.

9 In pi chic jun ja ángel, cow tzi-
joni in quewa' nbij ri': —Xa nak ta
ja nexuque' chwach ja ritzel chicop
in chwach ja rachbal in wi nqueya'
lugar tre chi ncoj quetal chi quipalaj
owi chi quek'a',
10 eje'e' congana lawulo' nban
chique, npi ryewal ja Dios chiquij
pro ni ma jutz'it ja ryewal ja maquita
nucoj chiquij. Congana nquetij na
rpokonal pa k'ak', c'oli cani' k'ol
rmajon c'atem neq'ueje' chipan pro
ni chiquewach ja santilaj ángel in
chwach ja Carnelo tok xtiban queri'
chique.
11 Congana sib neli chipan ja lugar
ja bar nquetij wi' rpokonal. Ja c'a
sib njote'e njote'e, ni mta wi' q'uisic
trij. Nixtac'a nexula'n ta jutz'it, chi
pa k'ij chi chak'a' nij ec'o wi' chipan
ja rpokonal. Queri' c'a nban chique
ja winak ja nexuque' chwach ja ritzel
chicop in chwach ja rachbal chakaja'
in chique canojel xa nak ta ja neyo'
lugar tre chi ncoj chique ja retal rubi'
ja ritzel chicop.
12 Wawe' nkatz'at wi' chi ja tinamit
xin Dios ja ni nquinimaj wi' ja rman-
damiento in ni yukul wi' quec'u'x
ruq'uin ja Jesucristo eje'e' congana
nc'atzin chique ja quipaciencia chi
nquecoch' quewach chipan ja penak
chiquij.
13 In c'o jun kulaj xinc'waxaj pe-
nak chila' chicaj quewa' xbij chwe
ri': —Tatz'ibaj ja xtinbij chawe ri', tre
ja tiempo ja numajel camic congana
qui'il chique ja winak ja necami ja tok
xa jun quibanon ruq'uin ja kajaw Je-
sucristo tok necami, ne' chwe. —Jari'
ni katzij wi', ne'e ja rEspíritu Santo,
—como eje'e' mchita cosic nqueban,
nexula'n tre ja quisamaj, ja c'a obra
ja quibanonto nyataj na chique ja rto-
jbalil ja bar xque'ekaj wi', ne'e.

* * * * * * * * * *

14 In c'a c'o na más xintz'at, chaka
jalal tok xintz'at jule' sutz' sak in
c'o jun tz'ubul parwi', ja nca'yi cani'
nca'yi ja Ralc'walaxel ja xoc alaxic
cuq'uin ja winak. Arja' c'o jun corona
rcojon puro oro ocnak in c'o jun woso
rc'an congana is rutza'm.
15 C'o chi c'a jun ja ángel xelto
chipan ja templo, arja' nurak ruchi'
trij ja tz'ubul parwi' sutz' in xbij tre
chi nerumol ja winak ja cani' nban
tre cosecha tok nmol ruchi', quewa'
xbij tre ri': —Ja woso awc'an tacojo'
chi rbanic ja cosecha como xurwila'
ja hora chi nbani ja cosecha como ja
tijco'm ja c'o chwach'ulew k'en chic,
ne' tre.
16 In queri' xuban ja tz'ubul parwi'
sutz', arja' xumaj rcojic ja woso
chwach'ulew in ja cosecha rxin ja
rwach'ulew mol ruchi'.
17 In c'o chic jun ja ángel xelto
chipan ja templo ja c'o chila' chicaj,
arja' chakaja' rc'an jun woso congana
is rutza'm.
18 In c'o chic jun ja ángel xelto ja
bar c'o wi' ja raltar, arja' c'o ruk'a'
tre ja k'ak' ja c'o parwi' altar. Arja'
nurak ruchi' trij ja jun chic ángel ja
rc'an ja woso ja congana is rutza'm
in xbij tre chi nerumol ja winak ja
xtikajpi rpokonal chiquij ja nutakto
ja Dios, quewa' xbij tre ri': —Ja woso
awc'an tacojo' chi rbanic cosechar ja
uva ja c'o chwach'ulew como ja uva
k'en chic, ne' tre.

19 In queri' xuban ja ángel, xucoj ja woso chwach'ulew, xumol ruchi' ja uva. Ja c'a uva xuq'uiak chipan ja nimlaj lugar ja bar npak' wi' chakan cumal winak chi rlasaxic ja riya'l jari' nc'ambej tzij tre ja ryewal ja Dios ja xtikaj chiquij ja winak.

20 Ja lugar ja bar pak' wi' ja uva chakan, chinakaj ja tinamit, ma chipan ta. Congana jun nimlaj quic' xelto ja bar pak' wi' ja uva chakan in ja quic' congana jun nimlaj pos xuban, tok nkaj jun quiej chipan c'a tri' nekaj wi' tre ja bar ocnak wi' freno tre in ja rime' wi' c'o la oxi' ciento kilómetro xuc'am.

15

1 In c'o chic jun xintz'at ja c'o chila' chicaj ja congana c'asc'o'i xintz'at. Ec'o wuku' ángel xenutz'at, wuku' rwach ja rpokonal c'o pa quek'a', jari' ja q'uisbal tak rpokonal. Jawa' wuku' rwach rpokonal ri' ja tok noc'owi k'ax c'ari' ja ryewal Dios, mchita, chewi' ja tok nbix q'uisbal tak rpokonal tre.

2 In c'oli xintz'at cani' jun mar ja vidrio ocnak in cani' k'ak' ryujun ri' ruq'uin. In xenutz'at ja winak ja xech'ocmaji ja ma xban ta cowinem chiquij rmal ja ritzel chicop in ma xexuque' ta chwach ja rachbal in ma xqueya' ta lugar tre chi ncoji ja retal chique in nixtac'a ja número rxin ja rubi' coj ta chique chakaja', eje'e' epa'l chuchi' ja mar ja vidrio ocnak, cuc'an ja arpa xin Dios.

3 Eje'e' quimajon rbixaxic ja bix rxin ja Moisés ja rajsamajel rxin ja Dios in ja bix rxin ja Carnelo chakaja', quewa' nquibij ri': —Kajaw Dios, janila ja poder c'ol awq'uin, ni majun ja maquita natcowini naban, ja samaj naban je'e congana nimak ruk'ij in congana c'asc'o'i ntz'ati. Atat at Rey quixin ja ratinamit, nojel ja naban ni rubey wi' in ni katzij wi' chakaja'.

4 Kajaw ¿nak ta c'a ja maquita nquixbej qui' chawach? ¿Nak ta c'a ja maquita lok' xtiquena' abi'? Como xa ayon atat ja ni majun ja maquita ch'ajch'oj tre ja rana'oj. In ja winak ja rec'o nojel tak nación eje'e' nepi na, ne'urxuque' chawach. Queri' xtiqueban como nojel ja rabanon bien k'alaj chi ni rubey wi'. Queri' ja bix nquibixaj.

5 Ja c'a tok tz'attaj mwal ja wari' xintz'at chic, jaktaji ja santilaj lugar ja c'o chila' chicaj ja mero templo xin Dios.

6 Ja wuku' ángel ja c'o wuku' rwach rpokonal pa quek'a' eje'e' xe'elto chipan ja santilaj lugar. Ja quitziak quicojon lino rubi', bien ch'ajch'oj, congana nraproti in c'o jujun ximbal quicojon chwaquec'u'x oro ocnak.

7 Pi jun chique ja re quiji', xujach jujun vaso chique ja wuku' ángel oro ocnak. Ja c'a vaso nojnak ryewal ja Dios chipan, jari' Dios ja ni mta wi' camíc trij.

8 Ja c'a santilaj lugar ni noj sib chipan, queri' xuban rumac ruch'a' ja Dios janila nch'a'an chipan ja santilaj lugar in rumac chakaja' ja nimlaj poder ja c'o ruq'uin. Ni majun winak cowin ta xoc ta chipan ja santilaj lugar, c'a tokori' ne'oc chipan ja tok noc'owi ja wuku' rwach rpokonal ja c'o pa quek'a' ja wuku' ángel.

16

1 In c'o jun kulaj xinc'waxaj congana nim, penak chipan ja santilaj lugar in quewa' xbij chique ja wuku' ángel ri': —Jix, tec'ama'el ja wuku' vaso ewc'an ja nojnak ryewal Dios chipan, jetixa' chwach ja rwach'ulew.

2 Be ja nabey ángel, xertixa' chwach ja rwach'ulew ja vaso ja c'o ryewal Dios chipan. Ja c'a winak ja cojon retal ja ritzel chicop chique ja nexuque' chwach ja rachbal eje'e' winakar jule' itzel tak ch'a'c chiquij, congana ruquiy.

3 In jun chic ángel ja vaso rc'an, ja c'o chipan jari' xutix chipan ja mar. Ja c'a mar xoqui cani' quic' rmal cani' rquiq'uel jun camnak in xa nak ta ja rec'o chipan ja mar xecami pro ni canojelal.

4 In jun chic ángel ja vaso rc'an, ja
c'o chipan jari' xutix chipan ja binel
tak ya' in chipan ja tz'uquel tak ya'
chakaja'. Ja c'a ya' xoc quic' rmal.
5 Ja ángel rxin ja ya' c'oli xbij tre ja
Dios xinc'waxaj quewari': —wajaw,
atat ni majutij ja maquita atc'oli,
atc'oli camic in nij atc'o wi' ojer
chakaja'. Atat ni rubey wi' ja c'a xa-
ban ri'.
6 Queri' nbij chawe como ja winak
eje'e' quetix quiquiq'uel ja profeta
awxin, xequicamsaj in queri' que-
ban chique jule' chic tinamit awxin
chakaja'. Pro ja c'a camic xaya'
rjil rc'axel chique, ja ya' xacoj quic'
chiquewach in jari' nquetij camic in
jari' ni yatal wi' chiquij chi queri' ban
chique, ne'e ja ángel.
7 In c'o chic jun kulaj xinc'waxaj,
ni tri' nelto wi' ja bar c'o wi' ja ral-
tar, quewa' nbij ri': —Queri' wajaw
Dios, atat at jun Dios ja ni majun
poder ja maquita c'o pan ak'a', no-
jel ja rpokonal natakto niquirwari' ja
cani' abinto in ni rubey wi' chakaja',
ne'e.
8 In jun chic ángel ja vaso rc'an,
ja c'o chipan jari' xutix trij ja k'ij.
Ja c'a k'ij yataj tre chi janila pi más
rchok'ak', lawulo' xuban chique ja
winak tre ja c'atan.
9 Ja c'atan congana lawulo', xec'ati
ja winak rmal. Ja c'a winak eje'e'
quemaj rbixic jule' tzij ja xa ofensa
rc'amonto tre rubi' ja Dios pro jari'
Dios pa ruk'a' c'o wi' nojel awa' ja
rpokonal ri'. Pro eje'e' ma xqueq'uex
ta ja quina'oj, ma xqueya' ta ruk'ij ja
Dios.
10 In jun chic ángel ja vaso rc'an,
ja c'o chipan jari' xutix trij ja trono
rxin ja ritzel chicop. Xoc pa k'eku'm
nojel ja gobierno je'e ja c'o pa ruk'a'
ja ritzel chicop. Ja c'a winak eje'e'
quicach'ach'ej cak' rmal ja congana
lawulo' quibanon.
11 Quemaj rbixic jule' tzij tre ja Dios
ja xa ofensa rc'amonto tre, queri'
queban rumac ja rpokonal ja quima-
jon rtijic in rumac ja ritzel tak ch'a'c
ja c'o chiquij. Pro ni ma xqueya' can
ta wi' ja ritzelal ja quimajon rbanic.
12 In jun chic ángel ja vaso rc'an, ja
c'o chipan jari' xutix chipan ja nim-
laj binelya' rbina'an Eufrates. Ja c'a
ya' chupi, chakij rmal. Queri' xuban
ja ya' utzc'a chi ja rey ja repenak
pa tak lugar ja c'o pan oriente njak-
taj jun bey chiquewach chi nepeti
nurquibana' jun nimlaj ch'a'oj.
13 Ec'o c'a oxi' itzel tak espíritu
xenutz'at e cani' xpek. Ja ne'elto wi' ja
ritzel tak espíritu, pa ruchi' ja dragón,
pa ruchi' ja ritzel chicop in pa ruchi'
ja profeta ne'xi, pro ma katzij ta chi
profeta.
14 E itzel tak espíritu como eje'e' e
espíritu quixin demonio. Eje'e' c'o
jule' milagro nqueban, nebe cuq'uin
canojel ja rey ja rec'o chwach'ulew
ne'equimolo'. Queri' nqueban utzc'a
chi ja rey nqueban ja nimlaj ch'a'oj
ja xtibani ja tok xterila' ja nimlaj k'ij
rxin ja Dios, jari' Dios ja ni majun
poder ja maquita c'o pa ruk'a'.
15 Ja c'a Jesucristo quewa' nbij ri':
—Bien tec'waxaj, anin ninbe chic
jutij chwach'ulew, ja c'a winak c'a ja'
xtiquena' ja tok xquinekaj cuq'uin
cani' tre jun alak'om chaka jalal
tok nekaji. Congana qui'il chique
ja winak ja ni nec'asc'ot wi' in ni
ma quiya'on can ta wi' ja yukulbal
quec'u'x wq'uin utzc'a tok xquinekaj
cuq'uin ma q'uixbal ta nquena'
chinwach, ne'e.
16 In xerumol ja rey chipan jun lu-
gar bina'an tre Armagedón, jari' rubi'
nbix tre chipan ja tzobal hebreo.
17 In jun chic ángel ja vaso rc'an,
ja c'o chipan jari' xutix chicaj in c'o
jun kulaj c'axaxi congana nim, xelto
chipan ja templo ja c'o chila' chicaj,
tri' xelto wi' ja bar c'o wi' ja trono xin
Dios, quewa' xbij ri': —Camic chomta-
jnak chic chi npeti ja rpokonal pro ni
nojelal, ne'e.
18 In congana k'ak' nuq'uiak ri',
c'o je'e kulaj nc'axaxi, fuerte rukul,
c'o jule' quiakolijay xuban in xuban
jun nimlaj cubarkan pro congana
nim. Jaru' pa tiempo ja rec'oli

winak chwach'ulew ni mta wi' jun cubarkan ja queri' chi ta rbanon.
19 Ja c'a nimlaj tinamit oxi' xuban rmal ja cubarkan in ja jule' chic nimak tak tinamit ja c'o pa tak nación je'e jari' be pa tok'ulew rmal chakaja'. Ja c'a Dios arja' xurkaj tre ja nimlaj tinamit Babilonia, janila xc'otsaj ryewal trij. Ja c'a xuban, nojel ja rpokonal ja rchomarsanto chi nutakto trij ja tinamit Babilonia puersa xutij na.
20 Ja lugar je'e ja c'o pa mar ba la xoc wi', sachi, in queri' xuban ja jayu' je'e chakaja', matatz'at chic.
21 In chakaja' c'o nimak tak sakboch pi chicaj, kajpi chiquij ja winak. Ja sakboch congana ralal, ja jujun chirwach c'o la jun quintal npajoni. Ja c'a winak quemaj rbixic jule' tzij tre ja Dios ja xa ofensa rc'amonto tre. Queri' queban rumac ja rpokonal ja quetij pa ruk'a' ja sakboch como ja rpokonal más chi na lawulo'.

17

1 C'o c'a jun chique ja wuku' ángel ja cuc'an ja wuku' vaso, arja' xurkaj wq'uin in quewa' xbij chwe ri': —Catajo' wawe', anin nwajo' nc'ut chawach ja rpokonal ja nk'etbex tzij trij ja nimlaj itzel ixok ja tz'ubul parwi' tak ya' je'e pro q'uiy ja ya' rtz'ulben.
2 Jawa' ritzel ixok ri', ja rey ja rec'o chwach ja rwach'ulew eje'e' quibanon ja ritzelal ruq'uin. In chakaja' arja' rbanon ja ritzelal cuq'uin ja winak ja rec'o chwach'ulew in lawulo' quibanon rmal, cani' vino rya'on chique ek'abarnak rmal. Queri' xbij ja ángel chwe.
3 Ja c'a ranin xinq'ueje' chic pa ruk'a' ja rEspíritu Santo, xinc'amarel rmal ja ángel, xokbe chipan ja lugar ja bar kas talan wi'. Tri' xintz'at wi' jun ixok rtz'ulben jun itzel chicop quiak rij cani' rcoloril quic'. Ja c'a chicop c'o jule' bi'aj tz'ibtal trij pro congana q'uiy, jule' bi'aj ja xa ofensa rc'amonto tre ja Dios. Wuku' rwi' ja chicop in lajuj ruc'a'.
4 Ja c'a rixok arja' congana rwekon ri', rcojon jule' tziak morada in quiak cani' rcoloril quic', in c'o jule' chic rcojon ja congana nimak rjil cani' tre oro cani' tre perla in cani' tre tak abaj ja banon rbanic. Ja rixok c'o jun vaso rc'an puro oro ocnak. Jari' vaso nojnak chipan ja ritzelal ja rbanon ja rixok cani' tre ja rbanon je'e ja xa chuw chwach ja Dios in cani' tre ja xa ntz'ilor awanma rmal.
5 Ja c'a rixok c'o jun bi'aj tz'ibtal chi rpalaj pro jari' bi'aj ma chaka ta bi'aj, rjawaxic chi nawasaj ana'oj trij ja nbij. Quewa' ja bi'aj ri': —Babilonia ja congana nim ruk'ij, quete' ja ritzel tak ixoki', ruq'uin arja' winakarnakto wi' ja bantajnak je'e chwach'ulew ja xa chuw chwach ja Dios. Queri' nbij ja bi'aj.
6 Ja rixok xintz'at arja' k'abarel pro ja k'abarsan rxin jari' ja quiquiq'uel ja tinamit xin Dios in ja quiquiq'uel ja xecam rmal ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesús.

Ja ranin congana c'asc'o'i xintz'at ja rixok.
7 Pro bix chwe rmal ja ángel: —¿Nak tre tok c'asc'o'i natz'at? Anin nch'ob chawach nak rbanic ja rixok in nak rbanic ja ritzel chicop ja rtz'ulben ja c'o wuku' rwi' in lajuj ruc'a'. Ja camic xa awatali pro anin nch'ob chawach.
8 Ja ritzel chicop xatz'at arja' c'asli ja rojer pro ja camic mchita pro nc'ase' chi na jutij. Arja' nelto chipan ja nimlaj jul ja c'a c'a nat nekaj wi' xe' ulew. Ja c'a tok elnakto chic chipan ja jul nbe chi na chipan ja nimlaj rpokonal. Ja winak ja rec'o chwach'ulew kas xtic'asc'o'i xtiquetz'at ja ritzel chicop, nqueya' na ruk'ij. Eje'e' ri' winak ja mta quebi' tz'ibtal chipan ja libro ja bar tz'ibtal wi' quebi' ja yatajnak chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij, jari' bi'aj tz'ibtal chipan ja libro ja tok maja'n titz'ucarsaxi ja rwach'ulew. Ja winak ma chaka ta c'asc'o'i xtiquetz'at ja chicop, rumac chi arja' c'asli ja rojer

pro ja camic mchita pro nc'ase' chi na
jutij.
9 Ja xtinbij chic chawe ri' rjawaxic
chi nawasaj ana'oj trij. Ja wuku' rwi'
ja chicop jari' wuku' jayu' ja tz'ulben
rmal ja rixok.
10 In chakaja' ja wuku' rwi' jari'
e wuku' rey. Ja rey e jo'o' chique
ekajnak chic, jun c'oli camic in jun
chic maja'n tiwinakari, ja c'a tok xti-
winakari nq'ueje' na jun tiempo pro
xa ma nim ta.
11 Ja ritzel chicop ja c'asli ja rojer
pro mchita camic arja' jun chic rey
in ne'erbana' waxaki' ja rey canojelal.
Arja' queri' rbanic ja cani' quibanic
ja wuku' rey, arja' ncanaj can pa
quic'axel in nbe na chipan ja nimlaj
rpokonal.
12 Ja c'a lajuj ruc'a' ja chicop xatz'at
jari' e lajuj rey ja maja'n tijachi go-
bierno pa quek'a'. Eje'e' c'oli ja
k'etbaltzij ja cani' quixin rey njạch na
pa quek'a', ja c'a k'etbaltzij jun hora
noc pa quek'a', ncachbilaj ja ritzel
chicop.
13 Xa jun nquech'ob chi e lajuj, nojel
ja poder in nojel ja k'etbaltzij ja c'o pa
quek'a' jari' nquejach na pa ruk'a' ja
ritzel chicop.
14 Eje'e' nech'ojin na ruq'uin ja
Carnelo pro ja c'a Carnelo arja'
nch'ocmaji. Nch'ocmaji como arja'
ocnak Jefe quixin nimak tak jefe,
arja' ocnak Rey quixin nimak tak rey.
Ja c'a rachbil eje'e' esiq'uin echa'on
rmal ja Dios in ni yukul wi' quec'u'x
ruq'uin. Queri' xbij ja ángel chwe.
15 In xbij chic chwe: —Ja ya' je'e
xatz'at ja rtz'ulben ja ritzel ixok jari'
tibij tzij chi winak pro congana e
q'uiy. Q'uiy rwach ja tinamit epenak
wi', q'uiy rwach ja quinación in q'uiy
rwach ja tzobal netzijon wi'.
16 Ja lajuj ruc'a' ja chicop xatz'at
nerila' na jun tiempo ja tok eje'e'
xtiquec'am qui' ruq'uin ja ritzel
chicop in xa itzel xtiquetz'at ja ritzel
ixok. Xtiquilasaj tre ja rixok nojel
ja rwekben ri', nch'ane' can cumal.
Nojel ja rmeba'il nqueq'uis na in ja
rixok nquiporoj pa k'ak'.
17 Ma chaka ta quigana tok nque-
ban queri', rumac chi Dios arja' nyo'
chique chi nbantaj cumplir cumal
ja ni rch'obonto wi' chi nbantaj
na. Arja' nyo' chique chi xa jun
nquech'ob in ja gobierno je'e ja c'o pa
quek'a' nquejach na pa ruk'a' ja ritzel
chicop. Queri' xtuban ja Dios chique,
puersa nbantaj na cumplir nojel ja
bitajnak can rmal chi nbantaj na.
18 Ja c'a rixok xatz'at jari' tibij tzij
ja nimlaj tinamit. Jari' tinamit, ja
rey ja rec'o chwach rwach'ulew eje'e'
e'ocnak pa ruk'a' camic. Queri' xbij
chwe ja ángel.

18

1 C'o chi c'a jun ángel xintz'at ntajini
nkajto chila' chicaj, congana nim ja
poder ja c'o pa ruk'a'. Arja' congana
nch'a'ani in ja rwach'ulew congana
nch'a'an rmal chakaja'.
2 Arja' congana nurak ruchi',
quewa' nbij ri': —Kaji ja nimlaj
tinamit Babilonia, yojtaji. Congana
lawulo' rbanon como ja demonio
e cachbil canojel quewach ja ritzel
tak espíritu e cachbil chic cano-
jel quewach itzel tak tz'iquin, tri'
neq'ueje' chi wi' pa Babilonia, ocnak
quic'olibal.
3 Queri' rbanon como arja' cani'
jun itzel ixok xa xeruban engañar ja
winak ja rec'o nojel nación, junwi'
yuke' wi' quec'u'x rmal, ma ruq'uin ta
ja Dios ja katzij chi Dios in ja Dios arja'
pi ryewal chiquij rmal. In chakaja'
ja rey ja rec'o chwach ja rwach'ulew
eje'e' quibanon ja ritzelal ruq'uin ja
Babilonia. In chakaja' ja raj nego-
cio ja rec'o chwach ja rwach'ulew,
eje'e' e'ocnak biyoma' rmal ja negocio
queban ruq'uin como ja meba'il ja
c'o ruq'uin nabey congana nim, no-
jel rwach ja meba'il bukul ruq'uin in
arja' congana nuya' ruk'ij rmal.
4 In c'o chi na jun kulaj xinc'waxaj
penak chila' chicaj, quewa' nbij ri':
—Ixix ja rix ntinamit camic quixelto
chipan ja ritzel tinamit, maxta ixix
jun quixijkaleni ja il mac ja nbạn
chipan in maxta ixix jun chakaja'

quixtijowi ja nimlaj rpokonal ja ntąkto trij.
5 Queri' nbij chewe como ja il mac
ja bantajnak chipan congana q'uiyi,
xekaji c'a chila' chicaj. In ja Dios,
camic xurkaj tre nojelal ja ritzelal ja
bantajnak chipan.
6 Teya'a' rjil rc'axel nojel ja ritzelal
rbanon chewe. Xarwari' más chi na
nim ja rtojbalil teya'a' tre. Ja wi con-
gana rpokonal quitijon ja winak rmal
más chi na ja teya'a' arja' tre.
7 Como arja' congana nim nuna' kaj
como congana quicotnak kaj ruyon
ruq'uin ja nimak tak meba'il ja c'o
ruq'uin, queri' c'a tebana' ixix tre
chakaja' congana rpokonal in bis
teya'a' tre. Queri' ja neban tre como
arja' quewa' nbij kaj pa ranma ri': —
Wawe' intz'ubul wi', inocnak reina
pa quewi' ja winak, anin ma in
malca'n ixok ta in ni majun nak ta
xquinbison ta rmal, ne'e.
8 Rmalc'ari' tok nerila' na jun k'ij
ja tok xtutij na ja rpokonal in chipan
ari' ja jun k'ij q'uiy rwach ja rpokonal
nkajto trij. Nkajto camíc trij, nka-
jto bis wa'al trij chakaja' in nporoxi.
Queri' xtiban tre como ja kajaw Dios
ja nk'eto tzij trij congana nim ja poder
ja c'o pa ruk'a'. Queri' nbij ja kulaj ja
penak chila' chicaj.

9 Ja c'a rey ja rec'o chwach ja
rwach'ulew ja xebanowi ja ritzelal
ruq'uin in xerachbilaj chi xequicot
kaj queyon ruq'uin ja rmeba'il eje'e'
tok xtiquetz'at chi rmajon c'atem
in congana sib neli congana ok'ej
xtiqueban, janila nebison rmal.
10 C'a c'a nat xque'epe'to wi' ru-
mac ja nquixbej qui' chwach ja nim-
laj rpokonal rmajon rtijic in quewa'
xtiquibij ri': —Babilonia, congana
nokbison amwal, atat at jun nimlaj
tinamit, congana poder ja c'o pan
ak'a' pro ja camic xtaka'an tre jun
hora xatkajsax wi', k'et tzij chawij,
xqueche'e.

11 Ja c'a rajnegocio ja rec'o chwach
ja rwach'ulew eje'e' chakaja' congana
chi ok'ej nqueban in nebison rmal
como mchita ja nelok'o chique ja
quec'ay.
12 Como q'uiy rwach ja nquic'ayij
chipan ja tinamit cani' tre oro cani'
tre plata cani' tre jule' abaj takno'y ja
nraproti ja banon rbanic in cani' tre
perla. In c'o buen tak tziak nquic'ayij
cani' tre lino ja más na buena cani'
tre púrpura cani' tre seda in cani' tre
escarlata. Nquic'ayij che' chakaja'
xa nak ta chi che'al ja congana qui'
rxula', nquic'ayij nojel rwach nakun
je'e ja marfil ocnak, nquic'ayij che' xa
nak ta chi che'al ja congana nimak
rjil. In c'o ch'ich' nquic'ayij cani' tre
cobre in cani' tre hierro. In c'ol abaj
nquic'ayij chakaja' ja mármol ne'xi.
13 In c'o je'e nquic'ayij chakaja'
ja kas qui' rxula' cani' tre canela,
especias, incienso, mirra, olíbano.
Nquic'ayij vino in aceite. Nquic'ayij
harina pro harina ja más na buena.
Nquic'ayij trigo. In ec'o chicop
nequic'ayij chakaja' cani' chique
wacax cani' chique carnelo in cani'
chique quiej. Nquic'ayij careta
chararan cumal quiej. In ec'o na
winak nequic'ayij chakaja' chi ne'oc
pa quek'a' cach tak winak.
14 In quewa' nbix na tre ja tina-
mit Babilonia ri': —Nojel ja qui'laj
tak nakun je'e ja kas xel ac'u'x trij
jari' mchita camic. Nojel ja buen tak
nakun ja xatquicot kaj ruq'uin ayon
in nojel ja nimak tak meba'il ja c'ol
awq'uin camic mchita in ni majutij
xtawil chi ta, xtiche'x na.
15 Ja rajnegocio ja xec'ayin chipan
ja tinamit in xe'oc e biyoma' rmal
eje'e' c'a c'a nat xque'epe'to wi' tre
ja tinamit rumac ja nquixbej qui'
chwach ja nimlaj rpokonal ja rmajon
rtijic, congana chi ok'ej xtiqueban in
xquebison rmal, quewa' xtiquibij ri':
16 —Congana nkabisoj ja nimlaj
tinamit, jari' tinamit cani' jun ixok ja
rcojon buen tak tziak ja lino ocnak
in buena rcoloril cani' tre púrpura in
cani' tre escarlata. Congana rwekon
ri' tre oro in tre jule' abaj takno'y ja
nraproti ja banon rbanic in tre perla
chakaja'.

17 Pro ja camic xtaka'an tre jun
hora yojtaj wi' nojel ja nimak tak
meba'il ja c'o ruq'uin, xqueche' na.

In xebisoni chakaja' canojel ja
winak ja nebin pa tak lancha parwi'
mar chi nquitzukbej qui' cani' chique
ja binsal tak lancha in cani' chique
ja rajnegocio in cani' chique ja
rayudante. Eje'e' c'a c'a nat xe'epe'to
wi'
18 in tok quetz'at ja tinamit rmajon
c'atem in congana sib neli quewa'
quibij ri': —¿Bar c'a nkajunsaj wi' ja
nimlaj tinamit ja ban tre le'? xeche'e.
19 Congana chi ok'ej nqueban, con-
gana nebison rmal in queya' pokok
pa quewi' ja nquic'utbej chi nebisoni
in quewa' quibij ri': —Congana nk-
abisoj ja nimlaj tinamit Babilonia.
Canojel ja winak ja c'o quilancha ja
nquibinsaj parwi' mar eje'e' xe'oc e
biyoma' rmal ja nimak tak meba'il
ja c'o chipan ja tinamit. Pro ja
camic xtaka'an tre jun hora yojtaj wi',
xeche'e.
20 Pro ja c'a rixix ja rixc'o chila' chi-
caj quixquicoti. Ja rix apóstol, ja rix
profeta, ewanojel ja rix tinamit rxin
ja Dios quixquicoti. Como ja tinamit
Babilonia, Dios rya'on rjil rc'axel tre
ja rbanon chewe, xeche'e.
21 C'o c'a jun ángel peti, congana
poder c'o pa ruk'a', c'o jun abaj
xuc'am cani' jun ca' pro congana nim,
xuq'uiak pa mar in quewa' xbij ri': —
Queri' c'a tre chakaja' ja Babilonia ja
nimlaj tinamit, lawulo' xtiban na tre,
nkajsaxi pro chijutij, ni matiyictaj chi
wi'.
22 In canojel ja banol tak música
mchita nec'axaxi chipan ja tinamit
cani' chique ja nebano arpa, ja
nebano bix, ja nebano flauta in cani'
chique chakaja' ja nebano trompeta,
ni majun chic chique nc'axaxi. In
chakaja' ja banol tak samaj chipan
ja tinamit xa nak ta chi samajil
nqueban eje'e' ni maquecanoy chi
wi'. In chakaja' ni mchita wi' molino
nc'axaxi chipan ja tinamit.
23 In chakaja' ja luz ni mchita wi'
ntzije'e, ja c'a tinamit pa k'eku'm
nq'ueje' wi' chijutij. In cani' tre
jun ala' tok nc'ule' ruq'uin jun xtan
kas nequicoti netzijoni pro jari'
ni mchita wi' nec'axaxi chipan ja
tinamit. Queri' xtiban na tre ja
nimlaj tinamit Babilonia quemac
ja rajnegocio ja rec'o chipan ja
tinamit, eje'e' congana e nimak tak
winak wawe' chwach'ulew nquena'
kaj. In chakaja' ja winak ja rec'o
nojel nación eje'e xeban engañar
pro rumac ja samaj quixin aj'itza' ja
nbantaj chipan ja tinamit Babilonia
tok xeban engañar.
24 Ja tinamit Babilonia janila camíc
bantajnak chipan como tri' xecam-
sax wi' profeta e cachbil jule' chic
tinamit xin Dios in tri' xecamsax wi'
chakaja' canojel ja recamsan wawe'
chwach'ulew. Queri' xbij ja ángel.

19

1 C'ac'ari' c'o jule' kulaj xinc'waxaj
chic, quekul jule' winak ja rec'o chila'
chicaj pro ni congana e q'uiy, quewa'
nquibij ri': —Aleluya. Ja kajaw Dios
arja' ruq'uin npi wi' ja totajem, ni
yatal wi' tre chi nya' ruk'ij, ni yatal wi'
tre chi nnataxi ja nimlaj poder ja c'o
pa ruk'a'.
2 Como arja' nojel ja rpokonal nu-
takto niquirwari' ja cani' rbinto in ni
rubey wi' chakaja'. Como arja' xuk'et
tzij trij ja nimlaj ixok itzel ixok. Jari'
ixok arja' xa xuyoj ja quic'aslemal ja
winak wawe' chwach'ulew, xa rmal
ja rixok tok junwi' yuke' wi' quec'u'x
ja winak in ma ruq'uin ta ja Dios ja
katzij chi Dios. Arja' xercamsaj ja
rajsamajela' rxin ja Dios pro ja camic
Dios xuya' rjil rc'axel tre. Queri' ja
quibij.
3 In c'a c'o na más ja quibij que-
wari': —Aleluya. Ja sib neli chipan
ja tinamit njote'e njote'e, ni mta wi'
q'uisic trij, xeche'e.
4 Ja c'a veinticuatro anciano e
cachbil ja re quiji', eje'e' xexuque'e,
quemaj rya'ic ruk'ij ja Dios ja tz'ubul
chipan ja rtrono, quewa' nquibij tre
ri': —Amén. Aleluya, neche' tre.

* * * * * * * * * *

5 C'o c'a jun kulaj xelto tri' ja bar
c'o wi' ja trono, quewa' nbij ri': —
Camic, ewanojel ja rix ajsamajela'
rxin ja Dios congana teya'a' ruk'ij ja
Dios, ewanojel ja nixbano respetar
rxin chi nimak ek'ij chi ma nimak ta
ek'ij camic teya'a' ruk'ij, neche'e.
6 C'ac'ari' c'o chic jun kulaj
xinc'waxaj cani' quekul jule' winak
pro congana e q'uiy. Ja kulaj ja
nc'axaxi congana nim cani' jule' ya'
nrojoji in cani' rukul jule' nimak tak
quiakolijay. Quewa' nbij ja kulaj
ri': —Aleluya. Como ja kajaw Dios
ja majun poder ja maquita c'o pa
ruk'a' arja' chic ari' nbano mandar,
majtajnak chic ja gobierno rxin.
7 Koquicoti pro congana koquicoti,
kaya'a' ruk'ij como ja c'ulbic rxin ja
Carnelo xurwila' ja tiempo chi nban-
taji in ja rixok ja noc rxjayil arja'
rwekon chic ri' chi nc'ule' ruq'uin.
8 Jari' ixok arja' yatajnak tre chi
rwekon ri' tre jule' tziak lino pro jule'
lino ja más chi na buena, congana
ch'ajch'oj in congana nraproti. Jari'
lino buena jari' tibij tzij ja rutzil ja
quibanon ja tinamit xin Dios.
9 C'ac'ari' ja ángel arja' xbij chwe: —
Ja xtinbij chawe ri' tatz'ibaj quewari',
congana qui'il chique ja winak ja re-
banon invitar tre ja nimlaj wa'im xin
c'ulbic ja nbantaji ja tok nc'ule'e ja
Carnelo. Queri' ja natz'ibaj, ne' chwe.
In xbij chic chwe: —Jawa' ja xinbij
chawe ri' Dios nbini in ni nbantaj wi'
cumplir, ne' chwe.
10 Ja c'a ranin xinxuque' chwach ja
ángel, laj xinya' ruk'ij pro arja' quewa'
xbij chwe ri': —Ma taban ta quela'
como ja ranin xa ok junan awq'uin,
xa ok ajsamajela' rxin ja Dios e kach-
bil ja rawach'alal ja nqueya' testigo'il
trij ja Jesús. Ja más mejor naban,
Dios ja taya'a' ruk'ij. Queri' nbij
chawe como ja tok nkaya' testigo'il
trij ja Jesús jari' tibij tzij chi ja mismo
Espíritu Santo c'ayon kaxin chi rbixic
ja k'alasan je'e rmal ja Dios.

* * * * * * * * * *

11 C'ac'ari' xintz'at ja caj jakali in
chaka jalal xintz'at jun quiej sak rij in
c'o jun tz'ubul trij, arja' ja nbix tre chi
ni nuban wi' cumplir ja nbij in nojel
ja nbij ni katzij wi' chakaja'. Arja' tok
nuban ja k'etoj tzij in tok nuban ja
ch'a'oj ni rubey wi' ja nuban tre.
12 Ja parwach cani' rxak k'ak' nca'yi
in ja pa rwi' congana q'uiy corona
rcojon. In c'o jun bi'aj tz'ibtal chi
rpalaj in jari' bi'aj ni majun nak ta
otakyon nak rc'amonto, xa ruyon
arja' otakyon nak rbanic.
13 C'o jun tziak rcojon congana
quic' trij in ja rubi' nbix tre que-
wari', ja Ralc'walaxel ja nk'alasani
jani' rna'oj ja Dios ne'xi.
14 In ja rec'o chipan ja rejército
je'e xin chila' chicaj ja nech'ojin
pa rcuenta ja Dios eje'e' etran trij,
etz'ubul chi tak quiej sak quij,
quicojon jule' tziak lino ja más chi
na buena, congana sak in congana
ch'ajch'oj.
15 C'o jun espada elnakto pa ruchi'
congana is rutza'm, jari' nucoj
chiquij ja winak ja rec'o pa tak nación
je'e chi nersocbej. Congana jun
nimlaj poder nq'ueje' pa ruk'a' ja
nucoj chiquij chi cow neruchap tre
in nerbanbej mandar. Arja' neruya'
ja winak chipan jun nimlaj rpokonal,
nerupak' chi rkan cani' nuban jun
achi nupak' chakan ja uva chipan
ja jul ja bar nlasax wi' ja riya'l in ja
Dios ja ni majun poder ja maquita c'o
pa ruk'a', arja' janila nc'otsaj ryewal
chiquij.
16 Ja tziak rcojon c'o jun bi'aj tz'ibtal
trij in bien k'alaj ja bar tz'ibtal wi',
quewa' nbij ja bi'aj ri', Rey quixin
nimak tak rey, Jefe quixin nimak tak
jefe.
17 C'ac'ari' c'o jun ángel xintz'at,
arja' pa'l chipan ja k'ij in xumaj rakic
ruchi' chiquij ja tz'iquin ja nerupup
chicaj pa nc'aj caj, quewa' nbij chique
ri': —Quixajo', termolo' ewi', c'o jun
nimlaj wa'im rchomin ja Dios ewxin.
18 Netij ja camnak tak cuerpo
quixin rey, quixin capitán in quixin
soldado ja congana quichok'ak'. Netij

ja cuerpo quixin quiej in quixin ja netz'abe' chiquij chakaja'. Netij ja cuerpo quixin ja winak xa nak ta chi winakil, chi e libre chi e esclavo, chi nimak quek'ij in chi ma nimak ta quek'ij chakaja', ne' chique.

19 C'ac'ari' xintz'at ja ritzel chicop e rachbil ja rey ja rec'o chwach ja rwach'ulew e cachbil ja soldado ja rec'o pa tak ejército quixin ja rey. Eje'e' quimolon qui' chi nech'ojin ruq'uin ja tz'ubul chi quiej e rachbil ja soldado ja rec'o chipan ja rejército rxin arja'.

20 Ja c'a ritzel chicop arja' chapi, xoc preso rachbil ja profeta ja ma katzij ta chi profeta. Jari' profeta ja xuban jule' milagro chwach ja ritzel chicop ja xerbanbej engañar ja winak. Eje'e' ri' winak ja xeyo' lugar tre chi coj chique ja retal ja ritzel chicop in ja xexuque' chwach ja rachbal. Ja c'a ritzel chicop rachbil ja profeta xechapi, ec'asli xeq'uiakel chipan ja nimlaj lugar ja c'oli nojnak chipan cani' k'ol in rmajon c'atem.

21 Ja c'a jule' chic eje'e' xecamsaxi, ja respada ja relnakto pa ruchi' ja tz'ubul chi quiej jari' xecamsbexi. Ja c'a tz'iquin quetij ja camnak tak cuerpo, congana xenoj rmal pro ni canojelal.

20

1 C'ac'ari' c'o jun ángel xintz'at ntajini nkajto chila' chicaj, arja' rc'an jun lawe in rc'an jun nimlaj cadena chakaja'. Ja lawe rc'an jari' jakbal ruchi' ja nimlaj jul ja c'a c'a nat nekaj wi' xe' ulew chipan ja nimlaj k'ekumal.

2-3 Ja c'a tok kajto xuchap ja dragón. Jari' dragón arja' ja rojer cumatz ja bina'an tre Diablo owi Satanás. Ja c'a tok chaptaj rmal xubac', xuq'uiakel chipan ja nimlaj jul in xtz'apij rwi' ja jul, bien seguro xuban tre. Ja c'a dragón tri' nq'ueje' wi' jun mil juna' chipan ja jul. Queri' ban tre utzc'a chi maqueruban chic engañar ja winak ja rec'o pa tak nación. Ja c'a tok xtitz'akati ja jun mil juna' rjawaxic chi nsokpixel jun tiempo pro xa ma nim chi ta.

4 C'ac'ari' c'o jule' trono xintz'at in ec'oli ja retz'ubul chipan, yatajnak chique chi xe'oc e k'etol tak tzij. In xintz'at ja canma ja winak ja lasax quewi' ja xecamsax rmal ja testigo'il ja queya' trij ja Jesús in rmal ja rtzobal Dios. Eje'e' ri' ja ma xexuque' ta chwach ja ritzel chicop nixtac'a chwach ta ja rachbal in ma xqueya' ta lugar tre chi coj retal chi quipalaj in nixtac'a chi quek'a' ta chakaja'. In xec'astaji, xe'oc e rach k'etol tak tzij ja Cristo tre jun mil juna'.

5 Kas c'a eje'e' wala' ja xec'astaji nabey chipan ja camíc. Ja c'a jule' chic camnaki' jari' ma xec'astaj ta, c'a tokori' xec'astaji ja tok tz'akati ja jun mil juna'.

6 Congana qui'il chique wa' ja nec'astaji nabey, eje'e' e xin Dios, ja c'a rca'mul camíc mta ruk'a' chique. Pro ja nqueban, ne'oc na e sacerdote rxin ja Dios. Ne'oc na e sacerdote rxin ja Cristo in ne'oc e rach k'etol tak tzij ja Cristo tre jun mil juna'.

7 Ja c'a tok xtitz'akati ja jun mil juna' ja Satanás arja' nsokpixel chipan ja lugar ja bar ocnak wi' preso.

8 Arja' nelto chi ne'erbana' engañar ja winak ja rec'o pa tak nación nojel nat nakaj tre ja rwach'ulew. Jari' nación je'e Gog in Magog nokche' tre. Ja c'a Satanás arja' nerumol chi nqueban jun nimlaj ch'a'oj in congana e q'uiy ja nerumol, congana c'ayew chi ne'altaji cani' tre ja raxasnayi' ja c'o chi' tak mar congana c'ayew chi naltaji.

9 Nojel nat nakaj xepi wi' tre ja lok'laj rwach'ulew. Ja c'a tok xe'urkaji chipan ja lugar ja bar quimolon wi' qui' ja winak ja re xin Dios eje'e' quisutij qui' chiquij in chakaja' quisutij qui' trij ja tinamit ja congana najo'x rmal ja Dios. Pro chaka jalal tok c'o jule' k'ak' xin chila' chicaj takto chiquij rmal ja Dios in xeruq'uis canojelal.

10 Ja c'a Diablo ja bano engañar quixin arja' q'uiakel chipan ja nimlaj lugar ja c'oli nojnak chipan cani' k'ol in rmajon c'atem. Tri' q'uiakel wi' ja bar ec'o chi wi' ja ritzel chicop rachbil ja profeta ja ma katzij ta chi profeta. Tri' nbạn wi' pokon chique chi pa k'ij chi chak'a', chijutij nebe chipan ja rpokonal, ni maque'el wi' chipan.

* * * * * * * * * *

11 C'ac'ari' c'o jun nimlaj trono sak xintz'at in chakaja' xintz'at ja tz'ubul chipan. Q'uisi ja caj, q'uisi ja rwach'ulew, ma xucoch' ta q'ueje' ta chwach ja tz'ubul chipan ja trono, sachi pro chijutij.

12 C'ac'ari' xenutz'at ja camnaki' chi nimak quek'ij chi ma nimak ta quek'ij, eje'e' epa'loc chwach ja Dios in c'o c'a jule' libro jaktaji. In c'o chi na jun ja libro jaktaji chakaja', jari' libro ja bar tz'ibtal wi' quebi' ja yatajnak chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja c'a camnaki' eje'e' k'et tzij chiquij in ja k'etbex tzij chiquij jari' ja tz'ibtal chipan ja jule' chic libro nak ja quibanon chipan ja quic'aslemal.

13 Xec'astaji ja camnaki' canojelal, ja wi pa mar ec'o wi' owi xa nak ta lugar ec'o wi' pro xec'astaji canojelal in k'et tzij chiquij. Ja k'etbex tzij chiquij jari' ja quibanon chipan ja quic'aslemal.

14 Ja camíc rachbil ja lugar ja bar xeq'ueje' wi' camnaki' jari' q'uiakel chipan ja nimlaj lugar ja c'oli nojnak chipan cani' k'ol in rmajon c'atem. Ja tok natbe ri' chipan ja lugar jari' ja rca'mul camíc.

15 In xa nak ta ja ma tz'ibtal ta rubi' chipan ja libro ja bar tz'ibtal wi' quebi' ja yatajnak chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij eje'e' xeq'uiakel chipan ja ya' ja yujun jule' cani' k'ol ruq'uin rmajon c'atem.

21

1 C'ac'ari' c'o jun c'ac'a caj, c'o jun c'ac'a rwach'ulew xintz'at como ja caj in rwach'ulew ja c'oli nabey jari' k'axi, mchita. In queri' tre mar chakaja' mchita.

2 Anin in Juan xintz'at ja tinamit xin Dios, jari' ja c'ac'a Jerusalén, ntajini nkajto chila' chicaj, ruq'uin ja Dios penak wi', congana rwekon ri' cani' nuban jun xtan tok nc'ule'e, arja' congana nuwek ri' utzc'a chi ja rchajil nquicot trij.

3 C'o c'a jun kulaj xinc'waxaj penak chila' chicaj congana nim rukul, quewa' nbij ri': —Camic ja Dios ni chiquicojol ja winak nq'ueje' chi wi'. Arja' nq'ueje' cuq'uin in eje'e' nij e tinamit wi' rxin. Dios mismo ja nq'ueje' cuq'uin, arja' Dios quixin.

4 Arja' nusu' riya'l quewach pro ni chi nojelal, mchita camíc nixtac'a bis ok'ej ta in nixtac'a rpokonal ta chakaja' como nojel ja xa rpokonal rc'amonto jari' mchita, k'axi, ne'e.

5 Ja c'a tz'ubul chipan ja trono quewa' xbij ri': —Camic anin ni majun ja maquita nban c'ac'a tre, ne'e. In xbij chwe: —Ja xac'waxaj tatz'ibaj como ja tzij xac'waxaj ni katzij wi', ni nbantaj wi' cumplir, ne' chwe.

6 In xbij chic chwe: —Bantajnak chic nojelal. Anin nij inc'o chi wi' ja tok tz'ucarto ja rwach'ulew in nij inc'o wi' ja tok xteq'uisi ja rwach'ulew chakaja'. Ja winak ja remajtajnak rmal chakichi' c'o jule' ya' ja nya' chique pro matiquetoj, xa nsipaj chique. Jari' ya' penak ruq'uin ja tz'uquelya' ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

7 Xa nak ta ja nech'ocmaji in matiqueya' qui' tre ja ritzelal chi xqueruch'ec ta jari' nyataj chique ja herencia xin Dios pro ni chi nojelal, ja c'a ranin nij in Dios wi' quixin in eje'e' nij e walc'wal wi'.

8 Pro ja xa nquixbej qui' nqueban ch'a'oj ruq'uin ja ritzelal eje'e' nebe chipan ja ya' ja yujun jule' cani' k'ol ruq'uin rmajon c'atem, jari' ja rca'mul camíc. In queri' nbạn chique chakaja' ja ma yukul ta quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo in chique ja xa quitz'ilorsaj ja canma chipan ja ritzelal in chique ja camsanela' in chique

ja banol il mac ja rachi'i' cuq'uin
ixoki' in chique aj'itza' in chique ja
nexuque' chiquewach cachbal tak
winak in chwach rachbal tak nakun
je'e in chique canojel ja tz'akol tak
tzij.

* * * * * * * * * *

9 C'o c'a jun chique ja wuku'
ángel ja cuc'an ja wuku' vaso ja
nojnak chipan ja wuku' q'uisbal tak
rpokonal, arja' xurkaj wq'uin in
quewa' xbij chwe ri': —Catajo' wawe',
anin nwajo' nc'ut chawach ja rixok ja
nc'ule'e, ja noc rxjayil ja Carnelo, ne'
chwe.
10 Ja c'a ranin xinq'ueje' chic pa
ruk'a' ja rEspíritu Santo, xinc'amarel
rmal ja ángel parwi' jun nimlaj jayu',
congana nim jotol chicaj. Ja tok
xokekaji tri' xuc'ut wi' chinwach ja
tinamit Jerusalén ja nimlaj tinamit
xin Dios ntajini nkajto chila' chicaj,
ruq'uin ja Dios penak wi'.
11 Ja tinamit congana rq'uiakon ri'
ruch'a' ja Dios trij, congana nraproti
ja cani' nuban tak abaj ja nraproti
ja congana banon rbanic ja más chi
na nimak rjil cani' tre jaspe, in nat-
cowini natca'y chipan, puro cristal
nca'yi.
12 C'o jun nimlaj tabia rsutin ri'
trij ja tinamit, congana nim jotol chi-
caj in cablajuj puerta rc'an in ja ju-
jun puerta ec'o jujun ángel echajyon
rxin. Ja cablajuj puerta c'o jujun bi'aj
tz'ibtal chwach, jari' bi'aj quixin ja
cablajuj tribu winak rxin ja tinamit
Israel.
13 Oxi' ja puerta tri' nca'y wi' ja bar
nelto wi' k'ij in oxi' chic pa norte nca'y
wi' in oxi' chic pa sur nca'y wi' in oxi'
chic tri' nca'y wi' ja bar nkaj wi' k'ij.
14 Ja tabia ja rsutin ri' trij ja tina-
mit c'o cablajuj rsimiento'il rtz'ulben
in ja jujun rsimiento'il c'o jujun bi'aj
tz'ibtal chwach, jari' quebi' ja cabla-
juj apóstol rxin ja Carnelo.
15 Ja c'a ntzijon wq'uin arja' c'o jun
etbal rc'an puro oro ocnak ja retbal
jari' nucoj chi retaxic ja tinamit rach-
bil ja puerta in tabia.
16 Ja rbanic ja tinamit quiji' paraj in
ja jujun paraj xa junan medida rc'an.
Ja rwach in ja rkan xa junan medida
rc'an chi ca'i'. Ja c'a ntzijon wq'uin
arja' xucoj ja retbal, xretaj ja tinamit.
Ja c'a tok xetataj rmal cablajuj mil
estadio xuya'.* Ja rwach, ja rkan in
ja njote' chicaj xa junan medida rc'an
chi oxi'.
17 In xretaj ja tabia chakaja'. Ja
c'a tok xetataj rmal, jun ciento in
cuarenticuatro codo xuya'.† Ja retbal
xucoj ja ángel ma junwi' ta na chwach
ja cani' nkacoj ajoj ja rok winak, xa
junan.
18 Ja tabia, jaspe ocnak in ja tinamit
puro oro ocnak pro ja oro natcowini
natca'y chipan cani' vidrio.
19 Ja rsimiento'il ja tabia rxin
ja tinamit congana banon rbanic,
wekon chi utz tre nojel rwach ja rabaj
ja congana nraprot je'e in congana ni-
mak rjil. Ja nabey rsimiento'il jaspe
ocnak, in jun chic zafiro ocnak, in jun
chic ágata, in jun chic esmeralda,
20 in jun chic ónice, in jun chic cor-
nalina, in jun chic crisólito, in jun chic
berilo, in jun chic topacio, in jun chic
crisoprasa, in jun chic jacinto, in ja
rq'uisbal amatista.
21 Ja cablajuj puerta cablajuj perla
ocnak, ja jujun puerta jujun perla
ocnak in ja bey rxin ja tinamit puro
oro ocnak pro jun oro ja natcowini
natca'y chipan cani' vidrio.

22 Ja tinamit mta jun templo
xintz'at chipan como ja kajaw Dios
ja ni majun poder ja maquita c'o pa
ruk'a', arja' rachbil ja Carnelo eje'e'
e'ocnak templo rxin ja tinamit.
23 Ja tinamit ma rjawaxic ta k'ij tre
nixtac'a ic' ta chakaja' xtiyo' ta rxin
pa sakil como ja ruch'a' Dios jari' nyo'
rxin pa sakil in ja Carnelo arja' ocnak
luz rxin.
24 Ja luz rxin ja tinamit jari' nsakir-
san quebey ja winak ja rec'o pa tak

* **21:16** Ja cablajuj mil estadio c'o la jo'o' ciento in cincuenta legua rc'an. † **21:17** Ja jun ciento in cuarenticuarto codo c'o la sesenticuartro vara rc'an.

nación je'e ja quiwilon ja totajem xin Dios. Ja c'a rey rxin ja rwach'ulew eje'e' nojel ja yaben quek'ij in nojel ja nimak tak meba'il ja c'o cuq'uin jari' nquemol chipan ja tinamit.

25 Ja puerta rxin ja tinamit jari' ni matitz'apix wi' pa k'ij, ni jakal wi' chijutij como chipan ari' tiempo mchita ak'a' noqui.

26 Nojel ja yaben ruk'ij ja nación je'e in nojel ja meba'il ja c'o chipan jari' nc'amarel chipan ja tinamit.

27 Pro ni majun nak ta ja xta itzel xtoc ta chipan. Ja banol tak itzelal e cachbil ja tz'akol tak tzij ni majun chique xque'oc ta chipan. Ja ne'oc chipan xa queyon ja c'o quebi' tz'ibtal chipan ja libro rxin ja Carnelo, jari' libro ja bar tz'ibtal wi' quebi' ja nyataj chique ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij.

22

1 C'ac'ari' c'o jun binelya' xuc'ut chinwach, jari' ya' ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja ya' congana ch'ajch'oj, natcowini natca'y chipan, puro cristal. Ja lugar ja bar nelto wi' ja rkan ya' tri' ja bar c'o wi' ja trono rxin ja Dios in rxin ja Carnelo.

2 Ja binelya' pa nc'aj bey nbin wi' in c'oli ja che' tiquil chuchi' chi ca'i' paraj, jari' che' ja rc'amonto ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij. Ja c'a che' cablajuj mul nuya' rwach chipan jun juna', ja jujun ic' jutaktij rwach nuya'. Ja c'a ruxak ja che', ja rsamaj nek'ombexi ja winak tre ja rec'o pa tak nación je'e.

3 Ja tri' mchita maldición. Ja c'a trono rxin ja Dios in rxin ja Carnelo jari' nq'ueje' chipan ja tinamit in ja rajsamajela' xin Dios eje'e' ni nqueya' wi' ruk'ij ja Dios.

4 Eje'e' nquetz'at na rwach ja Dios in ja rubi' chi quipalaj nq'ueje' wi'.

5 Chipan ari' tiempo mchita ak'a' noqui, matic'atzin chic lámpara chique nixtac'a k'ij ta chakaja' como ja kajaw Dios arja' nch'a'ani neruya' pa sakil, ja c'a reje'e' ne'oqui como rey pro ni chijutij.

* * * * * * * * * *

6 C'ac'ari' xbij chwe: —Ja tzij xac'waxaj ni katzij wi', ni nbantaj wi' cumplir. Ja kajaw Dios, ja Dios ja ntzijon pa tak canma ja profeta arja' rtakonto ja ángel utzc'a chi nuc'ut chiquewach ja rajsamajela' rxin nak ja xtibantaj je'e cumplir chanim.

7 Ja Jesús nbij: —Bien tec'waxaj, anin ninbe chic jutij chwach'ulew chanim. Congana qui'il chique ja winak ja nquinimaj ja tzij ja k'alasan rmal ja Dios chipan awa' ja libro ri', ne'e.

8 Anin in Juan, nojel awa' ja tz'ibtal chipan awa' ja libro ri', anin xinc'waxani in xintz'atowi chakaja'. Ja c'a tok xac'axtaj mwal in tok tz'attaj mwal xinxuque' chwach ja ángel ja c'utu chinwach nojel ja xintz'at. Anin laj xinya' ruk'ij ja ángel

9 pro arja' xbij chwe: —Ma taban ta quela' como ja ranin xa ok junan awq'uin, xa ok ajsamajela' xin Dios e kachbil ja rawach'alal ja profeta xin Dios e kachbil chakaja' ja nquinimaj ja tzij ja tz'ibtal chipan awa' ja libro ri'. Ja más mejor naban, Dios ja taya'a' ruk'ij, ne' chwe.

10 In xbij chwe: —Nojel ja tzij ja k'alasan rmal ja Dios chipan awa' ja libro ri' maxta ma tak'alasaj chi ta atat como xa nnakajinto ja tiempo.

11 Ja banol tak itzelal eje'e' nqueban na seguir ja banoj itzelal. Ja nebano je'e ja xa ntz'ilor awanma rmal eje'e' nqueban na seguir chakaja'. Ja c'a banol tak utzil eje'e' nqueban na seguir ja banoj utzil. Ja nebano je'e ja ch'ajch'ojil eje'e' nqueban na seguir chakaja'.

12 Ja Jesús quewa' nbij ri': —Bien tec'waxaj, anin ninbe chic jutij chwach'ulew chanim, nc'amonto ja rtojbalil quixin ja winak chiquijujunal nak quibanon chipan ja quic'aslemal.

13 Anin nij inc'o chi wi' ja tok tz'ucarto ja rwach'ulew in nij inc'o wi' ja tok xteq'uisi ja rwach'ulew chakaja'. Anin in nabey, anin in q'uisbal, ne'e.

14 Congana qui'il chique ja
nquech'aj quitziak chipan ja
rquiq'uel ja Carnelo utzc'a chi c'o
quek'a' tre ja che' ja rc'amonto ja
utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij
utzc'a chakaja' ja tok ne'ekaj chuchi'
ja puerta rxin ja tinamit nya̱' lugar
chique chi ne'oc chipan.
15 Pro ja winak ja xa nquitz'ilorsaj
ja canma chipan ja ritzelal eje'e'
matiya' lugar chique chi xque'oc
ta chipan ja tinamit in queri' nba̱n
chique chakaja' ja raj'itza' in chique
ja banol il mac ja rachi'i' cuq'uin
ixoki' in chique ja camsanela' in
chique ja nexuque' chiquewach
cachbal tak winak in chwach rachbal
tak nakun je'e in chique canojel ja nel
quec'u'x chi rbanic ja tz'akoj tak tzij.
16 Ja Jesús quewa' nbij ri': —Anin
in Jesús, ja ángel wxin arja' ntakon
ewq'uin chi nerya'a' rbixic chique ja
riglesia nojel awa' ja nk'alasan ri'.
Anin in riy rumam can ja rojer rey
David, ruq'uin arja' inelnakto wi'.
Anin in cani' ja ch'umil ja xin pa
sakaric ja congana ruch'a', ne'e.
17 Ja rEspíritu Santo rachbil ja
rxjayil ja Carnelo eje'e' quewa'
nquibij ri': —Catpeti Jesús, neche'e.
In chakaja' ja nec'axani quirtawa'
xtiquibij ri': —Catpeti Jesús, xqueche'
ta. Ja winak ja nquena' chakichi'
quepi c'a in xa nak ta ja c'o rgana
npeti tipeti, turtija' ja ya' ja rc'amonto
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij in
xa sipan ja ya'.
18 Canojel ja nec'axani ja rtzobal
Dios ja k'alasan rmal chipan awa' ja
libro ri' congana nban recomendar
chique chi matiqueq'uex rbixic. Ja c'a
wi c'o jun xtuya' más rwi' ja rtzobal
Dios ja c'o chipan jari' Dios nutakto
ja nimak tak rpokonal trij ja cani'
tz'ibtal chipan awa' ja libro ri'.
19 Ja c'a wi c'o jun nlasaj jutz'it tre ja
rtzobal Dios ja k'alasan rmal chipan
awa' ja libro ri' jari' Dios matuya' tre
chi ntz'ibax rubi' chipan ja libro ja
bar tz'ibtal wi' quebi' ja nyataj chique
ja utzlaj c'aslemal ja mta q'uisic trij in
matuya' tre chi xtoc ta chipan ja tina-
mit xin Dios in matuya' tre chakaja' ja
rtzujun je'e chipan awa' ja libro ri'.
20 Ja Jesús arja' k'alasyon nojel awa'
ja tz'ibtal chipan awa' ja libro ri' in
quewa' nbij ri': —Can ninbe chic jutij
chwach'ulew chanim, ne'e ja Jesús.
Amén. Catpi c'a kajaw Jesús.
21 Wach'alal, kas ta xtiq'ueje'e
ja rutzil rxin ja kajaw Jesucristo
ewq'uin ewanojelal. Amén.